VITT. EMANUELE

Dono acquisito a D. Ludovico Amic

PRAXIS
EPISCOPALIS,
EA QVÆ OFFICIVM ET PO-
TESTATEM EPISCOPI CONCER-
NVNT CONTINENS.

IN QVA VARIA SVMMORVM PONTI-
ficum, & Sacrarum S.R.E. Congregationum, præsertim post Conc. Trid.
hucusque emanata Decreta, ad vsum Fori Ecclesiastici omnino ne-
cessaria ex probatis exemplaribus referuntur.

*PAVLI PIASECII, I.V.D. PROTH. APOST. ARCHIDIAC.
VARSAVIEN. studio & opera nuper edita, & nunc recens iussu Sacrarum Cong-
greg. sc. Interpretum S. Conc. Trid. negotijs Episcoporum & Regularium Præ-
fect. & Indicis, partim ab alijs, partim ab ipso Auctore recognita, ornata,
locupletissimè aucta, & collatis Decretis omnibus, ad sua origina-
lia exempla, veritati restituta.*

Accessit etiam huic Secundæ editioni,

*PRAXIS COMPENDIOSA DE VISITATIONE, PAVLI SALO-
DII ARIMINENSIS, I.V.D. Ecclesiæ Maioris Mediolani Ca-
non. Ordinar. & Proth. Apost.*

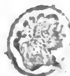

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Antonium Boëtzerum.
ANNO M. DC. XX.
Permissu Superiorum.

Auctor Beneuolo Lectori.

P*Raxis hæc, ne te lateat benigne Lector, post primam impreßionem in aliquibus non fuit probata Sacræ Censuræ Romanæ: Ego ipsemet quoq; multa postmodum in ea indigesta, immatura, nec satis authoritatibus firmata, (vt quæ velut in Breuiarium quoddam memoriæ tantum meæ iuuandæ causa opere tumultuario congesserim) plurima quoque necessaria omissa aduerti, & consilium quod de ea non diuulganda, iam ab initio firmum statueram, importunitas vero amicorum, subuertit, iterum laudaui: sero tamen, nec re integra, vnde aliud ineundum fuit, mihi quidem diuersis iam studijs & curis implicito, aulæq; dedito, molestum & graue, sed tibi forte non inutile. Omnia itaque notata à S. Censura Romana reieci, vel ad mentem eiusdem correxi: plurima sententijs & authoritatibus firmaui; ea omnia quæ deesse videbantur ad vsum Forensem necessaria, suppleui; materias meliori ordine distinxi; totum denique libellum maiori labore quam finxeram perpoliui, tu vtere si libet. Vnum te monitum velim, ne saltem leui sic facias Rescripta & Decreta Summorum Pontificum, in quibus neruus & tota vis Praxis Ecclesiasticæ, & quæ in vnum fideliter ex probatis exemplaribus collecta, alibi vix repereris. Vale.*

Clem. VIII.

Ex

APPROBATIO.

EX commiſſione Reuerendiſſ. P. Fr. Hyacinthi Petronij, Ord. Præd. S. Theol. & Palatij Apoſtolici Magiſtri, vidi librum cui titulus eſt: PRAXIS EPISCOPALIS PAVLI PIASECII, & ad notas à Sacris Congregationibus S. R. E. Cardinalium, negotijs Epiſcoporum & Regularium, & Interpretationi S. Concilij Tridentini, nec non expurgationi librorum Præfect. præſcriptas, correxi, dignumq́ue iterata impreſſione, ad id exemplar emendatum iudicaui; quod nihil fidei aut moribus contrarium contineat, & ad iudicium ex recto & æquo in Controuerſijs Eccleſiaſticis ferendum, præclara documenta, ac veriſſima Decreta habeat. Datum Romæ, 20. Maij. 1616.

Fr. Abraham Bzouius,
S. Th. Magiſt. Ord. Præd.

PRAXIS

PRAXIS EPISCOPALIS

PAVLI PIASECII V.I.D. PROTH. APOST. ARCHIDIACONI VARSAVIENSIS,

PROEMIVM.

De Electione seu prouisione & electi seu prouisi potestate.

1. Electiones Capitulorum liberæ sublatæ.
2. Ecclesiæ Cathedrales sunt reseruatæ Sedi Apost.
3. Prouisio Papæ habet vim electionis & confirmationis.
4. Promouendi ad Episcopatus quomodo examinandi.
5. Electus seu nominatus habet ius ad rem non in re.
6. Electus ante confirmationem administrare non potest.
7. Electus confirmationem petere debet intra tres menses.
8. Literarum expeditio an sit de essentia prouisionis Papæ, & quid de prouisionibus inferiorum.
9. Prouisus capiens possessionem beneficij, litteris non expeditis, quas pœnas incurrat?
10. Prouisus ab inferiore & capiens possessionem, litteris non expeditis non incurrit pœnas Const. Iul. III.
11. Litteræ quando dicantur expeditæ.
12. Supplicatio signata non sufficit ad capiendam possessionem.
13. Supplicatio in iudicialibus an probet?
14. Breue ad capiendam possessionem beneficij quando concedatur.
15. Electus confirmatus potest ea quæ sunt iurisdictionis.
16. Electus confirmatus ante acceptam possessionem an possit beneficia conferre.
17. Electus debet esse ad minus Subdiaconus.
18. Indulgentiarum concessio sequitur Iurisdictionem.
19. Capitulum Sede vacante in quibus succedat.

A 20. Ele-

20. *Electus confirmatus antequam consecretur potest alteri Episcopo subdelegare ea quæ sunt Ordinis Episcopalis.*
21. *Electus, confirmatus, intra tres menses debet consecrari.*
22. *Episcopus quomodo consecretur.*
23. *Beneficia promoti ad Episcopatum quando vacant.*
24. *Beneficia promoti ad Episcopatum nullatenensem an vacare dicantur.*
25. *Coadiutor ex quibus causis datur.*
26. *Coadiutor cum futura successione non potest dari nisi per Papam.*
27. *Coadiutoris potestas in quantum extendatur.*
28. *Apostolorum limina quomodo visitare teneantur Episcopi.*

De potestate & officio Episcopi tractaturis, expedit de ipsius Canonico ingressu pauca præfari, hinc etenim tanquam è fonte quodã tota Episcopalis deriuatur authoritas. *per tex. c. nosti de elect.* & non nisi post electionem & confirmationem Canonicam, inter sponsum Episcopum, & sponsam Ecclesiam, coniugium Spirituale contrahitur. *c. inter corporalia. §. sicut autem. de translat.* Nec immeritò quidem, oportet enim vt pastor intret per ostiũ & non ipse sibi assumat honorem, sed vocetur tanquam Aaron. *c. qualiter. tit. eit de elect.* Non ideo tamen vniuersam electionis materiam tractabimus, sed eam tantum, quæ vsu nostrorum tẽporum obseruatur; libera etenim Ca-
1 pitulorum electionis amissa prærogatiua, omnes illæ antiquæ circa electionem difficultates euacuatæ sunt, superfluumque de illis disputare dicit *Vgonius in suo tract. de concilijs. in prælud. c.* 7. de his tamen qui volet videre potest. *Summist.* & præcipuè *Host. in Sum. tit. de elect.*
2 Hodie autem omnes Ecclesiæ Cathedrales & Metropolitanæ reseruatæ sunt dispositioni Sedis Apostolicæ per secundam Regulam Cancellariæ, quam infrà cùm de collatione Beneficiorum tractandum erit, referemus. Itaque de huiusmodi dignitatibus, solus Romanus Pont. absq; aliquo præuio actu electionis prouidet, nisi aliquibus speciali priuilegio ius ad eas eligendi, vel nominandi concesserit. Et prouisio à Papa hoc modo facta, habet vim electionis, & confirmationis. *iuxta not. per Abb. in c. cum in cunctis. §. cum vero. nu.* 3. *de elect.* 3
et. in. c. cum olim de caus. poss. & propr. Felin. in c. eam. de rescript. facitq; ad hoc, gl. in c. 1. v. prouisionem. de elect. in. 6. Quoad indagãdam autem personæ promouendæ sufficientiam, mores, doctrinam, & seruandum in examine & confirmatione modum, salubriter prouidit *Conc. Trid. sess. 22. cap. 2. & sess. 24. cap. 1. de ref.* cuius ordinationem deinde Gregorius X I V. renouauit, & in multis ampliauit, vt in eius Bulla quæ sequitur.

Onus Apostolicæ seruitutis, ad quod nuper nos dignatio Diuina prouexit, 4
assiduè admonet in eam potissimum curam nobis esse Pastorali sollicitudine incumbendum, vt quæ à Sacris Oecumenicisq; concilijs, pro communi totius Christiani populi salute, piè, prudenterq; statuta sunt, nulla aut temeritate violentur, aut negligentia deserantur, ea præsertim quæ ad bonos idoneosq; Pastores Cathedralibus & superioribus Ecclesiis gubernandis præficiendos pertinent, nam si in quibus-

quibusuis Ecclesiæ gradibus & ministris, curandum est tales eligi, qui religione & sanctitate fideles ædificent, multò certè magis elaborandum est, ne in eius electione erretur, qui supra omnes gradus constituitur, cui tanquam seruo fideli & prudenti totius familiæ cura traditur, qui ad omnem virtutem & mandatorum Dei obseruantiam aliorum forma esse debet, cùm certum sit gregis salutē magnoperè pendere ex boni Pastoris præstanti vita, & doctrina. Sanè Venerabiles Patres, qui ex toto terrarum orbe ad Sacrum generale Tridentinum Concilium, à Summis Pontificibus prædecessoribus nostris euocati, magna frequentia conuenerunt, cum in alijs rebus multis præclarum studium ad corrigendos deprauatos mores & collapsam Ecclesiasticam disciplinam restituendam ostenderunt, tum in eo potissimum insigni zelo, magnaq; cum laude laborarunt, vt rationem inuenirent, qua viri doctrina, pietate, prudentiaq; excellentes, & in Ecclesiasticis functionibus, diu multumq; versati Ecclesiis Cathedralibus præficerētur. Nos igitur qui cùm in minoribus constituti Cremonen. Ecclesiam regeremus, in eodem Concilio cum sanctis & egregijs illis patribus interfuimus, & Concilio absoluto ad Ecclesiam nostram reuersi magno semper desiderio flagrauimus, vt tam salubria generalis Concilij decreta executioni debitæ mandarentur, atque vt id fieret pro virili parte curauimus. Multo nunc magis cum disponente Domino omnium Ecclesiarum cura & sollicitudo nos premit, summo desiderio tenemur, vt Pastores ij præficiantur Ecclesiis, qui opus suum & ministerium impleant, & de omnium salute nos in Domino lætificent. Illud autem in hoc saluberrimo & pernecessario negotio quod est de Episcopis eligendis & præficiendis videtur esse præcipuum, vt instructio, examen, & inquisitio, de fide, vita, moribus, doctrina, & prudentia promouendorum, tam accuratè, fideliter, ac seriò instituatur, vt omni fallacia fuco semoto, certò confidere valeamus, tales à nobis Christi gregi pascendo esse præpositos, quales tantum onus, Angelicis videlicet humeris formidādum exigit, & quales ille expetit, qui pro ijsdem ouibus redimendis propria vitæ ac sanguini non pepercit, & quidem in hac parte prouidentia dicti Concilij Tridentini minimè defuit, cùm statuerit, ac mandauerit, vt in Prouinciali Synodo, per Metropolitanum habenda, præscriberetur quibusq; locis, & prouincijs, propria examinis seu inquisitionis aut instructionis faciendæ forma Romani Pontificis arbitrio approbanda, quæ magis eisdē locis vtilis, atque oportuna esse videretur. Verùm neque id hactenus nisi à paucissimis factum est, neque spes est, nisi longissimo temporis spatio, vt ab omnibus fiat atque interim dum certa examinis siue inquisitionis ratio à Prouincialibus Concilijs expectatur, perit vber ille fructus, qui ex tam vtilibus Concilij generalibus decretis sperari posse videbatur, & experientia ipsa docuit, per tot annos à publicatione Concilij prædicti elapsos, quid in vnaquaque Prouincia opus sit, quidue possit fieri. Habita igitur cum Venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum vnanimi consilio, & assensu præsenti nostra perpetuo valitura

constitutione decernimus, vt cùm extra Rom. Curiam examen, instructio, siue inquisitio facienda erit, nemo omnino cuiuscunq; status, gradus, conditionisuè fuerit, inquisitionem prædictam sibi arrogare præsumat, sed integrum hoc negotium ijs, qui à prædicto Trident. Conc. designantur, Apostolicæ videlicet Sedis Legatis, seu Nuncijs Prouinciarum, aut eius de quo inquisitio fit ordinario, eoq; deficiente, Ordinarijs viciniorибus relinquatur, nisi iustis de causis nobis aut pro tempore existenti Rom. Pontifici per speciale mandatum alicui alteri hoc munus quandoq; committendum esse visum fuerit. Quod si forte aliquis prædictorum consanguinitate aut affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingeret, vt omnis suspicio carnalis affectus à tam sancto negotio repellatur, ille quidem eo casu censeatur exclusus, atque ad eum qui proximè sequitur, hoc est si Legatus excludendus erit ad Nuncium si Nuncius ad Ordinarium, si Ordinarius ad viciniorem Ordinarium inquisitionis officium deferatur. In Curia verò hæc functio spectet vel ad eos Cardinales, qui à nobis vel pro tempore existente Rom. Pont. deligentur, vel ad Cardinales earum Prouinciarum, seu Regnorum apud nos & Sedem Apostolicam Protectores in quibus Ecclesiæ ipsæ consistunt, si tamen ad ipsos huiusmodi vacantium Ecclesiarum relatio pertinebit. Quod si de Episcopo vel Metropolitano extra Rom. Curiam degente ab vna Ecclesia ad aliam ex aliqua graui & iusta causa transferendo agetur, hoc munus deficientibus Legato vel Nuncio Apostolico eius Prouinciæ, aut Regni vbi Ecclesia ipsa à qua transfertur sita erit, ad Metropolitanum si Episcopus, ad Suffraganeum verò antiquiorem residentem si Metropolitanus transferendus erit, pertinere declaramus. Deinde quia sacrum Conc. Trident. non sine magna ratione eminentes personas, & quæ negotij magnitudinem probè intelligerent ad hoc officium nominauit, declaramus & statuimus tam Legatos siue Nuncios, quam Ordinarios vel alios ab hac sancta Sede fortè delegandos, non per Auditores aut Vicarios aliosuè Ministros, sed per se ipsos inquirendi munus exercere debere, quamuis ab huiusmodi personis, alijsq; viris peritis adiuuari possint. & si Prælatus inquirens per se non posset ob locorum distantiam testes examinare circa articulum aliquem, vt legittimos natales, vel ætatem, aut aliquid eiusmodi, licebit ei articulum illum alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem. Quod si fortè contingat aliquem supradictorum legittimè impediri, vt per se hoc munus præstare non possit, ad alios ea cura transferatur qui sunt ab eodem Conc. Trid. ad hoc officium designati, vt supradictum est de ijs qui ob consanguinitatem vel affinitatem ab hoc munere excluduntur. Ad hæc vt mens eiusdem Sacri Conc. rectè ac fideliter debitæ executioni mandetur, & tale sit examen, quale requiritur in negotio tanti ponderis, declaramus, ac statuimus non esse in vita ac doctrina promouendi inuestigandа eam rationem adhibendam, vt ab ipso promouendo articuli offerantur, ac testes producantur, sed oportet, vt Prælatus qui munus inquirendi suscepit articulos

ticulos conscribat, atque ipse ex officio suo illos vocet atque examinet, quos de rebus inquirendis sincerum ac fidele testimonium daturos esse existimet. Verum vt inquisitio prædicta facilius ac plenius perfici, atque expediri queat, vtile erit si Prælatus qui inquisitionem facturus est, vel à promouendo, vel ab aliquo alio confici curet schedulam in qua sint ordinatè descripta, nomen promouendi, cognomen, patria, parentes, ætas, ordo gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit; loca, in quibus aut Theologiæ, vel iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit; denique amici ac familiares, qui tam ipsum quam parentes eius intimè norint Quod si promouendus documentū aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, muneraq; aut aliquid eiusmodi comprobetur, admittēdum ac processui inserendum erit, modo documentum publicum seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censuimus ac expressè prohibemus, ne ad testimonium dicendum de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendam Ecclesiam quilibet homines admittātur, sed viri tantum graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium afferre valeant, ac vt supra diximus sincerum ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati ac nimium familiares, quam inimici atque æmuli excludendi erunt. Porro testes eiusmodi Prælatus qui examen, seu inquisitionem habiturus erit, seorsum ac sigillatim examinabit, & si quando iudicauerit expedire, eis ad memoriam reducet, tum iuramenti vim, tum periurij grauitatem, eosdem etiam seriò & grauiter admonebit ipsos reos futuros apud omnipotentem Deum eorum omnium quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo verā in causa erūt, vt homines indigni vel minus idonei eiusmodi Ecclesiis præficiantur. Diligenter etiam testiū qualitates cognoscere studebit, ac potissimū quā sint ad promouendos affecti, vt inde conijciat, vtrum ex affectu an ex veritate testimonium dicant Denique cùm testes de qualitatibus promouendi interrogabit, dabit operam vt quoad eius fieri poterit, omnia & singula quæ ad prædictā inquisitionem facere videbuntur per ipsos exprimantur. Quamuis autem qualitates omnes promouendorum quæ in generalium Synodorum decretis aliisq; Canonicis Sanctionibus continentur probè cognita esse debeant, ijs quibus inquisitionis officium demandatum est, quales sunt natum esse ex legittimo matrimonio atque ex Parentibus Catholicis, annum trigesimum iam expleuisse, sacris Ordinibus, saltem ante sex menses initiatum esse, gradum Doctoratus, aut Licentiæ in Theologia, vel iure Canonico, aut certè publicum alicuius Academiæ testimoniū obtinuisse quoad alios docendos idoneus esse declaretur; adhæc in Ecclesiasticis functionibus diu esse versatum; item fide, puritate, innocentia, vitæ prudentia, vsu rerum, integra fama, doctrina denique præditum esse, tamen quia circa doctrinam plures fraudes committi solent, & sæpè contingit vt nonnulli scientia vacui de solo Doctoru titulo, aut priuilegio glorientur, volumus vt de eorum etiam

doctrina diligenter inquiratur, qui vel Doctoratus aut Licentiæ titulis & priuilegijs gaudent, vel etiam à publicis Academijs testimonium habuerunt, quod idonei essent ad alios docendos, nisi fortè aliquorum insignis doctrina ex publica ipsorum functione notoria esset. Ita verò inquisitio facienda erit, vt quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu Theologiæ vel iuri Canonico promouendus operam dederit, cognoscatur Et quoniam in quibusdam Prouincijs nulla sunt studia generalia, neque vllæ publicæ scholæ, vsus habet vt qui studijs operam nauant, vllis Doctoratus aut Licentiæ insignibus decorentur, declaramus in eiusmodi locis sufficere, si testimonio virorum grauium & Sacræ Theologiæ vel iuris Canonici peritorum constet, promouendos ea scientia Theologiæ vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere. Testes prætereà deponant se de scientia promouendorum certos redditos esse ex eo, quod prædictos promouendos specimen suæ doctrinæ publicè vel priuatim dedisse cognouerint. Quod autem ad Regulares pertinet, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint, ne fraus vlla subrepere possit in eo quod idem Tridentinum Conc. statuit, vt regulares à suis Superioribus sufficientis doctrinæ testimonium habeant. Declaramus nomine Superiorum eos duntaxat intelligendos esse, qui nullum sui Ordinis superiorem agnoscunt, siue ij cuiuslibet Ordinis Abbates, magistri, aut ministri, aut Præpositi generales, aut quorumlibet congregationū præsidentes, siue definitores, aut visitatores, Capitulum generale repræsentantes, siue alij quocunque vocabulo nominentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij seu Commissarij generales, vel in Rom. Curia Procuratores Ordinum, aut Congregationum generales in hac parte succedant. Et nihilominus præter Superiorum testimonium, quia fidem facient eiusmodi regulares ad alios docendum idoneos esse, volumus ea seruari quæ de ijs diximus, qui publicum suæ doctrinæ ab aliqua Academia testimonium habent, vt videlicet seriò inquiratur, an Regulares ad Cathedrales Ecclesias promouendi eos progressus in studijs fecerint, qui in futuro Antistite requiruntur. Post inquisitionem verò de fide, vita, moribus, doctrina, & prudentia promouendi, nec non informationem de statu Ecclesiæ alijsq; necessarijs rebus, quæ pariter corā superius expressis Prælatis iuxta eiusdem Concilij decreta fieri debet, professio fidei Catholicæ à promouendo facienda erit, quā quidem ab eo duntaxat recipiendā esse declaramus, ad quē inquisitio pertinebit; nisi fortè qui professionē emissurus est, à Prælato inquirente longè distet, tūc enim is Prælatus ex subdelegatione inquirentis professionem admittere debebit, cui promouendus vicinior erit: quod idem intelligatur de informatione de statu Ecclesiæ accipienda, si quando contingeret vt in alia Prouincia siue Regno esset Ecclesia, in alio promouendus. Recipiet autem Prælatus professionem promouendi præsente Notario publico ac testibus, atque eam à se admissam ac receptā propriæ manus subscriptione testabitur. Is quoque qui eiusmodi professionem fecerit,

erit, in eo loco vbi proprium nomen profitentis exprimi solet, nomen suum manu propria adscribet. Denique his peractis Notarius publico instrumento fidem faciet de professione prædicta adhibitis testibus vt præfertur. vbi verò totum examen seu inquisitio de persona promouenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta cum toto testimonio ac professione fidei emissa, ad hanc sanctam Sedem, vt Concilium statuit, quamprimum clausa & obsignata in forma authentica transmittenda erit. In qua re obseruari volumus vt professio fidei ijsdem omnino verbis descripta sit, quæ in ea forma continentur quam fel. rec. Pius Papa IV. prædecessor noster statuit obseruandam, & vt Prælatus qui instructionem, examen, & inquisitionem fecit, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem dicti processus significet, quanta fides testibus examinatis eorumq; dictis, & scripturis productis, suo iudicio habenda sit. simul etiam quid de promouendo ipse sentiat. processus autem sic formati, & ad Curiam transmissi, à Cardinale cui promouendi munus incūbit, & à tribus prioribus Ordinum Cardinalibus, vt moris est, iuxta formam Concilij prædicti subscribentur & expedientur. Volumus autem vt Cardinalis relator moneat promouendum si præsens in Curia fuerit, vt iuxta Concil. Lateranense nouissimè celebratum, omnes Cardinales, siue maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesiam proponat vt quæ à referente Collega sint audituri, occulta fide quantum ad personam promouendi attinet, cognoscere possint. Hæc porrò omnia quæ de promouendis ad Ecclesias Cathedrales dicta sunt ad eos etiam pertinere, atque in eorum promotione seruanda esse declaramus & decernimus, qui nominati, præsentati, aut electi fuerint ad dignitates Abbatiales, ac Prioratus, seu Præpositatus, Monasteriorum regimina, aut alias Regularium cuiusuis Ordinis, aut etiam secularium præfecturas, de quibus consistorialiter prouideri contigerit, atque eos præsertim quibus præter curam & regimen Monachorum, aut Canonicorum, Clericorumq; Regularium vel secularium annexa est in populum iurisdictio spiritualis vel temporalis: excepta tamen ætate circa quam nihil innouamus: Quo verò ad doctrinam, cum generalia Concilia non statuant, vt persona promouenda ad Regulares dignitates Doctoratus, siue Licentiæ gradum suscipere, vel publicum testimonium ab Academia aliqua habere teneantur, & tamen æquum sit vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeāt, declaramus & statuimus, vt prælati qui inquirendi munus suscepturi sunt, studiosè ac diligenter inquirāt super doctrina eiusmodi personarū iuxta modum & formā superius præscriptam, vt nos & pro tempore Romani Pontifices habita de illis vera informatione per processum qui ab inquirēte transmittetur, certò statuere ac iudicare possimus, an persona promouenda verè sit talis, qualem dignitas illa ad quam promouenda est exigit, & requirit. Hortamur verò in visceribus Domini nostri Iesu Christi, ac paterna charitate monemus eos omnes qui ab hac sancta Sede nominandi, præsentandi, vel etiam eligendi

gendi futuros Episcopos, vel Abbates ius habent, vt seriò apud se cogitent, quanti momenti sit hoc negotium ex quo salus animarum, tranquillitas Reipublicæ, incolumitas Religionis, propagatio fidei, aliaq; permulta & maxima bona dependent. Illud etiam sæpè & sæpius ad mentem reuocent quod Sancta Trid. Synodus admonet, nihil se ad Dei gloriam & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, eosq; alienis peccatis cōmunicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium cupiditatibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint. De nominandis verò præsentandis, vel eligendis ad Regulares dignitates, præter ea quæ superiùs obseruanda esse declarauimus, illud quoque Paternis hu nostris adhortationibus & monitionibus adijciendum censuimus, vt nominationis, præsentationis, vel electionis ius habentes, eos deligere studeant, atq; omnino conentur, qui non modo eundem ordinem sint ante professi, sed in eodem etiam satis diu laudabiliter versati. neque enim decet vt Magistri aliorum esse incipiant, qui non fuerint ante discipuli, & subditis imperare præsumāt, qui prius non didicerint Superioribus obedire. Eos deniq; qui vel examinando & inquirendo, vel testimonium ferēdo operam suam in hac re præstabunt seriò admonemus, vt ea fide, ac diligentia in negotio tanti momenti versentur, vt à Deo & à nobis laudem pro bono opere expectare valeāt. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis, voluntatis, declarationis, decreti, statuti, hortationis, & monitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ in monte Quirinali. Anno Incarnationis Domini 1591. prima Maij, Pont. nostri anno primo.

NOminatus autem vel electus ad huiusmodi dignitates, acquirit ipsa nominatione vel electione ius ad rem sed non in re. *Innoc. in. c. cum venissent. de restit. in integ. Abb. in. c. cum Bertoldus. nu. 12. de re. iud. Dec. in. c. postquam nu. 10. de elect. Bell am. decis. 167. Sarn. Reg. 1. de. iur. quæs. non tollen. col. 13. Rot. decis. 489. incip. cum ad Capitulum in no.* 5

Vnde antequam à Papa fuerit confirmatus, in administratione spiritualium vel temporalium Ecclesiæ ad quam assumitur, neque titulo procurationis, vel Oeconomi, nec in toto, nec in aliqua parte ingerere sese debebit, alioquin ius acquisitum per nominationem vel electionem amittet ipso facto, & amplius non posset eligi ad eam Ecclesiam. *c. nosti. c. qualiter de elect. c. auaritiæ eod tit. in 6.* Tenetur itaque intra vnum mensem à die habitæ notitiæ, vel dati consensus nominationi vel electioni, in persona, vel legitime impeditus per procuratorē, pro confirmatione obtinenda ad sedem Apostolicam iter arripere, alioquin amitteret ius quæsitum ex electione, nisi causam rationabilem diuturnioris moræ habuerit. *c. cupientes. lo. cit. in. 6.* 6.

Et quidem in scripto confirmationis suæ testimonium à sede Apostolica obtinere debet: nam licet solo verbo Papæ compleatur gratia. *c. institutionis 25. q. 2.*

Clem.

Clem. vlt. iun gl. v verbo. de sepult. *Gemin. Ioan. Andr. in prooem. 6. Cassad. decis.* 4. *nu.* 2. *de caus. poss.* Et postquã Papa nominauit aliquẽ in Episcopum, statim ille efficiatur Episcopus. *Dec. in. Rub. de const. in* 1. *lect. nu.* 38. communemq́; hanc esse opinonem testatur *Mascard. de prob. conclus.* 843. *nu.* 10. Licet item signata supplicatione statim prou..o acquiratur titulus. *Sarn. de infir. resig. q.* 31. ita quod etiã possit resignare tale beneficiũ, vt multis probat *Paris. de resig. lib.* 2. *q.* 24. tamẽ quo ad exercitiũ gratię, requiritur necessario expeditio litterarum. *arg. tex. c. super eo.* 2. *de appell. Ioan. Andr. in. c. eam te. de rescrip. Mandos. in Reg. de non iudican. iux. for. suppl. q.* 17. *Lap. alleg.* 81. *nu* 6. *Ioan. Mohed. decis.* 203. *alias* 3. *de rescrip.* Vel contrarium procedit de iure communi; non autem de stylo curiæ quo ad probandam gratiam. *Card. in prooem. Clem. Aemil. Veral. decis.* 175. *p.* 2. *Mascard. lo cit. nu.* 10. vnde etiam gratia Papæ ante confectionem litterarum, dicitur informis & imperfecta, sed demum per confectionẽ litterarum perficitur. *cit. Mohed. decis.* 189. *alias* 28. *de renunc. Bellam. decis.* 432. *Cas. de Grass. decis.* 47. *alias* 1. *de prob. nu.* 5. *Paris. cit. de resig. lib.* 8 *q.* 2. vbi & rationes colligit propter quas hoc induxit stylus curiæ. *a. nu.* 12. & limitat quoad inferiores Papa, vt nimirum illorũ gratiæ possint probari per testes, vt *Mascard. lo. cit.* non autem gratiæ Papæ: hocq́; receptum esse stylo curiæ deducit *nu* 23. *idem Paris. lo. cit.*

Hinc est quod si prouisus absque litteris huiusmodi beneficij sui possessionem apprehenderet, non faceret fructus suos, & eo ipso amitteret ius in illo beneficio: recipientes autem eum sine literis ad possessionem beneficij, efficerentur suspensi à suis beneficijs, nec possent absolui à tali suspensione nisi à solo Papa. *extrauag. iniuncta. de elect. comm.* quam extrauag. postmodum Iul. III. innouauit & ampliauit constitutione sua, quam vtilitati communi hic inserendam voluimus, vt sequitur:

Sanctissimus in Christo Pater & Dominus noster Dominus Iulius, Diuina prouidentia PP. III. cui nuper innotuit quod licet alias fe. re. Gregor. X. in generali Conc. Lugdun. sua generali constitutione sanciuerit, quod nullus extunc de catero administrationem dignitatis ad quam electus esset, priusquam celebrata de ipso electio confirmaretur, sub œconomatus vel procurationis nomine, aut alio de nouo quæsito colore in spiritualibus vel temporalibus per se vel per alium pro parte, vel in totum gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumeret, omnes illos qui secus fecissent, iure si quod illis per electionem quæsitum foret, decernens eo ipso priuatos: & piæ me. Bonifac. VIII. etiam sua perpetuò valitura constitutione sanciuerit, vt Episcopi, & alij Prælati superiores, nec non Abbates, Priores & cæteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censerentur, qui apud sedẽ Apostolicam promouerentur, aut confirmationis, consecrationis vel benedictionis munus reciperent; ad commissas eis Ecclesias & Monasteria dictæ sedis litteris, eorum promotionem, confirmationem, consecrationem, seu benedictionem huiusmodi continentibus, non confectis, accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non præsumerent, nulliq́; eos absq; dictarum litterarum ostensione reciperent, aut eis pa-

B rerent,

rerent, vel intenderent; quod si fortè contra præsumptū fuisset, quod per Episcopos, Prælatos, Abbates, Priores, & alios monasteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore actum foret, irritum haberetur, nec quicquam interim ijdem Episcopi, vel Prælati, Abbates, Priores, vel regimina exercentes, de Ecclesiarum vel monasteriorum eorundem prouentibus perciperent. Et fe. me. Paul. III. Rom. Pont. prædecess. noster quibuscunq; tabellionibus publicis sub excommunicationis latæ sententiæ pœna inhibuerit, ne extunc de cætero, de transumptis supplicationum præterquam habentium clausulam, quod earum sola signatura sufficeret, ac decreto & concessione litterarum seu mādatorum possessionem beneficiorum Ecclesiasticorum vigore supplicationum huiusmodi apprehendi, rogari deberent, neue illa scribere, vel subscribere, aut quouis modo authenticare vel partibus tradere præsumerent; volens & Apostolica authoritate statuens inter cætera, quod partes transumptis, seu litteris, aut mandatis huiusmodi ex tunc deinceps vtentes, ac illorum prætextu possessionē huiusmodi apprehendentes, fructus quos ex illis pro tempore perciperent, suos non facerent, quin imò ad beneficia in eisdem transumptis, & litteris ac mandatis expressa efficerentur ipso facto perpetuo inhabiles, & ad restitutionem fructuum ex illis pro tempore perceptorum in vtroq; foro tenerentur. Decernentes sic iudicari debere, ac irritū, &c. Et successiuè sanctitas sua attendens, quod ante confectionem litterarum gratia Apostolica est informis, inter alia voluerit, statuerit & ordinauerit quod iudices in Rom. Curia, vel extra pro tempore existentes, etiamsi essent S. R. E. Cardinales, vel causarū Palatij Apostolici auditores, aut quicunque alij, non iuxta supplicationum super impetratione signatarum tenores & formas iudicare deberent, etiam decreto irritanti adiecto. Nihilominus diuersi Episcopi & alij Prælati superiores & Abbates litteris super dispensatione retinendi benefi.ia per eos antequam promouerētur, aut eorum electiones confirmarentur obtenta, per prædictam Sedem pro tempore concessis, minimè confectis beneficia per eos obtenta prædicta retinere, & diuersæ aliæ personæ Ecclesiasticæ possessionem beneficiorū Ecclesiasticorū eis dicta authoritate conferri, seu commendari, vel in eorū fauore vniri, aut alias disponi consueta, litteris Apostolicis desuper non expeditis apprehendere præsumunt, inhabilitatē & alias pœnas in sanctionibus & inhibitione, ac voluntate, & statuto prædictis cōtentas, damnabiliter incurrendo in animarum suarum periculum. Volens periculis animarum huiusmodi occurrere, Sanctiones & inhibitionem ac voluntatem, & statutum huiusmodi, quorum tenores Sanctitas sua, ac si de verbo ad verbum insererentur, haberi voluit pro expressis, approbans, innouans, ac perpetuo obseruari debere decernens, & sanctiones ipsas ad inferiora beneficia Ecclesiastica quæcunque quomodocunq; qualificata amplians, & extendens, hac sua in perpetuum valitura constitutione statuit, & ordinauit, quod oēs & singulæ personæ Ecclesiasticæ, tam sæculares quam quorumcunque ordinum Regulares,

res, cuiuscuis status, gradus, ordinis vel conditionis existant, etiamsi Episcopali vel Archiepiscopali, aut Patriarchali, vel alia maiori dignitate præfulgeant, quod de cætero litteris super dispensationem retinendi beneficia per eos antequã promoueãtur, aut eorum electiones confirmentur obtenta, eis per sedem eandem pro tempore concessis minimè confectis, beneficia ipsa retin re, aut possessionem alicuius seu aliquorum beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura, vel sine cura, sæcularium, vel quorumuis ordinum regularium quæcunque & qualitercunque qualificatorum, eis dicta authoritate Apostolica conferri, seu commendari, aut in eorum fauorem ac commodum vniri seu alias disponi, concessionem litteris Apostolicis super collatione seu commenda, aut vnione seu alia dispositione huiusmodi non expeditis, per se vel alium seu alios eius nomine etiam supplicationum seu sumptorum vel transumptorum huiusmodi aut collationum eis postmodum de ipsis beneficiis tanquam etiam tunc certo modo in supplicatione expresso vacantibus ordinaria vel alia quauis authoritate factarum prætextu, apprehendere præsumpserint, aut per alios apprehensam ratam & gratam habuerint, ipsorum beneficiorum non possessores, sed meri & nudi detentores, ac violenti sine aliquo titulo in eis intrusi censeantur, & pro talibus habeantur & reputentur, nec fructus suos faciant, sed ad illorum restitutionem vt præfertur teneantur & obligati existant; constitutiones seu dicta Cancellariæ regula de annali & triennali poss. ssore, in illis locum non habeant, nec eisdem detentoribus & intrusis in aliquo suffragentur, quin imò beneficia per eos tempore promotionis suæ aut eorum electionis, confirmationis, obtenta litteris super dispensatione ea retinendi sibi concessa non expeditis retinentes, aut possessionem beneficiorum litteris Apostolicis super illis non confectis, apprehendentes, seu per alios apprehensam ratam & gratam habentes, beneficia sic retenta aut apprehensa & omne ius quod in illis vel ad illa pro tempore quomodolibet habuerint, eo ipso amittant, illisque & illo priuati ac ad illa de cætero obtinenda perpetuo inhabiles, nec illa vlterius & prætextu noui tituli aut noua commenda vel vnionis seu alterius dispositionis etiam authoritate Apostolica facta assequi valeãt, sed beneficia ipsa tanquam de iure & facto vacantia aliis conferri seu commendari & per quoscũ tã ab eorũ ordinariis collatoribus quam à sede prædicta liberè impetrari possint. Et si benefi ia ipsa litigiosa fuerint, collitigantes in omni iure & ad omne ius quod beneficia retinentibus aut possessionem apprehendentibus huiusmodi, in eisdem benefi iis, vel ad illa quomodolibet competebat aut competere poterat, eo ipso absq; iuris aut hominis ministerio surrogentur, & surrogati esse censeantur, ac in eorum fauorem causa desuper pendens aduocata & lis extincta fuisse & similiter esse censeantur. Quodque de cætero supplicationes etiam manu nostra & motu proprio signata. nisi habuerint clausulam quod earum sola signatura sufficiat, nullam aliam quam pro litterarum super illis confectione fidem aut probationem faciant seu præstent, nec vlla eis in aliquo alio

casu fides adhibeatur, & adhiberi possit. Decernẽtes sic & non aliter tam in eadẽ Curia quã extra eam, & in partibus per quoscunq; Iudices ac commissarios quauis etiã Apostolica authoritate prædicta fungentes, etiã causarũ Palatij huiusmodi auditores & ipsius R. E. Card. in quauis causa & instantia, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretãdi auctoritate & facultate iudicari & definiri debere, ac irritum, &c.

Placet, publicetur.

LECTA ET PVBLICATA Romæ in Cancell Apost. Anno Incarn. Dom. 1553. die 17 May Pont. an. 4.

IN qua constitutione illud singulare considerandum est, quod per illam prohibitio de non apprehendẽda possessione beneficiorũ litteris non expeditis extenditur ad quæuis etiam inferiora beneficia per Papam collata, non tamen extenditur ad collationes inferiorum, *iuxta notat. gl. in. cit. extrauag. iniunctæ. nonpræsumant.* Debent itaque expediri litteræ seu Bullæ super promotione vel cõfirmatione. Quæ litteræ expeditæ habentur loco tituli. *Staphil. de litt. grat. in princ. nu.* 17. Et expeditæ dicuntur cum sunt plumbatæ seu bullatæ. *c. licet. de crim. fals. Rebuff. in prax. tit. Bulla noua declar.* & fuisse resolutum *in Rot. in vna Salamant. coram Crescentio de mense Nouemb. Anno* 1539. testatur *Paris de resig. lib.* 8. *q.* 2. *nu.* 18. Earundem litterarum vigore capitur beneficij possessio, quæ acceptio possessionis quam efficaciam habeat, videri potest *Innoc. in. c. in litteris. de restitut. spol.* & an sit de substantia potestatis administrandi, vel de solemnitate, docet *Abb. in. c. transmissam. nu.* 3. *de elect.* Supplicatio autem sola licet signata, non sufficit ad apprehendendam possessionem, quin imò capiens possessionem ex sola supplicatione signata litteris non expeditis; dicitur intrusus, pœnasque præinsertæ constitutionis Iul. III. incurrit. *Bursat. cons.* 393. *nu.* 21. *Mandos. in Reg. de non iudican. iux. for. suppl. q.* 4. *nu.* 2. *Rebuff in Reg.* 34. *Canc. Bellamer. decis.* 110. *decis.* 746 Et quidem in tantũ supplicatio signata non sufficit ad possidẽdum beneficium vt ne quidem in iudicialibus aliquid probet. *Sarnen. de non iudican. iux. for. suppl. q.* 1. Vnde nec sumptum de registro supplicationum quicquam valet in iudicijs, cum alioquin sumptum de registro Bullarum faciat plenam fidem *Bellamer. decis* 252. & 621. estque hic vsus in viridi obseruantia, ita vt plures allegationes huc congerere superuacaneum sit, cum contrarium in disputatione contendentibus abundè satisfiat, si respondeatur, de iure antiquo veram esse contrariam sententiam, sed post Const. Iul. III. supra relatam teneri contrarium. Vel etiam concedi potest quo ad Gallos, quibus sola supplicatio sufficit sine expeditione litterarum. *Nau. cons.* 32. *de temp. ord. in antiq. Reb. in prax. p.* 2 *de rescript. etiam & perinde valere. nu.* 50. Non solum tamen vigore litterarum expeditarum capitur beneficij possessio, sed quandoque ex causa, ne videlicet Ecclesia vacans patiatur propter moram quæ intercurrit in expeditione Bullarum, post propositionem Ecclesiæ vacantis in consistorio, solet concedi breue ad capiendam possessionem antequam Bullæ expediantur. *Staphil. de rescript. in for. breuis. tit.* 2. *nu.* 3. Vel si capienda sit possessio nomine Cameræ, vt in beneficijs litigiosis: solet enim tum ad capiendam possessionem dari breue quod succedit loco litterarũ expeditarum. *Put. decis.* 155. *lib* 1. *Sarnen. in tract. breuium. nu.* 14. *Lancellot. de attent.*

tent. 2. *p. c.* 4. *nu.* 394. estque praxis Curiæ vsitatissima.

Accepta verò possessione siue vigore breuis, siue vigore bullarum, plenum ius in beneficio competit confirmato, & liberè administrare potest, licet nondum fuerit consecratus, præsertim ea omnia exercere potest quæ concernunt potestatem iurisdictionis Episcopalis, vt iudicare, excommunicare, beneficia cōferre, instituere, destituere. *c. transmissam. de elect. tun. gl. v. de talibus.*

An autem possit confirmatus litteris expeditis sed nondum apprehensa possessione conferre beneficia vel instituere, videri potest *Gem in. c. si electionem. nu.* 6. *de elect. in* 6. *Souar. Var. res. lib.* 3. *c.* 16. *nu.* 1. *Rebuff. in prax. tit. de Sim. in resig. a nu.* 25. *Rot. decis.* 182. *nu.* 6. *p.* 2. *diuers.* vbi tenet affirmatiue, & testatur de communi. *Abb. verò. cit. c. transmissam. nu.* 3. vbi dicit attendendam in talibus consuetudinem.

Potest item confirmatus necdū consecratus accepta possessione dispensare in casibus in quibus Episcopus dispensat, dispensare enim est iurisdictionis. *Abb. in. c. cum olim. vers. octauo dubitatur. de maiorit & obed. & in. c at si Clerici.* §. *de adulterijs. nu* 16. *de iudic. Dec. ib. nu.* 150. Imò electus cum de necessitate non teneatur esse Sacerdos, sed tantum Subdiaconus. *c. à multis. de at. & qual.* § *fin. Abb. ib. & in. c. dudum. nu.* 12. *de elect. & in c. vn. de Cler. per salt. prom.* tamen confirmatus etiamsi nondum fuerit Sacerdos, ea omnia quæ pertinent ad iurisdictionem exercere potest: ad exercitium enim iurisdictionis non requiritur Sacerdotium. *Abb. in. cit. c. transmissam. nu.* 2. vnde & indulgentias concedere potest, concessio enim indulgentiarum sequitur quoque iurisdictionem. *S. Thom.* 3. *sent.* 20. *dist. q* 4. *art.* 2. *Abb. in. c. suffraganeis. de elect. Card. in Clem.* 2. *q.* 3. *de pœnit. & remiss. Sum. Silu. & Armich. v. indulgentia. nu.* 13. *&* 14. *DD. in. c. accedentibus, de excess. prael.* Cautius tamen facit si abstineat à concessione indulgentiarum, vt notat *Host in sum. de remiss.* §. *quis possit. vers. sed nunquid.* Capitulum autem sede vacante seu eius Vicarius, licet ea omnia possit quæ sunt iurisdictionis Episcopalis tam in spiritualibus quā in temporalibus. *c. vn. de maior. & obed. in.* 6. *c. cum olim. extr. eo. tit. Abb. Felin. ib. & latè Pauin. de potest. cap. sed. vac. p.* 1. *q.* 2. ita vt etiam ea quæ sunt ordinis Episcopalis, si non per se, saltem per externos Episcopos exerceri possit, concedendo nimirum illis exercitium Pontificalium, seu aduocando illos ad conficiendum Chrisma, ad consecrationem Ecclesiarum, altarium, calicum, virginum, & similia. *c. cum nullus.* §. *Episcopo. de temp. ord. in* 6. *Archid. Dom. Gem. ib. Abb. in. c. his quæ. nu.* 3. *eo. tit. Pauin. lo. cit. q.* 3. indulgentias tamen concedere non potest, ex communiori DD. sententia, de qua attestatur *Card. lo. cit.* quia nimirum iurisdictio concedendi indulgentias concessa est dignitati Episcopali. *c. accedentibus. de excess prael.* in his autem quæ concessa sunt dignitati Episcopali non succedit Capitulum sede vacante. *Card. loc. cit.* Sicut etiā non succedit in illis quæ cōpetunt Episcopo iure speciali. *Abb in. c cum olim. de maior. & obed & communiter DD. ib.* neque in illis quæ Episcopo competunt ex priuilegio, vt enumerantur *c. fin. de pœnit. & remiss. c. quod nonnullis de priuil. c fin. eo. tit. in* 6. Neque in illis quæ ipsi expressè prohibentur, vt in litigijs deducendo iura Episcopi in iudicio etiam defendendo. *Abb. in. c.* 1. *nu.* 4. *ne sed. vac. Felin. in. c. his quæ. nu.* 2. *de maior. & obed. & cons.*

40. à nu. 3. Pauin lo. cit. q. 9. p. 2. nisi sit defendenda iurisdictio in qua succedit plene Capitulum. *Rot decis.* 1. *nu* 12. *p.* 2. *diuers.* Neq; succedit in illis quæ Episcopo competerent ex delegatione. *c. pastoralis* §. *præterea de off. ord. Abb. lo. sup. cit. Felin. in c. eam te. de rescript Card. in Clem. attendentes. de stat. Monach. Rom. cons.* 406. *& cons.* 606. *Pauin. lo sup. cit. q.* 10. Imò non succedit in omnibus ferè quæ sunt gratuita aut voluntaria, sed in illis duntaxat quæ sunt necessariæ iurisdictionis: vnde non succedit in beneficiorum collatione pertinente ad Episcopum. *c. illa deuotionis ne sed vac. c. vn. eo. tit. in* 6. *gl communiter recepta in. c. hu qua. v. pro bono pacis de maior & obed.* licet succedat in instituendis præsentatis per Patronos, quia nimirum hoc est necessitatis. *Abb. in. c. cum olim. cit. Pauin. lo cit p* 2 *q.* 5.

20. Vlterius dicendum quod electus confirmatus antequam consecretur licet nō possit exercere ea quę sunt ordinis Episcopalis, potest tamen alteri Episcopo eadem committere, per ea quæ dicit *Abb. in. cit. c. suffraganeis. nu.* 1. *Host. in sum. tit. de elect. vers. Tu dic. sub. nu.* 20.

21. Dummodo tamen ipsemet intra tres menses faciat se consecrari. *c. quoniam. dist.* 100. alioquin enim teneretur ad fructuū perceptorū restitutionē: & si infra alios tres menses negligeret suscipere consecrationem, ipso iure esset priuatus Ecclesia sua. *Conc. Trid. sess.* 23. *c.* 2. *de ref.*

22. Consecratur autem a tribus Episcopis, duobus codicem Euangeliorum super caput ipsius tenentibus, & manus ipsi imponentibus, tertio autem benedictionē super ipsum fundente. *c. Episcopus.* 23. *dist.* vngitur Chrismate in capite & in manibus dum consecratur. *c. cum venisset. de sacr. vnct.* & non nisi die Dominico consecrari debet. *c. ordinationes.* 75. *dist. Abb. in c. cum sis. de consecr. Eccl. nu.* 2. Aliæ quoque ceremoniæ mysteriorum plenissimæ adhibentur circa huiusmodi consecrationē, quæ in Pontificali Rom. videri possunt, & qui volet apud Stanislaum Socolouium qui sacrarum scripturarum & Doctorum auctoritatibus easdem eruditissimè explicauit, edito de consecratione Episcopi elegantissimo libello.

Sequuta consecratione, vacant ipso iure omnia beneficia consecrati prius possessa, & liberè conferri possunt. *c. cū in cunctis. de elect. Innoc. Host. Abb. ib.* & esse communem hanc sententiam testatur *Alphons. Hoied. in tract. de incomp. benef. p.* 1. *c.* 4. *Gig. de pens. q* 56. *nu.* 3. vbi dicit vacare tum quæuis beneficia etiam pensiones. hoc idem *Caput Aquen. decis.* 303. 400. 401. *p.* 2. vbi attestatur de communi. Imò etiam non sequuta consecratione, dummodo labantur tres menses, vacant beneficia. *Abb. in. c. cum in cunctis.* § *cum verò. à nu.* 7. *de elect.* vbi limitat de non promoto intra tres menses ex dispensatione Papæ. *Pauin. lo. cit. q.* 9. *Rot decis.* 575. *in antiq.* Si etiā consecretur Episcopus necdum elapsis tribus mensibus, vacant ipsius beneficia, si habuerit liberam administrationem sui Episcopatus, alioquin si non habuerit administrationem, seu liberam possessionem, nec per ipsum steterit quominus eam habuerit, non censerentur vacare priora beneficia, ad vacationem enim beneficiorum vtrumque requiritur, & consecratio & pacifica possessio. *c. si qui Episcopi.* 92. *dist. Innoc. in. cit. c. cū in cunctis. Staphil. de vaca. per promot. nu.* 2. ita quod etiāsi elapsi fuerint tres mēses, non vacant tamē beneficia, nisi habuerit promotus bonorū administrationē. *Innoc. lo cit.* Et licet de stylo Rom. Curiæ, statim vt in consistorio quis est renuncia- 23.

tus

ctus in Episcopum, soleant conferri ipsius beneficia tanquam vacantia, non expectata consecratione, de quo stylo attestatur *Ioan. Andr. in Clem 1. vt lit. pend. Gig. de pens q. 56. nu. 3. Mandos. in Reg. 1. Canc. q. 15. & in. Reg. de vac. per promot. q. 4. n. 4. Cassad. decis. 2. de constit. Hoted. lo sup cit. nu. 14.* tamẽ illa collatio non dicitur habere effectum, nisi subsequuta possessione, verè enim illa beneficia non dicuntur vacare, nisi habita possessione. *Abb. in. cit. c. cum in cunctis. § cum verò. nu. 3.* & fuisse decisum in Rota, refert *Caput Aq. decis. 401. p. 2.*

24 Non vacant etiam beneficia ipso iure promoti ad Episcopatum in partibus infidelium, seu nullatenensem: maxima enim est differentia inter istum Episcopum nullatenensem, & alios. *Felin. in c. postulasti de rescript. Sarn. de ann q. 47. Burs. cons. 357. lib. 4.* namque iste non potest assequi possessionem sui Episcopatus, nec potest dici esse in mora, cum non stet per ipsum quominus eam assequatur. *Mandos. lo. cit. Hoted lo. cit. in fin. Paris de resig. lib. 3. q. 1. nu. 89.*

25. Hoc idem dicendum videtur de promoto ad Episcopatum viuente alio, vt cum quis alicui Episcopo datur in Coadiutorem cum futura successione. *c. non autem. c. petisti. 7. q. 1.* quod licet sit vetitum multis iuribus. *vt. c. Episcopi. c. plerique. 8. q. 1 & à Conc. Trid. sess. 25. c. 7. de ref.* cum quadam tamen modificatione toleratur, vt nimirum hoc fiat propter Ecclesiæ necessitatem vel vtilitatem per Sedem Apost. examinandam & approbandam. *id Conc. lo cit.* Causæ autem numerantur plures. Vt propter senectutem Episcopi. *c. vn. de Cler. agr. in. 6. Archid. Gemin. 16.* vel si laboret morbo aliquo incurabili propter quem officium suum exercere non possit. *c. de rectoribus. c ex parte extr. eo. tit. de Cler. egr. Abb. ib. Nau. eo. tit consil 1. Card. Paris cons. 49. nu 30. Rebuff. in prax. de reprob. benef. impetr. nu. 59.* Item si Episcopus sit destitutus vsu rationis & demens, dandus est illi coadiutor. *cit. c. vn. de Cler agr. in. 6. DD ib* propterea enim nõ potest priuari Ecclesia sua, cum Clerici non debeant inhumaniter tractari, ne alij deterreantur à statu Clericali. *1. de. cler. egr. Abb. ib. nu. 3.* nec debet addi afflictio afflicto. *c. cum percussio. 7 q. lo. cit.* Datur præterea coadiutor illi qui est suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ suæ. *Abb. in c. venerabili. de off. deleg. nu. 4. & in. c. licet Hels. nu. 8. de sim.* Episcopo etiam in captiuitate existẽti dari debet coadiutor vel Vicarius, qui administret captiuitate durante. *c si Episcopus. de suppl. negl præl. in 6. Rebuff. lo. cit. nu. 60.* Ad extremum dari posset coadiutor inhabili & qui non posset satisfacere muneri sibi iniuncto. *DD. in cit. c. vn. de Cler. agr in 6 Card cons 70.* prout etiam de illiteratis Parochis ordinauit *Conc Trid. sess 21 c 6 de ref.* vt nimirum detur illis coadiutor.

Datur autem Coadiutor quandoque ad tempus quandoq; in perpetuũ siue cũ futura successione. *Card. Alex. in c. pastoralis. nu. 2. 7. q 1.* sed cũ futura successione non potest dari coadiutor, nisi per Papã. *Abb. in c. venerabili. nu. 4 de off. deleg & in c. consultationibus. nu 5. de Cler. egr.* Et quidem non solum ad Episcopatus, sed etiam ad quæuis alia beneficia inferiora, coadiutor cum futura successione nõ datur nisi à Papa. *Conc. Trid sess. 25. c. 7. de ref. cit.* 26.

Cum autẽ datur alicui Episcopo coadiutor, datur illi coadiutori aliquis Episcopatus in partibus infidelium, id est nullatenensis, cum onere vt adiuuet N. vt est stylus vulgaris Rom. Curiæ, de quo 27.

quo testatur *Paris. de resig.lib.7.q.20.nu.* 17. Potestas verò istius Coadiutoris pendet ex forma litterarum expeditarum super coadiutoria, ita vt non pateat latius nisi in quantum fuerit expressum. *Imol. Ioan. Andr in. cit c. vn. de Cler. agr. in. 6. Card. Alex. in. c. scripsit. 7. q. 1. cit. Nan. cons. 2 & 3 de Cler. agr. Thom. Campag. in suo tract. de coad Epis. Pauin. de visit. p. 1. q. 2. nu. 32. Bellenc. de charit. subsid. q.* 8. Vel esset inspicienda causa ob quam datur coadiutor, ita vt ipsius potestas extendatur ad exercitium illius causæ ob quam datur. Vt si datur suspecto de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, officium ipsius versabitur circa curam temporalium. *Anchar in. cit. c. vn. de Cler. agr. in 6. nu.* 9. Si autem datur seni vel infirmo infirmitate quæ impedit administrationem spiritualium tantum, habebit administrationem spiritualium cum scitu coadiuti. *Gem. in. cit. c. vn nu. 4. Oldrad. cons. 44. nu. 4. Pauin. vbi sup.* ad temporalia autem non extendetur huiusmodi coadiutoris potestas, sed coadiutus percipiet omnes reditus assignata coadiutori congrua portione. *Abb. in. c. de rectoribus. a. nu. 5. de Cler. agr.* vbi dicit hoc casu si non sufficerent reditus, Ecclesiæ pro vtroque, præferendum esse prælatum coadiutũ vt de redditibus Ecclesiæ sustentetur. Coadiutorem autem industria sua debere quærere sibi victum, & sibi imputet quod tam tenue susceperit beneficiũ. *Idem Abb. in. c. suam nobis. nu.* 10. *de sim.* Quando verò daretur coadiutor ob infirmitatẽ quæ impediret administrationem & in spiritualibus & in temporalibus, vt si daretur dementi, furioso, & similia, iam talis coadiutor haberet plenam potestatem tã in spiritualibus quam in temporalibus: teneretur tamen infirmo subministrare omnia necessaria. *c. quamuis. 7. q. 1. cit. Abb. in. c. de rectoribus cit.* & posset talis coadiutor conferre beneficia, instituere, destituere. *Card. Alex. lo sup. cit. Gemin. Anchar. in. c. vn cit. in 6.* Resignationes quoq; beneficiorũ recipere potest. *DD. loc. cit.* estq; hanc communẽ opinionẽ testatur *Paris. de resig. lo. sup. cit.* Et de facultatibus coadiutoris Episcopi plura videri possunt apud *Tho. Campag in suo tract. de coad. Epis. sup cit.* nobis sufficiat retulisse vltra hæc circa potestatẽ coadiutoris, decretũ S. Cong. Rituum, relatum apud *Quarant. verb. Archiepiscopi authoritas.* vt sequitur.

Die Iouis 31. Ian. 1591. Congregatio illustriss. DD. Card. super sacris Ritibus ad dubia nomine illustriss. DD. Card. Paleotti & Veronen. proposita, sic respondendum censuit.

Ad Primum dubium censuit: Coadiutori cum futura successione, nõ licere ingredi ciuitatem Pontificaliter, quia licet sit Coadiutor cum futura successione, ex quo tamen non habet ius in re, sed ad rẽ, non debet recognosci tanquã superior & caput, sed vti Coadiutor, & eo magis quia contingere potest vt non succedat in Episcopatu, sed prior moriatur.

Ad Secundum: Respondit ipsum non debere vti cruce in diuinis, nec in functionibus Pontificijs, nec dum incedit per vrbem, cum crux sit signum, & ornamẽtum dignitatis, & iurisdictionis, & Coadiutor vtraq; careat.

Ad tertium. Censuit: Coadiutorem Pontificalia in Ecclesia exercentem, absente Archiepiscopo, vti posse cappa, cum ea sit tantum ornamentum dignitatis Episcopalis, præsente autem Archiepiscopo vti debet mantelleto, & rocheto, neque lice-

licere vnquam Coadiutori vti mozzeta & rocheto, etiam absente Archiepiscopo, cum hoc proprium sit eius penes quem est dignitas & iurisdictio.

Ad Quartum: Respondit negatiuè, cũ vna sedes non capiat duos.

Ad Quintum: Censuit, Canonicos esse compellendos vt Coadiutori Episcopo solenniter celebrãti & pontificalia exercenti semper assistant, alioquin indecorũ videretur, si Episcopus sine Canonicorum assistentia celebraret, nec non videretur esse contra decretum Conc. Trid. quòd extensiuè huic etiam casui accommodari potest.

Quoad circulos respondit, Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipsi circuli denotent membrorum vnionem ad ipsum caput, & ex superius deductis cõstat Coadiutorẽ non debere esse caput.

Quo vero ad confessionem faciendam cum celebrante solemniter, respondit decere, vt Coadiutor Episcopus confessionẽ faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, & vt idẽ quoq; benedicat in fine Missæ, ne populus præsens Diuinis, benedictione Episcopi defraudetur, & iam est vsu receptum, vt Episcopus benedicturus in fine Missæ faciat etiam confessionem cum celebrante.

Ad Sextum: Censuit, licere Coadiutori de licentia tamen Archiepiscopi benedicere populo, dum per ciuitatem incedit.

Ad Septimum: Respondit, maxime decere vt Canonici prodeant obuiam Coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti ad ostiũ Ecclesiæ, eũq; discedentem ad idem ostium deducere, imò esset valde commendandum, si nonnulli Canonici officij, & vrbanitatis gratia ad ipsius Coadiutoris ædes accederẽt.

Ad Octauum: Respondit, Coadiutorem non habere facultatem largiẽdi indulgentias, & sic eas Archiepiscopi nomine, si quas Archiepiscopius concedere.

Ad Vltimum: illud quoq; commodè hic referri potest, omnes istos qui promotionem, confirmationem, vel pallium à sede Apostolica recipiunt teneri visitare limina Apostolorum cap. iuxta 93. dist. imò hoc iurant, vt in forma iuramenti Episcoporum cap. ego de iureiur. circa quam visitationem liminum, emanauit quoque constitutio Six. V. cuius verba sequuntur.

SIXTVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex Beatissimi Petri Apostolorum Principis successor in altissima militantis Ecclesiæ specula Diuina dispositione collocatus, & credito sibi Apostolicæ seruitutis officio omnium Ecclesiarum sollicitudinem habere totiusq; Dominici gregis, qui vnius Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ per vniuersum orbem terrarum diffusæ, sacro ouili concluditur, curam gerere tenetur. Huius vero tam grauis & ingentis oneris Angelicis planè humeris formidãdi, magnitudinem, vt facilius ferre possit, venerabiles fratres suos Catholicos Episcopos in partem suæ sollicitudinis aduocauit, qui tanquam seniores in populo Dei, pleni sapientiæ spiritu in sua quisque Pastorali vigilantia excubantes, illius supremi in terris pastoris immẽsos labores subleuarent, in quo vno Deo auctore ple-

nitudo residet potestatis. Nimirum vt Episcoporum opera & adiumento vbiq; locorum gregis sibi commissi vultum agnosceret, & spiritualium ouium morbos intelligeret, curationesq; adhiberet, atq; ex sui muneris officio perdita requireret, abiecta reduceret, confracta alligaret, infirma consolidaret, pinguia & fortia custodiret, denique assiduis pastorum vocibus admonitus de toto Ecclesiarum singularum statu certior redderetur, ne quicquam omnino illum lateret earum rerum quas ad Dei gloriam augendam, ad Christianam Religionem propagandam, ad animarum salutem procurandam, necessario eundem scire atque intelligere oportet, vt omnibus cognitis & examinatis, pro ea, quæ sibi à Christo Domino tributa est, summa potestate, alia in vinea Domini Sabaoth euellat, alia plantet, alia ædificet, alia destruat, quēadmodum ex rerum & temporum conditione salubrius in Domino viderit expedire. Ob quas sane causas, iure optimo & Spiritus sancti instinctu à sanctissimis Pontificibus Prædecess. nostris iam antiquissimis temporibus institutū est, & per multas ætates magno Ecclesiæ Dei commodo obseruatum, vt singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ certis præscriptis temporibus, per se ipsos, vel per certum eorum nuncium omni occasione seposita, Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, qui hāc almam Vrbem suo sanguine consecrarunt, limina, tanquam fidei petram & totius Sacerdotalis vnitatis fontem, iureiurando se visitaturos pollicerentur, atq; ita S. R. E. matris suæ complexu recreati, & paterno Summi Pontificis colloquio roborati, ad Ecclesias suas regendas alacriores & instructiores redirent. Cæterum hæc tam salutaris atq; necessaria constitutio partim hominum negligētia, partim humani generis hostis astutia, varijs etiam insurgētibus temporum calamitatibus valde refriguit, alijs alia atque alia impedimenta prætexentibus, in graue animarum suarum periculum, & quibus præsunt Ecclesiarum detrimentum. Nec vero dubitandum est, quod sine maximo animi mœrore commemorare non possumus, perniciosissimas hæreses, quibus multis iam annis, hominum peccatis ita promerentibus Ecclesia vexatur, & Christi Domini vestis dilaceratur, ex eiusmodi saluberrimæ visitationis intermissione partim ortas esse, partim latenti progressione magnum incrementum accepisse. Nam si celeriter in ipso nascentis mali initio ab ipsis Episcopis pro rei grauitate ad Roman. Pont. relatum esset, sanè illius prouidentia, & auctoritate statim venenata stirpes ex agro Domini euulsæ essent, & diabolici ignis scintilla subito oppressa atque restincta, in tot flammas & luctuosa incendia non erupissent. Hæc atque alia grauissima incommoda, cum primum ad summi Apostolatus apicem, meritis licet imparibus, Deo ita volente, vocati sumus, attentius considerantes, non solum ex intimis animi sensibus indoluimus, sed statim de adhibendo remedio diuina gratia adiutrice cogitare cœpimus. Vrget enim nos Dei timor & acres animo nostro stimulos dies noctesq; subijcit, quemadmodum in tremendo illius iudicio administrationis nostræ rationē reddamus. Nam si huic tāto malo quod magis quotidie ingrauescit, nō occurramus,

non

non possumus nobis ipsis non valde timere, cum crebro in mentem veniant, & quasi aures nostras personent sacra illa voces comminationis, & terroris plenæ: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & sanguinem eius de manibus tuis requiram. Et quod Petro à Domino dictum est: Confirma fratres tuos. Et illud Apostoli Pauli, quod tanto magis ad nos pertinet, quanto maiorem præter cæteros Pastoralis officij curam sortiti sumus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Quocirca eorundem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, simulq; modum & temporum spatia Ecclesiarum earundem Præsulibus pro cuiusq; interuallo locorum distantia moderantes:

Hac perpetua constitutione sancimus, decernimus & mandamus, vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepisc. Episc. per vniuersum orbem terrarum constituti à nobis deinceps ordinandi, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus consecrationis suscipiant, seu eis pallium de B. Petri corpore sumptum tradatur, aut si ad aliam Ecclesiā transferantur, antequam illius regimini & administrationi se immisceāt, siquidem præsentes in curia fuerint in manib. S.R.E. Diaconi Cardinalis ordine prioris, si vero absentes, in manib. Antistitis qui ad impendendū munus prædictū, aut ad tradendum pallium huiusmodi à sede Apostolica delegabitur, iurent iuxta formam in libro Cancellariæ Apostolicæ, Quinterno appellato, nuper descriptam, se Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina, statutis in hac nostra constitutione temporibus personaliter ac per se ipsos visitaturos, ac nobis & successoribus nostris pro tempore existentibus Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum Pastorali officio, deq; rebus omnibus, ad ipsarum quibus præsunt Ecclesiarum statum, ac clerici & populi disciplinam, animarum denique quæ illorum fidei credita sunt salutem, quouis modo pertinentibus, & vicissim mandata Apostolica humiliter recepturos, & quam diligentissime exequuturos. Quod si legitimo impedimento detēti fuerint, iurent se prædicta omnia adimpleturos, per certum nuncium ad illa speciale mādatum habentem de gremio suorum capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatū habentem, aut si huiusmodi hominem Ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per Diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per alium aliquem Presbyterum sæcularem vel vulgarem spectata probitatis, & religionis, de supra dictis omnibus plene instructum; de huiusmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum Diaconum Cardinalem per supra dictum Nuncium transmittendas, Quin etiam Principes temporales, si quid pro eorū pietate & erga hanc Apostolicam sedem obseruantia. Rom. Pont. voluerint significare, eosdem Episcopos siue alios, qui ab eis mittentur, fidos habebunt nuncios ac relatores, quorum opera ab eadem sede pro illorum Dominijs, Ditionibus, & rebus firmandis, ac stabiliendis, & cum Dei & sanctæ Religionis causa, sine qua tuto con-

nitudo resìdet potestatis. Nimirum vt Episcoporum opera & adiumento vbiq; locorum gregis sibi commissi vultum agnosceret, & spiritualium ouium morbos intelligeret, curationesq; adhiberet, atq; ex sui muneris officio perdita requireret, abiecta reduceret, confracta alligaret, infirma consolidaret, pinguia & fortia custodiret, denique assiduis pastorum vocibus admonitus de toto Ecclesiarum singularum statu certior redderetur, ne quicquam omnino illum lateret earum rerum quas ad Dei gloriam augendam, ad Christianam Religionem propagandam, ad animarum salutem procurandam, necessario eundem scire atque intelligere oportet, vt omnibus cognitis & examinatis, pro ea, quæ sibi à Christo Domino tributa est, summa potestate, alia in vinea Domini Sabaoth euellat, alia plantet, alia ædificet, alia destruat, quẽadmodum ex rerum & temporum conditione salubrius in Domino viderit expedire. Ob quas sane causas, iure optimo & Spiritus sancti instinctu à sanctissimis Pontificibus Prædecess. nostris iam antiquissimis temporibus institutũ est, & per multas ætates magno Ecclesiæ Dei commodo obseruatum, vt singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ certis præscriptis temporibus, per se ipsos, vel per certum eorum nuncium omni occasione seposita, Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, qui hãc almam Vrbem suo sanguine consecrarunt, limina, tanquam fidei petram & totius Sacerdotalis vnitatis fontem, iureiurando se visitaturos pollicerentur, atq; ita S. R. E. matris suæ complexu recreati, & paterno Summi Pontificis colloquio roborati, ad Ecclesias suas regendas alacriores & instructiores redirent. Cæterum hæc tam salutaris atq; necessaria constitutio partim hominum negligẽtia, partim humani generis hostis astutia, varijs etiam insurgẽtibus temporum calamitatibus valde refriguit, alijs alia atque alia impedimenta prætexentibus, in graue animarum suarum periculum, & quibus præsunt Ecclesiarum detrimentum. Nec vero dubitandum est, quod sine maximo animi mœrore commemorare non possumus, perniciosissimas hæreses, quibus multis iam annis, hominum peccatis ita promerentibus Ecclesia vexatur, & Christi Domini vestis dilaceratur, ex eiusmodi saluberrimæ visitationis intermissione partim ortas esse, partim latenti progressione magnum incrementum accepisse. Nam si celeriter in ipso nascentis mali initio ab ipsis Episcopis pro rei grauitate ad Roman. Pont. relatum esset, sanè illius prouidentia, & auctoritate statim venenata stirpes ex agro Domini euulsæ essent, & diabolici ignis scintillæ subito oppressæ atque restinctæ, in tot flammas & luctuosa incendia non erupissent. Hæc atque alia grauissima incommoda, cum primum ad summi Apostolatus apicem, meritis licet imparibus, Deo ita volente, vocati sumus, attentius considerantes, non solum ex intimis animi sensibus indoluimus, sed statim de adhibendo remedio diuina gratia adiutrice cogitare cœpimus. Vrget enim nos Dei timor & acres animo nostro stimulos dies noctesq; subijcit, quemadmodum in tremendo illius iudicio administrationis nostræ rationẽ reddamus. Nam si huic tãto malo quod magis quotidie ingrauescit, nõ occurramus,

non

non possumus nobis ipsis non valde timere, cum crebro in mentem veniant, & quasi aures nostras personent sacra illa voces comminationis, & terroris plena: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & sanguinem eius de manibus tuis requiram. Et quod Petro à Domino dictum est: Confirma fratres tuos. Et illud Apostoli Pauli, quod tanto magis ad nos pertinet, quanto maiorem prater cateros Pastoralis officij curam sortiti sumus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Quocirca eorundem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, simulq; modum & temporum spatia Ecclesiarum earundem Præsulibus pro cuiusq; interuallo locorum distantia moderantes:

Hac perpetua constitutione sancimus, decernimus & mandamus, vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepisc. Episc. per vniuersum orbem terrarum constituti à nobis deinceps ordinandi, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus consecrationis suscipiant, seu eis pallium de B. Petri corpore sumptum tradatur, aut si ad aliam Ecclesiā transferantur, antequam illius regimini & administrationi se immisceāt, siquidem præsentes in curia fuerint in manib. S.R.E. Diaconi Cardinalis ordine prioris, si vero absentes, in manib. Antistitis qui ad impediendū munus prædictū, aut ad tradendum pallium huiusmodi à sede Apostolica delegabitur, iurent iuxta formam in libro Cancellariæ Apostolicæ, Quinterno appellato, nuper descriptam, se Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina, statutis in hac nostra constitutione temporibus personaliter ac per se ipsos visitaturos, ac nobis & successoribus nostris pro tempore existentibus Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum Pastorali officio, deq; rebus omnibus, ad ipsarum quibus præsunt Ecclesiarum statum, ac clerici & populi disciplinam, animarum denique quæ illorum fidei credita sunt salutem, quouis modo pertinentibus, & vicissim mandata Apostolica humiliter recepturos, & quam diligentissime exequuturos. Quod si legitimo impedimento detēti fuerint, iurent se prædicta omnia adimpleturos, per certum nuncium ad illa speciale mādatum habentem de gremio suorum capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatū habentem, aut si huiusmodi hominem Ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per Diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per alium aliquem Presbyterum sæcularem vel vulgarem spectata probitatis, & religionis, de supra dictis omnibus plene instructum; de huiusmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum Diaconum Cardinalem per supra dictum Nuncium transmittendas, Quin etiam Principes temporales, si quid pro eorū pietate & erga hanc Apostolicam sedem obseruantia. Rom. Pont. voluerint significare, eosdem Episcopos siue alios, qui ab eis mittentur, fidos habebunt nuncios ac relatores, quorum opera ab eadem sede pro illorum Dominijs, Ditionibus, & rebus firmandis, ac stabiliendis, & cum Dei & sanctæ Religionis causa, sine qua tuto con-

nitudo residet potestatis. Nimirum vt Episcoporum opera & adiumento vbiq; locorum gregis sibi commissi vultum agnosceret, & spiritualium ouium morbos intelligeret, curationesq; adhiberet, atq; ex sui muneris officio perdita requireret, abiecta reduceret, confracta alligaret, infirma consolidaret, pinguia & fortia custodiret, denique assiduis pastorum vocibus admonitus de toto Ecclesiarum singularum statu certior redderetur, ne quicquam omnino illum lateret earum rerum quas ad Dei gloriam augendam, ad Christianam Religionem propagandam, ad animarum salutem procurandam, necessario eundem scire atque intelligere oportet, vt omnibus cognitis & examinatis, pro ea, qua sibi à Christo Domino tributa est, summa potestate, alia in vinea Domini Sabaoth euellat, alia plantet, alia ædificet, alia destruat, quẽadmodum ex rerum & temporum conditione salubrius in Domino viderit expedire. Ob quas sane causas, iure optimo & Spiritus sancti instinctu à sanctissimis Pontificibus Prædecess. nostris iam antiquissimis temporibus institutũ est, & per multas ætates magno Ecclesiæ Dei commodo obseruatum, vt singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ certis præscriptis temporibus, per se ipsos, vel per certum eorum nuncium omni occasione seposita, Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, qui hãc almam Vrbem suo sanguine consecrarunt, limina, tanquam fidei petram & totius Sacerdotalis vnitatis fontem, iureiurando se visitaturos pollicerentur, atq; ita S. R. E. matris suæ complexu recreati, & paterno Summi Pontificis colloquio roborati, ad Ecclesias suas regendas alacriores & instructiores redirent. Cæterum hæc tam salutaris atq; necessaria constitutio partim hominum negligẽtia, partim humani generis hostis astutia, varijs etiam insurgẽtibus temporum calamitatibus valde refriguit, alijs alia atque alia impedimenta prætexentibus, in graue animarum suarum periculum, & quibus præsunt Ecclesiarum detrimentum. Nec vero dubitandum est, quod sine maximo animi mœrore commemorare non possumus, perniciosissimas hæreses, quibus multis iam annis, hominum peccatis ita promerentibus Ecclesia vexatur, & Christi Domini vestis dilaceratur, ex eiusmodi saluberrimæ visitationis intermissione partim ortas esse, partim latenti progressione magnum incrementum accepisse. Nam si celeriter in ipso nascentis mali initio ab ipsis Episcopis pro rei grauitate ad Roman. Pont. relatum esset, sanè illius prouidentia, & auctoritate statim venenatæ stirpes ex agro Domini euulsæ essent, & diabolici ignis scintilla subito oppressa atque restincta, in tot flammas & luctuosa incendia non erupissent. Hæc atque alia grauissima incommoda, cum primum ad summi Apostolatus apicem, meritis licet imparibus, Deo ita volente, vocati sumus, attentius considerantes, non solum ex intimis animi sensibus indoluimus, sed statim de adhibendo remedio diuina gratia adiutrice cogitare cœpimus. Vrget enim nos Dei timor & acres animo nostro stimulos dies noctesq; subijcit, quemadmodum in tremendo illius iudicio administrationis nostræ rationẽ reddamus. Nam si huic tãto malo quod magis quotidie ingrauescit, nõ occurramus,

non

non possumus nobis ipsis non valde timere, cum crebro in mentem veniant, & quasi aures nostras personent sacra illa voces comminationis, & terroris plena: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & sanguinem eius de manibus tuis requiram. Et quod Petro à Domino dictum est: Confirma fratres tuos. Et illud Apostoli Pauli, quod tanto magis ad nos pertinet, quanto maiorem præter cæteros Pastoralis officij curam sortiti sumus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Quocirca eorundem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, simulq; modum & temporum spatia Ecclesiarum earundem Præsulibus pro cuiusq; interuallo locorum distantia moderantes:

Hac perpetua constitutione sancimus, decernimus & mandamus, vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepisc. Episc. per vniuersum orbem terrarum constituti à nobis deinceps ordinandi, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus consecrationis suscipiant, seu eis pallium de B. Petri corpore sumptum tradatur, aut si ad aliam Ecclesiã transferantur, antequam illius regimini & administrationi se immisceãt, siquidem præsentes in curia fuerint in manib. S.R.E. Diaconi Cardinalis ordine prioris, si vero absentes, in manib. Antistitis qui ad impẽdiendũ munus prædictũ, aut ad tradendum pallium huiusmodi à sede Apostolica delegabitur, iurent iuxta formam in libro Cancellariæ Apostolicæ, Quinterno appellato, nuper descriptam, se Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina, statutis in hac nostra constitutione temporibus personaliter ac per se ipsos visitaturos, ac nobis & successoribus nostris pro tempore existentibus Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum Pastorali officio, deq; rebus omnibus, ad ipsarum quibus præsunt Ecclesiarum statum, ac clerici & populi disciplinam, animarum denique quæ illorum fidei creditæ sunt salutem, quouis modo pertinentibus, & vicissim mandata Apostolica humiliter recepturos, & quam diligentissime exequuturos. Quod si legitimo impedimento detẽti fuerint, iurent se prædicta omnia adimpleturos, per certum nuncium ad illa speciale mãdatum habentem de gremio suorum capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatũ habentem, aut si huiusmodi hominem Ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per Diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per alium aliquem Presbyterum sæcularem vel vulgarem spectata probitatis, & religionis, de supra dictis omnibus plene instructum; de huiusmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum Diaconum Cardinalem per supra dictum Nuncium transmittendas, Quin etiam Principes temporales, si quid pro eorũ pietate & erga hanc Apostolicam sedem obseruantia. Rom. Pont. voluerint significare, eosdem Episcopos siue alios, qui ab eis mittentur, fidos habebunt nuncios ac relatores, quorum opera ab eadem sede pro illorum Dominijs, Ditionibus, & rebus firmandis, ac stabiliendis, & cum Dei & sanctæ Religionis causa, sine qua tuto con-

nitudo residet potestatis. Nimirum vt Episcoporum opera & adiumento vbiq; locorum gregis sibi commissi vultum agnosceret, & spiritualium ouium morbos intelligeret, curationesq; adhiberet, atq; ex sui muneris officio perdita requireret, abiecta reduceret, confracta alligaret, infirma consolidaret, pinguia & fortia custodiret, denique assiduis pastorum vocibus admonitus de toto Ecclesiarum singularum statu certior redderetur, ne quicquam omnino illum lateret earum rerum quas ad Dei gloriam augendam, ad Christianam Religionem propagandam, ad animarum salutem procurandam, necessario eundem scire atque intelligere oportet, vt omnibus cognitis & examinatis, pro ea, qua sibi à Christo Domino tributa est, summa potestate, alia in vinea Domini Sabaoth euellat, alia plantet, alia edificet, alia destruat, quẽadmodum ex rerum & temporum conditione salubrius in Domino viderit expedire. Ob quas sane causas, iure optimo & Spiritus sancti instinctu à sanctissimis Pontificibus Praedecess. nostris iam antiquissimis temporibus institutũ est, & per multas aetates magno Ecclesiae Dei commodo obseruatum, vt singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchae certis praescriptis temporibus, per se ipsos, vel per certum eorum nuncium omni occasione seposita, Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, qui hãc almam Vrbem suo sanguine consecrarunt, limina, tanquam fidei petram & totius Sacerdotalis vnitatis fontem, iureiurando se visitaturos pollicerentur, atq; ita S. R. E. matris suae complexu recreati, & paterno Summi Pontificis colloquio roborati, ad Ecclesias suas regendas alacriores & instructiores redirent. Caeterum haec tam salutaris atq; necessaria constitutio partim hominum negligẽtia, partim humani generis hostis astutia, varijs etiam insurgẽtibus temporum calamitatibus valde refriguit, alijs alia atque alia impedimenta praetexentibus, in graue animarum suarum periculum, & quibus praesunt Ecclesiarum detrimentum. Nec vero dubitandum est, quod sine maximo animi moerore commemorare non possumus, perniciosissimas haereses, quibus multis iam annis, hominum peccatis ita promerentibus Ecclesia vexatur, & Christi Domini vestis dilaceratur, ex eiusmodi saluberrimae visitationis intermissione partim ortas esse, partim latenti progressione magnum incrementum accepisse. Nam si celeriter in ipso nascentis mali initio ab ipsis Episcopis pro rei grauitate ad Roman. Pont. relatum esset, sanè illius prouidentia, & auctoritate statim venenatae stirpes ex agro Domini euulsae essent, & diabolici ignis scintillae subito oppressae atque restinctae, in tot flammas & luctuosa incendia non erupissent. Haec atque alia grauissima incommoda, cum primum ad summi Apostolatus apicem, meritis licet imparibus, Deo ita volente, vocati sumus, attentius considerantes, non solum ex intimis animi sensibus indoluimus, sed statim de adhibendo remedio diuina gratia adiutrice cogitare coepimus. Vrget enim nos Dei timor & acres animo nostro stimulos dies noctesq; subijcit, quemadmodum in tremendo illius iudicio administrationis nostrae rationẽ reddamus. Nam si huic tãto malo quod magis quotidie ingrauescit, nõ occurramus,

non

non possumus nobis ipsis non valde timere, cum crebro in mentem veniant, & quasi aures nostras personent sacra illa voces comminationis, & terroris plenæ: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & sanguinem eius de manibus tuis requiram. Et quod Petro à Domino dictum est: Confirma fratres tuos. Et illud Apostoli Pauli, quod tanto magis ad nos pertinet, quanto maiorem præter cæteros Pastoralis officij curam sortiti sumus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Quocirca eorundem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, simulq; modum & temporum spatia Ecclesiarum earundem Præsulibus pro cuiusq; interuallo locorum distantia moderantes:

Hac perpetua constitutione sancimus, decernimus & mandamus, vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepisc. Episc. per vniuersum orbem terrarum constituti à nobis deinceps ordinandi, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus consecrationis suscipiant, seu eis pallium de B. Petri corpore sumptum tradatur, aut si ad aliam Ecclesiã transferantur, antequam illius regimini & administrationi se immisceãt, siquidem præsentes in curia fuerint in manib. S.R.E. Diaconi Cardinalis ordine prioris, si vero absentes, in manib. Antistitis qui ad impendendũ munus prædictũ, aut ad tradendum pallium huiusmodi à sede Apostolica delegabitur, iurent iuxta formam in libro Cancellariæ Apostolicæ, Quinterno appellato, nuper descriptam, se Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina, statutis in hac nostra constitutione temporibus personaliter ac per se ipsos visitaturos, ac nobis & successoribus nostris pro tempore existentibus Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum Pastorali officio, deq; rebus omnibus, ad ipsarum quibus præsunt Ecclesiarum statum, ac clerici & populi disciplinam, animarum denique quæ illorum fidei creditæ sunt salutem, quouis modo pertinentibus, & vicissim mandata Apostolica humiliter recepturos, & quam diligentissime exequuturos. Quod si legitimo impedimento detẽti fuerint, iurent se prædicta omnia adimpleturos, per certum nuncium ad illa speciale mãdatum habentem de gremio suorum capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatũ habentem, aut si huiusmodi hominem Ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per Diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per alium aliquem Presbyterum sæcularem vel vulgarem spectatæ probitatis, & religionis, de supra dictis omnibus plene instructum; de huiusmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum Diaconum Cardinalem per supra dictum Nuncium transmittendas. Quin etiam Principes temporales, si quid pro eorũ pietate & erga hanc Apostolicam sedem obseruantia Rom. Pont. voluerint significare, eosdem Episcopos siue alios, qui ab eis mittentur, fidos habebunt nuncios ac relatores, quorum opera ab eadem sede pro illorum Dominijs, Ditionibus, & rebus firmandis, ac stabiliendis, & cum Dei & sanctæ Religionis causa, sine quatuto con-

regularem

quo testatur *Paris. de resig. lib. 7. q. 20. nu. 17.* Potestas verò istius Coadiutoris pendet ex forma litterarum expeditarum super coadiutoria, ita vt non pateat latius nisi in quantum fuerit expressum. *Imol. Ioan. Andr in. cit c. vn. de Cler. aegr. in. 6. Card. Alex. in. c. scripsit. 7. q. 1. cit. Nan. cons. 2 & 3 de Cler. aegr. Thom. Campag. in suo tract. de coad Epis. Paum. de visit. p. 1. q. 2. nu. 32. Bellenc. de charit. subsid. q. 8.* Vel esset inspicienda causa ob quam datur coadiutor, ita vt ipsius potestas extendatur ad exercitium illius causae ob quam datur. Vt si datur suspecto de dilapidatione bonorum Ecclesiae, officium ipsius versabitur circa curam temporalium. *Anchar in. cit. c. vn. de Cler. aegr. in 6. nu. 9.* Si autem datur seni vel infirmo infirmitate quae impedit administrationem spiritualium tantum, habebit administrationem spiritualium cum scitu coadiuti. *Gem. in. cit. c. vn nu. 4. Oldrad. cons. 44. nu. 4. Paum. vbi sup.* ad temporalia autem non extendetur huiusmodi coadiutoris potestas, sed coadiutus percipiet omnes reditus assignata coadiutori congrua portione. *Abb. in. c. de rectoribus. a. nu. 5. de Cler. aegr.* vbi dicit hoc casu si non sufficerent reditus, Ecclesiae pro vtroque, praeferendum esse praelatum coadiutū vt de redditibus Ecclesiae sustentetur. Coadiutorem autem industria sua debere quaerere sibi victum, & sibi imputet quod tam tenue susceperit beneficiū. *Idem Abb. in. c. suam nobis. nu. 10. de sim.* Quando verò daretur coadiutor ob infirmitatē quae impediret administrationem & in spiritualibus & in temporalibus, vt si daretur dementi, furioso, & similia, iam talis coadiutor haberet plenam potestatem tā in spiritualibus quam in temporalibus: teneretur tamen infirmo subministrare omnia necessaria. *c. quamuis. 7. q. 1. cit. Abb. in. c. de rectoribus cit.* & posset talis coadiutor conferre beneficia, instituere, destituere. *Card. Alex. lo sup. cit. Gemin. Anchar. in. c. vn cit. in 6.* Resignationes quoq; beneficiorū recipere potest. *DD. loc. cit.* esseq; hanc communē opinionē testatur *Paris. de resig. lo. sup. cit.* Et de facultatibus coadiutoris Episcopi plura videri possunt apud *Tho. Campag in suo tract. de coad. Epis. sup cit.* nobis sufficiat retulisse vltra haec circa potestatē coadiutoris, decretū S. Cong. Rituum, relatum apud *Quarant. verb. Archiepiscopi authoritas.* vt sequitur.

Die Iouis 31. Ian. 1591. Congregatio illustriss. DD. Card. super sacris Ritibus ad dubia nomine illustriss. DD. Card. Paleotti & Veronen. proposita, sic respondendum censuit.

Ad Primum dubium censuit: Coadiutori cum futura successione, nō licere ingredi ciuitatem Pontificaliter, quia licet sit Coadiutor cum futura successione, ex quo tamen non habet ius in re, sed ad rē, non debet recognosci tanquā superior & caput, sed vti Coadiutor, & eo magis quia contingere potest vt non succedat in Episcopatu, sed prior moriatur.

Ad Secundum: Respondit ipsum non debere vti cruce in diuinis, nec in functionibus Pontificijs, nec dum incedit per vrbem, cum crux sit signum, & ornamētum dignitatis, & iurisdictionis, & Coadiutor vtraq; careat.

Ad tertium. Censuit: Coadiutorem Pontificalia in Ecclesia exercentem, absente Archiepiscopo, vti posse cappa, cum ea sit tantum ornamentum dignitatis Episcopalis, praesente autem Archiepiscopo vti debet mantelleto, & rocheto, neque lice-

licere vnquam Coadiutori vti mozzeta & rocheto, etiam absente Archiepiscopo, cum hoc proprium sit eius penes quem est dignitas & iurisdictio.

Ad Quartum: Respondit negatiuè, cũ vna sedes non capiat duos.

Ad Quintum: Censuit, Canonicos esse compellendos vt Coadiutori Episcopo solenniter celebrãti & pontificalia exercenti semper assistant, alioquin indecorũ videretur, si Episcopus sine Canonicorum assistentia celebraret, nec non videretur esse contra decretum Conc. Trid. quòd extensiuè huic etiam casui accommodari potest.

Quoad circulos respondit, Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipsi circuli denotent membrorum vnionem ad ipsum caput, & ex superius deductis cõstat Coadiutorẽ non debere esse caput.

Quo vero ad confessionem faciendam cum celebrante solemniter, respondit decere, vt Coadiutor Episcopus confessionẽ faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, & vt idẽ quoq; benedicat in fine Missæ, ne populus præsens Diuinis benedictione Episcopi defraudetur, & iam est vsu receptum, vt Episcopus benedicturus in fine Missæ faciat etiam confessionem cum celebrante.

Ad Sextum: Censuit, licere Coadiutori de licentia tamen Archiepiscopi benedicere populo, dum per ciuitatem incedit.

Ad Septimum: Respondit, maxime decere vt Canonici prodeant obuiam Coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti ad ostiũ Ecclesiæ, eũq; discedentem ad idem ostium deducere, imò esset valde commendandum, si nonnulli Canonici officij, & vrbanitatis gratia ad ipsius Coadiutoris ædes accederẽt.

Ad Octauum: Respondit, Coadiutorem non habere facultatem largiẽdi indulgentias, & sic eas Archiepiscopi nomine, si quas Archiepiscopius concedere

Ad Vltimum: illud quoq; commodè hic referri potest, omnes istos qui promotionem, confirmationem, vel pallium à sede Apostolica recipiunt teneri visitare limina Apostolorum cap. iuxta 93. dist. imò hoc iurant, vt in forma iuramenti Episcoporum cap. ego de iureiur. circa quam visitationem liminum, emanauit quoque constitutio Six. V. cuius verba sequuntur.

SIXTVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex Beatissimi Petri Apostolorum Principis successor in altissima militantis Ecclesiæ specula Diuina dispositione collocatus, & credito sibi Apostolica seruitutis officio omnium Ecclesiarum sollicitudinem habere totiusq; Dominici gregis, qui vnius Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ per vniuersum orbem terrarum diffusæ, sacro ouili concluditur, curam gerere tenetur. Huius vero tam grauis & ingentis oneris Angelicis planè humeris formidãdi, magnitudinem, vt facilius ferre possit, venerabiles fratres suos Catholicos Episcopos in partem suæ sollicitudinis aduocauit, qui tanquam seniores in populo Dei, pleni sapientiæ spiritu in sua quisque Pastorali vigilantia excubantes, illius supremi in terris pastoris immẽsos labores subleuarent, in quo vno Deo auctore ple-

non possumus nobis ipsis non valde timere, cum crebro in mentem veniant, & quasi aures nostras personent sacra illa voces comminationis, & terroris plena: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel,& sanguinem eius de manibus tuis requiram. Et quod Petro à Domino dictum est: Confirma fratres tuos. Et illud Apostoli Pauli, quod tanto magis ad nos pertinet, quanto maiorem prater cateros Pastoralis officij curam sortiti sumus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei,quam acquisiuit sanguine suo.Quocirca eorundem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes,simulq; modum & temporum spatia Ecclesiarum earundem Præsulibus pro cuiusq; interuallo locorum distantia moderantes:

Hac perpetua constitutione sancimus, decernimus & mandamus,vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepisc. Episc. per vniuersum orbem terrarum constituti à nobis deinceps ordinandi, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus consecrationis suscipiant,seu eis pallium de B. Petri corpore sumptum tradatur, aut si ad aliam Ecclesiã transferantur,antequam illius regimini & administrationi se immisceãt, siquidem præsentes in curia fuerint in manib. S.R.E.Diaconi Cardinalis ordine prioris,si vero absentes,in manib.Antistitis qui ad impēdiendũ munus prædictũ, aut ad tradendum pallium huiusmodi à sede Apostolica delegabitur,iurent iuxta formam in libro Cancellariæ Apostolicæ, Quinterno appellato, nuper descriptam, se Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina, statutis in hac nostra constitutione temporibus personaliter ac per se ipsos visitaturos, ac nobis & successoribus nostris pro tempore existentibus Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum Pastorali officio, deq; rebus omnibus, ad ipsarum quibus præsunt Ecclesiarum statum,ac clerici & populi disciplinam, animarum denique quæ illorum fidei credita sunt salutem, quouis modo pertinentibus,& vicissim mandata Apostolica humiliter recepturos,& quam diligentissime exequuturos. Quod si legitimo impedimento detēti fuerint, iurent se prædicta omnia adimpleturos, per certum nuncium ad illa speciale mãdatum habentem de gremio suorum capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatũ habentem, aut si huiusmodi hominem Ecclesiastica dignitate,& personatu præditum non habeant, per Diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per alium aliquem Presbyterum sacularem vel vulgarem spectatæ probitatis, & religionis,de supra dictis omnibus plene instructum; de huiusmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum Diaconum Cardinalem per supra dictum Nuncium transmittendas, Quin etiam Principes temporales, si quid pro eorũ pietate & erga hanc Apostolicam sedem obseruantia.Rom. Pont.voluerint significare, eosdem Episcopos siue alios, qui ab eis mittentur, fidos habebunt nuncios ac relatores, quorum opera ab eadem sede pro illorum Dominijs, Ditionibus, & rebus firmandis,ac stabiliendis,& cum Dei & sanctæ Religionis causa, sine qua tuto con-

+ regularem

consistere haud possunt, coniungendus, opportuna sincera charitatis officia, cōsilia atq; subsidia, expectare certo poterunt. Ad hoc autem debitum visitationis officiū commodè explendum, supradicti omnes Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi & Episcopi, Itali videlicet, vel ex Italicis Insulis, vnde in Italiam cōmodius traijci potest, veluti Siculi, Sardi, Corsi, & alij, adiacentium Prouinciarū Italiæ, ac etiā Dalmatiæ & Græcarū quæ è regione ipsis Italiæ & Siciliæ oris sunt, tertio anno, Germani vero, Galli, Hispani, Belgæ, Bohemi, Vngari, Poloni, Angli, Scoti, Iberni, & cæteri omnes qui in Europa sunt citra Mare Germanicum & Balticum, ac omnium Insularum Maris Mediterranei, quarto anno: & qui intra Europæ fines sunt his Prouincijs remotiores, ac etiam Africani littoribus nostris aduersi, ac Insularum Maris Oceani Septemtrionalis, & Occidentalis, Europæ, & Africæ, citra continentem noui orbis, tā qui nunc sunt, quam qui ad Catholicam fidem per misericordiam Dei aliqu ādo redierint, quinto anno; Asiatici vero, & qui extra Asiam, & in alijs nouis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septemtrionalibus, tam in Insulis quam in continentibus, & denique in quibuslibet mundi partibus, decimo anno iter suscipiant, & Deo concedente perficiant: idemq; institutum tertio quoque, quarto, quinto, & decimo anno repetant & obseruent. Hæc autem annorum spatia à tempore suscepti muneris, consecrationis, vel pallij traditionis, aut translationis, vt præfertur, incipiant. Quæ ne longius differantur, volumus, quod tempus qualecūque ex cursum alicui ex supradictis Præsulibus, qui siue morte præuentus, siue alia quacunque de causa ob non finitum tempus ei præscriptum dicta limina non visitauerit, ita illius successori effluxisse & excurrisse intelligatur, vt termino ipso iuxta prædecessoris sui iusiurandum completo, debitam tunc visitationem quamprimum conficere teneatur. Hi vero ex supradictis Antistitibus, qui hactenus ab hac sancta sede ordinati sunt, aut dictum pallium ab eo susceperunt, aut ad aliam Ecclesiam translati sunt, prout cuiq; distantia locorum & temporum interualla præscripta sunt, ad supra dicta omnia obseruanda à die publicationis præsentis constitutionis omnino teneātur. Iubemus igitur in virtute sanctæ obedientiæ supradictis omnibus Antistitibus præsentibus & futuris, vt visitationem prædictā sibi suisq; Ecclesijs adeo vtilem ac necessariam iuxta præscriptā formulam omnino conficiant. Si vero, quod absit, non egerint, eos ab ingressu Ecclesiæ, ac etiam ab administratione tā spiritualium, quam temporalium, nec non à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum, à capitulis eorū, omni exceptione, & mora cessante interim libere exigendorum, & in opus fabricæ seu ornamentorum Ecclesiæ emptionem, prout maior exegerit necessitas insummendorum, ipso facto tam diu suspensos esse volumus, donec à contumacia resipiscentes, relaxationem suspensionis huiusmodi à sede prædicta meruerint obtinere. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ, Ann. Incarnatio. Dom. 1585. 13. Kalend. Ianuarij.

PRAXIS

PRAXIS EPISCOPALIS.

PARS PRIMA.

De potestate ordinis Episcopalis.

POtestatem Episcopi duplicem considerat *glo. in c. transmissam. verb. de talibus. de elect. ibiq; Innoc. & alia similis glo. in c. 1. v. confirmasse. de translat.* nimirum potestatem Ordinis Episcopalis, & potestatem iurisdictionis. Sub eadem itaque distinctione, nos quoq; eam prosequemur, ab ea quæ est ordinis vtpote nobiliori incipientes, cum nobiliora sint proponenda. *c. 1. c. statuimus. de maior. & obed.*

CAPVT PRIMVM.

DE CONFERNDIS ORDINIBVS.

ARTICVLVS PRIMVS.

Ordinis Sacramentum quid sit, quotuplex, & quis eius Minister.

1 *ORdinis Sacramentum quid sit.*
2 *Ordines in Ecclesia nouem.*
3 *Episcopatus an sit ordo.*
4 *Prima tonsura an sit ordo.*
5 *Ordinis in Sacramento quæ requirantur pro materia & forma.*
6 *Episcopus est verus minister Sacramenti ordinis.*
7 *Abbas benedictus potest conferre minores ordines suis monachis.*
8 *Papa potest concedere simplici Sacerdoti collationem minorum ordinum.*

PRimùm autem occurrit tractanda Ordinis Episcopalis functionum nobilissima, quæ in ordinatione Cleri versatur: Quam nos quo facilius exequamur, pauca, ea nimirum quæ non tam præsentis instituti sunt, quam illorum qui de Sacramento Ordinis speciales tractatus faciunt, tanquam materiam non nostram, ad intelligentiam tamen propositæ quæstionis necessariam, indisputata supponamus.

Et primo supponendum, Sacramentum Ordinis esse verè & propriè Sacramentum in Ecclesia Dei à Christo Domino nostro institutum. *ita Conc. Flor. in decreto Armenis tradito. & Conc. Trid. sess. 23. cap. 3. & Can. 2. & 3. Victor de Sacram. Ord. num. 226.* & communiterq; Theologi & Canonistæ *in c. ad abolendam. de hæret.* ita vt contrarium sentire hæreticum sit.

Secundo supponamus *cum Nauar. in suo Man. cap. 22. num. 17.* Sacramentum Ordinis, esse signaculum Ecclesiæ, quo traditur character, & potestas consecrandi Eucharistiam, vel in id ministrandi.

Tertio supponamus cum Canonistis, hoc communiter docentibus, quorum etiam opinio præsenti tractatui magis conueniet, Ordines esse in Ecclesia no-

uē. Primā tonsurā, Ostiariatū, Lectoratū, Exorcistatum, Acolytatū, Subdiaconatum, Diaconatum, Præsbyteratum, & Episcopatum. *ita Host. in sum. tit. de Ord. ab Epis. qui renunc. num.* 1. *Ang. de Clau. in sua sum. verb. Ordo.* 1. *num.* 1. & testatur de hac communi Canonistarū, *Nau. loc. cit. num.* 18. *Couar. in c. quia nos. num.* 4. *de testam.* Et quidem quantum septem intermedios attinet, concordant tam Theologi quam Canonistæ, eos esse Ordines: de vltimo etiam, videlicet Episcopatus, satis clarè probat. *Abb. in c. transmissam. num.* 3. *de elect. Angel. & Nau. loc. cit. & tex. in c. Cleros.* 21. *& c.* 1. 32. *dist. cap. vn. de Ord. ab Epis. qui renunc.*

3 Quoad primum autem, seu primam tōsuram, probant communiter Doctores, *in cap. cum contingat. de ætat. & qual. & glos. in c. nullus. v. tonsuram, de temp. ord. in* 6. *in c. Cleros. cit.* hancq; doctrinam esse cōmunem apud Canonistas tenuit *Rot. decis.* 731. *num.* 6. *p.* 1. *diuers.* Et magis confirmant quod iura participare volunt ordinatos ad primam tonsuram ex priuilegijs Cleri. *vt gl. in cit. c. cum contingat.* dicit eos gaudere priuilegio Canonis. *si quis suadēte.* 17. *q.* 4. *& alia. gl. in c. In Ecclesia. v. tales. de institut.* docētur esse capaces beneficiorum, Ecclesiastic. quibus tamen excluduntur merè laici. Imò & in prohibitorijs huiusmodi clerici primæ tonsuræ includuntur æquè cum alijs clericis, vt apertè *Con. Trid. sess.* 14. *c.* 7. *de ref. & sess.* 23. *c.* 4. *&* 6. *de ref. ad hoc. c. nullus. cit. de temp. ord. in* 6.

4 Quarto Ordines prædictos diuidi in minores, qui sunt quinque primi, & maiores, qui sunt quatuor reliqui à Subdiaconatu inclusiuè.

5 Supponamus & quinto, in Sacramēto Ordinis requiri materiam & formā, materia est illud instrumentum, per cuius traditionem confertur Ordo, vt de singulis infra dicetur. Forma sunt verba quibus in traditione instrumenti materiralis vtitur ordinator. *Victor. loc. sup. cit. nu.* 229.

Vltimo supponamus Sacramēti huius verè & propriè Episcopum esse dispen- 6
satorem & ministrum. *Victor. loc. cit. nu.* 234. *Conc. Trid. sess.* 23. *c.* 4. *& can.* 7. Et licet Cardinales Presbyteri non Episcopi, in eorum titulis subditis proprijs tātum minores ordines conferre possunt. *Abb. in c.* 2. *num.* 6. *de vit. & honest. Cler. Ioan. Andr. in c.* 1. *de suppl. negl. Præl. Paris. d. resig. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 88. Licet etiam 7
Abbas si fuerit benedictus, & actu Presbyter suis monachis ordines minores conferre possit. *c. fin.* 69. *dist. c.* 1. *de suppl. neg. præl. c. cum cōtingat. de ætat. & qualit.* dummodo illos conferat Monachis tantum sibi subiectis, vel illis in quos habet forte iurisdictionem quasi Episcopalem. *c. Abbates. de priuil. in* 6. *Ioan. Andr. Butr. in c. cum contingat. cit. Gemin. in c. Psalmista.* 23. *dist.* quod & S. Congr. Regularium cōsulta super simili dubio ab Abbate Casinen. an. 1594. declarauit verbis quæ sequuntur:

Cong. cēsuit quod Abbas benedictus possit Regularibus sibi subditis conferre primam tonsuram & quatuor minores, ac etiam benedicere calices, & paramenta sine vnctione olei sancti, nec non omnes benedictiones facere sine aliqua licentia.

Licet etiam Papæ simplici Sacerdoti 8
vt conferat minores ordines committere possit. *Victor. loc. cit. num.* 234. prout Guardiani & Priores Regulariū, quandoque habere solent priuilegia cōferendi primā tonsuram eorum monachis. *Præb. loc. cit. dist.* 69. *Ioan. Andr. in cit. c.* 1. *de suppl. neg. præl. Abb. in c. quāto. num.* 9. *de consuet.* vbi dicit quod etiam maiores ordines conferendi potestatē Papa simplici Sacerdoti concedere pos-

sit

sit, tamen cum istis casibus præmissis, non ex vi officij, sed potius ex priuilegio speciali potestas ista personis prædictis competat, nihil impedit quominus ordines conferendi potestas solis dicatur cõuenire Episcopis. *Suarez. de cens. disp. 31. sect. 4. num. 28.*

Et his ita præsuppositis difficultates, quæ circa collationẽ Ordinũ occurrere possũt articulatim videamus. Et primo

ARTICVLVS SECVNDVS.

De subditis Ordinandis.

1 *Episcopus ordinans non suum subditum, incurrit suspensionem.*
2 *Subditus quomodo efficiatur quis.*
3 *Domicilium quomodo acquiratur.*
4 *Episcopus non potest ordinare ad minores non subditum.*
5 *Regulares ordinari non debent, nisi ab Episcopo loci.*
6 *Dimissorias habens potest ordinari à non suo Episcopo.*
8 *Dimissoria quomodo concedenda.*
9 *Dimissorias quis concedere possit.*
10 *Capitulum sede vacante, quomodo concedere possit dimissorias.*
11 *Regulares quomodo possint cõcedere dimissorias ad ordines suis Monachis.*
12 *Abbas habens in loco iurisdictionem ordinariam concedere potest dimissorias subditis loci illius.*
13 *Dimissoria morte concedentis an exspirent.*
14 *Familiaris triennalis non subditus, quomodo ordinari possit absque dimissorijs.*
15 *Episcopus nullatenensis ordinari non potest ratione familiaritatis.*
16 *Episcopi titulares, quibus Ecclesijs dantur.*

1 NOnnisi Subditos & Diœcesanos suos debet ordinare Episcopus. *c. cum nullus. c. nullus. de temp. ord. in 6. c. primates. 7. dist. Host. in sum. tit. de temp. ord. sub num. 5. Conc. Trid. sess. 14. c. 2. & sess. 23. c. 8. de ref.* vbi Ordinatorem qui cõtra fecerit à collatione ordinum, in quibus peccauerit per annum, & sic ordinatum ab exercitio ordinis suscepti ad beneplacitum proprij Episcopi suspendit. ad hoc *Rot. decis. 731. num. 20 p. 1. diuers.* vbi dicit, hoc casu ordinatum esse suspensum ipso iure, ex ea ratione quod decretum cit. Conc. est irritans.

Tripliciter autem quis efficitur subditus & Diœcesanus Episcopi. Ratione originis, ratione domicilij, & ratione beneficij *c. cum nullus. cit.* Et hoc ad effectum susceptionis ordinum, nam quo ad alios effectus, plures possent enumerari modi, quibusquis subijcitur iurisdictioni alterius. *c. 1. de sepult. c. 2. eo. tit. in 6.*

Ratione originis, vbi nimirum quis natus est. *glos. in c. 1. v. alienigenas, de vsur. in 6. & l. qui ex vico. ff. ad municip.* dummodo natus sit non fortuito, vel in transitu, vt si nascatur in itinere, nam ita natus non dicetur trahere originem loci in quo nascitur, sed retinebit originẽ loci, in quo parentes ipsius haberent domicilium. *Abb. in c. Rodulphus. num. 9. de rescrip. Felin. ib. num. 13. Bart. in l. filios. c.* de mu-

*de municip. & origin.Rip.in tract.de peste.p.2.de priuil. contract. caus. pest. priuil.18.num.183.Castren.in l.huiusmodi.§. legatum.ff.de leg.1.Barbat.cons.52.*secúdum quam distinctionem illud etiam accipiendum est,quod dicitur,inde quē trahere originem vbi fuit baptizatus, *quod docet Bart.in l.1.num.8.ff.ad municip.Bald. cons.183. lib.2. Rebuff. in tract. de pacif. poss. num. 217. & in tract.de regest.num.15.* Et quomodo probetur origo, videri potest *Mascard. de prob.conclus.1141.vbi sub num.21.*docet originem probari etiam per librum baptismi, ad quod plura congerit *Gonz. in Reg. 8. Canc.gl.9 §.1.à num.105.*

Ratione domicilij nimirum parentū, liberi enim domicilium parentum retinent.*c.licet.de sepult. in 6.l.vn. vbi petant.tut.*& præsertim impuberes, isti enim domicilium sibi eligere non possūt. *c.licet.cit.* vel si habitant simul cum parentibus,præsumuntur enim constituisse sibi idē domiciliū,nisi contrariū probetur *l.filios.ibi.*si modo non domicilijs retineantur.*c.de municip. & orig. Bald. in l.fin.col. 2.post num.7.c. si non à comp. iud. Nau. cons.11.de temp. ord. in antiq.* Et quidem domicilium patris, non matris. *l. filios. C. de munic. & orig.* nisi sit vulgo quæsitus, talis enim matrem sequitur. *l. cum legitimè. ff. de stat. hom. l. eius qui iustum.ff. ad municip.* vel si desit patris domicilium, maternum erit sequendum. *DD. in cit.l.filius.C. de municip.& orig.* vel proprium, si illud alicubi constituerit, potest enim filiusfamilias in annis pubertatis constituere sibi domicilium.*l.placet.l.nihil.ff. loc.cit. ad municip.*Constituitur autem domiciliū, cū quis in locum aliquem maiorē partē bonorum transfert. *l.ciues. C. de incol.* & ibi cōtrahit,& dies festos celebrat:aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum, non facit domicilium.*l.libertus.§.sola.ff. loc.cit.cap. dilectus.2.iun.glo.v. domicilium. de rescript. c.vt dominicis. iun.glo. 1. de Paroch. & alia glo. in c.nullus.cit.in 6.v.domiciliū. Host. in sum. de for. comp. num. 4. Sum. Ang. Arm.v.domicilium.* Quod si bona non adsint, acquirere dicetur quis domicilium vbi habitat longo tempore & continuè,cum animo seu aliquo adiuncto actu, seu signo assumpti domicilij: vt si protestatur quis,se velle in certa vrbe domicilium figere. *Abb. in cap.fin. de Paroch. cir.fin.* vel si impetret priuilegium,quo ius ciuitatis obtineat. *Alciat. in l.pupillus. §. incola. ff. de verbo.signif. Dec.cons.283.num.11.*Si vero nullus adsit externus actus assumpti domicilij, ex decem annorum habitatione præsumetur assumptum domicilium.*Accurs.in l. hæres absens.§. proinde. ff. de iudic.Bart. in l. lex Cornelia. §.si tamen. ff.de iniur. Bald.cons.311.vol.4.Bursat.cons.36.vol.1.* nisi adsit aliquod indicium ,ex quo appareret illum non habere animum permanendi, quod accidit in Scholaribus. *l. nec ipsi. C.de incol. Felin. in cit.c. dilectus. 2. num. 11. de rescript. Bartol. in l. quæsitum. ff.de leg. 3.*alioquin manet iudicis arbitrio , qui facilius ex coniecturis in facto occurrentibus iudicare potest, an sit assumptum domicilium etiā momento, non expectata diuturnitate temporis. *Abb.in cap. fin. num.8.de Paroch.Menoch.de arbitr.iud.lib.2.casu 86. cent.1.Mascard.de prob.conclus.535. Rot. decis.105.num.4.p.2. diuers.*

Ratione beneficij sortitur quis Diœcesim, vbi nimirum obtinet Canonicè beneficium Ecclesiasticum. *cap.cum nullus. cit.in 6.Ioan. Andr. Franch. ib.* quia nimirum per beneficij possessionem acquiritur domicilium. *cit.c.dilectus.2. de rescrip.*dummodo beneficium sit curatū, seu

ſeu reſidentiã requirens. *Abb. in cit.c. dilectus.2. num.3. Felin.16. Rebuff.in prax. de diſpenſ.de non reſid. num.74.* vnde Genuen *in prax.c.48.num 3.* teſtatur ſeruari in curia Archiepiſ. Neap. vt aliquis nõ ordinetur abſque dimiſſorijs ratione beneficij ſimplicis, ſed cum textus præſertim, *cit.c. cum nullus.* non diſtinguat de beneficijs curatis vel ſimplicib. fortaſsis nec nos diſtinguere debemus, iuxta notata *glo.in 6.v. Eccleſiaſticũ. & Ioan. Andr. Franch.ib.* Sed illud magis aduertendum, vt beneficium ſit ſufficiens, ad ſuſtentationem iuxta arbitrium Epiſcopi. vt notat *Quaran.in Sum. Bullarij. v ordo.* Et caueri debet ne beneficium conferatur in fraudem, quo aliquis extrahatur ex aliena Dioceſi, talis enim fraus non prodeſſet. *c. eos qui. iun.gloſ.v. figmento. de temp. ord. in 6. Quaran. loc.cit.*

In concurrentia autem diuerſarum rationum quæſita Diœceſis, præferenda videtur ratio domicilij, eſt enim potẽtius ius & forum domicilij *Iaſ. in l.ſi arrogator. num.48. ff. de adopt. Soc.Iun. conſ.37 à nu.9. lib 1.* Et in dubio Diœceſis appellatione intelligitur illa quæ eſt domicilij *Nan.conſ 4 num 5. de conſtit. in no. Ceſ.de Graſ.deciſ.61. alias 15.de prob.* vbi *num. 10.* refert. ita ſeruari in Rom. Curia, vt non origo ſed incolatus attendatur, & hoc quoad commodum originis: alioquin enim quiſq; originem ſuam retinere ſemper dicitur, ita, vt etiam voluntate ſua illa ſe eximere non poſsit, cum mutationi originis lex reſiſtat *l. aſſumptio ff.ad municip.l. origine. C. de municip.& orig. Felin.ſup. cit. in cap. Rodulphus. a. num. 17 de reſcript.* ſeu tantum commoda originis amittuntur tranſlatione domicilij. *Bart. in l domicilium.ff. ad municip.& in l.prædia §.1.ff.de fun.inſtruct. Caſtren. in l.2. § legatis ff. de iudic. Socin.ſen.conſ.79.a num. 12 vol.4. Socin. iun.conſ.37.cit. Boer.conſ.13. & conſ.260. num.33.* Niſi non in toto relinquatur locus originis, tunc enim adhuc integra manent beneficia originis, præſertim perſonalia, cum ibi præſumatur ſemper retineri domiciliũ. *l. 1. C.de municip & orig. Abb. in cap. accedens. 2. vt lit. non conteſt.num. 4. & in cit.c.fin.de Paroch.* nec amittitur primum domicilium, licet alio transferatur etiam maior pars bonorum, & conſtituatur aliud domiciliũ, niſi adſint aliquæ coniecturæ, ex quibus appareat animus relinquendi primum domicilium, cum etiam pluribus locis poſsit haberi domicilium *l. aſſumptio. l.eius qui manu miſit.ff ad municipal. ſenatores.iun.glo.v.adiectionem.ff.de ſenat. l.in adoptionem.C de adoptionibus. l.2. C. de incol.* hac ratione & plura beneficia obtinens, cenſetur habere plura domicilia, ſi in vtroque reſidere ſolet æqualiter. *Abb. in cap poſtulaſti num 4. de fo.comp. Felin.lo.ſup cit in c.dilectus. 2. de reſcrip. num.3.* Et quando quis præſumatur reliquiſſe primum domiciliũ, & aſſumpſiſſe alterum, colligi poteſt ex doctrina *Bart. in l. de iure.ff.ad municip. Abb lo.cit.num. fin. Felin.lo.cit.nu 12 Bald. conſ.393 Fed. de ſen.conſ 353 & ſeq Petr.de Vbal.in tract.1.de cau. Epiſ.& Paroch. c.7 Menoch.de arbit lib.2 cent.1.caſ.86 ſup.cit. à num.7. Henriquez.in ſum lib. 10 de ord.Sacram. c.22.§. 2.*

Ampliatur noſtrum dictum principale, quod non ſit ordinandus niſi ſubditus, vt procedat etiam in minoribus ordinibus, iura enim prohibitoria etiam de iſtis expreſsè loquuntur, vt patet ex tex.citatis, & ita tenuit *Rota in vna Cremonen.pen.ſioris.3.Dec. 1582 deciſ.732.p.1. diuerſ. vbi ſub.nu.14.* refertur idẽ fuiſſe declaratũ à S. Cong.Conc Quia nimirũ eadem ratio militat in minoribus & 4.

prima tonsura, quæ & in maioribus, vt notat *Franch. in cap. cum nullus. de temp. ord. in 6. Gem. ib.* Et non minus peccatur in ordinatione ad minores, imò tum & à spirituali & à sæculari potestate ordinatus subtrahitur, & ponitur fundamentum, sine quo reliqui ordines dari non possunt, quod notat *Rebuff. in prax. tit. de lit. dimiss. num. 16. Quaran. loc. cit.*

Ampliatur Secundo, vt neque ille ordinari debeat qui domicilium acquisiuit, si prius ab alio Episcopo ad alicuius Ecclesiæ seruitium fuerit ordinatus; talis enim inconsulto priore Episcopo, locum suum deserere non potest. *Conc. Trid. sess. 23. cap. 16. de ref.* idem de illo qui fuerit ordinatus ab Episcopo originis, & postea translato domicilio vellet ordinari ab Episcopo domicilij, tenet *Quaran. loc. cit.*

Ampliatur Tertio, vt hoc idem procedat, etiam si ordinandus esset persona bene cognita & sufficiens. *Dec. cons. 455. num. 7. Quaran. lo. cit.*

5. Quarto extende etiã ad Regulares, isti enim debent quoq; ordinari ab ordinario loci, in quo situm est Monasterium si teneat ordinationes, licet in ipsis non requirantur alij modi quærendæ Diœcesis, *vt ex decreto. S. Cong. Conc. infra referendo patebit, & ordinatũ fuit à Leon. X. in Conc. Lateran. in Bulla moderationis priuilegiorum Regularium quæ infra ponetur.* ab hac tamen obligatione excepti sunt Patres Soc. Iesu, quibus Greg. XIII. indulsit, vt à quocunque Antistite Catholico ordinari possint, vt ex ipso priuilegij tenore infra referẽdo patebit.

Quinto ampliari potest, vt neq; ille ordinari debeat qui nullius est Diœcesis. *Conc. Trid. cit. sess. 14. c. 2. de ref.* Vicinior tamen Episcopus quem semel locus ille carens proprio Diœcesano semel elegerit, tales ordinare & dimissorias ipsis concedere posset: vt etiam respondit *S. Cong. Conc. Episcopo Cauen. 5. Maij. An. 1587.*

Ampliatur vltimo, vt neque Archiepiscopus sui suffraganei subditum, vel in eius Diœcesi sine speciali ipsius permissione ordinare possit. *c. saluo. & seq. 9. q. 3. Host. in sum. de off. ord. num. 7.* 6.

Limitatur autem. Primo vt non procedat in illis, qui literas commendatitias vel dimissorias habẽt à proprio Ordinario, isti enim licite à quouis ordinari possunt. *Conc. cit. sess. 6. c. 5. & sess. 23. c. 8. de ref.* Quod in tantum operatur, vt cũ huiusmodi dimissis etiam dispensari possit, à non Diœcesano Ordinatore, in casibus per Episcopum dispensari consuetis: concessa enim ordinandi facultate, videntur concessa ea quoq; sine quibus ipsa ordinatio expediri non posset. *c. præterea. de off. deleg. Host. in cit. sum. de scrutin. in ord. circa fin. Abb. in cit. cap. præterea num. 3.* super interstitijs tamen ad suscipiendum ordines per Conc. *cit. sess. 23. c. 13. de ref.* distinctis, dispensari nõ posse vigore literarũ dimissorialiũ, nisi hoc expresse concedatur in dimissorijs, praxis communis obseruat, *hocq. vide responsum. à Sac. Cong. Episcop. Episcopo de Aleffe. die 9. Aug. 1593.* 7.

Differunt autem commendatitiæ à dimissorijs, quia illæ ad effectum tantũ susceptionis Ordinum dantur, dimissoriæ vero etiam à iurisdictione dimittũt *Syln. Tinto. in tract. de ord. q. 8. art. 11.* & quomodo dimissoriæ sola assertione ordinantis, asserentis se ordinasse cum literis dimissorijs, probentur, videri potest. *Oldrad. cons. 15. num. 9. Accoramb. decis. 21. lib. 1. Pit. decis. 363. lib. 1. Paris. de resig. lib. 4. q. 2. nu. 67. Rot. decis. 1064. p. 3. lib. 3. diuers.* 215

8. Concedendæ autẽ sunt dimissoriæ ex iusta causa, & prius examinari debet super

per habilitate ad suscipiendũ Ordines ille qui petit dimitti. *Conc. cit. sess. 23. c. 3. de ref.* idq; in literis suis exprimere debet dimittẽs; sua enim interest, nã si promoueretur dimissus indignus, vel sine prouisione sufficienti, nõ ordinator, sed iste qui dimittit teneretur ad prouidendum ipsi. *c. si Episcopus de præb. in 6. Abb. in c. cũ secundum nu. 7. de præb.* vbi infert, quod Episcopus ordinans alienum subditum propter commendatitias literas, non tenetur illum examinare, nisi sciret apertè esse indignum. Tutius tamen est, vt ordinator etiam habentem commendatitias à proprio Episcopo examinet: cum hoc facere possit, vt not. id *Abb. in c. in cætera. ibi. num 6. de præb. & Conc. cit. sess. 7. cap. 11. de ref.* & præsertim si dimittens in literis suis nõ facit fidem de sufficientia doctrinæ, morũ honestate, sufficientia prouisionis promouendi. Imò etiamsi faceret fidem de istis omnibus dimittens, si tamen ordinator sciret contrarium, non deberet ordinare, quia nõ debet cõmittere rem illicitam ad petitionem illius, qui dispensare non potest. *Abb. lo. sup. cit. num. 8.*

9. Et vt de dimissorijs aliqua adhuc saltem magis necessaria attingamus, Dicẽdum quod dimissorias concedit Episcopus Diœcesanus, vt patet *ex tex. Conc. Trid. cit.* Nisi fuerit excõmunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim dimissoriæ ipsius non valerẽt, sed subditi possent se facere ordinari à viciniore Episcopo; incumberet tamen ipsis onus probandi Episcopum esse excommunicatũ. *c. 2. de temp ord. in 6. Rebuff. in prax. tit. de dimissor. num. 19.*

Concedit dimissorias & Vicarius generalis Episcopi, dũmodo habeat specialem ad hoc commissionem, alioquin ex generali cõmissione iurisdictionis, dimissorias concedere non potest. *ad dicta. Abb. in. c. significasti. de off. Archid. Franch. Gemin. in c. cum nullus. de temp. ord. in 6. Pauin. de potest. cap. sed. vac. p. 2. q. 10. Mandos. in Reg. 24. Cancel. tit. 3. de male promotu. q. 6. a. nu. 8.* imò & in casu cit. c. cum nullus. videlicet cũ Episcopus moratur in longinquis, tutius est vt Vicarius non cõcedat dimissorias, nisi habuerit speciale mandatũ. *Rebuff. in prax. cit. de for. Vicar. num. 47. Iacob. Stroz. de vic. Epis. lib. 2. q. 41. nu. 12. Quaran. lo. cit.*

Capitulum quoq; sede vacante anno vacationis elapso dimissorias concedere potest, & ante annum elapsum, illis tantum qui beneficij receptione ad suscipiendos ordines arctãtur, vel illis qui præsentantur ad beneficium Ecclesiasticum, ad effectum suscipiẽdi minores ordines, quo capaces fiant beneficij suscipiendi. *Conc. cit. sess. 7. c. 10. de ref.* Imò hoc casu nimirum ad effectum suscipiendi beneficium Ecclesiasticum, potest Capitulum sede vacante dispensare in casibus per Episcopum dispensari solitis. *Fed. de sen. cons. 3. 4. & 30. Gemin in c. cum ex eo. nu. 7. de elect. in 6. Pauin. de potest. c. sed. vac. p. 1. q. 5.* vnde & cum illegitimo dispensare posset, prout & Episcopus dispẽsat vigore *c. 1. de fil. presb. in 6. Abb. in c. cum olim. nu. 2. de maior. & obed. Nau. cons. 28. & 30. de temp. ord. in antiq.* quia videlicet facultas dispensandi dependet à iurisdictione, in qua capitulũ sede vacante succedit, eamq; exercere potest in omnibus, præterquam in casibus expresse prohibitis. *D. D. in cit. c. cum olim. Fed. de sen. lo. cit. & cons. 40. Dec. in c. at si Clerici. § de adulterijs. num 150. de iudic. Pauin. lo. cit. q. 1.* præsertim stante necessitate si sequimur *gl. in Clem. 1. v. Capituli. de hæret. Felin. in c. cum olim cit. num 70.* Ex quibus consequenter dici posset Capitulum sede vacante dispensare posse in irregularitatibus facultate Episcopis con-

concessa à Conc. Trid. *sess.* 24. *c.* 6. *de ref.* *vt Henriq. in sum. l.* 14. *de irreg. c.* 20. §. 1. qui videri potest, & *Gutier. lib.* 1. *Cau. quæst. c.* 3. *nu.* 10. sicut etiam ab excōmunicatione ab Episcopo absoluenda, & à casib. Episcop. reseruatis potest absoluere. *c. vn. de maior. & obed. in* 6. *Abb. in c. His quæ circa fin. de maior. & obed.* nimirū imminēte necessitate, vel si intelligamus dicto *c.* 6. prorogari iurisdictionē Episcoporū, & non delegatā concedi ad notata per *Host & Ioan. Andre. in c. ad abolendam. de hæret.* contrarium tamen tenet: *Suarez. de censuris. disput.* 41 *sect.* 2. *num.* 13. & securior videtur ipsius sententia, donec fuerit hoc dubium resolutum à Sac. Cong. Conc. interpretum.

Capitulū quoq; sede vacante ante lapsum anni vacationis, obtinenti facultatem à sede Apost. de suscipiendo Ordines, à quocunq; Antistite Catholico cū licentia proprij ordinarij, (prout semper in concessionibus huiusmodi clausula de petenda ordinarij licentia apponitur) facultatem hanc subordinatam concedere potest. *Nau. cons.* 18. *de temp. ord. in antiq. Quarant. loc. cit. v. Capitulum. Sed. vac. q.* 10. *fol.* 139. Et insuper eodem anno durante Capitulum concedere potest Episcopo extero exercitium Pontificalium, & vt possit conferre ordines in Dioecesi vacante quibuscunque, dummodo non subditis Dioecesis vacātis *Abb. in cap. suffraganeus. post. num.* 2. *de elect. Henriq. in sum. lib.* 10 *de ord. c.* 22. *Archid. Domin. c. nullus. de tēp. ord. in* 6. *Nau. cons.* 20. *de temp. ord in antiq. Quaran. lo. cit. q.* 11.

11. Eadem omnia Vicarius Capituli sede vacante potest: immò ad ipsum spectāt hæ facultates, nisi sibi Capitulum aliquid specialiter reseruauerit. *Guttierez. lib.* 1. *Canon. quæst. c.* 11. *nu.* 10. *Quaran. lo. cit. vers. Quarto dubitatur.*

Extra permissos verò casus. Capitulū concedendo dimissorias incurret Ecclesiasticum interdictum. *cit. Conc. sess.* 7. *c.* 10. *de ref.* & alij singulares concedentes dimissorias in casibus prohibitis, ab officio & beneficio per annum ipso facto efficiuntur suspensi. *id. Conc. sess.* 23. *c.* 10. *de ref.*

Dimissorias etiam concedunt Regulares superiores suis Monachis, tales enim in eorum monasterijs vices Episcoporum gerunt. *glos. in Clem.* 1 *v. proprij. de reb. Eccles. non alien.* & habent ibi iurisdictionem. *c. quanto. iun. glo. de off. ord. Abb. in cap significasti. num.* 2. *de for comp. & in c* 1. *nu.* 3. *de reb. Eccl. non alien. & in. cap. fin. num.* 1. *de stat. Monach. Dec. in. cap. ad nostram. nu.* 14. *de appell. Nau. cons.* 21. *de temp. ord. in antiq. cit.* in eis tamen concedendis debent tenere modum & formam præscriptam constitutione Clem. VIII. quæ sequitur. 11.

De mandato S. D. N. Clementis Diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur, omnibus & singulis quorumcunq; Regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant ea, quæ in decreto Sac. Cong. Con. Trid continentur, cuius tenor est talis.

Cong. Conc. censuit superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui prædictis qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerit, literas dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Dioecesanum, nempe illius monasterij, in cuius familia ab ijs ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit: etsi Dioecesanus abfuerit vel non esset habiturus ordinationes, ad quēcunq; alium Episcopū, dum tamen ab eo Episcopo qui ordines contulerit, examinentur quoad doctrinā, & dū ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum, in id tem-

tempus, quo Episcopus Diœcesanus, vel abfuturus, vel nullus habiturus esset ordinationes, vel sedes Episcopalis vacaret. Verum cum à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente litera dimissoria dabūtur, in eis vtiq; huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationū ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod si Regulares ordinandi morētur in Monasterio nullius Diœcesis, huiusmodi dimissorias concedendas esse per Episcopum viciniorem, in eoq; procedere omnia quæ de Episcopo Diœcesano superius præscripta sunt. Quod qui non fecerint officij & dignitatis seu administrationis, ac vocis actiuæ & passiuæ priuationis, ac alias arbritrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatas pœnas incurrēt. In quorū &c. Dat. Rom. die 15. Mart. An. 1596.

Concedentes autem dimissorias Abbates, seu alij quicunque superiores Regulares quantumuis exempti, alijs quam Monachis sibi subditis efficerentur, ipso Iure suspensi per annum ab officio &
12. beneficio *Conc Trid. cit. sess. 13 cap. 10 de ref.* Nisi Abbas seu alius superior Regularis haberet in aliquo loco iurisdictionem ordinariam: tali enim non obstare. cit. Côc. decretū tenuit. *Rota in vna Salamantinen. iurisdictionis coram Seraphino die 9. Maij.* 1594. in qua decisione cum plura alia scitu necessaria, de eisdē exemptis habentibus ordinariam iurisdictionem contineantur, eam maiori vtilitati legētium, hic inserere volui. Habetur etiam relata apud *Genuen. in prax. cap. 83. num. 9.* vt sequitur.

SALAMANTINEN. IVRISdictionis. R. P. D. Seraphino.

DVbitaui an Reuerendissimo Abbati obstet decretum. cap. 8. de ref. sess. 7. Item decretum. c. 10. sess. 23. Et quantum ad prius decretum Domini dixerunt nō obstare, quia cū loquatur, de ordinarijs, quorum appellatione comprehenduntur etiam inferiores in materia eis adaptabili, vt per Gemin. in cap. ordinarij. num. 3. cū alijs adductis. sub die 23. Oct. 1579. in hac eadem causa, sequitur Abbati hoc decretum non obstare, cum consuetudo de qua fit mentio in Bulla, sit talis, quæ nedum eximat, sed etiam tribuat iurisdictionem, quo casu territorium dicitur effectūm propriæ Diœcesis Abbatis. Ioan. Andr. in cap. nimis. col. penul. ad fin. de iureiur. Anchar. in cap postulasti sub nu. 45. de fo. comp.

Neque obstat quod non sit Ordinarius loci sed personarum, cum hac iurisdictio proueniat à consuetudine, non confirmata respectu locorum, quia est eadem cōsuetudo, de qua Papa testatur, alioquin si voluisset tantummodo eximere, non autem intellexisse iurisdictionem ad Abbatem de consuetudine spectare, vtiq; hac loca immediatè subiecisset sedi Apostolicæ, prout in similibus exceptionibus fieri solet, quod clarè ex vsu subsecuto comprobatur. Aym. cons. 118. num. 2. & cons. 211. num. 8. nec non ex quatuor casuum exceptione, quæ in non exceptuatis firmat regulam viribus vulgaribus, & ideo non sumus in nuda exemptione, sed in consuetudine quæ ordinariam tribuit iurisdictionem. Hostien. in sum. de off. ord. num. 2. Abb. in c. cum contingat. num. 5. de fo. comp.

Non obstat quod Reuerendissimus Episcopus velit visitare tanquam sedis Apostolicæ delegatus, quia Concilium hoc tribuit ordinarijs tantum; ipse autem in hoc loco nō est talis, sed Abbas, visitatio enim pēdet ab ordinaria iurisdictione. c. 1. in fin. de cens. lib. 6. cum alijs allegatis. & quamuis decretum hoc deroget consuetudinibus, non tamen derogat confirmatis vt fuit resolutum.

Non obstat decretum. c. 9. sess. 24. quia non tollit iurisdictionem præfati. c. 8. sess. 7. loquentis de ordinarijs generaliter, quorum appellatione vt dictum est, tam Episcopi quam inferiores comprehenduntur. Præterea cum simpliciter loquatur de exemptis, non est trahendum ad eas Ecclesias, quæ habēt proprios Prælatos iurisdictionem ordinariam habētes, non enim est verisimile, Concilium hoc casu voluisse subditos duplici onere visitationis grauare.

Quantum ad decretum. c. 10. sess. 23. Domini dixerunt, si ex consuetudine Abbas dabat literas dimissorias, dictum decretum ex rationibus supra deductis ei non obstare, cum huiusmodi consuetudo censeatur confirmata, vti cōsuetudo tribuens iurisdictionem, non autem exemptionem, & ideo non obstare. c. cum nullus. de temp. ord. in 6. non enim hoc ius ita Episcopo vel Episcopali dignitati cōpetit exclusiuè ad alios, vt non possit cōsuetudine præscripta induci, vt tradit gl. ib. in verb. indultum. & ideo cum hic habeamus consuetudinem confirmatam, eam non tollit hoc decretum, ex his quæ alias deducta & decisa fuerunt.

Semel autem concessæ dimissoriæ, semper durant, nec expirant morte ciuili vel naturali concedentis, nisi per successorem reuocentur. *Card. in Clem fin. q. 5. de elect. Nau. in c. placuit. de pœnit. dist. 6. num. 34. & 163. & cons. 48 de temp. ord. in antiq.* gratia enim per mortem concedentis non expirat. *c. si super. de off. deleg. c. si cui de præb. in 6. Gig. de pension. q. 91. a. num. 4.* Vnde neque dimissoriæ concessæ à Capitulo expirant finita sedis vacatione. *Imol. in c. 2. ne sed. vac. Rebuff. de for. dimis. num. 43 Quar. lo cit. verbo. Capitulum sed. vac. vers. dubitatur secundo.* Gesta enim per capitulum tenent etiā finita capituli potestate. *c. his quæ de maior. & obed. Fed. de Sen. cons. 16. allegatus per Lopez. ad Diaz. in pract. crim. c. 26. §. postquam vero dimissoria.* 13.

Limitatur secundo nostra propositio de subditis ordinandis, vt non habeat locum in familiari triennali, familiarem enim triennalem ordinare potest Episcopus, licet fuerit ex aliena Diœcesi. *Cōcil. cit. sess. 23. c. 9 de ref.* Ita tamen vt beneficium sufficiens statim ipsi conferat, *id. Conc. ib.* Et quidem etiam ordinando ad minores tenetur ordinator prouidere ordinato de beneficio, quia nimirum facultas promouendi familiarem, fundatur in collatione beneficij, & eadem ratio militat in minoribus, etiam prima tonsura, quę & in maiorib. ordinibus, & vtrobique necessatio requiritur prouisio beneficij. *Franch. Gem. in c. cum nullus. de temp. ord. in 6.* hocque declarasse S. Cong. Conc. testatur. *Rot. decis. 731. nu. 3. p. 1. diuers. Paris. de resig. lib. 4. q. 2. num. 92. vbi. num. 91.* refert eandem S. Cong. declarasse quod huiusmodi prouisio possit assignari, etiam in patrimonialibus bonis dummodo sufficientibus. 14.

Dicitur autem familiaris, qui semper assistit Episcopo, & qui est ipsius continuus commensalis domesticus. *cap. fin. de verb. signif. in 6. Gem. ib. not. vlt.* non vero qui in lōginquo moratur, etiā si ibi sumpti-

ptibus Episcopi viuat. *Miol.lib.4. de irreg.c.2.num.5. Lopez. ad Diaz. in pract. cit.crim.c.26.vers.tertius casus.* rationẽque dant ijdem, quia videlicet in longinquo degentis Episcopus mores cognoscere non potest, ob quem maxime respectum videtur hanc facultatem. Conc.cit. indulsisse Episcopis. *Lopez. & Quaran. loc cit.* An autem dispensari possit cum familiari triennali in casibus alias per Episcopũ dispẽsari solitis, videri potest *Nau.cons.25 & 27.de temp.ord in antiq.*

Sublimitatur autem nostra propositio de familiari triennali ordinando, vt non habeat locum in Episcopis titularibus, isti enim ratione familiaritatis neminem ordinare possunt. *textus est ex-*
15. *pressus.Conc.cit sess.14.c.2. de ref. in illis verbis*(etiam prætextu familiaritatis cõtinuæ commensalitatis suæ) Et hoc propterea, quod Episcopus titularis nõ habet Diœcesim, in qua familiaris efficiatur domiciliarius, nam neque ipse potest dici morari in domicilio proprio, cum non habitet in propria Diœcesi nec habet beneficia de quibus prouideat promouẽdum. *Lopez.lo.cit.* Vnde etiam talis Episcopus titularis Põtificalia nullibi exercere potest, nisi de licentia loci Episcopi, vel in Diœcesi ad quam fortè constituitur Suffraganeus, vt plerumque fit, *c.quoniam de off. ord. Abb.ib.a.nu.3. ad*
fin. Eosdem titulares Episcopos non debere dari nisi Ecclesijs Cardinalium, vel illis quæ solitæ fuerint eosdem habere, idq; cum assignatione certi annui stipendij ad minus Ducatorum auri ducentorum de Camera, quos propria authoritate percipere possint, deducit *Franch.Leo. in sua prax.c.39.num.17.* 16.

ARTICVLVS III.

De Fœminis, Gentilibus, Infidelibus & Iudæis non ordinandis.

1. *Fœmina est incapax ordinis.*
2. *Hermaphroditus an possit ordinari.*
3. *Ordinari non potest qui nondum est baptizatus.*
4. *Baptismum iterans incurrit irregularitatem.*
5. *Hæretici, Neophiti, Apostatæ ordinari non debent.*
6. *Occidens vel mutilans Sacerdotem ordinari non potest.*
7. *Episcopus excommunicatus vel Apostata ordinare non potest.*
8. *Excommunicatus, suspensus, ordinari non debet.*

1. Fœminæ non possunt ordinari, & si ordinentur non recipiunt characterem. *c. noua de pœnit. & remiss. S. Tho. in 4. dist. 25.q. 2.art.1. Arch.in c. Diaconissam. 27.q.1.Host.in sum.de temp.ord. num.31. §.sed & præter. & omnes communiter Theol. & Canonistæ.* Hermaphroditus
etiam si in fœmineum sexum magis declinet, vel dubium sit ad quem declinet magis, ordinari non potest, & ordinatus non reciperet characterem. *Aug.verbo. ord.3.num.21.ad quod.citat.tex.cap.illiteratos.26. dist. Arm.ver. Hermaphroditus. num.* 2.

num.2. Quod si in virilem sexum magis declinet ordinatus, reciperet characterem, ordinari tamen non debet. *Authores citati.*

Gentiles quoque Pagani, Iudæi, Cathecumeni, & vno verbo qui non sunt baptizati, nō debent ordinari, & ordinati non reciperent characterem. Quia nimirū Baptismus est ianua & fundamentum omnium Sacramentorum. *c. 1. & 3.*
3. *de præsb. non bapt. Innoc. Abb. ib. Host. in sum. tit. eod. Nau. in man. cap. 27. nu. 207. Vvald. de irreg. num. 6.*

4. Rebaptizati etiam, seu bis baptizati siue à Catholicis, siue ab Hæreticis sciēter vel ignoranter, maximè verò si post factum ratā habuerint iterationem spōte etiam, vel metu, qui non cadit in constantem, licet ordinati characterem recipiant, ordinari tamen prohibentur. *cap. qui bis ignor. inter de consecr. d. 4. Nau. lo. cit. num. 246. Vvald. lo. cit. num. 39. Arm. verb. irregularitas. num. 84. Ang. ibid. 1. num. 24.* hacque eadem irregularitate ligari dicit ipsum rebaptizantem, & rebaptizationis ministrum.

De illis tamen qui ignorantia probabili, vel metu cadente in cōstantem fuerunt rebaptizati omissis diuersis diuersarum distinctionibus, securior videtur sententia. *Arm. loco cit.* qui dicit cum talibus per Episcopum dispensari posse, ita quod in casu simili quo nō videretur sequi irregularitas, ad maiorem cautelā petenda sit ab Episcopo dispensatio, præsertim in tanta Doctorum discrepantia, quorum plurimi nullam ignorātiam, nec aliquam aliam rationem tenent excusare posse in tali casu rebaptizationis, quo minus sequatur irregularitas: ad hoc facit *Host. in sum. de Sacrament. non iteran. circa finem.*

Iterantes autem alia Sacramēta characterem imprimentia vt ordinis, confirmationis, peccant iuxta modum iterationis, aut autem incurrant irregularitatem videri possunt. *Scot. in 4. d. 7. q. vlt. Victor de Sacram. Confirma. num. 45. Ang. Arm. loc. cit. Host. lo. cit. in fin. Nau. loco cit. num. 247.*

Huc reducendi sunt Neophiti, Apostatæ, & fidem abnegantes, quod ordinari non possint, etiam postquam Ecclesiæ fuerint reconciliati, recipiunt tamen characterem si ordinentur. De Neophitis est *tex. cap. 1. dist. 48. Host. cit in sum. de temp. ord. num. 30.* ne videlicet efferantur superbia. Intelligendum tamen de recenter conuersis, non de illis qui à multis annis facti sunt Christiani. *Felin. in cap. eam te. de rescript. num. 12. Nau. lo. cit. num. 205.* seu de illis qui ætate adulta baptizati sunt, & noui sunt in baptismate. *Suarez. de cens. disp. 43. sect. 3. num. 5.* De Hæreticis est *tex. cap. quicunq. &c. statutum de Hæret. in 6.* vbi pœna huiusmodi extenditur ad filios, & secundam generationem paternā, & primam maternam: sic & Patronus, vel feudatarius aliusue beneficiarius Ecclesiæ, Rectorem vel Clericum ipsius Ecclesiæ occidens vel mutilans, punitur in filijs vsque ad quartam generationem, ne promoueri possint ad ordines. *cap. in quibusdam de pœnis.* Paulus IV. etiam descendentes ex Iudæis vel hæreticis, prohibuit promoueri ad Sacros ordines, vsque ad quartā generationem: quam constitutionem postmodum confirmauit Greg. XIII. eāque extendit ad descendentes ex Mauris. *vt Nau. consi. 1. de Iudæis.* cum distinctionibus quas ibi adfert: de Apostatis. *vide tex. cap. placuit &c. hi qui. dist. 50.* In hæresi prætereà baptizati, siue ab hæreticis baptizati, arceantur ab ordinibus. *c. qui in aliquo 51. dist. cap. qui in qualibet. 1. q. 7.* Et qui differunt baptismum vsque ad adultam ætatem, vel ægritudinem. *c. si quis*

si quis.51.distinct. Ang. verb. irregularitas. num.55.

7. Ab Episcopo Hæretico, Apostata, excommunicato, suspenso, interdicto, Simoniaco declarato, vel intruso, ordinati, licet characterem recipiant, ad superiores tamen ordines non sunt promouendi, & in susceptis absque dispensatione ministrare non possunt. *cap. gratia. cap. si qui. & seq. c. constat multos. 1. q. 1. Arm. verb. irregularitas. num. 78.* vbi distinguit de talibus, nimirum si id fecerint scienter, non nisi per Papam esse dispensandos, si vero ignoranter vel metu cadente in constantem, posse cum illis per Episcopum dispensari. Ordinati autem ab hæretico, qui non fuit Episcopus, vltra id quod sunt inhabiles ad ordines, etiā illa ordinatio nullum ipsis impressit characterem: ita quod si ex gratia Papæ fuerint dispensati, iterum debeant ordinari. *cap. Dabertum. & seq. 1. quæst. 7.*

8. Ipsi etiam ordinādi, dum fuerint excommunicati, suspensi, ordinari non debent. *Nau. lo. cit. Ang. lo. cit. num. 22.* Similiter & violatores interdicti Ecclesiastici, si illud violent in ordinibus existentes actum aliquem ordinibus deputatum exercendo, ad superiores ordines promoueri non possunt. Si autem violēt interdictum dum sunt laici, licet peccent, non tamen incurrunt prohibitionem ab ordinibus *Nau. lo. cit. nu. 243.*

ARTICVLVS IV.

De requisitis ætatis, Confirmationis, Natalium.

1 *Ætas quæ requiratur in ordinandis.*
2 *Ordinatus ante ætatem competentem quas pœnas incurrat.*
3 *Ordinatus ad minores ante ætatem non incurrit pœnas Const. Pij. II.*
4 *Parentibus attestantibus de ætate filij creditur.*
5 *Sacramentum confirmationis necessarium ante susceptionem ordinum.*
6 *Illegitimi ordinari non possunt.*
7 *Illegitimus occultè debet obtinere dispensationem ad ordines.*
8 *Parentum confessio an præiudicet filijs.*
9 *Illegitimitas Canonica non ciuilis attenditur quoad ordines.*
10 *Legitimatus per Principem secularem non efficitur habilis ad ordines.*
11 *Legitimatus per subsequens matrimonium, quomodo possit ordinari.*
12 *Regulares dispensari possunt in illegitimitate per suos superiores.*
13 *Papa dispensare potest ad omnes ordines cum illegitimo.*
14 *Episcopus dispensare potest ad minores tantum cum illegitimo.*
15 *Infantes vulgò expositi, an sint ordinandi sine dispensatione.*

1. ORdinandi præterea non sunt qui nō habent ætatem requisitam. Quę prohibitio non est quidem de necessitate Sacramenti Ordinis, nā quoad hoc nulla ætas certa requiritur. *Host. in sum. cit. de temp. ord. num. 31. §. sed & præter. Arm. v. ætas. num. 1.* sed tamen est de necessitate præcepti. *authores cit.* Est autem ætas requisita quoad primā tonsuram, & tres primos

1. mos minores annorum ad minus septẽ, ad Acolytatum annorum duodecim. *c. in singulis.77.dist.cap.nullus de temp. ordin.in 6.* & est moderanda ætas in hisce ordinibus ex præscripto iuris communis, siquidem nihil circa eam est innouatum, præsertim à Conc.Trid. vt declarauit Sac. Cong. interpretum. Conc. his verbis.

Cong. Conc. respondit nullam esse à Trid. Conc. præstitutam ætatẽ tõsuræ & quatuor minoribus ordinibus, sed eam attendendam quæ à Sacris Canonibus præscribitur.

De reliquis verò ordinibus post iura antiqua disposuit. *Conc. Trid. cit. sess. c. 12. de ref.* assignando ad Subdiaconatũ annos viginti duos, ad Diaconatum annos viginti tres, ad Præsbyteratum annos vigintiquinque: & sufficit quod annus sit inceptus, præterquam in Episcopatu, in quo requiritur annus trigesimus completus. *c. cum in cunctis. iun. gl. de elect. Clem. generalem. de ætat. & qual. Host. cit. in sum. eo. tit. num. 1.*

Pœna autem ante ætatem requisitam ordinari sese facientium est, quod ipso facto efficiuntur suspensi. *cap. vel non est*
2. *compos. de temp. ord.* & extat ordinatio Pij II. quam hic propter frequentem eius vsum inserendam duximus, vt sequitur.

Cum ex Sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsarum cura tribuatur animarum, in eorum susceptione excessus graues tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaq; sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus, nonnulli Clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui verò sine dimissorijs literis contra sanctiones Canonicas, se faciant ad sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alijs in posterum cõmittendi similia aditus præcludatur, authoritate Apost. præsenti cõstitutione perpetuo valitura statuimus & ordinamus, quod omnes & singuli qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimã, vel absq; dimissorijs literis, etiam Citramontani à Citramontanis, (præterquam si in hoc vltimo casu per Cameram Apostolicam iuxta ipsius stylũ ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, à suorum ordinum exequutione ipso iure suspensi sint. Et si huiusmodi suspensione durante in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurram; præterea vltra alias pœnas, in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs Ecclesiasticis quæ obtinent possint iure priuari. Volumus autem quod præsens nostra constitutio, in Rom. Curia existentes post quindecim dies, absentes verò Italicos post duos menses, alios verò Vltramontanos post sex menses ab ipsius inaudientia contradicturum, & Cancel. Apost. publicatione & affixctione ligare incipiãt. Nulli ergo &c. Dat. Romæ. anno Incarn. 1461. 15. Kal. Decemb.

Et hæc suspensio durat non tantum ad ætatem superuenientem, sed perpetuo donec absolutio subsequatur. *Tolet. in sum. lib. 1. cap. 6. Rebuff. in prax. in Reg. de Cler. male prom. glo. 4. num. 3.*

Ad minores tamen ordines si quis ordinetur contra ordinationem præmissam

ſam ante ætatem debitam, non incurret ſuſpenſionem huius extrauag. *Rebuff. lo.*
3 *cit. in prax. gloſ. 2. num. 11. & gloſ. 3. Nau. lo. cit. cap 25. nu. 70. & conſ. 18. 25. de temp. ord. in antiq* vbi dicit hoc teneri communiter. De Epiſcopo verò ordinante ante ætatem debitam, cum neque Conc. cit. neque dict. Pij. II. extrauag. quicquā diſponant, recurrendum erit ad iura antiqua, vt videlicet ſit ſuſpenſus à collatione ordinum quos contulit. *cap. vel nō eſt compos. de temp. ord. cap. fin. eo. tit. in 6.* & quomodo incurrat irregularitatem violando hanc ſuſpenſionem, conſuli poteſt *Franch. in cap.* §. *ſciturus. num. 4. de re iud. in 6. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 30.* Et quali ignorantia excuſetur à ſuſpenſione tradit *Ioan. Andr. in cap. 2. lo. cit. in 6. Io. Mon. Gem. ib.*

Creditur autem in materia ætatis dicto parentum vel teſtium. *l. de ætate.*
4. *ff. de minoribus. Rebuff. de lit. primæ tonſ. num. 13. in prax.* & quæ modis probetur ætas, videri poteſt *Menoch. de præſumpt. præſumpt. 51. Maſcard. de probat. concluſ. 667. & ſeq.*

5. Ordinari item prohibetur, qui Sacramentum confirmationis prius non ſuſceperit. *Cōc. Trid. cit. ſeſſ. 23. c. 4. de ref. ad hoc. Sot. in 4 diſt. 14. quæſt. 1. art. 4. Victor. cit. de Sacram. ord. num. 25. Nau. in man. cit. c. 2. num. 9.*

Requiritur præterea in ordinando, vt non ſit illegitimus. *cap. 1. de fil. præsb.* & tales dicuntur, qui ex parentum coniunctione Sacris Canonibus reprobata naſcuntur: de quorum diuerſitate plura
6. *Hoſt. in cit. ſum. tit. qui fil. ſint legit. Ang. verb. filius. Nau. lo. cit. n. num. 19.* dum tractat de impedimentis matrimonij, ratione quorum, vltra conceptos ex adulterio, inceſtu, fornicatione, ſequitur prolis illegitimitas.

7. Ampliatur hoc requiſitum vt procedat etiam in illo qui ſecretè ſcit ſe eſſe illegitimum, quo ad forum enim conſcientiæ ordines ſuſcipere non deberet, niſi obtenta diſpenſatione, quam tamen ſufficeret obtinere ſecretè. *Abb. in cap. niſi. num. 16. de renunc. Nau. in man. cit. cap. 27. num. 201.* licet non teneatur credere matri dicenti eum eſſe ex adulterio conceptum. *Abb. in c. per tuas. nu. 4. de propr.* & communiter. *D D. in l. ſi vicinus. c. de nuptijs.* imò etiamſi ambo parentes negarēt eum eſſe ſuum filium, non teneretur ſtare ipſorum aſſertioni, dummodo probare poſſet aliquibus argumentis ſe eſſe filium, vt apertè *tex. in c. tranſmiſſa. qui fil. ſint legit. iun. glo. & l. ſi poſthumus. §. ſi quis ff. de li & poſth. l. Lucius. ff. de condit. & demonſtr. Bart. & alij comm. in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.* quo caſu ſufficere probationes præſumptiuas, vult *Dec. in Rub. de prob. num. 162.* Patris enim dictum filio non præiudicat. *l. 1. ff. de Carb. Edict.* neque matris. *l. imperatores. ff. de probat. Abb. in c. officij. num. 3. de pœnit. & remiſſ.* Quinimò nec iuramentum matris hoc caſu noceret filio *arg. l. ait prætor. ff. de iureiuran. Hoſt. in ſum. de aſſert. iuram. num. 5.* niſi concurrat reputatio illegitimitatis, educatio extra domum adulteræ, tractatio non filialis, fama viciniæ cum confeſsione Parētum, his enim concurrentibus tollitur iuris præſumptio. *Paul. de Caſtr. conſ. 115. Alex. conſ. 88. vol. 7.* & ita declaratum fuiſſe. *l. miles. §. defuncto ff. ad l. Iul. de adul.* In Rot. Rom. in vna Placentia. coram Sarnen. *de menſe Mart.* 1558. refert *Mohed. deciſ. 19. aliàs l. tit. qui fil. ſint legit.* Econtra confeſsio parentum in fauorem prolis multum prodeſt. *arg. l. 1. §. Iulianus. ff. de lib. agnoſcen.* & ſtatur hoc caſu confeſsioni parentum, donec contrarium probetur. *gloſſ. in c. Michael.*

B 2 *de fil.*

de fil. presb. Bald. in l. non epistolis. C. de probat. in 2. not. concurrentibus nimirum adminiculis, vt tractationis filialis, præstationis alimentorum, vt communiter DD. præsertim *Ant. de Butr. Aret. Dec. in cit. cap. per tuas. qui fil. sint legit. Bart. in l. 1. §. idem per contrarium ff. de agnoscen & alen. lib. Ias. cons. 107. vol. 4. Duen. Reg. 342.*

Ampliatur Secundo: vt procedat etiam si natus esset quis ex matrimonio licito secundum ius ciuile, secundũ canones verò prohibito: in ordinibus enim legitimitas Canonica est attendenda non ciuilis. *cap. per venerabilem. qui fil. sint legit. Host. in sum. eodem tit. sub. num. 11.*

10. Ampliatur & vltimo: vt huiusmodi illegitimi ordinari non possint, etiamsi legitimentur per Imperatorem seu alium Principem sæcularem non recognoscentem superiorem, vel per aliquẽ ab eis potestatem habentem, vt per Comitem Palatinum: legitimatio enim huiusmodi nõ suffragatur quoad spiritualia, sed tantum quoad sæcularia, idque in terris tantum illius qui legitimat. *c. lege. dist. 10. Abb. in cap. per venerabilem. cit. a. num. 24. & in cap. cum te. num. 17. de sent. & re. iud. Nau. cons. 5. de fil. presb. in antiq. Ang. v. legitimatio. nu. 4.* & different multũ inter se legitimatio & dispensatio, quoad spiritualia. *Dec. in cap. at si Clerici. §. de adulterijs. num. 93. de iudi.*

1. Limitatur autem primo: vt non habeat locum in natis ex soluto & soluta, qui postmodũ legitimè cõtraxerunt. filij enim ante nati legitimantur per hoc subsequens matrimonium, & sunt habiles ad ordines. *cap. tanta. qui fil. sint legit. Abb. ib.* si nimirum eo tempore quo geniti fuerint, nullum adfuerit impedimentum ad contrahendum matrimonium, alioquin si tum adfuerit impedimentum, licet contrahentes postea dispensentur super impedimento ad effectum contrahendi & contrahant, filij tamen ante nati manebunt illegitimi, nisi in dispensatione cum illis quoque expressè dispensetur. *Ang. lo. cit. num. 7.* vbi *Ioan. And. Abb. in c. per venerabilem cit.* tenentes contrarium, dicit intelligi debere de matrimonio stante impedimẽto contracto, & in eo prole suscepta, nã tum si postmodum tollatur impedimẽtum per dispensationem, dispẽsatio hæc retrotrahetur quoad filios ante genitos. *arg. l. cum decem mihi. ff. de solut.* secus de illis qui suscipiunt filios absque matrimonio stante impedimento, nam in talibus dispensatio non retrotrahetur ad filios; sicut etiam non retrotrahetur ad conceptos in adulterio, licet matrimonium postmodum subsequatur. *cit. cap. tanta. qui fil. sint legit. Nau. cons. fin. de secund. nup. in no.*

Sublimitari etiam debet limitatio præcedens, vt si illegitimus ordinetur, & ex post facto ipsius parentes contrahant, licet ipse legitimetur per hoc subsequens matrimonium, ordinum tamen susceptio non conualidatur, sed est necessaria dispensatio. *Viuald. de irreg. num. 129.*

Limitatur secundò: dictum principale vt non procedat in casu, cum parentes stante impedimento contraxerunt præmissis denunciationibus & solemnitatibus debitis, prolemque susceperunt, sed impedimentum alter eorum, seu vterq; ignorauit, proles enim sic suscepta censetur legitima & est habilis ad ordines. *c. cum inter. c. referente. c. ex tenore. qui fil. sint legit.* & in tantum quidem, quod etiamsi lite iam mota ante sententiam concipiatur proles, & propter impedimentum vir & mulier separentur

rentur postmodum, adhuc ista proles gaudebit iure legitimitatis. *c. cum inter. c. ex tenore. iun. gl. v. legitimum. Abb. ibid. num.* 3.

Limita tertiò in illis quorũ parentes in infidelitate existentes in gradu Canonibus prohibito contraxerunt, sic enim nati post conuersionem legitimi reputantur, & ordinari possunt, nisi ex alia causa prohibeantur. *c. fin. loc. cit. Host. in sum. ib. nu.* 11.

12. Limita quartò in illegitimis ingredientibus Religionem, iura enim Religionis fauore cum talibus dispensarunt. *c.* 1. *de fil. presb.* Et licet Sixtus V. constit. sua incip. *Cùm de omnibus. de an.* 1587. *publ. die* 27. *Nouem.* prohibuerit illegitimos ad Religiones recipi, eam tamen prohibitionem postmodum Gregorius XIV. alia sua constit. incip. *Circumspecta. de an.* 1590. *Ibid. Mart.* relaxauit, permittens arbitrio superiorum Regularium susceptionem illigitimorum ad statum Regularem.

13. Limita quintò ad legitimatos per Papam, vel ab eo potestatem habentem, Papa enim legitimare potest quoad omnes ordines, cum & possit dispensare in omnibus quæ sunt inducta iure positiuo, vt communiter tenent. *DD. in cit. c. per venerabilem. qui fil. sint legit.* Episcopus autem dispensat quoad minores tantum ordines, & simplex beneficium. *cap.* 1. *de fil. presb. in* 6. vt dicemus paulò infra. 14.

Limitatur vltimò vt non procedat in infantibus vulgo expositis, isti enim præsumuntur pro legitimis & possunt ordinari. *c. cum deputati. de iudic. ibiq. Felin. num.* 10. In dubio enim semper pro fauore prolis iudicatur. *c. ex tenore. cit. qui fil. sint legit.* Quin imò tales etiamsi essent de seruili conditione, consequuntur plenam libertatẽ. *l. nemini. C. de Epis. aud. l.* 3. *& vl. eo. de infant expos. cap. si expositus.* 87. *dist. nun. gl. c. vn. de infant. expos. ibiq. Anan. Gabrc. Pallescius de spurijs. c.* 63. *à nu.* 3 *ad finem.* vbi hanc sententiam multis probat, & communẽ esse testatur. *Host. quoq. in sum. tit. cit. qui fil. sint legit. num.* 8. refert eandem sententiam, licet magis inclinet in contrariam, ex ratione quod vulgo non exponantur nisi illegitimi, quod eo magis verum esset, si ex aliquibus coniecturis appareret expositũ fuisse illegitimum. Et hæc Host. opinio tutior magisque practicatur, prout vidi sæpius in similibus expediri dispensationes in Romana Curia. 15.

ARTICVLVS V.

De honestate vitæ & morum in ordinandis requisita.

1 *INfamis ordinari non potest.*
2 *Infamia quotuplex sit & quomodo contrahatur.*
3 *Arbitri sententia non inducit infamiam.*
4 *Seruitus qualis impediat ordines.*
5 *Homicidium quomodo inducat irregularitatem.*
6 *Iudex infligens pœnam mortis incurrit irregularitatem.*

7 *Homicidium committens in defensionem vitæ an irregularitatem incurrat.*
8 *Abortum procurans an incurrat irregularitatem.*
9 *Const. Six. V. de procurantibus abortum in quibus fuit moderata.*

1\. VItæ probatæ sunt ad ordines assumendi. *Conc. Trid. cit. ess. 23. c. 5. 7. & 12. de ref. c. Iuenc etiā 49. d.* Vnde infames, criminosi non sunt ordinandi. Et infamis dicitur, cuius status, vita & moribus est reprobatus. *Angel. in sua sum. v. infamia in princip.*

2\. Triplex autem numeratur infamia. Facti, Iuris, & Canonica. Canonica est, quæ propter quodlibet peccatum mortale incurritur. *c. fin. 25. dist. c. quoniam 48. dist. c. infames. 6. quæst. 1.* Sed hæc infamia sola pœnitentia tollitur. vt docet *Abb. in c. ex diligenti. nu. 6. de sim. Viuald. de irreg. num.* 105. nec de ea quis iudicari potest in foro exteriori cum sit occulta, tenetur tamen in conscientia habens peccatum mortale confiteri prius antequam ordines suscipiat.

Facti infamia est, cum aliquis, apud bonos & graues viros infamatur, vel frequentatione criminum quæ non vno actu sed pluribus inducunt infamiam, vel vno crimine patrato, si ita iure sit definitum. Prioris generis possunt esse exempla, aleatores. *c. inter dilectos. de excess. prœl.* vinolenti & delicatè viuentes. *c. ante omnia. c. Ecclesiæ Principes. 25. dist.* seditiosi. *c. seditionarios. 46 dist.* concubinas, seu fornicarias habentes. *c. qui in aliquo. 51. dist.* conuiuia facientes. *c. multis. 44. dist.* tabernarum frequentatores, mimis & histrionibus attendētes, vel eadem exercentes, in scæna ludentes. *c. maritus. 33. dist. c. Clerici. 1. de vit. & hon. Cler.* Item vsurarij. *c. Clerici. 1. loc. cit. de vit. & hon. Cler.* Item & exercentes artes sordidas. *Clem. 1. eo. tit.* Sed hæc infamia cessat arte relicta; imò vt contrahatur, requiritur actus frequentatus, & assuefactio, aliter enim vnus actus seu plures sine assuefactione non infamarent. *Innoc. in c. cum decorem. loc. cit. de vit. & hon. Cler.* vbi Abb. *num.* 2. vult binum actum sufficere ad contrahendam hanc infamiā, nempe si exerceantur causa lucri. *arg. tex. in. c. ita nos. iun. gl. v. vsum. 25. q. 2. ibidem Archid. & in c. illud dist. 12.*

Secundi generis infamiæ, nempe facti, exempla sunt periurium. *cap. querelam. de iureiuran.* homicidium, hæresis, simonia, adulterium. *cap. qui in aliquo. 51. dist. & 1. quæst. 1. per totum*, & qui contrahit cum duobus, vel habet duas spōsas. *l. quid ergo. ff. de his qui. not. infam.* Idem de eo qui lenocinium exercuit, filias vel neptes prostituit. *l. athletas. §. ait prætor. lo. cit.* & qui pugnart cum feris. *l. 1. § item senatus cons. ff. de postulando.*

Diximus autem apud bonos & graues viros debere in præmissis infamari quem, quando esset pro infami reputādus, nā dicta paucorum, & leuium personarum non inducerent talem infamiā. *Ang. lo. cit. num. 2.* & requiritur quod sit infamatus ex vero delicto, si enim sola fama spargatur de aliquo, purgare se poterit & ordinari. *Suarez. de cens. disp. 48. sect. 1. num. 19.*

Iuris vero infamia est, cum quis iudicis sententia vel ex genere delicti, vel ex genere pœnæ, vel simul ex vtroque infamis efficitur, vt cum pronunciat iudex aliquem esse adulterum. *l. palam. §. in adulterio. ff. de rit. nupt.* vel vsurarium. *c. infames. 3. q. 7.* vel cum Princeps mittit quem in exilium, seu aliam pœnam infligit alicui, qua inducitur infamia. *L.*

quod ait. ff. de his qui not. infam. cit. euidentior enim est infamia quæ ex pœna procedit, quam quæ ex sententia, *Innoc. in cap. qualiter. de accus.* idem dicendum de illo qui publica pœnitentia crimina defleuit. *cap. maritum. 33. dist.* Qui verò fustibus cæduntur, si ob crimen à superiore, fiunt infames, si verò non ob crimen, nullam incurrunt infamiam. *l. ictus. ff. lo. cit. de his qui not. infam.*

Et contrahitur hæc infamia iuris, etiamsi non ferat iudex sententiam, dummodo reus confiteatur delictum. *cap. testimonium. de testib.* vel si ob crimen à testimonio quis repellatur. *l. eos. ff. de decurion. & notat gl. in cap. ipsi Apostoli. 2. quæst. 7.*

3. Arbitri autem sententia non inducit infamiam. *l. quid ergo. §. ex cōpromisso. iun. gl. v. nōn facit. ff. lo. cit. de his qui not. infam.* Collegimus autem hic infamias iuris ciuilis & Canonici, quia ad paria iudicantur, & infamis in ciuili, est etiā infamis in Canonico. *cap. omnes. 6. q. 1. Innoc. lo. cit. de accusat.* Sed an restitutus ab infamia ciuili per Imperatorem seu alium Principem non recognoscentem superiorem possit promoueri ad ordines, videri potest *Abb. in cap cum te. num. 17. de sent. & re. iud. Arm. v. infamia. num. 7.*

Omnes itaque prædicti infames prohibentur ordinari. *c. vlt. iun. gl. 25. dist. c. omnes. 6. quæst. 1. cap. vlt. iun. gl. v. notorium. & v. iudicio comprobatum. de temp. ord.*

4. Status & conditio personarum in ordinando etiam consideratur. Vnde serui prohibentur ordinari. *56. dist. per totum. Host. in sum. de ser. non ordinan. Ang. v. seruitus.* Dicitur autem seruus qui iure gentium contra naturam subijcitur dominio alterius. *Instit. de iure pers. §. seruitus.* Sed quoniā huius generis seruitus in tota fere Christianitate his temporibus non seruatur, plura de ea congerere esset superfluum, alia genera seruitutum si quæ sint videamus.

Et primo occurrunt serui originarij & adscriptitij, qui videntur ab ordinibus repellendi. *Ang. loc. cit. nu. 2.* Sed iura municipalia omnium fere prouinciarum Christianitatis, talibus concedunt licentiam ad statum Ecclesiasticū aspirandi, vt in diuersarum Prouinciarum particularibus legibus videre licet. Aliud genus seruitutis est voluntarium cum quis voluntariè seruitijs alienis mancipatur. Et quidem vel publicis vel priuatis. Si publicis & in causis sanguinis, vt iudex criminalis, notarius lictor, miles, apparitor, procurator, seu instigator, grauioris prohibitionis vinculo tenetur, vt infra alia occasione attingemus. Si publicis in causis ciuilibus, & perseuerat in officio quo fortè geritur cura miserabilium personarum, vt pupillorum cura, tutela, legibus, vel à iudice imposita; & talis promoueri potest etiam non deposito officio. *c. peruenit. 86. dist.* Si verò officium non fit cū cura miserabilium personarum, promoueri non debet nisi deponat officium. *c. 1. & seq. & c. sed nec procuratores. Ne Cler. vel. Mon. Vltra* etiamsi officium deposuerit, remaneret tamen obligatus ad ratiotinia, promoueri non debet, nisi redditis rationibus. *c. præterea. 51. dist.*

Priuati verò alicuius seruituti deditus, si perseuerat, promoueri non debet. *21. quæst. 3. per totum.* Si autem non perseuerat, sed remanet obligatus ex dolo, vel perfidia, de qua illi quæstio fortè mouetur, vel si esset publicè infamatus, promoueri quoque non debet. *c. omnipotens. de accusat. Host. in sum. de oblig. ad ratiot. num. 3. Innoc. in. c. magnus. eo. tit. Ang. v. ratiotinia.*

Sequi-

Sequitur vt de criminosis aliqua notemus, nimirum de homicidis, nam de alijs in genere supra iam attigimus.

5. Homicidæ itaque non possunt ordinari. *cap. 1. c. continebatur. c. de cætero. de homicid. ibidemq;* DD. *communiter.* Et sub hac prohibitione quoad incurrẽdam irregularitatem continetur non solum homicidiũ ipsum ex quo mors sequitur, sed etiam abscissio membri, ita quod abscindẽs membrum aliquod corporis humani, afficiatur irregularitate huius generis. *Abb. in c. tua nos. §. ad vltimum. num. 7. de homicid.*

Dicitur autem membrum pars hominis distinctum officium habens, vt manus, pes, non autem digitus qui potius est pars membri. *cap. fin. de homicid. in 6. iun. gl. magna. Clem. vn. iun. gl. v. mutilet. eo. tit. Nau. loc. cit. num. 206. cap. 27. in man.*

Ampliatur vt procedat huiusmodi prohibitio in homicida tam iniusto, quam iusto. Iustus autem dicitur, qui dum homicidium facit licitè facit, vt est iudex qui sontem ad mortem condemnat, & omnes illi qui lege permittente occidunt, vt occidens in bello iusto, bãnitum, adulterum deprehensum cum vxore, matre, sorore. *c. Clericum. 50. dist. Sylu. in sum. v. homicidium. 1. quæst. 3. Vgold. de irreg. num. 294.* Similiter iudex recludens quem in carcere stricto & in angustia victus, ita vt verisimiliter inde mors acceleretur, incurrit irregularitatem sequuta morte. *Abb. in cap. cum non ab homine. in fin. de iudic.*

Amplia secundo ad illos qui non per se sed per alios exequuntur homicidiũ, vt qui mandat. *c. periculosè de pœnit. dist. 1.* vel qui auxilium, cõsilium dat homicidio. *cap. sicut dignum. de homicid. c. si quis Viduam. 50. dist.* sola tamen voluntas non inducit irregularitatem. *Abb. in cap. si aliquis. num. 3. de homicid. Arm. v. irregularitas. num. 10.* neque ratihabitio. *Suarez. de cens. disp. 44. sect. 3. nu. 24.* præsertim si quis ratum habuerit homicidium, quod non fuit factum nomine ipsius. neq; enim potest verè ratũ haberi ab aliquo quod non fuit factũ nomine ipsius. *cap. cum quis. de sent. excom. in 6. Nau. cons. 36. num. 6. de homicid. in antiq.* Neque commissio generalis ad exercẽdum iurisdictionem criminalem: vt si Clericus habeat iurisdictionem temporalem, potest absque metu irregularitatis committere alicui causas criminales *cap. fin. ne. Cler. vel Mon. in 6.*

Amplia tertio ad illum qui causam dat homicidio, vt si quis venenum præbet, maleficijs inficit, abortum procurat fœtus animati, canem incitat, ex cuius morsu mors vel mutilatio sequitur. *Suarez. loc. cit. num. 5.* Causa tamen debet esse proxima & directa ad homicidium immediatè, non autem remote. *Abb. lo. cit. in cap. de cætero.* & est exemplum de illo qui dat arma eunti ad bellum, & de illo qui dat arma pugnanti in ipso feruore pugnæ, primus enim excusatur ab irregularitate, licet sequatur homicidium, secundus verò non excusatur. *Sũ. Syluest. v. homicidiũ. 2. & Tabiẽ. v. irregularitas. 2. Nau. lo. cit. c. 27. a nu. 206. ad 218. Suarez. lo. cit. disp. 45. sect. 2. & 3.*

Amplia quarto ad illum qui casualiter & nolens occidit, sed rei illicitæ operam dando. *cap. continebatur. de homicid.* vel etiamsi dederit operam rei licitæ, sed non adhibuit debitam diligẽtiam. *Abb. in eod. cap. continebatur.* 6.

Amplia quinto ad Consiliarios, Notarios, aduocatos, procuratores, impugnantes reum qui postea ad mortem condemnatur. *gl. magna. in cap. 2. dist. 51.* Item & lictores, apparitores, custodes, & omnes qui iudici siue in ferenda, siue

siue in exequenda sententia operā præstant, seu assistūt, seu comitantur armati, vel authorizantes dum quis capite punitur ad effectum ne effugiat. *cap. 2. 51. dist.* Qui vero assistunt non cooperando, licet peccent, nimirum Clerici quibus hoc est prohibitum. *cap. sententiam. ne Cler. vel Monach. cap. ex literis. de excess. prel.* irregularitatem tamen non incurrunt. *Victor. de Sacram. ord. nu.* 239 *Nau. lo. cit. Suarez. lo. cit. disp.* 47. *sect.* 5. *nu* 10.

Amplia sexto ad illos qui furem seu alium malefactorem iudici tradunt, vel detinent donec apprehendatur, isti enim irregularitatem incurrunt si sequatur mors, nisi fuerint potestati quod velint solum agere ciuiliter, & quod nolint mortem ipsius. *cap. prælatus. de homicid. in* 6. & qui ligat aliquem quo facilius interficiatur. *Abb. in cap. suscepimus. nu.* 2. *lo. cit. de homicid.* vel qui circa exequutionem iustitiæ aliquem actum facit quo facilius mors sequatur, vt si hortatur quis ministrum iustitiæ quo mortem acceleret, vel ensem acuit, scalam, funes, & similia instrumenta quibus mors paratur, subministrat. *Nau. lo cit. num.* 238. *Suarez. lo. cit. Victor. lo cit.* vbi tales excusat ab irregularitate, si faciunt actum aliquem præmissorum bona fide, & non intendendo accelerationem mortis; sed in dubijs huiusmodi securius est vt præsumatur irregularitas in foro animæ, licet secus sit, si agatur de impositione pœnæ in foro contentioso. *Abb. in cap. ad audientiam. num.* 3. *& in cap. significasti.* 2. *num.* 4. *lo. cit. de homicid.*

Ampliari posset septimo ad illum qui ira vel desperatione ductus violentas manus sibi iniecerit, & membrum aliquod sibi absciderit. *cap. qui partem. cap. si quis absciderit. cap. hi qui.* 55. *dist.* Non tamen fieret irregularis huius generis, qui hoc faceret ex necessitate, vt ob vitandum morbum ex consilio medici: hoc enim casu excusatur tam ipse quam medicus & Chirurgus membrum abscindens. *cap. si quis à medicis. cap. si quis in infirmitate. dist.* 55. *cit.*

7. Limitatur autem vt non habeat locū hęc irregularitas in casu cum aliquis occidit in defensione vitæ propriæ. *Clem. vn. de homic. Couar. latè super eadem. Clem.* vbi diffusè tractat hanc materiam. In defensione tamen hac seruari debet moderamen inculpatæ tutelæ, ita quod defendens occidat, eo quod nec fugere nec alio quouis modo se defendere possit; potius enim debet fugere quam occidere præsertim Clericus. *Abb. in cap. suscepimus. num.* 4. *loc. cit. Nau. lo. cit. Vinald. de irreg. num.* 225. qui notat defensionem tum excusare ab irregularitate, cum illam præcesserit periculum. ad hoc *Suarez. loc. cit. disp.* 46. *sect.* 1. *num.* 7. vbi deducit quæ dicenda sit moderata defensio. In defensione autem bonorum occidens, non excusatur ab irregularitate, potius enim debet pati iacturam bonorum quam occidere. *Abb. loc. cit. num.* 3. *& in c. interfecisti. num.* 4. *ibid.* Similiter & occidens in defensione vitæ Patris, Matris, Vxoris, Liberorum, nō excusatur ab irregularitate, licet secundum leges licitè defendat & sine peccato, irregularitas enim etiā sine peccato quandoque incurritur. *glo. fin. in cit. Clem. vn. de homicid. Abb. ib. nu.* 9. *Couar. ib. p.* 3 § *vn. Arm. v. irregularitas. num.* 41. *Nau. lo. cit. num.* 213. Hac ratione & in defensione bonorum Ecclesiæ occidens non excusatur ab irregularitate, licet defendere teneatur. *Abb. in cap. significasti. num.* 2. *de homicid.*

Limita secundo vt nō incurratur irregularitas, si infās occidat, vel existēs in frænesi, vel dormiens *Clem. cit. de hom.*

Limita tertio in illo qui occidit ante-

F quam

quam fuisset baptizatus, post baptismũ enim non remanet talis irregularitas. c. *si quis viduam. iun gl. v. post baptismum. 50. dist. Nau. Victor lo. cit. Abb. cap. presbyterum. num. 2. de homicid.*

Limita quartò in illo qui debilitauit membrũ alterius, ita vt illo amplius vti non possit, non tamen abscidit; nã licet sic debilitatus ex defectu membri efficiatur irregularis, debilitans tamen non incurrit irregularitatem. *Abb. in Clem. 1. num. 7. de homicid. Nau. lo. cit.*

1.4 Limita vltimo, vt non procedat si occidatur homo nondum completus, vt si quis procurat abortum antequam fętus anima rationali informetur, quod accidit in mare post dies quadraginta, in fœmina post dies octuaginta à conceptionis die. *Abb. cit. in cap. si aliquis. in fin. de homicid.* non incurrit enim talis irregularitatem, licet peccet grauiter. *cap. sicut ex literarum. de homicid. cap. quod verò. cap. Moyses. 32. quæst. 2.* & si dubitetur num fuerit masculus an fœmina, præsumendum esse de masculo, vult *Nau cons. 22. de homicid. in antiquis.*

Et licet Six. V. constitutione sua incip. Effrenatam. procurãtes abortum etiam fœtus inanimis, vltra alias pœnas irregularitatem incurrere decreuit, hæc tamen constitutio cum suis pœnis quoad fœtum huiusmodi inanimatum moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis, à Greg. XIIII. quæ constitutiones cum vltra dispositiones iuris antiqui, aliquas pœnas de nouo cõtra causantes abortum, contineant, & in multis vsui esse possint, eas hic subiunximus. *ea Sixti V. est vt sequitur.*

Effrenatam perditissimorum hominum. & infra. Omnes & quoscunq; tam viros quam mulieres, cuiuscunq; status, gradus, ordinis & conditionis, etiam clericos sæculares, vel cuiusuis ordinis regulares quauis dignitate, & præeminentia Ecclesiastica vel mundana fulgentes, qui de cætero per se, aut interpositas personas, abortus, seu fœtus immaturi, tam animati, quam etiam inanimati, formati, vel informis eiectionem procurauerint, percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusq; mulieri prægnanti impositis, ac alijs etiam incognitis, vel maxime exquisitis rationibus, ita vt re ipsa abortus inde secutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam diuino quam humano iure, ac tam per Canonicas sanctiones, & Apostolicas constitutiones, quam ciuilia iura aduersus veros homicidas, qui homicidium voluntarium, actu, & re ipsa patrauerint, propositas, & inflictas, (quorum omnium tenores his nostris litteris pro expressis & ad verbũ insertis habemus) eo ipso incurrere hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, & ordinamus, ipsasq; pœnas leges, & constitutiones, ad casus præfatos extendimus. Eos verò qui Clerici fuerint, omni priuilegio, officijs, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis, quæ sic vacatura nostra, & Sedis Apostolicæ dispositioni perpetuo reseruamus, ipso facto priuamus, & in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernimus; adeò vt illi qui hoc delictum commiserint, non secus atq; ij qui sua voluntate homicidium perpetrauerint, iuxta Conc. Trid. decreta, etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatũ, nec alia ratione publicum sed occultum fuerit, ad sacros Ordines promoueri, aut in susceptis ordinib. ministrare, nullo modo

deposint, nec illis aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine ac beneficio, & officio perpetuo careant; nec non & illos qui Clerici non fuerint, & talia perpetrauerint, nō solum pœnas incurrere supra narratas, sed etiam inhabiles ad Ordines, & alia prædicta decernimus, & declaramus. Volentes quod hi, qui foro Ecclesiastico subiecti, vt præfertur, deliquisse comperti fuerint, per iudicem Ecclesiasticum depositi, & degradati, curiæ & potestati sæculari tradātur, quæ de eis illud capiat supplicium, quod contra Laicos verè homicidas per Diuinas leges ac ciuilia iura est dispositum. Præterea eisdem pœnis teneri omnino statuimus eos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinauerint, & quo minus fœtum concipiant, impedimentum præstiterint, ac ea facienda & exequenda curauerint, siue quocunque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas quæ eadem pocula sponte ac scienter sumpserint. Quocirca mandamus vniuersis & singulis iudicibus ordinarijs & delegatis, tam Ecclesiasticis quam sæcularibus, quibus contra criminum reos, etiam quo ad causas huiusmodi de iure, vel ratione delicti aut personarum legitime cōpetet iurisdictio, ita tamen vt inter eos præuentioni locus sit, vt in his delictis, quæ vt plurimum occulto perpetrantur, contra quoscunque non solum per accusationem & delationem, verum etiam per inquisitionem, & simplicem denunciationē procedant, ac ad illa probanda testes alias de iure inhabiles, eorundem tamen iudicū arbitrio habita ratione personarum, causarum & qualitatum illarum, ac circumstantiarū quarumcunq; admittant, ac in eos qui culpabiles fuerint, prout per nos sācitū est, demū animaduertant. Insuper vt immanissimi huius delicti grauitati, nō solum temporalibus verū etiā spiritualibus pœnis prospiciamus ac prouideamus: oēs & singulos cuiuscunq; status, gradus, ordinis vel conditionis existentes, tam Laicos quam Clericos sæculares, & cuiuscunq; ordinis regulares, nec non mulieres sæculares vel quemcūq; ordinem professas, qui, vel quæ, vel vt principales, vel vt sociæ consciaue, ad tale facinus committendum, opem, cōsilium, fauorem vel alia cuiuscunq; generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo literas priuatas, vel apochas, vel alias verbis aut signis iuuerint, aut consuluerint, vltra supradictas pœnas ipso facto, nunc prout extunc excommunicamus & pro excommunicatis declaramus. Decernentes ac declarātes quod per quæcunq; Iubilæa & indulgentias per nos & successores nostros etiā anno Iubilæi, aut alio quouis tēpore, etiā Cruciatæ sanctæ, Iubilæi, vel quouis alio titulo cōcessas, & concedendas, nec non per quascunq; litteras Apostolicas quibusuis Principibus, seu ad eorum instantiā per nos & successores nostros pariter concessas, & concedendas, ac etiā vigore priuilegiorū mare magnū, vel alias quomodolibet nuncupatorum, quibusuis congregationibus Regulariū aut Episcopis, vigore Conc. Trid. vel alias per nos & prædecessores nostros quomodocunque concessorum, vel in futurum concedendorum, nec personæ sic vt præfertur delinquentes & excommunicatæ, præterquā in mortis articulo, absolui valeant, nec cū ijs Clericis, qui huiusmodi delicta perpetrauerint, etiam si eorum crimen occultū

fuerit super irregularitate præmissorum occasione contracta, nec per locum ordinarios, nec per alios quauis auctoritate fungẽtes quam per nos & Rom. Pont. nostros successores, & tunc non nisi vrgentissimis de causis dispensari possit. Ac tam absoluendi quam dispensandi facultatem huiusmodi, etiam quo ad forum cõscientiæ in casibus superius expressis nobis & successoribus nostris duntaxat reseruamus, statuẽtes sic in præmissis vniuersis & singulis, per quoscunq; iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatij Apost. & S. R. E. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, in quauis causa, & instantia iudicari & definiri debere. Irritumq; & inane &c. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ in monte Quirinali. Anno Incarnationis Dom. 1588. 4. Kalend. Nouemb.

TENOR AVTEM GREG. XIV. Constitutionis qua moderatur præmissa Sixti V. constitutio est *vt sequitur.*

Sedes Apostolica & infra. Dudum siquidẽ fel. recor. Six. Papa V. prædecessor noster iustitiæ zelo accensus, contra procurantes abortum fœtus tam animati quam inanimis, eiusque grauissimi sceleris participes, & adiutores, nec non contra eos qui mulierum fœcunditatem impedirent, & sterilitatis potiones, seu veneni præberent, constitutionem edidit sub. Dat. 4. Kal. Nouemb. Pont. sui ann. 3. per quam vltra diuersas spirituales & temporales pœnas, etiam inter alia excommunicationis sententiam contra eos promulgauit, sibiq; & successoribus suis tantum absoluendi facultatem reseruauit, prout in eadem constitutione plenius continetur. Cum igitur postmodum experientia docuerit, ex remedio huiusmodi, non eam quæ sperabatur vtilitatem & fructum prouenisse, verum potius multis Sathanæ malitia ad peccãdũ inductis, difficiliori, ob soli sedi Apost. reseruatam absoluendi facultatem reddito ad pœnitẽtiam aditu, eos à nefarijs huiusmodi flagitijs perpetrandis non solum non retraxisse, sed etiam plurimorum sacrilegiorum grauissimorumq; peccatorum, & scelerum occasionem ipse. Nos igitur animaduertentes gladium Ecclesiasticæ disciplinæ, præsertimq; ad censuras & pœnas spirituales ita exercendam esse, vt ad medicinam tendat nõ ad perniciem animarũ, verumq; Pastorem cuius vices in terris gerimus, quantum diuina eius gratia adiutrice possumus imitari volentes, qui venit animas hominum saluare, non perdere, neminiq; quantumcunque grauiter & enormiter deliquerit, viã salutis præclusit, quin potius ad eam assequendam copiosè remedia adhibuit, ac nobis reliquit; & simul vtilius censentes, vbi nec de homicidio, nec de animato fœtu agitur, pœnas non imponere duriores his, quæ per sacros Canones, & leges prophanas sunt inflictæ.

Habita super hoc cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus super negotijs & consultationibus Episcoporum deputatis, matura deliberatione, de eorum cõsilio, constitutionem prædictam, sic duximus moderandam, vt à peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos, qui

qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos, qui post nostram constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet presbyter, tam secularis, quam cuiusuis ordinis regularis, ad Christi fidelium confessiones audiēdas per loci ordinarium approbatus, plenam & liberam in foro cōscientiæ tantum, absoluēdi habeat facultatem eandem prorsus, quam idem Six. prædecessor sibi ac suis successoribus reseruauit. Quo verò ad pœnas procurantium abortum fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunq; modo auxilium, vel consilium eis dantium, in prædicta constitutione contentas, Constitutionem præfatam in ea parte vbi de his agit ad terminos iuris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilij Trid. dispositionem auctoritate Apostolica tenore præsentium, tam quo ad præterita, quam quo ad futura, perpetuo reducimus, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte nunquam emanasset. Non obstātibus eadem prædecessoris nostri constitutione, quā quoad reliqua omnia, præter contenta in hac nostra constitutione, in suo robore omnino permanere volumus, cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Volumus autem vt præsentium transumptis Notarij publici manu subscriptis & sigillo Prælati Ecclesiastici munitis, eadem prorsus fides habeatur in iudicio, & extra illud, quæ eisdem originalibus haberetur exhibitis, vel ostensis. Nulli ergo. &c. Datum Romæ in monte Quirin. Anno Incarnat. Dominic. 1591. prid. Kalen. Iun. Pontif. anno primo.

Vnde notandum relatam Const. Sixti V. circa fætus animati abortum, moderatam esse quoad absolutionem peccati & excommunicationis; quoad reliqua verò ibidem expressa, vt inhabilitatem, priuationem, degradationem, pœnas in Concil. Trid. contra homicidas voluntarios decretas, remanere in suo vigore. Quoad abortum autem fætus inanimis in toto esse reductum ad terminos iuris communis. 9.

ARTICVLVS VI.

De Corpore vitiatis, Bigamis, Inuitis non ordinandis.

1 *Corpore vitiatus quis dicatur.*
2 *Oculorum defectus qui impediant ordines,*
3 *Auditu seu aliorum membrorum officio carens quando non ordinandus.*
4 *Deformitas corporis quæ impediat ordines.*
5 *Bigamus ordinari non potest.*
6 *Bigamia triplex.*
7 *Inuitus quis an possit ordinari.*
8 *Beneficiatus cogi potest ad suscipiendum ordines suo beneficio competentes.*

Corpore vitiati ordinari non debent, prout lege quoque diuina cautum fuit, ne deformati, seu vitiati corpore altari seruiant. *Leuit. c. 21.* quia nimirum tales vel Diuinis tractãdis sunt inhabiles, vel malitiam naturæ, & animi deformitatem præseferunt, quam plerumque informis dispositio corporis designat. *Abb. in c. quia diuersitatē. 1. not. de conceß. preb. Menoch. de arbitr. iud. cas. 226. in princ. Tiraq. de leg. connub. l. 2. à nu. 47.*

1. Tales autem sunt, qui toto corpore, vel aliqua eius parte ita sunt affecti, vt commodè celebrare non possint, vel notabilem deformitatem præseferãt. Sed quia hæc descriptio non ita latè patet, vt omnia sic vitiatorum genera comprehendat, quin imò vix tradi potest, neq; ab authoribus affertur, ideo potius exempla corpore vitiatorum ab ordinibus arcendorum in iure expressa, quo facilius hæc prohibitio innotescat, adferamus.

2. Vnde primò cæcus promoueri non potest. *cap. hinc etenim. 49. dist.* Monoculus etiam seu vno oculo videns, altero cæcus, non ordinatur *cap. si euangelica. 55. dist.* Et quidē si oculus sit erutus, cũ hoc casu vltra cæcitatem adsit deformitas, difficulter dispensatur: si autem sit solum cæcitas talis, vt oculus nihilominus integer, nec deformis appareat, isque sit oculus dexter, dummodo sinistro sufficienter videatur, nullam causat irregularitatem, nec impedit promotionem ad ordines. *Nau. cit. cap. 27. num. 199. in man Angel. v. corpore vitiati num. 2.* sed si fuerit cæcitas in oculo sinistro, licet non appareret deformitas, inducet tamen impedimentum ad ordines, nam iste vocatur oculus Canonis, cum sine ipso non possit legi Canõ sine indecora ad populum conuersione. *Nau lo. cit.*

Eadem ratione habens in oculo albuginem, prohibetur ordinari. *c. hinc etenim. 94. dist.* secus de habente maculam in oculo quæ non sit adeò deformis.

De lippis autē & habentibus lachrymantes assiduè oculos, dicendũ est quod si inde non sequatur notabilis deformitas, ordinari possunt. *Viuald. lo. cit. de irreg. num. 143.*

Auditus etiam sensu carens promoueri non debet, qui tamen in vna tantum auricula hunc defectum pateretur, vel non omnino esset surdus, non teneretur hac prohibitione. *Maiol. de irreg. lib. 1. c. 25.* 3.

Auriculam seu cartilaginem supereminentem qui amisit, si hoc inducat notabilem deformitatem, promoueri quoque non debet: tanto magis si hoc fuerit passus ex opere illicito, vel pro delicto. *Angel. Viuald. locis cit.*

Mutus item seu qui officio linguæ caret, vel adeò impeditam habet pronunciationem, vt vix intelligi possit, nõ promouetur. Similiter & claudus enormiter, ita vt sine scipione ad altare accedere non possit, non promouetur. *Sum. Tabien. in verb. corpore vitiati. Syluest. eod.* secus si claudicet aliquantum, ita vt sine adminiculo incedere possit, & si nõ ex opere illicito defectum huiusmodi contraxit. *c. si quis. iun. gl. 55. dist.*

Manu carens vel digito necessario ad fractionem Eucharistiæ, non promouetur. *cap. exposuisti. de corp. vit. cap. presbyterum. de cler. ægr.* Parte tamen digiti carens, vel vnguem ab ipso auulsum habens, dummodo cõmodè frangere possit Eucharistiam, licitè promouetur. *cap. 1. & fin. lo. cit. de corp. vit.*

Manus habens tremulas vel chiragram, si iste tremor vel chiragra esset perpetua, non posset promoueri, & promotus non posset celebrare. *Maiol. lo. cit.*

cit. de irreg. lib. 2. cap. 21. & 24.

Habens aliquam in corpore deformitatem, quæ scandalum vel horrorem seu nauseam aspicientibus generaret, nō promouetur, vt gibbosus, dentes habēs nimium prominentes, vel digitos plures, seu compactos, ita, vt non sine periculo in fractione celebraret: partes tamen superfluas, vt digitos plures resecare posset arte medica, & sic promoueri. *gl. in c. qui partem. cit. dist. 55.*

Nasum truncum vel deformiter tortum habens, vel labiorum graui deformitate laborans, vel enormibus cicatricibus, seu maculis in facie signatus, similiter non promouetur. *Viuald. de irreg. nu. 147.*

Hic ponendi sunt, qui aliqua alia infirmitate corporis perpetua laborāt, vt Apoplectici. *Maiol. lo. cit. cap. 24. sub. num. 2.* & Paralytici *c. ap. fin. de cler. agr. D. Th. 3. p. q. 82 art fin. Tabien. verb. corpore vit.* Et qui morbum Epilepticum seu caducum patiuntur, tales enim prohibentur quoque ordinari. *cap. communiter. 33. dist. Archid. ib.* vnde nec beneficia Ecclesiastica obtinere possunt, & collatio talibus facta, est nulla ipso iure. *cap. cum inter canonicos. de elect. Host. Abb. ib. Io. 1r. de Sylu. in tract. de benef. 3. p. q. 5.* Non inducere tamen ipso iure inhabilitatem ad obtinenda simplicia beneficia morbum caducum, tenuit *Rot. die 4 & 9. Nouemb. 1551.* coram Vestano in vna Toletan. Canonicatus referente Caputaq. *decis. 236 p. 2.* quem etiam allegat Paris. *de resig. lib. 5. c. 6. num. 107. Aemil. Veral. decis. 233. p. 2.*

Prohibentur item ordinari maleficiati, præsertim si quis maleficium patiatur in toto corpore; secus enim esset de patiente maleficium in aliqua corporis parte quæ non impediret actiones corporis debitas. *Viuald. loc. sup. cit. de irreg. num. 186.*

Lunaticum quoque non posse promoueri, & promotum non posse ministrare tenet *Maiol. loc. cit. de irreg. lib. 2. cap. 15.*

Similiter ænergumeni seu à dæmone obsessi non ordinantur. *c. cūm in litteris. 7. quæst. 2.* nisi ad minus ab vno anno vexari desierint. *c. communiter. 33. dist. Archid. ib.* & tum adhuc ad maiores ordines promoueri non possent, nisi fortè ad minores. *Nau. cons. 35. de temp. ord. in. no.* Qui etiam simulant se dæmoniacos, eadem pœna puniendi sunt, vt non promoueantur. *Viuald. loc. sup. cit. nu. 187.*

Similiter & deliri, phre netici, nisi à multo tēpore hoc morbo laborare desierint, non ordinantur. *c. quamuis 7. q. 1.* 4.

Leprosi quoque non ordinantur, tales enim etiam à cœtu hominum segregandos voluit vetus testamentum, vt *Num. 12. Leuit. 14. Deuter. 24. cap.* Et si promotus contraheret lepram, deberet remoueri ab administratione. *cap. tua nos. de Cler. ægr. Sum. Tabien. v. corpore.* vel deberet priuari cum assignatione alicuius portionis fructuum beneficij pro sustentatione. *S. Th. 3. p. quæst. 82. artic. vlt. Maiol. loc. sup. cit. de irreg. lib. 2. cap. 18.*

Scabiem enormem perpetuo habentes non ordinantur. *c. hinc etenim. 49. dist.* vt si fuerit scabies grauis, quæ à physicis vocatur herculea, quæ est affinis lepræ. *S. Th. 4. sent dist. 9. art. 4. Maiol. loc. cit.* vel si quis patiatur morbum gallicum, donec fuerit sanatus non deberet ordinari. præsertim si appareant vlcera extrinsecus quæ faciunt deformitatem. *Maiol. lo. cit. cap. 19* in talibus enim vltra turpitudinem ex delicto manantem, adest etiam periculum contagionis, propter quod etiam vxor viro & è contra

tra

tra non teneretur cohabitare. *S. Th. lo. cit. dist. 36. art. 1. sum. Tabien. verb. matrimonium. 3. num. 6.*

Inter vitiatos corpore non immeritò ponendi quoque sunt, qui vinum sine nausea bibere non possunt, tales enim non esse ordinandos propter periculum in celebratione censet *Nau. in man. cap. 27. num. 204.* Idem dicendum in omnibus alijs vitijs corporis perpetuis, in quibus militaret similis ratio inhabilitatis ad exequenda munia ordinum susceptorum, nisi fortè vitium tale fuerit, quod impediret administrationē vnius alicuius muneris, non verò omnium. *Paris. de resig. lib. 5. q. 6. num. 30.*

Et circa istam materiam generaliter obseruari debet. Primò irregularitatem huius generis non sequi ex imbecillitate vel defectu membri, sed ex deformitate vel impotentia ad celebrandum, tū & ex culpa ex qua oritur defectus: vnde abscisus à medicis, ab hostibus, vel à parentibus puer, vel ita natus, seu alio mēbro carens aut deformitatem habens, quæ extrinsecus non apparet, non prohibetur promoueri; secus autem si ex opere illicito fuisset abscissus, nam tunc nō ordinaretur. Secundò vitia corporis impedientia ordines, melius ex re oculis subiecta dijudicari, quam scripto exprimi posse, vt notat *gl in cap. presbyterum. v. deformitatem. de Cler. egr.* vnde semper hic defectus pendebit ex iudicio ordinatoris. *cap. communiter. 33. dist. cap. 1. de corp. vitiat.* ibique *Innoc. Ang. v. corp. vitiat. num. 5. Gemin. in c. 1. de dol. & cont. in 6. Guid. Pap. quæst. 64.* Tertiò & vltimò obseruandum vitium corporis impediens ordines aliter considerandum esse, si accidat iam ordinato ad aliquem ordinem, aliter verò in illo qui nunquam fuit ordinatus. Ordinandus enim si defectum huiusmodi patiatur, omnino est repellendus ab ordinibus; Ordinatus autem licet efficiatur inhabilis vitio aliquo corporis ad celebrationem vel similia, poterit tamē alia officia exercere, vt prædicare, confessiones audire, ministrare, vel quid simile facere, & ita promoueri ad altiores ordines, vel saltem tolerari, & exercere aliquam functionem clericalem in ordinibus susceptis. *Innoc in cap. ad audientiam. de homicid. Host. in sum. de corpore vit. num. 3. Angel. lo. cit. num. 4. Nau. in man. lo. sup. cit. num. 200.* vt legimus plures cæcos insignes viros excelluisse doctrina & dono in prædicādo verbo Diuino, nimirum Venerabilem Bedam, & Dydimum Alexandrinum, *de quo Cassiodo. trip. hist. lib. 8. cap. 8. Hieron. in Cathal. script. Eccl. & Surius in sua Hist.* scribit de Roberto Scoto à puerili ætate cæco, insigni Theologo & postmodum Archiep. Armacan. in Hibernia, quem etiam perfunctum refert legatione solemni pro Iul. III.

Bigami quoque prohibentur ordinari. *cap. 1. & 2. de Big. non ord.* in tantum 5.
autem hæc prohibitio extenditur, vt etiamsi quis ante baptismum contraxerit bigamiam, seu vnam vxorem habuerit ante baptismum, alteram post baptismum, tamē ligabitur hac prohibitione: bigamiæ enim impedimentum non tollitur per baptismum. *cap. acutius. cum gl. 26. dist. Host. in sum. lo. cit. num. 5. & 6.* vbi multas rationes colligit, propter quas bigami non ordinantur.

Triplex autem est bigamia *gl. in cap.* 6.
2. de Bigam. non ord. Vera cum quis duas vxores veras, alteram nimirum mortua prima, habuit, & cognouit. *cap. si quis. 33. dist.* nec sufficit quod contrahat, sed etiam quod consumet matrimonium: multominus sufficerent sola sponsalia, etiam cum pluribus, hæc enim nullam indu-

inducunt bigamiam. *Arm. v. bigamia. num. 2. Nau. lo. sup. cit. num.* 195.

Interpretatiua bigamia dicitur, cum quis contrahit cum vna vidua. *cap. maritum. cit.* 33. *dist.* nimirum corrupta per alium, nam si fuerit desponsata tantum alteri, sed matrimonium ex aliqua causa non fuerit consummatum, nulla sequetur bigamia. Corruptam etiam vulgo se meretricem publicã ducens, vel vxorem propriam cognoscens, quam scit commisisse adulterium, simili genere bigamiæ ligatur, corruptam verò per se ipsum qui ducit, vel ipsemet siue ante matrimonium, siue stante matrimonio plures cognoscens, non efficitur bigamus. Scurrilem item seruam, seu publicam fabularum actricem ducens tanquã de bigamia huiusmodi suspectus, promoueri non debet. *cap. si quis viduam.* 34. *dist.*

Similitudinaria bigamia est, cum aliquis in sacris ordinibus constitutus, vel post votum solemne religionis, castitatis contrahit de facto, & cõsummat matrimonium. Et tum vltra bigamiam huius tertij generis quæ ipso facto contrahitur. *cap. à nobis. de bigam. non ord. Ang. Arm. v. bigamia. Nau. lo. sup. cit.* etiam nullum est matrimonium. *cap. omnium.* 31. *dist. cap.* 1. *de Cler. coniug.* & excommunicatio incurritur. *Clem. vn. de consang. & affinit.*

7. Inuitus quoque nemo debet ordinari. & ordinans inuitum, suspenditur per annum ab officio suo. *cap.* 1. 74. *dist.* Distinguendum est autem de inuito. Nam aut non reclamauit voce vel signo, nec illi fuit adhibitus metus qui caderet in constantem, & tum præsumitur voluntariè fecisse, nec ordinator incurret pœnam, ordinatusque ligabitur Sacramento Ordinis. *cap. si seruus.* 54. *dist.* Si verò reclamauit adhuc est distinguendum, quod aut reclamanti adhibita fuit coactio, cum comminatione verborum, pœnarum, quæ dicerent metum cadentem in constantem, & tũ imprimeretur quidẽ character. *arg. tex. c. de Iudæis.* 45. *dist.* nam licet conditionaliter consentiat, consentit tamen, coacta enim voluntas, voluntas est. *cap. merito.* 15. *q.* 1. *S. Th.* 1. 2. *q.* 6 *art.* 6. non tamen præiudicaret ordinato, quin possit reclamare, & liberari voto continentiæ, nisi postmodum metu liberatus ratam habuerit ordinationem. *cap. perlatum. c. cum dilectus. de his quæ vi metusq; c. veniens. de sponsal. Turrec. dist.* 74. *in princip. Gemin. ib. in cap. vbi ista. Sylu. v. ord.* 4. *num.* 1. *Cald. cons.* 1. *qui Cler. vel vou.* & licet hoc sit maximè controuersum apud Doctores, quinimò contraria opinio videatur magis communis, vt de communi attestatur *Abb. in cap. maiores. §. item quæritur. num.* 7. *de Baptis. Petr. de Rauen. in comp. iur. can. in tit. de Baptis.* tamen pro hac nostra militant plures rationes, quas colligit *Cas. de Gras. decis.* 20. *alias.* 2. *de his quæ vi metusuè.* hæcq; seruatur de communi stylo & consuetudine Cãcellariæ, de quo stylo testatur *Hieron. Paul. in pract. Cancell. Couarr. in Epit.* 2. *p. cap.* 6. §. 3. *sub num.* 1. *Rot. decis.* 560. & 561. *p.* 1. *diuers.* hocque iudicatum fuisse in Rot. eadẽ refert *Cas. de Grass. lo. cit.* & idem tenendum de infante, vel dormiente, vel amente, recipiunt enim characterem si ordinentur. vt *S. Th. in* 4. *sent. dist.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *Card. in Clem.* 1. *de atat. & qual.* reclamare tamen possent quo ad continentiam. *Innoc. in cap. vel non est compos. de atat. & qual. Host. ib. S. Th. lo. cit. q.* 3. *Abb. in cap. vn. de Cler.* per saltem prom. num. 3.

Vlterius si fuerit conditionalis terrore vel metu adhibito, qui non caderet in constantem, licet & hoc modo nemo deberet ordinari, si tamen ordinetur, &

character imprimetur, & ordinatus tenebitur voto castitatis. *cap. cum dilectus. de his quæ. vi. met. cit.* Quod si coactio fuerit absoluta & reclamatio absoluta, ita vt ponatur obex contrariæ voluntatis, nec character imprimitur nec ordinatus recipit ligamē ordinis. *c. de Iudæis. 45. dist. cit. c. vbi iste. 74. dist. c. maiores. de baptis.*

Ex causa tamen posset quis cogi ad suscipiēdum Ordines, vt si obtineat beneficium requirens certum aliquem ordinem, talis enim cogi potest saltē subtractione fructuum, priuatione beneficij, vel similibus ad susceptionem ordinum beneficio suo annexorū. *c. licet Canō. §. quod si. de elect. in 6. Clem. vt hi qui de ætat. & qual. Abb. in c. quæris nu. 6. eod. tit.*

ARTICVLVS VII.

De illiteratis & non habentibus certum titulum non ordinandis.

1 *Literatura quæ requiratur in promouendis ad ordines.*
2 *Scientia non præsumitur nisi probetur.*
3 *Ministrans in ordine quem non habet efficitur inhabilis ad ordines.*
4 *Ordinari nemo debet sine prouisione sufficienti.*
5 *Ordinatus sine prouisione qua pœnas incurrat.*
6 *Episcopus tenetur de facto excommunicatorum suorum.*
7 *Episcopus quando non teneatur ad prouidendum ordinato sine prouisione.*
8 *Ordinans & ordinatus cum pacto de non petenda prouisione quas pœnas incurrant.*
9 *Regulares non professi non possunt ordinari sine prouisione.*
10 *Soc. Iesu patres censentur professi, licet tantum vota tria simpliciter emiserint.*
11 *Ordinari an quis possit ad titulum Vicariatus seu beneficij manualis.*
12 *Beneficium ad quod quis ordinatur renunciari non potest.*
13 *Ordinari quomodo quis possit ad prouisionem patrimonij.*
14 *Ordines minores conferri possunt non habenti prouisionem.*

1. Illiterati prohibentur ordinari. *c. illiteratos. 36. dist. c. fin. de ætat. & qual.* & censetur irregularis illiteratus. *Suarez. de cens. disp. 51. sect. 1. num. 8.* Diuersa autem literatura secundum ordinum diuersitatem requiritur. Et ad primam quidem tonsuram ordinādus, sufficit si sciat fidei rudimenta, legere, scribere. *Conc. Trid. sess. 23. cap. 4. de ref.* Ad alios minores ordines promouendi, latinam linguam intelligere debent. *id. c. 5. & 11.*

Ad sacros maiores ordinandi, scire debēt ea quę exercendo eorū ordini sunt necessaria. *Conc. lo. cit. cap. 13* Ad præsbyteratum talis scientia requiritur, vt ordinatus Sacramenta administrare, & populum in his quæ ad salutem scitu necessaria sunt, instruere valeat. *id. Conc. lo. cit. cap. 14.* maximè verò si ordinatur ad bene-

beneficium seu officium habens adnexum exercitium curæ animarum, alioquin enim promouẽdus ad aliquod simplex beneficium admitti posset ad ordinẽ præsbyteratus, dũmodo habeat scientiam competẽtem, qua deseruire possit illi beneficio. *cap sedulo. dist.* 38. *Alb. de Ferrar. in cap.* 1. *de celeb. miss. q.* 27.

2. Non præsumitur autem quis sciens nisi probetur. *c. si fortè. iun. gl. v. scientiæ, de elect. in* 6. *Fel. in c. fin. de præsump. Menoch. de præsump. lib.* 6. *præsum.* 91. *nu.* 18. *Paris. de resig. lib.* 10. *q.* 3. *nu.* 64. *Gonz. sup.* 8. *Reg. Canc. gl.* 4. *nu.* 105. & sic de alijs qualitatibus extrinsecis, vt idoneitate ad aliquod agendũ, ætate quoque, natalibus; hæc enim etiam in dubio non præsumuntur nisi probentur. *Abb. in c. cum in iurc. num.* 2. *de elect.* tanto magis si idoneitas requiratur à lege, tunc enim non præsumitur, sed est probanda etiam in persona omni exceptione maiori. *Alex. cons.* 44. *num.* 2. *vol.* 4. *Dec. cons.* 3. *col.* 4. *Alciat. de præsumpt. Reg.* 3. *præsump.* 3. *Mascard de probat. conclus.* 878. licet aliæ idoneitates intrinsecæ, in dubio præsumantur inesse, vt in dubio præsumitur quis sobrius, iustus, & similis. *Felin. lo. cit. & DD. cit locis cit. Lambert. de iurep. p.* 1. *lib.* 1. *art.* 2. *q.* 10. *num.* 4.

3. Non debet item ordinari qui in ordinibus male susceptis, vel nondum susceptis ministrarunt. *cap.* 1. *&* 2. *de Cler. non ord. minist.* si nimirũ ministrauerit quis solemniter, & in actu propriè & specialiter illi ordini deputato: alias enim si ministeriũ aliquod fecerit, non tanquã in illo ordine constitutus, sed quia ministerium illud in alio minori ordine, vel etiam per laicum exerceri consueuit, non cadit sub hanc prohibitionem, vt cũ Subdiaconus Euangelium cãtat sine manipulo in defectu Diaconi, vel ministrat quis ad altare, tãquam nudus minister, talis enim non efficitur propterea irregularis. *Angel. v. irregularitas. nu.* 38. *Quarant. v. ordo. limit.* 2. *super extrau. g. Py II.*

Titulum seu beneficium Ecclesiasticum sufficiens ad sustentationem nõ habentes, ordinari quoque prohibẽtur. *cit. Conc. Trid. sess.* 21. *cap.* 2. *de ref.* Quam autem pœnam incurrat faciens se ordinari sine titulo vel prouisione sufficienti, controuersum est, nam quidam volunt talem incurrere suspẽsionem ipso facto. *authoritate. tex. cap. neminem. cap. sanctorum.* 70. *dist.* quæ iura licet fuerint correcta per *cap. cum secundum. de præb.* 4.
vt notat. gl. fin. in c. non liceat. ib. de præb. tamen per Conc. Trid. *lo. cit.* dicunt fuisse iterũ renouata; indistinctè. cũ Conc. loquatur de iuribus antiquis. ita *Marol. de irreg. lib.* 4. *cap.* 15. *Burg v. de irreg. tit. de dispens. p.* 1. *quæst.* 5. *num.* 24. *Nau. cons.* 1. *de const. quæst.* 16. *in fine.* Non tamen cõstat de huiusmodi mente. Conc. cit. imò Sacram. Cong. interpretum eiusdem. Conc. declarasse quod concilium. *lo. cit.* solum. *cit. cap. cum secundum.* & non alios canones innouauerit, testatur *Henriquez in sum. lib.* 13. *de excom. cap.* 37. *Tolet. in sum. lib.* 1. *cap.* 48. *Paris. de resig. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 18. *Gonzal. super* 8. *Reg. Canc. gl.* 5. §. 10. *num.* 24. Quæ declaratio videtur magis conuenire iuri communi, cum de iure in pœnalibus benignior interpretatio sit tenenda. *cap. odia. c. in obscuris. cap. in pœnis de reg. iur. in* 6. *gl. communiter recepta in Clem.* 1. *v. in eisdẽ. de ætat. & qual. Achil. de Graf. decis* 161. *alias* 1. *de confessis. Mohed. decis.* 329. *alias* 1. *de sequestr. poss.* & legum interpretatione pœnæ molliendæ sunt, non augẽdæ. *l. interpretatione. ff. de pœnis. Bald. in l. cũ proponas. C. de hered. inst.* Vnde potius tenendum est non incurrere ipso facto suspensionem ordinatũ sine prouisione

G 2 suffi-

sufficienti, sed quod ordinator teneatur ei prouidere de beneficio iuxta dispositionem. *cap. Episcopus. & c. cum secundum. cit. de prab.* In tantum autem adhæret ordinatori huiusmodi obligatio, vt etiam transeat ad successores ipsius, ita quod si ipse ordinator non prouiderit ordinato sine titulo, successores in Episcopatu prouidere tenebuntur. *tex. expressus. cit. cap. cum secundum. Abb. ib. nu.*
6. 9. Et quidem obligatur ordinator ad huiusmodi prouisionē, licet ipse nō fuerit in culpa ordinando sine titulo, sed quia examinatores ab ipso deputati hoc non aduerterint, tenetur n. ipse de facto suorū examinatorū. *c. adhæc. iun. gl. v. examinentur de off. Archid.* & casu quo exa-
7. minatores ob eorum culpam tenerentur ad prouisionem, si non essent soluendo, adhuc ordinato pateret recursus ad ordinatorem. *gl. cit. Abb. ib. num. 2.* Si nimirum ordinatus accepit ordines bona fide ab ordinatore sciente vel scire debente illum non habere prouisionem; alioquin si ipsemet fuit in culpa decipiendo ordinatorem, vel asserendo verisimilibus documentis se habere prouisionem sufficientem, Episcopus non tenetur ipsi prouidere. *Dec. in cit. cap. Episcopus. num. 24.* ne videlicet absque sua culpa puniatur Episcopus. *cap. cognoscētes. de const.* & ne ordinatus ex culpa sua reportet commodum, fraus enim & dolus nemini debent patrocinari. *cap. sedes Apost. in fin. de rescrip.* imò fraude tali promotus incurret suspensionem ipso facto, nam quoad hunc casum per *cit. c. cum secundū* non fuisse reuocatos. *Can. neminem & Can. sanctorum.* tenet *Dec. post Ant. de Butr. in cap. non liceat. nu. 30. de prab.* imò innouatos fuisse quo ad hoc dictos canones per Conc. Trid. vult *Nau. cons. 15. num. 2 & cons. 46. num. 3. de temp. ord. in antiq. Paris. lo. cit. licet Abb. in cit. cap. non liceat. num. 3.* teneat contrarium, & fuisse reuocata dicta iura etiam quo ad hunc casum ex rationibus per eum allatis, sed stante tali dubio tutius esset sic ordinato petere absolutionem à suspensione. *arg. tex. cap. si quis. in fin. dist. 7. de pœnit. cap. ad audientiam. de homicid. cap. iuuenis. iun. gl. v. dubia. de sponsal.* alioquin ad minus suspendi posset ab Ordinatore, vel puniri etiam pœna arbitraria. *Gonz. lo. sup. cit. num. 19.*

Similiter non teneretur Ordinator ad prouisionem illi, quem ordinaret ad præsentationem alterius, sed præsentās deberet prouidere. *cap. cum secundum. cit. de prab. cap. si Episcopus. eodem tit. in 6.*

Si autem ordinaret accepta promissione ab ordinato de non petenda prouisione, tam ordinans quam ordinatus incurreret suspensionē ipso iure, Ordinatus quidem ab ordine suscepto, ordinator verò à collatione ordinū *c. penu. de Sim.* Similiter & præsentans aliquē ordinandum ad suam prouisionem, accepto promisso de non petenda prouisione, ipso facto incurrit suspensionem ab executione suorum ordinum, donec fuerit à Papa absolutus. *tex. loc. cit. de Sim. Innoc. Abb. ibid. Maiol. loc. cit. de irreg. num. 2.* 8.

Ampliatur autem dictum principale de non ordinandis non habentibus titulum, vt neque Regulares non professi sine titulo possint ordinari: quin imò isti maiore prohibitione ligantur, & cōtrauenientes incurrunt suspensionem ipso facto ex ordinatione Pij V. *vt sequitur.* 9.

Romanus Pontifex Sacrorum Conciliorum auctor & interpres, illa quæ in huiusmodi Concilijs à prudentibus Patribus in Spiritu Sancto legitimè congregatis

gatis salubriter sancita sunt, pro sui Pastoralis officij debito, dum æquitas, honestas & decus suadet, sicuti declarare & moderari, ita etiam ad alios casus extendere consueuit. Sanè cum non deceat Diuino ministerio adscriptos cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, Sacr. Trid. Concilio inter alia decretum fuit ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamuis alias moribus, sciētia & ætate esset idoneus, ad sacros ordines promoueretur nisi prius legitimè constaret eum beneficium Ecclesiasticū quod sibi ad victum honestè sufficeret, pacificè possidere, vel alias ordinari non posset, nisi iuxta decreti ab ipso concilio desuper editi formam & tenorem.

Cum autem nulla in huiusmodi decreto Religiosorum Clericorum mentio facta fuerit, ac propterea nonnulli (vti molestè accepimus) certorum ordinum Religiosi seu Canonici, vel Clerici, intra claustra monasteriorum seu domorum more regularium in communi viuentes, qui nunquam seu nonnisi ad certum tēpus professionem emittunt, & ex claustro exire vel dimitti, ad sæculum redire liberè & licitè possunt, Religionis prætextu absque titulo sufficientis beneficij, nec iuxta dicti decreti tenorem ad sacros ordines se promoueri prætendunt, & à nonnullis Episcopis passim promoueantur, atque inde plerumque illud inconueniens eueniat, vt sic promoti & à claustro exeuntes & per sæculum vagantes, vel mendicare, vel sordidum quæstum exercere non sine ipsorum dedecore ac ordinis vilipendio, & quamplurimorū Christi fidelium scandalo cogantur. Nos igitur qui singulorum Dei ministrorum honorem & decus (quantum in nobis est) sinceris exoptamus affectibus, motu proprio, & ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura sanctione decretum prædictum, de Clericis sæcularibus loquens, ad omnes & singulos etiā cuiuscunq; ordinis Clericos religiosos, siue sæculares more religiosorum viuentes in communi non professos, harum serie extendimus & ampliamus, ac religiosis & alijs prædictis non professis, vt ad sacros ordines promoueri, nec non omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habentibus, vt ordines ipsos huiusmodi religiosis personis impendere nisi obseruata forma dicti decreti non valeant, in virtute sanctæ obedientiæ & sub indignationis nostræ pœna interdicimus & prohibemus, ac contrafacientes per annum à præstatione talium ordinum suspendimus. Statuentes & decernentes promotiones quarumlibet religiosarum personarum prædictarum ad ordines huiusmodi contra ipsius decreti Conc. Trid. formam etiam cuiusuis licentiæ illis ab Apostolica sede, vel illarum superioribus, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, & præeminentiæ existant, etiamsi Pontificali dignitate fungantur, vel Cardinalatus honore præfulgeant, concessa prætextu factas, executione prædictorum ordinum omnino carere, nullasq; prorsus & irritas existere, sicq; promotas personas in altari ministrare non posse. Quinimò ministrantes priuilegijs & exemptionibus, immunitatibus & alijs gra-

tijs Clericis concessis, omnino priuari & irregularitatis aliasq; in dicto decreto contentas pœnas eo ipso incurrere, à quibus nisi à Romano Pontifice, vel in mortis articulo minimè absolui possint. Non obstantibus, &c. Datum Romæ. prid. Id. Octob. Anno 1568. Pont. anno 3.

Ca. Glorierius.
H. Cumin.

Nomine autem religiosorum professorum comprehenduntur etiam Patres Soc. Iesu, & vere sunt religiosi professi, licet tantum simplicia vota emiserint, & ordinari possunt, non obstante constitutione huiusmodi, vt declarauit Gregorius XIII. constit. sua incip. *Ascendente, de Anno* 1584. 8. *Kalend. Iun.* & Greg. XIV. constit. incip. *Ecclesiæ Catholicæ. an.* 1591. *Kal. Iulij.* verba autem constitutionis huius Gregorij XIV. quoad propositum sunt.

10. *Quo verò ad reliqua quæ in cõtrouersiam vocata erant, sic statuimus nomen Societatis Iesu, quo laudabilis hic ordo nascens à Sede Apostolica nominatus est, & hactenus insignitus, perpetuis futuris temporibus in ea retinendum esse, ac Religiosos huiusmodi post emissa vota etsi simplicia, ad sacros etiam presbyteratus ordines iuxta summorũ Pontificũ cõcessiones promoueri posse, eisdem emissis huiusmodi votis ad quẽuis aliũ ordinem mendicantiũ vel non mẽdicantiũ (Chartusiẽsiũ dũtaxat excepto) trãsire minimè licere; laicos vel alios non sacerdotes ad sacerdotium, vel eosdem aut qui Sacerdotes sunt ad professionem, aut cuiusuis alterius gradus mutationem aspirare nõ debere; potestatem quoque à Societate dimittendi quosuis non professos ab hac Sede Apostolica sæpius approbatam, eosq; ab omni obligatione votorum iuxta constitutiones & diplomata huiusmodi emissorum, per dimissionem ipsam per quã vota prædicta cessant, liberandi tanquã rem magni momenti ad societatis puritatem & conseruationem retinendam omnino ratam, intactam, & illibatam esse volumus, &c.*

Quod adnotare placuit, quia à plerisque harum constitutionum ignaris, hoc vacari in dubium consueuit.

Ampliatur item vt non possit quis promoueri ad beneficium manuale, vel vicariatum, seu seruitium alicuius Ecclesiæ temporale. *Maiol. de irreg. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 4. neque ad titulum Seminarij, nisi promoueatur ad seruitiũ perpetuum beneficij Seminario vniti vel ad seruitium seu vicariatum perpetuum alicuius Ecclesiæ. Vicariatus enim perpetuus habetur loco tituli. *Abb. in cap. Michael de fil. presb. Maiol loc. cit. num.* 2. *Paris. loc. cit. de resig. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 33. Quod autem Quaran. *in sum. Bull. v. ordo.* refert rescriptum. Sixtus V. ad Patriarch. Venet. de ordinando ad seruitia simplicia Ecclesiarum, illud fuit indultum speciale ciuitati Venet. & ideo prætermittendum putauimus cum alijs inseruire non possit. 11.

Ampliari adhuc potest vt sic ordinatus beneficium seu titulum ad quem fuit ordinatus dimittere non possit, nisi habita alia sufficiẽti prouisione. *Conc. Trid. loc. cit. sess.* 21. *c.* 2. *de ref. Nau. cit. cons.* 14. *nu.* 1. *de temp. ord.* hocq; communiter teneri testatur *Paris. loc. cit. num.* 35. Vnde & resignatio talis beneficij non facta mentione quod ad illud fuerit promotus resignans, esset omnino nulla, & resignanti competeret actio spolij. *vt fuisse declaratum à sac. Cong. Conc. & decisum in Rota coram Millino.* 12.

19. No-

19. Nouemb. 1601. in vna Aretin. testatur Gonz. cit. gl. 5. §. lo. num. 35. hocq; idem resolutum fuisse in eadem Rot. *coram Orano. mense Maij.* 1588. in vna Salamantin. & in alia Ispalen. coram Platta. 17. *Iunij. eo. anno testatur Paris. loc. cit. num. 39.*

13. Limitatur autē idem dictum primo, vt non procedat instante necessitate vel vtilitate Ecclesiæ, nam tum licet ordinandus non habeat titulum seu beneficium, promoueri tamen potest arbitrio Episcopi ad pensionem vel patrimonium, si illud habuerit sufficiens. *cap. Episcopus. iun. gl. v. subsidium. c. tuis. iun. gl. v. de patrimonialibus. de preb. Conc. Trid. loc. cit.* nomine autem patrimonij intelligi possunt quæuis facultates, siue ex patrimonio siue ex industria propria, siue ex donatione alicuius quæsitæ, dummodo ex illis possit Ordinatus habere alimēta, hoc enim solum attenditur. *Dec. in cit. cap. Episcopus. nu. 6. de preb. Nau. cit. cons. 13. num. 1. de temp. ord. Paris. lo. cit. num. 9. & seq.* Et patrimonium seu facultates huiusmodi postmodum renunciari non possent, nisi habita alia prouisione sufficienti, quemadmodum & de titulo beneficij diximus. *Conc. lo. cit. Abb. in cit. cap. tuis. num. 8. de preb. Dec. lo. cit. num. 10.* vbi deducit talia bona gaudere immunitate Ecclesiastica. Quod autem patrimonium seu facultates debeāt dici sufficientes ad sustentationem, remanet iudicis ordinatoris arbitrio. *arg. l. 1. ff. de iur. delib.*

Limitatur secundo: vt non procedat in minoribus ordinibus, isti enim conferri possunt non habenti titulum. *Host. in sum. à num. 6. §. & qualiter. vers.* puto verius. *Paris. lo. cit. num. 4.* vbi dicit hoc esse receptum communi praxi. 14.

Limitat etiam *Gonz. lo. sup. cit. gl. 4. num. 36.* quo ad personam graduatam & literatam, vt possit promoueri absque titulo, quia nimirum tali non sit defutura decens sustentatio, hocq; respondisse dicit Salmanticen. & Compluten. Academias. Sed hæc doctrina contrariatur apertè. Conc. Trid. *lo. cit.* quod expressè de huiusmodi quoque personis qualificatis disponit illis verbis (quamuis alias sit idoneus moribus, scientia & ætate) praxiq; communi non seruatur dicta sententia Gonzalezy.

ARTICVLVS VIII.
Quomodo sint ordines conferendi.

1 *Episcopus non potest conferre ordines in Diœcesi aliena.*
2 *Ordines conferri non possunt extra tempora à iure statuta.*
3 *Soc. Iesu patres ordinari possunt extra tempora à iure statuta.*
4 *Ordinari nemo debet sine examine prauio, & quis sit examinandi modus.*
5 *Ordinationis plura requisita.*
6 *Ordinator & ordinatus qualem debeant habere intentionem circa collationem ordinis.*
7 *Ordine in conferendo quæ instrumenta materialia tradantur, & an de necessitate tradi debeant.*

Præ-

Præmitti debet processus intimatorius, & publicari per mensem ante tẽpus celebrandæ ordinationis, diesque & locus celebrationis notificãdus, vt praxi omnibus nota seruatur.

1. Locus autem celebrandæ ordinationis debet esse in propria Diœcesi, in aliena enim Diœcesi Pontificalia exerceri non possunt, nisi de licentia Diœcesani, alioquin & Pontifex ab exercitio Pontificalium & ordinatus ab exercitio ordinum quos ita reciperet, essent ipso iure suspensi. *cit. Conc. Trid. sess. 6. cap. 5. de ref.*

Locus item debet esse Cathedralis Ecclesia, vel si ex causa alibi ordines celebrari contigerit, eligi debet Ecclesia dignior, & adhiberi præsentia Cleri illius loci. *id. Conc. sess. 23. c. 8. de ref.*

2. Tempora à iure statuta conferendis sacris ordinibus, sunt quatuor Sabbatha quatuor temporum anni, & Sabbathum ante Dominicam Passionis & Sabbathum aliud hæbdomadæ Sanctæ. *cap. de eo. de temp. ord. Host. in sum. eod. tit. num. 3.* Et ordinatus extra hæc tempora efficeretur suspensus ipso iure ex Const. Pij II. supra relata. Ordinator tamen nullã pœnam incurreret ipso facto cum non sit in iure expressa, sed posset puniri. Nec pœnæ Const. Six. V. super hoc editæ illũ afficerẽt, cum illa Const. sit reuocata & reducta ad terminos iuris & Cõc. Trid. à Clem. VIII. alia Const. quæ infra alia occasione referetur. Ordines tamen minores conferri possunt etiam extra hæc tempora quolibet die Dominico vel festo, dummodo ordinatio non instituatur, tam frequens vt videatur generalis

3. ordinatio. *tex. & Host. lo. cit. Nau. cons. 47. de temp. ord. in antiq.* Patribus item Soc. Iesu Greg. XIII. indulsit vt possint ordinari ad quosuis ordines etiam maiores extra tempora prædicta à iure statuta; quod indultum quoniam continet plura scitu necessaria circa ordinationem eorundem Patrum, hic referendum voluimus *vt sequitur.*

GREGORIUS PAPA XIII. Seruus Seruorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Pium & vtile Societatis Iesu institutum non patitur certa quadam ab ijs qui sub eius vexillo atq; disciplina salutari militant obiri, quæ in sacris ineundis generaliter præscribuntur. Quocirca cum dictæ Societatis ac disciplinæ alumni nulli Ecclesiæ, nulliuè loco certo mancipati sint, vt ibi permaneant, sed veluti viatores omni tempore parati expectantesq; diem & horam, qua vel ad extremas orbis regiones cum venit vsus emittantur, vbi quisq; pro captu suo, & iuxta datam sibi à Domino sapientiam sese in vinea Domini excolendo exerceat, eiusq; rei causa fel. record. Paulus Papa III. præposito eiusdem Societatis concesserit, vt idoneos & comprobatos ab ipsa societate quibuscunq; mallet Catholicis Antistitibus gratiam & communionem sedis Apostolicæ habentibus præsentare posset, qui illos sic præsentatos absq; vlla promissione vel obligatione ad ordines huiusmodi promouerent. Nonnulli tamẽ Antistites post Conc. Trid. decreta eos sic præsentatos prius in cuiusq;, tam minorum quam sacrorum huiusmodi præscripto munere exercitatos temporum determinatorum post susceptos, præscriptũ finem, antequam ad superiores ordines ascendant, omnino expectandum, eosq; in

in eorundem ordinum functionibus, choriq; officijs plena instructos, & denique super eorundem vita, moribus, ætate, & natalibus ad Parochi inquisitiones aut alias testimonium & certa alia requisita habenda obligatos esse contendunt, quãuis nonnisi ad eosdem ordines suscipiendos numeris alioqui omnibus idonei dimittantur. Nos his incommodis quantũ in nobis est occurrere volentes, omnibus Episcopis & alijs Antistitibus præsentibus & futuris in perpetuum præcipimus atq; interdicimus, ne ab huiusmodi promouẽdis, qui licentiam à Præposito generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint, quicquam edictorũ requirant vel exigant, sed ipsos etiam absque vlla functione in ordinibus ipsis, interstitiorumq; ad illos suscipiendos obseruatione, aut inquisitione de cantus officijs & ceremonijs Ecclesiasticis id oneitate propry ordinarij, licentia, & alijs in alijs requisitis ad minores, ac etiam extra tempora à iure statuta, tribusq; Dominicis, vel alijs festis diebus etiam continuis ad Sacros etiam Presbyteratus ordĩnes promoueant, ac si illi omnibus requisitis præditi essent. Nos enim illis ordines omnes prædictos sic suscipiẽdi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatẽ tribuimus. Non obstãtibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis cæterisq; cõtrarijs quibscunq; præsentis autem gratiæ communicationem omnibus alijs etiam qui sua priuilegia cum ipsa societate copiosè participant, participareq; poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus. Cæterum quia difficile esset præsentes quocunq; illis opus erit deferre, volumus vt eorundem præsentiũ transumptis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu etiam dicti Præpositi munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur si essent exhibitæ vel ostensæ. Dat. Tusculi, sub annulo Pisc. die 22. Septem. 1582 Pont. Ann. 12.

Tempore adueniente præfixo, examinari debent ordinandi. *cap. nullus. cap. quando. 24. dist. cit. Conc. sess. 23. cap. 7. de ref.* deponendos enim iura statuunt eos qui non examinati ordinantur. *cap. vlt. dist. cit.* imò incurrũt suspensionem ipso facto, nec habent executionem ordinis donec per Episcopum fuerint dispensati *cap. veniens. de eo qui furt. ord. suf.* Et si ab Episcopo ante inceptam ordinationẽ inhibitum fuerit vt solet, ne quis ad ordines accedat non examinatus, nec approbatus sub pęna excommunicationis, ordinatus cõtra huiusmodi prohibitionem incurreret suspensionem nonnisi à Papa dispensandam *cit. cap. veniens. cap. innotuit. lo. cit. Abb. in cit. cap. veniens. num. 3.* vbi dicit cum tali dispensari adhuc posse per Episcopum vt ministret in ordinibus prius legitimè habitis. 4.

Diuersum autem examen ad cautelã maiorem est institutum. Primum dici potest vno mense ante ordinationem in loco Patriæ seu in Parochia ordinandi per Parochum, seu alium cui id cõmittere voluerit Episcopus faciendum, & redactum in scripturam occluso rotulo remittendum ad Episcopum. *cit. Conc. Trid. lo. cit. c. 5.*

Secundum examen feria quarta & sequentibus diebus immediatè præcedẽtibus diem ordinationis fieri debet. *id. Conc lo. cit. cap. 7. Rebuff. in prax. in Reg. de Cler. non le. prom. gl. 4. nu. 12.* & hoc

examen de iure spectat ad Archidiaconum.*c.ad hac. cap. vt nostrum.de off. Archid.Innoc.ibid. Host. in sum.de scrut. in ord.num* 4. est enim primus Prælatus post Episcopum & de iure censetur Vicarius Episcopi. *vt not. Abb.in cap.1.nu. 1.lo.cit.de off.Archid.* Potest tamen Episcopus etiam alijs viris peritis hoc demandare.*cap.quando.24. dist.gl.in cit.c. adhuc. Abb lo.cit.& in c.2. de excess.prал. num.* 4. vbi dicit tum demum aliquam functionem spectare ad Archidiaconatum, cum illam habuerit ex speciali iure vel consuetudine, alias non. Ipsemet etiam Episcopus posset præsidere examini, sua enim interest ne indigni ordinentur, & ipse tenetur ex culpa examinatorum.gl.v. examinentur. *in c adhuc. cit.* Et rigorosè hoc examen institui debet.*cap.constitutus.de purg can.cap.cum in cunctis. de elect.* simplici tamen assertioni Parochianorum testificantium de bona fama ordinandi statur: præsertim si testificantur quoad honestatem morũ, quia nimirum cum istorum attestatione concurrit iuris præsumptio, quã quilibet præsumitur bonus nisi probetur malus.*cap.cum deputati de Iudic.cap.dudũ. de præsumpt.l.cum pater §.rogo.ff.de leg. 2.*& dat rationem *Host. lo. cit.* quia virtutes naturaliter homini debent inesse, maximè post baptismum.*cap.2.dist.4.de consec.* doctrina tamen non præsumitur, sed debet probari per examen *c.si fortè. de elect.in 6.Gemin. ib.* idq; de stylo Curiæ.*M.scard.de prob.conclus.877.Bellam. decis.*113. vnde neque Regulares excusari possunt ab huiusmodi examine. *Conc. Trid. lo.cit. sess.23. cap. 12.de ref.* quoad mores tamen & vitam, testimonium superiorum Regularium illis sufficeret.

Tertius examinis modus seruatur ipso die ordinationis, dum Archidiaconus clara & intelligibili voce monet adstantem populum, vt si quis contra quempiã ex ordinandis aliquid sciat, quod ordines impediret, libere proponat. Et ibidem Episcopus interrogat Archidiaconum, num sciat ordinandos esse dignos; ipse verò responder, & scio & testificor quantum humana fragilitas nosse finit, ipsos esse dignos *cap.vn.de scrut.in ord.* In qua responsione nõ peccat, licet ipsemet non examinauerit, dummodo ab alijs examinatoribus deputatis, sciat fuisse approbatos, & dummodo cõtra cõscientiam non loquatur. nam si sciret aliquod impedimentum, illud deberet Episcopo vel secreto nunciare *Host. lo. cit. num.* 5.

Vltra prædicta requiritur circa ordinum collationem, vt in Missa conferantur, maiores videlicet, nã minores possunt etiam absque Missa conferri, etiam à non ieiuno. *Ang. v.ordo.4.num.5. & ordo.7.per totum. Armil.v.ordo.num.9. Viuald de Sacr.Ord.dist.18.num.* 14. Maiores vero non nisi in Missa conferuntur. *cap.quod sicut.de elect.* de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti *cap.quod sicut cit.tum.gl.v. diuidatur. Abb.ib.nu.12. Armil.lo.cit.*

Requiritur item vt graduatim ordines conferantur incipiendo à prima tõsura per ordinem.*cap.si officia.59.dist.*& accipiens maiorem ordinem omisso minori, remaneret suspensus ab eius execitio ipso iure *c.vn.de cler.per salt.prom. Host.eod.tit.in sum.num.2.Viu.de Sacra ord.num.* 232. Non tamen teneretur ad aliud nisi ad suscipiendum ordinem quẽ omisit. *Abb.in c.vn.cit.num.*4.vbi de ordine conferendo de quo dubitaretur fuisse collatum, dicit sequendam cautelam, *c. 2. de Baptis.*

Seruatis etiam temporum interstitijs conferendi sunt ordines. *cap. in singulis.77. dist.* & ad minus vno anno elapso post

Post susceptionem vltimi minoris, ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatū post annum, & alio anno interlapso ad Præsbyteratum. *cit. Conc. lo. cit. c. 11. 13. & 14.* Posset tamen Episcopus dispensare super huiusmodi interstitijs temporum, *vt patet ex tex. Conc. cit.* ad ipsum enim hoc spectat. *Nau. cons. 25. de temp. ord. in antiq.* vnde etiam Regulares ab Episcopo, non autem à suis superiorib. Regularibus super eisdem interstitijs dispensari debent, vt declaratum fuisse à S. Cong. Conc. refert *lo. sup. cit. Quaran. v. Ordo.* his verbis.

Cong. Conc. censuit superiores Regulares nō posse dispēsare super interstitijs Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinātem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium formare debet ex attestatione superiorum Regularium.

P. Aemilius Card. S. Marcelli.

Eadē interstitia remitti posse per Capitulum sede vacante, seu per eius Vicarium in casibus in quibus posset dare licentiam ordinandi, testatur declaratum fuisse ab eadem S. Cong. Conc. *id. Quaran. v. Capitulum Quaero.* 10. Nullam etiā incurrit pœnam ordinans vel ordinatus non expectatis interstitijs cum à Conc. lo. cit. non sit expressa, licet peccet *Nau. cons. 4. & cons. 6. de temp. ord. in no.* sed ordinatus puniri posset pęna arbitraria si dolosè subticuerit corā examinatorib. hoc impedimentum, & fecerit se ordinari.

Huc spectat quod duo sacri ordines eodem die dari non possunt. *cit. cap. 13. Conc. Trid. c. ap. literas, de temp. ord.* collati tamen tenent, sed eorum executio suspenditur, nec potest dispensari nisi per Papam. *cap. innotuit. de eo qui furt. ord. Abb. ib. num. 3.* Minores tamen plures vel etiam omnes vno die licitè conferuntur. *c. cum H. lator. de eo qui furt. ord.* Imò & Subdiaconatus eodem die cum minoribus posset conferri, vbi talis esset consuetudo. *Nauan man. cap. 25. nu. 71. Em. in. Sa in Aphoris cōfess. de Sacram. Ord.* nec in contrarium adduci potest ius aliquod expressum, vbique enim loquuntur iura de sacris tantum ordinibus non conferendis pluribus eodem die.

Requiritur præterea circa ordinationem, vt ordinans habeat intentionem conferēdi ordinem, sicut & in collatione omnium aliorum Sacramentorum intentio necessario requiritur. *Innoc. in cap. 2. de Baptis. S. Th. in 3. p. quaest. 64. art. 8.* Imò Conc. Trid. *cit. sess. 7. can.* 11. anathemate damnat sentientes intentionē, vel saltem voluntatem faciendi id quod facit Ecclesia non requiri in Sacramentorum collatione. sufficeret tamen intētio virtualis. *cit S. Th. 4 sent. dist. 25. q. 1. art. 6. Sot. similiter in 4. dist. 1. quaest. 5. art. 8.* & in dubio præsumitur non defuisse, intentionem. *Nau. cons. 7. & 8. de temp. ord. in antiq.* 6.

In ordinato quoque requiritur intentio saltem virtualis, vel dummodo non opponatur obex contrariæ voluntatis ita quod omnino repugnet. *cap. maiores. de Baptis.* ibique DD. communiter *S. Th. locis cit. Victor. de Sacram. Ord. num. 237.* ad quod facit quod alias diximus, de puero, vel amente seu inuito ordinando.

Requiritur item vt ordinandi habeant indumenta necessaria. Subdiaconus quidem manipulum, Diaconus stolam, Præsbyter ambiatur stola vtroque humero, & cassulam seu planetam habeat. *cap. presbyter. cap. Ecclesiastica. 23. dist. Ang. v. ordo. 7. nu 7.*

7 Requiritur & traditio instrumentorũ ordinatis prout cuique ordini assignata sunt, & tradita instrumenta tangi debet; si tamen non tangantur nil obesse nec esse supplendum docet. *Arm. v. ord. num. 4. Victor. lo. cit. num.* 230. securius tamen esse vt tangantur dicit *Vivald. lo. sup. cit. num.* 22. cum nimirum multi graues Doctores teneant huiusmodi contactum esse de necessitate huius Sacramenti.

Et quidem Præsbytero traditur panis cum patena & calix cum vino, manusq; ipsius vnguntur oleo sancto. *cap. praeterea. iun. gl* 23. *dist. cap. generaliter.* §. *vtruq;* 16. *q.* 1. manus etiam super ipsum imponit ordinator & Præsbyteri adstantes. *cap. Præsbyter. cit.* 23 *dist. cap. fin. de Sacram. non iter.* vel sufficit quod nõ omnes adstantes, sed saltem duo Præsbyteri manus illi imponant. *Host. in sum. tit. cit. num.* 10.

Diacono orarium super sinistrum humerum imponitur, Euangeliorum liber ipsi traditur manusque super ipsum imponit solus Episcopus. *cap. Diaconus distinct. cit.*

Subdiacono traditur calix cum patena vacuus ab Episcopo, Archidiaconus verò tradit ipsi vrceolos cum vino & aqua, & manile cum manutergio. *c. Subdiaconus. ea. dist. cit.*

Acolytho traditur candelabrum cum cereo, & vrceoli vacui. *c. Acolythus. ib.*

Exorcistæ liber exercismorum. *c. Exorcista. ib.* Lectori codex Diuinarum Lectionum. *cap. Lector ib.* Ostiario claues Ecclesiæ. *cap. ostiarius. ibid.*

Traditio autem huiusmodi instrumentorum de necessitate fieri debet per ipsũmet Episcopũ in collatione maiorũ ordinũ. *c. quorundam. dist.* 23. *cit.* In minoribus verò ordinibus sufficit si tradantur per Archidiaconum, Episcopo traditionis verba proferente. *c. Acolythus. cit. Nau cons.* 3. *de sacr. non iteran. in no. Sylu. v. ordo.* 2. *quæst.* 5. *arm. eod. num.* 12. *Viuald. loc. cit. num.* 14.

Circa ordinationem in omnibus etiam seruandæ sunt ceremoniæ & ritus Pontificalis Romani, nihilque omittendũ quod ibi præscribitur. *Ang. v. ordo.* 7. *cit. nu.* 4. Et tanto magis quia tenet *Arm. loc. cit. nu.* 10. omnia quæ sũt præscripta in Pastorali esse de substantia ordinis, nisi oppositũ in iure sit expressũ. Et licet aliqui dicant, illa solum esse de substantia, quorum vsu imprimitur character, tamen in hac diuersitate opinionum, securior via est tenenda, & cum quid dubitatur esse de substantia, quod tutius sequendum est, & substantiale iudicandum. *Host. de sacr. vnct. in sum. num.* 7. *Ang. loc. cit.* In dubio enim semper præsumitur quod salutarius est animæ. Vt in dubio præsumitur quis non esse baptizatus. *cap. paruulos. de consecr. dist.* 4. & præsumitur quis non esse ordinatus. *c. præsbyter.* 68. *dist.* & in dubio præsumitur quis excommunicatus. *cap. cum desideres.* §. *secunda. de senten. excom. Host. in sum. de scrut. in ord. num.* 5.

Quod si omittatur aliquid necessariũ cautè supplendum est alio tempore celebrandæ ordinationis. *c.* 1 *& fin. de sacr. non iteran. ibiq; Innoc.* Si tamen omittatur leuè aliquid quod non sit de substãtia, tolerari potest, nec oberit omittenti. *Host. in cit. sum. de sacr. Vnct. nu.* 7. *& de sacramen. non iteran. num.* 10.

(∴)

ARTI-

ARTICVLVS IX.
Qui sint effectus Ordinationis.

1 *Character imprimitur in anima per susceptionem Ordinis.*
2 *Ordinatus ad sacros ordines obligatur continere.*
3 *Horas an teneatur recitare ordinatus.*
4 *Ordo Clericatus nobilitat.*
5 *Ordines collati quomodo probentur.*
6 *Ordinator vel eius Cancellarius an recipere quid possit pro ordinatione seu literis testimonialibus ordinationis.*

1. PRimus & principalis ex ordinatione resultat effectus, quia per illam imprimitur character in anima & datur potestas exercendi officium ordinis suscepti. *Conc. Trid. cit. sess. 23. cap. 4. & can. 4 Victor. lo sup. cit. nu. 232. Ang. v. ordo. 1. nu. 2. Arm. eod. num. 5.* Est autem character spiritualis qualitas animæ signans gratiam gratum facientem, & ad gratiam disponentem assimilantem, & distinguentem. *S. Bonau. in 4 dist. 6. quæst. 1. & 2. Ang. cit. v character. num 1.*

Imprimitur autem character in singulis ordinibus, ita tamen vt omnes faciant vnum Sacramentum quæ est communior sententia, eamque tenet *S. Th. in 4. dist. 24. q. 2. S. Bonau. ib. Turrecrem in c. Episcopi. 23. dist.*

2. Secundus effectus seu obligatio ordinationem consequens est, quod ordinatus ad ordines sacros obligatur ad seruandam castitatem. *cap. de his 28. dist. c. ante triennium. 31. dist. cap. omnium. 32. dist. c. cũ in præterito. 84. dist Conc. Trid. lo. cit. cap. 13. de ref.* cuilibet enim ordini sacro annexum est votum continentiæ. *cap. cum olim. iun. gl. v. votum. de Cler. coniug. Abb. in cap. vn. de cler. per salt. prom. num 3.* non quidem de substantia ordinis sacri, sed ex ordinatione Ecclesiæ *S. Th. 2. 2. quæst. 88. art. 11. Turrecrem. in cap. Diaconus. 27. dist. Bero. in cap. in præsentia. num. 121. de prob.* quod votum potest etiam expresse exigi circa ordinationem. *per c. quanquam. 23. dist. Turrecrem. ib.* hocque solere facere Episcopos aliquos testatur *Rot. decis. 561. nu. 14. p. 1. diuers.*

Obligatur etiam ordinatus ad recitandum horas Canonicas. *gl in cap fin. 92. dist. & alia gl. in cap. 1. de celeb. Miss. Sot. de iust. & iur. lib. 9. quæst. 7 art. 2. Nau. in tract. de orat. cap. 7. num 2 & in man. cap. 25 num. 97.* idque non tantum ratione beneficij, sed etiam ratione solius ordinis sacri; vnde & promotus ad patrimonium, licet beneficium non habeat, tenetur tamen ad recitationem horarũ. *Abb. in cap tuis. num 8. de prab.* Ad minores tamen ordines ordinatus non obligatur ad continentiam, potest enim redire ad sæculum. *Host & DD. in cap. 2. de prab. Rot. decis 731. num. 14. p. 1. diuers.* neque obligatur ad recitandum officium, nisi habuerit beneficium, nam ratione beneficij teneretur ad recitationẽ. *Nau. lo. cit. de orat. num 3.* & si nõ haberet beneficium, teneretur ad recitandum officium. B. M. V. tanto magis si ordinatori, qui solet indicere recitationem huiusmodi officij, vel septem Psalmorum, cõ- 3.

sentiat & promittat se recitaturũ. *Nau. lo.cit. in man.num.* 108.

Tertius effectus ordinationis est, quia ordinati transeunt ad iurisdictionem fori Ecclesiastici, & incipiunt gaudere priuilegijs Cleri. *cap. cum non ab homine de iudic. Abb in cap.1. num. 7. de celeb. Miss.* Ad primam tamen tonsuram & ad quatuor minores ordinati, nõ aliter gaudent priuilegijs huiusmodi, nisi habitũ & tonsuram deferant, vel obtineant beneficium Ecclesiasticum, seu morentur in seminario Clericorum tanquam in via ad maiores ordines. *Conc. lo. cit. sess. 23. c.6. de ref.*

4\. Effectus item ordinationis est, quia ordinati efficiuntur nobiles, Clericatus enim nobilitat. *Abb. Ioan. Andr. in c. eo libentius. de ser. non ord. Tiraq. de nobilit. c.9. Cassane. in cathal. glor. mun. p.8.26. consid.*

Ordinationem ad extremum consequitur quod ordinato dari debent litteræ testimoniales ordinationis suæ ab Episcopo ordinatore. *cap.1. de cler. peregr. Innoc. ib.* nam sine litteris non crederetur

5\. fuisse ordinatum. *cap. primatus. cap. nullum. 71. dist. cap. legum. 2. quæst. 1.* Nec sufficeret habere litteras sacerdotij, sed omnium ordinum haberi debent; posset enim præsumi fuisse promotum per saltum. *Host. in sum. lo. cit. de cler. pereg. Rebuff. in prax. de lit. tons. num.28.* si tamen deperderentur literæ, posset probari ordinatio per testes, per vocem publicam vel famam, vel quod communi opinione reputetur quis Clericus, vel etiam probari posset per iuramentum concurrentibus famæ adminiculis: ea enim in quibus agitur de modico præiudicio, nec agitur de præiudicio tertij, vel de interesse bursali, facilius probatur. *Abb. in cap. cum causam. nu.1. de probat. Ant. de Butr. in cap. vestra. num.16. oppos.2. in fin. de habit. Cler. & mul.* & dum agitur de validitate ordinis collati, dicitur agi de modico præiudicio. *Felin. in cap. Albericus. nu. 3. de testib. Boer. decis. 171 num. 23 Put. decis. 406. lib. 2. Couar. pract quæst. cap. 33. numero 3. Nau. cons. 4 de præsumpt. & de succes. ab intest. cons. 5. Paris. de resig lib. 4. quæst. 2. num. 69.* vbi dicit ita obseruare Rotam in possessorio & petitorio. Vel si quis esset bonæ famæ, & longo tempore ministrauerit, præsumeretur ordinatus. *Innoc. in cap. innotuit. de Cler. per salt prom. Felin. in cap super his. num.18. de accusat. Gemin cons.91. Accoramb. decis.21 lib. . Mascard. de prob. conclus.302. & tribus alijs seq. & cõclus.* 1140. Posset tamen probari in contrarium, sed opponenti incumberet onus probandi. *Felin. lo. cit.*

Non potest autem ordinator accipere ab ordinato aliquam mercedem, pretium, seu munera, etiam in collatione 6. primæ tonsuræ, ne quidem à sponte dantibus. *Conc. Trid. sess.21. cap.1. de ref.* alioquin & accipiens & dans & mediator huiusmodi simoniæ, incurreret ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam, & ordinatus efficeretur ipso facto excommunicatus & suspensus ab ordinibus omnibus, etiam ante simoniam cõmissam susceptis. *extrauag. cum detestabile. de sim. comm.* quam postea innouauit Pius V. Const. sua *incip. cum primũ de an. 1566. Kal. April.* & Six. V. Const. sua *incip. sanctum & salutare* infra referenda, pœnas dictis const. sancitas auxit. adhoc *Sylu. in sum. v. simonia. quæst. 19. Io. Guttier. lib.1. Can. q. c.9. Vgolin. de Sim. tab.4. c.3. num.2. pract. Diaz. cum annot. c.92. Suarez de cens. disp.31. sect. 4. nu.32. & seq.* vbi testatur de communiori sententia. Et ne quidem forbices, mappę, aut pectines seu similia possunt accipi, *vt allegati DD. & S. Th. 2. 2. q. 100. art. 2. ad*

4\. Sot.

4. *Sot. lib. 9. de iust. & iur. q. 5. art. 1. Tolet. in sum. lib. 5. c.* 88. vbi dicit periculum esse etiã cereum accipere. sed Genuen. *in prax. c. 83. nu.* 8. refert declaratum fuisse à Sac. Cong. Conc. quod cereus licitè accipi posit iuxta Pontificale Romanum. Ordinatus etiam simoniacè ignoranter non afficitur pœnis simoniæ prædictis. *cap. de simoniacè. de Sim. Doct. ib. communiter.* & multis deducit *Suarez lo. cit. num.* 40. Et ne quidem pro litteris testimonialibus vel dimissorijs accipi aliquid debet, nisi iuxta quod disponit Conc. *lo. cit.* ad quod videri poteſt *Nau. in man. cap. 23. num.* 101. & *c. 27. num.* 106. vbi pœnas præexpressas dicit non extendi ad simoniam mentalem & conuentionalem, hancque interpretationẽ esse receptam praxi Curiæ testatur. *Cassad. decis. 5. Gomez. in Reg. de trien. q. 12. allegati in annot. ad Diaz. lo. cit. Rot. decis. 405. p. 1. diuers.*

Et quoniam superius enumerauimus quosdam casus, in quibus prohibentur aliqui ordinari, videndum nunc est paucis, an isti saltem dispensatiuè ordinari possint, & in quibus casibus Episcopus posit dispensare.

ARTICVLVS X.

In quibus casibus dispensare posit Episcopus ad ordines.

1 *IRregularitates occultas quomodo dispensare posit Episcopus vigore. cap 6. sess. 24.*
2 *Occultum quod dicatur in sensu. c. 6.*
3 *Citatio est Iudicij principium.*
4 *Episcopus dispensare non potest cum homicida voluntario.*
5 *Homicidium in defensione vitæ vel bonorum, an posit dispensari per Episcopum.*
6 *Homicidium mere casuale nullam inducit irregularitatem.*
7 *Mutilatio membri licet æquiualeat homicidio quoad irregularitatem incurrendam, non tamen quoad dispensationem obtinendam.*
8 *Episcopus dispensare potest cum Clerico male promoto.*
9 *Simoniacus quando posit dispensari per Episcopum.*
10 *Episcopus dispensare non potest super defectu ætatis.*
11 *Bigamus an dispensari potest ad Ordines.*
12 *Episcopus dispensare non potest cum hæretico Neophito.*
13 *Illegitimus potest dispensari quoad minores ordines per Episcopum.*
14 *Episcopus quoad minores dispensare potest in omni irregularitate præter homicidium & bigamiam.*
15 *Episcopus an dispensare posit extra casus in iure expressos.*
16 *Episcopus an censeatur dispensare ordinando inhabilem licet non exprimat.*

IN primis itaque dispensare poteſt Episcopus quasuis irregularitates & impedimenta facultate permissa à Cõc. Trid. *sess. 24. c. 6. de ref.* concurrentibus tribus

tribus requisitis. Quorum primum est vt irregularitas proueniat ex delicto, vnde si non proueniret ex delicto, vt est illegitimitas, bigamia, corporis aliquis defectus, dispensari non posset hac facultate à Conc. concessa. Quinimo non sufficere quod impedimentum proueniat ex delicto veniali ad hoc vt prædicta facultate dispensari posit, tenet *Nau. c. 27. nu. 252. in man.* qui & homicidium iustum ex defectu perfectæ lenitatis veniens, vult non posse dici ex delicto. *cons. 34. de homicid. in antiq.* idem docet *Henriquez de irreg. c. 19. Suarez disp. 50. sect. 5. num. 5. de cons. & disp. 41. sect. 2. nu. 6. ib. de cens.* vbi dicit hac facultate. *cap. 6.* non posse vti Episcopos in locis in quibus non esset receptum. Conc. Trid.

Secundo requiritur vt hoc delictum sit occultum. Et occultum hic accipitur (saluo tamen vero sensu Concilij, cui nullam glosam apponere volo, interpretationem ipsius S. Rom. Ecclesiæ reuerenter relinquens) non tantum pro omnino occulto, sed etiam prout æquiualet penè occulto, & prout opponitur
2. notorio ex manifesto vel publico, ita quod sciatur ab aliquibus etiam à quatuor, quinque, & sit aliquomodo probabile, sed difficulter, nullaq; fama indesit orta. prout accipitur occultũ *in gl. in c. manifesta. 2. q. 1. & ab Abb. in c. fin. nu. 5. de tẽp. ord.* quod latè deducit *Nau. lo. cit. in man. num. 255. Henriq. vbi sup. c. 20. num. 40. Maiol. lib. 5. de irreg. c. 51. Suarez de Sacram. disp. 30. sect. 2. Viuald. de irreg. num. 325. Zech. de cas. reser. cas. vlt.* Ad quod facit quod facultas dispensandi est fauorabilis & latè interpretanda, licet ipsa dispensatio respectu dispensati sit odiosa *cap. fin. de Sim. Abb. in cap. atsi Clerici. §. de adulterijs, num. 6. de iudic. Dec. ib. num. 129. Nau. cons. 2. de Cler. non ord. min.* Tum & quod parum prodesset Episcopis hæc facultas, si solũ permitteret omnimode occulta, cũ adhuc controuersum sit apud authores, an omnimodè occultum inducat irregularitatem *cap. erubescant. iun. gl. 32. dist. cap. inquisitionis. §. adhæc. de accusat. Host. in cit. c. fin. de temp. ord. Abb. in c. nisi. num. 15. de renun.* excepto homicidio, hoc enim quantumuis fuerit occultum, inducit tamẽ irregularitatem. *cit. c. fin. de temp. ord. Host. ib. Abb. ib. nu. 5.*

Et quidem attendenda est radix delicti quod sit occulta: quomodo si excõmunicatus occultè, publicè celebret, licet celebratio sit notoria, irregularitas tamen censenda occulta propter occultam excommunicationem ex qua ipsa descendit. *Henriquez lo. sup. cit. Nau. lo. cit. & cons. 51. de temp. ord. cons. 2. de Cler. non ord. Min. Genuen. in prax. cap. 67. num. 4.* vbi plura exẽpla ad hoc propositum videre licet: nos satius omittenda putauimus, cum nec possint facilè adaptari ad casus occurrentes; quilibet enim casus in facto occurrens habere solet diuersas circumstantias, ex quibus iudicandum publicum quid vel occultũ. vnde & *Nau. locis cit.* & præsertim *cit. cons. 51.* ex diuersitate circumstantiarũ fortassis, fere contraria consuluit. & mihi consulenti in anno *1610.* de quodã Pasnanien. excommunicato à Iudice nõ tamẽ publicato, & ordinato in alia Diœcesi, responsum fuit à S. Cong. Conc. excõmunicatum per acta Tribunalis quãuis non publicatum, non intelligi occultum, nec posse dispensari vigore *cit. cap. 6.* huc pertinet quod dicit Suarez *cit. de Sacram. disp. 30. sect. 2. num. 2.* publicum alicubi, licet videatur alibi occultum, non posse dici nisi publicum; quæ omnia si conferantur exemplis allatis per *Nau. & Genuen. locis cit.* non satis conueniẽt. Vnde tutius erit in talibus recurrere

currere ad iudicis arbitrium, qui iuxta circumstantias facti occurrentis, facilius discernere poterit inter occultum & publicum iuxta doctrinam *Abb. in c. olim. 1. num. 15. de rest. spol.* & quod alias diximus sæpè, dubia relinquenda iudicis arbitrio.

3. Tertio requiritur vt hoc delictū non sit deductum ad forum contentiosum: censetur autem deductum ad forum cōtentiosum post interpositam citationē, à citatione enim iudicium inchoatur. *c. Ecclesia. S. M. iun. gl. v. non conuenti. de elect. cap. fin. iun. gl. de off. leg. Clem. fin. vt lit. pend. Mohed. decis. 16. alias 1. de caus. poss. & prop. Rot. decis. 1532. lib. 5. p. 3. diuers.* nec sufficere si solum informationem caperet curia, tenet Genuen. *lo. cit. num. 5.* Neque dicetur deductum ad forum contentiosum, si tantum socius ciriminis fuerit tractus ad iudiciū. *Nau. cons. 2. de re. iud.* Neque dicetur deductū ad forum contentiosum ad effectum vt non possit absolui virtute. *cit. cap. 6.* si reus in iudicio fuerit absolutus, licet absolueretur ex falsis rationibus. *Nau. lo. cit.* post absolutionem enim huiusmodi, rediret delictum ad eum statum in quo ante erat, & æquè maneret occultum. *Suarez de cens. disp. 41. sect. 2. nu. 6.* Neque illud de quo quis accusatus, nō fuit absolutus nec condemnatus, sed composuit cum parte vel cum Curia, si fuit delictum transigibile, tale enim delictum adhuc posse dici occultum & dispensabile vigore *cit. cap. 6.* deducit Genuen. *lo. cit. num. 6.*

4. Excipitur autem ab hac facultate à Conc. concessa homicidium voluntariū illicitum & iniustum, & non potest dispensari virtute. *cit. cap. 6.* vt clarus textus Conc. *lo. cit. & sess. 14. cap. 7. de ref.* nisi fortè ad retinendum simplex beneficium ante incursam irregularitatem obtentum ne dispensatus egeat; non tamen ad exercitium ordinum susceptorum. Doct. communiter *in c. 2. de Cler. pugn. Couarr. in Clem. vn. p. 2. § 3. num. 5. de homicid. Zecchus. sup. cit. cap. 1. nu. 34. Staph. de lit. grat. de mod. priuat. num. 11. Nau. cons. 13. de off. ord. in antiq.* & licet in man. *cap 27. num. 240. & cons. 17. de homicid.* Videatur tenere contrarium, tamen his locis non apparet eum loqui de beneficijs ante incursam irregularitatem obtentis, de quo *cit. cons. 13.* & nos ad præsens loquimur.

Abortus quoque procuratus fœtus animati æquiparatur homicidio voluntario. *cap. sicut ex literarum. de homicid. Abb. ib. num. 3.* nec potest dispensari hoc delictum licet occultum virtute *cit. cap. 6.* & hoc propter Const. Six. V. supra à nobis relatam, vt videre licet ex ipsius contextu. quæ Const. moderata quidem fuit per Greg. XIV. sed quoad absolutionem peccati & excommunicationis tātum, & quoad abortum fœtus inanimis; quoad reliqua vero vt inhabilitatem, æquiparationem homicidio voluntario, & reliqua ibi expressa, relicta est in suo vigore, vt patet ex const. cit. Greg. XIV. quam etiam supra simul cum dicta Six. V. Const. retulimus. quo remittimus legere volentem.

Homicidium autem commissum in defensione vitæ propriæ licet excedatur moderamen inculpatæ tutelæ, in defensione vitæ parentum, propinquorum vel bonorum suorum, & aliud quodcunque quod legib. non punitur, non sine peccato tamē cōmittitur, cum non possit dici omnino voluntarium saltem quoad denegandam absolutionem. *cap. tua nos. de homicid. Abb. ib. §. ad vltimum. num. 3. Nau. cons. 8. eod. tit. in antiq.* idcirco si fuerit occultum, virtute prædicti *cap. 6.* dispensabile videtur vt deducit. *Nau.* 5.

 cit.

cit. in man. cap. 27. num. 239. & conf. 37. de temp. ord. in antiq. Capeaul. de cas. res. quæst. 3. cap. 3. si vero non fuerit occultū remanebit in terminis iuris communis, ita vt dispensari possit ad ordines minores & ad simplex beneficiū. Host. in sum. de homicid. §. fin. Abb. eod. tit. in c. ad audientiam. num. 5. Felin. ib. nu. 4. & communiter Doct. in cap. 2. cit. de Cler. pug. qui tenent in quocunque casu quoad beneficium simplex dispensare posse Episcopum. adhoc Innoc. in c. 2. de Cler. non ord min. Abb. ib. num. 2. Dec. in c. at si Clerici. §. de adulterijs. num. 129. de iudic.

6. De homicidio autem mere casuali, & de illo quod nullatenus est peccatū, hic non loquimur cum nullam inducat irregularitatem, nec indigeat dispensatione. c. lator. c. ex literis. de homicid. Clem. vn. eod. tit. Innoc. in cap. ad audientiam. eod. tit. Abb. in cap. significasti. 1. & in c. exhibita. eod. tit. Couar. lo. sup. cit. Neque de homicidio ex defectu perfectæ lenitatis proueniente, quia cum illud non proueniat ex delicto, non videtur dispēsabile virtute. cit. c. 6. vt supra diximus, sed manebit in terminis iuris antiqui, vt dispensari possit ad minores ordines & simplex beneficium.

7. Deformatio quoque seu mutilatio membri licet æqualiter censeatur inducere irregularitatem sicut homicidiū. c. 1. de Cler. pugn. Abb. ib. nu. 2. & in Clem. vn. num. 6. de homicid. non tamen continetur prohibitione Conc. Trid. decretis cit. de non dispensando homicidio voluntario sancitis, cum hoc ibi non dicatur expresse, & sit vulgatum iuris pœnalia non extendi ad similia ex identitate rationis. gl. in c. 1. v. Italiæ. de temp. ord. in 6. & sit tenenda mitior interpretatio vbi pro non exprimitur. l. si præses. ff. de pœnis. Vnde si talis irregularitas fuerit occulta, dispēsabilis erit virtute. cit. c. 6. Genuen. lo. cit. in prax. c. 67. num. 9. vbi refert hoc idem responsum fuisse à S. Cong. Conc. si verò fuerit publica, remanebit in terminis iuris antiqui, vt dispensari possit ad minores & simplex beneficium, vt diximus de homicidio non directè voluntario.

8. Ex concessione eiusdem Conc. Trid. sess. 23. cap. 14. de ref. dispensare potest Episcopus cum Clerico per saltum promoto, si in ordine suscepto non ministrauerit. Rebuff. in prax. in Reg. de Cler. male prom. gl. 4. num. 1. & etiamsi ministrauerit, sed hoc fecerit ignoranter, dispensari enim adhuc cum tali posse tenet Nau. lo. cit. in man. nu. 242. Hanc tamen concessionem Conc. non posse applicari ad eum qui per saltū promotus ministrauit in ordine non suscepto, & non posse talem dispensari nisi per Papam, deducit Suarez de cens. disp. 31. sect. 1. nu. 52.

Cum eo etiam qui plures ordines sacros vno die suscepit, quoad vsum susceptorum dispēsari posse, docet Innoc. in cap. dilectus. de temp. ord. nisi ipsemet Episcopus circa hoc deliquerit.

Item & cum eo qui ministrat in ordine quem non habet. cap. 2. de Cler. non ord. min. in. gl. v. misericordiam. Host. in sum. eod. tit. num. 3. Innoc. lo. sup. cit. nimirum quoad beneficiū, & quoad vsum susceptorum, nam quoad maiores ordines suscipiendos dispensare non posset. Abb. in cit. cap. 2. de Cler. non ord. min. vt supra diximus.

Et cum eo qui furtiue ordines suscepit seruata distinctione. cap. 1. de eo qui furt. si nimirum ante inchoatam ordinationem non prohibuerit Episcopus sub pœna excommunicationis, ne quis accederet ad ordines non approbatus. si enim intercesserit talis prohibitio, ordinatus furtiue non posset dispensari nisi per

per Papam. *Nau. conf. 61. num. 1. de Sim. in antiq. Rebuff. lo. sup. cit. num. 18.*

Absque dimissorijs à non suo Diœcesano ordinatus, per Episcopum quoque Diœcesanum dispensari potest. *Conc. cit. sess. 23. c. 8 in fin. de ref.* vbi expressè dispensationem talium Diœcesani arbitrio permittit.

Cum ordinato quoque extra tempora videtur posse dispensare. *cap. penult. de temp. ord.* & const. Pij II. supra relata non videtur obstare, cum nil statuat noui circa dispensationem suspẽsionis hoc casu incursæ, nec corrigat expressè in hoc ius antiquum, & non sit recedendũ à iure antiquo, nisi cogente ad id nouo. *l. præcipimus. §. fin. C. de appellat. gl. sing. in cap. licet. canon. v. carere. de elect. in 6.* nec possit fieri iuris correctio per tacitos intellectus. *gl. communiter recepta. in cap. cupientes. §. quod si. v. petere. de elect.* Vnde si sequamur ius antiquum dispensare posset Episcopus tanquam in casu in iure expresso, *per not. apud Doct. in cap. at si Clerici. §. de adulterijs. sæpius cit. de iudic.* contrarium tamen obseruari in praxi, nimirum quod nemo cum talibus dispensare soleat præter Papam. refert Rebuff. *lo. sup. cit. gl. 2. & 3. in fin.*

Præterea cum ordinato ab Episcopo Schismatico, Hæretico, excõmunicato, cuius denunciatio ignoratur, dispensat Episcopus. *Nau. lo. cit. in man. num. 241.*

Et cum violante interdictum exercendo actum aliquem sacro alicui ordini deputatum, quoad vsum susceptorum licitè dispensat Episcopus, non tamen quoad suscipiendum maiores ordines. *Nau. lo. cit. num. 243.*

Cum ordinato, excommunicato excommunicatione maiori, suspenso, interdicto, si in ordine ministrauit, solus Papa dispẽsat; ipsam verò excommunicationem, suspensionem, interdictum tum demum absoluit Episcopus, si non fuerit expressè superiori reseruata. *Nau. lo. cit. num. 244. & num. 262.* vbi citat *Card. in Clem. dudum. §. ac etiam de sepult.* dicentem posse quem absolui à censura & peccato per habentem potestatem, antequam cum illo in irregularitate inde contracta dispensetur.

Cum Simoniaco quoque qui non fuerit Simoniacus in ordine vel beneficio, dispẽsare semper potest Episcopus. *Host. in sum. tit. de Sim. num. 16.*

9. Cum Simoniaco autem in ordine scienter, etiam occulto, dispensare non potest stante const. Six. V. quam licet Clem. VIII. reduxerit ad terminos iuris communis, illam tamen quoad casũ hunc Simoniæ in suo robore reseruauit, vt patet ex contextu. Const. eiusd. Clem. VIII. quam hic vtilitati communi exponendam putauimus. *vt sequitur.*

CLEMENS EPISCOPUS seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Romanum Pontificem decet ea quæ ob iustas causas interdum statuta sunt, cum ipsa rerum experientia suadet moderari, & immutare prout in Domino salubriter conspicit expedire. Alias sanè emanarunt literæ fel. rec. Sixti PP. V. prædecessoris nostri contra Clericos malè promotos, ac in Episcopos in ordinum collatione peccantes tenoris infra scripti videlicet.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Sanctum & salutare sacri Ordinis Sacramentum ab ipso Domino & Saluatore nostro Iesu Christo institutum, beatisq; Apostolis & eorum legitimis successoribus singulari

lari diuinæ bonitatis munere traditum ita ad Dei omnipotentis gloriam salutéq́; animarum sanctè ac religiosè administrari decet. & infra

Vt igitur Præsules Ecclesiarum intelligant, si in re tam graui & tanti momẽti culpa aut negligentia peccauerint se non modo in tremendo Dei iudicio verum in hoc quoque sæculo Rom. Pontifici suæ villicationis rationem fore reddituros. Præsenti constitutione perpetuo statuimus & ordinamus, vt si inposterum Antistes aliquis Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, vel etiam Patriarchali dignitate præfulgens, aut Abbas ad primam tonsuram, minoresq́; ordines suis subditis conferendos à Sede Apostolica auctoritatem habens, quemcunq; sæcularem vel cuiusuis ordinis aut militiæ regularẽ ex aliquo crimine, vitio, aut defectu seu alias inhabilem vel irregularem existentem, vel extra tẽpora à iure statuta, vel absq; veris dimissorijs sui ordinarij literis, aut per saltum vel furtiuè, aut quod sæculares sine titulo sufficientis beneficij vel patrimonij, aut ante ætatem per sacri generalis Trid. Concilij decreta primæ tonsuræ aut cuique ordini præscriptam, aut non seruatis temporum interstitijs, ita vt aliquis vnico die seu continuatis diebus ad plures ordines sacros vel post vnum ordinem susceptum sine causa rationabili antequam tempus ab eodem Conc. Trid. præfixum elabatur ad alium ordinem promoueatur sine dispensatione, aut indulto Apostolico Clericali charactere non legitime insigniuerit, aut ad ordines minores vel sacros vt præfertur vel alias male promouerit, siue id scienter siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia iustus error & probabilis facti ignorantia eũ excuset, vt in quo deliquit in eo puniatur, à collatione quorumcunq; ordinum atque ab eo ipsius tonsura, & ab exequutione omnium munerum Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existat, aliisq; grauioribus pœnis nostro & pro tempore existentis Rom. Pont. arbitrio puniatur.

Quod si spreta huiusmodi suspensione & interdicto in præmissis se temere ingesserit, etiam à regimine & administratione suæ Ecclesiæ seu Monasterij, & à perceptione fructuũ mensæ eiusdem ac quorumcunq; beneficiorum per eum in titulum vel commendam seu alias obtentorum suspensionem eo ipso incurrat, eiusq; interdicti aut suspensionis relaxationem aut pœnarum, remissionem ab alio quam à Rom. Pont. pro tempore existente nequeat obtinere.

Et nihilominus fel. rec. Pij II. & aliorum Rom. Pont. nostrorum prædecessorũ, qui per suas constitutiones aut in Cancellaria Apostolica publicatas Regulares contra huiusmodi Clericos male promotos diuersas pœnas inflixerunt vestigijs inhærentes, eosdem Clericos post hac male promotos, ab executione ministerio & exercitio ordinum susceptorum & ab omni spe & facultate ascendendi ad alios superiores perpetuo suspensos declaramus, & si in eis ministrare præsumpserint illos sic irregulares effectos, omnibus & quibuscunque per eos in titulum, commendam, aut alias obtentis dignitatibus, officijs & beneficijs Ecclesiasticis, cum cura & sine cura quomodocunque qualificatis sæcularibus vel cuiusuis

cuiusuis ordinis aut militiæ regularibus, ac etiamsi ipsi Clerici Regulares fuerint, actiua & paßiua voce ipso facto priuamus, & ijs priuatos, atque ad illa & alia similia vel dißimilia in posterum obtinenda in perpetuum inhabiles & incapaces esse decernimus, & declaramus; dignitatum, officiorum, & beneficiorum huiusmodi sic pro tempore vacantium dispositionem nobis & Apostolicæ sedi perpetuo reseruantes.

Vt autem homines qui nimia indulgentia & spe impunitatis ac veniæ facilitate hactenus fuerunt ad huiusmodi facinora procliuiores, ea sublata & præclusa ab his abstineant, & caueant, in futurum, tam absoluendi quam dispensandi facultatem in casibus superius expreßis etiam in foro conscientiæ, nobis & successoribus nostris duntaxat auctoritate & tenore præmißis perpetuo reseruamus. Inhibentes ne à quoquam sæculari vel cuiusuis ordinis Regulari Presbytero vel Prælato quauis auctoritate fungente, nec per quæcunque Iubilæa & indulgentias etiam plenißimas & extraordinarias per nostros prædecessores aut nosmetipsos vel successores nostros anno Iubilæi, aut alio quouis tempore & cruciata sancta, vel quocunque alio titulo modo & forma, motu proprio & Consistorialiter, seu ad quorumcunque Principum Regum aut Imperatoris instantiã, eorumq; cõtemplatione & intuitu cum quibusuis amplißimis in genere vel in specie derogatorijs clausulis concessa, vel in posterum concedenda, nec vigore aut prætextu facultatum aut priuilegiorum mare magnum, aut alias quomodolibet nuncupatorum quibusuis ordinibus congregationibus aut personis Regularibus aut Episcopis per decreta Conc. Trid. aut officio Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, vel minoribus, aut etiam maiori Pœnitentiarijs nostris & Rom. Pont. pro tempore existentis, vel alias quomodolibet pro tempore concessorum, personæ sic vt præfertur delinquentes tam scilicet Antistites seu Abbates promouentes, quam Clerici malè insigniti seu ordinati à reatib. & excessibus præfatis absolui præterquam in mortis articulo poßint aut debeant, nec cum ijs super irregularitate propter præmissa contracta, etiamsi crimẽ penitus occultum fuerit, quouis modo valeat dispensari.

Verum enim vero quia grauioribus morbis fortiora sunt adhibenda remedia, & iuxta personarum, locorum, ac temporum qualitates leges sunt immutandæ, pœnæq; aggrauandæ & emolliendæ, cum huiusmodi peccatum, Sathana suggerente, hominumq; fragilitate assentiente videatur iam ad culmen vitiorum ascendisse, & in præcipiti esse. Ideo vt homines saltem pœnæ timore & proprij honoris confusione à peccato deterreantur, nouum huic veneno antidotum cogimur præparare. Ac propterea volumus vt qui absolutionem & dispensationem huiusmodi petent, semper, quamuis delictum adhuc occultum extiterit, non per officiũ Sacræ Pœnitentiariæ, sed à nobis & pro tempore existente Rom. Pont. in vtroque foro absolutionem petere teneantur, alioquin ipsæ concessiones & absolutiones etiã cũ clausula quod præsentis constitutionis tenor & alia prædicta habeãtur pro expreßis, prorsus nulla, irrita, & inualida existãt, ac nemini penitus suffragẽtur.

Cæterum si quis Antistes vel Abbas seruatis quidem cunctis præmissis & cæteris omnibus quæ in ipsius tonsura & ordinum collatione obseruari debent, personas habiles & idoneas, sed tamen recepta ab ijs quibus tonsuram aut ordines conferet pecunia, precio, vel præmio, simoniacè in futurum insignierit, vel promouerit, volumus vt præter alias censuras, & pœnas contra simoniacè ordinantes & ordinatos à Sacris Canonibus & constitutionibus Apostolicis alias inflictas & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiam omnia & singula supradicta in sic promouentibus & promotis locum habeant. Decernentes præsentes literas sub quibusuis concessionibus, facultatibus & gratijs etiam in casibus quibuscunq; Sedi Apost. quomodolibet etiam in Bulla Cœnæ Domini reseruatis, etiam sub nomine Iubilæi plenarij vel cruciatæ sanctæ absoluendi facultatem quibusuis personis generaliter vel specialiter tribuentibus, minime comprehendi sed semper ab illis exceptas esse & censeri; sicq; in præmissis vniuersis & singulis per quoscunq; Iudices & Commissarios etiam causarum Palatij Apostolici Auditores & S. R. E. Cardinales, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, in quauis causa & instantia iudicari & definiri debere, ac irritum & inane quicquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac in Concilijs etiam generalibus editis, cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Vt autem præsentes literæ omnibus innotescant, mandamus illas ad valuas S. Ioan. Lateran. & Principis Apostolorum de vrbe Basilicarum & in acie cāpi Floræ affigi & publicari, & post quindecim dies, qui in Vrbe sunt, qui verò extra eā & citra montes intra quatuor menses, qui demum vltra montes erunt, intra octo mēses à die publicationis huiusmodi computandos perinde afficere & arctare, ac si eorum cuique personaliter intimatæ fuissent; ac earundē præsentium literarum exemplis etiam impressis Notarij publici manu subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ obsignatis, eandem fidem in iudicio & extra illud adhiberi, quæ ipsis præsentibus adhiberetur si eßēt exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo &c. Dat. Rom. apud S. Petrum. An. Incarnat. Dom. millesimo quingētesimo octuagesimo octauo Nonis Ianuar. Pont. nostri an. quarto.

Nos animaduertentes in dictis literis nihil fere quo ad ea quæ in ordinum collatione seruanda sunt disponi, vltra id quod in sacris Canonibus & in Concilij Trid. decretis ac aliorum Rom. Pont. prædecessorum nostrorum constitutionibus dispositum fuit, sed diuersas pœnas & cēsuras Ecclesiasticas contra Episcopos & alios prælatos in ordinū collatione peccantes, & similiter contra Clericos tam sæculares quam cuiusuis ordinis instituti, & militiæ regulares male promotos constitui, absolutionemq; & dispensationem Sedi Apost. reseruari, & alias sicut in præfatis literis continetur; considerantesq; tam promouentes, quam eos qui ad dictos ordines promouentur, sæpè censuris & pœnis huiusmodi ob illarum multiplicitatē in eorū perniciem animarum

rum varijs modis illaqueari, nonnullos ex Prelatis & Episcopis in conferendis huiusmodi ordinibus nimis scrupulosè procedere, multosq; metu pœnarum & censurarum prefatarum ab ordinũ collatione prorsus deterreri, adeò vt Clericorum & Sacerdotum numerus propterea aliquibus in locis valde imminutus sit, omnium in premißis securitati ac animarum saluti paterna charitate prospicere volentes. Motu proprio & ex certa scientia nostris, ac de Apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione supradictas literas ad terminos Sacr. Canonum ac constitutionis re. mem. Pij Papa II. etiã predecessoris nostri, qua incipit. Cum ex Sacrorum ordinum sub. Dat. videlicet 15. Kal. Decemb. Pont. sui anno 4. cuius tenorem presentibus pro expresso haberi volumus, & ad dispositionem decretorum Sacri Concilij Trid. restringimus & reducimus; nec non censuras & pœnas in eisdem Sixti literis cõtra quoscunq;, preterquã cõtra Simoniacè ordinantes & ordinatos inflictas, quas volumus in suo robore permanere (alijs etiam pœnis & censuris per eosdem Canones ac constitutionem Pij II. Conciliumq; Trid. iniunctis saluis & firmis remanentibus) moderamus & abolemus. Decernentes sic & non aliter per quoscunque Iudices & commissarios quauis authoritate fungentes, etiã eiusdem Rom. Curia Cardinales, & causarum Palatij Apost. Auditores, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, vbiq; iudicari & definiri debere: irritum quoque & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus &c. Dat. Roma apud S. Petrum. Anno Incar. Dom. 1595. prid. Kalend. Mart. Pont. nostri ann. Quinto.

Cum Simoniaco demum in beneficio Episcopus dispensare non potest, sed solus Papa *cap. nobis de sim. extrauag. cum detestabile comm.* Doct. communiter *in cap. at si Clerici. §. de adulterijs. de iudic.* Præterquam in simonia ignoranter cõtracta *cap. de simoniacè. de sim.* dummodo nõ habuerit ratam simoniam, & post notitiam dimiserit beneficium per simoniam ignoranter quæsitum. *cap. de regularibus. cap. ex insinuatione. lo. cit. de sim.* tenetur enim ad dimittendum beneficium tali simonia quæsitum, etiam in foro conscientiæ, & ad restitutionem fructuum perceptorum. *S. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 5. ad 3. Couar. in Reg. peccatum. de Reg. iur. in 5. §. 8. p. 2. à num. 7. Suarez de cens. disp. 31. sect. 4. num. 45.* Potest tamen illud ipsum beneficium quod renũciauerit, obtinere ab Episcopo si fuerit simplex. *cap. penult. de elect.* tum & alia beneficia postmodum acquirere potest per dispensationem Episcopi. *cap. post trãslationem. iun. gl. v. nequeat. de renun. Doct. lo. cit. de elect. & Abb. lo. cit. cap. de simoniacè. nu. 6.* Et horum ratio est quia nullus simoniacus ignoranter, censetur excommunicatus, aut verè simoniacus. *cap. de simoniacè. cit. Nau. cons. 60. de sim. in antiq.* vnde talem non indigere proprijssima dispensatione, sed tantũ purgatione & publica prelati declaratione, qui declaret illum non incidisse in suspensionem & pœnas simoniæ, deducit Suarez *lo. cit. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 11. & sect. 4. num. 40.* idem notat de suspensis ad tempus. *gl. in Clem. 1. v. donec. de dec im. Abb. ib. num. 14.* Quoad beneficium

ficium etiam ante simoniam quæsitum, communior est sententia posse dispensare Episcopum, ita vt simoniacus etiam scienter habere possit beneficium ante simoniam obtentum, dummodo sit absolutus ab excommunicatione: quod multis rationibus firmat. *Nau. conf. 34. 35. 60. de sim. in antiq.* vbi deducit Const. Pij V. *incip. cum primum.* contra simoniacos editam, non extendi ad beneficia ante simoniam quæsita. idem docet Suarez *lo. cit. de cens. disp. 31. sect. 4. num. 46.* & adhoc facit doctrina communis, quod Episcopus possit dispensare cum simoniaco, quo ad alia beneficia. *vt Ioan. Andr. & alij. in cap. penult. de elect. Dec. in cit. c. at si Clerici. §. de adulterijs. nu. 129. Achil. de Graff. decis. 341. alias 2. de sim. Rot. decis 83. lib. 1. p. 3. diuers.* An autem Episcopus cum simoniaco possit dispẽsare in casu occulto vigore *cap. 6.* Conc. Trid. *sess. 24. de ref.* affirmat *Nau. lo. cit. conf. 61.* sed tutius esset in tali casu petere declarationem à Sac. Cong. Conc. & hoc propter Const. Pij V. allegatam quæ edita fuit post Conc. Trid. & vltra pœnas antiquas, adiunxit nouas; ad nouas autem leges post Conc. Trid. editas non extendi, *cit. c. 6. sess. 24.* declarasse Greg. XIII. ex relatione S. Cong. refert Suarez *de sacram. disp. 30. sect. 2. num. 12.*

10. Super defectu ætatis Episcopus non dispensat. *cap. vel non est compos. de temp. ord.* ibique Doct. communiter, & Const. Pij II. quam supra retulimus. adhoc *Vitalin. in Clemen. fin. num. 32. de ætat. & qualit. Burgas. de irreg. p. 6. cap. 2. nu. 50.*

11. In bigamia similitudinaria dispensat Episcopus. *Abb. in cap. 1. qui Cler. vel vouen.* In bigamia autem vera vel interpretatiua non dispensat nisi Papa. *cap. vn. de Bigam. in 6. Anchar. Franc. ib. Prepos. in cap. lector. dist. 34. Ang. in sum. v. Bigamus. Couar. in Clem. vn. de homicid. p. 1. §. secundus. nu. 4.* huncque esse stylum curiæ testatur Nau. *conf. 34. de homicid. in antiq.* Et licet idem Nau. *in man. cap. 27. num. 197.* velit, posse Episcopum dispensare cum bigamo, quo ad vsum minorum ordinum susceptorum. ad quod Rot. *decis. 447. incip. quoddam in no.* communior tamen est sententia, quod ad nullos ordines Episcopus cum bigamo dispensare possit. *Abb. in cap. 1. num. 4. de Bigam. Suarez. de cens. disp. 49. sect. 6. num. 8.* & ita responsum sibi fuisse à Sac. Cong. Conc. *in anno 606.* refert *Genuen. in prax. cap. 113. in fin.* Papam autẽ dispensare posse cum bigamo, etiam quo ad omnes ordines & quasuis dignitates, dubitari non potest, vt in omnibus quæ sunt inducta iure humano, qualis est etiam bigamia. *Innoc. in cap. 2. de bigam. Rot. decis. 447. cit. Hoied. de incompatib. benef. p. 1. cap. 23. Couar. lo. cit. S. Th. 4. sent. dist. 24. q. vlt. & in quolib. 4. art. 8. Palud. 4. sent. dist. 25. quæst. 3. Syl. v. irregularitas. sub fin.* vbi testatur de communi.

Item cum hæretico, Neophito, dispẽsare non potest Episcopus. *Nau. lo. cit. in man. num. 205.* accipiendo nimirum hæreticum & Neophitum vt alias diximus. 12.

Neque super defectu corporis, quo induci irregularitatem iudicauerit ipse Episcopus, cuius iudicio hoc est relictum vt alias diximus. *Innoc. in cap. 1. de corp. vit. Vitald. de irreg. num. 174.* ad minores tamen ordines posset dispensare cũ tali. *Villadieg. de irreg. col. 39. Nau. lo. cit. num. 201.*

Cum illegitimis similiter ad minores tantum ordines, & simplex beneficium, licitè dispensat Episcopus. *cap. fin. iun. gl. de fil. presb. cap. 1. eod. tit. in 6. Ioan. Andr. ib. Syl. in v. illegitimi. num. 8.* ad maiores autem ordines dispensare non 13.

potest

potest cũ illegitimo ne quidem virtute. cit. c. 6. Conc. Trid. si fuerit illegitimitas occulta, quia nimirum hæc irregularitas non est ex delicto illius qui irregularis est, quod requiri ad hoc vt delictum dicatur occultum in terminis cit. Conc. notat Suarez *de cens. disp. 50 sect. 5. nu. 5.*

Cum expostis verò si velimus eos præsumere pro illegitimis, ad omnes ordines dispensare potest Episcopus: cum talibus enim facilius dispensatur, *Couar. in Clem. vn. p. 1. num. 9. de homicid.* quem sequitur Suarez *lo. cit. sect. 4. num. 4.*

14. Regulariter autem circa dispensationum materiam tenendum est, in omnibus irregularitatibus Episcopũ dispensare posse quoad minores ordines & simplex beneficium, præterquam in bigamia & homicidio voluntario *c. placuit. 50. dist. Archid. ib.* & communiter Doct. *in cap. ad audientiam. de homicid. Viuald. lo. sup. cit. de irreg. num. 317.*

Ad maiores autem ordines ex communiori sententia in nulla irregularitate dispensare potest nisi in casibus in iure expressis, vt sunt crimina minora. *c. at si Cleri. §. de adulterijs. de iudic.* ibiq; Doct. apud quos videre licet quæ crimina dicenda sint minora. Ex ea autem ratione Episcopus dispensare non potest irregularitates nisi in casibus expressis, quia ipse contra legem superioris & contra Concilia quibus irregularitates statuuntur, dispensare non potest nisi ipsi concedatur. *cap. inferior. dist. 21. cap. cum dilectus. iun. gl. v. in etate. de elect. cap. dilectus. iun. gl. v. non obstante de fil. presb. & alia gl. in cap. dilectus. v. cum se facultas. de praben. Innoc. in cap. dilectus. de temp. ord. num. 10. Abb. in cap. post translationem. num. 7. de re nunc. & in cap. super eo. nu. 4. de Bigam.* adhoc summistæ præsertim. *Ang. v. dispensatio num. 5. Syl. eo. q. 10. & seq.* Contraria autem sentẽtia quæ dicit Episcopum posse dispẽsare in omnibus casibus in quibus expressè nõ prohibetur, procedit tanquam in casu in iure expresso in absolutione excommunicationis: in ista enim, vt in pœna maiori quæ priuat suffragijs, & participatione Sacramentorum, magis est necessaria absolutio & facilius illam iura concedunt. *arg. tex. c. vt constitueretur in fin. dist. 50. gl. sing. in cap. præsenti. v. declaramus. de sent. excom. in 6.* vnde in omni excommunicatione à iure lata, cuius absolutionem author canonis alicui nõ reseruat permittitur absolutio Episcopo. *cap. nuper. de sent. excomm. Doct. ib. communiter.* similiter & in suspensione per modum censuræ seu ob contumaciam lata, cuius argumentum est *in cap. ex literis. de constit.* hæc enim æquiparatur aliquo modo excommunicationi & ad eam extenditur. *cit. cap. nuper. vt Abb. in cap. cum literis. nu. 3. de testib. & Doct. in cit. c. nuper.* sed nõ ad suspensionem impositam, non per modum censuræ, sed loco pœnæ, talis enim suspensio dispensari non potest, nisi in casibus in iure expressis. *cap. cupientes. §. caterum. iun. gl. v. suspensos. de elect. in 6. Abb. in cit. cap. super eo. de bigam. in fin. Couar. in Epit. 4 decret. p. 2. cap. 6. à nu. 6. Suarez de cens. disp. 25. sect. 1. num. 3. & disp. 29. sect. 1. à num. 15.* quibus locis videre licet differentias suspensionum huiusmodi. & disp. *31. sect. 1. num. 19. ib.* vbi deducit quomodo cognoscenda sit suspensio ob contumaciam & suspensio in pœnam: frequentioremq́ue esse in iure suspensionem in contumaciam quam aliam: & in dubio intelligendum esse de suspensione in cõtumaciam, quia est mitior. Ad quod *Abb. in cit. cap. ex literis. num. 10. de constit. Dec. ib. num. 47.* Quomodo etiam cognoscendum sit, an Canon

non contineat irregularitatem, an suspensionem seu censuram aliquam, & quomodo irregularitas differat à suspensione & alijs censuris consuli potest *cit. Suarez lo cit. de cens. disp. 40. sect. 1. & 8.* cuius etiam dictum ex alia occasione *lo. cit. disp 41. sect. 1. num. 3.* nimirum nō posse de omnibus irregularitatibus tradi certam regulam, sed in singulis consulenda esse iura, mente tenendum est. Et pro singulari notādū, vt in dubijs dispensationum, abstineat Episcopus à dispensatione & remittat ad superiorem, *vt notat gl. in cap. penult. v. dispensatum. de pœnis. Host. ib. Abb. in cap. at si Clerici. saepius. cit. §. de adulterijs. num. 7.*

16. Ordinans autem habentem impedimentum & sciens de impedimento in quo ipsemet dispensare posset, censetur ipso facto dispensare, licet hoc aliquo actu non expresserit secundum doctrinam *Host. in sum. de scrut. in ord. num. 6. Arm. v. irregularitas. num. 91. Sylu. e.ad. quaest. 28.* sed hoc procedit in Praelato non habente superiorem, & qui in dispensando non tenetur praemittere causae cognitionem, vt Papa, cuius sola voluntas in dispensando sufficit, secus in inferioribus, isti enim dispensare non possunt absq; causae cognitione praeuia, alioquin dispensatio subiaceret nullitati. *Abb. in c. innotuit. nu. 8. de elect. & in c. fraternitati. nu. 4. de Apostat. & in cap. at si Clerici. §. de adulterijs. num. 12. de iudic. Dec. ib. num. 125. Nau. cons. 38. de temp. ord. in antiq.* vbi testatur de cōmuni. ad quod facit *Cōc. Trid. sess. 25. c. 18. de ref.* vbi vltra praemissa de nō danda dispensatione absq; causae cognitione, etiā gratis esse dandā dispēsationē statuitur.

CAPVT SECVNDVM.

DE BENEDICTIONIBVS ET Consecrationibus Episcopi.

ARTICVLVS PRIMVS.

De benedictione Regum, Abbatum, Populi.

1. *Rex vel Princeps à quo Episcopo sit benedicendus.*
2. *Abbates benedicere pertinet ad Episcopum.*
3. *Abbatissa quādo sint benedicendae.*
4. *Populum benedicere benedictione solemni pertinet ad Episcopum.*
5. *Sacerdos in praesentia Episcopi non debet benedicere nisi de licentia Episcopi.*
6. *Abbas benedictionem solemnem non potest dare nisi in sua Ecclesia.*

1. AD officium Episcopi pertinet benedicere Reges & Principes. Et quidem si plures adsint Episcopi in Regno in quo Rex vngendus est, Metropolitanus vngere debet. *Host. de Sacr. Vnct. num. 8. in sum.* vel consuetudo locorum seruanda est, & illius Ecclesiae Episcopus vnget quae hoc longo vsu praescripsit, vel priuilegio obtinuit. *c. 1. & 2. 25. q. 2.*

Vngitur autem Rex oleo Cathecumenorum in brachio dextro inter iuncturam manus & cubiti, & in humero. *c. vn. de Sacr. Vnct. §. vnde. Ang. v. oleum.*

Impe-

Imponitur quoq; capiti ipsius corona & traditur ipsi sceptrũ in manu & gladius: similiter & Regina vngitur in brachio dextro, & recipitur ab ipsis fidei professio, aliæque ceremoniæ adhibentur, videndæ in Pontificali Romano.

2. Benedicit & Abbates Episcopus, post quam benedictionem seu consecrationem potest Abbas conferre minores ordines *cap. quoniam. 69. dist. cap. cum cõtingat. de ætat. & qual. Clem. attendentes. de Relig. dom. ium. gl. v. benedici. Ang. v. Abbas. num. 4.* ad quod pertinet moderatio. *cap. 1. de suppl. negl. prel. ium. gl. v. alia.*

Debet autem benedictio huiusmodi dari illis diebus, quibus minores ordines conferri possunt. *gl. in cit. Clem. attendentes. Ang. v. ordo. num. 6.* & sine aliquo examine. *Innoc. in cit. c. 1. de suppl. negl. prel.* nisi quod fidei professionem emittere benedicendus obligatur. Cæremoniæ videndæ in Pontificali Rom.

3. Similiter & Abbatissæ benedicuntur. *Clem. cit.* tamen propter fragilitatem sexus non recipiunt aliam potestatem, nisi solam administrationem officij. *gl. in Clem. cit.* Minores autem annis quadraginta vel ad minus triginta, & quæ per octo vel ad minus per quinque annos ante professæ non fuerint, benedici in Abbatissas prohibentur. *c. iuuenculas. 20. quæst. 1. Conc. Trid. sess. 25. cap. 7. de Reg.* Et quæ ad tempus eliguntur, benedici non debent, vt obseruat Nau. *cons. 4. num. 4. de Regular. in antiq.* vnde per totam Italiam his temporibus nõ solent benedici, cum nonnisi ad triennium eligãtur ex ordinatione Greg. XIII. *de anno 1583. die 1. Ian. relata in lib. priu. mend. Confect. fol. 243.* ne videlicet contingat iterari benedictionem si vna sæpius eligeretur, cum tamen nõ sit iterabilis. *vt gl. in cit. Clem. attendentes. v. benedici. Abb. in ea. Clem. num. 18. Nau. cons. cit. num. 3.* Extra Italiam autem vbi consuetudo est, omnino electa suscipere debet benedictionem, & non suscipiens infra annum à die electionis & confirmationis suæ, ipso facto priuaretur officio *Clem. cit. de stat. Monach. conf. cit. in sum. priuil. mend. tit. 20. c. 2.*

Benedicit insuper Episcopus populũ benedictione solemni, tam in Ecclesia, quam per vias, illique soli debetur hæc prærogatiua in sua Diœcesi. *c. ministrare. 26. q. 6.* Et hæc potestas est potius ordinis quam iurisdictionis. *Turrecrem. in c. denique. 21. dist. num. 12.* remittunturq; per illam peccata venialia. *vt notat gl. fin. in proœm. 6. Abb. in cap. antiqua. nu. 10. de priuil.* Et potest illam dare Episcopus etiam in locis quãtumuis exemptis suæ Diœcesis. *Clem. fin. de for. compet.* 4.

Præsbyter autem ne quidem simplicem benedictionem Episcopo præsente sine ipsius assensu dare potest. *cap. cum ad celebrand. vs. ium. gl. dist. 1. de consecr. cap. accedentibus. de excess. priuil.* Abbates tamen dare possunt benedictionem etiam solemnem; sed dum celebrant in eorum Ecclesijs tantum, & nõ cum per vias incedunt, vel extra eorum Ecclesias. *c. Abbates. de priuil. in 6.* 5. 6.

ARTICVLVS II.

De Sacramento Confirmationis.

1 *Confirmationis Sacramentum solus Episcopus confert.*

2 *Episcopus non potest delegare administrationem Sacramenti Confirmationis sed Papa tantum.*

3 *Confirmationis Sacramentum quid sit.*
4 *Confirmationis Sacramentum conferendo quæ seruari debeant.*
5 *Patrinus Sacram. Confirmationis contrahit affinitatem vt in baptismo.*

---

1 FRontis chrismationem vt vocatur. *c. vn. §. per frontis de sacr. vnct.* ad solum pertinere Episcopum probat *tex. cap. presbyteris. de consecr. dist. 4. & cap. quanto. de consuet. Conc. Flor. in decreto Armenis tradito. §. secundum sacramentum est.* Et est actus ordinis Episcopalis. *Arm. v. Confirmatio. Sacram. nu. 3. Nau. in man. cap. 22. num. 9. Conc. Trid. sess. 7. de confirm. Sacram. Canon. 3.* Committi tamen posset per Papam Abbati vel etiam simplici Sacerdoti huius Sacramenti administratio, *vt notat Innoc. in cit. cap. quanto. de consuet. Victor. de Sacram. confirm. num. 50. Nau. loc. cit. num. 8.* Sed Episcopus hoc delegare non
2 potest nisi alteri Episcopo. *Innoc. loc. cit.* vbi dicit sic teneri communiter.

3 Est autem Confirmatio Sacramentū vnctionis chrismatis consecrati quo Episcopus frontem Baptizati inungit sub certa verborum forma. hanc definitionem *Nau. loc. cit. colligit ex S. Th. 3. p. q. 72.* Et est confirmatio vnū ex Ecclesiæ Sacramentis. *Con. loc. cit. Canon. 1.* confertque gratiam ad fortiter vincendum aduersa mundi huius. *cap. 2. & nouissimè. dist. 4. de consecr.* Et imprimit characterem indelebilem, vnde non potest iterari. *Ang. v. confirmatio. num. 10. Arm. eod. num. 3. Victor. loc. sup. cit. num. 45.*

4 Confertur hoc Sacramentum omni tempore. *Arm. loc. cit. Ang. ib.* qui etiā ieiunū dicit esse solum de consilio in susceptione huius Sacram.

Vnguntur in fronte confirmandi chrismate consecrato, & si oleo tantum vngeretur quis, supplendum esset cautè & chrismate iterum vngendum, repetito solum, *signo te. &c.* non autem alijs orationibus. *cap. 1. de sacr. non iteran. Innoc. ib. Ang. loc. cit. num. 8.* si vero quis oleo non consecrato vngeretur, nihil fieret, & totum esset iterandum. *Victor. loc. cit. num. 24.*

In modum crucis debet fieri delinitio cum sit in forma verborum, *Signo te signo crucis, &c. cap. nunquid. dist. 5. de consecr.*

Percutitur maxilla confirmati in signum, confirmatum forti & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter fidem.

Cum pluuiali, mitra, stola & baculo Pastorali confirmandum esse respondet S. Cong. Episcop. *Suffrag. Brixonien. 19. Febr. 1585.*

Et non nisi Diœcesanos suos confirmare debet Episcopus. *Arm. loc. cit. nu. 3.*

In confirmandis etiam videnda sunt requisita. Primo vt sint prius Baptizati, cum omnia Sacramenta præsupponant Baptismum, illique innitantur tanquam proprio fundamento. *Victor. loc. cit. nu. 46.* Confiteri etiam prius debent peccata sua confirmandi, vel saltem sine mortali accedere ad hoc Sacramentum. *Nau. loc. sup. cit. Angel. loc. cit.* vel ad minus contritio est omnino necessaria in adultis, & est de præcepto Ecclesiæ. *Vivald. de Sacram. confirm. num. 40.*

Siue autem quis sit sanus siue infirmus confirmari potest; sed ætas perfecta videretur expectanda. *arg. tex. cap. vt ieiuni. iun. gl. dist. 5. de consecr.* licet contrarium obseruetur communiter. *Ang. loc. cit. num. 3. Victor vbi sup. num. 41.* vbi dicit tutius esse expectare septenni-

um propter periculũ reconfirmationis.

15. Patrinum debet habere confirmandus, qui patrinus contrahit affinitatem, æquè vt per susceptionem ex Baptismo. *Conc. Trid. cit. sess. 24 de ref. matr. cap. 2. in fin.*

Et Patrinus debet esse confirmatus. *c. n baptismate. dist. 4. de consecratione* nec contraheret affinitatem si non esset ipse confirmatus. *Angel. loc. cit. num. 11.* Debet etiam esse alius quam ille qui fuit in Baptismo, nisi necessitas cogat. *cap. in Catechismo. dist. cit.* Monachus item vel Abbas compater fieri prohibetur. *c. non licet. cap. monachi. dist. cit. cap. placuit. 16. quæst. 1. cap. peruenit. 18. q. 2.*

ARTICVLVS III.

De Consecratione Oleorum.

1 *Oleorum SS. diuersitas.*
2 *Oleorum SS. vsus.*
3 *Olea SS. non possunt consecrari nisi per Episcopum.*
4 *Olea SS. non consecrantur nisi die Cœna Domini.*

1. OLeum Sanctum sub trina diuersitate consecratur. Aliud quod vocatur chrisma ex oleo oliuarum & balsamo, cuius mixturæ mysterium explicatur. *cap. vn. de sacr. vnct.* Hoc vnguntur Baptizati in vertice & fronte: item Ecclesiæ, Altaria, calix, patena, fons Baptismalis, Episcopus dum consecratur in capite & in manibus, & confirmandi. Aliud dicitur oleum Cathecumenorum, ex oleo oliuarũ solo, hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore: item Ecclesia, Altare ante chrismationem, item Sacerdotis manus, Reges & Principes in brachio & humero. Tertium est oleum in-
2. firmorum, quo vnguntur infirmi ex primæua institutione Ecclesiæ, *de qua in Epistola can. B Iacobi Apost. Infirmatur quis ex vobis, inducat præsbyteros Ecclesiæ & orent super eũ vngentes eum oleo, &c.*

3. Hæc itaque Olea Sacra à solo Episcopo consecrantur. *cap. si quis. cit. dist. 4. de consecr.* & singulis annis consecrari debent. *cap. omni tempore. dist. cit.* & itidem singulis annis ad omnes Ecclesias Parochiales per Præsbyterum vel Subdiaconum saltem, sub sigillo & decenti cultu deferenda sunt, vetera verò cremanda: nec aliunde peti debent nisi à proprio Episcopo. *cap. Presbyteri. 95. dist.*

Consecranda autem sunt solo die Cœnæ Domini. *cap. literis. dist. 3. de consecr.* & in missa. *cap. te referente. de celeb. Miss.* vbi gl. v. sipontina. quærit vtrũ missa sit de substantia huius cõsecrationis, sed tenendum est missam esse de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti, vt de ordinibus diximus. 4.

Salutationum & aliarum Ceremoniarum quæ in consecratione oleorum adhibentur, reddit rationem Guil. Duran. in suo rationali Diuinorum. *lib. 6. c. 74.*

(::)

ARTICVLVS IIII.

De consecratione Ecclesiæ Altaris & Cœmeterij.

1 *Ecclesiæ non possunt ædificari sine consensu Episcopi.*
2 *Ecclesiæ non debent ædificari cum præiudicio antiquarum.*
3 *Ecclesiam de nouo constructam quis dotare teneatur.*
4 *Consecratio Ecclesiæ est actus ordinis Episcopalis.*
5 *Ecclesia quibus casibus possit reconsecrari.*
6 *Ecclesiam fuisse consecratam quomodo probetur.*
7 *Ecclesia quibus casibus habeatur pro polluta.*
8 *Ecclesia polluta, censetur pollutum cœmeterium non è contra.*
9 *Altaria quomodo consecranda.*
10 *Altaris portatilis vsum extra Ecclesiam non potest concedere Episcopus.*
11 *Altare quando dicendum violatum.*
12 *Episcopus quas indulgentias concedere possit.*
13 *Episcopus non potest subdelegare benedictionem vestium & vasorum altaris.*
14 *Regularium superiores habent priuilegium benedicendi vestes Ecclesiæ.*
15 *Episcopus nihil recipere potest pro consecratione Ecclesiæ præter procurationem.*

Ecclesiæ ædificari non possunt sine scitu & assensu Episcopi,
1. & ipse locum ædificationis assignat, crucem figit, lapidemq; ponit primarium. *cap. nemo Ecclesiam. dist. 1. de consecr.* Hunc tamen actũ nempe positionem primarij lapidis potest alteri subdelegare, *vt no. gl. in cap. nemo Ecclesiam cit. v. veniat.*

Aedificandæ autem sunt sine præiu-
2. dicio antiquarum: & si quando nouæ Parochiales eligendæ sunt, fieri debet absque diminutione iurium & emolumentorum antiquæ Parochiæ. Potest tamen Episcopus etiam de fructibus matricis Parochialis nouam aliam Parochialẽ fundare, si necessitas exigat, nec adsit modus dotandi aliunde nouiter erectam Ecclesiam, ipsa verò matrix abundet fructibus. *Conc. Trid. sess. 21. cap. 4. de ref.* sine præiudicio nimirum possidentis, vt declarauit S. Cong. Conc. Episcopo Andrien. *in anno 1594.*

Alioquin ædificans Ecclesiam, dotem sufficientem pro alendis ministris, ornamẽtis necessarijs prouidẽdis, & iuribus Episcopalibus reddendis assignare ipsi tenetur: vel Episcopus permittens ædificari Ecclesiam sine dote, ad dotandam de proprio obligaretur. *cap. cum sicut. iun. gl. de consecr. Eccles. Abb. ibid. num. 3.* 3.

Circa Ecclesiarum ædificationem illud quoque notari potest, quod ex antiqua consuetudine versus Orientem Ecclesiæ ædificabantur. de qua consuetudine testatur Clemens *in 2. lib. Apost. Const. c. 61. Abb. in clē. 1. de reliq. & ven. nu. 27. Durand. in cit. ration. Diuin. lib. 1. cap. 4.*

Aedificata autem Ecclesia consecratur quocunque die siue festo siue feriato. *cap. 2. de consecr. Eccl.* idque ab ipsomet 4.

met Episcopo, est enim actus iste ordini Episcopali deputatus, vnde ipsum committere Episcopus non potest alicui, quam alteri Episcopo, *cap. aqua lo. cit. de consecr. Eccles. Host. ib. in sum. num. 2. Abb. ib. num. 2.*

Semel etiam consecrata Ecclesia iterum consecrari non debet. *cap. Ecclesiis. dist. 1. de consecr.* præterquam in casibus qui sequuntur.

5. Primò si dubitetur an fuerit consecrata. *cap. Ecclesiæ. dist. cit. Arm. v. consecratio. Eccles. num. 3.* Creditur autem dicto vnius testis qui dicat fuisse consecratam siue de visu siue de auditu, vel si appareat aliqua nota in libris Ecclesiæ, vel in pariete, vel in columna seu aliqua tabula lapidea, præsumitur fuisse consecratam. *cap. solemnitates. iun. gl. v. scriptura. dist. 1. de consecr. specul. in tit. de probat. §. videndum. vers. non per libros. Abb. in cap. proposuisti. num. 6. de consecr. Eccles.* vel si reperiatur in Chronicis aliqua mentio, huiusmodi enim scripturis creditur. *gl. sing. in cap. inter dilectos. v. magis. Abb. in cap. cum causam. num. 1. de probat.* Similiter creditur & libris archiuij publici, & libris censualibus Ecclesiæ, idque etiam in iudicialibus. *id. Abb. cons. 146.* & libris antiquis censualibus Canonicorum vel aliorum *Innoc. in cap. ad audientiam. de præscript. Archid. in cap. ab eo. dist. 11. Bart. in rub. C de fid. instrum.* Et tanto magis præmissa probant in casu quo nemini generatur præiudicium, tunc enim etiam semiplenæ probationes sufficiunt. *Innoc. cit. in cap. 1. de consecr. Eccles. Arm. lo. sup. cit. gl. in c. nuper. v. nisi iuratus de testib.* Vel si iuuantur loci consuetudine, ex consuetudine enim loci alicuius potest facere fidem etiam scriptura non authentica. *c. dilectus. de fide instrum. Rot. decis. 789. p. 1. diuers.*

6. Secundò reconsecratur Ecclesia in casu quo parietes fuerint incendio absumpti, destructi, seu diruti omnes, siue maiori parte. *cap. Ecclesiis. cit.* si tamen solum tectum combustum sit, vel etiam de parietibus quid modicum, non reconsecratur. *cap. de fabrica. lo. cit. de consecr. dist. 1. c. proposuisti. iun. gl. de consecr. Eccl.* quod totum pendere ex iudicio Episcopi docet Host. *ib. de consecr. Eccl. in sum. num. 5.*

Tertiò reconsecratur si fuerit ab hæretico consecrata. *c. Ecclesias. c. Arrianorum. dist. 1. cit. de consecr.*

Reconciliatio autem quæ est diuersa à cõsecratione adhibetur in casibus pollutionis Ecclesiæ, qui pluribus modis accidere possunt. Vt primo si Ecclesia 7. polluatur effusione sanguinis magna, & iniuriose facta in Ecclesia. Magna quidem, nam si sit effusus modicus sanguis, vt si percutiatur aliquis quo sanguis fluat ex naribus, nõ dicetur polluta Ecclesia. *cap. cum illorum. iun. gl. de sent. excomm. Ang. v. consecratio. num. 4. Arm. eod.* & iniuriosè facta: nam si casu aliquo percussus fuerit quis ad sanguinis profluuium, propterea non censebitur polluta Ecclesia. Similiter nõ sequetur pollutio Ecclesiæ, si foris vulneratus confugiat ad Ecclesiam & ibi effundat sanguinem, pollutio enim fundatur super violentia facta in Ecclesia, non super sola effusione sanguinis, vnde & è contra vulnerato ab quo in Ecclesia, etiamsi inde egrediatur antequam ibi sanguinem fundat, seu illum excipiat panno, aut vase aliquo, vel si quis suffocatur & moritur violenter sine sanguinis effusione, remanebit tamen Ecclesia polluta, propter violentiam in ea commissam. *Nau. in man. c. 27. num. 256.*

Item polluitur Ecclesia effusione seminis, siue illa fuerit licita siue illicita.

cap.

Non solum autem altare solo fixum sed & portatile, quod viaticum dicitur consecratur. de quo loquitur *tex. c. concedimus. dist. cit.* sed istius vsus extra Ecclesiam in qua de licentia Episcopi celebrari consueuit, est interdictus. *c. Missarum. cap. hic ergo. dist. cit.* & praesertim Conc. Trid. *sess. 22 de tant. in celeb.* quo obstante licet olim potuerit celebrari cum similibus altaribus de licentia Episcopi. *cap. concedimus. dist. cit. Abb. in cap. fin. de consecr. Eccles. & in cap. in his. num. 2. de priuil. Ioan. Andr. ib.* tamen hodie non potest talem licentiam concedere Episcopus, vt deducit *Nau. cons. 1. q. 37. de consit. in antiq.* vbi testatur de consuetudine recepta interpretādi hoc sensu allegatum *Conc. & cons 16. de priuil.* vbi deducit etiam ipsummet Episcopum vbi est receptum Conc. Trid. non posse extra propriam Dioecesim vti altari portatili vigore *c. fin. de priuil. in 6.* sed in propria Dioecesi tantum vti posse eo priuilegio.

11. Violatur altare solo fixum si loco moueatur, vtrumque autem si fuerit enormiter laesum, vel si sigillum sub quo reliquiae conduntur frangatur, seu lapis, sub quo sunt reliquiae amoueatur. *cap. si motum. dist. cit. iun. gl. v. altare. Abb. in c. 1. num. 3. de consecr. Eccles.* quod potius manet iudicio Episcopi, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere potest, num sit sequuta violatio. *Host. lo. sup. cit. Arm. v. altare* semel autem violatū non recōciliatur amplius, sed iterum est consecrandum. *Arm. lo. cit.* & altari violato, non violatur Ecclesia. *Abb. lo. cit. c. proposuisti. num. 10.*

Consecratio tam Ecclesiae quam altaris sine Missa fieri prohibetur. *cap. omnes Basilicae. dist. cit. de consecr.*

12. In consecratione Ecclesiae concedere potest Episcopus vnius anni indulgentiam, & pro diebus singulis anniuersarijs consecrationis dierum quadraginta: nec valet indulgētia maior, licet plures Episcopi consecrent, & à pluribus concedatur. *cap. cum ex eo. §. adhaec. de poenit. & remiss. c. fin. eo. tit. in 6.*

Vltra Ecclesiae & altaris consecrationem ad ministerium Diuinorum consecrantur etiam vasa sacra & vestes, quae & attrectari non debent, nisi per ministros Ecclesiae in sacris Ordinibus constitutos. *cap. in sancta dist. cit. de consecr.*

Et quidem calix & patena dum consecratur vngitur chrismate, nec debet cōsecrari ligneus, siue ex vitro vel aurichalco, sed ex auro, argento, siue etiam paupertate vrgente ex stanno fabrefactus. *cap. vasa. cap. vt calix dist. cit. de consecr.*

Vestes autem, lintea, & panni altaris sine aliqua vnctione benedicuntur ceremonijs adhibitis, quae in Pontificali videri possunt. *c. vestimenta. lo. cit.* Nec Episcopus eorum benedictionem alteri potest committere. *Arm. v. benedictio. num. 12.* Sed Papa bene potest, vnde & in facto reperitur plurimis concessum à sede Apostolica priuilegium de consecrandis paramentis Ecclesiae absque vnctione, vt Six. IV. & Leo X. Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs, Guardianis Ordinis minorum concessit facultatem benedicendi paramenta & ornamenta ad eorum Ecclesiarum vsum necessaria, in quibus vnctio chrismatis nō adhibetur: item & potestatem reconciliandi eorum Ecclesiam pollutam, aqua exorcizata ab Episcopo; vel si Episcopus in remotis agat, vt etiam aquam huiusmodi ipsimet exorcizare possint. relatum inuenitur hoc priuilegium *apud Cōfect. inter priuil. mend. fol. 140.* quod & omnibus alijs mendicantiū Ordinibus seruit, cum omnes aequè isti ordines sua sibi 13. 14.

inuicem priuilegia communicent. *vt confess. cit. in sum. eorum priuil. tit. 3. c. 5.* Vnde & Patres Soc. Iesu eodem priuilegio vti possunt, cum eorum quoque Soc. inter ordines mendicantium cēseatur. Constit. Pij V. quam alia occasione referemus. Imò expressè illis hæc facultas consecrandi paramenta Ecclesiæ fuit concessa à Paulo iii. *vt in eius const. relata apud* Eman. *Roder. in sua collect. priuil. Tom. 2.*

Similiter & Abbates benedicere possunt dicta paramenta, quisque pro vsu duntaxat Ecclesiæ suæ *c. Abbates. iun. gl. v. tonsuram. de priuil. in 6.* non tamen calicem vel patenam, neque alia in quibus adhibēda esset olei vnctio. *vt gl. ead.* Neque corporalia. *c. consulto. dist. cit. de consecr. Ang. v. benedictio. num. 2.*

Campanæ etiam ex consuetudine Ecclesiæ benedicuntur cum vnctione olei & Chrismatis, libri tamen Ecclesiæ non solent benedici. *gl. in c. 1. de pignoribus.*

Profanantur vasa sacra, & vestes cum amittunt formam propriam, non autem si sint leuiter lacera. *Ang. Arm. locis cit.*

Vetusta autem & consumpta in vsus prophanos conuerti non debent, sed in loco honesto reponi sicut & ligna parietum Ecclesiæ seu altaris cremanda sunt. *cap. ligna Ecclesiæ. dist. cit. de consecr.*

Pro consecratione Ecclesiæ vel altaris 15.
vel pro benedictionibus prædictis, nihil potest recipere Episcopus præter procurationem, si fuerit hæc loci consuetudo. *c. cum sit Romana. de sim. c. placuit. 1. q. 2. Abb. in c. proposuisti. nu. fin. de consecr. Eccles.*

PRAXIS EPISCOPALIS
PARS SECVNDA.
De potestate Iurisdictionis Episcopalis.

ORdinis Episcopalis potestate secundum quod breuitatis ratio postulabat absoluta, subsequitur iurisdictionis ipsius tractatio. Quæ quoniam multiplex est, alia enim fori pœnitentialis, alia fori contentiosi, alia demum voluntaria dici potest: nos etiam iuxta diuisionem hanc aliqua de ipsa referre conabimur. Et in primis quidem eam quæ est fori pœnitentialis absoluemus, tanquam affiniorem præcedenti tractatui, similia similibus magis coniungentes.

CAPVT PRIMVM.
DE IVRISDICTIONE FORI POENItentialis.
ARTICVLVS PRIMVS.
In quibus casibus absoluere non posit Episcopus.

1 *Episcopi in locum Apostolorum successerunt.*
2 *Papa solus habet plenitudinem potestatis in Ecclesia.*

3 *Papa potest sibi reseruare casus quos vult.*
4 *Casus reseruati in Bulla Cœnæ Domini.*
5 *Casus Papæ reseruati in corpore iuris. Conc. & diuersorum extrauag.*

1. Circa hoc itaque notandum est in primis, quod licet Apostoli à Domino parem cum Petro acceperint potestatem. *c. in nouo. 21. dist. Host. in sum. de temp. ord. num. 34.* eam tamen acceperunt in persona Petri. *cap. quodcunq. 24. q. 1.* & propterea Petrus solus obtinet principatum, nam illi soli dictū est. *Ioan. 21.* Pasce oues meas. *c. puto q. 7.* consequenter & Papa qui in Petri successit locum, licet eandem videatur habere potestatem cum Episcopis qui in locum Apostolorum successerunt. *cap. quorum vices. 63. dist. c. videntes. 12. q. 1.*
2. *Abb. in c. per venerabi em. num. 20. qui fil. sint legit.* Conc. Trid. *sess. 23. c. 4.* principatum tamen iurisdictionis solus habet, eamque immediatam à Christo Domino in vniuersa Ecclesia. *cap fuit semper. cap. cuncto. & seq. 9. q. 3. c. est aliud. 24. quæst. 1. extrauag. vnam sanctam. de maior. & obed. comm.* Episcopi autem habent illam communicatiuè per Papā, & dependenter ab ipso. *cap. ita Dominus. 19. dist.* Theologi communiter *in 2. 2. q. 1. art. 10.* præterea *S. Th. in 4. dist. 19. q. 1. art. 3. Caiet. Tom. 1. opusc. tract. 1. c. 2. Turrecrem. in sum. de Eccles. lib. 2. ca. 54. Couar. in Reg. peccatum. 2. p. §. 9. à num. 6. Nau. in Man. cap. 27. num. 263. Suarez de Sacram. disp. 25. sect. 1.* qui ex hoc fundamento disputant, an potestas Episcoporum sit de iure Diuino vel humano, cum illis non detur nisi mediate per Summum Pontificem. Et quidem limitata ipsis semper conceditur, tū quoad certum populum seu Diœcesim determinatam, extra quam ipsorum iurisdictio non extendatur, vnde manauit prohibitio, ne aliquis in subditos alienæ Diœcesis iurisdictionem exerceat. *cap. placuit. de pœnit. dist. 6. c. quod autem. c. omnis. de pœnit. & remiss.* Tum etiā quod genera peccatorum, nam aliqua consueuit sibi retinere Papa *cap. si quis. 17. q. 4. c. cum illorum. de sent. excom.* Hancq; 3.
potestatem reseruandorū casuum fuisse semper in Ecclesia sufficienter deducit Suarez *lo. cit. de Sacram. disp. 29 sect. 1. num. 2.* & expressè Conc. Trid. *sess. 14. cap. 7 & can. 11.* vbi tenentes contrariū anathemate damnat.

Reseruare itaque solet sibi Papa plures casus in quibus Episcopi sese intromittere non possunt: & primo reseruati sunt ipsi casus contēti in Bulla cœnæ Domini, in qua cum tot fere sint casus & sententiæ quot verba, nec sine periculo omissionis necessariorum summari possit, & vt ex ipso fonte potius casus huiusmodi reseruati cognoscantur, tenorem ipsius vtilitati & commoditati omnium hic posuimus. Explanatio autem eius haberi potest *à Nau. in man. cap. 27. à num. 49. Suarez de cens. disp. 21. sect. 1. & 2. Viuald. in suo candelabro aur.* Bulla ipsa Pauli PP. V. feliciter moderni est *vt sequitur.*

PAVLVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei ad futuram rei memoriam.

Pastoralis Romani Pontificis vigilantia & sollicitudo, cum in omni Christiana Reipub. pace & tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assiduè versatur, tum potissimum in Catholica fidei, sine qua impossibile est placere Deo, vnitate atq; integritate retinenda & conseruanda maximè elucet. Nimi-

rum vt fideles Christi non sint paruuli fluctuantes, neq; circumferantur omni vento doctrina in nequitia hominum ad circumuentionem errorũ, sed omnes occurrant in vnitatem fidei & agnitionis Filij Dei in vnum perfectum, neque se in huius vitæ Societate & communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat, sed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra sub Christo capite eiusq; in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri successore, à quo totius Ecclesiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem; atq; ita Diuina gratia adiutrice sic præsentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas Romani Pontif. prædecessores nostri hodierna die qua anniuersaria Dominicæ Cœnæ commemoratione, solemnis est, spirituale Ecclesiasticæ disciplinæ gaudium & salutaria iustitiæ arma ministerium summi Apostolatus, ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueuerunt.

Nos igitur quibus nihil optatius est quam fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem & iustitiam Deo auctore tueri, vetustum & solemnem hunc morem sequentes.

Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis Patris & Filij & Spiritus sancti, auctoritate quoq; Beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra, quoscunque Hußitas, Vuicleffistas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes & singulos alios Hæreticos quocunq; nomine censeantur, & cuiuscunq; sectæ existant, eorum credẽtes, receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros Hæresim continentes vel de religione tractantes, sine authoritate nostra, & Sedis Apost. scienter legentes aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quauis causa publicè vel occultè, quouis ingenio vel colore: nec non Schismaticos & eos qui se à nostra & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt vel recedunt.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos cuiuscunque status, gradus seu conditionis fuerint, Vniuersitates verò Collegia & Capitula quocunque nomine nuncupentur interdicimus ab ordinationibus seu mandatis nostris ac Rom. Pontificum pro tẽpore existentium ad vniuersale futurum Concilium appellantes: nec non eos quorum auxilio vel fauore appellatũ fuerit.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes Pyratas, Cursarios, ac latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à monte Argentario vsq; ad Terracinam: ac omnes eorum fautores, receptatores & defensores.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos qui Christianorum quorumcunque nauibus tempestate seu in transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta, in mari vel in littore inuenta cuiuscunque generis bona, tam in nostris Tyreni & Adriatici, quam in cæteris cuius-

iuscunque maris regionibus & littoribus surripuerint. Ita vt nec ob quodcunque priuilegium, consuetudinem aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemuis praetextum excusari possint.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes qui in terris suis noua Pedagia seu gabellas praeterquã in casibus sibi à iure seu ex speciali Sedis Apostolicae licẽtia permissu imponũt, vel augent seu imponi vel augeri prohibita exigunt.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarũ, etiam in forma breuis ac supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarios, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatarum: nec non falsò fabricantes litteras Apostolicas etiã in forma breuis, & etiã falsò signãtes supplicationes huiusmodi, sub nomine Romani Põtificis, seu Vicecãcellarij, aut gerentium vices praedictorum.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes & inimicos, vel Haereticos, per nostras, siue huius sanctae sedis sententia expresse & nominatim declaratos, deferunt seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, Chalibem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipso canape, quam alia quacunque materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi, quibus Christianos & Catholicos impugnant. Nec nõ illos qui per se, vel alios de rebus statum Christianae Reipub. concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas & Christianae Religionis inimicos, nec non Haereticos, in damnũ Catholicae Religionis certiores faciunt illisque, ad id auxilium, consilium vel fauorem quomodolibet praestant. Non obstantibus quibuscunque priuilegijs, quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis per nos, & sedem praedictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes impedientes seu inuadentes eos qui victualia seu alia ad vsum Romanae Curiae necessaria ducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, siue perturbant, seu haec facientes defendunt per se vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, praeminentiae, conditionis, & status etiamsi Pontificali, seu Regali, aut alia quauis Ecclesiastica vel mundanae praefulgeant dignitate.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui ad Sedem Apostolicam venientes & recedentes ab eadem, sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent; nec non illos omnes qui iurisdictionẽ Ordinariam, vel delegatam, à nobis vel nostris iudicibus nõ habentes, illã sibi temerè vẽdicantes, similia cõtramorantes in eadem Curia audent perpetrare.

Item excommunicamus & anathematizamus, omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes seu depradantes Romipetas seu peregrinos ad Vrbem causa deuotionis seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel

ab ipsa recedentes & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, sedisq; Apostolicæ Legatos vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seu dominijs eyicientes, nec non ea mandantes vel rata habentes, seu præstantes eis auxilium, consilium vel fauorem.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui per se vel per alios, personas Ecclesiasticas quascunq; vel sæculares ad Rom. Curiam super eorum causis & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequẽtes, aut procurantes, negotiorumq; gestores, aduocatos, procuratores, & agentes, seu etiã Auditores, vel iudices super dictis causis, vel negotijs deputatos occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi occidũt, seu quoquo modo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se vel per alios directè vel indirectè delicta huiusmodi committere exequi vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunq; præminentiæ & dignitatis fuerint.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos, quam sæculares cuiuscunq; dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine vel futura executione literarum Apostolicarum, etiam forma Breuis tam gratiam quam iustitiam concernentium, nec nõ citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorũ, processuum executorialium & aliorum decretorum à nobis & à sede prædicta seu Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditorib. Commissarijs alijsq; Iudicibus & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias ad Curias sæculares & laicam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam fisci, procuratore, vel aduocato appellationes huiusmodi admitti, ac literas, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi & retineri faciunt, quiue illa simpliciter & sine eorum beneplacito, & consensu vel examine executioni demandari, aut ne tabelliones & notarij super huiusmodi literarum & processuum executione, instrumenta vel acta conficere aut confecta parti cuius interest tradere debeant, impediunt vel prohibent, ac etiam partes seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, notarios, executores literarum, citationum, monitoriorum & aliorum prædictorum, capiũt, percutiũt, vulnerant, carcerant, detinent, ex ciuitatibus, locis, & Regnis eyciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & cõminantur per se, vel alium seu alios publicè vel occultè. quiq; alias quibuscunque personis in genere vel in specie, nec pro quibusuis eorum negotijs prosequendis, seu gratijs, vel literis impetrandis ad Rom. Curiam accedãt aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel literas à dicta sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè, prohibere, statuere, seu mandare, vel alias apud se aut notarios, seu tabelliones vel alias quomodolibet

dolibet detinere præsumunt.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos qui per se vel alios auctoritate propria ac de facto quarumcunq; exemptionum vel aliarũ gratiarum & literarum Apostolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales & spiritualibus annexas ab Auditoribus & Commissarijs nostris alijsq; Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illarumuè causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione, tanquam iudices interponunt. Quiuè partes actrices quæ illas committi fecerunt & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt à censuris vel pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel alias compellunt, vel executionem literarum Apostolicarum seu executorialium processuum, ac decretorũ prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos vt dicunt supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis & sede Apostolica legitimè prosequãtur; etiamsi talia committentes fuerint præsidentes Cancellariarum, consiliorũ, parlamentorum, cancellarij, Vicecancellarij, consiliarij, ordinarij, vel extraordinarij quorumcunq; Principum sæcularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij seu Vicarij fuerint.

Quivè ex eorum prætenso officio vel ad instantiam partis aut aliorum quorumcunq; personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, Collegia Ecclesiarũ quarumcunq; corã se ad suũ tribunal, audiẽtiam, cancellariã, consiliũ, vel parlamentum, præter iuris Canonici dispositionẽ trahunt vel trahi faciunt, vel procurant directè vel indirectè quouis quæsito colore, nec non qui statuta ordinationes, cõstitutiones, pragmaticas seu quæuis alia decreta in genere vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiã prætextu cuiusuis consuetudinis aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis & ordinatis vsi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quouis modo restringitur, seu nostris & dictæ Sedis ac quarumcunq; Ecclesiarũ iuribus, quomodolibet directè vel indirectè, tacitè vel expressè præiudicatur.

Nec non qui Archiepiscopos, Episcopos aliosue superiores & inferiores prælatos & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè, carcerando vel molestando eorum agentes procuratores vel familiares, nec non consanguineos, & affines, impediunt, quo minus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscunq; vtantur, secundum quod Canones & sacræ constitutiones Ecclesiasticæ & decreta Conciliorum Generalium & præsertim Tridentini statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum vel etiam ab eis delegatorum quorumcunq; sentẽtias & decreta,

aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias & alias Curias saculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata etiam pœnalia Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni & contra illos exequi procurant; eos quoq; qui hac decernunt, & exequuntur seu lant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.

Quique iurisdictiones, seu fructus, reditus & prouentus ad nos, & sedem Apostol. & quascunq; Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, monasteriorũ & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinẽtes vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Rom. Pontificis vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

Quivè collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera, Clericis, Prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis, ac eorum & Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumq; fructibus, reditib. & prouentibus huiusmodi, absque simili Rom. Põtificis speciali, & expressa licẽtia imponunt, & diuersis etiã exquisitis modis exigunt, aut sic imposito etiã à sponte dãtibus & concedentibus recipiũt. Nec non qui per se vel alios, directè vel indirectè prædicta facere exequi vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunq; sint praeminentiæ, dignitatis, ordinis, cõditionis, aut status, etiamsi Imperiali aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones & alij Potentatus quicunque, etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus & Terrũ quoquomodo præsidentes & Consiliarij, & Senatores aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti innouantes decreta super his per sacros Canones tã in Lateranen. nouissimè celebrato, quã alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoscunque Magistratus & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, & Subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo seu sententias contra illas proferendo vel exequendo, sine speciali specifica & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia. quiq; eiusmodi licentiam ad personas & casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiamsi talia committentes, Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij aut quouis alio nomine nuncupati.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui per se, seu alios directè vel indirectè sub quocunq; titulo vel colore inuadere, destruere, occupare ac detinere præsumpserint in totum vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, Corsicæ, Terras circa Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayssinum, Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas prouincias illarumq; terras & loca ac Terras specialis commissionis Arnulforũ Ciuitatesq; nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auio-

Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias ciuitates, Terras, & Loca, vel iura, ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæq; Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subiecta, nec non supremam iurisdictionem in illis, nobis & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præsumant; nec non adhærentes fautores & defensores eorum seu illis auxilium, consilium vel fauorem quomodolibet præstantes.

Volentes præsentes nostros processus ac omnia & quæcunq; his litteris contenta, quousq; huiusmodi alij processus à nobis aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosq; effectus omnino sortiri.

Cæterum à prædictis sententijs nullus per alium quam per Rom. Pontificem nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatū, & indultorū quibuscūq; personis Ecclesiasticis sæcularibus & quorūuis ordinum etiam mendicantiū, ac militarium Regularibus, etiam Episcopali vel alia maiori dignitate præditis, ipsisq; ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus & Domibus ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus & locis pijs; nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus per nos & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum & innouatorum, ac concedendorum & innouandorum.

Quod si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus, excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, grauius contra eos spiritualiter & temporaliter prout expedire nouerimus processuri.

Declarantes ac protestantes quamcunq; absolutionem etiam solemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis cum vero proposito vlterius similia non committendi destiterint, ac quoad eos qui contra Ecclesiasticam libertatem vt præmittitur statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuijs seu Capitularibus locis, aut libris in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per huiusmodi absolutionem aut quoscunq; alios actus contrarios tacitos vel expressos, ac etiam per patientiam & tollerantiam nostram vel successorum nostrorum quantumcunq; tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis ac quibuscunq; iuribus sedis Apost. ac S. R. Ecclesiæ vndecunq; & quandocunq; quæsitis vel quærendis nullatenus præiudicari posse aut debere.

Non obstantibus priuilegijs, indulgētijs & litteris Apostolicis generalibus vel specialibus, supradictis vel eorum alicui, seu aliquibus alijs cuiuscunq; ordinis, status, vel conditionis, dignitatis & præeminentiæ fuerint, etiamsi vt præmitti-

M

tur Pōtificali, Imperiali, Regali, seu quauis Ecclesiastica & mundana praefulgeāt dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis à praedicta sede ex quauis causa etiam per viam contractus aut remunerationis, & sub quauis alia forma & tenore, ac cum quibusuis clausulis etiam derogatoriarum derogatorijs concessis, etiam continentibus, quod excōmunicari, anathematizari vel interdici non possint per literas Apostolicas nō facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs & cognominibus & dignitatibus eorum mentionem, nec non consuetudinibus etiam immemorabilibus ac praescriptionibus quantumcunq; longissimis & alijs quibuslibet obseruantijs scriptis vel nō scriptis, per quae contra hos nostros processus ac sententias, quo minus includātur in eis, se iuuare valeant vel tueri. Quae omnia quoad hoc & eorum omnium tenores ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso insererentur, praesentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, caeterisq; contrarijs quibuscūq;.

Vt verò praesentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas seu membranas processus ipsos continentes valuis Ecclesiae S. Ioannis Lateranēsis & Basilicae Principis Apostolorum de vrbe appendi faciemus, vt ij quos processus huiusmodi concernūt, quod ad ipsos non peruenerint, aut quod ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem praetendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Insuper vt processus ipsi & praesentes literae ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisq; ciuitatibus & locis fuerint publicata, vniuersis & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis & locorū ordinarijs & Praelatis vbilibet constitutis per haec scripta committimus, & in virtute sanctae obedientiae districtè praecipiendo mādamus, vt per se, vel per alium seu alios praesentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, aut si expedire viderint etiam pluries in Ecclesiis suis dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent. Caeterum Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, alijq; locorum Ordinarij & Ecclesiarum praelati, nec non rectores, caeteriq; curam animarum exercentes, ac Praesbyteri saeculares & quorumuis ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confessiones quauis authoritate deputati, transumptum praesentium literarum penes se habeant, easq; diligenter legere & percipere studeant.

Volentes earundem praesentium transumptis etiam impressis, Notarij publici manu subscriptis & sigillo iudicis ordinarij Rom. Curiae vel alterius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eandem prorsus fidem in iudicio & extra illud vbique locorum adhibendā fore, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent adhibitae vel ostensae.

Nulli ergo hominū liceat hanc paginā nostra excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innoda-

dationis declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum. anno Incarnat. Domini. 1606. 10. Kal. April. Pont. nostri an. 1.

P. Card. Prodatarius.

M. Vestrius Barbianus.

S. de Vrsinis.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo Sexcentesimo sexto, Indict. quarta, die verò 23. mensis Martii Pont. Sanctiss. in Christo Patris & D. N. D. Pauli Papæ V. anno eius primo supradicta litera Apostolicæ affixa & publicata fuerunt ad valuas Basilicarum Principis Apostolorū & S. Ioannis Lateran. & in acie campi Floræ per nos Bernabeum Politum, & Bernardinum Mazzatellum S.D.N. Papæ Curs.

Io. B. Bagni. Mag. Curs.

Vltra Bullam præmissam in corpore iuris, & in diuersorum extrauagantibus, multæ aliæ reseruationes Papales reperiuntur.

1 *Cap. si quis suadente. 17. quæst. 4. cap. mulieres, de sent. excommun. percutientium Clericum.*

2 *Cap. studuisti, de offi. leg. cap. sane, de offi. deleg. absolutio excommunicationis latæ à legato, postquam ipsius legationis tempus expirauit.*

3 *Cap. dura. cap. ad falsariorum de crimin. falsi falsariorum declaratorum, si intra dies viginti post declarationem non obtemperauerint.*

4 *Cap. significauit, de sent. excom. communicantium scienter cum excommunicatis à Papa.*

5 *Cap. tua, ibid. incendiariorum postquam fuerint declarati.*

6 *Cap. conquestus, ibid. effringentium & spoliantium Ecclesias si fuerint declarati.*

7 *Cap. fundamenta. de elect. in 6. eligentium in Senatorem Romanum Imperatorem, Regem vel Principem aliquem, Comitem, & sic electi sese intrudentis in dictum officium sine Papæ consensu.*

8 *Cap. quicunq;, de sent. excomm. in 6. tribuentium facultatem vexandi, capiendi, interficiendi, personas seu eorum suorumq; res, bona, eo quod tulerint excommunicationis, suspensionis seu interdicti sententiam.*

9 *Clem. multorum. §. verum. de hæret. inquisitorum propter odium, gratiam, fauorem, quæstum, negligenter procedentium in eorum officio, vel falso alicui hoc crimen imponentium.*

10 *Clem. 1. de priuil. Regularium sine licentia loci Parochi ministrantium Eucharistiæ, Vnctionis, Matrimonij Sacramenta, vel absoluentium excommunicatos à Canone, vel statuto prouinciali seu synodali, præterquam in casibus à iure vel speciali priuilegio ipsis concessis.*

11 *Clem. cupientes, de pœnis inducentium aliquem ad vouendum vel iurandum de eligenda sepultura in eorum Ecclesiis.*

12 *Clem. graue, de sent. excomm. facientium celebrari Diuina in loco interdicto, vel prohi-*

prohibentium ne excommunicati tempore Diuinorum eijciantur ex Ecclesia, tum & ipsorum excommunicatorum si non exiuerint moniti.

13 Extrauag. 2. de sepult. comm. *incidentium cadauera mortuorum vel coquentium, vt ossa separentur quo alio transferri possint.*

14 Extrauag. etsi Domini 1. 2. de pœnit. & remiss. comm. *absoluentes in casibus ibi expressis. & alijs Papa reseruatis incidunt in excõmunicationẽ ipso facto Papæ reseruatam, & eorum absolutio est nulla.*

15 Extrauag. 1. & secunda de Simonia *cõmittentium Simoniam in ordine vel beneficio, vel religionis ingressu. Similiter accipientes pro collatione siue traditione possessionis beneficij partem aliquam fructuum vel distributionum ipsius beneficij, seu de dando aliquid iurare facientes prouisum de beneficio, voluit incurrere similem censuram.* Pius V. Const. sua incip. Durum nimis. de an. 1570. Kal. Iun.

16 Extrauag. Viam ambitiosæ. de Regular. *transeuntium de regula mendicantium, ad non mendicantes sine licentia Papæ.*

17 Conc. Constantien. sess. 41. incip. omnis ætas *rapientium bona Cardinalium, dum in conclaui sunt seu electi in Papam.*

18 Conc. Triden. sess. 5. de peccato originali. innouat extrauag. Six. IIII. incip. grauè nimis. de reliq. & venerat. san. *qua reseruatur excommunicatio asserentium peccare mortaliter eos qui dicunt B. M. V. conceptam esse in peccato originali, vel econtra.* Idem innouauit Pius V. const. sua, incip. Super specula. de an. 1570. prid. Kal. Decemb. Et nouissimè Paul. V. easdem prohibitiones & pœnas ad Conciones, Lectiones, Conclusiones, & actus publicos extendit decreto suo publicato in an. 1617. 12. mensis Sept. quod alio loco referemus.

19 Extrauag. 1. de sent. excommun. comm. innouata per Greg. XIII. in anno 1574. Nonis Nouemb. *dantium, accipientium, promittentium aliquid in Curia Rom. pro gratia seu iustitia obtinenda.*

20 Conc. Lateranen. sub Iulio II. sess. 5. *Cardinalium committentium simoniam in electione Papæ.*

21 Apud S. Anto. 3. par. tit. 25. nu. 30. Syl. ver. excommunicatio. 7. *peregrinantium ad sepulchrum Domini sine licentia Papæ.*

22 Conc. Lateranen. sub Leo. X. sess. 9. *Cardinalium reuelantium secreta Consistorij.*

23 Ibid. sess. 11. *prædicantium falsa miracula seu allegantium prophetias quæ non extant.*

24 Ibid. *Detrahentium Episcopis, Prælatis eorumq́; statui.*

25 Extrauag. munera Pauli. II. comm. *officialium quorumcunq́; accipientium munera præter comestibilia paucorum dierum.*

26 Conc. Trid. sess. 22. cap. 11. de ref. *bona, fructus, census Ecclesiarum vel piorum locorum vsurpantium, quæ videtur in Bulla Cœnæ Domini contineri.*

27 Extrauag. Pauli III. & Greg. XIII. *non reddentium integrè computa in Camera Apostolica.*

28 Extrauag. Pauli. III. cum secundum *tractantium de nouo Papa eligendo viuente alio.*

29 *Pij IV. Ea quæ de anno. 1560. idib. Nou. pugnantium in duello, quæ eadem prohibitio facta fuit prius à Iulio 2. Leon. X. Clem. VII. Conc. Trid. sess. 25. cap. 19. de ref. reassumpta à Greg. XIII. Constitut. incip. Ad tollerandam. public. 24. Decemb. anno 1582. & nouissimè omnes istæ ordinationes renouatæ fuerunt à Clem. VIII. ordinatione sua incip. Illius vices. de anno 1592. qua omnes duellum seu certamen singulare ex composito ineuntes nec non id suadentes aut prouocantes, opem, consilium fauoremq; præstantes, equos, arma & commeatus præbentes, aut comitantes, chartas, libellos, ad hoc deferentes, de industria spectatores, defensores, fautores, excommunicatione prædicta ligari decernit.*

30 *Extrauag. in eminentis. Eug. IV. procedentium per censuras contra eos qui in Curia in seruitio PP. seu pro negotijs expediendis morantur, tum & illorum qui beneficia per priuationem sic in Curia morantium vacantia acceptauerint. quæ hodie videtur comprehensa in Bulla cœnæ Domini.*

31 *Extrauag. cum sicut. Innoc. VIII. fingentium se esse nepotes Cardinalium quo litteras gratis expediant.*

32 *Extrauag. Romanam. P. Pij IV. Intolerabilis. Pij V. accipientiū beneficia in confidentiam.*

33 *Extrauag. Pij IV. In sublimi. Pij V. In omnibus. excommunicat officiales S. Pœnitentiariæ. qui aliquid pro expeditione etiam à sponte dantibus accipiunt, vel ea quæ ipsis sunt prohibita expediunt; Similiter & Officiales, Correct. Cancellariæ & contradictarum, & reseruat absolutionem.*

34 *Constitut. Greg. XIII. incip. vbi gratia. Anno 1575. Idib. Iunij. innouauit excommunicationes antiquas contra ingredientes Monasteria Monialium sine licentia expressa Superiorum, & excommunicationis incursæ propter huiusmodi ingressum absolutionem Papæ reseruat; similiter & Moniales exeuntes extra claustrum præterquam in casibus magni incendij, infirmitatis, lepræ, vel Epidemiæ, & eas receptantes, comitantes, incurrunt excommunicationem reseruatam ex constitut. Pij V. incip. Decori. ann. 1570. Kalend. Febr. ad quod alia constitutio eiusdem Pij V. incip. Regularium. de an. 1566. 24. octobr. qua prohibentur mulieres quocunque etiam priuilegiorum quorumcunq; prætextu, ingredi Monasteria Virorum sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda & Papæ reseruata.*

35 *Constitut. Pij V. incip. Quam plenum. anno 1570. 4. Non. Ianu. publicantes indulgentias, & facultatem dantes eligendi confessores in reseruatis aliquid soluentibus, minores prælatos voluit incurrere excommunicationem, Episcopos verò suspensionem ab ingressu Ecclesiæ & Sacramentorum perceptione vsq; ad restitutionem & absolutionem Sedi Apostol. reseruauit.*

36 *Extrauag. Mart. V. incip. ad reprimendas excommunicat. trahentes personas Ecclesiasticas ad forum sæculare, & Iudices sæculares si iudicauerint sic tractos Clericos ad ipsorum iudicium ipsiusq; excommunicationis absolutionem reseruat Sedi Apostol.*

37 *Varijs extrauag. Pij V. Greg. XIII. Sixt. V. excommunicantur bannitorum receptatores, fautores & absolutio reseruatur.*

38 *Multa etiam reseruationes reperiuntur in fauorem diuersarum Religionum factæ, vt eorum qui famosos libellos contra Religiosos publicant, corũ Apostatas recipiunt, Religiosi ipsi per fauores, subornationes in electionibus eorum officia quærentes, impedientes personas volentes ingredi religionem, quæ in diuersis Regularium priuilegijs videri possunt apud Confect. in sua Collectione priuil. mendic.*

39 *Extrauag. Pij V. i ip. licet omnibus excommunicat capientes Christianos habitantes in locis à Turcis occupatis. Eiusdem Pij V. constit. incip. Quantam incurrunt suspensionem Papæ reseruatã admittentes resignationem beneficiorũ contra formam in eadem Constit. præscriptã & si violauerint huiusmodi suspensionem, contrahunt excommunicationem similiter Papæ reseruatam.*

40 *Constitut. Greg. XIII. incip. inter Apostolicas anni 1584. Nonis septem. excommunicat facientes iurare illicita vel de obseruandis ordinationibus statutis contrarijs decretis Concil. Triden. & reseruat absolutionem.*

41 *Clem. VIII. decreto suo damnauit opinionem asserentium confessionem & absolutionem Sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri, & si quis talem opinionem docuerit, defenderit, tractauerit, imprimi fecerit, eum voluit incurrere ipso facto excommunicationem à solo Romano Pontifice absoluendã. quod decretum scitu perutile hic posuimus,* vt sequitur.

Sanctissimus D. N. auditis votis Patrum Theologorum & re cum Illustrißimis & Reuerendiß. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus maturè & diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet licere per litteras seu internuncium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, adminus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcepitq; ne deinceps ista propositio publicis priuatisq; lectionibus, concionibus, & congreßibus, doceatur, neuè vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, impri mi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè seu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ quam ipso facto incurrat & à qua non poßit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunq; etiam dignitate fungente etiam Sanct. Roman. Ecclesiæ Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, alijs etiam pœnis arbitrio infligendis subiaceat. Publicata Rom. 19. Iulij. 1602.

Quintil. Adrian. Not.

42 *Reseruata est ad extremum Papæ dispensatio quinque votorum Religionis, Castitatis, peregrinationis ad limina S. Apost. Petri & Pauli, Hierosolymam, Copostellam extrauag. Six. IV. & si Dominici de pœnit. & remiß. comm. Nau. cap. 12. num. 75. In præmißis itaq; reseruatis absolutiones dare non potest Episcopus, præterquam si priuilegium ad hoc habuerit speciale, vel in casibus vt infra referemus*

ARTI-

ARTICVLVS II.

In quibus casibus absoluere possit Episcopus.

1 *Episcopo incumbit cura animarum totius Diœcesis.*
2 *Sacerdos non approbatus nulliter audit confessionem.*
3 *Parochus censetur approbatus ipsa prouisione de beneficio curato.*
4 *Parochus licet habeatur pro approbato, non potest audire confessiones in tota Diœcesi.*
5 *Parochus potest audire confessionem sui Parochiani etiam in aliena Diœcesi.*
6 *Episcopus potest concedere approbationem ad confessiones, siue amplam, siue limitatam.*
7 *Regulares debent obtinere approbationem ad confessiones ab ordinario.*
8 *Approbatio ad confessiones Regularibus concessa, quomodo reuocari possit.*

CAsibus itaque præmissis exceptis in omnibus alijs absoluere potest Episcopus in foro animæ: habet enim plenā quo ad hoc potestatē in sua Diœcesi. *c. Deus qui de pœnit. & remiss.* vt est ordinarius rector & confessor suæ
1. Diœcesis. *vt not at gl. in cap. si Episcopus. tit. cit. in 6. Host. in sum. eo. tit. num. 14. Ang. v. confessio. 3. num. 3.* ipsiq́ue principaliter incumbit cura animarum suæ Diœcesis. *cap. quæcunq. 10. q. 1. c. præcipimus. 12. q. 1.* ita quod alij inferiores Sacerdotes licet in ordinatione sua recipiant absoluendi potestatem, tamen sine alia speciali Episcopi licentia & approbatione, absoluere non possunt. *cap. cunctis fidelibus. 16. quæst. 1. c. presbyteri. cap. si. 26. q. 6. S. Th. in 4. sent. dist. 17. q. 3. art. 3. Conc. Trid. sess. 23. cap. 15. de ref.* alioquin esset inualida absolutio quam daret Sacerdos non habens hanc potestatem, siue ordinariam siue delegatam.
2. *cit. Conc. sess. 14. c. 7. adhoc. cap. fin. iun. gl. v. pro ignorantia. dist. 6. de pœnit. cap. omnis vtriusq. de pœnit. & remiss. S. Th. lo. cit. in 4. sent. disp. 17. q. 3. art. 3. S. Bonauent. ib. q. 2. art. 2. Palud. ib. q. 3. art. 1. Ang. lo. cit. num. 2. Sylu. v. confessor. 1. q. 1.* hocq; idem responsum fuisse à S. Cong. Conc. *in ann. 1580.* DD. Examinatoribus Diœcesis Leodien. videlicet confessionem Sacerdoti non approbato factam esse nullam & iterandam, testatur Capeauilla *de cas. reser. cap. 3. q. 1.*

Dat autem Episcopus potestatem hāc absoluendi. Primo curatis ipsa beneficij Parochialis collatione, ita vt eo ipso quod aliquis consequitur beneficium Parochiale nisi aliud obstet, vt dummodo sit Sacerdos, & dummodo non sit suspensus & similia, possit audire confessiones in sua Parochia. *cap. vbicunq. 16. q. 1. Host. lo. sup. cit. in sum. de pœnit. & remiss. §. cui. confitendum. sub num. 14. Abb. eo. tit. in c. omnis vtriusq. num. 14. & patet ex tex. Conc. lo. cit. cap. 15. sess. 23. de ref.* non tamen in aliena Parochia, alienæ enim Parochiæ terminos aut iura euadere non debet. *c. Ecclesias 13. q. 1.* nec censetur approbatus ad alia loca Diœcesis, eo quod fuerit prouisus de beneficio Parochiali. *Guttierez lib. 1. can. quæst. cap. 27. num. 21.* super quo etiam consulta S. Cong. Conc. respondisse fertur in hæc verba. 3.

An prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum, censendus sit approbatus idoneus minister ad audiendas confessiones in illa

illa Diœcesi in qua illā Parochiam obtinet.

Cong. c ens. censeri duntaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi sita est parochialis, non autem passim per totam Diœcesim.

Similem declarationem refert Suarez *de Sacram. disp. 28. sect. 4. num. 17.* ipse tamen. *ib. à num. 12.* contendit sic approbatum per assecutionem Parochialis saltem de licentia Parochi loci, posse alibi in propria Parochia audire confessiones per Diœcesim; quod multis rationibus ex iure antiquo deducit, præsertim ex *cap. placuit. dist. 6. de pœnit.* tum & consuetudine suarum regionum confirmat hoc idem, de qua consuetudine. *loc. cit. num. 19.* sic dicit. *Inter nos verò hanc scimus esse consuetudinem, vt Parochi sese mutuo iuuent ex solo suo consensu, non tantum intra eandem Diœcesim, quod est certius & frequentius, sed etiam in confinio distinctarum Diœcesum.*

Eandem consuetudinem extra Italiā multis locis vigere, præsertim in Polonia & Germania nos quoque vsu comperimus, sed melius consuleretur consuetudini huiusmodi, si proponeretur S. Cong. Conc. declaranda in specie ad loca prædicta.

5. Proprium autem Parochianum posset absoluere in aliena Parochia, vel etiam in aliena Diœcesi, quia nimirum ista iurisdictio non est contentiosa sed voluntaria. *Host. lo. sup. cit. vers. & nunquid. Nau. in c. placuit. num. 84. de pœnit. dist. 6. Victor. de confess. num. 152.* vel potest concedere facultatem suo Parochiano recipiendi Sacramenta in aliena Parochia. *Abb. in Clem. 1. à. nu. 8. de priuil.* vbi dicit hoc posse facere Parochum etiamsi nondum esset Sacerdos, imo etiāsi esset excommunicatus. *Nau. in cap. placuit, num. 51. de pœnit. dist. 6.*

Etsi dimiserit aliqua causa beneficium Parochiale, desinit approbatio, nec censetur idoneus ad audiendas confessiones absque alia licentia. *Suarez loc cit. num. 20. & 21.* vbi notat nomine Parochialis beneficij, intelligi etiam beneficia habentia iurisdictionem in foro spirituali, vt officium Vicarij Episcopi, Pœnitentiarij Cathedralis Ecclesiæ, Archipræsbyteri, Archidiaconi habentium iurisdictionem actu. *ad hoc gl. in. cap. 2. v. suo subdito de pœnit. & remiss. & in Clem. 1. v. presbyteri. de priuil. Abb. in cap. omnis vtriusq. num. 12. de pœnit. & remiss. DD. ib.*

Eandem potestatem ad confessiones dat Episcopus non tantum curatis, sed etiam alijs Præsbyteris, approbando eos, circa quam approbationem potest præmittere examen super sufficientia approbandi si ipsi videtur necessarium. *Conc. loc. cit.* & potest dare approbationem siue ad certum locum, siue ad certum tempus, siue generaliter & indistinctè pro suo arbitrio, concessamque 6.
potest reuocare ex causa. *Henriquez in sum. de Sacrā. pœnit. lib. 3. c. 6. §. 5. & 7.* alioquin nisi reuocetur, approbatio semel concessa semper durat, nec expirat etiam per mortem concedentis, per ea quæ adducit. *Nau. in cap. placuit, nu. 161. & seq. dist. 6. de pœnit.* vel nisi per successorem reuocetur, huic enim est integrum reuocare huiusmodi facultates, aduocare in examen approbatos, & reprobare quos viderit minus idoneos. vt plenè deducit. *Suarez loc. cit. sect. 7. num. fin. & sect. 8. per totum.*

Datur & regularibus potestas prædicta, neque enim isti possunt confessio- 7.
nes audire nisi fuerint examinati & approbati ab Ordinario. *Clem. dudum. §. statuimus. de sepult. Conc. Trid. loc. sup. cit. & const. Leon. X. in Conc. Lateran. incip. Dum intra mentis arcana.* quam alio loco referemus, hoc idem innouauit

uit. Pius V. Const. t. sua. *an. 1581. 8. Idib. August.* cuius verba sequuntur.

Romani Pontificis prouidentia & infra. Hac nostra constitutione perpetua sancimus, decernimus & declaramus, decretum Conc. Triden. de approbatione Regularium audiendis confessionibus sacularium prapositorum ab Episcopis facienda, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus, quorumuis ordinum mēdicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiamsi sint Lectores aut in Theologia etiam de superiorum suorum licentia graduati vel promoti, vel à suis Magistris Generalibus vel Prouincialibus, Ministris sacularium confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos qui semel ab Episcopo in ciuitate & Diœcesibus suis prauio examine approbati fuerint ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro maiore conscientia sua quiete, examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuscunq; Regularibus quorumuis ordinum etiam mendicantium, vt prafertur, ne vigore deputationis & approbationis ab eisdem Magistris & ministris Prouincialibus, etiam quod illarum occasione ab ordinarijs hucusq; tolerati fuerint, absq; speciali inposterum licentia & approbatione ab ordinarijs obtinenda, sacularium confessiones audire prasumant. Decernētes irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis ac nostris literis pradictis, & alijs postea quibuscunq; Regularibus concessis, & forsan extensis, quas ad ea qua prasentibus aduersantur & contrariantur penitus & omnino reuocamus, cassamus & irritamus.

Cæ. Glorierius. H. Cumyn.

Neque hæc ordinatio reuocata [illegible] per reductionem priuilegiorum [illegible] larium ad terminos Conc. Trid. [illegible] à Greg. XIII. vt declarauit Sac. Cong. Conc. referente. *Confect. in sum. priuil. mend. tit. 17. c. 5. in hac verba.*

Congregatio Conc. censuit Regulares ad audiendas in ciuitate & Diœcesi sacularium confessiones semel ab Episcopo prauio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Caterum à successore posse vtiq; examinari iuxta constitutionem sancta memoria Pij V. datam 8. Id. Aug. Pont. sui an. 6. qua à Fel. rec. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Conc. Trid.

A. Card. Carafa.

De modo reuocandi easdem approbationes Regularibus ad audiendas cōfessiones sæcularium concessas, emanauit quoque recens decretum S. Cong. Episcoporum & Regularium, cuius tenor est talis.

Cum sacra Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum & Regulariū Prapositorum innotuerit Confessarios Regulares grauiter cōqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis & locorum ordinarijs ab audiendis confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspendantur; & propterea sapè contingere, vt ab ijsdē Archiepiscopis, Episcopis & locorum Ordinarijs, omnibus simul vnius conuentus Confessarijs confessiones audiendi facultas adimatur; illustrißimi eiusdem sacra Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hac sine scandalo, magnaq; animarum pernicie contingant, re maturè 8.

perpensa ad omnem scandali materiam summouendam, & quo magis spirituali ...rum mentium consolationi consula... statuunt & decernunt, Archiepiscopos, Episcopis aliisq; locorum ordinariis ad quos Confessarios approbādi ius spectat, Confessarios Regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere posthac minimè licere, nisi ex noua causa, eaq; ad confessiones ipsas pertinēte, aut ob non seruatum interdictū ab ipsis ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos Locorumq; ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessariis, eadem sacra Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse. Quod quidem Decretum vt iidem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 20. Nouemb. 1615.

A. Mar. Episc. Hostien. Card. Gallus.

V. Theatin. Secret.

Locus † Sigilli.

Romæ ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ. M. DC. XV.

ARTICVLVS III.

De casibus Episcopo reseruatis.

1 *Sacerdos ex generali approbatione, non potest absoluere casus specialiter reseruatos.*

2 *Casus Episcopo reseruatos absoluere non potest inferior Sacerdos.*

3 *Regulares absoluere non possunt casus Episcopo reseruatos virtute Maris magni.*

4 *Casus de iure Episcopo reseruati.*

5 *Clerici percussio quæ dicenda leuis, manet iudicio Episcopi.*

6 *Episcopus absoluere potest ab omni excommunicatione, quæ nemini est reseruata.*

7 *Excommunicationes in corpore iuris. Conc. extrauag. nemini reseruata.*

8 *Episcopus in quibus votis dispensare possit.*

9 *Matrimonij impedimenta quando dispensari possint per Episcopum.*

10 *Casus reseruati Episcopo ex consuetudine qui sint.*

11 *Casus quos sibi reseruare solent Episcopi.*

12 *Episcopus quem modum tenere debeat in reseruandis casibus.*

13 *Episcopus non debet esse difficilis in concessione facultatis, ad absoluendum reseruata.*

14 *Potestate concessa ad reseruata, non possunt absolui irregularitates vel censuræ, nisi exprimantur.*

15 *Episcopus tenetur constituere præbendam pœnitentialem in Cathedrali.*

16 *Vicarius Episcopi non potest absoluere reseruata vigore generalis mandati.*

17 *Capitulum sede vacante absoluere potest omnia reseruata, etiam irregularitates.*

18 *Casus reseruati absolui possunt vigore Iubilæi.*

19 Mor-

19 *Mortis in articulo, nullus casus est reseruatus*
20 *Episcopus potest absolui à suo Confessario, in casibus in quibus absoluere potest ipsemet.*
21 *Casus reseruati, quomodo expirent morte Episcopi.*
22 *Pœnitens, quomodo absoluendus in reseruatis.*

Licet autem modo præmisso approbet Episcopus inferiores Sacerdotes ad cõfessiones audiendas, adhuc tamen
reseruati sunt ipsi certi casus speciales,
1. qui sub approbatione & facultate generaliter concessa non veniunt nisi expresse concedantur. *Clem. dudum. § per huiusmodi. de sepult.* in generali enim concessione non veniunt ea quæ requirunt speciale mandatum. *c. fin. de off. Vic. in 6. cap. si Episcopus. de pœnit. & remiß. ib. Clem. non potest. de procur. Felin. in cap. sedes. de rescript. à nu. 5.* Et de non absoluendis casibus Papæ vel Episcopo reseruatis, vltra iura antiqua, emanauit recens Decretum S. Cong. Episc. & Reg. relata quoque apud Quarant.
2. *in sum. Bullary. v. casus reseruati.* vt sequitur.

*Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita, iustis & grauibus causis id exigentibus, ac de sanctiss. D. N. Clem. Papæ VIII. speciali mandato viua vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam sæcularibus quam Regularibus per vniuersam Italiam extra vrbem degentibus, ad cõfessiones audiendas probatis, quorumuis ordinum etiam mendicantium, Militarium, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcunq; aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet & præcipit, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel specificè scripto, aut viua vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius authoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus sæcularium, aut singularibus personis, seu alias quomodocunq; sub quibusuis tenoribus, formis & clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiusuis etiam Imperatoris, Regum, vel aliorum Principum instantiam concessarum seu confirmatarum, alicui cuiusuis status, gradus, & conditionis aut dignitatis, tam Ecclesiastica quam sæcularis, etiam Regia vel Imperialis, ab vllo ex casibus clarè vel dubiè in Bulla die Cœna Domini legi solita contentis, vel alias quomodocunq; sedi Apostolicæ reseruatis, aut infuturum per sanctitatem suam, eiusq; successores pro tempore in eadem Bulla vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu etiam necessitatis vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua vel speciali sanctitatis sua aut successorum suorum vel Ordinariorũ quoad casus ab ipsis tantũ reseruatos respectiuè impetrata in scriptis licentia Ordinarijs locorum exhibenda, absolutionis beneficiũ de cætero impedere audeat, vel præsumat, sed cũ opus fuerit pœnitentes ad superiores, leg. timosq; iudices suos accedere consulant, sub pœna contra facientibus tam Regularibus

quam Sacularibus excommunicationis, priuationis officiorum & dignitatum, aut beneficiorũ inhabilitatis, item audiendi confessiones & ad quacunq; officia, pralaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto absq; vlla alia declaratione incurrenda; super quibus à nemine nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio, praterquam in mortis articulo possit impartiri. Sanctitas enim sua (quatenus opus sit) facultates & concessiones ipsas in hac parte vti cassas & irritas haberi de catero voluit & vult, non obstantibus quibuscunq;.

Praterea nouerint pœnitentes, absolutionem, si quam obtinebũt contra huiusmodi proihbitionem esse nullam, nulliusq; roboris, vel momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit, plurium quam opus sit reseruatione subditis aut confessarijs in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes vt paucos, eosq; tantum quos ad Christianam disciplinã retinendam, animarumq; sibi creditarum salutem pro cuiusuis Diœcesis statu & qualitate necessariò reseruandos esse iudicauerint, reseruent. Dat. Roma. die 9. Mensis Ianuarij. Anno 1601.

Eiusdem Decreti declaratio sequitur.

CVM autem dubia quadam ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem atq; obseruationem emersissent, eadem Cong. ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat, in quibus casibus vigore eiusdem decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S. D. N. Clem. PP. VIII. similiter viua vocis oraculo, super ea re habito, ipsum decretum ita moderatur ac declarat, videlicet sub eiusdem prohibitione illos tantũ inposterum comprehendi casus, qui in Bulla die Cœna Domini legi consueta continentur. Ac praterea violationis immunitatis Ecclesiastica in terminis Constitutionis fel. record. Greg. XIIII. qua incipit. Cum alias nonnulli. Violationis clausura monialium ad malum finem, Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta decretum Sac. Concil. Trident. & Const. fel. rec. Greg. PP. XIII. incipientem. Ad tollendum Injicientium violentas manus in Clericos iuxta Canonem. Si quis suadente, &c. 17. q. 4. ac iuris dispositionem. Simonia realis scienter contracta, atq; etiam confidentia beneficialis. Item omnes casus quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus duntaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Congregatio vult & mandat dictum Decretum in sua firmitate & pristino robore permanere; Ac praterea declarat eos quidem Sacerdotes tam Seculares quam Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem Decretum receptas, & qua sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non alias absoluere à casibus in prasenti declaratione non cõpra-

prabensis, alijs verò Sacerdotibus huiusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi.

Sed ne locorum Ordinarij ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modũ excedant, eadem S. Congr. illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruant, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat: ne alioqui Sacramẽti Pœnitentiæ Ministrorum coarctata potestate, Sanctæ Matris Ecclesiæ piæ mentis contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiã ne sibi superfluè reseruẽt casus in Bulla die Cœnæ Domini legi cõsueta cõtentos, neq; alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos. Facultatẽ verò & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce concedi posse declarat. Cæterum ne quis Sacerdotum sæcularium, aut Regularium sub prætextu, quod per primo dictum Decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegijs derogatum, eidem Decreto sic vt præfertur declarato contrauenire audeat, Sanctitas sua Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem quorumcunq; Ordinum seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum tam Sæcularium quam Regularium editis, nec non eorundem ordinum seu Institutorum, ac etiam Eccles. & Monasteriorum & aliorum sæcularium, seu Regularium locorum quorumcunq;, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, priuilegijs quoq;, indultis, & literis Apostolicis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, eisdem Ordinibus seu Institutis, ac etiam Ecclesiis, & Monasteriis, & Sæcularibus seu Regularibus locis, aut personis sub quibuscunq; tenoribus & formis, ac cũ quibusuis etiã derogatoriarum derogatorijs alijsq; efficacioribus & insolitis clausulis, nec non irritantibus & alijs Decretis, etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumq; totis tenoribus & formis specialis, specifica, expressa & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quauis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbũ nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserta forent, præsentibus pro expressis habens, quo ad ea quæ præsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogat, contrarijs quibuscunq; non obstantibus. Dat. Romæ 1602. 26. Nouemb.

Alex. Card. Floren. Epis. Prænestinus.

Hier. Ancchius. Secret.

ET cum premissa Sac. Congregationis prohibitio, vt vidimus per Italiam

tantum operetur suum effectum, extra Italiam remanebit dispositio iuris communis: ita quod confessio & absolutio à reseruatis per non habentem specialem ad hoc potestatem sit inualida. *DD. communiter in cap. omnis vtriusq. de pœnit. & remiss.* Theologi *in 4. sent. dist. 17. Sylu. v. confessor. 1. q. 1. Caiet. Tom. 1. opusc. tract. 7. Ang. v. confessio. n. 4.* & Confessarius Secularis absoluens possit puniri ab Ordinario pœna per ipsum contra tales ordinata, seu arbitraria; Regularis verò, subiaceat pœnis expressis *in Clem. 1. de priuil. & extrauag. 1. eo tit. comm.* nam etiam ante præmissum Decretum Sac. Congr. nullis priuilegijs se tueri potuerunt contra iura allegata Regulares, vt possent licitè absoluere à casib. reser-
3. uatis Episcopo, vt respõdit S. Cong. Côc. B. Carolo Borromæo, Card. Archiep. Mediolanen. referente. *Confess. loc. sup. cit. tit. 17. cap. 6.* in hæc verba.

Illustriss. & Reuerendiss. Domine.

CVM à Sacra Congreg. Cardinalium qui præpositi sunt Decretis Trident. Conc. interpretandis, Illustriss. amplitudo tua quæsierit, an Regulares ex priuilegio à Sede Apostolica impetrato, præsertim autem ex eo quod nominant Mare magnũ, possint in casibus quos sibi Episcopus reseruauerit absoluere confitentes. Hac de re vbi Congregatio accuratè egisset, deinde ad S. D. N. retulisset, sanctitas sua etiam de sententia Congregationis censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum aliave priuilegia Regularibus concessis, factam eis non esse potestatem absoluendi in casibus sibi ab Episcopo reseruatis. Deus Illustriss. Amplitudini tuæ perpetuam vitæ tranquillitatem & incolumitatem largiatur. Dat. Romæ, die 10. Septemb. 1577.

Sunt autẽ casus Episcopis reseruati alij de iure, alij de consuetudine. *extrauag. inter cunctas. §. obseruent. de priuil. comm.* aliquos autem potest sibi reseruare Episcopus, vt notat *gl. in Clem. dudum. §. per huiusmodi. v. concessa. de sepult. Abb. ib. num. 35. Anchar. in cap. canonum statuta. de constit.* quam potestatem reseruandi aliquos casus fuisse semper in Ecclesia, sufficienter deducit Suarez *de Sacram. disp. 29. sect. 1. nu. 2.* estq; hoc de fide, *vt patet ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. & canon. 11.* & quomodo per reseruationem casuum reseruetur non solum censura sed etiam culpa, tractant Theologi *in 4. dist. 17. & Suarez loc. cit. sect. 2.*

De iure casus Episcopo reseruati sunt, 4.
Primo excommunicationes Papæ reseruatæ, quarum in certis casibus absolutio inferiori permittitur, tunc enim per inferiorem non quilibet Sacerdos sed Episcopus intelligitur. *Innoc. in c. Monachi. de sent. excomm. Abb. in cap. postulastis. num. 8. de Cler. excomm. min. Dec. in c. Episcopalia. num. 36. de priuil. Nau. in. Man. cap. 27. num. 262.*

Et expressè permittitur ipsi absolutio casuum quorumlibet Papæ reseruatorum si sint occulti nec deducti ad forum contentiosum. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de ref.* Quoad casus tamen in Bulla Cœnæ Domini contentos non extenditur hoc decretum Conc. neq; in illis posset absoluere Episcopus vigore huius Decreti, vt fuisse declaratum à Greg. XIV. & Clem. VIII. testatur Genuen. *in prax. cap. 67. num. 10.* & legitur declaratio S. Cong. Conc. in casu hæresis contento etiam in dicta Bulla Cœnæ Domini, *vt sequitur.*

An Episcopus & inquisitores possint hodie

hodie ex c. 6. seß. 24. absoluere lapsos in hæresim nõ obstante Bulla Cœnæ Domini.

Congr. censuit eam Bullam derogare decreto. cap. 6.

De hac declaratione testatur etiam *Pagna. in 3. p. direct. Inquis. comm. 141.* & peculiariter quoad casum hæresis quod non possit absolui vigore dicti decreti *Conc. c. 6.* propter Bullam Cœnæ Domini, tenet Nau. *loc. cit. in man. num. 275. Suarez de Sacrament. disp. 30. sect. 2. nu. 11.* ita quod de hoc nullũ restet dubium, quicquid dicat Viuald. *de absolut. nu. 13. in suo candel.* cũ & quotidie videamus in praxi multos Episcopos obtinere à Sede Apostolica facultatẽ absoluendi ab Hæresi etiam occulta.

Conceditur item Episcopis absolutio casuum Papalium in casu quo quis iudicio Episcopi legitimo impedimento detentus, ad sedem Apostolicam vel eius Legatum accedere non potest. *c. de cætero. c. quamuis. c. ea noscitur. c. quod de his. de sent. excomm. Felin. in c. quamuis. cit. Nau. lo. sup. cit. num. 89.* Causæ autem legitimè impedientes numerantur paupertas, valetudo imbecilla, perpetua infirmitas, conditio sexus, vt muliebris, *c. mulieres. de sent. excomm.* seu status, vt si non sit sui iuris, seu si sit seruus: itẽ grauis senectus, membrorũ mutilatio, inimicitiæ capitales, ob quas secure iter peragere non posset; vel si aliquod periculum probabile immineret ex peregrinatione, quas omnes causas colligit *Innoc. in c. Monachi. lo. cit. de sent. excom.* circa absolutionẽ tamen legitimè impediti si impedimẽtũ nõ fuerit perpetuum, debet imponi cõditio, vt impedimẽto cessante, teneatur repræsentare se Sedi Apostolicæ, quod nisi faceret, re incideret in priores censuras. *c. eos qui. de sent. excom. in 6.*

Conceditur Episcopo & absolutio leuis percussionis Clerici. *c. peruenit. de sent. excomm.* quæ ex qualitate personæ percussæ, percutientis, modo, loco percussionis, siue ex circumstãtijs facti occurrentis, facilius iudicari potest, quam illius regula certa tradi; & quidẽ excepto homicidio & membri mutilatione, semper relinquitur taxanda huiusmodi iniuria iudicis arbitrio ex communiori DD. sententia, vt testatur Felin. *in c. cum illorum. nu. 12. de sent. excom. Abb. ib. nu. 11. aliijq; per Felin. allegati.* Explicat etiam quæ sit atrox iniuria Suarez *de cens. disp. 22. sect. 1. num. 89.* sed maximè adhoc facit *extrauag. Ioan. 22.* relata apud Confect. inter priuilegia mendicãtium, quam & nos hic inserendam vtiliter putauimus, eo quod à Nau. lo. cit. nu. 91. satis diuersis verbis & mutilatè refertur. *ipsius tenor sequitur.*

Perlectis literis vestris circa absolutionem excommunicatorum, vos in eis dubitare perspeximus, quæ esset modica aut leuis iniuria, circa quam sicut talis loquitur, absoluendi vobis contulimus potestatem.

Ad quod, cum sit facti potius quam iuris quæstio, vobis prout possumus respondemus: illam videlicet modicam percussionem aut impulsionem, pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapidis, quæ ad liuorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, vel effusionem sanguinis nõ excedit, nec si tum leuissimi ictus, aut pugni percussione sanguis exiret, transire in atrocẽ iniuriã profitemur, vt propter hoc sit ab absolutione talium abstinendum: vt tamen non solum ipsum factum, imò etiam facti qualitas, percutiendi modus aut iniuriandi circa hoc diligentius attendatur, & ipsius facti circumstantia, loci videlicet &

etiam

etiam personæ, quæ sit leuis vel modica, grauis aut enormis iniuria manifestius cognoscatur. Loci quidē vt in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis in aliquo loco publico alicui iniuria inferatur. Persona veluti si Magister, vel Iudex aut etiam Magistratus, aut Prælatus, pater aut patruus, vel aliquis in dignitate, vel personatu constitutus ab inferiori, vel humili contra naturam iuris patiatur. Per hæc quidem graues videantur iniuriæ, & quæ sint leues aut modicæ tanquā ex opposito cognoscantur. Sane quia negotij natura non patitur, vt ad plenum omnia differantur, iudicium talis enormis iniuriæ vestro duximus arbitrio committendum, vt potestatem vestram, cum ad hæc processeritis, temperetis, vt citra metas huiusmodi potius, quam vltra eas citra absolutionem salutem procedatur, ne iniuriantes de vicina absolutione cōfisi, de facili in atroces prorumpant percussiones, vel iniurias, & sententias Canonis iam periculosius contemnentes, in excommunicationis sentētias procliuius prolabātur. Tolerabilius est enim aliquos qui per vos etiam possunt absolui, nobis vel superioribus absoluendos relinquere, quam contra statuta Canonum imagine quadam absolutionis, (quod non fit sine grandi periculo) quenquam relinquere innodatum, cum vmbra quadam videatur in opere, veritas autem non subeat in effectu. &c.

Secundo reseruata censetur Episcopo excommunicatio, quam ipse tulit, vel eius prædecessor, & excommunicatio lata per statutum Prouincialis vel Diœcesanæ Synodi. *cap. ad reprimendam. cap. Pastoralis. de off. ord. Clemen. 1. de priuil. Abb. in cap. ex frequentibus, num. 6 de instit.* vbi notat singulare, quod Episcopus possit absoluere ab excommunicatione lata per statutum Archiepiscopi.

Eodem modo reseruata est Episcopo excommunicatio participantis in crimine excommunicato excommunicatione ipsi reseruata. *cap. nuper. c. si concubina. de sent. excomm.*

Omnes etiam excommunicationes maiores iuris quarum absolutio nemini est reseruata, per Episcopum & non per aliquem alium inferiorem absolui debent. *cap nuper. cu. iun. gl. v. non retinuit. & alia. gl. in cap. si Episcopus. v. reseruantur. de pœnit. & remiss. in 6. Abb. in cap. 1. num. 3. de priuil.* In casu tamen quo de facili non posset haberi Episcopus, etiam proprius Parochus posset absoluere ab huiusmodi censuris per Innoc. *in cit. cap. nuper. de sent. excomm.* imò indistinctè quocunque casu quoad forum conscientiæ posse absolui huiusmodi censuras per proprium Parochū, seu confessorem tenet *Nau. lo. sup. cit. nu. 39.* esseque hanc sententiam communiorem Summistarum, & Theologorū multis deducit Suarez *de cens. disp. 7. sect. 3. à num. 23.* contraria autem sententia *Couar. in cap. alma mater. p. 1. §. 10. num. 5.* & aliorum procedet quoad forum exterius, vt *Nau. lo. cit.* 6.

Reperiuntur autem plurimæ huiusmodi censuræ non reseruatæ, quas in priori quidem editione prætermisimus, eo quod reperiuntur collectæ, apud Sūmistas præsertim *Ang. Silu. v. excommunicatio. Nau. lo. cit. à num. 114. Viuald. in suo candelab. aur. à num. 130. Suarez lo. cit. de cens. disp. 23. tota.* vbi accuratè etiam explicatas videre licet, tamen non omnino inutile erit, si nos quoque easdem hic enumeremus, non quasi transscribendo ex canonum fontibus,

bus, qui omnibus sunt communes, *sequuntur itaq;*

Ex Decreto & Decretalibus.

PRima.in c. administratores 23. q. 5. contra Præsidentes iustitiæ qui personis Ecclesiasticis querulantibus iustitiam administrare negligunt.

Secunda c.quoniam.de off.ord.contra eos qui se ingerunt in Episcopatu alterius priusquã adsciscantur à proprio Episcopo.

Tertia. c. Cleric. ne cler. vel mon. contra Clericos suscipiẽtes officium præpositi sæcularis, & non desistentes ab illo post monitionem.

Quarta.c. non minus. de imm. Ecc. cõtra imponentes tributa personis Ecclesiasticis, sed hæc videtur contineri Bulla Cœnæ Domini, sicut & illa c. nouerit de sen. excomm. contra facientes statuta præiudicantia libertati Ecclesiasticæ. & illa.c.excommunicatione. de raptor. de rapientibus bona naufragantium.

Quinta.c. licet de elect. contra vsurpantem Papatum cum non fuerit ritè electus à duabus partibus Cardinaliũ, quã etiam vult contineri Bulla Cœnæ Domini sub articulo disponente de Scismat. vult Suarez lo.cit.sect.3.num.2.

Sexta.c.fin. ne Cler.vel mon. contra Clericos dignitates seu personatus habẽtes, plebanos Presbyteros, qui leges vel Physicam audiunt, nisi intra duos Menses destiterint, & Religiosos nisi intra tempus idem ad claustra redierint.

Septima.c.1. de locat. cõtra scholares Bononien. conducentes hospitia in præiudicium inhabitantium.

Ex libro Sexto Decretalium.

Prima in c. periculum. de elect. in 6. contra eos qui mittunt literas nuncios ad Card. in Conclaui, vel eos clam alloquuntur, & contra Magistratus loci in quo moritur Papa si non exequuntur ea quæ ibid. mandantur.

Secunda.c.sciant cuncti. lo. cit. de elect in 6. contra eos, qui Clericos habentes ius aliquod eligendi, & non eligentes ad eorum preces, grauant, seu alias persequuntur.

Tertia.cap general. lo.cit. in 6. contra eos qui prætextu defensiones Ecclesiæ vacantis, aliqua bona illius occupant, vel qui hoc fieri procurant.

Quarta. cap.indemnitatibus eo.lo. in 6.contra præsidentes electionibus Monialium, si quid fecerint, ex quo nutriri posset vel oriri discordia.

Quinta.in cap.fin.de off de leg lo.cit. contra eos qui procurant, vt iudices cõseruatores se intromittant in alijs causis, quam manifestis iniurijs & violentijs, & alijs quæ non requirunt iudicialem indaginem.

Sexta.in c. 1.de his quæ vi. met. ib. in 6. contra eos qui per vim extorquent absolutionem à iudice Ecclesiastico à censura.

Septima.c. mulieres de iudic. contra iudices accedentes ex causa ficta ad mulieres pro excipiendo testimonio.

Octaua. c.fin. de reb Eccl. non alien. in 6. contra eos qui personas Ecclesiasticas compellunt ad subijciendum laicis bona vel iura Ecclesiæ quocunq; modo.

Nona. in c. vn. de Rel. dom. eo lib. contra ordines Regularium ibidem reuocatos, & de nouo ad nouitiatum recipientes, vel noua loca acquirentes, acquisitaue alienantes. similis extrauag. 1. de Rel. dom. Ioan.22. contra Ordinem

Fraticellorũ siue Begninorum & Clem. 1. eo tit. contra fœminas eundem Ordinem sectantes. & Clem. cupientes de pœnis.

Decima in c. quanquam de censibus eod. lib. contra eos qui imponunt Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis pedagia, tributa, vel eadem exigunt, quæ licet videatur contineri Bulla Cœnæ Domini, differens tamen est ab ea quæ ibi habetur vt per Nau. loc. cit num. 128. Suarez loc. cit. sect. 4. nu 21. contra Sylu. v. excommunicatio 9. num 29 illa tamen quæ est in c. quoniam de imm. Eccl. eod. lib. contra impedientes iurisdictionem Ecclesiasticam, omnino continetur. Bulla Cœnæ Domini vt Nau. lo cit. nu. 129. & Suarez. lo. cit. num. 24 sicut & illa c felicis. de pœnis contra persequẽtes hostiliter Cardinales. & illa extrauag. super gentes de consuet. contra impedientes Legatos, Nuncios Sedis Apost. ne ad loca ad quæ destinantur adeant & sua legatione fungantur.

Vndecima ex c. fin. de imm. Eccl. eo lib. contra Dominos temporales qui suis subditis præcipiunt, ne Clericis, vendant, emant, molãt, vel aliis obsequia præstent, & hæc excommunicatio in eo casu prodest, quo non posset extendi Bulla Cœnæ Domini, vt Suarez. lo. cit. num. 25.

Duodecima in c. 2. ne Cler. vel Mon. eo lib. contra Religiosos qui in scholis vel alibi habitum religionis dimittunt, vel accedunt ad quanis studia sine licentia proprij Superioris, qua etiam censura ligantur Doctores qui eosdem Regulares dimisso habitu leges vel Physicam audiẽtes docent, vel in suis scholis retinent. De Religiosis dimittentibus habitum habetur etiam decretum Concil. Trid. sess. 25. c. 19. de Regul.

Tredecima in c. 2. de hæret. ib. contra corpora hæreticorum tradentes Ecclesiastica sepultura.

Quatuordecima c. vt inquisitionis. loc cit. contra impedientes officium inquisitorum, vel ad id consilium, auxilium dantes.

Quindecima c. 1. de homicid. eo. lib. contra occidentes aliquem Christianum vel occidi iubentes per Sicarios assassinos.

Sedecima. c. 1. de iniur. ib. contra Clericos qui in eorum bonis permittunt habitare vsurarios vel illis domus locant ad fœnerandum.

Vltima in c. vn de iniurijs. ib. contra eos qui concedunt vel extendunt pignorationes vel repressalia contra Clericos vel eorum bona, nisi intra vnum mensem destiterint, intelligendo de repressalijs propriè quibus vnus pro alio grauatur, & non de illis, cum pro proprio debito quis grauatur. Nau. lo. cit. 136. Suarez loc. cit. num. 48.

Ex libro Clementinarum, & extrauagan.

PRima Clem. vn. de sequestr. poss cõtra impedientes sequestrum, impositum ab ordinario super beneficio de quo lis verteretur in Rom Curia. sed hæc excommunicatio non est in vsu.

Secunda in Clem. 1. de sepult. contra sepelientes mortuorum corpora tempore interdicti vel excommunicatorum, interdictorum, vsurariorum publicorum.

Tertia in Clem. 1. de decim. contra Religiosos qui decimas ad eos non pertinentes, sed Ecclesiis debitas vsurpant, vel aliquo modo impediunt.

Quarta in Clem. ne in agro. de stat. Monach. contra Monachos recurrentes ad Cu-

ad Curias Principum, vt Monasterio vel Superioribus suis noceant, & qui sine facultate Superiorũ arma tenent in eorum cellis.

Quinta. Clem. attendentes. loc. cit. contra impedientes visitatores Monialium in eorum officio exercendo, nisi moniti resipuerint.

Sexta in Clem. vn. de consang. & aff. contra eos qui in gradibus prohibitis contrahunt, vel cum Moniali, vel existentes ipsi in sacris ordinibus aut Religiosi.

Septima in Clem. nolentes de haret. contra inquisitores, officij inquisitionis pratextu ab aliquibus modis illicitis extorquentes pecuniã, vel Ecclesiarũ bona ob Clericorum delictũ fisco applicantes.

Octaua in Clem. vn. de vsur. contra officiales facientes, dictantes, seu scribentes statuta de soluendis vel non repetendis seu non restituendis vsuris, & secundum illa iudicantes, nec eadem cassantes intra tres menses.

Nona. Clem. cupientes de pœnis. contra Religiosos concionantes vel dicentes aliquid quo populi abstrahantur à solutione decimarum, nec incutiunt scrupul s conscientia de solutione earundem, & postea concionantur.

Decima Clem. 1. de sent. excom. contra Religiosos quosuis non seruantes interdictum quod seruat, Cathedralis, Matrix, vel Parochialis Ecclesia.

Vndecima. extrauag. ambitiosa com. de reb. Eccles. alien. contra eos qui quocunq; titulo alienant vltra triennium bona Ecclesiastica & qui eadem bona alienata recipiunt.

Duodecima extrauag quia nonnulli. de sent. excomm. comm. contra impugnantes literas Papa confectas ante ipsius coronationem.

Const. Pij IV. super confirmatione Conc. Trid. excommunicantur, qui ederent interpretationes vel commentarios in decreta eiusdem Conc. quod etiam statutum fuit de Conc. Lateran. & de Clem. Exiui. de verb. signif.

Ex Concilijs.

Lateranen. Leo. X. sess. 10. contra eos qui imprimunt vel faciunt imprimi librum vel scripturam absq; approbatione, quam eandem pœnam reassumit Concil. Trid. sess. 4. in decreto de editione librorum, & eam extendit ad eos qui sine nomine authoris imprimunt, vel qui diuulgant scriptos libros non examinatos sed nominant tantum libros de rebus sacris.

Id Conc. Lateran. ea. sess. impugnantes montes pietatis quocunq; modo, voluit incurrere ipso facto excommunicationem sine reseruatione.

Conc. Trid. asserentes non esse necessariam confessionem peccati mortalis ante susceptionem SS. Sacram. excommunicat. sess. 13. Can. 11.

Id Trid. Conc. sess 24. c. 6 de ref. matrim contra raptores mulierum, & consilium, auxilium, fauorem ad hoc dantes. Et c. 9. 10. ciat. contra eos qui suos subditos vel alios quoscunq; cogunt, ne liberè matrimonium contrahant,

Id. Conc sess. 25. c. 18. de Regul. anathemati subijcit cuiuscunq; conditionis personas, qua virginem aliquam vel viduam cogunt ad ingrediendum Monasterium & suscipiendum Religionem, & qui ad hoc consilium, auxilium, fauorem praestant.

Id. Conc. eo. lo. c. 5. contra principes non praebentes auxilium ad Clausuram monialium perficiendam.

Id. Conc. ea. sess. c. 19. de ref. contra Principes & Dominos locorum quorumuis concedentes locum ad duella, & duellum committentes, Patronos duelli, seu consilium, auxilium ad id dantes, & spectatores excõmunicatos esse ipso facto decreuit. Sed haec excommunicatio reseruata iam est Papae per Const. Clem. VIII incip. illius vices publ. Romae 2. Sept. in an. 1592.

Et has excommunicationes enumerasse sufficiat, alijs praetermissis quae vel singularium locorum, vel Religionum causa seruiunt, vel non sunt in frequenti vsu, hoc solum de quibusuis excommunicationibus in genere adnotasse sufficiat, quod supra diximus, vt possint absolui per Episcopum, nisi expresse reseruentur superiori.

Tertio de iure reseruata sunt Episcopo peccata propter quae solemnis poenitentia esset iniungenda, quae debent esse peccata grauia & scandalosa. *26. q. 6. c. vlt.* & quomodo imponatur huiusmodi poenitentia, traditur *c. in capite 50. dist.* Authores tamen moderni hanc solemnem poenitentiam dicunt non esse amplius in vsu. *Arm. ver. casus, nu. 5.* vnde & blasphemiam quam numerat *gl. in cap. 2. de poenitent. in 6.* inter reseruatos Episcopo, idque ratione solemnis poenitentiae quae pro ea imponebatur, dicunt posse absolui per quemcunque Sacerdotem. *Arm. lo. cit. nu. 8. Nau. loc. cit.* Publicam tamen huiusmodi poenitentiam damnoso non vsu intermissam optima ratione iubet seruari & imponi pro publicè commissis delictis. *Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. de ref.*

Quarto reseruatur Episcopo incendium domorum, frugum, aliarumuè rerum ex proposito factum, & consilium ad id praestitum. *cap. si quis. & cap. pessimi. 23. quaest. 8.* Si tamen Episcopus incendiarium huiusmodi excommunicauerit, iam eum absoluere non poterit, sed solus Papa. *cap. tua nos. iun. gl. de sent. excommun.* Et ita datur casus in quo excommunicationem à se latam Episcopus absoluere non potest; Similiter & Clericum Heretico Sacramenta administrantem licet priuare possit officio, restituere tamen ipsum non potest. *cap. excommunicamus de Haeret.* item & degradare potest, sed degradatum restituere non potest. *cap. ex tua. de Cler. non resid.* & clarius. *c. ideo iun. gl. ver. ac restitutionibus 2 quaestio. 6.* solemniter nimirum degradatum, nam verbo tantum degradatum, restituere potest *ibid. & c. Episcopus. 11. quaest. 3.*

Peccatum item à quo Episcopus rationabiliter absoluere noluit, ipsi est reseruatum, nec inferior de eo intromittere se potest sine speciali permissio. *c. inferior. 21. dist. Armil. loco citato. num. 5.*

Item & peccatum Clerici quod annexam habet irregularitatem poni solet inter reseruatos Episcopo. *Host. lo. cit. num. 14. Nauar. tamen lo. cit. num. 262.* dicit talem posse absolui à peccato per quemlibet confessorem antequam cum illo in irregularitate dispensetur, ipsam vero irregularitatem dispensandam fore perpsummet Episcopũ. Quas autem irregularitates ipse dispensare possit, vel non, dictũ iã fuit in praecedentibus.

Praeterea dispensatio & commutatio votorum numeratur pro reseruato, quam licet *Nauar. loc. cit.* vna cum excommunicationis absolutione ex classe reseruatorum excludat, nos tamen ne alio minus conuenienti loco hanc materiam

riam

riam reassumere cogamur, & maximè cum hic nomen casus sumatur generaliter pro vinculo quo quis ligatus, ad habentem potestatem venit absoluendus, eam casibus recensitis subiungamus.

Dispensatio itaque votorum pertinet ad Episcopum, seu alium Prælatum, ordinariam seu quasi Episcopalem iurisdictionem habentem *cap. 1. de voto. Innoc. Abb. ibi. Hostien. in sum. tit. de voto. num. 16.* & esse communem opinionem testatur *Angel. loc. cit. Nauar. cap 12, num. 75. in Man.*

Dispensatio nimirum votorum omnium præter illa quinq; Papæ reseruata quæ supra posuimus. Vt votum simplex continentiæ, si adsit magnum periculum incontinentiæ, & sit difficilis ad Papam recursus; idemq; si fuit ex leuitate, seu facilitate vouendi emissum, seu meticulosum, licet non adfuerit metus cadens in constantem, sed instet periculum fornicationis. *cap. veniens. qui Cler. vouen. Abb. ib. num. 6. Arm. v. dispensatio. num. 17.* Item & votum castitatis ab altero coniugum emissum ob metum alicuius periculi. *Angel. v. votum 3. num. 9.*

Temporale etiam votum continentiæ, verbi gratia ad annum factum, sine dubio potest dispensare: & multo magis votum de non nubendo, cum huiusmodi votum non contineat directè votum castitatis. *Abb. in cap. veniens. cit. Nau. loc. cit.*

Et generaliter in omnibus votis, præter ea quæ supra diximus esse Papæ specialiter reseruata, dispensare potest Episcopus ex causa tamen iusta, nam sine causa dispensare non debet. *c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. Host. lo. sup. cit. nu. 16.* è contra verò si non dispensaret cum adesset iusta causa, peccaret. *Archid. in cap. quanto. 2. q. 5. Arm. lo. cit. num. 14.* sed vbi causa esset temporalis, ad tempus etiam esset concedenda dispensatio.

In commutatione voti debet haberi respectus expensarũ quæ in explendo voto fuissent faciendæ, habita ratione personarũ; vt nimirum illæ expẽdantur in aliquod opus pium. *Nauar. loc. cit.*

In voto autem de dando, faciendo aliquid, videndum est num inde iam sit quæsitum ius alicui, dispensare enim amplius non posset Episcopus sine illius assensu cui ius esset quæsitum; nisi esset ipsius dominus superiorue tam absolutus, vt possit illi tollere & dare alteri rem quæsitam. *Arm. v. dispensatio. cit. num. 20.*

Ad extremum *gl. in cap. si Episcopus. de pœnit. & remiss. in 6.* ponit pro reseruato matrimonium clandestinè & contra interdictum Ecclesiæ contractũ, quoad forum videlicet contentiosum, nã quoad forũ conscientiæ posset absolui à quolibet confessore. *Ang. Arm. v. casus. cit.* & communiter non numeratur inter reseruatos: nos tamen vel propter solas dispensationes matrimoniales quæ pertinent ad Episcopum, alium æquè aptum locum illas ponendi vix habituri, illum posuimus.

Quoad dispẽsationẽ itaq; huiusmodi casuũ, dicẽdũ est in omnibus impedimẽtis quæ impediunt matrimoniũ contrahendũ, non tamen dirimunt contractũ, Episcopus dispensare potest. *c. rursus. qui Cler. vel vouen. Palud. in 4. dist. 28. q. 2. Arm. v. matrimonium. num. 60.*

Ex hac classe sunt impedimẽta orta ex crimine, vt est incæstus, incæstũ.n. committẽs nõ potest cõtrahere matrimoniũ ne quidẽ cũ alia persona. *c. 1. c. transmissæ. de eo qui cog. consang. vx.* licet si cõtrahat teneat contractũ *vt notat gl. in c. 2. v. ex dispensatione. lo. ci. & Abb. in cit. c. transmissæ. nu. 3.* & de cõmuni testatur *Nau. cons. 1. n. 3. de cõsa. & aff. in ant.* similiter

 & com-

& committens vxoricidiũ prohibetur à matrimonio cõtrahẽdo. *c. interfectores. 33. q. 2.* & homicida præsbyteri. *c. qui præsbyterũ de pœnit. & remiss.* & rapiens sponsam alterius. *c. statutum. 27. q. 2.* dispensare tamẽ in talibus impedimentis posset Episcopus. *c. hoc ipsum. iun. gl. v. de pœnitentibus. 33. q. 2. cap. si duo. 35. q. 6. Abb. in cit. cap. 2. num. 3. de eo. qui cog. consang. vx. Nau. cons. 5. de consang. & affin. & cons. 2. de spons. num. 3. in antiq.* Et à fortiori dispensare potest in istis ad effectum petendi debitum, vt deducit *Abb. in cit. c. transmissæ. num. 6.*

Similiter dispensat Episcopus in impedimentis, per suas vel antecessorum suorum constitutiones inductis. *Nau. in man. c. 22. num. 85.*

Et in Matrimonio contra interdictũ Ecclesiæ contracto, quoad omissas solemnitates; non tamen quoad illas quæ sunt de substantia Matrimonij inductæ à Conc. Trid. *sess. 24. cap. 1. de ref. matr.* vt quod Matrimonium contrahatur in præsentia proprij Parochi & testium, quoad hoc enim Episcopus dispensare non potest, cum non possit dispensare contra Concilia, vt alias diximus, nisi vt contrahentes, denuo contrahant, & adhibeant solemnitates prædictas.

Dispensat & in impedimentis impedientibus, & contractum dirimentibus, & in gradibus prohibitis ex post facto, istis concurrentibus, quod impedimentum sit occultum, quod separatio sine scandalo fieri non possit, quod Matrimonium seruatis Ecclesiæ solemnitatibus fuerit contractum, quod probabilis ignorantia fuerit tempore contractus, & quod ad Papam difficilis sit recursus. *Arm. v. dispensatio. Nau. lo. sup. cit. & cons. 14. de consang. & aff. in no.* ab excommunicatione etiam propter contractum stantibus istis impedimentis incursa. *ex Clem. vn. de consang. & aff.* Absoluere potest, cum non sit reseruata, vt supra notauimus, sed non debet concedere absolutionem, nisi prius contrahẽtes ab inuicem separentur. *vt patet ex tex. Clem. cit.*

10. De consuetudine autem reseruantur casus Episcopo, qui enumerantur in *extrauag. inter cunctas. de priuil. comm. & in gl. c. si Episcopus. v. reseruantur, de pœnit. & remiss. in 6.*

Et primo quidem homicidium voluntarium, seu realis membri abscisio, vt ponitur apud *Nau. in M. n. cap. 27. num. 262.*

Secundò peccatum falsitatis, quo crimine intelliguntur, literas vel scripturas falsantes, testis falsus, & non solum dicens falsum, sed & occultans veritatem, & testis recipiens pecuniam, ne ferat testimonium, vel vt ferat verum testimonium. Iudex etiam accipiens præmium pro ferenda iniusta seu iusta sententia: similiter & Notarius, Aduocatus, Procurator aduersæ parti instrumenta suæ partis ostẽdens. *l. 1. ff. ad l. Cornel. de fals. & monetam adulterans. c. quanto. de iureiuran. Abb. ib. num. 4.* & hos omnes comprehendi sub nomine Falsarij communiter tenent. *DD. in c. 1. de crim. fals.* Falsarij autem literarũ Papæ alia reseruatione ligantur, vt vidimus supra.

Tertiò peccatũ violationis immunitatis Ecclesiasticę, vt si quis Ecclesiam violauerit, aliquo ex modis quibus violari Ecclesiam supra retulimus. imò omne sacrilegium censetur Episcopo reseruatum ex consuetudine, *teste Sylu. v. casus. q. 4.*

Quartò Sortilegium, Diuinatio, incãtatio: talia enim crimina abominanda sunt. *26. q. 5. c. 1.* Et hoc fit cum aliquis per inuocationem Dæmonis manifestã, vel etiam tacitam, hoc est signis per aliũ haben-

habentē pactum cum Dæmone inuētis, futura scire quęrit, fruges, hominūvitas, seu brutorū ...fascinat, furta explorat, & similia. *Ang. v. sors. nu. 3. Sylu. lo. cit.*

Item & peccatum blasphemiæ in Deum & Sanctos ... *statuimus de maledicis. Abb. ib. Nau. tamen in man. c. 27. num. 262.* restringit reseruationem hāc ad forum contentiosum. eum sequitur *Suarez disp. 29. sect. 3. num. 10. de sacram.*

Addi potest peccatum retinendi incerta aliena, vt *Abb. in Clem. 1. num. 24. de priuil. & gl. ib. v. in aliorum.* sed communis est sententia detinentem incertum posse restituere vel conuertere in opus pium hoc incertum sine requisitione Episcopi, & sic absolui per quemcunque. *Ang. v. restitutio. 2. nu. 14. Arm. v. casus. cit. num. 9. Nau. lo. cit. c. 17. num. 92.*

11 Vltra autem casus prædictos, possūnt sib. Episcopi reseruare etiam alios casus, prout cuique loco viderint expedire, vt *notat gl. in Clem. dudum. v. cōcessa. de sepult. Abb. ib. num. 55. v. confessor. 1. q. 5. Suarez lo. cit. sect. 4.* Et communiter reseruare solent grauiora crimina, vt abortus procurati, oppressionis infantium, incoestus, violationis Monialium, virij contra naturam; & alia plura, quorum certa regula dari non potest, cum possint reseruari quæcunque crimina pro arbitrio Episcopi, vt sufficienter deducit Suarez *de Sacram disp. 29. sect. 1. num. 2. & seq.* modus tamen in reseruatione huiusmodi casuum tendendus, sumi potest ex rescripto S. Cong. Episcoporum, Archiepiscopo Neap. dato, quod exempli causa hic referēdum volumus, *vt sequitur.*

12 *Illustrißime & Reuerendißime Domine Accipiet Illustriß. amplitudo vestra vna cum hisce litteris exemplum declarationis, quam sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita, de expresso S. D.N. mandato nuper edidit super Decreto de prohibita absolutione à casibus reseruatis. die 9. Ianu. 1601. promulgato, quod in suis Dioecesibus Ostiensi, & Neapolitana publicandum, ac studiosè obseruandum diligenter curabit.*

Cum autem locorum ordinarij magna ex parte, indicem seu notam singulorum casuum à se reseruatorum huc miserint, compertum est in hoc genere variè quid à varijs admissum fuisse, quod aliqua emendatione indigeret; quosdam nimirum quadam reseruasse, quæ iam Apostolica sedes sibi iam reseruarat, alios alia quæ minime expediebat, nonnullos vero in eare modum excessisse, vt nullum fere superesset peccatum, quod nō sibi vendicaret indifferens illa reseruandi ratio, qua (vt necesse erat) res plerasq; leuis momenti, & alioquin Conc. Trid. aliorumq; Sacrorum Canonum sententiæ parum congruentes complectebatur. Verum quia nondum satis hic explorata erat cuiusq; loci conditio, ac necessitas, nō potuit vniuscuiusq; reseruationum huiusmodi sigillatim modus ac temperamentum, quod res poscebat adhiberi Nec sanè debuit vna eademq; regula omnibus Ecclesijs præscribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum est, & fieri vix potest vt omnia omnibus in locis aquè probentur & prosint. Quæ cum ita sint, visum est eidem S. Congregationi præter illam declarationem, priuatas quoque literas ad singulos ordinarios mittere, quibus moneantur, vt simul ac eas acceperint

perinde omnes casus sibi iam olim reseruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina praestantibus viris, de integro discutiant, diligenterq; examinent, & ad ipsius Decreti iam declarati normam accomodent, eorum multitudinem sic resecantes, vt ad quam paucissimos eosq; maximè necessarios redigantur ijdem casus, vnde salutaris ille sequatur effectus, cuius causa haec reseruandi atrociores quosdam casus Episcopis in sua cuiq; Diœcesi tributa est auctoritas.

Praecipuè verò haec monenda censet Sac. Congregatio, vt videant ipsi Ordinarij, ne illos casus promiscuè reseruent, quibus annexa est excõmunicatio maior à Iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur, neque casus in quibus absolutio, nisi cum restitutione vel executione eorum ad quae pœnitentes tenentur, non confertur, neque illos qui et si mortale peccatum inducant, circa res tamen parui momenti versantur, & frequenter inter idiotas euenire solẽt, vti damni dati & similium. In peccatis etiam carnalibus reseruandis, multa vtantur circumspectione propter periculum scandalorum, in ijs maximè personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremo eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, qua consideratis diligenter cuiusq; Prouinciae ac populorum moribus, natura, ac propensione magis in Domino expedire videbitur. Postquam autem ab ijs peracta, descriptaq; fuerit haec moderatio, vnusquisque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quae cuiusq; casus reseruationem potissimum suaserit. Hoc enim S. D. N. deliberatum est, vt postmodum singula huiusmodi reseruationes distinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunum ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius Sanctitatis suae mandato ijdem Ordinarij monentur, vt per totam suam Diœcesim, ac praesertim in ijs locis, qui à Ciuitate & Cathedrali sede longius remoti sunt, Pœnitentiarios aliosq; Sacerdotes constituant ac delegent, quibus facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis concedant, ita vt his quoque liceat eandem alijs Confessarijs si opus sit, etiã viua voce impartiri. Idq; maximè in solemnioribus & praecipuis anni festiuitatibus, vt peccatores quibus obuia & facilis fuerit huiusmodi Sacerdotum copia, ad peragendam confessionem alliciantur, quam alioquin pleriq;, vel ob id ipsum omittere possent, si necesse haberent pœnitentiae ministros, quibus indigent longius quaerere. In eam igitur curã quantum in se erit sedulo incumbet Illustriss. amplitudo vestra, vt haec omnia ex sanctitatis suae, & sacrae congregationis mente debita exequutioni mandentur, ea diligẽtia, eoq; zelo vbique adhibito, quem optimus quisq; Pastor erga animarum sibi creditarum salutem praeseferre debet. Vt autem apud se, successoresq; suos perpetuum extet monumẽtum, quid hic circa totam hanc reseruãdi rationem deliberatum sit, dabit operam, vt hae litera vna cum ipso Decreto,

ac Declaratione in publicis suarum Curiarum Episcopalium actis integrè describantur. Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, missura postea quanto otius fieri poterit expetitum noua reseruationis indicem ex præscripto huiusce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipsa S. Congre. ego Illustriss. Dominationi vestræ scripsi. Deum precatus, vt eandem quam diutißimè incolumem tueatur. Romæ die 26. Nouemb. 1602.

Dignabitur etiam amplitudo vestra Illustriss. operam dare, vt Prælatis inferioris Ordinis exemptis, seu nullius Diœcesis, si qui sint in sua Prouincia innotescat Decretum hisce literis inclusum, tū etiam hæc reliqua quæ etscribuntur super casuum reseruatione.

Alex. Card. Floren.

Vnde colligitur vtilia monita & præcepta circa casuum reseruationem ab Episcopis obseruanda. videlicet.

Ne seruent casus contentos in Bulla Cœnæ Domini seu aliàs reseruatos sedi Apostolicæ.

Neque eos quibus annexa est de iure maior excommunicatio.

Neque eos in quibus absolutio non datur nisi facta restitutione.

Neque eos qui versantur circa res parui momenti, licet cum mortali peccato committantur.

Item vt in reseruatione peccatorum carnalium adhibeatur magna circumspectio propter periculū scandali, quod oriri posset ex accessione frequenti aliquarū personarum ad extraordinarios confessores.

In summa, vt quam paucissimi atrociorū & grauiorum criminū reseruentur, & illi quos Episcopus necessarios iudicauerit ad retinendum populum in disciplina Ecclesiastica.

Præcipitur propterea, vt Episcopi Sacerdotibus inferioribus locis opportunis facultatem absoluendi ab huiusmodi reseruatis concedant: ne videlicet militet contra charitatem, quod est pro charitate inductum, & pœnitentes deterreantur à pœnitentia, propter inopiā confessorum vel difficilem accessum ad ordinarium.

Ad hoc Summistæ. præsertim *Ang. v. confessio. 3. num. 31. Sylu. v. confessor. 1. Victor. in sum. de confess. num. 146. Nau. in cap. placuit. num. 151. de pœnit dist. 6.* qui dicunt sine difficultate concedendā esse hanc facultatem absoluendi; imò peccare superiorem, si difficilem se præstat absq; graui causa in concedenda hac facultate. vult *S. Th. in 4. dist. 17 q. 3. art. 3. Sot. ib. dist. 18. q. 2. art. 5.* & latè *Suarez de sacram. disp. 30. sect. 4.* 13.

Dum autem concedit absolutionem reseruatorum, per hoc non censetur cōcedere facultatem absoluendi censuras, neque vota, neque irregularitates dispensandi, cum in generali concessione non veniant ea, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus. *c. si Episcopus. de pœnit. & remiss. in 6. c. in generali. de reg. iur. ib.* Imò licet dicat committimus tibi vices nostras, adhuc non censetur dare potestatem in reseruatis specialiter *Host. in sum. tit. de pœnit. & remiss. num. 14. Ang. v. absolutio. num. 4. Nau. in man. c. 27. num. 261 Suarez lo. cit. sect. 1. num. 3.* Secus autem si Papa dat facultatem in reseruatis sibi, ille enim concedendo absolutionem reseruati, censetur concedere etiam absolutionem cēnsuræ, aliter frustranea esset illa concessio reseruati, cum cuilibet casui Papæ reseruato annexa sit censura, nec posisit absolui nisi vtraque simul, 14.

casibus verò Episcopalibus non semper est annexa censura, vt cōmuniter tenēt Scholastici *in 4. dist. 17. Nau. lo. sup. cit. num. 261. Suarez lo. cit. disp. 29. sect. 2.*

15. Præter hæc autem obligatur etiam Episcopus ex ordinatione Conc. Trid. *sess. 24 c. 8. de ref.* in Ecclesia Cathedrali constituere pœnitentiarium cum vnione præbendæ, cumq; Doctorem siue Licentiatum in Theologia, seu in iure Canonico. Qui quidem pœnitentiarius, si suæ præbendæ fuerit adnexum pœnitētiariæ officiū, poterit absq; aliqua alia facultate absoluere in omnib. casibus Episcopo reseruatis. *Capeauil. de cas. reseru. cap. 3. quæst. 1. diff. 2.* Alteri tamen non poterit subdelegare eandem potestatem, nisi fuerit hoc ipsi expresè concessum ab Episcopo, delegatus enim ad nudum ministerium, iterum subdelegare non potest, nisi ipsi expresè concedatur. *cap. vlt. §. cæterum. de off. deleg. Palud. in 4. sent. dist. 17. quæst. 4.* absolutionem tamen casus particularis in facto occurrentis, posset alteri committere, seu nudum ministerium absoluēdi. *Nau. lo. cit. num. 45.*

Vicario quoque suo communiter dare solet Episcopus facultatem absoluē-
16. di reseruatos, sed id expresè concedere debet, aliter enim Vicarius vigore generalis mandati absoluere non posset. *Archid. in cap. 2. de pœnit. & remiss. in 6. Host. lo. sup. cit. eo. tit. de pœnit. num. 14. circa finem. Rebuff. in prax. de for. Vic. num. 179.*

Item & Capitulum sede vacante absoluere posset reseruata Episcopo: imò & censuras & irregularitates, in quibus Episcopus ipse dispensare solet, posset dispensare, cum succedat in omni iurisdictione, quæ iure ordinario competit
17. Episcopo. *cap. his quæ. cap. cum olim. cum gl. de maior. & obed. cap. si Episcopus. de suppl. neg. prœl. in 6. gl. sing. in cap. 2. v. in collationibus. ne sed. vac. Fed. de Sen. cons. 3. & 4. Nau. de temp. ord. cons. 31.* vbi dicit Capitulum sede vacante posse etiam dispensare cum illegitimo ad minores ordines & simplex beneficium, quomodo ipsemet Episcopus dispensare posset. ex causa tamen legitima & propter quam dispensatio esset debita, vt declarat Quaran. *in sua sum. Bull. v. Capitulum. quæro. 2.* vbi dicit etiam Vicarium Capituli sede vacante, si ipsi specialiter hoc à Capitulo concedatur, hoc facere posse, alias non.

In facultate quoque vigore *cap. 6. sess. 24 Conc. Trid.* Episcopis ad dispensandum & absoluendum concessa succedere capitulum, tenet Henriquez *in sum. lib. 14. de irreg. c. 20. §. 1. in fine. Genuen. in prax. cap. 67. num. 20.* sed contrarium multis rationibus firmat Suarez *de cens. disp. 41. sect. 2. num. 13.* præsertim per ea quæ alias diximus. Capitulum sede vacante non succedere in his quę Episcopo competunt iure speciali.

Vigore Iubilæi & aliarum concesionum Apostolicarum absoluuntur etiam reseruata, Papa enim dare potest facultatem absoluendi huiusmodi reseruata Episcopo, nec per hoc tollit ius super casuum reseruatione competens Episcopis. Sed illud limitat quandoque seu cōcedit facultatem quam ipse habet; ipse 18.
autē plenisimā in omnes habet, & respectu illius nullū potest reseruare casū Episcopus, licet respectu suorum subditorum reseruare posit. *Nau. lo. sup. cit. in man. cap. 27. num. 263. Suarez lo. cit. de sacram. disp. 30. sect. 1. num. 2.* In concesionibus autem huiusmodi à sede Apost. impetratis, attendendus est tenor rescripti, siue Bullæ, & secundum quod fuerit expressum, tantū, & non amplius potestatis ad absoluendum vsurpādum.

Et

Et in dubio pro reseruatione potius iudicandum: vbi enim vertitur periculum animæ, quod tutius est sequendum, vt alias diximus, & Host. *de seruit. in ord. num. 5.*

In articulo autem mortis nullus casus est reseruatus, & quilibet Sacerdos absoluere tum potest, siue Papæ siue Episcopo reseruata. *vt communiter DD. in c.*
19. *quamuis. de sent. excomm. & conc. Trid. sess. 14. cap. 7.* ita nimirum, vt si conualuerit absolutus, quamprimum opportunitatem habuerit repræsentet se superiori, cui fuit censura reseruata, alioquin ipso facto reincideret in eandem censuram *cap. de cætero. de sent. excomm. cap. eos qui. de sent. excomm. in 6.* quæ reincidentia non procedit in aliis reseruatis, quæ non habent censuram adnexã, cum ille tex *cap. eos qui. cit.* de solis censuris, Canonis vel hominis loquatur. *vt notat Caiet. in sum. v. excommunicatio. num. 69. Nau. in man. cap. 26. & Suarez lo. sup. cit. sect. 3. num. 6.* Dictam quoque reincidentiam debere declarari per iudicem præmissa cognitione summaria parte vocata, vbi probabiliter de ea dubitatur, docet Abb. *in Clem. 1. de pœnit. in fin.*

Quod vero attinet personam Episcopi,
20. pi, ille potest sibi eligere confessorem, quem vult, & omnes Prælati inferiores exempti. *cap. fin. de pœnit. & remiss. Abb. ib. num. 2.* qui Confessor habebit eandem potestatem etiam in reseruatis, quam habet ipse eligens. *Host. lo. cit. in sum. num. 15.* etiam in delictis vel irregularitatibus, quorum absolutio permittitur decreto Conc. Trid. *cap. 6. sess. 24. Henriquez lib. 14. de irreg. cap. 18. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 89.* vbi testatur id fuisse à Sac. Cong. Conc. declaratum, communiterq; omnes asserunt, vt legitur eiusdem S. Cong declaratio *in hæc verba.*

Cong. Conc. censuit de omni peccati vinculo, de quo potest absoluere vel dispensare Episcopus, posse etiam Confessorem ab Episcopo electum ipsum Episcopum absoluere & dispensare.

Simile responsum eiusdem S. Cong. refert *Suarez de sacram. lo. cit. sect. 2. nu. 15. & de cens. disp. 41. sect. 2. num. 9.*

Imò taliter electus Confessarius habet tantam potestatem super Episcopũ, quantam haberet Archiepiscopus, qui est proprius Episcopi Confessarius. *Ang. v. confessio. 3. num. 7. Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 2. num. 12. Suarez lo. cit. de sacram.* & istam potestatem habet non ab Episcopo eligẽte, sed à iure permittẽte. *S. Ant. 3. p. sum. tit. 17. c. 2. §. 2. Sylu. v. confessor. 1. q. 9.*

Sciendum item quod casus quos Episcopus sibi reseruat, expirant morte 21.
ipsius; non verò illi qui de iure vel consuetudine ipsi reseruantur, neque illi quos per proprium statutum sibi reseruat, cũ enim statutum duret post mortẽ. *c. fi. de off. leg.* reseruatio quoq; durabit, & absolutio petẽda est à successore, seu Capitulo sede vacante, iuxta notata. *gl. in c. vn. v. impartiri. de maior. & obed. in 6.* vel à Papa, ille enim potest absoluere reseruata Episcopo, vt supra diximus. Archiepiscopus tamen non posset absoluere à reseruatis Episcopo, nam licet sit superior, non tamen habebit immediatam iurisdictionem in Diœcesibus Suffraganeorum, nisi dum visitat actu. *Suarez lo. cit. sect. 1. num. 1. & sect. 2. num. 8.*

Cũ aũt recurritur ad Episcopũ in reseruatis, debet pœnitens cõfiteri omnia sua peccata, & Episcopus vel omnia absoluet, vel eũ poterit remittere ad inferiorẽ, permissa facultate absoluẽdi reserua- 22.
tũ: quod sufficit significare ipsi pœnitẽti, dicendo vt faciat se absolui ab inferiore,

& hæc est doctrina communis, tã Scholasticorũ. *in 4. sent. dist. 17.* & Summistarum, præsertim *Sylu. v. confessor. 1. q. 19. Victor. de confess. à num. 149. Nau. in man. cap. 26. num. 6. Suarez. loc. cit. disp. 31. sect. 1. de seq. Zecchus de cas. reser. 0. sern. 4. Capeauil. de casib. reseru. c. 9. q. vn.* Et creditur pœnitenti asserenti prædictam facultatem sibi ab Episcopo fuisse concessam, *per not. gl. in Clem. 1. v. non habuit. de priuil. & Abb. in Clem. 1. num. 28. de pœnis.*

CAPVT SECVNDVM.

De Iurisdictione Episcopi in celebranda Synodo.

ORdinem propositum sequentes, videamus alteram partem iurisdictionis Episcopalis, quæ est fori iudicialis contentiosi, *vt eam vocat Abb. in cap. accepta. num. 8. de restitut. spol.* Quam quoniam multipliciter exerceri contingit, aliquando enim Iudex ex officio suo per inquisitionem vel denunciationem crimina inuestigat, quod iudicium extraordinarium dici posset. *vt gl. in cap. quoniam v. extraordinario. de probat. Abb. ib. num. 7.* aliquando instante actore contra reum iudicialibus terminis seruatis procedit, ordinarium hoc dici potest. *vt Marant. de ord. iud. p. 4. dist. 9. num. 1.* Nos quoque ad subdiuisionem huiusmodi nostrum tractatum reducemus, & pro resolutione prioris membri iurisdictionis, de Synodo & de Visitationibus pauca eaq; in praxi sæpius occurrentia referemus, postmodum forensia tractaturi.

ARTICVLVS I.

De modo conuocandi Synodum.

1 *SYnodus Diœcesana singulis annis celebranda.*
2 *Synodo qui tenentur interesse.*
3 *Regulares quando tenentur venire ad Synodum.*
4 *Capitulum Ecclesiæ Episcopi Cathedralis de necessitate vocandum ad Synodum.*
5 *Capitulum Collegiatæ quando vocandum ad Synodum.*
6 *Laici ad Synodum an vocandi.*
7 *Abbates quem locum habere debeant in Synodo.*
8 *Episcopus in prima sua Synodo debet facere professionem fidei.*
9 *Synodales testes qui sint.*
10 *Examinatores promouendorum ad beneficia in Synodo eligendi.*
11 *Seminarij rationes in Synodo audiendæ.*
12 *Seminarium erigi debet per Episcopum & quomodo.*

AD

AD occurrendum Ecclesiarum incommodis indies nascentibus, & ad mores Cleri reformandos, controuersias componendas, salubriter ordinarunt Canones Sacri, vt quilibet Episcopus in sua Dioecesi semel in anno Synodum conuocet. *cap. quoniam. 18.*
1. *dist. Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de ref.* Et si iusto aliquo impedimento detineretur, ad minus deberet deputare aliquem in dignitate Ecclesiastica constitutum, qui loco ipsius Synodum celebraret & in illa præsideret. *arg. tex. c. Episcopus. 1. dist. cit.* negligens autem celebrare Synodum, pœnam suspensionis per duos menses sustinere deberet. *cap. vlt. dist. cit.*

Modus autem ipsius celebrandæ est. Vt in primis moneantur omnes qui interesse Synodo tenentur, circumlato processu intimatorio de loco & tempore celebrandæ Synod. *c. propter Ecclesiasticas. iun. gl. dist. cit. c. vlt. de his quæ fiunt à præl.* sufficit autem vnica monitio licet iudicialibus trina requiratur. *vt notat. gl. in c. si Episcopus. cit. dist. 18.*

Tenentur autem de iure venire ad
2. Synodum. Primo Abbates si sit consuetudo, & si propter aliquam causam fuerint vocati. *cap. decernimus. 18. dist. cit. cap. Abbates 18. quæst. 2. cap. ex ore. de priuil. cap. vt Apostolicæ. eo. tit. in 6.* Et ratione Capellarum seu Ecclesiarum Baptismalium, si quas habent sibi subiectas, vel saltem mittere debent Capellanos qui illas administrent. *Abb. in cap. quod super. de maior. & obed.* Et si citentur, seu contra illos querelæ proponantur in casibus in quibus contra ipsos procedere potest Episcopus iurisdictione ordinaria vel delegata. *cit. cap. propter Ecclesiasticas. 18. dist.*

Eodem modo tenentur venire ad Sy-
3 **nodum Monachi curam animarum exercentes**, vel Capellas obtinentes. *Conc. loc. citat.* alij autem Monachi & Prælati, præsertim mendicantes, quorum Ecclesijs nulla cura animarum est adnexa, venire non tenentur. *Felin. in cit. cap. quod super. num. 1.*

Sæculares item Clerici Capellas vel 4.
beneficia curata obtinentes, venire tenentur ad Synodum: & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari. *cap. vlt. de his quæ fiunt. à præl. Abb. ib. num. 4.* Imo sine ipsius consilio non debet Synodus conuocari. *Innoc. in cap. nisi. de auth. & vsu pall. Aemil. Veral. decis. 305. p. 1.* potest tamen comparere per nuncios seu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, sed pars in seruitio Ecclesiæ manere, vt declarauit S. Cong. Episcoporũ Vicario Vercellen. *10. April. 1594.*

Habet autem Capitulum in Synodo vocem consultiuam, decisiuam vero nõ nisi sede vacante, nam tum succedit in iurisdictione integra, & potest condere statuta. *Felin. de sent. allegatus ab omnibus. cons. 16. Abb. in cap. cum olim. num. 2. de maior. & obed. Felin. in cap. cum omnes. lect. 2. num. 28. de constit. Dom. in cap. vn. eo. tit. in 6. Paum. de potest. Cap. p. 1. quæst. 6.* licet non in præiudicium futuri Episcopi, sicut nec Antecessor Episcopus potest facere statuta in præiudicium successoris. *cap. innotuit de elect.* cum par in parem non habeat potestatem, & successor in Episcopatu statuta antecessorum reuocare possit. *Abb. loc. cit. & in cap. cum accessissent. num. 3. de constit. Dec. in cap. Canonum statuta in 1. lect. num. 55. eo. loc.* nisi fuerint confirmata per superiorem, vel iuramento firmata, & concernant bonum publicum, per ea quæ dicit *Abb. in c. 2. num. 1. & 6. de maior. &*

 obed.

obed. & in cap. cum accessissent. num. 2. in cap. cum. M. nu. 6. de constit. & in cap. 1. num. 4. de locat. Bald. in auth. hodie C. de iudic.

5. Capitula etiam collegiatarum Ecclesiarum vocanda esse ad Synodum declarauit S. Congreg. Conc. vt testatur Quarant. *in sum. Bull. v. concilium. quaero. 4.* & legitur talis declaratio.

Cong. Cõc. censuit Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum esse vocanda.

Et non solum Dioecesani, sed etiam alij nullius Dioecesis ad Synodum viciniotis Episcopi quem semel elegerint tenentur venire. *Conc. Trid. loc. cit. sup.*

6. Laici etiam ad Synodum inuitari possunt, si de eorum praeiudicio agatur: vt si tractetur quid circa fidem. *c. vbinam. 96. dist.* vel circa matrimonia. *cap. ad sedem 35. quaest. 5.* aderunt tamen in Synodo non vt doceant vel iudicent, sed vt audiant. *gl. in cap. vlt. v. contingere. de his quae fiunt à prael.*

Temporis autem ratio & loci attendenda est, nimirum vt non celebretur Synodus tempore quo ieiunijs & deuotionibus seu peragendis solemnitatibus praecipuarum festiuitatum est vacandũ: neq; graui hyeme & temporibus ad iterandum periculosis. & vt peragatur in loco proportionato ad omnes qui venire debent, ne aliqui nimio itinere fatigentur. *Archid. Card. Alex. in cit. cap. quoniam dist. 18.*

Die autem praefixa & domo sua Clero comitante Campanis & Organo sonantibus in Ecclesiam descendit Episcopus, ibiq; de S. Spiritu Missa peracta & orationibus vt in Pontificali Roman. ordinantur recitatis, ad vigilantiam circa cultum Diuinum, Synodumque cum fructu & vtilitate celebrandam, Clerum exhortatur Episcopus ipsemet, vel per Oratorem Theologum.

Legit deinde Notarius Episcopi omnium Synodo interesse obligatorum nomina, qui singuli vocati respondentes, adsum, accedere debent ad osculum manus Episcopi, in signum obedientiae quã ipsi reddere tenentur *cap. quod super. cit. de maior. & obed.*

Capiunt postmodum sua loca quisq; secundum gradus sui praeeminentiam, & si quidem plures Episcopos simul adesse contigerit, secundum prius consecrationis suae tempus quisq; priorem capiet locum. *cap. vlt. 17. dist.* Praesidens tamen Synodo non attento consecrationis suae tempore, priorem obtinere debet locum, & ille qui Sedis Apost. priuilegio super hoc fuerit munitus, *vt notat. gl. loc. cit.* Canonici autem Cathedralis Ecclesiae Capitulariter sedentes seu eorum Nuncij repraesentantes Capitulum, praecedunt Abbates. *Feltn. in c. Pastoralis. nu. 9. de offi. deleg.* Imo quod 7. omnes Clerici saeculares debeant praecedere Regulares, tenet *Gemin. & Card. Alex. cit. c. fin. 17. dist.* & caetum Clericorum saecularium esse nobiliorem caetu Monachorum. *notat gl. fin. in cap. qualiter & quando. de accusat. Boer. de author. mag. cons. num. 14.* Locus autem prior censetur à dextris quam à sinistris *gl. in. l. decernimus. C de Sacris Eccles. Feltn. in cap. per tuas. de maior. & obed. Clem. Bott. de Synod. p. 3. n. 17.* Cautius etiam promulgatur decretum quo cauetur nullius praecedentiae praeiudicari, licet fortè non suo loco nominetur vel collocetur. exemplo Conc. Trid. *circa finem. sess. 25.*

Et circa praecedentiam huiusmodi declarationes Greg. XIII. factas ad petionem Conc. prouincialis Rothomagen. hic subiungere placuit, ea enim omnia aliquando etiã ad Synodum Dioecesanã accom-

accommodari possũt. & sequũtur relata apud Genuen. *in prax. c. 89. his verbis.*

Primò in actibus Conciliorum Prouincialium attendendum esse tempus ordinationis Episcoporum, non autem dignitatem aut ordinem Ecclesiarum.

Secundò Commendatarios inter Abbates recipiendos esse.

Tertiò Canonicos Cathedralium Ecclesiarum praeferendos esse quando Capitulariter procedunt: Abbates benedictos & qui vsum mitrae habent, praecedere commendatarios, post hos locum obtinere dignitates, postea collocandos esse procuratores.

Quartò non teneri nisi eos qui de iure vel consuetudine interesse debent, Capitula tamen Ecclesiarum Cathedralium specialiter inuitanda esse: obligari autem ad decreta Conc. Prouincialis omnes, qui Episcoporum iurisdictioni subduntur, exemptos etiam in casibus in quibus de iure communi & Conc. Trid. specialiter Episcopis aut Cõcilio Prouinciali in ipsos potestas tributa est, & cõtra inobedientes iuris remedijs procedendũ.

Quintò Abbates, Commendatarios, Capitulorum deputatos, vocem duntaxat consultiuam habere, Episcoporum procuratores posse, si Conc. Prouinciali placuerit & decisiuam habere.

Hactenus verba declarationũ. Quod autem sequitur in Synodo peragenda, est quod inhiberi solet sub poena excõmunicationis ne quis illicentiatus discedere audeat, nisi finita Synodo & benedictione accept. Eligendi deinde insigniores Theologi seu Iurisperiti pro consiliarijs quibus dat Episcopus vocem consultiuam, & si velit etiam decisiuam; Eligitur & Secretarius, Notarius Synodi, quem ordinem colligit ex diuersis Concilijs. *Mich. Thomasius in suo tract. de ratione Synodi.*

His temporibus plerisq; locis laudabiliter quoq; seruatur quod in principio Synodi legitur professio fidei iuxta praescriptum Bullae Pij IV. incip. Iniunctum. & ea lecta, Episcopus si primam Synodum post suam promotionem celebrat, clara & intelligibili voce S. Fidem Catholicam iuxta normam ipsius Bullae se tenere profitetur, damnatque & anathematizat Haereses ab Ecclesia damnatas: quod & in Synodo Prouinciali cui adest prima vice post suam promotionem facere tenetur. Similiter & Clerici omnes beneficia Ecclesiastica obtinentes, & qui in Synodo interesse debẽt, in prima quaq; Synodo post suam promotionem, fidei professionem emittere obligantur. *Conc. Trid. cit. sess. 25. cap. 2. de ref.* 8.

Faciunt deinde suas relationes testes Synodales, aliter vocantur denunciatores. *vt Felin. in cap. sicut olim. de accusat.* isti enim per Dioecesim haberi debent viri prudentes & fide digni, qui si viderint aliquid in Dioecesi corrigendum, referant in Synodo. *c. Episcopus. in fin. 35. q. 6. & DD. communiter. in cit. c. sicut olim.* Vsus tamen eorum interijt, sed illorum loco, Episcopi fiscales sibi creare consueuerunt, *vt refert. Diaz. in sua prax. crim. cap. 4.* vbi dicit fiscales istos debere esse Clericos & iurare de fideliter administrando officio. alibi vidi constitui Decanos Rurales, quorum quisq; in proprio Decanatu sibi assignato aduertit defectus Ecclesiarum & refert officio Episcopi. vel pro prudentia Episcopi diuersus in diuersis locis tenetur modus inquirendi & corrigendi vitia subiectorum. 9.

Datur etiam in Synodo locus omnibus

bus proponendi suarum Ecclesiarũ necessitates, vel querelas quas habent adinuicem, & accusati si adsint tenentur respondere, licet non fuerint citati: habent tamen ius reuocandi domum si cõueniantur actionibus realibus seu ciuilibus. Imò etiamsi fuerint actiones personales, non tamen notoriæ, & de quibus euidenter conuinci non possent, adhuc possent prouocare domum, nisi fuerint causæ de sui natura Synodales, & in Synodo tractandæ. *Card. Zab. in c. graue de preb.*

10. Eliguntur subsequenter ad minus sex Examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, suique officij rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur si deprehendantur deliquisse circa huiusmodi officium *Conc. Trid. cit. sess. 24. c. 18. de ref.* De modo autem faciendæ huiusmodi electionis extat rescriptũ S. Cong. Cõc. ad Patriarcham Venetiarum *vt sequitur.*

Illustrissime & Reuerendiss. Domine vti Frater. Amplit. tua. super examinatoribus in Synodo approbandis, sic respondit Cong. S. Trid. Conc. interpretum, nempe, examinatores qui ab Amplit. tua propositi fuerint, à Synodo tam per vota secreta, quam aperta posse probari, itaque Amplit. tua eum modum in probatione seruari faciat, quem magis expedire iudicauerit. quod reliquũ est, Deũ illi quam beneficentissimũ precamur. Romæ die 11. Iulij. 1592.

Vti Frater.

Hier. Card. Mattheus.

Assignantur & personæ ad id aptæ ad minus quatuor quibus causæ in partibus delegandæ committantur, quorum si aliquis decesserit, Episcopus de consilio Capituli in locum ipsius alium sufficere potest vsq; ad proximam Synodum, *cit. Conc. Trid. sess. 25. c. 10. de ref.*

In Synodo quoque audiendæ sunt rationes redituum seminarij per quatuor deputatos, quorum duo ex Capitulo, vnus ab ipso Capitulo, alter ab Episcopo electus, duo alij ex Clero, vnus similiter electus à Clero, alter ab Episcopo esse debet. Defectus etiam seminarij ibidem corrigendi sunt: vbi vero nondum fuerit erectum seminarium, vel non sit sufficienter prouisum, elaborandũ est Episcopo, vt quãprimum erigatur, vel competenter prouideatur, alioquin à Synodo Prouinciali, vel ab Archiepiscopo iuris remedijs adhoc compelli posset. *cit. Conc. sess. 25. c. 18. de ref.* 11.

Erigi autem debet & dotari ex fructibus quorumcunq; beneficiorum Diœcesis etiam Abbatiarum, Prioratuum, Regularium non mendicantium, & cuilibet beneficio pro qualitate reditũ cuiusque imponere potest Episcopus certam quotam pro seminario soluendam. Dummodo eam imponat beneficijs habentibus suos fructus in bonis certis & stabilibus, nam vbi fructus in incerto, vt in Eleemosynis piorum vel similibus consisterent, nihil posset illis oneris ratione seminarij imponi, vt respondit S. Cong. Conc. Episcopo Tridentino *die 13. Maij. 1585.* 12.

Publicantur præterea in Synodo decreta Prouincialis Synodi, & aliqua insigniora Capitula generalis Synodi proximo præteritæ prælegenda sunt, præcipuè de residentia curatorum, de vitæ honestate à Clero tenenda, de obseruandis circa Diuinorum, vel Matrimoniorum celebrationem, aliaque vtiliora, pro loci & temporis exigentia. *cap. vlt. 18. dist. cap. sicut olim. de accusat.* & de ordine tenendo in Synodo Episcopali, consuli etiam potest *Henr. Bott. in suo tract. de Synodo Episc. sup. cit.*

ARTI-

ARTICVLVS II.

De Statutis ab Episcopo faciendis.

1 *Episcopus potest condere statuta pro sua Diœcesi.*
2 *Episcopus non potest statuere contra Canones.*
3 *Episcopus non potest definire circa dubia fidei.*
4 *Statuta Episcopi non debent contrariari immunitati Ecclesiasticæ.*
5 *Consuetudo quandoq; possit tolli per Statutum.*
6 *Consuetudo quandoq; præiudicat Canonibus.*
7 *Capituli consilium non consensus requiritur in condendis statutis.*
8 *Capituli consensus quando requiritur in condendis statutis.*
9 *Canonicum Cathedralis non potest iudicare Episcopus, nisi cum assistentia duorũ ex Capitulo.*
10 *Episcopus abstinere debet à multitudine præceptorum.*
11 *Synodatici nomine quid debeatur Episcopo.*
12 *Charitatiuum subsidium petere potest Episcopus à suo Clero.*
13 *Charitatiuum subsidium peti potest ab exemptis.*
14 *Charitatiui subsidij taxa est arbitraria Clero.*

1 Licitum est autem Episcopo in sua Diœcesana Synodo condere statuta seu ordinationes aliquas, prout viderit expedire ad retinendum in disciplina Clerũ, vel abusus tollẽdos. *c. Catholica. 11. dist. cap. 1. distinct. 3. de consecr. iun. gl. v. non generaliter. cap. 2. iun. gl. de maior. & obed. cap. vt animarum. de constit. in 6.*

2 Statuta tamen quæ condit, non debẽt esse contraria sacris Canonibus, ipse enim tenetur custodire non violare Canones. *cap. cum simus. 9. quæst. 3.* alioquin posset puniri. *cap. denique. §. fin. dist. 4. Clemen. 1. de ætat. & qual.* & posset dici periurus. *Abb. in cap. ego. n. num. 3. de iureiur.* & quicquid statueret contrarium Canonibus, subiaceret nullitati. *c. quod super. de maior. & obed. Abb. in cap. fin. num. 9. de consuet. Dec. in Rub. 2. de constit. in fin.* vnde non valeret statutum Episcopi disponens ne possit appellari à sententia. *cap. venientes. de iureiuran. Bald. in cap. cum omnes. de constit. Anchar. in cap. canonum statuta. q. 11. princ. eo. tit. Fed. de Sen. cons. 17.*

Neque debent esse contraria ordinationibus Sedis Apostolicæ. *cap. omnia. 52. q. 1. c. cum inferior. de maior. & obed. cap. cit. venientes. de iureiuran. Clem. ne Romani. de elect.*

Neque circa dubia fidei, hæc enim decidere spectat ad sedem Apostolicam. 3
cap. quoties. 24. q. 1. neque de maioribus negotijs, sed de minoribus tantum. *vt notat gl. in cap. 1. dist. 18. & alia gl. communiter recepta. in cit. c. 2. de maior. & obed.*

Neque contraria statutis Metropolitani, seu Prouincialis Synodi. *c. cum inferior. cit. de maior. & obed.*

Neque in præiudicium priuilegiorũ Cleri. *cap. vestra nobis. de locat.* præsertim priuilegiorum concernentium fauorem Ecclesiæ, seu bonum publicum. alio-

ailoquin enim priuilegijs cōtinentibus fauorem Cleri particularis Clero illo consentiente derogari posset, consentiēdo enim censerentur renunciare priuilegio suo, quod & facere possunt cum quilibet prop[illegible] io priuilegio renunciare posset *cap. pro [illegible]ornm. iun. gl. v. recepisse. de præb. & communiter DD. in c. cum accepissent. de constit.*

4. Neque debet Episcopus facere statuta contraria immunitati Ecclesiasticæ nam neque quoad propriam personam, posset renunciare libertati in fauorem vniuersi cleri inductæ *cap. si diligenti. de for. comp.* vt non potest cler cum sub jcere iurisdictioni Laicali *c. decernimus. de iudic. Host. ib. in sum. n. 4. Th. Gramm. decis. 29. nu. 10.*

Præter Canones tamen posset aliquid Episcopus statuere. *Abb. in cap. cum consuetudinis. num. 5. de consuet.* præsertim in casibus qui sequuntur.

Primò in casibus à iure non determinatis. *cap. illa autem. dist. 12. c. vtinam. dist. 76. c. 1. de locat.*

Secundò si statuat aliquid antequam Canon promulgetur, teneret enim tale statutum, licet contrariaretur Canoni, nisi expressè reuocetur, dummodo fuerit rationabile *c. 1. de const. in 6.*

Tertiò si faceret statutum consuetudini contrarium, nam licet consuetudinis & legis par sit potestas. *dist. 11. per totum, & est arg. l. de quibus ff. de legib.*

5. facilius tamen à consuetudine recedi potest etiam iuramento firmata. *c. in his. iun. gl. dist. cit. cap. 1. de his quæ fiunt à me. part. cap Abb. ib. n. 7. & in c. fin. num. 7. de consuet.* Tanto magis si statutum Episcopi disponat contra consuetudinem sine aliqua rationabili causa inductam, circa solemnitates & ordinem in sua Ecclesia seruandum. *cap. Eleutherius. 91. dist. Archid. ib.* vel circa ea quæ ipsius iurisdictioni sunt concessa. *Bart. & Bald. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Innoc. Abb. in cap. vestra. de locat.* vel si statuat in suū tantum præiudicium. *cap. cum dilectus. iun. gl. v. constitutum. de consuet.* vel si statuat contra consuetudinem canonibus contrariam, vt si statuat quod Canonici teneantur ad residentiam consuetudine non obstante. *Abb. in cap. ad audientiam. num. 4. de Cler. non. resid. & in c. cum omnes. num. 1. de constit.*

Quartò si suo statuto auget vires iuris communis sine alteratione ipsius, vt si decernat excommunicationem contra non seruantes Canones, vel si apponat pœnam vbi non est apposita, vel aggrauet appositam, tunc enim nō derogaret sed deseruiret Canoni. *cap prodest. 23. quæst. 5. Abb. in cap. ex frequentibus. nu. 5. de instit. & in cap. innotuit. num. 2. de eo. qui furt. ord.*

Quintò in casibus quibus contra canones consuetudo rationabilis fuerit præscripta, tunc enim viribus consuetudinis innixum statutum Episcopi valeret, dummodo fuerit rationabile. *Felin. in cap. quod super his. nu. 10 de maior. & obed. ad hoc Anchar. in cap. 1. de constit. & in cap. 1. eod. tit. in 6. Bart. Bald. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.* 6.

Vbi videre licet quomodo possint ferri statuta præter ius cōmune per modū interpretationis, extēsionis, restrictionis, nobis præmissos casus posuisse sufficiat, vt ad praxim vtiliores & non controuersos: hoc solo addito quod consultius est abstinere, in quantum fieri potest, ab immutatione antiquarum legum, & si occurrat graue dubium ad Principem potius pro interpretatione recurrendum, præsertim cum de facili haberi posset. *ad hoc Abb. in. cap. 1. num 14. de constit. Dec. ib. in 2. lect. circa fin. Bald.*

in

in l. quæ ex relationibus. C. de leg.

7. Eadem statuta facere debet Episcopus cum consilio Capituli sui *cap. Episcopus. 24. dist. cap. quanto. de his quæ fiunt. à pral. Abb. ib. n. 4. Host. in cap. fin. de his quæ fiunt. à maior. part. cap.* & consuetudo si quæ esset in contrarium reputaretur irrationabilis, nec tenenda. *Host. cit. in sum. de his quæ fiunt. à pral. num. 2.* quia nimirum Capitulum posset allegare causas ex quibus moneretur Episcopus ad sequendum meliores rationes pro expeditione rei gerendæ. *Ioan. And. in Reg. nullus ex cõsilio. de Reg. iur. in 6. Abb. Dec. in cap. cum omnes. de constit. Aemil. Veral. decis. 305. p. 1. Rot. diuers. decis. 615. p. 1.* Non tenetur tamen Episcopus sequi hoc consiliũ Capituli, cum non consensus sed consilium ipsius requiratur. *c. cũ olim. iun. gl. v. discordet. de arbitr. Abb. in cap. at si Clerici. §. de adulterijs. num. 17. de iudic. & in cap. quanto. cit. num. 5. & in cap. 1. num. 3. de Capell. monach. Archid. in cap. 1. num. 13. de constit. in 6. Felin in cap. quod super his. de maior. & obed.* communemque hanc esse opinionem testatur *Henr. Bott. in tract. de Synod. p. 3. num. 137. limit. 2.* super quo etiam responsum à Sacr. Congreg. Conc. datum Patriarchæ Venet. refert Quarant *in sua sum. v. Synodus Diœces. his verbis.*

Illustrissime & Reuerendiss. Domine vti Frater.

S*Acra Cong. Illustriss. Patrum qui Trid. Conc. interpretando à S. D. N. præfecti sunt per libellum Ampl. tua nomine porrectum consulta respondit, eandem Amplit. tuam in Synodo Diœcesana facere posse constitutiones absq; consensu & approbatione Cleri, debere tamen requirere consilium capituli, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis, non obstante quod ex forma Rom. Pontificalis in celebranda Diœcesana & prouinciali Synodo expressè habeatur, vt constitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum placet confirmentur, cui Congregationis sententia Amplit. tua inhærens in suam Synodum nauiter peragendam incumbat & bene valeat in Domino, quem vt illi in huiusmodi Pastoralibus ac Salutaribus munijs sua gratia semper adsit, ex animo rogamus. Romæ. die 27. April. 1592.*

Hier. Card. Matthæius.

Et cum excipiat casus à iure expressos, videamus qui sint isti. Et breuiter in primis de iure requiritur non tantum consilium sed etiam consensus Capituli in illis omnibus in quibus vertitur ipsius interesse particulare. *cap. vlt. de his quæ fiunt à pral. Innoc. in cap. vestra. de locat. Abb. ib. num. 6. & in cap. quæ in Ecclesiarum. num. 7. de consuet.* vnde si collatio beneficiorum pertineat communiter tam ad Capitulum quam ad Episcopum, non poterit Episcopus disponere de talibus beneficijs absque Capituli consensu, *cap. ea noscitur. de his quæ fiunt à pral.* & in rebus in quibus vertitur interesse totius Cleri, non potest statuere absq; Cleri cõsensu. *Innoc. in cap. vestra. de lo. Abb. in cap. non minus. num. 5. de immun. Eccl.* ad quod facit quod Episcopus neque alius potest quem priuare dominio rei suæ, nisi supremus Princeps, & nisi ex iusta causa. *vt not. Innoc. Abb. Dec. in cit. cap. quæ in Ecclesiarum. de consti.* 8

Item in casu quo diminueretur authoritas Ecclesiæ; tunc enim nihil valeret

statutum etiamsi fieret de consensu Capituli. *cap. dilecti. de maior. & obed.*

Similiter si ageretur de alienatione bonorum Ecclesiæ. *cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. c. 1. de his quæ fiunt à prel.* vel si ageretur de obligatione Ecclesiæ. *cap. quod quibusdam. de fideiuss.* vnde etiam non potest donare ius quod habet in aliqua Ecclesia inferiori. *Abb. in c. Pastoralis. num. 4. de donat.*

Item si ageretur de præiudicio quoad subiectione vel limitationem consensus Capituli. *cap. fin. de maior. & obed.*

9. Ad extremum in casuum criminaliū ventilatione. *15. quæst. 7. per totum.* Et maximè in iudicanda persona aliqua ex collegio Capituli siue Cathedralis siue Collegiatæ Ecclesiæ, nam sine assistentia & voto duorum ex Capitulo deputatorum, non potest iudicare personam Capitularem, *ex noua ordinatio. Conc. Trid. cap. 6. sess. 25. de ref.* quod videtur indultū Capitularibus in recompēsam priuilegiorum & exemptionum antiquarum, quibus idem Conc. in multis derogauit.

Debet autem Capitulum hos duos qui assistant Episcopo in iudicijs, eligere initio cuiuslibet anni, & si non eligerent, posset Episcopus iudicare solus, vt responsum fuit à S. Cong. Conc. Episcopo Gerundinen. *his verbis.*

Congr. Conc. censuit debuisse Canonicos & debere in principio anni eligere illos duos: si id non fecerint, Episcopum posse procedere, & ita referendū Sāctissimo. Sanctissimus audita relatione Congr. dixit rescribendum Episcopo, prout Cong. censuit. hoc addito, vt antea Capitulum moneat si à principio anni non eligant, se solum eam iurisdictionē exerciturū non admissa electione quam postea fecerint.

Illa autem specialiter aduertenda sunt Episcopo in codēdis statutis, vt quā rarissimè apponat excōmunicationis pœnas, ne videlicet ex frequentia contēnantur. *Abb. in cap. Clericos. num. 3. de cohab. Cler. Couar. in c. alma mater. n. 10. de sent. excom. in 6.* sed potius vtatur pœnis temporalibus, rarius tamen pecuniarijs ad euitandam suspicionem auaritiæ quæ abesse longè debet ab Episcopo. *cap. cum. ab omni. de vit. & hon.*

Denique cauere debet vt abstineat à multitudine præceptorum, nec statuat nisi super necessarijs: neque faciat statuta quæ parum profutura, vel quæ contemptui futura verisimiliter conijcitur. aliquando enim tolleranda sunt potius aliqua mala ne eueniant grauiora, nam qui nimis emungit, elicit sanguinem. *c. deniq. dist. 4.* Imo illud Chrysostomi super Matth. mēte esset retinendū. *Circa vitam tuam esto austerus, circa alio rum benignus, audiant te homines parua mandantem, & grandia facientem.* & aliud Bernardi. *Quid iugum vestrum super eos aggrauatis quorum onera potius portare deberetis.* 10.

An autem possit aliquid exigere à Clero pro sui sustentatione, quæri posset hoc loco.

Et certum est quod taleis & exactionibus Clerum onerare prohibetur. *cap. quoniam. 18. dist. cap. qui cognouimus. c. quoniam relatum. 10. quæst. 3 cap. conquerente. de off. ord.* Synodaticum tamē seu Cathedraticum iure suo exigere potest, cuius nomine à qualibet Ecclesia debentur duo solidi, valore ipsorum computato secundum antiquam consuetudinem cuiuslibet Diœcesis. *cap. conquerente. inn. gl. de off. ord.* Neque vllo tempore præscribi potest Synodaticum, cum debeatur in signum subiectionis & in honorem Cathedræ, *vt notat gl. in cap. pastoralis. de donat. Abb. ib. num.* 11.

num. 7. Henriquez de Synod. Episc. p. 2. num. 90. Imo licet pleno iure libertaretur Ecclesia, adhuc non censeretur remissum Synodaticum. *vt notat gl. in cit. c. cũ pastoralis. Innoc. & Abb. cit. ib.* nemo enim potest esse sine subiectione, alioquin censeretur acephalus. *c. nulla ratione. 93. dist.* Regulares tamẽ non obligantur ad Synodaticum. *c. inter caetera. 10. q. 5.* nam habent exemptiones particulares, vt suo loco dicemus.

12. Charitatiuum subsidium petere quoque potest Episcopus à suo Clero. *cap. cauendum. 10. quaest. 3.* dummodo subsit iusta causa. *cap. cum Apostolus. §. prohibemus. de cens.* vbi addit Innocent. quod etiamsi causa iusta subsit, tamen requiri in imponendo hoc subsidio charitatiuo consensum Capituli & Cleri; nec sufficeret solius Capituli consensus, sed necessariò interuenire debet etiam Cleri consensus, sicut in omnibus alijs in quibus vertitur proprium interesse ipsius. *ad quod Abb. sup. cit. cap. non minus. nu. 4. de immunit. Eccl.*

Si autem dubitaretur de veritate causæ ob quam peteretur charitatiuum subsidium, pateret recursus Clero ad superiorem. *cap. quia cognouimus. 10. q. 3. Host. in sum. de off. ord num. 3.*

Potest autem peti hoc subsidium etiã ab exemptis. *vt notat gl. in Clem. 1. v. in exigendo. de exceß. prał. Abb. in cap. dilectus. num. 4. de off. ord.* Et à pensionarijs, nisi expressè in eorũ prouisione eximantur. *Bellenc. de charit. subsid. quaest. 37. Gig. de pens. quaest. 38.*

A pauperibus tamen exigi non debet: & dicitur pauper qui ex animo reditu non recipit vltra decentem sustentationem. *vt notat Bellenc. lo. cit. de charit. subsid. q. 30. Menoch. de arbit. iud. casu 520. num. 20.* vel dependebit à Iudicis arbitrio, quisnam dicendus sit pauper. *Menoch. lo. cit. cas. 67. num. 7. Couar. var. res. lib. 2. cap. 6. nu. 8. Rot. diuers. decis. 48. p. 2.*

Nec potest præscribi vllo tempore charitatiuum subsidium, esset enim præscribere contra charitatem. *Bellenc. lo. cit. q. 43.* Taxa vero ipsius est arbitraria. 14.
Card. in Clem. 1. de cens. & in Clem. 1. de exceß. prał. §. nonnulli. num. 4. & arbitriũ stat penes Clerum offerentem, si petatur plus quam antea solebat dari; inuito enim Clero exigi non potest, vltra id quod dari consueuit, vel vltra taxam positam in extrauag. *vn. §. præmissis. de cens. comm.* videlicet ne excedat valorẽ procurationis debitæ visitatori, vt ibidem à principio determinatur. *adhoc Bellenc. lo. cit. quaest. 62. Afflict. decis. 136. Boër. decis. 133. Pauin. de charit. subsid. Duen. in Reg. 90. v. charitatiuum subsidium.*

Expeditis negotijs Synodi legit Notarius absentium nomina, qui absentiã suam, siue per literas, siue per Nuncios non excusarunt, & Episcopus pronũciat illos contumaces, pœnasque decernit contra ipsos. Et priusquam Synodus dimittatur acclamationes fiunt cum gratiarum actione iuxta ritum Pontificalis, & accedunt singuli iterum ad osculum manus Episcopi, illudque sibi inuicem dant in charitate. Interim autem Archidiaconus verbis in Pontificali præscriptis, conclusam Synodum dimitti denunciare debet, Episcopo solemniter omnes benedicente.

CAPVT III.

De Iurisdictione Epis. in visitationibus.

ARTICVLVS PRIMVS.

De visitationibus in genere.

1. *Visitare tenetur Episcopus Diœcesim suam semel in anno.*
2. *Episcopi vita debet esse exemplo alijs.*
3. *Episcopus missam singulis diebus audire debet.*
4. *Episcopus an possit tenere familiam armatam.*
5. *Visitationem præcedere debet intimatio.*

On solum in Synodali Congregatione de qua supra egimus, sed etiam in visitatione particulari tenetur Episcopus inquirere & corrigere defectus subditorum suorum. Vnde omnes Ecclesias sibi subiectas, totamque Diœcesim ad minus semel quolibet biennio circumire obligatur. *c. Episcopum. 10. q. 1. gl. fin. & Abb. in cap. cum venerabilis de cens. Rot. decis. 263. in no. & decis. 166. p. 1. diuers.* quod post iura antiqua innouauit, & proinde ordinauit Concil. Trid. *sess. 24. cap. 3. de ref.* Non tamen obligatur Episcopus intra hoc tempus expedire visitationem suam, vt respondit S. Cong. Conc. Episcopo Astoricen. *in hac verba.*

1

Dubitauit Episcopus Astoricen. an teneretur suam Visitationē concludere intra certum & determinatum tempus, iuxta latitudinem suæ Diœcesis. Congr. cēsuit conciliū nullū tempus adhoc præfixisse; sed reliquisse arbitrio Episcopi, quod tamē debet esse moderatum & discretū.

2

Sed quoniam nihil magis alios ædificat, quam innocentia Prælatorum, sicut è conuerso maiorum delicta facilè trahuntur à subditis in exemplum. *cap. nemo. 33. dist. cap. præcipuè. 11. quæst. 3.* ne Visitator volens subditis exhibere medicamenta salutis præbeat mortis exempla, prius domum suam reformare, moresq; & vitam ad sanctorum Canonum præscripta componere, ac factis ipsis & actionibus se muneri suo conformem ostendere deberet. Ideò nos quoque pauca de norma in viuendo ab Episcopo seruanda visitationi præmittamus, non nostris verbis in materia tam graui vsuri. cit. Conc. Trident. *sess. 25. cap. de ref.* quæ sequuntur.

Optandum & infra. Quapropter exemplum Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi, non solum iubet vt Episcopi modesta suppellectili & mensa, ac frugali victu contenti sint, verumtamen in reliquo vitæ genere, ac tota domo, caueant ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodq; non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præseferat: omnino verò eis interdicit, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos familiaresuè suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones probi-

probibeant, ne res Ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, ijs vt pauperioribus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa. Imo quam maximè potest, eos sancta Synodus monet vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosq; carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant, &c.

Præcipuè autem contendere deberet Episcopus, vt sit norma cæteris in frequentando Ecclesias & vacãdo Diuinis, nã & tenetur ad minus diebus festis, nisi impediatur infirmitate, accedere ad audiendum publicè Diuina in viciniori Ecclesia. *c. Episcopus de consecr. dist. 3. cap. magnæ de vot. & vore. Host. Abb. ib.* tenetur & residere penes propriam Ecclesiam. *cap. peruenit. 7. quæst. 1. cu. Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. de ref.*
3. Debet celebrare missam quotidie vel ad minus audire. *cap. fin. de priuil. in 6. Abb. in cap. 1. num. 10. de vit. & hon. Cler. & in Clem. 1. num. 3. de celeb. miss.* Tenetur prædicare præsertim dum visitat, cum ad ipsum propriè spectet prædicationis officium. *c. placuit. loc. quæst. 1. Abb. in cap. inter cætera. de off. ord. num. 1. Conc. Trid. 24. cap. 4. de ref.*

Viros item boni testimonij graues, doctos, circa se habere debet Episcopus, & nonnisi per Clericos in cubiculo sibi inseruiri facere. *cap. cum Pastoris. & cap. vlt. 2. quæst. 7.* Et quia domus Episcopi quasi in speculo est posita, estque magistra publicæ disciplinæ, & quicquid in ea agitur id omnes putant sibi quoque licere, prouidere debet Episcopus, vt tota familia suâ sit honesta. ad hoc optimè faciunt verba S. Bernardi ad Eugenium *lib. 4. c. 16.* vbi dicit.

Domum Episcopi decet sanctitudo, decet modestia, decet honestas, horum disciplina custos. Sacerdotes domestici, aut cæteris honestiores, aut fabula omnibus sint. amant te domestici, si non, facito vt te timeant: alius alia dispenset, de disciplina tu prouide, illud nemini credas, pertinet ad te vt his quos præ oculis habes, quatenus totius honestatis ac condecentiæ speculum sint, & forma Non licet tibi vt vitia domus tuæ vltimus scias: si insolentior sermo coram te sonuerit, si indecens habitus apparuerit, manus tua sit super huiusmodi, tu vlciscere iniuriã Dei, in vultu, in habitu, in incessu illorũ qui tecum sunt, nihil residere impudicũ, vel indecens patiaris &c.

Maximè autem tam in sua persona, quam in suis ministris auaritiæ suspicionem vitare debet. *cap. cum ab omni. de vit. & honest. Cler. cap. 1. §. procurationes. de cens. in 6. cit. Conc. Trid. sess. 21. c. 1. de ref.*

Hoc eodem loco non incongruè quæri potest, num Episcopus possit tenere familiam armatam. 4. Et quidem cum Ecclesiasticus Iudex habeat carcerem, & possit infligere pœnas corporis in causis ad forum ipsius spectantibus. *c. contra idolorum. 26. q. 5. c. cum Episcopus. de off. ord. in 6. Abb. in cap. 1. eo. tit. Dec. cons. 151. in princ. & cons. 300. num. 4.* rationabiliter concludi posset, quod debeat etiam habere executores armatos, per quos reos capere, in carcerem detrudere & punire valeat. *cap. attendendum. 17. q. 4. Dec. in cap. significasti. num. 19. de off. deleg.* tanto magis si haberet Dominium temporale. *Abb. in cit. cap. significasti. num. fin. de off. deleg.* vel ad minus non posset illi requirenti denegare Iudex

dex Laicus suā familiam pro executione facienda. *cap. Principes. cap. Administratores. 23. q. 5.* ad hoc videri possunt Anchar. *in c. cū Episcopus. de off. ord. in 6. Dom. Franc. ib. Felin. in cit. cap. significasti. de off. deleg. Oldrad. cons. 86. Couar. pract. quæst. cap. 10. Diaz. in pract. crim. c. 153.*

5 Quod autem ad ordinem in ipsa Visitatione prosequenda seruandum attinet, antequam ipsa incipiatur, præmonendi sunt subditi generali per Ecclesias publicato edicto de visitatione celebrāda, tempusque ipsius & locus à quo incipiendum sit, intimandus: cuius intimationis forma videri potest apud Ant. Resta. *in suo Direct. visit.* Reliqua autem in visitatione obseruanda, quo meliori methodo explicentur, distinctè de locis visitandis videamus.

ARTICVLVS II.

De visitatione Ecclesiæ Cathedralis.

1 *Cathedralis Ecclesia non potest defendi exemptione quo minus visitetur.*
2 *Episcopus potest assumere iurisperitos extraneos dum visitat Capitulum suum.*
3 *Canonici in receptione an possit exigi aliqua solutio.*
4 *Statuta Capituli debent esse rationabilia.*
5 *Fidei professio emittenda in receptione Canonicatus.*
6 *Archidiaconus & Scholasticus debet esse Doctor.*
7 *Episcopus non tenetur sequi consilium Capituli in assignandis ordinibus cuique prabenda.*
8 *Canonicus antequam habeat ordinem sua prabenda annexum non habet vocem in Capitulo.*
9 *Prabenda Theologalis debet constitui in qualibet Cathedrali.*
10 *Distributiones vbi sunt sufficientes an possit pro illis detrahi tertia pars fructuum prabendarum.*
11 *Distributiones non debent dari nisi interessentibus in choro.*
12 *Vicarius absens à choro propter exercitium officij sui non lucratur distributiones quotidianas.*
13 *Vicarius Capituli Sede vacante an percipiat absens distributiones quotidianas.*
14 *Episcopus obtinens portionem Canonicalem censetur vt alius Canonicus.*
15 *Distributiones absentium an accrescant prasentibus.*
16 *Distributiones quando lucrentur absentes à choro.*
17 *Distributiones non computantur in valore beneficij.*
18 *Distributiones grossa quando debentur absentibus.*
19 *Canonicus non residens puniri potest alijs pœnis, quam amissione distributionum.*
20 *Canonicus licitè potest abesse per tres menses in anno à sua Ecclesia.*
21 *Beneficia curata adnexa Cathedrali Ecclesia, quomodo debeant prouideri.*
22 *Canonicatus Cathedralis cum curato non potest retineri sine dispensatione.*

23 Epis-

23 *Episcopus non habens ius corrigendi Canonicos, potest monere vt Capitulum corrigat, & postmodum ipsemet corrigere potest.*
24 *Concubinarij qua pœna puniendi.*
25 *Archidiaconus licet habeat iurisdictionem, non potest cognoscere de concubinatu.*
26 *Canonici Cathedralis sunt Senatus Ecclesiæ.*
27 *Clerici non debent conducere prædia lucri gratia.*
28 *Clericorum habitus debet esse honestus.*
29 *Clericorum habitus quis sit proprius.*
30 *Clericus non deferens proprium habitum, quando incurrat pœnas.*
31 *Clericus non recitans horas Canonicas, quas pœnas incurrat.*
32 *Bona Capituli quomodo administranda.*
33 *Statuta Capituli potest cassare Episcopus, si fuerint irrationabilia.*
34 *Episcopus statuere potest vt quilibet ex Canonicis contribuat quotam pro fabrica.*
35 *Capitulum tenetur explere onera Missarum per antecessores suos suscepta.*
36 *Missarum & anniuersariorum onera, quomodo possint moderari.*

1. PRima itaque visitanda est Ecclesia Cathedralis. *c. Rom. de cens. in 6.* nec aliqua exemptione se tueri potest, quo minus visitetur. *Conc. Trid. cap. 4. sess. 6. de ref.* quo decreto derogatum esse exemptioni visitationis etiam immemorabili testatur *Rot. decis. 744. p. 1. diuers.* tanto magis si exemptio esset simplex. hæc enim non eximeret à visitatione. *vt Socin. de visit. lib. 6. q. 14.* Quare die præfixa visitationis adueniente, Clero comitante, cappa Pontificali super Rochetum indutus Episcopus, ad Ecclesiā Cathedralem descendere debet, ibique Missa de S. Spiritu per ipsummet Episcopum, siue eo impedito per aliquem insigniorem Prælatum celebrata, orationibusque ad eum vsum in Pontificali Romano præscriptis recitatis, & sermone de vtilitate visitationis & causis visitationis habito, ad particularem Ecclesiæ visitationem descendit. *Host. in sum. de cens. nu. 16. vers. & in primis.* Et primò Ciboriū, Altaria, Sacristiam, Vestes, apparamenta, & supellectilem Ecclesiæ, num in decenti custodia teneantur reuidebit: circa quæ particulares animaduersiones videri possunt in direct. visit. Ant. Rest. cit. & nos infra de visitatione Parochialiū Ecclesiarum aliqua attingemus, hic solū ea quę peculiaria sunt in visitatione Cathedralis Eccl. videamus.

Reuisis itaque præmissis, descendere debet Episcopus ad locum, in quo congregari solet Capitulum, cum omnibus Prælatis & Canonicis illius Ecclesiæ ad sonum campanæ congregatis, adiuncto suo Notario, qui deberet esse Clericus. 2. *arg. tex. c. vt iuxta. de off. ord.* & assumptis secum duobus iurisperitis, qui possunt esse externi, & non de gremio Capituli. *arg. tex. extrauag. 1. de off. ord. comm. Conc. Trid. lo. sup. cit. & sess. 25. c. 6. de ref.*

Tum faciet connotari per Notarium numerum Prælatorum & Canonicorū, & nomina singulorum, tum & qualitatē præbendarum, & quantitatem prouentuū earūdem: ac deinde quærere debet, quomodo Capitula sua celebrēt, quoties generalia, quoties particularia, & quo

R ordine,

ordine, & num ad pulsum cãpanæ soleant congregari, nam hic mos in congregandis capitulis est seruandus. *c. in causis. de elect.*

3. Inquiret subsequenter num in receptione, installatione seu admissione ad possessionem Canonicatuum, præbendarum, vel distributionum, accipiant aliquas deductiones ex fructibus beneficij, seu solutiones, donatiua, iucundos ingressus, & si quo alio nomine vocentur: hæc enim non debent exigi. *c. Iacobus de Sim.* nisi in pios vsus cõuertantur. *cit. Conc. sess. 24. c. 14. de ref.* quam prohibitionem innouauit postmodum Pius V. Const. sua. Incip. *Durum nimis*, quam alio loco referemus.

An autem posset defendi consuetudo quod pars fructuum vacantis beneficij debeatur fabricæ vel mortuo beneficiario vel alicui alteri, videri potest *Nau. cons. 1. de Sim. in antiq.* vbi respondet affirmatiuè *per tex. extrauag. suscepti. ne. sed. vac. com. in.* sed in huiusmodi consuetudine tutius esset habere priuilegium à Sede Apostolica, prout obtinuit à Leon. X. *in Conc. Lateran.* Regnum Poloniæ priuilegium, quod morientes in tribus primis mensibus anni habeant quartam partem prouentuum eius anni, in secundis tribus mensibus medietatem, in tertijs tribus mensibus tres partes, in quatuor reliquis integros prouẽtus eius anni habeatur hæc Const. Leon. X. in Constit. Prouinc. Poloniæ.

4. Videre deinde debet qualia habeant statuta, & ne faciant recipiendos iurare de obseruando aliqua illicita vel Canonibus seu Decretis Conc. Trid. contraria.

5. Professionem fidei num exigant à recipiendis, hanc enim tenetur quilibet emittere assequutus Canonicatũ vel præbendam, etiamsi illam prius emiserit in manibus Episcopi, seu in manibus conferentis beneficium. *Conc. loc. cit. cap. 12.*

Archidiaconus, Scholasticus an sint Doctores seu Licentiati in Theologia vel iure Canonico, aliter enim illorum prouisio esset nulla. *Conc. loc. cit. & sess. 23. cap. 18. de ref.* 6.

Inquirendum etiam est an quilibet officium suæ præbendæ adnexum exerceat, & si non habuerit quisque assignatum officium, ipse Episcopus assignare poterit aliquibus ordinem Præsbyteratus, aliquibus ordinem Diaconatus, Subdiaconatus alijs ordinem imponendo. *arg. tex. cap. in Ecclesia. de instit.* ita tamen vt ad minus dimidia pars Canonicorum Præsbyteratus ordinem adnexum habeat, nisi fuerit loci consuetudo vt plures vel omnes sint præsbyteri. *cit. Conc. sess. 24. cap. 12. de ref.* Et in hac distributione ordinum licet Episcopus teneatur requirere consilium Capituli, illud tamen non tenetur sequi, ex 7. allegatis supra alio loco, & per ea quæ dicit *Archid. Ioan. Andr. in cap. 1. de constit. in 6. Abb. in cap. cum nos. cap. nouit. de his quæ fiunt à Pral.* hocque censuisse fertur S. C. Congreg. Conc. quæ eadem Congre. respondit, ordinem assignandum esse non personis, sed canonicatibus, seu præbendis singulis, *cuius responsi verba sequuntur.*

Congreg. Conc. censuit debere Episcopum cum Consilio Capituli designare quibus Canonicatibus quisq; ordo adnexus esse debeat, non quibus Canonicis, quoniam Conc. sess. 24. cap. 12. mandat sacros ipsos ordines annecti Canonicatibus, non autem personis eos obtinentibus.

Assignatis autem huiusmodi ordinũ officijs, non teneret collatio Canonicatus

tus facta illi qui non haberet ætatem quam ordo illius præbendæ annexus requirit, vel qui saltem infra annum ob ætatis defectum, ordinem illum suscipere non posset. *Felin. in cap. cum adeo. de rescript. & cit. Conc. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de ref.*

8. Is etiam non posset habere vocem in Capitulo, antequam ordinem suæ præbendæ adnexum susceperit, & antequã promoueatur, dimidia pars distributionum illi est subtrahenda. *Clem. 2. de ætat. & qual.* & si adhuc negligeret promoueri, posset priuari, *vt notat gl. & Abb. in cit. Clem. num. 3.* Multo magis ille qui non haberet ad minus ordinem Subdiaconatus, carere deberet voce in Capitulo. *Host. in cap. ministerium. de off. Archipresb. Abb. in cap. in Ecclesia. num. 5. de instithut. & in Clem. cit. & Conc. loc. cit. sess. 22. c. 4. de ref.* Neque Capitulum super hoc dispensare posset, nec Episcopus. *vt notat gl. in cit. Clem. v. concedatur. Abb. ib. num. 6. Nauar. cons. 7. de Cler. non resid. in no.* posset tamen habere stallum in choro, domum seu præbendam optare, distributionum parte vti, & alijs Canonicatus iuribus quæ non dependent à voce Capituli, nisi obstaret loci consuetudo contraria, *vt notat gl. in cit. Clem. v. capitulo. & v. extunc. Card. ib. Abb. ib. num. 6. Gemin. in cap. vn. de Cler. non resid. in 6.*

9. Videndum præterea in visitatione, an obtinens præbendam Theologalem faciat functiones sibi incumbentes, & num sufficiens sit ad interpretandum sacrã Scripturam per se ipsum, nã adhoc tenetur. *vt cit. Conc. sess. 5. cap. 1. de ref.* Vbi autem non fuerit erecta præbenda Theologalis, curare debet Episcopus vt erigatur super præbenda proximo vacatura, & si fructus præbendæ non sufficerent pro hac fundatione, augeri posset & sufficienter dotari annexione alicuius simplicis beneficij.

De distributionibus quotidianis aduertendum est, an aliquæ sint, an sint sufficientes, & ne sint ita tenues vt verisimiliter negligantur, tunc enim Episcopus ex fructibus Canonicatuum seu præbendarum tertiam partem detrahere, & ad augendas distributiones applicare deberet. *cit. Conc. sess. 21. cap. 3. de ref.* Sed vbi essent distributiones sufficientes, non videtur posse detrahi tertia pars pro augendis distributionibus. tunc. n. cessaret ratio prædictæ legis Conc. consequẽter lex ipsa cũ à pari procedat lex & ratio legis. *c. cõsuetudo. dist. 1. cap. Marchion. 1. q. 1. Dyn. in Reg. certum. in 6. Anchar. in c. Canonum statuta. q. 4. princ. de constit. Dec. in Rub. de const. lect. 1. nu. 29. Card. in Clem. 1. de iudic.* Nisi in locis in quibus nulla esset consuetudo, vel statutum, quod non seruientes amittant partem aliquã fructuũ suarũ præbendarũ: in istis. n. licet alias haberẽtur distributiones sufficiẽtes, posset sequestrari prædicta tertia pars. *cit. Cõc. sess. 22. c. 3. de ref.* nimirũ in pœnã & odium non residentiũ, vt clarè apparet *ex tex. Conc. cit.* quod odiũ æqualiter procedit etiam in locis habentibus alias sufficientes distributiones, cum æqualiter in illis quoque teneantur beneficiati ad residentiam. *id. Conc. sess. 24. c. 12. de ref.* consequẽter æqualiter in illis quoque posset sequestrari tertia pars, atq; in alijs nõ habentib. sufficientes distributiones ante assignatã tertiã partem prædictã. 10.

Eædem distributiones si fuerint tenues, augeri possunt per suppressionem aliquorum Canonicatuũ eiusdẽ Ecclesiæ de consensu patronorum si sint de iure patronatus, vel per vnionem aliquorum beneficiorum simplicium etiam extra ipsam Ecclesiam Cathedralem existen-

tium. *id. Conc. sess. 24. cap. 15. de ref.* vel absq; vnione per applicationem fructuum superabundantium alicuius Ecclesiæ, *per ea quæ tractant DD. in cap. 1. de rebus Eccles. non alien. & in cap. 1. eo. tit. in. 6.*

Dicuntur autem distributiones quæ actu distribuũtur interessentibus. *vt gl. in extrauag. 1. v. in totum. comm.* etiamsi non soluantur dietim, sed post longum tempus, dummodo in solutione habeatur respectus ad singulas horas interessentiæ. *Archid. de Grass. decis. 275. Gem. & alij communiter. in cit. cap. vn. de Cler. non resid. in 6.* & non dantur ratione præbendæ sed ratione interessentiæ & ministerij personalis. *Imol. in c. licet nobis. de præb. Oldrad. cons. 118. Bott. cons. 340.*

11. Diligenter itaq; Visitator inquirere debet an distributiones huiusmodi iuxta præscriptum iuris diuidantur, nonnisi enim præsentibus & interessentibus dari debent. *cap. vn. de Cler. non resid. in 6. Gemin. Franc. Anchar. ib. Conc. loc. cit. cap. 12.* Nec sufficit adesse in Ecclesia dum diuina peraguntur, sed oportet esse præsẽtem in choro quoad lucrãdas distributiones, vnde nõ excusaretur Canonicus quo minus amittat distributiones si absit à choro dum horæ canonicales decantantur, etiamsi adesset tũ in Ecclesia eadem missam celebrando. *Abb. in cap. cum olim. num. 3. de re iud.* & fuisse declaratum à S. Congr. Conc. refert Gonz. *super 8. Reg. Canc. in 7. §. proœm. num. 181. & num. 83.* vbi refert eiusdem S. Cong. responsum, de Canonicis associantibus eorum Prælatũ volẽtem audire missam in alia Ecclesia, quod non possint participare distributiones, nec censeantur pro interessentibus.

Item & ratione trium mensium quibus licitum est abesse Canonico à sua Ecclesia, non possunt dari distributiones, vt declarasse eandẽ S. Cong. in vna Toletan. *die 2. Aug. 1594.* testatur *Paris. de resig. lib. 1. quæst. 10. num. 65.*

Neque debentur distributiones Vicario si non intersit occupatus in administratione iustitiæ, per ea quæ dicit Abb. de duobus Canonicis morantibus in seruitio Episcopi. *in cap. de cætero. de Cler. non resid. Rot. decis. 222. p. 2. diuers. Nauar. cons. 11. de Cler. non resid. in antiq.* licet secus sit de Vicario Capituli sede vacante. *vt Pauin. de po. cap. sed. vac. p. 2. quæst. 10.* quia nimirũ iste est propriè in seruitio Ecclesiæ, non autem Vicarius Episcopi, qui censetur magis inseruire Episcopo suo, quam Ecclesiæ. *vt Rot. loc. cit. & Mohed. decis. 356. alias 4. de off. Vic.* alios tamen fructus beneficiorum suorũ lucratur Vicarius in absentia. *vt DD in cit. c. de cætero. & in c. ad audientiam. de Cler. non resid.* & videri potest *Alex. Monet. in tract. de distrib. quotid. p 2. quæst. 11.* qui etiam Vicarium cap. sede vac. non debere participare ex distributionibus quotidianis in absentia, multis probat & ad hoc optimum. *arg. tex. cap. cum non deceat. de elect. in 6.* vbi absentes in negotijs Capituli percipiunt quidem fructus solitos, non tamen distributiones quotidianas, nisi iuuentur loci consuetudine. *vt Archid. in cap. vn. cit. de Cler. non resid. in 6.* 12. 13.

Episcopus quoq; obtinens portionem Canonicalẽ nisi intersit choro non potest percipere distributiones quotidianas, quoad omnia enim reputari tũ debet vt Canonicus, & sedere debet inter Canonicos in loco suæ promotionis. *c. postulastis. de conceß. præb. cap. à collatione. sun. gl. v. prælatus. de appell. in 6.* 14.

Neque debentur distributiones interessentibus per modicum tempus, omnibus

bus enim choris tenentur interesse Canonici, & per omnes horas debet fieri compartitio distributionum. *Clem. 2. iun. gl. v. certis horis. de ætat. & qual. Card. ib. Nau. cons. 3. de Cler. non. resid. in antiq.*

Non potest etiam Episcopus neque Capitulum remittere amissionem distributionum, *vt patet ex tex. Conc. loc. cit.* in illis verbis *(quauis collusione aut remissione exclusa)* quod etiam notat *Nau. loc. sup. cit. cons. 9. Menoch. de arb. iud. cas. 429. num. 6.*

Distributiones autem huiusmodi quibus priuantur absentes accrescere debēt
15. præsentibus, si sit consuetudo loci, *gl. in cit. Clem. 2. de ætat. & qual. v. pars dimidia.* si nimirum sit consuetudo vt inter præsentes diuidatur tantum, puta. 12. alioquin si sit solitum vt cuilibet interessenti dentur 3. verbi gratia, licet absint aliqui, non debet dari amplius, sed cedit absentiū sors Ecclesiæ. *Abb. in cit. Clem. num. fin. Card. Imol. ibid. Conar. lib. 3. var. res. cap. 13.* Quod idem tenendum est de distributionibus assignatis in tertia parte fructuum præbendarum ex ordinatione Conc. Trid. istæ enim diuersæ sunt ab alijs distributionibus Ordinarijs, *vt notat Staphil. de litt. grat. tit. de form. expect. num. 47. Rot. decis. 270. p. 2. diuers.* & pro parte absentiū non accrescunt præsentibus, sed debent conuerti in vtilitatem Ecclesiæ, vel alteri pio loco arbitrio Ordinarij applicari. *id. Conc. sess. 22. c. 3. de ref.* vbi nimirū adsunt distributiones aliæ, præter istas ex tertia parte; alioquin vbi non adessent, vel essēt tenues, istæ ex tertia parte deberēt accrescere interessentibus, vt declarasse S. Cong. Conc., testatur Rot. *decis. 325. p. 2. diuers. ad conciliationē c. 3. sess. 21. & 22. sess. 3. Conc. Trid. de ref.*

16. In casibus tamen qui sequuntur, etiam absens lucrari posset distributiones quotidianas. Vt si aliquis abest pro exercitio curæ animarum incumbentis ipsi Capitulo, vel qui abest pro negotijs Capituli, *cap. ex parte. 2. de Cler. non resid. Nau. lo. cit. cons. 10. Couar. lo. cit. n. 8. cit. conc. sess. 22. cap. 3. §. quod si. de ref.*

Pœnitentiarius quoque interim dum confessiones audit, censetur pro præsente in choro, nec amittit distributiones. *cit. Conc. Trid. loc. cit. cap. 8.*

Similiter & Theologus, seu Lector sacræ Scripturæ eo tempore quo legit pro præsenti habetur, vt declaratum fuisse à Sac. Congregat. Concil. coram Gregorio XIII. testatur Gonz. *loco sup. cit. num. 180.*

Infirmus etiam infirmitate durante participare debet ex distributionibus quotidianis, etiamsi culpa sua fuerit factus infirmus. *cap. vn. de Cler. non resid. in 6. Franch. Gemin. ib.* si nimirum dum esset sanus, fuerit solitus frequentare chorum & habere distributiones. *Abb. in cap. 1. de Cler. ægr. num. 6. & in c. ad audientiam. num. 5. de Cler. non resid. Felin. in c. Apostolicæ. num. 17. de except.* & si talis sit infirmitas cum qua sine læsionis corporis periculo non posset adesse in choro; itemque si decumbat in ciuitate seu loco vbi sita est Ecclesia. *Couar. loc. cit. à num. 8.*

De senio autem confectis & in specie de consuetudine Ecclesiæ Compostellæ in qua senio confecti, & qui per quadraginta annos Ecclesiæ deseruierint, postmodum tanquā rude donati, censentur semper pro præsentibus, participantque ex distributionibus quotidianis, respondit. Greg. XIII. statutum seu consuetudinem huiusmodi esse tolerandam, *quod responsum habuimus ex bona copia desumptum.*

Suspenso item, interdicto, excommunicato iniustè, vel in exilium relegato debentur distributiones. *Felin. lo. sup. cit. & in cap. cum omnes. de const.* Similiter & carcerato, licet propter violētā suspicionem de patrato crimine fuerit carceratus, dummodo postmodum declaretur ipsius innocentia, siue primi, siue appellationis Iudicis decreto, & solitus fuerit dum esset liber frequentare chorum. Hoc idem dicendum de vi detento, non solum vi de facto illata, sed etiam probabiliter præuisa, sicut & de impedito quacunque necessitate corporis. *Ioan. Mon. Philip. Prob. Dom. Gem. & cōmuniter DD. in cit. c. vn. de Cler. non resid. in 6. & Nau. lo. cit. cons. 9. Couar. lo. cit.*

Mortuaria quoque seu portiones funerales, quæ pro anniuersarijs mortuorum dari solent, cum æquiparentur distributionibus quotidianis, participare debere carceratum vult *Lap. & Gem. in cit. c. vn. in 6.*

In adiudicatione quoq; fructuū beneficiato, qui prouisus de beneficio non fuit admissus ad possessionē beneficij, & litem obtinuit, veniunt distributiones quotidianæ, nimirū si iste beneficiatus protestatus fuerit de repetendis distributionibus, si non admitteretur ad possessionem beneficij & interessentiam in Ecclesia. *Mohed. decis. 109. aliàs 6. de prab. Rot. decis. 618. p. 1. & decis. 1170. p. 3. lib. 3. diuers.* licet aliàs distributiones quotidianæ non veniant regulariter appellatione fructuum. *Philip. Prob. in cit. c. vn. de Cler. non resid. in 6. Ioan. Andr. ib.* Nec constituatur super illis pensio. *Felin. in cap. ad aures. de rescrip.* nisi expressè nominentur, vel adsit consuetudo. *Mandos. de signat. grat. v. pensiones. col. 8. Achil. de Graff. decis. 120. aliàs 8. de pens.* Neque debetur ex illis charitatiuum subsidiū. *Bellenc. de charit. subsid. quæst. 76. Lap. alleg. 136.* neque decima Papalis. *Mandos. lo. cit. Gem. cons. 85.* quos etiam allegat Paris. *de resig. lib. 6. quæst. 2. nu. 31.* Neque contributio pro seminario debetur ex distributionib quotidianis, vt consuluisse. *cit. Mandos. cons. 15. refert Gonz. sup. cit. in 8. Canc. §. 7. proœm. num. 170.*

Neque computantur distributiones quotidianæ in valore beneficij circa impetrationem. *Rot. decis. 134. in no. & decis. 406. & 765. in antiq. & decis. 5. nu. 7. p. 2. diuers.* licet cōputetur tertia pars quæ adimitur absentibus, quia nimirum hæc censetur de corpore beneficij. *vt Staphil. de lit. grat. tit. de for. expect. num. 47. Oldrad. cons. 118. Ces. de Gras. decis. 120. aliàs 9. de præb. Rot. decis. 270. p. 2. diuers.* vbi dat differentiam inter distributiones & tertiam partem. 17.

Aliæ autem distributiones quæ dantur in fine anni, vel certo aliquo tempore residentibus, licet non ingrediantur Ecclesiam, non dicuntur propriè distributiones. *extrauag. cum nonnulli. §. præterea. de præb. comm. Gemin. Archid. Philip. Prob. & alij DD. in cit. c. vn. de Cler. nō resid. in 6. Caputaq. decis. 29. p. 1. Cassad. decis. vn. de Cler. non resid. Mohed. decis. 182.* apud quos videre licet distinctiones huiusmodi distributionum. 18.

Istæ itaque distributiones quamuis non debeant quoque dari nisi præsentibus, facilius tamen dantur: præsertim ex iusta causa absentibus, vt studiorum causa absentibus. *cap. inter quatuor. de Cler. non resid. cap. licet vobis. de præb. Innoc. ib. Calder. cons. 1. de Cler. non resid.* detracta nimirum tertia parte pro interessentibus iuxta præscriptum cit. Conc. Trid. vt respondisse Sac. Cong. Conc. refert Qarant. *in sua sum. Bullar. v. residentia. his verbis.*

Cong.

Cong. censuit Canonicum absentē studiorum causa percipere quidem fructus prabendæ, non autem distributiones quotidianas: quod si in huiusmodi distributionibus omnes Capituli reditus consistant, percipere etiam distributiones, dempta tertia parte quæ inseruientibus accrescit.

Similiter & duo Canonici morantes in seruitio Episcopo, distributiones huiusmodi percipere possunt in absentia. *cap. de catero. c. ad audientiam. de Cler. non resid. Nau. cons. 11. de Cler. non resid. in antiq.*

Et absentes in negotijs Capituli. *cap. cum non deceat. de elect. in 6.* & Vicarius Episcopi seu Capituli, vt supra diximus.

Non solum autem subtractione distributionum puniendi sunt absentantes seù seruitio Ecclesiæ suæ, sed etiam alijs pœnis crescente cōtumacia puniri possunt, videlicet sequestratione particularium fructuum præbendæ, pro prima contumacia dimidia parte fructuum, pro secunda totis fructibus, tum censuris Ecclesiasticis, & alijs iuris remedijs, ad extremum etiam priuatione ipsius beneficij. *Conc. Trid. lo. cit. sess. 24. c. 12. de ref.* & non statim incipiendum à priuatione, sed seruandi isti gradus enumerati à Conc. *lo. cit.* quod etiam processisse de iure antiquo videri potest apud Abb. *in cap. ex tua. num. 6. de Cler. non resid.* Et debet præcedere trina citatio, nec sufficit vna pro tribus, *vt Abb. lo. cit. Felin. in cap. consuluit. num. 13. de off. deleg.* & si scitur vbi moretur absens, debet citari personaliter. *cit. Abb. cons. 67. p. 1. Felin. in cap. cū contingat. de rescrip. Rot. decis. 770. in antiq.* alioquin priuatio esset nulla. *Aem. Veral. decis. 114. p. 1.* Si tamen nescitur vbi sit, vel adeò longè distet, vt commode personaliter citari non possit, debet citari tribus distinctis citationibus, per publicationem citationum in Ecclesia sua, & post lapsas citationes debet expectari sex mensibus. *cap. ex tua. cit. Abb. ib. num. 10. & cit. cons. 67.*

Censetur autem abesse quis, etiamsi maneat in ciuitate vbi sita est Ecclesia, sed non inseruit, nec frequentat Ecclesiā, vt potest puniri prædictis pœnis, vt declaratum legitur à Sac. Cong. *his verbis.*

An puniendi sint qui à seruitio Ecclesia absunt, quamuis vbi ipsa Ecclesia consistit sint præsentes.

Cong. censuit esse puniendos.

Ad eandem residentiam etiam Collegiatarum Ecclesiarum Canonici tenētur, *vt clarus tex. Conc. lo. cit. cap. 12. sess. 24.* & fuit declaratum à S. Cong. Conc. in vna Comen. *Ann. 1598. die 5. Iulij* in hæc verba.

Cong. censuit Canonicos Ecclesiarum Collegiatarum etiam in oppidis non insignibus existentium, teneri ad residentiam, nisi essent collegiata rurales prorsus destructa, aut in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, & quarū Canonicatus ea essent fructuum tenuitate, vt qui eos obtinuerint, nec ex eis ali possint, nec aliunde habeant vnde commodè viuant.

Tres tamen menses in anno licitum est abesse, tam in Cathedrali quam in collegiata, nisi obstet particularis loci consuetudo vel statutum. *Conc. lo. cit.* 20. qui tres menses computari debent, siue ex vna absentia, siue ex pluribus interpolatis, nec requiri licentiam ordinarij pro absentia trium mensium fertur declaratum à S. Cong. Conc.

Vltra tres etiam menses abesse licitum

tum videtur cum licentia Ordinarij, quā ipse concedere potest ex causa rationabili. *vt c. inter quatuor. de Cler. non resid. & c. vn. eo. tit. in 6.* cui facultati non apparet alicubi derogatum.

Inquirendum est præterea Visitatori, an aliquæ Ecclesiæ curam animarum adnexam habentes, vnitæ sint Capitulo, & quomodo administrentur, & prouidendum, ne ipsemet Canonici per ordinem in illis curam exerceant, sed potius assignent Vicarium, seu Commendatariū perpetuum pro exercitio curæ, assignata ipsi iusta portione fructuum. *cit. Cōc. sess. 7 cap. 7. de ref. cap. extirpanda. §. qui vero de præb. Rebuff. in prax. de non prom. intr. an. num. 68.* non posset tamen Capitulum constituere Vicarium huiusmodi propria authoritate, sed cum scitu Episcopi, cuius arbitrio hoc commisit. *idem Conc. lo. cit. cap. 5.* quod etiam notat Nau. *cons. 9. num. 7. de præb. in antiq.* Quota autem pars fructuum debeat assignari pro Vicario, ordinauit Conc. *lo. cit.* vt nimirum tertia pars assignetur, vel maior seu minor arbitrio Episcopi, quam ordinationem Concilij postmodum declarauit, & alia necessaria circa eandem assignationem ordinauit Pius V. Const. sua, *quæ sequitur.*

Pius Episcopus, Seruus Seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

AD exequendum officij Pastoralis debitum. & infra. Motu proprio, & ex certa nostra scientia authoritate Apostolica, has nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, & ordinamus, ac declaramus, quemadmodum etiam de ipsius Concilij mēte fuisse colligimus, Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos præfatos in assignatione portionis ipsis Vicarijs, perpetuis ex prædicto Concilio ipsorum Prælatorum arbitrij faciendo, ita se continere & arbitrari debere, vt non maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annorum summa computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs obuentionibus communiter percipi solitis, eis omnino assignetur, nisi Vicarijs temporarijs solitum fuisset plus assignari, siue in quātitate aut quota fructuum pecuniaq. numerata fundo, seu alia re stabili portio huiusmodi constituatur, cuiuscunq. valoris Parochialis Ecclesia vnita fuerit, & habita etiā ratione redituum & onerum loci, cui Parochialis ipsa vnita fuerit, ita quod portiones vltra vel infra dictas summas scutorum centum, & scutorum quinquaginta hactenus assignata, vel inposterum forsan assignanda, quoad excessum & defectum huiusmodi nullius roboris & momenti existant, & ad summas prædictas reducta, & aucta respectiuè censeantur, nisi tamen valor annuus ipsius Parochialis vnita habita ratione (vt præfertur) minor sit quinquaginta scutis, quo casu portioq. assignata, vel assignanda Vicario perpetuo, non debeat excedere summam annuā valoris dicta Parochialis, sed sufficiat quod omnes fructus eius duntaxat attribuantur ipsi Vicario perpetuo. Et quoniam iniquum esset eos qui commodis priuantur, eadem onera quæ prius sustinebant debere sufficere. Volumus & statuimus quod Ecclesia, Monasteria, Collegia, beneficia & pia loca huiusmodi, in quorum Parochialibus Ecclesijs vnitis contingat, Vicarias prædictas erigi, pro quantitatibus fructuum ipsis

ipsis Vicarijs perpetuis assignatorum ad solutionem Quindenniorum, quam nobis & Cameræ Apostolicæ soluunt, vlterius non teneantur, sed eis detractio fiat ad ratam certorum, quæ de fructibus dictarum Parochialium percipiuntur. Ita tamen quod Vicarij perpetui qui pro tempore deputabuntur, teneantur accipere à Sede Apostolica nouam prouisionem suæ deputationis, & soluere Annuatam pro portione fructuum, redituum, & prouentuum certorum sibi assignata, & expedire literas Apostolicas, nec alias ad possessionem dictarum Vicariarum perpetuarum, & seruitium earundem Parochialium admitti possint, nisi soluta annuata, & expeditis literis Apostolicis noua prouisionis vt præfertur. alioquin integrum quindennium solui debere, nec Vicarij prædicti antea tuta conscientia fructus percipere possint. Volumus insuper, & ita mādamus, quod dicti Vicarij perpetui, non ad liberam ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponentur, cum ipsorum Ordinariorum, seu eorum Vicariorum prauio examine approbatione deputentur. Et si dictæ Parochiales vnitæ erunt Monasterijs Regularium Mendicantium, possint à superioribus dictorum Monasteriorum nominari ex ipsis mendicantibus, quos si ordinarij prauio examine per se, aut eorum Vicarios faciendo idoneos ad curam animarum exercendam inuenerint, & ita pro idoneis approbauerint, teneantur in Vicarios (ad nutum tamen superiorum suorum amouibiles) deputare. Idemq́; etiam seruetur in Regularibus Monachis tantum, dummodo in ea Parochiali, in qua vnus ex eis Monachis fuerit seruata forma prædicta Vicarius deputatus, habitent cum eo saltem quatuor alij ex dictis Monachis. Sicq́; per quoscunq́; Iudices quauis auctoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi potestate, iudicari & interpretari debere. Nec non irritū & inane decernimus, quicquid secus à quoquam quamuis auctoritate attentatum forsan est hactenus, vel inposterū contigerit attentari. Non obstantibus cōstitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisq́; contrarijs quibuscūq́;. Volumus autem quod præsentes literæ in Cancellaria nostra Apostolica, & ad valuas Principis Apostolorum de vrbe de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret eas ad singula quæq́; loca deferri, quod earum transumptu etiam impressu manu alicuius Notarij subscriptu, & sigillo alicuius Prælati munitis, eadē prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo, &c. Dat. Rom. apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ. 1567. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri anno Secundo.

Cæ. Glorierius.
H Cumyn.

Ipsi quoque Canonici, si aliquam animarum curam suis præbendis particularibus annexam habent, videndum est, ne in illa exercenda negligentias committant.

Si autē aliquis haberet intitulum beneficium curatum separatum à Canonicatu, deberet docere de dispensatione: curatum enim beneficium cum Canonicatu Cathedralis Ecclesiæ, est omnino in- 22.

incompatibile, nec potest retineri simul vtrunque sine dispensatione. *Conc. lo. cit. sess. 24. c. 17. de ref.* vnde & compelli posset incompatibilia obtinens, vt doceat de dispensatione. *c. ordinarij de off. ord. in 6.* DD. *ib. communiter. & Abb. in cap. cum nostris. de concess. preb. in fin. Aem. Veral. decis. 377. p. 2.*

Præcipuè autem elaborandum est Visitatori, vt de morum & vitæ Clericorũ honestate se bene informet, & si quæ contraria Ecclesiasticis institutis inuenerit, corrigat. Vel si ius corrigendi excessus Capitularium aliquo iure vel cõsuetudine fuerit penes Capitulum, deberet saltem monere Capitulum, vt corrigenda corrigat, & præfigere terminũ correctioni, & si intra terminũ assignatum Capitulum non corrigeret, posset
23. ipsemet Episcopus corrigere. *cap. irrefragabili. de off. ord.* potest enim Episcopus supplere negligentiam Capituli hoc modo, & alterius cuiusuis inferioris habentis iurisdictionẽ in ipsius Diœcesi, *vt notat Abb. in cit. c. irrefragabili. à n. 1.*

Et circa morum honestatem vltra ea, quæ de persona Episcopi supra retulimus, quæ etiam inferioribus Clericis adaptari possunt, *vt patet ex ipso textu supra relato*, à sacris quoque Canonibus ordinatum est, vt Clerici ebrietates vitent, tabernas ne frequentent, aleas, taxillos ne ludant, negotiationes, artes mechanicas, sæculariaq; negotia ne exerceant, mulieribus ne cohabitent, quæ enumerantur apud Host. *in sum. de vit. & honest. Cler. num. 2.* Et de concubinarijs quidem vidẽdum est decretũ Conc. Trid. *sess. 25. c. 14. de ref.* vbi tales si post primam monitionem non resipuerint, tertia parte prouentuũ, & si adhuc perseuerauerint, totis fructibus & suspẽsio-
24. ne, & si nec tunc se correxerint, priuatione beneficiorum, & demum si intermissum consortium mulierum inhonestarum repetierint, excõmunicationis, si verò beneficia non habuerint, carceris, suspensionis, inhabilitatis ad obtinenda beneficia, seu alijs pœnis puniri decreuit, nulla appellatione obstante: idque summariè, & sine figura iudicij; cognitionemq; causarũ huiusmodi non ad Archidiaconos, aut alios inferiores, sed ad solum Episcopũ pertinere voluit. Episcopus verò ipsos, si moniti à Conc. 25.
Prouinciali se non emendauerint, ipso facto suspensos, & si adhuc perseuerauerint ad Sedẽ Apost. deferẽdos mãdauit.

Et hæc vitia tanto magis in Canonicis Cathredralis Ecclesiæ euitari debent, cũ illi sint norma totius Cleri, & Senatus 26.
Ecclesiæ, & faciũt vnum corpus cum Episcopo. *Abb. in c. nouit. de his quæ fiunt à Prel.* & sunt membra Episcopi. *Achil. de Graff. decis. 57. aliàs. 2. de off. ord.* appellanturq; Fratres Episcopi. *Abb. lo. cit. nu. 3. Iusc. de visit. lib. 1. c. 15. n. 2.* & veniunt appellatione dignitatis Canonici Cathedralis Ecclesię sublata significatione. *Aemil. Veral. decis. 84. p. 1. Achil. de Graff. decis. 17. sen. 1. de rescrip. Paris. de resig. lib. 2. q. 1. n. 103.* vnde Visitator inquirere debet, an aliquis circa præmissa culpabilis inueniatur.

Administrationes seu procurationes domorum Sęcularium suscipere non debent. *c. credo. 21. q. 3.* Neq; Testamentorũ tuitionem. *c. Episcopus. 88. dist.* nec Aduocati causarũ, neuè fideiussores pro aliquo fiant. *c. te quidem. 11. q. 1. iun. gl. v. ne fideiussor.* quæ limitat vt Clericus fideiubere possit pro Ecclesia sua, vel si subueniendum sit alicui in casu grauis necessitatis, tunc enim ex pietate recusare non posset *c. non satis. dist. 86.*

Prædia quoq; conducere non debent, vt colant lucri gratia. *c. fin. 86. dist. c. decreuit. 88. dist. cit. c. secundum. ne Cler. vel Mon.*

Mon. si tamen aliquis egeret, posset cõducere ab Ecclesia seu alijs Clericis, ex
27. sententia. Innoc. *in c. secundum. cit.* Licitum est enim Clerico pauperi aliqua negotiatione honesta victũ quærere. *c. Clericus victum. 91. dist. Abb. in c. Cleric. 2. num. 3. de vit. & hon. Cler.*

Ad vitæ honestatem pertinet, quod Clerici iubentur deferre habitum & tõ
28. suram Clericalem. *cit. c. de Clerici 2. de vit. & honest. Cler. & Clem. 2. eo. tit. cit. Conc. sess. 14. c. 6. de ref.* Nouissimè autẽ contra non deferentes habitum Clericalẽ, emanauit Const. Six. V. *de an. 1589. de die 5. Ian.* vt sequitur.

Cum Sacrosanctũ & infra. Hac nostra perpetuò valitura constitutione præcipimus & mandamus omnibus, & quibuscunq; Clericis non solum in Sacris, sed etiam in alijs minoribus ordinibus constitutis, & Clericali tantum tonsura insignitis, & nedum beneficia Ecclesiastica qualiacunq; etiam simplicia nunc & pro tempore obtinentibus, & in illis vel ad ea ius habentibus, verumetiam pensiones super quibusuis fructibus, redditibus, aut prouentibus quarumuis Patriarchalium, Primatialium, Metropolitanarum, Cathedralium, & aliarum quarũcunq; Ecclesiarũ seu Abbatialium, Capitularium & Conuentualium mensarum, nec non Monasteriorum, Præpositurarum, Præpositatuum, Prioratuum, Præceptoriarum, Hospitalium, Canonicatuum, Præbendarum, Dignitatum, Personatuum, Administrationum, Officiorum, & beneficiorũquorumcunq; Ecclesiasticorum Sæcularium, & quorumuis ordinum Regularium, seu illorum distributionibus quotidianis, ac iuribus, emolumentis, & obuentionibus vniuersis sibi reseruatas, aut fructus ipsos, prædia, aut bona Ecclesiastica loco pensionum sibi assignatos, vel assignata, ex quacunq; concessione seu dispensatione Apostolica percipientib. etiam coniugatis, præsertim si ijde Clerici coniugati iuxta Const. piæ memor. Bonif. PP. VIII. Prædecessoris nostri in Conc. Trid. innouatam priuilegijs Clericalib. vti velint, tam in Rom Curia degentibus, quã extra eam vbilibet gentiũ, & locorum constitutis, vt ipsi & eorũ quilibet quantũuis exempti existant, & quouis priuilegio vel immunitate gaudeant, quacunq; dilatione aut tergiuersatione postposita, debeant omnino qui in vrbe præsentes fuerint, intra 15. dies, qui verò citra mõtes, intra quatuor mẽses, qui deniq; vltra mõtes cõstituti sunt, intra octo mẽses à die publicationis præsentiũ literarum in Rom. Cur. faciendæ, tonsuram & habitum Clericalem, vestes sæculares, aut milites infradicendi, quibus pensiones aut fructus aliaue bona Ecclesiastica reseruata sunt, sua militia cõuenientẽ quacunq; remota excusatione assumere, & iugiter deferre. In futuro autẽ non nisi actu Clericis in habitu Clericali, & tonsura & militib. infra dicẽdis in militari incedentibus, sua militia propria aut quacunq; Ecclesiastica etiã simplicia beneficia respectiuè conferãtur; aut cõmendentur, aut pensiones fructusuè, aut bona Eccles. reseruentur, alioquin ipsos & ipsorũ quẽlibet, qui quoad gestãdũ habitũ Clericalẽ & militarem supradictũ lapso huiusmodi tẽpore eorũ vnicuique, vt sup. dictũ est præfixo, nostris huiusmodi præcepto & mandato, nũc & in posterũ perpetuis futuris tẽporib. cũ effectu nõ obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, etiã quibuscunq; dignitatib. administrationib. officijs, Canonic. & præ-

bendis, ab beneficijs etiā simplicib. & præstimonijs per eorum quemlibet in titulū, commendam vel alas pro tempore obtentis, nec non pensionibus & fructibus, ac prædijs bonisq́; Ecclesiasticis huiusmodi quocunque modo eis reseruatis, vel reseruandis, omniq́; iure sib in eis, vel ad ea quomodolibet competēti, harum serie ex certa nostra scientia, deq́; Apostolicæ potestatis plenitudine priuamus, ac sine vlla alia monitione, citatione, Iudicis decretō, aut ministerio ipso facto priuatos declaramus, ac tam beneficia ipsa per priuationem huiusmodi vacare, liberè alijs conferri posse quam etiam pēsiones cassatas extinctas esse. & fore, ac fructuum & aliarū rerū reseruationes cessare, & quemquam vlterius ad illorum solutionem minime teneri, & non ob solutionē censuras & pœnas aliquas incurrere non posse, nec debere decernimus: ipsasq́; dignitates, personatus administrationes, officia, nec nō Canonicatus & præbendas & beneficia sic pro tempore vacantia, collationi, prouisioni & dispositioni nostræ & Romani Pontif. pro tempore existentis, perpetuo reseruamus. Statuentes sic in præmissis vniuersis & singulis per quoscunq́; Iudices, & Commissarios etiam causarum Palatij Apostolici Auditores; & S.R.E. Cardinales, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicādi & interpretandi facultate, in quauis causa & instantia iudicari & definiri debere; Nec non irritum & inanè quicquid secus super his à quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit, attentari. Cæterum milites quarūuis militiarum sub regulā aliqua approbata Canonicè institutorum, vel alios Rom. Curiæ Officiales, qui non vti Clerici, sed potius tanquam Milites iuxta priuilegia & dispensationes Apostolicas eis in genere vel in specie per nos aut prædecessores nostros nominatim concessa, & sub fel. recor. Pij Papæ V. prædecessoris nostri cōstitutione quæ incipit: Sacrosanctum; &c. huiusmodi priuilegiorum forsan reuocatoria minime comprahensa, beneficia militiæ quam professi sunt regularia obtinent, seu pensiones super quibusuis fructibus, reditibus, & prouentibus Ecclesiasticis, etiam prædictarum Ecclesiarum, & beneficiornm Sæcularium, aut fructus ipsos sibi reseruatos percipiunt, aut obtinebunt, vel percipiēt in futurum, siue Clericali charactere insigniti sint, siue non sint; qui verò Clerici sunt, etiamsi ab initio tempore reseruationis pensionum seu fructuum huiusmodi regularem habitum nondum susceperint, nec militijs officiorum Romanæ Curiæ ascripti fuerint, sed post factas eorum cuiq; obseruationes, ante vel post publicationem præsentis constitutionis milites effecti extiterint, sub præcepto & mandato præfatis de habitu & tonsura Clēricali deferendis, nolumus comprehendi, sed ijs permittimus, vt regulari habitu militiæ quam professi sunt conuenienti, vel si ipsi milites Roma. Cur. Officiales fuerint, qui pensiones aut fructus aliaq́; prædia aut bona Ecclesiastica ex dispensatione, seu priuilegio Apostolico percipiant, habitu militari suprascripto absq́; alicuius censura, vel pœna Ecclesiastica incursu licitè vti valeant, & nihilominus tam beneficia sua militiæ regularia retineant, quam etiam pensiones super Ecclesiarum & beneficiorum prædictorum etiam sæcularium fructibus, seu bona vel fructus præfatos sibi pro tempore re-

reseruatos percipiat. Non obstantibus, &c.

Quæ constitutio fuit postea ab eodem Pont. moderata & declarata, alia sua Const. anni eiusdem pridie Kal. Febr. vt sequitur.

PAstoralis & infra. Omnib. & quibuscunq; Clericis tam in Romana Curia quam extra eam vbilibet gentium & locorum constitutis, qui pēsiones, fructus, aut prædia vel bona Ecclesiastica sibi in vna vel pluribus vicibus reseruata & cōcessa, summam seu valorem annuum 60. Ducat. auri de Camera, insimul non excedentes, seu excedentia percipiunt aut percipient in futurum: Ac præterea nostris familiaribus nobis in quibusdam inferioribus ministerijs, quales sunt, qui à pedibus seu paraphrenarij mensæ dispositores, aut credentiarij, aut dispensatores vulgo dicuntur, & alijs similibus seruitijs actu ministrantibus, quiq; in futurum inseruient, nec non quibusuis nostrorum infirmorum familiarium, actu nobis in Palatio nostro Apostolico inseruientium familiaribus, continuis commensalibus præsentibus & futuris, qui pensiones aut fructus bonaue Ecclesiastica loco pensionū vsque ad quamcunq; summam & valorem nunc percipiunt, aut in posterum pro tempore percipient, vt ipsi & eorum quilibet in habitu, & tonsura Clericali incedere minimè teneantur: Sed Laicali habitu impunè & licitè vti possint, quo sua munia promptius expeditiusq; obire valeant, nec pœnis in eadem constitutione inflictis subiaceant, authoritate Apostolica tenore præsentium de speciali gratia concedimus, & indulgemus. Reliquis autem nostris, aut personarum nobis inseruientiū familiaribus continuis commensalibus, omnibusq; & singulis alijs, tam Clericis quam militibus, beneficia fructuum, vel bonorum Ecclesiasticorum reseruationes, ac pensiones obtinentibus, aut in ipsis beneficijs, vel ad ea ius habentibus, in Vrbe præsentibus, tempus quindecim dierū in dicta Const. præfixum, nec dū elapsum, ad alios quindecim dies à fine dicto primi termini computandos extendimus, & prorogamus. Ac demum militibus, tam militiarum Canonicè institutarum, quā Romana Cur. Officialibus, qui iuxta præfatam nostram Cōst. in militari habitu incedere tenentur, vt vestibus communibus, cum insignibus tamen Crucis, aut Numismatis suæ militiæ proprijs vti valeant, atque hac ratione ipsius Const. præcepto, plenè satisfacere censeantur, pariter indulgemus. Eos verò Clericos aut milites, quibus pensiones aut fructus bonaue aut prædia Ecclesiastica ad quamcunq; summam reseruata, aut reseruari concessa sunt, vel post hac reseruabuntur, non aliter ad gerendum huiusmodi habitum teneri volumus, nisi postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere aut percipere cœperint, vel per eos steterit, quominus exigant, vel percipiant. Decernentes, &c.

Quis autem habitus proprius sit Clericorum, nullibi determinatur, vt testatur gl. fin. in Clem. 1. de elect. Abb. ib. nu. fin. nisi quod nimia breuitas reprobatur. cit. cap. Clerici. 2. de vit. & honest. Cler. 29. quare honestas vestium Clericalium ponderabitur ex consuetudine, & [illegible] cuiusque regionis. cap. si quis virorum. 30. dist. iun. gl. v. veste. Abb. in cit. cap. Clerici. num. 18. Card. in Clem. 2. de vit. & hon.

bon. Cler. Couar. pract. quæst. cap. 31. num. 8. Lopez ad Diaz. pract. crim. c. 77. videlicet ne sint communes cum illis quibus laici & militares in illa regione vtuntur. *gl. cit. & alia gl. in cap. Clerici. cit. v. deauratis.* Prohibitus est tamen aliquorum vsus expressè. Vt primo vestes viridis & rubei coloris prohibitæ sunt. *cap. Clerici. cit.* Cardinalibus tantum S. R. Eccl. ab Innoc. IV. sub Concilio Lugdunensi *de anno 1240.* concessus fuit galeri & purpuræ vsus. *vt testatur Platina in vita illius Pontificis.*

Virgulatæ item vestes seu variatæ coloribus, sericeæ, fulgidæ & claræ, Clericis prohibentur. *21. q. 4. per totum.* Item frena, sellæ, pectoralia, calcaria deaurata, fibulæ, corrigiæ auri vel argenti ornatum habentes. Item & annulli, nisi quibus ratione dignitatis est concessum. *Clem. 2. de vit. & hon. Cler. Greg. Toloss. partit. lib. 4. tit. 8. cap. 2.* Arma itẽ deferre vnguentis seu odoramentis inungi, barbam vel comam nutrire prohibentur Clerici. *cap. Clerici. 23. dist.* Sed debent verticem capitis in modum spheræ radere. *c. prohibete. dist. cit. adhoc gl. in Cle. 2. v. tõsura de vit. & ho. Cler.*

Regulariter autem circa cultum corporis seruari debet à Clero, vt illius habitus, neq; sit vilis nimium, neque deliciosus, sed mediocris sublato excessu sæculari, & retenta dignitate status Ecclesiastici, nam vt Diuus Hieron. ad Eustachiũ de virginitate ait, neq; affectatæ sordes, neq; exquisitę deliciæ conueniũt.

30. Excusaretur tamen Clericus ab habitu decenti, si propter aliud verisimile periculum transformari cogeretur, vel si propter paupertatẽ decenter vestire se non posset. *cap. Clerici. cit. de vit. & hon. Cler.* neque incurreret pœnam præinsertæ Const. Six. V. videlicet priuationis beneficij, vel amissionis priuilegij fori, si vna vice non deferret habitum decentem, nam ad incurrendam hanc pœnam requiritur perseuerantia, & vt ex tali habitus indecentis vsu communiter existimetur Laicus. *vt notat Prosper. Farinac. in pract. crim. tit. de inquis. q. 8. num. 68.* sicut etiam non dicitur quis calumniator, aleator, eo quod exercuerit istos actus vna vel altera vice *vt Abb. in cit. cap. Clerici. post. Bart. in proœm. ff. nu. 10. Nau. in man. cap. 27. nu. 249.* In alijs autem indicentijs non expressis in dicta Const. Six. V. vt in illis quas supra enumerauimus. *ex c. Clerici. 2. de vit. & hon. Cler.* vltra frequẽtationem actus, requiritur præcedens monitio ad incurrendas pœnas præscriptas; vt non amittit priuilegiũ fori Clericus tractãs negotia Sæcularia, nisi monitus non destiterit. *c. Clerici. ne Cler. vel. mon. Abb. ib. & in cit. sæpius. cap. Clerici. num. 9.*

Ad morum honestatem spectat vt Canonici composito ad deuotionẽ habitu, non vana & prophana intermiscentes colloquia, Diuinis intersint & ad chorũ tempestiuè conueniant, nec sine rationabili causa ante finẽ exeant. Et psallant horas Canonicas debito tempore prout tenentur. *Clem. 1. de celeb. miss. Abb. ib. nu. fin.* de quibus omnibus informari debet Visitator, & defectus quos inueneri corrigere pro modo culpæ, præsertim si pœna amissionis distributionũ quotidianarũ comĕnatur. Et quidẽ circa decãtationẽ horarũ in choro diuersi modi pro diuersitate particulariũ locorum, & diuersæ pœnæ contra neglıgẽtes habẽtur, nec certa regula de illis tradi potest, sed obligatio recitandi has horas siue in choro siue extra chorũ, cõmunis est omnibus. *de qua Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 5.* 31.
art. 6. Henriquez in sum. lib. 13. de excom. cap. 13. Tolet. in sum. lib. 2. c. 12. Nau. de orat.

orat. cap. 7. num. 31. Diaz. in pract. crim. cap. 56. quorum omnium doctrina fundatur super Const. Pij V. edita in innouationem Const. Conc. Lateranen. sub Leon. X. *& sequitur.*

Ex proximo Lateranen. Concilio pia & salubris sanctio emanauit, vt quicunq; habens beneficiũ Ecclesiasticũ cũ cura & sine cura, si post sex menses quã illud obtinuerit diuinũ officiũ legitimo cessante impedimẽto non dixerit, beneficiorũ suorũ fructus, pro rata omissionis officij & tẽporis, suos nõ faciat, sed eos tanquã iniustè perceptos, in fabricas ipsorũ beneficiorũ vel pauperũ eleemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum anni suspensione tenentur cuiusmodi rata prædicta ratio sit habenda. Nos huic rei euidẽtius atq; expressius prouidere volẽtes, statuimus vt qui horas omnes Canonicas vno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorũ fructus, qui illi, vel illis diebus responderent si quotidiè diuiderentur, qui verò matutinum tantũ dimidiã, qui cæteras omnes horas aliam dimidiã, qui harũ singulas, sextã partẽ fructuum eiusdem diei amittat, tametsi aliquis choro addictus nõ recitans omnibus horis Canonicis cum alijs præsens adsit, fructusq; & distributiones forte aliter assignatas, sola præsentia iuxta statuta, consuetudinẽ, fundationẽ, vel alias sibi lucrifecisse prætendat. Is etiam præter fructuum & distributionũ amissionẽ, item ille qui primis sex mẽsibus officiũ non dixerit, nisi legitimũ impedimentũ ipsum excusauerit, graue peccatũ intelligat admisisse. Declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunq; alia beneficia etiam nullũ omnino seruitiũ habentia obtinentes, cũ prædictis pariter cõtineri. At quicunq; pensionẽ fructus aut alias res Eccle. vt Clericus percipit, eũ modo prædicto ad dicendũ officiũ paruũ Beatæ Mariæ virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declartionis, & decreti infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignatioem Omnipotentis Dei, ac Beatoram Ptri & Pauli Apostolorum eius se noueit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ. 1571. duodecimo Kalend. Octobr. Pont. nostri anno sexto.

Cæs. Glorierius.

H. Cumyn.

Circa bona stabilia communia Capituli & particularia præbendarũ, inquirendũ est quomodo gubernentur: Alienatio Canonibus prohibita an aliqua sit facta, limites fundorũ quomodo defendantur. Ne locentur Iudæis præsertim bona in quibus exercent iurisdictionẽ in Subditos. *cap. nulla. 54. dist.* nam locans Iudæis, etiam laicus postet excommunicari. *cap. constituit. 17. quæst. 4.*

Neq; debent locari bona Ecclesiastica alicui alteri, nisi ad triennium. *extrauag. ambitiosa. de reb. Eccles. non alien. comm.* neque anticipatis solutionibus. *Conc. Trid. sess. 25. cap. 11. de ref.*

Si non fuerit in præterito obseruatũ, ordinandum est vt certis temporibus aliqui ex Capitulo deputentur, qui bona omnia tam cõmunia quã particularium reuideant, & ex eorum relatione, Capitulum quæ viderit corrigenda vel reparanda, illis quibus incumbit sub pœnis iniungat.

Oecono-

Oeconomum an habeant & rationem redituum an singulis annis & quo ordine ab ipso exigant videri debet.

Domus etiam Canonicales ne locentur laicis, vel ne mulieribus concedantur ad habitandum prohiberi debet, præsertim si domus sitæ sint propè Ecclesiã, seu non vltra quadraginta passus ab Ecclesia. c. nulla. 12. q. 1. c. sicut antiquitus 17. q. 4.

Priuilegia, scripturæ, libri fundationum, seu actorum Ecclesiæ, quo ordine teneantur & custodiantur quæri debet,
33. & vt archiuium separatum pro ipsorum custodia prouideatur, ordinari potest.

Statuta & ordinationes si quas habet Capitulum, Visitator reuidere debet, & cogere potest, vt sibi exhibeantur ad videndum, an aliqua sunt in prohibitis in derogationem superioris. *Bart. in l. sub prætextu. ff. de extraord. crim. Bald. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.* & si quæ inuenerit irrationabilia, vel decretis Côc. Trid. seu Canonibus Sacris contraria, illa cassare & annullare potest, cum Capitulum nil possit statuere fine Episcopo. *c. cum consuetudinis. de consuet. Abb. ib. num. 1. Innoc. ib. Anchar. in cap. Canonum statuta. 8. q. princ.* præsertim in eis quæ tangunt statutum Ecclesiæ, vel iura Episcopi, licet possint statuere super his quæ eorum res proprias tangunt, dummodo nil statuant Canonibus contrarium *gl. & DD. in cap. constitutionem. de verb. sig. in 6. Abb. in cap. 1. num. 14. de his quæ fi. à maior. par. cap.*

Videre etiam debet Visitator, quæ cura habeatur circa necessitates Ecclesiæ, vt paramentorum, fabricæ, & qui sint pro istis prouentus, & num fideliter dispensentur. Si autem non haberentur
34. speciales prouentus fabricæ, vel non essent sufficientes, posset Episcopus cum maiori vel saniori parte Capituli, etiam contradicentibus aliquibus statuere, vt quilibet ex Capitulo vna cum ipso Episcopo conferat certam quotam pro fabrica. *cap. fin. de his quæ fi. à ma. part. cap. Abb. ib.* apud quem videre licet, quomodo imponere possit Capitulum Collectam Canonicis pro necessitatibus Ecclesiæ, vel pro solutione debitorum cõtractorum in vtilitatem Ecclesiæ. *& in cap. cum omnes. num. 2. de constit.* vbi deducit, quomodo per contractionem vel appellationem possit tolli statutum Capituli latum in præiudicium particularis personæ. *& Dec. ib. lect. 2.* & quod vnus contradicere possit cum Capitulum statuit quid contra priuilegia. *Abb. cit. in cap. veniens. num. 25. de rescrip.*

Ad extremum inquirere debet, an legata si quæ relinquuntur Ecclesiæ secundum mentem testatorum dispensentur, immutari enim non debet voluntas testatoris, nisi per Episcopum de consensu hæredum. *Abb. in cap. cum accessissent. num. 5. de constit. Dec. ib. num. 53. Felin. in c. super his. num. 2. de accusat. Mohed. decis. 124. aliàs. 1. de iurep.*

Hinc aduertendum, vt Missarum vel anniuersariorum obligationibus, si ad aliqua adstricti sunt Capitulares, satisfaciant; tenentur enim ad Missas & anniuersaria, siue viuorum siue mortuorũ, & alia onera quæ ipsorum antecessores acceptauerunt, si Legatum pro quo illa onera fuerunt suscepta, cessit in vtilitatem Ecclesiæ ipsorum, *adhoc Butr. in cap. significatum. num. 12. de preb. Abb. ib. nu. 7.* & tanto magis tenerentur ad ista onera, si appareret consuetudo per eorum antecessores obseruata eadem onera adimplêdi, vt fuisse decisum in Rot. Rom. in vna Pampilonen. 16. *Nou. 1588. corã Comitulo testatur Genuen. in prax. c. 56.*

Et cir-

Et circa eadem anniuersaria vtiliter adhuc notari potest, quod sicut Missarum numerum reducere potest Episcopus ex iusta causa ad minorem numerũ, seu aliter de illis disponere facultate sibi concessa à Conc. Trid. *sess. 25. cap. 4. de ref.* ita & anniuersaria reducere posset, si subsit par ratio, vt patet ex rescripto S. Cong. Conc. relato apud Quaran. *supra cit. v. Missa.* in hæc verba.

Perillustri ac Reuerendissimo vti Fratri Domino Archiep. Neapol.

Perillustriss. & Reuerendiss. Domine. Cum ex libello hoc Capituli istius Cathedralis nomine oblato, cognitum esset Illustriss. Cardinalibus, qui Sacra Trid. Concilij decreta interpretantur, dubitari abs te, an eiusdem Conc. decretum sess. 25. cap. 4. intelligatur etiam de anniuersarijs. Ii Amplitudini tuæ significandum censuerunt, decretum prædictum in Sacrorum etiam anniuersariorum reductione locum habere, vt in margine ipsius libelli adscriptũ est. Quamobrem Ampl. tua præfati Canonis facultate in casu proposito vti non dubitabit, & bene in Domino valebit. Romæ die 26. Nouemb. an. 1583.

Ampli. Tuæ vti Frater.
Philip. Boncomp. Card. S. Six.

ARTICVLVS III.
De Visitatione Parochialis Ecclesiæ.

Parochi officium quod sit.
2 *Parochiarum limites vbi non sunt distincti, distinguere debet Episcopus.*
3 *Prædicare verbum Dei tenetur Parochus.*
4 *Episcopus non potest prædicare in aliena Diœcesi sine licentia Ordinarij.*
5 *Requisita in prædicando.*
6 *Conceptio B. M. V. quomodo asserenda in Concionibus.*
7 *Miracula noua non publicanda, nisi prius examinentur per Episcopum, & quomodo examinanda.*
8 *Parochus tenetur doctrinam Christianam explicare pueris.*
9 *Medicus Iudæus non potest curare Christianos.*
10 *Parochus celebrare tenetur Missas frequenter.*
11 *Clericus pauper, quando possit licite accipere mercedem pro oper. spiritualibus.*
12 *Missa non potest celebrari in domibus priuatis, etiam de licentia Episcopi.*
13 *Episcopus an possit celebrare in loco non sacro extra propriam Diœcesim.*
14 *Oratoria quomodo concedi possint per Episcopum.*
15 *Missæ quando possint celebrari plures eodem die.*
16 *Ritus ab Ecclesia præscripti circa Diuina, necessario seruanda.*
17 *Ritu Græco Latinus celebrare non potest, nec econuerso.*
18 *Missæ quo tempore celebrari debeant.*
19 *Officium Diuinum recitari debet iuxta Romanum Breuiarium.*

20 *Missam notoriè criminosi audiens an peccat.*
21 *Missam audiens in Ecclesiis Regularium an satisfaciat præcepto Ecclesiæ.*
22 *Fabricam & necessaria Ecclesiæ, quis curare teneatur.*
23 *Festis dies quomodo obseruandi.*
24 *Sacrarum locorum reuerentia quomodo seruanda.*
25 *In visitatione Tabernaculi SS. Eucharistiæ quæ aduertenda.*
26 *Communicans in Paschate in Ecclesia Cathedrali, an satisfaciat Ecclesiæ præcepto.*
27 *Parochus non excusatur metu pestis quo minus procuret infirmum Sacramentis.*
28 *Medicus non debet curare infirmum, nisi infirmus procuretur Sacramen. pœnitentiæ.*
29 *Baptismi Sacramen. an possit solemniter ministrari in domibus priuatis.*
30 *Patrini in Baptismo quomodo admittendi.*
31 *Baptismi Sacram. in necessitate, qui ministrare possint.*
32 *Nuptiarum solemnitates, quibus temporibus prohibitæ.*
33 *Nuptiæ secundæ non benedicuntur.*
34 *Parochus tenetur ad residentiam.*
35 *Coadiutor datus curato tenetur ad residentiam, & ipse coadiutus.*
36 *Curatus quando excusetur à residentia.*
37 *Ecclesiæ pauperi, quomodo debeat prouidere Episcopus.*
38 *Episcopus quando possit erigere nouas Parochias.*

EA quæ in præcedenti titulo retulimus, non solum Canonicorum visitationi, sed etiam Parochorum & cuiusuis ex Clero in multis appellari possunt. 1 Quæ aũt specialiter in visitatione Parochi aduertenda sint, ex ijs quæ propriè ad eius officiũ pertinent, facilè colligemus. Spectat autẽ ad ipsum verbi Diuini prædicatio. *Clem. dudum. §. in Ecclesiis de sepult. Abb. in c. officij. nu. 3. de elect.* item Missarum & officiorum Diuinorũ celebratio, Sacramentorũ videlicet Baptismi, Pœnitentiæ, Matrimonij, Extremæ vnctionis administratio, hæc enim propriè ad illum spectant, quia ille habet certum locum, cuius populus est deputatus ad illius Ecclesiam, vt in illa teneatur percipere Sacramenta. *cap. Ecclesias. 18. quæst. 1.* vnde Parochus dicitur à partitione curæ, quia habet partitam curam certorum liminum. *Abb. in cap. extirpandæ. §. quia vero. 2. num. 10. de præb.* & ille qui non habet certum populum, qui de necessitate ab eo percipiat Sacramenta, non dicitur curatus, licet administret aliquando Sacramenta. *Abb. cit. in cap. de multa. num. 24. de præb. Dec. in cap. ad aures. num. 14. de rescrip. Rot. decis. 52. num. 10. p. 2. diuers.* Et vbi Parochiæ non haberent distinctum populum, posset Episcopus distinguere Parochias, & assignare vnicuique vbi debeat percipere Sacramenta. 2 *Conc. Trid. sess. 24. cap. 13. de ref.*

Vnde circa primum aduertere debet Visitator, an Parochus diebus Dominicis & Festis inter Missarum solemnia 3 explicet populo Diuina eloquia, docendo necessaria ad salutem, quæuè sequenda

dæ quæuè fugienda sint ad obtinendam vitam æternam, *vt præcipit Conc. Trid. sess. 5. c. 2. de ref.* Similiter an virtutem Sacramentorum explicet, dum illa ministrat, & ne leuia & prophana & discursus minus necessarios admisceat. *id. Conc. sess. 24. cap. 7. de ref.* Quod si circa hæc Parochus culpabilis, vel insufficiens reperiatur, posset Episcopus ex fructibus ipsius Ecclesiæ assignare partem congruam alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat. *id. Conc. loc. cit. sess. 5.*

4. Regulares & quosuis alios ab Episcopo non approbatos in sua Ecclesia prædicare ne permittat, *id. Conc. lo. cit.* nullus enim ne quidem Episcopus cum est in aliena Diœcesi, prædicare potest absque Diœcesani licentia, vt respondisse Clem. VIII. in vna Neap. testatur *Genuig. in sua prax. c. 58.*

5. Et de habenda approbatione ad prædicandum, & de obseruandis vitandisque in prædicatione, libet hic referre ordinationem Leon. X. factam in Conc. Lateranen. *vt sequitur.*

Superna maiestatis præsidio & infra. Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, vt nullus tam Clericus Secularis, quam cuiuscunque etiam mendicantium ordinis Regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi, tam de iure, quam de consuetudine vel priuilegio aut alias pertinet, ad huiusmodi officium exercendū admittatur, nisi prius per superiorem suum respectiuè diligenter examinatus, (qua in re conscientiam ipsius superioris oneramus) ac morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia & vita exemplaritate ad illud aptus & idoneus reperiatur, & hic quocunque postea prædicaturus accesserit, de huiusmodi examine & idoneitate sua per literas authenticas, seu alias sui examinatoris approbatorisque Episc. & aliye locorū ordinarijs fidem legitime faciat. Mandantes omnibus qui hoc onus sustinent, quique in futurum sustinebunt, vt Euangelicam veritatem, & Sanctam scripturam iuxta declarationem, interpretationem, & ampliationem Doctorum, quos Ecclesia vel vsus diuturnus approbauit, legendosque hactenus recepit, & in posterum recipiet, prædicent & explanent, nec quicquā eius proprio sensui contrarium, aut dissonum adijciant. Sed illis semper insistāt, quæ ab ipsius sacræ scripturæ verbis ritè ac sanè, & præfatorum Doctorum interpretationibus intellectis non discordant; tempusque præfixum futurorum malorum, vel Antichristi aduentum, aut certum diem Iudicij prædicare, vel asserere nequaquam præsumant, cum veritas dicat non esse nostrum nosse, tempora vel momenta quæ Pater posuit in sua potestate, ipsosque qui hactenus similia asserere ausi sunt mentitos, ac eorum causa reliquorum etiam rectè prædicantium authoritati non modicum detractum fuisse constet. Inhibentes omnibus & singulis Clericis Sæcularibus vel regularibus præfatis, cæterisque cuiuscunque status, ordinis & conditionis existant, qui hoc onus assument, ne de cætero in sermonibus suis publicis alia quæque futura ex litteris sacris constanter prædicare, nec illa à Spiritu sancto vel diuina reuelatione se habuisse affirmare, & alienas manesque diuinationes asseueranda aut alio quocunque modo tractanda assumant. Sed ex diuinæ vocis præcepto Euangelium [illegible] creaturæ cū

T 2 vitio-

vitiorũ detestatione, & virtutum commendatione enucleent, & declarent, & pacem ac dilectionem mutuam à Redemptore nostro tantopere commendatam vbiq; fouentes, non scindant vestem inconsutilem Christi; sed ab Episcoporum & Prælatorum ac aliorum superiorum eorumq; statu scandalosa detractione, quos coram vulgo & Laicis non modo incautè, sed etiam intemperanter reprehendunt & mordent, & ab eis malè gestorum expressũ quandoq; nominibus aperta & manifesta redargutione abstineant. Denique Constitutionem fe. recor. Clementis PP. V. quæ incipit. Religiosi quam tenore præsentium innouamus & appprobamus, inuiolabiliter ab eis obseruari debere decernimus, vt hac ratione ad vtilitatẽ populi prædicantes; & cum Domino lucrifacientes, talentũ quod ab illo acceperant superlucrari, & eiusdem gratiam & gloriam consequi mereantur. Cæterum si quibusdam eorum, Dominus futura quædam in Dei Ecclesia inspiratione quapiam reuelauerit, vt per Amos Prophetam ipse promittit, & Paulus Apostolus Prædicatorum Princeps, Spiritum inquit nolite extinguere, Prophetas nolite spernere, hos aliorum fabulosorum & mendacium gregi connumerari, vel aliter impediri minimè volumus. Extinguitur namq; ipsius gratia Spiritus, Ambrosio teste, si incipientibus loqui feruor contradictione sopiatur, & tunc Spiritu sancto iniuria certe fieri dicitur. Et quoniam res magni momenti est, eo quod non de facili credendum sit omni Spiritui, sed sint probandi spiritus, teste Apostolo, an ex Deo proueniant, volumus vt lege ordinaria tales asserta inspirationes antequam publicentur, aut populo prædicentur, ex tunc Apostolicæ sedis examini reseruatæ intelligantur. Quod si sine mora periculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine seruato, Ordinarijs loci notificetur, vt illi adhibitis secum tribus aut quatuor doctis & grauibus viris, & huiusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt (super quo eorum conscientias oneramus) licentiam concedere possint. Si qui autem contra præmissorũ aliquod committere quicquam ausi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure statutas, excommunicationis etiam sententiam, à qua nonnisi à Rom. Pontifice præterquam in mortis articulo constituti, absolui possint, eos incurrere volumus. Et vt eorum exemplo alij attentare similia minimè audeant, eis prædicationis etiam officium interdictũ esse perpetuo decernimus. Non obstantibus constitutionibus, ordinationibus, ac priuilegijs, & indultis, & litteris Apostolicis, ordinibus & personis præfatis, etiam in mari magno comprehensis, ac etiam à nobis forsan approbatis, innouatis, vel etiam de nouo concessis, quæ quoad hoc, nolumus eis in aliquo suffragari. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ in publica sess. in Lateran. Sacros. Basilica solẽniter celebrata, anno Incar. Dom. 1516. 14. Kal. Ian. Pont. anno 4.

Similiter prohibitum est ne prædicatores in suis sermonibus ad populum de conceptione B. M. V. in peccato originali affirmatiuè vel negatiuè cum reprobatione alterius opinionis quicquã afferant: vt extrauag. Graue nimis. de reliquijs. comm. & cit. Conc. Trid. sess. 5. de peccato orig. quæ prohibitio innouata eti- 6.

ta etiam fuit cum adiunctione pœnarũ contra præuaricantes à Pio V. Const. sua quæ sequitur.

Super specula & infra. Nos igitur qui prædecessorũ nostrorum saluberrima decreta pro viribus salua esse cupimus, potissimũ illa quæ à Sacrosan. Synodo Trid. denuo sunt confirmata, liberã cuiq; facultatẽ relinquentes opinandi huius controuersiæ quamlibet partẽ prout vel magis piam vel magis probabilẽ esse iudicauerit: Prædictorũ igitur concionatorũ aliorũq; contentioni atq; temeritati populorũq; scandalis occurrere studẽtes. Motu proprio nõ ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiã, sed ex certa nostra scientia ac de Apostolica potestatis plenitudine, statutũ fe. re. Six. IV. prædecessoris nostri, super ea re, quod à præfata Synodo innouatũ est, (illud præsentibus ac si de verbo ad verbũ esset insertũ pro plenè & sufficiẽter expresso & inserto habẽtes) Apostolica authoritate tenore præsentiũ cõfirmamus & approbamus, atq; vt deinceps efficacius à cunctis obseruetur, perpetuo statuimus & ordinamus, ac per Apostolica scripta mãdamus, quatenus nemo cuiuscũq; ordinis, gradus conditionis vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel vbicũq; promiscua virorũ & mulierũ multitudo conuenire solet, de huius controuersiæ alterutra parte disputare, rationibus vel Doctorũ authoritate asserendo propriam sententiã & contrariã refellendo aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere vel dictare præsumant. Qui contra fecerit suspensionis pœnam à diuinis absq; noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocunq; præterea gradu siue dignitate vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadem vel similia munera obtinẽda vel obeunda perpetuæ inhabilitatis censura, ipso etiam facto sit obnoxius, super quibus nisi à Rom. Pontifice pro tempore existente dispensari, siue absolui non possit. Et nihilominus alijs pœnis, si opus fuerit à proprio Prælato pro delicti mensura infligendis subijciatur, prout subijcitur. Cæterum quamdiu per Apostolicam Sedem altera pars definita non fuerit, oppositaq; sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ disputationibus, siue Generaliũ aut Prouincialium Capitulorum, vel vbi alias intersunt, qui rem capere possunt, nec scandali vlla subest occasio, de illa quæstione differere, & argumentis vtramlibet partem vel asserere vel impugnare, dum tamen neutra veluti erronea præiudicetur, seruenturq; illa omnia quæ à dicto Sixto prædecessore nostro statuta sunt, quorum singula vt præfertur etiam quãtum ad alias pœnas duximus innouanda, & innouamus per præsentes, &c. Dat. Romæ, an. Incarn. Domin. 1570. pridie Kal. Decemb. Pontif. anno 5.

Adhoc idem emanauit recens ordinatio S. D. N. Pauli PP. V. fœliciter moderni. *vt sequitur.*

Feria V. die 31. Augusti. Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi. M. DC. XVII. In generali Congregatione S. Romanæ & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in monte Quirinali, coram S. D. N. D. Paulo diuina prouidentia Papa Quinto.

Sanctiss. D. N. post longam & maturam discussionem auditis votis Illustrissimorũ & Reuerendissimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, re accuratè ac diligenter perpensa prouide considerans, quod quamuis in Constitutione fe. re. Sixti IV. super conceptione Beatissimæ Virginis Mariæ pro submouendis inter Christi fideles, scandalis, rixis & contentionibus edita à Sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia constitutione sanctæ me. Pij V. super eadem re, quas similiter Sanctitas sua innouauit cum quibusdam prouisionibus & adiectionib. pœnarum, pro efficaciori earum obseruatione, relinquatur vnicuiq́; libera facultas tenendi, & etiam asserendi vtramq́; partem, quod scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali, dum tamen neutra veluti erronea aut hæretica damnetur; nihilominus ex occasione assertionis affirmatiuæ in publicis Concionibus, Lectionibus, Conclusionibus & actibus publicis, quod eadem Beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo Christiano cum magna DEI offensa scandala, iurgia, & dissensiones. Propterea volens huiusmodi scandalis ex debito sui muneris prouidere, decreuit & precepit ac præsentis Decreti virtute mandat & præcipit omnibus & singulis cuiusuis ordinis & instituti Regularibus, & alijs quibuscunq́; tam Eccles. quam Sæcularibus personis cuiusuis cōditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis tam Ecclesiasticæ quam Sæcularis, etiamsi specialis specifica & indiuidua earum esset necessariò mentio facienda, vt in posterum donec articulus huiusmodi à S. Sede Apostolica fuerit diffinitus, vel per Sanctitatem suam & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis Concionibus, Lectionibus, Conclusionibus & alijs quibuscunq́; actibus publicis asserere, quod eadem B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Contra facientes autem eadẽ Sanctitas sua voluit, & declarauit, subiacere debere, & subiecit censuris & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus suorum Prædecessorũ, & sua ipso facto incurrendis. Per huiusmodi tamẽ prouisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre eã relinquens in eisdem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperitur, præterquã quoad supra disposita. Vlterius sub eisdem censuris & pœnis mandans, quod non fuerit concepta cum peccato originali in prædictis publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquomodo agant, seu tractent. Insuper voluit & expressè mandauit, vt extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradicta Constitutiones firma & illæsa remaneant, & exactè obseruentur, perinde acsi præsens Decretum non emanasset. Et ita decreuit & mandauit vbique inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte supradictis Constitutionibus, & alijs omnibus in contrarium facientibus. Volens & decernens pro obseruatione & executione præsentis Decreti, & om-

& omniũ in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores etiam Regulares cuiusuis Ordinis & instituti etiam quomodolibet exemptos, & alias quascunq; Ecclesiasticas & Seculares personas cuiuscunq; status, conditionis, gradus, ordinis aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ quam Secularis, tam Episcopi & Prælati superiores alijq; ordinarij locorum, quã hæreticæ prauitatis vbiq; locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis & eorum cuilibet liberam facultatem & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnis coercendi & puniendi. Voluit demum, ne permissorũ ignorantia à quoquam prætendi possit, quod præsens Decretum seu illius exempla ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe & in acie Campi Floræ affixa, omnes ita arctent, & afficiant perinde, ac si vnicuiq; personaliter intimata fuissent; quodq; præsentium transumptis etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, & Sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibita vel ostensa.

Andreas de Pettinis, Sanctæ Romanæ & vniuersalis Inquisitionis Not.

Anno à Nat. D.N. Iesu Christi 1617. Indictione XV. die vero 12. mensis Septemb. Pontif. autem Sanctiss. in Christo Patris & D. N. D. Pauli Diuina prouidentia PP. V. anno 13. præsens decretum affixum & publicatum fuit ad valuas Basilicæ Principis Apostol. & in acie Campi Floræ per me Franciscum de Clericis, Sanctiss. Dom. N. Papæ Cursorem.

Siluerius Pintirolus Mag. Curs.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apost. M. D C. X V I I.

Indulgentias item quascunque absq; ordinarij licentia Parochus publicare non debet. *cit. Conc. sess. 21. cap. vlt. de ref.* & si in illis abusus irrepserit, inquirere & remediare tenetur Visitator. *id. Conc. sess. 25 in Decreto de indulg.*

De Sanctorum vtili & necessaria inuocatione & sacrarum reliquiarum veneratione iuxta Ecclesiæ vsum, videndum est an Parochus populum instruat. *id. Conc. loc. cit. de inuocat. Sanctorum.*

Miracula ficta vel noua ne publicet, nisi prius fuerint ab Episcopo examinata & approbata. Episcopus autem casibus huiusmodi miraculorum occurrentibus, singula diligenter examinare debet adhibitis Theologis, seu alijs peritis viris. *Conc. lo. cit.* Et præcipuè circa ista aduertendum est, an casus occurrens arte vel ratione aliqua naturali euenire non potuerit; si enim naturaliter vel arte contingere posset, nõ esset miraculũ. *Abb. in cap. cum Martha. num. 7. de celeb. Miss.* Item aduertendæ sunt in facto occurrenti circumstantiæ miraculi propriæ, vt quod in instanti fiat, & ex omni parte perfectum sit. & alia requisita annotata. *in gl. mag. in c. vn. de reliq. & ven. sanct. in 6. adhoc. S. Th. in 3. p q. 44. art. 3. Archid. in cap. nec mirum. 25. quæst. 5. Turrecrem. in cap. sunt plures. de pœnit. dist. 3.* 7.

Nec credendũ est in talibus testi singulari. *Archid. in cap. nec mirum. 26. q. 5.* & interrogari debent testes de singulis circumstantijs casus occurrentis, & de causis scientiæ, non enim sufficeret si diceret testis se scire, quia audiuit ab alijs,

lijs, vel quia manet in vicinia. *Abb. in c. venerabili.de test.Felin. in c. licet ex quadam.eod.tit.*

Videndum præterea quomodo se gerat Parochus circa doctrinam Christianam, & fidei rudimenta singulis diebus Dominicis & Festis pueris explicanda,
8. iuxta ordinationem *cit. Conc sess. 24.c. 4.de ref.* Et ad huius præclari instituti maiorem obseruationē emanauit quoque Pij V. constitutio huiusmodi.

Ex debito Pastoralis officij, & infra. Cupientes igitur tam pio tamq; laudabili operi viribus totis, fouere, & animas lucrifacere creatori, ex certa nostra scientia vniuersos, & singulos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, cæterosq; Ecclesiarum Prælatos, & locorum quorumcunq; ordinarios, vbilibet constitutos, præsentes & futuros rogamus & hortamur, attentè eis ac eorum in spiritualibus & temporalibus Vicarijs seu Officialibus generalibus, per Apostolica scripta mandantes, quatenus hoc opus sanctissimum toto pectore amplectentes, aliquas Ecclesias in suis ciuitatibus, & Diœcesib. respectiuè, seu loca honesta, in quib. præfati infantes & pueri ad audiendum doctrinam Christianam conuenire possint, deputent, & viros ad id idoneos, vita & moribus approbatos, qui dieb. saltem Dominicis eosdem infantes & pueros, ac alias personas Diuinæ legis expertes, in articulis fidei & præceptis sanctæ matris Ecclesiæ instruant, confirmēt, & eligant, atque tot societates seu confraternitates, quot ad hoc tam sanctissimum opus exercendum eis oportuna videbūtur, inibi authoritate nostra erigant & instituant. Nos enim vt promptius & alacrius ad hanc curam subeundam omnes Christi fideles alliciantur, & eo libentius curam ipsam suscipiant, quo ex hoc dono cœlestis gratiæ conspexerint se vberius refectos, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate cōfisi, omnib. & singulis vtriusq; sexus Christi fidelibus verè pœnitentibus & confessis, seu statutis à iure temporibus firmum confitendi propositum habentibus, qui in aliqua dictarum societatum seu confraternitatum vbilibet constitutarū intrauerint, & adscripti fuerint, illis videlicet, tam qui alios docuerint, quam qui ab alijs in articulis fidei & præceptis Ecclesiæ huiusmodi instructi fuerint, quotiescunq; in præfato sanctissimo exercitio se occupauerint, quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentijs auctoritate Apostolica tenore præsentium misericorditer in Domino relaxamus, præsentibus, perpetuis futuris temporibus valituris, &c. Dat. Romæ, die 6. Octob. an. 1572.

Præterea videndum est, an Parochus prout tenetur habeat Bullam Cœnæ Domini, eamque populo saltem semel in anno ad notitiam deducat. Similiter & constitutionem de medicis Hæbreis Gregor. XII. vt sequitur.

Alias piæ memoriæ, & infra. Vniuersis vtriusq; sexus Christi fidelibus districtè prohibemus & interdicimus, ne post hac Iudæos vel alios infideles ad ipsorū Christianorum ægrotantium & infirmorum curam vocent, seu admittant, aut vocari admittiue faciant, concedant vel permittant. Mandantes propterea omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis & Episcopis, necnon dilectis filijs,

ijs alijs locorum ordinarijs, & quibusuis Parochiis, alijsuè animarum curam habentibus, & exequentibus, sub indignationis nostræ, ac alijs arbitrio nostro infligendis pœnis, vt præsentes literas nostras in suis Ecclesijs, quæ in illis ciuitatibus vel Diœcesibus cõstitutæ sunt, in quibus Habrei & alij infideles moram trahunt, quamprimum ad eos perlatæ fuerint, & deinde singulis annis initio Quadragesimalis ieiunij publicẽt, aut publicari faciant. Et quod si quis post earum publicationem etiam quomodolibet exemptus, ac cuiuscunq; status, gradus, ordinis, conditionis & praeminentiæ existens aduersus illas facere ausus fuerit, Sacramenta et Ecclesiastica nullatenus ministrentur, nec etiam à Regularibus exemptis; & sic decedens Ecclesiastica careat sepultura. Quæ quidem omnia Parochi ægrotantibus significare apto tẽpore non omittant, præsertim cum Iudæum vel infidelem medicum ab eis admissum esse cognouerint, & alias ipsi locorum ordinarij contra huius mandati transgressores debita animaduersione procedant, Iudæosq; ipsos nihilominus iuxta Pauli & Pij Pontificum prædictorum literas contra illos editas pro earũ transgressione puniant. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ, an. 1581. die 30. Martij.

Circa secundum, videlicet Missarum & officiorum Diuinorum celebrationẽ
10. videndum est Visitatori, quomodo Parochus sit frequens in Missis celebrandis, & vt ad minus diebus Dominicis & Festis celebret. *cap. quotidie. de consecr. distinct. 2.* si autem Ecclesia abundaret fructibus, posset ipsi adiungi Capellanus, vel etiam plures, quo frequentius Missæ celebrentur. *cit. Conc. sess. 21. c. 4. de ref.* vt autem distinctius indagandi defectus circa Missarum & Diuinorum celebrationem considerentur, reducendi videntur ad tria capita, ex quibus cõmuniter omnes alij defectus emanare solent, & ista sunt auaritia, irreuerentia, superstitio.

Quoad auaritiam, prohibet Conc. Trid. *sess. 22.* de euitan. in celeb. importunas Eleemosynarum exactiones, pacta quæuis de obtinendo lucro seu commodo aliquo temporali pro celebranda Missa, seu pro dicendo officio Diuino. *ad hoc. cap. nullus. c. placuit. & seq. 1. q. 1.* celebrans enim seu dicens officium Diuinum pro mercede temporali incurrit Simoniam. *c. suam nobis. de Sim.* quinimo etiam propter solam intentionem percipiendi mercedem temporalem, celebrans contrahit Simoniam mentalem, *vt notat gl. in c. fin. lo. cit de Sim.* vnde & Canonicum accedentem ad Ecclesiam solum propter lucrandas distributiones quotidianas, non euitare eandem Simoniam vult *Anchar. in c. 1. de celeb. Miss. Abb. in cap. 2. & 3. ib.* qui tamen dicit talem non teneri ad restitutionem lucri percepti, sed tantum ad agendam pœnitentiam. *ad hoc. Conc. in Clem. 1. de celeb. Miss.*

Si verò datur aliquid gratuito, seu in modum Eleemosynæ, licitè accipi potest. *cap. sicut Episcopum. 1. q. 2. Nau. in man. c. 23. num. 102.* seu pro stipendio sustentationis, si Sacerdos non habet aliunde quo viuat. *Arm. v. Simonia. num. 19.* Licitè enim pauper Sacerdos locat operas suas Spirituales, dummodo non intendat principaliter vendere Diuina, sed tantum vt inde viuat, cum non habeat aliunde. *cap. suam nobis. cit de Sim. gl. in cap. significatum. v. ita quod de preben. Abb. ib. & in cap. cum secundum. nu. 3. ib. de preb.* 11.

Similiter neque pro administratione Sacramentorum, neque pro sepultura quicquam exigi debet, & exigens committeret Simoniam. *cap. quæsta est. & seq. 13. quæst. 2. cap. non satis. de sim.* si tamen consuetudo sit quod circa huiusmodi aliquid accipiatur, potest accipi licitè, dummodo fiat sine pacto, & liberè Sacramentum prius conferatur. *cap. ad Apostolicam. lo. cit. de sim.* & si nil datur, non est propterea retardanda Sacramenti administratio. *Innoc. in cap. ad Apostolicam. cit. Nau. cõs. 2. de decim.* nisi fortè deneganda sint Sacramenta, vel sepultura ex permissione seu mandato Superioris. *Genuen. in prax. c. 76. num. 10.*

Ad irreuerentiam autem spectat, ne Missæ in Ecclesia nondum consecrata celebrentur. Potest tamen Episcopus concedere licentiam in talibus Ecclesijs celebrandi, super Altari viatico seu portatili ex praxi communi.

Neque in domibus priuatis Missæ possunt celebrari. *Conc. Trid. cit. sess. 22. de euit. in celeb. præsertim illis verbis.*

13. *Neuè patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad Diuinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eisdem ordinarijs designanda & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à Secularibus aut Regularibus quibuscunq; peragi, &c.*

Quo Decreto Conc. derogatum esse etiam priuilegijs Regularium de celebrandis Missis extra locũ sacrum tenet Nau. *in man. c. 25. num. 82.*

Propter idem Decretum etiam Episcopum dum est in aliena Diœcesi, in qua est receptum Conc. Trid. non posse

13. vti priuilegio. *cap. fin. de priuil. in 6.* nec posse celebrare Missam extra locum ad hoc assignatum, deducit Nau. *cons. 16. de priuil. in antiq.* An autem hoc decreto Conc. derogatum sit *cap. concedimus. de consecr. dist. 1.* ex quo tempore necessitatis poterat Episcopus dare licentiam celebrandi extra locum Sacrum, consuli potest idem Nau. *lo. cit. in fin. & in man. lo. cit.* & melius *cons. 1. quæst. 37. de constit.* vbi dicit non posse Episcopum in loco vbi est receptum Conc. Trid. dare licentiam celebrandi apud infirmum, & Conc. derogasse, quo ad hoc iuribus antiquis ex consuetudine vsu recepta interpretandi hoc modo locum Conc. citatum.

Oratoria autem si contigerit alicubi designari per Episcopum, illa Episcopus postmodum singulis annis visitare tenetur. *Conc. lo. cit.* Præcipuè autem in huiusmodi cõcessionibus apponi deberet, 14. vt Oratorium decenter extructũ & ornatum, & ab omnibus actibus domesticis liberum existat: tum vt ibi peragantur Diuina sine Parochialis Ecclesiæ præiudicio, & excipiantur dies Natalis D. N. Resurrectionis, Pentecostes, quibus in Oratorio celebrari non liceat, sed Parochialis frequenter: quodque alij, præterquam seruitio personæ, cuius intuitu Oratorium conceditur necessarij, ibidem audientes Missam, ab obligatione audiendi Missam ex præcepto Ecclesiæ, per hoc non liberentur, quæ omnia etiam stylus Rom. Curiæ in facultatibus ad construenda Oratoria apponere consueuit.

Huc spectat quod plures Missæ eodem die ab eodẽ celebrari nõ debent. *c. sufficit de consecr. dist. 1.* præterquã in die Natalis 15. Domini. *c. cõsuluisti. iun. gl. de celeb. Miss. Sylu. v. Missa. 1. §. 7. Nau. in man. cap. 25. num. 87.* vbi plures enumerantur casus, in quibus licitum sit eodem die plures dicere Missas, sed in talibus tutius esset per-

permissionem à sede Apost. obtinere, prout vidi concessum à Leon. *de const. incip. Sacrosancta. de ann. 1515. 5. Id. Augusti*, in fauorem Regni Poloniæ pro locis quibus laboratur Sacerdotum penuria, vt nimirum ibi possit vnus Sacerdos in duabus Ecclesijs celebrare, dummodo nonnisi in vltima Missa purificationem recipiat, *per not. apud DD. in cap. ex parte. de celeb. Miss.* Pœna autem contra celebrantes pluries in die nulla statuta est, *vt testatur Diaz in pract. crim. cap. 35.* vnde pœna hæc manebit Iudicis arbitrio, qui secundum circumstantias delicti, & scandali inde exorti, pœnam imponere potest, *arg. L. 1. §. expilatores. ff. de effract.* & quidem maiorē si aliquis causa lucri hoc fecerit. *cap. sufficit. cit.* & in simili casu fuisse in Curia Neap. impositam pœnam triremiū, refert Genuen. *lo. sup. cit. c. 79.*

16. Sine Orario seu Stola & alijs vestibus sacris celebrari, & alia Sacramenta administrari non debent. contrafaciens, Iudicis arbitrio puniri posset. *cap. Ecclesiastica. 23. distinct.* ad hoc *Conc. Trid. cit. sess. 22. cap. 5. & can. 7.* vbi docet vestes huiusmodi & alias Ceremonias in Ecclesia vsitatas, esse ritè institutas, & contrarium asserentes anathemate damnat. *ad hoc Diaz cū Lopez in pract. crim. c. 38.* Alij etiā ritus aut ceremoniæ, vel orationes adhiberi in celebratione non debent, quam illæ quæ sunt ab Ecclesia approbatæ, & non receptæ *id. Conc. lo. cit. de celeb. Miss.* & in Ecclesia Romana nonnisi Romanæ, in Græca nonnisi Græcæ. *Abb. in cap. literas. num. 5. de celebratione Miss. S. Th. in 3. par. quæst. 74. art. 4.* vnde &
17. Pius V. Constit. sua *incip. Prouidentia. de ann. 1566. 28. Kal. Septemb.* prohibuit, ne Latinus ritu Græcorum, vel Græcus ritu Latino celebrare possit. *eiusf. Constit. verba sunt.*

Prouidentia, & infra. Sanè cum ad notitiam nostram peruenerit, quod nonnulli Presbyteri tam Græci quam Latini, antiquum S. R. E. ritum, tam in celebratione Missarum quam aliorum Diuinorum officiorum peruertere satagentes, diuersas licentias & facultates, Missas & alia Diuina officia Græci Latino more, ac Latini Græco ritu celebrandi ab Apostolica sede, vel eius Legatis, ac etiam maiore Pœnitentiario pro tempore existente, varijs prætextibus impetrarunt, illisq; iampridem vtuntur. Hoc ab antiquo Catholicæ Ecclesiæ instituto, Sāctorumq; Patrum decretis deuiare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei extirpantes, & submouere volentes, omnes & singulas licentias & facultates huiusmodi hactenus etiam motu proprio vel quarumuis etiam Imperatorum, Regum, & aliorum Principum contemplatione, & ex quibusuis causis concessas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habentes, Apostolica authoritate ex certa scientia hac præsenti nostra perpetuò valitura Constitutione reuocamus, cassamus, annullamus, & irritamus, quibusuis Presbyteris tam Græcis quam Latinis in virtute sanctæ obedientiæ & sub indignationis nostræ ac perpetuæ suspensionis, à Diuinis pœnis districtius inhibentes, ne deinceps presbyteri Græci, præcipuè vxorati Latino more, & Latini Græco ritu huiusmodi licentiarum & faculta-

rum aut alio quouis prætextu missas & & alia Diuina officia celebrare, vel celebrari facere præsumant. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis quatenus in ciuitatibus & Diœcesibus proprijs, præsentes nostras litteras publicari, & sub prædictis & alijs sibi bene visis pœnis, per quoscunque Prælatos, Capitula, Clericos, Fratres superiores & personas quaslibet inuiolabiliter obseruari faciant, contradictores quoslibet authoritate Apostolica compescendo. Non obstantibus, &c.

18. Statutis item horis celebrandum est. *Conc. loc. cit.* & horæ debitæ sunt, post horam diei tertiam *cap. nocte. dist. 1. de consecr.* siue vt non celebretur post meridiem, neque ante lucem diei. *Nauar. in man. c. 3. n. 86.* præterquàm in nocte Natiuitatis Domini. tum tamen non posse rectè dici ante lucem plures quã vnam missam vult. id. *Nau. ib. num. 87.* Neque priuilegio speciali aliquis se tueri potest vt missas non debito tempore, vt ante lucem, vel vespertino tempore celebret, omnia enim priuilegia huiusmodi annullauit. Pius V. Const. sua *incip. Sanctissimus. de an. 1566. publ. Romæ. 29. Mart.* postmodum tamen Greg. XIII. indulsit Patribus Soc. Iesu. vt vna hora ante auroram posfint celebrare missam Const. sua *incip. Quanta in vinea Domini de anno 1578. 9. Mart.* relata apud Eman. Roder. *in collect. priuil. mend. tom. 2. fol. 461.*

Huc pertinet quod Sacerdos in recitando officio Diuino & missis celebrãdis, tenetur sequi ordinem Breuiarij Romani, nec debet dicere officium pro libitu, vel missam de vno Sancto, seu cer-
19.

tas speciales tantum. *cap. quidam Laicorum. de celebr. miss.* præsertim Sacerdos officians Ecclesiam; alioquin si sint plures Sacerdotes, posset aliquis dicere missas peculiares, vel pro defunctis, dummodo missa publica celebretur de die. *Abb. in cap. quidam. cit. & in cap. significatum. de preb. Card. in Clem. 1. §. fin. de relig. dom. & in Clem. 2. de re. iud.* Ad hoc propositum seruit rescriptum Greg. XIII. ad Ecclesias Hispaniarum, quod aliarum quoque partium vsui vel exemplo esse potest, ideo ponendum voluimus, *vt sequitur.*

Pastoralis officij. & infra. ad omnem scrupulum dimouendum, motu proprio & ex certa scientia nostra, ac de Apostolica potestatis plenitudine hæc quæ sequuntur declaranda duximus & concedenda. Inprimis illud nobis declarandum se offert ex quo magna oriri poterat confusio; cum enim prædecessor prædictus indistinctè concesserit vt Ecclesiæ Hispaniæ possint celebrare officia propria Sanctorũ illius prouinciæ, illiq; plures sint numero, ex hoc sequebatur vt officium maioris partis feriarum omitteretur, & ordo Breuiarij fere subuerteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædecessoris prædicti mentem sano modo interpretantes, declaramus vnamquamque Hispaniæ Ecclesiam eorum tantum Sanctorum qui in Breuiario non sunt descripti officia propria celebrari posse, qui vel illius Diœcesis sunt naturales, vel eius Ecclesiæ seu Diœcesis sunt Patroni, vel eorum corpora seu notabiles reliquiæ in ea Ecclesia seu Diœcesi requiescunt. De alijs vero Sanctis etiamsi sint naturales vel Patroni alterius Diœcesis, etiamsi illorum corpora, vel notabiles reliquiæ in ali-

aliqua Ecclesia alterius Diœcesis requiescant, non celebretur officium proprium, sed seruetur ordo Breuiarij Romani, & quo die celebrabitur festiuitas Patroni vnius Diœcesis, religiones omnes teneantur eodem die in suis Ecclesiis intra limites illius Diœcesis existentibus eandem festiuitatem celebrare, & in hoc cum Ecclesia matrice se conforment, &c.

Item concedimus quod qualibet Ecclesia & Monasteriū Hispaniæ habens aliquas reliquias insignes, puta caput, brachiū, vel crus alicuius Sancti, etiā alienigenæ nō existētis in Breuiario, vel de quo in dicto Breuiario fit tantū commemoratio, possit illius festiuitatem celebrare & officium duplex facere, & de alio Sancto eodem die occurrenti si fuerit simplex fiat commemoratio. Si verò fuerit duplex vel semiduplex transferatur in primam diem simili festo non impeditam, &c.

Cum verò in Ecclesiis & religionibus Hispaniæ vigeat consuetudo, quod diebus Paschalibus & festiuitatibus maioribus, celebret Missam conuentualem Antistes, vel alia persona principalis, & regula missalis ordinet quod omnibus diebus Dominicis infra annum, Sacerdos qui celebrauerit Missam conuentualem exeat ante celebrationē Missæ cum pluuiali, vel cappa, & cum ministris ad incipiēdum in Altari maiori Antiphonā Asperges. & ad aspergendam aquam benedictam populo, concedimus quod Antistes seu alia persona principalis celebrans Missam conuentualē præmissa facere nō teneatur, sed illa facere possit quilibet alius simplex Sacerdos eius loco, & quod talis Sacerdos non deferat pluuiale sed albam & stolam vel superpellicium & stolam, nec procedat associatus cum ministris sed solum cum Acolitis, &c. Datum Romæ &c die 30. Decembris. 1573.

Habetur in proprio SS. Toletanæ Ecclesiæ & apud Quaran. *in sua sum. v. Diuinum officium.*

Reliqua requisita ad celebrationem Missæ, vt videlicet nonnisi à ieiuno celebretur, & nocturno diei ad minus recitato, & præmissa prius confessione Sacramentali si sciat Sacerdos celebraturus se esse in mortali peccato, & habet copiam confessarij, aliaque quæ circa celebrationem obseruanda vel euitanda sunt, videri possunt apud *Sylu. Arm. Nauar. & communiter summistas locis sup. cit.*

Ad reuerentiam item Diuinorum spectat, ne publicè & notoriè criminosi altari ministrent, vel sacris intersint. *Conc. lo. sup. cit. & gl. sing. in cap. de homine. v. grauiter. de celeb. miss. Abb. ib.* vnde peccat audiens Missam fornicarij notorij, & ab Ecclesia condemnati. *cap. nullus c. præter. 32. dist. cap. vestra. de cohab. Cler.* 2[?]

Hoc eodem modo interdicti suspensi, excommunicati sacris interesse non possunt. *cap. cum desideres. c. de sent. excomm. cap. si qui. eo. tit. in 6.*

Populum item obligatur monere Parochus vt missas frequentet, & instruere de præcepto Ecclesiæ audiendi Missā diebus festis sub peccato mortali. Cogi tamen nemo posset vt audiat hanc Missam in propria Parochiali, quia nimirum. *Conc. loc. cit.* vtitur verbo (*moneant*) vt etiam respondisse fertur S. Congreg. Conc. Ad quod facit declaratio Leon. X. qua declarauit satisfieri huic præcepto, si audiatur Missa in Ec- 21.

clesijs Regularium. eius declarationis tenor relatus apud Confect. *in collect. priuil. Mend. fol. 149. est huiusmodi.*

Intelleximus quosdam in dubium reuocare & perinde conscientijs timoratis scrupulum inijcere, si Christifideles qui Dominicis & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant. Nos ambiguitatem huiusmodi penitus tollere volentes, vt cum sinceriori conscientia fideles quiq; Deo creatori suo seruiant, authoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus, omnes Christi fideles vtriusq; sexus (qui non contempto proprio Sacerdote Parochiali) in Ecclesiis Fratrum ordinũ Mendicantium Dominicis & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquã labem mortalis peccati pœnamuè propterea incurrere. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq; &c. Datum Romæ sub annu. Piscat. die 13. Nouemb. 1517.

Et hoc idem declaratũ fuisse à Clem. VIII. breui quodam decreto ad Nuncium Sedis Apostolicæ inferioris Germaniæ, *de anno 1592. die 2. Septemb.* refertur *in Collect. priuil. Eman. Roder. pag. 520, sub num. 4.*

Non modicum etiam facit ad maiestatem decoris Ecclesiæ seruandum, apparatuum, vestium altaris, & ornamentorum Ecclesiæ munda & decens pro facultate loci custodia. *Clem. 1. §. in multis. de celebr. Miss.* & ne sit vilis, sed decentis æstimationis, pro modo cõditionis loci. *vt notat gl. in vn. Clem. cit. v. indecentibus. Abb. ib. num. 9.* Vnde singula visitatori reuidenda sunt, & si qua reperiuntur, minus decentia, corrigenda. Tecta itẽ & fabrica tota Ecclesiæ intus & foris circumspicienda, & si quid reparatione indigeat, vt reparetur prouidendum.

Quis autem teneatur ad expensas tã pro vestibus quam pro fabrica Ecclesiæ, dicendum est, quod si adsit quarta pro fabrica, ex illa sunt faciendæ expensæ necessariæ Ecclesiæ. *cap. vnic. loc. q. 3.* si autem non habetur quarta seu fructus separati pro fabrica, tenetur ad expensas Parochus. *cap. decernimus. loc. cit. quæst. 1. & cap. de hu. de Eccles. adif. Abb. ib.* & potest per Episcopum assignari pro fabrica quota fructuum beneficiati *Abb. in cap. fin. de his quæ fiunt à ma. par. cap.* Aequiparatur enim beneficiatus vsufructuario. *gl. in cap. fin. v. reseruari. de off. ord. in 6.* vsufructuarius autem tenetur conseruare in integro statu bona sibi commissa *l. vsufructu legato. ff. de vsufruct.* imo tenetur cauere quod vtetur salua rerum substantia. *Abb. in cap. cum constet. num. 1. de pignor.* 82.

Tum tamen tenetur beneficiatus ad fabricam, si illi superesse potest aliquid vltra necessariam vitæ sustentationem parcè viuendo. *Abb. in cit. cap. fin. circa fin.* quantum autem requiratur ad sufficientem sustentationem curati, colligi potest ex Conc. Trid. *sess 24. cap. 14. de ref. & ex Constit. Pij V. supra à nobis relata.*

Si autem Parochus esset adeo pauper quod non haberet sufficientem sustentationem, ad expensas pro fabrica Ecclesię, tenerentur contribuere Parochiani. *cit. Conc. sess. 21. cap. 4. de ref.* Sed ad conseruandam domum suam Plebanalem adhuc teneretur ipsemet Parochus.

rochus omnino. *arg. l. eum ad quem. C. de vsufruct. Capol. de seruit. vrb. præd. cap. 59. num. 14.*

Non minus item ad cultum diuinum cum decore perficiendum spectat, vt dies festi ab Ecclesia instituti, vel locorum pio vsu recepti seruentur. Vnde tenetur Parochus dum concionatur ad populum, annunciare Festa quæ incidunt pro tempore celebranda, siue pro vniuersa Ecclesia instituta, siue particulariũ locorum vsu vel statutis Episcoporum approbatis à sede Apostol. ordinata. *cap. Catholica. dist. 11. cap. 1. de consecr. dist.*
23. *3.* In quibus autem consistat obseruatio festorum, consulendi sunt Summistæ, præsertim *v. Dominic.* nobis sufficiat ad hoc propositum referre S. Congr. Rituum declarationem, *cuius tenor est.*

Congregatio censuit licere diebus festis dare operam rebus ad vitam necessarijs, ac tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum ac messium, ac recollectionis fructuum, vel si necessitas vrgeat ac suadeat pietas. Cæterum quoniam verendum est, ne priuatis affectibus, domesticarumq; rerum studio aliqui eo perducantur, vt hac Sacrorum Canonum indulgentia in alijs etiam casibus abutantur, ijdem Patres Illustriss. adijciunt, ad ordinarij cuiusq; iudicium ac censuram pertinere, vt dignoscat num verè vlla ex causis subscriptis subsit, propter quam liceat diebus festis rebus seruilibus vacare, vt nec dierum festorum obseruantia vlla in re violetur nec opera illis diebus summa cum ratione permissa impediantur.

Hieron. Card. Math.

Sub eadem obseruantia dierum festorum poni potest, quod mercatus & nundinæ diebus festiuis exerceri non debent, & ab Ordinario prohiberi possunt, & inobedientes puniri, ad quod Constitut. Pij V. *incipit. cum primum. §. Cum vero dierum festorum.* quã infra referemus. & *Steph. Grat. in decis. Rotæ March. decis. 11. à num. 17.* refert ad hoc propositum, declarationem S. Congr. præfatæ occasione nundinarum Recanaten. factum, relatum apud Quarant. *sup. cit. v. dies festus.* in hæc verba.

Præceptum de Dominicis & festiuis diebus sanctificandis & obseruandis sub prætextu mercatuum, nundinarum & feriarum, nullatenus esse violandum. Cæterum his diebus licere Agasonibus ac alijs iumentorum vectoribus, seu mercium conductoribus, baiulis & alijs huiusmodi seruientibus ac ministris, sarcinas & onera nundinarum causa exonerare & deponere, inceptũq; iter, missa tamen prius audita, transeundo prosequi & continuare. Non autem debere sarcinas componere & iumenta onerare ad iter de nouo incipiendum. Neq; mercatoribus aut alijs ciuibus & viatoribus ijs diebus etiam clausis apothecis merces vendere, emere aut asportare licere, nisi tantum ad victũ necessaria, aut alia minuscula & modici momenti opera iam confecta & elaborata, pro transeuntium hospitum aduenarum, & externorum vrgenti & præsentanea necessitate & opportunitate. In quo partes erunt Episcopi propositis edictis prouidere, vt inprimis hi festi dies debita obseruatione colantur, simulq; populorum eo confluentiũ necessitatibus quantum sine diuina offensione fieri potest, consulatur. Quoad iudicia autem quæ Dominicis & Festis diebus silere debent, id obseruari poterit,

quod

quod iure communi permittitur in quibusdam vrgentibus casibus, qui normam & dilationem non patiuntur; in quibus & alijs iurisdictionem consulum nundinis propositorum concernentibus, constitutiones & Summorum Pontificum, si qui habent priuilegia & allegatum Breue fel. rec. Pij V. seruanda esse statuit.

Ad decorem item Ecclesiæ facit, ne ibidem conuiuia exerceantur. *cap. nulli. dist. 24.* suppellex prophana ne ibi asseruetur, nisi fortè sub periculo incendij, hostilitatis, vel similium. *cap. 2. de cust. Eucharist.* Laici Præsbyterium nempè
24. chorum, seu cancellos Altaris maioris ne ingrediantur, dum celebratur. *c. Sacerdotum. de consecr. dist. 2.* Cantus lasciui & prophani ne adhibeantur circa Diuina. *Conc. lo. cit. de eius incaleb.*

Et ne singula circa Sacrorum cultum enumerare cogamur, cum alterius potius instituti sint, & vix tractatu integro expediri queant, solam adhuc Constitutionem Pij V. apponens in hac materia, quæ scitu est omnino necessaria Ecclesiarum rectoribus. *& est vt sequitur.*

Cum primum Apostolatus officium & infra. Statuimus & ordinamus, vt ad Ecclesias sit humilis & deuotus ingressus, quieta conuersatio, deuotis orationibus insistant, & omnes genibus flexis sanctissimum Sacramentum adorent: ad nomen Iesu Christi Domini nostri cum exhibitione reuerentiæ caput inclinent, nullus in dictis Ecclesijs seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moueat, impetumuè committat; cessent vana, fœda & prophana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes iudiciorum, & alia quæcunque quæ Diuinum officiū perturbare possunt. Nullus inter Ecclesias deambulare audeat siue præsumat, dum celebrantur sacra Missarum mysteria & alia Diuina officia. Qui verò prædicta petulanti animo contempserint, præter Diuinæ vltionis acrimoniam, nostri quoque arbitrij pœnas incurrent, quæ omnia locorum quoque ordinarij in suis Ecclesijs facient obseruari. Quicunque verò in Ecclesijs, dum ibi sacrificium Missæ & Diuina celebrantur officia, aut verbum Dei prædicatur, deambulare, vociferari aut verso tergo ad sanctissimum Sacramentum irreuerenter sedere, aut aliquid quod scādalum generet, aut Diuina perturbet officia, facere præsumpserit, pœnam viginti quinque Ducatorum incurrat, præter alias arbitrio nostro imponendas & moderandas pœnas, & qui nō habebit in ære luet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui verò in Ecclesijs cum mulieribus impudicis siue etiam honestis colloquium scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, vigintiquinque Ducatorum pœnam incurrat, & carceris per mensem. Qui in Ecclesijs vt supra obscœnis & inhonestis verbis, aut signis vsus fuerit, aut alia fœda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorū pœna mulctetur, aut alias corporaliter puniatur. Mandamus præterea omnibus & singulis Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum, Capitulis, Rectoribus, Vicarijs, Sacristis, Ostiarijs & alijs ipsarum custodibus, quatenus præfatos omnes in Ecclesijs delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri non permittant, vel saltē ipsis Ordinarijs vel Officialibus nostris puniendos deferant. quod si facere neglexerint, pœnam duorum aureorum vice qualibet incurrent. Pauperes quoque mendi-

mendicantes seu Eleemosynas petentes per Ecclesias tempore Missarum, Prædicationum, aliorumq; Diuinorum officiorum ire non sinant, sed eos ad valuas Ecclesiarum stare faciant, sub pœna duorū aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos eijci curauerint, & Parochis dimidij aurei; Religiosis etiam claustralibus siue Regularibus præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, vt in Ecclesiis suis deputent aliquem qui tales eijciat, & si negligentes fuerint, grauissime ab Ordinario corripiantur. Quod si illi parere recusauerint, grauissimas pœnas incurrent, & pro qualitate personarum etiam corporaliter punientur arbitrio nostro siue Superiorum suorum. Et vt in Ecclesiis nihil indecēs relinquatur, ijdem prouideant, vt capsæ omnes & deposita, seu alia cadauerum conditoria super terram existentia omnino amoueantur, prout alias statutum fuit, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur. Cum verò dierum Festorum obseruatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in Lege diuina præcipiatur: Cupientes abusus prauos qui ex eorum inobseruātia inualuerunt omnino corrigere, & antiquorum Canonum statuta renouantes, mandamus vt omnes dies Dominici, & præcipuè in honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, Sanctorum Apostolorum feriati, cum omni veneratione obseruētur, & omnes in diebus præfatis Ecclesias frequentent, Diuinis officijs deuotè intendant, ab omni illicito & seruili opere abstineant. Mercatus non fiant, prophanæ negotiationes & Iudiciorum strepitus conquiescant. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, præter Diuinā vltionem & amissionem animalium, quibus ad vecturam vtetur, etiam graues pœnas incurret, arbitrio nostro seu Vicarij nostri in vrbe. In alijs autem locis arbitrio ordinariorum, vel aliorum magistratuum, ita vt præuentioni locus sit. Quibus omnibus districtè præcipimus, vt hæc diligenter obseruari procurent. Illas etiam festiuitates quæ iuxta consuetudinem locorum solemniter celebrari consueuerunt, iuxta laudabilem consuetudinem debita cum reuerentia obseruari faciant, sub pœnis arbitrio ipsorum imponendis & moderandis. Et vt Simoniacæ prauitatis labes prorsus aboleatur constitutiones antecessorum nostrorum contra Simoniacos editas, & præsertim Pauli II. inuiolabiliter obseruari mandamus, & delinquentes tam in Sacrorum ordinum receptione, quam in beneficiorum assecutione, statutis etiam inferius pœnis nostra auctoritate affici volumus. Quicunq; igitur detestabile crimen Simoniacæ prauitatis commisisse conuictus fuerit in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum executione per decennium sine spe dispensationis suspensus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Ecclesiasticas Simoniacè acquisiuerit, illis sit ipso iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas & quascunq; alias obtinendas. Qui beneficium aut officium Ecclesiasticum Simoniacè adeptus fuerit, illis similiter sit ipso iure priuatus, & ad fructuum omnium quos perceperit restitutionem teneatur, & perpetuo sit inhabilis ad ea, & quæcunq; alia beneficia Ecclesiastica obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commisisse con-

uictus fuerit, præter supradictas pœnas etiam corporaliter puniatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis degradatus, à fidelium consortio eijciatur. Qui verò ordines & beneficia Simoniacè contulerint, pœnis à iure statutis puniātur cuiuscunq; gradus, conditionis, & dignitatis, etiamsi Episcopi, Archiepiscopi, vel maiores fuerint. Caueant præterea quicunq;, ne in Sacramētorum exhibitione Simoniacum aliquid faciant. Alioquin grauissimè puniantur per locorum ordinarios, qui huiusmodi criminis reos, cum maxima seueritate coërcere procurent iuxta Concilij Tridentini statuta. Ad abolendum verò nefarium & execrabile blasphemiæ scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque legibus receptum est, nunc autem propter nimiam Iudicum in puniendo segnitiem, vel potius desuetudinem supra modum inualuit Leonis X. prædecessoris nostri in nouissimo Lateranen. concilio statuta innouantes. Decernimus vt quicunq; Laicus Deū & Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam eius genitricem expressè blasphemauerit, pro prima vice pœnam vigintiquinque ducatorum incurrat, pro secunda pœna duplicabitur, pro tertia autem centum ducatos soluat, & ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui verò Plebeius fuerit, nec erit soluendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis, ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum, pro secunda fustigabitur per vrbem, pro tertia lingua ei perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunq; Clericus in hoc blasphemiæ crimen incurrerit, pro prima vice fructibus vnius anni omnium & quorumcunq; beneficiorum suorum, pro secunda beneficijs ipsis priuetur, pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod si Clericus nullum obtinuerit beneficium, pœna pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia verberaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemauerit, pro qualitate blasphemiæ atque personæ, arbitrio Iudicis puniatur. Si quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ perpetrauerit, Curiæ seculari puniendus tradatur. Et si Clericus fuerit omnibus ordinibus degradatus, simili pœnæ subijciatur. Monemus præterea omnes Locorum ordinarios, & in virtute Sanctæ obedientiæ eis præcipimus, vt statuta Tridentini Concilij contra Concubinarios, tam Clericos quam Laicos edita districtè faciant obseruari, reddituri Deo ac nobis, si id omiserint rationem. Et vt præmissorum delictorum Simoniæ, blasphemiæ, ac stupri nefandi notitia facilius habeatur. Volumus quod in singulis casibus, non solum per accusationem & inquisitionem, sed etiam ad simplicem & secretam denunciationem procedatur per quoscunq; Iudices, alias tamen de iure competentes, tam ratione delicti quam personarum, ita quod inter eos locus sit preuentioni. Monemus præterea omnes & singulos, vt solum Dei timorem præ oculis habentes, & non alia animi praua affectione ducti, culpabiles tantum deferant, innocentes

centes non vexent. Quod si aliqui ex calumnia aliquos denunciasse comperti fuerint, eos ad pœnam talionis teneri volumus & mandamus. Mulcta autem pecuniaria applicabuntur pro duabus partibus locis pijs arbitrio nostro in vrbe, extra vero Ordinariorum, pro tertia accusatori qui delinquentes detulerit. Mandamus autem, &c.

Superstitio demum vt corrigatur, inquirere debet Visitator, an aliquis circa cādelarum vel missarum certum numerum visus tenaciter seruetur, an super rebus aptis ad sortilegia, vel adhibitis verbis aut orationibus ceremonijsuè superstitiosis Diuina peragantur; talia enim prohibenda sunt. *Conc. lo. cit. de celeb. miss.* Vel ne missa pro defunctis ordinata, pro viuis celebretur, quo aliqui mortis periculum incurrant. *cap quicunq. 26. quæst. 5.* Imagines Ecclesiæ & altarium, aduertendum est, vt pietatem præ se ferant, neuè ibi sit gestu aut corporis dispositione aliquid indecorum, vel scurrile seu prophanum. Ne etiam exponantur imagines aliorum Sanctorum, quam illorum qui ab Ecclesia sunt approbati. *cit. Conc. Trid. sess. 25. de reliq. & ven. san. Abb. in cap. 1. eo. tit.* Imagines quoque etiam in priuatis ædibus sitæ, quibus populus superstitione abuteretur, interdicendæ sunt. *Simanc. de Cathol. institut. tit. 33.*

Quoad tertiam autem functionē Parochi, quæ versatur circa Sacramentorū administrationem, plurima Visitatori consideranda sunt, quorum singula facilius in ipso Visitationis actu prudenti Visitatori occurrere, quam scripto exprimi possunt, & satis exquisitè collecta habentur *in Direct. visit. Ant. Resta. sup. cit.* Nos ea solum quæ sæpius occurrunt, & maiori cum iactura prætermittuntur attingemus.

Vnde primo visitandum est Tabernaculum, vbi SS. Sacramentum Eucharistiæ conseruatur, quod in altari maiori, 25.
vel si commodè ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiæ conspicuo & nobiliori loco collocari debet, decenter pro facultatibus loci exornatū, bene clausum, & clauis serraturæ ipsius, non relinquēda in aliquo cōmuni loco, sed penes Capellanū vel ipsum Parochū custodienda. Intus etiam decenter ornari debet, & tenenda sunt ibi duæ pixides seu vasa, in quorum vno conseruetur SS. Sacramentum, quod teneatur continuè in Tabernaculo, in alio autem deferatur ad infirmos, & vasa ista nonnisi super altari viatico, vel ad minus super corporali collocentur. Cauendum etiam ne in eodem Tabernaculo olea sacra asseruentur, sed in alio separato decēti loco; & videndū quam frequenter renouetur SS. Sacramentum, renouari enim debet saltem singulis octo diebus.

Ad infirmos cū defertur non nisi præeuntib. luminarijs, sonante campana cū baldachino à Parocho seu Capellano stola & superpelliceo super induto, & psalmos seu orationes inter eundum recitante deferri debet. Per plateam etiam in qua habitant Iudæi non esse deferendum, respondit S. Cong. Rituum Episcopo Anconitan. *22. Febr. 1593.*

Circa Festum Paschatis quo omnes fideles in propria Parochia confiteri, & cōmunicare obligātur. *c. omnes vtriusq. de pœni. & remiss. Theol. in 4. sent. dist. 17.* videndū est, an Parochus adhibeat diligentiā, & sciat qui præcepto Ecclesiæ nō satisfecerint, & an deferat superiori puniendos. debent enim tales puniri, & posset illis interdici ingressus Ecclesiæ, & si moriantur denegare illis de-

beret Ecclesiastica sepultura. *cap. omnis vtriusq. cit.* si nimirum hoc delictum fuerit manifestum, vel præmittatur cognitio *& sententia. Suarez de Sacram. disp. 36. sect. 8.* satisfacerent tamen tales præcepto Ecclesiæ si communicarent
26. in Ecclesia Cathedrali, Episcopus enim & Ecclesia Cathedralis concurrunt in cura animarum cum omnibus Parochis Diœcesis. *cap. quæcunq. 10. quæst. 1.* imo Episcopus est curatus totius Diœcesis, Parochus autem est ipsius adiutor participans onus. *Aemil. Veral. decis. 340. p. 3.* & qualibet ex Diœcesi potest recipere Sacramenta necessaria in Cathedrali seu ab Episcopo. *Genuen. in prax. cap. 76. num. 22.* nec potest conqueri Parochus quod in eius Parochia administrentur Sacramenta ab Episcopo, seu ab alio de eius mandato. *Innoc. Abb. in cap. officium. de off. Archipræsb.* satisfacere etiã huic præcepto cõmunicantem quocunque die hebdomadæ Sanctæ, vel infra octauam Paschæ, vel etiam quocunq; die Quadragesimæ si sit consuetudo, tenet Nauar. *in man. cap. 21. num. 45.*

Quomodo etiam Parochus publicos & notorios peccatores, vt vsurarios publicos, meretrices, à communione arcere possit, & quomodo occultos peccatores quibus absolutionem denegauit, à communione, quam publicè petunt, prohibere non possit, ne per hoc diuulgare videatur illorum peccata, consuli potest. id. Nau. *loc. cit. num. 55. & Arm. v. communio. num. 23.*

Periculo mortis laborantibus Parochus quoque viaticum ministrare debet. Itaque videndum est quomodo Parochus diligens sit in visitandis infirmis, & cohortandis ad pœnitentiam & benè moriendum: puniendusque esset grauiter si deprehenderentur aliqui mortui sine Sacramentis ipsius negligentia. *cap. si presbyter. 26. q. 6.* Et quidẽ nullo casu excusari potest Parochus quominus ministrare teneatur morienti Sacramenta necessaria, ne quidem metu pestis seu 27.
alterius contagiosæ in firmitatis. *vt probat Rip. in tract. de peste. num. 147. Rebuff. in prax. de dispens. de non resid. num. 30. Suarez de Sacram. distin. 44. sect. 3. Genuen. in man. past. c. 16. num. 8.* quia nimirum tenetur ponere animam pro ouibus, nempe pro salute spirituali ouium. *ad hoc Scholastici in 2. 2. q. 26. S. Th. ib. & q. 185. art. 5. Summistæ vt Arm. Tabien. v. Episcopus.* alioquin in alijs casibus metus pestis excusaret, nec dicitur negligens, omittens aliquid causa pestis. *Abb. Felin. in c. ex transmissa. de præscript. Bart. in l. naturaliter. col. fin. ff. de vsucap.* nec currunt tempore pestis præscriptiones vel fatalia. *DD. in c. ex trãsmiss. cit. Alex. cons. 42. lib. 3 cons. 42. lib. 3. Neuizan. cons. 51. art. 15. Franc. in c. ex ratione. de appell.* Ad hoc idem spectat vt Parochus infirmum de ijs quæ tenetur seruare in infirmitate admoneat, vt de non adhibendo medico Iudæo seu alio infideli, præsertim si viderit admissum, opponere se debet & denũciare illi pœnas propterea incurrendas, videlicet quod illi non sint ministranda Sacramenta, & quod debeat carere sepultura Ecclesiastica. *ex Const. Greg. XIII. sup. relata.*

Item monere debet infirmum de debito confitendi ad minus tertia die infir- 28.
mitatis. *cap. cum infirmitas, de pœnit. & remiss.* ad quod idem emanauit Constit. Pij V. *de anno 1566. die 11. Martij.* vt sequitur.

Supra gregem dominicum & infra. Sanè cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat, dicente Domino

mino lãguido quem sanauerat; vade, noli amplius peccare, ne quid deterius tibi cõtingat, ac propterea prouidę fel. rec. Innoc. tertius Prædecessor noster, Medicis præceperit, vt cum eos ad ægrotos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, vt animarum medicos vocent, ne cũ eis hoc in extrema ægritudine constitutis suadetur, in desperationis articulum incidant. Nos igitur volentes hoc tã salutare præceptum nulla temporis præscriptione aboleri, sed semper obseruari, Cõstitutionẽ præfatam auctoritate Apostolica tenore præsentium innouamus, & hac nostra in perpetuum valitura Cõstitutione statuimus & decernimus, quod omnes medici cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneãt, vt idoneo cõfessori omnia peccata sua iuxta ritum S.R.E. confiteantur, neq; tertio die vlterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo Confessor ob aliquam rationabilem causam, super quo eius conscientiã oneramus, concesserit, & eis per fidem Confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi vt præmittitur peccata sua confessi fuerint. Coniunctos verò ac omnes familiares & domesticos infirmi in Domino rogamus, & monemus, vt de infirmitate Parochum certiorem faciãt, ac tam Parochus quam coniuncti & familiares præfati infirmum ad confessionem peccatorum suadeant & inducãt. Quod si qui medicorũ præmissa non obseruauerint, vltra pœnas in dicta Constitutione contentas, quas incurrere declaramus, perpetuo sint infames, & gradu medicinæ quo insigniti erant, omnino priuentur, & à Collegiis seu vniuersitate medicorum eijciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum vbi deliquerint mulctentur. Et vt hæc omnia inuiolabiliter obseruẽtur, volumus & eadẽ auctoritate præcipimus & mandamus, vt nullus post hac vbiq; locorũ in medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medẽdi facultas à quouis Collegio & Vniuersitate concedatur, nisi omnia in præsenti nostra Costitutione contenta medio eorum iuramento coram Notario publico & testibus, obseruare in eorum manibus, vel ordinarij iurauerint, & de huiusmodi iuramento in priuilegio seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod si Collegia & vniuersitates præfata nõ recepto à promouendis iuramẽto huiusmodi, eosdem ad gradũ prædictum promouerint, aut eisdem medẽdi licentiã præstiterint, pœnam priuationis facultatis alios vlterius doctorandi incurrant. Mandãtes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis Venerabilibus Patriarchis, Primatibus, archiepiscopis, Episcopis, quatenus in Ciuitatibus & Diœcesibus proprijs præsentes nostras literas publicari faciant, ac iuramentum prædictũ à medicis iam promotis, seu licentiam medendi habentibus, omnibus iuris remedijs exigant, neque aliquos ad medendum in ciuitatibus & Diœcesibus prædictis admittant, nisi eis constiterit eosdem iuramentum huiusmodi præstitisse, & contumaces & iurare, ac iuramentum huiusmodi iam præstitum exhibere recusantes, gradu medicinæ, & omnibus priuilegijs eisdem medicis, tam coniunctim quam diuisim eis, & eorum cuilibet concessis per quosuis etiam Rom: Pontif. priuent, ac ab ingressu Ecclesiæ arceant donec resipuerint.

Non obstantibus præmissis priuilegijs, indultis, litteris Apostol. quibusuis personis Collegio & Vniuersitati sub quibusuis verborũ formis & tenoribus concessis. Quæ omnia quoad effectũ validitatis cõstitutionis nostræ tantũ reuocamus, cassamus, & annullamus, & omnes Principes sæculares ac alios Dominos & magistratus temporales rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordiæ Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum nihilominus iniungentes, quod in præmissis omnibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis assistant, & suum fauorem & auxilium præstent, ac contra facientes pœnis etiam temporalibus afficiant, &c.

Fontis baptismalis custodia consequenter reuidenda, num decenter pro facultate loci sit ornata, an intus sit aqua munda & sufficiens, & desuper cautè occlusa.

Item quomodo se Parochus gerat in administratione huius Sacramenti, an sit peritus ceremoniarum, & num habeat ad hoc Rituale ab Ecclesia vsitatum. Quomodo etiam sit diligens in ministrando hoc Sacramento, & num aliquẽ sine Baptismo mori culpa sua permiserit, esset enim deponendus propter tale delictum. *cap. quicunq;. de consecr. distinct. 4.*

29. Aduertendum præterea ne baptizet in domibus priuatis, hoc enim fieri prohibetur, præterquam in Regum filijs, vel in casu grauis necessitatis. *Clem. vn. de baptis.*

Et ne Parochus quosuis ad susceptionem ex Baptismo admittat, præsertim ne minorennes, aut non habentes annos discretionis. *Abb. in cap. debitum. nu. 3.*

30. *de Baptis.* debet enim esse eius iudicij, vt sciant quid agant & quale vinculum contrahant. *Nau. cons. 3. & 4. de cog. spir. in antiq.*

Neque plures admittendi sunt, sed vnus tantum Patrinus vel Patrina. *cap. non plures. de consecr. dist. 4. Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de ref. matr.* si tamen plures admittantur, omnes efficientur Patrini. *c. fin. de cog. spir. in 6.* licet possit puniri Sacerdos plures admittens arbitrio Ordinarij, *vt statuit Conc. loc. cit. & notat. Nau. cons. fin. loc. sup. cit.*

Iisdem suscipientibus ex Baptismo denunciari debet quod omnes in se assumant, quomodo efficiantur Pœdagogi & Fideiussores apud Deum pro perseuerantia Baptizati in fide. *cap. vos ante omnia. de consecr. dist. cit.* Quomodo contrahant cognationem spiritualẽ quę impedit matrimonium contrahendum & dirimit contractũ. *c. 1. de cog. spir. in 6.* contrahunt autem eam cum baptizato, baptizati Patre, Matre, sed non Patrini mutuo inter se, neque cum baptizante, de quo videri potest. *Nau. in man. cap. 22. num. 39.*

Librum item habere debet Parochus in quo nomina baptizatorum & eorum patrinorum parentumque diligenter adnotentur. *Conc. loc. cit.*

Informare quoque tenetur rudiores, præsertim fœminas quæ ad partus adhibentur, quomodo debeant se gerere in casu quo dubitatur de vita infantis, & qua forma verborum possint ipsemet hoc casu baptizare; licitè enim baptizare tum possunt, dummodo adhibeant essentialia Baptismi, vt verborum formam & aquam. *c. mulier. c. in necessitate. de consecr. dist. 4.* imo & Pater, Materuè si non adessent alij, possent hoc casu baptizare sine periculo contrahendæ affinitatis. *cap. ad limina. 30. q. 1. Nau. cons.* 31.

conf. 5. de cog. spir. in no. Casu autem quo dubitaret Sacerdos fuisse adhibita essentialia in tali Baptismo, deberet iterū baptizare, adhibita cautela. *c. de quibus. de Baptis.* alioquin si fuerint adhibita essentialia, sufficeret adimplere solemnitates, *vt communiter Summistæ.*

32 Circa matrimoniorum celebrationem videnda sunt potissimum quæ sequuntur, nimirum ne temporibus prohibitis, à Dominica videlicet prima Aduentus Domini, ad diem Epiphaniæ, & à feria tertia carnis priuij, ad Dominicā in Albis, matrimonia solemniter celebrētur. *Conc. lo. cit. c. 10.* sine solemnitatibus tamen etiam istis temporibus matrimoniū contrahi & consummari, & bannā publicari licitè possent, cum solæ solemnitates nuptiarum à Concil. sint prohibitæ. *Nauar. cit. cap. 22. in man. num. 21.*

Videndum item vt ante matrimonij contractum banna seu denunciatio trina præmittatur, nisi eam Episcopus ex causa omittendam permiserit. Præterea vt nonnisi coram proprio Parocho, & in præsentia trium vel ad minus duorum testium contrahatur, alioquin enim omnino nullus esset contractus. *Conc. loc. cit. cap. 1. de ref. matr.*

33. Secundæ item nuptiæ ne benedicantur. *c. vir autem. de secun. nupt.* nisi essent secundæ ex parte viri tantum, tunc enim benedici posse tenet *Armil. v. matrimonium. num. 71.* seu loci consuetudo in talibus attendenda. *Nau. loc. proximè cit. num. 83.*

Cum autem residentia Parochi ad exercitium curæ animarum præcipuè conducat, diligenter Visitator aduertere debet quomodo Parochus sit frequens circa suam Ecclesiam, & ne extra Parochiam habitet, neq; in ciuitate, sed penes

34. Ecclesiam in domo Præsbyterali. *c. necessaria. 12. quæst. 1.* neuè frequenter absit, non enim potest absentare se vltra duos menses, siue menses isti continuis, siue interpolatis absentijs computentur: & tunc adhuc non potest abesse, nisi licentia ab Episcopo obtenta, quæ gratis est concedenda, & substitui debet interim Capellanus qui curam in absentia Parochi administret. *cit. Conc. sess. 23. c. 1. de ref.*

In tantum autem Curatus obligatur ad residentiam, vt ne quidem pro seruitio Episcopi vel Diœcesis abesse possit vltra duos menses prædictos, prout diuersis vicibus fuisse declaratū à S. Cong. Conc. testatur Gonz. *super 8. Canc. gl. 6. num. 268. & gl. 4. §. 9. nu. 15. & 30.* vbi eandem S. Cong. refert respondisse quod etiam Rector Parochialis Ecclesiæ cui datus est Coadiutor, teneatur ad residentiam, & ipsummet Coadiutorem teneri similiter ad residentiam. Vnde etiam dicendum videtur, vt talis Coadiutor teneatur promoueri intra annum, *per tex. c. cum in cunctis. de elect. & gl. in c. si tibi. v. adeptus. de preb. in 6.* 35.

In casibus tamen à iure permissis *quos notat gl. in c. fin. de cler. non resid.* abesse posset: vt causa infirmitatis si inciderit in morbum dum esset extra Parochiam, vel si eat extra ad curandam valetudinem, propter graues inimicitias, ex quibus verisimiliter immineret ipsi vitę periculum, dummodo Vicarium pro exercitio curæ relinquat, & interim reconciliationem procuret. alioquin si culpa ipsius infra annum reconciliatio non haberet effectum, posset puniri, *vt notat Quaran. in sua Sum. v. residentia.* Aliæ autem causæ à residentia excusantes licet non iuuent Curatos, alijs tamen beneficiatis seruire possunt, vt eos enumerat. *Rebuff. lo. sup. cit. de dispens. de non resid. in prax.* 36.

Adi

Ad extremum de bonis & prouentibus Ecclesiæ parochialis videri debet quomodo administrentur, ne desolentur vel alienentur, neuè locentur vltra triennium anticipatis solutionibus. *cit. Conc. sess. 25. cap. 11. de ref.* Si etiam exiguos fructus haberet Ecclesia, debe-ret Visitator seu Episcopus prouidere vt Parocho necessaria non desint, vel per assignationem aliquam decimarum, vel
37. prouentuum Ecclesiæ suæ, dummodo illa quoque nimium non grauetur. *cap. Apostolicæ de donat. Abb. ib. & in cap. tua nos. de Ecclesf. adif. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæst 55. num. 58.* vel posset compellere Parochianos vt ipsi necessaria Ecclesiæ suæ subministrent. *Conc. Trid. sess. 21. cap. 4. de ref. Abb. in cap. 1. num. 4. de Eccl. adif.* vel vnire posset duas Parochiales vbi vna non sufficeret pro sustentatione rectoris, & populus non esset adeo frequens, quod vnus curæ animarum sufficere nō possit. *id. Conc. loc. cit. cap. 5.*

Ad extremum posset Episcopus nouam Parochialem Ecclesiam erigere, vbi Parochia esset tam ampla, vt per vnum administrari non possit, vel vbi populo ob locorum distantiam ad vnam Ecclesiam difficilior esset accessus. 38. & hæc Ecclesia de nouo constructa posset dotari ex fructibus Ecclesiæ matricis si ipsa abundet fructibus. *Abb. in cap. tua nos. num. 2. loc. sup. cit. & in cap. conquerente. num. fin. de Cler. non resid.* possessoris tamen iure saluo. *cap. ad audientiam. loc. cit. de Eccl. adif.* vel si desint facultates in Ecclesia matrice, possent compelli Parochiani ad contribuendum pro fundatione nouæ Ecclesiæ. *Conc. loc. cit. num. 4.*

ARTICVLVS IV.

De Visitatione Ecclesiarum Græcorum.

1 *Græcorum Ecclesiæ vnitæ subiectæ sunt visitationi Episcopi Latini.*
2 *Græci vniti quæ teneantur obseruare.*

1. GRæcorum Ecclesiæ quæ ad vnitatem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Catholicæ redierunt, subduntur Episcopo Latino, in cuius Diœcesi existunt. *c. quod translationem. de temp. ord.* & recenter emanauit super hoc Constitutio Pij Papæ Quarti. *vt sequitur.*

Pius Papa IV. Ad futuram rei memoriam.

ROmanus Pontifex præcipuus æquitatis & religionis assertor, facultates & gratias ab Apostolica Sede concessas, ex quibus tempore præcedente animarum pericula & inter Catholicos scandala prouenire animaduertit, pro sui Pastoralis officij debito maturè reuocare consueuit. Sanè nonnulli locorum ordinarij nuper ad audientiam nostram referri curarunt, quod in quampluribus Regni Siciliæ, citra & vltra Pharum, & alijs Christiani nominis ciuitatibus & locis, magna Græcorum tam religiosorum & sæcularium Clericorum, quam Laicorum multitudo reperiatur, qui Ecclesiæ Græcæ mores & ritus obseruan-

uantes, seq; suos proprios eiusdem nationis Prælatos habere, ac illis non autem locorum ordinarijs subesse, sed immunitatum aliorumq; priuilegiorum, sibi per fe. re. Leonem X. Paulum III. Iulium etiam III. & forsan alios Rom. Pont. prædecessores nostros, & dictam sedem antiquitus concessorum prætextu, se ab eorundem ordinariorum iurisdictione & superioritate exemptos esse prætendentes, impunitate sibi proposita in diuersas hæreses nefariasq; opiniones & absurda deliramenta passim prolabuntur, asserentes inter alias eorum blasphemias, nullū esse defunctorum Purgatorium, Rom. Pont. aliquam in eos iurisdictionem, vel authoritatem habere negantes, indulgentias ab illo concessas damnantes, Ecclesiasticas sententias & censuras ab eo latas spernentes, Sanctissimæ Dei genitricis Virg. Mariæ, Beatorum Apostolorū & aliorum Dei Sanctorū festiuitates ab Ecclesia Romana, Sanctisq; Patribus ordinatas non obseruantes, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum suis infantibus in Baptismo exhibētes, inhumata defunctorū cadauera superstitione quadā impia, & plusquā barbarica è sepulchris eruentes, igneq; comburentes, Ordinariorum locorum quos habitant visitationem iurisdictionemq; contemnentes, & Ecclesiarum disciplinam perturbantes, ac demum huiusmodi alijsq; suis opinionibus erroneis atq; Sacrilegis populos Latinos inficientes, correctionē legitimam suæ prætensæ exemptionis clypeo repellētes, in suis impietatibus abusibusq; consenescunt, & immoriuntur, & in suarum vicinorumq; populorum, præsertim simplicium animarum perniciem, & scādalum plurimorum. Nos igitur prouide cōsiderantes eiusdem sedis intentionem nunquam fuisse, exemptionem aliudue priuilegium à se concessum iri, vt inde scelerum impunitas, & animarum periculum emergat; abusibus & periculis huiusmodi, quantum cum Deo possumus, tēpestiuè obuiare volentes, ac quarūcunq; exemptionum, aliorumq; priuilegiorum dictis Græcis eorumq; Prælatis, Rectoribus, Abbatibus, & alijs tam S. Basilij & alterius ordinis Regularibus, quam Secularibus, ac etiam Laicis personis, quocunq; nomine nuncupatis, per præfatos & alios quoscunq; Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos & sedem præfatam in genere vel in specie hactenus concessorum, ac etiam iteratis vicibus approbatorum & innouatorum, literarumq; desuper confectarum, & inde sequutorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes. Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnes & singulas exemptiones, ac prout illas concernunt desuper confectas literas præfatas, ad hoc videlicet, vt ipsi locorum ordinarij quascunq; Græcorum Ecclesias, Monasteria, Prioratus, & alia pia loca, tam Secularia quam cuiusuis ordinis regularia, earumq; Prælatos, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, ac maiori dignitate præfulgeant, nec non Abbates, Rectores, Ministros, & quasuis alias eiusdem nationis personas in suis ciuitatibus & Diœcesibus consistentia, quoties opus fuerit visitare, ac in illis suam ordinariam iurisdictionem, plenamq; & omnimodam superioritatem in ijs quæ Dei cultū, Sacramētorum administrationem, & ani-

marum salutem, hæresumq́ extirpationem concernunt, exercere & exequi liberè & licitè valeant; reliquis ipsorum Græcorum in Diuinis celebrandis, alijsq́ ritibus à sede Apostolica approbatis, nec non priuilegijs & gratijs Apostolicis intactis remanentibus: auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo reuocamus, cassamus & annullamus, ac reuocatas, cassatas & annullatas esse, nec ipsis Græcis Clericis, vel Laicis, eorumq́ Prælatis, Ecclesijs, Cœnobijs, aut alijs pijs locis in aliquo suffragari, sed illos oẽs & singulos locorum, in quibus morã traxerint ordinariorũ visitationi, correctioni, punitioni, iurisdictioni & omnimodæ superioritati in præmissis subesse, illisq́ tanquam superioribus suis, suarumq́ animarum Pastoribus humiliter obedire; Et sic per quoscunq́ Iudices & Commissarios quauis auctoritate fungentes etiam S.R.E. Cardinales, sublata eis quauis aliter iudicandi facultate, iudicari & definiri debere, ac quicquid secus à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisq́ contrarijs quibuscunq́. Per hoc tamen non intendimus, quod ipsi Græci ab eorum Græcanico ritu abstrahantur, vel alias desuper quoquomodo per locorum ordinarios, aut alios impediantur. Et quia difficile foret præsentes ad diuersa loca, in quibus illarum exhibitio forsan erit necessaria circumferri, volumus & eadem auctoritate similiter decernimus, quod earundem præsentium transumptis, etiam impressis Notarij publici manu subscriptis, & persona in dignitate Ecclesiastica constitutæ Sigillo signatis, plenaria & indubia, eaq́ prorsus adhibeatur fides in iudicio, & extra, quæ præsentibus adhiberi deberet, si forent exhibitæ vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscator. die 16. Feb. 1564. Pont. anno 5.

Quæ autem Episcopo visitanti, in huiusmodi Ecclesiæ Græcorum, saluis eorum quoad reliqua ritibus aduertenda sint & corrigenda, facile ex subinsertis Constitutionibus, Romæ ex mandato Clem. Papæ VIII. impressis, patebit, *vt sequuntur.*

Perbreuis instructio super aliquibus ritibus Græcorum, ad Reuerendiss. Patres DD. Episcopos Latinos, in quorum ciuitatibus, vel Diœcesibus Græci, vel Albanenses Græco ritu viuentes degunt, ac literæ quædam Apostolicæ ad ipsos Græcos, vel eorum ritus pertinentes, nec non forma professionis fidei orthodoxæ à Græcis ad vnitatem S.R.E. venientibus facienda, mandato Sanctissimi D. N. D. Clem. Papæ VIII. simul excussa Romæ apud impressores Camerales. Anno Domini 1597. 2.

Circa Sacramentum Baptismi.

Presbyteri Græci, baptizatos Chrismate in fronte non consignent, & ideo ab ipsis in ordine baptismi apud eorum euchologiũ prætermittatur, quæ sequũtur post illa verba. καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν *&c. vsq́ ibi* εἶτα ποιεῖ ὁ ἱερεὺς σχῆμα κύκλον: *hoc est, & post orationẽ, &c. vbi habetur forma huius consignationis vsq́ ad verba, Postea facit Sacerdos figuram circuli, &c.*

Circa Sacramentũ Confirmationis.

Episcopi Latini infantes seu alios Baptizatos, à Presbyteris Græcis de facto Chrismate in fronte consignatos confirment, & tutius videtur, vt cum cautela & sub conditione id faciant, videlicet (nisi es confirmatus, ego te confirmo, sed si non es confirmatus, ego consigno te signo crucis & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti) præsertim verò cum verisimiliter dubitari potest, quod ab Episcopis Græcis fuerint Baptizati.

Circa Sacramentum Eucharistiæ.

Sanctißimum Eucharistiæ Sacramentum, quod pro infirmis asseruatur, singulis octo diebus, aut saltem quindecim renouetur.

Non asseruetur idem Sacramentum toto anno, si tamen asseruatum fuerit, saltem in fine anni sumatur.

Tollatur abusus tundendi, vel etiam miscendi Sacro Oleo, ac iterum coquendi, vel alias exsiccandi species Sacramẽti Sacræ Eucharistiæ feria quinta Cœna Domini, vt deinde illud asseruent.

Si Græci velint accipere altaria portatilia ab Episcopis Latinis consecrata, bene erit, sin minus, tolerentur eorum thioni seu throni super altaria lapidea ponendi cum celebrant.

Corporalia vti Latini habeant, nisi thionis etiam pro corporalibus vtantur.

Circa Sacramentum Pœnitentiæ.

In casu necessitatis Presbyteri Græci Catholici, poßunt Latinos absoluere. Vtantur forma absolutionis in generali Concilio Florentino præscripta, & postea si voluerint, dicant orationem illam deprecatiuam, quam pro forma huius absolutionis dicere tantum consueuerunt.

Tollendus abusus vbi est, vt vir atque vxor simul & eodem tempore eidẽ Presbytero confiteantur.

Aqua ex ritu Græco in die Epiphaniæ, vel primo die mensis benedicta, cõseruetur in Ecclesia, vt illa fideles aspergãtur.

Circa Oleum Sanctum Cathecumenorum & Infirmorum.

Non sunt cogendi Presbyteri Græci Olea Sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere, cum huiusmodi Olea ab eis in ipsa Oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, sed benedicantur. Chrisma autem quod nonnisi ab Episcopo etiã iuxta eorum ritum, benedici potest, cogantur accipere. Prohibeantur verò ab Episcopis Græcis externis Scismaticis, seu San. Roma. Eccle. communionem non habentibus, illud accipere, vel eo vti.

Circa Sacramentum Ordinis.

Ordinati ab Episcopis Schismaticis, alias ritè ordinatis seruata debita forma, recipiũt quidẽ ordinẽ, sed no executionẽ.

Proinde ordinati ab Episc. Schismaticis, correcti vel emendati reconciliãdi sunt, & absoluendi cum pœnitentijs salutaribus, dũmodo errores, vel saltem Schisma ordinatoris abiurent in Iudicio, vel publicè vel secretò pro qualitate facti. In ordinibus autẽ per eos alias ritè susceptis, ministrare non permittantur, nisi cum ipsis super irregularitate huiusmodi occasione contracta, auctoritate Sanctæ sedis Apostolicæ fuerit dispensatum.

Non sunt admittendi Episc. Schismatici, siue pro ordinibus, siue pro alijs Sacramentis conferendis, sed detinendi quoad

Sancta Sedes Apostolica desuper consulatur, & responsum habeatur.

Graci sine litteris dimissorijs Episcopi Latini Dioecesani ad sacros ordines promoti suspensi sunt, & si suspensi in suis orduibus ministrauerint efficiuntur irregulares sicut & Latini.

Super huiusmodi autem & similibus irregularibus dispensandi facultatem à Sancta Sede Apostolica obtineri oportet.

Si Episcopus Latinus Gracū aliquē ordinare voluerit, qui à Presbytero Graco in Baptismo Chrismate in fronte de facto fuerit consignatus, debet illum antea confirmare saltem sub conditione, videlicet: Nisi es confirmatus &c. vt supra.

Presbyteri vidui seu vxoribus orbati, habitum deferant diuersum ab alijs.

Circa Sacramentum Matrimonij.

Curent Ordinarij locorum, vt Decretum Sacri generalis Concilij Trid. de reformatione matrimonij, vertatur in linguam Gracam vulgarem, & in locis & Parochijs Gracorum Albanensium euulgetur & publicetur.

Matrimonia inter coniuges Gracos dirimi seu diuortia quoad vinculum fieri nullo modo permittant aut patiantur, & si qua de facto processerunt, nulla & irrita declarent.

Maritus Latinus vxoris Graca ritum non sequatur.

Latina vxor non sequatur ritum mariti Graci.

Graca verò vxor sequatur ritum mariti Latini.

Quod si id fieri non possit quisq; coniugum in suo ritu, Catholico tamen manere permittatur.

Proles sequatur patris ritum, nisi praualuerit mater Latina.

Presbyter Gracus coniugatus ante Sac. Sacrificiū seu sanctam missam celebrandam, vel per hebdomadam vel per triduum abstineat ab vxore.

Circa alia Dogmata.

Graci credere tenentur à Filio Spiritum Sanctū procedere, sed non tenentur pronunciare nisi subesset scandalum, prasertim si degant inter Latinos, aut necessitas postularet confitendi fidem Catholicā, quia tunc oporteret etiā pronunciare.

Nunquam Monachis Gracis seu Calogeris animarum cura committatur, nisi ex necessitate vel alia iusta causa.

Presbyteri Seculares Graci abiuratis Schismate & erroribus, atq; in fide Catholica benè instructi, in Parochialibus seu Curatis Ecclesiis Gracorum institui possunt.

Tolerandus est apud Gracos vsus carnium die Sabbathi, vbi sine scandalo fieri potest, in locis tamen ipsorum, & inter eos tantum.

Item tolerandum est vt ad ieiuniū eadem die Sabbathi in Quadragesima, excepto vno Sabbatho Sancto, ex antiqua traditione non teneantur, sed duntaxat ad abstinentiam.

In ieiunijs biduanis vel triduanis, vel alias à Dioecesanis, vel in Iubilaeis à summo Rom. Pont. indictis, dies Sabbathi in eis comprehensus vel prascriptus in alium diem pro plebibus Gracis ab ipsis Dioecesanis Apostolica authoritate Sanctissimi D. N. Clementis diuina prouidentia Papa VIII. permittitur commutari.

Si

Si ipsi Græci ad obseruationem ieiuniorũ & vigiliarum Latinæ Ecclesiæ induci possent, optimum esset, sed non cogãtur, cum ipsi qualibet hebdomada & feria quarta & sexta ieiunent.

Græci existentes inter Latinos, dies festos de præcepto eiusdem Latinæ Ecclesiæ seruare teneantur.

Insuper idem Sanctissimus D. N. *constituit Romæ habendum esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Episcopis Latinis Italiæ, & Insularum adiacentiũ subiectos ab Episcopo Græco ordinari volẽtes, cum illorũ dimissorijs ad id tantum concedendis ritu Græco ordinet.*

Itẽ mandauit vt ad maiorẽ instructionẽ Dominorũ Episcoporum Latinorum imprimantur cũ hac ipsa Decretales seu litteræ quadã Apostolicæ ad Græcorũ ritus pertinentes, ac etiã professio orthodoxæ fidei à Græcis, qui ad vnitatem S. Rom. Ecclesiæ veniunt facienda.

Ita Sanctitas sua ex sententia Congr. super reformatione Græcorũ decreuit & declarauit, ac fieri mandauit. Romæ in Palatio montis Quirinalis apud S. Marcum die 31. mensis Augusti. Anno Domini 1595. Pontif. sui anno 4.

Iul. Ant. Card. S. Seuerinæ.

Innocentij Papæ IV. Bulla, seu literæ ad Episcopum Tusculanum Apostolicæ Sedis Legatum in Regno Cypri, quæ extant in eius Regesto Bullarum Pontificatus sui *anno 2.* apud Bibliothecam Vaticanam super ritibus Græcorum, qui tolerari vel non tolerari possunt.

Innocentius IV. &c. Episcopo Tusculano Apostol. Sedis Legato.

Sub Catholica professione fidei atq; cultu cõsistere ac proficere vniuersos, cæteris nostræ mẽtis desiderabilibus præferentes, illud tanquam acceptabilius pleniori desiderio cupimus, & ad hoc velut operatiuũ salutis præcipuum, intimis affectib. anxius aspiramus. Hæc inquã vnio siue connexio cordi nostro inæstimabilis gaudij rorẽ infunderet, si varias gentium nationes eiusdẽ obseruantia fidei in vnũ acceptabilẽ in Christo populũ adunaret. Id vtiq; anxiæ mentis, nostræ ardorem affluentis lætitiæ refrigeraret irriguo, si omnes quos olim in vnum Catholicum gregem ouile collegit Domini, cum multi ab eo discesserint in idem indiuiduũ Collegium vnius Pastoris solidaret magisterium, & custodia communiret. O si Orientalibus Oriens ex alto luceret, & sui luminis illustratione ipsos ad Catholicam reduceret vnitatem, vt cum reliquis orthodoxis in vnius aulæ collecti gremio de matris Ecclesiæ vbere fluenta doctrinæ salutaris haurirent, tunc ipsi Ecclesiæ proueniret magnũ & desiderabile salutare; tũc eius vterus sobole geminata concresceret, tũc Oriẽtalibus oriretur supernæ illuminationis aurora, tunc eis clareret Lucifer veritatis, tunc per vniuersam Ecclesiã inundantis gaudij erumperet plenitudo, tunc exaltatione nimia claresceret totus orbis, quia valde bonũ & iucundũ existeret fratres simul in domo Domini habitare: tunc eadẽ Ecclesia multiplicata lætitia noua iucũditatis cãticũ personaret. Verũ quia nonnulli Græcorũ iam dudũ ad deuotionẽ Sedis Apost. redeuntes, ei reuerenter obediunt & intendunt, licet expedit vt mores ac ritus eorũ quantum cum Deo possumus tolerantes,

rantes, ipsos in Ecclesia Romana obedientia praseruemus: quanquā in his quæ animarū periculum parerent, vel honestati Ecclesiasticæ derogarent, nec debeamus illis def. rre aliquatenus, nec velimus. Sanè inter Vener. Fratrem nostrū Archiepiscopum Nicosien. & eius Suffraganeos Latinos ex parte vna, & Episcopos Græcos Regni Cypri ex altera, de quibusdam certis articulis discordiam & turbationem, fortè subortam, & eorundem tenorem articulorū, ac responsiones ipsorum Græcorum ad illos, nobis vt melius possemus instrui super eis plene ac prouide per tuas litteras intimasti, sollicitè requirendo vt prouidere super hoc Apostolica dignitate curaremus. Nos aūt literis ipsis affectuosè receptis, earū seriem & ipsos articulos ac responsiones easdem, & cætera quæ continebantur in illis vna cū Fratribus nostris perlegimus, intelleximus diligenter, prudentiam tuā multipliciter in Domino commendantes & meditantes ac deliberantes super his prout rei qualitas exigebat.

Circa hæc itaq; sic deliberatio nostra
1. resedit, vt Græci eiusdē Regni in vnctionibus quæ circa Baptisma fiunt, morem Ecclesiæ Romanæ teneant, & obseruent.
2. Ritus verò seu cōsuetudo quā habere dicuntur vngendi per totū Baptizandorū corpora si tolli sine scandalo vel remoueri non potest, cū siue fiat siue non, quantū ad
3. Baptismi efficaciā vel effectū non multū referat, toleretur. Nec refert etiā vtrum in frigida vel calida aqua baptizent, cū
4. parem vim & effectum in vtraq; baptismum habere asseuerare dicātur. Soli aūt Episcopi consignent Chrismate in frontibus baptizatos, quia huius vnctio non debet nisi per Episcopos exhiberi, quoniam soli Apostoli quorū vices gerunt Episcopi per manus impositionē, quā confirmatio vel frontis Chrismatio repræsentat; Spiritum Sanctum tribuisse leguntur.

Singuli quoq; Episcopi in suis Ecclesiis 5.
in die Cœnæ Domini possunt secundum formam Ecclesiæ, Chrisma conferre ex balsamo quidē & oleo oliuarum. Nam Spiritus Sancti donū in Chrismatis vnctione confertur, & colūba vtiq; quæ ipsum designat Spiritum, oliuæ ramū ad arcam legitur retulisse. Sed si suum antiquū ritum in hoc Græci potius seruare voluerint, videlicet quod Patriarcha vna cum Archiepiscopis & Episcopis eius Suffraganeis, & Archiepiscopi cū suffrageneis suis simul Chrisma conficiant, in tali eorū consuetudine tolerentur. Nullis autē 6.
per Sacerdotes vel Confessores pro satisfactione pœnitentiæ vnctio aliqua solummodo iniungatur. Infirmis verò iuxta verbū Iacobi Apostoli vnctio exhibeatur 7.
extrema. Porrò in appositione aquæ siue frigidæ, siue calidæ, vel tepidæ, in altaris Sacrificio, suam si velint consuetudinem Græci sequantur, dummodo credant & asserant quod seruata Canonis forma conficiatur pariter de vtraq;. Sed Eucha- 8.
ristiā in die Cœnæ Domini cōsecratā vsq; ad annum prætextu infirmorum, vt de illa videlicet ipsos communicent, non reseruent: liceat tamen eis pro infirmis ipsis 9.
corpus Christi conficere ac per quindecim dies & non longiori temporis spatio conseruare, ne per diutinam ipsius reseruationem, alteratis forsitan speciebus, reddatur minus habile ad sumendum, licet veritas & efficacia semper eadem omnino remaneat, nec vlla vnquam diu-

tur-

turnitate seu volubilitate, temporis euanescat. 10. In celebratione vero solemnium, & aliarum missarum, & de hora celebrandi eas, dummodo in confessione vel consecratione formā verborū à Domino expressam & traditā obseruent, & celebrando non transgrediantur horam nonam, suam sequi consuetudinem permittantur.
11. Sacerdotes autem dicant horas Canonicas more suo, sed Missam celebrare priusquam officium matutinale compleuerint non præsumāt.
12. Promouendi verò ad Sacerdotiū & presbyteri qui præficiendi fuerint Ecclesiarum regimini, examinentur antea diligenter, si præcipuè de horis Canonicis, & Missarū officijs, secundū distinctionē temporū exequēdis sint sufficiēter instructi, vt ad hæc nisi digni & idonei admitātur.
13. Cæterū vnusquisque Sacerdos, in aureo, vel argenteo solum, aut saltem stanneo calice sacrificet, habens corporale de lino candidū & nitidum, & altare mundis vestimentis opertum, vel decentibus paramentis.
14. Mulieres autē seruire ad altare non audeant, sed ab illius ministerio repellantur omnino.
15. De ieiunio verò diei Sabbathi Quadragesimali tempore, quanquā honestius, & salubrius Græci agerēt, si sic toto illo tēpore abstinerent, vt nec vnico die institutum ieiunium violarent, teneant, & seruent pro libitu morē suum.
16. Sacerdotes quoq; coniugati, & alij quibus parochiarū cura, vel Ecclesiarū parochialiū regimen per Episcopos suos committitur, licitè ac liberè possint parochianorū suorum confessiones audire ipsisq; pœnitentiā iniungere pro peccatis: quia cui licet
17. vel conceditur, quod est maius, cōpetit nimirū, nec negari cōuenit quod est minus: liberū tamen sit ipsis Episcopis, viros alios idoneos Coadiutores & cooperatores habere in audiēdis cōfessionibus, & pœnitētijs iniungēdis, ac cæteris quæ ad salutē pertinent animarū, ipsisq; in his per eorū Diœceses absq; sacerdotum ipsorum præiudicio, & grauamine, committere vices suas, cum propter occupationes multiplices, & occasiones varias possit contingere, quod nequeant per easdem Diœceses officium suū exequi per se ipsos. De fornicatione autē quam solutus cum soluta 18. committit, quin si mortale peccatū, non est aliquatenus ambigendum, cum tam fornicarios quam adulteros à Regno Dei Apostolus asserat alienos.

Adhæc volumus & expressè præcipimus, quod Episcopi Græci septem ordines 19. secundum morem Ecclesiæ Romanæ de cætero conferant, cum hucusque tres de minoribus circa ordinandos neglexisse vel prætermisisse dicantur. Illi tamen qui iam sunt taliter ordinati per eos, propter nimiam ipsorum multitudinem in sic susceptis ordinibus tolerentur.

Quia vero secundum Apostolum mu- 20. lier mortuo viro ab ipsius est lege soluta, vt nubendi cui vult in Domino liberam habeat facultatem, & secundas, tertias, ac vlteriores etiam nuptias Græci non reprehendant aliquatenus, nec condemnent, sed potius illas approbent inter personas, quæ alias licitè ad inuicem matrimonio iungi possunt. Secundo tamen nu- 21. bentes presbyteros nullatenus benedicāt.

Et quoniā apud eos consueuerunt cō- 22. trahi matrimonia inter personas contingentes se, iuxta eorum computationem, octauo gradu, qui secundū computationem, & distinctionē graduum quam

nos

ARTICVLVS V.

De visitatione beneficiorum simplicium, Seminarij, Confraternitatum, Hospitalium.

1 *Beneficiatus cogi potest ad ostendendum titulum, quo beneficium obtinet.*
2 *Titulus beneficij si literæ deperdantur, quomodo probetur.*
3 *Episcopus non potest immutare ordinationem fundatoris.*
4 *Beneficiatus an teneatur adimplere per se ipsum onera Missarum.*
5 *Patronus non potest imponere onus aliquod Ecclesiæ, sine consensu Episcopi.*
6 *Beneficiati simplices non possunt se ingerere in ijs, quæ spectant ad curatum.*
7 *Sepulturæ ius spectat propriè Ecclesiæ ad Parochialem.*
8 *Confraternitates quælibet possunt visitari ab Ordinario.*
9 *Pia loca quæ dicantur.*
10 *Hospitalia quæ dantur in titulum, æquiualent beneficijs Ecclesiasticis.*
11 *Hospitalia quæ sunt in administratione visitari possunt.*
12 *Hospitalia priuatorum non subsunt ordinario.*
13 *Episcopus in omnibus pijs dispositionibus interuenire potest.*
14 *In visitando Hospitali, quæ aduertenda.*
15 *Capella Hospitalis visitari potest per ordinarium.*
16 *Librorum impressores & propolæ visitari possunt, & prohiberi, ne vendant libros prohibitos.*

Circa visitationem Capellarum, altarium, seu quorumuis beneficiorum simplicium, vltra ea quæ de moribus beneficiati corrigendis ex
1. superioribus cognosci possũt, videri debent literæ ordinum, si quibus est insignitus beneficiatus. *c. legum. 2. quæst. 1.* Item videri debet titulus quo beneficiũ possidetur, Episcopus enim in visitatione tenetur inquirere de titulo, quo quisque obtinet suum beneficium. *cap. ordinarij. de off. ord. in 6. Gem. ib. nu. 7. Franc. ib. num. 5 Abb. in c. cum nostris. de concess. preb. in fin. & in c. licet. Helt. num. 22. de Sim. Aem. Veral. decis. 377. p. 2.* beneficiatus tenetur docere de suo titulo Iudici inquirenti ex officio suo, licet alias nemo teneatur deducere titulum suum ad petitionem partis. *c. 1. 2. quæst. 4. Abb. in cit. c. cum nostris. nu. fin.* Et si non ostenderet titulum, posset priuari beneficio. *c. ex frequentibus. de instit. Abb. ib. Sarn. in Reg. de trien. quæst. 43. Rebuff. in prax. de rescrip. ad benef. vac. num. 20.* Nec suffragaretur beneficiato diuturna possessio, quo minus teneatur Episcopo ex officio suo requirẽti exhibere titulum sui beneficij. *gl. sing. in c. 1. de reg. iur. in 6.* nisi esset plurium annorum possessio, cum reputatione communi, vt viginti vel triginta annorum, tunc enim cum possessione concurrit ratio specialis propter visitationem Ordinarij, qui dũ visitat annis singulis, solet inquirere de titulis beneficiatorũ, & præsumitur vidisse titulum. *Ioan. Andr. Felin. in cap. illud de præscrip. Dec. in cap. 1. num. 48. de fid. instrum.* & quod non tolerasset sine

titulo possessorem. *Mohed. decis. 241. alias 15. de caus. poss.* vel tolerando videretur consentire possessioni, & præiudicare sibiipsi. *Abb. in cit. cap. licet Heli. num. 23. de Sim.* qua ratione præsumitur etiã calumniosa petitio Visitatoris petentis literas super collatione beneficij à possidente beneficium ab annis triginta. *Genuen. in cap. si Iudex. §. fin. num. 4. de sent. excomm. in 6.* & ita respondisse Sac. Cong. Episcoporum in vna Nolen. visitationis, refert *Paris. de resig. lib. 13. q. 5. num. 114.*

2. Posset etiam beneficiatus, si deperdantur literæ prouisionis, probare titulum suum per testes, per iuramentum proprium concurrentibus adminiculis communis reputationis, possessionis. *Abb. in cap. ex diligenti. num. 3. de Sim. Felin. in rub. de constit. à num. 5. Franc. in proœm. 6. v. vniuersitati. Sylu. nup. in tract. de benef. p. 3. quæst. 11. num. 57. Mascard. de prob. conclus. 143 num. 10. & conclus. 843. à num. 11.* sed non titulum ex prouisione Papæ, hanc enim non posse probari per testes praxis Curiæ obtinuit, *de qua testatur Paris. lo. cit. de resig. lib. 8. q 2. num. 13.*

3. Inquirere debet præterea Visitator, an onera si quæ annexa sunt beneficio adimpleantur, adimpleri enim debent, nec illis potest derogari. *c. significatum. de prob. Innoc. in c. fin. de Cler. non resid. Rebuff. in prax. de non prom. intr. an. num. 17. & Conc. Trid. sess. 25. de ref.* Neque possunt immutari, nisi de voluntate fundatoris, vel hæredis. *Abb. in 6. cum accessissent. num. 5 & constit. Dec. ib. num. 53. Felin. ib. à num. 18. Nau. cons. 7. de Cler. non resid. in antiq. Mohed. decis. 124. alias de surep.*

Et ne quidẽ infirmitate excusari posset beneficiatus, quo minus missas celebret, vel per alium celebrari faciat, si beneficiũ est principaliter fundatum pro missis celebrandis, nisi infirmitas duret per modicum tempus, vt per octo vel decem dies. *Petr. Nau. de resit. lib. 2. num. 210.* relatus à Genuen. *in prax. cap. 56.* in alijs verò beneficijs, quæ non principaliter sunt fundata pro missis celebrandis, Clericus infirmus percipit fructus, licet non impleat onera beneficij sui. *Abb. in c. 1. de Cler. ægr.*

Non posset tamen talis beneficiatus, etiam dum bene valet cogi ad dicendũ missas debitas per se ipsum, sed posset hoc onus adimplere per substitutum. 4. *Lap. alleg. 35. & alleg. 117. Felin. in cap. cum omnes. num 32. de const. Dec. ib. dict. 2. num. 55. de constit.* ad quod etiam declarationem S. Cong. Conc. refert *Gonz. s. Conc. gl. 5. num. 34.* in hæc verba.

Episcopus non potest compellere obtinentem Capellam vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, nã istis onerib. missarum rectè per substitutum satisfit.

Vnde neq; posset cogi taliter beneficiatus, vt promoueatur ad Presbyteratũ, vt fuisse decisum in Rot. in vna Papilonen. Sacrificij coram Mantica 11. Febr. 1591. & hoc idem respondisse S. Cong. Conc. testatur cit. *Gonz. lo. cit. num. 85. & 88.* vbi responsum S. Cong. refert in hæc verba.

Si fundatio Capellæ esset sub verbis testatoris, quod Capellanus debeat celebrare Diuina officia, die noctuq; sicut cæteri Capellani faciunt, an Capellanus his debeat esse Presbyter.

Cong. censuit ex his verbis positis in fundatione huius Capellæ, non inferri necessario, vt Capell. debeat esse Presbyter.

Tum demum autem teneretur beneficiatus huiusmodi ipsemet onera adimplere, & ordinari ad Presbyteratum, si

in fũdatione exprimeretur quod debeat esse actu Sacerdos, & per se ipsũ seruire in beneficio. *Franc. in c. 2. de elect. in 6.* quomodo si etiã apponeretur in fundatione cõditio, quod Capellanus non faciens se promoueri intra annũ, sit priuatus ipso iure Capellania, si non satisfaceret fundationi, sequeretur ipso facto priuatio. *Rebuff. in prax. cit. lo. de non promot. int an. nu. 62.* talis enim fundatio haberet vim statuti. *Staphil. de litt. grat. tit. de var. mod. vac.* si nimirum cõditio fuerit apposita de consensu Episcopi, vbi enim Fũdator disponit, aut ordinat certũ modum obseruandum in beneficio fundato, vel restringit beneficiatum aliter quam ius commune, seu disponit de spiritualibus, non tenet nisi consenserit Episcopus. *Innoc. in c. quoniam. 2. ne pral. vic. suae. Feli. in c. cum accessissent sup. cit. de constit. Abb. in c. cum dilectus. num. 4. de consuet.* vbi dicit Episcopũ circa fundationem posse quid cõcedere, etiam in derogationem iuris sui, licet post fundationem non possit.

5. Teneretur item beneficiatus ad satisfaciẽdum in persona suis oneribus, si arctaretur statuto particulari, vel ordinatione aliquã superioris, vt quia vacanti beneficio imposuit hoc onus. potest enim imponi onus beneficio vacanti, *vt omnes. in c. significatum. de praeb.* dummodo imponatur vrgente necessitate, seu ex iusta causa, aliter enim posset annullari. *Lap. alleg. 20. Bellamer. in c. significasti. de elect. Paris. cons. 90. num. 3. vol. 4. Pauin. de potest. cap. sed. vac. q. 7. Achil de Graf. decis. 344. alias fin. de Sim.*

Aduertendum praeterea Visitatori, ne huiusmodi beneficiati in concernentibus Ecclesiae Parochiali se intromittant;
6. ad processiones publicas Parochialis, seu alterius maioris Ecclesiae vt accedãt, ad hoc enim obligãtur vt compelli possunt. *Conc. Trid. cit. sess. 25. c. 13. de Regul.*

Functiones autem propriae Parochi, & in quibus Capellarum, seu quorũuis beneficiorum simplicium Rectores intromittere se non possunt, determinantur in Decreto S. Cong. Rituum relato apud Quaran. *v. missa. vt sequitur.*

In Ecclesiis Parochialibus, & quae sub Magistrorum Laicorum guberno & directione esse solent, ex statutis nuncupatu, Sacerdotalia munera ac Presbyterales functiones, quae populi & animarum curam quoquomodo concernere videntur, quales sunt, Candelarum, Cinerum, Palmarum, Fontis Baptismalis benedictiones, SS. Sacramenti delationes, celebrationes missarum feria quinta in Coena Domini, & Sabbathi Sancti aspersiones domorũ, & quae in Dominicis dieb. in Ecclesia fiunt, quaeq; circa cultum SS. Sacramenti Corporis Christi in 40. horarũ oratione, & similes, nõ ad Capellanos seu Sacristam Ecclesiarũ huiusmodi ab eisdem Laicis deputatos, sed ad Parochum seu Rectorem animarum curã habentem in Ecclesiis huiusmodi institutũ praecedente examine, & aliis requisitis ab Ordinario loci prouisum, spectare debere censuit Sacrorum Rituum Congregatio. die 17. Maij. 1602.

Ptolomaeus Cardinalis.

Alex. Gratianus pro Secretario.

Huc pertinet quod in huiusmodi Eccl. non Parochialibus non potest haberi sepultura, hãc enim nulla Eccl. habere debet, nisi quae habet populum. *Abb in cap. Clem. dudũ n. 37. de sepult.* Nec potest in 7.
talibus Eccl. nõ Parochialibus asseruari SS. Sacramẽtum pro adoratione, ne quidem de licentia loci Episcopi, nisi ex auctoritate & cõcessione Papae, quod sibi respõsũ fuisse à S. Cong. Cõc. *in an. 1609.* refert *Gen. in ci. prax. c. 110.* his verbis.

Duo enim dubia circa hoc petij declarari. Primum, an Episcopus possit concedere Ecclesiæ non Parochiali, vt in ea retineatur SS. Sacramentum Eucharistiæ solum pro adoratione, vel requiratur auctoritas Papæ. Secundum, præsupposito quod Episcopus concesserit licentiam asseruandi SS. Sacramentũ in Eccl. non Parochiali pro adoratione, an possit Episcopus Successor dictam licentiam reuocare. S Congregatio respõdit infrascriptis verbis.

Ad primum id non posse concedi ab Ordinario, sed requiri licentiam Sedis Apostolicæ.

Ad secundum, huiusmodi licentiã fuisse nullam, ac propterea ei nõ esse deferẽdũ, nec esse necessariam reuocationem.

Necessarium itaque est ad hoc priuilegium Papæ, vt habent Regulares.

Ad extremum huiusmodi beneficia simplicia si fuerint ad tenuitatem redacta vel fundata in Ecclesijs, quæ vetustate collapsæ amplius instaurari non possunt, transferri possent, vel vniri alicui Ecclesiæ alteri vocatis, quorum interest. *cit. Conc. Trid. sess. 21. cap. 7. de ref.*

Non solum autem circa Ecclesias & beneficia Ecclesiastica & Clericos iurisdictio Episcopalis versatur, sed etiam quoad omnia loca pia & causas pias, intromittere se potest. *cap. tua nobis. de testam. c. super quibusdam. de ver. signif. Abb. ib. & in c. cum esses. num. 33. tit. cit. de testam.* Idcirco etiam ad ista visitatio ipsius extenditur.

Vnde primo circa visitationem Seminarij, videndum est quomodo obseruetur in receptione singulorum, ne minores duodecim annis recipiantur, item vt recipiendi habeant bonam indolem, & aliqua principia literarum, & vt de ijs sit spes, quod Ecclesiasticis ministerijs perpetuò sint inseruituri. Ne item recipiantur nisi pauperes; diuites ita demum recipiantur, si suo sumptu ibidem alantur.

Inquirẽdũ præterea, an aliqui sint discoli, & alios corrumpẽtes, & castigandi.

An habeant aliqua exercitia spiritualia, missas an audiant singulis diebus, an sæpius confiteantur, communicent.

In literis quo ordine, à quibus præceptoribus, num à viris probis instituantur. In victu & alijs necessarijs, quomodo prouideantur, prouentus Seminarij quomodo dispensentur, & si ipse Episcopus visitat, posset vna cum deputatis ex Clero, & Capitulo rationem expensorum exigere & auscultare.

Ordinationes item aliquas inposterum obseruandas, si quas salubres & necessarias iudicauerit, posset ibidem de consilio dictorum deputatorum relinquere. *Conc. cit. sess. 23. c. 18. de ref.*

Quod aũt ad Confraternitates quascunq; etiam Laicorum attinet, istæ quoque quoad actiones spirituales, vt quoad cõfessiones, communionem, missas, sepulturam, habitum, & modum in processionibus publicis seruãdum, subsunt Episcopo, etiam si in Ecclesijs Regularium congregationes suas habeant. *Nauar. cons. 3. de for. comp.* & possunt ab ipso visitari quoad præmissa, nulla exceptione obstante. Eæ tamen quæ sub Regum immediata protectione existunt, nonnisi de eorundem Regum licentia visitari debent. *cit. Conc. sess. 22. c. 8. de ref.* Administratores quoq; Confraternitatum earundem, reddere tenẽtur rationẽ administrationis suæ Ordinario. quod si alicubi siue legitima cõsuetudine, siue priuilegio obtinuerint, vt rationem nonnisi deputatis è medio Cõgregationis reddant, adhuc Episcopus posset cum illis deputatis interesse rationi. *id. Conc. sess. 22. c. 9. de ref.* melius autem iudicari poterit, 8.

terit, in quibus confraternitates huiusmodi Ordinario subsint, & quæ Visitatori in earum visitatione aduertenda sint, si quædam ab eisdem Confraternitatibus obseruãda ex ordinatione Clem. Papæ VIII. viderimus. *cuius Constit. publicatæ Romæ, die 24. Decemb. 1604. tenor sequitur.*

Clemens Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam

QVæcumq; à Sede Apostolica ad promouendã Christi fidelium salutẽ aliquando concessa sunt, etsi ea maturo cõsilio, magnaq; prudẽtia & cautione sancita & decreta sint, tamen cum Rom. Pont. de animarũ salute sollicitus progressu tẽporis animaduertit, sensim aliquos abusus in eisdẽ statutis & decretis obseruandis prouenire, debet pro sui Pastoralis officij munere illis opportuna ratione occurrere, & quantũ cum Domino potest, adhibito salutari remedio prouidere. Cũ itaq; à plurimis Rom. Pont. prædecessoribus nostris, & forsan etiã à nobis nonnullis Regularibus ordinibus, Religionibus & Institutis, ac etiã Christi fideliũ Sæcularium Archiconfraternitatibus & Congregationibus diuersarum nationum, nominũ, & institutorũ, tam in alma Vrbe nostra, quam in alijs ciuitatibus, & locis Christiani orbis institutis, facultas erigendi, & instituendi in eorũ, & in alijs Ecclesijs & Collegijs, nec non etiã sibi aggregandi Confraternitates & Congregationes in eadem Vrbe, & in alijs locis existentes, eisq; priuilegia, indulgentias, facultates, aliasq; Spirituales gratias & indulta sibi concessa respectiuè communicandi, attributa fuerit, ac nulla certa forma vel ratio præscripta sit, quæ in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus & communicationibus faciendis, seruari debeat; propterea siue negligentia superiorũ Ordinum, Religionũ & institutorum, vel Officialiũ; Archiconfraternitatũ & Congregationũ erigẽtiũ, instituentiũ, aggregantiũ & cõmunicantiũ, quæ Confraternitatibus & Congregationibus erigendis, instituendis, ac aggregãdis, & quibus communicationes priuilegiorum, indulgentiarũ, aliarumq; gratiarũ prædictarum fiunt, non seruant formã in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & cõmunicationibus seruari debitã; neq; præscribunt modũ, quo priuilegia, indulgẽtias, facultates, aliasq; spirituales gratias, indulta prædicta consequi debeant, seu ipsarum Confraternitatum & Congregationũ incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præstare oportet, vt illa consequantur, nonnullæ praua consuetudines irrepserunt, multaq; incommoda inde prouenerunt. Quibus nos pro commisso nobis Apostolicæ sollicitudinis officio, paternaq; erga omnes Christi fideles charitate prospicere volentes hac nostra constitutione perpetuo valitura. §

Confraternitates non sunt erigendæ nisi de consensu Loci Ordinarij.

Decernimus atq; statuimus, vt in posterũ ã huius almæ Vrbis nostræ, quã aliarũ Ciuitatum & locorũ totius Christiani Orbis Regulariũ Ordinum, Religionum & institutorũ; quibus in eorũ, & quibuscũq; alijs Ecclesijs & Collegijs Confraternitates Sæculariũ erigendi & instituendi facultas concessa est, nec non etiã Archiconfraternitatũ & Congregationum cuiusuis nationis, nominis, & instituti il-

læ sint, & in quibuscunq; Ecclesiis, Domibus & Oratorijs, tā Sæcularium quam vt præfertur quorūcunq; etiam mendicantiū Ordinum, Religionum, & institutorū Regulariū, quauis tam ordinaria quā Apostolica authoritate erecta ac constituta existant, seu alias quouis modo introducta reperiātur, quib. alias Cōfraternitates, & Cōgregationes instituendi, erigendi ac sibi aggregandi, illisq; priuilegia, indulgentias, facultates, aliasq; spirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi potestas à Rom. Pontif. prædecessoribus nostris, vel à nobis, & Apost. Sede attributa fuit, Magistri, Priores, Præpositi, Rectores, Gubernatores, præceptores, Primicerij, Prælati Custodes, Guardiani, Præfecti, Administratores & alij Officiales seu Superiores quouis modo nuncupati, regularium siquidē ordinū, Religionū, & institutorū; vnam tantum Confraternitatē, & Congregationem, de consensu tamen ordinarij loci, & cū litteris eius testimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & instituendæ pietas, & Christiana charitatis officia, quæ exercere cupit apud eos comendentur, in eorū, & quibuscunq; alijs Ecclesiis, & Collegijs erigere & instituere, cæterarū verò Archiconfraternitatum, & Congregationum in singulis ciuitatibus, oppidis, vel locis vnā etiam Confraternitatem, & Congregationē duntaxat, quæ Apostolica, vel ordinaria authoritate prius erecta nulli alteri ordini, Religioni, Instituto, Archiconfraternitati, & Congregationi eiusdē, vel alterius nationis, nominis, & instituti aggregata sit, præuio similiter loci ordinarij consensu, & cum eius litteris testimonialibus, quibus eiusdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ institutū, pietas, & Christianæ charitatis officia quæ exercere consueuit apud eos commendentur sibi adiungere, & aggregare possint. Huic verò Confraternitati & Congregationi erigendæ, instituendæ seu aggregandæ, ea tantū priuilegia, indulgentias, facultates, aliasq; spirituales gratias, & indulta, quæ ipsi ordini, Religioni, instituto erigenti, instituenti ac communicanti, seu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti nominatim, & in specie, non autē quæ per extensionē, vel communicationē sibi quouis modo cōcessa sunt, & illa quidē nō sub generali forma verborū, vel adinstar, sed expressè, & in specie cōmunicare valeāt.

Statuta Confratrum ab ordine examinari, approbari & corrigi possunt.

Statuta autem pro regimine Ordinū, Religionum, & Institutorum erigentiū, & instituentium ac communicantiū seu Archiconfraternitatū, & Congregationū aggregantiū edita. Confraternitatibus erigendis, instituendis & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorū, & aliorū prædictorū fiunt, impartiri nō possint, nisi ea prius ab Episcopo Diœcesano examinata & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus eiusdē Episcopi decretis ac moderationi, & correctioni in omnibus semper subiecta remaneant.

Indulgentias concedendas aggregatis confraternit. Ordinarius prius cognoscere debet.

Insuper volumus, & ordinamus, vt prædicti Ordines, Religiones, Instituta erigentia, instituentia, ac communicantia,

tia, nec non Archiconfraternitates & Congregationes aggregantes, certā erigendi, instituendi, aggregandi, & communicandi formulā à nobis nouissimè approbatā diligenter obseruent, secūdum quā priuilegia, indulgētias, facultates aliasq; spirituales gratias & indulta ipsis ordinibus, Religionibus, institutis erigētibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus seu Congregationibus aggregantib. nominatim & expressè, non autem per communicationem, neque ad instar, vt supra concessa ipsis Confraternitatibus & Congregationibus erigendis, instituendis & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare possint; quibus Confraternitates & Congregationes eiusdem duntaxat nationis, & nominis, ordinis, Religionis & instituti, Archiconfraternitatis & Congregationis cui aggregantur, tam hactenus aggregata, quā in posterum aggreganda vtantur, potiantur & gaudeant: ita vt dictarum Confraternitatum & Congregationum erectarū, institutarum & aggregatarum, ac quibus communicationes facta sunt ministri & Officiales, & alij supradicti priuilegia, indulgentias, facultates, aliasq; spirituales gratias & indulta huiusmodi, prauia tamen recognitione Ordinarij loci, qui adhibitis duobus de eiusdē Ecclesia Capitulo illa iuxta sacri Conc. Trid. decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant.

Quibus etiam ministris Officialibus & alijs praedictis Eleemosynas & alia oblata Christiana charitatis subsidia iuxta modum & formam per Ordinarium loci praescribendam, remotis tamen mensis, peluibus, & capsis, quae in Ecclesiis & Oratorijs dictarum Confraternitatum & Congregationum publicè adhoc exponi consueuerunt, excipiendi potestas detur. Atque hoc ipsum Ordines, Religiones, instituta erigentia, instituentia, ac communicantia, seu Archiconfraternitates & Congregationes aggregantes tam Almae Vrbis quam aliarum ciuitatum & locorum quorumcunque iuxta modum à Vicario Vrbis & ab Ordinarijs locorum respectiuè praescribendum, obseruare teneantur.

Eleemosynas collectas pro arbitrio vsus Ordinarij ad pios exponant Confratres.

Eleemosynas autem sic collectas in reparationem & ornatum Ecclesiarum, tam Ordinum, Religionum, Institutorum erigentium, instituentium & communicantium, ac Archiconfraternitatum & Congregationum aggregantium, quam Confraternitatum & Congregationum erigendarum, instituendarum & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios vsus arbitrio eiusdem Vicarij nostri in Vrbe, nec non Ordinariorum locorum respectiuè fideliter exponere atq; erogare procurent, vt omnes intelligant caelestes Ecclesia thesauros non quaestus aut alicuius lucri causa, sed pietatis & charitatis excitandae gratia ex Apostolica Sedis benignitate Christi fidelibus aperiri.

Confessarij Confratern. sint approbati ab Ordinario.

Fratr-

Præterea volumus, vt confessarij, qui vigore Priuilegiorum ipsis ordinibus Religionibus, institutis exigentibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus ac Congregationibus aggregantibus concessorum, ac confraternitatibus & congregationibus aggregandis communicandorum eligi possunt & potuerunt, sæculares in alma Vrbe, à prædicto nostro Vicario extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs, Regulares autem non solum à prædicto Vicario nostro, & à locorum Ordinarijs respectiuè, sed etiam à suis superioribus approbati sint; vtq; confratres confitentes à criminibus, casibus & censuris iuxta dictorum priuilegiorum (quatenus tamē sint in vsu & sacris Conc. Trid. Decretis ac Romanorum Pontif. prædecessorum nostrorum & nostris Constitutionibus nō aduersentur, nec reuocata, aut sub aliquibus reuocantibus comprehensa sint) formam & tenorem duntaxat absoluere valeant.

Casus reseruatos quos absoluere non possint Confessarij Confraternitatum.

Decernimus insuper vt ijdem Confessarij prædictos confratres cuiuscūq; gradus, status, conditionis & præeminentiæ, etiamsi speciali nota digne fuerint, à casibus contentis in litteris quæ die Cœnæ Domini legi consueuerunt, nec non violationis immunitatis & libertatis Ecclesiasticæ, & clausuræ Monasteriorum Monialium, si videlicet sine necessaria & vrgenti causa, ac sine superiorum licentia, vel etiam si causa & licentia concessa abutentes, prædicta Monasteria ingressi fuerint, nec non violentæ manus iniectionis in Clericum, & singularis certaminis seu duelli, ac ab alijs etiam casibus tam à nobis quam à prædicto nostro in Vrbe Vicario & locorū Ordinarijs respectiuè reseruatis, & pro tempore reseruandis, & etiam à quauis excommunicatione ab homine lata, absoluere, & super irregularitatibus tam ex aliquo defectu prouenietibus, quā occasione delicti contractis, cum aliquo dispensare prætextu dictorum priuilegiorum nullo modo possint.

Confraternitates ante erectæ nouas erectionum litteras petant.

Demū statuimus & pariter ordinamus, vt Confraternitates, & Cōgregationes, vbiuis locorū, quauis authoritate vt præfertur erectæ & institutæ, quibus cōmunicationes prædictæ factæ sunt, ac cuicunq; ex dictis Ordinibus, Religionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus & Cōgregationibus, nouas erectionū, institutionū, communicationū, & aggregationū litteras iuxta formam à nobis nouissimè approbatam, infra annum si in Europa sint, & si extra Europam fuerint, infra biennium à die publicationis præsentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur, alioquin dicto tempore elapso erectiones institutiones & quecunq; communicationes priuilegiorum, facultatum, indulgentiarum, aliarumq; spiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipsis concessæ, nullius sint roboris & momenti, ac reuocatæ & abolitæ censeantur eo ipso.

Litteræ erectionum gratis dandæ.

Erectionum autem, institutionū, communicationum, & aggregationum, tam hacte-

hactenus factarum, quā deinceps faciendarum litteræ ab ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis, seu Archiconfraternitatibus & Congregationibus, gratis omnino, ac nulla prorsus mercede etiā à sponte dantibus accepta expediri, & concedi debeant.

Pœna contra Contrauenientes.

Quod si ministri aliqui superiores vel Officiales quocunq; nomine nuncupati, Ordinum, Religionum, Institutorum, seu Archiconfraternitatum, Congregationū, & Confraternitatum huiusmodi quauis auctoritate vel priuilegio & officio fungantur & præfulgeant, contra præmissa in aliquo venire, ac facere præsumpserint, erectiones, institutiones & communicationes, priuilegiorum, indulgentiarum, facultatum, spiritualiumq; gratiarum & indultorum, aliorumq; præmissorum concessiones, nec non aggregationes per ipsos facidas seu renouandæ, nullius sint roboris, & momenti, & quilibet eorūdem ministrorum, superiorum, officialium, & aliorum prædictorum priuationis officiorū, quæ obtinet ac in habilitatis ad illa & alia imposterum obtinenda pœnam, quæ ab alio quam à nobis vel Romano Pontifice pro tempore existente remitti non possit incurrat eo ipso. Decernentes præsentes litteras perpetuo validas & efficaces existere & fore, ac ab omnibus, & singulis ad quos spectat inuiolabiliter obseruari debere. Sicq; nostræ mentis, & intentionis existere, & ita, & non aliter per quoscunq; iudices &c. Non obstantibus, &c.

Frequenter etiam in negotijs Confraternitatum occurrere solet dubium, an possint compelli ad publicas processiones per Episcopum ad quos resoluendum subiunximus hic decretū S. Congr. Conc. datum Episcopo Scalensi, prout refertur apud Quaran. verba præcedentia, vt sequitur.

Reuerendiss. vti Frater. Quamuis Thesaurarij magistri & Confratres Sanctæ Mariæ Annunciatæ magis conscientiæ suæ, ac pietati satisfecissent, si Ampl. tuæ eos ad publicas processiones vocanti morem gessissent: cum tamen ad eas accedere detestauerint, neq; ab Amplit. tua compelli, neque vllis propterea Censuris distringi atq; innodari debuerunt, quod sæpius alias consulti responderunt, Illustrissimi Patres Sacri Conc. Trid. interpretes. Itaque interdictum hac de causa latum, protinus tollas oportet, ac de cætero à similibus compulsionib. abstineas. Deus Amplit. tuam incolumem seruet. Romæ die 6. Maij 1597.

Amplit. tuæ vti Frater.

Card. Matthæius.

Post Visitationem Fraternitatum sequuntur montes pietatis siue charitatis & quæcunque loca pia hæc enim visitari quoque possunt per Ordinarium. *Conc. Trident. sess. 22. cap. 8. de ref.* cum sint etiam de foro Ecclesiæ & æquiparentur Ecclesijs. *Abb. in cap. accedentibus num. 3. de priuil. & in cap. de quarta. num. 7. de præscript. Felin. ibid. Dec. in cap de Ecclesia. S. M. num. 27. de Constitut.* Dicuntur autem loca pia in quibus exercentur officia pietatis. *cit. Abb. in cap. fin. num. 2. de testam.* vt circa salutem animarū, sustentationē pauperum cultū diuinum. *Conc. Trid. lo. cit.* Hæc itaque loca nisi fuerint sub immedi-

mediata protectione Regum visitari possunt liberè per Ordinarium, & circa eorum visitationem inquiri debet, quo ordine eorum prouentus vel eleemosynæ colligantur, iuxta dispositionem fundationis suæ, & an propriè in vsus pios tantū conuertantur. Super quo tenentur reddere rationem Ordinario administratores huiusmodi locorum, & si aliquo priuilegio, vel consuetudine alijs ad id deputatis soliti essent reddere rationem, adhuc cum illis deputatis interesse deberet rationi Ordinarius. *cit. Conc. cit. cap. 8. & 9. sess. 22. de ref.*

Hospitalia quoque, Xenodochia, Leprosaria, vel si quo alio nomine vocentur, deputata ad curandum infirmos, sustentandos pauperes, vel peregrinos, veniunt appellatione piorum locorum, si fuerint fundata authoritate Episcopi. *Abb. in cap. officij. num. 7. de testament.* & censetur hospitale pro re Ecclesiastica, & religiosa, gaudetq; priuilegijs Eccles. *cap. ad hac. de rel. dom. Abb. ib. & in cap. accedentibus. num. 3. de priuil. Felin. Dec. locis sup. cit. Gamb. de auth. leg. à lat. tit. de potest. leg. circa Hospit. num. 29. Anchar. cons. 253. num. 5.* Sed quomodo visitari possint ex diuersitate ipsorum est iudicandum.

10. Vnde primo hospitalia alia sunt quæ dantur in titulum perpetuum: & hæc per omnia censentur vti alia beneficia Ecclesiastica, & veniunt appellatione beneficiorum. *Mill. in repert. v. beneficij appellatione. Sarnen. in reg. de trien. quæst. 7. num. 3. Gomez. ib. Selu. de benef. p. 2. quæst. 11. Rebuff. in prax. tit. de deuolut. num. 73. Rot. decis. 739. in fin. p. 1. diuers.* vnde comprehenduntur sub regula de annali. *Mandos. in Reg. 1. de reser. q. 10.* comprehenduntur & sub constitutione de publicandis resignationibus, *vt tenuit Rota. decis. 739. cit.* similiter comprehenduntur sub reseruationibus Regularum Cancellariæ, *vt deducit Gonz. lo. cit. n. 14.* In eis intitulati faciunt fructus suos, sicut & alij beneficiati. *Vitalin. in Clem. quia contingit. à num. 12. de relig. dom. Sarnen. loc. cit. Rot. decis. 114. & 122. p. 2. diuers.*

Dicuntur autem conferri in titulum, quando in eorum fundatione ita fuerit expressum, vel si per electionem prouidentur. *Clem. quia contingit. §. vt autem. de relig. dom. Vitalin. ib. à num. 11. Paris. lo. cit. num. 39.* vel si hospitale vniatur accessoriè Ecclesiæ alicui. *Aegid. decis. 387. Rebuff. de nominat. quæst. 15. num. 14.* sed probari debet quod fuerit accessoriè vnitum; alioquin in dubio præsumeretur principaliter vnitum hospitale, & retineret naturam & conditionem hospitalis. *Abb. in Clem. per literas. num. 5. de preb. Card. ib. quæst. 17. Rot. decis. 114. p. 2. diuers.* omnis enim dispositio in dubio debet interpretari, vt potius concordet cum iure communi, quam contra ius. *gl. pen. in cap. cum dilectus. de consuet. Abb. ib. num. 21.* de iure autem communi prohibentur hospitalia in titularia beneficia conuerti. *cit. Clem per literas. Mohed. decis. 543. aliàs 18. de can. poss.* Et de istis hospitalibus dubium non est quod possint visitari, quemadmodum de alijs beneficijs Ecclesiasticis diximus in superioribus.

Alia hospitalia sunt quæ non dantur in titulum perpetuum, sed in administrationem, seu ad nutum: & hæc propriè sunt hospitalia, nam de hospitalium natura propria est, vt non dentur, nisi in administrationem, & de istis disponit. *Clem. per literas. cit. & Clem. quia* 11.

con-

contingit. de rel. dom. ideo dicuntur manualia beneficia, seu amouibilia ad nutum, quia in illis constitutio & destitutio fit ad nutum committentis, seu fraternitatis. *Vitalin. lo. sup. cit. Calder. cons. 4. de rel. dom. Gem. cons. 89. num. 5. Card. cons. 117. Mandos. in Reg. 1. Canc. quaest. 10. num. 4.* Nec comprehenduntur sub regula de annali vel triennali. *Rot. decis. 739. cit.* nec afficiũtur reseruationibus. *Lap. de hospital. num. 63. Dec. cons. 165. Simonet. de reseruat. quaest. 7. Aeu. de Falcon. de reseruat. quaest. 3. princ. à nu. 15. Achil. de Grass. decis. 272.* Nec veniunt appellatione beneficiorũ. *Card. in cit. Clem. per literas. quaest. 19. Vitalin. lo. cit. num. 39. Gig. de pens. q. 28. num. 6. Mandos. in Reg. 1. Canc q. 9. Rot. decis. 725. p. 1. diuers.* praeterquam in fauorabilib. *gl. in Cle. fin. v. beneficijs. de iudic. Anch. ib. n. 2. Card. ib. q. 3. Lap. alleg. 42. Feli. in c. de quarta. sup. cit. nu. 15. Selu. de benef. p. 1. quaest. 3.* vel in illis quae sunt introducta in fauorem publicũ, queadmodũ. *Paris. lo. sup. cit. à n. 47.* probat hospitalia huiusmodi cõprehẽdi sub constitutione *de publicandis resignationibus*, tanquam inducta in fauorem publicum, ad obuiandum fraudibus, & quia in illis militant rationes constitutionis, vt videlicet ordinarius certus sit à quo debeat exigere calculum administrationis, & vt coloni sciant cui debeant soluere pẽsiones, vt per eum latius.

Sed adhaec distingui potest de huiusmodi hospitalibus, nam alia sunt quae administrari solent per Clericos seu Religiosos, vt sunt hospitalia S. Spiritus, in Saxia. S. Mariae Theutonicorum, & ista possunt visitari ab Ordinario, cum eius iurisdictioni omnino subsint, nisi specialiter sint exempta. *cap. de Xenodochijs. & seq. de Relig. dom.*

Alia sunt hospitalia quae per Laicos administrari consueuerunt. *vt gl. in cit. Clem. quia contingit. v. saecularibus.* seu in quibus institutio & destitutio Rectoris spectat ad Laicos alicuius vniuersitatis, vel fraternitatis, vel domus, & haec dummodo sint publicè deputata ad vsum pauperum vel infirmorum, seu aliud opus pium authoritate Ordinarij, censentur loca Religiosa. *gl. in Clem. per literas. v. Ecclesias. de praeb. Rebuff. de denominat. quaest. 15. cit. num. 2.* & subduntur Ordinario, nisi in eorum fundatione de consensu ipsius Ordinarij, seu cum confirmatione sedis Apostol. aliter fuerit ordinatum. *Abb. in cit. Clem. quia contingit. num. 4.* & possunt visitari per Ordinarium. *Abb. Card. Vitalin. in ea. Clemen.* praesertim post Conc. *Trid. lo. supra cit. sess. 22. cap. 8. de ref.* nisi fuerint sub immediata protectione Regum, *vt idem Conc. eo. lo.* 11

Alia demum sunt hospitalia mere priuata, vt cum aliqua persona in domo sua destinat locum pro pauperibus absque authoritate Episcopi, hoc enim fieri potest. *cap. quidem. 18. quaest. 2. inn. gl. & alia. gl. in cit. Clem. quia contingit. v. altare. Ant. de Butr. Abb. in cap. adhaec. num. 4. de rel. dom. & in cap. fin. num. 4. de cens.* sed talis locus censetur prophanus, locus enim sine authoritate Episcopi institutus, nunquam potest dici religiosus. *glo. in cap. in Ecclesiasticis. 13. quaest. 2. Ant. de Butr. Abbas in cap. adhaec. cit. de relig. dom. Dec. in cap. quanto. num. 51. de iudic.* & potest redire ad vsum priuatum volũtate fundatoris viuentis. *Innoc. in c. inter dilectos. de donat. Abb. locis cit. Felin. in cap. de quarta. sup. cit. Sylu. Arm. v. hospitalia. Calder. cons. 4. de rel. dom. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quaest. 41. num. 16.* nec potest visitari per Ordinarium. *Fed. cons. 130. & 225. Abb. in cap.* 12

officij. circ. fin. de testam. si tamen fundator adordinaret, vt eadem hospitalitas ibi per hæredes obseruetur, posset post mortem fundatoris habere curam Ordinarius, quomodo satisfiat piæ voluntati ipsius, vt & in alijs omnibus pijs testatoris dispositionibus exequendis
13. interuenire potest. *Abb. lo. cit. & in cap. de Xenodochijs. num. 3. de rel. dom. per tex. Auth. si quis autem pro redemptione. de Eccles. tit. imò omnium actuum piorum, tam viuentium quam morientium, ipse est exequutor Capel. Tholos. decis. 136.*

His itaque præmissis de statu hospitalium in casu quo visitari possunt. Vi-
14. dendum est circa eorum visitationem, per quales personas administrentur, & & ne commmittatur nisi personas personis prouidis, idoneis, & boni testimonij. *Clem. quia contingit. cit. iun. gl. v. sacularibus.* qui cum habeantur instar tutorum & curatorum, tenentur ad instar eorum iurare, conficere inuentarium, & rationem administrationis suæ reddere annis singulis. *Clem. cit. Abb. ib. nu. 17. Gem. cons. 89. Rot. decis. 725. num. 9. p. 1. diuers.* Et quidem si ex fundatione, priuilegio, aut consuetudine ratio reddenda esset confraternitati hospitalis, adhuc rationi huiusmodi interesse posset Ordinarius. *Conc. Trid. lo. sup. cit. c. 9. sess. 22. de ref.*

Aduertendum præterea Visitatori, vt prouentus seu obuentiones hospitalis nonnisi in vsus destinatos, seu pro pauperibus sustentandis conuertantur. *Cle. cit. & Cõc. Trid. lo. cit. c.* 8. Et ne administratio locorum huiusmodi alicui vltra triennium committatur. *id. Conc. sess. 25. c. 8. de ref.* Et si bona eorum deteriorarentur vel alienarentur, debet Ordinarius iniungere vt reparentur vel recuperentur omnino, etiam in exemptis. *Clem. cit. quia contingit. §. nos incuriam.*

Ea verò quæ alendis pauperibus forte superessent, posset Ordinarius cum consilio Capituli, vel etiam Patronorũ Sæcularium, in alium pium vsum conuertere, & etiam totos fructus ad aliud magis pium opus, seu illi loco commodius applicare. *id. Conc. lo. cit.*

Circa hospitale potest haberi Capella seu Oratorium pro missis celebrandis, dummodo sit authoritate Episcopi fundatum; alioquin si non fuerit autho- 15.
ritate Episcopi fundatum, non potest ibi haberi Capella pro missis celebrandis, licet simplex Oratorium construere cuique sit liberum. *c. quidam. iun. gl. 18. q. 2. c. vnicuiq. dist. 2. de consecr. iun. gl. Abb. in c. fin. num. 3. de cens. Rot. decis. 725. cit. num. 3.* Vnde Visitator videre debet, quo ordine illa Capella teneatur, quam decẽter in illa Sacra peragantur. Capellanus ipsius an suo muneri satisfaciat, an habeat ius administrandi Sacramenta, vel sepulturæ, alioquin administratio Sacramentorum pertineret ad Parochum. *Clem. cit. quia contingit. §. fin. iun. Abb. ib. num. fin. Imol. Ancħar. ib.* Vnde & Capellanus claustri seu conseruatorij puellarum non posset administrare Sacramentum matrimonij huiusmodi puellarum, sed id pertinet ad Parochum. *Gen. in prax. c. 61.* vbi refert ita fuisse decisũ in Curia Archiep. Neap.

Ad extremum circa visitationem & quouis alio tempore debet Episcopus prouidere, ne impressores librorum vel propolæ libros hæreticos vel prohitos, vel sine nomine authoris imprimant, seu 16.
venales exponant sine ipsius licentia, ad ipsum enim spectat censura librorum. *cit. Conc. sess. 4. de edit. libr. adhoc Suarez de cens. disp. 23. sect. 7.*

ARTI-

ARTICVLVS VI.
De Visitatione Regularium.

33 *Monasterium non debet ædificari de nouo absq; licentia Episcopi & quomodo hæc licentia concedenda.*
34 *Regulares an possint celebrare Missam extra locum sacrum post Conc. Trid.*
35 *Dies festi Diœcesis quomodo seruandi per Regulares.*
55 *Censuras publicatas per ordinarium seruare tenentur Regulares.*
37 *Damna partis læsæ quomodo sint æstimanda.*
38 *Eleemosynarum quæstores quomodo per Ordinarium coërcendi.*
39 *Regularis exercens negotiationes illicitas. potest admoneri per Ordinarium vt desistat.*
40 *Regulares tenentur accedere ad processiones maioris Ecclesiæ.*
41 *Controuersias de præcedentia in processionibus, iudicare spectat ad Episcopum & quomodo iudicandæ.*
42 *Regulares ratione contributionis, pro Seminario subduntur Episcopo.*
43 *Mendicantium ordines qui sint.*
44 *Societas Iesu est ordo mendicantium.*
45 *Quarta funeralium quomodo soluenda Parocho.*
46 *Quartam Episcopalem non tenentur soluere Regulares.*
47 *Regularis ratione exequutionis testamenti subditur Episcopo.*
48 *Regularis sepeliens interdictum quas pœnas incurrat.*
49 *Regularis inducens aliquem ad eligendum sepulturam in sua Ecclesia, incurrit excommunicationem.*
50 *Nouitij non possunt renunciare eorum bonis durante nouit. sine scitu Episcopi.*
51 *Controuersia de validitate professoru iudicanda per Episcopum.*
52 *Regulares in quibus teneantur honorare Episcopum & ipsius Ecclesias.*
53 *Episcopus in loco exempto potest Pontificalia exercere.*
54 *Abbates benedicere spectat ad Episcopum.*
55 *Per priuilegia Reg. tantum derogatur Ordinario, quantum exprimitur.*
56 *Præscribi potest contra priuilegia Regularium.*
57 *Regulares an possint renunciare eorum priuilegijs.*
58 *Regulares quibus casibus possint excommunicari per Episcopum.*
59 *Regulares an possint declarari per Episcopum.*
60 *Declaratio quomodo ferenda.*
61 *Episcopus an possit absoluere Regularem.*
62 *Inquisitio qualis facienda circa Regulares.*

QVibus legib. circūscripta fuerint ab initio instituta Regularium, videre licet *in c. Eccl. c. placuit. iuxta. & tota. 16. q. 1. & 18. q. 2. cap. cum venerabilis de relig. dom.* vbi Regulares subijciuntur iurisdictioni Diœcesani. idem docet. *Abb. in cap. nimis praua. num. 4. de exceß. præl.* Et quomodo Diœcesanus habeat iurisdictionem fundatam in iure super omnes in sua Diœcesi, *patet ex tex. omnes Basilicæ. 16. q. 7. cap. cum Episcopus. de off. ord. in 6. & notat. gl. in cap. sane. de exceß. præl. cap. cum persona. de priuil. in 6.* idque etiam contra Abbates & alios Prælatos Regulares. *cap. fin. de confir. vt. vel. mit. Dec. ib. num. 16. Rot. decis. 78. p. 1. diuersorum.* Postmodum tamen à iurisdictione hac

hac Episcoporum fuerunt exempti variis priuilegiis Summorum Pontificum, quorum est eximere. *cap. frater noster. 16. quæst. 1. cap. luminoso. 18. quæst. 2.*
2. nam inferior Papa, vt Episcopus vel Archiepiscopus, etiam proprios subditos in totum eximere à sua iurisdictione nō potest, licet aliqua iura possit remittere.
3. *gl. singularis in cap. 1. v. exemptionis. de priuil. in 6. Abb. in c. pastoralis. nu. 7. de donat. & in cap. constitutus. num. 11. de relig. dom. & in c. olim. num. nu. 4. de priuil. Felin. in cap. cum inter. de re. iud. Auchar. Franch. in cit. cap. 1. de priuil. in 6. Oldrad. cons. 172. & cons. 244. Dec. cons. 152. Feder. de Sen. cons. 247.*

Priuilegia autem hæc Regularium videre licet sufficienter collecta & expli[illegible] apud Ema. Roder. *Quæst. Reg. Tom.* [illegible] vbi etiam deducitur, quomodo [illegible]dicantes, quam non mendicantes [illegible] inuicem priuilegia communicent, q[illegible] etiam notat *Confect.*
4. *in sum. priuil. mend.* [illegible] *2. cap. 5. Sorb. in comp. priuil. verbo. comm*[illegible]*tio. priuil.* ita vt hoc tempore d[illegible] possit fere omnes æque Regulares esse exemptos à iurisdictione Episcoporum. Papæ tamē subsunt & eius legatis, & ille est Ordinarius exemptorum. *vt notat gl. in cap. authoritate. v. Sedis Apostolicæ. de priuil. in 6.* non enim possunt ita eximi, vt illi non subsint. *cap. cum instantia. de cens. Abb. Ioan. Andr. ib. & in cap. 1. de priuil. in 6. num. 3. Card. in Clem. dudum. §. nos etenim. quæst. 11.* alioquin viderentur achephali, quod esse non potest *cap. cum ex offic. cap. cum non liceat. de præscript.*

In multis tamen hæc eorum priuilegia fuerunt restricta & limitata variis Cōciliorum & Summorum Pontificum decretis & rescriptis, quorum vtiliora & ad praxim iurisdictionis Episcopalis necessaria hic referre conabimur vt appareat num aliquibus casibus iurisdictionem suam exercere in eos possint locorum Episcopi. Vnde primo moderata fuerunt priuilegia Regularium in Conc. Lateranen. vlt. à Leon. X. Constitutione subinserta *relata in Bullario. fol. 123.*

Leo Episcopus Seruus Seruorum Dei.

Sacro approbante Concilio. Dum iuxta mentis arcana reuoluimus. & infra. Sanè cupientes vt iura spiritualia quæ ad Dei laudem & Christi fidelium animarum salutem pertinent, & quorum exercitiū præfatis Episcopis & eorum superioribus in suis Diœcesibus (cum ipsi in partē sollicitudinis, vt præfertur, assumpti, ac Diœceses distincta & cuilibet eorundem Episcoporum assignatæ fuerint) cōmissum extitit per ipsos Episcopos exerceantur, & ius illa liberè exercendi, quantum fieri potest, eis illæsum præseruetur. Et si aliqua dictis fratribus mēdicantibus in eorundem Episcoporū læsionem per Romanos Pontifices prædecessores nostros, & Sedem Apostolicam cōcessa fuerint, concessiones huiusmodi eisdem Religiosis factas in subsequentibus duximus moderandas, vt ipsi fratres potius ab eisdem Episcopis omni cum charitate foueātur, quam aliquo modo molestentur & inquietentur. Vna enim est Regulariū, Sæculariū, Prælatorū & subditorū exemptorū, & non exemptorū vniuersalis Ecclesia, extra quā nullus omnino saluatur, eorūq; omnium vnus Dominus, vna fides, & propterea decet eos 5.

qui

qui eiusdem sunt corporis, vnius etiam esse voluntatis, & sicut fratres nexu inuicē charitatis astricti sunt, sic nō conuenit alterū in alterius iniuriā, seu iacturam prosilire dicente Saluatore: hoc est praeceptum meum vt diligatis inuicem sicut dilexi vos.

Ad conseruandam inter Episcopos & eorum Superiores ac Praelatos & Fratres huiusmodi mutuam charitatem & beneuolentiam, diuini quoque cultus augmentum, pacemq; & tranquillitatē vniuersalis Ecclesiae status; quod ita demum fieri posse cognoscemus, si vnicuiq; quantum fieri potest sua iurisdictio conseruetur. Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, quod Episcopi & eorum Superiores, & alij Praelati praefati, Parochiales Ecclesias ad eosdem Fratres ratione locorum legitime spectantes, quoad ea quae ad Parochianorū curam, & Sacramentorum conseruationē administrationemq; pertinent (sine tamen visitatorum insolito grauamine, vel impensa) visitare & illorum curam gerentes, & circa illā delinquentes si religiosi fuerint, iuxta ipsius ordinis regularia, instituta intra septa regularis loci, saeculares verò Presbyteros & fratres huiusmodi beneficia obtinentes, liberè tanquam suae iurisdictioni subiectos punire; ac tam Praelati quam Presbyteri saecularis, qui vinculo excommunicationis ligati non fuerint, missas in Ecclesiis domorum eorundem deuotionis causa celebrare volentes, libenter recipere debeant.

Ac ab eisdem Praelatis ad processiones solemnes pro tempore faciendas, requisiti (dummodo eorum loca suburbana vltra vnum miliare à ciuitatibus respectiuè non sint remota) accedere.

Nec non superiores eorundem fratrum, fratres quos ad audiendas confessiones subditorum eorundem Praelatorū pro tempore elegerint, eisdem Praelatis personaliter exhibere, ac praesentare, si eos sibi exhiberi & praesentari petierint; alioquin eorum Vicarijs (dummodo ad Praelatos vltra duas dietas accedere nō cogantur) omnino teneantur. Possintq; illi per eosdem Episcopos & Praelatos super sufficiēti literatura, & aliqua saltē huiusmodi Sacramēti peritia duntaxat examinari, talibusq; praesentatis admissis, vel etiam indebite recusatis confitentes constitutioni quae incipit. Omnis vtriusq; sexus, quoad confessionem du[illegible]xat satisfecisse censeantur.

Ipsiq; fratres etiam fore[illegible] [illegible]essiones audire valeant, [illegible] tamen & Clericos saeculares [illegible] sententijs ab homine latis n[illegible]nus absoluere possint.

Euch[illegible]istia verò & extrema vnctionis, aliaq; Ecclesiastica Sacramenta illis, quorum etiam infirmorum ac decedentium confessiones audierint, dicentibus proprium Sacerdotem illa sibi dare denegasse dare nequeant, nisi denegatio sine legitima causa facta, vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario publico facta doceretur. Eorundem verò fratrum obsequio insistentibus Sacramenta huiusmodi nullatenus ministrare valeant, nisi illorum durante obsequio.

Pacta autem & conuentiones inter eosdem fratres & Praelatos, atque curatos pro tempore inita valeant, nisi per subsequutum Capitulum proximum gentra-

nerale, vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.

Parochiales autem cum cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Ecclesias domorum & locorum eorundem suam elegerint sepulturam, intrare non possint, nisi prius praemonito, & requisito, ac recusante Parochiano Presbytero; & tunc sine eius ac ordinarij praeiudicio, nisi eisdem Fratribus super hoc antiqua consuetudo, quae sit in viridi obseruantia, & cum pacifica possessione suffragetur.

Volentes quoque sepeliri in habitu eorundem fratrum in claustro nō degentes, sed in proprijs domibus habitantes, in eorum vltima voluntate sepulturam sibi eligere possint.

Quodq; fratres ipsi ad ordines promouendi per Ordinarios de grammatica, & sufficientia examinari, & dummodo competenter respondeant per eosdem Ordinarios libere admitti, ac nullatenus in eorum Ecclesiis seu domibus, aut alijs eorum locis ab alio, quam à Dioecesano Episcopo, nisi prius ipso Dioecesano Episcopo, vel eius Vicario super hoc cum debita reuerentia requisito, & absq; rationabili causa contradicente, vel eo à Dioecesi absente, ad dictos ordines promoueri debeant.

Nec ab alieno Episcopo consecrationē Ecclesiae vel altaris, aut caemeterij benedictionem petere, seu in Ecclesiis per eos pro tempore aedificandis primum lapidem per alienum Episcopum poni facere possint, nisi Ordinarius bis aut ter cum debitis reuerentia & instantia requisitus, sine legitima causa id recusauerit.

Et absq; curatorum consensu, sponsum & sponsam benedicere nequeant. Et vt debitus honor matrici Ecclesiae reddatur, tam ipsi fratres, quam alij Clerici saeculares, etiā super hoc Apostolicae Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadae antequā Campana Cathedralis, vel matricis Ecclesiae pulsauerit, Campanas in Ecclesiis suis pulsare minimè possint, contra facientes poenam centum ducatorum incurrant.

Censuras autem per eosdem Ordinarios latas & promulgatas, ac in matrici Ecclesia ciuitatum, nec non in Collegiatis & Parochialibus Ecclesiis, Castrorum & Oppidorum respectiuè solemniter publicatas, quando super hoc ab eisdem Ordinarijs requisiti fuerint, in Ecclesiis domorum suarum publicare ac seruare.

Et vt animarum vtriusq; sexus Christi fidelium saluti vberius consulatur, illos quorum confessiones pro tempore audierint, cuiuscunq; status & cōditionis fuerint, ad soluendum decimas, siue aliam bonorum seu fructuum quotam, in locis in quibus decima ipsa, aut similia solui cōsueuerunt, & iam sub onere conscientiarum suarum monere & hortari, ipsisq; etiā illas soluere recusantibus, absolutionem denegare, & super hoc requisiti, id populo etiam publicè praedicare & persuadere teneantur.

Conseruatores autem eisdem fratribus pro tempore à Sede Apostolica deputandi, doctrina & probitate praestantes, & in Ecclesiastica dignitate constituti esse debeāt, & coram eis per eosdem fratres, quibus dati fuerint, vltra duas dietas à loco solitae suae habitationis nullus trahi possit, priuilegijs super hoc alias eis concessis nullatenus suffragantibus.

 Ex-

Excommunicati quoque Ordinem mēdicantium profiteri volentes, vbi de interesse tertij ageretur, absolui nō possint, nisi præuia satisfactione.

Procuratores quoque & negotiorum gestores, ac operarij eorundem fratrum seruitijs insistētes, sententijs excommunicationis promulgatis illaqueati sint, & esse censeantur, si illis causam dederint, aut dantibus consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint.

Fratres autem & sorores tertij ordinis, nec non mantellati, corrigiati, Pizocharæ, cordellati, & alij quocunq; nomine nuncupati, in proprijs domibus habitantes, sepulturam, vbi voluerint eligere valeant. Sed die Paschatis tantum Eucharistiam, nec non extremam vnctionem, cæteraq; Ecclesiastica Sacramenta (pœnitentiæ Sacramento duntaxat excepto) à proprio Sacerdote recipere, & ad onera quæ Laicis incumbūt, perferenda teneantur, ac in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus conueniri possint.

Et ne censura vilescat Ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur, ijdem dicti tertij Ordinis ad diuina audienda in Ecclesiis suorū Ordinum tempore interdicti nullatenus admittantur, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant, seu foueant, aut dantibus auxilium, consilium, vel fauorem quoquomodo præstiterint.

Collegialiter autem viuentes, seu cū claustralibus habitantes, ac mulieres virginalem seu calibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu, vitam ducentes, priuilegijs quibus fratres Ordinis cuius tertia regula habitum gestant, gaudere debeant.

Omnia etiam singula supra dicta, ad reliquos religiosos Ordinum, quorumcunq; extendi, & per eos etiam seruari debere volumus, atq; decernimus. Saluis tamen in reliquis desuper non expressis, tam Episcoporum, quam Fratrum & aliorum religiosorum prædictorum iuribus, quibus per præmissa in aliquo præiudicare, seu quicquam innouare non intendimus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus dictorum ordinum iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoq; & indultis, ac literis Apostolicis cōtra præmissa, seu aliquod præmissorū eisdem Ordinibus concessis, etiam in mari magno contentis, quibus (etiamsi ad illorum derogationem de eis, eorumq; totis tenorib. specialis, specifica, expressa, indiuidua, ac de verbo ad verbū, non autem per clausulas generales, idē importantes mentio seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, illorumq; tenores præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes) specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunq;; decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Eosdem insuper fratres in virtute sanctæ obedientiæ monemus, vt eosdem Episcopos, loco sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita & nostra, ac Sedis Apostolica reuerentia, congruo honore & conuenienti obseruantia venerentur. Ipsosq; Episcopos hortamur, ac per viscera misericordiæ Dei nostri requirimus,

vt

vt fratres ipsos affectu beneuolo prosequentes, charitatiue tractent, ac benignè foueāt, seq; illis minime difficiles, aut duros, vel morosos, sed potius faciles, mites, propitios, piaq; munificentia liberales exhibeant, ac in omnibus prædictis tāquam in agro Dominico cooperatores, eorumq; laborum participes prompta benignitate recipiant, eorumq; iura omni cum charitate custodiant, atq; defendant, vt tam Episcopi quam fratres præfati, (quorū opera veluti lucerna ardentes supra montem posita, omnibus Christifidelibus lumen præbere debent) ad Dei laudem, fidei Catholicæ exaltationem, populorumq; salutem, de virtute in virtutem proficiant, ac exinde à largißimo bonorum omnium retributore Domino, perennis vitæ præmium consequi mereātur. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ in publica sessione in Lateranensi Sacrosancta Basilica solēniter celebrata. an Incar. Dominicæ 1516. 19. Decemb. Pont. nostri an. 4.

Aliorum etiam Summorum Pontificū, varijs decretis restricta fuerunt eorundem Regularium Priuilegia & iurisdictio Ordinariorum contra ipsos ampliata, præcipuè autem in Conc. Trid. *vt ex sequentibus patebit.*

6. Et primo quidē libros, quoscunq; imprimere seu imprimi facere nō possunt, nisi prius examinatos & probatos ab Episcopo. *Conc. Trid. sess. 4. de edit. lib.*

Item vt lectionem Sacræ scripturæ in monasterijs suis habeant, compelli possunt ab Epis. *vide Conc. sess. 5. c. 1. de ref.* nouissimè etiā Paul. V. ordinauit, vt in omnib. Regulariū domibus, seu monasterijs lectio linguarū, Hæbraicæ, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ habeatur, & à Regularib. diligēter addiscatur, cōstitutione sua *incip. Apostol. seruitutis. an. 1610. Cal. Aug.*

Prædicator item Regularis prædicare non debet in sua Eccl. nisi fuerit approbatus à suis superioribus, & se præsentauerit Episcopo, pro benedictione ab ipso obtinenda. In Eccl. verò non sui ordinis, si prædicare voluerit, non tantum benedictionem, sed etiam licentiam ad sic prædicandū obtinere prius debet ab Ordinario *id. Conc. lo. cit. c. 2.* & fidem de sua doctrina, moribus, idoneitate, per literas authenticas suorum superiorum eidem ordinario facere obligatur, ex ordinatione constitutionis Leon. *X. incip. superna. in Concil. Lateran. cit.* factę, quam alia occasione supra retulimus. 7.

Si verò prædicet errores Regularis, prædicationem ipsi interdiceere potest Episcopus. *Conc. lo. cit.* Imò quocunque alio modo etiam non reddita causa potest Episcopus interdicere Regulari, ne prædicet virtute decreti. cit. Conc. Trid. *sess. 24. c. 4. de ref.* illo loco (*contradicente Episcopo*) quod etiam responsum fuisse à S. Cōg. Conc. testatur Franc. Leo. *in sua prax. p. 1. c. 8. nu. 9.* & licet Pius V. Constitutione sua *incip. Ad hoc nos Deus. an. 1571. die 23. Septembr.* Regularibus concesserit, vt irrequisito & contradicēte Episcopo prędicare possint, in multisque alijs contradicti Conc. Trid. Decreta, tum illa Constitutione, tū & alia *incip. Et si mendicantium. de an. 1567. 17. Kal. Iun.* & alia *incip. ex superna. eo. ann. Kal. Sep.* Et alia. *incip. Ad exequendum. eo. an. Kal. Nouemb.* cum ipsis Regularibus dispensauerit, pariterq; inter omnes Regulares, tam mendicantes, quam non mendicantes eadem priuilegia & declarationes cōmunicauerit, illa tamen omnia per Greg. XIII. reuocata, & ad terminos iuris, & Conc. Trid. reducta fuerunt Constitutione ipsius Greg. *quæ sequitur.*

In tanta rerum & negotiorum mole, quæ Rom. Pont. ex omnibus mundi par- 8.

tibus assiduè premitur, vix vitari potest, ne aliqua interdum exiliant, quibus postea recognitis, necesse est moderationis remediū adhibere. Cū itaq; alias fel. rec. Pius Papa V. prædecessor noster, auditis grauaminibus, quæ fratribus Ordinum mendicantium ab Ordinarijs locorum & Parochialium Ecclesiarum rectoribus multis modis inferri dicebantur super sacris concionibus & lectionibus habendis, confessionibus audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratribus ad ordines promouendis, celebrationem missarum, cura animarū, Sacramentorū administratione, sepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus, eleemosynis, collectionibus, alijsq; huiusmodi iuribus, nec non decimis, & diuersis oneribus, ac etiam super statu & regimine sanctimonialium ipsis fratribus subiectarum, formatione processuū, censurarum publicatione, processionibus, præcedentia, locorum acquisitione, cæterisq; alijs rebus tunc expressis, multa per quasdam suas litteras pro dictis fratribus non modo statuerit, sed & quæ iam in Conc. Trid. decreta fuerunt ad hæc pertinentia declarauerit, multaque præterea priuilegia eisdem 17. Kal. Iun. Pont. sui anno secundo, & deinde ea omnia diuersis alijs ordinibus & Congregationibus Regularium non mendicantium, etiam per modum communicationis concesserit. Postea per quādam Constitutionem suam de Vicarijs perpetuis in Parochialibus Ecclesijs vnitis per Ordinarios locorum instituendis, & portione illarū Vicarijs assignanda editam, alia super Constitutione fratrum eorundem ad exercitium curæ animarū in eorum Parochialibus Ecclesijs, quæ domibus & locis suis vnitæ sunt decreuerit. Deinum animaduerso quod ea omnia multis dubitationibus inuoluta, magnisq; difficultatibus obstructa, multas magnasq; dissensiones, altercationes & lites inter prædictos locorum ordinarios & fratrum ipsorum ordines, non sine graui Diuini cultus & animarum detrimento ac populorum scandalo concitauerant, contra ac ipse sperabat & præter suam expectationem, vt qui interdum conquereretur, multa aliter alioq; sensu à se prolata fuisse, quam literis expressa essent: Cupiens his mederi incōmodis, primum illa omnia, quæ Regularibus aliorum ordinum, quam mendicantiū communicauerat, & secundum præmissa concesserat, motu proprio restrinxerit. Deinde plenius prouidere volens prioribus litteris à se quo ad ipsos mendicantes magna in parte moderatis, omnes & quascunq; alias litteras, quæ de alijs Ordinibus & Congregationibus extra mendicantium ordines de Obseruantia nuncupatos emanauerāt, omnino aboleuerit, causas omnes iam de his etiam in Rom. Curia pendentes ad se aduocando, lites extinguendo, ac formatos super illis processus, latasq; sententias annullando: quēadmodum alijs suis litteris in Registro proximè compertis, nunquā tamen publicatis, plenius continetur. Postremò circa Confessariorum Regularium etiam mendicantium approbationem iuxta Concilij prædicti decretum faciendam, etiam lectores in Theologia graduatos & certos alios tunc expressos comprehendi debere declarauerit. Nos hac tāta varietate cognita, quæ etiam ex multiplici litterarum & Constitutionum editione processit,

cedit, præsentibus & futuris discriminibus occurrere volētes. De nobis attributa potestatis plenitudine statuimus, & ordinamus, de prædictis & alijs omnibus litteris & Constitutionibus, quæ ab eodē prædecessore eisdem de rebus pro quorūcunq; Regularium etiam mendicantium Ordinibus & Congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus & quibuscunq; in eis contentis, eam deinceps dispositionem atq; decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Concilij Decretis, siue alias legitimè antedictarum litterarum & Constitutionum editionem erat, & si ipsæ non emanassent futura fuisset, ad quam dispositionem & decisionem, suumq; pristinum & integrum statum ac terminum illa omnia reducemus. Quin etiam tollimus & abrogamus omnia irritantia & alia decreta, nec non prohibitiones, declarationes, mandata, & quæcunq; alia ipsis literis, Constitutionibus apposita, & alias eorū occasione vel causa facta his nostris, statuto, ordinationi & reductioni aduersantia, quibuscūq; illa sint cōcepta formulis, ac præseruationibus, declarationibus, modificationibus, restitutionibus, mentis attestationibus, derogatoriarum derogatorijs alijsq; fortissimis, efficacissimis, & inuiolabilibus clausulis, etiam motu, & potestatis plenitudine similibus, & ex certa scientia, etiam pro conseruatione status Regularis, & ex quibuscunq; alijs vrgentissimis causis quotiescunq; roborata. Decernentes illa omnia, pro nullis & infectis haberi, omnesq; supradictos illarum vsu, commodo, & effectu carere. Ac omnes lites, controuersias, quæ coram quibusuis iudicibus siue ordinarijs, siue cōmissarijs, etiā Causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus etiam de latere Legatis, prædictarum literarum, & Constitutionum occasione super præmissis iam motæ sunt, necdum decisæ aut definitæ, vel etiā quæ iam decisæ sunt, si modo tractū habeāt successiuū, easq; rursus & inter quoscunq; excitari inposterū contingat secundum prædictam dispositionem, nec aliter decidendas, futura verò dubia, & difficultates, quandocunq; & vbicunq; orientur ad nos & Sedem Apostolicam, vbi & cætera quæ ad Decreta dicti Concilij pertinent quotidie declarantur, omnino referenda esse. Nec non irritum & inane quidquid secus super his per quoscunq; scienter vel ignoranter contigerit attentari. Mandamus itaque in virtute Sanctæ Obedientiæ præsentes ab omnibus vbiq; Episcopis, & locorum Ordinarijs, nec non Ecclesiarum prælatis, rectoribus, fratribusq; prædictis, ac cæteris ad quos pertinet semper, inuiolatè obseruari. Non obstantibus præmissis ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec nō Ecclesiarum, Monasteriorum, Conuentuū, Domorum, locorum & Ordinum, quorumcunq; iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs, quoq; indultis & literis Apostolicis, etiam mare magnū & Bulla aurea nuncupatis dictis Ecclesijs, Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet cōcessis, & confirmatis, quibus omnibus etiamsi de illis eorumq; totis tenoribus specialis, expressa, indiuidua, & ad verbum, non autē

per clausulas generales idem importantes, mentio seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter expressè derogamus, cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Vt autem præsentes omnibus plenius innotescant, &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum. anno Incarn. Dom. 1572. Cal. Mar. Pontif. anno 1.

Et licet idem Gregorius postmodum priuilegia mendicantium confirmauerit, cum clausula *(nullis contrarijs etiam suis obstantibus)* in ipsis tamen confirmationis literis apposita est alia clausula. *(in quantum decretis Concilij Trid. non sunt contraria)* ita quod nec posteriores confirmationes reualident dicta Decreta Pij V. in quantum aduersantur. Conc. prædicto. quam clausulã etiam alij Põtifices in similibus suis confirmationibus semper apponi voluerunt, vt ex ipsarum confirmationũ tenore cognoscere licet.

Idem Greg. XIII. reuocauit confirmationem eiusdem Pij V. priuilegiorũ militum S. Ioannis Hierosolymitani & eam similiter reduxit ad terminos dicti Conc. Trid. Const. sua *incip. Circumspecta. de anno 1580. die 25. Nouemb.*

Vltra præmissa autem Regularẽ prædicantem hæresim Episcopus ipsemet punire potest. *Conc. Trid. loc. cit. sess. 5.* & quocunque alio modo de hæresi se fecerit suspectum Regularis, ab Episcopo tanquam sedis Apostolicæ delegato, & ab inquisitore iudicari potest. *cap. ad abolendam. de hæret. §. fin. Abb. ib. nu. 8. & notat gl. in cap. per hoc. v. delegata. eo. tit. in 6.*

Quæ potestas transit etiam ad Capitulum sede vacante. *Abb. loc. cit. num. 5. Hostien. Ioan. Andr. ib.* videlicet necessitate vrgente, idque fauore fidei Catholicæ. *Pauin. de potest. cap. sed. vac. q. 7. & 10.* alioquin enim regulariter non succedit Capitulum in iurisdictione Episcopi delegata. *Innoc. in cap. ad abolendam. cit. Abb. in cap. cum olim. num. 2. de maior. & obed. Feder. de sen. cons. 291. Bellam. decis. 166.* hæretici autem nomine comprehenditur tam ille qui male sentit de articulis fidei, & de Sacramentis Ecclesiæ, quam ille qui prauum habet dogma, vel falsas opiniones in rebus fidei, seu interpretationibus sacræ Scripturæ sequitur. *vt notat gl. in Clem. vn. v. hæreticum. de de hæret. Calder cons. 4. & 5. de hæret. Oldrad. cons. 210.* 10.

De omni etiã crimine depositione digno per Regularem commisso, non superior Regularis, sed Episcopus cognoscere debet. *Nau. cons. 6. de fo. comp. in no.* nemo enim alius degradare potest, præter Episcopum. *c. degradatio. de pœnis. in 6. Doct. ib. Abb. in c. cum contingat. nu. 6. de fo. comp.* 11.

In causis item mercedum & miserabilium personarum contra Regulares extra claustra degentes exemptione nõ obstante, & quamuis habuerint conseruatorem seu iudicem suum deputatum, procedere potest Episcopus. *Conc. Trid. sess. 7. cap. 14. de ref.* Quo loco Conc. dilatasse ordinariorum iurisdictionem in exemptos extra claustra degentes, vigore *cap. 1. de priuil. in 6.* concessam, deducit. Rot. *decis. 702. p. 1. diuers.* 12.

Eosdem Regulares degentes extra claustrum si delinquant, puniri potest Episcopus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ. *cit. Conc. sess. 6. cap. 5. de ref.* ad quod facit *cit. cap. 1. de priuil. in*

in 6. Idque etiamsi in studijs morentur, seu alias de superioris sui licentia in ciuitate seu alibi extra Monasterium sui ordinis habitent. *idem Conc. sess. 25. c. 4. de regul.* idemque declaratum fuisse à S. Congreg. Conc. refert Genuen. *in prax. cap. 59. in hac verba.*

Regularis manens extra claustrum de licentia superioris etiam in domo deputata ad erectionem Monasterij, nisi in dicta domo sit Regularis Obseruantia, vt saltem viuat sub superiore conuentualiter, potest puniri ab Ordinario.

13. Item & vagabundi & absque literis obedientiæ per ciuitates seu Diœcesim transeuntes, ab Episcopo detineri, carcerari, & tanquam instituti sui desertores puniri possunt. *Conc. Trid. loc. cit.* hocque idem videre licet apud Doct. *in cit. cap. 1. de priuil. in 6.* tanto magis si Religiosus dimittit habitum, vel accedit ad studia absque licentia Superioris sui, talis enim incurrit ipso facto excommunicationem. *cap. vt periculosa. ne Cler. vel Mon. in 6.*

Eiecti è Monasterijs propter eorum demerita, subiecti sunt iurisdictioni ordinario; in sub quibus morantur. *Nau. in 2. comm. de Regul. ad cap. non dicatis. 12. q. 1. nu. 34. & consil. 50. & 65. de Regul. in antiq.* vbi deducit etiã professum posse eijci è Monasterio per Superiorem si causa iusta subsit.

14. Confratres, & qui nondum perfectè translati sunt ad Regulam eodem iure censendi sunt, vt videlicet subiaceant iurisdictioni Episcopali. *c. cum & plantare. §. de Confratribus. cap. tuarum. cap. penult. de priuileg. Abb. in cit. cap. cum & plantare. num. 4.* Et nouitij ad minus ratione delicti ante ingressum religionis commissi, seu ratione rei in sæculo possessæ, aut contractus initi, subsunt Episcopo; isti enim ante emissam professionem non possunt censeri pro vere religiosis. *cap. Religioso. de sent. excomm. in 6.* præsertim in ijs quæ non concernunt Regulam. *Nau. cons. 58. de Regul. in antiq.* & maximè in obligationibus quæ inhærent personæ, nec tolli possunt per Monachismum. *Abb. in cap. cum. 1. & à num. 27. de re iud. Nau. in cit. comm. 2. de Regul. num. 67.*

Intra claustra etiam degentes Regulares in causis mercedum & miserabilium personarum possunt ab Episcopo iudicari, si conseruatores sibi non elegerint, coram quibus conueniantur. *cit. Conc. Trid. sess. 7. cap. 14. de ref.* Quo loco Conc. ampliare potestatem Episcopis in exemptos virtute *cap. 1. de pœnis. in 6.* concessam, deducit Rota *decis. 702. num. 5. diuers.* Super electione autem iudicium huiusmodi conseruatoré, emanauit ordinatio Greg. XIII. ex sententia S. Congr. Conc. *vt sequitur.* 15.

Sancta memoria Greg. XIII. ex sent. Congr. mandauit omnibus procuratoribus Regularium; vt intra mensem in singulis Conuentibus Italiæ eligant suos conseruatores, coram quibus conueniri posint, ita vt variare non liceat, & significandum hoc Ordinarijs, quod si non elegerint, lapso mense, scribendum ad Ordinarios, quod coram ipsis conueniri posint.

Simile decretum refertur apud Confect. *in comp. priuil. mend. tit. 4. cap. 9. & apud Quaran. verb. priuil. Regul.*

Intra Claustra item degens Regularis, sed extra ea ita notoriè delinquens, vt populo scandalo sit, ad requisitionem Episcopi à suo superiore puniri debet intra tempus ab Episcopo præfigendum, & si superior requisitus non puniret, ipse Episcopus posset punire. 16.

id.

id. Conc. Trid. seß. 25. de regul. cap. 14. Imò delinquẽs hoc modo extra claustrũ Regularis & deprehensus in delicto, præsertim si sit suspectus de fuga, posset deduci ad carcerem Episcopi, remittendus ad superiorem suum, cũ copia processus, sumpta summaria informatione super delicto commisso. *Abb. in cap. fin. num. 11. 17. & 18. de for. comp. Felin. ib. Aufrer. in repet. Clem. 1. de off. ord. q. 10. prope finem.* quia videlicet ipse Episcopus habet punire sic delinquentem in casu quo superior Regularis nollet punire, *vt patet ex textu Conc. cit.* & propterea ipsi iuberet, vt informetur de crimine, ad quod necessaria in recenti informatio & detentio; elapso enim criminoso difficilius procederet informatio, testes possent corrumpi, & sic facilè eluderetur iudicium contra publicam vtilitatem, cui interest crimina puniri. *cap. cum fama. de sent. excomm.* vnde etiam videtur hoc priuatæ personæ concessum apprehendere, nimirum delinquentem fugitiuum. *Abb. lo. cit. & in c. cũ non ab homine. de iudic. Anchar. cons. 439. & est gl. not. in l. nullus. C. de Iudæ. & l. cap. quinta. ff. ad l. Iulian. de Adult.* Dummodo tamen subsit vera causa, vel suspicio fugæ, & informatio sumatur absq; mora, vt quam primum carceratus remittatur ad suum superiorem, alioquin enim capiens, vel carcerans iniuriosè, & casu non permisso à iure tam Religiosum quam sæcularem Clericum, non euitaret excommunicationem. *gl. in Clem. frequens. v. capiunt. de exceß. prel. Abb. ib. n. 4.* Ad maiorẽ autem dicti, *cap. 14. seß. 25.* exequutionem, ne videlicet Regulares superiores Episcopũ requirentem puniri delicta aliquo prætextu eludant, emanauit. Const. Clem. VIII. *vt sequitur.*

Suscepti muneris ratio postulat, vt ea, quæ in Sacro Trid. Concilio prouidè constituta sunt, ab ijs ad quos spectat inuiolatè obseruari curemus. Maturo sane cõsilio ipsius Concilij decreto prouisum est, vt quicunq; Regularis non subditus Episcopo intra claustra degens, extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à suo superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuere puniatur, & superior de punitione Episcopum certiorem faciat; sin minus, ipse à suo item superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri poßit. Verum quia experientia compertum est, interdum in huiusmodi decreti executione nimis remißè procedi, cum enim Episcopus instat aliquem Regularem eo quo supra dictum est modo delinquentem à suo superiore puniri, sæpè fit vt superior Regularem delinquentem, ad alia suorum ordinũ loca extra Episcopi Diœcesim ex industria impunitum transmittat, atq; etiam ipse aliquando ad alias prouincias se conferat, nec vlterius super delinquentis exceßibus inquirat, & de eius punitione Episcopum certiorem reddat. Vnde nec Regularis delinquens tunc ab Episcopo puniri potest cum extra ipsius Diœcesim existat, nec superior qui delinquentem corrigere negligit officio priuatur. Nos pro pastorali nostra sollicitudine præfati decreti executioni, quantũ cum Domino poßumus fauere, & præmißis malis (vt par est) oportuno aliquo remedio occurrere volentes, de Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium prædicti Concilij interpretũ sententia: Motu proprio, & ex certa scientia, nostris, ac de Apostolica potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura con-

rũ constitutione, omnibus, & singulis cuiuscunq; ordinis, & instituti Regularium, etiam mendicantium superioribus, in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac priuationis dignitatum, & officiorum, per eos obtentorum, eo ipso incurrendis pœnis, præcipimus & mandamus, vt iuxta prædictum decretum, quilibet ipsorum Regularem non subditum Episcopo, intra claustra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem vt populo scandalo sit, Episcopo instante, intra tempus ab Episcopo præfigendũ, seuerè puniat, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, & alias decretum ipsum in omnibus & per omnia exequatur. Cæterum si Superior in Regularem delinquentem non animaduerterit, quin imo si illum impunitum ad alia suorũ Ordinũ loca extra Episc. Diœcesim vt præfertur transmiserit, volumus & simili motu, atque authoritate decernimus, vt superior instante Episcopo intra terminum ab Episcopo præfigendum & sub eisdem indignationis nostræ ac priuationis dignitatum & officiorum obtentorũ, nec non & sub inhabilitatis ad illa & alia inposterum obtinenda, ac vlterius priuationis actiuæ & passiuæ vocis, ad quas à nomine præterquam à nobis & Rom. Pontifice pro tempore existenti restitui possit ipso facto similiter incurrendis pœnis, ipsum Regularem delinquentem à loco ad quem transmissus fuit reuocare, & in quo deliquit constituere seu sistere teneatur. Quod si hoc etiam facere prætermiserit, per præsentes similiter statuimus vt Ordinarius loci ad quem Regularis deliquens transmissus fuerit super præmissis ab ipso Ordinario loci in quo deliquit similiter requisitus, vel alias de illius delicto informatus vt præfertur, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus prædictum Concilij decretum omnino exequi & in Regularem delinquentem seuerè animaduertere possit & debeat. Decernentes sic & non aliter per quoscunq; Iudices, &c. Non obstantibus quibusuis eorundem ordinum vel institutorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis & litteris Apostolicis in contrariũ præmissorũ quomodolibet concessis, confirmatis & approbatis cæterisq; contrarijs quibuscũq;, &c. Nulli ergo. &c. Dat. Romæ apud S. Petrũ. an. Incarn. Dom. 1595. 7. Cal. Mart. Pont. an. 5.

Idem Regulares degentes intra claustra dum contrahunt vel litigant pro re non exempta seu ratione rei non exemptæ, possunt conueniri coram Ordinario *cit. c. 1. de priu. in 6. Gem. ib. in 4. not. & in §. in eos. circa fin. Franch. n. 1. & 2. Ioan. Monach. n. 4. ib Abb. in c. fin. nu. 11. de for. comp. decis. in c. tuarũ. à nu. 44. de priu. Felin. in cit. c. fin. nu. 5. de for. comp. Rot. decis. 702. p. 1. diuers.* vbi dicit. *cit. cap. 1. de priuil. in 6.* ampliari decreto Conc. Trid. *sess. 14. cap. 7. de ref.* nec apparet illi iuri alicubi fuisse derogatum generaliter. Sed tamen Regulares plerique habere dicuntur specialia priuilegia etiam contra formam huius *cap. 1. de priuil. in 6.* vnde vsus eiusdem. *cap. 1.* ex inspectione priuilegiorum cuiusq; Regulæ videtur moderãdus, considerata re vel contractu de quo agitur, ad quod facit doctrina *Ioan. Andr. Dom. in eod. cap. 1. & Ioan. Monach. in cap. Episcoporum. de priuil. in 6.* 17.

Regularis productus in testem coram

ordina-

ordinariè & falsum deponens pro cri-
18. mine huiusmodi ibidem puniri potest. *l. nullum. C. de testibus. Ioan. de Anan. in cap. 1. de crim. fals. Abb. in cap. verum. de for. comp.* quã quæstionem latè examinat. *Aufrer. in Cle. 1. quæst. 4. princ. de off. ord.* Ad hoc facit quod iudex iniuriã notoriam ab exempto sibi illatam, si per hoc turbatur ipsius iurisdictio punire potest. *Salicet. in cit. l. nullum C. de testib. Abb. in cap. cum venissent. num. 11. de iudic.* Vnde & delegatus punire potest etiam extraneas personas si committant aliquid, quo turbatur ipsius iu-
19. risdictio. *Innoc. in cap. 1. de off. deleg. & in cap. dilectus. 1. de pœn.* quia nimirum concessa iurisdictione, concessa etiam videntur omnia sine quibus illa exerceri non potest. *cap. præterea. de off. deleg. Abb. ib. num. 4.* Quin imo Episcopus seu Ordinarius nõ solũ eam iniuriam quæ impediret ipsius iurisdictionem, sed etiam quamcunq; aliam, dummodo sit notoria, exemptione non obstãte vindicare posset. *c. cũ & plantare. §. fin. de priuil. cap. 1. de pœnis in 6.* vbi dicitur aperte Episcopum iniurias etiam suis illatas punire posse, quod etiam docet Card. *in Clem. 1. q. 3. de off. ord.* cum dicit exemptos si sint clero graues, vel ei præiudicent denegando quartam vel similia, præsertim si ad Papam difficilis sit recursus, posse ab Episcopo coërceri. h...cq; idem vult *Innoc. in c. olim. 1. de restit. spol. & in c. vt fama de sent. excomm.*

Regulares item cum non soluunt decimas Ecclesijs non exemptis de locis ex
20. quibus antequam peruenirent ad eorũ possessionem debebãtur decimæ, per Episcopum compelli possunt vt soluant. *cap. statuto. §. Diœcesani. de decim. in 6. Archid. Dom. Franch. ib. Gemin. cons. 72.* Quo casu etiam excommunicatione Episcopus vti posset, *iuxta Clem. fin. de iudic. & Cle. 1. de decim. ad hoc Rota. decis. 433. in no. Rom. cons. 256.* ad quas autem decimas teneantur latius videbitur infra *sub titulo de decimis.*

Cum autem communiter Monasteria 21.
Regularium à Visitatione Episcopi sint exempta, visitari tamen possunt Monasteria commendata in quibus non viget Regularis obseruantia, nulla præscriptione, priuilegio, conseruatorum deputatione obstante. Etsi in eis viget obseruantia Regularis monere debet Episcopus eorum Superiores vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant, qui si intra sex menses visitare neglexerint, Episcopus ipse visitare posset, & corrigere nullo priuilegio aut appellatione obstante. *cit. Conc. Trid. sess. 21. cap. 8. de ref.*

Similiter Monasteria quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in Con- 22.
gregationes sese non redegerint in omnibus subiecta sunt iurisdictioni Episcopi. *id. Conc. Trid. sess. 25. cap. 8. de Regul.* Visitari tamen non possunt huiusmodi Monasteria exemplo commendatorum vigore. *cap. 8. sess. 21. cit.* sed tum demum si in Congregationes sese non redegerint ex voto S. Congr. Conc. interpretum. *die 20. Febr. A. D. 1616. dato* vt sequitur.

S. Congr. Card. Conc. Trid. interpretum censuit non licere Ordinarijs locorum Monasteria Regularium eo prætextu visitare & corrigere, quod illorum superiores admoniti intra sex menses illa non visitauerint, vel correxerint, nisi eadem Monasteria vel sub commenda existunt ex decreto c. 8. sess. 21. vel suorum ordinum capitibus non subsint; ac sese in Congregationes redigere neglexerint. iuxta c. 8. sess. 25. de Regul.

Horat. Card. Lancellot.

Regu-

Regulares exempti manentes in prioratibus seu Ecclesijs non comprehensis
23. sub illorum priuilegijs, quam diu ibi morantur subijciuntur Ordinario. *cap. 1. de priuil. in 6. Calder. cons. 13. de for. comp. Abb. cons. 35. p. 2.* Idque etiamsi istæ Ecclesiæ vnirentur Monasterijs. *c. cū Capella de priu.* cū exemptio nō possit egredi proprios terminos & concessa monasterio nō extēdatur ad Ecclesias vel
24. Capellas postea exquirendas, *vt notat Abb. in cit. c. cū Capella. & in c. ex ore. n. 4. de priu. Innoc. Host. in eo. c. cū Capella. Calder. cons. fin. de cens. Rot. decis. 744. p. 1. diuers.* Vnde ratione huiusmodi Ecclesiarum non exemptarū tenentur soluere iura Episcopalia. *Abb. in cap. constitutus. num. 2. de rel. dom.* tenentur venire ad Synodum Episcopi. *id. Abb. in c. ex ore. sup. cit.* easdem Ecclesias recipere non possunt sine authoritate Episcopi. *cap. pastoralis de priuil. Doct. ib.* Neque eas possunt applicare mensæ suæ, nec pensiones illis imponere, aut impositas augere, alioquin possent coërceri per Episcopum, etiā tanquā Sedis Apost.
25. delegatū. *Clem. vn. de suppl. negl. præl. Card. ib. Innoc. in c. Lateranensi de præb.*

Neque possunt alienare vel in feudum concedere bona Ecclesiarum huiusmodi sine consensu Episcopi; in eius enim potestate sunt bona Ecclesiarum Diœcesis, non possunt disponi ipso insc o *cap. 1. 2. & 3. 10. quæst. 1.* imò & in alijs bonis Regularium alienandis vel infeudandis necessaria est authoritas Episcopi. *cap. Abbatibus. 12. q. 2. cap. in venditionibus. 17. quæst. 4.* præsertim vbi Episcopus exemptione nō obstante superioritatem circa alienationes bonorum Regulariū exercere consueuerit, & communiter
26. reputetur in istis pro superiore, valebit enim consensus ipsius. *cap. consultationibus. de iurep. Philip. niger. in tract. de exempt. quæst. 3. num. 29.* Et hoc in alienationibus vel infeudationibus licitis: alioquin enim in prohibitis requiritur consensus Sedis Apostolicæ. *extrauag. ambitiosæ. de reb. Eccl. non alien. comm.* Imo & in licitis alienationibus vbi Regulares sunt omnino exempti à iurisdictione Episcopi, nec Episcopo suffragatur vsus rationabilis, vt diximus, ad Papam debent recurrere, cum Papa seu eius Legatus sit Ordinarius exemptorum. *cap. si Abbatem. de elect. in 6.* & ipsius consensus est requirendus. *Clem. 1. iun. gl. v. proprij de reb. Eccles. non alien. Innoc. in cap. statuimus de transact.* Vel Vicarij generalis aut prouincialis ipsorum Regularium, cum plerumque illis concedatur facultas ad alienationes etiam in consulta Sede Apostolica, vt vidi priuilegium Patribus Soc. Iesu ad hoc concessum à Greg. XIII. *de data. 13. Dec. 1576.* incip. *Apostolica Sedis.* relatum apud Eman. Roder. *tom. 2. priuil. Reg.* Vel Abbatis quoad Monasteria inferiora illi subiecta, in quibus haberet iurisdictionem quasi Episcopalem. *Innoc. in. cap. statuimus. cit. Abb. ib. num. 4. & in cap. significasti. num. 6. de for. comp.* & latissimè Redoan. *de reb. Eccles. non alien. quæst. 27. à num. 6. & quæst. 41. à num. 60.* Idem Regulares si habeant lo- 27.
ca Hospitalia, Xenodochia, nulla exemptione obstante possunt compelli ab Ordinario tanquam dalegato Sedis Apostolicæ, vt bona locorum huiusmodi de manibus occupatorum vel vsurpatorum vindicent, neglectaque vel desolata restaurent. *Clem. fin. de relig. dom.*

Item Monasteria quæuis seu Ecclesiæ locaue Regularium curam animarum adnexam habentia, quoad ipsam curam visitari possunt ab Episcopo. *cap. per exemptionem. de priuil. in 6.* Tum & personæ curam huiusmodi exercentes, siue

28. siue Saeculares siue Regulares, in omnib. curam ipsam concernentibus nulla exemptione defendi possunt, quo minus visitentur & corrigantur per Episcopū. *Conc. Trid. cap. 7. sess. 7. de ref. & c. 11. sess. 25. de regul.* hoc idem habetur in cōstit. Leon. X. supra relata. §. *ad conseruādum.* In exemplum autem rescriptum recens Pij V. referamus, ex quo militū S. Ioā. Hierosolymitani, qui etiam similibus exemptionibus gaudent, Ecclesias in concernentibus ipsam curam Ordinario subiectas esse, & ab eodem visitari posse apparebit, *vt sequitur:*

Exposcit & infra. Decernimus, declaramus, statuimus, omnes & singulos locorum Episcopos, & alios superiores tanquam Apostol. Sedis delegatos, omnes & quascunq. Parochiales Eccles. caeteraq. beneficia Ecclesiastica suarū ciuitatū & Dioecesum, quibus animarum cura imminet ad dictam religionem, eiusq. milites, Capellanos, Ministros, Rectores, quomodolibet pertinen. etiam quod in eis Episcopalem & temporalem iurisdictionem Religio & milites praedicti haberent, eorumq. Ecclesias, Rectores, Vicarios, & Ministros quoscunq. (in his tamen duntaxat, quae animarum curam, illiusq. exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt) visitare, omnesq. actus visitationem concernentes exercere posse & debere, ac Rectores, caeterosq. huiusmodi ministros curam animarum exercētes, minus idoneos repertos, siquidem ad nutum amouibiles sint, statim amouere, sin vero titulares sint, illicò suspendere, ac superiores eorum monere, vt intra aliquem breuem terminum in locum amotorum subrogent alios idoneos, prius tamen per ipsos Epis. & alios superiores examinatos & approbatos; titularib. verò suspensis, deputent alios idoneos pariter examinatos & approbatos, vt sup. in coadiutores seu vicarios, iuxta Decretum Conc. sess. 21. cap 6. Interea verò, dū hac subrogatio seu deputatio fit, ipsi Episcopi & alij superiores pro necessitate cura animarū prouideant arbitrio suo, quod si Superiores dictorum Rectorum & Ministrorum, intra tempus praefixū nō subrogauerint, aut deputauerint, vt supra, tunc dicto termino elapso ipsi Episcopi & alij Superiores alios praeuio examine iuxta eiusdem Conc. formam idoneos repertos in locū amotorum subrogent: titularibus verò suspensis Coadiutores deputent iuxta dictum c. 6. sess. 21. qui tamē in dictis Parochialibus perinde inseruiant, ac si subrogati aut deputati ab ipsis Superioribus Religionis & militum praedictorum fuissent. Volumus autem quod Episcopi, & alij Superiores praedicti visitationem huiusmodi, & praedicta omnia solum tanquam delegati Apostolicae Sedis, & gratis, & absque vlla dicta Religionis Rectorum impensa & onere faciant: in collatione item ordinum, nec non consecratione Ecclesiarum & Sacrorum vasorum, ac benedictionibus & alijs actibus, spiritualitatem concernentibus, ac institutione praesentatorum ab eisdem militibus ad beneficia, aut approbatione seu confirmatione, quas ab eisdem fieri harum praesentium vigore contigerit, gratis omnia faciant, & diligenter attendant, vt nullos admittant, qui qualitates à Concilio requisitas non habeant; ac praeuio examine iuxta eiusdem Concilij decreta idonei non existant. Nolumus autem Episcopos & alios

& alios Superiores locorũ suprascripta facultate vti, qui cum eadem Religione & militibus super iurisdictione Episcopali in locis visitan. corã quibuscunq; Iudicibus litigant, nisi ipsi Episcopi & alij Superiores, in quasi possessione antiqua exercitij iurisdictionis huiusmodi existerent, saluo tunc iure vtriq; illæso in petitorio, sed quod Episcopi & alij Superiores vicimiores ius aliquod in iurisdictione huiusmodi non habentes, nullumq; interesse prorsus prætendentes facultate prædicta vtantur. Nolumus item per præsentes vllum afferri præiudicium iuri visitandi dictas Parochiales Ecclesias & alia beneficia curam animarum habentia, quod antea Religioni & militibus prædictis competebat, inhibemusq; expreßè dictis Episcopis, & alijs Superioribus, ne hac facultate visitãdi eis per præsentes concessa alio vtantur modo quam præscripto, sicq; per quoscunq; Iudices, &c. Dat. Rom. apud S. Petrum sub annulo Piscat. die 22. Septemb. 1571. Pontif. nostri an. 6.

Qui tamen dictam curam exerceant, siue Sæculares siue Regulares esse debeant, poni debent ad arbitrium Superiorum Regularium loci, non ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari & approbari prius debent ab Episcopo antequã
29. ponantur. *Conc. Trid. seß. 24. cap. 18. de ref.* & ipsi de cura plebis respondere tenentur. *cap. cum & plantare. §. in Ecclesiis. de priuil.* & semel approbati seu instituti per Episcopum, non possunt per Regulares destitui, sed per Episcopum tantum *cap. vn. de Capel. Monac. in 6.*

Si etiam in deputanda idonea persona ad curam huiusmodi negligẽtes essent, vel non deputarent tot personas, quot ad exercitium curæ sufficerent, ab Episcopo compelli possent, vt deputẽt. quod declaratum fuisse à S. Cong. Conc. testatur. Confect. *lo. sup. cit. in comp. priuil. mend. tit. 5. c. 4.*

Si deputatis ad curam, seu regimen huiusmodi Ecclesiarum non asignarẽt exempti iustam prouentuum portionẽ, qua iura Episcopalia ferre, onera debita sustinere possint, ipsemet Episcopus posset supplere & asignare, & ad obseruationem asignationis etia per censuras exemptos compellere. *cap. 1. de præb. in 6. Clem. 1. de inrep.* Quæ autem iusta portio censenda sit, remanet arbitrio Episcopi. *arg. tex. in cap. de causis. de off. deleg. & l. 1. ff. de iur. delib. §. 1.* qui moderari debet sufficientiam prouisionis, attenta qualitate, personæ, loci, onerum, & præsertim si in ferendis oneribus iuuetur curatus ab ipsismet exemptis. *Cle. cit. Card. ib. Abb. in c. Episcopus. de præb. Menoch. de arb. iud. casu 169. num. 14.*

Ijdem deputati ad curam animarum in Ecclesijs Regularium ad Synodum Episcopi venire tenentur. *Conc. Trid. seß. 24. cap. 2. de ref.* & facit *cap. ex ore. de priuil. Franch. in cap. vt Apostolica. de priuil. in 6.* Et tenentur ad omnia quæ debentur Episcopo lege Diœcesana, vt enumerãtur apud Abb. *in cap. dilectus. de off. Ord.*

Beneficia in quibus habent ius præsentandi, vel etiam instituendi Regulares, si intra debitum tempus nõ præsen- 30.
tauerint, vel instituerint, deuoluuntur ad collationem Episcopi. *Clem. vn. de suppl. neg. Rebuf. in prax. de deuol. nu. 37.* nempe si beneficia hæc non fuerint quoque exempta; alioquin enim si fuerint exempta, illorum collatio ob negligentiam conferentium, non ad Episcopum, sed ad Papam deuoluetur. *cap. cum singula. in fine. de præb. in 6. Abb. in cit. Cle. vn. de suppl. neg. præl. num. 6.*

Regulares ijdem subditi cum Episcopo, quoad confessiones sæculariũ personarum audiendas, ita quod illas audire non possunt, nisi prius fuerint adhoc approbati ab Episcopo, ad quod vltra Const. Leon. X. supra allatam & *Clem. dudum. de sepult.* faciunt declarationes alias à nobis relatæ, cũ tractaremus materias fori pœnitentialis.

Vltra hoc autem, circa easdem confessiones aduertendum est, quod Regulares etiamsi habuerint approbationem ab Episcopo ad eas audiendas, adhuc tamen non possunt absoluere in casibus Papæ vel Episcopo reseruatis. *Clem. 1. de priuil.* Neque possunt absoluere excommunicatos, suspensos, interdictos à Canone, vel statuto Prouinciali, seu Episcopali, vel alias à pœna & culpa. incurrerent enim excommunicationem Papæ reseruatã ipso facto. *Cle. cit. iun. gl. v. sententijs.* an autem incurrant talẽ excõmunicationem, dum absoluunt ab excommunicatione lata ab homine, videri potest. *Abb. in ead. Clem. num. 19.* vbi dicit pœnam non extendi ad casus nõ
31. expressos, alijs tamen pœnis puniri possent, *vt patet ex contextu Clem. cit.*

Eandem excommunicationem incurrunt, si administrant infirmo Eucharistiæ, vel extremæ vnctionis Sacramentũ, vel si benedicunt Sponsos sine Parochi licentia. *Clem. cit. & Const. Leon. X. supra relata.* adhoc *Lap. alleg. 100.* Dum tamen administrant alia Sacramenta, vt Baptismi, vel pœnitentiæ, seu alia præter expressa. *in cit. Clem.* non incurrunt quidem excommunicationem ex sentẽtia Abb. *lo. cit. num. 17.* sed puniri debẽt per superiores ad requisitionem Episcopi. *ea. Clemen. §. Quibus etiam versus finem.*

32. Similiter incurrunt ipso facto excommunicationis sententiam Regulares, si aliquid in concionibus, vel sermonibus prædicant, quo populus à solutione decimarũ abstrahatur. *Clem. cupientes. de pœn.* Imò tenentur informare populos in concionibus prima, quarta, & vltima Dominica Quadragesimæ & Festis Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, S. Ioan. Baptistæ, & Natiuit. B. M. V. de debito soluendarum decimarum. Obligantur etiàm confitentibus facere scrupulum, de eisdem decimis soluendis, alioquin remanent ipso facto suspensi. *Clem. cit.* Hanc tamen pœnam nõ extendi ad Clericos sæculares, notat Abb. *in ea. Clem. num. 3.* quia nimirum pœnæ non extenduntur ad similia ex identitate rationis. *cap. pœna. de pœnit. dist. 1. & l. prases. ff. de pœnis. Mohed. decis. 329. alias 1. de si quæst. poss.* hac ratione constitutio disponens de mendicantibus non includit non mẽdicantes, nisi disponat in genere de religiosis. *Abb. lo. cit.*

Ordines suscipere non debent Regulares, nisi ab Episcopo loci, & ordinandi examinari possunt super sufficientia. Const. Leon. X supra relata. ad quod etiam videnda declaratio Clem. PP. VIII. supra *sub titulo de ord. conferen. relata.*

Positionem primarij lapidis, consecrationem Ecclesiæ, Altaris, Cæmeterij, petere non debent, nisi à proprio Episcopo. *Const. Leon. sup. cit.*

Nouum etiam Monasterium ædificare seu fundare non possunt, nisi obtenta 33.
licentia ab Episcopo. *cap. quidam. cap. de Monachis. 18. quæst. 2. Conc. Trid. sess. 25. cap. 3. de Regul.* quem autem modũ tenere debeat Episcopus in concedenda huiusmodi licentia, ordinauit Clemens VIII. Constitutione sua, *quæ sequitur.*

Quoniam ad institutam Regularium locorum, & personarum reformationẽ promo-

promouendam, & conseruandam, maxime pertinet, vt in quibuscunq; domibus & Monasterijs is tantum numerus Religiosorum, qui commodè ibidem ali possit, contineatur, ac eo pariter spectat, vt in quibuscunq; ciuitatibus, & locis, noua domus, & Monasteria, præsertim mendicantium non erigantur, nisi in eisdem ciuitatibus & locis aliorum domorum & Monasteriorum in eis existentium habita ratione, commodè sustentari posse dignoscatur. Hac igitur nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, motu proprio, & ex certa nostra sciētia, ac matura deliberatione, deq; Apostolica potestatu plenitudine, ex voto etiam S.R.E. Cardinalium super cōsultationibus negotijs Episcoporum & Regularium propositorum, harum serie declaramus, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus, cuiuscunq; etiam mendicantium ordinis in ciuitatibus & locis, eorū Ordinariæ iurisdictioni subiectis, erigendos impartiri, nisi vocatis & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus & locis existentium, conuentuum Prioribus seu Procuratoribus & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit, in eisdem ciuitatibus & locis, nouos huiusmodi erigendos conuētus sine aliorū detrimento cōmodè sustentari posse. Si verò ab eorum in huiusmodi causis & sententijs ad nos & Apostolicam Sedem prouocari & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tam diu erectionem nouorum conuentuum suspendere debere, quousq; à nobis & Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus & inane decernentes quicquid secus super his à quoquā quauis auctoritate scienter & ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis Venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum ordinarijs per præsentes in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras literas obseruent, & obseruari curent & faciant. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud San. Marcum sub annulo Piscatoris, die 23. Iulij. 1603. Pont. ann. 12.

Similiter & oratoria priuata ædificare non possunt, nisi prius ab ordinario fuerint designata. *cap. authoritate. de priuil. in 6. Conc. Trid. sess. 22. in decreto de euit. in celeb. miss.* quo decreto 34.
derogatum esse priuilegio Regularibus à Sixto IV. cōcesso de celebranda missa quocunq; loco super altari portatili, ita vt hodie post Conc. Trid. hoc priuilegio vti non possint. *tenet Confect. loc. sup. cit. tit. 19. cap. 2.* hocque idem docet Nauar. *in man. c. 25. nu. 82. in fin.* Quinimò obligantur & ad alia omnia quæ in illo decreto Conc. disponūtur, vt quoad ceremonias superstitiosas, mercedum conditiones, eleemosynarum circa celebrationem importunas exactiones, aliosque abusus ibidem expressos, vitandos, & possunt in istis corrigi ab Ordinario.

Dies festos quos in sua Diœcesi Episcopus seruandos præceperit, Regulares quoque seruare tenentur. *cit. Conc. sess. 25. cap. 12. de Regul.* circa quam festorum obseruationem emanauit decretū S. Congr. Conc. relatum apud Quaran. *loc. sup. cit. his verbis.*

Congr. Conc. censuit decretum. cap. 12. vers. Dies etiam festi. sess. 25. de reg.

ita

ita esse intelligendũ vt Regularium ritus illis festis semper permaneant, quoad missas celebrandas, & cætera diuina officia tam publicè quam priuatim ab ipsis Regularibus in eorũ Ecclesiis persoluenda, nec circa hæc Episcopis quoquomodo quicquam in contrarium eisdem Regularibus præcipi posse. Quod si de facto præceperint Regulares neutiquam ipsis Episcopis obedire teneri. Verũ quoad Conciones & lectiones quas ijdem Regulares ad populũ habuerint, debere se conformare Euangelijs & Epistolis quibus Clerus Sæcularis vtitur illis diebus festis.

Censuras & interdicta lata ab Episcopo ad mandatum ipsius Episcopi publicare & obseruare in suis Ecclesijs obligantur. *cap. in Lateranensi de sent. excomm. cap. cum & plantare. §. excom-*
36. *municatos. de priuil.* alioquin incurrunt ipso facto excommunicationis sententiam. *Clem. 1. de sent. excomm. Abb. in c. cum inter. num. 3. de consuet. Conc. Trid. cit. c. 12. sess. 25.* Et si in locis interdictis celebrent, vel excommunicatos suspensos, interdictos, ad Diuina officia, vel ad participationem Sacramentorum admittunt, efficiuntur suspensi, donec satisfecerint ad arbitrium illius cuius contempserint censuras. *cap. Episcoporum. de priuil. in 6.* Quam pœnam extendi etiam ad Clericos sæculares notat gl. *v. ingressum. ib.* & si celebrarent sic suspensi incurrerent irregularitatẽ, *iuxta tex. c. is cui. de sent. excom. ib. in 6.*

Ijdem Regulares si sepeliunt tempore interdicti, seu interdictos, aut excõmunicatos, incurrunt ipso facto excommunicationem, à qua non debent absolui, nisi satisfecerint parti læsæ, arbitrio Ordinarij. *Clem. 1. de sepult.*

Quomodo autẽ arbitrari debeat Or-
37. dinarius in satisfactione huiusmodi decernenda, colligi potest. *ex gl. in c. dilecti. v. cum iustus, de fo. comp. & alia gl. in c. sacro. v. ad interesse. de sent. excomm.* quo argumento deberent damna declarari iuramento lęsæ partis, præmissa Iudicis taxatione. plus autem dicit Abb. *in cit. cap. sacro, nu. 16.* quod tuam damnum non solum secundum verum valorem, sed etiam secundum affectionem damnum passi, præsertim si non ex suo dolo conueniatur, debeat æstimari. Et quomodo procedendum sit in tali æstimatione videri potest Bellamer. *decis. 722. Lud. Rom. cons. 97. Dom. in cap. fin. de pœnis. in 6.*

Indulgentias quascunque publicare non debent Regulares absque scitu & authoritate Episcopi. *cit. Conc. Trid. sess. 21. c. 9. de ref.*

Quoad quæstuationes etiam & Eleemosynarum exactiones, subduntur Regulares Episcopo in eo, quod delinquẽtes circa quæstuationem puniri possunt, ab Episcopo exemptione non obstante. *Clem. fin. de pœnit. & remiss.* Et quod ipsi quæstuantes tenentur Episcopo facere fidem de licentia ad quæstuationem à suis superioribus sibi data, idque per li- 38.
teras authẽticas superiorum, super quo inuenitur responsum S. Cong. Conc. *in hac verba.*

An vt quæstores arceantur, possunt Ordinarij facultatem à superioribus Regularium eleemosynæ quærendæ concessarum aliquam cognitionem & qualem habere.

Cong. censuit ex Conc. non prohiberi Regulares mendicantes, quominus eleemosynas quærant, non tamen alios eorum nomine & auctoritate quoquomodo posse quæritare. Illos tamen extra locum vbi sita sunt Monasteria eleemosynas per eandẽ Diœcesim corrogantes, teneri ad ostendendum Ordinario licentiam suorum superiorum.

Exer-

39. Exercentes Regulares negotiationes illicitas moneri possunt vt desistant sub pœna amittendi priuilegij Clericalis. *Card. in Clem. 1. q. 2. de vit. & hon. Cler. Ioan. de Anan. in cap. ad abolendam. num. 7. de haret.*

40. Vt accedant ad processiones publicas Regulares, compelli possunt per Episcopum, *Abb. in cap. nimis praua. nu. 3. de exceß. pral. cit. Conc. Trid. seß. 25. cap. 13. de Regul.* cum moderatione tamen S. Congr. *qua sequitur.*

Sancta memoria Greg. XIII. decreuit Regulares monasterij vltra medium milliare à ciuitate distantis, non posse ab Episcopo compelli accedere ad processiones qua intra ciuitatem habentur.

41. Controuersias de præcedentia in processionibus publicis inter Regulares seu etiam sæculares Clericos quosuis exortas, componere omni appellatione remota pertinet ad Episcopum. *id. Conc. Trid. loc. cit.* Quis autem modus in eis componendis tenendus sit, declarauit primum Greg. XIII. Constitutione sua *relata apud Confect. fol. 250.* vt sequitur.

Exposcit Pastoralis officij munus, & infra. De nobis attributa potestatis plenitudine volumus & Apost. authoritate decernimus, quod quicunq́, ex dictis fratribus mendicantibus inter se de pracedentia huiusmodi contendentibus, aut Confratribus, Confraternitatum pradictarum, inter quos lites & causa pramissorum occasione orta iam sint seu oriri contigerit in futurum, qui quasi in possessione pracedētia, ac iuris pracedendi sunt ij, (quibuscunq́, reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & alijs subterfugijs prorsus remotis, & cessantib. & postpositis) in processionibus tam publicis quam priuatis pracedere debeant. Quando vero non prodetur, aut non constet de quasi possessione pracedentia huiusmodi, inter fratres quidem mendicantes ij qui antiquiores in loco controuersia, inter Confratres verò inter se litigantes, ij, qui prius saccis vsi sunt in processionibus tam publicis quam priuatis pracedere debeant, ita vt si contigerit noua monasteria aut domos alicuius ordinis mendicantium in loco in quo alterius ordinis ex dictis mendicantibus monasteria aut domos prius erecta & instituta sint, ille Ordo qui prius monasterium seu domum in loco habuerit pracedat. Praterea quia inter pradictos ordines plerumq́, alia in processionibus, & alia in Concilijs Generalibus, & alijs actibus publicis siue priuatis ratio circa modum pracedendi seruatur, nolumus per prasentes prarogatiuas dictorum ordinum quoad pracedentias huiusmodi qua proprijs ordinibus, praterquam in processionibus pradictis debentur, aut Fratribus Cappucinis nuncupatis, qui in processionib. publicis sub Conuentualium S. Francisci aut Minorum de Obseruantia fratrum nuncupatorum Cruce, vt solent, incedere poßint, aliquod praiudicium generari, sicq́, per quoscunq́, iudices, &c.

Non obstantibus Constitutionibus & ordinationibus Apostol. nec non Ecclesiarum, Monasteriorum, Ordinum, Congregationum, Domorum, aut Confraternitatum quarumcunq́, etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate roboratis, statutis & consuetudinibus, priuilegijs quoq́, indultis, & literis Apost. &c. Datum Roma apud S. Marcum. die 15. Iul. 1583.

Et iterum Sac. Congr. consulta super dubijs controuersiarum de præcedentia, respondit. *die 26. August. 1593.* in hæc verba relata, apud Quaran. *ver. pracedentia.*

Sacra Congregatio Illustrißimorum & Reuerendiß. DD. Cardinalium nego-

tijs, & consultationibus Episcoporum & Regularium præfecta, ad tollendas omnes lites & controuersias, quæ inter Regulares plerumq; solent oriri super eorum præcedentia in processionibus, cæterisq; actibus, tum publicis, tum priuatis, illud in futurum obseruandum censuit, quod in hac alma vrbe omnium magistra seruatur.

Die 30. Augusti 1593. Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Alexandrinus, retulit suprascriptā Congregationis sententiā Sanctissimo placuisse, & iuxta eam in casibus occurrentibus semper rescribi, & si opportunum fore videbitur, generalem Constit. desuper fieri mādasse, illa Greg XIII. *quæ incip. Exposcit.* alijsq; cōtrarijs quibuscunq; non obstantibus.

Cuius declarationis vigore emanarunt postea Decreta Clem. VIII. vnum pro Prouincijs Aragoniæ, alterum pro Prouincia Portugalliæ, pro sedandis litibus ortis occasione huiusmodi præcedentiæ, inter fratres Prædicatores Ord. S. Dominici, & Fratres Eremitas S. Augustini, & alios mendicantes, quæ etiam Decreta inserere hic volumus ad vtilitatem communem, *vt sequuntur:*

Clem. PP. VIII.

AD perpetuam rei memoriam. Inter cætera cordis nostri desiderabilia id intentis exoptamus affectibus, vt controuersiarum ac litium materia inter personas Ecclesiasticas è medio tollatur. Sane nobis nuper innotuit, quod in Regnis Aragonum, Valentiæ, & Cataloniæ, ac tota demum Prouincia Aragoniæ Ordinis Fratrum Prædicatorum, & præsertim in ciuitate Oriolen. & Oppido Ciuitate nuncupato Alocante, ac loco de Castella della Plana prædicti Regni Valentiæ, nōnulla lites, quæstiones & cōtrouersiæ inter prædictos Fratres ex vna, & alios mēdicantes, siue Regulares quoscunq; super præcedentia ac ritu incedendi in actibus & processionibus, tam publicis quam priuatis, occasione, seu intuitu quarundam literarum fel. rec. Greg. PP. XIII. præd. nostri, in forma Breuis sub die XV. Iulij M.D.LXXXIII. quæ incipiunt, Exposcit. confectarum, partibus ex altera motæ sunt, & moueri seu oriri facile possunt. Nos considerantes lites, causas, & controuersias huiusmodi præsertim inter Religiosas personas, quæ relictis mundi vanitatibus votum suum in humilitatis Spiritu Domino Deo nostro persoluere profitentur, nō modicā infundere labem, populoq; scandalum generare; ac in hac Vrbe nostra omnium capite, & vnde in omnia regimen seruari consueuit, eū ritum & ordinem seruari, quod in Actibus & processionibus tam publicis quam priuatis post Canonicos & Clericos sæculares, & antiquos Ordines Monachales, Fratres Ordinis Prædicatorū huiusmodi primum digniorem & honorabiliorē locum obtinent, & cæteros alios Fratres mendicantes, siue alios quoscunq; Regulares præcedunt: atq; de antiquitate & praeminentia cuiuslibet Ordinis Fratrū mendicantium, & aliorum Regularium quorumcunq; plenam & indubitatā notitiam habentes, ac eorū honoris, & iurium conseruationem, ac pacem & quietem inter eos confouere, & scandala huiusmodi remouere paterno affectu cupiētes, ac statum litium, & merita causarū huiusmodi, nominaq; & cognomina Iudicum & Collitigantium, & eorū iura & prætensiones, nec non tenorem literarum dicti Greg. præd. nostri, perindè ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis habentes: De Venerabilium Fratrum nostrorū S.R.E. Cardinalium

lium, super statu Regularium Deputatorũ consilio, & nobis attributa potestatis plenitudine, motu proprio, & ex certa scientia nostra lites & causas quascũq; tam motas, quam mouendas, seu quæstionum & controuersiarũ materias omnes, in quibuscunq; instantijs, coram quibuscunq; Iudicibus indecisas pendentes, ad nos harũ serie auocamus, & penitus extinguimus, & alijs mendicantibus, siue quibuscunq; alijs Regularibus, super his perpetuum silentium imponimus, ac volumus & decernimus in prædictis Regnis Aragonũ, Valentiæ, & Cataloniæ, & tota demũ prouincia Aragoniæ Ordinis Fratrũ Prædicat. & præsertim in ciuitate Oriolen. & Oppido ciuitate nuncupato Alicante, & loco de Castella della Plana huiusmodi eum ritum & ordinem inter Fratres Sancti Dominici prædictos, & alios mendicantes, siue alios Regulares quoscunq; cuiusuis Ordinis, vel Religionis existentes seruari debere, qui in hac vrbe nostra omnium capite seruatur; videlicet quod in omnibus actibus & Processionibus tam publicis, quam priuatis, post Canonicos, & Clericos sæculares, & antiquos Ordines Monachales, si qui incesserint, dicti Fratres Ordinis Prædicatorũ primum digniorem & honorabiliorem locum obtineant, ita vt dicti Fratres Sãcti Dominici immediatè postmodo omnes subsequantur, post quos omnes alij Regulares, tam mendicantes, quam non mendicantes, cuiuscunq; Ordinis & Religionis existant, incedent & subsequentur, etiamsi Ecclesiæ, Capellæ, Conuentus, Domus & loca Regularia dictorum Fratrum Prædicatorũ in locis prædictis primo instituta & fundata non fuerint, prout nos id de facto obseruari volumus, & pronũciamus districtè in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis maioris latæ sententiæ, eo ipso per cõtra facientes incurrenda pœna, omnibus & singulis, quorumcunq; aliorum Ordinum pro tempore Religiosis siue Regularibus inhibẽtes, ne de cætero præmissorum occasione Ordinem Fratrum Prædicatorum huiusmodi, illiusq; Fratres pro tẽpore existentes, molestare, inquietare, perturbare, aut quoquomodo impedire audeant vel præsumant. Sicq; per quoscunq; Iudices & Commissarios, quauis authoritate fungentes, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, vbiq; iudicari ac definiri debere: Nec non irritum ac inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis & singulis Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, & alijs personis quibuscunq; in dignitate Ecclesiastica constitutis, per præsentes motu simili mandamus, quatenus ipsi, vel eorum quilibet per se, vel alium, seu alios vbi & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum fratrum Prædicatorum fuerint requisiti, eis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant, authoritate nostra, præmissa omnia obseruari iuxta præsentium continentiam & tenorem: Contradicentes quoslibet ac rebelles & præmissis non parentes, per sententias, cẽsuras, & pœnas Ecclesiasticas compescendo, vocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio

 xilio

xilio brachij sacularis: Non obstantibus literis dicti Greg. predecessoris nostri, alijsq; pramissis, nec non quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, &c. Dat. Roma apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die XXV. Septemb. 1592. Pontficatus anno primo.

M. Vestr. Barbianus.

Et iterum idem Clemens VIII.

Ad perpetuam rei memoriam. Romanum Pontificem aequi boniq; assertorem decet litibus & cõtrouersiis quibuscunq; inter Ecclesiasticas & Religiosas personas vigẽtibus, vt ij in vocatione sua quietius Deo seruire studeant, finem perpetuũ imponere, prout in Domino salubriter cõspicit expedire. Alias si quidem à nobis emanarunt litera tenoris subsequentis, videlicet. Ad perpetuam memoriam Regimini militãtis Ecclesia disponente Domino prasidentes circa statum Religiosorum prospere dirigendum, & ad remouenda qua pium eorum propositum impedire possunt intendentes, ijs qua propterea per pradecessores nostros concessa sunt, vt firmius subsistant, Apostol. muniminis prasidium propensius impartimur, aliaq; desuper disponimus, prout in Domino salubriter conspicimus expedire. Cum itaque sicut nobis nuper expositum fuit pro parte fratrum Pradicatorum in Regnis Portugallia nonnulla lites, causa & controuersia inter eosdem fratres Pradicatores, & fratres Eremitas Sancti Augustini super pracedentia, vel iure pracedendi orta, nonnulla sententia in illis partibus ad fauorem dictorum fratrũ Pradicatorum, & contra fratres Eremitas pradictos in causis huiusmodi lata fuerint. Nos considerantes fratres ipsos Pradicatores primum, digniorem & honorabiliorem locum, inter caterorum quorumcunq; aliorum ordinum mendicantium Religiosos obtinere, attendentes eum ritum & ordinem in Vrbe obseruari, quod immediate post aliquos ordines Monachales subsequuntur fratres Pradicatores, ac lites, causas, & controuersias huiusmodi non modicum perpetuo scandalum generare; ac de antiquitate & praeminentia cuiuslibet Ordinis fratrum mendicantium certiorati, necnon pacem & quietem inter eos confouere, scandala remouere, paterno affectu zelantes, causarum huiusmodi status, & merita, nominaq; & cognomina Iudicũ, & Collitigantium eorumq; iura & pratensiones, ac literarum fel. rec. Pij Papa Quinti predecessoris nostri, qua incipiunt. Diuina. sub die 22. Augusti, Pontificatus sui ann. 3. & aliarum quarũcunq; desuper confectarum, ac sententiarum in causis huiusmodi latarũ tenores perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, prasentibus pro expressis habentes, ipsasq; literas Pij predecessoris cum omnibus & singulis in eis contentis, clausulis, decretis, & derogationibus approbãtes & confirmantes, de consilio Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, super statu Regularium deputatorum, & nobis attributa potestatis plenitudine, ac motu proprio, & ex certa scientia nostra Apostolica authoritate tenore prasentium lites & causas suprascriptas, ac quascunq; questionum & controuersiarum materias, si qua desuper vbilibet in Romana Curia, vel extra eam etiã in nostro causarũ Palatij Apostolici

stolici Auditoris, in quibuscunq, instantijs, inter quoscunq, etiam indecisa pendent, ad nos auocamus, & penitus extinguimus, ac fratribus aliorum quorumcunq, Ordinum mendicantiũ, seu Regularium super his perpetuum silentium imponimus. Nec non statuimus & ordinamus in futurum, ritum & ordinem qui in vrbe prædicta omnium capite, & in qua omnium regimen seruari consueuit, & actu seruatur, seruari solitum, tam in sessionibus & congregationibus quorumcunq, Generaliũ, Prouincialium & Synodaliũ Conciliorũ; quam processionibus, ministerijs, & alijs actibus publicis, vel priuatis, in quibuscunq, ciuitatibus, oppidis, terris, castris, & alijs locis dicti Regni Portugalliæ seruari debere; ita vt dicti fratres Prædicatores immediate post antiquos ordines, tam mendicãtium, quam Regularium procedant, etiamsi illic Ecclesias, Domos, aut Conuentus primi habuerint, aut habeant, aut aliorum ordinum mendicantium, & Regularium fratres & Religiosi in eisdẽ ciuitatibus, & locis antiquiores pro tempore, eorumq, Ecclesiæ, Capellæ, Domus, & loca Regularia ibi primum instituta fuerint, districtè in virtute sanctæ obedientiæ, sub excommunicationis maioris eo ipso incurrenda pœna, omnibus & singulis quorumcunq, aliorum mendicantium & Regularium ordinum pro tempore Religiosis inhibentes, ne de cætero promissorum occasione ordinem fratrum Prædicatorum huiusmodi, illiusq, pro tempore Religiosos quoscunq, molestare, inquietare, perturbare, aut quoquomodo impedire audeant seu præsumant; ac decernentes sic in præmissis omnibus & singulis, per quoscunq, Iudices & Cõmissarios quauis authoritate fungentes, etiã S.R.E. Cardinales, & Causarum Palatij Apostolici Auditores, in quauis causa & instantia etiam per appellationem pendente, iudicari, definiri debere, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate; ac irritum & inane, quidquid secus super his à quoquam quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attemtari. Quocirca vniuersis & singulis Venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis; & dilectis filijs Abbatibus, & alijs Ecclesiarũ Prælatis & personis, in dignitate Ecclesiastica constitutis, in dicto Regno Portugalliæ existentibus per Apostolica scripta mandamus, vt has nostras literas & in eis contenta quæcũq, inuiolabiliter obseruent, & obseruari curẽt, & præcipiãt authoritate nostra, ac ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel aliũ seu alios quando & quoties opus fuerit, & pro parte dictorum fratrum Prædicatorum, aut aliquorũ ex eis fuerint requisiti, eis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciãt authoritate nostra præmissa obseruari. Contradictores quoslibet ac rebelles & præmissis non parentes, per sententias, cẽsuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaq, opportuna iuris & facti remedia, appellatione postposita cõpescendo, inuocato etiã ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus literis piæ memoriæ Greg. Papæ XIII. etiã prædecessoris nostri sub die quinta Iulij Pontificatus sui anno decimosecundo, & alijs Apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ac ordinum quorumcunq, iuramento cõ-

firmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, nec non omnib. illis quæ dictus Pius prædecessor in suis literis Apostolicis voluit non obstare, cæteris q; contrarijs quibuscunq;. Cæterũ quia difficile foret præsentes nostras literas, ad singula quacũq; loca vbi necesse fuerit deferri, volumus, & dicta auctoritate decernimus, quod præsentium transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati in dignitate Ecclesiastica constituti, munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentib. adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Tusculi sub annulo Piscatoris die 28. Septembris, M.D.XCII. Pontificatus nostri anno primo. Cum autem postea dictarum literarum executionem ex causis tunc expressis, & donec nos aliud mandatũ dedissemus per alias nostras in simili forma Breuis literas suspenderimus, & deinde etiã per literas Dilecti Filij nostri, Petri Diaconi Cardinalis Aldobrandini nuncupati nostri secundũ carnem ex fratre germano nepotis, venerabili Fratri Patriarchæ Hierosolymitano, tunc in eisdem Regnis Vice legato, & collectori generali directas mandauerimus, vt donec huiusmodi causa à nobis terminaretur, ne interim aliqua scandala orirentur, & pro maiori diuini cultus seruitio fratres dictorum ordinum in processionibus alternatim præcederent, prout in dictis nostris & dicti Petri Cardinalis litteris plenius continetur. Cumque nos interim & postea Fratrem Andream Texerium Ordinis Prædicatorũ, & Fratrem Aluarum de Iesa Ordinis Eremitarum S. Augustini dictorum Regnorũ procuratores audiuerimus, ac eorũ iura, & prætensiones primum dilectis filijs nostris, Camillo Sanctorum Ioannis & Pauli Burghesio, & Cæsari SS. Nerei & Achillei Baronio, ac deinde etiam postquam ijdem Camillus & Cæsar suam nobis sentẽtiam ad fauorẽ dictorũ fratrũ Prædicatorum retulerint, Laurẽtio, S. Laurẽtij in pane & perna Blanchetto, nec non Pompeio, S. Balbinæ titulorum Arragonio nuncupatis, S. R. E. Cardinalibus diligenter iterum examinanda & nobis referenda commiserimus. Ipsiq; Camillus & Cæsar, Laurentius & Pompeius Cardinales denuo procuratores præfatos ac eorum aduocatos pluries similiter audiuerint, ac documẽta, scripta, iura & prætensiones quascunq; hinc inde deductas diligentissimè examinauerint, demum omnes idem nobis retulerint: Nos in supremo iustitiæ throno Diuina disponente Clementia constituti, lites, & differentias huiusmodi inter Religiosos prædictos diutius vigere nolentes, ac propterea lites, differentias & causas huiusmodi denuo quantum opus sit ad nos harum serie auocantes, illasq; penitus perpetuo extinguentes, eisq; fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini eiusdem Regni perpetuum desuper silentium imponentes, Motu proprio ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine prainsertas literas, ac omnia & singula in eis contenta authoritate Apostolica tenore præsentiũ perpetuo confirmamus, approbamus, & innouamus, illasq; perpetuis futuris tẽporibus valere, ac à prædictis fratribus Eremitis, & quibuscunq; alijs quos cõcernũt inuiolabiliter

ter obseruari debere statuimus & ordinamus. Districtius in virtute sanctæ Obedientiæ & sub pœnis & censuris Ecclesiasticis in eisdem præinsertis literis contentis, nec non priuationis actiuæ & passiuæ, & officiorum, & dignitatum quarumcunq;, ac perpetuæ ad illa & alia obtinenda inhabilitatis, eo ipso absq; aliqua iudicis declaratione incurrendis, omnibus & singulis quorumcunque mendicantium & aliorum Regularium Ordinum pro tempore Religiosis inhibentes, ne de cætero præinsertis ac præsentibus literis, quouis prætextu, vel quæsito colore contrauenire, aut ordinẽ fratrũ Prædicatorum huiusmodi illiusq; pro tempore Religiosos vlterius quoquomodo molestare, inquietare, aut perturbare vel impedire audeant seu præsumant; irritum, nihili & inane decernentes quicquid secus super his ab eis, aut quibuscunq; alijs contigerit attentari. Mandantes propterea Vniuersis & singulis, Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis. Episcopis, ac dilectis filijs, eorum officialibus, nec non Abbatibus & alijs Ecclesiarũ prælatis & personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, eiusdem Regni, vt præinsertas, ac præsentes nostras litteras, & in illis contenta quæcunq;, perpetuo inuiolabiter obseruent, & obseruari faciant, nec non vt ipsi aut duo vel vnus eorum aliquando, & quoties opus fuerit aut pro parte dictorum fratrum Prædicatorum, aut aliquorum ex eis fuerint requisiti, easdem præsentes solenniter publicantes, illisq; in præmissis efficacis defensionis præsidio existentes faciant authoritate nostra illos eorundem præmissorum effectu pacificè frui, & gaudere, non permittentes eos desuper à prædictis fratribus ordinis Eremitarum, aut quibuscunq; alijs quomodolibet molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores quoscunq; & rebelles eisdem auxilium, consilium, vel fauorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè quomodolibet præstantes, per prædictas & alias censuras, & pœnas Ecclesiasticas etiam sæpius aggrauãdas, aliaq; opportuna iuris & facti remedia appellatione postposita compescendo. Inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, non obstantibus præmissis, ac omnibus illis quæ in præinsertis literis voluimus non obstare, cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 16. Martij, 1600. Pontificatus nostri anno nono.

M. Vestr. Barbianus.

Subduntur præterea Regulares Episcopo quoad contributionem pro Seminario præstandam, eam enim pro modo facultatum monasterij cuiusque imponere ipsis potest Episcopus. *Conc. cit. cap. vlt. sess. 23.* vbi tamen excipiuntur mendicantes, quorum nomine quinã intelligi debeant, declarauit Pius V. Constitutione sua *relata apud Confect. cit. fol. 290.* cuius verba sequuntur.

Romanus Pontifex. & infra: Motu proprio non ad ipsorum fratrum vel alicuius eorũ nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, omnes & singulos quatuor mendicantium ordines, videlicet S. Dominici, & S. Francisci, ac Eremitarum S.

Augustini, nec non Carmelitarum, & quos etiam recenseri volumus seruorum B. Mariæ nominibus comprehensos Fratres eorumq; domus, monasteria, & loca, etiamsi in communi propria bona tam mobilia quam immobilia & stabilia, ac alia quæcunq; possederint, mendicantiũ vocabulo, & omnibus & singulis mendicantium priuilegijs, eis quomodolibet concessis, vti posse & debere, nec super præmissis vllo vnq; tempore molestari posse authoritate Apostol. per præsentes statuimus, & declaramus. ac tam Concil. Trid. quam omnia & singula alia decreta, statuta, ordinationes, priuilegia & iura de mendicantibus loquentia, ad omnes & singulos ordines præfatos eorumq; domos & loca, etiam propria bona, in communi tamen retinentes, extendimus & ampliamus, illaq; de illis loqui etiam authoritate præfata per easdem præsentes declaramus. Ac insuper eisdem Ordinarijs & quibusuis alijs tam Eccles. quam Sæcularibus quauis autho-
44. *ritate fungentibus in virtute Sanctæ Obedientiæ & alijs arbitrio nostro moderandis pœnis similiter per præsentes mandamus, vt si quid per eos tam nostro quã prædecessoris nostri temporibus, tam ratione Seminarij, Subsidij, & decimarum, quam aliorum onerum huiusmodi exactum fuit, id totum eisdem fratribus omni mora & dilatione postpositis restituãt, districtius inhibentes eisdem locorum Ordinarijs, cæterisq; personis tam Ecclesiasticis quam sæcularibus quauis authoritate fungentibus, & cuiusuis dignitatis, gradus, & conditionis existentibus, ne eosdem mendicantium ordinum fratres præfatos bona huiusmodi retinentes, quouis prætextu super Seminarij Subsidij, & decimarum contributione molestare, inquietare, vel perturbare audeant vel præsumant. Decernentes, &c. Datum Romæ die 1. Octob. 1567. Pontif. anno 2.*

Patres quoque Societ. Iesu inter mendicantium ordines comprehendi voluit idem Pius V. Constit. *quæ sequitur.*

Pius Papa V. ad futuram rei memoriam.

D*Vm indefessæ considerationis intuitu perscrutamur quantam Christianæ Reipub. vtilitatem attulerint dilecti filij Presbyteri Soc. Iesu, ac planè conspicimus eos verè mundi huius relictis illecebris se adeo Saluatori suo dedicasse, vt conculcatis thesauris, quos ærugo & tinea comedit, lumbisq; paupertate & humilitate præcinctis, non contenti terrarum finibus, vsque ad Orientales, & Occidentales Indias penetrauerint, ac eorum aliquos Domini amor perstrinxerit, vt etiam proprij sanguinis prodigi, vt verbum Dei inibi efficacius plantarent, Martyrio voluntario se supposuerint, perq; eorum spiritualia exercitia etiam Regna ipsa fidem Christi agnouerint, ac tam inibi quam vbiq; terrarum charitatis & misericordiæ opera exercere studeant, facere nullo modo possumus, quin eos tanquam veros palmites, in Christo per charitatem coniunctos, & benignè amplectamur, & ea sibi specialiter concedamus, quæ & paupertatis per eos emissæ voto, & eorũ instituto ac commoditati credimus profutura. Hinc est quod nos attendentes quod licet dilecti filij*

Praepositus Generalis & Presbyteri Soc. huiusmodi, tum quia ipsa Societas mendicans existit, quippe quae ex eius instituto & constitutionibus Apostolica authoritate confirmatis, bona stabilia possidere nequit, sed in certis eleemosynis, fidelium largitionibus & subuentionibus viuit, tū quia non minus quam caeteri mendicantes in excolenda vinea Domini assiduè laborant, fructusq; ingentes & salutiferos producunt, ac propterea eisdem priuilegijs, indultis, & gratijs fratribus mendicātibus hactenus concessis vti, frui, potiri, gaudere, merito possint ac debeāt. Cum autem illud aliquando in controuersiam deduci possit, ex eo quod dicta Societas Collegia habeat secum adiuncta. Nos ambiguitatem huiusmodi omnino amputare volentes, eosdem Praepositum & Societatem, eorumq; singulos, à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris & poenis à iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum praesentium duntaxat consequendum harum seriè absoluentes, & absolutas fore censentes, nec non dictae Soc. instituti constitutionem & dispositionem tam de iure, quam ab homine prouenientium, nec non priuilegiorū, immunitatum, indulgentiarum, & gratiarum mendicantibus fratribus huiusmodi quomodolibet concessorum, ac literarum desuper confectarum tenores praesentibus pro expressis habentes. Motu proprio non ad ipsorum Praepositi Generalis & Societatis vel alicuius eorum aut alterius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiā, sed ex mera liberalitate & certa scientia nostris, illā & illius Praepositum ac singulas personas Societ. huiusmodi verè & non fictè mendicantes fuisse, & esse & fore, & inter aliorū Fratrum & Religiosorum mendicantiū Ordines, aliosq; Fratres & Religiosos mendicantes, prout illas nos connumeramus & connumerari debere, ac omnes & singulos tam iuris quam hominum dispositiones in fauorem Religiosorum seu Fratrum mendicantium, nunc & pro tēpore emanatas, etiam in Societ. illiusq; domibus, Collegijs, Praeposito, & alijs Religiosis locum habere: nec non omnia & singula quaecunq;, quotcunq; & qualiacunq; sint, & speciali nota digna priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias tam spirituales, quam temporales, litterasq; Apostolicas etiam iustitiam siue mixtum concernentia hactenus per nos & quoscunq; alios Pontifices, tam praedecessores, quam successores nostros, & deniq; Sedem Apostolicā & illius Legatos de latere, siue Nuncios & quascunq; alias personas, quauis authoritate fungentes, etiam motu & scientia similibus, ac de Apostolicae potestatis plenitudine etiam cōsistorialiter tam in genere, quam in specie, & tam communiter & coniunctim, quam particulariter & disiunctim, etiam per modum extensionis, seu communicationis & alias quomodolibet quibusuis Ordinibus fratrum & sororum mendicantium quocūque nomine nuncupentur, illorumque Congregationibus, Conuentibus & Capitulis, ac vtriusq; sexus personis, ac illorum monasterijs, domibus, Ecclesijs, hospitalibus,

libus, & alijs pijs locis hactenus concessa & in posterum concedenda, quorum omnium & singulorum tenores ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus pro insertis & expressis habere volumus, eisdem Præposito, ac Societati & omnibus illius personis, domibus ac Collegijs, vbiq; terrarũ sitis, ita quod Societas, Domus, Collegia, Præpositus, & persona huiusmodi omnibus & singulis prædictis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, facultatibus, concessionibus, indultis, indulgentijs, remissionibus, gratijs, & literis, eiusdem fratrum & sororum mẽdicantium Ordinibus, Congregationibus, Conuentibus, Capitulis, Personis, Monasterijs, Domibus, Ecclesijs, Hospitalibus, & alijs pijs locis, vt præfertur concessis, & concedendis antepotuerint, ex nunc ac in futurum, dummodo instituto Societatis & præpositi seu deputatarũ personarum huiusmodi voluntatis beneplacito non refragentur, possint liberè & licitè vti, frui, potiri & gaudere, in omnibus & per omnia, non solum ad illorum instar, sed pariformiter & æquè principaliter, abʼq; vlla prorsus differentia, perinde ac si Societati Præposito, personis, domibus, & collegijs prædictis nominatim specialiter ac generaliter concessa fuissent, Apostolica authoritate tenore præsentium perpetuò sancimus, volumus, & declaramus, ac pariter concedimus, indulgemus, & elargimur. Decernentes præsentes litteras nullo vnquam tempore, per nos, & Sedem prædictam reuocari, aut limitari, vel illis derogari posse, neq; sub vllis similium vel dissimiliũ gratiarum reuocationibus, alterationibus, limitationibus, derogationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus, nunc & pro tempore emanatis comprehendi, sed semper ab illis excipi, & quoties reuocari, alterari, limitari, & derogari contingat, toties in pristinum & eum in quo ante præmissa erant statũ restitutas, & nouo etiam sub posteriore data, per pro tempore existentem, Societ. huiusmodi Præpositum Generalem eligendam, concessas esse & fore. Ac ita & non aliter per quoscunq; iudices, tam ordinaria, quam delegata & mixta authoritate fungentes, etiam S. R. E. Cardinales, etiam Sedis Apostolicæ legatos de latere, & Nuncios, ac causarum Palatij Apostolici Auditores sublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicãdi facultate vbiq; & in quauis instãtia interpretari, censeri, iudicari, cognosci, & decidi debere. Irritum quoq; & inane quidquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca Venerab. Fratribus, Patriarchis, &c. Non obstantibus. &c. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, 1571. die 7. Iulij, Pontif. anno 6.

Similiter & ordo minorum S. Francisci de Paula annumeratus fuit inter mendicãtes ab eodem Pio V. Const. sua, *incip. Apostolica de anno 1567. 9. Nouemb*, & alia Constit. *incip. Romanus. eiusdem eod. anno 19. Nouemb*. Congr. Iesuatorum mendicantium ordinibus annumerata fuit. Et demum Clemens VIII. Constit. *incip. Rom. Pontificem decet. anno 1603. 20. August.* Carmelitas discalceatos declarauit esse ex ordine mendicantium. Quod autem Pius V. Constit. sua: *incip. Ex superna. de anno 1567. 17. Kal. Sept.* priuilegia mendicantium

cantium communicauerat alijs etiam Regularibus non mendicantibus, vt Canonicis Regularibus S. Augustin. Cassinen. Cistercien. Montis olíueti, Vallis vmbrosæ, & alijs, hoc totum reuocatũ postmodũ fuit per Greg. XIII. Const. *incip. In tanta.* supra à nobis relata.

Moderata etiam fuerunt priuilegia Regularium vt ad leuanda defunctorum corpora intra Parochiam cum cruce sine sciteu Parochi intrare non possint. à Leon. X. in Conci'. Lateran. *cit. Constit. Dum intra mentis arcana.* Super quo extat etiam declaratio Sacr. Congr. relata apud Quaran. *ver. priuilegia Regul. cit.* hoc verborum tenore.

Licet in Sacro generali Lateranensi Concilio statutum & ordinatum fuerit, vt fratres ordinum mendicantium, cateriq; Regulares non possint intrare Parochias cum Cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Ecclesias Domorum & locorum eorundem suam elegerint sepulturam, nisi prius pramonito & requisito, ac recusante Parochiano Presbytero, & tunc sine eius & Ordinarij praiudicio: significatum tamen est Sac. Congr. S.R.E. Card. negotiis Episc. & Regulariũ prapposita, nõnullos fratres, prasertim Ordinis Minorum de Obseruantia, cuiusdam consuetudinis pratextu, quam neq; antiquitate vallari neq; obseruantia viridi inniti, neq; pacifica & nõ interrupta possessione firmatam esse constat, contendere sibi licere defunctorum funera proprio eorum Parocho absente, eoq; irrequisito efferre & leuare, idq; haud leues controuersias, & altercationes, aliquibus in locis non sine populi scandalo & Dei offensione excitasse. Ideo volens eadem Sacra Congreg. omnem eiusmodi dissensionum & scandalorum materiam & occasionem pracidere, atq; in futurũ prouidere, vt tam Parochi quam Fratres ipsi vnanimi inter se voluntate, & ea qua par est charitate, vltima hac Christiana pietatis officia defunctis prastent, declarat, & huius decreti tenore statuit pradictis Fratribus Ordinis Minorum de Obseruantia, aliisq; quibusuis Regularibus quorumcunq; Ordinum & Congregationum tam mendicantium quam non mendicantium existant, nullo modo licere etiam specialis alicuius consuetudinis pratextu Parochias cum Cruce processionaliter, aut alias ad efferenda & leuanda defunctorum funera intrare, vel illa leuare & efferre, nisi vocato & expectato proprio defuncti Parocho, eoq; ibidẽ prasente. Si tamẽ ipse aliter fieri nõ consentiat & permittat, vel nisi requisitus venire expresse omnino recuset. Atq; ita obseruari mandat & districtè pracipit, firmis, cateroq; & in suo robore permanentibus iis omnibus qua super quarta funerum & Canonica portione, aliisque iuribus ad sepulturas pertinentibus à sacris Canonibus & Conciliorum Decretis summorumq; Pontificum Constitutionibus hactenus sancita ordinata sunt, vel alias ex particulari cõsuetudine vel alio iure obseruantur. Roma die 12. Ian. 1603.

Alex. Card. Flor.

Hieronim. Augucchius Secret.

Quartam funeralium si non soluunt loci Parocho Regulares, possunt quoq; coërceri per Ordinarium. *Felin. in cap. significasti. num. 1. de for. comp. Card. in Clem. 1. q. 3. de off. ord.* Tenentur enim eam soluere exemptione non obstante.

45. *Clem. dudũ. de sepul. Abb. in c. officij. de testam. & in c. relatũ. de sepult. Barbat. in cit. c. officij. col. 24. à nu. 16. & Conc. 1. col. 4. vol. 4. Conc. Trid. sess. 25. c. 13. de ref.* vbi reuocat omnia priuilegia in contrarium. In locis nimirum in quibus solita essent huiusmodi funeralia persolui. *vt patet ex tex. Conc. cit.* sicut & de quota funeralium soluenda loci cuiusuis specialis vsus vel conuentio cum curato attendi debet. *Confect. in cit. sum. tit. 20. cap. 1.* Similiter quæ intrent sub nomine funeralium & vsu loci cuiuslibet iudicandum est. *cap. certificari. de sepult. & gl. in cap. 1. v. tertiam partem. ib. Abb. in Clem. dudum. cit. à num. 30.* alioquin. *ex tex. Clem. eiusdem. §. verũ ne.* nomine funeralium medietas tã illorum quæ circa funus deferũtur, quã etiam legatorum ratione sepulturæ Ecclesiæ in qua sepultura eligitur, venire deberet. Allegãs autem hunc vsum, eum probare tenetur. *DD. in c. 1. de præscript. in 6.* Et quidem probare debet præscriptionem, non consuetudinem: cum enim agitur de acquirendo certo iure alteri debito, licet agatur inter duo Collegia seu Capitula, vel communitates, non cadit consuetudo seu præscriptio. *Abb. in cap. fin. num 20. de consuet. & in cap. cum Ecclesia Sutrina. à num. 45. de caus. poss. & propr. Cæsar. de Graß. decis. 11. alias vn. de consuet. & decis. 129. alias 2. de his quæ fiunt à maior. par. cap. Rip. respons. 4. lib. 2. num. 11.*

46. Quartam autem Episcopo debitam non tenentur dare Regulares exempti, cum hæc debeatur in signum subiectionis, & illi non sunt subiecti Episcopo. *Abb. in cap. officij nu. 6. de testam. & cons. 110. circa fin. p. 2. Ioan. Andr. in cap. certificari. cit. de sepult. Bald. in l. si quis ad declinandam. col. 6. C. de Episc. & Cler.*

47. Regularis item suscipiens onus exequutionis testamenti permissu superiorum, tenetur reddere rationẽ exequutionis suæ Episcopo, & si in ea deliquerit, potest puniri ab eodem. *Clem. vn. de testam. Dec. in cap. tuarum. num. 54. de priuil. Arg. in sum. v. executor. §. 20.* Hinc infert Philip. Niger *in suo tract. de exẽpt. quæst. 4. num. 12.* statutum Episcopi disponens de executionibus testamentorũ ligare exemptos, licet alias exempti non ligentur statutis Episcopi. Intelligendũ tamen de executore habente aliquã administrationem bonorum defuncti, siue in distribuendis legatis, siue in nominandis pauperibus, dispensandisuè Eleemosynis, aut alias adimplenda testatoris voluntate. *Felin. in cap. si quis contra. de for. comp.* contra Abb. *in cap. nos quidem. num. 12. de testam.* vbi Abb. excipit eos, qui tantum nominandi pauperes habẽt potestatem, quibus distribuenda sint bona testatoris, cum tamen etiam per istos posset fraudari vel differri voluntas testatoris, quod ne fiat, semper intercedere potest authoritas Episcopi. *Cõc. Trid. sess. 22. c. 8. de ref.*

Regularis sepeliens interdictum, excommunicatum, seu in alijs casibus prohibitis, ab excommunicatione quã ipso facto propterea incurrit, non est absoluendus, nisi arbitrio Episcopi læsæ parti satisfecerit. *Clem. 1. de sepult.* 48.

Regularis item inducens aliquem ad eligendum sepulturam in sua Ecclesia, 49. vel ad non immutandum electã, incurrit excommunicationẽ ipso facto Papæ reseruatam. *Cle. fin. de pœn. §. fin.* alioquin licitum est cuique eligere sibi sepulturam, vbicunque etiam apud Regulares, dummodo non eligatur ad persuasionẽ seu inductionem. *cap. 1. de sepult. & cap. 1. eo. tit. in 6.* Hæc eadem prohibitio & pœna extenditur ad sæculares Clericos, *vt patet ex tex. Cle. cit.* Alioquin nisi expres-

pressè poneretur, non extenderetur, dispositio enim loquens de Religiosis, non habet locũ in Clericis saecularib⁹. *vt notat Abb. in Clem. 1. de decim. num. 1. & in Clem. cupientes. de poenis. num. 3.*

50. Renunciatio bonorum quaeuis per nouitium ante annum professionis facienda, fieri debet de cõsensu Episcopi, alioquin subiacet vitio nullitatis. *Conc. cit. sess. 25. cap. 16. de Regular.* vbi additur quod Episcopus etiam per censuras cõpellere potest, vt exeunti ante professionem, omnia quae sua sunt restituantur.

51. Controuersia de validitate professionis Regularium spectat quoque ad iudicium Episcopi. *Conc. lo. cit. cap. 19.* vbi & modus traditur procedẽdi in huiusmodi causis, vt videlicet opponens inualiditatem, causas afferat legitimas antequam dimittat habitum, & si sponte ante dimiserit habitum, non amplius oppositio ipsi suffragetur. Hic etiam annotari potest, quod Regulares tenẽtur praestare honorem Cathedrali, seu Matrici Ecclesiae, *vt in eo, quod supra relata. Constit. Leon. X. ordinauit his verbis.*

Et vt debitus honor, Matrici Ecclesiae reddatur, tam ipsi fratres quam alij Clerici saeculares etiam super hoc Apostolicae Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris Hebdomadae, antequam Campana Cathedralis vel Matricis Ecclesiae pulsauerit, Campanas in Ecclesiis suis pulsare minimè possint, contra facientes poenam centum ducatorum incurrant.

Ad hoc facit quod non possunt habere plures Campanas, sed vnam tantum, seu quas vsu antiquo loci alicuius obti-
52. nuerint. *extrauag. vn. de off. Custod. com. Abb. in cap. cum inter. nu. 4. de consuet. & in cap. patentibus. de priuil.* vbi dicit hoc casu posse puniri exemptos per Episcopum, quia nimirum tunc laeduntur personae non exemptae, & consequenter delictum videtur commissum in locum non exemptum. *ad hoc facit Gemin. cons. 72. nu. 10. Oldrad. cons. 228.*

Tenentur & ad reuerentiam condignã exhibẽdam Episcopo. *c. fin. de confir. vt. vel inut. Dec. ib. num. 14.* Non debent illi detrahere in sermonibus suis nec nominatim, nec per circumlocutionem. *Clem. 1. de priuil. Abb. ib. num. 23.* Nec debent retrahere populos à frequentia Ecclesiarum subiectarum Episcopo, vel à restitutionibus debitorum, seu legatorum faciendis per testatores matricib. Ecclesijs; nec possunt procurare vt malè ablata vel legata, vel similia sibi seu Monasterijs eorum applicentur in praeiudicium aliorum, alioquin poenis pro maioribus criminibus ex eorum Regulis infligi solitis sunt subijciendi, & si ipsorum superior talibus poenis illos non puniret intra mensem à tempore requisitionis, efficeretur suspensus ab officio suo ipso facto vsque ad satisfactionem. *vt patet ex tex. Clem. cit. Abb. ib. num. 31.*

Ad hoc facit quod Episcopus potest ab Exemptis petere charitatiuum subsidium dummodo subsit iusta causa. *Clem. vn. §. in exigẽda. iun. gl. ib. de excess. prael. Abb. ib. num. 11. Card. ib. q. 1. Bellenc. de charit. subsid. q. 32.*

Item si propter iniurias subditorum Episcopus non posset exercere securè iurisdictionem in suo territorio, & tutius videretur eam exercere in aliquo loco exempto, posset hoc facere etiam contradicentibus exemptis. *vt notat gl. in Clem. nu v. aut earũ parte. de fo. comp. Card. ib. à num. 12. Abb. ib. num. 4.* In eorũdem Ecclesijs quocunq; tempore potest benedicere populum, Pontificaliter
celebrare, vel Pontificalibus indutus ce- 53.
lebrationi adesse. *Clẽ. fin. de priuil. Card. Imol. ib.* Et in eisdem Ecclesijs praecedere

debet Episcopus, & tenētur exempti ire illi obuiam processionaliter, præsertim in primo ingressu, quēadmodum & alij Clerici Diœcesis *Abb. in cap. nimis praua. nu. 3. de excess. prel. Bald. in cap. cum non liceat. de praescrip. Felin. ib. Oldrad. cons. 76.* Baldachinum quoque erigere potest in ijsdem Ecclesijs exemptorum, super quo emanauit declaratio S. Cong. Episcoporum & Regularium, *vt sequitur.*

Decet Episcopis pro eo quo in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunq; suorum Diœcesum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pōtificalibus adesse & aßistere contingit, eam quam par est reuerentiam & honorem, decoro cultu & ornatu exhiberi. Quare non sine graui animi dolore auditum est, nonnullos Regulares vano quarundam immunitatum & priuilegiorū prætextu, Episcopis in eorum Ecclesiis in Pontificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis supra locum Episcopalis solij Baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere & arcere ausos fuisse. Atque ideo Sac. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita, facto verbo cum Sanctißimo Domino nostro Clemente Papa VIII. ac de sanctitatis suæ speciali & expresso mādato, hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam ex consuetudine & priuilegio, quam ex sacrorum Canonum constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus permanentis cum mitra, vel etiam sola Cappa induti, in quibusuis Regularium mendicantium, quam non mendicantium Monachorum etiam Cassinensium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiusuis alterius Ordinis & Religionis, militiæ Societatis, aut Congregationis Ecclesiis interesse possunt, ipsi Regulares quoties opus fuerit, teneantur ibi & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno & congruo Baldachinum attollere, eis autem id facere negligentibus aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunq; eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia, super Episcopale solium, seu Pontificale Faldistorium erigi facere, atque sub eo sedere & stare, quemadmodum in proprijs & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare & sedere solēt: eo tamē duntaxat tēpore, quo Pōtificales eiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui verò Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis, ad id per censuras & pœnas Ecclesiasticas, huius decreti virtute cogi & compelli posse, alijsq; pœnis, tam spiritualibus quam temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibusuis cōstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum & Congregationum quocunq; nomine censeātur, statutis, priuilegijs quoque, indultis & literis Apostolicis sub quibuscunq; tenoribus & formis, & cum quibuslibet derogatoriarū derogatorijs, alijsq; efficacioribus & inso-

... ,ac irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmissorũ hactenus quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis; quibus omnibus & singulis, etiamsi talia essent quæ sub generali expressione & derogatione non venirent, sed de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis habens eadem sanctitas sua, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogat, cæterisq; in contrarium facientibus quibuscunq;. Romæ die 10. Iunij 1603.

Alex. Card. Flor. Episc. Prænestin.

Hier. Agucchius Secret.

In qua declaratione illud singulare est notãdum, posse hoc casu Episcopum contra Regulares contumaces pœnam excommunicationis & alias censuras fulminare, *vt patet ex tex. declarationis eiusdem circa finem.*

54. Specialiter autem Abbates tenentur exhibere reuerentiam Episcopo. *Felin. in cap. conquerente. num. 1. de off. ord.* & electi ab Episcopo sunt confirmãdi & benedicendi *c. cum Monasterium. de elect. Abb. in cap. 1. de suppl. neg. præl. & in cap. sicut tuis. num. 3. de Sim. Host. ib. in sum. num. 4.* circa quam confirmationem & benedictionem potest Episcopus exigere iuramentum ab Abbate, de præstanda sibi & Episcopis successoribus reuerentia & obedientia, iuxta formam *cap. ne Dei Ecclesia. de Sim.* In alienatione bonorum Ecclesiæ suæ, debet etiam Abbas habere consensum Episcopi *cap. Abbatibus. 17. q. 2. cap. in venditionibus. 17. q. 4.* nisi Abbas fuerit subiectus immediatè sedi Apostolicæ. *Abb. in Cle. 1. de reb. Eccles. non alien. Innoc. in cap. statuimus. de transact. Rodoan. de reb. Eccles. non alien q. 27.*

Vltra prædicta autem cõtra Regulares exẽptos Episcopus iurisdictionem prætendere potest in illis, quæ in ipsorum priuilegijs non sunt expressa, quod ex inspectione ipsorum priuilegiorum dignosci potest. *cap. porro. de priuil. & notat gl. in cap. sane. de excess. præl. Abb. in cap. nimis praua. num. 4. eo. tit. de excess. præl.* potestati enim Ordinariorum nũquam detrahitur, nisi in quantum fuerit expressum. *vt notat gl. in cap. 1. v. quantum. de priuil. in 6. Innoc. Ioan. Andr. in c. cum Capella. de priuil. Rot. decis. 744. p. 1. diuers.* & quidquid exempto per exemptionem non acquiritur, intelligitur Episcopo reseruatum in dominio totali, quod non perditur nisi alteri acquiratur. *Anchar. in cap. postulasti p. 4. so. comp.* 55.

Vnde debent inspici priuilegia huiusmodi & exempti requisiti, tenentur ea exhibere; in casibus nimirum, in quibus non constaret notoriè de exemptione. *cap. Abbate. iun. gl. v. fiat fides. de verb. sign. cap. cum persona. de priuil. in 6. Felin. in cap. cum ordinem. nu. 5. de rescript. Rot. decis. 534. p. 1. diuers. Confect. lo. sup. cit. tit. 5. c. 2.*

Similiter subsunt Regulares iurisdictioni Episcopi, si contra eorum exemptionem legitimè fuerit præscriptum; 56. valet enim præscriptio contra priuilegia Regularium annorum quadraginta. *cap. si de terra. iun. gl. de priuil. cap. cum persona. eo. tit. in 6.* vel annorum centũ, si sit trahenda præscriptio contra Rom. Eccles. eximentem *cap. ad audientiam. de præscrip. Auth. quas actiones. C. de Sacr. Eccles.* præsertim si sit ordinarius ille qui præscribit, huius enim præscriptio esset fauorabilis, cum per eam res reuertatur ad suam naturam, & ad ius commune,

mune, quod super omnes de Diœcesi cõcedit Ordinario iurisdictionem. *Abb. cons. 25. p. 1. Ias. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. col. 2. num. 9. ff. de pact.* ita nimirum vt præscriptione non in totum exemptio tollatur, sed tantum de ea detrahatur, quantum fuerit præscriptum, videlicet respectu Claustri, & respectu Episcopi seu alterius præscribentis, & respectu iuris alicuius particularis præscripti. *cap. si de terra. cit. cap. accedentibus. eo. tit. de priuil. Abb. ib. num. 7. & in cap. cum accessissent. nu. 8. de constit. Gemin. in c. 1. de priuil. in 6. Dec. cons. 308. Calder. cons. 130.* Vnde hoc etiam præsupponere solent Summi Pont. in confirmatione priuilegiorum Exemptorum. vt Pius V. in su Bulla ordini Cisterciensium data. *incip. In eminenti. de an. 1563. 6. Kalen. Octob.* & Greg. XIII. in sua Bulla eidem Ord. Cistercien. data. *incip. Superna dispositione. de anno 1574. die 12. Iunij.* & in alia pro alijs Regularibus emanata. *incip. Ex benigna. de an. 1575. 21. Mart.* Et alia *incip. Regimini. 19. Nouemb. 1575.* adhibuit clausulam huiuscemodi (*quatenus sunt in vsu, & sacris Canonibus ac decretis Sac. Conc. Trid. non aduersãtur, approbamus.* &c.) similiter & in literis aliquibus Six. V. videre licet, prout referuntur apud Eman. Roder. *Reg. quæst. tom. 1. q. 8. art. 3. & art. 8.* vbi de hac materia plura videre licet. & apud Confect. *in sum. priuil. sup. cit. tit. 3. cap. 4.*

57. Subsunt item Regulares Episcopo, si in aliquo sponte sese submiserint iurisdictioni ipsius, siue expresso pacto, siue tacitè obtemperando iussis ipsius, præsertim si submissio hæc fiat, non per particularem personam, sed per vniuersitatem seu Claustrum totũ loci alicuius. *cap. de terra. cit.* possunt enim renũciare iuri suo exempti, saltem in præiudicium proprium, licet [illegible] præiudicium superioris [illegible] *gl. fin. in cap. cum tempore. de arbitr. Abb. in cap. 1. num. 19. de sent. & re iud. & in cap. significasti. num. 11. de for. comp. in cap. dilectus. num. 18. de Capel. Monach. Ias. & Alberic. & alij DD. in l. si quis in conscribendo. C. de Episc. & Cler. Bald. in Auth. quas actiones. C. de sacros. Eccl. Guid. Papa decis. 36. & 63. Ang. de Clauas. Arm. in suis summis. v. exemptio, num. 5. & 8.* Hinc est quod pacta per Regulares inita licet non fuerint approbata à Congregatione ipsorum generali vel prouinciali, ligant ipsos Regulares. *cap. vlt. de pact. in 6.* & magis confirmat hanc doctrinam Constit. Leon. X. supra à nobis relata *præsertim in illis verbis.*

Pacta autem & conuentiones inter eosdem Fratres & Prælatos atq; Curatos pro tempore inita, valeant nisi per subsecutũ Capitulum proximum generale, vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.

Delinquentes autem Religiosi in casibus in quibus ex Ordinatione Concil. Trid. subduntur iurisdictioni Episcoporum, possunt ex cõmunicari, suspendi, interdici, vel alijs pœnis puniri per Episcopos, licet habeant priuilegia quod excommunicari non possint. *arg. tex. Conc. Trid. sess. 25. cap. 17. de Regul.* quia nimirum quoad contenta in dicto Concilio cessant omnes eorum exemptiones & priuilegia, *vt patet ex textu eiusdem. Conc. cap. vlt. sess. 25. cit de Regul. & ex Bulla. Pij IV. incip.* In Principis. *de anno 1565. 24. Febr.* qua reuocantur priuilegia Regularium quoad contenta in dicto Conc. Trid. *ita Genuen. in prax. loc. supra cit. cap. 59. num. 9.* 58.

In

In alijs autem casibus in quibus essent subiecti Episcopo Regulares, siquidem habeant priuilegia quod excommunicari non possint, non possunt excommunicari per Episcopum. *vt communiter DD. in cap. 1. de priuil. in 6.* nisi in casibus expressis, quorum aliquos supra notauimus. *vt in casu. cit. capti. 1. circa finem. de priuil. in 6.* vel in casu quo Episcopus esset in possessione talis iurisdictionis in ipsos. *Innoc. Abb. in cap. cum dilectus. num. 4. de rel. dom.* tunc enim si notoriè constaret de possessione, posset Episcopus etiam extraiudicialiter procedere ad censuras, nō vt iudex sed vt pars defendens ius suum. *Abb. in cap. cum venissent. à num. 10. de iudic. Felin. in cap. sacro. num. 6. de sent. excom. Suarez de cens. disp. 2. sect. 4. nu. 8.* neque appellatione impediri posset. *Innoc. in cap. venerabili. de cens. Abb. ib.* neq; absolutio ad cautelam tum concedenda esset, nisi aliqualiter doceretur de dubia vel mala possessione Episcopi, ne videlicet de facili eludatur potestas ordinariorum, cui suffragatur ius commune. *Innoc. in c. solet. de sent. excom. in 6. Rot. decis. 234. incip. si rector. & decis. 308. incip. si quis petat. in no. & decis. 115. in antiq.* E contra verò si Regulares reperiantur in possessione exemptionis cum titulo saltem colorato, in ea manuteneri debent quousq; de exemptione cognoscatur. *cap. 1. vt lit. pend. Innoc. Abb. ib.* cognitio aūt huiusmodi spectat ad Papam. *cap. cum venissent. de iudic.* & eo maxime quia ipse sibi eam reseruare solet in ipso priuilegiorum, quæ exemptis concedit, contextu. *vt videre licet in priuilegijs diuersis Regularibus concessis.*

Dato autem quod Regulares in casibus in quibus subduntur Episcoporum iurisdictioni, propter eorum priuilegia excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, poterunt tamen puniri alijs pœnis. *vt notat Abb. & communiter DD. in cap. cum Capella. de priuil. Similiter. DD. post gl. in cit. cap. 1. quantum ad ista. de priuil. in 6. Felin. in cap. dilectus. de off. ord. Gambar. de potest. Leg. lib. 8. c. fin. n. 77. Calder. cons. 8 de Reg. Rot. decis. 702. & 744. p. 1. diuers.*

59\. Ad extremum ponendū hic est, quod cum Regulares exēpti propter eorū priuilegia ab Episcopo excommunicari nō possint, nec ligentur statuto Episcopi excommunicationem annexam trahente: si tamen cōmittant aliquod delictū propter quod ex iuris cōmunis dispositione, vel ex Constitutionibus Apostolicis incurrent ipso facto excommunicationem, possint declarari per Episcopum & pro excommunicatis publicari, ad effectum vt euitentur à populo Diœcesis. *Clemen. 1. de priuil. §. 1. propositionem. ibiq; Card. num. 24. Abb. num. 22. Ioan. Andr. in cap. 1. de priuil. in 5. Aufrer. in Clem. 1. de off. ord. quæst. 10. vers. & licet Lap. Felin. in cap. non potest. nu. 3. de re. iudic.* vbi dicit exemptum sic excommunicatum citari etiam posse ad videndū declarari: concesso enim principali, videtur concessum accessorium. *l. cui iurisdictio. ff. de iurisd. omn. iud. c. præterea. cap. prudentiam. § sexta nol in. infin. de off. deleg.* præsertim cum sit sumenda informatio super excommunicatione incursa. 60. *Clem. fin. in n. gl. v. constiterit. de cens. & Clem. multorum. tun. gl. v. constiterit. de pœnis.* informari enim debet Ordinarius vt sibi constet. *Abb. in cit. Cle. 1. de priuil. n. 22.* idq; etiā audiendo, testes inquirendo, nisi possit constare ex informatione extra iudiciali. *gl. in Clem. fin. v. constiterit. de cens.* Imo vbi probabiliter dubitatur de excōmunicatione incursa, necessariò vocari

 ri

ri debet declarandus. vt notat *Abb. in Clem. 1. nu. fin. Clem. 2. nu. fin. de pœnit.*

Absoluere tamen non posset Episcopus Regularem exemptum ab excommunicatione sic incursa, licet aliàs suos subditos, si eandem excommunicationem incurrant aliqua ratione absoluere posset. *Suarez de cens. disp. 7. sect. 3. num. 9.* quia nimirum Regulares exempti non sunt illius subditi. *Abb. in cap. significasti. de for. comp. & in c. quoniam. de vit. & hon. Cler. Ang. Armil. verb. exemptio. num. 6. & 9.* Sed huiusmodi absolutio spectat ad Papam qui est Ordinarius exemptorum. *Abb. in Clem. penult. num. 11. de sent. excom. Felin. & Sicul. Ioan. Andr in cit. c. significasti. de fo. comp. Aufrer. loc. sup cit. quæst. 10.* vel ad superiores Regulares, qui etiã in casib. *c. 6. sess. 24. Conc. Trid. de ref.* suos subditos itidẽ Regulares absoluere possunt facultate ipsis concessa quodã rescripto Pij V *incip. Rom. de an. 1571. die 21. Iul.* quod refert *Confect. sup. cit.* & Suarez *de Sacrã. disp. 30. sect. 2. n. 7.*

In casibus tamen iure expressis posset etiam Episcopus absoluere Regularem licet exemptum, vt in casu iniectionis manus violentæ in Clericum. *cap. Monachi. de sent. excom. cap. religioso. eo. tit. in 6 Ioan. Andr. Anchar. ib.* vel si absoluat tanquam delegatus Sedis Apost. *Clem. cum ex eo. de sent. excom.* Et in casibus in quibus ipsemet posset excommunicare eosdem exemptos: eiusdem est enim absoluere cuius excommunicare. *cap. pastoralis. §. præterea. de off. ord. Abb. ib. eod. §. num. 1. & in cap. tuarum. num. 3. de priuil. Dec. ib. num. 13.* vel in casibus in quibus exempti possunt sibi eligere confessorem. *c. fin. de pœnit. & remiss. Host. in sum. eod. tit. §. cui confitendum, sub num. 22. Fed. de Sen. cons. 95.* Vel in casu quo superior Regularis absoluere non posset, & remitteret Regularem ad Episc. potestatẽ habentem ad absoluendum. *Suarez de Sacram. disp. 30. quæst. 2.*

Et hæc pro Visitatione Regularium dicta sint, qui licet absolutè visitari non possint, præterquam in casibus supra expressis, tamen cum Episcopus visitat suam Diœcesim & loca domicilijs Regularium vicina, an Regulares ibidem degentes in casibus præmissis iurisdictionem ipsius Episcopi concernentibus delinquant, inquirere potest; nimirum inquisitione præparatoria non solemni, 62 & sine aliqua exactione iuramenti. Sed si ex tali inquisitione inueniret aliquod delictũ quo daretur scãdalũ in populo, posset procedere etiã ad inquisitionem solemnẽ, vt vel ipse corrigat delinquentem Regularẽ, vel requirat correctionẽ ab ipsius superiore Regulari, *quod optimè deducitur decis. 740. Rot. p. 1. diuers.*

ARTICVLVS VII.

De Visitatione Sanctimonialium.

1 *Moniales gaudent priuilegijs Fratrum sui ordinis.*
2 *Moniales quoad clausuram subiectæ sunt ordinario.*
3 *Monasteria Monialium subiecta Sedi Apost. in omnibus subsunt Episcopo.*
4 *Moniales tenentur habere licentiam exeundi è Monasterio ab Episcopo in casibus, in quibus possunt exire.*

5 *Licen-*

Licentia ingrediendi Monasteria, per quem danda.
6 *Colloquentes cum Monialibus sine licentia non ingrediendo clausuram, quas pœnas incurrant.*
7 *Episcopus non potest ingredi clausuram Monialium, nisi ex causa iusta.*
8 *Episcopus debet explorare voluntatem Virginis de facienda professione.*
9 *Monialium numerum determinare spectat ad Episcopum.*
10 *Moniales vltra numerum, quomodo recipienda.*
11 *Tertiariæ quando non gaudeant immunitate Regulæ.*
12 *Abbatissa qualis eligenda.*
13 *SS. Eucharistia non debet asseruari intus claustrum Monialium.*
14 *In Visitatione Monialium quæ specialiter aduertenda.*

Oniales sub aliqua regula certa & approbata viuentes, priuilegijs fratrum eius regulæ cui sunt adscriptæ, gaudent, præcipuè verò Moniales Ordinũ mendicantium, quorum priuilegia fratribus & sororibus inuicem communicauit Leo X. Constitutione sua. *incip. Dudum per nos. an. 1519. 10. Decembr.*
b. relata apud *cit. Confess. fol. 160.* Aliquãdo tamen, vel ex fundationis modo, siue legitima præscriptione, seu alia quauis, vt diximus de ipsis fratribus, rationum, quæ in multis Monialibus quoque applicari possunt, subduntur iurisdictioni Episcopi, vel etiam ex aliqua speciali Sedis Apostolicæ ordinatione. Quomodo Monasteria Monialiũ subiecta olim curæ fratrum minorum Conuentualium S. Francisci, locorum Ordinarijs fuerunt commissa, & eorum gubernium dictis
a. fratribus penitus interdictum à Pio V. Const. ipsius. *incip. Cùm sicut accepimus. de an. 1568. 3. Iun. Pont. an. 3.* specialiter autem quoad clausuram omnes Moniales indifferẽter subiectæ sunt Episcopo, etiam illæ quæ à Regularibus reguntur, ita quod Episcopus quoad clausuram huiusmodi, eas semper visitare possit & cogere, vt ea diligenter obseruetur. *cap. vn. de stat. regul. in 6. cit. Conc. sess. 25. cap. 5. de reg.* Quod idem confirmauit Pius V. Const. sua, *quæ sequitur.*

Circa Pastoralis officij. & infra. Hac igitur perpetuo valitura Cõstitutione inhærentes etiam Constitutioni fel. rec. Bonif. Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit. Periculoso & decretis Conc. Trid. super clausura Monialium editis, authoritate Apostolica tenore præsentiũ statuimus, atq; perpetuo decernimus, vniuersis & singulis Moniales præsentes atque futuras, cuiuscunq; Religionis, ordinis, vel militiarum etiam Hierosolymitan. sint, quæ vel iam receptæ sint, vel in posterum in quibusuis Monasterijs, siue Domibus recipientur, & tacitè vel expressè Religionem professæ, etiamsi Conuersæ, aut quocunq; alio nomine appellentur, etiamsi ex institutis & fundationibus earum regula ad clausuram non teneantur, nec vnquam in earum Monasterijs seu domibus etiam ab immemorabili tempore ea seruata non fuerit, sub perpetua in suis Monasterijs seu domibus, de cætero debere permanere clausura, iuxta formam dictæ Const. fe. rec. Bonif. Papæ VIII. prædecess. nostri, quæ incipit. Periculoso. in Sacro Conc. Trid. approbatam & innouatam, quam nos authoritate præfata etiam approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia,

omnia, ac illam districtè obseruari mandamus. Quod si aliquæ Moniales forsan reperiantur, quæ cõsuetudine etiam immemorabili, aut instituto, vel fundatione regulæ suæ freta animo obstinato huic clausuræ resistant, aut quoquomodo reluctentur, Ordinarij vna cum superiorib. earum, omnibus iuris & facti remedijs compellant easdem tanquam rebelles & incorrigibiles ad præcisè subeundum dictam clausuram, & perpetuo obseruandam: mulieres quoq; quæ Tertiariæ, seu de pœnitentia dicuntur, cuiuscunq; fuerint ordinis, in congregatione viuentes, si & ipsæ professæ fuerint, ita vt solemne votum emiserint, ad clausuram præcisè vt præmittitur, & ipsæ teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, Ordinarij vna cum Superioribus earum horten-tur, & persuadere studeãt, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem & professionem eidem clausuræ se subijciant; quod si recusauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint scandalosè viuere, seuerissime puniantur. Cæteris autem omnibus sic absq; emissione professionis & clausura viuere omnino volentibus, interdicimus & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam prorsus in suum ordinem, Religionem, Congregationemuè recipiant.

Quod si contra huiusmodi hanc nostram prohibitionem & decretum aliquas receperint, eas ad sic viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarũ, quaslibet professiones & receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiam præsenti decreto irritas facimus & annullamus.

Porro ne Moniales vel Tertiariæ prædictæ propter hanc clausuram detrimentum aut incommodum aliquod in earum necessitatibus, maxime in pertinentibus ad illarum victum patiantur, sed vt eis opportunè cõsulatur, authoritate Apostolica præfata statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus Ordinarijs & Superioribus earum, vt curent colligi fidelium eleemosynas per Conuersas quæ non sint professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus cõtiguis, extra tamen Monasterium degant; & non ingrediantur clausuram aliarum Monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, & de earum domibus exire non possint pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia Ordinarij, vel earum Superiorum, & de cætero nulla alia Conuersæ professæ recipi amplius etiam de consensu suorum Superiorum, vel Prælatorum possint. Quod si aduersus hanc nostram prohibitionem receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita & inanis sit, prout ex nunc nullam, irritam facimus & annullamus. Quod si prædicto modo necessitatibus Monialium, & mulierum Tertiariarum prædictarũ succurri sufficienter non poterit, mandamus ipsis Ordinarijs & Superioribus earum, vt ipsi prouideant de alijs personis pijs, & Deo deuotis, quæ fidelium eleemosynas colligant, vel alias eo meliori & commodiori modo quo fieri poterit, etiam ex opere manuum ipsarum Monialium & mulierum prædictarum, arbitrio Ordinariorũ & Superiorum earundem, & prout eis congruentur expedire videbitur, prouideãtur & succurratur. Et ne propter Monialium numerũ excessiuum clausuræ obser-

obseruatio violetur, inhærentes etiam similiter dispositioni dictæ Constitutionis Bonif. & Conc. Trid. Decreto, Monialibus prædictis, & illorum Superioribus, & ordinarijs districtè inhibēdo præcipimus & mandamus, ne plures in earum Monasterijs recipiant, admittant, siue recipi & admitti permittant, quam ex proprijs reditibus ipsorum Monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commodè sustentari possint. Mandantes propterea in virtute sanctæ obedientiæ sub obtestatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuersis Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in ciuitatibus & Diœcesib. proprijs præsentes nostras literas publicari faciant, ac in Monasterijs Monialium sibi ordinario iure subiectis, in his verò quæ ad Romanam mediatè vel immediatè spectant Ecclesiam, sedis Apostolicæ authoritate vnà cum Superioribus eorundē Monasteriorum clausuram (vt præmittitur) quāprimum poterunt seruari procurēt, contradictores atque rebelles per censuram Eccles. appellatione postposita cōpescendo, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Ac vt hoc tam salutare decretum facilius obseruetur, omnes principes sæculares, & alios Dominos, & magistratus tēporales, rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum iniungentes, quod in præmissis omnibus eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs Monialium superioribus assistant, ac suum fauorem & auxilium præstent, ac impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant, præmissis Const. & ordinationibus Apostolicis statutis & consuetudinibus etiā immemorabilibus etiam per sedem Apostolicam approbatis, & confirmatis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis etiā in fundatione & institutione eisdē Monasterijs vel domibus & Monialibus sub quibuscunq; verborum formis & clausulis irritantibus, & alijs decretis quibuslibet concessis, confirmatis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis, quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis eorūq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quæuis alia expressio habēda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum insererētur pro sufficienter expressis habentes, quoad effectum validitatis nostræ constitutionis tantum derogamus, contrarijs quibuscunq;. Aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici aut suspendi non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Per hoc autem in Monasterijs exemptis Ordinarijs locorum, quoad alia nullam sibi credant iurisdictionem, vel potestatem aliquatenus attributam. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum, an. Incarnat. Dom. 1566. 4. Cal. Iunij, Pont. an. 1.

3 Monasteria verò quæ à Regularibus non reguntur, sed sunt sub immediata Apostolicæ Sedis protectione, non solum quoad clausuram, sed etiam in alijs omni-

omnibus ab Episcopo corrigi possunt. *Clem. attendentes. de stat. Monach. Trid. Conc. lo. cit. c. 9.* tanto magis Monasteria si quæ reperiuntur omnimode subiecta Episcopo, ab ipsomet in omnibus corrigi & gubernari debent.

4. Moniales item quæcunque etiam Regularibus superioribus subiectæ, etiam mendicantes, in casibus, quibus è Monasterio licitum est ipsis egredi, vltra licentiam suorum superiorum Regularium, etiam ab Episcopo licentiam egrediendi obtinere tenentur, ex Ordinatione Pij V. Constitutione sua *quæ sequitur.* in qua & causæ propter quas concedenda sit huiusmodi licentia egrediendi determinantur.

Decori & honestati omnium Sanctimonialium, quarum Iesus Christus Dominus noster sponsus est, vt in puritate & castitate superadificantes, in ipso fœliciter inhabitare valeant consulentes, ea quæ illarum existimationi detrahere possent, decet nos consulto summouere. Sane periculo & scandalo plena res est, ac Regulari obseruantiæ vehemẽter aduersatur, Sanctimoniales aliquando parẽtes, fratres, sorores, aut alios agnatos vel cognatos, nec non Monasteria, & alia filiationes nuncupata, etiam eis subiecta visitandi, aut infirmitatis causa, aliouè pratextu à Monasteriis exire, & per sacularium personarum domos discurrere & vagari, quo veluti colore eximiũ quoque honestatis & pudicitiæ decus in discrimen committunt. Vnde nos malo huic pro nostro Pastoralis officii debito salubriter occurrere volentes, inhærentes etiam Decreto Sac. Conc. Trid. de clausura Monialium disponenti, ac aliis nostris literis super huiusmodi clausura editis adiicientes, volumus, sancimus, & ordinamus, nulli Abbatissarum, Priorissarum aliarumuè Monialium, etiam Carthusien. Cistercien. Sancti Benedicti, & mẽdicantium, & quorumcunq; aliorum ordinum, etiam militarium, ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac praeminentiarum existentiũ, etiam è Regia, vel Illustri prosapia ortarum, de catero etiam infirmitatu, seu aliorum Monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum, aliorũuè consanguineorum visitandorum, aliauè occasione & pratextu, nisi ex causa magni incendii, vel infirmitatu lepra, aut epidemiæ, quæ tamẽ infirmitas prater alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiamsi pradicta Monasteria ab Episcoporum & Ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita & expressè in scriptis approbata sit, à Monasteriis prafatis exire, sed nec in pradictu casib. extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere. Aliter autem quam vt prafertur egredientes, seu licẽtiam exeundi quomodocunq; concedentes, nec non comitantes, ac illarum receptatrices personas, siue laicas aut saculares, vel Ecclesiasticas, consanguineas, vel non, excommunicationis maioris lata sententiæ vinculo statim eo ipso absq; alia declaratione subiacere, à qua pratei quam à Rom. Pontif. nisi in mortis articulo absolui nequeant. Et insuper tam egressas, quam prasidentes, & alios superiores pradictos, eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officiis, & administrationibus per eas & eos tunc

obten-

obtentis priuamus, & illas & illos ad obtenta, & alia imposterū obtinenda inhabiles, nec nō licentias & facultates, seu indulta, & priuilegia exeundi Monasteriis, & extra illa standi, à nobis seu alio Rom. Pont. Prædecessore nostro, ac Sedis Apost. Nuncijs, & Legatis, etiam de latere ac maiori pœnitentiario, aut ordinum Prædicatorum Superioribus, alijsq́; personis sub quibuscunq; tenoribus & formis, ac cum quibusuis restitutiuis, præseruatiuis, mentis attestatiuis, etiam nouam gratiam, & datam concedentibus, aliisq́; efficacioribus & efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusq́; & alijs decretis in genere vel specie, etiā motu proprio & ex certa scientia, deq́; Apostolicæ potestatis plenitudine, etiā Imperatoris, Regū, Ducum, & aliorū Principum, nec non S. R. E. Cardinalium intuitu & contemplatione; ac instantia, vel alias quomodolibet cōcessa, quæ prorsus abolemus, ac literas desuper cōfectas, & in posterum concedendas, & conficiendas, nullas & inualidas, nulliusq; roboris & momenti fore, nec illas habentibus & habituris suffragari posse; & ita per quoscunq́; Iudices, &c. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ. Kalen. Februar. 1570.

5. Dare licentiam ingrediendi Monasteria Monialium seu colloquendi cum Monialibus in Monasterijs Apostolicæ Sedi, vel Ordinariæ iurisdictioni subiectis, ad ipsummet spectat Episcopum. *id. Conc. loc. cit.* quoad Moniales tamen Regularibus subiectas sæpius declarauit. S. Congr. ad solos Regulares superiores pertinere concessionem licentiæ ingrediendi in causa necessitatis earum Monasteria. Sed tamen posset ita demū spectare ad Episcopum huiusmodi concessio licentiæ, si fuerit consuetudo loci legitimo præscripta, quod licentia huiusmodi vel à solo Episc. vel ab Episcopo & superioribus Regularibus co[...] obtineatur. *ac bis [...] cit. Guttierz lib. 1. can. q. c. 14. Eman. Rod. sup. cit. tom. 1. à quæst. 45.* & ita declarasse dictam S. Congreg. meminit *Quar. [...] verbo Monasteria Monialium. fol. 350.*

Quoad loquentes autem cum Monialibus non obtenta licentia ab Episcopo seu alio Superiori non ingrediēdo clausuram, aduertendum est, nullam contra tales pœnam esse impositam de iure cōmuni, sed eos illas tantum pœnas incurrere, si quas Episcopus statuerit, prout fere vbique pro delicto simili pœna excommunicationis Ordinarij fulminare cōsueuerunt. *Abb. in cap. Monasteria. de vit. & honest. Cler.* An verò [...]alis pœna, seu alia statuto indicta ligeteos qui accedunt Monasteria Monialium exemptarum, curæ Superiorum Regularium subiecta, videri potest. *P[...] de sen. cons. 2. & 99. Anchar. in cap. postulasti. quæst. 4. de so. comp. Dom. in cap. 1. de stat. Reg. in 6.* qui tenent affirmatiuè contra *Ioan. Andr. in cap. vt animarum. de Const. in 6. Calder. cons. 13. de for. comp. Bart. in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pig. act.*

Licentiæ autem huiusmodi ingrediendi Monasteria Monialium, non nisi ex causis necessarijs sunt concedēdæ. *Conc. lo. cit. cap. 5.* quin imò obtinentes licentiam ingrediendi ex causa, si ingrediantur pro libitu, & sine necessaria causa, adhuc incurrunt ipso facto excommunicationē Papæ reseruatam, ex Constitutione Greg. XIII. qua reuocantur omnes licentiæ ingrediendi Monasteria. *legitur apud Confect. cit. fol. 237. his verbis.*

Vbigratia, & infra: Authoritate præsen-

sentium reuocamus & abolemus omnes, & quascunq; licentias ac facultates in-[illegible] Monasteria, domos & loca Monialium [illegible] quorumuis Ordinum, quibusuis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & alijs cuiusq; status & conditionis mulieribus, etiam omnes & quascunq; licentias ingrediendi Monasteria, Domos, & loca ipsarum Sanctimonialium, quibuscunq; viris, etiam eiusdem status & dignitatis tam à praedecessoribus nostris, quam etiam à nobis, & Sedis Apostolicae legatis, aut alijs ex quibusuis quantumcunque vrgentibus causis, sub quibuscunq; tenoribus ac etiam derogatoriarum derogatorijs, reuocatorum restitutorijs, alijsq; efficacioribus clausulis, irritantibusq; & alijs decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deq; Apostolicae potestatis plenitudine, atq; ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumve Principum contemplationem vel supplicationem concessas, confirmatas, ac etiam iteratis vicibus renouatas: cassamusq; & annullamus litteras desuper confectas & processus habitos per easdem. Inhibentes eisdem qui illas obtinuerunt sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda, super qua à nemine nisi à Romano Pontifice (praeterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impartiri, ne ipsarum licentiarum praetextu Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeant; Abbatissis verò nec nō Abbatibus, Cōuentibus & alijs Monasteriorum vtriusq; sexus superioribus, & personis, quocunq; nomine vocentur, districtè praecipimus, sub eadem excommunicationis poena, nec non priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alijs imposterum obtinenda, ne in Monasteria, Domos & loca sua quēquā praetextu huiusmodi licentiarum & facultatum ingredi faciant vel permittant. Quin etiam sub eisdem poenis ipso facto incurrēdis prohibemus atq; interdicimus omnibus, & quibuscunq; personis Ecclesiasticis & saecularibus, ac etiam Ordinum quorumcunq; etiam mendicantium regularibus, ne praetextu licentiarum ab Episcopis vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantum ex Decreto Concil. Trid. tribuitur, ne Monasteria ipsa Monialium pro libitu, sed necessitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, neuè Moniales sub eisdem poenis illas aliter admittere praesumant. Non obstantibus, &c. Datum Romae ann. Incarnat. 1575. Idibus Iunij.

Quoad ingrediēda autem Monialium Monasteria per Episcopum seu alios superiores ius ingrediendi habentes non nisi cum iusta causa, edita fuit alia declaratio ab eodem Greg. XIII. *relata apud Confect. cit. fol. 241. vt sequitur.* 7.

Dubiis quae emergunt. & infra: Harū tenore authoritate Apostolica declaramus, Praelatos omnes tam Saeculares quā Regulares quibus cura & regimen Monasteriorum Monialium quouismodo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria praedicta, ita demum vti posse, si id faciant in casibus necessariis, & à paucis, iisq; senioribus ac Religiosis personis comitati. Quocirca vniuersos & singulos Episcopali seu maiori ac etiam Cardinalatus dignitate praeditos, nec non quorumuis ordinum Abbates

... ates, Priores, Ministros, ac alios quoscunq; superiores Regulares seriò monemus, vt facultate huiusmodi qui eã habent, præterquam in casibus vt præfertur necessariis neutiquam vtantur. Quod si contrafecerint, eadem authoritate Apostolica statuimus atq; decernimus qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contrafecerint, ingressu Ecclesiæ inter dictos, pro secunda à munere Pontificali, & à Diuinis suspensos, ac deinceps ipso facto absq; alia declaratione excommunicatos existere. Regulares verò omni officio ac ministerio priuatos, excommunicationi similiter subiacere. Non obstantibus, &c. Datum Romæ, anno 1582. 23. Decemb.

8. Explorare quoque voluntatem Monialis, antequam faciat professionem cuiuscunque Monasterij illa sit, pertinet ad Episcopũ, & præfecta Monasterij vno mense ante, de huiusmodi professione faciẽda significare debet Episcopo, alioquin posset suspendi ab officio ad libitum Episcopi. *Conc. cit. sess. 25. cap. 17. de Regul.* & declaratum fuit à Sacra Congreg. in vna Burgen. *his verbis.*

Congreg. Conc. censuit explorationem voluntatis puellarum profiteri volentium ad præscriptum decreti dicti. c. 17. vtroq; tempore, scilicet ingressus & professionis faciendæ, ad Archiepiscopum pertinere, quamuis Monasterium ab eius iurisdictione exemptum existat.

9. Determinare numerum Monialium vltra quam plures ad Monasterium recipi non possint, pertinet quoque ad Episcopum, in quibusuis Monasterijs etiam Regularibus subiectis, ex Constitutione Greg. XIII. *incip. Deo sacris. anno 1573.* in qua de eleemosynis applicandis Monialibus multa ordinantur, ad nostrum autem propositum faciunt verba eiusdem Constitutionis sequentia.

Eleemosynarũ verò prædictarum contributionem, & applicationem durare & valere decernimus, ac suos effectus ad plenum sortiri debere, donec numerus Monialium etiam Tertiariarum huiusmodi (quem per ipsos locorum ordinarios, etiam in Monasteriis ab eorum cura & regimine quomodocũque exemptis, cum illarum superiorum interuentu stabiliri, & ordinari, neque supra illum numerũ alias recipi posse, etiã de consensu suorũ superiorũ, volumus & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ Moniales, & Tertiariæ ex propriis redditibus Monasteriorum ipsorum, vel consuetis Eleemosynis se commodè sustentare queant, &c.

De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prædicto, edidit Sacr. Cong. Reg. ordinationem, *quæ reperitur apud Impressores Camerales*, tenoris sequentis.

Quemadmodum sacri olim Canones, & nouissimè sacrum generale Concilium Tridentinum summa ratione decreuit, vt in Monasteriis, & Domibus, tam virorum quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterũ conseruetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel cõsuetis eleemosynis commodè possit sustentari, ita quoque Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, quæ negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præest, cui antiquius nihil est quam salutaria huiusmodi decreta debita executioni demandari curare, sæpius locorum

Ordinariis rescripsit, vt certum numerũ in singulis Monasterijs Monialium, etiam cura Regularium seu militiarum subiectis, iuxta cuiusq; Monasterij facultates praescriberet, & si quae supra statutũ numerũ reciperetur, duplicem eleemosynam adferre, & supra numerarium locum tenere deberent. Verum quia in dubiũ plerũq; venit, num supra numeraria praedicta, aliquibus ex numero in quolibet Monasterio definito decedẽtibus, in eorum locum subrogari possent aut deberent, eadẽ Sac. Congr. quae peculiariter super ea re saepenumero rescripsit, prouidere volens, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore statuit, & declarat, Moniales quae supra numerũ in quolibet Monasterio constitutum recipiuntur, in locũ Monialium decedentium, intra numerum nequaquã subrogari, neq; impedimento esse, quin aliae in locũ earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeãt, quo in singulis Monasterijs Moniales intra numerũ possunt admitti: quin imò easdẽ sic supra numerũ receptas, supra numerarias semper quoad hoc remanere, etiãsi in caeteris ab alijs nihil differant, sed illis in omnibus pares & aequales, iuxta cuiusq; monasterij institutum esse debeãt. Declarat insuper eadẽ Sac. Cong. duplicis Eleemosynae nomine intelligi semper debere duplicatam summã eius, quae in receptione cuiusq; Monialis intra numerũ in quolibet Monasterio constitutum erogari pro tempore consueuerit, ita tamen vt vbi summa quae confertur minor est scutis ducentis, ibi saltẽ ratione duplicatae eleemosynae soluenda sint scuta quadraginta & non minus.

Eadem quoq; Sac. Congr. districtè prohibet, ne loca per obitum Monialiũ intra numerum decedentium pro tempore vacatura, cuiquam puellae ad habitum regularem recipiendae concedantur, neque promittantur, nisi sequuta vera & reali illorum vacatione, atque ita demum, & non antea de eis dispon, ac in Monialis demortuae locum, promissionem aut receptionem in Capitulo, seu quouis alio modo fieri iubet; dummodo tunc temporis puella ipsa recipienda, & aetatem habeat idoneam, & caeteras qualitates requisitas, quibus etiam praeditas esse debere vult eas puellas, quae supra numerũ recipiendae sunt, iam tunc, cum eis loca vel promittuntur vel dãtur. Si quid verò cõtra à quoquã fieri contigerit, irritum, & inane, ac nullius roboris vel momenti fore & esse decernit. Ac nihilominus Abbatissas, Priorissas, & alios quoscunq; monasteriorum Superiores, qui cuiusuis puellae receptioni vel admissioni, aut locorũ vacaturorum promissioni seu cõcessioni, aduersus praesentis decreti dispositionẽ consenserint, priuationis vocis actiuae & passiuae, alijsq; arbitrio eiusdẽ Congr. infligendis poenis, obstrictos & obnoxios fore declarat, saluis etiam semper in suo robore permanentib. alijs quibuscũq; ipsius congregationis decretis alias latis, praesenti decreto non contrarijs, praesertim circa Monialiũ admissionẽ & receptionem ad habitũ, & professionẽ, & circa eleemosynarũ depositionem solutionem, & erogationẽ in bona stabilia, quibus nullatenus derogare vult & intendit. Romae, die 6. Septemb. 1604.

Alex. Card. Florent.

Berlingerius Gypsius Secret.

Tertia-

Tertiariarum quoque curam committit Ordinario. Const. Pij IV. *incip. Cura Pastoralis*, supra relata.

11. Et tales hoc tempore posse prohiberi, ne maneant in communitate, nisi professionem emittant, respondit Sac. Congreg. Reg. Episcopo Leucen. *ann. 1595. 22. Ian.* Easdem non gaudere immunitate Ecclesiastica, si habitant in ædibus priuatis, tenerique in Paschate, & in morte à proprio Parocho recipere Sacramenta, respondit eadem Sac. Congr. Episcopo Rossanen. *11. Sept. 1584.* & Episcopo Mascensi. *26. Aug. 1597.* Alioquin gaudebunt immunitate & exemptione, si habuerint requisita expressa in responso S. Cong. Conc. *quod sequitur.*

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum consulta respondit. Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, aliosq; similes, ita demum Ordinis cuius tertia regula habitum assumpserunt, priuilegijs potiri, & ab ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranen. sub Leone X. quæ habetur sess. XI. in fin. Hoc autem voto mulierum, alia duo, sc. paupertatis & obedientiæ nequaquã includi. Quinimò huiusmodi mulieres, si vitam virginalem aut cælibem simpliciter expresseq; vouerint, etiam in consanguineorum & affinium suorum, aut proprijs domibus, vel seorsum habitantes supradictis priuilegijs ordinis. cuius tertia regulæ habitum deferunt, exemptioneq; ab Ordinarij iurisdictione frui debere, quemadmodum idem Leo postea declarauit, Constitutione edita die prima Martij. ann. 1518. Quod si fratres sororesq; tertij Ordinis quid amplius prætendant vigore consuetudinis, posse ius suum prosequi in iudicio Ordinario.

Hier. Card. Pamphilius.

In Monasterijs Ordinario, vel delegato iure sibi subiectis, electioni Abbatissarum, vel Priorissarum adesse debet Episcopus, & ad cancellorum fenestellam non intrando clausuram singularum vota excipere. *Conc. lo. cit. cap. 7.* 12. In qua electione aduertendum est, vt non minor quadragenaria eligatur, & quæ post professionem emissam ad minus octo annis laudabiliter vixerit; si verò talis nõ reperiretur, ex alio Monasterio esset eligenda. Et si hoc incommodum videretur, tunc ex eodem Monasterio illa quæ excesserit annum trigesimum, & ad minus per quinque annos post professionem laudabiliter vixerit, eligi posset. *Conc. lo. cit.* in Electione etiamsi si fuerint discordes, posse Episcopum nominare vnam quam magis idoneam iudicauerit, respondit Sac. Congr. Reg. Vicario Cremonen. an. 1592.

Prohiberi etiam debet, ne intus claustrum Monasterij Monialium SS. Sacramentum Eucharistiæ teneatur. *Conc. lo. cit. cap. 10.* & ne ostium habeant per quod in Ecclesiam ipsarum exteriorem introire possint, *vt in Const. Greg.* 13. *XIII. supra à nobis allegata.* In alijs circa visitationem Monialium occurrentibus ex Ordinatione Sac. Congreg. Regularium informare sese potest, prudens Visitator pro loci & temporis

exigentia, cuius vtilitati eandem ordinationem hic inserendam putauimus. impressam Romæ apud Impressores Camerales tenore sequenti.

14 Ordinationes quædam per Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardin. super Congregatione Regularium deputatos data Reuer. DD. Card. Visitatoribus Apostolicis Monasteriorum Sanctimonialiũ Ciuitatũ Neap. & Salern. sub die 2. Iunij 1589. & per eosdem Illustriss. DD. Cardinales reformata & modificata sub die 12. Iulij. 1592 vt eas perpetuo obseruari, & custodiri mandent & operentur.

In quolibet Monasterio non habeantur, nec permittantur plures crates ferreæ seu fenestræ collocutoriæ, quam vna, aut summum duæ.

Ita nullo modo in Ecclesia fiat, sed extra eas tantum.

In Monasterijs verò, in quibus hactenus laminarum vsus non est introductus, in fenestris collocutorijs ponantur binæ crates ferreæ introrsus altera, altera extrorsus, & distantes ab inuicem, saltem per spatium duorum palmorũ, vel totius crassitudinis muri: necnon spissæ seu strictæ, adeo vt nec puellæ manus per foramina trãsmitti possit. In qua exteriori crate figantur claui ferrei eminentes & acuti, ita vt locuturi facies, illi nequeat adhærere, & colloquentium verba exaudiri valeant.

In fenestellis confessionalibus configantur etiam laminæ ferreæ, scilicet cũ minutis foraminibus, è quibus nec ipsæ Moniales cernere vel spectare quemquã, nec à quoquam vllo modo cerni, aut spectari possint.

Fenestella vnde SS. Eucharistiæ Sacramentũ percipiunt, alta sit dimidiate palmo, lata verò integro, quæ binis foriculis, totidemq; seris & clauibus, alteris intrinsecus, alteris forinsecus occludatur.

Tam in ingressu, seu in habitu regulari suscipiendo, quã in professione emittẽda, velo suscipiendo, vel consecratione Monialium, in quibus Monasterijs Ordinis vel Regulæ S. Benedicti mos est, vt consecrẽtur, fas ne sit eis munera, xenia, dona, vel aliud quidlibet singularibus, vel particularibus Monialibus dare, vel erogare, sed quidquid à cognatis, vel affinibus donatur, vel offertur, id vniuersum tribuatur & referatur in cõmune, nec lauta, aut sumptuosa siue luculenta cõuiuia fiant, aut permittãtur, sed sobria tantũ, quæ Sacras Virgines deceat, spiritus corporisq; recreatio concedatur.

In quouis Monasterio eligatur quotannis Magistra nouitiarum, cui vni curæ sit illas instituere, nec eidem curæ, siue illis instituendis, mater ieræ seu Amita, vel quæuis alia etiã qualibet cognatione coniunctæ se immisceant vllo pacto.

Ad ianuam Monasterij, vestibulum sit binis foribus munitum, in quod Moniales nunquam intrent, dum fores exteriores vel apertæ sunt, vel mox aperiendæ, ne inde vnquam Moniales spectare, aut spectari possint.

Collocutorium interius locus sit seris occlusus, in quem nulla Monialiũ ingrediatur, nisi vocata, & à sua superiore venia et data, ibiq; auscultatrices huic muneri designatæ semper intersint & assistant, quæ quicquid dicatur, audire debeant, nisi futurus sermo secretum expostularet; quo casu de Abbatissæ seu Priorissæ licentia, propinquioribus consangui-

neis remotis arbitriu permitti posset.

Non scribant literas iniussu Superioris, scilicet Abbatissæ seu Priorissæ, nec dent, neuè ad eas missas recipiant, nisi ante ab eisdem fuerint perlectæ.

Presbyteris Confessarijs ab Abbatissis, Priorissis, vel alijs Præfectis Monasteriorum, statuatur æqua & idonea eleemosyna, siue prouisio, quæ ære communi Monasterij persoluatur, ijs autem vicissitudo munerum quantumuis exigui valoris, quæ sibi cum Monialibus possit intercedere, omnino interdicta sit, sub pœna perpetuæ suspensionis ab audiendis, tam illarum, quam quorumuis aliorum confessionibus, in quam ipso facto incurrant.

Nulla Monialis vel conuersa, dona, munera, & pecuniam, aut aliud quippiam, etiam charitatis, aut pietatis, vel eleemosynæ nomine siue intuitu, cuicunq; personæ tribuat, donet, aut largiatur, sed si ex aliqua iusta, vel rationabili causa aliquid dandum vel tribuendum visum fuerit, id à Præfecta seu Superiore Monasterij, & re communi fiat.

Præsertim verò caueatur, ne qua Monialis vel conuersa quicquam ex bonis Monasterij det, aut donet, nec ex eis quidem quæ in vsum suum assignantur, nisi de licentia Abbatissæ.

Neq; vllius generis bellaria, edulia, esculenta, ientacula, offellas, confectiones, & sirupata, vel alia similia quæcunq; conficiant aut coquant, vt illa vendiset, donent, aut largiantur, nisi de licentia Abbatissæ, & de rebus modica impensa, & in consanguineos tantum.

Moniales Officiales Monasterij in suis muneribus obeundis nihil nisi de re, & pecunia Monasterij expendant.

Denuncietur cunctis Sanctimonialibus, cuiuscunq; Ordinis Religiosas professas, quæ testamentum faciunt, vel de rebus sibi in vsum assignatis disponunt, mori & decedere proprietarias, illasq; censuris & pœnis à Sacris Canonibus, Regulis ac Ordinum & Monasteriorum constitutionibus, atq; alijs Ordinationibus cōtra proprietarios editis & promulgatis, subiacere ac obstrictas esse. Idemq; contractus & instrumenta in quibus Moniales ab eorum Monasterio emunt annuos reditus, quoad ipsa vixerint, vel etiam vt post ipsarum obitum alia succedat, & similia, nullius sint roboris vel momenti, sed irrita & inania, ac proinde ijs defunctis cuncta omnino Monasterio incorporentur, cui sunt reditus huiusmodi acquisiti.

In quouis Monasterio sit infirmaria communis, & vbi non fuerit, à Superioribus extrui vel fieri quamprimum curetur, etiam si res postulat sub censuris & pœnis eis bene visis: in eam autem recipere se teneantur in virtute Sanctæ obedientiæ omnes Moniales, & conuersæ tam professæ, quam nouitiæ ægrotæ, quibus opus sit medico: nec medicus quampiam secundò inuisat, nec inuisere permittatur à præfecta Monasterij, neq; medicinam præscribat extra infirmariam sub pœna excōmunicationis. Neq; etiam extra illam Confessarij Monialium deputati, cuiusuis audiant confessionem, sub pœna suspensionis ab illarum, & aliorū quorumuis confessionibus audiendis, in quam ipso facto incurrant. Si tamen aliqua Monasteria ob angustiam loci, aut nimiam paupertatem non possent ita sta-

tim extruere infirmariam, Ordinarius siue Superior visitet monasterium, & illis praescribat certum locum & assignet spatium temporis, intra quod omnino debeat exequi, & quo ad impẽsam necessariam pro fabrica, videat idem Ordinarius, & per eleemosynas, aut per alios sibi bene visos modos ei prouideatur, & quamprimum de his quae egerint Congregationem certiorem faciant.

Aegrotantibus autem & Infirmis, in Infirmaria decumbentibus, ex ea pecunia quae in eam causam, vt infra assignabitur, suppeditẽtur omnes sũptus & expensae pro victu, alimentis, lectulis, & medicis, & alijs rebus necessarijs ad illarũ morbos curandos ac valetudinem consequendam. In ea verò nulla audeat particulares sũptus sibi facere. Quocirca Visitatores & exinde superiores in Monasterijs in quibus huiusmodi subuentiones non ponuntur in communi deposito, assignabunt huiusmodi infirmariae communi reditus sufficientes, tam ex communi mensa Monasterij, quam ex assignatis rebus, censibus & bonis ad singularum seu particulariũ Monialiũ vsum siue sustentationem; pro ea rata tamen quae eis videbitur huic negotio satis esse.

Eligatur autem Monialis sollicitudine, sedulitate, & charitate praestans, quae aegrotantium sororum cum omni studio & pietate curam gerat, fideliterq́; pecuniam sibi commissam administret, cuius rationem reddere tenetur.

Ei autem constituantur tot Moniales Conuersae auxiliares, quot videbuntur ei muneri satis esse.

Nulla audeat accedere ad infirmariam tanquam aegrotans, vel infirma nisi febri, vel alio morbo laboret, quem ibi curare oporteat de consilio medici, qui ad restitutionem expensarum in foro conscientiae teneatur, si cui huiusmodi consilium dederit vbi opus non erit.

Omnes fenestrae vel foramina quae fuerint in claustrorum parietibus, è quibus Moniales foras spectari possint, omnino occludantur, permissis solis fenestris aliquibus ad lumen excipiendum necessarijs, quae tamen tales sint ne inde vllo modo prospici aut prospicere queant. Monialibus & earum Ecclesijs non permittatur cantus figuratus, sed tantum firmus; ac praeterea etiam ex omnibus Monasterijs omnia instrumenta musica (exceptis organis, quae in exteriori Ecclesia permittuntur) tollantur.

Solae Moniales officium diuinum in suis Ecclesijs celebrent, ita vt nulla Regularis vel Saecularis, aut alia qualibet laica persona ad id quomodolibet se ingerat, sed tantum Sacerdotes, & Clerici deputati vel deputandi ab Ordinario, siue Superiore pro celebrandis Missis in die solemnitatis Monasterij, ad ea sua munera obeunda quae sint ex vsu necessario Ecclesiae, cuiusmodi sunt Missae celebratio, benedictiones & his similia, quae per Moniales expediri non possunt, accedant.

Nulla Monialis vel Conuersa, vel quaeuis alia persona etiam quae non sit de Monasterio, audeat alias priuatas sibi missas celebrari facere in Ecclesijs Monasteriorum Monialium, praeter eas quae à Capellanis deputatis communibus impensis Monasterij celebrandae sunt.

Quia verò in quibusdam Monasterijs quam plurimae Missae, quae magnum Sacerdo-

cerdotum numerum requirunt, celebrari debent ex testamentis vel relictis & alijs dispositionibus, & nihilominus defectu Capellanorum, aut Monasteriorum paupertate, vel alia de causa omittuntur, vel ommitti oportet, mandatur Dominis Visitatoribus, & successiuè Ordinarijs, & Superiorib. vt ei rei opportunè prouideant iuxta decreta Sac. generalis Conc. Trid. & Prouincialis Syn Neap. aut alia meliori ratione consulentes, ac referant huic Sanctæ Sedi.

Nulla Monialis vel Conuersa cum aliquo Aduocato, Procuratore, Sollicitatore, Exactore, alioque negotiorum gestore quodcunq; negotium, causam vel litem pertractet, nisi cum solis ijs qui pro communibus negotijs, causis, & litibus Monasterij procurandis, & defendendis deputati sunt, & de licentia Præfectæ eiusdem Monasterij.

Vectores qui vinum pro vsu Monasterij, vel etiam aquam Balneorum pro infirmis conuehunt, Monasterium ingredi, nisi interdi, nullatenus permittantur.

Ad conficiendum panem vel etiam ad cernendam farinam nemo in Monasterium intret, quod si alia de causa necessaria & vrgenti intrauerit, istiusmodi operam ne præstet.

Abijciantur è Monasterijs omnes Catelli.

Collocutoria exteriora fores non habeant quæ possint occludi, sed omnia pateant.

Ianitrices & quæ Sacristiæ curam habent, & Comitatrices quæ ingressos comitantur, quadraginta annis non paucioribus natæ sint.

Comitatrices Confessarios, medicos, chirurgos, & alios quos ex necessitate intra claustra pro tempore admitti oportet, vbi ingressi fuerint, semper comitentur.

Omninò assignetur Confessarius extraordinarius iuxta Decretum Sac. Generalis Conc. Trid. quem quæuis Monialis adire teneatur, cui tamen liberum sit illi sua peccata confiteri vel nō confiteri.

Ne quicquam commodato accipiant pro ipsarum Ecclesiis vel Oratorijs ornandis, sed proprio sint ornatu contentæ, quem nec alijs commodent.

Omnes Conuersæ rei communi Monasterij inseruiant. Conuersæ autem particulares nulli Monialium concedantur, & quæ iam concessæ sunt, in communitatem redigantur; sed si quæ vel propter infirmitatem, morbum, aut senectutem particulari ministerio indigeat, Abbatissa vel Præfecta Monasterij ex eisdem Conuersis communibus, vnam pluresuè assignet, prout opus fuerit, ad nutum tamen ipsius reuocabiles, & ex industria aliam vel alias vicissim ad tēpus substituat, vt necessitati vniuscuiusque sit consultum, & priuato, seruitio nequaquam illarum quapiam addicta seu assignata sit aut addici possit.

In Conuersas non recipiantur in quoque Monasterio plures tertia parte aliarum Monialium, vel ad summum nonnisi duæ ad rationem quinque Monialium. Vbi verò consuetudo est, vt ea proportio non expleatur, sed minor sit numerus Conuersarum, ea vtpote laudabilior obseruetur.

Famulæ sæculares quæ in Monasterijs pro illarum seruitio & ministerio degūt, omni-

omnino dimittantur, nec habitum suscipiant, nisi prius extra Monasterium dimissæ ab Ordinarijs illarum voluntas fuerit explorata, iuxta prædicti Sacri Conc. Trid. Decretum, quod tamen fiat omnino gratis, neque sint supra numerum proximè definitum.

Tam Moniales quam conuersæ suam quæq; cellam habeat, nec in vna plures commorentur, neque vna cum alia, sed seorsum qualibet in suo lectulo dormiat seu quiescat.

Non recipiatur Monialis vel Conuersa in quoduis Monasterium, nisi in eo singula singulis Monialibus, & conuersis propria cella, quæ siue ex muro vel cemēto, siue ex tabulis, siue tela in communi dormitorio distinguantur, assignata sint, & actu eas inhabitent, & vacua supersit propria cella pro recipienda in Monialem vel conuersam.

Visitatores numerum Monialium, ac etiam conuersarum, iuxta supra dictam rationem in quolibet Monasterio certum definiant, ex facultatibus & redditibus, qui à Monasterio in communi possidentur, & ex consuetis eleemosynis, statuentes in Monasterijs ciuitatis Neapol. pro singulis Monialibus annuatim quinquagenos ducatos, quadragenos autem pro singulis conuersis, quæ tamen præscriptā portionem non excedant.

Verùm vbi Monasterium aliquas in moniales supra numerum definitum recipere voluerit, id quidem conceditur, si fuerint cella pro eis, vel aliud ex prædictis non obstiterit, & in dotem præterea, vel eleemosynā à singulis assignetur præsens pecunia, ex qua saltē possit emi annuus reditus ducatorum sexaginta sex illius monetæ in absolutū monasterij cōmodum & vtilitatem conuertendus, & inalienabilis ac perpetuo retinendus. In Monasterijs verò Salernitanæ ciuitatis (obseruatis conditionibus cæteris iam dictis) Domini Visitatores taxent certam annuam quantitatem redituum pro loci & personarum qualitate.

Nulla vnquam recipiatur in Monialem, nisi prius Parentes, Fratres, vel ij, ad quos eius cura spectat, promptam habuerint vniuersam pecuniam pro dote vel eleemosyna consueta, ex qua puellæ nomine annuus reditus ematur accedente Monasterij cōsensu, cui huiusmodi reditus alimentorū causa vsq; ad professionis diem cedat, ea verò sequuta successionis iure integer acquiratur.

Cum verò Regularis viuendi ratio & optimi instituti, & tuta via qua ad omnē perfectionis gradum ascenditur, sit vita communis, nihilq; proprij possidere, nec pecuniam tractare, ne eam quidem quæ in vsum cuiusq; conceditur, districtè præcipiatur & mandetur, vt si quæ Moniales huiusmodi sanctam & regularem viuendi rationem elegerint, & omnia bona, reditusuè quouismodo ad vsum concessa, vel reseruata à se abdicauerint, & Monasterio cesserint, Abbatissa, Priorissa, vel alia Præfecta Monasteriorum renunciationem huiusmodi recipere omnino teneantur, & ex Monasterij bonis & reditibus seu introitibus, in his quæ ad victum & vestitum, & reliquam vitæ sustentationem pertinent, illis præcipuè prouidere, & ita opportunè omnia subministrare, vt nulla re indigere permittantur; si quis autem vel si qua intra, vel extra Monasterium talem pium viuendi vsum

vsum, dicto vel facto, nutu vel signo exturbare, reprehendere, aut quouis modo impedire, maligno spiritu instigante præsumpserit, Superiores in eum, eamuè maledictionem æternam, & excommunicationis sententiam, & iam ipso facto incurrendam comminari & infligere possint. Quinimò omnibus dictorum Monasteriorum Superioribus & Præfectis in Domino iniungatur, vt prædictarum Monialium piè & religiosè viuentium, singularem curam gerant, vtpote quæ sub speciali protectione Sanctæ Sedis Apostolicæ, & nostræ Congregationis existunt. Et vt tuta viuendi ratio dante Domino amplificetur, de cætero in prædictis Monasterijs, nulla ingressura Monasteriũ recipiatur, & admittatur aliquo modo in Monialem vel Cõuersam, nisi promiserit cõmunis vitæ institutum prædictum amplecti, & iuxta illud perpetuo viuere, vbi verò ingressa fuerit, vna cũ alijs Monialibus eiusdem instituti & obseruantia adiungatur, & cum eis viuat. Confessarij etiam sedulo hortentur, ac moneãt Moniales, vt prædictum communis vitæ institutum, & tutam Deo seruiendi vitam sequantur.

In Monasterijs, in quibus similiter retinentur hactenus prouisiones & subuẽtiones, & non omnia in communi conferuntur, concedatur licentia accipiendi aliquam subuentionem, de manibus tamen Abbatissæ, seu Præfectæ Monasterij, siue Depositaria, ad nutum tamen Abbatissæ siue Præfectæ prædictæ, pro suis Religiosis necessitatibus, quæ verò supersunt Abbatissa erogare teneatur in communes vsus Monasterij: Ac Ordinarij siue Superiores Monasterii quotannis exigant rationem à Depositaria & Abbatissa, seu Præfecta, prædictis de huiusmodi prouisionibus, subuentionibus, & depositis, & in eas transgredientes, grauiter animaduertant.

Vt autem ad Dei gloriam, & Monialium in Domino profectum, & animarũ salutem supradictæ Ordinationes debita deuotione & reuerentia suscipiantur, vniuersis & singulis Reuerendis Abbatissis, Priorissis, ac aliis Præfectis & Superioribus Monasteriorum, ac Monialibus & Conuersis, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub priuationis officiorum, & perpetua inhabilitatis, ac vocis actiuæ & passiuæ, atque aliis censuris Ecclesiasticis, & pœnis etiam ipso facto incurrendis respectiuè (in casibus tantum à Congregatione præscribendis, quoad censuras, scilicet) ac alias iuxta facultates dictis Dominis Visitatoribus concessas, districtè præcipitur & mandatur, vt omnia & singula in eisdem Ordinationibus contenta obseruent, & exequantur, ac obseruari & exequi faciant.

Præterea Dominus Ordinarius Neap. eiusq; Vicarius & Officiales in Spiritualibus Generales, & prædicti Domini Visitatores Apostolici, nec non & alii Superiores Regulares, ad quos Monasteriorũ cura quomodolibet spectat, studeant vt hæc omnia inuiolabiliter obseruentur: transgredientes verò prædictis censuris Ecclesiasticis & pœnis, etiam inuocato adhoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, ac aliis prout eis videbitur iuris & facti remediis opportunis exerceant, & castigent, cum facultate declarandi Abbatissas, Priorissas, & alias Præfectas culpabiles repertas, incurrisse in pœnas

etiam priuationis officiorum & inhabilitatis ad ea, atq; illas sic declaratas deponendi & puniēdi, ac alias idoneas illarū loco subrogandi & sufficiendi, quæ Regularis disciplinæ zelo accensæ, huic reformationi insigilare possint & velint.

E Monasteriis S. Mariæ Angelorum, S. Mariæ Consolationis, Sancti Anton de Padua, & S. Mariæ Magdalenæ Neap. Ciuitatis, emittātur omnes, & quæcunq; puellæ atque sæculares mulieres, quæ educationis vel alia quauis causa in eis morantur non obstantibus quibuscunq;.

In monasterio S. Mariæ Angelorum, S. Mariæ Consolationis, & S. Antonii de Padua, nulla de cætero admittatur in Monialem, vel Cōuersam, nec Religionis habitum suscipiat sub pœna priuationis ipso facto officiorum, & vocis actiuæ & passiuæ, tam per Abbatissam, quam per Discretas, quæ huic rei auctoritatem vel assensum præbent incurrenda. Ac insuper illius receptio & professio inde sequuta, irrita sit & inanis, ac nullius sit roboris vel momenti. Sed & quæ de facto inposterum iam recepta fuerit de Monasterio eiiciatur.

Idem quoque obseruetur in Monasterio S. Mariæ Magdalenæ, cum propter loci insalubritatem & alias iustas ac rationabiles causas Dominis Visitatoribus datum fuerit in mandatis, vt ipsi habita ratione redituum, tam communium, quā particularium, seu in proprios vsus assignatorum tantum, ex reditibus Conuētui, seu mensæ monialium tribuatur, quātum videatur satis esse ad illarum congruam sustentationem, quod autem superest futuro Monasterio extruendo reseruetur. Datum Romæ in Sac. Congreg. super Regularibus habita, die 2. Iulij. an. 1589.

F. Mich. Bonell. Card. Alex.

Episc. Alban.

Georgius Palearius Secret.

Romæ apud Paulum Bladum Impress. Cameralem. 1592.

Exortis autem diuersis dubijs super præmissis ordinationibus, emanarunt declarationes sequentes.

M. D C. Die 6. Maij. Facta relatione Sanctissimo D. N. decreuit. Ad primum & secundum, vt curet Illustrissimus D. Cardinalis Archiepiscopus decreta reformationis Apostolicæ inuiolabiliter seruari, & executioni mandari, præsertim quæ de duplicibus cratis ferreis, in cap. 2. & quæ de vita communi in 45. & 46. disponuntur, hoc addito, vt Moniales teneantur præstationes omnes ipsis assignatas Superioribus fideliter notificare & consignare in certo libro notandas, & per cōmunes Officiales Monasterij exigendas adhoc, vt in vsu ipsarum Monialium pro singularum Religiosis necessitatibus, de mandato Abbatissæ, seu alterius Superioris per ministros publicos & cōmunes Monasterij, in totum vel pro parte, vt opus erit quotannis erogentur.

Ad tertium prouisum.

Ad quartum, vnicuiq; Monasterio vnicus tantum Confessarius Ordinarius assignetur, sed per annum ter, aut quater alius extra Ordinem ad præscriptum Sacri Concilij Tridentini offeratur.

Alex. Cardinalis Floren.

Locus Sigilli.

Bernardinus Episc. Auersanus Secret.

Sequun-

Sequuntur literæ ad Dominum Cardinalem Archiepiscopum Neap.

Illustrissimo & Reuerendissimo Signor mio osseruandissimo.

Nostro Signore istesso ha voluto vedere, & essaminare le scritture mandate da V. S. Illustriss. è date à nome delle Monache sopra l' osseruanza de' Decreti della riforma de' Monasterij di cotesta Citta; Et essendo assai chiari li Capitoli. 45. & 46. dell' Ordinationi generali; sua Santita vuole, che s' osseruino, come cantano, ne si aggiunga obligo doue non è. E circa la difficolta che consiste in torno l' vltimo Decreto fatto, alli. 6. di Maggio. 1600. Come s' habbia da pratticare, sua Beatitudine hà ordinato si dichiari à V. S. Illustrissima, che sia lecito all' Abbadessa è Superior à ciascuno Monasterio di permittere alle Monache, che possa ciascuna di esse spendere qualche cosa delle souuentioni che li vengono date senza passare per le mani de ministri communi de Monasterij, è senz' obligo d' hauerne à rendere altro conto come saria à ragione di vn scudo il mese per seruitij minuti; pur che s' osserui nel resto il Decreto comesta. E ben che quanto alla vita commune non intenda sua Santita che le Monache professe prima della riforma lequali non eleggono volontariemẽte siano astrette ad accettarla, come non le obliga meno il sudetto. Capitulo. 45. cosi commanda che non si riceuano nell' auenire in modo alcuno Monache all' habito, ne alla professione se non sotto la intiera riforma & osseruanza della vita commune; è cosi in ciascuno de sudetti casi. V. S. Illustriss. si compiacerà ordinare che sia esseguita la santa mẽte di sua Beatitudine, è le bacio humilmente la mano. Di Roma il di. 8. di Marzo. 1602.

Di V. S. Illustrissima è Reuerendissima

Humiliss. Seruitore

Il. Cardinale di Firenze.

Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa VIII. Ad tollenda dubia & difficultates ortas super executione & obseruatione Capitulorum 45. & 46. Constitutionum super regimine Monialium Ciuitatis Neapolitanæ declarauit, ac decreuit Capitulum 45. obseruandum fore totũ vt iacet in Monasterijs, in quibus iam fuit introducta, & acceptata à maiori parte Monialium vita cõmunis, in alijs verò, in quibus retinentur hactenus prouisiones & subuentiones, in illa parte tantum, in qua mandatur, vt si quæ Moniales huiusmodi sanctã & Regularem viuendi rationem elegerint, & eorum bona à se abdicauerint, & Monasterio cesserint, Superior Monasterij renunciationem huiusmodi recipere, & ex Monasterij bonis in his quæ ad victum & vestitum, ac reliquam vitæ sustentationem pertinent, illis prouidere teneatur. Moniales verò, quæ post easdem Cõstitutiones receptæ fuerint, vel in posterum admittentur in eisdem Monasterijs, in quibus subuentiones retinentur, nullatenus inuitæ cogantur ad vitam communem, sed teneantur obseruare Capitulum 46. cum declarationibus inde secutis, sub die 6. Maij. 1600. & 5. Martij præsentis anni 1602. Illæ autem Moniales quæ in eisdem Monasterijs reperiebantur professæ ante Constitutiones, quibus

idem Capitulum 46. obseruare non placuerit, priuata sint omnino voce passiua, donec resipiscentes, tam sanctum institutum acceptauerint. Easdem porro Constitutiones omnes innouans sua sanctitas mandauit, in cæteris omnibus obseruari, & executioni demandari. Romæ, 26. Iunij 1602.

Alex. Card Floren.

Locus Sigilli.

Hieronymus Agucchius Secret.

ARTICVLVS VIII.

De Visitatione quorumuis exemptorum, & de modo in Visitatione seruando.

1 *Exemptos quosuis quomodo possit visitare Episcopus.*
2 *Exemptio est odiosa & strictè interpretanda.*
3 *Inquisitio qualis in Visitatione facienda.*
4 *Testes in Visitatione quales admittendi.*
5 *Delicta ex Visitatione comperta qualiter punienda.*
6 *Visitatio non potest impediri recusatione iudicis vt suspecti.*
7 *Appellatio quomodo possit interponi in causis correctionis morum.*
8 *Appellari potest si Iudex modum excedat in correctione.*
9 *Purgatio Canonica quando iniungenda.*
10 *Pœnæ omnes Iudici sunt arbitrariæ.*
11 *Appellari potest cum agitur de correctione morum processu iudiciali seruato.*
12 *Archidiaconus quomodo visitare possit.*
13 *Archiepiscopus non potest visitare Diœcesim Suffrag. nisi causa cognita in Conc. Prouinciali.*
14 *Visitator quid possit recipere à Visitatis.*
15 *Procuratio non debetur dum visitatur Clerus ciuitatis vbi sita est Cathedra.*
16 *Hospitalia ad procurationem non tenentur.*
17 *Procuratio hoc tempore præscribi potest.*

1. VLtra præmissa visitare potest Episcopus quoscunque Clericos Sæculares exemptos, Prothonotarios Apostolicos, Capellanos Regios, Acolithatus, Comitis Palatini, seu alicuius militiæ vel hospitalis titulis insignitos, dummodo actu militiæ seu hospitali cui adscripti sunt non inseruiant. *cap. 1. de priuil. in 6.* Item & residentes in Curia Romana & familiares Cardinalium: isti enim ratione beneficiorum Diœcesano in cuius Diœce. beneficia obtinent subijciuntur. *cit. Conc. sess. 24 cap. 11. de ref.* & si resideant, etiam in persona in causis delictorum & correctionis morum ab eodem Diœcesano, siue in Visitatione, siue extra Visitationem puniri possunt. *id. Conc. sess. 14. cap. 4. de ref.* Tanto magis si exemptus quis sit ratione certi loci,

loci, & maneat in alio loco non exempto, tunc enim exemptione defendi non poterit, cum exemptio certi loci non extendatur vltra locum. *cap. cum Capella. de priuil. Abb. ib. num. 2.* exemptio enim cum sit iuris ordinarij priuatiua, est odiosa, & ideo de vno loco ad alium non dilatanda, sed restringenda. *Abb. loc. cit. num. 5. Felin. in cap. cum omnes. de constit. Card. in Clem. 2. §. ab olim. quæst. 2. de sepult. Belam. cons. 20. col. 4.* Tanto magis exempti subiecti sunt Visitationi Ordinariorum, si in eorum priuilegio nulla fiat mentio Visitationis, simplex enim exemptio non eximit à Visitatione. *Innoc. Ioan. Andr. Abb. in c. cit. cum Capella. Soc. de Visit. lib. 6. q. 14. Rot. decis. 736. & 744. p. 1. diuers.* & quomodo discerni possit, vt exemptus quis sit à iurisdictione Ordinarij, sequenda doctrina. *tex. cap. ex parte. in fin. de priuil. cap. si Papa. eod. tit. in 6. Mascard. de prob. concl. 713.* quidue tenendum sit lite pendente videndus *Cassad. decis. 5. de priuil.* sumenda nimirum summaria informatio de exemptione, & si apparuerit bene fundatam, supersedendum, sin minus insistendum iurisdictioni ordinariæ. *Angel. in sum. verb. exemptus. §. 4.*

Iurisdictionem Ordinarij contra huiusmodi exemptos Prothonotarios habitum non deferentes, aliosque Curiales vel familiares Cardinalium actu familiaritatem non exercentes, concesserat etiam Leo X. Constitutione sua. *incip. Regimini. anno 1515. 4. Nonas Maij,* in Conc. Lateran.

Ecclesias item quæ nullius sunt Diœcesis, vicinior Episcopus, vel quem semel elegerint, visitare potest. *Conc. loc. cit. cap. 9.*

Modus aũt in inquirendis defectibus & delictis tenendus est, vt de statu generali Ecclesiæ inquiratur, & non in specie de delictis rectoris: *Specul. lo. cit. de inqu.* & vt procedatur de plano nulla seruata forma iudicij. *cap. olim. de accusat.* secreto etiam examinandum est, & nullum iuramentum ab examinatis exigendum. *cap. Romana. cit.* super quo extat etiam rescriptũ Sac. Cong. Conc. *tenoris sequent.*

Congr. Conc. censuit. in Visitatione quando fit inquisitio quæ præparatoria vocatur, non licere Episcopo ad detegenda Visitatorum peccata per edicta publica monere homines sub excommunicationis pœna ad reuelandum neque in ea exigere iuramentum à visitatis.

Ex quo tamen reuelaretur sine iuramento aliquid corrigendum, posset Visitator pro maiori verificatione super illo particulari exigere iuramentum. *gl. in cit. cap. Romana. §. sanè.* vel in genere posset exigi iuramentum, vt dicant si quæ sciunt in Ecclesia reformanda, tam in capite, quam in membris. *cap. qualiter. de accus.*

In huiusmodi item generali inquisitione admittendi sunt quicunque deponere volentes, etiam criminosi & qui alias à testimonio essent repellendi. aduertere tamen debet Visitator an ex odio deponant, vel ex auditu seu fama tantum, vt ex similibus deponentium circumstantijs iudicium suum moderari sciat. *Host. loc. cit.*

Visitatio is absoluto processu ordinare solet Visitator aliqua, quæ corrigenda duxerit & iniungere Ecclesiæ rectori, vt ea intra assignatum terminum exequatur. Delicta etiam si quæ detecta sunt punire debet.

Et quidem si accusatus fatetur deli-

ctum, mitiori pœna puniendus est; nimirum non pœna ordinaria sed arbitraria, hæc enim propria est pœna iudicij
5. inquisitionis seu correctio. *cap. presbyterum. 50. distin. cap. non dicatis. 12. q. 1. cap. qualiter. cit. & cap. inquisitionis, de accus. Abb. cons. 25. p. 1.* Tanto magis quod Visitatio potius fit per modum fori pœnitentialis quam contentiosi, nec in ea præcise puniendi finis intendendus est sed corrigendi & salutaris pœnitentiæ iniungendæ. *ita Imol. in cap. Romana. de cens. in 6. cit.*

Huiusmodi quoque correctio appel-
6. latione vel recusatione iudicis vt suspecti non potest impediri. *Abb. in cap. licet. num. 1. de off. ord. cit. Conc. sess. 24. cit. cap. 10. de ref.* hocque idem fuisse declaratum à Sac. Congr. Conc. testatur Genu. *in sua prax. cit. c. 21.* quoad effectū videlicet suspensiuum quoad effectum enim diuolutiuum appellatio non est prohibita, ex voto eiusdem Sac. Congr. *vt sequitur.*

7. *An decretum cap. 10. sess. 14. sustulerit appellationem deuolutiuam.*

Congregatio censuit non sustulisse deuolutiuam sed suspensiuam tantum.

Et si in correctione excedatur modus,
8. ab huiusmodi excessu posset etiam appellari. *Dec. in cap. cum venissent. num. 49. de iudic.*

Pro crimine etiam à quo quis alias fuit legitimè absolutus, iterum puniri nō debet. *c. de his. loco cit. de accus. Abb. ib. arg. tex. l. si cui. §. ijdem. ff. de accusat.*

Quod si accusatus in negatione persistat, & fuit dispositum contra ipsum de fama & credulitate tantum, nec adsit modus quo probari posit facti veritas, adsit tamen infamatio seu scandalum &
9. non leuis præsumptio, iniungenda est Canonica purgatio. *c presbyter. 2. q. 4. c. inquisitionis. cit. Felin. in cit. c qualiter. num. 9. de accusat.* quod si in purgatione defecerit, pro confesso haberi debet. *c. cum P. & c. inter. de purg. Canc.*

Si autem negat accusatus & fuit depositum de certitudine facti, & grauis sit orta infamia vel scandalum, seu agatur de præiudicio tertij, reseruandus est ad iudicium ordinarium, & contra eum per modū accusationis ab aduocato fisci Episcopalis procedi debet; & tum demū deueniri potest ad inquisitionem specialem, in qua & iurare testes, & non nisi legitimi admitti debent; nam tunc potest si velit accusatus excipere contra testes, potest petere probationum copias, & omnibus defensionum remedijs vti. *Host. loc. cit.* Pœna etiam ordinaria & à iure statuta hoc casu puniri debet delinquens, non autem arbitraria, *cap. qualiter. cit.* Licet hoc tempore omnes pœnæ sint iudici arbitrariæ, & omnes pœ-
nas legum pro circumstantijs delictorū 10.
& locorum iudex moderari potest. *Host. in sum. cit. de pœniten. num. 6. Boer. decis. 289. n. 7.*

Detineri etiam hoc casu potest, sub custodia reus, interim dum formatur processus, si sit suspectus de fuga. *cit. Conc. sess. 25. cap. 6. de reform. adhoc. Abb. in cap. vt fama. num. 7. de sent. excom.*

Hoc eodem casu cum proceditur cōpilato processu, recusari potest iudex vt
suspectus, & ab eo licitè appellatur ap- 11.
pellatione non solū deuolutiua, sed etiā suspensiua, neque tunc procedit dispositio. *cit. c. 10. sess. 24.* appellatione enim correctionis morum, non intelligitur correctio quæ fit seruato iudiciali processu. *Genuen. loc. cit.*

Non solum autem per se ipsum visitare potest Episcopus, sed & per delegatũ, quod ipsi iura concedunt in casu iusti impedimenti. *cap. Episcoporum. 10. q. 1. cap. si Episcopus de off. ord. in 6.*

Visitat & Archidiaconus cum scitu Episcopi. per se ipsum tamen tantum
12. assumpto secum notario publico de consensu Episcopi visitare debet, visitationisque rationem, acta & processum infra mensem Episcopo reddere tenetur. *Conc. loc. cit. sess. 24. cap. 3. de ref.* Eidem præscribere potest Episcopus terminum & comitatum in Visitatione tenendum, ex voto Sac. Cong. Conc. *quod sequitur.*

An Episcopus possit præstituere terminum Archidiacono ad Visitationem expediendam, & præscribere comitatum & equitatum, ne oneri sit Ecclesiis quas visitauerit.

Congregatio censuit posse.

Visitat ad extremum Archiepiscopus
13. Diœcesim sui suffraganei, sed nonnisi causa prius cognita & probata in Concilio Prouinciali. *Conc. loc cit.*

Reliquum est vt videamus quidnã Episcopus ratione visitationis à visitatis recipere possit.

Munera itaque qualiacunque & quomodocunque offerantur etiam à sponte dantibus accipere non potest. *Conc. loc. cit.* ne quidem comestibilia vt illa secũ asportet. *Immol. Auchar. in Clem. 2. de*
14. *censib.* recipiens autem aliquid, tenetur ad restitutionem dupli. *Conc. Trid. loc. cit.* & si non restituerit infra mensem, si est Episcopus remanet interdictus ab ingressu Ecclesiæ, & si est inferior Episcopo remanet suspensus donec restituat. *cap. exigit. de censib. in 6.* quem textum propter maiorem commoditatem legentium hic inserere volui, *vt sequitur.*

Exigit, &c. Statuentes vt vniuersi & singuli qui ob procurationem sibi ratione Visitationis debitam exigere pecuniam vel etiam à volente recipere, vel alias Constitutionem ipsam, recipiendo munera siue Visitationis officio non impenso procurationem in Victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione, violare præsumpserint, duplum eius quod receperint, Ecclesiæ, à qua id receptum fuerit infra mensem reddere teneantur. Alioquin extunc Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsum vltra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi Eccl. sentiant interdictũ. Inferiores verò ab officio & beneficio nouerint se suspensos, quousq; de duplo huiusmodi grauatis Ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione liberalitate seu gratia valitura, &c.

Neque Cancellarius auditor vel notarius Episcopi recipere quicquam potest à visitatis pro scriptura processus Visitationis, pro copia tamen actorum seu decretorum Visitationis ab eis qui ea petunt, licitẽ posset petere mercedem competentem. *Nau. cons. 1. de censib. Ioan. Monach. Gemin. Franch. in cap. 2. de censibus. in 6. supra cit.*

Neque tenentur visitati præstare vecturas equorum, neque ferraturas pro equis Visitatoris. *Doct. cit. & Clem. 2. de cens.*

Procurationem tamen siue alimenta illius diei quo visitatio peragitur pro ipso Visitatore & suo comitatu, Visitati prouidere obligantur. *Conc. loc. cit. & cap. 1. de censib. in 6. cit.*

Non epulæ autẽ sumptuosæ, sed victus frugalis pro temporis necessitate quo Visita-

Visitatio expeditur, & non amplius dari debet. *Conc. loc. cit.*

Et nonnisi pro moderato comitatu, qui viginti vel trignita euectiones excedere non debet. *cap. cum Apostolus. de censibus.* Et quidem hic numerus comitatus in locis abundantibus reditibus sustineri posset, aliæ autẽ Ecclesiæ pauperes, quæ tanto numero sustentando sufficere non possent, vltra suas vires grauari non debent. *cap. illud te. 10. quæst. 3.* Sed si vna non sufficiat ad sustentationem, duæ, tres vel etiam plures vnã procurationem componant. *cap. procurationes, de censibus.*

Liberum est etiam Visiatis, si velint pecunia redimere procurationem, & Visitator tenetur recipere in ea specie, quæ fuerit oblata. *cap. fœlicis. de censibus. in 6. Conc. lo. cit.* Vel si aliqua compositio super modo procurandi facta sit, illa seruanda est. *Abb. in Clem. ad nostrum. de censib.*

Dum autem visitat Clerum ciuitatis vbi sita est Cathedra procuratio illi nul-
15. lą debetur ex vsu plerumq; recepto post Conc. Trid. quem etiam Neap. seruari testatur in sua praxi. Genuen. *cit. c. 19.* Et sæpius respondit S. Cong. Conc. aloquin contrarium de iure veteri videri potest apud *Innoc. Abb. in cap venerabili. de censib. Host. ib. & in Sum. eo. tit. num. 19.*

Neque debetur procuratio, dum visitantur loca specialiter exempta à præstanda procuratione. *Host. in sum. lo. cit. de censib. num. 14.* 16

Neque debetur dum visitantur hospitalia, & domus pauperum vel infirmorum. Cardin. *in Clem. quia contingit. de relig. dom. Lapus de hospital. nu. 98. Sylu. in sua Sum. verb. hospitale. num. 16.*

Insuper etiamsi de iure communi procuratio præscribi nõ posset. *c. cũ ex officij. de præscript.* hodie tamen *ex noua dispositione Conc. Trid. cit.* præscribitur, nec peti potest, vbi illam non dandi vigeet consuetudo, propter illa verb. Conc. ibid. 17.

In illis verò locis seu Prouincijs, vbi cõsuetudo est, vt nec victualia, nec pecunia, nec quicquã aliud à Visitatorib. accipiatur sed omnia gratis fiant, ibi id obseruetur.

CAPVT IV.

De Iudicijs.

EXpeditis breui Iudicijs extraordinarijs, Ordinarium videamus. Et istud dicitur actus legitimus trium Personarum, Iudicis & Actoris, Rei, qui redditur in inuitum. *Host. in sum. de iudic. num. 2. Abb. ib. in rub. num. 1.*

ARTICVLVS I.

De Persona Iudicis.

1 *EPiscopus habet intentionem fundatam super omnes de Diœcesi.*
2 *Ordinarius potest punire Episcopum delinquentem in sua Diœcesi.*

3 Episco-

3 Episcopus quolibet loco Diœcesis suæ iudicare potest.
4 Archiepiscopus non habet iurisdictionem in subditos sui suffraganei, nisi in quantum fuerit ad ipsum per appellationem deuolutam.
5 Stylus Curiæ seruat vt causæ omnes in prima instantia coram Ordinarijs iudicentur.
6 Beneficiorum reseruatorum causæ non remittuntur ad Ordinarium pro prima instantia.
7 Episcopus excommunicatus iudicare non potest.
8 Episcopus in aliena Diœcesi iudicare non potest.
9 Episcopus est competens Iudex in causis Ecclesiæ suæ, sed potest recusari vt suspectus.
10 Iudex ex quibus causis potest recusari vt suspectus.
11 Episcopus an teneatur habere Vicarium.
12 Episcopus potest Vicario suo concedere amplam siue coarctatam potestatem.
13 Vicarius vocari potest ad placitum Episcopi.
14 Vicarij potestas quando expirat.
15 Episcopus an teneatur de facto Vicarij sui.
16 Vicarius generalis & foraneus quomodo differunt.
17 Laicus non potest esse Vicarius Episcopi.
18 Laico quæ possint committi in iudicialibus Ecclesiasticis.
19 Vicariatus & iurisdictio Ecclesiæ locari non potest.
20 Vicario non possunt committi ea quæ sunt Ordinis Episcopalis nisi sit Episcopus.
21 Archiepiscopus continetur in dispositione loquente de Episcopo.
22 Ordinarij nomine qui veniunt.
23 Episcopo causa delegata an transeat in successorem.
24 Causam delegatam Vicario Episcopus iudicare non potest nec è contra.
25 Delegatus quando possit subdelegare.
26 Canonicus venit appellatione dignitatis.
27 Delegati iurisdictio quando expiret.
28 Iudex an iudicare debeat secundum allegata.
29 Iudex quomodo procedere debeat in dubijs.
30 Iudex potest inducere partes ad concordiam.
31 Iudex occurrere debet ne veritas opprimatur.
32 Iudex an sententiam suam reuocare possit.
33 Citari nemo potest nisi de authoritate Iudicis.
34 Iudex an sportulas accipere possit.
35 Iudex potest moderari salaria Notariorum.
36 Notarius dicitur Iudex Chartularius.
37 Notarius à quo creari potest.
38 Notarium creare potest quilibet Ordinarius.
39 Notarius Iudicis Ecclesiastici debet esse creatus à superiore Ecclesiastico.
40 Laicus potest esse Notarius in causis Ecclesiasticis.
41 Notarius non nisi super quibus fuerit rogatus conficere debet instrumentum.
42 Notarius qualem scientiam habere debeat.
43 Notarius debet seruare protocollum eorum quæ scribit.

44 Notarij instrumento, in quo nominantur testes, an credatur.
45 Notarius non debet edere acta sine Iudicis mandato.
46 Notarius & Iudex, si non extradant acta appellationibus quas pœnas incurrat.

IVdex fori Ecclesiastici, proprius est Episcopus in sua Diœcesi. *cap. de persona. 2. quæst. 1. c. conquerente. de off.*
1. *ord.* & ipse habet intentionem fundatam de iure super omnes de Diœcesi, dummodo non sint specialiter exempti ab ipsius iurisdictione. *cap. cum venerabilis. de cens. cap. cum persona. de priuil. in 6. Veral. decis. 306. p. 1. Rot. decis. 328. p. 2. diuers.* vnde etiam Episcopum
2. morantem in sua Diœcesi ratione delicti ibi commissi, iudicare & punire potest. *cap. sane. de for. comp. gl. in cap. 1. de raptor. Abb. in cit. cap. sane. numero 5. & in cap. cum inferior. de maior. & obed. & in Clem. vn. num. 18. de for. comp.* ad quod facit Conc. Trident. *sess. 6. cap. 2. de ref.* Et quolibet loco Diœcesis suæ
3. pro tribunali sedere potest. *cap. cum venerabilis. §. quia vero. de excep. cap. cum venerabilis. de Relig. dom: cap. cum Episcopus. de off. ord. in 6.* quandoque autem etiam in loco exempto suæ Diœcesis Tribunal suum erigere potest, vt si non habeat alium tutum locũ exercendæ suæ iurisdictionis in sua Diœcesi. *gl. communiter recepta. in cit. Clem. vn. v. aut earum. de fo. compet. Abb. ib. nu. 4.*

Nec quicquam alius iudicare potest subditos Episcopi ipso inuito. *c. nullus. de*
4. *Parœch.* ne quidem Archiepiscopus, nisi causa ad eum per viam appellationis deuoluta. *cap. duo simul. de offi. ord. cap. Romana. de fo. comp. in 6.* Ne quidem de cõsensu partium, Clerici enim nõ possunt consentire in iurisdictionem, nõ sui Prælati sine assensu proprij. *c. significasti. de fo. comp. Gem. in cit. c. 1. eo. tit. in 6.* Sicut & è contra Episcopus non potest subijcere Clericum inuitum alteri tanquam Ordinario, licet causam ipsius delegare possit. *Host. in sum. de fo. comp. §. item Episcopus. sub num. 14.*

Causa etiam ad Archiepiscopum per appellationem deuoluta, non amplius poterit iudicari apud Archiepiscopum, nisi inquantum fuerit appellatũ; in reliquo autem remitti debet ad priorem Iudicem, nisi ipse detulerit appellationi. *c. cum appellationibus. de appell. in 6.* vel nisi partes se sponte submittant liti in reliquo causæ, de qua est quæstio. *c. Romana. §. in altum. lo. cit. in 6. Fran. Gem. ibid.* Et Archiepis. non poterit extendere suam iurisdictionem extra personas appellãtes; neq; potest citare aliquos ex subditis Episcopi ad ferendum in causa corã ipso vertente testimonium: neq; potest delegare causam subdito Episcopi inuito. *c. 1. de off. ord. c. 1. de fo. comp. in 6.* Imò si ipsemet Archiepiscopus habeat aliquã actionem contra subditum sui Suffraganei, corã Suffraganeo litigare cum illo tenetur. *Abb. in c. dilecti. 3. n. 13. de appell.*

Non solum autẽ Archiepiscopus subditos Suffraganei sui non iudicat, sed etiam stylus Rom. Curiæ seruat, vt omnes causas in prima instantia coram Ordinario prius semper remittat decidẽdas, præsertim post Conc. Trid. *vt idem Conc. sess. 24. c. 20. de ref.* licet alioquin Sedes Apostolica de omnibus causis Ecclesiasticis immediatè iudicare possit. *c. cuncta. c. nunc verò. 9. q. 3.* Vt & ad præsens aliquas iudicare solet, nempe causas quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem eandem sunt iudicandæ, vel quas Sum. Pont. arbitrio suo ad se expressè aduocauerit supplicatione manu propria signata; similiter & causas possessionis 6.
beneficiorum reseruatorum Sedi eidem Apost. hæc enim possunt immediatè ab Auditore Cameræ Apostolicæ, seu alio delegato Apostolico cognosci, ex praxi quo-

quotidiana signaturæ, quod eciam declarauit Greg. XIII. Constitutione sua emanata orto dubio ex lo.cit.Conc.Trid. super executione literarũ in forma Breuis ad capiendã possessionẽ, *vt sequitur.*

Ad Romani Pontificis prouidentiam circumspectam pertinere dignoscitur, dubia super Sacrorum Conciliorum decretis pro tempore insurgẽtia, sic sua Declarationis oraculo dilucidare & interpretari, vt exinde litium dispendia inter fideles quoslibet valeant submoueri. Accepimus sane nuper, quod licet multoties Rom. Pont. vt prouisiones & gratia per eum de beneficijs pro tempore vacãtibus, ac sua & Sedis Apostolica dispositioni & ordinationi reseruatis, in fauorem diuersarum personarum sibi gratiarum & acceptarum facta, executioni debita demandentur, & ne, (dum litera Apostolica sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebite occupentur, aut aliqua in spiritualibus & temporalibus detrimenta sustineant, nonnunquam corporalem possessionem ipsorum beneficiorum & illis annexorum, iuriumq; & pertinentiarum quomodocunq; Sedis & Camera Apostolicarum nominibus apprehendi, ac omnes & quoscunque fructus, reditus, & prouentus beneficiorum & annexorum eorundem percipi, exigi, eosque integros personis pradictis, postquam ipsa literas sub plumbo expeditas haberet, vna cum dicta possessione consignari; quandoq; verò dum litera sub plũbo huiusmodi expedita existũt, vt ius suũ vnicuiq; illorum conseruetur, & temerariorum audacia debita castigatione compescatur, ac ipsa litera Apostolica facilius debita executioni, vt par est, demãdentur, prouisos de beneficiis in corporalẽ, realem, & actualem possessionẽ beneficiorum & annexorum, iuriumq; & pertinentiarum pradictarũ induci, & inductos in ea manutineri, amotis quibuslibet intrusis detentoribus ab eisdem, aliaq; fieri & exequi per diuersas suas in forma Breuis, & sub annulo Piscatoris confectas literas mãdet, & pracipiat, certis inibi forma & modo tunc prascriptis dilecto filio causarum Curia Camera Apostolica generali Auditori, seu aliis executoribus desuper deputatis, quibus omnino parendum esset. Nihilominus nonnulli beneficiis pradidictis inhiantes, ac gratias pradictas eludere, eorumq; intrusiones & detentiones improbè tueri satagentes, excutionẽ literarũ in forma Breuis huiusmodi, & facultatẽ per eas ipsis executoribus attributam, diuersis dubiis & cauillationibus remorẽtur, & processus per eosdẽ executores desuper habitos & formatos, ac inde secuta quacunq; nulla & inualida, nulliusq; roboris vel momẽti esse, neq; attendi debere contendunt, sub pratextu quod in Decreto Conc. Trid. sess. 24. c. 20. dispositum fuerit, quod causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia corã Ordinarijs locorũ duntaxat cognoscãtur, exceptis his qua iuxta Canonicas Sanctiones apud Sedem pradictam sunt tractanda, vel quas ex vrgenti rationabiliq; causa iudicauerit Summus Pontif. Roma. per speciale rescriptum signatura sua eius manu propria subscribendum committere, aut auocare. Verum cum Decretum huiusmodi Concilij concessionem pradictarum

literarum in forma breuis, & illarum executionem nihil afficiat, neque per illas causa seu instantia introducatur, sed mere executiuè procedi mandetur; literæ quoq; in forma breuis annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficaciæ, & auctoritatis, quã rescripta signatura Ro. Pot. eiusmanu propria subscripta. Nos in his nostra debita declarationis cautelam adhibentes, ac prouisorum prædictorum ius, aduersus dubia & cauillationes huiusmodi æquitate & iustitia suadentibus præseruare volentes, nec non prædictarum & quarumcunq; literarum in forma breuis super capienda possessione nomine Cameræ huiusmodi, aut in fauorem literarum sub plumbo expeditarum, tam à Prædecessoribus nostris, quam nobis & dicta sede hactenus concessarum tenores, ac litis, & causæ, si quæ desuper existant, statum & merita, nominaq; & cognomina iudicum, executorum, & Collitigantium præsentibus pro sufficienter expressis habentes. Motu proprio, non ad ipsorum Prouisorum, aut aliorum nobis pro eis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac de mera nostra deliberatione decernimus & declaramus per concessionem literarum in forma Breuis, & sub annulo Piscatoris super capienda possessione quorumcunq; beneficiorum dispositioni Apostolicæ reseruatorum, seu affectorum, Sedis & Cameræ Apostolicarũ nominibus apprehẽdenda, & eiusdem possessionis in fauorẽ Prouisorum ab ipsa Sede de eisdem beneficijs, postquam literas sub plumbo super prouisionibus huiusmodi habuerint expeditas relaxatione, nec non assistentia ipsis prouisis literas sub plumbo expeditas habentibus præstanda, & aliorum inibi expressorum, executione facienda, quæ mandata executiua sunt, & summariam duntaxat causarum, propter quas illa emanarunt, cognitionem requirunt, Decretis huiusmodi Concilij non contraueniri, nihilq; præiudicij illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, neque id dici, aut censeri, vel executionem literarum earundem, propterea in aliquo suspendi, siue remorari, aut facultatem literarum executoribus concessam impediri, sed executores ipsos, & ab eis deputatos subexecutores, facultate sibi per easdem literas, vt præfertur, concessa, vti, frui, gaudere, & contra illis non parentes ad declarationem incursus pœnarum, & censurarum in eisdem literis in forma Breuis contentarum, ac inuocationẽ Brachij Sæcularis procedere, ac alia omnia & singula in eisdẽ literis contenti, (illarum tamen forma seruata) facere & exequi libere & licitè potuisse & posse; nec non processus desuper habitos & formatos, habendosq; & formãdos, ac inde sequuta & sequenda, quæcunq; firma, valida & efficacia fuisse, & esse & fore, suosq; integros & plenarios effectus sortiri debere in omnibus, & per omnia, præsẽtes quoq; literas de subreptionis vitio, aut intẽtionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, vel inualidari nullatenus posse; sicq; in præmissis omnibus & singulis per quoscunq; Iudices, &c. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ, die 10. Iulij, an. 1574.

Licet autem Episcopus vt diximus, sit Iudex proprius suorum Diœcesanorum, aliquando tamen cessat ipsius iurisdictio, ita quod iudicare non potest.

Vt

7. Vt primo si fuerit excommunicatus, vel hæreticus declaratus. *cap. ad probandum. de re. iud. cap. excommunicatus. de hæret.* Item si efficiatur furiosus, mutus, surdus, *cap. 1. 3. quæst. 7.* Item dum fuerit in aliena Diœcesi, tum enim ea omnia quæ requirunt causæ cognitionem ex-
8. ercere non potest, nisi de licentia illius, in cuius Diœcesi moratur. *cap. non inuitati. 9. quæst. 2. Abb. in cap. nouit. de off. leg.* & tum ita demum, si consentiant partes iudicari volentes, alioquin inuiti non possent trahi ad alienam Diœcesim, nec tenerentur comparere citati. *cap. vt litigantes, de off. ord. in 6. gl. in Clem. vn. v. indulgemus. de fo. comp. Abb. ib. & in cap. nouit. super cit. num. 4.* vbi testatur de communi. *Rot. decis. 371. in no.* illa tamen quæ expediuntur sine causæ cognitione, exercere potest etiam, dū est in aliena Diœcesi, vt potest dum est extra propriam Diœcesim delegare causam iudicandam in sua Diœcesi, potest instituere ad beneficia, & alia omnia quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, *c. nouit. cit. iun. gl. v. terminos. Abb. cit. ib. Couar. lib. 3. ver. res. c. 20.*

Non posset item iudicare in casibus, in quibus ab alterutra partium legitime recusaretur: vt si vellet iudicare causam propriam. Et causa dicitur propria eius, ad quem ex ea emolumentum vel damnum pertinet. *Host. in sum. de sent. sub nu. 4.* Vel si esset causa suæ Ecclesiæ, seu bonorum mensæ ipsius, nam licet ipse sit
9. Iudex competens in causis Ecclesiæ suæ. *cap. si quis erga. 2. quæst. 7. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæst. 78. cap. 8.* recusari tamen potest vt suspectus. *Abb. in c. postremò. nu. 6. de appell. Franc. ib. Dec. ib. n. 9.* vbi testatur de cōmuni. *Feli. Sicu. in c. insinuāte. de off. deleg. Cas. de Gras. decis. 93. alias 4. de except.* itē recusari Iudex potest, si sit Pater, Patruus, filius, affinis seu amicus intimus vnius ex collitigantibus. *c. accusatores. 3. q. 5. c. ad hæc. de rescrip.* vel si fuit Procurator seu Aduocatus in ea causa. *Abb. in cit. cap. postremo.* & de his videndus est *Aufrer. qui 93. casus recusationis Iudicis, vt suspecti, satis accurate collegit.* In casu tamen recusationis quocunque recusans causam recusationis allegare tenetur, & illam coram arbitris per illum, & per Ordinarium communiter alligendis probare. *cap. 2. c. cum speciali. de appell. Innoc. ib. Abb. ib.* & si post allegatam recusationem litem prosequeretur, videretur renunciare recusationi. *id. Abb. in cap. inter Monasterium. num. 3. de sent. & re. iud.* vbi videri potest, quomodo etiam post litem contestatam possit inferri, hæc exceptio ex causa superueniente, & de nouo cognita. *ad quod DD. in cap. vt circa. de elect. in 6. Mohed. decis. 155. alias 1. de off. deleg.* Recusatus etiam potest eandem causam alteri non suspecto delegare. *Dec. in cap. cum speciali. à nu. 27. de appell.* Quando autē possit cognoscere, & pronunciare se esse Iudicem cōpetentem, videri potest *Abb. in cap. cum te consulente. num. 4. de off. deleg. & in cap. ad audientiam. num. 6. de appell. Dec. in cap. cæterum. num. 81. de iudic. & in cap. si duobus. à num. 36. de appell.*

Non solum autem per se ipsum iudicat Episcopus, sed & per delegatos, vt constituere sibi potest plures vel vnum Vicarium seu Officialem. *cap. quoniam. de off. ord. cap. Romana. eo. tit. in 6. Abb. in Clem. 2. de rescript.* Et tenetur illum constituere iuxta doctrinam vsu frequē- 11.
tiori receptam, de quo *Abb. in c. quoniā. nu. 3. de off. ord. Bald. in l. aliquando. ff. de off. procons. Boër. decis. 347. Couar. lib. 3. var. res. c. 20.* quia quantumuis ipse Episcopus sit sufficiens, vix tamen potest sufficere solus curæ & multitudini negotio-

gotiorum suæ Diœcesis. *arg. tex. c. inter cætera. de off. ord. ad hoc Conc. Trid. sess. 24. c. 16. de ref. Sbroz. de Vic. Episc. q. 46. lib. 1.* cui si contrarium volueris, habes apud Io. Andr. *in c. cum ab omni. de vit. & hon. Cler. Felin in cap. quidam. de off. ord. Mohed. decis. 356. seu 4. de off. Vic. Paris. de resig. lib. 1. q. 16. nu. 54.* Dicitur autem Vicarius habere iurisdictionem quodammodo delegatam, licet ordinaria communiter reputetur. *Host Franc. in cit. cap. Romana. & in altos cap. Romana. de appell. ibib. in 6.* & eius potestas non amplius extendetur, quam ipsi fuerit expressè concessum. *cap. 2. & fin. de off. Vic. in 6. Host. in sum. eod. tit. nu.*
12. *1. Diaz. in pract. crim. c. 3.* Potest enim illi Episcopus concedere siue amplam siue prout voluerit coarctatã potestatẽ. *DD. in cit. Clem. 2. de rescrip. Rot. decis. 222. decis. 297. p. 2. diuers.* Quia nimirũ est in mera voluntate Episcopi constituere quẽ sibi in Vicariũ. *Anchar. cons. 218. col. fin. Put. decis. 45. lib. 2. Mohed. decis. 356. alias. 4. de off. Vic. Rot. decis. 297. cit.* committens autem voluntariè iurisdictionem suam alteri, potest eam limitare prout vult. *Abb. in cit. c. tua nobis. de*
13. *off. Vic. in fin.* & potest eam reuocare etiam sine causa ad libitum. *Abb. loc. cit. & in c. vt nostrum. nu. 2. de appell. DD.* & præsertim *Rip. in c. 1. de iud. conclus. 4. n. 43. Rebuff. in prax. tit. de for. Vic. nu. 190.* etiamsi promiserit non reuocare cum iuramento. *Ioan. Andr. in c. sua nobis. de off. Vic. Butr. ib. Boër. decis. 347. Paris. de resig. lib. 9. q. 31. n. 27.* potest aduocare ad se causã à Vicario, & interdicere ne se de illa intromittat. *Io. Andr. Innoc. in c. Romana. de appell. in 6. Abb. in c. si quis contra. lect. 1. nu. 25. & lect. 2. nu. 30. de so. comp.* sicut & omnis delegans causam delegatam potest ad se aduocare. *cap. si delegatus de off. deleg. in 6. Abb. in cap. accedens. 2. nu. 9. vt lit. non contest.* Potest committere causam Vicario vt illam iudicet tanquam delegatus non Vicarius. *Abb. in cap. dilecti. à num. 16.* 14.
de appell. Et morte Episcopi expirat iurisdictio Vicarij, cum concedatur præsupposito beneplacito cõcedentis, quod semper morte expirat. *arg. tex. c. si gratiosè. de rescript. in 6. Abb. lo. cit. nu. 4. Rebuff. loc. cit. num 216. Mohed. decis. 215. alias. 29. de renunc. Couar. lib. 2. var. res. cap. 5. à num. 8.* Et quidem non solum morte naturali, sed etiam ciuili expirat, vnde excommunicato Episcopo, Vicarius ipsius iurisdictionem exercere non potest, sed est suspensa ipsius iurisdictio. *c. 1. de off. Vic. in 6. gl. in Clem. fin. de procur. v. contestata. Abb. ib. nu. 8.*

Episcopo etiam vt suspecto recusato ex eadem causa Vicarius ipsius recusari potest. *c. insinuante. de offi. deleg.* idq; etiã in causa Vicario à Sede Apost. delegata. *Abb. in cit. cap. insinuante. Franc. in c. non putamus. nu. 10. de consuet. in 6. Rot. decis. 2. num. 21. p. 2. diuers.* non tamen è contra. *c. si contra. de offi. deleg. in 6. Dec. in c. de quonult deo. nu. 79. de iudic.* imò recusato Vicario deberet causa deuolui ad Episcopum. *vt Abb. in cap. si quis contra. lect. vtraq; de so. comp.*

Ex facto etiam Vicarij sui tenetur Episcopus, præsertim si delinquit in rebus incumbentibus officio suo. *Abb. in cap. 1. de restitut. spol.* & facta à Vicario censentur facta per Episcopum. *c. Romana. de appell. in 6. Rot. decis. 431. in antiq. & decis. 278. in no. & decis. 166. p. 1. diuers.* & sibi imputare debet si malum elegerit Vicarium. *c. ad hæc iun. gl. de off. Archid. Bart. in l. vn. ff. fur. aduer. nau. Rebuff. loc. sup. cit. à nu. 188. Cap. Tolos. decis. 97.* præsertim si non corrigit postquam resciuit. *Bisign. dec is. 8. de offi. Vic.* & si ipse deprehenditur in culpa, alioquin 15.

quin si sit omnino extra suspicionẽ culpæ, non posset ipsi imputari. *vt latè per Bald. in rub. C. de pœn. iud. qui male iud. Gem. Arcbid. in c. si Episc. de off. ord. in 6. Felin. in c. Petrus. de homic. Selu. in tract. de benef. p. 2. quæst. 14. Bertach. de Episc. lib. 4. par. 6. tit. de Vic. Episc. Hen. Bott. de Syn. p. 2. Pauin. de potest. c. p. 2. q. 10. à nu. 22. Cucc. in instit. de Vic. Episc.* imo hoc casu posset puni re suum Vicarium. *ad quod Spec. de comp. iud. adit. §. sequitur. num. 3. Bald. ib.* & sequaces, potest reuocare si quid facit contra formã seu mandatum suum. *Castren. cons. 348. Dec. cons. 142. Rebuff. in prax. de Vic. Epis. num. 41. Cucc. in inst. tit. de Vic. Epis. num. 22.*

16. Constitui autem solet Vicarius Generalis vel particularis seu foraneus, & licet vterque in eo conueniat quod non plus posſit, nisi in quantũ ipsi fuerit expresſè concessum, differũt tamen in eo, quod Generali causarũ vniuersitas committitur. Vnde & censetur vnũ tribunal seu consistorium cum Episc. & ab eo nõ ad Episcopum sed ad Archiepiscopum seu Superiorem appellatur. *cap. 2. iun. gl. v. officiali. de consuet. in 6.* & est doctrina communis. Foraneo autem non nisi certus locus Diœcesis & certæ causæ demandantur, & ab ipso ad Episcopũ seu ad Vicariũ generalẽ appellatur, sicut & à quolibet alio delegato: nec censetur vnũ tribunal cum Episcopo. *gl. communiter recepta. in Clem. 2. v. foraneo. de rescript. Card. ib. DD. communiter. in c. Romana. de off. ord. in 6. Calder. cons. 2. de appell. Feder. cons. 302. Mohed. decis. 153. alias. 5. de appell.*

17. Laicus autẽ Vicarius Episcopi esse nõ potest. *c. decernimus. de iudic. ibiq; Felin. num. 6. Rip. num. 34. & alij communiter.* Imò neq; vna causa spiritualis laico committi, neq; in ipsum compromitti potest. *cap. contingit. iun. gl. de arbitr.* causa tamen pecuniaria inter Clericos committi & cõpromitti posset laico. *c. exposita. iun. gl. v. compromisit. loc. cit.* similiter & pro assessore in Iudicijs Spiritualibus laicus licitè adhibetur. *Abb. in cit. cap. contingit. nu. fin.* nisi quod de honestate potius sit adhibẽdus Clericus, si habeatur idoneus. *Fel. lo. sup. cit. Dec. ib. à nu. 37.* vbi etiam haberet Episcopus iurisdictionem temporalẽ, licitè ad eam exercendã posset cõstituere Vicariũ laicum. *c. fin. ne Cler. vel mon. in 6. DD. ib. Dec. in cit. c. decernimus. de iudic. nu. 125.* 18.

Locare autem Vicariatũ seu exercitiũ iurisdictionis suæ Episcopus non potest. *c. præterea & seq. ne præl. Vic. suas. Abb. in c. dudũ. 2. n. 37. de elect.* imò Simoniã committit vendẽs vel emens iurisdictionem spiritualem. *Innoc. Host. in cap. præterea. cit.* non tamen incidit in excommunicationẽ. *Nau. cons. 68. de Sim. in antiq.* iurisdictionem etiã in temporalibus si locet Episcopus non incurrit quidẽ Simoniã, sed abstinere debet à locatione, cũ huiusmodi lucrũ sit turpe, & grauiter peccet locans etiã hanc iurisdictionẽ. *Abb. in cit c. præterea. n. 1.* iustitiã enim non debet venalẽ exponere Episc. *c. vendentes. 27. 1. q. 3.* & lata ab ipso sententia pro pretio ipso facto esset nulla. *c. ei qui. §. venales, 2. q. 6.* similiter locare seu pretio concedere facultatem nominandi Vicarium prohibet Conc. Trid. *sess. 25. c. 11. de ref. ad hoc. Abb. in cap. 1. ne præl. Vic. suas.* 19.

Et de Vicarijs Episcopi ipsiusq; facultatibus consuli potest Sbroz qui satis accuratè hæc omnia colligit, nobis plura de istis congerere videtur superfluũ, cum satis sit dicere, omnia Vicariũ posse quæ potest Episcopus si ipsi specialiter committantur, præter ea tamen quæ sunt Ordinis Episcopalis, illa enim ipsi committi nõ possunt nisi sit Episc. *c. quorundam.* 20.

rundam. 23. dist. c. quanto. de consuet. Host. in sum. de off. deleg. nu. 6. Rebuff. loc. sup. cit. num. 168. & si fuerit Episcopus adhuc non potest exercere ea quæ sunt ordinis Episcopalis vigore generalis mandati, nisi ipsi expressè concedatur. *Calder. cons. 3. de off. Vic. & aly allegati per Sbroz. in cit. de Vic. Episc. quæst. 6. lib. 2.*

Iudicat item Episcopus non solum iurisdictione ordinaria, sed etiam delegata quam ipsi iura aliquando concedunt, & nouissimè Conc. Trid. circa correctionem morum & visitationem exemptorum in multis locis illam concessit, vt suis locis annotatur. Generaliter autem de huiusmodi allegationibus iuris aduertendum est, quod vbi Canon vtitur in delegando verbo Episcopi vel Diœcesani delegatio pertinet ad solum Episcopum, Diœcesani enim & Episcopi nominibus non veniunt alij, licet habeant ordinariam iurisdictionem. vt notat *gl. in Clem. 1. v. Diœcesanus. de vit. & hon. Cler. Abb. in cap. cum olim. num. 1. de præscript.* præterquam Archiepiscopus, iste enim comprehenditur in dispositione loquente de Episcopis. *gl. pen. in cap. quia periculosum. de sent. excomm. in 6. Gemin. Franch. ibid.* Si autem Canon vtitur nomine Ordinarij, iam non solum Episcopo competit delegatio, sed cuiuscunque habenti iurisdictionem ordinariam; sub verbo enim Ordinarij veniunt omnes habentes iurisdictionem ordinariam. *Abb. in cap. post cessionem. num. 1. de probat. Gemin. in cap. 2. de Constit. in 6.* Vnde & Vicarius generalis venit sub nomine Ordinarij, censetur enim quasi Ordinarius cum habeat delegationem ad Vniuersitatem causarum. *Abb. in cap. si quis contra. num. 30. de fo. comp. Gemin. in cap. Romana. nu. 5. de appell. in 6. Anchar. ib. Paris. de resig. lib. 3. quæst. 11. num. 20.* vbi ex hac ratione deducit Vicarium posse exequi ea omnia quæ Conc. Trid. committit exequenda Ordinario.

21.

22.

Iudicat item Episcopus iurisdictione delegata si superior aliquam ipsi causam specialiter delegat. *vt toto tit. de off. deleg. Host. in sum. eod. tit.* Et hæc delegatio transit etiam in successorem, si dignitati fuerit delegatum, licet non transeat si personæ delegatur. *cap. quoniam. Abb. tit. cit. de off. deleg. Abb. Felin. Dec. & communiter DD. ib. Rot. decis. 200. p. 1. diuers.* Delegatio tamen facta Vicario Episcopi secundum communiorem opinionem non transit in successorem in Vicariatu, quia Vicarius non dicitur propriè habere successorem, præsertim apud eos qui tenent Episcopum non teneri habere Vicarium, de quibus diximus supra. ad hoc Dec. *in cap. quoniam. Abb. cit. num. 61. vbi testatur de communi per rationes ibi adductas. & Caccialup. in l. voce maiorem. num. 35. de iurisd. omn. iud.* nisi tamen appareret delegationem fuisse intuitu Tribunalis Episcopi. *Rot. decis. 200. par. 1. diuers. Gambar. de potest. Leg. lib. 8. quæst. 97 ib. alleg.* vel nisi consuetudo probaretur in contrarium. *Achil. de Grass. decis. 5. alias. 3. de off. Vic.* 23.

Causam etiam delegatam Episco non potest iudicare Vicarius ipsius, etiamsi habuerit mandatum ad causas generale. *Innoc. in cap. eam te. de rescript. Card. in Clem. 2. de rescript. quæst. 9. Felin. in cap. at si Clerici §. fin. num. 21. de iudic. Fed. de Sen. cons. 130. Bertach. de Episc. lib. 4. p. 7. quæst. 4.* & etiamsi haberet mandatum ad causas tam ordinarias quã delegatas. Hoc enim mandatum non posset extendi ad causas quæ inposterum delegarentur. *Felin. loc. cit. de off.*

de off. deleg. cap. fin. num. 8. limit. 4. Rot. decis. 846. incip. Episcopus constituit Vicarium. in antiq. Bisign. decis. 3. de offi. Vic. iurisdictio enim quæ nondum competit cômiti non potest. Rot. decis. 684. in antiq. Paun. de pot. cap. p. 2. quæst. 10. num. 35.

Neq; è contra Episcopus causam Vicario suo delegatam, licet ille ob officio fuerit remotus iudicare potest. Anchar. Card. Imol. in cit. Clem. 2. de rescript. Franch. in cap. statutum. de rescrip. in 6. Nau. cons. 5. de offi. deleg. in no. Achill. de Gras. decis. 17. seu 1. de rescript. hoc enim casu separatum censetur Auditorium Vicarij & Episcopi. Dec. in cap. quoniam Abbas. num. 62. de offi. deleg. Card. Imol. & alij in Clemen. cit. Et etiamsi esset commissa alternatiuè Episcopo seu Vicario, nam postquam vni eorum fuerit præsentata, alter se de ea intromittere non potest. cap. cum plures. de offi. deleg. in 6. Franch. Imol. ib. & alij communiter.

Subdelegari tamen potest causa dele-
25. gata. cap. vlt. de offi. deleg. Host. Innoc. Felin. ib. Sed non extra Diœcesim, nisi de partium consensu, & non nisi personis in dignitate constitutis. cap. statutum. §. in nullo. de rescript. in 6. & dignitatum
26. appellatione quoad capacitatem delegationis huiusmodi, veniunt etiam Canonici Cathedralis Ecclesiæ, imò semper veniût appellatione dignitatis. Rot. decis. 445. nu. 5. in no. & dicũtur Coadiutores, Consiliarij, Senatus membra Episcopi. Felin. in cap. Pastoralis. num. 12. de off. deleg. Paleot. in Archiep. Bononien. p. 7. fol. 513.

Vbi tamen delegatur simplex ministerium, amplius subdelegari non potest, vt si delegatur absolutio, inductio in possessionem. cap. fin. de off. deleg. Abb. ib. in §. cæterum. num. 1. Alexand. cons. 10. num. 7. Paris. de pot. cap. p. 2. princip. q. 10. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 68. qua ratione si per literas in forma vt dicitur dignum, committitur institutio, non potest subdelegari, nisi quod tunc posset committi actus aliquis causæ absque iurisdictione, vt capiendæ informationis super vita, moribus promouendi, vel post delatum testibus iuramentum & admissum, committi posset eorundem testium examinatio. Abb. in cap. cum Bertoldus. à num. 19. de re. iud. Felin. in cap. fin. ot. de offi. deleg. num. 8. Ioan. Andr. in cap. super. de offi. deleg. in 6. Rot. decis. 751. in antiq.

Similiter non potest subdelegari, vbi delegans elegerit industriam personæ. cap. 5. cui. de rescrip. in 6. vt si dicat præcipimus, mandamus, vel secundum tuam conscientiam decidas: sed vbi diceretur conscientiam tuam oneramus, non intelligeretur electa industria personæ. Felin. lo. cit. Nau. de offi. deleg. cons. 6. vno.

Subdelegatus etiam à delegato, vel delegatus Episcopi amplius sublegare non potest, sed tamen posset committere aliquem actum causæ absque iurisdictione, vt supra diximus cap. super quæstionum. de offi. deleg. Felin. ib. num. 19. tot. decis. 368. in no. Et ex hac ratione Vicarius quoque Episcopi cum reputetur delegatus, vt supra diximus, non potest substituere loco sui alium Vicarium. Hostien. Abb. in cap. Clericos. de offi. Vic. Anchar. Gem. Archid. Ioan. Andr. in cap. 1. de offi. Vic. in 6. Card. in Clem. vn. de offi. Vic. & in Clemen. 2. de rescript. Put. decis. 224. num. 9. lib. 2. Card. Paris. cons. 80. num. 4. & 15. quia nimirum infinitas in delegationibus est vitanda. arg. tex. c. cum in multis. de

 rescript.

rescrip. in 6. Potest tamen committere alicui vices suas, ad aliquam certam causam. *Abb. lo. sup. cit.* vel etiam dare potestatem exercendi aliquam partem iurisdictionis suæ, dummodo totam iurisdictionem non committat. *Alex. Ias. in l. à iudice. C. de iudic. Put. lo. sup. cit. Paris. de resig. lib. 7. q. 24. num. 75.* Potest & substituere alium loco sui ad modicum tempus. *gl. in Clem. 1. v. locum aliorum. de regul. Card. Abb. ib.*

Vlterius delegati iurisdictio exp rat
27. morte delegantis re integra. *c. relatum. cap. licet vndiq. de off. deleg.* si tamen fuerit perpetuata iurisdictio, non expirat morte. *c. si delegatus de off. deleg. in 6.* & perpetuatur sola citatione, in qua etiã inseri debet tenor delegationis, alioquin esset nulla. *l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. Innoc. in c. præterea. de dilat. Abb. in cit. cap. relatum. num. 1. & fin. & in c. præterea. num. 4. de dilat. Pet. Duen. de Reg. tur. Reg. 93.* expirat & postquam delegatus fuerit functus officio suo. *Host. in sum. de off. deleg. num. 11. & alij communiter.*

Iudicare autem debet Iudex, siue Or-
28. dinarius, siue delegatus secũdum leges, & secundum allegata partium, non autem secundum quod ipse particulari ua scientia cognoscit. *cap. iudicet. 3. quæst. 7. cap. 1. de off. ord. iun. gl. & alia gl. v. & contra in c. 2. de re. iud. in 6. Abb. in proœm. decret. num. 18. Dec. in rub. de iudic. num. 15. lect. 2.* & hanc quæstionem latissimè tractat, *Couar. lib. 1. var. res. c.* ... & tandem concludit affirmatiuè, dicitque hanc opinionem esse magis cõmunem, tam apud Canonistas, quam apud Theologos, *vt S. Th. 2. 2. quæst. 67. art. 2. Caiet. ib. Sot. de iust. & iur. quæst. 4. art. 2.* posse tamen iudicẽ decidere causam per rationem à partibus non allegatam, tenet Abb. *in c. peruenit. num. 6. de empt. & vend. Rot. decis. 77. lib. 2. p. 3. diuers.*

In notorio quoque quod constat ex actis, etiã parte non opponente supplere potest: vt si viderit testem inhabilem repellere illum potest. *Abb. in c. ip. intimauit. de testib. Fel. ib. Dec. in c. ex insinuatione. num. 24. de appell.* Et si notoriè cõstaret parti non competere actionem, reijcere ipsam posset iudex etiam parte non opponente. *Abb. in c. exceptionem. de except. & in c. ad aures. num. 5. de præscript. Dec. lo. cit. sup. Marant. de ord. iud. p. 6. decis. iud. act. 1. num. 68.* Potest allegare falsitatem instrumenti, si falsitas sit euidens. *cit. Abb. in cap. cum venerabilis. num. 19. de except.* potest supplere ex officio suo, vbi agitur de vtilitate Ecclesiæ. *Abb. in cap. cum venissent. num. 9. de instit. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum. num. 3. de constit.* Item & substantialia iudicij, & quibus non seruatis, sequeretur nullitas sententiæ, ex suo officio supplere seu aduertere potest; ne iudicium reddatur illusorium. *Rot. decis. 666. p. 1. diuers.* vnde potest repellere Procuratorem non habentem mandatum etiam parte non petente. *cap. causam. de iudic. & gl. in cap. 1. v. absentia. de elect. in 6. Dec. in cit. cap. causam. num. 2.* Et de hac quæstione satis controuersa, cessat iam omnis dubitatio stante praxi vulgatissima, omnimodè iudicium reddi nullum ob defectum mandati, ita quod neque refectis expensis reintegrari, neque Principis authoritate talis defectus sanari possit, *vt testatur Gomez. in comp. vtr. sing. §. & quod dictum est.* Plures autem casus quibus Iudex officium suum exercere potest non requisitus, videri possũt apud Socin. *in Reg. 245. Viuium. comm. opin. lib. 1 op. 145.*

Iudex item non debet ferre sententiam super non petitis, alioquin reputare-

...tur vt fatuus. *Abb. in cap. cum inter. de consuet. & in cap. grauis. de rest. spol. Rot. decis. 474. incip. supposito. in no.* nisi in condemnatione expensarum, has enim adiudicare potest, licet non petantur. *id. Abb. in c. significauerunt. à num. 9. de except. Iac. Nouel. de Reg. iur. Reg. 43.* non tenetur tamen adiudicare non petitas, nisi ipse velit, *vt ijdem.*

29. Ad Iudicis item instructionem pertinet, vt in dubio, vel vbi lex loquitur generaliter, iudicet secundum loci consuetudinem. *cap. cum dilectus. de consuet. Abb. in cap. certificari. num. 2. de sepult.* Et si hæc non adsit, verborum proprietas est attendenda. *l. non aliter. ff. de leg. 2.* quam proprietatem Iudex interpretari potest, cum ipse possit interpretari iura in causis coram se vertentibus. *Innoc. in cap. cum specialis. de appell. Dec. in cap. intimasti. num. 3 eo. tit. & in cap. 1. lect. 1. num. 91. de constit. & in cap. adhuc. num. 70. de post. pral.* In interpretando autem in dubio benignior & fauorabilior intellectus est tenendus, vel ad similia recurrendum. *l. sed Iulianus. §. mutui. ff. de Senat. Maced. cap. translato. de constit. Abb. ib. Dec. ibid. vtraq. lect.*

In dubio item in causis grauioribus, ad superiorem est recurrendum. *cap. inter. alia, de sent. excomm. l. Diuus. ff. de off. præsid. Abb. in cap. 1. nu. 3. de fid. instrum. & in cap. 1. num. 14. de constit. Dec. ib. vtraq. lect. & in cit. cap. intimasti. num. 1.* vel potest committi causa consulenda peritioribus. *id. Dec. lo. cit. num. 5. & per eum allegati.*

Ad extremum communior Doctorum sententia est sequenda. *cap. in Canonicis. distinct. 19. cap. de iudicijs. iun. gl. v. plurimi. 3. q. 3. Felin. in cap. ad aures. num. 3 de rescript.* vel vbi deficit ius scriptum, rationes naturales sunt attendendæ. *Abb. in cap. cum sint. num. 4. de decim.* Et plures modos gradatim in dubijs procedendi recenset. *gl. in c. consuetudo. dist. 1. DD. ib.*

Iudicis officij quoque est inducere partes ad amicabiliter componendum. 30. *cap. 1. de mut. pet. iun. gl. v. concordia. & alia. gl. in cap. venerabilem. v. fauere. de elect. cap. fin. de transact. Abb. Imol. ib.* Imò & cogere potest Iudex partes ad concordiam vel arbitros eligendum. *Abb. in cap. cum pridem. num. 8. de pact.* præsertim si subsit causa grauis, vt si lis fuerit diuturna & intricata, vel si immineret armorum periculum seu timerentur graues inimicitiæ. *cap. studendum. cap. placuit. 90. distinct. Abb. in cap. si quando. & in cap. Pastoralis. §. quia verò. num. 9. de offi. deleg. Felin. in Rub. de treug. & pace. num. 5. Lanfran. de arbitr. quæst. 95. Rom. cons. 126.* maximè si lis vertatur super rependēte à potestate sua, vt si lis vertatur super beneficio, cuius ipse est collator. *Abb. in cap. cum inter. 1. num. 9. de elect.* alioquin si res non dependeret à voluntate iudicantis, vel si non subsit legitima causa, hortari quidem Iudex possit ad componendum, sed cogere non posset, cum ipse teneatur potius vnicuique reddere ius suum per sententiam. *gl. in l. 1. §. & post. ff. de nou. op. nunt. & Abb. lo. cit. ad hoc. Pet. Duen. de Reg. iur. Reg. 30. & Reg. 36.* vbi ad hoc adducuntur plures pulchræ limitationes.

Præterea Iudicis est occurrere litigatorum artibus quibus causas prolongare conantur. 31. *Conc. Trid. sess. 25. cap. 10. de ref.* Præcipuè verò laborare debet ne veritas opprimatur. *Dec. in cap. quoniam. num. 5. de probat.* vnde & potest ipsemet inuestigare innocentiam rei accusati, *Abb. in cap. veniens. à num. 19. de accusat.*

Iudex item potest interrogare partes circa merita causæ etiam post conclusionem in causa, dummodo interroget circa ea quæ fuerunt acta ante conclusionem. *Abb. in cap. cum Ioannes. num. 1. de fid. instrum. Felin. ib. num. 11.* Testes quoque etiam post publicationem interrogare potest ex officio suo, licet id facere non teneatur ad instantiam partis. *cap. cum clamor. cap. per tuas. iun. gl. v. audiendum. de testib. Felin. ibid. nu. 5. Rot. decis. 86. lib. 1. par. 3. diuers.*

32. Potest interlocutoriam suam quandocunque ante sententiæ definitiuæ prolationem reuocare, maximè si ab ea fuerit appellatum, *iuxta communem DD. opinionem*, de qua testatur *Felin. in cap. qualiter & quando. num. 6. de accusat. Franch. in cap. cum cessante. de appell.* Nisi detulerit appellationi ab illa interpositæ, cum enim ea concessa iurisdictio transferatur in Superiorem, non potest amplius se intromittere in causa. *vt notat Felin. loc. cit. num. 14.* vbi dicit hoc casu ne quidē de consensu partium redire posse causam ad primū iudicem, nisi illam superior remittat, propter translatam iurisdictionem. Similiter non posset reuocare interlocutoriam quæ fuit mandata executioni, vel qua pronunciauit se esse iudicem competentē. *Dec. in cit. cap. cum cessante. num. 14. Grauat. super. cap. 1. lib. 7. Vestr. nu. 33.*

Sententiam autem definitiuam regulariter reuocare non potest. *Felin. loc. cit. à num. 23. Dec. in cap. litteris. nu. 8. de off. deleg. DD. in l. actorum. ff. de reb. iud.* nisi in cōtinenti antequam habeatur pro absoluta. facit *gl. in cap. prædicator. v. imò vero. 16. q. 1.* vel per modum declarationis, declarare enim potest & interpretari suam sententiam. *gl. in cap. loci nostri. in errorem. 25. q. 9.* Item & per viam restitutionis in integrum reuocari posset sententia. *Felin. loc. cit. à numero 23.* vbi numerat plures casus in quibus Iudex reuocare posset suam sententiā definitiuā. Cauti autē Iudices reseruare sibi solent moderationē diminutionemuè pœnæ appositæ, seu declarationē sententiæ, ne postea dubitare sit necesse de facienda declaratione, quod & facere possunt, *vt notat Couar. lib. pract. quæst. cap. 34.* præsertim verò in causis criminalibus. *Aufrer. de potest. Eccl. in laic. casu 12.* Iudicis item est facere citari partes, nec potest quis citari, nisi ex aliqua commissione iudicis. *Dec. in cap. de quouis. num. 93. de iudic.* citatio enim pertinet ad iurisdictionē. *Abb. in cap. super quæstionum. §. verum. de off. deleg.* potest autem citare per quēcunque dummodo constet quod alicui commiserit. *id. Abb. in cap. cum sit Romana. nu. 29. de appell.* citare potest & per se præfigendo partibus terminum, & hæc citatio habet vim peremptoriæ. *Dec. in cap. in nomine Domini. num. 8.* 33.

Iudex item munera etiam sponte oblata recipere non potest; præterquam comestibilia paucorum dierum, vel expensas moderatas in itinere forte propter causam susceptam. *cap. statutum. §. insuper de rescript. in 6. Abb. in cap. cum ab omni. de vit. & hon. Cle.* Sportulas etiā vsu alicuius loci vsitatas proferenda sententia licitè exigit. *Abb. loc. cit. à nu. 5.* Pœna autem pecuniaria si quando veniret imponenda, licet sanctius faceret Iudex si illam ad pios vsus conuerteret, tamen & sibi illam applicare potest, *vt latius videre licet apud Couar. lib. 2. Var. res. cap. 9. num. 9.* 34.

Notariorum quoq; salaria moderari debet, ne nimirū grauent partes, & abstinere debet ne participet ipse ex huiusmodi salarijs. *cit. cap. statutum. §. notarium.* 35.

rium.de rescript.in 6. Et quoniã facta est mentio notariorũ, plura hic de hoc officio attingi possũt sub persona Iudicis, cũ Notarius sit Minister iudicis & persona publica. *l. orphanotrophos. C.de Epis. & Cler.* & dicitur iudex Chartularius. *Marant.in prax.p.4.dist.18 num.2.* & Iudex ipsum elegit vel mutat pro libitu. *Dec. in c.quoniam.à num. 10.de prob.* sed potest à partibus recusari vt suspectus probata suspicione etiam solo iuramento. *Aem.Veral.decis.64.p.3.*

Vnde in Notario in primis requiritur quod sit legitimè creatus, *vt DD. communiter in c.1. de fid. instrum.* præsumitur tamẽ ex lõgissima tẽporis possessione notariatus creatio legitima. *Dec.l. cit.n.44. Boër. decis. 76. Rot.decis. 193. p.2. diuers.* vel ex eo quod reperiatur descriptus in matricula. *Bald. & alij in 1. Scrinarios.C. de testam.milit. Rot.decis. 103.n.33.p.2. cit.diuers.* vel etiam creditur iudici attestanti quem esse notarium præsertim cum antiquitate 30. annorũ *Rot.cit.decis.193.* Signum etiam notariale vt habeat Notarius obtinuit consuetudo. *Abb.in cit. cap. 1. de fid. instrum. num. 3. Dec.ib. num.37.*

Creatur autem à Papa, Imperatore, Rege, vel Principe non recognoscente Superiorem. *Innoc. in cap. cum.P.de fid. instrum.* Host. verò tenet quod possit creari etiam ab Episcopo in sua Diœcesi. *vt in eius sum.ne Cler. vel mon.nu.5.* cuius sententiam communiter esse receptam testatur *Imol.in cap.1. de fid.instrum: adhoc Pauin.de pot.cap.q.1c.nu.12.* vbi hanc potestatem trahit ad capitulũ sede vacante. Similiter & quilibet alius habens iurisdictionem ordinariam ex ijsdem rationibus posset pro suo territorio creare Notarios. *cit. Host. in ea: sum. de fid. instrum. num:3. Abl. in c. cit.cum P.nu.7. & 8.eo.tit.* Imò acta per quemcunque deputatum à Iudice confecta, faciant fidem. *textus expressè.cap. quoniam. cit. de probat. DD.ibid.* Magistroque generali & prouinciali Ord. Prædicatorum vt possit creare fratres sui Ordinis in Notarios ad effectum publicandi & exequendi mandata Apostolica pro ipsorum publica seu priuata necessitate, indulsit Pius V. priuilegio suo. *Dat. anno 1571. die 21. Martij.* quod refert Confect. *in suo compend. fol. 220.*

Quoad exercitium autem officij Notariatus in foro spirituali requiritur vt Notarius sit creatus non à Principe Sæculari sed Ecclesiastico. *Host.loc. sup. cit. ne Cler. vel Mon.* Creatus enim à Principe Sæculari non põtest exercere officium suum nisi in rebus spectantibus ad creantis iurisdictionem, vel nisi ex admissione alterius Ordinarij, seu de consensu partium. *Abb. in cit. cap. cum P. num. 9. de fid. instrum.* & Notarius creatus ab Ordinario seu alio habente potestatem, non potest conficere instrumenta nisi intra territorium constituentis, sed tamen instrumentis per illum confectis in proprio territorio vbique creditur. *Rot. decis. 291. in no.* Ipse tamen Notarius pro causis Ecclesiasticis potest esse laicus. *cit. Abb. in cap. decernimus. nu.14. de iudic. ibiq, alij communiter.* magis tamen conueniret vt sit Clericus. *arg. tex. cap. vt iuxta. de off. ord.* & licet Clericis prohibitum sit exercitium tabellionatus. *cap. sicut te. ne Cler. vel Monach.* hoc tamen intelligendum de exercitio notariatus in foro laicorum, non autem in foro Iudicis Ecclesiastici. *vt gl.in c. sicut te. cit.* vel intelligendũ de Clericis maioribus & habentibus sufficientem prouisionem; isti enim abstinere debent ab exercitio talis officij, quod est per se vile, & relinquere illud minoribus Clericis. *Abb. in cit. c. sicut te.n.6.*

Notarius etiã debet esse persona bonæ famæ,neq; illegitimus. *Arm.v.tabellio.num. 5.* debet iurare in ingressu officij sui quod fideliter exercebit officium suũ, & quod requisitus conficiet instrumentum sine diminutione veritatis, & sine admixtione falsitatis. *Arm. loc cit.*
41. *Silu. eo.q.6. Abb. loc. cit. n. 19. Calder. cons. 2. de præb. Mohed.decis.168.alias 2. de Sim.*& nõ nisi super illis super quib. fuerit rogatus. *Abb.in cap. 1.num. 4. de fid. instrum. Bald. in Rub. C. de fid. instrum. nu. 10.Rot. decis. 248.p.1.diuers.*

Omnia pertinentia ad exercitium artis suæ scire tenetur alioquin teneretur ex imperitia. *Abb. loc. cit. num. fin.* & debet intelligere clausulas quę in instrumento ponuntur, alioquin si interrogatus nesciret explicare clausulas instrumenti sui, inualidum esset instrumentũ. *Alberic.in l.fin.§.penult.ff.ad Velleianũ.* Plura de notariorum requisita qualitate & peritia, videri possunt in libro de
42. erroribus notariorum. *ab Ant. Tassara curiosè satis collecto.* Quoad sufficientiã autem doctrinæ notariorum fori Ecclesiastici ,prouidè ordinauit S. Concil. Trid. *sess. 22. cap. 10. de ref.* vt Notarij huiusmodi nulla exemptione obstante ab Ordinarijs locorum etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis super sufficientia examinentur , & vt debeant suspendi vel repelli ab exercitio officij sui, si fuerint reperti minus sufficientes.

Scribere etiam debet Notarius manu propria instrumenta. *Host. in cap. inter dilectos. de fid. instrum. Abb. ib. num. 7.* & habere debet protocollum eorũ quæ scribit, seu originalia acta ad quæ recurri possit. *arg. tex. cap.cum P. cit. iun.gl. fin. de fid. instrum. Dec.in cap. quoniam.*
43. *num. 54. de prob. Rot. decis 671. p. 1. diuers.* Debet exprimere annum, diem, indictionem, an. Pont. PP. in instrum. & nomina testium. *Host. Abb. Dec. & alij in cap. 1. de fid. instrum.* Nomina testiũ præsentium & qui actum intellexerunt,scribi debent,alioquin si actum non intelligerent,sequeretur nullitas instrumenti ob defectũ testiũ, cum adhibiti & præsentes dici non possint,qui rẽ ad quã debent esse præsentes,ignorãt. *Io. Andr. in c.pastoralis. de off.deleg.* Circa iudicialia tamẽ crederetur scripturæ Notarij,etiamsi in ea non adhibeantur testes. *gl. in cap. quoniam. cit. de probat.* 44.

Vniuersa aũt acta Iudicij scribere debet. *cap.quoniam.cit.* nisi sit causa parui momẽti,talis enim etiã sine scriptura ex simplici informatione Iudicis expediri posset. *Dec.in cap. quoniam. cit. nu. 27. de prob.*

Non potest recipere productiones instrumentorum nisi in præsentia Iudicis. *Dec.lo.cit.n 117.* nec debet edere acta iudicialia,nisi de mandato Iudicis. *DD.in l.15. apud. quem .C. de eden. Vestr.lib.7. c. 1. num. 20. in annot.* vel de mandato 45.
Superioris, vt Iudicis ad quem appellatur, tunc enim tenetur edere acta appellantibus ad minus intra mensem accepta congrua mercede,alioquin si in exhibitione actorum moram fecerit, posset suspendi ab officio Ordinarij, & ad dupli pœnam, quanti lis de qua agitur inter appellantes æstimata fuerit condemnari.Imò si ipse Iudex retardationis 46.
circa extraditionem huiusmodi actorum conscius vel particeps fuerit , vel obstiterit aliqua ratione, quo minus integrè acta appellantibus extradantur , teneretur & ipse ad pœnamdupli prædiam. *Conc.Trid.sess. 24. cap. 20. de ref.*

ARTI-

ARTICVLVS II.
De Persona Actoris.

1 *Agere potest quilibet qui lege non prohibetur.*
2 *Excommunicatus agere non potest.*
3 *Agere qui iure prohibentur.*
4 *Actor venire debet paratus.*
5 *Reus an teneatur actori edere instrumenta quibus probet intentionem suam.*
6 *Procuratorem quis constituere possit.*
7 *Nemo cogitur per procuratorem litigare.*
8 *Procuratores plures si constituantur, quis eorum agit.*
9 *Procurator in quibus praeiudicat principali.*
10 *Contra procuratorem quae possint opponi.*
11 *Procurator habere debet sufficiens mandatum.*
12 *Mandatum quomodo probetur.*
13 *Acta per procuratorem ante receptum mandatum, sunt nulla.*
14 *Procurator tenetur iurare in animam propriam cum iurat de calumnia.*
15 *Iuramentum calumniae omitti potest taciturnitate partium.*
16 *Procurator quando possit iurare in animam principalis.*
17 *Procurator non debet reuelare Scripturas sui principalis.*
18 *Procurator non potest pacisci de quota litis.*
19 *Procuratoris potestas quando finiatur.*
20 *Procurator reuocari potest non obstante iuramento de non reuocando.*
21 *Reuocatio procuratoris intimari debet iudicio.*
22 *Mandatum an lapso alicuius temporis finiatur.*

1. Agere potest in foro Eccle. quicunque lege non prohibetur, siue fuerit ex Dioecesi seu ex territorio iudicantis, siue non, dummodo reus ad illud forum pertineat, rei enim forum actor sequitur. *c. si Clericus. de fo. com. & l. iuris ordinem. l. in criminalis. C. de iurisd. omn. iud.*

2. Prohibentur autem iure agere. Primò excommunicatus. *cap. intelleximus. de iudic.* ita vt neque contra alium excommunicatum agere posit. *Dec. cap. intelleximus. cit. num. 18.*

3. Prohibetur etiam agere Collegium vel Capitulum sine assensu sui Praelati & Monachus sine permissione Abbatis, siue Superioris sui. *cap. causam. quae. 1. lo. cit. de iudic.* Item & minorennis sine tutore agere non potest. *l. cum & minores. C. si aduersus rem iudicat.* Item nec filius contra Patrem, vel seruus contra Dominum. *l. lis. nulla ff. de Iudic.*

Ad extremum ciuiliter nemo agere potest nisi qui fuit principaliter laesus, vel qui laesum habet in potestate, vt si Pater agat pro filio, Dominus pro iniuria serui, maritus pro vxore. *videri potest latius apud Maran. p. 6. de inquis. nu. 60.*

In criminalibus autem vltra praedicta prohibetur agere mulier. *cap. prohiben-*

bibentur. 2. quæst. 1. casu verò quo agere permitteretur, non teneretur inscribere se ad pœnam talionis. *l. mulier. ff. ad Senatusconf. Turpil.*

Pupilli quoque & minorennes prohibentur agere in criminalibus. *cap. prohibentur. cit.* Et Laicus non potest agere pro crimine contra Clericum. *cap. nullus. & seq. 2. quæst. 7.* imò nec Clericus accusat Laicum ad pœnam sanguinis, sed ex alia causa. *cap. sicut Sacerdotes. lo. cit.*

Criminosi præterea ab accusatione repelluntur. *cap. qui sine. 3. quæst. 7.* Item & suspectus de calumnia, vt si quis antea falsum testimonium fecerit, vel si quis videretur suspectus de corruptione propter paupertatem. *cap. prohibentur. cit.* Si tamen sua vel suorum iniuria prosequenda sit, etiam prædicti omnes agere possunt. *Abb. in cap. de cætero. de testib.* vbi sub fin. ponit quinam veniant nomine suorum. *ad hoc l. lex Cornelia. ff. de iniurijs. DD. in. Marant. lo. sup. cit. num. 62. Host. in sum. de Procurat. num. 13.* vbi ad quartum gradum affines in iudicio sine mãdato Procuratorio admitti posse docet, eosque coniunctorum nomine intelligi, sed in computandis hoc casu suorum gradibus sequendus est potius vsus cuiusq; regionis. *vt notat Abb. in cap. cum oporteat. num. 3. de accusat. Felin. in cap. cum dilectus. numero 7. eo. tit.*

Possunt etiam prædicti agere pro iniuria contra Religionem, vel patriam facta, talis enim iniuria censetur propria cuiusque, & eam quilibet tanquam propriam prosequi potest. *Abb. in cap. de cætero. cit. de testibus. Marant. lo. cit. num. 63.*

3. Item si ageretur per modũ denunciationis, seu per inquisitionem, & vbi non agitur ad pœnam ordinariam, sed tantum ad correctionem. *cap. quoniam iun. gl. v. mulieres. de testibus.* tunc enim denuncians non agit in iudicio partem actoris, vnde neque se inscribit ad pœnam talionis. *Host. in sum. de denunt. n. 1.* Alioquin actor agens criminaliter ordinariè tenetur inscribere se ad pœnam talionis. *cap. super his. iun. gl. v. oportet. de accusat.* licet hæc inscriptio amplius nõ sit in vsu, sed iudex calũniosè accusantẽ pœna arbitraria punire soleat, *de quo Couar. var. resol. lib. 2. c. 9. num. 1.*

Actor autem venire debet paratus ad iudicium. *cap. fin. de dol. & cont. & l. si quando. C. de dilat.* Tenetur sumptibus proprijs dare copiam primi libelli reo. *Marant. cit. de act. edit. num. 55.* Reus 4. verò non tenetur edere instrumenta, vel rationes actori ad comprobandum intentionem ipsius. *cap. 1. de prob.* nisi in- 5. strumenta fuerint communia. *Abb. eo. tit. num. 26.* vel nisi agat fiscus, tunc enim teneretur reus edere instrumenta. *l. nec quisquam. ff. de eden.* si nimirum fiscus agat ciuiliter, alioquin si ageret criminaliter, vel ad mulctam pecuniariam, nõ teneretur reus ipse edere instrumenta. *Bart. & comm. DD. in l. 2. C. de eden.*

Teneretur etiã reus edere instrumenta, si ageret Ecclesia, hæc enim æquiparatur fisco. *Abb. lo. cit. & communiter DD. arg. l. fin. C. de Sacros. Eccl.* & in casibus in quibus publica vtilitas versatur, & in causa alimentorum vel dotis, hæc enim æquiparatur quoque fisco. *Dec. in cap. 1. cit. de probat. num. 75.* vbi plures limitationes cum suis circumscriptionibus inuenies.

E contra autem actor tenetur reo edere suas rationes & instrumenta reo ex communi opinione. *de qua Villalob. comm.*

...num.op.[illegible] e nu. 15. Petr. à Duan. Reg. 20.

In persona Actoris siue rei interuenit
6. etiam Procurator, quem quilibet, qui lege expressè non prohibetur constituere potest, tam in ciuilibus quam in criminalibus: nisi quod reus in criminali actione, si non fuerit carceratus per Procuratorem defendere se nō posset, præterquàm absentiam excusare. *Marant. cit. p. 4. dist. iudic. 1. num. 42.*

Nemo tamen cogitur per Procurato-
7. rem litigare, nisi ipse velit, præsertim in grauioribus causis, vnde si fuerit quis legitimè impeditus, sufficit quod mittat nuncium qui excuset ipsius absentiam. *cap. querelam. de Procurat. gl.* [princ. *in cap. si ægrotans. 5. quæst. 3. Abb. in Clem. vn. num. 8. de fo. comp.* Si tamen longum esset impedimentum, & negotium esset leuis momenti, posset cogi per Iudicem ad constituendum Procuratorem si ipse adesse non posset. *Host in sum. de Procurat. num. 10.*

Potest autem institui Procurator siue vnus, siue plures. *cap. si duo. de Procurat. in 6.* & si plures fuerint, vnus sine altero litem prosequi non potest. *lo. cit.* in causis tamen beneficialibus vsu receptum est in Curia, vt valeat processus cū
8. vno Procuratore, licet fuerint dati plures, *de qua praxi testatur Vestr. lib. 4. c. 5. n. 18.* si verò fuerint cōstituti plures in solidū, præoccupās promouere debet causam; alias verò nonnisi in casu quo prior prosequi nollet, vel occupatus esset. *vt post. tex. cit. in 6. notat Dec. in cap. in nomine Domini. num. 38. de testib.*

Procurator repræsentat in omnibus personam principalis sui, vnde & acta per ipsum afficiunt principalem. *cap. 1 de Procurat.* & confessio ipsius principali præiudicat. *Felin. in cap. si cautio num. 88. de fid. instrumen.* nisi tamen excedat fines mandati, excedendo enim fines mandati, nihil ageret, nec posset Domino præiudicare, cum mandata sint stricti iuris, nec possint excedi vltra quā sonant. *cap. qui ad agendum. de Procurat. in 6. Clemen. non potest. eo. tit.* Ne- 9.
que præiudicat Domino factum Procuratoris, si Dominus statim contradicat. *gl. in v. protinus. in cap. cum olim. de elect.* & quomodo per Dominum contradici possit, seu reuocari confessio Procuratoris, vel etiam per ipsummet Procuratorem, saltem cum iuramento super errore, consuli potest *Innoc Abb. & DD. communiter. in cap. fin. de confes. Rot. decis. 260. in no. & decis. 613. par. 1. diuers.*

Omnia quoque quæ contra principalem obijci possent, possunt opponi contra procuratorem, vt quod principalis ipsius sit excommunicatus, nec agere possit excommunicatione durante 10.
& similia. *Hostien. lo. cit. sup. nu. 15. vers. possunt tamen, Abb. in Clem. fin. de Procurat.*

Opponi potest & contra personam ipsius Procuratoris, vt quod ipse sit excommunicatus. *cap. post cessionem. de probat. Rot. decis. 195. in no.* vel quid simile, propter quod locum standi in iudicio nō haberet, vt si esset infamis. *c. 1. 3. q. 7.* si sit impos mentis, furiosus. *l. 2. §. furiosus. ff. de Procur.* Regulariter autem quilibet potest constitui Procurator, nisi certa lege prohibeatur. *Host. in sum. lo. sup. cit. n. 8.* Et si prohiberetur aliqua lege esse Procurator, ad huc processus cum ipso factus esset validus, nisi exciperetur contra ipsum ante prolationem sententiæ. *vt deducit Felin. in c. post cessionem. cit. num. 22.* excipiendo

 solum

solum excommunicationis impedimentum, quod tamen æquè cum alijs impedimentis transire, nec vitiari processum ex eo quod fuerit factus cum excommunicato, nisi opponatur exceptio excommunicationis ante prolationē sententiæ, probat *Dec. eod. loc. à num. 17 sequutus Innoc. ibid.*

11. Debet autem Procurator habere sufficiens mandatum, alioquin potest contra ipsum opponi in quacunq; litis parte, & etiam per ipsummet Iudicem posset repelli à iudicio. *gl. v. absentia. in c. 1. de elect. in 6. Abb. in cap. innotuit. eo. tit. num. 10. Achil. de Graß. decis. 253.* Imò facta per Procuratorem antequam recepit mandatum non tenent, quia ante susceptas litteras mandati, nondum est Procurator. *Rot. decis. 145. in no. Mohed. decis. 5. de procurat. alias decis. 101.* Sufficiens autem mandatum dicitur cū datur ad agendū & defendendum, nam datum ad agendum tantum non censetur sufficiens. *cap. constitutis. de procur.* Et quidem si Procurator voluerit sustinere partem actoris, nullo modo sine mandato est admittendus, nisi fuerit persona coniuncta principalis & caueat de rato. *cap. nonnulli. de rescript.* & coniunctorum nomine veniunt affines ad quartū gradum, *vt supra diximus ex Host.* si autem pro reo esset comparendum, Procurator sine mandato vel saltem vt defensor admitti debet, facta solum cautione de iudicato soluendo in casibus in quibus per ipsum solui posset. *Abb. in c. 1. num. 10. de restit. spol.* Et ratio pro citato militat, quia nimirum publicè interest absentes per quemcunq; defendi, *l. seruum quoque. §. publice. ff. de procurat. Host. loc. sup. cit.*

Mandatum probatur scriptura authentica, *de qua Dec. loc. sup. cit. à nu. 6.* Probatur & per testes. *Bald. decis. 190. Villaloh. comm. opin. lit. P. nu. 331.* 12. Probatur item & per litteras priuatas ipsius constituentis, vt si principalis per litteras suas constituat quem in suum Procuratorem, talis enim constitutio procuratoris valet. *Verul. decis. 397. p. 2.* præsertim si litteræ recognoscantur per testes fuisse scriptæ seu subscriptæ manu propria constituentis. *Dec. lo. sup. cit. ad hoc Cas. de Graß. dec. 115. alias 2. de præb.* Et quandoque sufficit quod mandatum sit signatū sigillo constituentis si sit notum. *Rot. decis. 87. in antiq.* Vnde & mandatū cum solo sigillo Prælati & Capituli seu conuentus tenet. *ea. Rot. decis. 790. ibid. in antiq.*

A die autem recepti mandati & non ante siue à vera notitia mandati acquiritur potestas Procuratori. *vt not. at gl. v. receptis. in Clem. 1. de procurat.* ante receptionem autem seu notitiam mandati acta per Procuratorem non tenent. 13. *vt notat Alex. in l. licet. nu. 1. C. de procurat. Felin. in cap. sciscitatus. num. 15. de rescrip. Vestr. cit. lib. 4. cap. 5. num. 26. in annot.*

Tenetur Procurator iurare de calumnia in animam propriam & non tantum in animam principalis. *gl. in cap. in appellationis. v. ab ipsis. de iuram. calum. in 6.* DD. *communiter in cap. præsentium. de testib. ibid. in 6.* hocque 14. esse vsitatum in Curia Romana testatur *Rot. decis. 40. in no. Vestr. loc. sup. cit. num. 17.* Iuratur autem tum, quod lis instituta iusta videtur, quod dilationem nō petet qua lis tardetur, quod falsis probationibus vel corruptionibus non vtetur. *l. cum & Iudices. C. de iureiuran. prop. calum. Authen. iubemus. col. 9. tit. 7. Host. in sum. de iur. calum. nu. 6. Spec. de iuram. calum. §. nunc dicamus.* Et potest exigi hoc iuramentum in quacun-

quacunque litis parte etiam post conclusionem in causa. *Bald. in l. fin. C. de iuram. calum.* Omissum tamen hoc iu-
15. ramentum silentio partium non vitiat processum. *cap. 1. tit. cit. num. 6.* quin imo vix est in vsu, cum & parui æstimetur. *Bald. in l. si post perfectum. C. de cautionib.* nec excusat iurantẽ, quo minus possit agi cõtra illũ de calumnia euidenti commissa in iudicio, sed non de tacita vel præsumpta. *idem Bald. in l. si tibi seruitutis. C. de liberali causa.* In animam autem principalis tum demum iurare potest procurator, si ad hoc habet speciale mandatum, alias non. *Bart. in l. qui*
16. *bona. §. si alieno ff. de damn. infect. & in l. 2. §. si. C. de iuram. calum.* non tamen in casibus in quibus non potest iurare quis per alium, vt præiudicialibus vel vbi iuramentum requiritur pro forma, vel vbi eligitur qualitas personæ, vt accidit in testibus electis qui non possunt iurare per alium. Et quæ iuramenta possint expediri vel non per mandatarium, videri potest *apud Abb. Felin. in cap. licet ex quadam. de testib. Card. in Clem. 1. nu. 11. de iur. Bart. in l. nemo est. ff. de duob. reis. & in l. 1. ff. de var. & extraord. cogn. Bald. in l. 1. §. ne autem. C. de Cad. toll. Paris. de resig. lib. 9. quæst. 12. à num. 5.*

17. Procurator item reuelare non debet Secreta siue instrumenta principalis sui parti aduersæ, alioquin puniri posset tanquam præuaricator. *l. 1. §. is qui. ff. ad l. Corn. de fals. & l. n ff. de præuaric.*

Non potest pacisci cum suo principa-
18. li de quota litis parte sibi danda, si vincat, puta tertia, quarta, dimidia. *l. litem. C. de procurat.* alias enim daretur ipsi occasio vincendi per fas vel nefas, pacisci tamen potest de certo salario sine sportula si litẽ obtinuerit, vel non. *Nau. in Man. cap. 25. num. 30.*

Non potest item detinere scripturas principalis in pignus salarij sui, sicut neque Iudex, nisi pro expensis circa actus iudiciales factis. *Boër. decis. 15. à num. 1. Vestr. cit. lib. 3. cap. 4. num. 8. in annot.*

Finitur potestas ipsius morte mandantis. *Host. in sum. de procurat. num.* 19.
15. Finitur & reuocatione quam principalis semper facere potest, etiamsi iurauerit de non reuocando, isti enim facultati renunciari non potest etiam per iuramentum, sicut neque beneficio restitutionis in integrum. *gl. in cap. fin. de procurat. in 6. Felin. in cap. si diligenti. num. 32. de fo. comp. Mohed decis. 189.* 20.
alias 28. de renunciat. Postquam tamen fuerit effectus litis Dominus, seu post litem contestatam, non potest reuocari nisi ex causa, vel ex ipsius & partis consensu. *cap. 2. de procurat. in 6. Felin. in cap. ex parte Decani. de rescript. Mohed. decis. 84. alias 4. de procurat.* minus tamen valet ipsius consensus, nam licet contradicat, tamen non debet ingerere se in causa stante reuocatione, ne videatur suspectus, sed solummodo posset facere cognosci an sit iusta reuocatio. *Rot. decis. 145. par. 1. diuers.*

Reuocatio etiam procuratoris iudicialis intimari debet iudici & parti, 21.
alioquin renunciatio non intimata non obesset parti, & gesta per procuratorem taliter reuocatum tenerent si vergant in præiudicium ipsius principalis, sed tamen si respicerent commodum ipsius non valerent, nec ratificari possent per ipsummet principalem in præiudicium partis. *Host. loc. sup. cit. de procurat. Felin. in cap. ex parte Decani.*

sup. cit. num. 25. vbi de reuocatione procuratoris iudicialis plura congerit conciliando. *cap. vlt. de procurat. in 6. cum Clem. 1. de renunc.*

Finitur item mandatum datum ad vnam causam, eo ipso quod in illa causa fertur sententia. *vt notat gl. & DD. in L. inuitus. C. de procurat. Mohed. decis. 126. alias. 6. de procur. Rot. decis. 854. par. 3. lib. 3. diuers.*

22. An autem lapsu temporis finiatur mandatũ, disputari solet. Sed verior est doctrina quod solo temporis tractu non expirat, censetur enim durare constituentis voluntas donec de mutatione constet. *cap. maiores. de Baptis. l. eum qui. ff. de probat. l. Lucius. ff. de leg. 2. Cassad. decis. 1. num. 2. de renunc. Gig. cons. 11. num. 6.* nec expirat etiam spatio viginti annorum, nisi sententia vigore mandati intercesserit & transierit in rem iudicatam. *Alex. cons. 189. num. 19. lib. 7. Put. decis. 444. lib. 2. Rot. decis. 797. p. 5. lib. 3. diuers.* Vnde & cõsensum datũ in resignando beneficio vigore mandati post quadriennium, postquam non constabat de mutata voluntate constituentis valuisse apud Rot. refert *Mohed. decis. 219. alias. 31. de renunc.* licet securius sit in talibus resignationibus habere recens mandatum, cum frequenter vocetur hoc in dubium, & in aliquibus locis practicatur, quod mandatum ad resignandum elapso anno expiret, vt de vsu Regni Franciæ testatur *Rebuff. in prax. tit. de procurat. ad resig. num. 18. ad hoc Paris. de resig. lib. 9. q. 13.*

ARTICVLVS III.

De Persona Rei.

1 *Forum ex quibus causis sortiatur quis.*
2 *Clericus coram Iudice laico conueniri non potest.*
3 *Clericus depositus non potest iudicari per Iudicem laicum.*
4 *Episcopus non potest subijcere Clericum iudicio laici.*
5 *Papa potest committere causam Clerici, laico.*
6 *Clericus non potest subijcere se iurisdictioni Laici.*
7 *Iudex Laicus extendens suam iurisdictionem in Clericos quas pœnas incurrat.*
8 *Clericus citatus coram Iudice laico non tenetur comparere.*
9 *Clericus ratione feudi coram Laico conueniri non potest.*
10 *Clericus quomodo reconueniri possit in iudicio laici.*
11 *Iudex laicus cum iudicat Clericum in casu licito, exequutionem in eum facere non potest.*
12 *Clericus apostata & exercens sæcularia negotia non defenditur per Ecclesiam.*
13 *Clericus deprehensus in rixa an possit detineri per Curiam sæcularem.*
14 *Clericus si monitus non desistat à seruitijs domini sæcularis, non gaudet priuilegio fori.*
15 *Clericus degradatus subiectus est iudicio sæculari.*
16 *Iudex Laicus causas spirituales iudicare non potest.*
17 *Clericus non potest declinare Iudicium sui Ordinarij.*

18. Forum

18 Forum quomodo quis sortitur ratione delicti.
19 Forum ratione contractus vel rei quod sit.
20 Forum ex domicilio est pracipuum.
21 Iudex domicilij an teneatur reum remittere ad locum delicti.
22 Laici in quibus casibus possint conueniri coram Iudice Ecclesiastico.
23 Fors mixti causa qua sint.

1 QVatuor modos quibus sortitur quis forum alicuius Iudicis, enumerat textus *cap. vlt. de fo. comp.* videlicet ratione delicti, contractus, rei, & domicilij. *idē in l. qua in prouincia. C. vbi de crimin. & in cap. 1. de fo. comp. in 6. vbi gl. v. contrahentes.* explicat quomodo sortiatur quis forum ratione contractus.

Vltra autem hos modos attenditur etiam in sortitione fori status, & conditio personarum: vt nimirum miles coram Magistro militum conueniatur, &
2 similia *l. per iniquum. C. de iurisd. omn. iud. l. quoties. C. de Senat. & clariss. Abb. in cap. fin. num. 11. de fo. comp.* Hinc & Clericus coram iudice laico cōueniri non potest. *cap. si diligent. de fo. comp.* ne quidem pro crimine læsæ maiestatis, vt probat Thom. Gram. *cons. 1. nu. 30.* & in facto iudicatum fuisse in Curia Neapolitana, testatur Genuen. *in sua prax. cap. 90.*

Et ne quidem depositus Clericus iudicari debet ab alio quam ab Episcopo,
3 seu Iudice Ecclesiastico. *Dec. in cap. cum non ab homine. num. 22. de iudic.* si nimirum fuerit depositus, sine traditione Curiæ sæculari, quæ traditio non in omni depositione. fit. *vt clare constat ex tex. cap. at si Clerici. in fin. de iudic. Host. in sum. de hæret. num. 10.*

Neque posset iudicari Clericus à Laico
4 etiam de consensu proprij Ordinarij: *cap. quanto. cap. decernimus. loc. citat. de iudic. gl. singularis in cap. significasti. v. Clerici de fo. comp. cit. Gram. cons. 29. num. 11.* vbi notat, quod neque Papa possit facere vt Clerici conueniantur coram Iudice sæculari, si nimirū permitteret hoc fieri generaliter; nam 5
alioquin causam singularis alicuius Clerici, siue ciuilem, siue criminalem in facto occurrentem, Papa committere potest iudicandam Laico. *cap. Mennam. 2. q. 4. ius. gl. v. arbitrio. & alia gl. in cap. decernimus. v. non præsumant. de iudic. Abb. in cap. Ecclesia S. Mar. nu. 6. de constit. Dec. ib. nu. 16.*

Neque ipsemet Clericus subijcere se potest iurisdictioni laicali. *c. at si Clerici. lo. cit. de iud.* & si de facto se subijceret, 6
iudiciū esset nullū, & ipse Clericus esset grauiter puniēdus. *Gram. cit. lo. cit. n. 7.* Quinimò Iudex Ecclesiasticus posset tūc repetere Clericū à iudice laico, etiāsi ipse Clericus confiteatur se esse laicū, dūmodo constet contrariū. *Couar. pract. q. cap. 33. nu. 2.* Vltra quod Iudex ipse laicus iudicās Clericū incurrit pęnas Bullæ Mart. V. & plerūq; casus huiusmodi includitur Bulla *Cœnæ Domini.* Tenorem autem Const. Mart. V. allegatæ, cum ipsius vsus sit frequens hic ponendum voluimus, *vt sequitur.* 7

Ad reprimendas, & infra. Nos igitur aduersus talia præsumentium temeritatem remedia apponere, & super his salubriter prouidere cupiētes, ac Conc. Mileuitani ac fe. re. Innoc. PP. III. prædecess. nostri Const. super hoc editis inhærentes, Auctor. Apost. ex certa scientia, hac nostra irrefragabili Const. perpetuò duratura

tenore præsentium statuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quod omnes & singulæ personæ Ecclesiasticæ, Seculares & Regulares ordinum quorumlibet quacunq; exemptione suffultæ, etiamsi Patriarchali & Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel alia quauis præfulgeant dignitate, quæ aliquã personã Ecclesiasticam personam, Collegium vel Conuentum in actione reali mixta vel personali, ciuili vel criminali, etiam occasione cuiuscunq; submissionis, etiam iuramento vallatæ, vel alias ad forũ siue iudicium Laicale directè, vel indirectè (de qua in foro Ecclesiastico ordinari consueuerit, possit vel debeat, de iure vel consuetudine, aut alias cognosci) trahere præsumpserit, causam ipsam, & omne ius ei, siue eis in possessorio, vel petitorio, iure vel ad rem, causa vel occasione huiusmodi quomodolibet competens, eo ipso perdant penitus & amittant, & singulares personæ excommunicationis, Capitula verò & Conuentus suspensionis, & interdicti sententias incurrant ipso facto, & si personæ ipsæ & eis in præmissis adhærentes, & seruientes, in aliquo rebelles fuerint, & incontinenti non obedierint, omnes illas per priuationem suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunq; quæ obtinebunt, & in quibus, & ad quæ eis ius quomodolibet competit, & inhabilitationem ad alia in posterum obtinenda coërceri & compelli volumus ante dictas, & nihilominus omnes & singulos Iudices & Executores, communitates, Dominia, Laicos & Laicales personas, postquam exceptum fuerit, de non iurisdictione eorum, aut euidenter appareat huiusmodi cognitionem ad eos de iure non spectare, talia præsumentes, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine & mandato facta rata habentes, vel eis faciendis dantes auxilium, consilium, vel fauorem, cuiuscunq; præeminentiæ, dignitatis, gradus, vel cõditionis existãt, Sæculares personas, eorum videlicet singulos quocunq; nomine censeantur, & Consiliarios & priuatas personas, quæ præmissorum principales perpetratores existerent, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto, nullusq; ab eisdem sententiis per alium quã per RomanumPontificem, præterquam in mortis articulo absolui valeat siue possit, & præmissa omnia, non tantum ad futura, sed etiam ad præsentia & pendentia extẽdimus auctoritate memorata, quodque etiam Procurator fiscalis causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ contra culpabiles in præmissis desuper summaria informatione præhabita, per se vel alium seu alios agere vel procedere possit & valeat, nihilominus concedentes. Non obstante si aliquibus communiter vel diuisim à Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de eorum propriis nominibus ac indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet constitutionibus, priuilegiis, indultis & literis Apostolicis, de quibus etiam plena & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis habenda est mentio specialis, cæterisq; contrariis quibuscunq;. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ, Kal. Feb. ann. 1429. Pont. nostri ann. 12.

Vnde neque teneret processus apud Iudi-

Iudicem sæcularem contra Clericum factus, nec posset reputari Clericus contumax, si citatus non compareat coram Iudice sæculari, etiamsi citetur ad docendum de suo Clericatu, dummodo vulgo habeatur pro Clerico, non enim potest licitè comparere coram illo: neque bannum ad contumaciam huiusmodi latum illi præiudicaret, *vt probat multis cit. Gramm. vbi supra.*

8\. Dantur tamen aliqui casus in quibus regula huiusmodi non procedit, quos latissimè tractat Aufrer. per Reg. quatuor cum suis limitationibus *in tract. de potest. sæcul. in Ecclesiasticos.* nos singulariores tantum casus referemus.

9\. Vnde primo ratione feudi, quod possidet à Laico Clericus, coram Domino illius feudi conueniri potest. *c. verum. de fo. comp. Host. ib. in sum. num. 13. Felin. in cap. Cæterum. num. 3. de iudic.* vbi testatur de communi. Et potest tũc Dominus feudi sententiam suam exequi, dummodo non agatur ratione delicti, seu actione personali, nam pro hac non potest Clericus cõueniri, nisi apud proprium Prælatum, nec aliqua executio personalis in ipsum extendi potest. *vt latè Abb. in cit. cap. verum. præsertim nu. 23.*

10\. Item ratione reconuentionis, vt si Clericus ageret contra Laicum coram iudice Laico, & ibidem reconueniretur, teneretur ibidem respõdere, vt & è conuerso Laicus potest reconueniri coram Iudice Ecclesiastico. *cap. 2. de mut. pet. Host. in sum. eo. tit. num. 3. §. restat. igitur. Felin. in cit. cap. verum. num. 4.* Reconueniri tamen non potest pro causa spirituali, cuius capax est Laicus: neque criminaliter, neque si dolo fecerit se trahi Laicus ad Iudicem, vt reconuenire possit, huiusmodi enim dolus ipsi suffragari nõ deberet. *Maran. de ord. iudic. 4. part. dist. 6. num. 44.* neque demum coram Iudice appellationis, coram illo enim reconuentio fieri nõ potest. *Innoc. in c. 1. de mut. pet.*

Eiusdem reconuentionis virtute Clericus agens contra Laicum apud Iudicem sæcularem, si in causa succumbat, ab eodem Iudice condemnari potest in expensis. *Felin. lo. cit.* executionem tamen, tam in bonis quam in persona Clerici, tum Iudex Laicus facere non potest, sed est facienda per Iudicem Ecclesiasticum. *Abb. in cap. postulasti. num. 17. de fo. comp. Franc. in cap. sæculares. eod. tit. in 6.* & est communis DD. sententia. 11.

Vlterius subijcitur Iudici Laico Clericus minorum Ordinum, si non habuerit requisita. *Conc. Trid. c. 6. sess. 23. de ref.*

Clericus item Apostata, qui pro Laico se gerit & habetur communiter pro Laico, seu militiam, seu alia negotia sæcularia exercet, per Ecclesiam non defenditur. *cap. 1. de Apost.* vnde & Leo X. rescripsit Galliarum Regi, vt tales Apostatæ, postquam fuerint deprehẽsi per quatuor menses incedere sine habitu Clericali, possint capi à Curia sæculari; quod rescriptum *incip. Rom. decet Pont. de an. 1516. Kal. Octob. Pont. an. eius. 4.* refert Cassan. *in lib. constit. Burgund. tit. de iust. num. 51.* 12.

Præterea si Clericus deprehenditur in crimine vel rixa, licitè potest capi & detineri per Curiam sæcularem, dũmodo sine mora tradatur iudici Ecclesiastico. *Abb. in cap. cum non ab homine. à num. 11. de iudic. Dec. ib. à num. 31.* & esse opinionem communem testatur. *Viuius comm. opin. v. Iudex Laicus.* 13.

Item si Clericus assumat administrationem, officium seu seruitia apud Dominum sæcularem, si tertio monitus nõ desistit

desistit ab exercitio talis officij, puniri potest à Domino sæculari ratione prævaricationis in eodem officio. *cap. Sacerdotibus. ne Cler. vel Mon. ibiq. Innoc. Aufrer. lo. sup. cit. Reg. 1. fall. 17.* vbi probat trinam monitionē in tali casu præmittendam, debere esse specialem, non autem generalem contra quoscunque, nec sufficere vnam pro tribus, sicut neque in alijs omnibus casibus, in quibus ius expresse disponit præmittendam trinam monitionem. *per tex. cap. constitutionem. de sent. excom. in 6.*

Ad extremum Clericus degradatus & traditus Curiæ sæculari, subest Iudici
15. laico. *Abb. in c. nouimus. de verb. signif. Dec. in cap. cum non ab homine. cit. num. 68. & num. 22.* vbi colligi potest differentia inter depositionem & degradationem, nimirū quod depositionem non semper sequitur traditio Curiæ sæculari, degradationem verò semper.

Et quemadmodum Iudex Laicus personas Ecclesiasticas iudicare non potest, ita neque causas ad forum Ecclesiasticū
16. spectantes, vertentes inter personas sæculares, *cap. Ecclesia S. M. de constit.* ne quidem incidenter. *Abb. in eo. cap. Ecclesia S. M. nu. 2. Dec. ib. num. 46.* nisi quęstio incidat in possessorio, possessio enim censetur quid temporale. *Abb. in c. cum dilectus. num. 11. de elect. & in cap. literas. num. 6. de iuram. calum. Afflict. in decis. Reg decis. 2. num. 5. Couar. pract. q. cap. 36. num. 1.* vnde possent coniuges compelli ad cohabitandum, non tantum per Ecclesiasticum, sed & per sæcularem Iudicem. *cit. Abb. in cap. tua nos. 2. nu. 2. de iureiuran. & in cap. ex publico de conuers. coniug. & in c. ex publico. nu. 3. de conuers. coniug.*

Ex præcedentibus itaque constat, di-
17. rectè ac propriè subesse Clericum Iudici Ecclesiastico, ac propterea reus in iudicio Episcopali merito censebitur Clericus, ita quod non possit declinare iurisdictionem proprij ordinarij, *vt testatur Host. lo. sup. cit. in sum. de for. com. nu. 14.* si nimirum siue ratione delicti, siue ratione contractus, domicilij, vel rei de qua agitur ipsi sit subiectus.

Ratione delicti, vbi enim quis deliquit, ibidem est puniendus. *cap. placuit. 6. quæst. 3. cap. 1. de raptor.* nec accusatur aliqua præeminentia quominus puniri 18.
possit, ita quod neque Episcopus delinquens in aliena Diœcesi excusetur, sed puniri potest ab ordinario loci, seu iudicari in causis, ex quibus corā ipso sortitur forum. *gl. in Clem. vn. v. procedant. de fo. comp. Abb. ib. in fin. & in cap. sane. n. 5. eo. tit. ext. & in c. cum inferior. de maior. & obed.*

Ratione contractus, prout contractus sumitur pro omni obligatione, in eo enim loco conueniendus est contrahens 19.
vbi contraxit, nisi solutio destinetur alibi. *Felin. in cap. fin. num. 19. de fo. comp. Abb. ib. num. 36.* vbi sufficienter explicat forum hoc ex contractu.

Ratione rei sortitur quis forum ibi, vbi sitæ sunt eius res, siue mobiles, siue immobiles pro quibus conuenitur. *Host. lo. sup. cit. num. 5.*

Ratione domicilij sortitur quoq; quis forum; quod quomodo constituatur diximus alias. Et ratione domicilij sorti- 20.
tum forum est præcipuum, & ordinarium, & illius ratione dicitur quis propriè subditus *Abb. in Clem. vn. num. 13. de fo. comp.* concurritque hic modus sortiēdi forum cum alijs omnibus, ita quod Iudex domicilij etiam ratione delicti alibi commissi, vel contractus alibi initi, siue rei alibi possessæ iudicare possit, & citare reum etiam extra territorium suum existentem, & excommunicare alibi degentem, vt de non residente in suo

suo beneficio ordinauit Conc. Trid. *sess. 23. cap. 1. de ref.* quod tamen Iudicibus ex reliquis modis sortiendæ iurisdictionis non est concessum. *Abb. in cit. cap. fin. num. 38. de fo. comp. & inc. meminimus. appell. Felin. lo. sup. cit. n. 11. 23. & 24. Rot. decis. 464. in no.*

21. Teneretur tamen Iudex Domicilij delinquentem, si ipsum nondum castigauerit, præmissa summaria cognitione super veritate inculpati delicti, requisitus remittere ad Iudicem loci delicti in criminibus grauioribus. *gl. in Clem. pastoralis. v. de more. de senten. & re. iud. Card. ib. Abb. ib. num. 12.* quinimò etiam non expectata requisitione ex vrbanitate remittere solent plerique. *vt Couar. lo. sup cit. cap. 2. à num. 4.* Similiter & in casu, quo quis iuramento firmauerit, se certo loco soluturum, eodem remitti debet. *id. Couar. eo. lo. c. 10.*

22. Laici etiam licet proprium habeāt forum coram Iudice Laico. *cap. licet. c. ex tenore. de fo. comp.* in certis tamen casibus, subiecti sunt iurisdictioni Iudicis Ecclesiastici, quos casus enumerat. *gl. in cap. cum sit generale. v. malefactores.* & alia gl. *in cap. licet. v. vacante.* & item alia. *in cap. ex tenore. v. in iustitia. lo. cit. de fo. comp.* qui casus comprehenduntur his versibus:

Hereticus, Simon, Sacus, periurus, adulter,
Pax, priuilegium, violentus, sacrilegusq;,
Si vacat imperium, si negligit, ambibigit, an sit,
Suspectus Iudex, si subdit a terra, vel vsus,
Rusticus, & seruus peregrinus, feuda, viator,
Si quis pœniteat, miser aut sit, causaq; mixta,
Si denunciat Ecclesia, quis iudicat? ipsa.

Mixti autem fori sunt vsura, concubinatus, adulteriū, Sodomia. *Clar. in pract. crim. q. 37.* Aufrer. item *in suo tractatu de iurisdictione Ecclesiastica in sæculares,* colligit 149. casus, in quibus Laici corrigi possunt per Iudicem Ecclesiasticum, quem consule: nobis sufficiat meminisse illius regulæ generalis, quod videlicet in omni delicto iure Pontificio inducto extendatur iurisdictio Ecclesiastica in Laicos. *c. 1. de off. ord. iun. gl. v. secundū.* & testatur *Aufrer. lo. cit. num. 1. in princ.* Similiter & in omni casu nutritiuo peccati, vel saltem quoad salutarem pœnitentiam iniungendam. *c. nouit. de iudic. Abb. ib. num. 1.* Aliquæ etiam causæ Ecclesiasticæ in specie, quæ magis praxi quotidiana teruntur, necessario nobis sunt examinandæ. Vnde primo Matrimoniales videamus. 23.

ARTICVLVS IV.

De Matrimonijs.

1 *Matrimoniales causas solus iudicat Episcopus.*
2 *Vicarius Episcopi ad Matrimoniales causas debet habere mandatum expressum.*
3 *Matrimonij impedimenta quæ sint.*

MAtrimoniales itaq; causæ sunt fori spiritualis. *cap. tuam de ord. cogn. cap. causam. qui fil. sint legit.* quinimò nemo alius præter Episcopum causas Matrimoniales iudicare potest. *c. accedentibus. de excess. Præl. Abb. ib. num. 1. & in cap. ex literis. num. 4. de cog. spec. & in cap. 1. nu. 11. de consang. & affi.* & easdem causas à iurisdictione Decani, Archidiaconi, & aliorum inferiorum iudicum reuocat Conc. Trident. *sess. 3. cap. 20. de ref.* adhoc Nau. *cons. 2. de for. comp. in antiq.* Imò ne Vicarius quidem Episcopi, nisi habeat adhoc speciale mandatum.

datum, causas Matrimoniales cognosce-re potest. *Bertach. in tract. de Epis. lib. 4. p. 6. q. 20. Rebuff. de so. Vic. Archiepis. n. 155. in prax.*

3. Et de his diuersis occasionibus aliqua supra retulimus, nunc videndũ esset de impedimentis matrimonij, quæ duodecim impedientia contrahendum, & dirimentia contractum numerantur istis versibus.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas.
Si sis affinis, si forte coire nequibis.

Quæ quia à Summistis satis superque examinata reperiuntur, *vt à Syl. Ang. Armil. v. Matrimonium. Hosl. in sum. de spons. & Matri. Nau. in Man. c. 22. à nu. 30. Henriq. de matrim.* lectore ad eosdẽ remisso, circa ea solum quæ per Conc. Trid. *sess. 24. de ref. Matr.* circa Matrimonia contrahenda innouata sunt, aliqua referemus.

Et primo circa prohibitionem omissionis bannorum aduertẽdum est, quod
4. illorum omissio non reddit Matrimonium nullum, sed clandestinum tantum, ita quod validum sit Matrimonium illis omissis, alijs tamen requisitis seruatis contractum, licet puniri possint sic contrahentes. *Rot. decis. 429. p. 1. diuers. Nau. lo. cit. in man.* Quinimò re-
5. mitti possunt banna per Episcopum, nõ solum ex causa cum Matrimonium malitiosè impediri posset. in Conc. cit. *lo. cit. cap. 1.* expressa, sed etiam ex alijs iustis causis arbitrio ipsius Episcopi ponderandis, vt si adsit vicinitas temporis, quo nuptiæ prohibentur: si cõtrahendũ sit cum persona quæ habet Parentes vel Tutores iniquos, de quibus verisimiliter dubitaretur, ne eam tradant ignobili vel simili, vel si constitutus in mortis articulo, vel contrahere cum concubina, vt legitimetur proles iam ante ex eo suscepta, vel si adsit inæqualitas inter contrahentes, vt quod diues ducat pauperẽ, nobilis ignobilem, senex iuuenem *Nau. lo. cit. Henriq. de matrim. cap. 5.* istis tamen casibus & similibus, quibus concedenda videretur denunciationum omissio, securius esset prius examinare testes ad minus duos, qui deponant se scire inter contrahentes, nullum adesse impedimẽtum Matrimonij. *vt notat Genuen. in prax. cap. 26. num. 4.* Tanto magis examen testium fide dignorum præmittendum est, si exteri constituto domicilio velint contrahere; & examinandum, àn inter eos non adsit impedimentum: & tutius esset si in eorum patria curarẽtur proponi denunciationes, vt in Curia Neap. seruari testatur Genuen. *lo. cit. n. 9.* Parochi autem talium Matrimonio interesse omnino non debent, nisi inquisitione præmissa, re ad Ordinarium delata, & ab eodem licentia obtenta. *Conc. lo. cit. cap. 7.*

Potest autem remittere hæc banna siue denunciationes, non solum Episcopus, sed & alius quilibet habens iurisdictionem Ordinariam, cum Conc. vtatur verbo Ordinarij: quo nomine comprehenduntur non solum Episcopi, sed & alij omnes iurisdictionẽ Ordina- 6.
riam habentes. *gl. princ. in cap. Ordinarij de offi. ord. in 6. Abb. in cap. post cessionem. num. 1. de probat. Dec. ib. num. 1. & cons. 121. Gem. in cap. 2. de constit. in 6. Bero. cons. 24. lib. 1.* vnde & Vicarium Episcopi comprehendi in Conc. cit. vbi vtitur verbo Ordinarij, docet Paris. *de resig. lib. 3. q. 11. num. 22. Sbroz. de Vic. Epis. q. 202. lib. 2.*

Diœcesani autem nomine an veniat quilibet Ordinarius, an verò solus Episcopus, videri potest. *gl. sing. in Clem. 1. v. Diœcesanis de iurep. Abb. ib.* alias vide eundem. *in Cle. vn. de so. comp.* & *in Clem. 1. de vit. & hon. Cler num. 15.*

Non reddit item Matrimonium per se nullum clandestinitas orta ex eo quod stante inhibitione superioris de non contrahendo fuerit contractus, nisi aliquod aliud impedimentum grauius interuenerit, sed possunt puniri pœna arbitraria sic contrahentes. *cap. ex litteris. de matr. contr. interdicti.*

7. Alia autem requisita circa matrimonium contrahendum ab eodem Concil. loc. cit. præscripta, nempe vt Matrimonium non nisi coram proprio contrahentium Parocho, & trium seu ad minus duorum testium præsentia contrahatur, si omittantur reddunt Matrimonium non solum clandestinum sed etiam nullum, vt est clarus textus Conc. cit. dummodo in loco contrahendi Matrimonij fuerit publicatum Conc. alioquin non afficeret personas eius loci in quo non esset publicatum. *vt aduertit Rot. in vna. Calagurit. Matrimonij coram Seraphino. 26. Ianua. 1523. posita decis. 429. sup. cit. par. 1. diuers.* vbi testatur eandem esse obseruationem in sacra pœnitentiaria.

Matrimonium itaque contractum omissis requisitis prædictis præsentiæ Parochi & testium, erit adeo nullum, quod non debeat amplius per Episcopum annullari, cum iam ipso iure sit nullum, sed tantum possit declarari esse nullum, prout vidi rescripsisse S. Congregationem interpretum Concil. *in hac verba.*

An contractum sit Matrimonium præsente Sacerdote alieno, absque Parochi vel Ordinarij licentia debeat Ordinarius illud irritare, vel irritum declarare.

Congregatio censuit irritũ declarare non irritare, quia cum Concilium irritum fecerit, non est vlterius irritandum, sed opus esse sola declaratione quod irritum sit.

Sic etiam contrahentes adeo nulliter contrahunt, vt possint si velint ab inuicem separari, etiã non expectata Iudicis authoritate *Nau. de cland. despons. cons. 5. & cons. 1. desponsi. in no.*

Nec ratificatur sic nulliter contractũ Matrimonium sequenti carnali copula: 8. subsequens enim copula quoad sanandos defectus præsentiæ Parochi & testium, nihil operatur post Conc. Trid. *vt notat Nau. cit. cons. 18. nu. 3. de spons. in no.* licet quoad alios effectus remaneat in terminis iuris communis, vt quoad impediendam libertatem ingressus religionis, quæ ante copulam sequutam est libera. *cap. verum. cap. ex parte. cap. accedens. de conuers. coniug.*

Et in tantum quidem est nullum Matrimonium contra prædictam Concil. 9. dispositionem contractum, vt ne quidem in sponsalia de futuro dissoluatur. *cit. Nau. cons. 3. n. 3. de cland. despons.* Si tamen contrahatur inter impuberes, seu vnum puberem & alium impuberem, resolueretur in sponsalia de futuro *iuxta tex. cap. 1. de despons. impub. in 6. Couar. de sponsal. p. 1. cap. 3.*

Sic itaque nulliter contrahentes si velint roborare contractum Matrimonium, 10. debent contrahere de nouo seruatis prædictis requisitis, & hoc seruãdum in alijs quoque defectibus, propter quos Matrimonium à principio fuit nullum, ita quod sublato defectu seu impedimento, debeat Matrimonium contrahi de no-

de nouo præstito consensu, *vt tradunt Summistæ sup. cit. de impedimento erroris, violentiæ*, & docet *Nauar. loc. cit. de sponsal. cons. 6. nu. 4. & cons. 12. num. 3.*

Vnde & stylus Curiæ seruat vt in concedendis dispensationibus super Matrimonio stante impedimẽto impediente, & contractũ dirimente facto, addatur semper in literis clausula (de nouo præstito consensu) *vt testatur Nau. cons. 6. cit. & Genuen. in prax. c. 25. nu. 9.* Vbi tamen impedimentum esset occultum, dummodo Matrimonium à principio fuerit in facie Ecclesiæ contractum, possent Sponsi priuatim tantum sibi mutuo præstare consensum absque Parochi & testium præsentia, quod sufficere declarauit. Pius V. *referente Nauar. cit. in man. cap. 22. num. 70.* & si fuerit sine Parocho & testibus contractum, possent secreto adhiberi Parochus & testes, & ita contrahi. *id. Nauar. cons. 6. cit. de spons. in antiq.*

11. Impedimentum autem superueniens post contractum Matrimonium hic non intrat, cum illud nihil obesse posit iam iam contracto Matrimonio. *cap. discretionem. de eo qui cog. consang. vx. & c. vn. de spons. in 6.* n. si fuerint sponsalia de futuro, hæc enim soluuntur perueniente impedimento. *cap sup. eod. de consang. & affin.* vel nisi agatur de exigendo debito, hoc enim impeditur subsequenti impedimento, saltem quoad eum qui daret causam impedimenti *c. transmissæ. cap. tuæ. de eo. qui cog. consang. vx. Abb. in cap. 1. eod. tit.*

Proprius autem Parochus quem Concilium requirit, est Parochus seu Sacer-
12. dos cui principaliter incumbit cura animarum loci, domicilij seu viri, si in Parochia viri contrahatur Matrimonium, siue mulieris, si in ipsius Parochia contrahatur. *Nau cons. 4. de cland. despons.* vbi testatur hoc idem declaratum fuisse à S. Congreg. Conc.

Locus autem domicilij intelligendus de domicilio quod sit fixum, vnde habens domicilium apertum in Ciuitate, si commoretur aliquando ruri in sua possessione recreationis causa, non poterit propterea dici illius proprius Parochus ruralis ad effectum contrahendi ritè Matrimonij, iuxta præscriptum *Conc. arg. tex. cap. u qui de Sepult. in 6.* & in specie tenuit Rot. *in vna Florent. Matrim. 26. Iun. 1579.* Coram vicecom. *posita decis. 643. par. 1. diuers.* idem docet *Nau. cons. 2. nu. 1. de cland. despons. in antiq.* nil tamen obstat quominus aliquis dici posit habere plura domicilia, si vtrobique æqualiter commoretur. *cap. ex parte. de so. comp. iun. gl v. andegauen. & alia gl. in cap. cum nullus. v. domicilium. de temp. ord. in 6.* ad quod facit *l. labeo. l. assumptio. ff. ad municip. Nau. cons. 2. de cland. despons. in antiq.*

Proprij item Parochi nomine venit 13.
quilibet Sacerdos deputatus ab ipso Parocho. *gl. in Clem. 1. v. presbyteri. de priuil.* vel etiam ab Episcopo seu quolibet Ordinario aut eorum Vicario, isti enim dare possunt licentiam cuicunq; Sacerdoti ad interessendum Matrimonio in qualibet Parochia propriæ Diœcesis seu territorij; vt ipsemet Parochus, & qui- 14.
dem à fortiori: quia isti sunt Superiores Parochi, & ipsis incumbit principaliter cura animarum Diœcesis vel territorij. *cap. quæcunque. loc. q. 1. cap. præcipimus. 12. quæst. 1 Nauar. cons. 47. num. 1. de spons. in antiq.* Et satisfit concilio si contrahatur Matrimonium coram tali substituto, etiamsi generaliter tantum committeretur ipsi administratio Sacramentorum. *Nauar. loc. citat. cons. 11. in no.* & etiamsi verbaliter tantum ipsi de-

mandaretur. *id. Nau. conf. 27. de sponf.* & hæc concessio posset probari per testes. *id. Nau. conf. 41. de sponf. in antiq. Rot. decis. 750. num. 2. par. 1. diuers.* vbi testatur idem fuisse responsum à S. Congr. Conc. vel posset probari assertione ipsiusmet Parochi; creditur enim assertioni Parochi, in illis quæ spectant ad eius officium. *Aym. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 72. Rot. decis. cit.*

15. Si autem Parochus non fuerit actu Presbyter, licet de iure subsistere posset Matrimonium ipso præsente contractum, cum Parochus etiamsi nondum sit Sacerdos omnes functiones Parochi exercere possit, præter eas quæ sunt Ordinis. *arg. tex. cap. suffraganeu. c. transmissam. de elect.* conuenientius tamen est vt deleget alicui Presbytero qui loco ipsius intersit Matrimonio contrahendo. *vt consuluit Nau. conf. 1. de off. ord. in antiq.* vbi hoc idem respondisse Sacr. Congreg. Conc. testatur, & dato quod ipsemet Parochus posset interesse Matrimonio licet non fuerit Sacerdos, cõmittere tamẽ nõ posset vices suas ad hoc alteri non Sacerdoti, *vt deducit id. Nau.*
16. *conf. 30. num. 5. in fin. de sponf. in antiq.* imò neque Episcopus posset committere tales vices alteri quam Sacerdoti, deducit *id. Nau. conf. 44. ib.*

Sufficit autem si Parochus adsit contractui siue inuitatus, siue casu, vt si forte adesset conuiuij aut confabulationis causa, dummodo ad ipsum actum contrahendi Matrimonij verè & formaliter adhibeatur. *Nau. conf. 20. num. 1. de cland. de sponf. in antiq.* quod etiam declarasse S. Congreg. Concil. refert Gonz. *super 8. Reg. Canc. glos. 48. num. 35.*

Similiter validum erit Matrimonium præsente Parocho contractum, licet ipse Parochus præsens non det benedictionem contrahentibus: benedictio enim nec auget nec minuit validitatem contractus Matrimonij. *cit. Nau. conf. 15. num. 2. de sponf. in no. & conf. 2. num. 4. de clandest. de sponf. in antiq.* 17.
quia nimirum Parochus circa contractum Matrimonij adhibetur tantum pro teste magnæ authoritatis, neque ipsius voluntas aut consensus in illo requiritur sicuti neque aliorum testium. *Ledesma. de Matrim. quæst. 43. artic. 5. Genuen. loc. sup. cit. cap. 61. num. 5.*

Aduertendum præterea quod prædictæ solemnitates. *Conc. cap. 1. sess. 24. de ref. Matrim.* non requiruntur in sponsalibus de futuro, & valent sponsalia de futuro illis non seruatis celebrata. *Nau. conf. 3. de sponf. in no.* nihil enim innouauit Concil. Trid. de istis sponsalibus. *vt notat id. Nauar. ib. conf. 18. num. 1.* 18.

De eisdem sponsalibus de futuro aduertendum est prærerea, quod per illa inducitur publicæ honestatis impedimentũ, licet fuerint postmodũ dissoluta ob superueniens aliquod impedimentum; dummodo tamen non adfuerit à principio defectus consensus, quia tum nullum impedimentum causarent. *cap. ad audientiam. de sponf. & cap. vn. eod. tit. in 6.* 19.

Et dummodo non fuerint à principio inualida ex aliqua causa, nam tum nullum inducerent impedimentum publicæ honestatis. *Conc. cap. 3. cit.* vnde & illa quæ sub conditione contrahuntur, non causabunt hoc impedimentum nisi purificata conditione. *Nauar. conf. 1. n. 4. de cond. appos. in antiq.*

Vlterius aduertendum quod impedimentum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus de futuro, cum antea afficeret 20.

ceret vſque ad quartum gradum de iure antiquo. *cap. ſponſam. de ſponſal.* nunc non afficit vltra primum gradum poſt Concil. Trid. *loc. cit. cap. 3.* quod correxit quoad hoc ius antiquum. Impedimentum autem publicæ honeſtatis ortum ex ſponſalibus de præſenti afficit vſque ad quartum gradum etiam nunc poſt Concil. Trid. nec continetur reductione eiuſdem Concil. cit. *cap. 3.* ſed remanet in terminis iuris antiqui, ſecundum quod cauſantur ſponſalia de præſenti in omnibus æqualiter cum Matrimonio vero nondum carnali copula cõſumato. *vt Abb. in Rub. de ſponſ. Felin. ib.*

81. Quod autem non contineantur hæc ſponſalia reductione Conc. cit. *cap. 3.* declarauit Pius V. Conſtitutione ſua *qua ſequitur.*

Pius Epiſcopus.

AD Romanum ſpectat Pontificem ſua ſollicitudine diligenter prouidere, vt Sacrorum Conciliorum decreta ita ſua declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla deſuper dubitandi occaſio cuiquam relinquatur. Sane ad aures noſtras peruenit multos eſſe qui dubitant, an decretum Oecumenici Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformatione Matrimonij Capitulo tertio, quo cauetur impedimentum publica honeſtatis vbi ſponſalia valida non fuerint prorſus tolli, vbi verò valida fuerint non excedere primum gradum, cum in vlterioribus gradibus non poſſit huiuſmodi prohibitio ſeruari, de ſponſalibus per verba vt aiunt de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam Matrimonia per verba de præſenti contracta, non tamen conſumata, qua interdũ ſponſalia appellantur comprehendant, ita vt etiam eo caſu impedimentũ inde proueniens ſublatum fuerit.

Nos itaque vt omnis facultas dubitatioq; tollatur, attendentes quod ſponſaliorum appellatione qua dictum Concilium vtitur, non niſi impropriè Matrimonium verbis de præſenti conceptis contractum continetur, quodq; agitur de correctione iuris veteris, quo caſu ſecundum proprietatem verborum duntaxat procedendum eſt, præſertim cum longè maiorem rationem prohibitionis in Matrimonio per verba de præſenti contracto, quã in ſponſalib. de futuro vigere à nemine dubitetur. Idcircò motu proprio Authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ declaramus & definimus, decretum Concilij huiuſmodi omnino intelligendum eſſe & procedere in ſponſalibus de futuro duntaxat, non autem in Matrimonio ſic vt præfertur contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis caſibus & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Decretum Concilij introductum erat, & ita ab omnibus iudicari debere mandamus atq; ſtatuimus. Non obſtantibus, &c. Datum Romæ, ann. Incarnat. 1568. Kal. Iul.

Vnde etiam hæc ſponſalia de præſenti cum remaneant in terminis iuris antiqui, inducent impedimentum publicæ honeſtatis, licet fuerint nulla à principio ex aliqua cauſa; iure enim antiquo inducunt etiam hoc caſu, *vt patet ex tex. c. vn. de ſponſ. in 6.* Niſi fuerint nulla ex defectu conſenſus vel conditionis appoſitæ. *vt tex. cit. & Io. Andr. ib. Arm. v. Matrimonium. num. 46.* Affinitatem tamen non inducunt hæc ſponſalia, cum affinitas non oriatur ſine carnali copula. *Hoſt. in ſum. de affinit. num. 9. circa fin. Nauar. conſ. 33. num 1. in antiq.* 82.

Vlterius

Vlterius aduertendum in computandis gradibus consanguinitatis ad Matri-
23. monium contrahendum, non esse computandos ascendentes, vel descendentes quæ in istis non solum ad quartum gradum, sed in infinitum durat prohibitio de contrahendo, *vt notat Abb. in c. non debet. num. 8. de consang. & affin.* vnde gradus isti computandi erant inter collaterales, tantum vsque ad quartum gradum, & in illis computandis, remotior gradus attendendus, & ne aliquis contrahentium sit in primo gradu. *cap. fin. de consang. & affi.* & de huiusmodi computatione graduum. emanauit quoque Constitutio Pij V. *public. Romæ. 20. Aug. 1566.* tenoris sequentis.

Sanctißimus in Christo Pater, & D. N. Pius Diuina prouidentia PP. V. attendens per quandam constitutionem dudum per fel. rec. Pium PP. IV. Sanctitatis suæ Prædecessorem editam, qua cauetur, quod in dispensationibus Matrimonialibus pro diuersis cõsanguinitatis, seu affinitatis ex eodem stipite prouenientibus gradibus coniunctis, non remotioris solum prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum, expressa mentio fieri debebat, alioquin dispensationes, ac desuper confectæ literæ nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta Constitutione plenius continetur, à dispensatione iuris communis, & laudabili, ac antiquo Roman. Cur. stylo nimium recedi, ac fauorem Matrimonij debitum restringi. Volẽsq; propterea iuri & stylo prædictis, nec non pia mem. Greg. X. & Clem. VI. Rom. Pont. etiam Sanctitatis suæ Prædecessorum vestigiis inhærendo, Sacramento & libertati Matrimonij, quantum cũ Deo potest fauere, statuit & ordinauit, quod de cætero in quibuscunq; dispensationibus, quas pro Matrimoniis contractu, aut contrahendis, inter viros & mulieres inuicem diuersis prohibitis cõsanguinitatis, seu affinitatis, aut mixtis, ex communi seu ab eodem stipite surgentib. quicunq; illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cum in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat gradibus coniunctos, ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore existente Rom. Pont. aut Sede Apostol. impetrari, vel alias concedi contigerit, ac literis commissionibusq; desuper etiam locorum ordinariis faciendis, gradus remotior attẽdatur, trahatq; secum propinquiorem: ac ob id sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, obtentis tamen postea super proprinquiorem literis declaratoriis, iuxta Greg. & Clem. Prædeceß. huiusmodi Constitutiones, quas quoad hoc innouauit, ac inuiolabiliter obseruari mandauit, dispensationesq; seu dispensandi commißiones, ac desuper confectas literas & processus habitos per eosdem dispensatos, seu hos cum quibus dispensari mandatur, propterea proximioris gradus huiusmodi non expreßionem de subreptitionis, seu obreptitionis vitio, seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus & per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commißionibus huiusmodi de proximiori seu vtroq; gradu, specialis & expressa mentio facta fuisset, sicq; per quoscunq; Iudices, &c.

Quas autem pœnas incurrant, contrahentes in gradibus prohibitis, exi-
24. stentes in Sacris, non in Religione professa, consuli possunt Doctores *in Clem. vn. de spons.* quam Clem. innouauerat, postquam

postmodum Clem. VII. Const. *incip. quia plerumq. de ann. 1524. Kal. Sept. Pont. an. 1.*

In probandis verò impedimentis qui testes requirantur, omissis diuersorum opinionibus controuersis dicamus breuiter. Quod si agatur de dissoluendo Matrimonio iam côtracto, requiruntur testes omni exceptione maiores. *Abb. in cap. 1. de consang. & affi.* Couar. *in 4. decret. p. 2. cap. 8. quæst. 12. num. 7.* Et dicũtur testes omni exceptione maiores, quibus nihil obijci potest. *gl. v. maiores. in cit. cap. 1. de consang. & aff.* vel prout describuntur *in cap. licet. 2. de testib.* saltem quoad Matrimoniales causas, nimirum vt iurent, vt sciant enumerare gradus ab vtroque latere, quod recognouerint ad minus vltimi gradus consanguineos, & à senioribus bonæ famæ audierint, sintque ipsimet viri graues, famæ bonæ, *ib.*

Et admittuntur etiam consanguinei, & pater, mater ad prohibendum testimonium hoc casu: imò & alijs præferũtur, quia præsumuntur scire suam genealogiam, *vt notant communiter DD. in cap. super eo. 2. de testib. tuq. host. in sum. num. 3.*

Confessio autem vtriusque coniugũ de impedimento, non sufficit ad dirimẽdum Matrimonium. *cap. super eo. de eod. qui cog. consang. vx.* nisi côcurrat fama. *vt probat Abb. in eod. c. super eo.*

Vltra si sit probandum pro validitate Matrimonij sufficiunt testes Ordinarij. *Abb. lo. cit. Felin. in ca. licet causam. num. 18. de probat.* & tenuisse Rotam. *in vna Tullen. Matrimonij 14. Ian. 1568.* coram Oradino, refert Genuen. *lo. sup. cit. c. 22. num. 24.* vbi multos ad hoc allegat authores. Vnde etiam, si quæritur an legitimè fuerit contractum Matrimonium, liber Parochi in quo annotantur nomina contrahentium, facit magnam probationẽ, vt tenuit Rot. *in vna Colonien. 20. Feb. 1581.* coram Robusterio *relata decis. 340. p. 1. diuers.* creditur enim dicto seu scripturæ Parochi in illis quæ spectant ad ipsius officium, vt alias diximus, *& facit ad hoc c. ad audientiam. de præscript. Felin. ib. Ias. in repet. l. admonendi. num. 132. ff. de iureiuran.* maximè si adsint adminicula antiquitatis scripturæ, vel consuetudinis loci, quoad tali scripturæ seu libro credatur. *cap. cum dilectus. de fid. instrum. Abb. ib. nu. 5. Dec. in cap. 1. num. 6. eo. tit.* consuetudo enim potest dare fidem scripturæ, alias non authenticæ. *Rot. decis. 787. p. 1. diuers.*

Item si agatur ad impediendum Matrimonium contrahendum, sufficit vnus testis qui deponat iuxta normam *cap. licet. cit.* tunc enim minores probationes requiruntur. *Abb. in cap. super eo. cit. nu. 5.* vel saltem ad effectum suspendendi côtrahendum Matrimonium, donec veritas indagetur. *arg. tex. cit. cum inhibitio. de clandest. despons.* vel ad effectũ obtinendæ dispensationis, si in contrariũ non probaretur. *c. super eo. de testib. & c. præterea. de despons.*

Demum si agatur de solutione Sponsaliorum de futuro, sufficeret fama super impedimento. *cap. super. eo. de consang. & affin.* vel sufficeret sponsorum confessio, cum & mutuo illorum consensu sponsalia de futuro etiam iurata dissolui possint. *cap. 2. de sponsal. Abb. in cap. sup. cit. super eo. de eo. qui cog. côsang. vx. num. 5. Nau. cons. 3 de despons. impub. in antiq.* 26.

In casu autem quo ob absentiam diuturnam alterius coniugum, alter prætendit transire ad secunda vota, nô sufficiunt semiplenę probationes de morte absentis: nec sufficit expectare quinquẽ-

N n nium,

niũ, sed debet apparere certitudo mortis, saltem per violẽtas præsumptiones, vt quod in acie fuerit, in qua plurimi cęsi sunt, quod nauis in qua nauigabat naufragiũ passa sit, & omnes cum ea perierint. *Arm. v. Matrimonium. num. 45.* vel Iudicis arbitrio in talibus standum, qui ex coniecturis adductis moderari debet arbitrium suum. *Nau. & per eum allegati cons. 1. de secun. nup. in antiq.*

28. Itẽ si sit probandus iustus metus, metus iustus ex parte mulieris probari debet, qui possit cadere in constantem mulierem, & metus iustus viri qui cadit in constantem virum. *Abb. in cap. cum locum. num. 6. de sponsal.* nec præsumendus metus iustus in præsentia patris, matris, vel consanguineorum. *Villal. comm. opin. sub lit. M. num. 56. Menoch. cons. 69. vol. 2.* nisi adsint in contrarium probationum adminicula, quæ Iudex debet arbitrari. *Rot. decis. 341. p. 2. diuers. Nau. cons. 36. num. 8. de sponsal. in antiq.* vbi etiam solam nimiam reuerentiam parentum quandoque sufficere ad annullandum Matrimonium.

29. Ad extremum, in Matrimonialibus vbi fuerit semiplenè probatum, iuramentum suppletorium deferri potest, consideratis personarum & causæ circumstantijs, præsertim si sit iurandum pro validitate Matrimonij. *Abb. in cap. mulieri. num. 6. & 7. de iureiuran. Host. ib.* iuramentum tamen hoc non obesset, si postmodum veritas in contrarium fuerit probata, cum nec res iudicata obsit in Matrimonialibus, & in alijs in quibus vertitur periculum animæ, dummodo postea appareat contrarium, vt latè *Abb. lo. cit.* Vel potius probationes circa Matrimonialia inferendæ, prudentis Iudicis arbitrio sunt regulandæ cum alioquin certa regula de illis dar non possit. *cap. cum dilectus. iun. gl. de his qua vi metu ue c. Abb. lo. sup. cit. & in c. in præsentia. de sponsal. Couar. in 4. decret. p. 2. c. 8. q. 12. num. 22.*

Subintrat in Matrimonialibus quæstio dotis, & ratione connexitatis cum Matrimonio, potest quoque iudicari apud Iudicem Ecclesiasticum. *cap. si annum. de iudic. in 6. gl. in cap. licet. v. vacante. de fo. compet. & cap. de prudentia. de donat. inter vir. & vx. Dec. in cap. quanta. num. 13. de iudic.* etiam de dote nudo facto promissa. *Innoc. in cap. de prudentia. cit. Bald. in l. 1. C. de promis. dot. & de arru datis. Fed. de Sen. cõs. 160.* etiam post separatum Matrimonium. *cap. significauit. de iudic. Abb. ib.* imò de pœna de contrahendo Matrimonio, interposita cognoscere potest, & de alijs consequutiuis Matrimonij. *Abb. in cap. gemma. num. 5. & in cap. proposuit. de cõiug. ser. & in cap. per vestras. de donat. inter vir.* 30.

De dote itaque notandum, quod mulier adulterans amittit dotem, Iudicis tamẽ præcedente sententia super adulterio, nam absque Iudicis authoritate ne quidem dimittere eam potest maritus ob adulterium. *cap. porro. de diuort.* nisi fuerit adulterium notoriũ, vel ipsamet adultera à viro discesserit. *cap. plerumq. de donat. inter vir. cit.* Si autem separetur Matrimonium ex culpa viri, deberet vxori restitui dos vna cum donatione propter nuptias. *Abb. in cap. fin. de adult.* 31.

Si etiam postmodum inter se reconciliantur, tunc dotem mulier recuperat ipso facto. *cit. cap. plerumq. iun. gl.* similiter recuperat dotem, si iudex ex officio suo redintegret Matrimonium ob fornicationem viri commissam post diuortium, quod facere potest vt occurratur scandalo fornicationis, & in praxi seruari testatur Genuen. *lo. sup. cit. n. 14.*

Prop

Pro dote non soluta licite petitur interesse donec soluatur. *c. salubriter de vsur.* etiam post mortem viri donec dos
32. restituatur. *Couar. var. res. lib. 3. cap. 5. num. 3.* Et actio dotis maxime est priuilegiata, æquiparatur enim fisco. *Dec. in c. 1. num. 75. de probat.* & præfertur omnibus creditoribus, licet confessio dotis fuerit posterior omnibus creditoribus. *Couar. lo. cit. lib. 1. cap. 7.* Et potest probari per coniecturas, præsumptiones, indicia. *Rot. decis. 588. p. 1. & decis. 316. p. 2. diuers.*

Tenetur autem pater dotare filiam. *l. qui liberos. ff. de rit. nupt.* vel mater, si pater sit inops. *Bart. Bald. in Auth. res quæ. C. commu. de leg.* nã vterque obligatur in solidum: vnde non procedit in illis excusatio, præsertim si esset notoria egestas Patris. *Aem. Ver. al. decis. 275. alias 2. de oblig. p. 2.* Et debet dari dos congrua du-
33. cta proportione Matrimonij, cum succedat loco Matrimonij & legitimæ. *l. denique. §. ergo etiam. ff. de minoribus. l. Pomponius. ff. fam. ercisc. Bald. lo. sup. cit. Rot. decis. 538. p. 1. diuers.* & posset coæquari filia cohæredibus, si appareret enormiter læsa; considerata tamen læsione ex facultatibus patris tempore constitutæ dotis, non autẽ postmodum auctis, tum & attentis dispositionibus statutarijs. *Bald. lo. cit. Ruin. in l. Gallus. §. & quid si tantum. num. 134. ff. de lib. & posth. Dec. cons. 181. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. cas. 149. Cas. de Grass. decis. 162.* Aequiparatur dos & alimentis. *Rot. decis. 538. cit.* vnde etiam filiæ spuriæ debet dari, cum etiam spurijs debeantur alimenta. *c. cum haberet. in fin. de eo qui dux. in Matr. quam poll. Abb. ib. Dec. in c. Ecclesia. S. M. n. 112. de Cõst. Petr. à Duen. Reg. 366. limit. 5.* Debet dari dos, etiãsi filia nubat contra voluntatem patris; præsertim si nubat an-

no ætatis 25. *gl. in cap. fin. 32. q. 1. & alia gl. in c. fin. 36. q. 1. Auth. sed si post viginti quinque. C. de inoffi. test.* sed maximè hoc 34.
procedit de iure Canonico, quod semper prospicit libertati nubentium. *Abb. in c. cum causa. de raptor.* Vbi tamen esset 35.
rapta, & contra voluntatem patris, & contra propriam voluntatem, raptor illam teneretur dotare decenter Iudicis arbitrio. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de ref. Matr.* idq; etiamsi eam non ducat postmodum in vxorem. *c. 1. de adult.* quinimò tum tanto maiorem dotem assignare tenetur. *Abb. in cit. c. 1. num. 4.*

Vltra autem hanc pœnam raptor ipso facto incurrit excommunicationem, tũ 36.
& cõsilium, auxilium, fauorem illi præbentes. *cap. eos qui. cap. de puella. 36. q. 2. Conc. Trid. lo. cit.* & inter raptorem & raptam nullum est Matrimonium, nisi raptæ potestate raptoris liberata, & in in loco tuto separata de nouo præstiterit cõsensum. *Conc. lo. cit.* & hoc propter libertatem consensus, qui requiritur in Matrimonio, & non præsumitur in domo raptoris. *Nau. cons. 3. num. 8. de consang. & aff. in antiq.* vbi ex eadem ratione deducit inter raptorem & raptam, dum est in raptoris potestate, non posse contrahi sponsalia de futuro, quia nimirum etiam in istis requiritur plena libertas consensus.

Dicitur autem raptus, cum puella de cuius nuptijs nihil ante actũ fuerat, ab- 37.
ducitur de domo parentum, siue vi abducta fuerit, siue persuasa munerib. datis vel promissis; semper enim præsumitur consensus mulieris extortus, cum nullus tractatus præcessit de Matrimonio. *Abb. in c. cũ causa. de raptor.* & dicitur rapta etiam volẽs, dummodo sit rapta inuitis parentibus vel tutoribus. *l. 1. C. de rapt. virg. Abb. lo. cit. Nau. cons. 1. de rapt.*

ARTICVLVS V.
De Iureiurando.

1 *Iurare facientes illicita quas pœnas incurrant.*
2 *Iuramentum de illicitis factum non tenet nec indiget dispensatione.*
3 *Iuramentum de soluendis vsuris, vel metu extortum ligat.*

1 COntra iurantes & iurare facientes illicita emanauit constitutio Greg. XIII. quam hic propter eius frequentem vsum inserendā putauimus, & sequitur:

Inter Apostolicas, & infra. Verum tamen multi infirmi cupidiq; sensus sese in huiusmodi iuramenta cum animarum suarum periculo præcipitant. Nos quoniam hæc Sanctorum quoque Patrum institutis, & salubri rerum Ecclesiasticarum directioni aduersantur, & tanquam de radice ambitionis procedentia, omne bonum in Ecclesiis rebusq; publicis peruertunt, ea noua prouisionis subsidio prohibere volentes, præsentium authoritate innouamus prædictam Constitutionem Nicolai Papæ, itidemq; alia omnes Canonicas sanctiones sue de abusu & reprobatione huiusmodi iuramentorum promulgatas, volumusq; eas vbiq; ab omnibus etiā quoad præterita inuiolabiliter obseruari, ac etiam præcipimus & interdicimus prælatis, Canonicis & aliis suradictis, nec non Ecclesiarum Capitulis & Monasteriorum, cæterisq; Conuentium, Ciuitatum quoque, Castrorum, & Terrarū cōmunitatibus, & personis quacūq; dignitate prædictis, ne vlla omnino iuramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut decretis Conc. Trid. obuiantia, siue ante, siue post electiones, confirmationes, prouisiones, receptiones, admissiones, aut alios actus, vbicunq; ac quocunq; tempore, etiā prætextu cuiuslibet consuetudinis quandocunq; tempore obseruata, quæ potius corruptela est censenda, siue in genere siue in specie præstare, reddere vel exigere, neue super præstitis, redditis, vel exactis hucusq; quenquā in iudicio vel extra inquietare audeant quoquo modo vel turbare; illos enim qui iuramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel Ecclesiasticæ libertati; aut decretis dicti Concilij obuiantia exigere contenderint, Episcopos, videlicet alios quoscunq; Pontificali dignitate prædictos suspendimus à diuinis, Capitula verò & Conuentus eorumq; Ecclesias & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponimus, ac singulares personas excōmunicationis sententia innodamus, inhabilesq; facimus ad obtēta & alia obtinenda eo ipso: nobisq; & Rom. Pont pro tempore existēti relaxationes suspensionis, & interdicti, nec non absolutionē ab excommunicationis sententia huiusmodi perpetuò reseruamus: decernētes eos qui talia iuramenta scienter præstiterint, vsu & commodo res & gratiæ cuius causa iurauerint, eo ipso priuatos esse, alios verò ignorantes ad præstitorum iuramentorum huiusmodi obseruationem minimè teneri, nec non irritū, &c. Non obstantibus, &c. Data Romæ Nonas Septemb. anno 1584.

Quæcunq; autem forma præstetur iuramen-

ramentũ tenet *Arm. ver. iuramentum.n. 6.* dummodo adsit intentio quæ si desit vt accidit in inuitis, vel si protestatur iurâs coram alijs se non intendere iurare, non tenet. *cap. verum. de iureiuran.*

2 De illicitis autem vt disponitur extrauag. præmissi, & de illis quæ continent peccatũ, iuramentum etiã cum intentione factum non tenet, nec indiget dispositione. *c. si verò. c. quanto. lo. cit. de iureiuran.* si tamen illicitum fuerit non ex parte iurantis, sed alterius in cuius fauorem iuratur, vt de soluendo vsuras, vel vi seu metu extortum, obligat & est seruandum, licet repeti possint vsuræ, postquam iuraméto fuerit satisfactum. 3 Vel antequam incurratur periurium, peti potest ab Episcopo absolutio à iuramento, qui, si iuratum fuerit per contractum nominatum, ex quo ius alteri fuerit quæsitum, non nisi citata parte absolutionem præstare debet; si autem ius alteri quæsitum non fuerit contractu nominato, absque vocatione partis absoluere potest. *Couar. loc. cit. lib. 1. cap. 4. à num. 5. ad 15.*

ARTICVLVS VI.

De Hæreticis.

1 *EPiscopus est Ordinarius Inquisitor in sua Diœcesi.*
2 *Episcopus potest procedere contra Hæreticum, licet Inquisitor etiam procedat.*
3 *Hæreticus quis dicatur.*
4 *Testis quis esse possit in causa hæresis.*
5 *Hæretico an debeat concedi procurator.*
6 *Hæreticus condemnatus appellare non potest.*
7 *Inculpatus de hæresi causa pendente an admittendus ad Missam.*
8 *Hæresis præsumptiones quæ dicantur violentæ vel leues.*
9 *Excommunicatus perseuerans per annum est suspectus de hæresi.*
10 *Confessarius sollicitans pœnitentem ad libidinem suspectus de hæresi.*
11 *Inquisitionis officium impugnans, quas pœnas incurrat.*
12 *Hæreticus quando tradendus Curiæ sæculari.*
13 *Iudex tradens Curiæ sæculari damnatum, si mors sequatur, an incurrat irregularitatem.*
14 *Iudæi iudicari possunt ab officio Inquisitionis certis casibus.*
15 *Thalmud Iudæorum est prohibitum.*
16 *Iudæi compelli debent ad conciones audiendas.*

1 HAeresis quoque est crimen Ecclesiasticũ. *c. vt inquisitionis. de hære. in 6.* & Episcopus est Iudex Ordinarius causarum hæresis in Diœcesi sua, ita quod non impediatur formare processũ, licet inquisitor adsit in Diœcesi & procedat, sed hoc casu vel separatim vel coniũctim cũ inquisitore formare potest processũ. *c. per hoc. lo. cit. Clem. 1. eo. tit.* si tamẽ seorsim procedunt, debent sibi communicare acta & vterq; simul proferre sẽtẽtiã: & si fuerint discordes remittere debent instructã causam ad Sedem Apost. 2 *Siman. de Cath. inst. tit. 25. nu. 4.* Vnde & processũ contra hæreticos, & super libris prohibitis, licet adsit Inquisitor, publi-

publicare potest Episc. collecti tamen libri prohibiti, Inquisitori consignari debent, vt respondisse S. Congr. Inquisit. testatur *Franch. Leo in sua prax. c. 37.*

3. Hæreticus autem dicitur, qui existens baptizatus errat pertinaciter in fide. *ex Sim. cit. tit. 31.* vbi multis explicat quis sit dicendus hæreticus, vel qui pertinaciter aliquid credit, quod est fidei catholicæ contrarium. *Nau. in manual. c. 11. num. 22.* Dummodo verbo, scripto, vel facto exprimat suum errorem, aliter enim, solus mentalis error quoad incurrendum excommunicationem, seu alias pœnas fori exterioris, non faciet hæreticum cum Ecclesia actum mentis nudũ non iudicet. *Arm. verb. Hæresis, num. 1.*

4. In causa hæresis potest esse testis idem qui denunciat. *c. in omni. de testib.* potest etiam esse testis quilibet, licet criminis fuerit particeps, infamis, periurus, dummodo non sit inimicus accusati. *cap. in fide. accusat. de hæretic. in 6. cit.* Duo tamẽ huius qualitatis testes non faciunt plenam probationem, sed tantum indicium ad torturam, vel ad imponendum pœnam extraordinariam. *Pegna in 3. par. direct. inquisit. quæstio. 64.* Alij autem testes fide digni & omni exceptione maiores, duo sufficiunt ad conuincendũ de hæresi. *Sim. cit. tit. 64. n. 36. Direct. inquis. 3. par. quæst. 71. Pegna. ib.*

Denuncians iurare debet, quod non ex odio vel animi passione denunciat, interrogari debet an verba hæretica prolata fuerint seriò vel iocosè, vel referendo aliorum opinionem. duobus enim casibus extremis prolatata, non causarent aliquem esse hæreticum. *Eymer. 3. part. direct. de form. examin. test.* grauiter tamen esset puniendus, verba hæretica etiam iocosè proferens, vbi adesset periculum scandali.

Examinandi sunt testes in causa hæresis adhibito Notario & duabus personis grauibus, quæ in defectu Clericorum possunt esse laici. *Pegna. loc. citat. quæst. 63.*

Non debet concedi procurator hæretico postquam conuictus est de hæresi, si autem esset tantũ delatus vel suspectus, 5. & negaret se esse hæreticum, non potest illi denegari procurator per quẽ se defendat. *Pegn. cit. 2. par. direct. commen. 10. Siman. loc. cit. tit. 5.* qui docet procuratorem huiusmodi prius iurare debere se bona fide iustis saltem medijs defensurum, & si cognouerit causam iniustam illam se deserturum.

Non debent etiam reuelari nomina testium, vel denunciatoris. *cap. statuta. lo. cit. in 6.* nisi fuerit socius criminis, vel si non adsit periculum vindictæ. *Pegna. cit. in 3. p. com. 348.*

Appellationis remedium hæretico condemnato non est concedendum. *c. vt* 6. *inquisitionis. lo. cit. Siman. cit. tit. 6.* nisi ab interlocutoria. *Pegna. loc. cit. com. 31.* seu ante prolationem sententiæ. *Felin. in cap. sicut. de Simon. Maran. part. 6. de appellat. num. 288.*

Causa pendente non est admittendus 7. ad audiendum Missam neque illi concedi debet Confessarius, nisi in periculo mortis, si fuerit cõuersus. *Sim. loc. cit. tit. 16. num. 30.*

Variè autem defertur aliquis pro cri- 8. mine huiusmodi. aliquando enim defertur ex suspicione leui, vt quia semel dixit ex ira verba hæretica vel blasphema, vel sustinuit excommunicationem per annum, incurrit enim talis suspicionem de hæresi, non tamen est hæreticus. *Arm.* 9. *loc. cit. num. 3. Eymer. in 2. part. direct. quæst. 46.* vbi & alias suspiciones huiusmodi refert, & pro talibus facta abiuratione de leui, imponitur pœnitentia salutaris, & regulariter non proceditur

cur ad torturam in talibus. *Genuen. in prax. cap. 84.*

Aliquando defertur quis ex suspicione vehementi seu violenta, quas in casu hæresis, nil differre testatur. Genuen. *loc. cit. num. 7.* & violentæ suspiciones sunt, vt si quis ad omnem animi motum sæpius blasphemat, seu verba hæreticalia profert, qui inuocat Dæmones verbis deprecatiuis, qui in sortilegijs sacramenta vel sacramentalia admiscet, qui viuente vna vxore contrahit cum alia, qui vocatus ad respondendum de fide latitat, & propterea excommunicatus per annũ in excommunicatione persistit. Quin imò perseuerans in excommunicatione ex quacunq; causa cõtra se lata, non caret suspicione hæreticæ prauitatis, contemnens nimirũ mandata Ecclesiæ. *c. excommunicamus 1. § qui autem inn. gl. de haret. Abb. in c. 1 nu. 27. de iudic. & in cap. postulasti. de homicid.* & alios multos casus enumerat *Eymer. loc. cit. p. 2. q. 47.*

10. Vehementer etiã suspectus est de hæresi qui in confessione pœnitentẽ ad libidinẽ sollicitat, & talẽ puniendum esse vt hæreticũ & male de sacramento pœnitentiæ sentientem, patebit ex rescripto Apostolico sequent.

Venerabili fratri Archiepiscopo Hispalensi in Regno Hispaniæ hæreticæ prauitatis Inquisitori Generali, Pius Papa IV.

VEnerabilis frater, salutem & Apost. benedictionem. Dum sicut nuper nõ sine animi nostri molestia, accepimus, diuersi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum atq; etiam in ciuitatibus & Diœcesibus curam animarum habentes, siue eam pro alijs exercẽtes, aut aliàs audiendis confessionibus pœnitentium deputati in tantam proruperint iniquitatem, vt Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi confessiones abutantur, nec illi & qui id constituit Domino Deo & Saluatori nostro Iesu Christo iniuriã facere vereãtur; mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhonestos dum earum audiunt confessiones alliciendo, & prouocando, seu allicere & prouocare tentando & procurando, ac loco earũ per Sacramentũ huiusmodi creatori nostro reconciliationis, grauiorũ peccatorum mole eas onerando & in manibus Diaboli tradendo, in Diuinæ Maiestatis offensam, & animarum perniciem, Christi fidelium scandalum non modicum. Nos animum inducere nequiuntes, quod qui de fide Catholica rectè sentiunt Sacramentu ab Ecclesia Dei institutis abutantur, aut illis iniuriam faciant, fraternitati tuæ de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præsentes committimus & mandamus, quatenus per te vel alium seu alios à te deputandum seu deputandos, contra omnes & singulos Sacerdotes dictorum Regnorum ac illarum ciuitatum & Diœcesum, de præmissis quomodolibet diffamatos, tam sæculares, quam quorumuis etiam exemptorum ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum ordinũ Regulares, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis & præeminentiæ existant, tam super præmissis, quam super fide Catholica, & quid de ea sentiant, diligenter inquiras, & iuxta facultatum tibi contra hæreticos, aut de hæresi quouis modo suspectos à Sede Apostol. concessarum continentiam, & tenorem

proce-

procedas, ac culpbailes repertos iuxta excessuum suorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum, debita praecedente degradatione, saecularis iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstan. &c. Dat. Romae, Ann. 1561. die 16. April.

De haeresi item suspectus est vehemēter, qui Officium inquisitionis quo minus contra reos procedat, impedit, Domum Inquisitionis inuadit, portas infringit, testes deponere volentes verberat, seu auxilium ad hoc praestat. *cap. vt inquisitionis in 6. cit.* & contra tales aggrauauit poenas Pius V. *Constitutione sua, vt sequitur.*

Si de protegendis, & infra. Hoc igitur generali Constit. de fratrū nostrorū consilio sancimus, vt quicunq; siue priuatus, siue tota ciuitas, siue populus, siue dominus, Comes, Marchio, Dux vel potiore titulo Illustriss. quemuis ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, aliisq; ministris praedicti officij, vel Episcoporum id munus in sua Dioecesi, aut Prouincia obeuntium, seu accusatorem, denunciatorem, aut testem in causa fidei, quomodocunq; productum vel euocatum occiderit, verberauerit, deiecerit, seu perterrefecerit, quiuè Ecclesias, aedes, aliasuè res, siue publicas, siue priuatas officij, aut ministrorum expugnauerit, inuaserit, incenderit, expilauerit, aut libros, literas, auctoritates, exemplaria, regestra, protocolla, exempla, scripturas, aliauè instrumenta, siue publica, siue priuata vbicunq; posita cōbusserit, diripuerit, seu inuenerit, seu ex incendio aut direptione, aut alio quocunq; modo illa exportauerit, seu qui in conflagratione, expugnatione, aut direptione etiam inermis, siue capiendi, siue amburendi, surripiendi causa fuerit, siue res aut personas seruari defendiuè prohibuerit, quiuè carcerem aut aliam custodiam, seu publicam seu priuatam effregerit, vinctum extraxerit, seu emiserit, capiendum prohibuerit, captumquè eripuerit, receperit, occultauerit, seu facultatem effugiendi dederit, seu iusserit id fieri: qui catum concursumuè fecerit, siue vt aliquid praedictorū fieret, homines accōmodauerit, siue alias auxiliū, consilium, aut fauorem, publicè vel occultè in quolibet praedictorum scienter praestiterit, licet nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus, emissus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum succensum, direptumuè, nullum deniq; damnum re ipsa sit secutum, nihilominus is sit anathemate praesentis Canonis auctoritate ligatus, idem quoque laesae maiestatis reus, dominio, dignitate, honore, feudo, ac quocunq; alio beneficio temporali, & perpetuo eo ipso priuatus saecularis iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipsas poenas exigat, quae damnatis primo capite dictae legis per Constitutiones legitimas irrogantur, bonis rebusq; omnibus, fisci iuribus applicatis, vti etiam est de damnatis haereticis per Sanctiones Canonicas institutum: eius filij paterna infamia omnis & cuiuscunq; haereditatis, successionis, donationis & legati, siue propinquorum, siue extraneorum omnino sint expertes: eisdem praeterea porta nunquam pateant dignitatum. Nemo autem expurgationem habere, aut causam vllam proponere vel praetendere possit, qui tantum nefas in contemptum, & odium huius officij admiserit, nisi cōtrarium

rium per claras probationes docuerit fecisse. Quod porro de prædictis eorumq; filiis statuimus, illud idẽ de omnibus Clericis & Presbyteris sæcularibus, & quorumuis Ordinum etiam exemptorum Regularibus, & quocunq; etiam Episcopali, & maiori dignitate præditis, ac etiam priuilegio quomodocunq; suffultis decernimus exequendum, ita vt ipsi beneficiis & officiis omnibus Ecclesiasticis præsentium auctoritate priuati, per Iudicẽ Ecclesiasticum hæreticorum more degradentur, demum potestati sæculari traditi, pœnis prædictis Laicorum instar subÿciantur. Pontificũ tamen causis nobis, & successoribus nostris reseruatis, vt requasita, & nobis renunciata contra eos ad depositionem & alias pœnas prædictas procedamus, vti criminis atrocitas videbitur postulare. Quicunq; autem pro talibus veniam petere, aut alias intercedere tentauerint, in easdem illas pœnas, quæ in hæreticorum fautores à Sacris Constitutionibus inferuntur, ipso facto se nouerint incidisse. Verum si quis etiam huiusmodi criminum conscius, vel affinis, siue Religionis studio, siue pœnitentia ductus rem adhuc incognitam retexerit supplicio liberetur. Cæterum eã omnium & quarumcunq; absolutionum rationem à prædictis criminibus, nec non habitationum & restitutionũ etiam ad famam & honores ita deinceps habendam optamus, vt successores nostri nullas, nisi saltem semestri post cuiusq; assumptionem ad huius dignitatis fastigium excusso, ac precibus apud supremum officium inquisitionis hic institutum verificatis concedant. Decernentes omnes & quascunq; huiusmodi absolutiones, habilitationes, & restitutiones quæ precibus sic non verificatis de cætero fient, nemini prorsus prodesse, sed nec præsentibus, nisi toto ipsarum tenore ad verbum inserto, & gratia ex certa Rom. Pont. scientia facta, & propria manu subsignata, vlla in parte derogari vel derogatũ cẽseri debere, & si illis ex quacũq; causa aliter derogari cõtigerit, derogationes huiusmodi nullius prorsus fore roboris & momenti. Iubemus igitur vniuersos & singulos Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episc. & cæteros Ecclesiarum Prælatos per vniuersum orbem constitutos, vt per se vel aliũ seu alios præsentes literas, aut eorum exempla in suis quisq; Prouinciis, Ciuitatibus, Diœcesibus, & locis solemniter publicari, & quantum in se est firmiter obseruari procurent, contradictores, &c. Non obstantibus, &c. Datum Romæ, ann. Incarnat. Dom. 1569. Kal. April.

Processu contra hæreticum formato, si ex eo conuincitur hæreticus formalis in casibus à Paulo Papa IV. & deinde à Clem. VIII. prohibitis, etiam pro prima vice tradendus est Curiæ sæculari. *Constitutio Clem. est, vt sequitur.*

Dominici gregis, & infra. Cum itaq; fel. recor. Paulus Papa IV. Prædecessor noster ad quorundam hominum iniquitatem coërcendam, qui non solum diuersas hæreses profiteri, sed etiam ipsius fidei fundamenta negare præsumebant, suoq; exẽplo multos in interitum animæ trahebant, quadam sua perpetuo valitura constitutione, quæ incipit: Cum quorundam hominum prauitas: vt huiusmodi homines à suis erroribus intra certum eis tunc præfixum tempus resipiscerent, paterna monitione & requisitione, nec

ne nec non cum ipsorum resipiscentium à quibuscunq; censuris & pœnis Ecclesiasticis & temporalibus plenissima absolutione, sanciuerit, vt quicunq; tam eatenus lapsi fuissent, & intra tempus præfixum non resipuissent, quam qui in posterum prolaberentur in hos errores, aut eorum aliquem, qui nimirum asseruissent, dogmatizassent, vel credidissent Deum Omnipotentem non esse trinum in personis, & incomposita omnino indiuisaq; vnitate substantiæ, & vnum vnamet simplici Diuinitatis essentia, aut Dominum nostrum Iesum Christum non esse verum Deum eiusdem substantiæ per omnia cum Patre & Spiritu Sancto, aut eundem secundum carnem non esse conceptum in vtero Beatissimæ semperq; Virginis Mariæ de Spiritu Sancto, sed sicut cæteros homines ex semine Ioseph, aut eundem Dominum & Deum nostrum Iesum Christum non subiisse acerrimam Crucis mortem, vt nos à peccatis, & ab æterna morte redimeret, & Patri ad vitam æternam reconciliaret, aut eandem Beatiss. Virginem Mariam non esse veram Dei Matrem, nec perstitisse semper in virginitatis integritate, ante partum scilicet, in partu, & perpetuo post partum, pro subuersis & relapsis in hæresim haberi, & vt relapsi Curiæ sæculari tradi, & per ipsam Curiam debitis pœnis in relapsos statutis puniri posse in omnibus, perinde ac si verè & realiter in hæresim relapsi essent, & eos relapsos esse constaret; prout in prædicta Constitutione sub Dat. Romæ apud S. Marcum. 7. Id. Aug. Pont. sui anno primo edita, plenius continetur. Eo tamen huiusmodi impiorum hominum prorupit temeritas, & prætextu ignorationis huiusmodi Constitutionis, ac pœnarum in eadem Constitutione inflictarum, se illis minimè subiacere, nec obnoxios esse putent, ac propterea se ab eisdem pœnis liberari, & absolui posse prætendant: Nos igitur animaduertentes (vt idem quoq; Paulus prædecessor bene animaduertit) huiusmodi errores tã graues ac nefandos existere, vt illi qui in eos incidunt, nullam prorsus excusationẽ habeant, sed subuersi potius & immunes quam hæretici merito dici possint, propterea vt illi debita animaduersione omnino puniantur, nec à præfatis erroribus vlla excusatione de cætero se tueri valeant: Motu proprio & ex certa scientia ac maturæ deliberatione nostra, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Cõstitutione dicti Pauli prædecessoris vestigiis inhærentes, ac eius Constitutionem prædictam quoad pœnas in ea contentas innouantes, ac perpetuo cõfirmantes & approbantes, supra dictos omnes & singulos qui hactenus in similes errores, aut eorum aliquẽ lapsi sunt, aut in posterum prolabentur, attẽta dictorum errorũ grauitate & enormitate cuiuscunq; dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis existant, nulla illis etiã ignorantiæ supra dictæ Constitutionis excusatione suffragante, pro subuersis & relapsis in hæresim haberi, & tanquam relapsos Curiæ sæculari tradi, ac per eandem Curiam debitis pœnis in relapsos statutis puniri posse, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo statuimus. Non obstantibus, &c. Datum Romæ, die 3. Febr. 1603. Pontif. ann. vndecimo.

Qui

Qui item hæresim Principi persuadere tentauerit, similiter brachio sæculari statim tradi debet. *Siman. lo. cit. c. 47. nu. 68.*

In alijs autem criminibus seu erroribus conuictus hæreticus pro prima vice, si non fit pertinax, non traditur Curiæ sæculari, sed facta abiuratione, pœna arbitraria puniri debet. *c. ad abolendam. lo. cit. in 6.* de cuius moderatione videri potest *Siman. cit. c. 46. & 47. Pegna. lo. cit. com. 139.* qui dicit posse aliquando in huiusmodi delictis pœnam pecuniariã imponi in loca pia, vel pro custodia domus inquisitionis conuertendam.

Si autem reperiatur elapsus, vel in errore obstinatus, tradi debet Curiæ sæculari. *c. ad abolendam. cit.* & à Iudice sæculari igne cremari; quam pœnam antiquissimo more infligi solitam hæreticis deducit eruditè *Siman. lo. cit. tit. 46.*

Nec Iudex Ecclesiasticus ob huiusmodi traditionem, ex quo sequitur mors, incurrit irregularitatem. *Couar. in Clem. si furiosus. de homic. p. 2. §. 5. Siman. cit. tit. 34. num. 47.* Relapsus autem quoad propositum dicitur, qui post abiuratam hæresim iterum in eam incidisse conuincitur. *cap. accusatus. lo. cit. in 6. Siman. lo. cit. tit. 57. num. 3.*

Si vero non fuerit plene probatum, nec sit confessus, indicio tamen præcesserunt violenta, abiurare debet accusatus errorem de vehementi, & pro facto scandaloso, ex quo suspicio oriebatur, arbitrio Iudicis puniri. *Gen. loc. cit. n. 8.*

Quomodo autem euitandi sint hæretici, nec admittendi ad conuersationem fidelium, attingemus infra cum agemus de excommunicatione.

Hoc eodem loco rectè aliqua dici

24. possunt de Iudæis, quippe quos ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, vel Episcopis puniri posse in certis casibus ordinauit Greg. XIII. *Constitutione sua, vt sequitur.*

Antiqua Iudæorum improbitas, quæ Diuinæ bonitati semper restiterunt; tanto execratior consistit in filijs, quanto ipsi ad cumulandam patrum suorum mẽsuram in Dei Filio repudiando, eiusq; in mortem nefariè cõspirando grauius deliquerunt, qui propterea suis effecti maioribus nequiores proprijs sedibus expulsi, atque in omnes dispersi orbis terrarum regiones, seruitutiq; perpetuæ mãcipati non maiorẽ in cuiusq; ditione clementiã, quam in Christianorũ Prouincijs, maximè verò in Apostolicæ pietatis gremio inuenerunt, quæ pro eorum conuersione laborans, eos misericorditer recepit, atque in cohabitatione vna cum filijs suis sustinuit, ad veritatisq; lumen allicere pio semper studio conata est, rebusq; ad vitã necessarijs iuuit, iniurijs & contumelijs prohibuit, multis deniq; beneficentiæ suæ priuilegijs circummuniuit. Illi verò nullis beneficijs mansuefacti, nihilq; de suo pristino scelere remittentes, Dominum nostrum Iesum Christum in cælo triumphãtem, adhuc in Synagogis suis, & vbiq; persequũtur, Christi quoq; membris infẽsissimi, non desinunt in Religionem Christianam horrẽda facinora quotidie magis audere. Quibus nos ne pietatis nostræ puritas polluatur, aut à fædis mancipijs Christo Christianorumuè nomini impunè illudatur, obuiare volentes. Statuimus ac etiam declaramus Inquisitores hæreticæ prauitatis liberè procedere posse in omnibus causis, & casib. qui sequuntur.

Si quis Iudæus aut Infidelis in ijs quæ circa fidem cum illis nobis sunt com-

munia veluti Deum vnum & aeternum, omnipotentem creatorem omnium visibilium & inuisibilium, & similia, non esse asseruerit, praedicauerit, vel priuatim alicui insinuauerit.

Si Daemones inuocauerit, consuluerit ue, aut eorum responsa acceperit, ad illosvè sacrificia aut preces ob diuinationem aliamuè causam direxerit, aut quid eis immolauerit, vel thuris alteriusuè rei fumigationes obtulerit, aut alia quauis impietatis obsequia praestiterit.

Si Christianos verbo, facto, vel exemplo aut alio quouis modo nefaria huiusmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, aut perducere attentauerit.

Si Saluatorem & Dominum Nostrũ Iesum Christum purum hominem vel etiam peccatorem fuisse, matremuè Dei non esse virginem, & alias huiusmodi blasphemias, quae per se haereticae dici solent, in Christianae fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè protulerit.

Si cuiusuis eorum opera, auxilio, consilio, vel fauore aliquis Christianus à fide desciuerit, quãq; semel susceperat abnegauerit, vel ad Iudaeorum seu aliorum infidelium ritus, ceremonias, superstitiones vel impias sectas transierit, vel redierit; seu in haeresim aliquã inciderit, aut qui vt Christi fidem abneget, seu in haeresim incidat, opem, consilium, auxilium vel fauorem quomodocunq; praestiterit.

Si quis Catechumenum seu quemcunque ex Iudaeis aut infidelibus Deo inspirante ad fidem Christianam venire volentem, post declaratam nutu, verbo, facto aut quocunque alio modo eius voluntatem, à fide vel fidei instructione aut à sacri baptismi susceptione retrahere, auertere, vel dehortari, aut ne ad fidem veniat, neuè regenerationis lauacro abluatur, quouis modo impediuerit.

Si quis Apostatas haereticosuè scienter domi suae acceptauerit, aluerit, commeatu iuuerit, seu quouis modo cibaria vbicunque praebuerit, aut dona, vel munera dederit, vel miserit, aut de loco ad locum deduxerit, seu associauerit, vel deducendos seu associandos curauerit, aut sumptus ministrauerit, duces comitesuè illis adiunxerit; vel ne ab eis perpetrata deprehendi aut inuestigari queant fecerit. Quiq; dictos Apostatas aut haereticos scienter aliquomodo receptauerit, occultauerit, defenderit, aut eis opem, consilium, auxilium vel fauorem quomodolibet praestiterit.

Si libros haereticos vel thalmudicos aut alios Iudaicos quomodolibet damnatos, aut aliàs prohibitos tenuerit, custodierit vel diuulgarit, vel in quaecunque loca detulerit, aut ad eam rem operam suam accommodauerit.

Si Christianos deriserit, redemptionisq; nostrae hostiam salutarem in ara crucis immolatam, Christum Dominum, ludibrio & despectui habens, quandocunque, maximè vero in sacro parasceues die agnum siue ouem aut quid aliud cruci affixerit aut appenderit, in eauè consputerit, seu quodcunque contra ipsam fecerit.

Si nutrices Christianas contra sacrorum canonum statuta diuersorumque Romanorum Pont. praedecessorum nostrorum sanctiones adhuc retinuerit, aut eas retinens, die qua sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumpserint, lac

sæc vno vel pluribus diebus in latrinas, cloacas vel alia loca effundere coëgerit.

In quibus casibus vniuersis & singulis omnes prædictæ prauitatis inquisitores, omnium Regnorum, Prouinciarum, Ciuitatum, Dominiorum & locorum vniuersi orbis Christiani Iudices, in suis quemque locis perpetuo delegamus, vt super his contra Iudæos atq; infideles quoscunque simul vel separatim, prout in causis fidei iuxta Sacrorum Canonum formam, nec non officij Inquisitionis huiusmodi constitutiones, diligenter inquirant & procedant, & quos in aliquo vel aliquibus horum flagitiorum excessibus culpabiles repererint, in eos pro culpæ modo ac etiam pro criminum numero vel multiplicatione, aut consuetudine delinquendi flagra, remigia, etiam perpetua, rerum quoque publicationes, exilia, aliaq; atrociora decernant, & alia de eis exempla edant, quæ sceleratos illos deterreant ab huiusmodi flagitijs in posterum admittendis. Hos enim Venerabilibus fratribus nostris, S. R. E. Cardinal. Inquisitoribus generalibus, nec non Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Prælatis, ac etiã alijs prædictis Inquisitoribus in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus & mandamus, vt præsentes nostras litteras in ciuitatibus & locis cuiq; subiectis publicare & iuxta tenorẽ illarũ procedere, ipsasq; debitæ executioni mandare procurent. Decernentes irritũ & inane, &c. Non obstantibus Constit. & ordinationibus Apostol. nec non exemptionibus, &c. Dat. Romæ Ann. Incarn. 1581. Kal. Iun.

Et quod ad thalmudicos libros attinet, seuerius illorum detentores per Inquisitores seu Ordinarios puniri voluit Clem. VIII. *Ordinatione subinserta.*

Cum Hebræorum, & infra. Omnibus & quibuscunque vniuersitatibus Hebræorum, eorumq; singulis tam in temporali S. R. E. ditione, quam etiam extra eam vbiuis locorum, & quibusuis Christiani orbis partibus constitutis perpetuò prohibemus, ne quosuis libros, & codices impios thalmudicos sæpè damnatos, vanissimos Catholicos, atq; nefarios à prædecessoribus nostris prohibitos & condemnatos, nec non opera, commentaria, tractatus, volumina, & scripta quæcunq; tã lingua hebraica, quam quauis alia hactenus conscripta aut versa edita & impressa, ac inposterum conscribenda aut vertenda, edenda vel imprimenda, continentia, seu continẽtes tacitè vel expressè hæreses vel errores contra sacras veteris legis & testamenti scripturas: nec non contumelias, impietates, blasphemias contra Deum, Sanctissimã Trinitatem, & Saluatorẽ nostrũ Dominum Iesum Christũ, eiusq; sanctam Christianam fidem, ac Beatissimã ipsius Genitricem semper Virginẽ Mariã, & Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, aliosq; Sanctos Dei, Sanctissimam Crucem, Sacramenta noua legis, sacras imagines, Sanctam Catholicam Ecclesiam & Sedem Apost. ac contra Christi fideles, præsertim Episcopos, Sacerdotes & alias Ecclesiasticas personas atq; etiã contra nuper ad eiusdem Christi fidem conuersos ac Neophytos, & alias contra religionem Catholicã vel in quibus etiam impudicæ & obscenæ narrationes memorantur etiã sub prætextu quod expurgata fuerint, vel

donec expurgentur, siue quod de nouo typis excussa fuerint mutatis nominibus, vel etiam subobtenta seu tolerantia aut permissione (vt prætēdunt) Secretarij aut cuiusuis personæ Sac. Conc. Trid. aut indicis librorum prohibitorum per rec. me. Pium PP. IV. Prædecessorem nostrū editi, vel cuiusuis indulti Apostolici, aut licentia per S. E. R. Cardinales etiā Legātos, aut Camerarium seu Camerā Apost. vel Nuncios etiam cum potestate Legati de latere, aut locorum Ordinarios seu Inquisitores hæreticæ prauitatis forsan quomodolibet concessa aut quouis alio quæsito colore, legere, habere, vel retinere, emere vel vendere, aut euulgare vllo modo audeant, vel præsumant; Omnes vero & quascunq; facultates, litteras, permissiones, indulta, tolerātias legendi, tenendi etiā ad tempus certum vel incertum vel ad effectus prædictos, & sub similibus vel alijs prætextibus quæcunq; vt præfertur prohibita scripta volumina libros, & alia supradicta quibusuis Iudæis in genere vel in specie à prædecessoribus nostris & dicta Sede Apost. seu eius Legatis etiā de latere vel Nuncijs, aut Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, aut locorum Ordinarijs, vel quibusuis alijs quauis dignitate vel auctoritate fungentibus, etiam S. R. E. Cardinalibus eiusq; Camerario seu Cameræ prædicta sub quibusuis verborum formis & conceptionibus & quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs clausulis, ac vim contractus inducentibus irritantibusq; & alijs decretis etiā motu proprio & ex certa scientia, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, seu ad quorumcunq; Principum etiam Regali, Ducali, vel alia quæcunq; præeminētia fulgentium instantiam, vel eorum intuitu concessas, auctoritate & tenore præmissis reuocamus, irritamus, & annullamus, ac pro reuocatis, irritis, & penitus infectis in perpetuum haberi volumus. Districtius inhibentes tam quibuscunq; ex prædictis quauis authoritate, & facultate suffultis personis, ne huiusmodi licentias, tollerantias, indulta quoquo modo concedere, quam Iudæis, ne illis sic per præsentes reuocatis, aut posthac forsan de facto concedendis vti, aut earū prætextu se alias quomodolibet libros prædictos retinere, legere, deferre emere, vendere, de nouo edere præsumāt.

Quin imò si quos ad præsens habent eos statim intra decem dies Romæ in officio sanctæ Rom. & Vniuersalis Inquisitionis, extra vrbem verò intra duos menses à die publicationis præsentiū numerandos, locorum Ordinarijs seu Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, à quibus postmodum absq; alio mandato nostro nulla interposita mora comburātur, exhibere, tradere, & consignare omnino teneātur & debeant. Præcipientes tā ipsis Iudæis, quam quibuscunq; Typographis, Bibliopolis seu Mercatoribus & alijs quibuscunq; Christifidelibus, etiam cuiuscunq; status, gradus, ordinis, vel conditionis existentibus sub pœnis amissionis librorū, & publicationis omniū bonorū fisco eius Principis, in cuius ditione libri reperti fuerint applicandorum, ac alijs etiam grauioribus & corporis afflictiuis arbitrio Diœcesani, ac etiam Inquisitoris si ibi fuerit, statuendis ac moderandis; nec non quoad Christianos etiam excommunicationis maioris latæ sententiæ per vnumquemq; contra facientem, eo ipso

ipso incurrenda, ne huiusmodi libros & alia scripta superius probibita vt præfertur, retinere, habere, legere, edere, typis excudere, seu imprimere, describere, vel exemplare, aduehere, emere vendere, donare, commutare, aut alias quomodolibet distrahere vel alienare. Neuè quisquam etiam sub prædictis & alijs pœnis contra fautores Apostatarum à fide & hæreticorum à sacris Canonibus & Constitutionibus Apostolicis inflictis ipsis Hebræis pro habendis, scribendis seu imprimendis huiusmodi libris, vel vndecunq; afferendis seu transuehendis, aut pro eorundem legendorum licentia de cætero impetranda opem, consilium, auxilium vel fauorem præstare aut impendere quoquomodo audeat. Quocirca Venerabilibus fratribus nostris tā S. R. E. Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem in toto terrarum orbe generalibus Inquisitoribus, quam etiam Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisq; locorum Ordinarijs & Inquisitoribus quibuscunq; eiusdem hæreticæ prauitatis, in quibusuis Regnis, Prouincijs, & ciuitatibus pro tempore existentibus per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, & eorum singuli in ciuitatibus, terris & locis, vbi Iudæi commorantur, tā in eorum Synagogis, & locis publicis, quam priuatis domibus aut officinis, & alias vbiq; locorum etiam apud Bibliopolas Christianos prædictos sic probibitos libros & scripta per se vel aliū seu alios ab eis deputādos diligentissime perquirāt, & cōtra eos qui super retentione huiusmodi culpabiles reperti fuerint, ad prædictarum, & aliarum etiam grauiorum eorum arbitrio pœnarum executionem procedant, Contradictores, nec non inobedientes quoscunq; eisuè auxilium, consilium vel fauorem præstantes per opportuna iuris & facti remedia, appellatione postposita compescendo, inuocato etiam adhoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus, &c. Dat. Romæ, Anno Incarnat. Domin. 1592. prid. Kal. Mart.

Eosdem Iudæos compellendos esse ab Ordinarijs accedere ad concionem seu lectionem ipsius ex sacra veteri lege faciendam, post antiqua Pontif. decreta ordinauit Gregor. XIII. *sequenti Constitutione.* 16.

Sancta Mater Ecclesia, & infra. Præsenti Constitutione generali præcipimus omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & alijs Ecclesiarum prælatis etiam Cardinalibus honore præditis, vt in suis quisque ciuitatibus, terris, & locis in quibus competens aliquis numerus Iudæorum qui Synagogam constituat commoratur, curent Sabbathi vel alio cuiusuis hebdomadis statuto die, ad Iudæos ipsos in locū præstitutum, non tamen sacrum nec vbi sacra confici solent, conuocatos, per aliquem Magistrum in Theologia aliumuè idoneum virum ab eis eligendum cum mercede congrua illi ex ipsorum Hæbreorum collatione, aut alias prout commodius ei videtur hæbraicè si fieri poterit lingua peritum sermones vel lectiones haberi, in quibus illis exponantur scripturæ veteris testamenti Moysis scilicet & Prophetarū, præsertim verò quæ eo Sabbatho leguntur seu lecta sunt in eorum Synagogis, iuxta sanctorum tamen Patrum interpretationes, & verum Catholicæ Ecclesiæ sensum, ac in eis disseratur de veritate Christianæ fidei, de certo

certo Aduentu, & Incarnatione Filij Dei, illiusq; natiuitate, vita, miraculis, passione, morte, sepultura, descensu ad inferos, resurrectione, in cœlum ascensione, de eius Euangelio in toto terrarum orbe per Apostolos eius & alios sanctos prædicato, innumeris atque clarissimis virtutibus, & illustrium miraculorum gloria confirmato, ac de eius spirituali & vero regno, & de impio idolorum cultu sublato, & gentium vocatione, de perpetua Hierusalem, & terra eorundem Iudæorum desolatione, tum ipsorum vbique terrarum dispersione & captiuitate, & de alijs similis argumenti dogmatibus & articulis ex lege & Prophetis, de Diuina præterea & irrita Iudæorum aduentus Messiæ, & carnalis illius Regni expectatione, de vana eorum quæ sæpè quinimò quotidie eos frustrata est, spe reditus in terram promissionis & restaurationis tertij templi, & demum de multiplicibus & varijs erroribus & hæresibus eorum, in quas miserrimè se demerserunt, postquam Christum Dominum in carne venientem agnoscere noluerunt, & de falsa per eorum Rabinos tradita, sacrarum scripturarum interpretatione, quarum literam & sensum, fabulis, mendacijs, & varijs dolis & modis torquentes, corruperunt & deprauarunt, & hactenus corrumpere & deprauare non sinũt, deq; omnibus alijs quæ eos possint ad agnitionem fidei, ad errorum suorum correctionem, ad orthodoxamq; fidem conuertere, pro loci, temporis, sumptiq; argumenti ratione prudenter agant, verìs & ex sacra scriptura deprõptis demonstrationibus, nullacum obtrectatione aut iracundia, sed magna cum charitate & modestia veritatis lumen illis aperire conentur. Ad quos sermones & lectiones volumus vniuersos & singulos vtriusq; sexus, Iudæos à duodecim annis supra, infirmitate aut alia legitima causa, de qua Ordinarios docere debeant, non impeditos, in ciuitate & locis, vt præfertur, habitantes, vel aliunde aduenientes, et iamsi inibi domicilium non habeant, ita per circuitum conuenire, vt tertia saltē eorum pars, nec vnquã minor semper adsit. Quod si facere neglexerint, interdicti cum fidelibus cõmercij, & alijs pœnis arbitrio Ordinarij pro contumacia modo imponendis, donec satisfecerint competenter, ad ipsos sermones audiendos compellantur. Si quis verò de numero fidelium ita fuerit salutis, aut sua aut proximi sui, de quo vnicuiq; mandatum est, immemor, qui eos à salutaribus huiusmodi sermonibus seu lectionibus directè vel indirectè abduxerit, aut impedierit, seu contẽderit quoquomodo, excõmunicationis sententia sit eo ipso ligatus, & contra eum ad alias pœnas Ordinarij arbitrio omnino procedatur. Cæterũ Imperatorẽ, Regesq; & Principes omnes, nec non Respublicas, Magistratus, & Dominos temporales, sæculares rogamus & obtestamur in Domino, vt Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & alijs Ordinarijs prædictis, eorumq; Vicarijs & ministris suum in præmissis auxilium præstent, &c. Datum Romæ, Ann. Incarn. Dom. 1584. 3. Cal. Septemb. Pont. ann. 13.

AR-

ARTICVLVS VII.
De Simonia.

1 Simonia comparatur idololatriæ. *cap. sunt quidam. 1. quæst. 1.* comparatur sceleri homicidij. *Innoc. in cap. fin. de purg. can.* æquiparatur crimini læsæ maiestatis. *Bald. in l. si quenquam. C. de Episc. & Cler. Diaz. in pract. crim. cap. 85.* estq́; species hæresis. *cap. altare. 1. quæst. 3. cap. præsentium. 7. quæst. 1. c. quoties. de Sim. Rebuff. in prax. de Sim. in resig. num. 12. Paris. de resig. lib. 4. q. 2. num. 10.* & in comparatione ipsius, omnia alia crimina pro nihilo reputantur. *c. sicut. c. per tuas. 1. lo. cit. de Sim.*

2 Iudicatur autem à Iudice Ecclesiastico. *gl. in c. cum sit generale. de fo. comp. sicut. ib. Aufrer. de potest. sæcul. Reg. 4. fallen. 17. Iul. Clar. lib. 5. §. Simonia.*

Est autem Simonia voluntas studiosa emendi vel vendendi spirituale vel spirituali adnexum. *princ. gl. 1. quæst. 1. S. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 1. Nau. in Man. c. 23. num. 100.* Quotuplex vero sit Simonia, & quomodo contrahatur, consuli possunt Summistæ. *vt Ang. Arm. Sylu. v. Simonia. Nau. lo. cit. Tolet. in sum. lib. 5. c. 49. Vgolin. in suo tract. de Sim. Redoan. de Sim.* 3

Nos breuiter notemus in nulla Simonia, præterquam contracta in ordine & beneficio incurri excommunicationem vel suspensionem: de istis enim 4

solũ iura loquuntur, *& notat Sylu.lo.cit q.19.Nau.lo.cit.n.106.& cõs.68.de Sim. in antiq.* ad quod facit quod pœna in iure apposita nunquam trahitur ad similia ex identitate rationis, *vt notat*
5. *Abb.in cap.fin.de iurep. num.8.* vnde emens Vicariatum, seu aliquam administrationem seu officium spirituale Episcopi, Parochi, seu alterius beneficiati, licet committat Simoniam punibilem à Iudice priuatione officij & similium. *Abb. & DD.in cap. 1. & 2.ne Praelati. vic. suas.* istam tamen Simoniam non incurrit quæ secum trahit excommunicationem, cum hæ administrationes licet sint spirituales, non possint dici propriè Ecclesiastica beneficia. *Nau.lo.cit.in Man. num. 111.* Similiter & emens absque authoritate Papæ pensionem super beneficio Ecclesiastico impositam, licet non excusetur à labe Simoniæ, non tamen incurret excommunicationem prædictam, quæ per Simoniam super ordine vel beneficio inducitur, quia pensio non est propriè beneficium, sed quid dependens à beneficio, & potius quid temporale. *Abb.in cap.ad audientiam.2.num.2.de rescript. Felin. ib. Gig. de pens. q.71. Nau.cit. cons.16.& cons.52.in antiq. de Sim.*

Item per Simoniam mentalem licet contrahatur peccatum mortale iuxta
6. intentionis modum, non incurritur tamen pœna à iure contra Simoniacos assignata, neque censura aliqua. *cap.fin. de Sim.* neque tenetur ad restitutionem vel dimissionem beneficij per eam acquirens. *Nau.in cit. Man.cap.23. num. 103. & cons.12.de Sim.num.2.in antiq.*

7. Conuentionali quoque Simonia non incurritur excommunicatio, vel aliqua pœna à iure expressa, licet puniri possit illam committens pœna arbitraria; etiam pœna priuationis beneficij & inhabilitatis ad alia beneficia in futurum obtinenda, cum sit multo grauior quam mentalis, distincta tamen à reali. *Cassad. decis.5.de Constit.Rebuff.lo.sup.cit.num. 9.Nau.lo.sup.cit.in Man.num.104.Veral.decis.201.p.1.*

In Simonia tamen confidentiali sufficeret conuẽtionalis ad incurrendas pœnas Const. Pij IV. & Pij V. *Nau.lo.cit. in Man.*

Aduertendum præterea quod Simoniacus in ordine incurrit & excommunicationem & suspensionem, vt patebit ex verbis Constitutionis Pij V. infra referendæ, & amittit executionem, nõ solum ordinis malè suscepti, sed etiam aliorum ante legitimè susceptorum, *vt notat Diaz.lo.sup.cit.cap.85.* Simoniacus autem in beneficio incurrit excommunicationem, tum & pœnam priuationis beneficij quæsiti per Simoniam, & inhabilitatis ad illud & similia in posterum obtinenda. *extrauag. cum detestabile.de Sim. comm.Felin.in c.de Simoniacè.concl. 3. de Sim. Redoan. de Sim.p. 2.c.10.num.33.* vbi adhoc propositũ refert verba Conc.Cõstantien: *vt sequitur.*

Electiones autem, postulationes, confirmationes, & quæuis prouisiones Simoniacæ, Ecclesiarum, Monasteriorum quorumcunq; deinceps facta, nulla sint ipso iure, nullumq; per illas ius cuiquã acquiratur, nec promoti, confirmati, prouisi, faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem tãquam indignè ablata percipientes teneantur. Statuentes insuper quod dantes & recipiẽtes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiamsi Pontificiali aut Cardinalatus præfulgeant dignitate, &c.

Ipso iure itaque nullã erit collatio beneficij Simoniaci. *Abb. in c. cum vniuersorum.num.6.de rer.permut. Felin. in* 9.

cap.

cap. insinuatum. de Sim. & beneficium taliter collatum vacabit ipso facto. *Redoan. lo. sup. cit. num. 37. & p. 2. c. 9. nu. 30. ib. Card. Parif. conf. 135. vol. 4. Caccialup. de pẽs. q. 19. col. 1. Rodriquez in sua sum. p. 2. c. 56. à num. 16.* esseque communem opinionem testatur Paris. *de resig. lo. sup. cit. quaest. 2. num. 12.* Ita quod beneficium huiusmodi possit impetrari absque alia declaratione, sed sufficit, vt declaratio fiat post impetrationem. *Rebuff. lo. sup. cit. num. 11.* vt nimirum impetrans expeditis bullis, praesentet eas Ordinario, & coram illo probet crimen, vt ammittatur in possessionem beneficij impetrati. *Paris. lo. cit. & Boër. per eum allegat. decis. 117.*

20. Nulla quoque erit collatio beneficij per Simoniam, licet ignorãter commissam, facta, vt si amici vel consanguinei dederint aliquid temporale pro obtinẽdo beneficio in personam amici ipso ignorante, talis enim assecutio beneficij est omnino nulla *cap. nobis fuit. de Sim. Abb. in c. penult. num. 1. de elect. Maiol. de irreg. lib. 5. c. 45. num. 2.* vnde Simoniacum etiam ignorantem, si spolietur non esse restituendum, quia non habet titulũ coloratum, tenuit Rot. *in vna Ireman. Parochialis* coram Aquen. *20. Nouembr. 1538.* teste Sarnen. *in Reg. de trien. q. 12. col. vlt. Paris. lo. cit. q. 7. n. 38.* ad hoc *Veral. 245. p. 3.* Talis tamen Simoniacus ignorans non amittit alia beneficia, nec incurrit poenas Simoniacae, dummodo habita notitia Simoniae, statim dimittat beneficium per illam quaesitum. *Vgolin. in cit. tract. de Sim. tab. 4. Gomez. in Reg. de trien. q. 12. Paris. lo. cit. sup. q. 7. num. 40.* alioquin priuari posset tali beneficio *Nau. cit. cõs. 10. n. 4. de Sim. in antiq.*

21. Simoniacus item in beneficio in tantum nõ acquirit ius in beneficio per Simoniam quaesito, quod etiam in foro cõscientiae, licet non praecesserit sententia declaratoria, tenetur ad dimissionem ipsius, & restitutionem fructuum inde perceptorũ *Tolet. in sum. lib. 5. c. 93. Rodriquez in sum. c. 58. Vgolin. cit. tab. 4. cap. 6. §. 1.* & poenitentiarius non potest ipsum absoluere, nisi velit dimittere beneficium, vt patet ex verbis Constit. Pij IV. super reformatione poenitentiariae. *incip. In sublimi. de an. 1562. Non. Maij* vt sequitur.

Caueat etiam poenitentiarius, ne in absolutionibus à Simonia reali, vel conuentionali etiam occulta, vnquam concedat, vt ipsi Simoniaci beneficia, super quibus Simoniam commiserunt, seu pecunias vel alia pro illis accepta, aut fructus exinde post cõmissam Simoniam perceptos, in toto vel in parte retinere possint, quinimo in absolutionibus huiusmodi apponatur clausula, quod vtrẽq; ad beneficium, super quo fuit cõmissa Simonia perpetuo inhabilis existat, &c.

Non solum autem poenis praedictis punitur Simoniacus, sed vltra haec redditur ad alia beneficia obtinenda prorsus inhabilis ex Constit. Pij V. *incip. Cum primum.* ex qua aliqua supra circa reuerentiã Diuinorum retulimus, quoad vitium autem Simoniae verba Constitutionis illius sunt, *vt sequitur.* 22.

Et vt Simoniacae prauitatis labes prorsus aboleatur, Constitut. antecessorũ nostrorum contra Simoniacos editas, & praesertim Pauli II. inuiolabiliter obseruari mandamus, delinquentes tam in sacrorum Ordinum receptione, quã in beneficiorum assequutione, statutis etiam inferius poenis nostra authoritate affici volumus. Quicunq; igitur detestabile crimen Simoniacae prauitatis commisisse, conuictus fuerit, in consequendũ Ordini-

bus eo ipso sit ab illorum exequutione per decennium sine spe dispensationis suspensus, & per annum carcerib. mancipetur.

Qui dignitates Ecclesiasticas Simoniacè acquisiuerit, illis sit ipso iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas & quascunq; alias obtinendas. Qui beneficium aut officium Ecclesiasticũ Simoniacè adeptus fuerit, illis similiter sit ipso iure priuatus & ad fructuum omnium quos perceperit restitutionem teneatur, & perpetuò sit inhabilis ad ea & quacunq; alia beneficia Ecclesiastica obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commisisse conuictus fuerit, præter supradictas pœnas, etiam corporaliter puniatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis degradatus à fidelium consortio eijciatur. Qui verò ordines & beneficia simoniacè contulerint, pœnis à iure statutis puniatur, cuiuscunq; gradus, conditionis, & dignitatis, etiamsi Episcopi, Archiepiscopi, vel maiores fuerint. Caueant præterea quicunq; ne in Sacramentorum exhibitione Simoniacum aliquid faciant, alioquin grauissimè puniantur per locorum ordinarios, qui huiusmodi criminis reos cum maxima seueritate coërcere procurent, iuxta Conc. Tridentini statuta, &c.

12. Vnde Simoniacus etiam ad fructuum ex beneficio simoniacè quæsito perceptorum tenetur restitutionem, *vt patet ex tex. Const. præinserta.* & ad hoc *Rebuff. loc. sup. cit. num. 15.* Beneficijs tamen quæ ante commissam Simoniam legitimè obtinuit, non priuatur ipso iure, cum hoc in dicta Const. non appareat plene expressum, & pœnæ non possint trahi ad non expressa. *gl. communiter recepta. in cap. fin. de iurep. Abb. ib. num. 7. Selu. in tract. de benef. 3. p. q. 2. col. 4. Nau. cons. 34. de Sim. in antiq.* quia nimirum odiosæ & restringendæ. *cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1.* Quare poterit Simoniacus beneficia obtenta ante Simoniam resignare, vel impetrare dispensationem à Papa super illis retinendis, cum alioquin absq; dispensatione illa retinere non possit, & posset illis priuari. *Rebuff. loc. cit. num. 13.* quam dispensationem etiam per Episcopum posse concedi vult Achil. de Graff. *decis. 2. de Sim. alias 341.* Simoniacus verò ignoranter, licet vt supra diximus debeat dimittere beneficium Simonia ignorata quæsitum, alijs tamen beneficijs legitimè obtentis non priuatur, nec priuari potest, nec aliquam censuram incurrit. *c. ep. de Simoniacè. cap. de regularibus. de Sim. Paris. loc. sup. cit. q. 7. nu. 40.* imò posset illud ipsum beneficium per dispensationem Episcopi obtinere. *Nau. cons. 35. num. 4. in antiq.*

Aduertendum præterea quod licet Simoniacus ipso facto incurrat pœnam excommunicationis & priuationis, suspensionem tamen ab executione sui ordinis non incurrit ipso facto, cum hoc non reperiatur in iure expressum; vnde talem obtenta absolutione super excommunicatione, & beneficio dimisso, posse exercere suum ordinem & celebrare tenet *Nau. loc. cit. in man. nu. 111. & cons. 34. cit. & cons. 97. num. 11. de Sim. in no. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 37. §. 5.* contra *Lambert. de iurep. p. 1. lib. 2. q. 9. art. 10. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 45. num. 1.* 14

De recipientibus quoque aliquid à prouisis de beneficijs circa eorundem beneficiorum possessionem in executionem decreti Conc. Trid. *sess. 24. cap. 14. de ref.* emanauit Constit. Pij V. *tenoris sequentis.* 15

Purum nimis, & infra. Quare nos pro Diui-

Diuini cultus exercitio, simulq; euocatorum ad illud auxilio plenius euidentiusq; consulendum fore rati reuocamus & abolemus omnia, & quęcunq; priuilegia, consuetudines & statuta quarumcunq; Ecclesiarum Cathedralium Metropolitanarum ac maiorum, necnon Collegiatarum, etiam iuramento confirmatione Apostolica aut alio quouis præsidio munita, ac etiam supra hominum memoriam & longissimo ac quantocunq; tempore etiam continuò obseruata, siue pro soluendis Ecclesiarum, vel prælatorum debitis, siue pro supportãdis illorum oneribus, siue alijs etiã maioribus maximis & vrgẽtissimis causis cõcessa, & approbata ac etiã multiplicatis vicibus innouata, extensa, & moderata, quod vacantibus ipsarũ Ecclesiarum dignitatibus, Canonicatibus, præbendis, portionibus, beneficij & officij fructus, ac etiam quotidianas distributiones ex eis primo ab ipsa vacatione anno, aut longiore vel etiam breuiore tempore prouenturi mensæ Episcopali seu capitulari aliouè loco integrè vel partim remaneant seu applicentur, aut in communes vsus cedant, seu inter alios canonicos & personas Ecclesiæ seu capituli diuidantur. Quodq; nullus etiam Apostolica authoritate prouisus in Canonicum recipi aut ad dignitatem seu portionem, beneficium vel officium admitti, vel aliàs in eius possessionem induci possit, nisi prius de obseruandis huiusmodi priuilegijs, consuetudinibus & statutis iuramentũ præstiterit, & obtenta illorum derogationi ac fructuum & distributionum perceptioni renunciauerit, seu capitulo & personis prædictis cesserit seu (vt appellant) dulciaria aut quid aliud præstiterit. Quorum omnium tenores, causas & effectus habemus præsentibus pro expressis, quibuscunq; illa concepta sint formulis, nec non irritantibus & alijs decretis roborata, volentes ea omnia vires & effectum de cætero non habere. Præcipimus igitur & interdicimus omnibus Episcopis, Capitulis, Collegijs & personis ad quas id pertinet, ne post hac fructus aut distributiones huiusmodi, nec prorsus vllam eorum partem retineant, neuè ipsorum cessionem vel renunciationem aut dulciaria vel alia quandocunque petant vel exigant, aut quenquam siue ordinaria, siue Apostolica authoritate prouisum ad præstandum huiusmodi iuramentum inducant, aut illi prædicta non facienti possessionem impediant vel remorentur. Quicunq; contrafecerint, si Ecclesiarum Antistites tam diu à Pontificalis officij exercitio sint suspensi, donec satisfactione prauia illis per Sedem Apostolicam suspensio relaxetur. Capitula verò & Collegia quęcunq; Ecclesiastico subiacent interdicto, ac singulares personæ in excommunicationis sententiam incurrant, à qua nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam à Rom. Pont. absolutionis beneficium nequeant obtinere. Decernentes huiusmodi præstita iuramenta non tenere, nec quẽquam illis obligari, quinimò iurantes in huiusmodi censuram incidere, necnon irritum & inane quidquid secus super his per quoscunq; scienter vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominus statuimus, vt vbicunq; huiusmodi fructus, & distributiones, fabrica, vel Sacristia, vel alterius

pij loci vsibus vltra semestre tempus reperiuntur concessi, horum duntaxat dimidia pars ipsi Sacristiæ, vel fabricæ aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati prædicti integrè percipiant. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostol. contrarijs quibuscunque, &c. Cæterum per prædicta non intendimus illis præiudicare Capitulis, Collegijs, mensis, aut personis, fructus & distributiones inter vacationem beneficiorum, & eorum collationem siue possessionis apprehensionem prouenientes ex statuto consuetudine vel priuilegio huiusmodi percipientibus, vel retinentibus, quo minus ipsi illos interim vel antea exigere valeant & habere, &c.

Datum Romæ anno Incarn. Dom. 1570. prid. Kalend. Iul. Pontificat. ann. 5.

Si tamen consuetudo sit, vel statutum à Sede Apostolica approbatum, vt aliquid detur conuertendum ad pios vsus, seu pro fabrica Ecclesiæ, seruari debet, vt *Conc. loc. cit.* & dicemus infra alia occasione.

16. Contra aliam autem Simoniæ speciem circa beneficiorum assecutiones, quę confidentialis appellatur, tanto grauiores pœnas Pius IV. Constit. sua, *incip. Romanum. de anno 1564. Kal. Nouem.* & postmodum Pius V. alia sua Constit. ordinarunt, quanto facilius tam damnoso crimine delinquebatur. In eo autẽ grauiores sunt pœnæ huius criminis, quia nimirum illo peccans, etiam beneficijs antea obtentis priuatur, & beneficium tali Simonia quæsitum, remanet Sedi Apostol. reseruatum, & quod solis præsumptionibus crimen huiusmodi probari possit: quarum pręsumptionum argumenta, & alia plura videre licet in ipsarum Constitutionũ contextu, explicata apud Suarez *de cens. disp. 22. sect. 6. à nu. 15. & Paris. in tract. de confid. benef. præcipuè. q. 58. à num. 51.* Nobis sufficiat retulisse Constitutionem Pij V. qua etiam contenta Const. Pij IV. prætactæ continentur, *& sequitur.*

Intolerabilis multorum, & infra. Benè quidem & prouidenter fe. rec. Pius PP. IV. prædecessor noster ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum Ecclesiasticorum corruptelam statuit, & decreuit, vt ipso iure vacarent Ecclesiæ, Monasteria, cæteráq; beneficia Ecclesiastica in confidentiam à quibuscunq; etiam San. Roman. Eccles. Cardinalibus, cuiusuis personæ contemplatione vel intuitu recepta, liberam illorum dispositionem sibi & Apostolicæ Sedi reseruando.

Nec valerent ipsorum collationes, seu concessiones, nec fructuum nec pensionũ reseruationes, nec facultates illas transferendi, nec regrediendi seu accedendi ad Ecclesias, Monasteria, beneficia supradicta, illaq; recipientes, fructus, pensiones & alias res eorũdem indebitè perciperent. Prohibens quibuscunq; etiam sub censuris Ecclesiasticis, ne quid huiusmodi amplius auderent. Ac etiam decreuit omnes & quascunq; prouisiones, præfectiones, collationes, commendas, & alias dispositiones de Ecclesiis, Monasterijs & beneficijs, necnon reseruationes fructuum, pensionum, rerum & iurium, ac etiam transferendi, regrediendi, accedẽdi & ingrediẽdi, aliasq; facultates, siue per se, siue futuros Rom. Pont. etiã motu proprio ac Consistorialiter, siue etiam per ordinarios Collatores, etiam ad patronorum præsentationem cum interuentu confidentiæ huiusmodi, siue expressè,

presse, siue occultè ac de iure præsumpto & aliàs contra prædicta pro tempore factas, nullius momenti fore, nec cuiquam suffragari, sed Ecclesias, Monasteria, & beneficia huiusmodi ipso iure vacare, ac prædictæ dispositioni reseruata esse, sicq; per quoscunq; etiam per præsumptiones & coniecturas legitimas, & alias eorum arbitrio procedendo (cum alioqui confidentias huiusmodi in lucem erui & probari non posse, constaret) iudicari & definiri debere; nec non irritum & inane quicquid secus contigerit attentari, quemadmodum confectis super his literis suis plenius continetur. Verumtamen propter improbas multorum cupiditates, prædicta quæ ad purgandã hac pernicie Ecclesiam, & animarum salutem ab ipso prædecessore edita sunt in multis deprehendimus viam aperuisse grauius delinquendi. Siquidem cum frequentibus plurium querelis pridem conciati, quod Iudices in causis huiusmodi confidentiarũ expediendis remissiores essent oẽs, & singulas causas ipsas vbicunq; & inter quoscunque motas ad nos aduocauissemus, ac omnimodã huiusmodi causarũ præsentium & futurarũ rerumq; omnium ex ipsis resultantium cognitionem nobis & successoribus nostris reseruauissemus, & super quibusdam coram nobis processum fuisset, varijs inde nec leuibus coniecturis intelleximus, vitium quidẽ confidentiæ occultè irrepsisse, sed in plerisq; causis præsumptiones & coniecturas quæ ad illud probandum deducuntur minimè sufficere, eiusq; rei causa plurimos qui ante literarum prædictarum editionem huiusmodi confidentiam exercebant, vbi cognouerunt obstructam veritatem propter difficultates probandi in iudicijs, confidentias ipsas contempta Constitutione prædicta, Ecclesias, Monasteria & beneficia sic recepta vt prius retinere, alios fructus, pensiones & alias res percipere, alios eorum exemplo ad similia & grauiora fidentius commoueri. Multi enim ipsa beneficia iure retinere nequeũtes, alij ne cogantur ad sacros ordines ad residentiam, ad incedendum in habitu Clericali, vt ad bellum proficiscantur, vt inimicos occidant: alij vt alieno nomine lites agant, aut defendant, alij propter crimina incapaces, quidam vt purgato delicto vel absolutione consequuta illa repetãt, eadem in alios deponunt, & in plerisq; fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpè Laicis & inhabilibus. Pleriq; vel senes vel infirmi vt beneficia in domibus suis perpetuent, illa renunciarunt & renunciant in alios, quĩ vel profanam familiã sedentiũ de fructib. Ecclesiſt aicis alãt, vel illa etiã num infantibus, aut nascituris asseruent, facto interdum circuitu retrocessionis, cum reseruatione fructuum, & aliarum rerũ, aut accessu, præsertim ab illis qui præstandorũ iuriũ Cameræ Apostolicæ sunt immunes: alij aut incapaces, aut alijs beneficijs Eccles. onusti, aut Ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut more laici beneficia Ecclesiastica alijs conferenda procurant, vt de illis postmodum ad libitũ suũ disponatur, fructus etiam percipientes illorum. Ad hæc pleriq; Ordinarij & alij Collatores, ac etiã Patroni laici curant deponenda beneficia, vt fructus seu pensiones capiant eorundẽ, alijsq; faciant ministrari. Alia item permulta eiusce modi admittun-

tur,

tur, quibus immaculata rerũ Diuinarum puritas impiè violatur, disciplinæ Ecclesiasticæ neruus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. Quare nos volentes periculosam talium audaciam noui iuris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, vt si quis quacunque auctoritate Ecclesiam vel Monasterium, aut aliud beneficium Ecclesiasticũ qualecunq; ex resignatione vel cessione cuicunq; personæ simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, vt illa vel illud etiam in euentum regressus vel accessus eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus vel eorum pars, alij vel alijs concedantur, vel pensiones soluantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur. Itidẽ si Ordinarius vel alius collator contulerit ante hæc aut conferat in futurũ beneficium Ecclesiasticum quouis modo vacans, ea conditione tacita vel expressa, vt postea in alterum pro arbitrio collatoris seu alterius cuiuscunq; contra iuris communis ordinationem disponatur, siue vt de eo prouisus, fructus illius vel partem ad vtilitatem vel libitum conferentis vel cedentis, aut alterius relinquat, & remittat, seu pensionem illi vel illis, quem vel quos idem collator, aut cedens per se vel alium scripto aut verbo iusserit seu significauerit, persoluat, & pariter si à Patrono etiam Laico, vel alteri Præsentatori seu Electori contigerit aut contingat id fieri. Adhæc si Clericus prædictæ Cameræ, aut Cardinalis, aut alius à solutione iurium ipsius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apostolicæ exemptus, post resignationem vel cessionem alicuius extr. . . de Ecclesia, Monasterio vel aliò beneficio Ecclesiastico, in se Apostolica vel alia auctoritate factam & admissam, illam vel illud etiam confectis literis Apostolicis, & possessione apprehensa, in eundem resignantem vel cedentem modico spacio interiecto, veluti duorum aut triũ mensium retrocesserit, aut retrocedat in futurum, & ex illa retrocessione fructus Ecclesiæ seu Monasterij aut beneficij, vel eorum pars seu pensio seu quid aliud super illis reseruatum, aut regressus seu accessus, & ingressus ad illam vel illud, ipsi Clerico vel Cardinali aut alij exempto sit fueritue concessus. Postremo si quis crimine aliquo absolutus, aut cũ quo super irregularitate dispensatum est, denuo receperit quacunq; authoritate Ecclesiam, Monasterium, vel aliud beneficiũ Ecclesiasticum, quod ante vel post commissum delictum aut contractam irregularitatem dimiserit, in quouis horum casuum confidentiæ prauitas sit contracta, casusq; huiusmodi literis prædictis comprehendãtur, ac si illis speciatim expressi fuissent, licet ipsum cõfidentiæ crimen alterius tantum partis conscientiæ sit admissum. Ad probandum vero plenè confidentiarum abusum, inter alia etiam hæ præsumptiones & coniecturæ habeantur legitimæ, videlicet si quis post cessam ab se Ecclesiam vel Monasterium aut beneficium, & publicatam resignationẽ, seu cessionem, captamq; à successore possessionem, sese in illa vel illo, seu rebus illius per se vel alium seu alios de facto ingesserit, aut fructus perceperit, aut quicunq; successor illi vel eius propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorundem; si recipiens beneficium constituerit

fuerit dimittentem vel eius parentes aut propinquos procuratores ad percipiendũ, vel locandum fructus beneficij dimissi, & illi vel illis de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit. Si vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum ex parte dimittentis expeditio, quæ personam recipientis concernit prosecuta sit; simulq; expensæ pro ea necessariæ ab illo factæ fuerint. Denique si quis pro concessione alicui facta quacunque authoritate de beneficio Ecclesiastico, per se vel alium seu alios intercesserit, vel aliis in negotio concessionis sese immiscuerit quoquomodo, deinde aliquid de fructibus talis beneficij de facto etiam per manus possessoris ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocunq;. Testes autem de quaq; re singulares, singulas probare valeant præsumptiones & cõiecturas, pluresq; huiusmodi præsumptiones & coniecturæ plenã probationẽ faciant in prædictis. Cæterũ criminosi & cæteri omnes qui ad perhibendũ in casibus Simoniæ testimoniũ recipi possunt, ad prædicta omnia admittantur. Sedne quisquã etiã vana fiducia fretus nõ intendendi contra se iudicij in crimine perseueret, vtq; hoc malum grauioris censuræ stimulo vsq; quaque prohibeatur, omnes & singulos qui hucusq; Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res intercedente hoc confidentiæ vitio receperunt ac retinent, nisi statim ad se reuersi & respicientes celeri dimissione sibi prospexerint, & quidquid tale admiserint in futurum, etiam omnibus & singulis alijs Ecclesiis, Monasterijs, dignitatibus, administrationib. officijs, & beneficijs obtentis, quæ pariter subdita reseruatione comprehendi volumus, nec non fructibus, pensionibus, & alijs rebus Ecclesi. ac etiam Rom. Curiæ & alijs officijs temporalibus, præsentium auctoritate priuamus & ad futura inhabiles decernimus: & in iuris subsidium excommunicationis sententia innodamus, à qua nullus nisi in mortis articulo constitutus ab alio quam à Roman. Pontif. absolutionis beneficium valeat obtinere. Nos enim aduocatione causarum huiusmodi, & reseruatione cognitionis illarum rerumq; omnium inde emergentium nobis & prædictis successoribus vt dictum est facta, (causis illis duntaxat exceptis quæ iam coram nobis pendere noscuntur, ac etiam ijs quas ratione Ecclesiarum & Monasteriorum quorum dispositio in Consistorio fieri consueuit aut debet, itemque contra Ordinarios collatores Episcopos & alios Superiores, Prælatos, etiam Cardinales haberi contigerit, vti iam alijs nostris litteris statutum est audiendis, decidendis & terminandis) harum serie prorsus relaxata, decernimus ita deinceps quoscunque iudices ordinarios & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici auditores, ac prædictæ Rom. Ecclesiæ Cardinales sublata eis & ipsorũ cuicunq; quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate vbiq; iudicare, interpretari & definire debere, nec non irritũ & inane quicquid secus in prædictis per quoscunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca omnibus locorum ordinarijs districtius iniungimus vt in suis quisque Ecclesiis, Ciuitatibus, Diœcesibus, & locis etiam exemptis, ad prædicta studiosè attendant, & quatenus illis relaxauimus, in delinquentes seuerè animaduertant, si Diuinæ maiestatis iudicium, dictæq; Sedis censuram voluerint euitare. In cæteris verò causis & negotijs (nobis & prædictis successoribus exceptis) eosdem locorum Ordinarios præsentium auctoritate delegamus, vt gratia & fauore postpositis,

Q q pro

pro se quisq; cum venerit vsus cõtra prædictos omnes sub ipsa exceptione comprehensos diligenter inquirant, suoq; inquisitiones omnes sigillo obsignatas, ad prædictam sedem quamprimum transferant, vt nos & prædicti successores in casibus huiusmodi procedentes, quod iustum fuerit decernamus. Nos enim singulis ordinarijs ipsis prædictos omnes & quoscunque alios etiam exemptos, etiã per edictum publicum, constito prius summariè & extraiudicialiter de non tuto ad alios accessu citandi, monendi, eisq; ac iudicibus Ordinarijs & delegatis, alijsq; personis quibuscunque ne prædictorũ executionem quoquo modo impediant, vel alias in illis sese interponant, etiam per simile edictum inhibendi, eosdemq; alios contradictores & rebelles, quoscunq; per censuras & pœnas Ecclesiasticas, ac omnia alia iuris & facti remedia opportuna compellendi, auxilium brachij secularis quandocunque opus erit inuocandi, cæteraq; in prædictis omnibus & singulis necessaria faciendi & exequendi, plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstantibus, &c. Datum Romæ anno Incarnat. Dom. 1569. Kalen. Iun. Pontif. anno 4.

ARTICVLVS VIII.
De immunitate Ecclesiastica.

1 *Immunitas Ecclesiastica in quibus attendenda.*
2 *Ecclesia nondum consecrata an gaudeat immunitate.*
3 *Confugientes rei ad Ecclesiam quomodo tractandi.*
4 *Clerici non tenentur ad onera imposita à Principe sæculari.*
5 *Clerici an gaudeant immunitate ratione bonorum Patrimonialium.*
6 *Clericos obtinens feudum eius ratione tenetur ad onera imposita per Dominum feudi.*

CAVSAE immunitatis Ecclesiasticę pertinent quoque ad iudicem Ecclesiasticum. *cap. conquestus. de fo. comp.* Immunitas autem Ecclesiastica consistit primo in reddenda debita reuerentia ipsi Ecclesiæ, vt quod in Ecclesia causæ sanguinis & negotia sæculari tractari non debent. *cap. cum Ecclesia. de immuit. Eccl. cap. accusatio. 2. q. 7.* & sententia à Laico in Ecclesia lata est ipso iure nulla. *c. decet. cit. tit. in 6.*

Ecclesia præterea incastellari non debet, nec muniri vt in ea defensiones, vel militum receptacula parentur: instante tamen necessitate graui posset hoc concedere Episcopus, dummodo cessante necessitate incastellatio quoq; cesset. *Host. in sum. tit. cit. nu. 6.*

Et non solum Ecclesia consecrata, sed & nondum consecrata in qua tamẽ Diuina peraguntur, & etiam interdicta gaudet hac immunitate. *c. Eccl. tit. cit. ibiq; DD. communiter.* Similiter & Palatium Episcopi si fuerit ædificatum intra quadraginta passus ab ipsa Ecclesia. *Couar. var. res. lib. 2. cap. 20. num. 5.*

Quo-

Quoad hospitalia autem & oratoria priuata, attendendam esse loci consuetudinem docet Abb. *in cap. Ecclesia. cit. Couar. lo. cit. num. 4.*

Vel proprium autem est immunitatis Ecclesiarū priuilegium, quod ad eas cōfugientes inde extrahi non possunt. *cap. inter alia. tit. cit. de immun. Eccl.* Circa quod multas & in dies plures nascentes controuersias, sopiuit Greg. XIIII. constitutione sua circa protectionem ad Ecclesias confugientium perpetuo obseruanda, *cuius tenor sequitur.*

CVm alias nonnulli Prædecessores nostri, & præsertim fel. re. Sixtus PP. V. & infra. *Hac igitur nostra perpetua valitura constitutione, omnia & quæcūque priuilegia, indulta & gratias, tam per prædictum Six. ac Pium V. quam alios quoscunq; nostros prædecessores, aut nosmetipsos, Sedemq; Apostolicam, eiusuè Legatos, super abducendis vel extrahendis ab Ecclesiis, Monasteriis, Sacellis, domibus Regularibus & Sæcularibus, locisuè sacris aut religiosis, aliasq; in casibus à iure permissis, hominibus certorum tunc expressorum, vel non expressorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex causis vrgentissimis ac necessarijs & æquipollentibus casibus in iure expressis, atque ex paritate, identitate, aut maioritate rationis, extēsis perpetuo vel ad certū nondū elapsum tēpus, seu ad vitam alicuius Principis, aut beneplacitum, seu alias quomodolibet concessa, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata & innouata, ac vsu recepta, literasq; Apostolicas sub plumbo, aut in forma Breuis, seu alias quomodocunq; desuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expressis, ac ad verbum insertis, sublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantum formam reducimus & moderamur, vt Laicis ad Ecclesias, locaq; sacra & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumq; grassatores, qui itinera frequētata, vel publicas stratas obsidēt, ac viatores ex insidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiuè homicidia & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumuè cœmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini vel hæresis, aut læsæ maiestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragatur; sed vniuersis & singulis Venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisq; Ecclesiarum & Monasteriorum Prælatis, tam sæcularibus, quam cuiusuis ordinis Regularibus districtè præcipiendo mandamus & præcipimus, vt Laicos in casibus prædictis delinquentes ad eorum Ecclesias, Monasteria, domos, & alia loca supradicta sacra seu religiosa respectiuè confugientes, & in eis se recipientes atque morātes, qui prædicta delicta eorumuè aliqua iudicio suo commisisse videbuntur, quando à Curia sæculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus, ministris & Officialibus Curiæ sæcularis absque irregularitatis nota, aut alicuius cēsuræ Ecclesiasticæ incursu, tradi & consignari curent, & faciant, & quilibet eorum curet & faciat. Ne autem Curiæ sæcularis ministri prædicta facultate illos per se & propria authoritate extra-*

bendi & abducendi sibi olim vti prefertur attributa, & per præsentes reuocata abutantur. Volumus dictaq; authoritate decernimus & declaramus, vt Curia sæcularis eiusq; Iudices & Officiales ab Ecclesiis, Monasteriis, lociśq; sacris prædictis Laicum aliquem, vt præfertur delinquentem in vllo ex casibus supra dictis, sine expressa licētia Episcopi vel eius Officialis & interuentu personæ Eccles. ab eo authoritatem habentis, ad quos solos & non alios Episcopis inferiores, etiamsi alias Ordinarii sint, aut nullius Diœcesis, aut conseruatores ab hac sede specialiter vel generaliter deputati, prædictam licentiam dādi facultas pertineat; occurrente autem casu in loco excepto & nullius Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hac cognitio & non ad alios: capere, extrahere aut incarcerare non possint, nisi eo casu quo ipse Episcopus & dicta persona Ecclesiastica requisita, carcerationi interuenire & assistere recusauerint, tūcq; reuerentia Ecclesiæ & locis sacris debitæ memores, prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit cum scandalo & tumultu extrahere curent, quodq; delinquentes Laici prædicti postquam vt perfertur ab Ecclesiis, locisuè sacris extracti & capti fuerint, ad carceres Curiæ Ecclesiasticæ reponi & inibi sub tuto & firmo carcere, ac oportuna custodia, data illis si opus fuerit per Curiā sæcularē, detineri debeāt, nec inde extrahi Curiaq; sæculari prædictæ consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa commiserint; tuncq; demum de mandato Episcopi, per Iudicem Ecclesiasticum. Curiæ sæculari quacunq; appellatione postposita consignentur. De crimine verò hæresis, cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertineat, neque in ea Curia sæcularis se quoquomodo intromittat; sicuti etiā prohibemus, ne contra Ecclesiasticas personas sæculares, aut cuiusuis ordinis vel militiæ etiam S. Ioannis Hierosolymitani Regulares quoquomodo, etiam vigore prædictorum priuilegiorum, indultorum, concessionum, quæ omnia ad terminos iuris per præsentes reducimus, procedāt, aut se intromittant, illasuè ab Ecclesiis, Monasteriis, domibus, lociśq; sacris, aut Religiosis etiam in casibus in hac constitutione expressis, extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, alias quam de iure & per priuilegia eisdem ordinibus, aut militiis cōcessa permittitur, quomodolibet præsumant. Quod si quis quacunque dignitate & authoritate præditus, præmissorum aut alio quouis prætextu quidquam præter aut contra huius nostræ constitutionis tenorem attentare præsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis iuris & immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumq; prædecessorum constitutiones sunt promulgatæ, sicq; per quoscunque Iudices, &c. Non obstantibus, &c. Datum Rom. An. Incarn. Dom. 1591. Kal. Iun.

Immunitas Ecclesiastica seruit quoque pro ipsismet personis Ecclesiasticis: qua ratione vt supra vidimus, Clerici exempti sunt à iurisdictione Laicorum.

Non

Non tenentur etiam ad onera more personalia per Laicos imposita, & personalia onera dicuntur quæ animi prouisione, & corporali labore absoluuntur. *l. fin. ff. de mu. & hon.* Et ne quidem ad ea tenentur, quæ sunt honesta non sordida, vt ad officia sæcularia, legationes, curas, tutelas. *cap. generaliter. 16. q. 1.* nisi spõte velint recipere tutelam legitimã. *c. peruenit. 86. dist.* nec tenentur ire ad bellũ vt pugnẽt, etiam instãte necessitate, *Abb. in c. peruenit. 1 it. cit. de imm. Eccl.*

4\.

Eodem modo libri sunt ab oneribus realibus, siue qua ratione bonorum per ipsos possessorum præstãda viderentur: neq; tenẽtur ad tallias, seu collectas Laicorum. *c. non minus. tit. cit. c. 1. eo. tit. in 6.* Imò seculares magistratus imponentes Clericis huiusmodi collectas, si sint singulares personæ, excommunicationem, si verò sint Collegia vel communitates, interdictum ipso facto incurrunt. *c. quanquam. de censib. in 6.* Quomodo autẽ diuersa sit hæc cẽsura ab alia simili Bulla *Cœnæ Domini*, videri potest Suarez *de cens. disp. 23. sect. 4. n. 21.*

5\. Non tenentur etiã ad gabellas de frumento, vino & alijs fructibus ex fundis seu fructibus præbendarum collectis. *Abb. in cit. c. non minus. Bald. in l. placet. C. de sacros. Eccl.* An autẽ ratione bonorum patrimonialium gaudere debeant hac immunitate, videndus est Abb. *in c. ex literis. n. 1. de vit. & hon. Cler.* vbi hãc immunitatẽ quoad bona patrimonialia seu propria Clericorum non Ecclesiæ restringit ad casus in iure tantũ expressos. *ad hoc Dec. in c. Episcopus. num. 19. de præb.* vbi solum patrimonium Clerici ad quod ordinatur vult gaudere ista immunitate.

Non tenentur itẽ Clerici cõtribuere pro reparatione murorum, seu fortificatione ciuitatis, vel dare albergũ, seu hospitium militibus. *Innoc. in c. 1. tit. cit. de immun. Eccl. Abb. ib. nu. 1. Sicul. ib. & cons. 3. Aufrer. in repet. Cle. 1. de off. ord. not. 5.* & non solum ipsi Clerici, sed & ipsorum familiæ & coloni gaudent hac immunitate. *c. generaliter. 16. q. 1. cit.*

Si tamen Ecclesia vel Clericus obtineret feudum à laico, teneretur ad omnia prædicta & alia omnia onera, quæ ratione illius feudi solerent præstari, & cogi possent per dominum feudi ad eadem onera præstanda. *Innoc. in cap. verum. de fo. comp. Host. loc. sup. cit. nu. 4.* & quibus alijs casibus non suffragetur ipsis hæc immunitas Ecclesiastica, videri potest apud Summistas. *vt Ang. Sylu. Arm. v. immunitas. Host. loc. cit. Aufrer. de potest. Sacul. in Cler. latè.* 6.

ARTICVLVS IX.

De Decimis.

1 *Decimarum causa spectant ad forum Ecclesiasticum.*
2 *Decimarum causa expedienda summariè.*
3 *In causis decimarum quomodo non appellandum.*
4 *Decimas soluere quilibet obligatur.*
5 *Decimæ soluendæ non deductis expensis.*
6 *Consuetudo attendenda in decimationis modo.*
7 *Decima propriè pertinet ad Parochum.*

8 Episcopus est Parochus Vniuersalis Diaecesis.
9 Episcopus habet fundatam intentionem super quarta decima.
10 Clerici tenentur dare decimam de bonis Patrimonialibus.
11 Iudai tenentur ad decimas dandas de eorum pradijs.
12 Ecclesia contra Ecclesiam potest prascribere ius percipiendi decimas.
13 Regulares non possunt prascribere ius decimandi.
14 Decens sustentatio Parochi qua dicatur.
15 Consuetudine potest induci vt nõ Clerici non teneantur ad decimas de bonis Patrimonialibus.
16 Priuilegio potest quis liberari à solutione decimarum.
17 Societatis Iesu fauore derogauit Greg. XIII. cap. nuper de decimis.
18 Ecclesia inter se possunt componere super decimis.
19 Laici possunt obtinere priuilegio vt decimas habeant.
20 Decima in fundum dari non possunt post Concil. Lateranen.
21 Clericus locare potest decimas & alios fructus sui beneficij,
22 Consuetudine reduci potest decima ad aliquam quotam & certas fruges.
23 Decima personales sunt sublata consuetudine.
24 Laici componere possunt cum Ecclesia de non soluenda decima.
25 Alimenta debentur Clericis iure naturali & diuino.

1. CAVSAE decimarum cùm sint de iure spirituali spectant quoque ad iudicem Ecclesiasticum. *cap. peruenit. cap. tua nobis. de decim.* cùm videlicet quæstio fundatur in articulo iuris, seu agitur petitorio. *Dec. in cap. decernimus, à num. 24. de iudic. Felin. in cap. causam qua. nu. 15. de praescrip.* nisi contemnant censuras Ecclesiasticas obligati ad soluendum decimas, nam tum per Sæcularem iudicem distringi possunt. *gl. fin. in Clem. fin. de decim. Abb. ib. in fin.* & si quando iudex laicus iudicare posset has causas, semper datur iudici Ecclesiastico præuentionis locus. *Fed. de Sen. conf. 245.*

2. Debet aũt expediri sũmariè causa decimarũ. *Clem. dispendiosa. de iudic.* neq; in ea appellatur. *cap. tua nobis. cit. Abb. ib. nu. 8. Marant. p. 6. de appell. nu. 293.*

3. Quoad effectum videlicet suspensiuum, vt cũ quis fuit in possessione decimæ & agit possessorio, quo minus vtatur possessione appellatione impediri non potest, secus quoad effectum deuolutiuum, & vbi agitur de proprietate seu iure percipiendi decimas, nam tum appellare licet. *gl. in cit. cap. tua nobis. v. tributa. Marches. de commiss. cap. 4. num. 5.*

Obligatur autem quilibet ad solutionem decimarum. *vt latè Innoc. in c. vlt. de Paroch.* & asserentes contrarium Regulares in concionibus, vel dicentes aliquid quo populus abstrahatur à soluendis, decimis incurrunt ipso facto excommunicationem. *Clem. vlt. de poenis. & diximus alias.* 4.

Debent solui decimæ licet Ecclesia fuerit diues ex alijs prouentibus, non enim releuatur debitor à soluendo ex eo quod ipsius creditor sit opulentus. *Cou. lib. 1. var. ref. cap. 17. num. 4.* 5.

Solui debent non deductis expensis aut semine. *c. non est. c. tua nobis. de decim. Abb. ib. num. 1.* 6.

Deferri debent ad horrea Clericorũ vel si fuerit loci consuetudo contraria, illa

illa seruanda est. *Couar. loc. cit. num. 8.* Eadem consuetudine regulari oportet circa ipsam decimationem, vt nimirum laici non colligant fructus nisi in præsentia Clerici seu ipsius procuratoris, & decima soluta; vel è contra prius fructus liberè in horrea condant, & postmodũ soluant decimas secundum quod fuerit laici consuetudo. *Guid. Pap. cons. 285. nu. 1. Couar. loc. cit.*

7. Soluendæ autem sunt Ecclesiæ Parochiali intra cuius limites prædium est situm. *cap. cum contingat. de decim. Host. in sum. ib. num. 4.* In dubio autem seu

8. vbi locus nulli appareret subiectus Parochiæ, pertinet dicima ad Episcopum ille enim cum sit vniuersalis Parochus Diœcesis suæ. *Abb. in c. Apostolicæ. nu. 2. de Donat. Imol. in Clem. fin. nu. 14. de præul. Veral. decis. 340. p. 3.* concurrit quoque in emolumentis cum Parochis, & est dispensator decimarum. *cap. quoniam. de decim. cap. in sacris. 16. q. 1. c. decimas ea. 16. q. 7.* Imò & ex qualibet

9. decima Parochiali debita, quartam sibi retinere potest, & habet intentionem fundatam super quarta decimarũ. *cap. quatuor. 13. q. 2.* nisi contra ipsum Parochus longa consuetudine præscripserit. *cap. quoniam. cit.*

10. Et debentur decimæ non solùm à Laicis, sed etiam à Clericis de eorum prædijs, siue Ecclesiasticis si intra alienam Parochiam fuerint sita, siue patrimonialibus. *cap. si quis laicus. cap. quæsti sunt. 16. quæst. 1. cit.*

11. Et à Monachis de eorum fundis. *cap. commissum. de decim.*

Et a Iudæis si prædia colant ex quibus decima debetur. *cap. de terris. loc. cit.*

12. Potest tamen consuetudine præscriptione legitima induci, vt decima vni Ecclesiæ debita, alteri Ecclesiæ soluatur. *cap. ad aures. de præscrip. cap. ad Apostolicæ. cum contingat. de decim. Rot. decis. 433. in no.*

Non tamen vt debeatur Regularibus, 13.
isti enim decimam Ecclesiæ Parochiali debitam acquirere aliqua consuetudine seu præscriptione non possunt, cum de iure sint incapaces decimarum, nisi habeant vnitam Ecclesiam Parochialem. *c. peruenit. 16. q. 1. cit. c. nuper. de decim. iun. gl. v. componendum. Host. loc. sup. cit. num. 10.* Et si Ecclesia non haberet vnde sustentari, tunc non obstante præscriptione posset à Regularibus allegã tibus præscriptionem super decima, repetere sustentationem *cap. 2. §. vbi autem. de decim. in 6.* hocque tenuisse
Rot. *in vna Burgen. iurisdictionis.* coram 14.
Ant. August. *in ann. 1549.* refert Achil. de Grass. *decis. 310. aliàs. 5. de decim.* vbi addit sustentationem Ecclesiæ Parochialis sufficientem computari, vt habeat victum duarum personarum ex prouentibus annuis computatis oblationibus spiritualibus. *ad quod Abb. in c. cum sicut. num. 4. de consecr. Eccl.*

Possunt item Clerici eadem consuetu- 15.
dine seu præscriptione obtinere libertatem à solutione decimarum de eorum prædijs etiam patrimonialibus. *Couar. loc. cit. num. 9.*

Priuilegio quoque Ecclesia siue Cle- 16.
ricus liberari potest à solutione decimarum. *cap. ex. parte. ad audientiam. de decim.* Similiter & Regulares. Vnde mendicantes varijs Summorum Pontificum priuilegiis fuerunt liberati à solutione dicimarum de terris ab ipsis excultis. Item & multi alij Regulares, & sæpè ipsorum quoque coloni, de his tamen non potest dari certa Regula, sed in casu occurrenti informatio est petenda ex

da ex inspectione priuilegiorum ipsorū regularium, & iuxta praescriptum illorum exceptio hæc moderanda. *vt etiam notat gl. in Clem. 1. v. excoleudas, de decim. ibidemq; Anchar. Immol. Card. Abb. ibidemq; in c. ex parte. num. 5. de decim.*

17. Derogationem solùm. *cap. nuper de decim.* à Greg. XIII. in fauorem Religionis Patrum Societ. Iesu factam, hic per extensum ponere libuit, vt in hac materia singularem, & in praxi sæpius necessariam, *& sequitur.*

Greg. Papa XIII. ad perpetuam rei memoriam

Pastoralis officij & infra. Exponi siquidem nuper nobis fecit filius Euerardus Mercurianus Præpositus generalis Soc. Iesu, quod licet alias fe. rec. Paulus PP. III. prædecessor noster volens dictā Soc. per eum authoritate Apostolica institutam & approbatam, illiusq; Socios fauore prosequi gratia speciali, inter alia eidem Soc. & Socijs dicta authoritate concessit ac indulsit, vt de ijs quæ in ornamentis, aut pro eis aut libris, fabrica, luminaribus, vel victu aut indumentis eorum, nec non annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliqua domus ipsius Societ. obligata forsan existebant, ac de domibus & collegijs eorumq; prædijs, hortis, & alijs locis eisdem Sociis iuxta eorum viuendi institutum habere concessis, aut de ijs quæ pro huiusmodi rebus, domibus, collegiis, prædiis, locis & hortis emendis per quascūq; personas pro tēpore legari aut relinqui contigerit, & alijs bonis quibuscunq; per dictā Soc. & illius collegia possessis & obtentis, antequā decimam etiam Papalē soluere seu Canonicam portionē exhibere, aut ad præstationem procurationum legatorum dictæ Sedis, vel nunciorum ipsius, seu Ordinariorum locorum, aut exactionū, collectarum vel subsidiorum seu prouisionū quarumcunq; minimè tenerentur, nec ad id per litteras sedis vel Legatorum seu Nunciorum aut Diœcesanorum prædictorum cuiuscunq; tenoris fuerint illo vnquam tempore compelli possent, nisi ipsæ litera Apostolicæ plenam & expressam, ac de verbo ad verbū de indulto & concessione huiusmodi ac de eorum ordine mentionem facerent; & si fortè per ipsum Prædecessorem vel dictam Sedem de his legatis dispositis & relictis in genere vel specie, decima vel altera portio seu quarta alteri piæ vel non piæ causæ quomodolibet eatenus concessa esset, vel illam imposterum concedi seu solui aut dari mandari contingeret, socios prædictos aut illorum domos & bona quæcunque, nec non eis legata & relicta aut alias in eorum fauorem disposita, in concessionibus & mandatis huiusmodi decreuerit & voluerit minimè cōprehendi, nisi de ipsis ac suis decreto & voluntate huiusmodi, non per clausulas generales idem importantes. Sed vera, expressa & specifica mentio fieret in eisdem, & successiuè piè me. Pius PP. IV. etiā prædecess. noster, exemptionē aut cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis literas ipsius Pauli prædecess. desuper confectas, nec non inde sequuta quæcunq;, per suas litteras ex certa scientia confirmauerit, approbauerit, & etiam plenariè innouauerit, ac pro potiori cautela vniuersam Soc. prædictam, omniaq; & singula illius

domos

domos etiam probationis & Collegia vbilibet consistentia præsentia & futura, eorūq; personas, fructus, redditus, & proventus etiā bonorum Ecclesiast. Sæcularium & Regulariū quorumcunq; illis pro tempore vnitorum, aliasq; res & bona quæcunq; à quibusuis decimis etiam Papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus & alijs fructuum partibus, subsidijs etiam charitatiuis & alijs Ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, & defensione patriæ, ac alias quomodolibet, etiam ab Imperatorum, Regum, Ducum & aliorum Principum instantiam pro tempore impositis, etiamsi in illorum impositione caueretur quod nulla prorsus exemptio cuiquam aduersus illa suffragaretur, ita quod Societas eiusque domus etiam probationis, Collegia, fructus, res, & bona præfata semper ab illis absq; declaratione desuper facienda excepta essent, & esse censerentur perpetuo liberauerit, & exemerit, prout in singulis literis prædecessorū huiusmodi plenius continetur. Nihilominus quia in illis nulla de Constitutione recolenda me. Innoc. PP. III. Similiter prædecess. nostri in Concilio generali super decimis edita, quæ incipit. Nuper expressa & specifica mentio facta, nec eis specialiter & expressè derogatum fuit, idem Præpositus dubitat singulas literas prædictas de subreptionis seu nullitatis vitio notari, ac Societati illiusq; domibus, Collegiis, & personis, prædictis minus vtiles reddi, aut illa super exemptione molestari vel perturbari posse tempore procedente. Nos igitur qui votiuum ipsius Societ. profectum sincero paterna charitatis affectu libenter prosequimur, eidem Soc. illiusq; domibus etiam probationis Collegijs & personis ne propterea dictarū literarum frustrentur effectu opportunè prouidere volentes, ipsumq; Præpositum & singulares personas Soc. huiusmodi à quibusuis excommunicationis, suspēsionis & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectū præsentium duntaxat consequendum harum seriè absoluentes, & absolutos fore censentes, nec non singularum literarum prædictarum veriores tenores ac quarumcunque litium & causarum super præmissis iam forsan motarum statū & merita nominaq; & cognomine iudicū, & Collitigantiū, ac titulos & iura eorum præsentibus pro sufficienter expressis habentes, ipsius Præpositi supplicationibus in hac parte inclinati, volumus ac Societati illiusq; domibus etiam probationum, Collegijs & personis prædictis eadem authoritate concedimus, quod singula litteræ prædicta cum exemptionibus cæterisq; & singulis omnibus in eis contētis clausulis & decretis, processibusq; habiti per easdem, ac inde sequuta quæcunq; valeant, plenamq; roboris infirmitatem obtineant, & eis quibus concessa existunt perpetuo suffragentur in omnibus & per omnia, perinde, ac si in illis de Constitutione Innocentij prædecessoris seu Concil. generalis huiusmodi, specifica & expressa mentio facta, eique specialiter & expressè derogatum fuisset, prout nos eidem Constitutioni ad effectum promissorum specialiter & expressè harum seriè derogamus.

Decernentes ita in quibuscunque causis pendentibus, & futuris, per quoscunque Iudices & Commissarios quauis authoritate fungentes iudicari & definiri debere. Irritũ quoque & inane quidq; secus semper his in quoquam quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus litis pendentijs, si quæ sint, & alijs præmissis, ac Innoc. Prædecess. nostri, seu generalis Conc. huiusmodi, aliisq; Apostolicis nec non in Prouincialibus & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus; ac omnibus illis quæ in singulis literis prædictis expressum fuit non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod earundem præsentium transumptis, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscat. die 1. Ian. 1578. Pont. an. 6.

Item & conuentione seu translatio-
18. ne liberatur quandoque Ecclesia à
soluendis decimis alteri Ecclesiæ debitis. Ecclesia enim cum alia Ecclesia & Clerici inter se super decimis licitè cõponere possunt. *c. suggestum. c. nuper. de decim.* compositio tamẽ ab eis facta, nõ perpetuatur vltra vitam componentiũ, nisi fuerit roborata authoritate Episcopi *vt notat gl. v. eandem conuentionem. in c. ex multiplici. lo. cit. Abb. ib. num. 2.*

Laici quoque obtinere possunt priui-
19. legio vt præcipiant decimas, vel vt ab
earum præstatione sint liberi siue ad vitam, siue ad aliquod tempus, nimirum priuilegio Papæ, qui hoc concedere potest. *Abb. in cap. cum venissent. num. 8. de iudic.* ita videlicet vt habeant liberã perceptionem fructuum decimarum, eosque percipiant nomine Ecclesiæ, non suo. *gl. in c. à nobis. v. exemptus. de decim. & alia. gl. ib. in cap. quamuis. v. concessit. Abb. in eo. cap. quãuis. num. 4. Host. Anchar. ib.* estque communis doctrina. Ipsum tamen ius decimandi habere non possunt, quia hoc est quid spirituale, spiritualium autem sunt incapaces Laici. *c. 2. de iudic. cap. causam de præscrip.* nisi reddantur capaces per Papam, qui hoc facere potest. *c. Adrianus. cap. in Synodo. 63. dist. Abb. in c. causam. cit.* Et hac ratione Laicis decimæ in feudum dari nõ possunt. *cit. cap. quamuis. cap. prohibemus. cap. ad hæc. de decim. cap. vestra. in fin. de locat. Host. in sum. de feudis. §. quis possit. vers. sed nunquid decimas.* quia nimirum in feudo transfertur vtile dominium. *Abb. in cap. ad hæc. num. 4. de decim. Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 63. num. 5.* Et licet decimæ Laicis ante Conc. Lateranen. sub Alexan. III. in an. 1189. *vt ponit Veral. decis. 241. p. 1.* infeudatæ, licitè ab eisdem detineantur. *Abb. in cap. cum Apostolica. num. 11. de his quæ fiunt à præl.* titulusque hic longa præscriptione acquiri & probari possit.
Abb. lo. cit. Franc. Gem. in cap. 2. de de- 20.
cim. in 6. Veral. cit. decis. 242. Eædem tamen decimæ postquam fuerint ad Ecclesiam reuersæ, iterum infeudari non possunt. *Ioan. Andr. in cap. prohibemus. de decim. Imol. in cap. 2. de feud. Felin. in cap. causam quæ. cit. de præscrip. Calder. cons. 1. de decim.* nec possunt a possidente trãsferri in alium Laicum simili feudo, seu alio titulo præterquam in Ecclesiam. *cap. cum Apostolica. cit. Abb. in cap. prohibemus. cit. à num. 17.* vbi hanc doctrinam dicit esse communem.

Ex concessione autem seu locatione
Clerici, licitè possunt Laici habere de- 21.
cimas pro tempore quoad Clericum spectant. *cap. vestra de locat. cap. querelam. ne præl. vic. suas. Innoc. Abb. ib. Couar. lo. sup. cit. num. 5.* Potest enim Clericus

ricus locare decimas seu fructus sui beneficij. *Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* nã locare non est alienare. *vt notat gl. in ea. Clem. v. locationes.* dummodo locatio fiat ad modicum tempus, quod reputatur annorum septem. *gl. in ea. Cle. v. ad tempus.* vel ne excedat decennium, excedens enim decanniũ censetur longũ tempus. *Abb. in cit. querelam. n. 6.* Tempus etiam ad vitam reputatur modicũ, propter præsumptionem breuitatis vitæ. *id. Abb. in cap. quamuis. nu. 4. de decim.* vbi soluit contraria, vnde non posse improbari locationes ad vitam, licet improbentur locationes diuturnæ. *deducit Mohed. decis. 248. alias 7. de locat.* Verum in his attendendus est potius text. *extrauag. ambitiosa*, qua expresse taxantur prohibitiones quarumuis alienationum & locationum vltra tres annos. Imò & ad tres annos facta locatio anticipata solutione nulla esset, nec præiudicaret successori in beneficio. *Concil. Triden. sess. 25. cap. 11. de ref.* & si fieret etiam non anticipata solutione ad annos plures, vt triginta & similia, etiamsi esset approbata à Sede Apostolica, sed appareret damnosa Ecclesiæ, posset per Synodum Prouincialem, vel ab ea deputandos rescindi, *id. Conc. lo. cit.*

22. Potest etiam consuetudine reduci decima ad vicesimam, tricesimam, *Guid. Pap. cons. 284. Nau. consi. 1. nu. 4. de decim. in antiq.* & est doctrina communis.

Consuetudo quoque sustineri potest, vt de aliquibus fructibus decima non soluatur, vt de fœno, vino, oliuis, herbis, quod per totum fere Christianum orbem seruari testatur *Paul. Castren. cons. 17. lib. 2.*

Eadem consuetudine vel præscriptione tolli possunt decimæ personales. *Felin. in cap. causam quæ. de præscrip. Hostien. lo. supra cit.* & propterea licite in tota fere Christianitate non soluuntur. *vt Nau. in Man. cap. 21. num. 31.* quare & nos plura de illis dicere consulto omisimus, ad solas prædiales directo præsenti tractatu. 23.

Item Laici possunt cum Ecclesia de decimis cõponere, vel earum præstationem aliqua iusta compensatione redimere, vt prædio, fundo, seu alijs rebus vtilibus. *gl. in cap. vt super. v. possessiones. de rebus Eccles. non alienan. Azor. instit. moral. lib. 7. cap. 37. Afflict. in constit. Reg. constit. quanto cæteris. num. 14.* vbi refert quod communitas Neapolis consignauit turrim Græcam Archiepiscopo Neapol. pro decimis. Requireretur tamen in hac permutatione Papæ consensus, sicut de alijs permutationibus suo loco dicemus. 24.

An autem aliqua consuetudine vel præscriptione obtinere possint Laici, vt sint liberi à præstatione actuali decimarum, & quomodo toleretur talis consuetudo in aliquibus locis Galliarum, & Hispaniarum, videri potest *Couar. lo. cit.* vbi hanc materiam copiosè tractat. Sed qualiscunque vigeret consuetudo de non soluendis decimis, vbi Ecclesia non haberet dotem sufficientem, posset cogi populus ad dandam decimam, seu ad præstandum alimenta Clero, & necessaria Ecclesiæ. *Conc. Triden. sess. 21. cap. 4. de ref.* alimenta enim debentur Clericis iure naturali & Diuino legis Euangelicæ, nec aliqua præscriptione induci potest quo minus saluantur. *Couar. lo. cit. & facit doctrina S. Tho. 2. 2. quæst. 87. artic. 1.* 25.

ARTICVLVS X.
De Ordine Iudiciorum.

1 *Causæ omnes hoc tempore summariè expediuntur.*
2 *Summarius processus quid importat.*
3 *Nullitas Iudicij ex quibus attendenda.*
4 *Iudex in Notorijs non tenetur seruare iudiciarium processum.*
5 *Stylus Rom. Curiæ facit ius & seruari debet pro lege.*

Circa ordinem in iudicijs seruandum parum nobis immorandum est, postquam hæc materia satis accuratè tractata habetur *apud Maran. par. 6. de ordine iudic. Vestr. praesertim à lib. 5. Salust. Tiber. in suo tract.* de modo procedendi in causis coram Aud. Cam. & postquam antiquum iudiciorum cursum, ad diffugia & cauillationes malitiosas, causidicorum passim vsurpatum, nostri temporis iudicia vix seruant, cognitionem ipsam æquitatis, terminorum captionibus præferendo, & communiter summariè expediuntur.

Et in primis quidem *Clem. dispendiosam. de iudic.* in causis electionum, postulationum, prouisionum quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum, & decimarum, Matrimonij, vsurarum summariè procedendū ordinauit. Nunc vero iam non tantum in istis, sed & in alijs omnibus causis, processus hic summarius tenetur, & de tali communi vsu testatur Maran. *cit. p. 4. dist. 9. num. 1.* Alberic. Oliua. *tit. 23.* Imò & signatura iustitiæ committendo curas, passim summariè procedendum rescribit, ita quod licet hoc addere aliquando omittat, errore Regentis potius fieri, & nihilominus iudicem summariè procedere solere testatur Vestr. *cit. lib. 5. cap. 1.*

Quid autē importet processus summarius, docet Felin. *in c. dilecti. de iudic. Alex. cons. 6. lib. 3.* nimirum in processu summario omnes iuris solemnitates esse sublatas, præter citationem quæ est iuris naturalis. *Abb. in c. inter quatuor. de maior. & obed.* & præter necessarias probationes, quæ prætermitti non possunt, ita quod cum agitur processu summario possit iudex expedire causas sola facti veritate inspecta, prout olim tempore iurisgentium tractabantur. *Maran. lo. cit.*

Amplius autem *Clem. 1. de verb. signif.* circumscribit summarium processum, vt videlicet in summarijs iudex bellum vel litis contestationem necessario non exigat, etiam tempore feriarum ob necessitates hominum inductarum procedat, appellationes frustratorias reijciat, dilationum materiam amputet, testium multitudinem superfluam refrenet, ita tamen vt probationes & defensiones legitimæ non impediantur; Iuramentum item de calumnia in summarijs tum demum præstandum, si petatur, si vero nō petatur, omissum non vitiet processum. *Vestr. loc. cit. c. 2. & late Lanfranc. in repet. ad dictam Clem. per 16. conclus.*

Et nouissime Pius Papa IV. & Clem. VIII. prouidit, ne aliquis solemnitatum iuris seu terminorū defectus vitiet processum in quacunque causa, nisi fuerit defectus citationis, mandati, aut iuris- 3

di-

dictionis. Constitutionem Clem. VIII. quæ praxi forensi est plurimum necessaria, hic referrẽ iã putauimus, vt sequitur.

Litium dispendijs & ambagibus, præsertim inter personas curæ & iurisdictioni nostræ, etiam in temporalibus subiectas occurrere quãtum in nobis est cupientes statutum fel. rec. Pij PP. IV. Prædecessoris nostri, ne iudices. Almæ vrbis nullitates attendant, nisi ex defectu citationis, iurisdictionis, aut mandati, sed illis non obstantibus ad expeditionẽ causarum procedant; ad omnes & quoscunque Iudices Ordinarios, & magistratus, & Officiales, in quibusuis ditionis nostræ temporalis Ecclesiasticæ Prouincijs & Ciuitatibus, Terris, Oppidis, & locis quamcunque iurisdictionem exercentes, & quauis authoritate & dignitate fungentes, hac nostra perpetuo valitura constitutione extendimus & ampliamus, atque in quocunque Tribunali aut Curia sæculari, vel Ecclesiastica firmiter & inuiolatè seruari, sicq; & non aliter per quoscunque ex ipsis Iudicibus, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, etiam Sanctæ Rom. Eccl. Cardinales, ac legatos etiam de latere, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate, in quacunque causa & instantia etiam nunc pendente, aut in futurũ mouenda, Ecclesiastica, prophana, ciuili, & criminali, aut mixta, iudicari, & definiri, & quibuscunq; nullitatibus præter superius expressas nequaquam attentis, ad expeditionem causarum earundem procedi debere præcipimus & mandamus. Decernentes irritum & inane, si secus super his per quoscunq; quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolic. &c. Dat. Rom. Ann. Incarn. Dom. 1592. Idib. Febr.

Vnde neq; termini quos in summarijs requiri vult Vestr. *lo. sup. cit.* videlicet ad ponendũ, ad articulandum, ad producendum omnia, & ad dicendum contra producta, erunt omnino de substantia, ita vt omissi vitient processum, sed tum demum adhibendi sunt, cum status causæ hos requiret, vel præsupposita materia, vt in notorijs possent omitti, cum in notorio non requiratur, nisi citatio & iudicis sententia, vel potius exequutio. *Innoc. in c. ex parte. de verb. signif. Abb. in c. ad nostram. n. 4. de iureiuran. & in c. ex ratione. n. fin. de appell.* & in notorijs seruare ordinem iudiciarium vanum & superfluum. *Rot. decis. 340. in no.* Vnde in istis potius requiritur prudens Iudicis arbitriũ, qui debet dilationes opportunas partibus indulgere, vel etiam rescindere superfluas, dummodo de veritate ipsi constet. Quod & in praxi iudiciorũ Aud. Cam. facile obseruari potest, in quib. pro obligatione Camerali, quæ pro manifesto habetur, nullæ solemnitates terminorũ seruantur, sed facta citatione ad soluendum, & præmissa intimatione, expeditur mãdatũ exequutiuũ contra debitorẽ; & alias prout subiecta materia exigit, diuersus in diuersis causis, & breuissimus modus procedendi practicatur. *videri potest breuis prac. termin. Rota Flam. Paris. & Salusi. Tyb. lo. cit. c. 32.*

Licet autem dicta Const. Clem. VIII. ad solos iudices Dominij tẽporalis Eccl. Rom. directa videatur, tamen cũ Rom. Curiæ (quæ omnium Ecclesiarum mater est. *cap. vlt. de fo. comp.*) stylum omnes aliæ Eccl. sequi & seruare teneantur. *Card. in Cle. quãuis. de appel. Gomez. in proœm. Reg. canc. q. 2.* cum nimirum

stylus Romanæ Curiæ faciat ius, *per notata apud Abb. in c. bona. 1. nu. 12. de postul. præl. & in cap. ex literis. num. 6 de constit. Dec. ibid. num. 27. & in rub. de consuet. nu. 15. Rot. decis. 564. in antiq.* & seruari debet pro lege. *Gig. de pens. q. 58. num. 3.* idcircò meritò eadem Ordinatio in Iudicijs quoque aliorum omnium Iudicum Ecclesiasticorum est seruanda.

ARTICVLVS XI.

De Pœnis & primo de Interdicto.

1 *Interdictum quid sit.*
2 *Interdictum fertur contra locum vel contra personas, vel contra vtrumq; simul.*
3 *In interdicto quadam Sacram. excipiuntur.*
4 *Clerici qui causam non dederunt interdicto, possunt sepeliri interdicti tempore.*
5 *Interdictus sepultus in loco sacro non est exhumandus.*
6 *Sepeliens interdictum incidit in excommunicationem.*
7 *Interdicti tempore potest celebrari Missa clauso templo semel in hebdomada.*
8 *Interdicti possunt intrare Ecclesiam orationis causa & concionis.*
9 *Interdictos vitare non tenemur in humanis.*
10 *Matrimonium potest contrahi tempore interdicti citra benedictionem.*
11 *Interdictum violans Clericus quomodo incurrat irregularitatem.*
12 *Interdictum, ferri non debet pro debito pecuniario.*
13 *Interdictum potest suspendi.*

Pœnæ quas Iudex Ecclesiasticus infligere potest, aliæ sunt spirituales, aliæ corporales, & quasi corporales seu eorum quæ circa corpus, spirituales sunt primo.

1. Interdictum est, censura Ecclesiastica, qua prohibentur Diuina officia, sepultura, & Sacramenta Ecclesiastica actiuè & passiuè respectu alicuius loci aut personarum. *Sot. in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. Calder. in tract. de interd. nu. 2. Nau. in man. c. 27. nu. 164. Suarez de cens. disp. 32. sect. 1. num. 3.*

2. Fertur autem ob graue peccatum Principis, vel populi, vel etiā personæ particularis, quando aliter de facili corrigi non potest. Et fertur aliquando contra certum locum tantum, aliquando contra certum populum tantum seu collegium, vel contra personam particularem tantum, vel contra locum & personas simul secundum diuersitates delictorum ob quæ fertur. *Authores. cit. & Couar. lib. 2. var. res. c. 9.* & quoddam dicitur generale, quando vniuersitas loci alicuius interdicitur, siue locus sit paruus, siue magnus, quoddam particulare, cum aliqua Ecclesia vel plures nominatim specificatæ interdicuntur. *Abb. in c. cum in partibus de verb. signif.* Et fertur communiter ob contumaciam non autem in pœnam. *Suarez. loc. cit. disp. 36. sect. 3. num. 3.*

Si locus tantum fuerit interdictus, personæ loci illius si causam nō dederūt interdicto, in alio territorio nō interdicto licitè possunt participare Diuina. Quod si populus solū fuerit interdictus,

externi licitè ibi audient diuina exclusis interdictis: ipsi autem interdicti neque ibi, neque alibi possunt adesse Diuinis, nam cum illis deambulat interdictum. *cap. si sententia. de sent. excomm. in 6. Abb. in cap. non est, de sponsal. num. 8.*

5 In interdicto excipitur Baptismus, Chrismatio, Pœnitentia sanorum si causam interdicto non dederunt & satisfacere sint parati, pœnitentia infirmorum & morientium. *cap. non est vobis, de sponsal. c. responso de sent. excomm. c. quoniam. eo. tit. in 6.* ita nimirum vt hæc Sacramenta ministrari possint in Ecclesia interdicta si interdictum sit generale, alioquin si interdictum sit partiale quoad vnam Ecclesiam deberet recurri ad Ecclesiam non interdictam. *Couar. in c. alma Mater. de sent. excomm. in 6. p. 2. §. 2. nu. 7. Suarez loc. cit. disp. 33. sect. 1.*

Extrema autē vnctio morientibus in interdicto denegatur, & sepultura Ecclesiastica. *cap. quod in te. de pœnit. & remiss. cap. responso. cit.* Denegantur &

4 solemnitates conducēdi corporis, nempe cum orationibus, comitatu Cleri superpellicati, & processionaliter vt mos est incedentis Clerici tamen qui causam interdicto non dederunt possunt sepeliri in loco sacro tempore interdicti, sine solemnitatibus & pulsu campanarum. *cap. quod in te. cit. de pœnit. & remiss.* Et Clericorum appellatione omnes personas Ecclesiasticas quoad hunc effectum intelligi debere, deducit *Suarez loc. cit. disp. 35. sect. 1. nu. 6.* Si tamen etiam alij sepeliantur tempore interdicti non debent ex-

5 humari. *gl. in cap. à nobis. 2. v. forma. de sent. excomm. & alia. gl. in c. si ciuitas. v. sepeliri eo. tit. in 6. Ang. v. interdictum. 6. n. 33. Suarez lo. cit. n. 20.* Sed sepelientes interdictos nominatim, incurrunt excommunicationem ipso facto; à qua non possunt absolui nisi satisfactione præmissa iniuriam passis arbitrio Episcopi. *Clem. 1. de sepult.* sepeliens autem 6.
interdictum non nominatim licet peccet, non incurret tamen hanc pœnam. *Abb. in cit. Clem. num. 8. Suarez loc. cit. sect. 3. num. 6.* Et sepeliens non in loco sacro, sed in campo, non incidit in excommunicationem. *Abb. loc. cit. num. 3.*

Cessante etiam interdicto, sepulti extra Ecclesiam possunt ad eam transferri seruatis solemnitatibus, si in eis apparuerint signa contritionis, seu mortui sint pœnitentes. *gl. in cit. Clem. 1. de sepult. v. eis quibus. Abb. ib. nu. 17. Arm. v. interdictum. num. 47.*

Conceditur præterea interdicti tempore vt saltem semel in hebdomada 7.
Missa celebretur propter conficiendum SS. Corpous Domini pro infirmis pœnitentibus decedentibus; dummodo celebretur ianuis clausis, interdictis exclusis, & sine sonitu campanarum. *cap. permittimus. de sent. excomm.* Diebus item Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Natiuitatis B. M. V. solemniter officia Diuina celebrari possint, etiam in præsentia interdictorum excomunicatis exclusis. *cap. alma Mater. de sent. excomm. in 6.*

Licitè etiam interdicti ingrediuntur Eccl. orationis causa, dum ibi Diuina 8.
officia non peraguntur, vel ad audiendā concionem. *cap. responso. de sent. excom. Abb. ibi. num. 2.* & potest ad eum finem pulsari campana, & pro Aue Maria vt moris est. *Nau. lo. cit. num. 177. Couar. loc. sup. cit. §. 1.* quoad ingressum tamen orationis causa, videri potest Suarez *loc. cit. sect. 4. num. 25. & per eum allegati contrarium sentientes.*

Interdictos etiam nemo vitare tene- 9.
tur in humanis, nisi in Diuinis postquā fuerit denunciatum interdictum. *Arm. loc.*

loc. cit. num. 1. *Nauar. loc. sup. cit. num.* 170.

10. Contractus quoq; matrimonij tempore interdicti non est prohibitus. *Abb. in cap. non est. num. 8. de sponsal. Arm. loc. cit. num. 53. & notat gl. in cap. fin. v. sacramentu. de sent. excomm. in 6.* Solemnis tamen benedictio sponsi tunc dari non debet. *Abb. loc. cit. Nau. loc. cit. in man. num 179. & authores. cit.*

11. Celebrans vel aliquẽ actũ ordini sacro deputatum sciẽter eo modo quo à laicis exerceri non potest exercens in loco interdicto, vel pro personis interdictis, præterquã in casibus cõcessis, vel ipsemet, interdictus existens, incurrit irregularitatem non nisi per Papam dispensandam, & inhabilitatis pœnam ad electiones. *cap. is qui. loc. cit. in 6.* Item & sepeliens interdictum cum officio & pompa & exequiali solita in Ecclesia: censetur enim tum exercere actum ordini sacerdotali deputatum, & incurrere irregularitatem. *Sylu. loc. sup. cu. v. interdictum. 5. §. 8.*

Interdici non potest locus, ciuitas vel vniuersitas pro debito pecuniario, 12
sine speciali mandato Papæ. *Extrauag. prouidè. §. præsentis. de sent. excomm. comm.* quã postea innouauit Clem. VII. *Const. sua incip. Licet ea. de ann. 1530. Cal. Iunij.* ad hoc *Felin. in cap. sanè 2. num. 3 de off. deleg.* An autem hæc prohibitio comprehendat tantum interdictum generale, & non interdictum locale particulare, videri potest Couar. *loc. sup. cit. Suarez loc. sup. cit. disp. 36. sect. 3. num. 8.* apud quem copiosissimè disputatam inuenies hanc materiam. Hoc vnum hic addamus, quod interdictum non solum in totum potest relaxa- 13
ri, sed etiam potest suspendi ad tempus. *vt notat gl. in cap. ad hæc. v. interdictum. de appell. & alia gl. in cap. præsenti, de sent. excomm. in 6.* licet excommunicatio suspendi non possit, nisi per Papam. *vt notat Abb. in cap. dilectis. num. 23. de appell.*

ARTICVLVS XII.

De Suspensione.

1 Suspensio quid sit.
2 Suspensio non fertur nisi monitione præmissa.
3 Iudex quas pœnas incurrat ferendo suspensionem contra formam iuris.
4 Suspensio non suspenditur appellatione.
5 Suspensus ab vno ordine, non censetur suspensus quoad reliquos.
6 Suspensio in tantum ligat in quantum exprimitur in sententia.
7 Suspensus quomodo incurrat irregularitatem.
8 Episcopus suspensionem non incurrit, nisi de eo expressa sit mentio.
9 Suspensiones contra Episcopos in iure expressæ.
10 Suspensio an iure ipso incurratur, quomodo cognosci possit.
11 Suspensus ad tempus lapso tempore ipso facto absoluitur.
12 Suspensio quando indiget absolutione.
13 Suspensio per quem absoluenda.

1. SVSPENSIO est censura Ecclesiastica qua alicui personæ Ecclesiasticæ inhibetur exercitium officij sui Ecclesiastici. *Nau. in man. cap. 77. num. 151.* quandoque autem imponitur pro pœna, quandoque pro contumacia, quandoq; ab exercitio ordinis, quandoque ab exercitio iurisdictionis. *Syln. v. suspensio. num. 1. Nauar. loc. cit. Suarez de cens. disp. 25. sect. 1. & seq.* vbi plures distinctiones suspensionis earumque causas & diuersarum suspensionum diuersos effectus videre licet.

2. Cum aūt fertur à Iudice, ferenda est monitione præmissa, sicut & excōmunicatio & interdictū. *Innoc. in c. 1. de except. prel. Abb. in c. reprehensibilis. de appell.* præsertim si fertur ob contumaciam, nam si feratur in pœnam, non indiget præuia monitione. *Abb. in c. si quis presbyter. nu. 2. de Cler. excom. Suarez loc. cit. disp. 3. sect. 10. num. 3.*

3. Ferri debet in scripto & cum expressione causæ rationabilis propter quam fertur, aliter iudex incurreret ipso facto suspensionem à Diuinis, & ab ingressu Ecclesiæ per mensem. *c. cum medicinalis. de sent. excomm. in 6.*

4. Non suspenditur suspensio appellatione, sicut neq; excommunicatio. *c. is cui. loc. cit. in 6.* Idq; siue suspensio sit in pœnam siue pro contumacia, *secundum doctrinam Suarez loc. cit. disp. 28. sect. 5. num. 3.*

5. Suspensus ab exercitio alicuius certi ordinis, non intelligitur suspensus ab exercitio ordinis inferioris: vt suspensus ab ordine Sacerdotali nō censetur suspēsus ab ordine Diaconatus, & potest exercere officium Diaconi, & suspensus ab exercitio Pontificalium, solùm est suspensus ab illis quæ dependent ab ordine Pontificali, sed officium Sacerdotale licitè exercere potest: è contra autem suspensus ab inferiori ordine etiā quoad omnes ordines superiores manet suspēsus; vt suspensus à Diaconatu, Sacerdotale officium exercere non potest, & suspensus à Sacerdotio, Pontificalia exercere non debet. *Ang. v. suspensio. Arm. eod. num. 9. & 12. Nau. loc. cit. num. 163. Suarez loc. citat. disp. 27. sect. 4. num. 6.*

Suspensus ab administratione aut à beneficio, non censetur suspensus ab ordine nec ab alijs quæ non sunt connexa actui à quo est suspensus. *Nauar. loc. cit. num. 160.* in tantum enim suspensio ligat in quantum exprimit iudex in sententia, vnde semper exprimere debet à quibus actibus suspendat. *Duaz in pract. crim. cap. 122.* 6.

Suspensus item ab ingressu Ecclesiæ efficitur irregularis si in ea exerceat actum aliquem Ordini Sacro deputatum. *c. is cui. cit.* si tamen celebret domi, vel in oratorio priuato, seu aliquem actum Ordinis Sacri exerceat, nullam contrahet irregularitatem. Similiter suspensus ab ingressu vnius Ecclesiæ, licitè in alia Ecclesia exercere potest officium suum. *Ang. v. suspensio. 3. num. 3. Arm. eod. num. 8.* 7.

Nullus etiam suspensus præterquam ille qui suspenditur à Diuinis siue absolutè, siue in aliquo loco incurrit irregularitatē cōtraueniendo suspensioni licet peccet. *Felin. in cap. apostolica. num. 13. de except. Suarez lo. sup. cit. disp. 27. sect. 3. nu. 6.* Et suspensus à Diuinis tum demum incurrit irregularitatem, si exerceat actum alicui ordini sacro specialiter deputatum. Dicitur autem actus ordini deputatus, cuius faciendi specialis potestas datur in Ordinatione. *Nauar. loc. cit. num. 163.* vbi etiam actum prædicandi vult esse deputatum

Ordine sacro, nempè Diaconatus, & suspensum à prædicatione, licet non efficiatur irregularis celebrando, efficitamen irregularem prædicando: cui tamen oppositum tenet Arm. *lo. cit. num. 15. Sot. in 4. dist. 22. t. quæst. 5. art. 6.* quinimo & ipse Nauar. videtur sibi contrarius. *conf. 2. de temp. ord. in antiq.*

Quæ autē crimina digna sint suspensione certa regula dari non potest, vt testatur *Diaz lo. cit.* à iure autem latæ suspensiones enumerantur apud *Sylu. ver. suspensio. §. 6. num. 40. Arm. lo. cit. num. 39. Suarez lo. cit. disp. 31. qui consulantur.*

8\. Illud adhuc annotari potest, Episcopum nunquam incurrere suspensionem vel interdictum, nisi de ipso fiat mentio expressa *cap. quia periculosum. de senten. excomm. in 6. Suarez lo. cit. sect. 1. num. 53.* secus autem est de excommunicatione, nam ea ligatur etiam Episcopus, licet de eo non fiat mentio specialis. *vt gl. in eo. cap. quia periculosum. ver. suspensionis. Gemin. Archid. Franch. ib. Suarez lo. cit. disp. 18. sect. 2. num. 5.* Vbi etiam procedit aliqua censura in Episcopo, procedit etiam in Archiepiscopo, licet de eo non fiat mentio expressa, comprehenditur enim Archiepiscopus sub dispositione loquente de Episcopo, *vt notat gl. in cit. cap. quia periculosum. v. de Episcopis. Franc. Gemin. ib.* Casus autem in quibus expressè suspenditur Episcopus, quorum etiam sparsim aliquos suis locis retulimus, *sunt vt sequuntur.* alij autem contra inferiores Episcopis peti possunt à Summistis citatis.

9\. Ordinans aliquem sine literis dimissorijs proprij Ordinarij, suspenditur à collatione eorum ordinum per annum. *conc. Trid. sess. 23. c. 8. de ref.*

Pontificalia exercens, vel etiam fo-los calices, corporalia benedicens in aliena Diœcesi sine licentia loci Episcopi, efficitur suspensus ipso iure ab exercitio Pontificalium. *id. concil sess. 6. c. 5. de ref. Nau. conf. 69. de sent. excomm. in antiq.*

Ordinans infantem, illiteratum, bigamum, solemniter pœnitentem, vel indignum, suspenditur per annum à collatione ordinum, in quibus peccauit. *c. nullus. 55. dist. c. si qui Episcopi. 1. q. 1. cap. fin. de temp. ord. in 6.*

Ordinans aliquem vno die ad duos sacros Ordines, vel die Sabbathi ad vnum, sequenti vero Dominica ad alterum, licet continuato ieiunio, suspenditur à collatione eorundem Ordinum quousque dispensetur à Papa. *cap. literas. de temp. ord. quod & Conc. cit. prohibuit. sess. 23. c. 13. de ref.*

Ordinans Religiosum non professum sine titulo vel prouisione, suspenditur à collatione eorundem Ordinum *ex Bulla Pij V. sup. à nobis relata.*

Ordinans aliquem accepta ab eo promissione de non repetenda prouisione ad quam promouetur, suspēditur à collatione ordinum per triennium. *cap. si quis. de Sim.*

Cogens aliquem minis, seu alio quouis modo vt resignet suum beneficium, si fuerit Prælatus à perceptione fructuū suæ Ecclesiæ per triennium suspensus efficitur ipso iure, inferior vero beneficijs priuatur. *Clem. multorum. de pœnis.* qua dispensione quomodo comprehendantur Episcopi, licet *Clem.* vtatur tantum nomine Prælatorum, non vero expressè ponat Episcopos, videri potest. *cit. Suarez disp. 36. sect. 5. nu. 10. & 17.*

Occupans fructus beneficij vacantis cuius collatio ad ipsum spectat, vltra moderationem *Extrauag. suscepti. de elect. Ioan. 22.* suspenditur à Pontificalibus

pus & ab ingressu Ecclesiæ, non absoluendus donec accepta restituat. Similiter occupans res derelictas Clerici, nisi aliquo priuilegio vel consuetudine legitime præscripta hoc sibi competat, suspenditur ipso facto donec ablata restituat. *c. præsenti. de off. ord. in 6*.

Persistens in crimine concubinatus Episcopus, & non se emendans post monitionem Synodi Prouincialis, efficitur ipso facto suspensus, & nihilominus si perseuerauerit in delicto, deferri debet ad sedem Apost. etiam per priuationem si ita visum fuerit puniendus. *Conc. Trid. sess. 25. c. 14. de ref.*

Non visitans limina Apostolorũ iuxta præscriptum Constitutionis Six. V. supra relatæ, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ ipso facto, & ab administratione spiritualium, & temporalium, donec à Sed. Apost. meruerit absolutionem.

Negligens procedere contra inculpatos de hæresi, odij, amoris, aut commodi temporalis causa; vel aliquem maliciosè inculpans de hæresi, si fuerit Episcopus, suspenditur ab officio ipso facto per trienniũ, alij vero inferiores incurrunt excommunicationẽ ipso facto Papæ reseruatam. *Clem. 1. de hæret. §. verum quia nimis.*

Non conuocans Clerum suæ Diœcesis, vt ipsi publicet gesta in Synodo Prouinciali intra sex menses post ipsius Synodi celebrationem, suspenditur per duos menses. *cap. vlt. 18. dist.* Hanc tamen suspensionem non esse in vsu dicit *Suarez loco sup. cit. disp. 31. sect. 5. nu. 7.*

Suspẽditur item ipso facto Epis. à Põtificalibus & ingressu Ecclesiæ, si percipit annalia contra præscriptum *Extrauag. 2. de elect. Ioan. 22.* & si non restituit accepta eis ad quos pertinet intra mensem. *eadem extrauag.*

Similiter recipiens munera in visitatione etiam sponte oblata, vel recipiens procurationem pro visitatione non impensa, nisi infra mensem Ecclesiæ à qua receperit ablata restituat, ab ingressu Ecclesiæ suspenditur Episcopus ipso facto, inferiores vero ab officio & beneficio, nec iuuari possunt remissione dantium. *cap. exigit. de censib. in 6. Ioan. And. Gem. ib.*

Aliam etiam suspensionem colligit Suarez *loc. cit. num. 23. ex extrauag. 1. de elect. comm.* de Episcopis & Prælatis promotis apud Sedem Apostolicam, & sine eius literis beneficiorum suorum administrationem recipientibus. Sed ibi potius abdicantur beneficijs quæsitis, Capitula verò vel Conuentus, & alij quicunque recipientes sine literis prædictis prouisos suspenduntur ab eorum beneficijs, donec à Sede Apostolica fuerint absoluti.

Multæ aliæ iuris suspensiones inueniuntur contra Episcopos *per totam distinct. 50.* quas tamen non esse latæ sententiæ sed ferendæ. *notat gl. in cap. 2. de fo. comp.* & regulariter vbi præcipitur quid sub pœna suspensionis vel excommunicationis, vel canon vtitur verbo futuri temporis, censura eius est comminatoria nec incurritur ipso facto, sed mediante sententia & monitione præmissa. *gl. sing. in cap. vn. de sagitt.* Et verbum sit excommunicatus, nouerit se excommunicationi subiacere pro verbo futuri temporis reputat. *gl. in c. si quis. 23. dist.* & alia *gl. in cap. si quis ex Clericis. de vit. & hon. Cler.* itemq; alia *gl. in cap. excommunicat. in fin. de raptor.* Sed hoc procedere potest ad casus ibi expressos, in alijs enim vt patet ex multis locis Conciliorum, præsertim Concil. Trident. non potest accipi nisi 10.

pro censura latę sententiæ decretũ quod vtitur tali aduerbio. *ad quod videri potest Suarez loco sup. cit. de censf. disp. 3. sect. 3. præsertim num. 4.* Præter omne dubium autem censura erit latæ sententiæ, si canon vel iudex vtatur verbo præsentis temporis, vt si dicat suspendo vel excommunico, si ad ordines furtiuè accesserit, vel ipso facto excommunicationem incurrat. *gl. allegat. in ca. vn. de Sagit. Abb. in c. cum & plantare. in fin. de priuil. Nau. loc. cit. num. 12. Suarez late lo. cit. de censuris disp. 3. sect. 3.*

10 Illud præterea circa suspensionis materiam aduertendum, quod suspensio ad aliquod certum tempus lata, lapso tempore tollitur, & suspensus non indiget aliqua absolutione, licet in excommunicatione vltra satisfactionem requiratur semper absolutio. *gl. in cap. sacro. v. per mensem. de sent. excomm.* Similiter & 11 suspensio lata ob non satisfactionem præstitam, satisfactione præstita eo ipso tollitur, nisi quod super satisfactione præstita posset obtineri declaratio, sed absolutio non est amplius necessaria *gl. communiter recepta. in Clem. 1. v. donec. de decim. Card. Imol. ib. Abb. ib. n. 14. & in cap. 1. num. 6. de iudic. Sylu. v. suspensio. num. 8. Nauar. loc. sup. cit. num. 161.* in contrarium tamen adfert multa argumenta Suarez *loc. cit. sup. disp. 29. sect. 2. à num. 6.*

Vbi verò suspensio esset lata in pœnam 12 absque temporis præfixione, indiget absolutione, *per DD. cit.* & si quidem fuerit lata ab homine, ab eo tantum absolui potest qui eam tulit, vel ab eius superiore; si verò lata sit à iure & sit reseruata, ab authore iuris seu ab eo cui reseruatur erit absoluenda; si verò nemini fuerit reseruata, per ordinarium absolui potest, *per gl. in cap. nuper. v. non remuit. de sent. excomm. & DD. ib. & in cap. at si Cleric. §. de adulteriis. de iudic.* & præsertim *Feltn. in cap. pastoralis. num. 9. de off. ord.* vbi sex limitationes 13 circa hoc posuit.

ARTICVLVS XIII.

De Excommunicatione.

1 *EXcommunicationis quis sit effectus.*
2 *Excommunicatio non fertur nisi propter peccatum mortale.*
3 *Excommunicatio quando requirit monitionem præcedentem.*
4 *Excommunicationem quis ferre possit.*
5 *Declaratio excommunicationis debet ferri monitione præmissa.*
6 *Monitio personalis requiritur in ferenda excommunicatione.*
7 *Monitio quando possit fieri alia quam personalis.*
8 *Iudex excommunicans monitione non præmissa quas pœnas incurrat.*
9 *Excommunicatio lata sine monitione an teneat.*
10 *Excommunicatio quando sit nulla.*
11 *Suspensus à iurisdictione, excommunicare non potest.*
12 *Excommunicatio in contractu apposita an sit per iudicem decernenda.*
13 *Excommunicatio non ferenda nisi ex graui causa.*
14 *Monitoria ad finem reuelationis quomodo danda.*

15 Testi-

15 Testificari aliqui de iure non tenentur.
16 Monitoria ad finem reuelationis non concedenda nisi quando aliter veritas haberi non potest.
17 Reuelationum copia an sit tradenda actori.
18 Monitorijs ad finē reuelationis an ligentur existentes extra territorium monentis.
19 Excommunicatio an ferri possit contra existentes extra Diœcesim.
20 Excommunicatum non declaratum vitare nemo tenetur.
21 Notorium in facto vitandi excommunicatum quod dicatur.
22 Hæretici non denunciati quomodo vitandi.
23 Excommunicatus licet non declaratus vitare debet actus prohibitos.
24 Excommunicari an possit vniuersitas vel Collegium.
25 Episcopus non incurrit excommunicationem sui statuti.
26 Excommunicatus in vno loco vbiq; debet vitari.
27 Excommunicatus quando incurrat irregularitatem.
28 Excommunicationes conditionales quando afficiant.
29 Excommunicatio nunquam transit in rem iudicatam quominus absolui possit.
30 Excommunicatus absolutus non præsumitur nisi probetur.
31 Excommunicationem quis possit absoluere.
32 Absolutio ab excommunicatione dari potest ad tempus, cum reincidentia.
33 Absolutio ab excommunicatione ad cautelam quando concedenda.
34 Excommunicatio an tolli possit partis consensu sine interuētu authoritatis iudicis.

1. Excommunicatio quoque est censura & pœna Ecclesiastica, eo grauior præcedentibus, quod priuat non solùm participatione in Diuinis, sed etiam in humanis cum fidelibus, vt definit excommunicationem maiorem *Host. in sum. de sent. excomm. num. 1.*

2. Fertur alia à iure propter futurum delictum, seu propter inobedientiā præcepto legis Ecclesiasticæ, & quidem propter grauem contumaciam & quæ sit cum peccato mortali. *cap. nemo 11. q. 3.* excommunicatio enim nunquam incurritur nisi propter peccatū mortale. *S. Tho. in 4. sent. dist. 18. q. 1. art. 2. Abb. in cap. 2. de maior. & obed. Felin. in Rub. de excomm. Suarez de cens. disp. 4. sect. 5. num. 6.* vnde si quis excusaretur à mortali, excusaretur etiam ab excommunicatione. *id. Suarez loc. cit. disp. 18. sect. 3. nu. 7.* Et in hac excommunicatione nulla requiritur præcedens monitio, sed ipse Canon facit pro monitione. *Innoc. in cap. sacro. de sent. excom.*

Alia fertur ab homine propter contumaciam & inobedientiā in aliquid non faciendo. *Abb. in c. significauit. nu. 1. de off. ord. Dec. in c. de quouultdeo. n. 193. de iudic.* imò nullam excommunicationem incurri nisi propter contumaciam tenet communior tam Scholasticorum, quam Canonistarū sententia. *per tex. c. 1. de iud. c. Odoardus. de solut. gl. sing. in c. Episc. 11. q. 3. S. Tho. Sot. lo. cit. Abb. in c. P. & H. nu. 7. de off. deleg. Cou. in c. alma mater. p. 1. §. 9. à n. 4. de sent. excom.* Et hæc etiā nonnisi propter mortale peccatū incurritur, non obedire enim iudici iusta monenti est mortale peccatum. *vt Abb. in cit. cap. 2. in fin. de maior. & obed.*

Fertur autem hæc excommunicatio ab habente iurisdictionem fori contentiosi, nam ab habente beneficium tantum sine iurisdictione, vel cum 3.

sola iurisdictione fori poenitentialis, qualem habent de iure Parochi, non potest excommunicare. *Sot. loc. cit. dist. 22. q. 2. art. 1. Abb. in cap. si quis contra Cler. num. 31. & in cap. cum contingat. n. 30. de fo. comp.* nisi quis consuetudine legitimè præscripta in hoc iuuetur. *gl. in cap. nemo. 2. q. 1.* consuetudo enim dat quandoq; iurisdictioné non habenti. *Abb. in cap. si Sacerdos. num. 9. de off. ord.*

4. Ferri non debet nisi monitione præmissa. *cap. sacro. cit. cap. statuimus. cap. Constitutionem. iun. gl. eod. tit. in 6.* nec sufficeret vna monitio peremptoria. *Abb. in cap. Sacerdotibus. in fin. ne Cler. vel Mon. Feli. in cap. cum sit Romana. nu. 19. de appell.* Sufficeret tamen si in vna monitione ponerentur tria intersti- tia, videlicet primo pro prima, secundo pro secunda, & tertio pro tertia, cum suis interuallis terminorum ad minus sex Septimanarum pro quolibet, vt in praxi Curiæ quotidiana obseruatur *& facit tex. in cap. Constitutionem. cit.*

5. Similiter & declaratoria excommunicationis incursæ, non debet ferri nisi monitione præmissa. *gl. in Clem. præsenti. v. Constiterit. de censib. Sot. loc. sup. cit. q. 1. art. 2. Nauar. cons. 4. de sent. excomm. in antiq.*

6. Monitio autem debet esse personalis. *Innoc. in cap. fin. de eo. qui mitt. in poss. Couar. loc sup. cit.* præsertim prima *Abb. in cap. causam. num. 5. de do. & cont. Rot. decis. 271. & 367. in no.* nisi reus malitiosè latitaret, quod præsumitur de Clerico non residente: vel si impedit quo minus conueniri possit, seu non patet ad ipsum tutus accessus. tunc enim sufficeret citare ipsius procuratorem, si ipsum reliquit. *Abb. in cap. causam. cit.*

7. *num. 15.* & si non habuerit procuratorem, posset citari in domo solitæ mansionis, vel in propria Ecclesia. *cap. quoniam frequenter. vt lit. non contestat. Abb. ib. §. porro. num. 6. & in cap. fin. nu. 12. de eo. qui mitt. in poss.* His tamen casibus non sufficeret si constaret iudici de aliqua causa præmissarú priuatim, sed debet hoc constare in actis, & qp exequutor monitionis seu Nuncius, primo faciat diligentiam de inuenienda persona citanda, & facta relatione ad acta quod non potuerit inuenire personam citandú cum attestatione duorum testiú, denuo citet in domo solitæ habitationis citati. *Abb. & authores. cit. Marant. de ord. iudic. p. 6. de cit. nu. 126.* Et sufficit si prima tantum citatio fuerit personalis. *Abb. in cap. causam. cit. & allegati per Genuen. in prax. cap. 29. num. 12.*

Et in tantum quidem monitiones necessariò sunt præmittendæ ante prolationem excommunicationis, quod iudex excommunicans illis non præmissis, ipso facto incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem. *c. sacro cit.* Nisi esset periculum in mora si prætermitteret monitionem *Felin. loc. sup. cit nu. 21.* vel nisi excommunicaret in defensionem iuris proprij, vt cum turbatur ipsius iurisdictio. *cap. dilecto. de sent. excomm. in 6. Innoc. in cap. Venerabilis. de censib.* vltra autem suspensionem prædictam, excommunicans contra formam. *cit. cap. sacro.* teneretur ad interesse, siue ad damna, quæ solo iuramento excommunicati liquidari possent, & quidem ad damna non secundùm verum illorum valorem æstimanda, sed secundum affectionem excommunicati. *Abb. in cit. cap. sacro. num. 16.* 8.

Debet item ferri excommunicatio ex iusta causa & manifesta, & non quæ tantum ipsi iudici sit nota. Et debet exprimi ista causa in ipsa sententia excommunicationis; quæ etiam ferri debet in scripto

scripto & eius copia tradenda est reo si petatur, & contra faciens iudex suspenditur quoque ipso iure per vnum mensem ab officijs Diuinis & ab ingressu Ecclesiæ. *cap. 1. loc. cit. in 6.* hac tamen suspensione non videtur ligari Episcopus, neque præcedenti, cum in iuribus allegatis non fiat de eo specialis mentio. *arg. tex. quia periculosum. cit. tit. in 6.*

9. Tenet tamen excommunicatio lata sine monitione vel non seruato iuris ordine licet puniatur iudex vt diximus. *gl. in v. probari & v. iusta in cap. sacro. cit. Abb. in cap. Apostolicæ. num. 5. de Cler. excomm.* nisi quod excommunicatio maior lata contra participantes cum excommunicatis, ab excommunicatore sine præuia monitione, est omnino nulla. *c. statuimus. tit. cit. in 6. Abb. in cit. cap. sacro. nu. 9.* similiter sententia declaratoria excommunicationis incursæ, si illam non præcesserit monitio est nulla. *Felin. in cap. Rodulphus. num. 41. de rescript. Alber. Oliua Rit. 3. num. 8.* vel excommunicatio delegati. *Rot. per Bisign. decis. 5. de priuil. contr. Abb. in c. illud. num. 10. de Cler. excomm.*

10. Nulla item est excommunicatio si feratur à iudice non suo. *cap. nullus de Paroch. Abb. in c. P. & G. nu. 4. de off. deleg.* vel si feratur post appellationem interpositam. *cap. ad præsentiam. de appell.* vel si cōtinet intolerabilem iuris errorem; vt si quis excommunicetur quia nō fecit peccatum mortale. *c. qui resistit. 11. q. 3.* Vel vbi prælatus excommunicat subditum contra priuilegij sui tenorem. *cap. cum capella. c. quanto. de priuil.* Vel si iudex ferens sententiam non intendit ligare; excommunicatio enim sumit vires ab intentione, & magis regulatur à mēte proferentis quam à verborum contextu. *Abb. in cap. præterea. num. 13. de Appell. Ang. v. excommunicatio. 3. num. 16. Arm. eo. num. 16.*

Item nulla est excommunicatio si feratur à delegato in casu sibi non permisso, vel contra delegantis intentionem. *cap. fin. de præb.* vel si feratur à iudice interdicto, suspenso, vel excommunicato. *Fed. de Sen. cons. 137. in fin. gl. in cap. præsenti. v. ad cautelam. de sent. excom. in 6.* quæ colligit plures casus nullitatis excommunicationis, & suspensum intellige, vt sit suspensus à iurisdictione, nam ab ordine tantum suspensus, potest facere ea quæ sunt iurisdictionis & tenet ipsius excommunicatio, quia hæc venit ex vi iurisdictionis non ex vi ordinis. *Abb. in cap. canonica in fin. de sent. excomm.* suspensus etiam à iurisdictione licitè facit ea quæ sunt ordinis. *Arm. loc. sup. cit.* 11.

Pœna excommunicationis in contractu etiam sponte apposita iudex non debet punire, aut declarare excommunicatum contrauenientē contractui. *quod etiam ordinauit Pius V. in reformatione officij Auditoris Cameræ,* his verbis. 12.

Neuè quisquam ratione sui consensus in contractu seu quasi contractu, aut alias in iudicio, vel extra iudicium per se vel alium quocunq; modo etiā in susceptione quam vocant censurarū de cætero præstiti purè aut sub conditione, aut in diem, censuris Ecclesiasticis innodetur aut innodatus declaretur.

Obligationes tamen in forma Cameræ communiter fiunt sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ & in defectu satisfactionis præmissa monitione declarantur in illo officio debitores, *vt videre licet in quotidiana praxi, & testatur Suarez lo. cit. disp. 20. sect. 2. num. 7.*

Præter præmissa quoad modum ferendæ 13.

rendæ excommunicationis, salubriter ordinauit *Conc. Trid. sess. 25. c. de ref.* vt videlicet iudex excommunicationem non ex quauis causa vel leui ferat, sed contumaces potius puniat alijs pœnis, & ad excommunicationem non procedat, nisi tum demum, cum exequutio realis vel personalis haberi non potest.

14. Præterea vt monitoria ad finem reuelationis cum pœna excommunicationis dari solita, non concedantur de facili, & nonnisi pro re graui, & nonnisi per ipsummet Episcopum. Posse tamen illa concedi etiam per Vicarium generalem Episcopi, si ad hæc facultas ipsi fuerit expresse ab Episcopo concessa, respondit sæpius S. Cong. Conc. *vt testatur Genuen. in prax. cap. 1. num. 1.*

Et de istorum vsu & publicationis modo emanauit ordinatio Pij V. *tenoris sequentis.*

Sanctissimus in Christo Pater & D. N. D. Pius Diuina prouidentia Papa V. volens super expeditione mandatorum quæ fiunt in forma, significauit, pro rerũ subtractarum aut deperditarum restitutione seu illarum & illas subtrahentium reuelatione modum & formam statuere (manente in alijs reformatione officij correctoris literarum contradictarum à sanctitate sua edita) præsenti quod perpetuò obseruari vult scripto ordinat, vt mandata pro restitutione seu reuelatione huiusmodi dentur (modo super illis supplicationes in præsentia suæ sanctitatis signata fuerint) ad eorum duntaxat instantiam, quorum ciuiliter interest: quæ supplicationes rem ipsam de qua agitur reiq; valorem nominatim & specificè exprimant, nisi fortè sint pro Ecclesiis, locis pijs, communitatibus, Vniuersalibus Collegijs, aut Vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiã non habere: tunc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa ita demũ ferri poterit quadam in genere designatio rerum, si designatio neq; nimis vaga & incerta, atque adeo inuerisimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipuè in omnibus attendendum est) minimè vulgares existere, &c.

Publicata Romæ in Cancell. Apost. An. Incarn. Dom. 1570. die 27. Iun.

Illud præterea in istis monasterijs aduertendum est, vt formentur contra detentorem non restituentem, & contra scientes & non reuelantes. Si enim contra scientes & non reuelantes tantũ ponatur, dubium esset an ligarent ipsum detentorem, stante inter Doctores quæstione controuersa & indecisa, an aliquis teneatur reuelare contra se ipsum. *de qua Genuen. loc. sup. cit. cap. 2.* quem etiam consule quibus casibus non teneatur quis reuelare. *ad hoc DD. in l. Iulia. ff. de testib.* vbi tractant communiter, qui de iure testificari nõ teneantur, vt priuilegiati, proximi, propinqui, vt filius cõtra patrem, & vxor contra maritum, & similia, quæ etiam tanguntur per Nauar. *in man. cap. 25. à num. 47. Sylu. Nupt. Neuiz. in v. monitoria. lib. 3. ad hoc. Abb. in cap. dilectorum. de testib. cog. Felin. ib. num. 3. Suarez loc. sup. cit. disp. 20. sect. 3.*

Non sunt autem concedenda nisi in subsidium & quando veritas aliter haberi non potest, vnde si sciretur detentor & posset contra illum agi via ordinaria, non deberent concedi monitoria nisi deessent testes ad probandũ: tunc enim possent moneri qui scirent, vt testimonium perhibeant. *Sylu. Nupt. loc. cit.* Et cum non sint concedẽda nisi agatur pro re graui, quænã censenda sit res grauis, iudicis

iudicis arbitrio manet, qui considerata loci consuetudine, vel paupertate petentis hoc iudicabit: respectu enim personæ pauperis, posset dici summa viginti vel triginta ducatorum sufficiens ad concedendum monitorium, quæ tamen in alia persona diuite pro leui reputaretur. Romana autem Curia & plerique alij loci seruant, vt non concedantur monitoria nisi pro sũma ad minus ducatorũ quinquaginta, *vt testatur Genu. lo. cit. c. 1. n. 3.*

Receptis autem reuelationibus, si quidem nihil contineant infamatorium vel criminale, tradenda est ipsarum copia actori, vt ex illis probet suam intentionem coram iudice competenti. Si autem contineant quid infamatorium, vel ex quo institui posset actio criminalis, non debet ipsarum copia tradi propter periculũ irregularitatis, quæ sequi posset sequuta forte pœna mortis vel mutilationis mẽbri ob criminalitatẽ huiusmodi infligẽda: sed moneri potest detẽtor & repetitis testimonijs cũ iuramento, si pertinaciter non restituat posset excõmunicari. *Sylu. Nupt. lo. sup. cit. Genu. loc. cit c. 1. n. 7.* vbi dicit in criminalibus & infamatorijs, vel vbi explicatis reuelationibus sequeretur scandalum, tutius esse vt non concedantur monitoria prædicta. *ad hoc Abb. in c. dilectorũ. sup. cit.*

Ad extremum notandum est monitorijs istis non ligari existentes extra territoriũ iudicis ea concedentis iuxta cõmuniorem doctrinam, quæ tenet vires statuti & sententiæ non extendi vltra territorium statuentis. *cap. vt animarum. de constit. in 6.* & de communiori testatur *Abb. in cap. à nobis. 1. nu. 11. de sent. excom.* nisi contra proprios subditos & propter delictũ instituentis territorio commissum seu propter delictũ aliqua ratione pertinens ad forũ statuentis seu ferentis sententiam. istis enim casibus afficiet statutum vel sententia existentes in alieno territorio, *DD. in cit. c. vt animarum. Abb. in c. fin. de fo. comp. Felin. in cap. postulasti. eod. tit. num. fin.* alias videri possunt *Cou. loc. sup. cit. in c. alma mater. §. 10. p. 1. Vgol. cit. de cens. c. 9. §. 2. Nau. in Man. c. 27. nu. 6. Suarez de cens. disp. 5. sect. 5.* apud quos videre quoq; licet differentiam inter statutum & sententiã quoad eorũ efficaciã. Et excõmunicationes huiusmodi monitorijs inflictas expirare, si antequã incurrerentur finiatur iurisdictio morte naturali vel ciuili iudicis ea concedentis, *ad notata Abb. lo. cit. n. 12. & gl. ib. v. non nisi.*

Quod autem attinet euitationem excommunicatorũ, aduertendũ est, quod nemo tenetur vitare excommunicatum nisi fuerit declaratus & publicatus. *Fel. in c. Rodulphus. n. 35. de rescript. Cou. in c. alma mater. sup. cit. p. 1. §. 2. n. 7.* pro quo facit Const Leo. X. *in Conc. Later.* cõcordatorũ Galliæ in qua habẽtur *hæc verba.*

Ad euitanda scandala & multa pericula, subueniendũq; conscientijs timoratis constituimus, vt nemo deinceps à cõmunione alicuius in Sacramentorũ administratione vel receptione aut alijs quibuscũq; Diuinis, vel etiã prætextu cuiuscunq; sententiæ aut censuræ Eccles. seu suspensionis aut prohibitionis ab homine vel à iure generaliter promulgata, teneatur abstinere, vel aliquẽ vitare, vel interdictũ Eccles. obseruare, nisi sententia, prohibitio, suspensio vel censura huiusmodi fuerit vel contra personã, collegiũ, vniuersitatẽ Ecclesiasticã aut locum certum aut certã à iudice publicata & denunciata specialiter & expressè, aut si notoriè in excommunicationis sententiã constiterit incidisse, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo iuris suffra-

gio excusari, cũ à communione illius abstinere volumus iuxta Canonicas sanctiones Per hæc tamẽ huiusmodi excõmunicatos, suspẽsos, interdictos seu prohibitos non intendimus in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari.

Vnde patet solos excommunicatos, 21. suspensos, interdictos declaratos & notorios esse euitandos. Nomine autem notorij hoc loco solum percussorem Clerici notorium euidentia facti, quod tergiuersatione celari non possit, intelligendum esse communis Doctorum interpretandi vsus obtinuit, ita quod alij notorij etiamsi euidenter constet ipsos esse excommunicatos, vitari non debent, antequam fuerint denunciati. *Sot. in 4. dist. 22. art. 4. Couar. lo. sup. cit. Guttier. lib. 1. Can. quæst. cap. 1.* eamq; extrauag. esse vsu receptam cum ista interpretatione, vt notorium intelligatur, de solo percussore Clerici, concedit. *Nau. lo. sup. cit. num. 27. num. 35. & in cap. 1. §. Laboret. de pœnis. distinct. 6.* nempe iuxta determinationem Decreti Concil. Constantiensis, cuius contraria Concil. Lateranen. extensio, supra relata, non apparet vsu recepta secundum authores allegatos. Verba autem dicti decreti Concil. Constantiensis diuersè à diuersis relat. *apud Felin. loc. sup. cit.* leguntur *tenore sequenti.*

Insuper ad euitanda scandala & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possent, misericorditer indulgemus, vt nemo deinceps à communicatione alicuius, Sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis intus vel extra prætextu cuiuscunque censuræ à iure vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia vel censura huiusmodi fuerit publicata, vel denunciata specialiter & expresse non obstantibus Constitutionibus, &c. saluo si quem pro sacrilega manuum in Clericos iniectione sententiam latam à Canone adeo notorie constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstineri iuxta Canonicas sanctiones, &c.

Hac ratione excusari Gallos, Germanos, qui communicant cum Hæreticis 22. contrahendo, conuersando cum illis, licet sciant esse hæreticos, dicit *Nau. lo. sup. cit. in Man.* quia videlicet vsu receptum est apud illos vt non vitentur excommunicati notorij, præter percussores Clericorum, nisi fuerint denunciati, tum & propter multitudinem hæreticorum in illis partibus & necessitatem communicandi cum illis, vt deducit idem Nau. *cons. 16. de hæret. in antiq.* Ex eadem quoq; ratione Leo X. in Con. Lateranen. *Constit. sua incip. Sacrosancta vniuersalis Ecclesiæ. de ann. 1515. Idib. Aug.* Regno Poloniæ & Prouincijs illi subiectis indulsit, vt non teneantur vitare excommunicatos non denunciatos etiam Schismaticos, hære- 23. ticos. Aduertendum tamen est prælegatas Extrauag. nil prodesse ipsi excõmunicato, nam ille tenetur euitare omnes actus prohibitos, licet nõ fuerit declaratus, & in illo declaratio non est de substantia excom. sed excommunicatione trahit secum exequutionem. *Felin. in cap. pastoralis. §. verum. de appell. Cæs. de Graff. decis. 191. Nau. cons. 24. de sent. excomm. in antiq.*

Notan-

24. Notandum item, debere esse semper aliquam personam singularem quæ excommunicatur, vniuersitas enim, communitas, Collegium vel Capitulum excommunicari non possunt, alioquin esset inualida excommunicatio. *c. Romana. §. fin. de sent. excom. in 6. Dom. Ioan. And. ibid. Nauar. consil. 22. & consil. 24. de senten. excommu. antiq. Suarez lo. sup. cit. disp. 18. sect. 2.* si tamen mentio fiat in excommunicatione singularum personarum, vt excommunicamus Capitulum, & singulas ipsius personas quæ fuerint culpabiles, tenet excommunicatio, sed afficiet illos tantū qui fuerint in culpa. *authores cit. & Couar. lib. 2. Var. res. cap. 8.* Similiter & suspensio licet possit ferri in totum Collegium, afficiet tamen illos tantum qui fuerint in culpa. *Nau. cons. 22. in fin. sup. cit.*

25. Non potest etiam aliquis excommunicare seipsum, neque æqualem, neq; superiorem. *c. cum inferior. 21. dist.* vnde Episcopus licet delinquat contra propriū statutum habens annexam excommunicationem, non erit excommunicatus. *Host. in sum. hoc tit. nu. 6. Abb. in c. vniuersitatis. nu. 13. de sent. excom. Arm. lo. sup. cit. nu. 25. Nau. lo. cit. in man. c. 27. num. 6.*

Semel autem excommunicatus & denunciatus, semper euitari debet, donec constiterit de absolutione. *gl. in c. proposuit. v. de absolutione. de Cler. excō. Abb. in c. dilect. num. 10. de appell. Arm. lo. cit. num. 62.* & si fuerit excommunicatus ex pluribus causis, vel pluribus excommunicationibus, ab omnibus excommunicationibus, vel pro pluribus causis absolutionem obtinere debet, alioquin maneret excommunicatus quoad reliquas. *c. ex parte. de off. ord. c. cum pro causa. de sent. excom. Abb. Felin.* vtrobique vitari autem debet, vbiq; etiam ab alienis subditis, etiam extra territorium excōmunicantis. *c. si quis à proprio. c. curæ. 11. q. 3. c. 1. de raptor.* Suspensus autem à beneficio in vno loco quomodo dicendus sit suspensus quoad alia loca, videri potest *Abb. in c. pastoralis. §. verū. n. 20. de appel.*

26. Notandum quoq; quod excōmunicatus monitus, vt exeat è templo tempore Diuinorum, si non exit incurrit excommunicationem Papæ reseruatam. *Clem. grauis. de sent. excom. Abb. ib.* 27.

Et si exercet aliquem actum sacro alicui ordini deputatum excōmunicatus, contrahit irregularitatem, à qua nō potest absolui nisi per Papā. *c. 2. de Cler. excom. c. is qui. de sent. excom. in 6. Abb. in cap. cum pro causa. cit. Nauar. cons. 28. à n. 10. sup. cit.* multis deducit excommunicatum, exercentem functiones minorum ordinum, non incurrere aliquam irregularitatem, & eadem ratione excōmunicatum, si faciat se promoueri ad minores Ordines, non effici irregularē. huic tamen secundo obstat *Const. Six. V. alias à nobis relata*, quā vide. Non incurrit quoq; irregularitatem excōmunicatus, si recitat horas Canonicas, nā ad has recitandas tenetur saltem priuatim etiā degradatus. *Abb. in c. 2. de Cler. excom. n. 8. Card. in Cle. 1. de regular.* imò ad omnia tenetur quæ spectant illius incommodum. *arg. tex. c. pro illorum. iun. gl. v. in Canonicam. de præb.* vnde tenetur etiā soluere charitatiuum subsidiū. *Bellenc. de subsid. charit. q. 33. ad hoc Felin. in cap. intelleximus. de iudic. Bart. in l. tutela. §. item ff. de cap. dimin. Gig. de pens. q. 64. n. 7.* & quælibet debita ab eo licite exigi possunt. *Abb. in c. si verè. de sent. excomm.*

Minori autem excōmunicatione ligatus, nullā incurrit irregularitatem, licet celebret. *c. fin. de Cler. excom.* vltra quod hæc excom. minor parum est in vsu. *Nau. lo. cit. in man. nu. 25.* Sed in dubio præsumi-

sumitur de excommunicatione maiori nō de minori. *c. penult. de sent. excomm.* licet alias in pœnalibus mitior pœna sit præsumenda. *c. in pœnis de reg. iur. in 6.*

Neq; ille incurrit irregularitatem qui appellat à sententia excōmunicationis, quam probabiliter dubitat esse validam, licet postea declaretur male appellasse. *Felin. in c. Rodulphus. cit. num. 43. Nau. in man. c. 25. n. 104.* Neque ille incurret irregularitatem qui probabiliter ignorauit latam excommunicationem, excōmunicatio enim quo ad hūc effectū non ligat, nisi à tempore verisimilis notitiæ. *c. vt animarū. de const. in 6. ibiq; Gem. D. Ioan. And. Vgolin. de cens. c. 9. §. 8. Couar. lo. sup. cit. in c. alma mater. p. 1. §. 10. Suarez lo. sup. cit. disp. 4. sect. 11.*

Neq; in casibus in quibus cōmuni sensu subintelligitur, tum demū incurrere excom. si non paruerit absq; iusta causa, in talibus enim non censetur quis pro excommunicato, nisi postquam per Iudicem fuerit declaratum, eū ob non paritionem excommunicationem incurrisse, quales sunt omnes excōmunicationes latæ eo tenore sit excōmunicatus nisi paruerit, seu excommunicationes cōditionales quæ ferri possunt. *Abb. in c. pr-* 28. *terea. n. 2. de appell. Felin. cit. in c. ad probādum. n. 6. de re. iud.* Vnde & obligatus ad soluendam pensionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, si non soluat tempore præfixo, ex quo credit excusatum se fore impotentia soluendi, futura concordia, vel bonitate pensionarij, excusatur ab excommunicatione & irregularitate forte inde sequuta, donec ille cui debetur pensio, declaret per Iudicem, an sit incursa excommunicatio, nā nunquam incurritur talis excommunicatio, nisi principalis declaret esse incursam, *sicq; praxi cōmuni teneri testatur Nau. lo. cit. in man. c. 23. n. 104. & c. 27. nu. 15. & Suarez lo. sup. cit. disp. 20. sect. 2. num. 10. & seq.* vbi videri potest, an excommunicatio hæc retro trahatur ad præteritum tēpus sequuta declaratione, *ad quod Abb. in c. preterea. nu. 3. de appell.*

Notandū præterea quod non suspenditur excommunicatio appellatione interposita post latam sententiam. *c. is cui de sent. excom. in 6. c. pastoralis. ium gl. de appel. ib. §. verū. n. 2.* sicut neque interdictum, nec aliæ censuræ quæ concernunt animam *ad. Abb. in c. adhac. tit. cit.* declaratio tamen excōmunicationis suspēditur vbi opponitur quem non incidisse in excōmunicationem. *gl. in c. cupientes. v. priuatos. de elect. in 6. Felin. in c. Rodulphus. sup. cit. nu. 43. Abb. in c. peruenit. n. 8. de appell.* & excommunicatio lata sub conditione suspēditur, si appelletur ante tempus adimplendæ conditionis. *c. preterea. cit. de appell. Abb. ib. num. 1.* per appellationem autem interpositam ante prolationem sententiæ, quælibet excōmunicatio non tantum suspenditur, sed etiam est nulla, etiamsi appellatio fuerit extraiudicialis tantum. *Abb. cit. in c. cum parati. nu. 14. lo. cit.* nam etiam appellatio extraiudicialis suspēdit iurisdictionem iudicis, à quo & attentata post eam sunt nulla, etiam ante inhibitionem. *c. dilecti. de appel. Abb ib. nu. 2. & in c. consuluit. 2 num. fin. ib. Achil. de Grass. decis. 258.* licet postquam fuerit lata excommunicatio, non possit appellari extraiudicialiter *ad. Abb. in c. an sit deferendum. nu. 7. lo. cit. de appel. Dec. in c. bone memorie n. 29. eo. tit.*

Nunquam etiam transit excommunicatio in rē iudicatam quo minus absolui possit, quin imò si Iudex videret ex- 29. communicationem temere contemni, posset ipsemet absoluere talē, & alijs pœ-

nis

nis temporalibus illum punire. *Abb. in cap. ad exprimendam. num. 6. de off. ord.*

30. Quod autem absolutionem excommunicationis attinet, hæc non præsumitur nisi probetur, nec creditur asserenti se fuisse absolutũ nisi probet; præterquã in foro animæ, nam tum creditur pœnitenti quicquid asserit, cum agatur solum de ipsius præiudicio. *Abb. in c. significasti. num. 7. de homicid. & in c. sicut nobis. de sent. excom.* Et quidem ab excommunicatione minori absoluere potest quilibet Sacerdos approbatus. *cap. nuper. de sent. excom. DD. ib.* Ab excommunicatione autem maiore à iure lata, si conditor legis ipsius absolutionem sibi non reseruauit, absoluere debet Episcopus. *DD. communiter. in cit. cap. nuper. Nau. lo. cit. in man. cap. 27. num. 39. Suarez lo. sup. cit. disp. 7. sect. 3. à num. 2.* Ab excommunicatione demum lata ab homine nullus alius absoluere potest, nisi ille qui eam tulit, vel ipsius superior aut successor. *cap. pastoralis. de off. ord. Host. in sum. lo. sup. cit. de sent. excomm. num. 12. sub. §. si vero. Abb. in cap. ex frequentibus. num. 6. de institut.* & est communis doctrina.

31. Absolutio item ab excommunicatione potest concedi ad tempus cum reincidentia, vt si velit Iudex absoluere aliquem ad effectum ferendi testimonium, in casu cum aliunde non possunt haberi idonea testimonia. *gl. fin. in c. veniens. 2. de testib. Abb. ib. num. fin.* Vel si concedenda sit absolutio ad cautelã, & hæc nonnisi in sententijs ab homine latis, cum sententia allegatur esse nulla ex aliquo dubio probabili facti vel iuris, præstita cautione de stando iuri conceditur. *cap. super eo. cap. venerabili. de sent. excom. cap. solet. eo. tit. in 6. Abb. in cit. cap. venerabili. Dom. Ioan. Andr. Franch. in cit. cap. solet.* & datur communiter per superiorem excommunicantis, vel etiam per ipsummet excommunicantem, nec requiritur partis citatio ad eam dandã, sed aliquæ probationes debent deduci de nullitate sententiæ antequam præstetur; nec danda nisi cum reincidentia: *quæ omnia latius videri possunt apud Authores. cit. & apud Felin. in cap. Apostolicæ. de excep.* Couar. *in cit. cap. alma mater. p. 1. §. 12.* Henr. Bott. *de Synod. Episc. p. 3. conclus. 13.* Quaran. *in sum. Bull. v. Archiepiscopi authoritas. num. 14.* Genuen. *in prax. cap. 5.* & ad hoc propositum seruiet in parte rescriptum S. Cong. Episcoporum infra de appellat. ponendum.

Ad extremum excommunicatio tolli potest de consensu partis antequam incurratur, alioquin postquam fuerit incursa non tolletur superuenienti partis consensu, nec posset differri, ita vt lapso termino de partis consensu, iterum in alio termino arbitrio partis incurratur, nisi in talibus interueniat iudicis authoritas; excommunicatio enim non potest nasci ex pacto, sed ex iudicis authoritate, neq; tolli potest alia ratione, nisi per absolutionem excommunicãtis, seu habentis potestatem. *Abb. in c. 1. num. 6. de iudic. Ang. v. excommunicatio. 1. nu. 21. Nau. lo. cit. in man. c. 27. num. 15.* ad hoc Bald. *in l. tale pactum. ff. de pactis.* iure nimirum ordinario excommunicatio nõ tollitur, nisi per absolutionem, alias de extraordinarijs excommunicationibus, & earum absolutionibus videri possunt exempla apud Suarez *lo. sup. cit. disp. 19. sect. 4. n. 9.* & quid dicendũ sit de excõmunicationibus latis in ea forma, excommunicatus sit donec satisfecerit, cõsuli potest Couar. *lo. sup. ci. in c. alma. mater. p. 1. §. 11. & cit.* Suarez *lo. cit. à n. 4.*

32. 33. 34.

ARTICVLVS XIV.
De Pœnis Corporalibus.

1 *Carceris pœna quando infligenda Clericis.*
2 *Carceratio infert grauamen irreparabile.*
3 *Carcerans Clericum iniustè, incidit in canonem, si quo suadente.*
4 *Laici possunt carcerari per iudicem Ecclesiasticum.*
5 *Laicorum opera vti potest iudex Ecclesiasticus in captiuitate Clericorum.*
6 *Verberum pœna est vsitata in Canonibus.*
7 *Tortura quando adhiberi possit.*
8 *Damnati ad triremes quando degradantur*
9 *Depositionis pœna quæ sit & quando infligenda.*
10 *Degradatio quid sit & qualiter fiat.*
11 *Hæreticus degradari debet.*
12 *Celebrans non ordinatus degradari debet.*
13 *Degradatio in atrocibus delictis iudicis arbitrio infligi potest.*
14 *Exilij pœna recepta in iure Canonico.*
15 *Priuari nemo debet nisi in casibus in iure expressis.*
16 *Priuatus iure an teneatur dimittere beneficium ante iudicis declarationem.*
17 *Priuatus resignare potest appellatione pendente.*
18 *Non residens in beneficio quomodo priuari possit.*
19 *Fœnam in contractu appositam Clerici petere non possunt.*
20 *Purgatio Canonica quando induci possit.*
21 *Purgatio Canonica vix est in vsu.*
22 *Iuramentum litis decisorium quomodo deferendum.*
23 *Pœna contra blasphemos.*

1. CORPORALES pœnæ sunt. Carceris perpetui: & hæc pœna non debet infligi Clericis nisi in casibus à iure expressis. *cap. penult. & vlt. de hæret.* & non nisi in casibus in quibus de iure ciuili esset imponenda pœna mortis, eaque non simplex, sed cum aliqua qualitate atroci, vt ignis membrorum lacerationis. *Diaz in pract. cit. in cap. 129.* Et in tali pœna prouidendum est de carcere cōpetenti, & ne ex defectu necessariorum carceratus moriatur; sequuta enim morte quam arctitudo carceris, seu defectus cibi causaret, non excusaretur Iudex incarcerans ab irregularitate. *Abb. in cap. à nobis. de Apostat. Card. in Clem. 1. q. 7. de pœnis.*

Carcerari autem potest Clericus non tantum in pœnam, sed etiam causa custodiæ si sit suspectus de fuga. *cap. dilectus. de appell. cap. si Clericos. de sent excom. in 6.* Carcer tamen tum non debet esse corporis afflictiuus: & cauendum ne carceratio passim fiat, nec leui de causa, sed habita prius informatione & indicijs de suspicione fugæ, cum carceratio ipsa infamet & generet præiudicium irreparabile. *vt notat Felin. in cap. cum super de re. iud. num. 17. Iason. in l. si se non obtulit. §. condemnatum ff. de re. iud.* 2.

ind. quin & sola accusatione opinio hominis grauatur. *Archid. in cap. tantis. 85. dist.* vbi iudex carcerans iniustè pœ-
3. nam canonis si quis suadente non effugit. *cap. si Clericos.cit Abb. in cap. cum non ab homine. in fin. de iudic. Genuen. in prax cap. 34.*
4. Possunt autem etiam laici carcerari à iudice Ecclesiastico in criminibus Ecclesiasticis. *Clem. 1. de hæret. Aufrer. de potest. Eccl.in Laic. sub principium.*
5. Et ad capturā carcerandorū, potest vti iudex Ecclesiasticus ministerio laicorū. nec tunc incurrent laici pœnam excommunicationis capiendo Clericum vel etiam percutiendo si se defendat, vel si aliter apprehendi non posʃit. *Host. in sum. de sent. excomm. num. 4. Ang. v excommunicatio. 5. nu. 6. Suarez de censʃ. disp. 22. sect. 1. à num. 40.*
6. Verberum quoque pœna est vsitata. *cap. fin. 35. dist. cap. 1. de calumn. cap. vniuersitatis de sent. excomm. Abb. ib. nu. 4.* ipsemet tamen Episcopus abstinere debet ab infligendis verberibus. *c. nō liceat. 86. dist.* Cæteri etiā debet vt citra mortis periculum & membrorum læsionis verbera infligantur, & citra sanguinis effusionem. *c. in archiepiscopatu. de raptor.* si tamen casu succederet sanguinis effusio, non propterea sequeretur irregularitas, cum hæc non inducatur nisi morte vel membri abscisʃione causata. *Diaz loc. cit. cap. 125.*

Abstinere item debet iudex ab huiusmodi pœnis corporalibus, & nonnisi in grauisʃimis culpis illis vti, & facilius contra minores Clericos quam Sacerdotes, vt monet Archid. *in c. vlt. cit. 35. dist.*
7. Huc pertinet quod Clericus pro crimine torqueri potest. *Diaz loc. cit. cap. 117.* dummodo tamen prius habeantur contra ipsum magna & violenta indicia, ad minus per duos testes probata, & quod fuerit infamatus de eo crimine. *Dec. in cap. at si Clerici. num. 113. de iudic. Siman. de cathol. instit. tit. 65. nu. 14.* nā propter testimoniū vnius qui fuit particeps criminis, nemo torquendus est nisi aliquid aliud suffragetur. *Boër. decis. 319.* neque ad vnius testis bonæ famæ si reus etiam habeat adminicula integræ conuersationis: alioquin si fuerit infamatus & suspectus ad vnius testis bonæ famæ relationē torqueri posset, cum hæc faciat semiplenam probationem *Simanc. loc. cit. num. 25.* Confesʃio autem extraiudicialiter facta licet regulariter in Clerico non sufficiat ad torturam. *Diaz. loc. cit. Aufrer. cit. de potest. Secul. in Eccl. Reg. 3. fall. 4.* contrariū tamen vsu seruatur, *vt refert Boss. de iudic. num. 103. Genuen. loc. cit. cap. 70. num. 17.* alias manet iudicis arbitrio quando oriatur iudicium ad torturam. *Dec. loc. sup. cit. num. 119.* Ad eandem torturā non posset adhiberi ministeriū laicorū, contrariū tamen vsu seruari dicit *Abb. in c. Vniuersitatis. cit. nu. 5. Aufrer. vbi sup. Suarez loc. sup. cit. nu. 44.*

Pœna corporalis quoque est damnatio ad triremes in Italia vsitatisʃima. *de qua Diaz cit. cap. 135.* Et hac damnati Clerici, si damnentur ad vitam degradantur prius: si verò ad tempus, deponūtur tantum verbaliter & vtroque casu licitè vapulantur à ministris triremium. 8.

Depositionis pœna est qua remouetur Clericus ab altaris ministerio, *de qua in c. at si Clerici. de iud. Abb. ib. nu. 7. Dec. ib. num. 45.* depositio videlicet verbalis quæ fit sine solemnitatibus vt infra, & de hac intelliguntur iura in dubio, cum loquuntur de depositione, quia est mitior. *Abb. cit. in c. ad abolendā. de hæret.* 9.

Nemo

Nemo autem deponi debet nisi in casibus in iure expressis, vel in illis tantũ in quibus ius ciuile imponeret pœnam mortis. *Felin. in cap. qualiter. 2. nu. 25. de accusat.* vel est arbitrarium iudici quando debeat reportari delictum graue, & quando debeat imponi hæc pœna. *Dec. loc. sup. cit. num. 222. & 226.* vbi enim pœna non est expressa, semper est iudici arbitraria. *l. 1. §. expilatoris. ff. de effect. DD. in l. sanctio legum. ff. de pœnis. Abb. in Clem. vn. nu. 12. de testam.* Imò hoc tempore omnes pœnas Iudici esse arbitrarias, ita quod arbitrio suo possit eas augere vel minuere, tenet *Couar. lib. 2. var. res. cap. 9. nu. 8. Marant. 4. p. dist. 1. num. 65.*

Sic autem depositi deberent detrudi in Monasterium vt ibi lugeant commissa. *c. Sacerdos 81. dist. c. omnis vtriusq; de pœnit.* vbi hæc pęna imponitur reuelantibus confessiones. *Abb. ib. nu. 8.* detrusi tamẽ in Monasteriũ debent ali de beneficijs suis, vel si sint pauperes, debent illis prouideri alimenta per Episcopum. *c. de lapsis. 15. quæst. 6. Felin. loc. sup. cit. nu. 27.* sed his temporibus hæc detrusio in Monasterium non vsitatur, cum Monasteria tales recipere passim recusent, nec ab Episcopo vt recipiant cogi possunt, cum fere vbique sint exempti. *Diaz loc. cit. cap. 128.*

10. Degradatio est alius modus depositionis, quo delinquens deponitur cum solemnitatibus & traditur Curiæ Sæculari. *cap. degradatio. de pœnis in 6.* ad quam degradationem cũ antiquo iure debuerit adhiberi certus numerus Episcoporum, vt in depositione Presbyteri sex Episcopi, in depositione Diaconi tres Episcopi debeant adesse. *cap. felix. 15. q. 7.* pro his tamen temporibus Concil. Trid. *sess. 13. cap. 4. de ref.* pro faciliori executione huius pœnæ ordinauit, vt loco Episcoporum adhiberi possint tõtidem Abbates vsum mitræ & baculi habentes; vel si & isti commodè haberi nõ possent, aliæ personæ quæuis graues in dignitate Ecclesiastica constitutæ, & iuris scientia cõmendatæ. Solus aũt Episc. degradare non potest, licet solus ordines conferat. *vt notat Abb. in cap. inter corporalia. num. 1. de transl. Episc. Bertach. in tract. de Episc. lib. 4. p. 8.*

Pœna huius degradationis infligitur pro hæresi. *c. ad abolendam. de hæret. cit. pro crimine falsi. cap. ad falsariorum. de crim. fals.* quod Abb. *in cit. cap. ad abolendam. num. 11.* restringit ad falsantes literas Apostolicas. Item propter calũniam seu contumeliã illatam Episcopo. *c. si quis Sacerdotum. 11. q. 1. & gl. in c. ad abolendam. cit. v. relinquatur.* Similiter & pro crimine læsæ maiestatis contra Papam commisso, vt in facto iudicatum fuisse refert Felin. *in c. Rodulphus. de rescript. num. 57.* 11.

Non ordinatus celebrans, eadem pœna puniendus est, *ex Ordinatione Clem. VIII. vt sequitur.* 12.

Et si alias fe. re. Paulus PP. IV. & infra. Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos & nefarios homines ad sacrum presbyteratus ordinem non promotos missarum celebrationem vsurpare præsumentes, non solum actus idolatriæ saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles qui credunt eos ordinatos esse & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idolatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem & vinum tanquam verum Christi Domini nostri corpus & sanguinem eisdem adorandũ proponentes; confessiones autem

autem audientes non solum Sacramenti pœnitentiæ dignitatem contemnere, verũ etiã Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumant gradũ Sacerdotalẽ, & authoritatẽ absoluẽdi à peccatis magno cum periculo & scandalo plurimorũ. Propterea vt grauissima hac scelera cõmittẽtes post hac debito supplicio puniãtur, motu proprio & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, de ꝗ, Apost. potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicũ conscientia consulere, & ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit prouidere volentes, supradictorũ Prædecess. nostrorũ vestigijs inhærẽtes, hac perpetuo valitura Const. decernimus atq; statuimus, vt quicunq; non promotus ad S. Presbyteratus Ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionẽ audiuisse, à iudicibus S. Inquisitionis vel locorum Ordinarijs tanquã Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abijciatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ Seculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectẽdus. &c. Dat. Romæ die 1. Decẽb. 1601.

Crimen nefandũ contra naturã eadem pœna degradationis & traditionis Curiæ Sæculari puniri voluit Pius V. cuius Constitut. verba refert *Nau. in man. c. 27. nu. 249.* cuius declarationem vide.

13. In delictis item atrocibus pro iudicis arbitrio pœnam hanc infligi posse tenet *Diaz loc. sup. cit.* & pluries in facto iudicatum fuisse in crimine parricidij & alijs testatur *ib. c. 27.* Nemo tamen degradari debet nisi directè accusatus & conuictus vel confessus. *latè Dec. in c. at si Clerici. sup. cit. & præsens.* contra absentem enim non proceditur ad hanc pœnam. *Innoc. in c. qualiter. 2. de accus.*

Exilij pœnæ meminit. *c. accedens. 50. dist. c. 1. de calum.* estq; hęc pœna recepta in iure Canonico. *Abb. in c. ad audientiã n. 3. de cri. fals.* eamq; ferre plurimũ cõducit vbi delictũ puniendũ cohæret loco, & vbi loci mutatione leuaretur scãdalũ & occasio iterũ delinquendi criminoso. *c. valet 81. dist. Abb. in c. ex literis. de homicid. Diaz loc. cit. c. 136.* exilij tamen bannũ non extenditur vltra territorium iudicantis. *Felin. in c. postulasti. n. 7. de foro comp.* vel vltra Prouinciã si Archiepiscopus banniuit, ille enim ex tota sua Prouincia bannire potest. *c. 2. de arb. c. tuarũ de priu. Quarã. v. Archiepis. authoritas n. 59.* Hæc etiam pœna relaxari potest ex causa per iudicẽ. *Diaz lo. cit.* Potest autẽ bannitus priuari beneficijs quæ obtinet, præsertim si bannum fuerit perpetuum, cum non possit deseruire illis beneficijs. *Rebuff. in prax. de mod. amitt. benef. nu. 57. Paris. de resig. lib. 5. q. 6. nu. 93.* 14.

Priuationis quoq; pœna est vsitata in iudicio Ecclesi. priuari tamen nemo debet nisi in casibus in iure expressis. *Inn. in c. bone. de elect. Felin. in c. querelã. n. 1. & 2. de iureiur. & in c. ex parte. nu. 2. de rescrip. Dec. ib. nu. 12.* & si imponatur à lege, non intelligitur incurri ipso iure nisi lex hoc dicat expresse: in odiosis enim in dubio cõstitutio semper intelligi debet vt sit ferendæ sententiæ non latæ. *gl. in c. in pœnis. de Reg. iur. in 6. Abb. in cap. ex diligenti. nu. 6. de sim.* hancq; doctrinam esse communem & seruatam in Rot. testatur *Achil. de Graff. decis. 366.* 15.

In casibus etiã in quibus priuatur quis ipso iure, requiritur sẽper sententia iudicis declaratoria, & ante ipsã nõ tenetur quis dimittere beneficiũ. *Felin. in c. Rodulphus. cit. nu. 38.* licet possit impetrari tale beneficiũ & postmodũ obtineri sententia declaratoria. *Achil. de Graff. lo. cit.* 16.

Causæ aũt priuationis in iure expressæ

Nemo autem deponi debet nisi in casibus in iure expressis, vel in illis tantū in quibus ius ciuile imponeret pœnam mortis. *Felin. in cap. qualiter. 2. nu. 25. de accusat.* vel est arbitrarium iudici quando debeat reportari delictum graue, & quando debeat imponi hæc pœna. *Dec. loc. sup. cit. num. 222. & 226.* vbi enim pœna non est expressa, semper est iudici arbitraria. *l. 1. §. expilatoris. ff. de effect. DD. in l. sanctio legum. ff. de pœnis. Abb. in Clem. vn. nu. 12. de testam.* Imò hoc tempore omnes pœnas Iudici esse arbitrarias, ita quod arbitrio suo possit eas augere vel minuere, tenet *Conar. lib. 2. var. res. cap. 9. nu. 8. Marant. 4. p. dist. 1. num. 65.*

Sic autem depositi deberent detrudi in Monasterium vt ibi lugeant commissa. *c. Sacerdos 81. dist. c. omnis vtriusq; de pœnit.* vbi hæc pęna imponitur reuelantibus confessiones. *Abb. ib. nu. 8.* detrusi tamē in Monasteriū debent ali de beneficijs suis, vel si sint pauperes, debent illis prouideri alimenta per Episcopum. *c. de lapsis. 15. quæst. 6. Felin. loc. sup. cit. nu. 27.* sed his temporibus hæc detrusio in Monasterium non vsitatur, cum Monasteria tales recipere passim recusent, nec ab Episcopo vt recipiant cogi possunt, cum fere vbique sint exempti. *Diaz loc. cit. cap. 128.*

10. Degradatio est alius modus depositionis, quo delinquens deponitur cum solemnitatibus & traditur Curiæ Sæculari. *cap. degradatio. de pœnis in 6.* ad quam degradationem cū antiquo iure debuerit adhiberi certus numerus Episcoporum, vt in depositione Presbyteri sex Episcopi, in depositione Diaconi tres Episcopi debeant adesse. *cap. felix. 15. q. 7.* pro his tamen temporibus Concil. Trid. *sess. 13. cap. 4. de ref.* pro faciliori executione huius pœnæ ordinauit, vt loco Episcoporum adhiberi possint tōtidem Abbates vsum mitræ & baculi habentes; vel si & isti commodè haberi nō possent, aliæ personæ quæuis graues in dignitate Ecclesiastica constitutæ, & iuris scientia cōmendatæ. Solus aūt Episc. degradare non potest, licet solus ordines conferat. *vt notat Abb. in cap. inter corporalia. num. 1. de transl. Episc. Bertach. in tract. de Episc. lib. 4. p. 8.*

Pœna huius degradationis infligitur pro hæresi. *c. ad abolendam. de hæret. cit. pro crimine falsi. cap. ad falsariorum. de crim. fals.* quod Abb. *in cit. cap. ad abolendam. num. 11.* restringit ad falsantes literas Apostolicas. Item propter calūniam seu contumeliā illatam Episcopo. *c. si quis Sacerdotum. 11. q. 1. & gl. in c. ad abolendam. cit. v. relinquatur.* Similiter & pro crimine læsæ maiestatis contra Papam commisso, vt in facto iudicatum fuisse refert Felin. *in c. Rodulphus. de rescript. num. 57.* 11.

Non ordinatus celebrans, eadem pœna puniendus est, *ex Ordinatione Clem. VIII. vt sequitur.* 12.

Et si alias fe. re. Paulus PP. IV. & infra. Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos & nefarios homines ad sacrum presbyteratus ordinem non promotos missarum celebrationem vsurpare præsumentes, non solum actus idolatriæ saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles qui credunt eos ordinatos esse & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idolatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem & vinum tanquam verum Christi Domini nostri corpus & sanguinem eisdem adorandū proponentes; confessiones autem

autem audientes non solum Sacramenti pœnitentiæ dignitatem contemnere, verũ etiã Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumant gradũ Sacerdotalẽ, & authoritatẽ absoluẽdi à peccatis magno cum periculo & scandalo plurimorũ. Propterea vt grauissima hæc scelera cõmittẽtes post hac debito supplicio puniãtur, motu proprio & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, de q; Apost. potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudiciũ conscientiæ consulere, & ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit prouidere volentes, supradictorũ Prædeces. nostrorũ vestigijs inhærẽtes, hac perpetuo valitura Const. decernimus atq; statuimus, vt quicunq; non promotus ad S. Præsbyteratus Ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionẽ audiuisse, à iudicibus S. Inquisitionis vel locorum Ordinarijs tanquã Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abijciatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ Sæculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectẽdus. &c. Dat. Romæ die 1. Decẽb. 1601.

Crimen nefandũ contra naturã eadem pœna degradationis & traditionis Curiæ Sæculari puniri voluit Pius V. cuius Constitut. verba refert *Nau. in man. c. 27. nu. 249.* cuius declarationem vide.

13. In delictis item atrocibus pro iudicis arbitrio pœnam hanc infligi posse tenet *Diaz loc. sup. cit.* & pluries in facto iudicatum fuisse in crimine parricidij & alijs testatur *ib. c. 27.* Nemo tamen degradari debet nisi directè accusatus & conuictus vel confessus. *latè Dec. in c. at si Clerici. sup. cit. & præsens.* contra absentem enim non proceditur ad hanc pœnam. *Innoc. in c. qualiter. 2. de accus.*

Exilij pœnæ meminit. *c. accedens. 50. dist. c. 1. de calum.* estq; hęc pœna recepta in iure Canonico. *Abb. in c. ad audientiã n. 3. de cri. fals.* eamq; ferre plurimũ cõducit vbi delictũ puniendũ cohæret loco, & vbi loci mutatione leuaretur scãdalũ & occasio iterũ delinquendi criminoso. *c. valet 81. dist. Abb. in c. ex literis. de homicid. Diaz. loc. cit. c. 136.* exilij tamen bannũ non extenditur vltra territorium iudicantis. *Felin. in c. postulasti. n. 7. de fo. comp.* vel vltra Prouinciã si Archiepiscopus banniuit, ille enim ex tota sua Prouincia bannire potest. *c. 2. de arb. c. tuarũ de priu. Quarã. v. Archiepis. authoritas n. 59.* Hæc etiam pœna relaxari potest ex causa per iudicẽ. *Diaz. lo. cit.* Potest autẽ bannitus priuari beneficijs quæ obtinet, præsertim si bannum fuerit perpetuum, cum non possit deseruire illis beneficijs. *Rebuff. in prax. de mod. amitt. benef. nu. 57. Paris. de resig. lib. 5. q. 6. nu. 93.* 14.

Priuationis quoq; pœna est vsitata in iudicio Eccles. priuari tamen nemo debet nisi in casibus in iure expressis. *Inn. in c. bonæ. de elect. Felin. in c. querelã. n. 1. & 2. de iureiur. & in c. ex parte. nu. 2. de rescrip. Dec. ib. nu. 12.* & si imponatur à lege, non intelligitur incurri ipso iure nisi lex hoc dicat expressè: in odiosis enim in dubio cõstitutio semper intelligi debet vt sit ferendæ sententiæ non latæ. *gl. in c. in pœnis. de Reg. iur. in 6. Abb. in cap. ex diligenti. nu. 6. de sim.* hancq; doctrinam esse communem & seruatam in Rot. *testatur Achil. de Graff. decis. 366.* 15.

In casibus etiã in quibus priuatur quis ipso iure, requiritur sẽper sententiã iudicis declaratoria, & ante ipsã nõ tenetur quis dimittere beneficiũ. *Felin. in c. Rodulphus. cit. nu. 38.* licet possit impetrari tale beneficiũ & postmodũ obtineri sententia declaratoria. *Achil. de Graff. lo. cit.* 16.

Causæ aũt priuationis in iure expressæ

Nemo autem deponi debet nisi in casibus in iure expressis, vel in illis tantũ in quibus ius ciuile imponeret pœnam mortis. *Felin. in cap. qualiter. 2. nu. 25. de accusat.* vel est arbitrarium iudici quando debeat reportari delictum graue, & quando debeat imponi hæc pœna. *Dec. loc. sup. cit. num. 222. & 226.* vbi enim pœna non est expressa, semper est iudici arbitraria. *l. 1. §. expilatoris ff. de effect. DD. in l. sanctio legum. ff. de pœnis. Abb. in Clem. vn. nu. 12. de testam.* Imò hoc tempore omnes pœnas Iudici esse arbitrarias, ita quod arbitrio suo possit eas augere vel minuere, tenet *Couar. lib. 2. var. res. cap. 9. nu. 8. Marant. 4. p. dist. 1. num. 65.*

Sic autem depositi deberent detrudi in Monasterium vt ibi lugeant commissa. *c. Sacerdos 81. dist. c. omnis vtriusq; de pœnit.* vbi hæc pęna imponitur reuelantibus confessiones. *Abb. ib. nu. 8.* detrusi tamẽ in Monasteriũ debent ali de beneficijs suis, vel si sint pauperes, debent illis prouideri alimenta per Episcopum. *c. de lapsis. 15. quæst. 6. Felin. loc. sup. cit. nu. 27.* sed his temporibus hæc detrusio in Monasterium non vsitatur, cum Monasteria tales recipere passim recusent, nec ab Episcopo vt recipiant cogi possunt, cum fere vbique sint exempti. *Diaz loc. cit. cap. 128.*

10. Degradatio est alius modus depositionis, quo delinquens deponitur cum solemnitatibus & traditur Curiæ Sæculari. *cap. degradatio. de pœnis in 6.* ad quam degradationem cũ antiquo iure debuerit adhiberi certus numerus Episcoporum, vt in depositione Presbyteri sex Episcopi, in depositione Diaconi tres Episcopi debeant adesse. *cap. felix. 15. q. 7.* pro his tamen temporibus Concil. Trid. *sess. 13. cap. 4. de ref.* pro faciliori executione huius pœnæ ordinauit, vt loco Episcoporum adhiberi possint totidem Abbates vsum mitræ & baculi habentes; vel si & isti commodè haberi nõ possent, aliæ personæ quæuis graues in dignitate Ecclesiastica constitutæ, & iuris scientia cõmendatæ. Solus aũt Episc. degradare non potest, licet solus ordines conferat. *vt notat Abb. in cap. inter corporalia. num. 1. de transl. Episc. Bertach. in tract. de Episc. lib. 4. p. 8.*

Pœna huius degradationis infligitur pro hæresi. *c. ad abolendam. de hæret. cit. pro crimine falsi. cap. ad falsariorum. de crim. fals.* quod Abb. *in cit. cap. ad abolendam. num. 11.* restringit ad falsantes literas Apostolicas. Item propter calũniam seu contumeliã illatam Episcopo. *c. si quis Sacerdotum. 11. q. 1. & gl. in c. ad abolendam. cit. v. relinquatur.* Similiter & pro crimine læsæ maiestatis contra Papam commisso, vt in facto iudicatum fuisse refert Felin. *in c. Rodulphus. de rescript. num. 57.* 11.

Non ordinatus celebrans, eadem pœna puniendus est, *ex Ordinatione Clem. VIII. vt sequitur.* 12.

Et si alias fe. re. Paulus PP. IV. & infra. Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos & nefarios homines ad sacrum presbyteratus ordinem non promotos missarum celebrationem vsurpare præsumentes, non solum actus idolatriæ saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles qui credunt eos ordinatos esse & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idolatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem & vinum tanquam verum Christi Domini nostri corpus & sanguinem eisdem adorandũ proponentes; confessiones autem

autem audientes non solum Sacramenti pænitentiæ dignitatem contemnere, verũ etiã Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumant gradũ Sacerdotalẽ, & authoritatẽ absoluẽdi à peccatis magno cum periculo & scandalo plurimorũ. Propterea vt grauissima hæc scelera cõmittẽtes post hac debito supplicio puniãtur, motu proprio & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, de ꝗ Apost. potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicũ conscientiæ consulere, & ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit prouidere volentes, supradictorũ Prædecess. nostrorũ vestigijs inhærẽtes, hac perpetuo valitura Const. decernimus atq; statuimus, vt quicunq; non promotus ad S. Præsbyteratus Ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionẽ audiuisse, à iudicibus S. Inquisitionis vel locorum Ordinarijs tanquã Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abijciatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ Sæculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectẽdus. &c. Dat. Romæ die 1. Decẽb. 1601.

Crimen nefandũ contra naturã eadem pœna degradationis & traditionis Curiæ Sæculari puniri voluit Pius V. cuius Constitut. verba refert *Nau. in man. c. 27. nu. 249.* cuius declarationem vide.

13. In delictis item atrocibus pro iudicis arbitrio pœnam hanc infligi posse tenet *Diaz loc. sup. cit.* & pluries in facto iudicatum fuisse in crimine parricidij & alijs testatur *ib. c. 27.* Nemo tamen degradari debet nisi directè accusatus & conuictus vel confessus. *latè Dec. in c. at si Clerici. sup. cit. & præsens.* contra absentem enim non proceditur ad hanc pœnam. *Innoc. in c. qualiter. 2. de accus.*

Exilij pœnæ meminit. *c. accedens. 50. dist. c. 1. de calum.* estq; hæc pœna recepta in iure Canonico. *Abb. in c. ad audientiã n. 3. de cri. fals.* eamq; ferre plurimũ cõducit vbi delictũ puniendũ cohæret loco, & vbi loci mutatione leuaretur scãdalũ & occasio iterũ delinquendi criminoso. *c. valet 81. dist. Abb. in c. ex literis. de homicid. Diaz loc. cit. c. 136.* exilij tamen bannũ non extenditur vltra territorium iudicantis. *Felin. in c. postulasti. n. 7. de fo. comp.* vel vltra Prouinciã si Archiepiscopus banniuit, ille enim ex tota sua Prouincia bannire potest. *c. 2. de arb. c. tuarũ de priu. Quarã. v Archiepis. authorit. n. 59.* Hæc etiam pœna relaxari potest ex causa per iudicẽ. *Diaz lo. cit.* Potest autẽ bannitus priuari beneficijs quæ obtinet, præsertim si bannum fuerit perpetuum, cum non posit deseruire illis beneficijs. *Rebuff. in prax. de mod. amitt. benef. nu. 57. Paris. de resig. lib. 5. q. 6. nu. 93.* 14.

Priuationis quoq; pœna est vsitata in iudicio Eccles. priuari tamen nemo debet nisi in casibus in iure expressis. *Inn. in c. bonæ. de elect. Felin. in c. querelã. n. 1. & 2. de iureiur. & in c. ex parte. nu. 2. de rescrip. Dec. ib. nu. 12.* & si imponatur à lege, non intelligitur incurri ipso iure nisi lex hoc dicat expressè: in odiosis enim in dubio cõstitutio semper intelligi debet vt sit ferendæ sententiæ non latæ. *gl. in c. in pœnis. de Reg. iur. in 6. Abb. in cap. ex diligenti. nu. 6. de sim.* hancq; doctrinam esse communem & seruatam in Rot. *testatur Achil. de Graff. decis. 366.* 15.

In casibus etiã in quibus priuatur quis ipso iure, requiritur sẽper sententia iudicis declaratoria, & ante ipsã nõ tenetur quis dimittere beneficiũ. *Felin. in c. Rodulphus. cit. nu. 38.* licet posit impetrari tale beneficiũ & postmodũ obtineri sententia declaratoria. *Achil. de Graff. lo. cit.* 16.

Causæ aũt priuationis in iure expressæ præci-

Nemo autem deponi debet nisi in casibus in iure expressis, vel in illis tantũ in quibus ius ciuile imponeret pœnam mortis. *Felin. in cap. qualiter. 2. nu. 25. de accusat.* vel est arbitrarium iudici quando debeat reportari delictum graue, & quando debeat imponi hæc pœna. *Dec. loc. sup. cit. num. 222. & 226.* vbi enim pœna non est expressa, semper est iudici arbitraria. *l. 1. §. expilatoris. ff. de effect. DD. in l. sanctio legum. ff. de pœnis. Abb. in Clem. vn. nu. 12. de testam.* Imò hoc tempore omnes pœnas Iudici esse arbitrarias, ita quod arbitrio suo possit eas augere vel minuere, tenet *Couar. lib. 2. var. res. cap. 9. nu. 8. Marant. 4. p. dist. 1. num. 65.*

Sic autem depositi deberent detrudi in Monasterium vt ibi lugeant commissa. *c. Sacerdos 81. dist. c. omnis vtriusq; de pœnit.* vbi hæc pœna imponitur reuelantibus confessiones. *Abb. ib. nu. 8.* detrusi tamẽ in Monasteriũ debent ali de beneficijs suis, vel si sint pauperes, debent illis prouideri alimenta per Episcopum. *c. de lapsis. 15. quæst. 6. Feliη. loc. sup. cit. nu. 27.* sed his temporibus hæc detrusio in Monasterium non vsitatur, cum Monasteria tales recipere passim recusent, nec ab Episcopo vt recipiant cogi possunt, cum fere vbique sint exempti. *Diaz loc. cit. cap. 128.*

10. Degradatio est alius modus depositionis, quo delinquens deponitur cum solemnitatibus & traditur Curiæ Sæculari. *cap. degradatio. de pœnis in 6.* ad quam degradationem cũ antiquo iure debuerit adhiberi certus numerus Episcoporum, vt in depositione Presbyteri sex Episcopi, in depositione Diaconi tres Episcopi debeant adesse. *cap. felix. 15. q. 7.* pro his tamen temporibus Concil. Trid. *sess. 13. cap. 4. de ref.* pro faciliori executione huius pœnæ ordinauit, vt loco Episcoporum adhiberi possint totidem Abbates vsum mitræ & baculi habentes; vel si & isti commodè haberi nõ possent, aliæ personæ quæuis graues in dignitate Ecclesiastica constitutæ, & iuris scientia cõmendatæ. Solus aũt Episc. degradare non potest, licet solus ordines conferat. *vt notat Abb. in cap. inter corporalia. num. 1. de transl. Episc. Bertach. in tract. de Episc. lib. 4. p. 8.*

Pœna huius degradationis infligitur pro hæresi. *c. ad abolendam. de hæret. cit. pro crimine falsi. cap. ad falsariorum. de crim. fals.* quod Abb. *in cit. cap. ad abolendam. num. 11.* restringit ad falsantes literas Apostolicas. Item propter calũniam seu contumeliã illatam Episcopo. *c. si quis Sacerdotum. 11. q. 1. & gl. in c. ad abolendam. cit. v. relinquatur.* Similiter & pro crimine læsæ maiestatis contra Papam commisso, vt in facto iudicatum fuisse refert Felin. *in c. Rodulphus. de rescript. num. 37.* 11.

Non ordinatus celebrans, eadem pœna puniendus est, *ex Ordinatione Clem. VIII. vt sequitur.* 12.

Et si alias fe. re. Paulus PP. IV. & infra. Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos & nefarios homines ad sacrum presbyteratus ordinem non promotos missarum celebrationem vsurpare præsumentes, non solum actus idolatriæ saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles qui credunt eos ordinatos esse & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idolatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem & vinum tanquam verum Christi Domini nostri corpus & sanguinem eisdem adorandũ proponentes; confeßiones autem

autem audientes non solum Sacramenti pœnitentiæ dignitatem contemnere, verũ etiã Christi fideles decipere, dum scilicet inique sibi assumant gradũ Sacerdotalẽ, & authoritatẽ absoluẽdi à peccatis magno cum periculo & scandalo plurimorũ. Propterea vt grauissima hæc scelera cõmittẽtes post hac debito supplicio puniãtur, motu proprio & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, de ꝗ Apost. potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicũ conscientiæ consulere, & ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit prouidere volentes, supradictorũ Prædecess. nostrorũ vestigijs inhærẽtes, hac perpetuo valitura Const. decernimus atq; statuimus, vt quicunq; non promotus ad S. Presbyteratus Ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionẽ audiuisse, à iudicibus S. Inquisitionis vel locorum Ordinarijs tanquã Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abijciatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ Sæculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectẽdus. &c. Dat. Romæ die 1. Decẽb. 1601.

Crimen nefandũ contra naturã eadem pœna degradationis & traditionis Curiæ Sæculari puniri voluit Pius V. cuius Constitut. verba refert *Nau. in man. c. 27. nu. 249.* cuius declarationem vide.

13. In delictis item atrocibus pro iudicis arbitrio pœnam hanc infligi posse tenet *Diaz loc. sup. cit.* & pluries in facto iudicatum fuisse in crimine parricidij & alijs testatur *ib. c. 27.* Nemo tamen degradari debet nisi directè accusatus & conuictus vel confessus, *latè Dec. in c. at si Clerici. sup. cit. & præsens.* contra absentem enim non proceditur ad hanc pœnam. *Innoc. in c. qualiter. 2. de accus.*

Exilij pœnæ meminit. *c. accedens. 50. dist. c. 1. de calum.* estq; hęc pœna recepta in iure Canonico. *Abb. in c. ad audientiã n. 3. de cri. fals.* eamq; ferre plurimũ cõducit vbi delictũ puniendũ cohæret loco, & vbi loci mutatione leuaretur scãdalũ & occasio iterũ delinquendi criminoso. *c. valet 81. dist. Abb. in c. ex literis. de homicid. Diaz. loc. cit. c. 136.* exilij tamen bannũ non extenditur vltra territorium iudicantis. *Felin. in c. postulasti. n. 7. de fo. comp.* vel vltra Prouinciã si Archiepiscopus banniuit, ille enim ex tota sua Prouincia bannire potest. *c. 2. de arb. c. tuarũ de priu. Quarã. v Archiepis. authoritas n. 59.* Hæc etiam pœna relaxari potest ex causa per iudicẽ. *Diaz. lo. cit.* Potest autẽ bannitus priuari beneficijs quæ obtinet, præsertim si bannum fuerit perpetuum, cum non possit deseruire illis beneficijs. *Rebuff. in prax. de mod. amitt. benef. nu. 57. Paris. de resig. lib. 5. q. 6. nu. 93.* 14.

Priuationis quoq; pœna est vsitata in iudicio Eccles. priuari tamen nemo debet nisi in casibus in iure expressis. *Inn. in c. bonæ. de elect. Fel. in. in c. querelã. n. 1. & 2. de iureiur. & in c. ex parte. nu. 2. de rescrip. Dec. ib. nu. 12.* & si imponatur à lege, non intelligitur incurri ipso iure nisi lex hoc dicat expresse: in odiosis enim in dubio cõstitutio semper intelligi debet vt sit ferendæ sententiæ non latæ. *gl. in c. in pœnis. de Reg. iur. in 6. Abb. in cap. ex diligenti. nu. 6. de sim.* hancq; doctrinam esse communem & seruatam in Rot. testatur *Achil. de Graff. decis. 366.* 15.

In casibus etiã in quibus priuatur quis ipso iure, requiritur sẽper sententia iudicis declaratoria, & ante ipsã nõ tenetur quis dimittere beneficiũ. *Felin. in c. Rodulphus. cit. nu. 38.* licet possit impetrari tale beneficiũ & postmodũ obtineri sententia declaratoria. *Achil. de Graff. lo. cit.* 16.

Causæ aũt priuationis in iure expressæ

ARTICVLVS XIV.

De Pœnis Corporalibus.

1 *Carceris pœna quando infligenda Clericis.*
2 *Carceratio infert grauamen irreparabile.*
3 *Carcerans Clericum iniustè, incidit in canonem, si quo suadente.*
4 *Laici possunt carcerari per iudicem Ecclesiasticum.*
5 *Laicorum opera vti potest iudex Ecclesiasticus in captiuitate Clericorum.*
6 *Verberum pœna est vsitata in Canonibus.*
7 *Tortura quando adhiberi possit.*
8 *Damnati ad triremes quando degradantur*
9 *Depositionis pœna qua sit & quando infligenda.*
10 *Degradatio quid sit & qualiter fiat.*
11 *Hæreticus degradari debet.*
12 *Celebrans non ordinatus degradari debet.*
13 *Degradatio in atrocibus delictis iudicis arbitrio infligi potest.*
14 *Exilij pœna recepta in iure Canonico.*
15 *Priuari nemo debet nisi in casibus in iure expressis.*
16 *Priuatus iure an teneatur dimittere beneficium ante iudicis declarationem.*
17 *Priuatus resignare potest appellatione pendente.*
18 *Non residens in beneficio quomodo priuari possit.*
19 *Pœnam in contractu appositam Clerici petere non possunt.*
20 *Purgatio Canonica quando indici possit.*
21 *Purgatio Canonica vix est in vsu.*
22 *Iuramentum litis decisorium quomodo deferendum.*
23 *Pœna contra blasphemos.*

1. CORPORALES pœnæ sunt. Carceris perpetui: & hæc pœna non debet infligi Clericis nisi in casibus à iure expressis. *cap. penult. & vlt. de hæret.* & non nisi in casibus in quibus de iure ciuili esset imponenda pœna mortis, eaque non simplex, sed cum aliqua qualitate atroci, vt ignis membrorum lacerationis. *Diaz in pract. cit. in cap. 129.* Et in tali pœna prouidendum est de carcere cõpetenti, & ne ex defectu necessariorum carceratus moriatur; sequuta enim morte quam arctitudo carceris, seu defectus cibi causaret, non excusaretur Iudex incarcerans ab irregularitate. *Abb. in cap. à nobis. de Apostat. Card. in Clem. 1. q. 7. de pœnit.*

Carcerari autem potest Clericus non tantum in pœnam, sed etiam causa custodiæ si sit suspectus de fuga. *cap. dilectis. de appell. cap. si Clericos. de sent excom. in 6.* Carcer tamen tum non debet esse corporis afflictiuus: & cauendum ne carceratio passim fiat, nec leui de causa, sed habita prius informatione & indicijs de suspicione fugæ, cum carceratio ipsa infamet & generet præiudicium irreparabile. *vt notat Felin. in cap. cum super de re. iud. num. 17. Iason. in l. si se non obtulit. §. condemnatum. ff. de re. iud.* 2.

ind. quin & sola accusatione opinio hominis grauatur. *Archid. in cap. tantis. 85. dist.* vbi iudex carcerans iniustè pœ-
3. nam canonis si quis suadente non effugit. *cap. si Clericos. cit Abb. in cap. cum non ab homine. in fin. de iudic. Genuen. in prax. cap. 34.*

4. Possunt autem etiam laici carcerari à iudice Ecclesiastico in criminibus Ecclesiasticis. *Clem. 1. de haret. Aufrer. de potest. Eccl. in Laic. sub principium.*

5. Et ad capturā carcerandorū, potest vti iudex Ecclesiasticus ministerio laicorū. nec tunc incurrent laici pœnam excommunicationis capiendo Clericum vel etiam percutiendo si se defendat, vel si aliter apprehendi non possit. *Host. in sum. de sent. excomm. num. 4. Ang. v. excommunicatio. 5. nu. 6. Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. à num. 40.*

6. Verberum quoque pœna est vsitata. *cap. fin. 35. dist. cap. 1. de calumn. cap. vniuersitatis de sent. excomm. Abb. ib. nu. 4.* ipsemet tamen Episcopus abstinere debet ab infligendis verberibus. *c. nō liceat. 86. dist.* Caueri etiā debet vt citra mortis periculum & membrorum læsionis verbera infligantur, & citra sanguinis effusionem. *c. in archiepiscopatu. de raptor.* si tamen casu succederet sanguinis effusio, non propterea sequeretur irregularitas, cum hæc non inducatur nisi morte vel membri abscisione causata. *Diaz loc. cit. cap. 125.*

Abstinere item debet iudex ab huiusmodi pœnis corporalibus, & nonnisi in grauissimis culpis illis vti, & facilius contra minores Clericos quam Sacerdotes, vt monet Archid. *in c. vlt. cit. 35. dist.*

7. Huc pertinet quod Clericus pro crimine torqueri potest. *Diaz loc. cit. cap. 117.* dummodo tamen prius habeantur contra ipsum magna & violenta indicia, ad minus per duos testes probata, & quod fuerit infamatus de eo crimine. *Dec. in cap. at si Clerici. num. 113. de iudic. Siman. de cathol. instit. tit. 65. nu. 14.* nā propter testimoniū vnius qui fuit particeps criminis, nemo torquendus est nisi aliquid aliud suffragetur. *Boër. decis. 319.* neque ad vnius testis bonæ famæ si reus etiam habeat adminicula integræ conuersationis: alioquin si fuerit infamatus & suspectus ad vnius testis bonæ famæ relationē torqueri posset, cum hæc faciat semiplenam probationem. *Simanc. loc. cit. num. 25.* Confessio autem extraiudicialiter facta licet regulariter in Clerico non sufficiat ad torturam. *Diaz. loc. cit. Aufrer. cit. de potest. Secul. in Eccl. Reg. 3. fall. 4.* contrariū tamen vsu seruatur, *vt refert Boss. de iudic. num. 103. Genuen. loc. cit. cap. 70. num. 17.* alias manet iudicis arbitrio quando oriatur iudicium ad torturam. *Dec. loc. sup. cit. num. 119.* Ad eandem torturā non posset adhiberi ministeriū laicorū, contrariū tamen vsu seruari dicit *Abb. in c. Vniuersitatis. cit. nu. 5. Aufrer. vbi sup. Suarez loc. sup. cit. nu. 44.*

Pœna corporalis quoque est damnatio ad triremes in Italia vsitatissima. *de qua Diaz cit. cap. 135.* Et hac damnati Clerici, si damnentur ad vitam degradantur prius: si verò ad tempus, deponūtur tantum verbaliter & vtroque casu licitè vapulantur à ministris triremium. 8.

Depositionis pœna est qua remouetur Clericus ab altaris ministerio, *de qua in c. at si Clerici. de iud. Abb. ib. nu. 7. Dec. ib. num. 45.* depositio videlicet verbalis quæ fit sine solemnitatibus vt infra, & de hac intelliguntur iura in dubio, cum loquuntur de depositione, quia est mitior. *Abb. cit. in c. ad abolendā. de hæret.* 9.

Nemo

autem audientes non solum Sacramenti pænitentiæ dignitatem contemnere, verū etiā Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumant gradū Sacerdotalē, & authoritatē absoluēdi à peccatis magno cum periculo & scandalo plurimorū. Propterea vt grauissima hæc scelera cōmittētes post hac debito supplicio puniātur, motu proprio & ex certa nostra sciētia, ac matura deliberatione, deq; Apost. potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicū conscientiæ consulere, & ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit prouidere volentes, supradictorū Predecess. nostrorū vestigijs inhærētes, hac perpetuo valitura Const. decernimus atq; statuimus, vt quicunq; non promotus ad S. Præsbyteratus Ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionē audiuisse, à iudicibus S. Inquisitionis vel locorum Ordinarijs tanquā Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abijciatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ Sæculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectēdus. &c. Dat. Romæ die 1. Decēb. 1601.

Crimen nefandū contra naturā eadem pœna degradationis & traditionis Curiæ Sæculari puniri voluit Pius V. cuius Constitut. verba refert *Nau. in man. c. 27. nu. 249.* cuius declarationem vide.

13. In delictis item atrocibus pro iudicis arbitrio pœnam hanc infligi posse tenet *Diaz loc. sup. cit.* & pluries in facto iudicatum fuisse in crimine parricidij & alijs testatur *ib. c. 27.* Nemo tamen degradari debet nisi directè accusatus & conuictus vel confessus. *latè Dec. in c. at si Clerici. sup. cit. & præsens.* contra absentem enim non proceditur ad hanc pœnam. *Innoc. in c. qualiter. 2. de accus.*

Exilij pœnæ meminit. *c. accedens. 50. dist. c. 1. de calum.* estq; hęc pœna recepta in iure Canonico. *Abb. in c. ad audientiā n. 3. de cri. fals.* eamq; ferre plurimū cōducit vbi delictū puniendū cohæret loco, & vbi loci mutatione leuaretur scādalū & occasio iterū delinquendi criminoso. *c. valet 81. dist. Abb. in c. ex literis. de homicid. Diaz loc. cit. c. 136.* exilij tamen bannū non extenditur vltra territorium iudicantis. *Felin. in c. postulasti. n. 7. de fo. comp.* vel vltra Prouinciā si Archiepiscopus banniuit, ille enim ex tota sua Prouincia bannire potest. *c. 2. de arb. c. tuarū de priu. Quarā. v. Archiepis. authoritas n. 59.* Hæc etiam pœna relaxari potest ex causa per iudicē. *Diaz lo. cit.* Potest autē bannitus priuari beneficijs quæ obtinet, præsertim si bannum fuerit perpetuum, cum non possit deseruire illis beneficijs. *Rebuff. in prax. de mod. amitt. benef. nu. 57. Paris. de resig. lib. 5. q. 6. nu. 93.* 14.

Priuationis quoq; pœna est vsitata in iudicio Eccles. priuari tamen nemo debet nisi in casibus in iure expressis. *Inn. in c. bone. de elect. Felin. in c. querelā. n. 1. & 2. de iureiur. & in c. ex parte. nu. 2. de rescrip. Dec. ib. nu. 12.* & si imponatur à lege, non intelligitur incurri ipso iure nisi lex hoc dicat expressè; in odiosis enim in dubio cōstitutio semper intelligi debet vt sit ferendæ sententiæ non latæ. *gl. in c. in pœnis. de Reg. iur. in 6. Abb. in cap. ex diligenti. nu. 6. de sim.* hancq; doctrinam esse communem & seruatam in Rot. testatur *Achil. de Graff. decis. 366.* 15.

In casibus etiā in quibus priuatur quis ipso iure, requiritur sēper sententia iudicis declaratoria, & ante ipsā nō tenetur quis dimittere beneficiū. *Felin. in c. Rodulphus. cit. nu. 38.* licet possit impetrari tale beneficiū & postmodū obtineri sententia declaratoria. *Achil. de Graff. lo. cit.* 16.

Causæ aūt priuationis in iure expressæ

præcipua sunt Crimẽ Simoniæ *c. insinuatũ. de Sim.* quod aliquando priuat etiã nõ expectata iudicis sententia vt suo loco dictum est. Concubinatus, si concubinarius monitus, & punitus primo sequestratione partis fructuum, deinde pœna suspensionis ab administratione officij, concubinam nõ dimittit. *c. sicut. c. si autẽ. de coh. cl. Cler. & mul. Conc. Trid. sess. 25. c. 14. de ref.* Periurium item punitur pœna priuationis. *c. tua nos. c. querelam. de iureiuran.* non tamen hoc intelligitur de quocunq; periurio, vel de non tenente promissum. *Felin. in cit. c. querelã. n. 7.* imò signatura non concedit priuationẽ ꝑ periurio, nisi fuerit iudiciale. *vt testatur Staph. de lit. grat. tit. de mod. priuan.*

Homicida voluntarius priuari quoq; debet beneficijs. *c. 1. & 2. de Cler. pugn.* non tamen est ipso iure priuatus, sed est priuandus iudicis sententia. *Abb. in c. cũ nostris. de conceß. præb. num. 22.* hocque communiter tenere DD. testatur Felin. *in c. inquisitionis. n. 3. de accus.* Et in tantum quidem requiritur iudicis sententia ad huiusmodi priuationem, quod licet lata fuerit sententia condemnatoria de homicidio, si in ea non fiat mentio priuationis expressã, non cẽseretur talis homicida priuatus, sed debet exprimi specialiter. *Innoc. in c. qualiter & quando. de accusat. Diaz. lo. sup. cit. c. 133.* quia nimirum præsumi posset Episcopũ voluisse cum ipso dispensare in retentione beneficij, cum in omnib. casibus quoad retentionem beneficij dispensare possit. *Staph. Diaz. locis cit. Innoc. Abb. in c. ex*

17. *literis. de Cler. non ord. min.*

Si etiam in sentẽtia exprimatur pœna priuationis & cõdemnatus appellat, durante appellatione non censetur priuatus, & si resignaret interim teneret resignatio, etiamsi beneficium iã fuisset impetratum ob priuationem. *c. ex literis. c. fin. de. exceß. prel. Ant. de Butr. conf. 43. n. 2. Crescent. decis. 6. nu. 3. de renunc.* & hoc pro indubitato practicari in Rota Rom. testatur Genuen. *lo. sup. cit. c. 65. n. 18.* & Rebuff. *lo. sup. cit. n. 52. & 64.* Paris. *de resig. lib. 3. q. 16. num. 30.* Idem dicendum etiamsi quis esset damnatus ad perpetuos carceres; sententia enim carceris perpetui non inducit priuationẽ beneficij, nisi hoc fuerit expressum in sententia; & tanto magis si ab hac sententia fuerit appellatum. *Butr. in c. dudum. 2. n. 11. de elect. Bisign. decis. 5. de renunc. Put. decis. 233. lib. 2. Paris. lo. cit.* Plus autem dicit Mohed. *decis. 150. alias 11. de præb.* quod collatio beneficij vacãtis per priuationem facta antequã sententia priuationis transisset in rem iudicatam, est nulla; si nimirum fiat intra terminum iuris ad appellandum, etiamsi postmodum non appellaretur ab huiusmodi sententia.

Vltra priuationem autem, homicida puniendus est pœna depositionis verbalis & detrusionis in Monasterio ad quinquennium vel septennium *c. cum non ab homine. de iudic. c. sicut dignũ. §. vlt iun. gl. v. cõsilium. de homicid. c. tua. de pœnis.* vel alias secundum enormitatem facti, & scandali procedere debet Iudex, *vt in superioribus dictum est.*

Priuari demum debet non residens, & se absentans à beneficio requirente residentiam vltra tempus licitum. Priuationem tamen debet præcedere monitio, & deinde pœna censurarum, deinde subtractionis fructuum, ita quod post quẽlibet terminũ pœnæ, expectatur absens ad minus per sex menses. *c. quoniam frequenter. vt lit. non contest.* & demum si pertinaciter adhuc se absentauerit priuandus est. *Conc. Trid. sess. 23. c. 1. de ref.* Et quidem debet citari absens personaliter si scitur vbi sit; si autem nescitur vbi 18.

sit

fit, vel de facili conueniri nō poteſt, poteſt citari in ſua Eccleſia ter ſucceſsiuè in quolibet gradu pœnæ. *gl in c. quoniā. cit. v. Canonibus. Abb. conſ. 67. lib. 1. Feli. in c. conſuluit. n. 13. de off. deleg.* neq; teneret ſententia qua priuaretur non reſidens non præmiſſa trina citatione. *Abb. lo. cit.* vel non ſeruata forma Concilij. *lo. cit.* ſi videlicet non reſidens nō fuerit primo ſequeſtratione fructuum, cenſuris, alijſq; iuris medijs ibi expreſsis antequam priuaretur, pro non reſidētia punitus, vt fuiſſe decifum in Rot. *coram Seraphino die 5. Decemb. 1567. in vna Salamātinen. refert Genu. lo. ſup. cit. c. 112.*

De pœnis pecuniarijs habes textum. *c. ſtatuimus. 16. q. 1. iun. gl. v. biennium. c. venerabilibus. §. denique. de ſent. excom. in 6. Conc. Trid. ſ. ſſ. 25. c. 3. de ref.* & quid de eis ſentiendum conſule Felin. *in cap. irrefragabilis. nu. 6. de off. ord.* Pius quoq; V. Conſt. ſua. *incip. ad abolēdum.* ſupra alia occaſione à nobis relata, pro diuerſis criminibus, præſertim pro blaſphemijs ibi expreſsis ordinauit exigi pœnas pecuniarias, *vt videre licet in ea. Cōſt.*

Pœna autem pecuniaria quæ vulgo ſolet apponi in contractibus, licet de iure exigi poſsit, *vt Felin. in c. 1. de conſtit. nu. 43.* de conſuetudine tamen non exigitur, niſi quatenus concurrit intereſſe. *arg. tex. c. tuam. iun. gl. fin. de pœnis. Auchar. in c. peccatum. de reg. iur. in 6. Nau. in man. c. 23. n. 68.* & ſi apponeretur pro euentu damni, damno non probato, non haberet locum. *Dec. conſ. 53. num. 10. & conſ. 138. nu. 7. & conſ. 151. nu. 22. Iaſ. conſ. 9. nu. 8. vol. 1.* neque incurritur ſolo temporis lapſu ſine interpellatione. *Veral. decif. 233.* vbi etiam deducit Epiſcopum & Clericum non poſſe petere pœnam in contractu appoſitam, *ad quod allegat Ioan. Rim. conſ. 253. lib 2.*

20. Loco pœnæ ſuccedit quoq; purgatio Canonica, eſt enim iuramentum oneris. *Abb. in c. 1. n. 4. de purg. Can.* & imponitur, cum crimē de quo orta eſt infamia, non poteſt probari per teſtes, neque per alia documenta; alias ſi poſſet probari per teſtes, ſeu aliquo alio modo, non eſſet iudicāda purgatio. *c. nos inter. tit. cit. Abb. ib. n. 1.* nec imponitur quando adeſt accuſator, ſed tantum quā lo Iudex procedit ex officio ſuo, ſeu ad inſtantiam ſui Fiſcalis. *Abb. lo. cit.* accuſatore autē apparente, purgatio nō imponitur, ſed abſoluitur ſimpliciter reus actore nō probante. *Rot. decif. 773. p. 1. diuerſ.* Imponitur quandoq; cum pluribus compurgatoribus iuxta iudicis arbitrium, eſt enim arbitrarium iudici etiam indicere ipſam purgationem. *cit. Abb. in c. iuramentum. §. ſane. nu. 5. de iureiuran.* & cōpurgatores ſufficit quod iurent de credulitate. *cap. quoties. iun. gl. fin. de purg. Can. Abb. ib. nu. 2. Hoſt. lo. ſup. cit.* quem vide quales eſſe debeant cōpurgatores. Deficiens etiam in tali purgatione, habetur pro conuicto. *Hoſt. lo. cit. Abb. in c. cum P. eo. tit. Felin. in c. accedens. de accuſat.* & eſt cōmunis ſententia. *vt Summiſtæ, Ang. Sylu. v. purgatio.* quos etiam conſule, quomodo poſsit quis accuſari de crimine ſuper quo ſe purgauit. Sed eſt in rariſsimo nunc vſu hæc purgatio, & nonniſi ex magna cauſa adhibenda. *authores cit. Diaz. lo. ſup. cit. c. 150. & 151.*

Simile autem eſt huic iuramentum litis deciſorium, quod Iudex quandoq; deferre poteſt in ſublimentum probationum, vel etiam pars parti, & ſi deferatur tenetur pars illud acceptare vel referre offerenti. *l. manifeſtæ. ff. de iureiuran.* dummodo tamen à iudice approbetur, alioquin non teneretur illud pars acceptare aut referre. *Bart. in l. manifeſt. cit & in l. generaliter. C. de reb. cred. & iureiuran. Abb. in c. fin. nu. 4. & ſequenti-*

bus de testib. quem consule quomodo possit recedi à iuramento tali post probationes nouiter repertas, & quomodo possit agi pro periurio ex tali iuramento. *vide Marant. de ord. iudic. par. 2. art. 9.*

ARTICVLVS XV.

De Appellationibus.

1 *Appellationis in admissione apud Iudicem ad quem quæ seruanda.*
2 *Iudex à quo potest procedere in causa, si Iudex ad quem admittit appellationem iuris ordine non seruato.*
3 *Sententia definitiua ab interlocutoria quomodo differat.*
4 *A sententia carceris appellari potest quoad effectum deuolutiuum.*
5 *Iudex non terminans causam intra biennium quando amittat iurisdictionem.*
6 *Decretum S. Cong. Conc. de admittendis appellationibus.*
7 *Appellari non potest in notorijs.*
8 *Appellatio non concedenda in rebus parui momenti.*
9 *In appellatione quando sit exprimenda causa.*
10 *Appellatio in quanto tempore interponenda.*
11 *Appellans Apostolos petere tenetur.*
12 *Iudex qualem terminum præfigere possit appellanti.*
13 *Appellatio extraiudicialis deuoluit causam ad superiorem.*
14 *Sequestrum quando sit concedendum.*

Diffusam appellationum materiam de qua copiosissimi extant variorũ tractatus, pro nostro more in ijs tantum quæ circa eas recenter, & maxime post Conc. Trid. fuerant innouata breuiter attingemus.

1 Vnde primo cit. Conc. *sess. 22. c. 7. de ref.* ordinauit, vt ab omnibus Legatis Nuncijs S. Sedis Apost. Metropolitanis, alijsq; superioribus Iudicibus Const. Innoc. IV. relata *in c. Romana. de appell. in 6.* in admittendis appellationibus seruetur. In illa autem Const. ordinatur, vt Archiepiscopus appellationẽ ab interlocutoria, si in ea causa legitima non exprimitur non admittat: cum appellationem admittit, antequam cognoscatur partibus citatis num fuerit bene appellatum vel non, iudicẽ à quo ne inhibeat quo minus procedere possit in eadem causa, nisi obijciatur appellationẽ fuisse interpositam à definitiua in casibus iure prohibitis, tunc enim inhibere posset, ne sẽtẽtia exequutioni mandetur, antequã de appellatione cognoscat: Itẽ ne vindicet sibi iurisdictionem in personas non appellantes, nec in appellãtes, nisi quoad causam pro qua appellatur; Censuras in aliquem appellantium latas ne reuocet, nisi partibus vocatis, & appellantẽ ab interlocutoria facta cognitione super re appellata, in reliquo remittat ad Iudicem à quo.

2 Quod si non seruarentur isti termini, videretur quod Iudex à quo non teneretur obedire, & inhibitione nõ obstãte pro-

procedere ad vlteriora. *ad not. gl. in eo.c. Romana.v. citent.* & quia Conc. *lo. cit.* annullat ipso facto inhibitiones & processus aliter factos. *vt etiam notat Quarã.v. Archiepiscopi authoritas. n.20.*

3. Idem Conc. Trid. *seß. 24. c. 20. de ref.* prohibet appellationes admitti, nisi à definitiua sententia, vel ab habente vim definitiuæ, vel ab interlocutoria grauamẽ irreparabile continente. Quæ aũt sit differẽtia inter has sentẽtias, tradit Host. *in sum. de re. iud. n. 2. Felin. in rub. eo. tit.* Nimirũ quod definitiua est quæ decidit negotium principale in iudiciũ deductũ. Vim definitiuæ habens est, quæ definit vnum articulum causæ substantialẽ, vel etiam totũ negotium perimit, licet per indirectum, vt si quis repellatur ab agẽdo per aliquam exceptionem. Interloquutoria verò pura est, omnis alia pronunciatio Iudicis super incidẽtibus ante definitiuam. Grauamen demum irreparabile est omnis actus irretractabilis, & quo mandato executioni, pars grauata amplius non subleuaretur appellatione à definitiua, vel non sine difficultate & præiudicio subleuaretur; vt est carceratio, tortura, excõmunicatio, suspensio, interdictum, quia hæ trahunt secum executionem. *c. pastoralis. §. verum. de appell.* vel earum denũciatio, præsertim si post denunciationem aliqua hæc censura fortior redderetur, vt si reseruaretur Papæ postquam fuerit denunciata. *Abb. in c. sup. eo. 2. n. 3. de appell. Franch. ib. & in c. pastoralis. §. verum. ib. Duen. Reg. 52.* vbi videri possunt 14. singulares casus in quib. ab interlocutoria appellare licet. *Rebuff. in concor. tit. de fru. appell.* Et quoad carcerationem declaratũ fuisse à S. Cong. Con. quæ declaratio refertur apud Quaran. *lo. sup. cit. in addit. sub finem his verbis.*

4. An quod decreto Sacri Conc. Trid. *seß. 13. c. 1. de ref.* & alia *seß. 24. c. 20. de ref.* dicitur de grauamine quod per appellationem à definitiua reparari non potest, intelligi poßit & debeat de grauamine indebitæ incarcerationis.

S. D N. audita relatione Congregationis Concilij, declarauit ita esse intelligẽdum, & ideo ab huiusmodi grauamine appellari posse, & ordinarium teneri huic appellationi deferre, & teneri processum trãsferre ad Iudicem appellationis: interim tamen reo manente in carceribus, donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit.

Idem Conc. *seß. 23. c. 1. de ref.* ordinat ne vlla appellatio vel inhibitio superioris, impedire poßit ordinarium quo minus suam sententiam circa residentiam curati latam exequatur.

Seß. verò 13. c. 1. & seß. 24. c. 10. de ref. similiter vult ne in causis visitationis, correctionis morũ & criminalibus exequutio sẽtẽtiæ appellatione suspẽdatur.

Eadem seß. 13. cap. 2. de ref. statuitur vt causæ ad Rom. Curiam per appellationem deuolutæ committantur in partib. Archiepiscopo, seu eius Vicario, siue ex causa alteri viciniori Episcopo, seu eius Vicario & non inferiori.

Seß 25. c. 13. de Regul. decreuit, vt causæ præcedentiæ remota omni appellatione terminentur.

Eadem seß. c. 14. de ref. ordinatur vt contra concubinarios Ordinarius procedere poßit, appellatione nõ obstante.

Seß. 24. c. 20. de ref. ordinatur vt omnes causæ saltem infra biennium à die motæ litis terminentur, nec auocari 5. poßint per appellationes antea nisi à definitiua interpositas; lapso autem biennio, quod partes poßint adire Iudices superiores, & coram eis terminare causas inceptas. Dummodo tamẽ steterit per Iudicem quominus terminauerit

causam aliquam intra biennium; secus enim si non stetit per ipsum, vt si non potuerit expedire tanto tempore processum ob qualitatem causæ, vel ob cauillationem partium, *per notata apud Abb.in c.venerabilis.n.10.de iudic.* & ita censuisse S. Cong. Conc. testatur Quarant.*lo.sup.cit.* & Gen.*in prax.c.88.n.5.*

Circa eandem appellationum materiam, decreuit quoque S. Episcoporum Congregatio, ea quæ sequuntur *in ann. 1600.* relatata apud Quarant. & Genuen. *locis cit. huiusmodi tenore verborum.*

Ad tollendas ambiguitates & controuersias iurisdictionales quæ inter appellationum & prioris instantiæ iudices non sine partium dispendio, cursusq; iustitiæ impedimento, & sæpè cum scandalo oriuntur, S. Congr. causis Episcoporum præposita facta prius relatione S.D.N.Clem. Papæ VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato viua vocis oraculo desuper habito, in hunc qui sequitur modum, ab omnibus ad quos spectat in posterum seruari debere mandauit, & mandat.

5. *Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, aut Patriarchæ, Suffraganeos eorūq; subditos non iudicent, nisi in casibus à iure expreßis.*

6. *Iidem & alij quiuis Superiores etiam Nuncij vel Legati de latere specificam facultatem maiorem non habentes causas in Curijs Ordinariorum vel aliorum inferiorum iudicum pendentes ad se non aduocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur: tuncq; appellantes ab inferiorum iurisdictionibus quoad alias causas eximi non poßint.*

Appellationes nunquam recipiantur nisi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, constiterit appellationem à sententia definitiua vel habente vim definitiuæ, aut à grauamine quod per definitiuam reparari non poßit in casibus à iure non prohibitis per legitimam personam, & intra debita tempora fuisse interpositam ac prosequutam.

Dum causæ coram inferioribus iudicibus pendent ante definitiuam sententiam vel vim definitiuæ habentem, de grauamine illato superiores cognoscere non valeant, licet citra præiudicium cursus causarum se id facere contestentur, nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare vt ipsis copia processus transmittatur etiam expensis appellantis.

Inhibitiones post appellationem vt præmittitur receptam, non concedantur nisi cum insertione tenoris sententiæ aut decreti definitiui, aut vim definitiui habentis, vel damnum per definitiuam irreparabile continentis; alias inhibitiones & processus, & inde sequuta quæcunq; sint ipso iure nulla, eisq; impunè non parere liceat.

Si appellans afferat sententiæ aut appellationis exemplū culpa iudicis, à quo vel actuarij haberi non posse, non ideo recipienda erit appellatio aut aliqua inhibitio concedenda, sed eis tantum ad quas pertinet iniungi poterit, vt soluta condigna mercede actorum exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur.

Caueat tamen iudex à quo, ne si verè appellatum fuerit in casu appellabili, interim aliquod in præiudicium appellantis attentet; & si per actum publicum

blicum aut per testium depositiones constiterit, acta denegari appellanti, iudex appellationis mandato tradēdi acta possit adÿcere, ne interim aliquid noui contra appellantem attentetur.

A sententia autem definitiua contra verum contumacem prolata appellatio non recipiatur, nec inhibitio aut alia quauis prouisio, quamdiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur.

Ab executione decretorum Sac. Conc. Trid aut Visitationis Apostolicæ, appellationes à Metropolitanis non recipiantur, neq; etiam quando Episcopi virtute eiusdem Sac. Concil Trid procedunt vti Sedis Apostolicæ Delegati in causis quæ sub eorum iurisdictione Ordinaria non comprehenduntur; salua tamen in hoc casu Legatorum & Nunciorum Apostolicorum authoritate.

In causis verò Visitationis Ordinariorum aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantum appellationes admittantur; nisi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum Visitator citata parte & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit. Etiam quoad effectum suspensiuum.

Cum à grauamine quod per definitiuā reparari nequit, vt indebita incarcerationis, vel torturæ, aut excōmunicationis etiam comminatæ appellatur, non nisi visis actis ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur aut inhibitio vel prouisio aliqua concedatur.

Causa appellationis pendente, appellans in eodē quo reperitur carcere permanebit quoad iudex ad quem appellatum est, visis actis & causa cognita aliter decreuerit. & tunc si à iudicis ad quem decreto vim definitiuæ habente fuerit appellatum, is nihil mandare, aut pro sui decreti exequutione atte[illegible] poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia processuum primæ instantiæ ad iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa & suspicio incidat, quæ iudicialiter obÿciatur, & tunc terminata causa, remittenda sunt ad ordinarium vt in suo archiuio conseruentur.

Censura Ecclesiastica contra appellātem prolata relaxari aut nulla declarari per Iudicem appellationis non possit, nisi auditis partibus, & causa cognita; tūcque si constiterit eam iustam esse ad iudicem qui excommunicauit appellans remittendus est, vt ab ipso iuxta Sacros Canones beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitamq; emendationem præstiterit, obtineat: si verò iniustam esse clarè appareat, superior absolutionem impendat. Si autem dubitatur, honestius est vt ad excommunicatorem intra breuem aliquem competentem terminum eidem præfigendum absoluendus remittatur, licet etiam superior hoc casu id ipsum per se præstare iure possit.

Absolutio ad cautelam non nisi parte citata & visis actis cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata vel à iure si occurrat dubium facti, vel probabile dubiū iuris concedenda erit, tumq; ad tempus breue cū recedentia, & præstita per excommunicatum cautione de stando iuri, & parendo

rendo mandatis Ecclesia tantum: & si iuxta formam à iure praescriptam apparebit aliquem ob manifestam offensam excommunicatum fuisse, debitam etiam satisfactionem praestare. Si verò ob contumaciam manifestam, expensas quoq; reficere, ac insuper cauere de iudicio sisti coram excommunicatore quis teneatur, priusquã ad cautelam absoluatur. Romae in Sacra Congregatione die 16. Octobr. 1600.

Alex. Card. Florent.

Hieron. Agutius Secret.

7. Vltra praemissa autem circa appellationis materiam notari potest vtiliter, appellationem non esse concedendam in notorio manifesto ex ipsa facti euidentia, vt si quis fuerit conuictus & confessus, nec confessio fuerit excusata, *cap. cum speciali. §. porro. de appell.* Idq; tam in ciuilibus, quam in criminalibus. *Abb. in §. cit. num. 5. Dec. in cap. at si Clerici. de iudic.* & procedit hoc quandoque propter confessionem alterius, vt si haeres conueniatur ex confessione defuncti. *Vestr. lib. 7. cap. 3. num. 17.*

Ex eadem fere ratione non conceditur quoque appellatio cum quis obligauit se apud acta ipsius iudicis, vel obligatione Camerali, habetur enim pro manifesto. *Vest. loc. cit.*

8. Seruat quoque Curiae Rom. stylus vsitatus, vt non deferatur appellationi in rebus parui momenti, vt si pro summa non maiori decem ducatorum agatur. *Vestr. loc. cit.* & quae dicenda sit causa parui momenti, videri potest Abb. *in c. de appellationibus. num. 5. de appell.* vbi dicit causam parui momenti esse, quando sumptus litis maiores sunt quam ipsa causa.

Notandum item quod in appellatione à dfienitiua vel definitiuae vim habente nulla causa est exprimenda, quia ius ipsum concedit appellare, nisi in casu quo de iure est prohibita appellatio à definitiua, nam tum si appellatur, debet exprimi necessario causa. *Abb. lo. sup. cit.* 9. in appellatione verò ab interlocutoria, necessario causa exprimi debet, aliter esset appellatio nulla causa autem exprimitur, vt Iudex causa considerata possit si velit reuocare sententiam suam à qua appellatur, potest enim reuocare interlocutoriam. *cap. cum cessante. de appell.*

Appellans item si intra decem dies à prolatione sententiae computandos non appellat in scripto, appellatio censetur deserta. *cap. 1. de appell. in 6. Rot. decis. 385. in no. Maran. p. 6. de appell. num. 202.* nisi grauamen esset permanens & habens causam continuam, vt est carceratio, vel nisi iusta excusaret ignorantia. Potest etiam appellari sine scripto, si fiat in continenti, & à sententia definitiua. *Franch. in c. vt debitus. de appell. Achil. de Graff. decis. 228. alias. 2. de appell. Veral. decis. 36. p. 1.* Alius autem terminus dierum triginta ad petendum Apostolos, non appellanti, sed Iudici concessus est à iure, vt interim deliberare possit an debeat deferre appellationi. Illo tamen durante debet appellans petere Apostolos ter seu vno contextu pro primo, secundo, & tertio. *Clem. quamuis. de appell.* seu etiam in ipsa schedula appellationis apponi potest nota petitionis Apostol. & si Iudex assignauerit terminum ad redeundum pro Apostolis, semel redire sufficeret pro petendo responso super Apostolis, & si non datur, non amplius redeundum. *Vest. loc. sup. cit. à num. 35.* non petens autem Apostolos, censetur deserere appellatio-

pellationem, nam Apostoli sunt de substantia appellationis. *cap. ab eo. de appell. in 6. Rot. decis. 366. in no.* vnde & signatura Iust. non censuit dare commissiones pendente termino petendi Apostolos; nisi in appellatione à definitiua. *Rot. decis. 733. in antiq.* in ea enim non multũ curatur de Apostolis Iudicis, quia lex ipsa defert appellationi. *Vestr. lo. cit. num. 37. in fin.* vel semper præsumuntur reuerentiales de stylo Palatij, licet petens non redierit pro eis in termino assignato. *Veral. decis. 157. p. 1. & decis. 115. p. 2.* Et de Apostolorum quadruplici differentia videri potest. *Abb. in cap. bona memoriæ. num. 9. de appell.* ille autem est potissimus effectus distinctionis istius, quod Iudex à quo cum dat Apostolos reuerentiales vel remissorios seu defert appellationi, abdicat à se omnem iurisdictionem, & Iudex ad quem cognoscere potest de tota causa & non de solo articulo appellationis. *c. cum appellationibus. de appell. in 6. Mohed. decis. 321. alias 10. de appell.* nisi pars opponat. *Rot. decis. 774. p. 1. diuers.* si autem dederit Apostolos refutatorios cognito de appellatione Iudex ad quem, remittere debet causam in reliquo ad Iudicem ad quem. *cap. cum appellationibus cit. Gem. Ioan. Andr. 16.*

12. Tempus prosequendæ appellationis annus est præfinitus à iure, & ex causa biennium. *cap. cum sit Romana. cap. personas de appell.* Potest tamen Iudex à quo præfigere breuiorem terminum appellanti, intra quem appellationem suã prosequatur & doceat de prosequutione facta. *c. ad aures lo. cit.* sed non potest assignare terminũ intra quẽ appellatio finiatur, quia esset imponere legem superiori. *c. ex insinuatione. lo. cit. de appell. Abb. ibid. nu. 2. Franch. in c. personas cit.*

Non solum autem per appellationem ordinariam sed etiam per extraordinariam deuoluitur causa ad superiorem Iudicem, de qua appellatione extraordinaria videri potest. *cap. 1. de elect. in 6. & cap. cordi. c. concertationi. de appell. ib. in 6. Abb. in cap. bona memoriæ. à num. 7. eod. tit.* vbi plures differentias inter hanc & ordinariã adducit, & quomodo sit facienda habetur. *in c. vt circa. de elect. in 6. cit. & in Clem. causam. eod. tit. Franc. Archid. in cit. c. vt circa Card. Imo. Vit alia. in Cle. Cõst. de elect. Rot. decis. 468. p. 1. diuers.* Quomodo etiã possit adiri superior per viam querelæ, videri possunt *DD. in c. 1. de sent. excom. in 6. gl. in c. ad reprimendã. v. suspendatur. de off. ord. Abb. ib. à n. 7 ad 13.* Regulariter autẽ Archiepiscopus non potest adiri per viam querelæ nisi in casu excommunicationis prolatæ, *vt cit. c. 1. de sent. excom. in 6. & per DD. ib.* 13.

Notandum item quod Iudex ad quem in concernentibus ordinem procedendi in causis, tenere debet vsum sui tribunalis. *Dec. in cap. Ecclesia. S. M. num. 44. de Constit. Iason. in l. cunctos populos. cap. de sum. Trin.* & tenuisse Rot. *in vna Roman. vineæ.* coram Augustino. *in an. 1548.* testatur Achil. de Grass. *decis. 238.* Quod ad merita autem causæ, & modum decidendi, sequi debet vsum statutorũ loci in quo lata est sententia. *gl. in cap. licet. canon. v. decreto. de elect. in 6. Innoc. in Rub. de consuet. Abb. in cap. quod Clericis. num. 27. de fo. comp. Felin. cit. cap. Ecclesia. S. M. num. 19. & in cap. super his. num. 13. de accusat. Rot. decis. 330. p. 2. diuers.*

Finaliter sciendum quod quando appellatur à sententia contra possessorem lata, sequestrari possunt res tam mobiles quã immobiles de quibus agitur si teneatur de distractione seu de dilapidatione. *c. 2. de sequestr. iun. gl. v. sequestrari.* 14.

 quæ

quæ colligit causas sequestrationis, & *latius Abb. & alij ib.* Specialiter autem in beneficialibus de sequestris ordinatum est, vt si à prima sententia in Rom. Curia lata contra detentorem, nisi sit triennalis possessor, appellatur, etiam Ordinarius possit sequestrare huiusmodi beneficium. Qui casus est singularis quo inferior potest se intromittere in causa ad Rom. Curiam deuoluta. *ad hoc Clem. vn. de sequestr. Cassad. decis. 5. num. 3. eo. tit.* si nimirum feratur sententia contra professorem, vt pro eo què petit sequestrum: si autem pro possessore fuerit sententiatum, deneganda esset sequestratio. *gl. in cit. Clem. vn. v. contra possessorem. Vestr. lo. sup. cit. cap. 2. num. 6.* Si etiam Iudex Rom. Curiæ seu superior præuenerit in decernendo sequestro, inferior amplius illud decernere non potest. *Marant. par. 6. de appell. num. 177.*

DE IVRISDICTIONE EPISCOPI VOLVNTARIA

CAPVT V.

De Collatione beneficiorum.

VLtimo demum loco consideranda nobis venit potestas Episcopi iurisdictionis voluntariæ, ad quam reducemus bona, fructus, prouentus, qui Episcopo ratione officij & dignitatis debetur, ab eoq; disponi possunt. Et primo quidem de potestate ipsius in beneficijs conferendis videbimus, hæc enim est iurisdictionis voluntariæ. vnde *gl. in c. nouit. verb. terminos. de potest. leg.* recenset beneficiorum collationē inter ea quę sunt voluntariæ iurisdictionis, & quæ extra proprium territorium Episcopus seu Ordinarius exercere potest. *hoc idē docet Innoc. in c. quia diuersitatem. de cōcess. prab. in fine. Abb. in c. cit. nouit. de potest. leg. & in c. accepta. n. 8. de restit. spol. Rot. in antiquorib. per Bisign. de off. Vic. decis. 5. Selua. in tract. de benef. p. 3. q. 40. Couar. lib. 3. var. res. c. 20. nu. 8. Rebuff. in prax. benef. de form. Vic. Archiep. n. 227.* Et eadem collatio beneficiorū inter fructus Episcopo debitos computatur. *c. his. qui. c. cum olim. nun. gl. v. capitulo. de maior. & obed. Abb. in c. 2. nu. 6. ne sed. vac. Mohed. decis. 310. alias 29. de prab. nu. 2. Staphil. de expectat. verb. intra formas. n. 50.* Vnde etiā hæc potestas in beneficijs conferendis censetur singularis, nec intelligitur cōcessa concessione generali, nisi expressē concedatur. *c. fin. de off. Vic. in 6. Paris. de resig. lib. 7. q. 21. num. 8.*

ARTICVLVS I.

Quæ beneficia conferre non possit Episcopus.

1 *EPiscopus habet fundatā intentionem super collatione beneficiorū sua Diœcesis.*
2 *Papa reseruare sibi potest beneficiorum collationem.*
3 *Reseruationes regularum Canc. expirant morte Papa.*

4 Re-

4 *Reseruationes Reg. Canc. quæ sint.*
5 *Beneficia vacantia propter hæresim, sunt Papæ reseruata.*
6 *Beneficia Simoniacorum sunt Papæ reseruata.*
7 *Beneficia collata contra formam Conc. Trid. sunt reseruata Papæ.*
8 *Beneficia quæ dicuntur affecta.*
9 *Beneficium litigiosum quomodo prouideri debeat.*
10 *Beneficia in Curia vacantia sunt Papæ reseruata.*
11 *Papa derogare potest iuri patronatus Laicorum.*
12 *Iuripatronatus Principum nunquam derogatur.*
13 *Papa potest prævenire Ordinarium in collatione beneficiorum.*
14 *Beneficia quomodo deuoluantur ad collationem Papæ, propter negligentiam Ordinariorum collatorum.*
15 *Beneficia vacantia per execrabilem quando possint conferri per Ordinarium.*
16 *Beneficium Iurispatronatus si conferat Episcopus collatio est nulla.*
17 *Beneficium Iurispatronatus potest resignari sine consensu patroni.*
18 *Patroni consensus requiritur in permutatione beneficij patronati, vnione, commenda, pensionis impositione.*
19 *Patrono quæ debeantur in Ecclesia patronata.*
20 *Patronus non potest præsentare instituendum alteri quam Ordinario.*
21 *Iuspatronatus quomodo acquiratur.*
22 *Iuspatronatus quomodo probandum.*
23 *Possessorium non requirit altiorem indaginem.*
24 *Scriptura authentica quæ dicatur.*
25 *Episcopi literis quando credatur.*
26 *Libri Notariorum an probent.*
27 *Libri Chronicorum an probent.*
28 *Libri censurales an probent.*
29 *Consuetudo dat fidem scripturæ non authenticæ.*
30 *Fundatione probata censetur probatum Iuspatronatus.*
31 *Iuspatronatus quomodo quæratur ex dotatione vel constructione.*
32 *Præscriptio quæ sit vtilis in quærendo Iurepatronatus.*
33 *Iuspatronatus Magnatum præsumitur ex vsurpatione.*
34 *Patroni inter se facilius possunt probare Iuspat.*
35 *Iuspatronatus quomodo deuoluatur ad successores.*
36 *Iurispatronatus donatio sine consensu Episcopi, an sit valida.*
37 *Iuspatronatus vendi non potest.*
38 *Iuspatronatus transit cum vtili dominio.*
39 *Iuspatronatus quibus ex causis committitur.*
40 *Iuripatronatus an aliquando derogari possit.*
41 *Legatus vel Nuncius an possint conferre beneficia.*
42 *Prælati inferiores vel Capitula possunt habere ius conferendi beneficia.*

OMnium itaq; beneficiorum Ecclesiasticorum collatio & institutio spectat ad Epis. in sua Diœcesi. *c. nullus omnino. 16. q. 7. c. conquerente. de off. ord. c. ex frequentibus. de instit. Innoc. in c. postulasti. de Iurepatr. Felin. in c. cum vera-*

nerabilis.nu. 31. de excep. Abb. in c. Abbatem.nu. 1. de rescrip. Dec. cons. 117. Staph. de lit. grat. in proœm. Mandos. in Reg. 14. Canc. q. 2. nu. 2. & habet fundatam intentionem in iure communi super collatione beneficiorum Episcopus in sua Diœcesi *c. regenda. 10. q. 1. Mohed. decis. 136. alias 9. de restit. spol.*

Limitatur tamen huiusmodi potestas ipsius primo reseruationibus Papæ, qui cum sit Ordinarius Ordinariorum, & illi soli sit data plenitudo potestatis in Ecclesia. *c. qui se scit. 2. q. 6.* licet hanc potestatem in Episcopos trãstulerit, penes ipsum tamen maior remansit. *c. dudum. de preb. in 6.* & potestati Episcoporum prædictæ derogare, collationesq; beneficiorũ ad seipsum reuocare & aliqua reseruare sibi potest. *c. præsẽti. c. licet lo. cit. in 6. gl. singularis. v. reseruamus. in extrau. execrabilis Ioan. 22. de preb.*

2. Vnde Papæ reseruantur beneficia per extrauag. *execrabilis. cit.* & extrauag. *ad regimen. eo. tit. comm. & cap. licet. cap. præsenti. cit.* Quas tamen reseruationes sublatas postmodum fuisse vult Rebuff *in prax. tit. de reseruat. n. 38. Zecchus de benef. c. 5. nu. 5.* Sed quidquid sit de istis, successerunt earum loco reseruationes Regularum Cancellariæ, quas quilibet Summus Pontifex immediate post suam creationem ordinare solet; quæ tamen expirant morte ipsius, *vt notat Gomez. in proœm. Reg. Canc. quæst. 1. num. 2. Put. decis. 92. lib. 2.* hancque opinionem esse communem & praxi vsitata receptam testatur Paris. *de resig. lib. 11. quæst. 2. nu. 31.* Iterum autem reassumuntur à successore, & denouo publicantur Pauli R. P. V. feliciter moderni Reg. Canc. reseruationes beneficiorum concernentes sunt, *vt sequuntur.*

3.

4.

Reseruationes generales & speciales.

In primis fecit easdem reseruationes quæ in constit. fel. rec. Benedicti Papæ XII. quæ incipit. Ad regimen. continentur & illa innouauit, ac locum habere voluit, etiam si Officiales in eadem constit. expressi Apostolicæ Sedis Officiales ante obitum eorũ esse desierint, quoad beneficia quæ tempore quo Officiales erant, obtinebant. Declarãs nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis Officiales, qui ratione officiorum suorum huiusmodi eiusdem Sedis Notarij erant, etiam dimissis ipsis officijs, & quandocunq; assecuti fuerint, sub huiusmodi reseruationibus comprehendi. Ac reseruauit beneficia quæ per cõstitutionem Ioannis XXII. quæ incipit. Execrabilis, vacant, vel vacare contigerit. Et ea etiam beneficia omnia de quibus ordinarij & alij collatores, contra Conc. Trid. Decreta disposuerunt, & disponent in futurum.

Reseruatio Cathedralium Ecclesiarum & Monasteriorum, ac tempore vacatio. Episcopatuum vacaturorum beneficiorum.

Item reseruauit generaliter omnes Ecclesias, Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales. Episcopales, nec non omnia Monasteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi existimatione exceden. Et voluit quod excessus huiusmodi in literis exprimatur. Ac etiam reseruauit dignitates & beneficia omnia ad collationem, præsentationem, electionem, & quamcunque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, nec non Abbatum & aliorum quorumcunque collatorum & collatricum Sæcularium & Regularium quomodolibet, non tamen ad collationem cum alio vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionẽ pertinentia, quæ post illorum obitum, aut Ecclesiarum seu Monasteriorum, vel aliarum dignitatum suarum dimissionem, seu amis-

amißionẽ, vel priuationem, vsq; ad promotionem successorum ad easdem Ecclesias, aut Monasteria, vel dignitates Apostolica authoritate factã dam, & adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem, quomodocunq; vacant, & vacabunt in futurum.

Reseruatio dignitatum, nec non suorum & S. R. E. Cardinalium familarium beneficiorum.

Item reseruauit generaliter dispositioni suæ omnes dignitates maiores post Pontificiales in Cathedralibus, etiã Metropolitanis & Patriarchalibus, nec non valorem decem florenorum auri communi extimatione exceden. principales in Collegiatis Ecclesiis. Reseruauit etiam Prioratus, Præposituras, Præpositatus, ac alias dignitates conuentuales & præceptorias generales ordinum quorumcunq; sed non militiarum: Ac quæcunq; beneficia quæ sui etiam dum Cardinalatus fungebatur honore existentes, ac S.R.E. viuentium nunc, & qui erunt suo tempore Cardinalium familiares continui commensales obtinent, & in posterum obtinebunt, eorũ familiaritate durante; ac in quibus seu ad quæ ius eis competit, aut cõpetierit, etiãsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem vel alias recesserint. Declarãs dignitates quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis post Pontificales non maiores existunt, & quæ ex Apost. Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quouis modo in Collegiatis Ecclesiis principalem præeminentiam habere noscuntur, sub reseruatione prædicta comprehendi debere.

Reseruatio Beneficiorum Collectorum & Subcollectorum.

Item reseruauit generaliter omnia beneficia Ecclesiastica quarumcunq; collectorum & vnicorum in quocunque ciuitate vel Diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint, subcollectorum fructuum & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum; illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio obtinebunt, & in quibus seu ad quæ ius tunc eis competebat.

Reseruatio Beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

Item reseruauit omnia & singula beneficia Ecclesiastica quorumcunq; Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur eam sequendo decedere contigerit in quouis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.

Reseruatio Beneficiorum, Cubiculariorum & Cursorum.

Item reseruauit generaliter idem D. N. Papa disppositioni suæ omnia beneficia Cubiculariorum, & Cursorum suorum.

Reseruatio Beneficiorum Ecclesiarum S. Ioan. Lateranen. & S. Petri ac B. Maioris de vrbe & beneficiorum titulorum Cardin. à Curia absentium.

Itẽ reseruauit dispositioni suæ generaliter quæcunq; Canonicatus & Præbendas ac dignitates, personatus, & officia in S. Ioannis Lateranen. & Principis Apo-

Apostolorum, ac Beata Maria Maioris de vrbe Ecclesiis. Nec non ad collationem, prouisionem & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem S. R. E. Cardinalium à Rom. Curia absentium ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum & Diaconiarum spectantia, quamdiu absentia sua durauerit, Canonicatus & prabendas, dignitates, personatus administrationes, & officia, cateraq́ beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Vrbe quam in Ecclesiis, Ciuitatibus, & Diœcesibus dictorum Episcopatuum consistentia, ac decreuit irritum, &c.

Reseruatio Mensium Apostolicorum & de Alternatiua pro Episcopis residentibus.

Item cupiens idem D.N. Papa pauperibus Clericis & aliis bene meritis personis prouidere omnia beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura sacularia & quorumuis ordinū regularium qualitercunq́ qualificata, & vbicunq́ existētia, & singulis Ianuarii, Febru. Aprilis, Maii, Iulii, Augusti, Octobris & Nouembris mensibus vsq́ ad sua voluntatis beneplacitum, extra Romanam Curiam alias quam per resignationem quocunq́ modo vacatura, ad collationem, prouisionem præsentationem, electionem & quamuis aliam dispositionem quorumcunq́ collatorum & collatricum sacularium & quorūuis ordinum Regularium (non tamen S.R.E. Cardinaliū) aut aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam & quoscunque alios initis, & per eos qui illa acceptare & obseruare debuerant, acceptatis & obseruatis qua ladere non intendit comprehensorum, quomodolibet pertinentia, dispositioni sua generaliter reseruauit. Volēs in supplicationibus seu concessionibus gratiarum qua de dictis beneficiis tunc vacantibus etiam motu proprio fient, de mense in quo vacauerint dispositiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines etiā immemorabiles optandi maiores & pinguiores prabendas, nec non priuilegia & indulta Apostolica circa ea ac etiam disponendi de huiusmodi beneficiis, aut quod illa sub huiusmodi reseruationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficatioribus & insolitis clausulis, nec non irritantibus & aliis decretis quibusuis personis & collegiis cuiuscunq́ dignitatis, & status, gradus, ordinis & conditionis existentibus quomodolibet concessa, aduersus reseruationem huiusmodi minimè suffragari. Insuper Sanctitas sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Epis. intenta, ipsis quādiu apud Ecclesias aut Diœceses suas verè ac personaliter resederint duntaxat, de omnibus & quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis cum cura & sine cura Sacularibus & Regularibus ad liberam ipsorum duntaxat non autem aliorum cum eis dispositionem seu præsentationem vel electionem, nec etiam cum concilio vel consensu seu interuentu Capitulorum vel aliorum aut alias pertinentibus qua in antea in mensibus Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris & Decembris extra Curiam ipsam vacare contigerit (dummodo alias dispositioni Apostolica reseruata, vel affecta non

non fuerint) liberè diſponendi facultatẽ conceßit. Ac etiam voluit, vt ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorũ in alijs ſex mẽſibus videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iunij, Septembris & Nouẽbris vacaturorũ, (quæ etiã diſpoſitioni ſuæ vt præfertur reſeruauit) ſeu etiã aliorũ diſpoſitioni ſuæ & dictæ Sedis alias quomodolibet reſeruatorum vel affectorum ſeſe intromiſerint, aut quominus prouiſiones & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequantur impedimentum quoq; modo præſtiterint, vſu & beneficio prædictæ facultatis eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes & aliæ diſpoſitiones de beneficijs illius prætextu deinceps faciendæ, nullius ſint roboris vel momenti. Illi verò qui gratiam alternatiuæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem huiuſmodi per patentes literas manu propria ſubſignatas, ſuoq; ſigillo munitas, & in ſua quiſq; ciuitate vel diœceſi datas declarare, & literas ipſas huc ad Datarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere teneantur, quibus ab eo receptis & recognitis, tunc demum & non anteà vti incipiant gratia ſupradicta. Decernentes ſic in præmiſſis omnibus per quoſcunque, &c. iudicari debere ac irritum, &c.

De literis in forma rationi congruit expediendis.

Item voluit idem D. N. Papa quod conceſſa per fel. re. Gregorium Papam XIV. & Innoc. IX. Prædeceſſores ſuos, & de eorum mandato expediantur in forma Rationi congruit, ſub die coronationis ſuæ, vt moris eſt, & idem quoad conceſſa per piæ me. Greg. XIII. Sixtum V. & Vrbanum VII. etiam Prædeceſſores ſuos ad ſex menſes duntaxat, ab ipſo die coronationis incipiendos obſeruari voluit.

Declaratio reſeruationis Eccleſiarũ & beneficiorum per prædeceſſores reſeruatorum.

Item declarauit omnium & ſingularum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum prouiſiones, quas prædicti Prædeceſſores ſui ordinationi vt diſpoſitioni eorum, nec non omnia & ſingula beneficia Eccleſiaſtica quæ dicti Prædeceſſores etiam prædictæ diſpoſitioni cum interpoſitione decreti reſeruauerant (quæ quidem Eccleſiæ & Monaſteria nec non ſic reſeruata beneficia tempore obitus eorundem Prædeceſſorum vacabant, aut Eccleſiæ ipſæ vel Monaſteria huiuſmodi, ſi commendata vel eis adminiſtratores deputati non fuiſſent etiam tunc vacaſſent) remanſiſſe & remanere per huiuſmodi reſeruationem & decretum affecta, nullumq; de illis præter Roman. Pontificem ea vice ſe intromittere vel diſponere potuiſſe ſiuè poſſe quoquomodo. Decernentes irritum & inane ſi ſecus ſuper illis attentatum forſan erat tunc, vel inpoſterum contingeret attentari.

Reualidatio literarum Prædeceſſoris gratiæ & iuſtitiæ infra annum conceſſarum.

Item prædictus D. N. omnes & ſingulas ab ipſis Vrbano VII. & Gregorio XIV. ac Innoc. IX. Prædeceſſoribus ſuis infra annum ante diem obitus eorum conceſſas gratiæ vel iuſtitiæ literas, temporibus debitis eorum exequutoribus ſeu iudicibus non præſentatas omnino reualidauit in ſtatum priſtinum in quo videlicet ante fue-

fuerant, vel quibus erant obtenta quo ad hoc plenariè restituit, ac decreuit per exequutores seu Iudices prædictos vel ab eis subdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis contentorum procedi posse & debere, iuxta illarum formam.

Reuocatio vnionum.

Item rationabilibus suadentibus causis ipse D.N. omnes vniones annexiones, incorporationes, suppreßiones, extinctiones, applicationes, & dismembrationes etiam perpetuas de quibusuis Cathedralibus nec non alijs Ecclesiis, Monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis eorumuè domibus, locis per cessum vel decessum, aut quamuis aliam dimißionem vel amißionem qualiacunq; fuerint inuicem, vel alijs Ecclesiis, Monasterijs & mensis etiam capitularibus, dignitatibus, personatibus, officijs, beneficijs, ac pijs & alijs locis, vniuersitatibus etiam studiorum generaliũ, & Collegijs etiam in fauorem S.R.E. Card. seu Ecclesiis, Monasteriis, & beneficijs, per eos obtentis quomodolibet Apostolica vel alia quauis (non tamen Concilij Tridentini) authoritate, nec non pro fundatione seu dotatione, augmento vel conseruatione collegiorum, & aliorum piorum & religiosorum locorum, ac fidei Catholicæ defensionem & propagationem, bonarumq; artium cultum institutorum factas, quæ suum non sunt sortita effectũ; Ac quæcunq; concessiones, & mandata, super vnionibus, annexionibus, incorporationibus, & alijs præmißis taliter faciendis reuocauit, cassauit, & irritauit, nulliusq; decreuit existere firmitatis: nec alicui quascunq; clausulas vel adiectiones aut decreta quæ Sanctitas sua pro expreßis haberi voluit, in quibusuis Apostolicis, etiam quæ motu proprio aut ex certa scientia & consistorialiter processerunt & emanauerunt litteris, etiamsi in eis decretum esset illas extunc effectũ sortitas esse, aut ius quæsitum fore, quomodolibet contenta, aduersus reuocationem & irritationem huiusmodi voluit aliquatenus suffragari.

Reuocatio facultatum quibusuis concessarum.

Item reuocauit quascunq; facultates concessas quibusuis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prælatis, & personis, nec non Apostolicæ Sedis Nuncijs, ac fructuum & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum collectoribus, de dispensando cum quibusuis personis super matrimonio contracto vel contrahendo in gradu prohibito, ac nataliũ & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficijs Ecclesiasticis insimul retinendis, nec non de notariis publicis creandis ac di- disponendo quomodolibet de quibusuis beneficiis Ecclesiasticis: & alias præmissis officia ipsorum nunciorũ & collectorũ directè non concernentes, etiãsi in literis desuper confectis sint clausula restitutoria & derogatoriarum derogatoria, & alia efficaciores, quas pro expreßis haberi voluit quoad omnia in quibus facultates ipsæ non sunt sortita effectum, etiamsi Nunciis eisdem dictæ Sedis Legatis de latere competens sit concessa potestas. Decernens irritum, &c.

Reuocatio facultatum conferendi beneficia reseruata.

Item

Item reuocauit quaſcunq; facultates & literas deſuper confectas per quas quicunq; ſui Prædeceſſores Romani Pontifices quibuſuis perſonis ordinariã collationem ſeu aliam diſpoſitionem beneficiorum Eccleſiaſticorum de iure vel conſuetudine habentibus, & quauis etiam Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali vel alia dignitate vel alio, non tamen Cardinalatus, honore fungentibus, quauis conſideratione vel intuitu, etiam motu proprio & ex certa ſcientia ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine concesſerant, aut quamdiu viuerent, vel ſuis Eccleſiis ſiue Monaſterijs praeeſſent, aut ad aliud tempus de beneficijs Eccleſiaſticis generaliter reſeruatis ſeu affectis ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionẽ & quamuis aliã diſpoſitionem, communiter vel diuiſim ſpectantibus, diſponere liberè & licitè valerent, aut etiam ad id per eoſdem Prædeceſſores Vicarij perpetui vel ad tempus conſtituti forent.

De dictionibus numeralibus

Item vt in Apoſt. literis committendi crimen falſi peramplius tollatur occaſio, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod dictiones numerales quæ in dictis literis ante Nonas Idus & Calend. immediatè poni conſueuerunt per literas & ſyllabas extensè deſcribantur, & illæ ex prædictis literis in quibus huiuſmodi dictiones aliter ſcriptæ fuerint ad bullarium nulla tenus mittantur.

De concurrentibus in data.

Item voluit quod de concurrentibus in data eiuſdem diei ſuper vacantibus ſeu certo modo vacaturis beneficijs, illi quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris ſimili modo gratias non habentibus, alia graduati non graduatis, aut inter graduatos magis graduati, ac inter æquales graduatos prius graduati, nec non colorato titulo poſſeſſores non poſſeſſoribus, ac inter perſonas alias in Curia præſentes abſentibus ab ea, aut inter præſentes non beneficiati beneficiatis, & ſimiliter inter abſentes cæteris paribus oriundus non oriundo, & diœceſanus non diœceſano, in reliquis verò ſinguli qui prius Apoſtolicas deſuper literas eorum exequutoribus præſentauerint, alijs in ipſorum de quibus agi contigerit beneficiorum aſſecutione præferantur.

De non tollendo ius quæſitum.

Item ne per varias quæ pro commiſſionibus ſeu mandatis & declarationibus habendis in cauſis plerumque fiunt ſuggeſtiones iuſtitia poſtponatur, idem D. N. decreuit & declarauit ſuæ intentionis fore, quod deinceps per quamcunque ſignaturam ſeu conceſsionem aut gratiam vel literas Apoſtolicas pro commiſsionibus ſeu mandatis aut declarationibus huiuſmodi, etiamſi motu proprio & ex certa ſcientia ac etiã ante motam litem à ſanctitate ſua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius ſibi quæſitum quomodolibet tollatur.

Regula de Viginti.

Item voluit quod ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod

beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, vel alias dimiserit, aut illius commenda cesserit, seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis dum esset sanus signata, & postea infra viginti dies à die per ipsum resignantem prestandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, & ipsum beneficium quauis authoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi sit nulla, ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

De Idiomate.

Item voluit, quod si contingat ipsum alicui personæ de Parochiali Ecclesia, vel quouis alio beneficio exercitium curæ animarum Parochianorum quomodolibet habente prouidere, nisi ipsa persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci, vbi Ecclesia vel beneficium huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum & gratia desuper quoad Parochialem Ecclesiam, vel beneficium huiusmodi nullius sint roboris vel momenti.

De non impetrando beneficium per obitum viuentium.

Item si quis supplicauerit, sibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius, licet tunc viuentis vacante prouideri, & postea per obitum eius vacet, prouisio & quauis dispositio dicto supplicanti per obitum huiusmodi denuo facienda nullius sint roboris vel momenti.

De vnionibus & vnionum confirmatione.

Item voluit quod petẽtes beneficia Ecclesiastica aliis vniri, teneantur exprimere verum annuum valorem secundum communem extimationem, tam beneficij viuendi, quam illius cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat, & semper in vnionibus commissio fiat ad partes, vocatis quorum interest: & idem voluit obseruari in quibusuis suppressionibus perpetuis, concessionibus, dismembrationibus, & applicationibus, etiam de quibuscunque fructibus & bonis Ecclesiasticis, ac etiam in confirmationibus vnionum, singularumq; dispositionum huiusmodi.

De mendicantibus transferendis.

Item de mendicantibus transferendis, qui ad alios Ordines transierint pro tempore, voluit Constitutionem fel. rec. Martini Papæ Quinti, Prædecessoris sui desuper factam, & in lib. Cancellariæ Apostolicæ descriptam, quæ incipit: Viam ambitiosæ cupiditatis, &c. firmiter obseruari.

De male promotis.

Item de Clericis extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis literis ad sacros Ordines se promoueri facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ mem. Pij Secundi similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apostolicæ libro descriptam, quæ incipit: Cum ex sacrorum Ordinum, &c. pari modo obseruari.

De Moneta.

Item declarauit idem D. N. quod libra

libra Turonen. paruorum & florenus auri de Camera pro æquali valore in concernentibus literas & Cameram Apostolicam computari & extimari debeant.

De beneficijs vacaturis per promotionem ad Ecclesias & Monasteria.

Item prædictus D. N. Papa voluit, decreuit, & ordinauit, quod quæcunque concessiones, gratiæ & mandata, etiam motu proprio & cum derogatione huiusmodi Constitutionis, quæ ab eo pro quibusuis personis emanauerint de prouidendo eis de quibusuis beneficijs vacaturis per promotionem quorumcunque ad Ecclesiarum & Monasteriorum regimina, si huiusmodi concessiones & mandata diem promotionis promouendorum ipsorum præcesserint, nec non quæcunque collationes, prouisiones & dispositiones pro tempore faciendæ de præmissis, ac quibusuis alijs beneficiis Ecclesiasticis, Sæcularibus & Regularibus, quæ per promouendos vel assumendos ad quascunque Prælaturas inter illarum vacationes, & huiusmodi promotionis vel assumptionis tempore, vel ex causa permutationis vbicunque resignari, vel alias dimitti contigerit, cum inde secutis pro tempore sint cassa & irrita, nulliusque roboris vel momenti.

De non iudicando iuxta formam supplicationum, sed literarum expeditarum.

Item cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis, voluit, statuit, & ordinauit idem D. N. quod Iudices in Romana Curia, & extra eam pro tempore existentes, etiamsi sint S. R. E. Cardinales, causarum Palatij Apostolici Auditores, vel quicunque alij, non iuxta supplicationum signaturam super quibusuis impetrationibus (nisi in dicta Curia duntaxat sint commissiones iustitiam coercentes per placet, vel per S. R. E. Vicecancellarium iuxta facultatem super hoc sibi concessam signata) sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus & concessionibus confectarum tenores & formas, iudicare debeant. Decernens irritum, &c. & si literæ ipsæ per præoccupationem, vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum interest instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt, per eius Officiales quibus huiusmodi tenores & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

De regulis Cancellariæ producendis.

Item attendens D. N. Papa, quod super habendis de Cancellaria Apostolica Regulis, & Constitutionibus inibi descriptis, faciliter per eos qui in Romana Curia indiguerint ad ipsam Cancellariam recursus dirigi potest, nec consultum foret, quod super earundem Regularum & Constitutionum, quæ iuxta varietatem occurrentium causarum & negotiorum aliquoties immutari conuenit, probando tenorem vel effectum testium plerumque tenacem, desuper memoriam non habentium depositionibus stari deberet, voluit, statuit, & ordinauit, quod deinceps quilibet ex Auditoribus causarum Palatij Apostolici, & alius (etiamsi S. R. E. sint Cardinales) in ipsa Curia pro tempore

deputatis auctoritate Apostolica Iudicibus, etiam in causis actu pendentibus super huiusmodi tenore vel effectu probando duntaxat stet, fidemq; adhibeat scedulæ, seu scripturæ desuper à duobus de maiori parte, quod danda sit, à tergo signata, & etiam à duobus alijs literarum Apostolicarum Abbreuiatoribus in ipsa Cancellaria auscultata, & D. Vicecancellarij, seu dictam Cancellariam Regentis manu subscriptæ, vt moris est. Quicquid autem secus fieri contigerit, nullius sit roboris vel momenti.

De subrogandis Colligitantibus.

Item D. N. cupiens litium succindere anfractus, & ne noui collitigantibus aduersarij dentur prouidere, voluit, statuit, & ordinauit, quod quoties deinceps aliquem super quouis Ecclesiastico beneficio collitigantem, in iure vel ad ius, si quod forsan eius aduersario in dicto benefico competierit, surrogari concesserit, (dummodo prædictus collitigans in dicto beneficio intrusus non fuerit, nec super eo contra dictum aduersarium postquam illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de præmisso iure, siue tunc vacet, vel cum vacauerit, impetrationes vel concessiones etiam motu proprio intra mensem ante concessionem huiusmodi factæ, nullius sint roboris vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia, illorum præsertim, quibus aut propter senium, aut propter infirmitatem immineret vitæ periculum impetrant, vt illis decedentibus tanquam collitigantes in eorum iuribus facilius subrogentur, voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in casibus præmissis, vel similibus impetrauerit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, vel gratia, si neutri, si nulli, seu noua prouisionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus suffragetur: Quod etiam strictissimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem ex quibusuis criminibus & excessibus forsan perpetratis, etiamsi vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transierit iudicatam, processum foret.

Præter has autem reseruationes reperiuntur plurimæ aliæ. Vnde primo beneficia vacantia propter crimen hæresis reseruata sunt Sedi Apostolicæ, Cōstitutione Pij V. *incip. Cum ex Apostolatus. de anno 1566. Kalend. Febr.* & beneficia collata personis prohibitis propter genus, hæresin, vel à fide Apostasiam, ex Constitutione Greg. XIII. *incip. In Ecclesiis. de anno 1580. Pont. ipsius ann. 9.* 5.

Reseruata etiam sunt Sedi Apost. beneficia vacantia ob commissam Simoniam confidentialem, *ex Const. Pij IV. & Pij V. supra à nobis relatis.* 6.

Reseruata item sunt eidem sedi beneficia contra formam Concil. Trident. collata ab Ordinarijs Collatoribus, ex Constitut. Pij V. incip. *In conferendis.* quam infra referemus. Similiter & beneficia per resignationem vacantia, si non conferantur secundum præscriptū Constitutionis Greg. XIII. *incip. Humano vix iudicio.* de qua etiam inferius. 7.

Affecta etiam beneficia per appositionem manus Papæ ipsi sunt reseruata, nec inferior pro ea vice de eis aliqua ratione disponere potest. *extrauag. Ad Romani de præb. comm. cap. vt nostrum, de appell. Innoc. Abb. num. 1.* Vt si Papa 8.

dex

det beneficium in commendam, cessante commenda, censetur eo modo vacare quo vacabat eo tempore cum commendaretur, videlicet si fuit collationis Papæ, nonnisi ab ipso conferri possit. *Dec. an cit. cap. vt nostrum. Rom. consil. 333. & cons. 350.* & è conuerso si beneficium fuerit dispositionis & iuris Ordinarij cum commédaretur in casu quo commendare potest Ordinarius, cessante commenda censendum erit iuris Ordinarij, etiamsi vacauerit in Curia Romana, vel aliqua alia superuenienti affectione reseruatum videretur dispensationi Papæ. *ita Fed. de Sen. in tract. permut. quæst. 15. Sarnen. in Reg. de trien. quæst. 1.* quod etiam fuisse resolutum in Rot. Rom. testatur Buched. *decis. 99. alias 4. de præb. Aemil. Verall. decis. 144. par. 1. Archid. de Grass. decis. 272. num. 6.*

Similiter erit beneficium affectum, si Papa in prouisione de beneficio quam facit apponat decretum, vt in manibus ipsius resignetur, cum enim fuerit resignatum, à nullo poterit alio conferri, quam à Papa. Item si Papa confert inhabili, si beneficium collatum vacat propter inhabilitatem, pertinet ad dispensationem Papæ: Et si mandat alicui prouideri de primo vacante, primum vacans efficitur affectum & reseruatum. *Aen. de Falcon. de reseru. præiud. 3. Mandos. in Reg. 4. Canc. quæst. 4. Rebuff. in prax. sub tit. de reseruat. à num. 30. Gonz. super 8. Canc. gl. 52.* vbi viginti affectionis modos enumerat cum decem limitationibus.

9. Litigiosa beneficia Papæ etiam sunt reseruata, quoad subrogationem nimirum, nam cum morienti vno ex colligantibus non possit ab Ordinario alter subrogari. *cap. fin. vt lit. pen. in 6. Franc. ib. not. 2. Cancell. de attentat. 1. par. cap. 3. à num. 53.* Papa tamen gratiosè subrogare potest alium eius loco. *Sarnen. in reg. de subrog. Gomez in reg. de impetr. benef. per obitum. Mandos. in eadem Reg. quæst. 9. à num. 5.* & vt plurimum subrogat alterum collitigantem superuiuentem, *iuxta regulam Canc. 28. de subrogan. collitigantibus.* supra à nobis relatam, præter casus in eadem Reg. expressos. Si etiam vterque collitigãtium moriatur in Curia, Rom. beneficium illius litigiosum solus Papa confert: *Clem. 1. vt lit. pend. Couar. pract. quæst. cap. 36. num. 7.* alioquin si non decedunt in Curia vel vnus collitigantium tantum ibi decedat, poterit collatio adhuc spectare aliqua ratione ad Ordinarium, iuxta distinctionem *Clemen. cit.* Imò licet Ordinarius non possit subrogare alium in locum collitigantis mortui, potest tamen suscipere defensionem litis defuncti, maximè si agatur de ipsius iure conferendi, eligendi, præsentandi & similibus, & postmodum si litem obtinuerit libere conferet beneficium huiusmodi, *vt sunt clari textus cit. c. fin. in 6. & Clem. 1. vt lit. pend. cit.* quia nimirum non adimitur potestas Ordinario conferendi beneficium litigiosum cum prohibetur subrogare in locum mortui *per cit. c. fin. vt lit. pen. in 6.* sed suspenditur donec litis sequatur euentus, *Simonet. de reseruat. q. 10. nu. 5. Gomez. in reg. de tri. n. q. 31. nu. 9. Gonzal. super 8. Canc. §. 7. proœm. nu. 118.*

Beneficia vacantia in Curia Rom. reseruata sunt quoque dispositioni Papæ. *c. 2. de præb. in 6.* idque etiamsi fuerint iurispatronatus. *Doct. cõmuniter in c. 2.* vt etiã Laicorũ, derogat enim quandoq; derogare potest Papa iurispat. Laicorũ. *gl. in Cle. si plures. in Apostolicis. de præb. Innoc. in c. cum dilectus. de iurep. Abb. ib. num. 11.* dummodo tamen id exprimat. 10.

Abb. loc. cit. Lambert. de iurep. lib. 3. p. 3. q. 9. art. 2. Couar. pract. q. cap. 36. Tanto magis exprimere debet, si ius patronatus fuerit nobilium personarum;
11. istorum enim iuri difficilius derogatur. *Rebuff. in prax. in 5.p. sign. nu. 61.* Imò derogationes huiusmodi iurispatronatus non admittuntur in Gallia & Hispania, eorumque executionem impediunt regia tribunalia, *vt testatur Rebuff. loc. cit. num. 36.* præterquam si beneficium patronatus conferretur ex dispositione
12. execrabilis. *id. 16. num. 37.* hoc idem docet Couar. *pract. quæst. c. 36. cit. Paris. de resig. lib. 2. quæst. 4. num. 43.* Iurispatronatus autem Regum & Principum etiamsi beneficium vacet in Curia per mortem, nunquam derogatur, etiamsi illud fuerit ex priuilegio, præscriptione siue ex vsurpatione vt plerumque sunt iurapatronatus supremorum in Prouincijs Principum. *Ioan. Andr. Gemin. & comm. Doct. in cit. cap. 2. de præb. in 6. Rebuff. loc. cit. num. 64. Couar. loc. cit. Paris. loc. cit. num. 47. idem Selu. de benef. p. 2. q. 13. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 3. q. 9. art. 11. Staphil. de sign. grat. de modo & form. impetr.*

13. Reseruatum præterea censetur beneficium Papæ si ipse præueniat in collatione ordinarium, datur enim ipsi præuentioni locus. *cap. si à Sede. cap. dudum. loc. cit. de præb. in 6.* sicut & Episcopus licitè potest præuenire suum vicarium generalem cui dederit facultatem cõferendi beneficia. *gl. in cap. constitutus. de præb. v. canonicè. Rebuff. de Vicar. num. 89. in prax.*

Reseruãturquoq; Papæ beneficia Curialiũ & accedentium ad Curiã si decedant in locis vltra duas dietas à Curia nõ distantibus. *extrauag. ad regim. com. de præb.* sed hæc reseruatio ex maiori parte continetur in reseruationibus Regularum Cancellariæ supra relatarum. Item reseruata sunt beneficia exemptorum & immediatè subiectorum Sedi Apostolicæ. *cap. fin. de renunc.*

Deuoluuntur demum gradatim ad collationem Papæ beneficia de quibus collatores ordinarij non prouiderint intra tempora statuta sex mensium. *cap. postulastis. de conceß. præb.* tempore tamen computato non à die vacationis, sed à die notitiæ. *cap. licet. de suppl. negl. præl. Abb. in cap. ex parte nu. 13. de conceß. præl.* & decisum fuit in Rota, *in vna Toletan. beneficij. 18. Nou. 1578.* coram Seraph. 14.

Similiter si Ordinarius præsentatum à Patrono non restituat intra tempus debitum, deuoluitur potestas instituendi ad superiorem. *Abb. loc. cit. num. 17.* Et quidem si præsentatum ad curatum beneficium non instituat intra duos mẽses à data præsentationis, liberum est patrono recurrere pro institutione ad superiorem intermedium, vel etiam immediatè ad Papam ex Constit. Pij V. *incip. in conferendis.* quam infra referemus. 15. Quod autem diximus supra reseruatis per execrabilem, ita demum censentur reseruata, si vacent ob non dimissionem spontaneam, alioquin enim si sponte dimittantur post assecutionem incompatibilis alterius, possunt conferri per collatorem ordinarium. *vt notat gl. in eadem extrauag. v. vt præmittitur.*

Vltra autem reseruationes Apostolicas limitatur secundo Episcopi facultas in beneficijs conferendis Iurepatronatus, quo alicui competit ius nominandi personam idoneam instituendam in aliqua Ecclesia, vt definitur. iuspatronatus ab Hosti. *in sum. tit. de iurep.* in princip. Huiusmodi itaque iurepatronatus impeditur libera Ordinarij collatio, adeò vt beneficium patronatum nemini conferre

ferre posit, præterquam præsentato à Patrono, alioquin collatio esset nul-
16. la. *cap. decernimus 16. q. 7. cap. ex insinuatione. iun. gl. v. contulisset. de iurep.* idque procedit quocunque modo vacauerit beneficium Patronatum, & etiamsi vacauerit per resignationem, nam licet iuxta visitatorem doctrinam beneficium patronatum resignari posit, absque consensu patroni. *vt docet Calder. cons. 6. de renunc.* & fuisse decisum in Rota,
17. *in vna Hispalen. 2. Dec. 1598.* testatur Mohed. *decis. 268. alias 6. de iurep.* adhuc tamen vacans post resignationem non poset conferri sine consensu Patroni. *cap. decernimus. cit. Abb. in cap. quod in dubys. num. 6. de renunc. Franc. in cap. 1. n. 8. de rer. perm. in 6. Put. decis. 412. lib. 1. Mohed. decis. 267. alias 5. de iurep.* communemque opinionem hanc esse testatur Mandos. *cons. 7. num. 4.* Imò ne quidem permutari possunt beneficia pa-
18. tronata sine consensu patroni. *Fed. de Sen. in tract. permut. q. 30. Couar. pract. quæst. cap. 35. num. 9.* neque vniri. *Abb. in cap. cum accessissent. num. 5. de Constit. Lambert. de iurep. lib. 3. q. 6. art. 2. Couar. loc. cit.* neque commendari possunt beneficia patronata inscio patrono. *gl. in cap. nemo deinceps. v. commendare. de elect. in 6. Paris.* & per eũ allegati *de resig. lib. 2. q. 4. num. 13.* neque pensio imponi potest beneficio patronato sine consensu patroni. *Gig. de pens. q. 23.* hæcque omnia procedunt etiam in patronis fœminis, illæ etenim sunt etiam capaces iurispatron. & præsentandi, *vt patet ex tex. cap. dilecto. de testibus. Abb. ib. nu. 2.* & æqualiter reputantur.

19. Vltra prædicta autem multas prærogatiuas alias habet Patronus in sua Ecclesia patronata. Potest enim denunciare beneficiatum si dilapidat bona beneficij sui, vel si scandalosè viuit, habet ius defensionis Ecclesiæ suæ: debetur illi honor præcedentiæ & locus primus in Ecclesia sua: si vergat ad inopiam, debet ipsi subueniri ex prouentibus Ecclesiæ, si nimirum supersit aliquid detractis expensis necessarijs pro Ecclesia. *cap. nobis. de iurepatr. Abb. ib. à num. 5. Mohed. decis. 340. alias 10. de iurep.* Possunt illi circa fundationem reseruari aliquæ honorantiæ siue fructus annuatim percipiendi in recognitionem patronatus. *c. piæ mentis. 16. q. 7. cap. Eleutherius. 18. q. 2.* quos fructus etiam vendere posset. *Abb. in cap. præterea 2. de iurepatronatus.* non potest tamen illi reseruari conditio vt Eccl. diruta reuertatur dos ad ipsum. *Lambert. de iurep. p. 1 lib. 1. q. 5. art. 8. Anchar. cons. 297. num. 7.* Quia nimirum semel Deo dicatum ad vsus humanos non est amplius reuocandum. *c. semel Deo. de reg. iur. in 6. Innoc. in Rub. de iurep. num. 2. Roch. de iurep. verb. Ecclesiam fundauit. q. 3. Rot. diuers. 695. p. 1.* nec potest reseruari conditio vt beneficiatus sit ad nutũ patroni amouibilis. *Lambert. p. 1. lib. 1. q. 9. art. 2. de iurep.* sed de his videatur *idem Lambert. Roch. Curt. Paul. de Citad. de iurep.* nostrum propositum non sinit diutius in istis immorari, quæ indigerent peculiari tractatu.

Sicut autem Episcopus non potest in- 20.
stituere alium quam præsentatum à Patrono in beneficio patronato, ita & patronus nõ potest præsentatũ suũ præsentare alteri instituendum quam proprio Episcopo, *vt notat Abb. in cap. nobis nu. 5. de iurep.* & nouissimè idem ordinauit Concil. Trid. *sess. 14. cap. 12. & 13. de ref.* & si institutio ad tale beneficium patronatum ex aliquo speciali iure spectaret ad inferiorem Episcopo, & esset curatum beneficium, adhuc ius examinandi præsentatum super sufficientia, pertinet

uet ad Episcopum, qui etiam repellere posset præsentatum huiusmodi, si videretur minus sufficiens. *id. Conc. sess. 25. cap. 9. de ref.*

21. Acquiritur autem patronis iuspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ. *cap. quoniam. iun. gl. v. fundatores. de iurep. cap. pia mentis. iun. gl. 16. q. 7.* alios autem modos quærendi iuspatronatus, sustulit Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12. & sess. 25. cap. 9. de ref.* vbi etiam præscripsit modum probandi iuspatronatus, vt videlicet probetur per scripturas authenticas, vnde non sufficeret probare patronatus ius per testes, vt

22. declarasse Sacr. Congr. Conc. testatur Gonz. *super 8. Canc. gl. 18. num. 79.*

Si tamen ageretur possessorio tantũ, non requirerentur tam exactæ probationes, nec teneretur possidens probare titulum. *Aem. Veral. decis. 69. p. 1.* nec posset remoueri à sua possessione licet non deduceret probationes à Concilio Tridentino, vt supra præscriptas, cum possessionis sit magnum commodum. *Instit. de interdict. §. retinendæ.* nec ab ea de facili quis remouetur. *cap. consultationibus de iurep.* Vnde in Curia Archiepisc. Neap. resolutum fuisse, quod existente aliquo in quasi possessione iurispatronatus, si post præsentationem moueatur sibi lis, non debeat præsentato ipsius retardari institutio, testatur Genuen. *in prax. cap. 63. num. 21. & nu. 3.* vbi idem fuisse dicit responsum à Sacr. Congr. Conc. Et sufficeret hoc casu possessionem probare per testes, cum possessorium adhorreat altiorem indagi-

23. nem. *Mohed. decis. 306. alias 4. de fide. instrum. in fine.* & quidem sufficeret probare vnicum actum præsentandi sequuto effectu, hoc est institutione sequuta, alioquin enim non sequuta institutione ex solo actu præsentandi non quæreretur possessio. *Roch. de iurep. v. competens. num. 38. Caputaq. decis. 337. & 339. par. 2. Calder. cons. 12. de iurep. Nau. cons. 3. num. 4. de iurep. in antiq. Rota. diuers. decis. 318. p. 2.* alioquin vnicus actus præsentandi sufficit sequuto effectu ad quærendam possessionem, nisi constaret illum actum præsentatũ vi, aut clam, aut precario vsurpatum. *c. cum Ecclesia. iun. gl. v. trium. de causa poss. & propr. Abb. ib. à num. 20.* vbi ponit vtiles circa hoc distinctiones.

24. Sed vt ad propositum Concilij redeamus quod in probatione iurisp. requirit scripturas authenticas: Scriptura authẽtica dicitur, quæ conficitur per actuarium publicum seu Iudicem cum duorum vel trium testium subscriptione præsentiauè. *cap. cum à nobis. de testib. iun. gl. & alia gl. in c. 1. de fide. instrum. v. si scripturam.* Quoad propositum autẽ scriptura authentica censeretur Bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum, construendum siue dotandum: facit enim plenam fidem in his quæ fiunt sine figura iudicij sola scriptura cum sigillo Episcopi, præsertim in his 25. quæ pertinent ad officium ipsius, & vertuntur inter eis subditos. *cap. cessionem. iun. gl. v. literas. de probat. Felin. Dec. ib. Nau. cons. 1. de fid. instrum. in antiq. Gram. cons. ciuil. 24. col. 2. Cas. de Grass. decis. 168. aliàs. vn. de Paroch. Mohed. decis. 128. aliàs. 21. de renunc. Aem Veral. decis. 87. p. 3. Rom. sing. 341.* vnde creditur Episcopi literis attestantibus de præsentatione oblata & institutione facta. *Bullam. decis. 211. Mascard. de prob. concl. 991.* creditur etiam literis Episcopi narrantibus vnico contextu renunciationem in eius manibus & collationem factam, certo in eisdem literis expresso tẽpore. *Put. decis. 284. l. 1. Caputaq. decis. 87. p. 3. Mascard. de prob. conclus. 488. num.*

num. 1. Comin. conſ. 47. col. 3. Sic etiam probatur Clericatus ſolis literis Epiſcopi. gl. in cap. inter quatuor. de Cler. pereg. Mohed. deciſ. 128. aliàs 21. de renunc. quæ autem requirantur vt ſigillum Epiſcopi dici poſsit authenticum, videri poſſunt Abb. Felin. & DD. in cap. poſt ceßionem. cit. & in cap. ſcripta. de fid. inſtrum. ſpecul. in tit. de procur. 6. ratio autem. & in titul. de probat. §. fin. tutius autem eſt, vt Epiſcopus actus omnes quos extradit ſub ſigillo ſuo, faciat ſubſcribi à Notario publico, vel teſtibus, vel illos curet extendi per inſtrumentum publicum notarij, ſtante præſertim magna in DD. controuerſia, quibus nã caſibus literis & ſigillo Epiſcopi abſq; Notarij publici & teſtiũ ſubſcriptione ſit credendũ; tũ quia & ſcriptura ſolius Epiſcopi poteſt reprobari per teſtes. c. cum à nobis. de teſtibus. Abb. ib. à n. 2. tanto magis quod plures conſentiunt in multis huiuſmodi literis fidem non adhibẽdam, præſertim in collationibus & reſignationibus beneficiorum vbi agitur de præiudicio tertij. Card. Pariſ. conſ. 236. n. 31. vol. 4. Dec. conſ. 463. Alex. conſ. 112. lib. 7. maximè verò vbi adeſt ſuſpicio fraudis, vel antidatæ. Felin. in cit. cap. poſt ceßionem. à num. 8. Rip. in l. admonendi. num. 141. ff. de iureiuran. Selu. de benef. 3. p. quæſt. 23. Creſcent. deciſ. 157. aliàs 13. de prob. vnde non creditur ipſis contra prouiſum Apoſtolicum. Maſcard. de prob. concluſ. 988. num. 3. Bella. deciſ. 321. Mandoſ. conſ. 50. & eſt vulgaris Romanæ Curiæ vſus, de quo teſtatur Rot. deciſ. 1. de prob. in antiq. Similiter non creditur literis Epiſcopi atteſtantibus reſignationem coram ipſo factam per procuratorem habentem mandatum, niſi conſtet de mandato. Put. deciſ 400. num. 4. lib. 1. Maſcard. de prob. concluſ. 1227. à num. 36. Bellam. deciſ. 253. nec creditur literis huiuſmodi atteſtantibus de reſignatione facta, vbi poſſet adeſſe ſuſpicio fraudis. Maſcard. cit. concluſ. 988. Pariſ. de reſig. lib. 8. quæſt. 11. num. 41. quæ fraus facile præſumitur in allegatione renunciationis cũ beneficio multis ſudorib. quæſito non facile quis renunciare præſumatur. Abb. in cap. ſuper hoc. de renunc. not. 2. Card. Pariſ. conſ. 10. num. 64. vol. 1. idcirco non creditur reſignationem alleganti, niſi illam probet. Maſcard. de prob. concl. 1263. & 1272. & eſſe communem DD. opinionem teſtatur Pariſ. de reſig. loc. cit. circa finem. vbi tamẽ ceſſant ſuſpiciones fraudis vel vbi adſunt adminicula excludentia fraudem, creditur per omnia literis Epiſcopi. Achel. de Graß. deciſ. 7. & 8. de prob. Caputaq. deciſ. 146. lib. 1. Maſcard. de prob. concluſ. 991. Put. deciſ. 101. & 136. lib. 2. & ſimiliter plene creditur talibus literis in præiudicium ſcribentis. Abb. in cap. 2. num. 2. de fid. inſtrum. Maſcard. concluſ. 626. de prob. Et hæc de literis Epiſcopi.

Non ſolũ autem originalis ſcriptura probat, ſed etiam exemplificata per Notarium publicum, in caſu ſi originalis veſtutate conſumatur, vel ſi exemplatur eo quod timeatur periculum dependitionis: dummodo tamen exempletur authoritate ordinarij. c. fin. de fid. inſtrum. Abb. ib. num. 7.

Libri quoque Notariorum in quibus extenduntur conſenſus dati ad fundandũ, dotandũ, conſtruendũ, & generaliter in quibus connotãtur facta ſeu conceſſa per ordinariũ, cenſentur authentici. cap. quoniam. de prob. ium. gl. v. duos. creditur enim libris officialiũ in his quæ ſpectant ad eorũ officiũ. Bart. in l. quadã. §. nummularios. ff. de eden. Menoch. de arb. caſu. 91. n. 3. Alex. conſ. 136. l. 2. Rom. conſ. 319. Fed. de Sen. conſ. 119. præſertim ſi libri tales reputantur communiter pro continen- 26.

tinentibus acta officij. *Gemin. conf. 15. nu. 19.* vel si habentur pro actis publicis, omnia enim acta publica censentur authentica. *Dec. in c. 2. de fid. instrum. nu. 2.*

27. Libris item Chronicorum seu Historiæ, plenè probatur erectio seu fundatio alicuius beneficij, vt fuisse decisum in Rota *in vna solet. coram Acorambono. 8. Iunij. 1552.* testatur Aemil. Veral. *decis. 162. p. 2.*

28. Libris item antiquis, vel etiam Censualibus Canonicorum vetustis, & præsertim si asseruantur in loco non suspecto, probantur fines Diœcesum. *c. sane 24. q. 2. iun. gl. v. eorundem. c. cum causam. de prob. c. ad audientiam. de script. Innoc. Abb. ib. & arg. l. illata. C. de fid. instrum.* Creditur & libris Visitationum, sed quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium Visitationis, vt tenuisse Rot. *in vna Conquen.* coram Vestano, refert cit. Aemil. Veral. *decis. 160 p. 2.* Ad probandum autem iuspatronatus non esse sufficientes eosdem libros Visitationū cum fiant sine causæ cognitione, contēdit *Genuen. in prax. c. 63. num. 17.* Sed in istis & alijs quibusuis scripturis attendenda est locorum consuetudo, quæ si obtinuerit fidem adhibendam aliquibus libris vel scripturis, censebuntur authentici libri & scripturæ huiusmodi: consuetudo enim potest dare fidem scripturæ alias non authenticæ. *c. cum dilectus de fid. instrum. Abb. ib. nu. 5. Rota. diuers. decis. 789. p. 1.* Tanto magis si concurrant adminicula, vt quod scriptura sit antiqua, & de facto antiquo, vel si adsint testes, fama. *c. cum causam. de prob. & l. instrumenta. C. eo. tit.*

29. Pro authenticis documentis etiā habentur dicta testium, si scripturæ deperdantur, & res sit antiqua. *c. cum olim. de priuil. Innoc. Abb. & gl. ib.* æquiualent instrumentis depositiones testium. *l. in exercendis. C. de fid. instrum.*

Sufficit autem in probatione iurispatronatus, si probetur fundatio, licet nō appareat de reseruatione iurispatronatus. Sola enim fundatione quæritur, licet specialiter non reseruetur iuspatronatus, cum sit quid consecutiuum concessionis datæ ad fundādam, & hoc ipso transmittitur ad hæredes. *Abb. in c. significauit de testib. Lambert. de iurep. p. 1. quæst. 2. art. 3. lib. 1. Calder. de iurep. cons. 3. Staphil. tit. de prærog. iurisp. nu. 5. Rota. decis. 222. p. 1. & decis. 85. par. 2. diuers.* Secus in iurepatronatus ex dotatione, non enim quæritur iuspatronatus ex dotatione qualibet, vel ex ea quod donatur quid modicum. *vt notat gl. in cap. quicunque. 16. quæst. 7.* sed illa tantum quæ fit non vi donationis, sed in dotem circa Constitutionem Ecclesiæ. *cap. pia mentis. 16. quæst. 7. Abb. cons. 106. num. 2. par. 2.* vel ex illa quam concedere potest Episcopus tantum in casu quo Ecclesia esset prorsus indotata. *Roch. de iurep. q. 2. ver. dotauit.* & fuisse decisum in Rot. coram Millino *Anno 1599. in vna Sarnen.* nimirum quod non potuerit per augmentum dotis acquiri iuspatronatus in beneficio simplici habente dotem 16. ducatorum, refert Genuen. sæpius. *cit. in prax. cap. 100. in fine.* similiter non ex qualibet constructione acquiritur iuspatronatus, sed ex ea tantum quæ fit de nouo, vel priore Ecclesia funditus diruta & prostrata: idque cum consensu Episcopi permittentis constructionem cum conditione acquirendi iurisp. nam non sufficeret, si Ecclesia esset lacera, vel si careret tecto, vel similibus, & repararetur, ex tali enim reparatione iuspatronatus acquiri non posset. *gl. sing. in cap. quoniam. de iurep. Abb. ib num. 8. Rot. diuers. decis.* 306. &

30. (margin beside "Sufficit autem")
31. (margin beside "re Ecclesia funditus diruta")

306. & 598. par. 1. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 1. quæſt. 6. art. 63. Et hoc vtroq; caſu, tam dotationis quam reparationis deberet prius moneri patronus, ſi quis fuerit Eccleſiæ indotatæ vel dirutæ, vt dotet vel reparet ſufficienter. *arg. tex. cap. cum ſicut. de conſecr. Eccleſ.* & demum ſi renuerit reparare, concedenda reparatio alteri cum acquirendo patronatu, ita nimirum vt prior Patronus deſinat eſſe Patronus collapſæ Eccleſiæ ſi non curat reparandam; niſi habuerit patronatum, non ex ſola conſtructione, ſed etiam ex dotatione, tunc enim nõ amitteret vtiq; in toto ſuum iuſpatronatus, ſed tamen & conſtruens de nouo acquireret cõmunicationem iſtius patronatus, nec repugnaret eſſe duos patronos in vna eadem Eccleſia, cum poſsint eſſe etiam plures ex pluribus cauſis diuerſis. *Abb. conſ. 106. cit. & in c. cit. quoniam. de iurep. nu. 9. & 11.*

Eſt & alius modus probandi iuſpatronatus à Conc. *lo. ſup. cit.* præſcriptus, vt videlicet probari poſsit per multipli-
32. catas præſentationes cum præſcriptione tẽporis immemorabilis. Sed ad hoc requiritur, vt præſentationes præceſserint continuatæ per annos ad minus 50. & quod ſortitæ fuerint ſuum effectum. *Calder. de iurep. conſ. 12.* Dicuntur autẽ præſentationes ſortitæ effectum, quando illorum virtute ſecuta fuit inſtitutio, & poſſeſsio beneficij apprehenſa, vt etiã ſupra notauimus. *Creſcen. deciſ. 5. de iurep. Caputaq. deciſ. 131. & deciſ. 418. p. 2. Oldrad. conſ. 229. Rot. diuerſ. deciſ. 167. p. 1.* Immemorabilis vero computanda eſt ad diem motæ litis, vt declaraſſe Sac. Cong. Concil. teſtatur Gonz. *cit. gl. 18. num. 89.*

Hæc tamen immemorabilis non ſuffragaretur etiam cum præſentationibus continuatis, quando conſtaret de initio inualido, vt ſi conſtaret iuſpatronatus fuiſſe vſurpatum, vel ex priuilegio, talia enim iurapatronatus non obſtante præſcriptione abrogauit Conc. Trid. *lo. ſup. cit.* vt obſeruat Cou[...] *g. poſſeſſor. p. 2. §. 3. Genuen. lo. cit* [...] hocq; idem reſpõdiſſe S. Cong. Conc. teſtatur Gonz. 31
lo. cit. n. 48. Tanto minus prodeſſet immemorabilis, ſi appareret interceſsiſſe malam fidem. *c. fin. de præſcrip. & c. 1. eo. tit. in 6. Genuen. lo. cit.*

Probata autem immemorabili præſumetur iuſpatronatus fuiſſe ex fundatione, licet hoc non appareret. *Caſſad. deciſ. 7. de iurep. Rot. diuerſ. p. 1. deciſ. 792. in fin.* idemq; reſpondiſſe S. Cong. Conc. refert Genu. *lo. cit. in prax. c. 63. nu. 14.* Si nimirum iuſpatronatus fuerit alicuius priuatæ perſonæ. *Creſcent. deciſ. 1. de iurep.* alioquin enim ſi iuriſpatronatus fuerit Principum, Magnatum, vel alicuius vniuerſitatis, præſumetur potius ex vſurpatione, præſertim ſi fuerit in locis, in quibus huiuſmodi Magnates exercent iuriſdictionẽ. *Ant. de Butr. in c. dilectus. nu. 12. de off. leg. Put. deciſ. 59. lib. 1. Mohed. deciſ. 2. & 10. de iurep. Lambert. de iurep. q. 11. art. 7. p. 2. lib. 1.* prout in Italia, vbi iurapatronatus in perſonis potentioribus & communitatibus etiam paruorum locorum præſumuntur com- 33
muniter vſurpata. *Achil. de Graſſ. deciſ. 317. alias 4. de iurep. Aem. Veral. deciſ. 128. par. 2.* & in facto reſolutum fuit in Rot. *in vna Bononien.* coram Gipſio. *20. Mart. 1589.* & idem habetur *deciſ. 229. & deciſ. 407. Rot. diuerſ. p. 1.*

Non requiritur autem talis rigor in probando iurepatronatus, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed tantum inter ipſos 34.
Patronos ſeu præſentantes. *Lambet. lo. cit. par. 1. lib. 1. art. 5. quæſt. 11. Mohed. deciſ. 133. alias 5. de appellat. Caſſad. deciſ. 1. de prob. Rot. locis cit. par. 1. diuerſ.* hoc-

tinentibus acta officij. *Gemin. conf. 15. nu. 19.* vel si habentur pro actis publicis, omnia enim acta publica censentur authentica. *Dec. in c. 2. de fid. instrum. nu. 2.*

27. Libris item Chronicorum seu Historiæ, plenè probatur erectio seu fundatio alicuius beneficij, vt fuisse decisum in Rota *in vna solet. coram Acorambono. 8. Iunij. 1552.* testatur Aemil. Veral. *decis. 162. p. 2.*

Libris item antiquis, vel etiam Censualibus Canonicorum vetustis, & præ-
28. sertim si asseruantur in loco non suspecto, probantur fines Diœcesum. *c. sane 24. q. 2. iun. gl. v. eorundem. c. cum causam. de prob. c. ad audientiam. de script. Innoc. Abb. ib. & arg. l. illata. C. de fid. instrum.* Creditur & libris Visitationum, sed quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium Visitationis, vt tenuisse Rot. *in vna Conquen.* coram Vestano, refert cit. Aemil. Veral. *decis. 160 p. 2.* Ad probandum autem iuspatronatus non esse sufficientes eosdem libros Visitationũ cum fiant sine causæ cognitione, contẽdit *Genuen. in prax. c. 63. num. 17.* Sed in istis & alijs quibusuis scripturis attendenda est locorum consuetudo, quæ si obtinuerit fidem adhibendam aliquibus libris vel scripturis, censebuntur authentici libri & scripturæ huiusmodi: consuetudo enim potest dare fidem scripturæ alias non authenticæ. *c. cum dile-*
29. *ctus de fid. instrum. Abb. ib. nu. 5. Rota. diuers. decis. 789. p. 1.* Tanto magis si concurrant adminicula, vt quod scriptura sit antiqua, & de facto antiquo, vel si adsint testes, fama. *c. cum causam. de prob. & l. instrumenta. C. eo. tit.*

Pro authenticis documentis etiã habentur dicta testium, si scripturæ deperdantur, & res sit antiqua. *c. cum olim. de priuil. Innoc. Abb. & gl. ib.* æquiualent instrumentis depositiones testium. *l. in exercendis. C. de fid. instrum.*

Sufficit autem in probatione iurispatronatus, si probetur fundatio, licet nõ 30.
appareat de reseruatione iurispatronatus. Sola enim fundatione quæritur, licet specialiter non reseruetur iuspatronatus, cum sit quid consecutiuum concessionis datæ ad fundãdam, & hoc ipso transmittitur ad hæredes. *Abb. in c. significauit de testib. Lambert. de iurep. p. 1. quæst. 2. art. 3. lib. 1. Calder. de iurep. cons. 3. Staphil. tit. de prærog. iurisp. nu. 5. Rota. decis. 222. p. 1. & decis. 85. par. 2. diuers.* Secus in iurepatronatus ex dotatione, non enim quæritur iuspatronatus ex dotatione qualibet, vel ex ea quod donatur quid modicum. *vt not. at gl. in cap. quicunque. 16. quæst. 7.* sed illa tantum quæ fit non vi donationis, sed in dotem circa Constitutionem Ecclesiæ. *cap. pia mentis. 16. quæst. 7. Abb. cons. 106. num. 2. par. 2.* vel ex illa quam concedere potest Episcopus tantum in casu quo Ecclesia esset prorsus indotata. *Roch. de iurep. q. 2. ver. dotauit.* & fuisse decisum in Rot. coram Millino *Anno 1599. in vna Sarnen.* nimirum quod non potuerit per augmentum dotis acquiri iuspatronatus in beneficio simplici habente dotem 16. ducatorum, refert Genuen. sæpius *cit. in prax. cap. 100. in fine.* similiter non ex qualibet constructione acquiritur iuspatronatus, sed ex ea tantum quæ fit de nouo, vel priore Ecclesia funditus diruta & prostrata: 31.
idque cum consensu Episcopi permittentis constructionem cum conditione acquirendi iurisp. nam non sufficeret, si Ecclesia esset lacera, vel si careret tecto, vel similibus, & repararetur, ex tali enim reparatione iuspatronatus acquiri non posset. *gl. sing. in cap. quoniam. de iurep. Abb. ib num. 8. Rot. diuers. decis.*

306. &

306. & 598. par. 1. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 1. quæſt. 6. art. 63. Et hoc vtroq; caſu, tam dotationis quam reparationis deberet prius moneri patronus, ſi quis fuerit Eccleſiæ indotatæ vel dirutæ, vt dotet vel reparet ſufficienter. *arg. tex. cap. cum ſicut. de conſecr. Eccleſ.* & demum ſi renuerit reparare, concedenda reparatio alteri cum acquirendo patronatu, ita nimirum vt prior Patronus deſinat eſſe Patronus collapſæ Eccleſiæ ſi non curat reparandam; niſi habuerit patronatum, non ex ſola conſtructione, ſed etiam ex dotatione, tunc enim nõ amitteret vtiq; in toto ſuum iuſpatronatus, ſed tamen & conſtruens de nouo acquireret cõmunicationem iſtius patronatus, nec repugnaret eſſe duos patronos in vna eadem Eccleſia, cum poſsint eſſe etiam plures ex pluribus cauſis diuerſis. *Abb. conſ. 106. cit. & in c. cit. quoniam. de iurep. nu. 9. & 11.*

Eſt & alius modus probandi iuſpatronatus à Conc. *lo. ſup. cit.* præſcriptus, vt videlicet probari poſsit per multiplicatas præſentationes cum præſcriptione tẽporis immemorabilis. 32. Sed ad hoc requiritur, vt præſentationes præceſſerint continuatæ per annos ad minus 50. & quod ſortitæ fuerint ſuum effectum. *Calder. de iurep. conſ. 12.* Dicuntur autẽ præſentationes ſortitæ effectum, quando illorum virtute ſecuta fuit inſtitutio, & poſſeſsio beneficij apprehenſa, vt etiã ſupra notauimus. *Creſcen. deciſ. 5. de iurep. Caputaq. deciſ. 131. & deciſ. 418. p. 2. Oldrad. conſ. 229. Rot. diuerſ. deciſ. 167. p. 1.* Immemorabilis vero computanda eſt ad diem motæ litis, vt declaraſſe Sac. Cong. Concil. teſtatur Gonz. *cit. gl. 18. num. 89.*

Hæc tamen immemorabilis non ſuffragaretur etiam cum præſentationibus continuatis, quando conſtaret de initio inualido, vt ſi conſtaret iuſpatronatus fuiſſe vſurpatum, vel ex priuilegio, talia enim iurapatronatus non obſtante præſcriptione abrogauit C[illegible]nc. Trid. *lo. ſup. cit.* vt obſeruat Cou[illegible] *[illegible]g. poſſeſſor. p. 2. §. 3. Genuen. lo. cit* [illegible] hocq; idem reſpõdiſſe S. Cong. Conc. teſtatur Gonz. *lo. cit. n. 48.* Tanto minus prodeſſet immemorabilis, ſi appareret interceſsiſſe malam fidem. *c. fin. de præſcrip. & c. 1. eo. tit. in 6. Genuen. lo. cit.*

Probata autem immemorabili præſumetur iuſpatronatus fuiſſe ex fundatione, licet hoc non appareret. *Caſſad. deciſ. 7. de iurep. Rot. diuerſ. p. 1. deciſ. 792. in fin.* idemq; reſpondiſſe S. Cong. Conc. refert Genu. *lo. cit. in prax. c. 63. nu. 14.* Si nimirum iuſpatronatus fuerit alicuius priuatæ perſonæ. *Creſcent. deciſ. 1. de iurep.* alioquin enim ſi iuriſpatronatus fuerit Principum, Magnatum, vel alicuius vniuerſitatis, præſumetur potius ex vſurpatione, præſertim ſi fuerit in locis, in quibus huiuſmodi Magnates exercent iuriſdictionẽ. *Ant. de Butr. in c. dilectus. nu. 12. de off. leg. Put. deciſ. 59. lib. 1. Mohed. deciſ. 2. & 10. de iurep. Lambert. de iurep. q. 11. art. 7. p. 2. lib. 1.* prout in Italia, vbi iurapatronatus in perſonis potentioribus & communitatibus etiam paruorum locorum præſumuntur communiter vſurpata. 33 *Achil. de Graſſ. deciſ. 317. alias 4. de iurep. Aem. Veral. deciſ. 128. par. 2.* & in facto reſolutum fuit in Rot. *in vna Bononien.* coram Gipſio. *20. Mart. 1589.* & idem habetur *deciſ. 229. & deciſ. 407. Rot. diuerſ. p. 1.*

Non requiritur autem talis rigor in probando iurepatronatus, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed tantum inter ipſos Patronos ſeu præſentantes. 34 *Lambet. lo. cit. par. 1. lib. 1. art. 5. quæſt. 11. Mohed. deciſ. 133. alias 5. de appellat. Caſſad. deciſ. 1. de prob. Rot. locis cit. par. 1. diuerſ.* hocque

tinentibus acta officij. *Gemin. conf. 15. nu. 19.* vel si habentur pro actis publicis, omnia enim acta publica censentur authentica. *Dec. in c. 2. de fid. instrum. nu. 2.*

27. Libris item Chronicorum seu Historiæ, plenè probatur erectio seu fundatio alicuius beneficij, vt fuisse decisum in Rota *in vna solet. coram Acorambono. 8. Iunij. 1552.* testatur Aemil. Veral. *decis. 162. p. 2.*

28. Libris item antiquis, vel etiam Censualibus Canonicorum vetustis, & præsertim si asseruantur in loco non suspecto, probantur fines Diœcesum. *c. sane 24. q. 2. iun. gl. v. eorundem. c. cum causam. de prob. c. ad audientiam. de script. Innoc. Abb. ib. & arg. l. illata. C. de fid. instrum.* Creditur & libris Visitationum, sed quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium Visitationis, vt tenuisse Rot. *in vna Conquen.* coram Vestano, refert cit. Aemil. Veral. *decis. 160 p. 2.* Ad probandum autem iuspatronatus non esse sufficientes eosdem libros Visitationũ cum fiant sine causæ cognitione, contẽdit *Genuen. in prax. c. 63. num. 17.* Sed in istis & alijs quibusuis scripturis attendenda est locorum consuetudo, quæ si obtinuerit fidem adhibendam aliquibus libris vel scripturis, censebuntur authentici libri & scripturæ huiusmodi: consuetudo enim potest dare fidem scripturæ alias non authenticæ. *c. cum dile-*
29. *ctus de fid. instrum. Abb. ib. nu. 5. Rota. diuers. decis. 789. p. 1.* Tanto magis si concurrant adminicula, vt quod scriptura sit antiqua, & de facto antiquo, vel si adsint testes, fama. *c. cum causam. de prob. & l. instrumenta. C. eo. tit.*

Pro authenticis documentis etiã habentur dicta testium, si scripturæ deperdantur, & res sit antiqua. *c. cum olim. de priuil. Innoc. Abb. & gl. ib.* æquiualent instrumentis depositiones testium. *l. in exercendis. C. de fid. instrum.*

Sufficit autem in probatione iurispatronatus, si probetur fundatio, licet nõ 30. appareat de reseruatione iurispatronatus. Sola enim fundatione quæritur, licet specialiter non reseruetur iuspatronatus, cum sit quid consecutiuum concessionis datæ ad fundãdam, & hoc ipso transmittitur ad hæredes. *Abb. in c. significauit de testib. Lambert. de iurep. p. 1. quest. 2. art. 3. lib. 1. Calder. de iurep. conf. 3. Staphil. tit. de prarog. iurisp. nu. 5. Rota. decis. 222. p. 1. & decis. 85. par. 2. diuers.* Secus in iurepatronatus ex dotatione, non enim quæritur iuspatronatus ex dotatione qualibet, vel ex ea quod donatur quid modicum. *vt notat gl. in cap. quicunque. 16. quest. 7.* sed illa tantum quæ fit non vi donationis, sed in dotem circa Constitutionem Ecclesiæ. *cap. pia mentis. 16. quest. 7. Abb. cons. 106. num. 2. par. 2.* vel ex illa quam concedere potest Episcopus tantum in casu quo Ecclesia esset prorsus indotata. *Roch. de iurep. q. 2. ver. dotauit.* & fuisse decisum in Rot. coram Millino *Anno 1599. in vna Sarnen.* nimirum quod non potuerit per augmentum dotis acquiri iuspatronatus in beneficio simplici habente dotem 16. ducatorum, refert Genuen. sæpius. *cit. in prax. cap. 100. in fine.* similiter non ex qualibet constructione acquiritur iuspatronatus, sed ex ea tantum quæ fit de nouo, vel priore Ecclesia funditus diruta & prostrata: 31. idque cum consensu Episcopi permittentis constructionem cum conditione acquirendi iurisp. nam non sufficeret, si Ecclesia esset lacera, vel si careret tecto, vel similibus, & repararetur, ex tali enim reparatione iuspatronatus acquiri non posset. *gl. sing. in cap. quoniam. de iurep. Abb. ib num. 8. Rot. diuers. decis. 306. &*

306. & 598. par. 1. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 1. quæſt. 6. art. 63. Et hoc vtroq; caſu, tam dotationis quam reparationis deberet prius moneri patronus, ſi quis fuerit Eccleſiæ indotatæ vel dirutæ, vt dotet vel reparet ſufficienter. arg. tex. cap. cum ſicut. de conſecr. Eccleſ. & demum ſi renuerit reparare, concedenda reparatio alteri cum acquirendo patronatu, ita nimirum vt prior Patronus deſinat eſſe Patronus collapſæ Eccleſiæ ſi non curat reparandam; niſi habuerit patronatum, non ex ſola conſtructione, ſed etiam ex dotatione, tunc enim nõ amitteret vtiq; in toto ſuum iuſpatronatus, ſed tamen & conſtruens de nouo acquireret cõmunicationem iſtius patronatus, nec repugnaret eſſe duos patronos in vna eadem Eccleſia, cum poſsint eſſe etiam plures ex pluribus cauſis diuerſis. Abb. conſ. 106. cit. & in c. cit. quoniam. de iurep. nu. 9. & 11.

Eſt & alius modus probandi iuſpatronatus à Conc. lo. ſup. cit. præſcriptus,
32. vt videlicet probari poſsit per multiplicatas præſentationes cum præſcriptione tẽporis immemorabilis. Sed ad hoc requiritur, vt præſentationes præceſserint continuatæ per annos ad minus 50. & quod ſortitæ fuerint ſuum effectum. Calder. de iurep. conſ. 12. Dicuntur autẽ præſentationes ſortitæ effectum, quando illorum virtute ſecuta fuit inſtitutio, & poſſeſsio beneficij apprehenſa, vt etiã ſupra notauimus. Creſcen. deciſ. 5. de iurep. Caputaq. deciſ. 131. & deciſ. 418. p. 2. Oldrad. conſ. 229. Rot. diuerſ. deciſ. 167. p. 1. Immemorabilis vero computanda eſt ad diem motæ litis, vt declaraſſe Sac. Cong. Concil. teſtatur Gonz. cit. gl. 18. num. 89.

Hæc tamen immemorabilis non ſuffragaretur etiam cum præſentationibus continuatis, quando conſtaret de initio inualido, vt ſi conſtaret iuſpatronatus fuiſſe vſurpatum, vel ex priuilegio, talia enim iurapatronatus non obſtante præſcriptione abrogauit Conc. Trid. lo. ſup. cit. vt obſeruat Cou[illegible] g. poſſeſſor. p. 2. §. 3. Genuen. lo. cit [illegible] hocq; idem reſpõdiſſe S. Cong. Conc. teſtatur Gonz. lo. cit. n. 48. Tanto minus prodeſſet immemorabilis, ſi appareret interceſsiſſe malam fidem. c. fin. de præſcrip. & c. 1. eo. tit. in 6. Genuen. lo. cit.

Probata autem immemorabili præſumetur iuſpatronatus fuiſſe ex fundatione, licet hoc non appareret. Caſſad. deciſ. 7. de iurep. Rot. diuerſ. p. 1. deciſ. 792. in fin. idemq; reſpondiſſe S. Cong. Conc. refert Genu. lo. cit. in prax. c. 63. nu. 14. Si nimirum iuſpatronatus fuerit alicuius priuatæ perſonæ. Creſcent. deciſ. 1. de iurep. alioquin enim ſi iuriſpatronatus fuerit Principum, Magnatum, vel alicuius vniuerſitatis, præſumetur potius ex vſurpatione, præſertim ſi fuerit in locis, in quibus huiuſmodi Magnates exercent iuriſdictionẽ. Ant. de Butr. in c. dilectus. nu. 12. de off. leg. Put. deciſ. 59. lib. 1. Mohed. deciſ. 2. & 10. de iurep. Lambert. de iurep. q. 11. art. 7. p. 2. lib. 1. prout in Italia, vbi iurapatronatus in perſonis potentioribus & communitatibus etiam paruorum locorum præſumuntur communiter vſurpata. 33 Achil. de Graff. deciſ. 317. alias 4. de iurep. Aem. Veral. deciſ. 128. par. 2. & in facto reſolutum fuit in Rot. in vna Bononien. coram Gipſio. 20. Mart. 1589. & idem habetur deciſ. 229. & deciſ. 407. Rot. diuerſ. p. 1.

Non requiritur autem talis rigor in probando iurepatronatus, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed tantum inter ipſos 34 Patronos ſeu præſentantes. Lambet. lo. cit. par. 1. lib. 1. art. 5. quæſt. 11. Mohed. deciſ. 133. alias 5. de appellat. Caſſad. deciſ. 1. de prob. Rot. locis cit. par. 1. diuerſ. hoc-

tinentibus acta officij. *Gemin. conf. 15. nu. 19.* vel si habentur pro actis publicis, omnia enim acta publica censentur authentica. *Dec. in c. 2. de fid. instrum. nu. 2.*

27. Libris item Chronicorum seu Historiæ, plenè probatur erectio seu fundatio alicuius beneficij, vt fuisse decisum in Rota *in vna solet. coram Acorambono. 8. Iunij. 1552.* testatur Aemil. Veral. *decis. 162. p. 2.*

28. Libris item antiquis, vel etiam Censualibus Canonicorum vetustis, & præsertim si asseruantur in loco non suspecto, probantur fines Diœcesum. *c. sane 24. q. 2. iun. gl. v. eorundem. c. cum causam. de prob. c. ad audientiam. de script. Innoc. Abb. ib. & arg. l. illata. C. de fid. instrum.* Creditur & libris Visitationum, sed quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium Visitationis, vt tenuisse Rot. *in vna Conquen.* coram Vestano, refert cit. Aemil. Veral. *decis. 160 p. 2.* Ad probandum autem iuspatronatus non esse sufficientes eosdem libros Visitationũ cum fiant sine causæ cognitione, contẽdit *Genuen. in prax. c. 63. num. 17.* Sed in istis & alijs quibusuis scripturis attendenda est locorum consuetudo, quæ si obtinuerit fidem adhibendam aliquibus libris vel scripturis, censebuntur authentici libri & scripturæ huiusmodi: consuetudo enim potest dare fidem scripturæ alias non authenticæ. *c. cum dile-*

29. *ctus de fid. instrum. Abb. ib. nu. 5. Rota. diuers. decis. 789. p. 1.* Tanto magis si concurrant adminicula, vt quod scriptura sit antiqua, & de facto antiquo, vel si adsint testes, fama. *c. cum causam. de prob. & l. instrumenta. C. eo. tit.*

Pro authenticis documentis etiã habentur dicta testium, si scripturæ deperdantur, & res sit antiqua. *c. cum olim. de priuil. Innoc. Abb. & gl. ib.* æquiualent instrumentis depositiones testium. *l. in exercendis. C. de fid. instrum.*

Sufficit autem in probatione iurispatronatus, si probetur fundatio, licet nõ 30. appareat de reseruatione iurispatronatus, Sola enim fundatione quæritur, licet specialiter non reseruetur iuspatronatus, cum sit quid consecutiuum concessionis datæ ad fundãdam, & hoc ipso transmittitur ad hæredes. *Abb. in c. significauit. de testib. Lambert. de iurep. p. 1. quæst. 2. art. 3. lib. 1. Calder. de iurep. cons. 3. Staphil. tit. de prærog. iurisp. nu. 5. Rota. decis. 222. p. 1. & decis. 85. par. 2. diuers.* Secus in iurepatronatus ex dotatione, non enim quæritur iuspatronatus ex dotatione qualibet, vel ex ea quod donatur quid modicum. *vt notat gl. in cap. quicunque. 16. quæst. 7.* sed illa tantum quæ fit non vi donationis, sed in dotem circa Constitutionem Ecclesiæ. *cap. piæ mentis. 16. quæst. 7. Abb. cons. 106. num. 2. par. 2.* vel ex illa quam concedere potest Episcopus tantum in casu quo Ecclesia esset prorsus indotata. *Roch. de iurep. q. 2. ver. dotauit.* & fuisse decisum in Rot. coram Millino *Anno 1599. in vna Sarnen.* nimirum quod non potuerit per augmentum dotis acquiri iuspatronatus in beneficio simplici habente dotem 16. ducatorum, refert Genuen. sæpius. *cit. in prax. cap. 100. in fine.* similiter non ex qualibet constructione acquiritur iuspatronatus, sed ex ea tantum quæ fit de nouo, vel priore Ecclesia funditus diruta & prostrata: 31. idque cum consensu Episcopi permittentis constructionem cum conditione acquirendi iurisp. nam non sufficeret, si Ecclesia esset lacera, vel si careret tecto, vel similibus, & repararetur, ex tali enim reparatione iuspatronatus acquiri non posset. *gl. sing. in cap. quoniam. de iurep. Abb. ib. num. 8. Rot. diuers. decis. 306. &*

308. & 598. par. 1. Lambert. de iurep. lib. 2. p. 1. quæst. 6. art. 63. Et hoc vtroq; casu, tam dotationis quam reparationis deberet prius moneri patronus, si quis fuerit Ecclesiæ indotatæ vel dirutæ, vt dotet vel reparet sufficienter. *arg. tex. cap. cum sicut. de consecr. Eccles.* & demum si renuerit reparare, concedenda reparatio alteri cum acquirendo patronatu, ita nimirum vt prior Patronus desinat esse Patronus collapsæ Ecclesiæ si non curat reparandam; nisi habuerit patronatum, non ex sola constructione, sed etiam ex dotatione, tunc enim nõ amitteret vtiq; in toto suum iuspatronatus, sed tamen & construens de nouo acquireret cõmunicationem istius patronatus, nec repugnaret esse duos patronos in vna eadem Ecclesia, cum possint esse etiam plures ex pluribus causis diuersis. *Abb. cons. 106. cit. & in c. cit. quoniam. de iurep. nu. 9. & 11.*

32. Est & alius modus probandi iuspatronatus à Conc. *lo. sup. cit.* præscriptus, vt videlicet probari possit per multiplicatas præsentationes cum præscriptione tẽporis immemorabilis. Sed ad hoc requiritur, vt præsentationes præcesserint continuatæ per annos ad minus 50. & quod sortitæ fuerint suum effectum. *Calder. de iurep. cons. 12.* Dicuntur autẽ præsentationes sortitæ effectum, quando illorum virtute secuta fuit institutio, & possessio beneficij apprehensa, vt etiã supra notauimus. *Crescen. decis. 5. de iurep. Caputaq. decis. 131. & decis. 418. p. 2. Oldrad. cons. 229. Rot. diuers. decis. 167. p. 1.* Immemorabilis vero computanda est ad diem motæ litis, vt declarasse Sac. Cong. Concil. testatur Gonz. *cit. gl. 18. num. 89.*

Hæc tamen immemorabilis non suffragaretur etiam cum præsentationibus continuatis, quando constaret de initio inualido, vt si constaret iuspatronatus fuisse vsurpatum, vel ex priuilegio, talia enim iurapatronatus non obstante præscriptione abrogauit Conc. Trid. *lo. sup. cit.* vt obseruat Cou. [illegible] *g. possessor. p. 2. §. 3.* Genuen. *lo. cit* [illegible] hocq; idem respõdisse S. Cong. Conc. testatur Gonz. *lo. cit. n. 48.* Tanto minus prodesset immemorabilis, si appareret intercessisse malam fidem. *c. fin. de præscrip. & c. 1. eo. tit. in 6. Genuen. lo. cit.*

Probata autem immemorabili præsumetur iuspatronatus fuisse ex fundatione, licet hoc non appareret. *Cassad. decis. 7. de iurep. Rot. diuers. p. 1. decis. 792. in fin.* idemq; respondisse S. Cong. Conc. refert Genu. *lo. cit. in prax. c. 63. nu. 14.* Si nimirum iuspatronatus fuerit alicuius priuatæ personæ. *Crescent. decis. 1. de iurep.* alioquin enim si iurispatronatus fuerit Principum, Magnatum, vel alicuius vniuersitatis, præsumetur potius ex vsurpatione, præsertim si fuerit in locis, in quibus huiusmodi Magnates exercent iurisdictionẽ. *Ant. de Butr. in c. dilectus. nu. 12. de off. leg. Put. decis. 59. lib. 1. Mohed. decis. 2. & 10. de iurep. Lambert. de iurep. q. 11. art. 7. p. 2. lib. 1.* prout in Italia, vbi iurapatronatus in personis potentioribus & communitatibus etiam paruorum locorum præsumuntur communiter vsurpata. *Achil. de Graff. decis. 317. alias 4. de iurep. Aem. Veral. decis. 128. par. 2.* & in facto resolutum fuit in Rot. *in vna Bononien.* coram Gipsio. *20. Mart. 1589.* & idem habetur *decis. 229. & decis. 407. Rot. diuers. p. 1.* 33

Non requiritur autem talis rigor in probando iurepatronatus, si agatur non contra Ecclesiam, sed tantum inter ipsos Patronos seu præsentantes. *Lambert. lo. cit. par. 1. lib. 1. art. 5. quæst. 11. Mohed. decis. 133. alias 5. de appellat. Cassad. decis. 1. de prob. Rot. locis cit. par. 1. diuers.* hoc- 34

uet ad Episcopum, qui etiam repellere posset præsentatum huiusmodi, si videretur minus sufficiens. *id. Conc. sess. 25. cap. 9. de ref.*

21. Acquiritur autem patronis iuspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ. *cap. quoniam. iun. gl. v. fundatores. de iurep. cap. piæ mentis. iun. gl. 16. q. 7.* alios autem modos quærendi iuspatronatus, sustulit Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12. & sess. 25. cap. 9. de ref.* vbi etiam præscripsit modum probandi iuspatronatus, vt videlicet probetur per scripturas authenticas, vnde non sufficeret probare patronatus ius per testes, vt

22. declarasse Sacr. Congr. Conc. testatur Gonz. *super 8. Canc. gl. 18. num. 79.*

Si tamen ageretur possessorio tantũ, non requirerentur tam exactæ probationes, nec teneretur possidens probare titulum. *Aem. Veral. decis. 69. p. 1.* nec posset remoueri à sua possessione licet non deduceret probationes à Concilio Tridentino, vt supra præscriptas, cum possessionis sit magnum commodum. *Instit. de interdict. §. retinenda.* nec ab ea de facili quis remouetur. *cap. consultationibus de iurep.* Vnde in Curia Archiepisc. Neap. resolutum fuisse, quod existente aliquo in quasi possessione iurispatronatus, si post præsentationem moueatur sibi lis, non debeat præsentato ipsius retardari institutio, testatur Genuen. *in prax. cap. 63. num 21. & nu. 3.* vbi idem fuisse dicit responsum à Sacr. Congr. Conc. Et sufficeret hoc casu possessionem probare per testes, cum possessorium adhorreat altiorem indaginem. *Mohed. decis. 306. alias 4. de fide.*

23. *instrum. in fine.* & quidem sufficeret probare vnicum actum præsentandi sequuto effectu, hoc est institutione sequuta, alioquin enim non sequuta institutione ex solo actu præsentandi non quæreretur possessio. *Roch. de iurep. v. competens. num. 38. Caputaq. decis. 337. & 339. par. 2. Calder. cons. 12. de iurep. Nau. cons. 3. num. 4. de iurep. in antiq. Rota. diuers. decis. 318. p. 2.* alioquin vnicus actus præsentandi sufficit sequuto effectu ad quærendam possessionem, nisi constaret illum actum præsentati vi, aut clam, aut precario vsurpatum. *c. cum Ecclesia. iun. gl. v. trium. de causa poss. & propr. Abb. ib. à num. 20.* vbi ponit vtiles circa hoc distinctiones.

24. Sed vt ad propositum Concilij redeamus quod in probatione iurisp. requirit scripturas authenticas: Scriptura authẽtica dicitur, quæ conficitur per actuarium publicum seu Iudicem cum duorum vel trium testium subscriptione præsentiauè. *cap. cum à nobis. de testib. iun. gl. & alia gl. in c. 1. de fide. instrum. v. si scripturam.* Quoad propositum autẽ scriptura authentica censeretur Bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum, construendum siue dotandum: facit enim plenam fidem in his quæ fiunt sine figura iudicij sola scriptura cum sigillo Episcopi, præsertim in his 25. quæ pertinent ad officum ipsius, & vertuntur inter eis subditos. *cap. cessionem. iun. gl. v. literas. de probat. Felin. Dec. ib. Nau. cons. 1. de fid. instrum. in antiq. Gram. cons. ciuil. 24. col. 2. Cas. de Grass. decis. 168. aliàs. vn. de Paroch. Mohed. decis. 128. aliàs. 21. de renunc. Aem Veral. decis. 87. p. 3. Rom. sing. 341.* vnde creditur Episcopi literis attestantibus de præsentatione oblata & institutione facta. *Bullam. decis. 211. Mascard. de prob. concl. 991.* creditur etiam literis Episcopi narrantibus vnico contextu renunciationem in eius manibus & collationem factam, certo in eisdem literis expresso tẽpore. *Put. decis. 284. l. 1. Caputaq. decis. 87. p. 3. Mascard. de prob. conclus. 488. num.*

num. 1. Gomin. conſ. 47. col. 3. Sic etiam probatur Clericatus ſolis literis Epiſcopi. gl. in cap. inter quatuor. de Cler. pereg. Mohed. deciſ. 128. aliàs 21. de renunc. quæ autem requirantur vt ſigillum Epiſcopi dici poſsit authenticum, videri poſſunt Abb. Felin. & DD. in cap. poſt ceßionem. cit. & in cap. ſcripta. de fid. inſtrum. ſpecul. in tit. de procur. §. ratio autem. & in titul. de probat. §. fin. tutius autem eſt, vt Epiſcopus actus omnes quos extradit ſub ſigillo ſuo, faciat ſubſcribi à Notario publico, vel teſtibus, vel illos curet extendi per inſtrumentum publicum notarij, ſtante præſertim magna in DD. controuerſia, quibus nã caſibus literis & ſigillo Epiſcopi abſq; Notarij publici & teſtiũ ſubſcriptione ſit credendũ; tũ quia & ſcriptura ſolius Epiſcopi poteſt reprobari per teſtes. c. cum à nobis. de teſtibus. Abb. ib. à n. 2. tanto magis quod plures conſentiunt in multis huiuſmodi literis fidem non adhibẽdam, præſertim in collationibus & reſignationibus beneficiorum vbi agitur de præiudicio tertij. Card. Pariſ. conſ. 236. n. 31. vol. 4. Dec. conſ. 463. Alex. conſ. 112. lib. 7. maximè verò vbi adeſt ſuſpicio fraudis, vel antidatæ. Felin. in cit. cap. poſt ceßionem. à num. 8. Rip. in l. admonendi. num. 141. ff. de iureiuran. Selu. de benef. 3. p. queſt. 23. Creſcent. deciſ. 157. aliàs 13. de prob. vnde non creditur ipſis contra prouiſum Apoſtolicum. Maſcard. de prob. concluſ. 988. num. 3. Bella. deciſ. 321. Mandoſ. conſ. 50. & eſt vulgaris Romanæ Curiæ vſus, de quo teſtatur Rot. deciſ. 1. de prob. in antiq. Similiter non creditur literis Epiſcopi atteſtantibus reſignationem coram ipſo factam per procuratorem habentem mandatum, niſi conſtet de mandato. Put. deciſ 400. num. 4. lib. 1. Maſcard. de prob. concluſ. 1227. à num. 36. Bellam. deciſ. 253. nec creditur literis huiuſmodi atteſtantibus de reſignatione facta, vbi poſſet adeſſe ſuſpicio fraudis. Maſcard. cit. concluſ. 988. Pariſ. de reſig. lib. 8. queſt. 11. num. 41. quæ fraus facile præſumitur in allegatione renunciationis cũ beneficio multis ſudorib. quæſito non facile quis renunciare præſumatur. Abb. in cap. ſuper hoc. de renunc. not. 2. Card. Pariſ. conſ. 10. num. 64. vol. 1. idcirco non creditur reſignationem alleganti, niſi illam probet. Maſcard. de prob. concl. 1263. & 1272. & eſſe communem DD. opinionem teſtatur Pariſ. de reſig. loc. cit. circa finem. vbi tamẽ ceſſant ſuſpiciones fraudis vel vbi adſunt adminicula excludentia fraudem, creditur per omnia literis Epiſcopi. Achil. de Graß. deciſ. 7. & 8. de prob. Caputaq. deciſ. 146. lib. 1. Maſcard. de prob. concluſ. 991. Put. deciſ. 101. & 136. lib. 2. & ſimiliter plene creditur talibus literis in præiudicium ſcribentis. Abb. in cap. 2. num. 2. de fid. inſtrum. Maſcard. concluſ. 626. de prob. Et hæc de literis Epiſcopi.

Non ſolũ autem originalis ſcriptura probat, ſed etiam exemplificata per Notarium publicum, in caſu ſi originalis vetuſtate conſumatur, vel ſi exemplatur eo quod timeatur periculum deperditionis: dummodo tamen exempletur authoritate ordinarij. c. fin. de fid. inſtrum. Abb. ib. num. 7.

26 Libri quoque Notariorum in quibus extenduntur conſenſus dati ad fundandũ, dotandũ, conſtruendũ, & generaliter in quibus connotãtur facta ſeu conceſſa per ordinariũ, cenſentur authentici. cap. quoniam. de prob. iun. gl. v. duos. creditur enim libris officialiũ in his quæ ſpectant ad eorũ officiũ. Bart. in l. quadã. §. nummularios. ff. de eden. Menoch. de arb. caſu. 91. n. 3. Alex. conſ. 136. l. 2. Rom. conſ. 319. Fed. de Sen. conſ. 119. præſertim ſi libri tales reputantur communiter pro conti-

306. & 598. *par. 1. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 1. quæst. 6. art. 63.* Et hoc vtroq; casu, tam dotationis quam reparationis deberet prius moneri patronus, si quis fuerit Ecclesiæ indotatæ vel dirutæ, vt dotet vel reparet sufficienter. *arg. tex. cap. cum sicut. de consecr. Eccles.* & demum si renuerit reparare, concedenda reparatio alteri cum acquirendo patronatu, ita nimirum vt prior Patronus desinat esse Patronus collapsæ Ecclesiæ si non curat reparandam; nisi habuerit patronatum, non ex sola constructione, sed etiam ex dotatione, tunc enim nō amitteret vtiq; in toto suum iuspatronatus, sed tamen & construens de nouo acquireret cōmunicationem istius patronatus, nec repugnaret esse duos patronos in vna eadem Ecclesia, cum possint esse etiam plures ex pluribus causis diuersis. *Abb. cons. 106. cit. & in c. cit. quoniam. de iurep. nu. 9. & 11.*

Est & alius modus probandi iuspatronatus à Conc. *lo. sup. cit.* præscriptus, vt videlicet probari possit per multiplicatas præsentationes cum præscriptione tēporis immemorabilis. Sed ad hoc requiritur, vt præsentationes præcesserint continuatæ per annos ad minus 50. & quod sortitæ fuerint suum effectum. *Calder. de iurep. cons. 12.* Dicuntur autē præsentationes sortitæ effectum, quando illorum virtute secuta fuit institutio, & possessio beneficij apprehensa, vt etiā supra notauimus. *Crescen. decis. 5. de iurep. Caputaq. decis. 131. & decis. 418. p. 2. Oldrad. cons. 229. Rot. diuers. decis. 167. p. 1.* Immemorabilis vero computanda est ad diem motæ litis, vt declarasse Sac. Cong. Concil. testatur Gonz. *cit. gl. 18. num. 89.*

32. Hæc tamen immemorabilis non suffragaretur etiam cum præsentationibus continuatis, quando constaret de initio inualido, vt si constaret iuspatronatus fuisse vsurpatum, vel ex priuilegio, talia enim iurapatronatus non obstante præscriptione abrogauit C[illegible]nc. Trid. *lo. sup. cit.* vt obseruat Cou[illegible] *[illegible]g. possessor. p. 2. §. 3. Genuen. lo. cit* [illegible] hocq; idem respōdisse S. Cong. Conc. testatur Gonz. *lo. cit. n. 48.* Tanto minus prodesset immemorabilis, si appareret intercessisse malam fidem. *c. fin. de præscrip. & c. 1. eo. tit. in 6. Genuen. lo. cit.*

Probata autem immemorabili præsumetur iuspatronatus fuisse ex fundatione, licet hoc non appareret. *Cassad. decis. 7. de iurep. Rot. diuers. p. 1. decis. 792. in fin.* idemq; respondisse S. Cong. Conc. refert Genu. *lo. cit. in prax. c. 63. nu. 14.* Si nimirum iuspatronatus fuerit alicuius priuatæ personæ. *Crescent. decis. 1. de iurep.* alioquin enim si iurispatronatus fuerit Principum, Magnatum, vel alicuius vniuersitatis, præsumetur potius ex vsurpatione, præsertim si fuerit in locis, in quibus huiusmodi Magnates exercent iurisdictionē. *Ant. de Butr. in c. dilectus. nu. 12. de off. leg. Put. decis. 59. lib. 1. Mohed. decis. 2. & 10. de iurep. Lambert. de iurep. q. 11. art. 7. p. 2. lib. 1.* prout in Italia, vbi iurapatronatus in personis potentioribus & communitatibus etiam paruorum locorum præsumuntur communiter vsurpata. 33 *Achil. de Graff. decis. 317. alias 4. de iurep. Aem. Veral. decis. 128. par. 2.* & in facto resolutum fuit in Rot. *in vna Bononien.* coram Gipsio. *20. Mart. 1589.* & idem habetur *decis. 229. & decis. 407. Rot. diuers. p. 1.*

Non requiritur autem talis rigor in probando iurepatronatus, si agatur non contra Ecclesiam, sed tantum inter ipsos 34 Patronos seu præsentantes. *Lambet. lo. cit. par. 1. lib. 1. art. 5. quæst. 11. Mohed. decis. 133. alias 5. de appellat. Cassad. decis. 1. de prob. Rot. locis cit. par. 1. diuers.* hoc-

que idem decisum fuisse in Rota *in vna Firmana iurisp.* coram Pamphilio *12.Iunij.1588.* & *alia Landen.* coram Orano. *28.Iunij.15*[illegible] testatur Genuen. *in prax. c.100.nu.*

35. Descendentes autem patroni vltra prædicta requisita probationum, tenentur etiam probare ius deuolutionis iustum quo efficiuntur patroni. Et quidem deuolutionis sunt modi plures. Vti primo deuoluitur ius patronatus cum hæreditate. *cap. quoniam. cap. cum sæculum. iun. gl. v. emptorum. de iurep.* Et tum probari debet eum qui iuspatronatus prætendit, esse hæredem successionis; sola enim sanguinis hæreditas non tribuit iuspatronatus. Vnde filia dotata nõ succedens Patri extantibus masculis, & filius qui repudiauit hæreditatem Patris, repelluntur à iure præsentandi. *Abb. in c. cum sæculum. cit. Zecchus de benef. c. 12.* nisi testator ordinauit, vt in iurepatronatus succedant omnes hæredes sanguinis. *Anch. cons. 81.* Similiter licet in iurepatronatus succedatur in stirpes non in capita. *Clem. plures. de iurepatr.* tamẽ si iuspatronatus debeatur iure donationis, vel legati facti toti alicui familiæ, omnes de familia in capita æquè succedunt. *Lambert. de iurep. p. 2. lib. 1. art. 25. quæst. 1. princip.* Donatum etiam iuspatronatus communitati vel Collegio, ad omnes æquè pertinet, non tamẽ singulariter ad singulos, sed collectiuè, ita vt tota communitas constituat vnũ actum præsentationis, & vnam vocem. *Felin. in c. pastoralis. de rescript. num. 9. Cassad. decis. 2. de iurep. Selua. de benef. p. 2. q. 17. à n. 14. Rot. diuers. decis. 408. p. 1.*

36. Deuoluitur etiam iuspatronatus Legato, vel donatione. *c. ex insinuatione. de iurep.* sed requiritur consensus Episcopi, si donetur Laico vel Clerico nomine proprio iuxta cõmuniorem opinionem, quam firmat *Abb. in c. cum sæculum. sup. cit. n. 6. & in Clem. fin. de iurep. nu. 7. & Rot. diuers. decis. 574. p. 1.* Licet si donetur Ecclesiæ vel dignitati Ecclesiasticæ etiã sine cõsensu Episcopi donatio sit valida. *gl. in cit. c. ex insinuatione. v. contulisset. de iurep. Abb. lo. cit. Ioan. Andr. ib.* Similiter valida cẽsetur donatio iurisp. sine consensu Epis. si fiat compatrono. *Felin. in c. quæ in Ecclesiarum. de const. n. 89. Lambert. de iurep. lib. 1. p. 2. q. 1. art. 12.* hancq; opinionem magis cõmunẽ & approbatã in Rot. Rom. testatur Achil. de Grass. *decis. 323. alias 10. de iurep.* & Aemil. Veral. *decis. 132. p. 2.* Casu vero quo requireretur in huiusmodi donationibus consensus Episcopi, sufficit si subsequatur. *Fed. de Sen. in tract. permu. q. 15. & 54. Genu. sup. cit. c. 63. nu. 20.* vt etiam collatio beneficij patronati in suo patrono facta, conualidatur patroni cõsensu superueniẽte. *Hostien. in sum. § fin. vers. quid si Ecclesia vacante. de iurep. Felin. in c. cum. Bertoldus. num 9. de re iud. Ioan. Andr. in c. per nostras. de iurep.* Dũmodo tamen subsequatur consensus Episcopi viuente patrono, alioquin enim illo mortuo consensus dari non posset in præiudicium hæredis. *arg. l. fin. ff. com. præd. Host. in sum. tit. de præscrip. rer. immob. §. quæ res præscribi possunt. vers. hoc autem.* Hoc idem multis probat Abb. *q. 3. incip. Augerio.* Lambert. *de iurep. p. 2. lib. 1 art. 17.* sed contrarium tenet Dec. *cons. 639. nu. 4.* Roland. *cons. 97. à n. 37. vol. 1.* Selua. *de benef. q. 6. nu. 11.* hancque posteriorem opinionem magis communẽ & probatam à Rot. *in vna Pientina beneficii* coram Coccino, *anno 1609.* refert Genuen. *lo. sup. cit. c. 63. num. 28.*

Deuoluitur item iurispat. venditã hæreditate. *c. cum sæculum. cit.* si nimirum venditur ille locus vbi sita est Ecclesia patronata vniuersaliter, alioquin enim si ven-

ſi vendantur aliquæ partes vel iura aliqua, non cenſebitur tranſire iuſp. cum venditione. *Abb. in c. ex literis. nu. 10. de iurep.* Nec tranſit cũ venditione vniuerſitatis bonorum, ſi expreſsè excipiatur. *c. ex literis. cit. Abb. ib. nu. 1.* verum niſi excipiatur expreſsè, trãſit cum donatione vel venditione vniuerſitatis bonorum. *Abb. lo. cit.* Put. *deciſ. 351. lib. 2.* & tenuiſſe Rot. *in vna Cremonen.* coram Seraph. *5. Mart. anno. 1586.* teſtatur Genuen. *in prax. cit. c. 101. num. 3.* Nec requiritur Epiſcopi conſenſus cum venditur iuſpat. cum vniuerſitate bonorum. *Abb. in cap. illud. nu. 4. lo. cit.*

37\. Ipſum autem iuſpatronatus per ſe vendi non poteſt abſq; labe Simoniæ, & vendens patronus illo priuaretur ipſo facto, rediretq; Eccleſia ad libertatem. *c. quia Clerici. c. de iure. lo. cit. de iurep.* Imò etiam donationem iuriſp. propter ſeruitia, & in recõpenſam meritorum eſſe Simoniacam iudicauit Rot. *in vna Callaguritana præeminentiarum. 24. April. 1592.* coram Gipſio. vt refert Genu. *in prax. cit. c. 102. nu. 3.*

38\. Et non ſolum cum venditione, ſed etiam cum feudo & Emphyteuſi, vel alio vtili Dominio tranſit iuſp. *c. cum ſeculũ. cit. DD. ibid.* Tranſit & cum ſequeſtro ad illum penes quem eſt ſequeſtrum, ſiue ſequeſtretur per ſe, ſiue cũ vniuerſitate bonorũ. *Lambert. de iurep. p. 2. lib. 1. art. 3. q. 9. princ.* Non tamen tranſit in locatorem cum locatione bonorũ. *Lambert. de iurep. p. 1. li. 1. art. 2. q. 8. princ. Roch. de iurep. v. ipſe vel is à quo. q. 26.* præſertim ſi locator ſit ad breue tempus. Nec tranſit pignorato feudo ad creditorem, cum creditor nõ faciat pignoris fructus proprios. *Abb. in c. ex literis. n. 5. de iurep.*

39\. Deuoluitur & cum confiſcatione bonorum. *Abb. in c. cum Clerici. & in c. nobis. nu. 3. de iurep.* Idq; etiamſi per ſentẽtiam Iudicis ſæcularis fiat confiſcatio. Solo tamen iurep. abſque abiudicatione vniuerſitatis bonorum, non poteſt quis priuari per ſentẽtiam Iudicis ſæcularis. *Abb. in c. cum Clerici. cit.* Nõ ſolum autẽ tranſit cum alienato fundo, ſed quãdoq; amittitur ſine amiſsione bonorũ, ſicuti patronus occidens Sacerdotem vel Clericum Eccleſiæ ſuæ, amittit iuſpatronatus, & ipſius filij vſq; ad quartam generationem efficiuntur inhabiles ad ordines & beneficia. *c. in quibuſdam. de pœnu. Abb. ib. nu. 1.*

Amittitur iuſpat. & propter hæreſim, infidelitatem, ſeu à fide apoſtaſiam. *Abb. in c. nobis. de iurep* Hæreticus enim & infidelis, vel Iudæus, eſt incapax iuriſp. nec illud aliquomodo acquirere poteſt, *vt colligitur ex tex. iun. gl. in c. maximum. 1. q. 7. Abb. in cit. c. nobis. nu. 3.*

Similiter & excommunicatus amittit iuſpat. quoad effectum tamen exequutiuum tantũ, ita quod non poſsit præſentare quam diu eſt excommunicatus, & ſi præſentat, præſentatio eius eſt inualida. *Abb. lo. cit. Lambert. de iurep p. 1. lib. 2. q. 2. princ. art. 2.* imò & inſtitutio quæ ſequeretur ex præſentatione data ab excommunicato, eſſet omnino nulla, *vt notat. Nau. conſ. 2 de iurep. in antiq.*

Et vt finem faciamus materiæ iuriſp. quæ diffuſior eſt, quam vt inſtituto noſtro comprehendi poſsit, illud iterũ notemus, iuſpat. eſſe adeo priuilegiatũ, vt neque collatio ordinarij illud impedire poſsit, neque reſeruationes Papæ illi derogare cenſeantur, niſi hoc Papa exprimat, & hoc indulgent iura Laicis quo alliciantur ad ſubueniendum Eccleſijs. *vt not. gl. v. collatio. in cap. 2. de præb. in 6. Franch. ib. nu. 8. Staph. lo. ſup. cit. de prærog. iuriſp.* Tanto magis ſi iuſpatronatus 40.

ARTICVLVS II.

Quæ beneficia conferre poſſit Epiſcopus.

1 *Epiſcopus confert omnia beneficia præter reſeruata.*
2 *Epiſcopus ad curatum reſeruatum eligit vnum ex concurrentibus cui beneficium illud debet conferri.*
3 *Beneficia vacantia per reſignationem quocunq; menſe liberè confert Epiſcopus.*
4 *Epiſcopus poteſt admittere reſignationes permutationis cauſa.*
5 *Hoſpitalia, præſtimonia & alia beneficia manualia non afficiuntur reſeruationibus.*
6 *Concordata Galliarum.*
7 *Concordata Poloniæ.*
8 *Concordata Germaniæ.*
9 *Concordata ſunt fauorabilia & latè interpretanda.*
10 *Concordatis non poteſt derogari per coadiutorias.*
11 *Beneficium exiſtens extra prouinciam concordatam quando continetur ſub concordata.*
12 *Beneficia reſeruata vacantia vltra menſem an conferre poßit Epiſcopus.*
13 *Reſeruationes Papæ fiunt ad beneplacitum ipſius quod morte expirat.*
14 *Reſignationem reſeruatorum an poßit admittere Epiſcopus.*
15 *Beneficio reſignato priuari quis poteſt per Ordinarium.*
16 *Prouiſus à Papa in forma dignum, poteſt examinari per Ordinarium & repelli ſi fuerit indignus.*
17 *Epiſcopus poteſt examinare cauſas diſpenſationis obtentæ & non admittere diſpenſationem ex falſa cauſa obtentam.*
18 *Epiſcopus poteſt deputare Oeconomum in beneficio reſeruato vacante.*
19 *Epiſcopus conferre poteſt beneficia patronata, ſi patronus ſit negligens in præſtando.*
20 *Patronus laicus variare poteſt accumulando plures præſentatos.*
21 *Epiſcopus poteſt patrono prorogare tempus à iure datum ad præſentandum.*
22 *Patronis litigantibus quomodo Epiſcopus debeat prouidere beneficio patronato.*
23 *Epiſcopus poteſt gratificare vni ex pluribus præſentatis à patrono.*
24 *Patronus non poteſt præſentare ſeipſum: ſed Epiſcopus poteſt illi gratificare.*
25 *Patronus præſentare poteſt filium ſuum ſi ſit idoneus.*
26 *Beneficium poteſt conferri digno omiſſo digniori.*
27 *Inſtitutio ad beneficia ad ſolum ſpectat Epiſcopum.*
28 *Epiſcopus ſi denegat inſtitutionem recurrendum ad ſuperiorem.*
29 *Epiſcopi iuriſdictio in ſubditos eſt maior quam illa quæ deuoluitur ad Archiepiſcopum per appellationem.*
30 *Archiepiſcopus quando ſupplere poßit negligentiam Epiſcopi.*
31 *Diſpenſatio quandoq; eſt debita.*

32 *Archie-*

32 *Archiepiscopus nil habet plus quam Episcopus, nisi in casibus in iure expressis.*
33 *Archiepiscopus est Ordinarius suorum suffraganeorum.*
34 *Episcopus quomodo committere possit collationem beneficiorum.*
35 *Episcopus potest committere receptionem resignationis & institutionem beneficij resignati.*
36 *Patronus præsentare potest in vim faciendæ resignationis.*
37 *Vicarius Episcopi non potest conferre beneficia sine facultate expressa.*
38 *Vicarius non potest recipere resignationes, nisi habeat facultatem expressam.*
39 *Vicarius priuare non potest, nisi ipsi expressè fuerit concessum.*
40 *Vicarius conferre potest beneficia patronata, sine expressa commissione.*
41 *Archiepiscopus non potest conferre beneficia collationis Episcopi.*
42 *Capitulum Sede Vac. non confert beneficia collatione Episcopi.*
43 *Capitulum Sede Vac. potest commendare ad tempus beneficia Episcopalia.*
44 *Capitulum Sede Vac. potest instituere præsentatos à patronis.*
45 *Capitulum Sede Vac. an possit recipere resignationes beneficiorum etiam causa permutationis.*
46 *Capitulum Sede Vac. succedit in his quæ sunt necessaria iurisdictionis.*
47 *Capitulum an possit præscribere collationem beneficiorum Episcopaliũ Sed. Vac.*

1. EXceptis itaque casibus præmissis Episcopus liberè confert beneficia suæ Diœcesis vt dixim⁹. Quin imò etiam in casibus istis limitatis quandoque retinet plenam suam potestatem.

2. Vt primo ad Parochiales Ecclesias vacantes in mensibus Papæ reseruatis, ille solus debet proponere edicta concursus, & examinare concurrentes, & ex illis eligere vnum instituendum à Papa, vel eius Legato seu Nuncio ad beneficium reseruatum, ex Ordinatione Conc. Trid. *sess. 24. cap. 18. de ref.* Dummodo tamen infra quatuor menses expediat suum examen, & concursum, præsentetque electum instituendum iuxta præscriptum Constitutionis Pij V. *incip. In conferendis.* quam infra referemus.

3. Confert & in reseruatis mẽsibus vacãtia per resignationẽ, huiusmodi enim beneficia nõ afficiuntur reseruationibus quocunque mense vacauerint, sed liberè conferri possunt ab eo in cuius manibus resignantur, dummodo habeat ordinariam conferendi potestatem, *vt patet ex tex. Reg. 8. Canc. sup. relata.* quæ illis verbis *(alias quam per resignationem)* excipit expressè à reseruatione vacantia per resignationem; excepti autem casus firmant demum regulam in contrariũ. *Aem. de fals. in tract. reseru. q. 3. princ. in fin. Mohed. decis. 134. aliàs 10. de præb. Ad hoc facit. Rot. decis. 575. & 674. & 700. 3. p. lib. 3. diuers. Gabr. cons. 199. lib. 2. Gonz. super 8. Canc. gl. 14. Geor. Branden. super concord. Germaniæ. q. 12.* Et hac ratione deducit Gonz. *loc. sup. cit. à num. 32.* Episcopum conferre posse resignata causa permutationis quocunque tempore resignentur. Nisi tamen 4. beneficia resignata fuerint affecta aliqua alia reseruationis specie, nam talia beneficia licet resignari possint in manibus ordinarij, non possunt tamen ab alio conferri quam à Papa, cui manent affecta & reseruata quocunque mense resignentur. *Cassad. decis. 4. num. 9. de præben. Rot. per Bisign. decis. 5. de renunc.* vnde hoc casu tutius esset vt resignantes reseruata beneficia permutationis

nis causa, recurrant ad Papam. *Caputaq. decis. 45. par. 1. & decis. 78. par. 3. Paris. de resig. lib. 7. q. 14. num. 7.*

Et quoniam incidenter attigimus resignationes permutationis causa, illud etiam non videtur permittendum, quod vocatur in dubium à Paris. *lo. cit. lib. 5. quaest. vlt. in fin.* an nimirum Episcopus possit admittere permutationes beneficiorum, praesertim propter Constitutionem Pij PP. V. qua suspenderat facultates Ordinariorum in recipiendis resignationibus, tam permutationis causa, quam alijs omnibus. Et dicendum videtur affirmatiuè. Nam ista suspensio relaxata fuit ab eodem PP. Pio V. alia Constitutione *incip. Quanta Ecclesia Dei.* praesertim in illis verbis. *Ad hac beneficiorum & officiorum permutationes admittere, quae Canonicis Sanctionibus & Apostolicis Constitutionibus permittuntur.* Ex quibus verbis aperte potest suspensionem illam relaxatam fuisse, & facultatem Ordinariorum in permutandis beneficijs remanere in terminis iuris communis, *vt optimè notat Gonz. sup. 8. Canc. gl. 14. num. 30.* ius autem commune permittit permutationes beneficiorum per Ordinarios faciendã, *vt sunt clari tex. c. cum olim. cum vniuersorum. de rer. permut. c. vn. eo. tit. in 6. & Cle. vn. eo. tit. Fed. de Sen. de permut. benef. n. 3. Rebuff. in prax. ec. tit. num. 36.* & neminem in hoc vidi dubitare praeter Paris. cit. idq; nullo fundamento.

5. Confert praeterea Episcopus Praestimonia, Hospitalia, beneficia manualia, seu ad nutum amouibilia nulla reseruatione obstante, neque enim haec afficiuntur reseruationibus. *Staph. lo. cit. sup. de noua form. expect. num. 29. Gonz. lo. cit. gl. 5. §. 6.* signanter autem de Hospitalibus loquitur. *Clem. per literas. de praeb.* quia nimirum ista nõ veniunt appellatione beneficiorum. *Felin. in cap. de quarta. num. 9. de praescript.* adhibita tamen distinctione supra alia occasione à nobis relata, de eisdem Hospitalibus.

Confert item non obstantibus reseruationibus, quando ipsi speciali aliquo priuilegio hoc fuerit indultum, siue toti alicui Prouinciae, sicuti Nationi Gallicae, Polonicae, Germanicae vi concordatorum cum Sede Apostolica quaedam specialia circa beneficiorum collationem sunt concessa, quorum concordatorum tenores quo vtilitati Lectoris inseruiant, hic referre volumus, & primo Regni Franciae concordata cum Leone X. *in Concil. Lateranen.* quoad beneficiorum dispositionem sunt, *vt sequuntur.*

Sacro approbante Concilio, & infra. de eorundem fratrum consilio & vnanimi consensu, ex certa nostra scientia & potestatis plenitudine statuimus & ordinamus, quod de caetero perpetuis futuris temporibus, loco dicta pragmaticae constitutionis, ac omnium & singulorum Capitulorum in ea contentorum in dicto Regno Delphinatu & Comitatu Dien. ac Valentinen. infra scripta obseruentur Cõstitutiones, videlicet quod Cathedralibus & Metropolitanis Ecclesiis in Regno Delphinatu & Comitatu praedictis nunc & pro tempore etiam per cessionem in manibus nostris, & successorum nostrarum Rom. Pontif. Canonicè intrantium spontè factam vacantibus, illarum Capitula & Canonici ad electionem seu postulationem inibi futuri Praelati procedere non possunt, sed illarum occurrente huiusmodi vacatione Rex Franciae pro tempore existens,

ſtens, vnum grauem Magiſtrum ſeu Licentiatum in Theologia, aut in vtroque ſeu altero iurium Doctorem, aut Licentiatum in vniuerſitate famoſa, & cum rigore examinis, & in vigeſimo ſeptimo ſuæ ætatis anno ad minus conſtitutum, & alias idoneum, infra ſex menſes à die vacationis Eccleſiarum earundem computandos nobis & ſucceſſoribus noſtris Rom. Pontif. ſeu ſedi prædictæ nominare, & de perſona per Regem huiuſmodi nominata per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem prædictam prouideri, & ſi contingeret præfatum Regem perſonam taliter nō qualificatam ad dictas Eccleſias ſic vacantes nominare, per nos ſeu ſucceſſores, ſeu ſedem huiuſmodi de perſona ſic nominata eiſdem Eccleſiis minime prouideri debeat, ſed teneatur idem Rex infra tres alios menſes à die recuſationis perſonæ nominatæ non qualificatæ ſolicitatori nominationem non qualificatam proſequenti conſiſtorialiter factа intimanda computandos, alium ſupra dicto modo qualificatum nominare; alioquin vt diſpendioſè Eccleſiarum huiuſmodi vacationi celeriter conſulatur, Eccleſia tunc ſic vacanti, per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem huiuſmodi de perſona, vt præfertur qualificata, nec non Eccleſiis per obitum apud ſedem prædictam vacantibus ſemper nulla dicti Regis præcedente nominatione libere prouideri poſſit. Decernentes Electiones contra præmiſſa attentatas, ac prouiſiones per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem huiuſmodi factas, nullas & inualidas exiſtere; conſanguineis tamen præfati Regis, ac perſonis ſublimibus & cauſa rationabili & legitima nominatione & Apoſtolicis literis exprimenda, necnon Religioſis mendicantibus reformatis eminentis ſcientiæ, & excellentis doctrinæ, qui iuxta ſui Ordinis regularia inſtituta ad gradus huiuſmodi aſſumi non poſſunt ſub prohibitione præmiſſa minime comprehenſis, ſed de eorum perſonis dictis Eccleſiis pro tempore vacantibus ad dicti Regis nominationē per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem huiuſmodi libere prouideri poſſit. Monaſteriјs verò & Prioratibus Conuentualibus & verè electiuis, videlicet, in quorum electionibus forma capituli Quia propter ſeruari, & cōfirmationes electionum huiuſmodi ſolenniter peti cōſueuerunt, in Regno Delphinatu, & comitatu huiuſmodi nunc & pro tempore etiam per ſimilem ceſſionem vacantibus, illorum cōuentus ad electionem ſeu poſtulationem Abbatis ſeu Prioris procedere non poſſint, ſed idem Rex occurrente huiuſmodi vacatione religioſum eiuſdem Ordinis in ætate viginti trium annorum ad minus conſtitutum, infra ſimile tempus ſex menſium à die vacationis Monaſteriorum & Prioratuū huiuſmodi computandorum nobis & ſucceſſoribus noſtris, aut ſedi huiuſmodi nominare, & de perſona huiuſmodi per regem Monaſterio vacanti nominata, per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem huiuſmodi prouideri, Prioratus vero perſonæ ad illum per eundem Regem nominatæ cōferri debeat. Si vero idem Rex Preſbyterum ſæcularem, aut Religioſum alterius Ordinis, aut minorem viginti trium annorum, vel alias inhabilem nobis aut ſucceſſoribus noſtis infra dictum ſemeſtre, ſeu ſedi huiuſmodi nominarit, talis nominatus recuſari & nullatenus ſibi prouideri

uideri debeat, ſed Rex ipſe inf. trimeſtre à die recuſationis ſupradicto modo intimanda computandos, alium modo ſupradicto qualificatum Monaſterio, ſeu Prioratui tunc vacanti nominare, & de perſona ad Monaſterium nominata illi prouideri, ad prioratum verò nominato prioratus ipſe per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem prædictam conferri debeat, alioquin dictis nouem mẽſibus elluxis, nulla ſeu de perſona minus idonea & modo præmiſſo non qualificata facta nominatione, ac etiam vacantibus apud ſedem prædictam, ſemper etiam nulla dicti Regis expectata nominatione, per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem prædictam Monaſterijs prouideri, prioratus verò perſonis vt præfertur qualificatis duntaxat conferri libere poßint; Electiones autem & illarum confirmationes, nec non prouiſiones per nos & ſucceſſores noſtros, & ſedem prædictam contra præmiſſa pro tempore factas, nullas, irritas & inanes eſſe decernimus. Per præmiſſa tamen non intendimus in aliquo præiudicare Capitulis Eccleſiarum & Cõuentibus Monaſteriorum & Prioratuum huiuſmodi, priuilegia à ſede Apoſtolica proprium eligendi Prælatum obtinentibus, quominus ad electionem Epiſcoporũ ac Abbatum & Priorum iuxta priuilegia eis conceſſa liberè procedere poßint, iuxta formam in eorum priuilegijs contentam; & ſi in eorum priuilegijs forma aliqua expreſſa non fuerit, tunc formam Conc. Generalis, Quia propter ſeruare teneantur, dũmodo de priuilegijs ſibi cõceßis huiuſmodi, per literas Apoſtolicas, ſeu alias authenticas ſcripturas docuerint, omni alia ſpecie probationis eis in hoc adempta. Volumus quoque & ordinamus quod in Regno Delphinatu, & Comitatu prædictis de cætero non dentur aliqua gratia expectatiua; ac ſpeciales vel generales reſeruationes ad vacatura beneficia per nos & ſedem prædictam non fiant; & ſi de facto per importunitatem, aut alias à nobis & ſucceſſoribus noſtris, & ſede prædicta emanauerint, illas irritas & inanes eſſe decernimus. In Cathedralibus tamen, Metropolitanis, & Collegiatis Eccleſiis, in quarum ſtatutis caueretur expreſſe, quod nullus ibidem dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem vel officium obtinere poßit, niſi in illis actu Canonicus exiſtat, Canonicos (ad effectum duntaxat inibi obtinendi dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem, vel officium huiuſmodi, & non conſequendum primam præbendam vacaturam) creare poſſe intendimus. Statuimus inſuper quod Ordinarius collator in vnaquaq; Cathedrali, ac etiam Metropolitana Eccleſia, Canonicatum & Præbendam Theologalem inibi conſiſtentes conferre teneatur vni Magiſtro ſeu Licentiato aut Baccalaureo formato in Theologia, qui per decẽniũ in vniuerſitate ſtudij generalis priuilegiata ſtuduerit, ac onus reſidẽtiæ, lecturæ, & prædicationis actu ſubire voluerit, quiq; bis aut ſemel ad minus per ſingulas hebdomadas impedimento ceſſante legitimo legere debeat, & quoties ipſum in huiuſmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium Capituli per ſubſtractionem diſtributionũ totius hebdomadæ puniri poſſit, & ſi reſidentiam deſeruerit, de illis alteri prouideri debeat: & vt liberius ſtudio vacare poßit, etiamſi abſens fue-

rit à Diuinis, habeatur pro præsente, ita vt nihil perdat. Præfatiq; Ordinarij Collatores, seu Patroni Ecclesiastici quicunque fuerint, vltra dictam Præbendam Theologicam (quam vt præfertur) qualificato conferre teneantur, tertiam partem omnium dignitatum, personatuū, administrationum, & officiorum cæterorumq; beneficiorum Ecclesiasticorum ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem quomodolibet spectantium, viris literatis, graduatis, & per vniuersitates nominatis hoc modo videlicet, primo mense post præsentium acceptationem, & earundem publicationem præfati Ordinarij Collatores dignitates personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem (vt præfertur) spectantia graduatis huiusmodi, qui literas suorum graduum cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre teneantur.

Beneficia verò quæ in duobus sequentibus mensibus vacare cōtigerint, illa iuxta iuris cōmunis dispositionem personis idoneis libere conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare; beneficia autem quæ in quarto mense vacare contigerint, viris graduatis per vniuersitatem nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre seu præsentare teneantur. Beneficia verò quæ in quinto mense, & sexto vacare contigerint, simili modo personis idoneis liberè conferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerint graduatis, qui similimodo literas gradus cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre teneantur. Beneficia autem quæ octauo & nono mense vacare contigerint, pari modo personis idoneis conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autem quæ mense decimo vacare contigerint, graduatis & nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tempore studij debitè insinuauerint, per eosdem Ordinarios conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant. Beneficia autem quæ vndecimo & duodecimo mensibus vacare contigerint, per eosdem Ordinarios personis idoneis iuxta iuris communis dispositionem conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant. Si quis verò cuiuscunque status, etiam Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiscopalis, aut Pontificalis, vel alterius cuiuslibet dignitatis, contra prædictum Ordinem & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officijs, seu quibusuis alijs beneficijs Ecclesiasticis, huiusmodi aliter quam modo præmisso disposuerit, dispositiones ipsæ sint ipso iure nulla, collationesq; & prouisiones ac dispositiones illorum ad immediatum superiorem deuoluantur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur; & si contra venerit, ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad Sedem Apostolicam fiat deuolutio. Præterea volu-

volumus quod Collatores Ordinarij, & Patroni Ecclesiastici præfati, qui dignitates, personatus, administrationes & officia ac beneficia in mensibus graduatis & nominatis aßignatis vacantia, illis graduatis simplicibus aut nominatis illa conferre, aut ad illas eos duntaxat præsentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate famosa studuerint, tempus autem competens decennium in Magistris, seu Licentiatis ac Baccalarijs in Theologia, septennium verò in Doctoribus seu Licentiatis in iure Canonico, Ciuili, aut Medicinis; quinquennium autem in Magistris seu Licentiatis in artibus cum rigore ex animis à Logicalibus inclusiuè, aut in altiori facultate, sexennium autem in Baccalarijs simplicibus in Theologia: Quinquennium verò in Baccalarijs iuris Canonici aut Ciuilis, in quibus Baccalarijs iuris Canonici aut Ciuilis, si ex vtroque parente nobiles fuerint, triennium esse decernimus; præfatiq; graduati & nominati Collatoribus Ordinarijs, siue Patronis Ecclesiasticis, semel ante vacationem beneficij Ecclesiastici de literis gradus seu nominationis, & de præfato tempore studij per literas patentes vniuersitatis, in qua studuerint manu Scriba, & Sigillo vniuersitatis signatas fidem facere teneantur. Cum verò probatio nobilitatis fieri deberet ad effectum, vt nobiles ipsi gaudere poßint beneficio minoris temporis studij, tunc nobilitas ipsa per quatuor testes deponentes in Iudicio coram Iudice Ordinaro loci, in quo est natus ille, de cuius nobilitate ex vtroque Parente constare debet, etiam in partis absentia probari poßit, teneanturq; præfati graduati, tam simplices quam nominati, Patronis Ecclesiasticis, aut collationibus Ordinarijs, quibus gradus aut nominationis literas huiusmodi insinuare deberent, literas suorum gradus & nominationis, certificationis, temporis, studij & attestationis nobilitatis duplicatas dare, ac singulis annis tempore quadragesimæ per se vel Procuratorem suum collatoribus, nominatibus seu Patronis Ecclesiasticis, aut eorum Vicarijs, eorum nomina & cognomina insinuare: & eo anno quo præfatam insinuationem facere amiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis huiusmodi petere non poßint, & si Collatoribus Ordinarijs, aut Patronis Ecclesiasticis in mensibus deputatis simplicibus, aut graduatis nominatis, non esset graduatus aut nominatus, qui diligentias præfatas fecerit, collatio, seu præsentatio per Collatorem seu Patronum Ecclesiasticum, etiam eisdem mensibus facta, alteri quam graduato vel nominato, non propter hoc irrita censeatur, si tamen graduatus simplex beneficium post insinuationem gradus, aut nominationis in mensibus eis aßignatis vacans petierit, & inter suam insinuationem & præfatam requisitionem non superuenerit Quadragesima, in qua nomen & cognomen insinuare debuerit, ad beneficium sic vacans eum capacem, ipsumq; illud consequi posse & debere decernimus. Statuimus quoque & ordinamus, quod Collatores Ordinarij, & Patroni Ecclesiastici præfati inter

inter graduatos qui literas gradus cum tempore studij & attestatione nobilitatu debitè insinuauerint, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia gratificare possint, illum ex eis quem voluerint; quo vero ad beneficia in mensibus graduatis, nominatis, deputatis, antiquiori nominato conferre, seu antiquiorem nominatum qui literas nominationis, temporis studij & attestationis nobilitatis debitæ insinuauerit, præsentare seu nominare teneantur. Concurrentibus autem nominatis eiusdem anni Doctores Licentiatis, Licentiatos Baccalarijs, demptis Baccalarijs formatis in Theologia, quos fauore studij Theologici Licentiatis in iure Canonico, Ciuili, & medicina præferēdos esse decernimus; Baccalarios iuris Canonici aut Ciuilis, Magistris in artibus præferri volumus. Concurrentibus autem pluribus Doctoribus in diuersis facultatibus, Doctorem Theologum Doctori in Iure, Doctorem in iure Canonico, Doctori in iure ciuili, Doctorem in iure Ciuili, Doctori in medicina præferendos esse decernimus, & idem in Licentiatis & Baccalarijs seruari debere volumus, & si in eisdem facultate & gradu concurrerent, ad datam nominationis seu gradus recurrēdum esse volumus: & si in omnibus his concurrerent, tunc Collator Ordinarius inter eosdem concurrentes gratificare possit. Volumus autem quod nominati, literas nominationis ab Vniuersitatibus in quibus studuerint obtinentes, in nominationum literis beneficia per eos possessa, & eorum verum valorem exprimere teneantur, alioquin literæ nominationis huiusmodi eo ipso nulla sint & esse censeantur. Si quis verò ex dictis qualificatis graduatis simplicibus aut nominatis tempore vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantes duas obtineat Prabendas, in Cathedralibus etiam, Metropolitanis aut Collegiatis, seu dignitatem vel Prebēdam, vel aliud beneficium, seu alia beneficia, quorum insimul vel eius fructus, reditus, & prouētus tempore residentiæ, & horis diuinis interessendo ad summā Ducentorum florenorum auri de Camera ascenderent, beneficium in vim gradus seu nominationis huiusmodi, tum petere seu consequi non possint, & insuper quod tam graduati simplices quam nominati beneficia in mensibus eis assignatis vacantia petere & consequi possint, secundum propriæ personæ condecentiā & conformitatem, videlicet sæculares sæcularia, & Religiosi regularia beneficia Ecclesiastica: ita quod sæcularis nominatus, beneficia regularia in mensibus deputatis vacantia prætextu cuiusuis dispensationis Apostolicæ, & è contra Religiosus beneficia sæcularia petere aut cō sequi minime possint. Quodq́; beneficia simpliciter vel ex causa permutationis in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis non sint affecta nec debita, sed ex causa permutationis cum permutantibus duntaxat. Simpliciter vero vacantia beneficia huiusmodi, personis idoneis per ipsos Ordinarios liberè conferri possint. Statuimus quoque quod Parochiales Ecclesiæ in ciuitatibus aut villis muratis existentes, nonnisi personis modo præmisso qualificatis, aut saltē qui per tres annos in Theologia, vel altero iurium studuerint, seu Magistris in artibus qui in aliqua vniuersi-

uersitate priuilegiata studentes Magisterij gradum adepti fuerint, conferantur. Monemus autem præfati Regni vniuersitates sub pœna priuationis omnium & singulorum priuilegiorum à nobis & Sede Apostolica obtentorum, ne collatoribus siue Patronis Ecclesiasticis habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundum præfata tempora studuerint, & secundũ dictarum vniuersitatum statuta & gradus, & non per saltum prouecti fuerint. Quod si secus fecerint vltra nullitatis pœnam quam in præfatarum nominationũ literis declaramus, vniuersitates ipsas nominandi priuilegio ad tempus secundũ culpæ qualitatem suspendemus. Si quis autem graduatorum, aut nominatorum in mensibus deputatis Collatoribus Ordinarijs, aut personis Ecclesiasticis beneficium vacans in vim gradus aut nominationis petierit, & Collatorem Ordinariũ in vim præfati gradus aut nominationis in processu posuerit, & aliter molestauerit, illum vltra expensarum, damnorum, & interesse condemnationem, à fructibus sui gradus & nominationis priuandum esse decernimus; eodemq; vinculo Collatores Ordinarios & Patronos Ecclesiasticos, quibus graduati & nominati debite vt supra, qualificati, suos gradus & nominationis literas insinuauerint, astringimus, vt beneficia ad eorum collationem vel præsentationem spectantia in mensibus graduatorum simplicium & nominatorum vacantia, stantibus præfatis graduatis, aut nominatis non conferant, sub pœna suspensionis potestatis cõferendi beneficia in octo mensibus illo anno ad collationem eorum ad præsentationem liberam spectantibus. Statuimus quoq; & ordinamus, quod quilibet Rom. Pont. semel duntaxat tempore sui Pontificatus literas in forma mandati iuxta formam inferius annotatam, & non vltra dare possit; hoc modo videlicet, vt vnum Collatorem habentem collationem decem beneficiorum in vno, habentẽ autem collationem quinquaginta beneficiorum & vltra, in duobus beneficijs duntaxat grauare possit, ita tamen quod in eadem Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata collatorem vnum pro tempore in duobus Præbendis non grauet. Et vt obuietur litibus quæ occasione literarum mandatorum huiusmodi oriri possent, mandata huiusmodi sub forma quæ est inferius annotata dari volumus, quam ad perpetuã rei memoriam in Cancellaria Apostolica publicari, & in illius quinterno registrari mandamus. Declarantes, prosequentes huiusmodi mandata, quoad beneficia sub illis comprehẽsa, Ordinarijs, Collatoribus & graduatis simplicibus & nominatis præferendos, nosq; & successores nostros iure præuẽtionis, dignitates, personatus, administrationes, & officia, cæteraq; beneficia Ecclesiastica sæcularia, & quorumuis Ordinum Regularia quæcunque & quomodocunque qualificata, tam in mensibus graduatis simplicibus & nominatis, quam Ordinarijs Collatorib. præfatis assignatis vacantia, ac etiam sub dictis mandatis comprehensa libere conferre. Statuimus insuper, quod in prouisionibus quas personis quibusuis de beneficijs vacantibus, seu certo modo vacaturis per nos & successores nostros, ac sedem prædictam etiam motu proprio, etiam promotis ad Ecclesias Cathedrales & Metropolitanas, ac Monasteria, vt ob-

ri obtenta per eos beneficia retinere possint, fieri contigerit, illorum verus annuus per florenos aut Duc. auri de Camera, aut libras Turonen. seu alterius monetæ valor, secundum communem æstimationem exprimi debeat; alioquin gratia ipsa sint ipso iure nulla. Statuimus quoque & ordinamus, quod in Regno Delphinatu, & Comitatu prædictis, omnes & singulæ causæ exceptis maioribus in iure expresse denominatis, apud illos Iudices in partibus, qui de iure aut consuetudine præscipta, vel priuilegio illarum cognitionē habent, terminari & finiri debeant. Et ne sub vmbra appellationum, quæ nimiū & nonnunquam friuolæ interponi consueuerunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpè multiplicari iniustis vexationibus materia præbeatur. Volumus quod si quis offensus coram suo Iudice, iustitiæ complementum habere non possit, ad immediatum superiorem, etiam ad nos & successores nostros, vel Sedem prædictam omisso medio, nec à grauamine in quacunque instātia ante definitiuam sententiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in definitiua reparari nequiret; & eo casu nonnisi ad immediatum superiorem liceat appellari. Si quis verò immediatè subiectus Sedi Apostolicæ ad eandem Sedem duxerit appellandum, causa committatur in partibus per rescriptum vsque ad finem litis, videlicet vsque ad tertiam sententiam conformem inclusiuè, si ab illis appellari contigerit, nisi propter defectum denegatæ iustitiæ, aut iustum metum; & tunc committi debeat in partibus conuicinis, & cum causarum expressione, quæ etiam de illis legitimè aliàs quam per iuramentum coram Iudicibus à Sede Apostolica deputandis constare debeat. Processus autem contra præmissa attentatos nullos & irritos esse volumus, ac rescripta cōtra præmissa impetrantes, in expensis, damnis, & interesse condemnari debere decernimus atque declaramus. Sanctæ verò Rom. Eccles. Cardinales, qui pro vniuersali Ecclesia laborant, nec non dictæ Sedis Officiales officia sua actu exercentes, sub præsenti decreto non intendimus comprehendi. Statuimus etiam & ordinamus, quod Iudices, causas quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tēpore pendentes, sub pœna excommunicationis & priuationis beneficiorum per eos obtentorum, eo ipso incurrenda infra biennium terminare debeant, pars verò diffugiens, & expeditionem ipsius causæ malitiosè impediens, grauißimè per eosdem Iudices mulctetur, etiam vsque ad priuationem iuris in huiusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit, super quo eorum conscientias oneramus; ab interlocutorijs autem secundo, à definitiuis verò tertio duntaxat prouocare licere decernimus. Volumusq; secundam sententiam interlocutoriam conformem, & tertiam definitiuam etiam conformem, omni mora cessante executioni debitæ demandari debere, quacunque appellatione interposita non obstante. Statuimus quoque, quod quicunque dummodo non sit violentus, sed habens coloratum titulum pacificè, & sine lite prælaturam dignitatem personatum administrationem vel officium, seu quandocunque beneficium Ecclesiasticum triennio proximo hactenus possidet, vel pro tempore possidebit

debit in petitorio vel possessorio, à quoquam etiam ratione iuris nouiter reperti molestari nequeat, præterquā prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta Conc. Vienn. intimari debeat, lis autem hoc casu quoad futuras controuersias intelligatur, si ad executionem citationis iuruq; sui in Iudicio exhibitionem, aut terminorum omnium obseruationē processum fuerit. Monemus etiā Ordinarios, vt diligenter inquirant, ne quis sine titulo beneficium possideat, & si quem beneficium sine titulo posidere repererint, declarent illi ius non competere cuiusuis tēporis detentione nō obstante, de ipsoq; beneficio poßit illi (dummodo non sit intrusus, vel violentus, aut alias indignus) vel alteri idoneo prouideri. &c.

Quod sequitur in concordata est de concubinarÿs puniendis, & interdicto non ferendo in loca, Oppida, Castra, ob culpam priuatæ alicuius personæ.

Nulli ergo, &c. Dat. Romæ, anno Incarnat. Dom. 1516. 15. Kal. Septem. Pont. an. 4.

7. Concordata Regno Poloniæ pro mēsibus alternatis, concesserat Leo X. quæ postea innouauit Clemens VII. & auxit quoad Coadiutorias, vt nimirum per illas, nisi fuerint concessæ de licentia Ordinariorum, quorum interest, non possit derogari liberæ collationi in mensibus alternatiuis per concordata concessis. Solam Constitut. Clem. VII. referre voluimus, vt quæ continentur contenta Bullæ Leon. X. *Et sequitur.*

Clem. Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuā rei memoriam. Cū singularem fidei constantiam & integritatem, ac eximiam deuotionis affectum, quibus charißimus in Christo Filius noster Sigismundus Poloniæ Rex Illustris in nostro, & Apostolicæ Sedis conspectu semper claruit, & continuo claret, paterna meditatione reuoluimus, dignum atque debitum censemus, vt quæ eius consideratione ab eadem Sede proinde processerint, prompta beneuolentia nostri muniminis præsidio solidemus: & vt sublato quouis ambiguitatis dispendio in sui roboris integritate firmiter ac peramplius fructuosa reddātur, nostri officÿ partes fauorabiliter extendamus. Dudū siquidem per fœlicis memoriæ Leonem Papam X. Prædecessorem nostrum accepto, quod licet diuersa alternatiuarū litteræ diuersis Ordinariÿs in Regno Poloniæ à Sede prædicta emanata fuissent, dictusq; Prædecessor per diuersas Const. suas Prælatis & aliÿs personis Ecclesiasticis, ad quos dignitatum & aliorum beneficiorū collatio, prouisio, præsentatio, electio, seu quæuis alia dispositio pertinebat, vt de quibusuis dignitatibus, personatibus, Administrationibus, officÿs, Canonicatibus, & Præbendis, nec non aliÿs beneficÿs Ecclesiasticis, cum cura & sine cura Sæcularibus & Regularibus ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, Electionem, seu quamuis aliam dispositionem pertinentibus, quæ in certis tunc expreßis mensibus vacare contingeret, ac si à Sede præfata, vel Legati eius expectatiuæ gratiæ, aut super illis speciales, vel generales reseruationes non emanassent, ordinaria authoritate liberè disponere nossent concesißet. Ac ex tūc quicquid secus super his à quoquā quauis auctoritate, scienter vel ignoranter

ranter contingeret attentari, irritum & inane decreuisset. Nihilominus nonnulli speciales vel generales reseruationes, & alias gratias in dicto Regno cum derogatione & suspensione literarum alternatiuarum, & Constitutionum prædictarum, & alias extorserant, & indies extorquere nitebātur, quo fiebat vt Ordinarij Collatores Regni huiusmodi, qui Reipublicæ ipsius Regni Consiliarij existebant, & diu ersa onera sustinebāt, quominus eorum ordinaria authoritate super his vti, vel iuxta alternatiuas; & Cōstitutiones prædictas de beneficiis ad eorum dispositionem pertinentibus personis idoneis & bene meritis prouidere possent, impediebantur, in eorum & Reipublicæ Regni huiusmodi præiudicium & detrimentum non modicum, dictus prædecessor motu proprio, & ex certa scientia, nec non consideratione præfati Sigismundi Regis, tam in Lateranen. Concilio nouissime celebrato, quam alias quascunque Constitutiones suas in fauorem Ordinariorum editas, cum irritantibus & alijs in eis contentis decretis, & Clausulis innouando, per suas literas perpetuo statuit, ordinauit, & decreuit, quod nulla beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura Secularia vel Regularia cuiuscunque qualitatis forent, in dicto Regno consistentia, in mensibus ordinarijs Collatoribus per Cōstitutiones alternatiuas, & Constitutiones prædictas concessis pro tempore vacantia, sub quibusuis specialibus vel generalibus reseruationibus, vnionibus, expectatiuis, & aliis gratiis, mandatis & indultis, quocunque nomine censerētur, & quascunque clausulas etiam derogatoriarum derogatorias, ac Alternatiuis & Constitutionibus prædictis, nec non literis Prædecessoris huiusmodi expressè derogantibus continentibus etiam Cardinalibus ac suis, & pro tempore existentis Romani Pontificis, etiam antiquis & descriptis familiaribus & alijs cuiuscunque dignitatis, status, gradus, vel conditionis, existentibus, per eundem Prædecessorem & Sedem prædictam pro tempore concessis & concedendis minime comprehenderentur, nec comprehendi, aut illa minimè acceptari possent, seu deberent, sed dicti Ordinarij Collatores tum illis, dummodo dispositioni Apostolicæ generaliter reseruata & affecta non existerent, iuxta facultatem eis per alternatiuas & Constitutiones prædictas concessam, ordinaria authoritate disponere possent, perinde ac si reseruationes, vniones, expectatiua & alia gratia, mandata & indulta cum huiusmodi derogationibus nullatenus emanassent, & inposterum emanarent, ac nonnulla alia tunc expressa decreuit, prout in eisdem literis plenius continetur. Cum autem sicut accepimus à nonnullis hæsitari posset, an beneficia consistentia in Regno huiusmodi in dictis mensibus Ordinariis Collatoribus concessis pro tempore vacātia, sub coadiutoriis & regressibus, ac accessibus etiā de consensu ipsorum beneficiorum possessorum pro tempore concessis, comprehensa censeantur & comprehendi possint: Nos ne literæ Leonis Prædecessoris huiusmodi, eisdem Ordinariis Collatoribus quo ad hoc minus vtiles reddantur, sed semoto huiusmodi hæsitationis obstaculo votiuum sortiantur effectum prouidere volentes, motu

motu ſimili non ad alicuius nobis ſuper hoc oblata petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione, & ex certa ſcientia, nec non intuitu eiuſdem Sigiſmundi Regis, literas Leonis Prædeceſſoris huiuſmodi, cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis authoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & innouamus, ac robur perpetuæ firmitatis obtinere decernimus. Et ad hæc vt beneficia prædicta in dicto Regno conſiſtentia, etiamſi Canonicatus & Prabendæ, Dignitates etiam maiores poſt Pontificales & principales perſonatus, adminiſtrationes, vel officia etiam curata, & electiua in Cathedralibus etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſiis, & ex quauis cauſa etiam ratione familiaritatis continuæ comenſalitatis noſtræ, ac etiam Alicuius Cardinalis viuētis, cuius conſenſus requiri deberet, generaliter reſeruata fuerint, in ſex menſibus, videlicet Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decembis, Ordinariis per literas alternatiuas, aut quauis alia priuilegia & indulta Apoſtolica, vt præfertur conceſſa & concedenda, pro tempore vacantia, ſub huiuſmodi coadiutoriis, coadiutorum deputationibus ac regreſſibus, & acceßibus, per nos & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, ac Sedem eandem etiam de conſenſu beneficiorum, poſſeſſorum eorundem ſub quibuſcunque tenoribus & formis, ac cum prædictis & quibuſuis aliis clauſulis & decretis, pro tempore conceßis minime comprehendi, nec comprehenſa cenſeri. Sed ipſos Ordinarios Collatores de illis in eiſdem Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris & Decembris menſibus huiuſmodi coadiutoriis & regreßibus, ingreßibus & acceßibus non obſtantibus, etiamſi beneficia in Romana Curia, vel extra eam litigioſa exiſtant, dummodo lis ſuper illis mota, ſeu pendens vera & legitima introducta non fuerit, perinde ac ſi coadiutoria regreſſus, ingreſſus, & acceſſus huiuſmodi conceßi, & illa litigioſa non exiſterent, liberè prouidere ac alias diſponere poßint. Quodq́; omnes & ſingula coadiutoria regreſſus, ingreſſus & acceſſus, etiam de conſenſu beneficiorum poſſeſſorum huiuſmodi, aut etiam cum derogatione Leonis Prædeceſſoris huiuſmodi, & præſentium literarum, ac alternatiuarum etiam Conſtitutionum prædictarum pro tempore conceßi, niſi etiam ipſius Sigiſmundi & pro tempore exiſtens is Polonia Regis, & Loci Ordinarij ac Capituli Eccleſiæ illius, in qua beneficium huiuſmodi fuerit ad id expreſſus acceſſerit aſſenſus, nullius roboris vel momenti exiſtant authoritate & tenore præſentium extendimus & ampliamus; ac quod dicti ſex menſes, Februarius, Aprilis, Iunius, Auguſtus, October, & December perpetuis futuris temporibus ordinariis Collatoribus Regni huiuſmodi conceßi, & reliqui ſex menſes dictæ Sedi, & pro tempore exiſtenti Romano Pōtifici reſeruati exiſtant, & eſſe cenſeantur. quodq́; Leonis Prædeceſſoris huiuſmodi, ac præſentes literæ ſub quibuſcunque reuocationibus generalibus & ſpecialibus, ac Cancellariæ Apoſtolicæ regulis hactenus, etiam per piæ memoriæ Adrianum Papam VI. ſimiliter Prædeceſſorem noſtrum editis, minimè comprehenſa fuerint nec ſint, neque comprehenſa fuiſſe aut eſſe cenſeri, nec in genere

vel in specie reuocari, suspendi, vel alias quomodolibet alterari possint, semper valida & efficaces existant, perinde ac si huiusmodi reuocationes, Constitutiones & regulæ etiam per nos non emanassent, nec imposterum per Romanum Pontificem pro tempore existentem, & Sedem eandem emanarent, ac vim validi pacti & contractus, ac statuti inter nos & Sedem prædictam, ac dictos Ordinarios Collatores initi & iurati habeant, Collationesq; per nos & Romanum Pontificem in dictis mensibus Ordinarijs concessis huiusmodi pro tempore factas nullas & inualidas, nulliusq; roboris vel momenti existere, ac eiusdem Leonis Prædecessoris præfati, & præsentibus literis nec non in eis contentis per generalem, non obstantibus literis Alternatiuarum, & indulti Ordinarijs Collatoribus Regni prædicti, super conferendis beneficiis Ecclesiasticis in mensibus alternatis, pro tempore vacantibus concessis, aut quascunque alias speciales vel generales etiam derogatoriarum derogatorias, ac efficaciores & insolitas clausulas pro tempore concessas, nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi in supplicatione desuper nostra & pro tempore existentis Romani Pontificis manu signata, de singulis literis huiusmodi, & illarum Dat. ac Pontificatus & causa propter quam illi derogatur specialiter specifica, indiuidua, & expressa mentio facta fuerit, & aliter facta derogationes nemini suffragentur: & quoties præsentibus derogari contigerit, toties illorum reualidatio de nouo, & sub quacunque data per Regem & Ordinarios præfatos, & illos de quorum interesse ageretur eligenda, expediri possit. Et sic & non aliter in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Iudices & Commissarios quauis authoritate fungentes sublata eis quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate iudicari & definiri debere, ac quicquid secus super his à quoquam, etiam per nos quauis authoritate contigerit attentari, irritum & inane decernimus. Mandantes Summistæ pro tempore existenti sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, vt literas reualidationis præsentium sub data per interesse habentem sine alia supplicatione, seu nostra ac Romani Pontificis pro tempore existentis licentiã expediat, ad omnem interesse habentis requisitionem. Quocirca Venerabilibus Archiepiscopo Leopoliensi, & Epis. Olomucensi, ac dilecto Filio Scholastico Cracouiensi per Apostolica scripta motu simili mandamus, quatenus ipsi vel duo aut vnus eorum per se vel alium seu alios præsentes literas, & in eis cõtenta quæcunq; vbi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ordinariorũ prædictorum seu alicuius eorũ desuper fuerint requisiti, solemniter publicãtes, eisq; in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate nostra præsentes literas, & in eis cõtenta quæcunq; huiusmodi firmiter obseruari, ipsosq; Ordinarios Collatores pacifice illis gaudere: non permittentes eos desuper per quoscunq; contra earundem literarum tenorẽ quomodolibet molestari contra dictores per censuram Ecclesiasticã authoritate nostra appellatione postposita compescendo.

Non

Non obstantibus præmissis ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis: Quodq; dicti Ordinarij seu eorum aliqui de Regulis Cancellariæ Apostolicæ notitiam forsan non habentes, seu alias in mensibus Sedi prædictæ reseruatis, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septēbris, & Nouembis aliquas personas Ecclesiasticas ad aliqua beneficia præsentarūt, seu in illis instituerūt, aut de illis prouiderunt, vel ea commendarunt; Nec nō omnibus illis quæ præfatus prædecessor in dictis suis literis voluit non obstare contrariis quibuscunq; aut si aliquibus communiter vel diuisim à dicta Sede sit indultum, quod interdicti suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenā & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionē. Nulli ergo hominū liceat hanc paginam nostræ innouationis, approbationis, Decreti, extensionis, ampliationis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnat. Dom. Millesimo Quingentesimo Vicesimo Quinto, Calen. Decemb. Pontificatus nostri, anno tertio.

8. Germaniæ autem concordata cōcessa à Nicolao J PP. sunt, vt sequuntur. *Nicolaus Episcopus, &c. Ad Sacram Petri Sedem, &c. Nuper siquidem charissimus in Christo Filius noster Federicus Romanorum Rex Illustris, & nonnulli alij dilecti Filij Ecclesiastici, & Seculares Principes inclitæ nationis Germanicæ ex vna, ac dilectus Filius noster Ioannes Sancti Angeli Diaconus, Cardinalis in partibus illis Apostolicæ Sedis de Latere Legatus, per nos ad dictas partes missus, sufficiēti desuper à nobis & Sede Apostolica authoritate suffultus ex alia partibus, Romana Ecclesia, & dictæ nationis nominibus, pro ipsius Ecclesiæ vnione, pace & tranquillitate inter Ecclesiam & nationem prædictam perpetuo solidandis & conseruādis, diuersa rationabilia, & vtilia, ordinationes & statuta à partibus ipsis hinc inde approbata, laudata, cōclusa, acceptata, & cōcordata fecerunt ac ediderunt: Nobisq; humiliter supplicari fecerunt, vt illis pro firmiori eorum subsistentia robur Apostolicæ firmitatis adijcere, nec non auctoritatem potiorem & decretū interponere dignaremur. Nos itaq; qui statuta, Ordinationes & cōcordata prædicta per nonnullos ex Venerabilib. Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus magnorum maturitatis, auctoritatis, & literaturæ viros diligenter examinari & discuti fecimus, eaque rationabilia & salubria tam Ecclesiæ, quam nationi præfatæ fore comperimus, de dictorum & aliorum Venerabilium Fratrum nostrorum prædictæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & assensu, Apostolica authoritate, & ex certa scientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præsentis scripti patrocinio communimus iuxta modum & formam subsequentes.*

Placet nobis super prouisione Ecclesiarum & beneficiorum Ecclesiasticorū quorumcunque vti iuris scripti reseruatione & Execrabilis. & Ad regimen Cōstitutionum, modificatis vt sequitur. Ad regimen Ecclesiæ Generalis, quanquam

immeriti superna dispositione vocati, gerimus in nostris desiderijs vt debemus, quod per nostræ diligentiæ studium ad quarumlibet Ecclesiarum & Monasteriorum regimina, ac alia beneficia iuxta Diuinum beneplacitum, & nostræ intētionis affectum viri assumantur idonei, qui præsint & prosint committendis eis Ecclesijs, Monasterijs, & beneficijs prælibatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis alijs rationabilibus causis, nō nullorū prædecessorum nostrorum Rom. Pontificum vestigijs inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales Ecclesias, & etiam Monasteria, Prioratus, dignitates, Personatus, & officia, nec non Canonicatus, Præbendas & Ecclesias, cæteraq; beneficia Ecclesiastica, cum cura vel sine cura, Sæcularia & Regularia quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamsi ad illa persona consueuerint seu debuerint per electionem, seu quemuis alium modum assumi, nunc apud Sedem Apostolicam quocunque modo vacantia, & in posterum vacatura; nec non per depositionem, vel priuationem seu translationem per nos, seu authoritate nostra factas, & in antea faciendas vbi libet; nec non ad quæ aliqui in concordia, vel discordia electi seu postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta renunciatio, & admissa authoritate nostra extiterit, seu quorum electorum vel postulatorum, & in antea eligendorum vel postulandorū electionem cassari, seu postulationem repelli, aut renunciationem admitti, per nos aut authoritate nostra continget apud Sedem prædictā, vel alibi vbicunq;, & etiam per obitum Cardinalium eiusdem Ecclesiæ Romanæ, aut Officialium dictæ Sedis, quamdiu ipsa Officialia actualiter tenebunt, (videlicet Vicecancellarij, Camerarij septem Notariorum, Auditores literarum contradictarum, & Apostolici palatij causarum Auditorum, Correctorum, centum & vnius scriptorum literarum Apostolicarum, & vigintiquatuor pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & vigintiquinque Abbreuiatorum, nec non verorum Commensalium nostrorum & aliorum vigintiquatuor Capellanorum Sedis eiusdem in Epithaphio descriptorum) & etiam quorumcunq; Legatorum seu Collectorum, ac in terris Rom. Ecclesiæ Rectorum, & Thesaurariorum deputatorum, seu missorum hactenus vel deputandorum aut mittendorum in posterum nunc vacantia, & in antea vacatura, vbicunq; dictos Legatos, vel Collectores seu Rectores & Thesaurarios antequam ad Romanam Curiam redierint seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; nec non quarumlibet pro quibuscunque negotijs ad Romanam Curiam veniētem, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta Curia vltra duas dietas legales non distantibus, iam forsan obierint, vel eos in antea ab hac luce transire contigerit; & etiam simili modo quorumcunq; Curialium peregrinationis, infirmitatis seu recreationis, vel alia quacunque causa ad quauis loca secedentium, si eos antequam ad dictam Curiam redierint, in locis vltra duas dietas ab eadem Curia vt præmittitur non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem) iam forsan decesserint, vel in poste-

poſterum eos continget de medio ſubmoueri, etiam nunc per obitum huiuſmodi vacãtia, vel in poſterum vacatura; Rurſus Monaſteria, Prioratus, dignitates, Perſonatus, Decanatus, adminiſtrationes, officia, Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, cæteraq; beneficia Eccleſiaſtica, Sæcularia & Regularia, cum cura vel ſine cura, quæcunq; vel qualiacunq; fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueuerint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemuis alium modum aſſumi, quæ promoti per nos ſeu authoritate noſtra ad Patriarchalem, Archiepiſcopalium, & Epiſcopalium Eccleſiarum, nec non Monaſteriorum regimina, obtinebunt pro tempore promotionum de ipſis factarũ, nunc quocunque modo vacantia, aut in poſterum vacatura; nec non etiam per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, Perſonatuum, officiorũ Canonicatuum, Præbendarum, Eccleſiarũ, aut beneficiorum aliorum per nos ſeu authoritate noſtrarum literarum immediate collatorum, ſeu conferendorum in poſterum, præterquam ſi virtute gratiæ expectatiuæ aſſecutio fiet, nunc vacantia & in antea vacatura, plena ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum Fratribus noſtris collatione præhabita, & matura deliberatione ſequuta, Ordinationi, diſpenſationi & prouiſioni noſtræ, de ipſorum Fratrum conſilio authoritate Apoſtolica reſeruamus. Decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis & quolibet eorum per quoſcunq; quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Item placet nobis quod in Metropolitanis & Cathedralibus etiam immediatè non ſubiectis Eccleſiis, & in Monaſteriis immediatè ſubiectis Sedi Apoſtolicæ, fiant electiones Canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus Conſtitutionis fel. rec. Nicolaus PP. III. quæ incip. Cupientes expectabimus, & elapſo dicto tempore, ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus Canonicæ fuerint, prouidebimus, & ſi Canonicæ fuerint eas cõfirmabimus, niſi ex rationabili & euidẽti cauſa, ac de dictorum Fratrum conſilio de digniori & vtiliori perſona duxerimus prouidendum: prouiſo quod confirmati prædicti, & per nos prouiſi Metropolitanis ſuis & aliis præſtent debita iuramenta, & alia ad quæ de iure tenentur. Et in Monaſteriis dictæ Sedi immediatè non ſubiectis, & aliis Regularibus beneficiis ſuper qui[illegible] pro confirmatione vel prouiſione ad dictam Sedem non cõſueuit haberi recurſus, electi ſeu illi quibus prouidendum eſt pro confirmatione & prouiſione huiuſmodi ad Curiã Rom. venire non tenebuntur, ipſaque Regularia beneficia ſub expectatiuis gratiis non cadant. Vbi autem pro Monaſteriis ad dictam Curiam venire ſeu mittere conſueuerint, non aliter confirmabimus vel prouidebimus, quam ſuperius de Cathedralibus Eccleſiis expreſſum. Et de Monaſteriis Monialium non diſponemus, niſi ſint exempta, & tunc per commißionem ad partes. De cæteris verò dignitatibus & beneficiis, quibuſcunq; Sæcularibus & Regularibus vacaturis, vltra reſeruationes prædictas (maioribus dignitatibus poſt Pontificales in Cathedralibus & principalibus in Collegiatis Eccleſiis exceptis) de quibus iure Ordinario prouidetur, per illos inferiores ad

quos

quos alias pertinet. Placet etiam nobis, quod per quamcunque aliam reseruationem, gratiam expectatiuam, aut quāuis aliam dispositionem sub quacunque verborum forma, per nos vel authoritate nostra factam, vel faciendam non impediemus nos, quominus de illis cum vacabunt de Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus liberè disponatur per illos, ad quos eorum collatio, prouisio, præsentatio, electio seu quauis alia dispositio pertinebat, reseruatione aliauè quauis dispositione authoritate nostra factis vel faciendis non obstantibus quibuscunque. Quoties verò aliquo vacāte beneficio in Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris & Nouembris mensibus specialiter dispositioni dictæ Sedis reseruatis, non apparuerit intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficij, quod alicui de illo Apostolica authoritate prouisum fuerit, ex tunc & non antea Ordinarius, vel alius ad quē illius dispositio pertinebit, de illo libere disponere poterit. Et ad finē vt hæc Ordinatio collationū beneficiorum non reseruatorū per alternos menses possit per dictā nationem publicari, & omnes qui ea gaudere voluerint tempus cōgruum habeant eā acceptandi, tunc quod ad dictam Sedem à Kalendis Iunij proxime futuris ipsa currere incipiet, & durabit deinceps, nisi in futuro Concilio de consensu dictæ nationis aliter fuerit ordinatum. Placet similiter nobis, quod circa prouisionem dictæ Sedis ordinandam modus Annatarū hoc modo currat. De Ecclesiis Cathedralibus omnibus, & Monasteriis virorum duntaxat vacantibus & vacaturis, soluantur de fructibus primi anni à die vacationis, summa pecuniarū in libris Cameræ Apostolicæ taxata, quæ communia seruitia nuncupantur. Et si quæ excessiuè taxatæ sint, retaxentur, & quòd prouideatur in grauatis Regionibus secundum qualitatem rerum temporum & regionum, ne nimium prægrauentur, ad quod petentibus dabimus Cōmissarios in partibus, qui diligenter inquirant & retaxent. Taxa autem prædicta pro media parte infra annum à die habitæ possessionis pacificæ totius, vel maioris partis soluantur, nec debitum huiusmodi in successorem in Ecclesia vel Monasterio trāseat. De cæteris verò dignitatibus, personatibus, officijs, & beneficijs Sæcularibus & Regularibus quibuscunque quæ authoritate dictæ Sedis conferentur, vel de quibus prouidebitur, (præterquam vigore gratiarum, expectatiuarum, aut causa permutationis) soluantur Annatæ, seu medij fructus iuxta taxam solitam à tēpore possessionis infra annum, & debitum huiusmodi similiter in successorem in beneficio non transeat. Sed de beneficijs quæ valorem vigintiquatuor florenorum auri de Camera non excedunt, nihil soluatur, duretq; hæc obseruātia deinceps, nisi eam similiter in futuro Concilio de ipsius Nationis consensu contingat immutari. In alijs autem quæ per fel. rec. Eugen. Papam IV. etiam Prædecessorem nostrum, pro dicta natione vsque ad tempus futuri generalis Concilij præmissa, concessa, indulta, & decreta, ac per nos confirmata fuerunt, in quantum illa cōcordiæ præsenti non obuiant, ista vice nihil volumus esse immutatum. Et per hoc quod in concordatis huiusmodi siue quibusuis alijs eorum occasione conficiendis lite-

literis propter compendioſiorum deſcriptionem Alemania ſpecialiter appellatur, natio ipſa cenſeri nō debet à Germanica natione diſtincta, ſeu quomodolibet ſeparata. Et præterea quia difficile foret præſentes literas ad ſingula, in quibus de eu forſan facienda fides fuerit loca deferri, eadem Apoſtolica authoritate decernimus, quod ipſarum trāſumpto, &c. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ, ann. Incar. Domin. 1448. 18. Kal. April.

Quæ autem vltra conceſsiones iuris communis & Regularum Canc. permittantur Epiſcopis concordatis præmiſsis, facilè ex illarum contextu legēti apparebit, & videri poſſunt apud Rebuff. in ſuo luculentiſſimo tractatu ſuper concordatis Galliæ, & apud Georgium Branden. in tract. ſuper concordatis Germaniæ, vbi in 2. 3. & 4. quæſt. probat multis non poſſe opponi concordatis præſcriptionem, vel non vſum, vel legem non receptam, & alia circa hāc materiam occurrentia.

9. Specialiter autem de concordatis notandum eſt, illa latè eſſe interpretanda cum ſint fauorabilia. Put. deciſ. 108. lib. 2. reducunt enim ad ius commune, quo libera fuit collatio omnium beneficiorum penes Ordinarios. Caſſad. deciſ. vn. de pact. Put. lo. ſup. cit. Simonet. de reſeruat. q. 99. nu. 24. quælibet autem res de facili reuertitur ad ſuam priſtinam naturam. c. ab exordio. 35. diſt.

10. Notandum item quod concordatis regulariter non ſolet derogare Papa. Creſcent. deciſ. 2. de priuil. Mohed. deciſ. 233. alias 23. de præb. ne quidem per coadiutorias, comprehenduntur enim coadiutoriæ, cum futura ſucceſsione ſub concordatis, vt fuiſſe deciſum in Rota teſtatur Put. deciſ. 226. lib. 3. Caſſad. cit. deciſ. vn. de pactis. quia nimirum eædē coadiutoriæ comprehenduntur etiam ſub indultis Cardinalium, quæ tamē indulta non ſunt æquè fauorabilia, atq; ſunt concordata. Mohed. deciſ. 338. alias 10. de priuil. Pariſ. de reſig. lib. 6. q. 5. nu. 69. ſpecialiter autem cōcordatis Regni Poloniæ ſupra relatis cautū eſt, vt illis derogari non poſsit per coadiutorias, vt patet ex earum contextu verſus finem.

Notandum præterea, quod ſub concordatis cōprehenduntur beneficia exiſtentia extra prouinciam concordatam, dummodo collator beneficij ſit de prouincia concordata; ad pertinentiā enim collationis beneficij non attenditur locus vbi ſitum eſt beneficium, ſed locus & perſona cui debetur collatio, vt tenuit Rota in vna Vaſconen. Sacriſtiæ referēte Mohed. deciſ. 92. alias 3. de præb. vbi plura adfert ad hanc doctrinā contra Rom. conſ. 361. 11.

Vltra præmiſſa autem Epiſcopus de reſeruatis beneficijs diſponere poſſet, vigore c. ſtatutum de præb. in 6. vt videlicet poſsit conferre beneficia vacantia in Curia, ſi de ipſis Sedes Apoſtolica intra menſem à die vacationis non prouiderit, hæc enim per Ordinarium libere conferri poſſe contendit Aen. de Falc. cit. tract. de reſeruat. q. 4. quia nimirum illi iuri nullibi apparet derogatum, contrarium tamen ſeruat Curiæ vſus, vt teſtatur Gomez. de grat. expectat. nu. 21. & apertè dictæ opinioni Aen. de Falc. contrariatur. Reg. 10. Canc. multiſq; contrarium probat Gonz. ſuper 8. Canc. §. 5. proœm. à num. 148. 12.

Vigore tamen textus. c. ſi Apoſtolica. de præb. in 6. Eccleſias Parochiales reſeruatas quæ non fuerunt collatæ viuente Pontifice liberè conferre poteſt, & ille textus non fuit reuocatus, eſtque in obſeruātia Gonz. vbi ſup. Rebuff. in prax. cit. de reſeruat. num. 2.

Ad Ecclesias Parochiales in mensibus Apost. Sedi reseruatis vacantes Episcopus loci debet eligere vnum ex concurrentibus, cui & non alteri prouisio fiat de Parochia vacante. *Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de ref.* & dicemus infra, dummodo electum præsentet intra quatuor menses Sedi Apost. alioquin plena collatio recederet ad S. Apost. vt in Cõst. Pij V. incip. *In conferendis.* infra refereda, qui meses quatuor coputandi sunt à die notitiæ, *vt apparet ex textu allegatæ Constitutionis Pij V.* & fuisse resolutum in Rota *in vna Tolet. benef. 18. Nouemb.* 1578. coram Seraphino testatur Paris.
13. *de resig. lib. 8. q. 9. num. 107.*

Sede item Apostolica vacante beneficia quouis modo vacantia & reseruata, dummodo non fuerint affecta reseruatione aliqua viuente adhuc Papa, liberè conferre potest Ordinarius, reseruationes enim Regularum Canc. cum fiat ad beneplacitum Papæ, expirant morte ipsius, nec impediunt tunc Ordinarium Collatorem. *cap. si gratiosæ. de rescript. in 6. Mandos. in Reg. 1. Canc. q. 1. & 10.*
14. *Gonz. lo. cit. gl. 12. num. 2.*

Beneficioru reseruatorum resignationem recipere quoq; potest Ordinarius, licet postquam fuerint resignata, illa conferre non possit, *Cassad. decis. 4. num. 9. de præb. Rota decis. antiq. Bisign. decis. 5. de renunc. Paris. de resig. lib. 2. q. 16. nu. 5.* Et quidem etiam litigiosi beneficij resignationem recipere potest, licet illud conferre non possit. *Paris. cit. lib. 2. q. 3. & q. 15. num. 5.* vbi dicit hanc opinionem esse communem. Beneficiorum tamen consistorialium, seu de quibus nonnisi in Consistorio coram Cardinalibus Papa prouidere consueuit, *vt Lap. alleg. 84. col. 2. Mandos. de ann. q. 16. nu. 2.* qualia sunt beneficia descripta in libris Cameræ pro Cõsistorialibus, & quæ reseruantur per *Reg. 2. Cancel.* resignationem Ordinarius recipere non potest, nisi Papa. *Caputaq. decis. 45. par. 1. Paris. cit. lib. 2. q. 2.*

Potest præterea Episcopus prouisum 15.
à Papa de beneficio reseruato, priuare ex iusta causa. *Feli. in p. per tuas. n. 3. de maior. & obed. Ant. de Butr. Imol. ibid.*

Eundem prouisum à Papa in forma
vt vocant *dignum*, Ordinarius siue alius 16.
cui fuerit commissa executio literarum prouisionis examinare potest super sufficientia, & an narrata in literis sint vera. *Clem. vn. de off. deleg. Cassad. decis. 8. num. 6. de præb. Rebuff. in prax. tit. de rescrip. dignum arbitramur. num. 4. Paris.* 17.
de resig. lib. 8. q. 7. in fin. Et si prouisio Papæ contineret dispensatione super pluralitate, posset tanquam delegatus Sedis Apostolicæ examinare causas, ex quibus esset obtenta dispensatio, an sint veræ. *Conc. Trid. sess. 6. c. 2. de ref. & sess. 22. c. 5. de ref.* Et si inueniret dispensationem obtentam ex falsis causis, seu ad male narrata, posset illã non admittere, quemadmodum & dispensationem super crimine, de quo ipse cognoscere cœperat, vel dispensationem super remissione pœnæ quam ipse imposuerat. *Id. Concil. sess. 13. c. 5. de ref.*

Ad beneficium vacans quouis modo 18.
reseruatum, potest etiam Ordinarius deputare Oeconomum seu Vicarium, qui beneficij vacantis bona administret, ne distrahantur, donec fuerit legitimè prouisum. *arg. tex. cap. cum vos. de off. ord. Rebuff. in prax. de requis. ad collat. benef. nu. 20.*

Beneficia quoque iurispatronatus,
iurepatronatus non obstante libere cõ- 19.
fert Episcopus, si Patronus intra tempora à iure statuta non præsentauerit personam idoneam. *cap. quoniam. de iurep.* Tempora autem à iure statuta sunt, vt

si fue-

ſi fuerit iuſpatronatus Laicale, teneatur Patronus præſentare intra quatuor mẽſes, ſi verò fuerit Eccleſiaſticum, intra ſex menſes. *cap. cum propter. c. eam te. de iurep. cap. vn. eo. tit. in 6.* quod tempus incipit currere à die notitiæ, & non ab ipſo die vacationis beneficij, *cap. licet. de suppl. neg. præl. Aemil. Veral. deciſ. 248. p. 3.* Et longius tempus datur Patrono Clerico, quàm Patrono Laico, quia Clericus poſtquam ſemel præſentauit, non poteſt amplius variare, Patrono autem Laico licitum eſt variare ante ſecutam inſtitutionem. *cap. paſtoralis. de iurep. iun. gl. v. robur.* ſcilicet accumulando alium, non autem excludendo priorem præſentatum. *Abb. in cap. quod autem. n. 3. de iurep.* niſi fortè ex cauſa vellet recedere à primo, vt quia intellexerit eum minus ſufficientem. *Lambert. de iurep.*
20. *2. p. lib. 2. quæſt. 7. princ. art. 22. Calder. conſ. 16. de iurep.* vbi vult non poſſe cumulari vltra duos præſentatos, quod etiam contendit Lambert. *lo. cit. art. 23.*

21. Poteſt etiam Epiſcopus tempus hoc præfixum Patronis à iure, prorogare. *Zecch. cit. de benef. c. 12. nu. 23. Pariſ. de reſig. lib. 7. q. 29. in fin.*

Deuoluitur autem ad Epiſcopum collatio beneficij patronati, non tantum ſi patronus differat præſentare temerè, ſed
22. etiam ſi id faciat ex cauſa, puta propter intercedentem litem cum compatrono; Si enim non finiatur lis intra tempus à iure præfixum ad præſentandum, poterit liberè conferre Epiſcopus ſaluo iure patronatus, illi qui litem obtinuerit, ita vt lite finita ab eo repræſentetur inſtitutus ad beneficium. *c. ſi vero. cap. eam te. c. cum propter. de iurep.*

Similiter & beneficia ab Eccleſiaſticis Patronis, etiam à Prælatis Regularibus præſentari, vel conferri ſolita, ſi nimirum intra decurſum ſex menſium neglexerint vti iure ſuo, liberè confert Epiſcopus. *Clem. vn. de ſuppl. neg. præl.* Et illa ſuper quibus capitulum habet ius conferendi, ſi non vtatur iure ſuo capitulum intra tempus ſex menſium à iure præſcriptum, deuoluuntur ad diſpoſitionem Epiſcopi. *cap. nulla. de conceſſ. præb. Achil. de Graſſ. deciſ. 4. num. 12. de præb.*

23. Poteſt item gratificare cui voluerit, ſi patronus variat, vel plures præſentat. *c. cum autem. de iurep.* ſi tamen plures ſint patroni, & plures præſentent, & aliquis patronorum pinguius ius habeat, ſeu vnus ex præſentatis à pluribus patronis nominetur, tunc nominatus à pluribus, vel ab vno pinguius ius habente, eſſet alijs præferendus. *c. quoniam. de iurep. c. ſi cui. de elect. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 117. p. 2. Lambert. de iurep. p. 2. lib. 1. quæſt. 1. princ. art. 27.* Poſſet gratificari & ipſi patrono, ſi fuerit ad illud beneficium
24. idoneus. *Hoſt. in ſum. tit. de iurep. §. in quibus differant. verſ. quid ſi Eccleſia. ſub num. 12. Abb. in c. per noſtras. num. 3. de iurep.* alioquin ipſemet patronus non poteſt præſentare ſeipſum. *c. per noſtras. cit.* & in tantum quidem quod neque Procurator à patrono cõſtitutus ad præſentandum, præſentare poſſet ſuum cõſtituentem. *Lambert. de iurep. p. 1. lib. 2. quæſt. 8. princ. art. 9.* & ita deciſum fuiſſe in Rota *in vna Salamantina. Capellaniæ* coram Veſtano. *14. Octob. 1552.* teſtatur Aem. Veral. *deciſ. 400. p. 2.* Filium tamen ſuum præſentare poteſt patronus, *vt notat gl. in cap. quia Clerici. v. filij. de iurep. Abb. ib. num. 4.* poteſt præſentare & compatronum. *gl. fin. in cap. conſuluit. lo. cit. Lambert. lo. cit. quæſt. 8. art. 5. Rota. diuerſ. deciſ. 185. p. 2.* Non tenetur etiam Epiſcopus recipere præſentatum indignum, imò patronus præſentans indignum, deberet priuari iure

26. præsentandi pro illa vice. *c. sicut nobis. de suppl. neg. præl. Conc. Trid. sess. 25. c. 9. de ref.* Si tamen præsentaret dignum omisso digniori, non posset cogi ad præsentandũ digniorem. *gl. sing. in c. licet. 8. q. 1. Abb. in c. constitutis. 2. n. 7. de appel. & in c. quoniam. nu. 12. de iurep.* valet enim collatio facta digno omisso digniori. *Lambert. de iurep. p. 1. lib. 2. q. 10. art. 3.* & est cõmunis Canonistarum doctrina. *in cit. c. cõstitutis. de appel.* & Theologorũ, vt S. Th. *2. 2. q. 63. art. 2. ad tertiũ.* Dom. Sot. *lib. 3. de iust. & iur. q. 9. art. 1. concl. 8.* & aliorum qui videri possunt apud Couarr. *in reg. peccatum. p. 2. §. 7. nu. 4.*

27. Sed quicquid sit de iure patronorum in beneficijs patronatis, institutio sane ad eadem beneficia patronata, & quæuis alia etiam electiua ad solum spectat Episcopum, qui super hoc habet fundatã intentionem in iure. *Abb. c. nobis nu. 5. de iurep. Couarr. pract. q cap. 36. num. 5. & nouissime Conc. Trid. sess. 14. cap. 13. de ref.* Et si institutio ex aliquo priuilegio vel consuetudine spectaret ad aliquam dignitatem, seu Prelatum inferiorem Episcopo, ad huc tamen instituendus nonnisi ab Episcopo examinari posset super idoneitate, præsertim si sit instituendus ad beneficium curatum: hoc enim examen ad solum Episcopum spectat, & non ad alium. *Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. de ref.* Imò si Prælatus inferior Episcopo habens instituere, denegaret absque causa institutionem, posset ipsemet Episcopus instituere, vel compellere inferiorem vt instituat. In omnibus enim quæ facere debet Prælatus inferior Episcopo, & non facit, adiri potest Episcopus vt eum compellat ad faciendum, vel si monitus facere absque causa neglexerit, ipsemet suppleat. *cap. sicut nobis. de suppl. neg. prael. cap. quanto. de officio ordinarij. Innoc. ib. & latè Lambert. de iurep. par. 2. lib. 1. quæst. 1. princip. art. 20.* Quia nimirum Episcopus habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione in omnes subditos suæ Dioecesis. *cap. 1. c. conquerente. de off. ord. cap. cum Episcopus. eo. tit. in 6. Ro. diuers. decis. 328. par. 2.* quæ iurisdictio communicata alijs inferioribus præsupposita diligentia, ea deficiente de facili redit ad naturam. *Abb. in c. si quis cont. Cler. nu. 40. de for. comp.*

Licet autẽ dispar sit ratio Archiepiscopi, quoad Episcopum Suffraganeum, 28. cum videlicet Archiepiscopus non habeat tantam potestatem in suos Suffraganeos, quantũ habet Episcopus in suos subditos; Episcopi enim iurisdictio in subditos est maior etiam illa quæ ad Archiepiscopum deuoluitur per appellationem. *vt notat Abb. lo. cit. & in cap. pastoralis. §. 1. num. 12. de off. ord.* tamen 29. etiam Archiepiscopus adiri potest, si ipsius Suffraganeus deneget institutionem. *Abb. cit. in cap. ex parte. num. 17. de concess. preb. Gemin. Franch. in cap. venerabilibus. in §. sane. de sent. exco. in 6. Rot. de iurep. verb. pro eo. quod Diocesani consensu. num. 16.* Et hac ratione Pius V. 30. Constitutione sua *incip. In conferendis.* ordinauit, vt in beneficijs curatis denegante Ordinario intra duos menses institutionem præsentato à patrono, recurratur pro institutione ad Archiepiscopum, vel ad Episcopum viciniorem. Eadem ratione ad Archiepiscopum deuoluitur collatio beneficij, de quo Episcopus non prouiderit intra sex menses à die notæ vacationis. *c. nulla de concess. preb.* nisi aliqua reseruatione specialiter huiusmodi deuolutio pertineret ad Papam. Et si capitulum sede vacante non elegerit Oeconomum & Vicarium intra octo dies, deuoluitur eligendi potestas ad Archiepiscopum, vel ad vicinio-

rem

rem Episcopum si sedes vacans sit exempta, nec vlli Metropolitano subsit. *Conc. Trid. sess. 24. de ref. c. 16.* & plerique alij casus inueniuntur in iure expressi, in quibus Episcopo negligēte facere quod debet, recurritur ad Archiepiscopum, vt denegante Episcopo dispensationem in casibus, in quibus debita est dispensatio, ad Archiepiscopum est recurrendum. *Burgas in tract. de irreg. p. 2. princ.* quandoque enim debita est dispensatio. *vt notat gl. in c. vt constituerentur. & c. Domino sancto. 50. dist. & in c. exigunt. 1. q. 7. c. nullus. de iurep. Abb. in c. pastoralis. n. 17. de appell. Dec. in c. at si Clerici. §. de adulterijs. nu. 162. de iudic.* Et si Episcopus fuerit negligens in executione vltimæ volūtatis, succedit Archiepiscopus. *Abb. in c. pastoralis. nu. 11. de off. ord.* Huc pertinet quod ad Archiepiscopum recurritur, quandoq; per modum querelæ vltra viam appellationis, quæ est extra omnē controuersiam, vt si quis conqueratur contra Ordinarium de iniusta excommunicatione, vel de excommunicatione lata ex officio ipsius, & non ad instantiam partis. *cit. c. venerabilibus. in princ. de sententia excomm. in 6. Abb. sup. cit. c. si quis cont. Cler. de for. comp. num. 41.*

Quinimò præter casus à iure exceptos, vt Episcopo suspenso vel excōmunicato, quo casu non Archiepiscopus, sed Papa solus in iurisdictione succedit. *cap. 1. de suppl. neg. prel. in 6. Genuen. ib.* & Episcopo in remotis agente, vel ab infidelibus capto, tunc enim non ad Archiepiscopum, sed ad Capitulum iurisdictio deuoluitur. *cap. si quis Episcopus. lo. cit. in 6. Gemin. ib. Card. in Clem. vn. de off. ord.* præter inquam hos casus à iure exceptos, ex communiori Doctorum sententia in omnibus quæ facere debet ex officio suo Episcopus, si facere negligit deuoluitur ipsius potestas seu iurisdictio ad Archiepiscopum. *c. cum simus. 9. q. 3. Host. in sum. tit. de off. ord. §. quid pertinet. vers. deses. præsul.* Et de cōmuni testatur Felin. *in cit. cap. pastoralis. num. 6. de off. ord.* Sed nonnisi probata negligentia & præuia monitione, eaque trina. *Abb. in Clem. dudum. nu. 22. de sepult.* terminoque monitionis elapso. *Innoc. in cap. extirpandæ. de preb. Dec. cons. 169. Card. cons. 50. Bald. & Immol. in l. si mora. ff. solut. matrim. Paun. de visit. par. 2. quæst. 5.* Quemadmodum etiam si Capitulum sede vacante negligenter administret, siue spiritualia, siue temporalia, Archiepiscopus Visitatorem suum deputare potest quidem, sed non nisi Capitulo prius vocato, & cognitione negligentiæ præmissa. *cap. fin. de suppl. neg. prel. in 6. cit.* Vnde occurrente negligentia, deberet Archiepiscopus monere Episcopum Suffraganeum, & præfigere ei tēpus in quo faciat quod debet. *Ad hoc optimum. arg. Conc. Trid. sess. 24. cap. 20. §. legati quoque. de ref. Lambert. de iurep. p. 3. lib. 1. q. 7. princ. art. 7.* Et vt talis monitio negari non possit, deberet fieri instrumentum publicum de literis monitionis oblatis. *Host. in c. 1. de suppl. neg. prel. in 6.* Elapso vero monitionis termino, si inferior nō paruerit, tum demum superior vti posset iurisdictione deuoluta, nisi in termino inferior allegaret causam iustam, ob quā nō fecerit quod debet, vt si allegaret inhabilitatem promouendi, & similia. *Lambert. cit. p. 2. lib. 1. q. 1. princ. ar. 20.*

Alij autem volunt iurisdictionem Episcopi non deuolui propter negligentiam ad Archiepiscopū, præterquam in casibus in iure expressis, & quod nihil habeat plus quam Episcopus, nisi in casibus expressis, ita *Abb. in cap. pastoralis. cit. & in c. si quis contra Cler. cit. de for. comp. à num. 40. Paris. de resig. lib. 3.*

Ccc quæst.

quæst. 5. num. 48. & alij per ipsos allegati. Et hæc opinio est tutior videturque magis conuenire praxi & vsui moderno, præsertim post Conc. Trid. quod in multis restringit potestatem Archiepiscoporum in suffraganeos. Vt ordinauit ne Archiepiscopus possit visitare Cathedralem, vel Dœcesim sui Suffraganei, nisi causa cognita & probata in Synodo prouinciali. *sess. 24. c. 3. de ref.* cum tamẽ de iure antiquo visitare potuerit ad libitum. *c. cum Apostolus. cap. cum nuper. de cens. cap. fin. eo. tit. in 6.* Ordinauit etiam vt causæ criminales Episcoporum priuatione & depositione dignæ, non nisi à Rom. Pont. seu eius speciali delegato cognoscantur, quod licet etiam de iure antiquo habuerint Episcop'. *vt in cap. multum. 3. q. 6. & notat Abb. in cap. si quis Episcopus. de accusat.* plus tamen additur de nouo, vt nimirum etiã causæ minores criminales Episcoporum in Concilio tantum prouinciali, vel coram deputatis ab eodem audiantur. *idem Conc. Trid. sess. 24. cap. 5. de ref.* & quod Episcopus pro crimine concubinatus debeat moneri à Synodo prouinciali, ab eademque deferri ad Rom. Pont. puniendus, si se non correxerit. *idem Conc. sess. 25. cap. 14. de ref.* Ordinauit item quod Episcopus citari vel moneri non possit, vt compareat personaliter, nisi in causa ob quam veniret deponendus vel priuandus. *sess. 13. cap. 6. de ref.* Et quod excepto pro Concilio Prouinciali, non teneãtur Episcopi cuiusl:bet consuetudinis prætextu accedere ad Metropolitanam Ecclesiam inuiti. *sess. 24. cap. 2. de ref.* ne quidem per Procuratores, vt vidi declaratum sæpius à Sac. Cong. Conc. & præsertim pro certis Ecclesijs Siciliæ & Neapolis, quæ ex consuetudine antiqua tenebantur ad Metropolitanum suũ singulis annis pro die certo mittere vnum qui assisteret processioni, & missæ in festiuitate illius diei. Sed quicquid sit de ista deuolutione potestatis Episcopalis ad Archiepiscopum, illud sine dubio teneri potest Episcopum si fuerit negligens, posse compelli ab Archiepiscopo ad faciendum quod debet; In quo concordant Doctores. *vt Abb. & Felin. locis sup. cit. id. Abb. in c. nullus de iurep. n. 2. Couar. pract. q. cap. 10. Pauin. de visit. p. 2. quæst. 5.* vt potest compellere Episcopum Archiepiscopus ad faciendã Synodum Diœcesanam quotannis. *c. sicut. de accusat.* Potest eum cogere ad erectionem & conseruationem Seminarij, & ad soluendam eidem portionem quã debet. *Conc. Trid. sess. 25. cap. fin. de ref.* & sic in reliquis. Archiepiscopus enim est Ordinarius suorum Suffraganeorũ, & coram illo conueniri possunt. *c. Metropolitanum. 2. quæst. 7. cap. quia cognouimus. 10. quæst. 3. cap. solicitudinem. de appell. Abb. in cap. Suffraganeis. nu. 1. de Elect. & in cap. si quis Episcopus. num. 3. de accusat. Felin. in cap. cum inferior. de maior. & obed.* nimirũ in ciuilibus causis; de criminalibus enim tenendum, vt superius diximus. Similiter Archiepiscopus est Ordinarius Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum in casibus quibus delinquunt circa exercitium officij sui seu prætextu aut contẽplatione officij. *cap. 1. de off. Vic. in 6. Archid. Gem. ib. & in cap. Romana. de fo. comp. ib. in 6. Card. in Clem. abusionibus. num. 8. de pœnit. & remiss.* licet quandoque etiam Episcopus possit punire suũ Vicarium, vt si delinquat tanquam priuatus. *vt notat gl. in cit. cap. 1. v. rationabili.* & alijs casibus, in quibus non tenetur de facto Vicarij, & in quibus potest retractare facta Vicarij. *vt per Gemin. cons. 114. Castren. cons. 348. Bertach. de Episc. lib. 4. p. 8. Pauin. de pot. cap. quæst. 10. nu.* 31.

10.nu.22.Sbroz.de Vic Epiſ. lib.2.q.59. & lib.3.quæſt.57. Conſequens eſt vt Archiepiſcopus poſsit Suffraganeum ſuũ, ſeu ipſius Vicarium generalem ſuſpendere, interdicere, excommunicare, in caſibus in quibus cenſetur habere iuriſdictionem in ipſos. DD. communiter in c. 1.§.fin. de off. ord. in 6 & in cap. ex tuæ deuotionis.de Cler. non reſid. vbi Abb. nu. 8. Dec. in repet.2. c. de quouult deo.nu. 29. de iudic. item Abb. in cap poſtulaſti-num.11.de Cler. excomm. min. vbi docet hoc idem poſſe facere Vicarium generalem Archiepiſcopi, ſi abſit à prouincia Archiepiſcopus. tex.in cap.1.§.fin.de off.ord.in 6.cit. Gradatim tamen procedendum eſſet in talibus, vt primo interdicatur ingreſſus Eccleſiæ, Ordinis executio, tum ſuccedat ſuſpenſio, & creſcẽte contumacia demum procedatur ad excommunicationem. cap.2.de off.deleg. in 6. tum & præuia requiſitione & monitione, vt ſupra diximus. Ad extremum ſingulariter notãdum, quod Archiepiſcopus tam ordinariam quam deuolutã iuriſdictionem in ſuos Suffraganeos tutius exercebit, ſi ex vſus fuerit in caſibus tantum in iure expreſsis. Ad hoc optimũ arg.tex.c. inter corporalia. §.ſed.neque de trãſlat.& Clem.fin.de priuil. multorumq; in hoc concordant ſententiæ, quos recenſere videtur ſuperfluum, ad incæptã potius materiam poteſtatis Epiſcopalis in beneficijs cõferendis redeamus.

Et quidem vltra ſuperius annotata, nõ ſolum per ſe ipſum beneficia Diœceſis ſuæ conferre poteſt Epiſcopus, ſed etiã eandem facultatem cõferendi committere poteſt Vicario ſuo. cap. ex frequentibus. de inſtit. Quia nimirum collatio beneficiorum concernit iuriſdictionem Epiſcopalem non ordinem. cap. noſt.c. trãſmiſſam. iun.gl. v. de t itulis. de elect.

36 ea autem omnia quæ ſunt iuriſdictionis, committi poſſunt Vicario. cap. peruenit. 95. diſt.iun. gl. cap. ſtatuimus. 16. quæſt.1.

Poteſt eandem facultatem concedere in genere alicui dignitati. cap.cum veniſſent.de inſtitut. Abb.ib. num.4. vel in ſpecie, vt dare ius inſtituendi ad beneficia certi loci gl. in cap. conſtitutus.v.conceſsionis.de conceſſ. præb. dummodo concedatur indifferenter collatio beneficiorum certi loci, vel certi valoris, vt ſi concedatur facultas conferendi omnia beneficia, quæ non excedunt valorem ducatorum decem: limitatẽ verõ ad certum beneficium vacaturam, vel ad primum vacans, talis facultas concedi non poteſt, niſi iam beneficium vacaret de facto. cap.conſtitutus.cit.de conceſſ. præb. Vnde neq; patronus dare poteſt facultatem præſentandi ad beneficium vacaturum, militat enim in eo eadem ratio. cap.fin. lo.cit. Rebuff.de form.Vic.nu 58. in prax. licet patronus poſsit dare facultatem in genere alicui præſentandi ad beneficia ſui iuriſpatronatus ex cauſa, vt ſi ipſe degeret in remotis. Abb. in cit.c.fin.nu.6.Dec.in c. paſtoralis. §.quoniam.nu.13. de reſcrip.

Poſſet præterea Epiſcopus committere cuicunque, vt ab N. volente reſignare certum beneficium recipiat reſignationem, & ea recepta conferat idem beneficium ad libitum, vel certæ perſonæ, quod multis rationibus firmat, Biſign. deciſ.5.de conceſſ. præb. vbi deducit non ſubeſſe in hoc caſu periculum captandæ mortis, cum à volente ſpõte reſignare, permittatur recipiendi reſignatio, & iura loquentia in contrarium loqui de Legatis, quorum poteſtas in beneficialibus non eſt tam fauorabilis vt Epiſcoporum, & ideo vt odioſa non trahenda in conſequentiam. Similiter & patronus, licet non poſsit præſentare 35.

ad

ad vacaturum beneficium, potest tamen præsentare ad vacaturum per certam resignationem, hoc est vno contextu consentire resignationi & præsentare alium: requiritur enim consensus ipsius in resignatione, siquidem ipsius interest,
36. ne ipso spreto dimittatur beneficium. *Abb. in cap. significatum. num. 6. de preb. Put. decis. 412. num. 2. lib. 1. Mohed. decis. 326. alias 8. de iurep. Mandos. cons. 7. num. 4. Roch. de iurep. verb. honorificum. quæst. 3. Couar. pract. quæst. 36. num. 9. Gig. de pens. quæst. 23. num. 4.* Consensum autem huiusmodi de stylo Curiæ à peritissimis Practicis formari testatur *Paris. de resig. lib. 8. quæst. 10. num. 4. in hunc modum.*

Habemus notitiam quod N. *possessor talis beneficij Patronatus ipsius vult renũciare, in euentum quod resignet, ipse Patronus præsentat.* M. *tanquam habilem & idoneum ad illud obtinendum, & illi laudabiliter in Diuinis inseruiendũ, supplicando Episcopo, vt si resignatio coram illo facta fuerit, illi conferat, & eum instituat ad dictum beneficium.*

In qua forma apertè continetur consensus ad resignationem futurã, & præsentatio alterius simul.

Sine expressa autem licentia Episcopi aliquis etiam Vicarius beneficia con-
37. ferre non potest, *cap. fin. iun. gl. v. commissa. de off. Vic. in 6. c. statutũ. iun. gl. fin. eo. lib. 6. de preb. Rebuff. lo. cit. de form. Vic. num. 49.* Idque etiam, si haberet commissionem amplissimam, & etiam si diceretur in commissione, vt possit facere omnia quæ potest Episcopus. *Dec. cons. 128. col. 1. Ant. de Butr. cõs. 19. à col. 2. Pauin. de potest. cap. sed. vac. p. 2.*
38. *quæst. 10.* Vnde neque resignationes recipere potest Vicarius Episcopi, nisi ipsi specialiter detur hæc facultas. *Franch. in cap. vn. de rer. permut. in 6. nu. 9. Rebuff. de form. Vic. à num. 104. in prax.* Ita quod vigore qualiscunq; generalis mãdati resignationes recipere non possit, nisi expresse ipsi concedatur. *Doctores communiter. in cap. fin. cit. de off. Vic. in 6. Paris. de resig. lib. 7. quæst. 24. à nu. 4.* Quia nimirum Vicarius destituere non potest vigore generalis mãdati, nisi ipsi expresse committatur, recipere autem resignationem est modus destitutionis. *cap. 2. de off. Vic. in 6. Host. in cap. cum ex iniuncto. de haret. Rebuff. lo. sup. cit. nu. 135.* Imò etiamsi haberet Vicarius expressam facultatem conferendi beneficia, adhuc tamen non posset recipere illorum resignationem, nisi ipsi expressè committatur, & è conuerso habens facultatem recipiendi resignationem, non posset instituere nisi expressè ipsi concedatur. *Abb. in cap. cit. cum ex iniuncto. num. 7. de haret. Card. in Clem. vn. de renunc. num. 16. & in Clem. vn. de rer. permut. num. 14. Rebuff. lo. cit. nu. 105. Rota per Bisign. decis. 3. de renunc.* vbi *decis. 2.* licet videatur tenuisse contrariũ in habente potestatem ab Ordinario conferendi beneficium resignatum, ita quod talis absque alia commissione specifica possit, quod est consequens resignationem recipere, tamen ab hac doctrina recessit Rota *in vna Tamoren. Paroch. de Valadar. 13. Decemb. 1547.* teste *Put. decis. 76. lib. 3.* relato à *Paris. de resig. cit. lib. 7. quæst. 10. num. 35.* Hoc idem tenet *Selu. de benef. p. 2. quæst. 4. Calder. cons. 3. de renunc.*

Hinc est quod neque priuare potest Vicarius beneficio, licet habeat instituendi facultatem, nisi ipsi committatur 39.
expressè, iurisdictio enim voluntaria non includit contentiosam. *Felin. in cap. auditis. num. 12. de præscript. Abb. in cap. accepta. num. 8. de restit. spol.* Similiter & executor deputatus ad prouidendum de

de beneficio vacante vel vacaturo, non potest recipere resignationem, etiam à volente renunciare, quia neque destinere potest. *Innoc. in c. quod in dubijs de renunc. in fine Ceraff. de benef. p. 1. c. 8. nu. 17. Rota per Bi ign. decis. 3. de renunc.* Neque potest Vicarius conferre beneficia quæ Episcopus confert authoritate delegata à Sede Apostolica, etiamsi haberet facultatem expressam generalem beneficia conferendi. *Cassad. decis. 8. nu. 9. de præb. Rebuff. lo. sup. cit. num. 98.* Ea etiam quæ conferre potest, non potest conferre Episcopo suo cuius est Vicarius. *Abb. in cap. fin. à num. 4. de instit.* vnde & resignationem beneficiorum per eius Episcopum obtentorum recipere non potest, videretur enim Episcopus recipere beneficium à se ipso, & resignare in manibus sui ipsius, cum vnum Tribunal faciat cum suo Vicario. *Put. decis. 94. lib. 1. Paris. lo. sup. cit. quæst. 24. num. 65.*

40. Potest tamen Vicarius vigore generalis mandati, licet non habeat expressam Commissionem conferre beneficia iurispatronatus ad præsentationem patronorum, & eorundem resignationes recipere. *Abb. in cap. ex frequentibus. nu. 7. de instit. Selu. de benef. p. 3. quæst. 14. Rebuff. lo. sup. cit. num. 125.*

41. Quod autem diximus neminem alium præterquam Episcopum beneficia quæ ad eius collationem pertinent conferre posse, extendendum est vt neq; Archiepiscopus in beneficijs huiusmodi conferendis sese ingerere posit, præterquã in certis casibus deuolutionis quos supra notauimus. Similiter neque Capitulum conferre potest beneficia, ad solum enim Episcopum tam institutio

42. quam destitutio beneficiorum Diœcesis spectat. *cap. nullus omnino. 16. q. 7. cap. cum ex iniuncto. in fin. de heret.* Nisi ex speciali aliquo priuilegio Capitulum haberet potestatem conferendi. *Innoc. in cap. quod in dubijs. de renunc. Abb. ib. num. 6.* Et ne quidem sede vacante Capitulum conferre potest beneficia pertinentia ad collationem solius Episcopi. *c. illa deuotionis. iun. gl. v. in collationibus. ne sed. vac.* Imò beneficia huiusmodi vacante sede Episcopali vacantia, reseruantur modo sedi Apostolicæ, *vt videre licet in Reg. 2. Canc. supra à nobis relata.* Nisi tamẽ fuerint beneficia simultaneæ collationis Episcopi & Capituli, cuiusmodi in multis locis præbẽdæ Cathedralis Eccl. esse solẽt *Put. decis. 172. p. 3. Cassad. decis. 27. de præb. Caputaq. decis. 88. p. 2.* talia enim possunt conferrĩ per Capitulum vacante sede, vel Episcopo in remotis agente. *c. vn. ne sed. vac. in 6.* neq; tunc obstaret reseruatio. *cit. Reg. 2. Canc.* quia expresè in illa excipiuntur beneficia collationis simultaneæ, *vt videre licet in textu ipsius Reg.*

Potest etiam Capitulum sede vacante beneficium spectans ad collationẽ Episcopi cõmendare ad tempus, donec fuerit prouisũ ab eo cuius est collatio. *Dec. in c. bona memoriæ. nu. 48. de appel.* sicut & Episcopus dare potest Oeconomum Monasterio vacanti, licet illud conferre nõ posit, *c. fin. de stat. Monach. Abb. in c. cum vos. nu. 2. de off. ord. & in c. 2. ne sed. vac. nu. 4. Ioan. Andr. in cit. c. vn. ne sed. vac. in 6. Rebuff. de deuol. num. 77. in prax.* 43.

Potest propterea Capitulum vacante sede præsentatos à patronis instituere. *c. 1. de instit. in 6.* Potest & electiones cõfirmare. *Abb. in cit. c. 2. num. 6. ne sed. vac.* Posset gratificari patrono habenti ius præsentandi ad aliquod beneficium, conferendo ipsi tale beneficiũ. *Pauin. de potest. cap. sed. vac. par. 2. quæst. 5. Lambert.* 44.

bert. de iurep. p. 1. lib. 2. art. 4. q. 7. prin.

Potest recipere resignationes beneficiorum. *Abb. in cap. cum olim. de maior. & obed. ibi. Sexto dubitatur.* Potest
45. præstare authoritatem permutationibus beneficiorum. *Fed. de Sen. de permut. benef. quæst. 36. num. 61. & cons. 30. col. 2. Franch. in cap. vn. de rer. permut. in 6.* Eorum videlicet quæ sunt de iure patronatus, & eorum in quibus habet simultaneam collationem cum Episcopo: nam eorum quæ sunt collationis solius Episcopi ex communiori DD. sententia Capitulum vacante sede resignationes recipere non potest. *vt gl. in Clem. vn. v. conferantur. de rerũ permut. DD. ib. Felin. in c. cit. cum olim. de maior. & obed. Rebuff. lo. cit. de deuol. n. 95.* quã sententiam approbatam etiam fuisse in Rota *in vna Illerden. 6. Nouemb. 1545.* testatur Paris. *de resig. lib. 7. quæst. 23. num. 38.* Nisi velimus dicere resignationem posse recipi à Capitulo sede vacante, ita vt valeat in præiudicium resignantis, & non in præiudicium succedentis Episcopi. *Abb. in cap. quod in dubys. cit. num. 8. de renunc.* vel nisi resignatio fiat ex aliqua causa necessitatis. *Abb. lo. cit.* vt si fiat propter affecutionem alterius incompatibilis. *extrauag. execrabilis. §. cæterum. de præb.* vel si resignatio fieri debeat in pœnam resignantis. *Pauin. lo. sup. cit. p. 2. q. 2. nu. 12. Fed. de Sen. cit. quæst. 36. num. 62.* quia nimirum resignatio huiusmodi quæ fieret in pœnam pertineret ad iustitiam, in his autem quæ sunt iustitiæ succedit Capitulum, sede vacante, licet non succedat in his quæ sunt gratiæ. *Ioan. Andr. in c. vn. de maior. & obed. in 6.* Vnde etiam Capitulum sede vacante potest priuare beneficio, si subsit causa. *Abb. lo. sup. cit. in cap. cum olim.* & esse opinionem communem testatur Pauin. *lo. cit. par. 1. quæst. 1. num. 4.* Beneficia tamen vacantia per huiusmodi priuationem, vel per resignationem in casibus in quibus resignatio fieri potest coram Capitulo vt diximus, Capitulum conferre non potest; non enim sequitur ex eo quod possit priuare, vt etiam possit conferre, cum hæc sint diuersa, si quidem conferre est iurisdictionis voluntariæ, quæ transit inter fructus debitos futuro Episcopo, priuare autem & instituere præsentatos à Patrono est iurisdictionis necessariæ, quæ ex communi DD. sententia transit in Capitulum sede vacante. *Abb. in cap. cum olim. cit. de maior. & obed. à nu. 2. & in cap. 2. ne sed. vac. circa fin.* 46.

47. Nec Capitulum iuuari posset consuetudine præscripta in conferendis beneficijs huiusmodi vacante sede, cum præscriptio sede vacante illi currere nõ possit. *Abb. lo. cit. in cap. cum olim & notat Paris. de resig. lib. 7. quæst. 23. nu. 44.* Et si aliqua ratione vellemus asserere præscriptionem prædictam, adhuc maneret dubium, an hæc præscriptio impedire deberet reseruationem. *Reg. 2. Canc.* supra à nobis relatæ, quod quoniam excedit institutum nostrum alijs discutiendum relinquimus.

ARTICVLVS III.
Quomodo sint beneficia conferenda.

1 Beneficiorum qualitates diuersæ.
2 Beneficia cum iurisdictione censentur curata.

3 Bene-

3 Beneficium propriè curatum quod dicatur.
4 Parochiales Ecclesiæ quomodo providendæ.
5 Doctor non excusatur quo minus examinari debeat ad Parochialem.
6 Concursus ad curata reseruata vacantia, non nisi per Ordinarium faciendus.
7 Concursus fieri debet in curatis iurisd. Ecclesiastici.
8 Concursus non requiritur in curatis iurisd. laicalis.
9 Concursus non requiritur in curatis Regularium, vel vnitis communitati seu præbendæ.
10 Beneficium an possit conferri digno, omisso digniori.
11 Scientia quæ requiratur in promouendis ad beneficia.
12 Archidiaconi iurisdictio in sola consuetudine fundatur.
13 Archidiaconatus non censetur curatum, nisi habeat iurisdictionem actu.
14 Deponi non potest quis propter illiteraturam.
15 Laicus est incapax beneficij Ecclesiastici.
16 Irregularis est incapax beneficij Ecclesiastici.
17 Aetas in promouendis ad beneficia quæ requiratur.
18 Quo ad beneficia simplicia nihil innouauit ratione ætatis Conc. Trid.
19 Episcopus an dispensare possit in ætate requisita ad aliquod beneficium.
20 Beneficij viuentis impetratio à iure est reprobata.
21 Beneficium quando dicatur vacare ipso facto vt alteri conferri possit.
22 Abbatiæ sunt ex maioribus dignitatibus.
23 Beneficij ipso iure vacantis possessio apprehendi non potest, nisi vocato etiam iniusto possessore.
24 Beneficium nondum vacans promitti non potest.
25 Beneficia resignari non possunt, nisi seruata forma Const. Pij V.
26 Beneficium Seculare Regulari conferri non potest, nec è contra.
27 Seculares ad Regularia beneficia an aliquando promoueri possint.
28 Secularis ad Regularem dignitatem licet eligi non possit, postulari tamen potest.
29 Secularis assequutus beneficium Regulare intra quod tempus debeat emittere professionem.
30 Regulares an possunt assumi ad beneficia curata sine dispensatione Papæ.
31 Simoniæ mediator incurrit pœnas Simoniæ.
32 Pactum omne pro re spirituali consequenda reprobatum.
33 Conditio quæ sui natura inest non facit contractum conditionalem.
34 Beneficia conferens consanguineis qualiter peccet.
35 Beneficium ad promotionem hæretici obtineri non debet.
36 Beneficia conferenda propositis edictis.
37 Episcopus cogere quem potest ad sibi inseruiendum.
38 Curatum non nisi ad sex menses commendari potest.
39 Commenda ad vitam quando dari potest.
40 Commendarius ad vitam censetur verus Prælatus.
41 Commendarius ad vitam an possit vti insignijs beneficij sui, vt baculo, mitra si sit Abbatia.

42 Coadiutor quando datur alicui.
43 Regularia beneficia censentur manualia.
44 Abbatiae sunt officia perpetua.
45 Manualia beneficia non comprehenduntur sub reseruationibus.
46 beneficia conferenda sine diminutione.
47 Episcopus an possit imponere aliquod onus beneficio vacanti.
48 Vnire beneficia ad solum spectat Episcopum.
49 Vnio non nisi ex causa iusta fieri debet.
50 Vnionis causae non praesumuntur nisi probentur.
51 Vnio ex quibus causis facienda.
52 Curatum beneficium non potest vniri simplici.
53 Beneficia patronata vniri non possunt sine consensu patroni.
54 Beneficia Regularium an possint vniri.
55 Beneficia reseruata vniri possunt.
56 Vnionem ad vitam non potest facere Episcopus.
57 Vnio facienda cum consensu Capituli.
58 Episcopus non potest vnire mensae suae vel Capituli sui.
59 Vnio fieri debet saluo iure possessoris.
60 Dismembratio non nisi vacato rectore facienda.
61 Capitulum sede vac. an possit vnire.
62 Vicarius vnire non potest nisi expressè fuerit ipsi concessum.
63 Pensionem regulariter non potest imponere Episcopus.
64 Simonia non incurritur cum datur aliquid pro redimenda vexatione.
65 Pensio seni resignanti assignari potest.
66 Pensio ad quantam fructuum partem imponi possit.
67 Papa est absolutus in beneficialibus.
68 Pensio super aliquibus beneficijs imponi non potest.
69 Canonicatus de stylo Curiae exprimuntur solum ad 24. Duc.
70 Pensio extinguitur morte pensionarij.
71 Beneficia prius possessa an in prouisione nominanda.
72 Beneficia incompatibilia quae dicantur.
73 Beneficia vniformia quae dicantur.
74 Beneficium primum non vacat, nisi habita possessione secundi.
75 Possessio adepta quando dicatur.
76 Commenda ad tempus non causat incompatibilitatem.
77 Commenda ad vitam est verus titulus.
78 Episcopus non potest dispensare in incompatibilibus.
79 Papa semper dispensare potest in pluralitate beneficiorum.
80 Beneficia simplicia residentiam requirentia an plura detineri possint.
81 Episcopus an possit dispensare in simplicibus requirentibus residentiam.
82 Beneficium quoduis de iure requirit residentiam.
83 Beneficia simplicia non requirentia residentiam an plura haberi possint.
84 Beneficium ad sustentationem sufficiens quod dicatur.

85 Iudici-

Beneficia quædam sunt curata, quæ nimirum habent populum cui Sa-
1. cramenta administrare tenentur. Quædam simplicia quæ populo quidem carent aliquod tamen onus habent annexum, videlicet iurisdictionis supra Clerum, canendi in choro & similium. Aliæ demum simplicia quæ nullum onus habent adnexum. *Staph. de lit. grat. tit. de qualit. & statu. benef.* secundum diuersitatem itaque huiusmodi qualitatum beneficiorum diuersi quoque modi in eorum collatione sunt tenendi.

Vnde primo de curatis videamus, sed accipiemus curata prout distinguú-
2. tur à beneficijs positis in secundo capite præmissæ distinctionis ex Staph. allatæ, videlicet à beneficijs habentibus adnexam iurisdictionem, seu exercitium potestatis spiritualis fori contentiosi, prout est excommunicare, & alia quæ ad correctionem morum spectant, talis enim iurisdictio efficit etiam beneficia curata. *Extrauag. execrabilis. §. quantum autem. Ioan. 22. de præb.* & talem curam dicuntur habere Archidiaconi, & alij inferiores Prælati. *cap. 1. de off. Archid. DD. in cap. cum contingat. de for. comp.* Sed largè loquendo & impropriè, *vt docet Innoc. in cap. cum satis. nu. 2. Ant. de Butr. ib. n um. 8. de off. Archid. Abb. in cap. dudum 2. num. 7. in fin. de elect.* strictè verò & propriè, & vt distinguuntur à præcedentibus curata beneficia intelliguntur habentia potestatem ligandi & soluendi in foro pœnitentiali, & certum locum cuius populo adstringuntur administrare Sacramenta, populusque tenetur ea ab eis recipere. *Abb. lo. cit. Dec. in cap. ad aures. à num. 16. de elect.* cuiusmodi sunt Parochiales Ecclesiæ. *Clem. dudum. iun. gl. ver. impediant. de sepult. Rot. diuersor. decis. 52. p. 2. Hered. de incomp. benef. p. 1. c. 13. &* DD. *communiter in Rub. de Paroch.* & de his loquemur ad præsen-

In collatione itaq; Parochialium Ecclesiarum, seruandum est omnino decretum Conc. Trid. *sess. 24. cap. 18. de ref.* vt videlicet occurrente vacatione Parochialis Ecclesiæ, deputetur in ea Vicarius qui eam administret donec prouideatur de Rectore: vt intra decem dies Episcopus eligat aliquas personas idoneas, vel concursu proposito inuitet, qui se velint subdere examini examinatorũ ad hoc deputatorum ex Synodo Diœcesana: vt ijdem examinatores diligenter examinent concurrentes, & digniores ex concurrentibus eligant & approbent, vt Episcopus vnum ex approbatis ab examinatoribus quem iudicauerit, prouideat de Parochia vacante, vel prouidendum remittat ad illum ad quem spectat prouisio. Quæ quidem adeo in collatione Parochialiũ necessario sunt obseruanda, vt sine illis facta collatio sit omnino nulla ex Constitutione Pij V. quæ quoniam supra à nobis fuit sæpius allegata, & continet plura notabilia circa collationem huiusmodi curatorum, idcirco eam inserendam voluimus, *vt sequitur.*

4. *In conferendis beneficiis Ecclesiasticis, & præsertim Parochial. Ecclesiis personis dignis, & habilibus, quæ in loco residere, & per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat. Alexandri III. in Lateranen. & Gregor. X. in Lugdunen. generalibus Concil. ac Innoc. similiter III. & aliorum Rom. Pont. Prædecessorum nostrorũ editæ Constitutiones testantur. Quod vt diligentius ac rectius perficiatur, statuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione Parochialis Eclesiæ etiam generaliter vel specialiter etiam vigore Indulti in fauorem S.R.E. Cardinalium, aut alias quomodolibet reseruatæ vel affecta, debeat Episcopus habita notitia vacationis Ecclesiæ si opus fuerit, idoneũ in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur: Et deinde Episcopus, & qui iuspatronatus habet, intra decem dies aut aliud tempus ab Episcopo præscribendum, aliquos Clericos ad regendum Ecclesiam idoneos, examinatoribus iuxta formam eiusdem Synodi deputatis nominet, & nonnisi eisdem examinatoribus per concursum aliorum examinatorum, etiam tanquam magis idoneo ab Episcopo iudicato, & electo de Ecclesia prouideatur, aliàs prouisiones seu institutiones omnes præter formam prædictam factæ subreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabũtur, nisi sit qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet; & verendũ sit ne propter Constitutionum huiusmodi trãsgressionem maximi abusus oriantur. Nos ad quorum notitiam non sine graui nostra molestia peruenit, nonnullos ex Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis, occurrente vacatione Parochialium Ecclesiarum eas nullo aut minus ritè seruato examine, præsertim illo quod per concursum fieri debet ex Conc. Triden. vel etiam examine ritè seruato, personis minus dignis carnalitatis aut aliæ humanæ passionis affectum non rationis iudicium sequentes contulisse, & de eis prouidisse, volẽtes quantum cum Deo possumus huiusmodi, ac etiã futuris periculis occurrere, eorundem Prædecessorum nostrorum Constitutiones præfatas etiam*

etiam innouando, authoritate Apostolica tenore præsentium omnes & singulas collationes, prouisiones, institutiones Parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis, & Archiepiscopis ac quibusuis alijs Collatoribus tam ordinarijs quam delegatis, etiam Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalibus ac Sedis Apostolicæ Legatis vel Nunciis præter & contra formam ab eodem Conc. Trid. præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris vel momenti fore & esse, nullumq; prouisis ius aut titulum etiam coloratum possidendi præbere, & Parochiales Ecclesias huiusmodi quæ vacabant, ex nunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easq; omnes pro tempore sic vacantes, nostræ & Sedis Apostolicæ seu eorum quibusuis conferendi eas, præterquam Episcopis & Archiepiscopis qui curam dicti examinis iuxta decretum eiusdem Conc. habere debent competet, dispositioni reseruamus, insuper ne Patriarchales Ecclesiæ diu in suspenso maneant in maximum animarum periculum, quarumcunque Parochialium Ecclesiarum, quarum dum pro tempore vacant ad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas & quosuis alios Ordinarios Collatores in mensibus Ordinarijs Collatoribus etiam per nostras Regulas assignatis prouisio & collatio spectat & pertinet, de quibus ijdem Episcopi & Ordinarij prædicti intra sex mensium spatium à die vacationis earundem perfecto examine iuxta formam Conc. Trid. præfati non prouiderint, ac illarum etiam quarum collationes nobis & dictæ Sedi generaliter vel specialiter ex quauis causa reseruata seu affecta existunt, aut alijs ex indulto Sedis Apostol. competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Episcopi & Archiepiscopi præfati personas per examen concursu mutuo habito iuxta dicti Conc. Trid. formam approbatas & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis vel successoribus nostris, aut ijs ad quos collatio spectabit pro collatione obtinenda intra quatuor mensium spatium à die illius vacationis non significauerint; nec non Parochialiũ Ecclesiarum similiũ, quæ iurisp. Ecclesiastici vel Laicorum seu Clericorum & Laicorum simul fuerint, sic præsentatus intra tempus eisdem patronis à iure præfixum præuio examine iuxta formam dicti Conc. approbatus petatur institui, institutioq; ipsa per duos menses à die præsentationis dilata fuerit, collationem, prouisionẽ, institutionẽ & omnimodã dispositionem nobis, & ipsi sedi ac personis indulta huiusmodi conferẽdi, prouidendi, seu instituendi obtinentibus respectiuè reseruamus: data tamen in Parochialibus iurispatronatus optione ipsis Patronis, vt si institutio ad Ordinarios spectabit, ipsis Ordinarijs illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menses differentibus, possint pro huiusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apostolicam. Prohibentes etiam eisdem Ordinarijs, ne tempus decem dierum eisdem Ordinariis & Patronis ab eodem Conc. Trid. ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis examinatoribus præfixũ, vltra alios decem dies prorogare audeant vel præsumant.

mant. Districtius inhibentes ne quis praeter Romanum Pontificem, aut alios indulta huiusmodi obtinentes, vt praefertur quacunque sit super hoc authoritate munitus. de huiusmodi beneficijs sic reseruatis vt praefertur, disponere vel circa illa etiam per viam permutationis, vel alias innouare quoquomodo praesumat. Vt autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis iuxta eiusdem Concilij decretum Parochiales Ecclesiae conferantur, volumus & eadē authoritate decernimus, quod si Episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit, possint ij qui reiecti fuerint à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, vti nostrum & sedis huiusmodi delegatum, aut alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac praelectum ad nouum examen coram ipso appellationis Iudice & eius examinatoribus prouocare, & constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoq; reuocato, Parochialis magis idoneo per eundem Iudicē appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum ad quem collatio, prouisio vel institutio spectabit. Hac tamen appellatio interposita interim non impediat aut suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debita demandetur executioni, & prouisus, ab eadem Ecclesia causa appellationis huiusmodi pendente non amoueatur. Et si quis à sententia per Iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem Apostolicam appellabit; si secus in praemissis omnibus & singulis actum aut attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Volumus autē quod praesentium transumptis manu alicuius Notarij, &c. Datum Romae, Anno Incarnat. Domin. 1566. 15. Kalend. April.

Qua constitutione vltra plura singularia quae legere licet, & nos locis diuersis supra aliqua attigimus, illa ordinatio *Conc. Trid. sup. cit.* de non promouendis ad Parochiales sine praeuio concursu & examine, adeo strictè seruanda decernitur, vt collationem beneficij Parochialis absque huiusmodi examine factam nullam omnino esse, nullumque ius prouisis ne quidem titulum coloratum per eam acquiri, ipsumque beneficium contra formam praescriptā à Conc. collatum, de facto vacare reseruatumque esse velit.

Vnde omnes omnino tenentur subijci examini praedicto qui promoueri volūt ad Parochiales. Ita vt ne quidem Doctor vel Licentiatus in aliqua iuris vel Theologiae professione ab eo excusetur, vt declarauit Sac. Congreg. Concil. *his verbis.* 5.

An Doctor vel Licentiatus possit excusari ab examine cum comparet petens sibi prouideri de Ecclesia Parochiali, *Congreg. Concil.* censuit non posse.

Idque etiamsi esset famosissimus Doctor, vt qui a legisset perplures annos cum applausu in aliqua Academia insigni. *Tusc. de Visit. lib. 2. cap. 5. num. 10.* quia nimirum examen hoc casu requiritur pro forma collationis quae dat esse rei. *Paris. de resig. lib. 8. quaest. 9. n. 90. & seq.* vbi hoc idem fuisse responsum à praedicta Cong. testatur.

Beneficijs quoque curatis Sede Apost. seu cuique alteri reseruatis vacantibus, similem concursum seu examen facere debet Episcopus, & ex concurrentibus examinatis eligere vnum, ipsumque remittere 6.

mittere instituendum ad Sedem Apost. seu alium cui beneficiu[m] fuerit reseruatum, *vt patet ex tex. Conc. cit. & Constitutionis præmissæ*, & declaratum fuisse à prædicta S. Cong. Conc. testatur Paris. *lo. cit. nu. 103.* quam decl[ar]ationẽ refert Gonz. *super 8. Canc. gl. 6. num. 11. his verbis.*

In beneficijs curatis reseruatis Sedi Apostolicæ vacantibus per obitũ puta in mẽsibus reseruatis, Ordinarij proponent edicta concursus, & à Sede Apostolica prouisio fiat approbato, ab examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, si fidem approbationis habet ab Ordinario, vt in dicta Constitutione Pij V.

De curatis tamen vacantibus in Curia, siue per resignationem in manibus Papæ, solet alioqui Dataria prouidere absq; concursu præmisso solo examine super sufficientia, vt testatur Gonz. *lo. cit. num. 116.* similiter & in curatis vacantibus permutationis causa, solũ examen sufficeret. *Paris. lo. cit. num. 95.*

Curata quoque Iurispatronatus Ecclesiastici dum vacauerint in mensibus reseruatis, per concursum & examẽ prouideri debent. *Gonz. lo. cit.* qui refert S. Cong. Conc. in simili dubio respondisse *hoc modo.*

Si beneficium curatum Iurispatronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedis reseruatis vacauerit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione Patronorum, debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ipsiusmet Ordinarij à Sum. Pont. instituendum, sicut fit in alijs curatis quæ non sunt Iurispatronatus.

7. Vacante autem beneficio in mensibus non reseruatis, Patronus Ecclesiasticus debet nominare plures examinandos, vel ipse Episcopus inuitare potest ad concursum; & demum ex approbatis in examine vnum eliget ipse Patronus instituendum ad beneficium patronatum. *Nau. conf. 5. de iurep. in antiq.* quod etiam responsum fuisse à Sac. Cong. Conc. testatur Genuen. *in prax. c. 66.*

In curato verò Iurispatronatus Laicorum, concursus huiusmodi non requiritur, sed tantum debet examinari præsentatus super sufficiẽtia. *Conc. Trid. lo. cit.* & declaratum fuisse a Sac. Cong. refert Gonz. *lo. sup. cit. num. 134. his verbis.*

Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialis quæ sit Iurispatronatus Laicorum, sed sufficit quod deputatus à Patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.

Nisi plures fuerint præsentati, tunc enim in concursum committi possunt. *vt respondit eadem S. Cong. verbis sequentibus.*

An declaratio Congregationis non requiri concursum in Parochialibus de Iurepatronatus Laicorum, procedat quando ab eisdẽ patronis plures sunt præsentati; Cong. Conc. censuit concursum fieri debere inter præsentatos tantum, quibus examinatis & approbatis ab examinatoribus eum Episcopus eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit iuxta decretum Conc. sess. 24. c. 18.

In Parochialibus quoque Regularibus conferri solitis, concursus non requiritur, sed sufficit solum examen, *super quo etiam habetur declaratio dicta Sac. Cong. huiusmodi.*

Hoc decretum non habet locum in beneficijs Regularibus, quæ Regularibus conferri consueuerunt.

Neq; fit cõcursus quando curatũ beneficiũ spectat ad collegium vel annexum est alicui præbendæ seu beneficio ex sui natura simplici; vt si annexum fuerit

Canonicatui Cathedralis vel Collegiatæ Ecclesiæ, tunc enim curatum sequitur potius naturã illius beneficij cui adnectitur. *cap. extirpandæ. de præb. c. statutum. de elect. in 6. Lap. alleg. 5. nu. 9. Rebuff. de non prom. intra ann. num. 27. Paris. lo. sup. cit. num. 94.* Vnde nec inducit incompatibilitatẽ cura huiusmodi, nisi eam habuerit ex sui natura principale beneficium. *cap. super eo iun. gl. ver. non obuiet. de præb. in 6. cit.* hocque fuisse responsum à Sac. Cong. Conc. ad petitionem hebdomadariorum Collegiatæ S. Ioannis Maioris Neap. refert Genuen. *lo. supra cit. num. 2.* & Paris. *lo. cit. num. 93.*

In collatione autem facienda tã curatorum quam aliorum beneficiorum, debet præferri doctior minus docto, cæteris paribus. *cap. licet erga. 8. quæst. 1. Abb. in cap. constitutis. 2. num. 7. de appell. Dec. ib. num. 6. Roch. Curt. de iurep. v. honorificum. quæst. 15. D. Th. 2. 2. quæst. 63. art. 1. Sot. de iust. & iur. quæst. 6. art. 1. conclus. 9.* & esse communiorem sententiam, tam Theologorum quam Canonistarum testatur Couar. *in reg. peccatum. p. 2. §. 7. num. 4.* Dignus tamen digniori præferri potest, cuius mores sunt magis noti & probati. *arg. tex. cap. cum nobis olim. §. his igitur. de elect. Butr. in cit. c. constitutis. 2. de elect. n. 15. D. Th. lo. cit. Syluester. v. electio. 1. n. 16. & Doct. cit.* super quo responsum S. Cong. Conc. refert Gonz. *gl. 4. num. 112. in hæc verba.*

Præferendus est minus doctus, modo idoneus, quando eius mores sunt noti & approbati, doctiori cuius vita ignoratur.

Similiter idoneus de eadem ciuitate, vel de gremio Ecclesiæ, vel si fuerit de genere fundatoris, externo licet magis

11. idoneo præferri debet. *Lamber. de iurep. lib. 2. p. 5. art. 6. Zechus de benef. cap. 12. num. 26.* Quæ autem scientia requiratur in promouendis ad beneficia, determinant Doctores, *in cap. cum in cunctis. præsertim Innoc. num. 1. Abb. à num. 4. Dec. num. 34. de elect.* Dici tamen potest. Primo in promouendo ad Episcopatum requiri scientiam noui & veteris testamenti. *cap. omnes psallentes. 38. dist.* scientiam iuris & præsertim Canonum secundum quos debet iudicare. *c. 1. in fine. de consang. & affin.* vel quod sit saltem Doctor seu Licentiatus in Theologia seu iure Canonico. *Conc. Trid. sess. 22. de ref. c. 2.*

In promouendo ad beneficium curatum requiritur scientia Canonum pœnitentialium, & eorum qui in exequendo munere curæ animarum, vel administratione Sacramentorum requiruntur. *c. quæ ipsis. dist. 38. cit.* & vt sciat docere populos ea quæ sunt necessaria ad salutem. *Concil. Triden. sess. 5. cap. 2. de ref.*

Alij autem beneficiati scire debent ea quæ muneri ipsorum incumbunt. *Innoc. in c. cum in cunctis. cit.* Vt Archidiaconus debet esse Doctor vel Licentiatus in Theologia seu iure Canonico. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 12. de ref.* scire enim debet iura, cum habeat curam iurisdictionalem, & debeat coërcere, visitare, & censeatur Vicarius Episcopi. *cap. 1. cap. ad hæc. de offi. Archid. Rot. diuers. p. 2. decis. 52.* præsertim quoad Parochiales Ecclesias & titulos minores, & quoad modicam correctionem. *Abb. in cap. fin. cit. tit. de offi. Archid. num. 7.* si nimirum habeat hanc potestatem seu curam iurisdictionis actu ex consuetudine recepta. *gl. in cap. fin. cit. de offi. Archid. ver. pacifica. DD. communiter in cap. cum in cunctis. § inferiora. de elect.* iurisdictio enim Archidiaconi in sola consuetudine fundatur, & non in iure. *gl. fin. in cap. 2. de excess. præl. Abb. ib. num. 4.* Vnde Archidiaco- 12.

diaconus regulariter non potest excommunicare, vel aliquam censuram exercere, nisi ad hoc habeat ius speciale. *id.*
13. *Abb. in cap. Odoardus. de solut. & in cap. licet. num. 3. de pœnis.* nec dicitur curatus si non habet aliquam iurisdictionẽ actu: Curatus enim dici non potest, nisi qui potest excommunicare, seu tenetur confessiones audire, Sacramenta Ecclesiastica administrare. *Rot. per Bysign. decis. 13. de preb.* quorum aliquod vt Archidiaconus habeat, debet iuuari priuilegio speciali vel loci cõsuetudine. *Abb. in cit. §. inferiora. num. 4.* sed de iure habet tantum præeminentiam in Ecclesia, & est immediatus Prælatus post Episcopum. *Dec. in cap. ad aures. de rescript. Mohed. decis. 164. n. 1. 5 ad hoc cap. 1. iun. gl. 1. de offi. Archid. Butr. Abb. ib. Host. in sum. num. 1. eo. tit. Sbroz. de Vic. Episc. q. 37. num. 6. lib. 1. & quæst. 61. eo. lib.* vbi deducit Archidiaconum sede vacante antequam eligatur Vicarius à Capitulo, sustinere debere vices Vicarij.

Ex his sequitur quod si non haberet actu iurisdictionem huiusmodi annexã Archidiaconus, vix comprehenderetur Decreto Conc. Trid. cit. *vt responsum etiam à Sac. Cong. Conc. fuisse reperimus his verbis:*

An Archidiaconus qui vere cura animarum, & omni propriis iurisdictione caret, comprehẽdatur decreto Conc. sess. 24. cap. 12. quoad qualitatem Doctoratus vel Licentiæ in eo requisitam.

Congregatio censuit non cõprehendi.

Vicarius eligendus à Capitulo sede vacante debet etiam esse Doctor siue Licentiatus. *Conc. lo. cit. cap. 16 de ref.* Præbendam Theologalem, Pœnitentialem, Scholasteriam obtinens, debet similiter esse Doctor siue Licentiatus. *Conc. lo. cit. cap. 8. de ref. & sess. 5. cap. 1. de ref.* Quinimò idem *Conc. cit. sit. sess. 4. cap. 12. de ref.* monet vt vbi id commodè fieri potest, dignitates omnes vel saltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & in Collegiatis insignioribus non nisi Doctoribus seu Licẽtiatis in Theologia vel iure Canonico conferantur.

In alijs autem beneficijs simplicibus sufficit doctrina mediocris, vel saltem quod beneficiatus sciat legere, construere, canere, horas Canonicas recitare. *Clem. vn. iun. gl. v. reputamus. de concess.*
preb. Nauar. de horis Canon. cap. 7. num. 3. Rebuff. de for. Vic. num. 87. in prax. Et præsertim in Clerico iam promoto ad Ordines sacros, tolerari potest hæc vtcunque conueniens literatura; deponi enim quis non potest propter illiteraturam. *cap. sedulo. dist. 38. c. placuit. cum. gl. prin. 10. quæst. 1.* sed talis deberet prouideri de beneficio competenti illius literaturæ. *Innoc. in cap. 1. de SS. Trinit. Alb. de Ferr. in repet. c. presbyter. de celeb. miss. q. 27.* 14.

Vltra literaturam requiritur etiam in promouendo ad beneficium Ecclesiasticum, vt sit Clericus ad minus primæ tonsuræ, Laicus enim non est capax beneficij Ecclesiast. *c. c. ex literis. de trãsact.* 15.
Et quod sit legitimus, illegitimus enim est incapax beneficij Ecclesiastici: nisi quod Episcopus posset cum ipso dispensare ad minores ordines, & ad obtinẽdum simplex beneficium *c. 1. de fil. presb. in 6.* dummodo illi non conferat beneficiũ in Ecclesia in qua genitor ipsius deseruiuit. *Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de refor.*

Irregulares quoque ex quocunque irregularitatis capite sunt incapaces beneficiorum Ecclesiasticorum. *c. 15. qui in fin. de sent. excom. in 6.* si nimirum habuerit quis irregularitatem antequam 16.
assequatur beneficium, nam tali facta collatio beneficij est nulla. *Innoc. in cap. constitutis. 2. de appell. Felin. in c. 2. de rescrip.*

scrip. Conar. in c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 1. Vnde si talis obtineat beneficium tacito impedimento quod habet, gratia cēsetur subreptitia & nulla. *Felin. in c. ad audientiam. 2. nu. 22. de homic.* Vt patiēs morbum caducum si taceat hoc impedimentum impetrando beneficium, impetratio censetur subreptitia, quod fuisse decisum in Rota, testatur Aem. Veral. *decis. 35. p. 1.*

Ex post facto autem superueniente irregularitate post assecutionem beneficij, non amittitur beneficium ante incursam irregularitatem obtentum, nisi mediante Iudicis sententia. *c. precepta. 35. dist. Abb. in c. cū nostris. nu. 22. de concess. preb. Nau. consi. 3. num. 1. de homic.*

Sed de his consule quæ supra de impedimētis ad ordines diximus, fere enim æqualiter in omnib. irregularitas impediens ordinem, impedit etiam assecutionem beneficij.

Requiritur in promouendo ætas sufficiens. Et quidem in promouendo ad beneficium curatum requiritur ætas annorum vigintiquinque, vel saltē ea quæ possit intra annum promoueri ad Presbyteratum. *cap. licet. de elect. in 6. Conc. Trid. sess. 24. cap. 12. de ref.*

Alia etiam beneficia simplicia ante decimumquartum annum obtineri non possunt. *c. super inordinata. iun. gl. v. pueri. de preb. Conc. cit. sess. 23. c. 6. de ref.*

Ad Archidiaconatum promouendus debet esse eius ætatis, vt in Diaconū promoueri possit. *c. cum in cūctis. §. inferiora. de elect.* alioquin ad Presbyteratum promoueri non obligatur, *vt notāt communiter Doct. in eo. c. cum in cunctis. & Rota diuers. decis. 52. p. 2.*

Ad Decanatum vel Præpositurā promouendus, debet esse eius ætatis, vt ad Presbyteratum promoueri possit. Decanus enim & Præpositus tenetur esse Presbyter. *c. nullus in prepositum. 60. dist. c. 1. de ætat. & qual. cap. cum in cunctis. §. inferiora. cit. Dec. ib. num. 5.*

Ad dignitatem quamlibet seu Canonicatum in Cathedrali, requiritur ætas quam requirit Ordo illi dignitati vel Canonicatui adnexus; vel saltem ea, qua intra annum ad Ordinem adnexum promoueri possit. *Conc. lo. cit.* Est autem attendendus Ordo quem requirit ipsa dignitas seu Canonicatus ex sui natura, non autem ille quem requireret aliquod beneficiū aliud ipsi dignitati seu Canonicatui forte adiunctum, hoc enim adiunctum non alterat naturam principalis beneficij, cui adiungitur vt diximus alias, *ad quod etiam libet referre responsum. S. Cong. Conc. vt sequitur.*

N. obtinuit Canonicatum requirentē Ordinem Subdiaconatus, sed quia illi Canonicatui vnita est Parochialis, cum esset in ætate legitima ad Canonicatū, sed non ad Parochialem, Ordinarius difficilem se reddebat ad ipsum admittendum, vnde consuluit Congregationem.

Congregatio censuit attendendā esse naturam Canonicatus non Parochialis, & sufficere quod prouisus sit in ea ætate quem exigit Canonicatus. si Parochialis est vnita perpetuo & accessoriè Canonicatui; secus si aquè principaliter vnita esset, quia tum non assumit naturam Canonicatus.

Quod alia beneficia autem simplicia & Canonicatus in alijs Ecclesijs inferioribus, requisita ætatis remanere videntur in dispositione iuris communis, cum de illis nihil innouauerit Conc. Trid. *quod etiā responsum fuisse à S. Conc. Conc. testatur Gonz. gl. 5. num. 5. super 8. Reg. Canc. his verbis.*

Concilium nihil innouauit super ætate promouendorum ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum.

Si tamen ex consuetudine vel statuto ali-

aliquis Ordo huiusmodi beneficijs Col-
19. legiatarũ fuerit adnexus, eius ætatis deberet necessario esse promouendus, quã Ordo requireret adnexus beneficio, vel cum qua saltem intra annum ad Ordinẽ adnexũ promoueri possit. *Conc. cit. sess. 22. c. 4. de ref.* Neq; Episcopus de nõ suscipiendo Ordine huiusmodi dispensare posset, nisi ad annum *id. Conc. sess. 7. cap. 12. de ref.* idque nonnisi ex causis in iure expressis, vt causa studij; & dummodo intra annũ saltem Subdiaconatum suscipiat sic dispensandus, ne videlicet retrocedere possit. *c. cum ex eo de elect. in 6.*

Circa beneficiorum collationem ad-
20. uertendum est præterea, vt conferantur beneficia vacantia, vacatura enim seu viuente legitimo possessore conferri non possunt, cum beneficij viuentis impetratio in iure sit reprobata. *c. non furem. 7. q. 1. c. 1. de conceß. præb.* nisi obtinens beneficium esset priuatus ipso iure, vel à Iudice, vt si fuerit assecutus aliud beneficium incõpatibile. *extrauag. Ioan. 22. incip. execrabilis. de præb.* vel in casibus
21. in quibus beneficium censetur pro derelicto, *quos casus deducit Abb. in c. Clericos. nu. 4. de Cler. non resid.* vel si Matrimonium contraxit, seu sponsalia de præsenti. *c. 1. & 3. de Cler. coniug.* vel si fuerit ingressus Religionem & annum probationis impleuerit. *c. beneficium. de regul. in 6.* nonnisi tamen secuta professione conferri debet beneficium ingredientis Religionem. *Gemin. in cit. c. beneficiũ. not. 3.* præsertim post Conc. Trid. quod ante emissam professionem resignationes, aut obligationes quascunque per ingredientes Religionem faciẽdas, irritas esse voluit *sess. 25. c. 16. de regul.* hocq; decretum locum habere etiam in renunciatione beneficij, declarauit sæpius S. Cong Conc. *vt attestatur. Paris. de resig. lib. 3. q. 13. nu. 5.* Deputari tamen potest in huiusmodi beneficio ingredientis Religionẽ Vicarius, qui administret ad tempus emissæ professionis. *cit. c. beneficium. de regul. in 6. Maiol. de irreg. lib. 3. c. 6.* Et si quis promoueatur ad Abbatiam, statim post adeptam possessionem Abbatiæ, etiamsi nondum sit benedictus in Abbatem, vacare censentur illius beneficia. *Pauin. de potest. c. sed. vac. q. 9. Oldrad. cons. 14. Gig. de pens. q. 56. n.*
5. Abbatiæ enim æquiparantur in hoc 22.
Episcopatibus, cũ sint ex maioribus dignitatibus, veniantq; Abbates appellatione Prælatorum. *Dec. in c. decernimus. à nu. 8. de iudic. Hoied. p. 1. de incomp. benef. c. 5. Lap. Alleg. 84. num. 12. Paris. de resig. lib. 3. q. 1. à num. 95.*

Similiter amittit quis beneficium propter crimẽ, sed præcedente sententia declaratoria, idq; etiãsi fuerit crimen notorium. *Ioan. Andr. in c. 1. n. 10. de homic. in 6. Gomez. in Reg. de an. q. 52. Couar. in c. alma mat. p. 1. §. 2.* vel saltem tã in hoc casu quam in alijs præmissis, omnibusq; eisdem similibus quibus beneficium ita vacare censeatur, vt alteri conferri possit, prouisus de huiusmodi beneficio non posset apprehendere possessionem beneficij accepti, nisi vocato priori possessore, *iuxta tex. cap. licet. de præb. in 6. & not. per Doctores ib.* possessio enim beneficij quo quis est priuatus iure, potest
detineri, & ex ea causatur remedium 23.
possessorium. *Abb. in c. in litteris. nu. 21. de restit. spol.* Nec debet conferri possessio alteri, non vacato præsenti possessore etiam iniusto. *id. Abb. in c. cum nostris. nu. 19. de conces. præb.*

Vt autem diximus non conferendum beneficium nec dum vacans, eodem modo dicendum est, beneficium antequam vacet promittendum non esse. *c. nulla. c. ex tenore. de conces. præb. Lap. alleg. 84. nu. 7.* vnde & expectatiuæ ad primo va-

catura seu mandata de prouidendo quã primũ vacauerit, iure veteri vsitata, de quibus est mentio *in c. Capitulum sanctæ crucis.de rescript.c proposuit. de concess.preb.c.si cui c.si pauper.de preb.in 6.* & pluribus alijs locis, nouissimo iure Conc.Trid.cit. *sess. 24.c.19.de ref.* fuerunt abrogatæ.

Ex ijsdem ferme rationibus beneficia
65. resignanda vel resignata conferri prohibentur, nisi seruatis requisitis Constitutionis Pij V. in qua & causæ admittendarum resignationum determinantur, aliaque plurima in hac materia resignationum necessario seruanda ordinantur. Cuius Constitutionis cum frequentissimus vsus sit, eam hic retulimus tenore quo sequitur. *eius autem clarior intellectus peti potest ex tractatu locupletissimo Flam.Paris.de resig.*

Quanta Ecclesiæ Dei incommoda omni tempore attulerit, & nunc quotidie magis afferat ministrorum in eam ingressio vitiosa, iam latè perspiciant, & cum mœrore expendant Præsules omnes & Pastores, quando hæc pernicies cæterarum omnium maxima, tam multas orbis Ecclesias impiè violarit. Quia verò hoc malum cum in cæteris frequens, tum maximè in beneficiorum & officiorum Ecclesiasticorum dimissione admittitur, nemini molestum esse debet, quod pridẽ de reprimẽdis quotidianis fraudibus quæ hac in re frequentiores internoscuntur, certam aliquam rationem tandem inituri, officij nostri partes in prohibenda omnibus interim resignationum huiusmodi receptione paulo seuerius interposuerimus, omnesq; beneficiorum interim resignandorum dispositiones quæ fierent, in irritum reuocauerimus, ac etiam decreuerimus nullum per eas in illis ius neque titulum vel coloratum, tam in petitorio, quam in possessorio ipsis prouisis tribuere, quin etiam eos ad illa deinceps obtinenda perpetuo inhabiles fore. Collatores verò alias in illorum dispositione etiam tanquam deuolutionis iure sese interponere non posse, sed de eis vt verè vacantibus, siue per Romanum Pontificem, siue alios collatorum eorundem superiores vti prauentum esset libere prouideri. Nunc autem intendentes institutum, quo sanctuarium Domini cupimus illibatum auctore Domino persequi, ac simul quantum in nobis est cauere, ne resignationes ipsæ dehinc pro cuiusq; arbitrio, nulliuś, vel certè leuibus causis passim & temere admittantur, prohibitionem & alia prædicta ac cætera omnia nostris super his literis contenta, eatenus relaxamus, vt posthac Episcopi & alij facultatem habentes, eorum duntaxat resignationes recipere & admittere possint, qui aut senio confecti aut valetudinarij, aut corpore impediti vel vitiati, aut crimini obnoxij, censurisq; Ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt aut non debent Ecclesiæ vel beneficio inseruire, seu qui vnum aliud vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoque ingressuri, vel Matrimonium contracturi si statim postea id re ipsa exequantur: deniq; cum quis ex alijs casibus acciderit, qui constitutione fœlicis recordationis Innocentij Papæ III. de dimittendis Cathedralibus Ecclesiis edita continentur. Quĩ etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij securi residere: sed nec horum vllus sacro ordini manci-

mancipatus, nisi Religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit quo in vita possit commode sustentari. Ad hac beneficiorū & officiorum mutationes admittere, qua Canonicis, sanctionibus & Apostolicis Constitutionibus permittuntur. Caueant autē Episcopi & alij prædicti, itemq; omnes Electores, Præfectores & Patroni, tā Ecclesiastici quam Laici quicunq; sint, ne verbo quidē aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficijs & officijs successores ab ipsis resignantibus, aut alijs eorum significatione vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscunque intercedat. Cæterum præcipimus atque interdicimus, ne ipsi Episcopi aut alij collatores de beneficijs & officiis resignandis prædictis, aut suis aut admittentium consanguineis, affinibus vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarū in extraneos collationum, audeant prouidere: quod si secus ac etiam quicquid præter vel contra formam prædictorū fuerit à quocunque temerè attentatum, id totum ex nunc vires & effectum decernimus non habere. Qui verò contra fecerint, vt in eo quo deliquerint puniantur, à beneficiorum & officiorum collatione, nec non electione, præsentatione, confirmatione, & institutione prout cuique competierit, tamdiu suspensi remaneāt, donec remissionem à Rom. Pontifice meruerint obtinere; & qui talia beneficia seu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus subiacere. Ac nihilominus in eos qui sic suspensi confer[...], eligere, præsentare, cōfirmare, vel instituere ausi fuerint, excōmunicationis quo ad personas, quo vero ad Capitula & Conuentus, à diuinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus; quibus etiam nullus alius quam ipse Romanus Pontifex, siue absolutionis siue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impartiri, Prohibitione & literis nostris prædictis nihilominus in cæteris omnibus perpetuo valituris. Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, indulgentijs & literis Apostolicis generalibus & specialibus, quibuscunque Episcopis & alijs superioribus ac inferioribus Ecclesiarum Prælatis, nec non Ecclesiis, Monasterijs, Capitulis, Conuentibus, Collegijs & Vniuersitatibus eorumq; & alijs personis etiam Regia & Imperiali Maiestate præditis, sub quacunque verborum forma & conceptione concessis, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodocunque vel differri, etiamsi de eis ipsorumq; totis tenoribus ad verbum, ac de proprijs nominibus eorum, nec non Ecclesiis, Monasterijs, locis, ordinibus, & dignitatibus quibusuis, nec nō causis propter quas illa concessa sunt specialem & expressam præsentibus fieri oporteret mentionem. Cæterum iubemus easdem præsentes ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe & in acie Campi Floræ publicari, & earum exempla affigi, volumusq; eas sic publicatas omnes & singulos perinde afficere & obligare, ac si illis ipsis fuissent singulariter intimatæ. Exemplis quoq; prædictis & iam impressis, manuq; Notarij publici & Sigillo Prælati Ecclesiastici vel eius Curiæ obsignatis, eandem prorsus fidē adhiberi, quæ ipsis præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo

ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra relaxationis, praecepti, interdicti, decreti, promulgationis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotētis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorū eius se nouerit incursurū, Dat. Rom. apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae, 1568. Kal. Aprilis. Pont. nostri anno tertio.

De eisdem resignationibus publicandis emanauit alia Const. Greg. XIII. *incip. Humano vix iudicio de ann. 1583. Non. Ianuar.* quae videri potest in eius Bullario.

26. In beneficiorum collatione aduertēdum praeterea, vt Saecularia Saecularibus, Regularia Regularibus conferantur. *c. 1.16. quaest. 2. cap. officij. cap. cum ad nostram. de elect. cap. cum de beneficio. de praeb. in 6. Conc. Trid. sess. 14. cap. 10. de ref. Card. in Clem. 1. de suppl. neg. prael. Put. decis. 261. lib. 2.* Regulariter autem omnia beneficia censentur saecularia, nisi in eorum fundatione cautum fuerit vt sint Regularia, vel nisi praesumantur Regulara ex quadraginta annorum decursu, quo in eis per Regulares continuè fuerit deseruitum. *Franch. in cit. c. cum de beneficio. num. 5. Nau. cons. 8. de praeb. in antiq. Mascard. de probat. conclus. 177. num. 6. Rebuff. in prax. tit. quotuplex sit beneficium. num. 5.*

27. Posset tamen beneficium Regulare conferri Saeculari instante necessitate, dummodo suscipiat habitum, & emittat professionem eius Religionis. *cap. cum causam. de elect. in fin. Abb. ib. num. 5. Ant. de Butr. ib. num. 15.* idque clarè colligitur ex textu Conc. Trid. *sess. 14. cap. 10. de ref.* Vnde etiam emanauit declaratio Congr. interpretum eiusdem Conc. relata apud Gonz. *cit. gl. 8. nu. 78. vt sequitur.*

An praeter Papam possint Ordinarij Collatores Regularia beneficia in titulum Regularibus professis prouideri consueta, conferre etiam Saecularibus qui illius Ordinis habitum omnino suscipere, & professionem emittere teneantur.

Sac. Cong. die 12. Decemb. Anno 1585. censuit iuxta hoc c. posse etiam Ordinarios Collatores portiones Monachales & Canonicales, & similia simplicia beneficia Regularibus prouideri consueta, conferre ne dum eius Ordinis professis, sed etiam Saecularibus, qui habitum suscipere & professionem emittere omnino teneantur. Abbatias tamen & beneficia administrationem habentia, non nisi professis iuxta Canones per Ordinarios inferiores conferri posse.

Quinimò & ad Abbatias & similia Regularia beneficia saeculares Clerici licet eligi non possint, postulari tamen non prohibentur. *vt notat Abb. in cap. officij. num. 4. de elect. & in Clem. 1. num. 6. eo. tit.* inhabilis enim ad eligendum postulari non prohibetur. *p. innotuit. de elect. cap. fin. de postulat. prael.* Non ab alio tamen deberet postulari quam à Papa. *iuxta notat. gl. in cap. indemnitatibus. v. eligatur. de elect. in 6. & alterius. gl. in Clem. 1. v. eligatur. eo. tit.* Et sic postulatus teneretur emittere professionem Regulae illius, ad cuius praelaturam postulatur iuxta iura allegata. Tempus autem ad emittendam professionē haberet vnum annum. *cap. ad Apostolicam. de regul. cap. non solum. eo. tit. in 6.* Vel aliquod minus tempus, dummodo sit tale quo cōpetenter possit instrui in Regula promouendus. *vt notat gl. in c. officij. v. competenter. de elect. Abb. num. 5.* 28. 29.

Ant.

Ant. de Butr. num. 13. Ioan. Andr. circa finem ib. cui doctrinæ adstipulari videtur Conc. Triden. *sess. 25. cap. 21. de Regul.* vbi obtinentes Abbatias vult profiteri Regulam quemque sui ordinis infra sex menses: sed salua interpretatione S. R. Ecclesiæ, cuius est solius declarare mentem Concilij, ille locus Concilij cit. videtur loqui de illis tantum, qui tempore eius Concilij obtinebant regularia beneficia non facta professione. Aliter nusquam vidimus in praxi emitti professionem Regulæ alicuius intra sex mẽses vigore huius Conc. Tãto magis quod idem Conc. *c. 15. eiusdem. sess. 25. de regul.* expressè annullat professiones ante annum probationis expletum factas. Vnde difficile est in huiusmodi ambiguis quid certi affirmare, sed potius adueniente casu simili consulenda veniret S. Cong. interpretũ. Conc. vel saltem peti posset dispensatio à Sanctissimo super emittenda professione Regulæ non expectato anno, quæ probata necessitate & vtilitate Ecclesiæ, no grauatim obtineretur, præsertim in iure iuri veteri conformi, quo potuit renunciari anno probationis in fauorem ingredientis Religionem & Monasterij introducto. *cit. c. ad Apostolicam. iun. gl. v. Monastery. de Regul.*

30. Quod autem diximus ad Regularia beneficia posse aliquando assumi Sæculares, similiter dicendum est ad Sæcularia beneficia Regulares quandoque esse assumendos exigente necessitate vel vtilitate Ecclesiæ. *Clem. 1. de elect. Card. ib. Abb. in cap. quod Dei timorem. de stat. Monach. Staph. tit. in obtinen. benef. quæ requir. num. 6.* Non tamen ad beneficia curata, præsertim his temporibus post. Concil. Triden. *circa quod declarationem Greg. XIII. emanatam refert Gonz. cit. gl. 7. n. 25. in hæc verba. Sanctissimus D. N Greg. XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congreg. Lateranen. etiam de licentia sui generalis absque permissu Summi Pontif. assumere curam animarum etiam ad tempus, multoque minus beneficium curatum ad tempus.*

Vlterius in conferendis beneficijs aduertendum est vt cõferantur sine pacto de dando munere seu aliqua re pretio æstimabili: alioquin etiam tam conferens quam recipiens beneficium incideret in crimen & pœnas Simoniæ. *cap. tua nos. cap. quoniam. de Sim. cap. 2. de elect. in 6.* imò & mediator Simoniæ, seu ille qui munere accepto promoueret quem ad beneficium Ecclesiasticum, non excusaretur à vitio Simoniæ. *extrauag. cum detestabile. § statuentes. de Sim. comm.* & est communis Doctorum sententia nisi forte esset res modica quæ datur. *cap. & si quæstiones. lo. cit. de Sim.* licet etiam tum committi graue peccatum iuxta modum intentionis teneat *Nau. cons. 52. tit. de Sim.* vbi quænam censenda sit res modica, docet remanere in arbitrio & æstimatione boni viri, qui æstimare debet considerata qualitate personæ dantis & accipientis. *idem tenet Abb. in c. & si quæstiones cit.* 31.

Et quidem omne pactum quod est medium assequendi beneficium Ecclesiasticum, inducit Simoniam. *Nau. lo. cit. cons. 57.* idque etiamsi pactum fuerit de re spirituali; non solum enim ob rem temporalem, sed etiam spiritualem si deducatur in pactum committitur Simonia. Vnde recipiens beneficium cum pacto vt aliud beneficium quod obtinet renunciet in fauorem conferentis, vel ipsius propinqui, amici, non excusatur à Simonia. *Nau. loc. cit. cons. 22. n. 56. in antiq. Ioan. Caraf. de Sim.* 32.

men. à num.65. Similiter & renuncians beneficium N. vt suffragetur sibi in electione, vel præsentatione, vel vt nunciet sibi de occurrente vacatione alicuius beneficij, non sine vitio resignat. *id. Nau.in man.cap.23. num. 107. Parif.de resig.lib.14.q. 4.*

Idem vitium incurrit conferens vel recipiens beneficium cum conditione alicuius obsequij præstandi. *c. sunt nonnulli. 1.quæst.1. cap. cum essent. de Sim.* idq; etiamsi obsequium videretur piũ, ad quod tamen beneficiatus de iure nõ teneretur. Vnde collationem factam cũ onere legendi Sacram scripturam, ad quod alioquin non teneretur, fuisse simoniacam iudicauit Rota Rom. *die 20. Mart.1551.* coram Vestano *in vna Pampilonen. Prioratus, vt refert Aemil. Veral. decis.241. p. 3.* Et patronos qui præsentarant Capellanum cum conditione vt teneret duos alios Capellanos, quorum vnus esset consanguineus ipsorum patronorum, & vt reficeret porticum Capellæ, fuisse simoniacos, tenuit eadem Rota, *teste Achil.de Graf.decis.343. alias 4.de Sim.* & si in collatione beneficiato imponatur, vt faciat Organum, vel quid simile ad quod alias de iure non teneretur, redolere simoniam docet *Redoan. de Sim.p.2. c.11.* si tamen in fundatione beneficij, seu dum vacat antequam conferatur apponatur ipsi onus aliquod, posset recipienti circa collationem iniungi, vt illi oneri satisfaciat, nec propterea incurretur simonia, ea enim quæ tacitè insunt, si deducantur in pactum non faciunt simoniam, cum conditio quæ sui natura inest non efficiat contractum conditionalem, *vt notat gl.in cap. significasti. v. conditione. de elect. & alia gl.in cap.in electionibus.v.in certa.in 6. tit.cit.* vt si imponatur quod recipiens beneficium renunciet aliud, cum de iure vtrumq; retinere non possit. *gl. in c. ad audientiam.de rescrip. Abb.ib.num.6. Rebuff.in prax.tit.ne quis ad collat.nu.3.* 13. Similiter si requirantur ea quæ iure permittente possunt requiri. *gl. in cit. cap. significasti. de elect.* vnde si promouendus promittat quod soluet quicquid iustè debebit, puta partem fructuum vel Annatam quã fortè Capitulum ex priuilegio Papæ exigere consueuit, quoties vacat beneficium aliquod. *extrauag. suscepti.ne sed.vac.comm.* vel si promittat soluere pensiones iure impositas beneficio, vel quod soluet debita, ad quæ efficaciter esset obligata Ecclesia, & ad quæ soluenda obligaretur de iure, non incurrit vitium simoniæ. *Nau.cit. cons. 1.nu. 4.de Sim.in antiq. Parif. lo.cit.q.7. num. 64.*

Non debent item conferri beneficia solius sanguinis intuitu. *cap. vn.vt ben. Eccl. sun. gl.v.Carnalitatem.* conferens tamen hoc modo licet peccet, non dicitur simoniacè conferre. *D. Th. 2.2. quæst 100.num.5. Couar. lib.1.var. ref.c. 5.num. 4.* nec debent conferri ad solas 14. preces, intercessiones, vel in fauorem aliquorum. *cap.pueri.1. quæst.1.* licet tales quoque respectus non inducant simoniam, imò nec peccatum inducent si subsit iusta alioquin causa conferendi: vt si promouetur dignus. *D. Th. lo. cit. Felin.in cap. cum essent.de Sim.* & fuisse resolutum in Rota *in vna Rossanen. de ann. 1537. testatur Sarnen. de Trien. q. 12.col. 4.* Ad preces tamen seu intercessiones hæreticorum nulla ratione conferri debet beneficium Ecclesiasticum. *c.quæcunq;. §. ad hæc.de hæret.in 6.* quem textum hic referre placuit, *vt sequitur.*

Ad hæc quoscunque viros Ecclesiasticos 15. *qui ad preces huiusmodi pestilentium personarum, personatus, dignitates, & quæcunque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti.*

adepti, ex nunc priuamus taliter acquisitis, volentes quod tales & habitu careant perpetuo, & si receperunt illa scienter, ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur.

Et conferenda sunt beneficia propositis prius & publicatis edictis; maxime si sit conferendum beneficium, ex cuius collatione generari posset alicui præiudicium: vt si conferendum sit beneficiũ
36. resignatum, electiuum, litigiosum, de cuius vacatione non plene constat, vacans ob incompatibilitatem, vel beneficium iurispatronatus. *cap. fin. de elect. in 6. iun. gl. v. electione.* Vnde institutionẽ de beneficio iurispatronatus ad præsentationem patronorum factam non propositis edictis nec seruata forma. *cit. cap. fin. de elect. in 6.* esse inualidam tenet Lap. *alleg. 8. num. 5.* Lampert. *de iurep. lib. 2. p. 2. art. 13.* & fuisse resolutum in Rot. *corã Capizucco, in vna Spolet. 29. May 1551. testatur Aemil. Veral. decis. 95. p. 2.*

Sponte accipientibus non inuitis cõferri etiam debent beneficia, Episcopus enim cogere non potest, vt quis inuitus recipiat beneficium, licet hoc Papa possit. *cap. penult. de his que vi met. Rebuff. lo. sup. cit. num. 4. Zecch. de benef. cap. 12. num. 21.* Licet cogere possit aliquem ex Clericis ad sibi inseruiendum. *Abb. post gl. in cap. ad audientiam. de Cler. non resid.* vel ad suscipiẽdum delegationem
37. aliquam. *gl. in cap. pastoralis. v. inuitum. in fin. de off. ord.* dummodo tamen tali inseruienti necessaria subministret, non enim tenetur proprijs stipendijs militare. *gl. fin. in cap. inter cætera. de off. ord.* vt & Vicario suo tenetur Episcopus cõstituere salarium. *gl. in cap. 1. v. quantitate. ne præl. Vic. su. & alia. gl. cum tex. in cap. si Episcopus. de off. ord. in 6. DD. ib. ad hoc l. 1. §. honorarys. ff. de var. & extraord. cogn. Card. in Clem. statutum. q. 7. de elect.* oportet tamen vt conueniatur de solutione talis salarij, alioquin nõ posset cogi debitor ad ipsius solutionẽ. *Bald. in l. 1. C. mandat. Put. decis. 45. lib. 1. Mohed. decis. 356. alias 4. de off. Vic. Rot. decis. 559. & decis. 679. num. fin. p. 1. diuers. Sbroz. de potest. Vic. quæst. 35. lib. 1.*

Conferri item debent beneficia perpetuo, & nõ ad tempus. *cap. vn. iun. gl. v. perpetuus. de Capel. Monach. in 6. Gem. ib. num. 3. Rebuff. lo. cit. num. 13.* Vicarius tamen, Oeconomus ad tempus dari solent. *cap. cum vos. de off. ord.* vel si beneficium detur in commendam, hoc enim modo ad certum tempus dari solet. *cap. qui plures. 21. quæst. 1.* vnde beneficium 38. curatum non nisi ad sex menses commẽdari potest per Episcopum. *cap. nemo. de elect. in 6.* & talis commendatarius non dicetur verus Prælatus, sed depositarius, nec facit fructus suos, sed illos colligere, & in necessitates Ecclesiæ dispensare potest. *gl. in cap. cit. nemo. ver. commenda.*

Simplicia autem beneficia etiã ad vitã commendare potest Episcopus. *cap. cum constiterit. de accus. Franch. in c. nemo. cit. Rebuff. lo. cit. n. 16.* quod etiam Papa etiam in maioribus beneficijs sæpè concedit, & quidem cum commendat Papa, nec exprimit præfinitum commendæ tempus, in dubio tali cõmenda præ- 39. sumitur perpetua. *Sarnen. in reg. de trien. quæst. 5. & de publica. quæst. 4.* & fuisse decisum in Rot. in vna Salamanticen. *coram Cressentio. 26. Iunij, 1538. refert Paris. de resig. lib. 3. q. 1. num. 113.* & huiusmodi Commendarius ad vitam, dicetur verus Prælatus. *Mendos. de verisim. not. q. 3.* & habebit eandem authoritatem & potestatem iurisdictionis, administrationis, fructuum dispensatio-

nis, quam haberet beneficiatus in titulum, faciteq; fructus suos. *Ioan. Monach. in cit. cap. nemo. Sarn. cit. q. 5. de Trien. Gemin. cons. 18. num. 12. Rom. cons. 350. num. 8.* An vero possit vti baculo & mitra, si vsus istorum competat beneficio ex aliqua ratione, puta si esset Abbatia, resolui potest ex dictis Abb. *in cap. 1. de suppl. neg. prael. num. 2. & in cap. inter Monasteria circa finem. de reb. eccl.* vbi dicit Abbatem nondum benedictum posse vti baculo & mitra, cum vsus istorum concedatur ad decorem ipsarum Ecclesiarum potius quam ad significationem eorum, ad quae in Episcopo fuerunt instituta, ad quod pertinet quod Cõmendarius perpetuus aequiparatur Abbati titulari. *Rot. diuers. decis. 222. p. 3. lib. 2.* sed in his attendenda est locorum consuetudo & vsus receptior. vnde & S. Cong. Rituum *in Ann. 1617.* consulta super simili dubio commenda Abbatiae cuiusdam Dioecesis Cracouien. voluit informari de loci consuetudine, quod cum difficile esset probatu, Commendarius ille, obtinuit gratiam specialem à S. D. N. super vsu Pontificalium, ab Abbatibus titularis illius loci vsitari solitorum.

41. Praeter commendam datur etiam beneficium ad tempus cum datur coadiutor aegroto, seni, illiterato. *cap. pen. & fin. de Cler. aegr.* coadiutor enim hoc casu datur cum potestate administrandi onera beneficij, sed ad tempus, scilicet mortis coadiuti; quandoq; tamen dantur perpetuae coadiutoriae, seu cum futura successione, sed nõnisi à Papa *Conc. Trid. sess. 21. cap. 6. & sess. 25. c. 7. de ref.*

43. Manualia quoque beneficia ad tempus dari solent, imò illorum est natura vt ad beneplacitum tantum conferentis teneri possint, & talia sunt omnia beneficia regularia, *de quibus loquitur tex. cap. cum ad Monasterium. §. tales. de stat. Monach. Clem. vn. § praemissa. iun. gl. ver. reuocari. de suppl. neg. prael.* licet haec quandoque efficiantur etiam perpetua. *Abb. in c. ad nostram. de confir. vtil. vel inutil. nu. 7. & in cap. cum ad Monasterium nu. 5. de stat. Monach.* vbi vult Abbatias esse perpetua officia. *idem docet Selu. de benef. p. 3. q. 21. num. 3. Rebuff. in tract. nominat. q. 9. num. 27.* 44.

Non solum autem Regularia beneficia, sed & Saecularia solēt esse quandoq; manualia, si taliter circa fundationem ordinentur. Vnde de illis plura inueniuntur apud authores. *Gamb. de pot. leg. in reseru. benef. lib. 4. à nu. 13. Card. cons. 57. Cassad. decis. 4. & 12. de praeb. Calder. cons. 26. de praeb.* vbi probat huiusmodi beneficia manualia non comprehendi in reseruationibus. *Gomez in tractatu de expect. nu. 94. Mandos. in reg. de annali. q. 11. à nu. 5. Mohed. decis. 169. alias 16. de caus. poss. & propr.* vbi huiusmodi manualia probant nõ includi sub regulis de annali vel triennali. *hoc idem Rot. decis. 739. p. 1. diuers.* 45.

Vltra haec, beneficia sunt conferenda sine diminutione. *c. vn. vt Eccl. benef. sine dim. conf.* Quinimò publicè interest ne diminuantur. *Rot. decis. 454. nu. 6. p. 1. diuers.* Nec Episcopus potest sibi retinere partem fructuum beneficij. *c. prohibemus. de cens.* Et si hoc faceret ex pacto vel conuentione incurreret Simoniam, *vt notauimus supra tit. de Sim.* Posset tamen vacanti beneficio antequam cõferatur, imponere aliquod onus vrgente necessitate. *c. significatum. de praeb. gl. penult. in cap. quia nonnullu. de magistr. Abb. in cit. c. vn. vt Eccl. benef. nu. 15.* vbi nimirum hoc exigeret euidens necessitas vel vtilitas. *c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* Posset vrgēte simili necessitate Ecclesiae, vel propter sustentandam dignitatem 46. 47.

tatem suam Episcopalē de consensu sui Capituli dum vacat beneficium, & antequā conferatur, retinere sibi partem aliquam fructuum. *gl. fin. in c. vn. cit. vt Eccl. benef. Innoc. Abb. ib.* Sed in his cautè agendum, cum destinata in vnum più vsum non posiint in alium cōuerti. *Cle. quia contingit. de relig. Dom.* & nōdeberent fieri nisi authoritate Sedis Apostolicæ, *vt not. gl. in cit. Clem. v. fedis. & ad hoc optimum argumentum. tex. c. sua nobis. de verb. signif.*

48. Posset & vnire beneficia suæ Diœcesis Episcopus *c. sicut vnire. de exces. prel. Clem. fin. de reb. Eccl. non alien.* Imò hoc est proprium Episcoporū, sicut & subiectio omnium Ecclesiarum Diœcesis, ita vt nō posiit competere alijs inferioribus, ne quidem Abbati, cum hoc sit iurisdictionis contentiosæ. *Abb. in cit. c. sicut vnire. num. 2. Mohed. decis. 337. alias 3. de off. Vic.* nisi inferior Prælatus seu Abbas habuerit iurisdictionem quasi Episcopalē. *Abb. lo. cit. n. 3. Card. cons. 47.*

Facienda autem est vnio seruatis solemnitatibus. *c. sine exceptione. 12. q. 2. Rot. decis. 229. in no.* est enim species alienationis, licet tamen sit quid minus

49. quam ipsa alienatio. *Redoan. de reb. Eccl. non alien. q. 2. c. 40.* Et facienda est ex iusta causa, alioquin esset nulla. *Abb. lo. cit. nu. 2. Oldrad. cons. 260. & 262.* vel saltē posset reuocari si non constaret de causa iusta. *Rot. decis. 59. incip. vnio facta. in no. & latè decis. 34 ser. 2. de reb. Eccles.*

50. *non alien. per Bisign. ad hoc facit doctrina Aegid. Bellam. decis. 618. Calder. cons. 4. de reb. Eccles. nō alien. Oldrad. cons. 261.* vbi docent causas vnionis non præsumi nisi probentur: & instrumento vnionis si dicat tractatum de vnione præcesisse ordinatè, vel si inserat causas vnionis, non credi nisi cōtenta probentur. Quomodo voluit etiam examinari causas vnionum ab annis quadraginta citra factarum. *Conc Trid. sess. 7. c. 6. de ref.* Antiquior tamen vnio, & præsertim immemorabilis, valeret non probata causa propter tam diuturnam præscriptionē. *Rot. decis. 204. & decis. 374. in antiq. Aymo. in tract. de antiq. tēp. p. 4. n. 148.* & tenuisse Rot. *in vna Regien. praeceptoria* coram Fabio 13. *Nouemb.* 1554. testatur Veral. *decis. 347. p. 3.* Imò & quadraginta annos sufficere ad validandam vnionem, si in ea concurrat titulus circa possessionem, *tenet Rebuff. in prax. tit. de vnion. nu. 35.* & qomodo probetur vnio per testes, instrumēta, diuturnitatē, præsumptiones, videri possunt *Abb. cōs. 106. nu. 4. p. 2. Caputaq. decis. 344. p. 3. Veral. c it. decis. 347. & 344. p. 3. Oldrad. decis. 296. & decis. 206. 261. 262.* vbi docet solēnitates requisitas in vnione, modos eam faciendi, & quomodo beneficium vniatur alteri beneficio quandoq; principaliter, quandoque accessoriè, quidq; sit præsumendum in dubijs.

Causæ autem vniendi beneficia sunt necesitatis vel vtilitatis Ecclesiæ. *c. exposuisti. de preb.* vel etiam paupertatis *c. vnio 10. q. 3.* cum videlicet Ecclesiæ sunt adeo tenues, vt non habeant quo alantur earum ministri, & quo sustineant onera necessaria *gl. in c. Clericus. 21. q. 7. Aegid. decis. 376. Rebuff. lo. sup. cit. n. 39.* & hoc casu scilicet paupertatis, etiam curatum alteri similiter curato vniri permittit. *Conc. Trid. sess. 21. c. 5. de ref.* vel simplex curato, seu Canonicatui Cathedralis Eccl. vel Canonicatum Cathedralis mensæ Capitulari, seu ad augendas distributiones quotidianas ipsius Capituli vbi sunt tenues. *id. Conc. sess. 24. c. 13. & 15. de ref.* 51.

Pietatis quoq; causa potest fieri vnio, & pro fundatione Seminarij vniri beneficia simplicia permittit. *id. Concil. Trid. sess. 23. c. 18. de ref.* circa quā vnio-

nem pro Seminario debere interuenire requisita in Conc. lo. cit. expressa, vt videlicet fiat ex Concilio deputatorum Seminarij, alioquin fore nullam tenuit Rot. *in vna Brixien. vnionis benef. Veneris 4. Feb. 1575. vt testatur Cæsar de Graff. decis. 132. alias 1. de reb. Eccles. non alien.*

52. Vniri tamen non potest Parochialis Monasterio Abbatiæ, Præbendæ, seu dignitati Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ, nec alicui alteri simplici beneficio. *vt. Conc. Trid. sess. 24. c. 13. de ref.* neque possunt vniri beneficia diuersarũ Diœcesum. *id. Concil. sess. 14. cap. 9. de ref. Caccialup. in tract. de vnion. art. 8. quæst. 15. & tenuit Rot. decis. 15. lib. 2. par. 3. diuers.*

53. Neque debent vniri beneficia libera beneficijs patronatus, imò si quæ reperiuntur vnita ab annis quadraginta citra, possunt reuideri, & si appareret per subreptitionem vnita, deberēt dismembrari. *id. Conc. sess. 25. cap. 9. §. insuper. de ref.* Viceuersa beneficia iurispatronatus tam spiritualis quam Laicalis vniri non possunt inuitis patronis. *id. Concil. sess. 24. cap. 15. de ref.* alioquin vnio esset nulla. *Abb. Felin. in c. cum accessissent. de const. & communiter DD. in c. nobis. in c. dilectus. de iurep. Gemin. in c. nemo. de elect. in 6. Lambert. de iurep. lib. 3. quæst. 9. art. 2. Roch. de iurep. verb. honorificum. quæst. 3.* & tenuisse Rot. *in vna Spoletan. Capellana coram Capizucco. 17. Iunij. 1551. refert. Veral. decis. 346. p. 3. idem habet Rebuff. lo. cit. num. 28. & de communi testatur Couarr. pract. quæst. c. 36. num. 11.*

54. Neque beneficia regularium aut exemptorũ vnire potest Episcopus. *Card. in Clem. 1. de stat. Monach. Petr. Perus. in suo tractatu de vnion. cap. 4. & suffragatur Conc. Trid. cit. sess. 24. cap. 15. de ref.* intellige tamen de Ecclesijs ipsorum exemptorum seu regularium, nam alioquin beneficia in quibus exempti vel Regulares habent tantum iuspatronatus, vniri possunt per Episcopum cum consensu ipsorũ patronorũ. *Innoc. Host. in cap. olim causam. de restit. spol.*

De reseruatis autem beneficijs Sedi Apostolicæ vnio facta per Episcopũ valet, licet effectus eius suspendatur donec cessauerit reseruatio. *Abb. in cit. c. sicut vnire. num. 7. Calder. cons. 13. de reb. Eccles. non alien. Caccialup. lo. cit. de vnion. art. 4. & 9.* tanto magis si vnio facienda sit virtute Conc. Trid. hoc enim permittit fieri vniones certis casibus nulla reseruatione obstante, vt videre licet ex verbis ipsiusmet Conc. locis cit. Et quidem hæ vniones quæ authoritate Conc. Trid. fiunt, suntadeo priuilegiatæ, vt neque per *Reg. 12. Canc. de reuocan. vnion.* reuocentur, *vt docet Paris. de resig. lib. 2. q. 9. nu. 18.* 55.

Neque potest Episcopus facere vnionem ad vitã, licet hoc Papa possit. *Conc. Trid. sess. 7. cap. 4. de ref. Gemin. cons. 58. Mohed. decis. 94. alias 1. de off. Vic. & decis. 93. alias 3. de locat. & conduct. Gonzal. super. 8. Canc. gl. 5. §. 7. num. 146.* 56.

Nec eam facere debet sine consensu Capituli sui. *Clem. cit. de reb. Eccles. non alien. Card. ib.* nec valeret consuetudo in contrarium. *Abb. cons. 106. num. 4. p. 2. Aegid. decis. 503. Gem. cons. 87.* vbi vult in dubio cum vnio est antiqua, præsumi interuenisse consensum Capituli. An autem requiratur consensus Capituli in vnione facienda ex commissione Papæ, vel ex concessione Conc. Trid. colligi potest, *ex doctrina Thom. Fastol. in suis dubijs. in 2. causa dub. 5.* 57.

Neque potest Episcopus vnire beneficia mensæ suæ. *Clem. cit. Aegid. lo. cit.* & præsertim nunc post Conc. Trid. 58.

quod

quod Episcopatibus tenuioribus voluit prouideri per vniones aliquorum beneficiorum, seu aliqua alia ratione per Sedem Apostolicam ad informationem Conc. Prouin. *vt sess. 24. cap. 13. de ref. in principio.* De Legato autem non est dubium, quin possit vnire, non obstante *Clem. cit.* tam Episcopo quam Capitulo. *decis. 513.*

Notandum præterea circa hanc materiam vnionum, quod vnio fieri potest viuente possessore beneficij, seu etiam vacante beneficio. *Clem. cit. iun. gl. v. de-*
59. *fensor. Caccialup. lo. cit. de vnion. quæst. 11. art. 8. Gomez. de expect. num. 117.* imò fieri potest possessore non vocato, seu etiam inuito. *Clem. cit. iun. gl. verb. vocatus.* dummodo fiat absque præiudicio
60. possessoris, seu ipsius iure saluo in vita. *cap. consultationibus. de donat. Abb. ib. num. 2. Caccialup. lo. cit. Rebuff. in reg. de vnion. gl. 11. num. 8.* Licet in dismembratione, quam etiam facere potest Episcopus ex iustis causis, debeat vocari Rector beneficij & ipsius consensus sit requirendus. *Abb. cons. 106. num. 4. par. 2. Card. cons. 65. col. 2.* similiter requiri debet consensus Rectoris beneficij, si aliquod ius seu pars fructuum ipsius Ecclesiæ adiungeretur alteri beneficio. *c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Aegid. decis. 514. Oldrad. cons. 262.* Vltra quod & aliæ solemnitates, nimirum solemnis & diligens tractatus, causæ expresſio, Capituli consensus requiratur in dismembratione Ecclesiæ, seu iuris alicuius, aut partis bonorum ipsius. *c. fine exceptione. 12. quæst. 2. Abb. cit. cons. 106. num. 4. Rot. decis. 229. incip. in dismembratione. in no.*

61. Ad extremum circa hanc materiam vnionum notandum, quod etiam Capitulũ sede vacante potest facere vniones, dummodo per eas nihil detrahatur iuri futuri Episcopi. *cap. vn. ne sed. vac. in 6. Card. Imol. in Clem. 1. de stat. Monach. Rebuff. lo. cit. de vnion. num. 36.* quia nimirum vnire est iurisdictionis contentiosæ. *Abb. in cit. cap. sicut vnire. num. 3. Innoc. ib. Mohed. cit. decis. 337. alias 3. de off. Vic.* in omnibus autem quæ sunt iurisdictionis contentiosæ, succedit Capitulum sede vacante, *vt consentiunt DD. in cap. cum olim. de maior. & obed. & in cap. 1. de instítut. in 6. & late Pauin. de potest. cap. sed. vac. p. 1. quæst. 2.* Vnde & poterit dissoluere vniones, seu reuocare ex causis, ex quibus hoc idem posset facere Episcopus. *Felin. in cit. cap. cum olim. versus finem. Petr. Perus. in tract. de diuis. vnion.* Vicarium autem Episcopi hoc non posse nisi ipsi fuerit expresſè commissum, *cõmunior est sententia. Pet.* 61.
Perus. cit. tract. de vnion. cap. 4. Rebuff. lo. cit. de vnion. num. 38. Sbroz. de potest. Vic. lib. 2. q. 115.

Pensionem autem imponere beneficio conferendo regulariter non potest 6
Episcopus, sed tantũ Papa. *Oldrad. cons. 226. Caccialup. de pens. quæst. 4. num. 4. Mandos. in tract. de sign. grat. tit. de pensionibus. Rebuff. in prax. tit. de reseruationibus. num. 16. num. 29.* vbi dicit ius in contrarium amissum Episcopis non vsu. Certis tamen casibus, & ex causis iustis posse Episcopum imponere pensionem, conueniunt Doctores *in cap. extirpandæ. de preb.* & fuisse decisum in Rot. *in vna Meliten. Canonicatus. 6. Mart. 1596.* coram Millino. & *in altera Albiganen. Canonicatus. 9. Iunij. 1579.* corã Lancellor. *testatur Gonz. gl. 5. §. 5. num. 27.* Vnde propter bonum pacis, & ad extirpandam litem quando beneficium est litigiosum, potest imponi pen- 64.
sio authoritate Episcopi. *cap. nisi essent. de preben. Felin. in cap. ad audientiam. num. 2. de rescrip.* licitè enim tunc datur aliquid

aliquid pro redimenda vexatione, præsertim si accedat Superioris authoritas. *cap. dilectus. 1. de Sim. Abb. in cap. ad audientiam. cit. num. 6. Host. Butr. ib. & de communi testatur Nau. in Man. c. 23. n. 102.* Dummodo tamen is qui redimit vexationem foueat bonam causam, vt si à peritis consultum fuerit ius suum esse præcipuum. *Abb. in cap. cum pridem. nu. 9. de pactis.* Alioquin enim si redimens vexationem haberet ius iniquum, non euitaret vitium Simoniæ. *Abb. lo. cit. Felin. in cit. c. dilectus. 1. de Sim. Rebuff. in prax. de Sim. in resig. à num. 17.* Eodem modo Episcopns assignare posset pensionem seni pro eius sustentatione in fructibus beneficij quod resignaret onerosum. *Butr. in cap. 2. de arbitr. Anchar.*
65. *cons. 280. Oldrad. cons. 226. cit.* nimirum ea ratione qua etiam posset tali deputare coadiutorem cum assignatione portionis fructuum beneficij. *vt notat Gig. de pens. q. 6. num. 3.*

In casu etiam permutationis beneficiorum ratione inæqualitatis pinguiori beneficio imponere posset Episcopus pensionem. *cap. ad quæstiones. de rerum permut. Abb. ib. nu. 3 Anchar. cons. 279. Dec. cons. 141. Nau. cons. 22. num. 4. de Sim. in antiq.* Similiter & ad subueniendum Scholari pauperi. *Oldr. lo. cit.* Dummodo tamen in omnibus præmissis subsit omnis fraus, & ne forte cum collator non possit prouidere alicui de beneficio, ad eludendum Canones assignet ipsi pensionem; talis enim constitutio pensionis non teneret *Abb. in cit. cap extirpandæ. §. qui vero. num. 6. de preb. Felin. in cap. ad audientiam. 2. num. 2. de rescrip. & in cap. quia verisimile. num. 1. de præsumpt.* Vnde tenetur in suis literis
66. Episcopus exprimere causam propter quam assignat pensionem, alioquin esset nulla. *Caccialup. lo. sup. cit. Zecchus de benef. cap. 11.* In eisdem literis, imò & in literis Papæ cum reseruat pensionem, exprimi solet quota pars fructuum beneficij reseruetur, vt nimirum dicatur quod pensio tertiam vel aliam partem fructuum non excedit, alioquin non valeret reseruatio, sed censeretur subreptitia. *Gig. lo. cit. de pens. quæst. 9. num. 3.* Et vulgariter reseruari solet tertia pars fructuum annuorũ. *Caccialup. lo. cit. q. 7. Gig. lo. cit. num. 1. Rebuff. lo. cit. de reseruat. num. 18.* licet Papa quandoque soleat reseruare mediam fructuum partem, & quandoque maiorem, idque siue in quota, siue in quantitate. *Gig. lo. cit. & in quæst. 8. num. 7. eo. lib. Rebuff. lo. cit. num. 3.* potest enim hoc facere cum sit absolutus in beneficialibus. *Clem. 1. in fin. vt lit. pend. DD. in cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. Gig. quæst. 8. cit. & q. 6. ib.* Et prælertim in modis conferendi 67.
beneficia inductis iure positiuo, in quibus authoritas & sola scientia Papæ etiam vitium Simoniæ tollit. *Ioan. Andr. in cap. 1. de Sim. Cassad. decis. 2. num. 3. de Sim. Caccialup. lo. cit quæst. 19. num. 17. Redoan. de Sim. par. 1. cap. 25. num. 27.*

In Episcopatibus tamen qui non excedunt valorem ducatorum mille fru- 68.
ctuum annuorum, & in Parochialibus quæ non excedunt valorem centum ducatorum, nulla pensio reseruatur. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 13. de ref.* & si excedant hunc valorem, tanta debet illis imponi pensio, vt ad minus dicta summa à Concilio moderata remaneat pro Rectore. *Paris. de resig. lib. 6. quæst. 2. num. 24.* vbi probationem quod centum remaneant pro Rectore, dicit debere esse concludentem. *ad hoc. Rot. decis. 380. p. 1. diuers.* Tantum enim debet semper remanere pro Rectore quo commodè possit ferre onera Ecclesiæ suæ. *Caccialup. cit. quæst. 7.* Similiter Canonicatus vel dignitates

tes (puta in Cathedralibus) si non excedant valorem ducatorum centum, nõ solere onerari pensionibus, *testatur Paris. lo. cit. nu. 28.* In beneficijs etiam quæ nõ excedunt valorem vigintiquatuor ducatorum, nulla solet imponi pẽ-
69. sio *c. Mandos. lo. supra cit. col. 4.* si nimirum beneficium vere non habeat maiores fructus, secus enim in beneficijs quæ communiter non æstimantur, nisi ad vigintiquatuor ducatos, vt sicut Canonicatus qui communiter de stylo Curiæ non exprimuntur nisi ad vigintiquatuor, *de stylo attestatur Aragon. decis. 38. Callaguritan. allegatus per Paris. lo. cit. quæst. 1. num. 52.* in talibus enim imponi solet pensio, licet non taxentur vltra vigintiquatuor ducatus. Vnde licet Canonicatus Tolletan. & S. Petri in Vrbe nõ soleant exprimi, nisi ad vigintiquatuor ducatos, tamen in ijs reseruantur quandoq; pensiõ 300. vel 400. ducatorũ. *Paris. lo. cit. & lib. 10. q. 2. n. 63.*

70. Regulariter etiam pensio extinguitur morte pensionarij, licet eam transferre possit Papa in aliam personam, quod de raro fit. Non tamen extinguitur morte obtinentis beneficium pensione oneratum, sed transit ad successorem in beneficio. *Rebuff. lo. cit. nu. 20.* Quomodo autem extinguatur per assecutionem Episcopus Abbatiæ, per ingressum Religionis, per contractum Matrimonij, vel si pensionarius efficiatur miles, *videri potest Gig. lo. cit. q. 54. & sequentibus.*

Beneficia item conferenda sunt illis qui non habent. *Host. in sum. de instit. §. quis instit. vers. item instituendus.* habenti enim beneficium, aliud conferri non debet nisi primo renũcie*. *c. de multa. de preb.* Vnde ad præcauendum ne a-
71. liquis obtienat plura beneficia, iure cautum est vt in collatione fiat mentio de beneficio etiã minimo prius possesso, alioquin collatio sit nulla *c. fin. de off. leg in 6. & cap. si motu. de preb. ib.* hoc enim modo collator difficilius moueretur ad conferendum beneficium alicui, quando videret alia beneficia illum obtinere. Hoc tamen requisitum de exprimendis beneficijs ante possessis, seruit tantum collationibus Papæ & eius Legatorum, nec afficit collationes Ordinariorũ, illæ enim sunt validę etiam nulla facta mentione beneficiorũ ante possessorum. *Cle. fin. de off. ord. Abb. ib. nu. 4.*

Vt autem clarius intelligatur quonam modo beneficia plura simul retinere nõ possunt, consideranda venit diuersa incompatibilitatis ratio. Primo itaq; beneficia incompatibilia dicũtur, quorũ si vnum obtineatur, vacat ipso facto aliud simile prius possessũ, qualia sunt omnia beneficia curata, & illa quæ habẽt iurisdictionem adnexam, vt visitandi, corrigendi, excõmunicandi, *prout determinãtur extrauag. execrabilis. de preb. Ioan. 22.* Huiusmodi etiam erit Canonicatus seu dignitas in Cathedrali cũ Parochiali, seu duæ Parochiales, vacat enim primum post assecutionem alterius *ex noua dispositione Conc. Trid. sess. 24. c. 17. de ref.* Similia erunt beneficia plura sub eodem tecto seu in eadem Ecclesia, si nimirum fuerint vniformis, velut sunt duo Canonicatus, duo personatus in eadem Ecclesia. *Felin. in c. ex parte. 2. de rescrip. Staph. de lit. grat. tit. de 2. forma. num. 5.* Et vniformia dicuntur quæ instituta sunt ad eundem finem, habentque idem prorsus onus & officium eodem tempore explendum: aliter enim non possent dici vniformia, sed difformia, cum ad inducendum vniformitatem non sufficiat si fuerint in vna Ecclesia, vel si nomine eodem nominentur. *Lap. alleg. 117. Miles. in repert. ver. beneficia. Nauarrus consil. 35. de preb.*

de prab.in antiq. Puta si essent Canonicatus & Capella, vel duæ Capellæ seu duo altaria sub eodem tecto. *Franc.in cap.1.de consuet. à num.7. in 6.Lap.loc. cit.* Vel etiamsi esset vnum beneficium canonicatus, alterum dignitas, vt Archidiaconatus, diuersa enim censentur, nec est omnino incompatibilis Canonicatus cum dignitate in eadem Ecclesia. *Anchar.cons.17.Oldrad.cons.165.Hored. de incompat.p.1.cap.11.num.5.* nisi dignitas haberet præbendam Canonicalem ex sui natura, *vt distinguit Nau.cons.21. & cons.24.loc.cit.in nouis.* Vt autem dicatur vacare vnum incompatibilium huiusmodi per assecutionem secundi,
74. requiritur quod habeatur possessio pacifica secundi: ante habitam enim possessionem fraude cessante, & si non est in mora qui eam capere debet, nec stat per ipsum, non vacae primum. *Abb.in cap. cum in cunctis. §. cum vero de elect.* cum quo transeunt omnes, & fuisse decisum in Rot. *in vna Panormit. coram Fabio, de anno 1548.testatur Achil. de Graff.decis.37.alias 2.de consuet.* Et pos-
75. sessionem dicitur quis adeptus esse, cum non turbatur in ea in continenti de facto & de iure mediante litigio *gl. in ca. commissa.sun.gl. v. pacificum de elect. in 6.Bellamer.decis.597.Tyraquel. in lib. si vnquam v. suscepit.num.133.cap. de reuoc.don.* vel tali casu standum iudicis arbitrio, qui iudicabit secundum subiectã materiam, an sit adepta possessio vel non. *Menoch.de arbit. iud. casu 11. Bertrand. cons.193. Card. Paris. cons.145. num.24.vol 4.*

Huiusmodi itaque beneficia incompatibilia, nulla ratione duo simul retineri possunt, nisi forte vnum eorum obtineatur in titulum, alterum in commendam. Commenda enim non dat titulum. *Cap. qui plures. 21. quæst.1.* nec inducit incompatibilitatem. *Cap. du-* 76.
dum. 2. de elect. sun. gl. v. intitulatum Sarnen. in reg. de trien. quæst.5.num. 11.Cassad. decis. 32. num. 7. super reg. Neque causat execrabilitatem commẽda iuxta communem praxim Rotæ, *de qua testatur Mohed.decis.129. alias 9. de preb. num.3.* Et hoc intelligendum de commenda ad tempus, alioquin enim beneficium commendatum ad vitam, censeretur eodem modo incompatibile quo & titulatũ. *Gomez. in Reg. de infir. quæst. 13. & in Reg. de an. quæst. 26.* 77.
Namque commenda perpetua est titulus Canonicus. *Io. Monach. in cap. nemo deinceps de elect. in 6. Sarnen.lo.cit. Fed. de Sen. in tract. permut. quæst.15.* esseque communiorem sententiam, *testatur Paris. de resig. lib. 3. quæst.1.num. 111.* idcirco habet locum in huiusmodi commendis perpetuis. *cap. de multa. de preb. & execrabilis.cit ex mente Anchar. cons. 242. Paul.de Castr.cons.226.ante fin.dub.1.* Neque Episcopus in beneficijs 78.
huiusmodi pluribus simul retinendis dispensare potest, cum expresse prohibeatur. *cit.cap.de multa.* & quia est prohibitio conciliaris, contra Concilium autem Episcopo dispensare non licet. *cap cum dilectus. sun. gl. v. in ætate de elect.* nisi instante graui necessitate quæ legem non habet, vel vtilitate Ecclesiæ, maxime vbi Papa de facili consuli non potest. *Abb.in cit. cap.de multa.num.19. Archid.in cap. licet canon. de elect. in 6. Staph. lo.sup.cit.tit.benef.in obt.quæ req. num. 6. Rebuff. in prax. de disp. ad plura à num.39.* Papam autem in huiusmodi incompatibilibus dispensare posse nemo dubitat, *latè Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum.de constit.* quia nimirum beneficiorum Ecclesiasticorum dispositio est de iure

de iure positiuo. *Io. selu. de benefic.p.1.*
19. *q.4.à num.12. Hoied. de incompat. benef. p.1.c.11.num.6.cit. vbi dicit hanc opinionem esse communem*, in ijs autem quæ sunt iuris positiui, etiam sine causa posse dispensare Papam, tenent communiter omnes. *Innoc. in c. cum ad Monasterium de stat. Monach. Abb. in c. constitutus nu. 12. de relig. dom. Curt. iun. cons. 75. Gig. de pen. q.6.* præsertim vero in beneficialibus in quibus censetur habere plenissimam potestatem. *Felin. lo. cit. num. 40. Card. in Clem. 1. not. 10. vt lit. pend.* licet Papa semper præsumatur dispensare ex causa. *Felin. loc. cit. nu. 60. Abb. in cap. in causis. num. 2. de re iud.* Si nimirum Papa procedit motu proprio ad dispensationem. *Felin. in cap. ad aures de rescrip.* Secus quando ad instantiam partis, quia tum si non apparet causa, præsumitur ad importunitatem petentis concessa dispensatio. *Gig. loc. cit. q.6. nu.12. ad quod allegat. Rom. cons. 437.* Vnde sic dispensatus non expressa causa, non esset tutus in conscientia. *D. Thom. 1.2. q.97. Sot. lib. 1. de iust. & iur. q.7. art. 3. Couar. lib. 4. de spons. p.2. § 6. num. 8.*

Secundo autem modo beneficia incompatibilia dicuntur beneficia simplicia residentiam requirentia, vel vnum residentiam requirens cum curato vel
20. Canonicatu, seu dignitate Ecclesiæ Cathedralis, & horum primum per assecutionem secundi nõ vacat ipso iure cum id nullibi iure reperiatur expressum, *ex communiori DD. sententia in ca. de multa, de preb. Abb. in cap. ex parte. & c. fin. de Cler. non resid. & testatur Nau. cons. 17. de preb. in nouis.* pœnale enim, hoc est priuari quem ipso iure, nulla autem pœna ipso iure incurritur, nisi id expressè statuatur. *gl. in cap. fin. de iurep. Abb. ib. num. 8. Nau. loc. cit. cons. 13. nec Conc. loc. cit.* de istis dicit quod debeant vacare ipso iure, sed tantum de curatis vel vno curato & altero Canonicatu in Cathedrali. Nisi velimus ordinationem Conc. de curatis trahere ad omnia alia beneficia residentiam requirentia, sed hoc esset contra vulgatum iuris, pœnas non esse extendendas, ad alium casum etiam ex similitudine vel identitate rationis. *cap. pana. de pœnit. dist. 1 gl. in ca. 1. v. Italia, de temp. ord. in 6. Abb. in cit. cap. fin. de iurep. num. 8.* Plura tamen simul detineri non possunt. *Conc. Trid. loc. cit.* Imo & de iure antiquo plura beneficia huius qualitatis simul detineri non poterant. *Innoc. in cap. cum iam dudum. Abb. in cap. extirpanda. §. qui vero 2. nu. 30. de preb. Gemin. in cap. gratia, de scrip. in 6. Hored. loc. cit. de incomp. p.1. cap.17.* Non videtur itaque priuatus ipso iure obtinens plura huius classis beneficia, sed iudicis sententia mediante priuari potest. *iuxta cap. referente. cap. præterea de preb. c. litteras. de conces. preb.* cum de hoc nihil appareat aliud immutatum. Vnde iuxta idem ius antiquum in huiusmodi beneficiorum retentione dispen- 21.
sare posse Episcopum *tenet gl. communiter recepta in cap. dudum, 2. de elect. v. intitulatam, & in ca. litteras. v. noscatur de conces. preb. Abb. ib. num. 6. & in ca. extirpanda. §. qui vero 2. nu. 38. de preb. & gl. in c. Sanctorum. 70. dist.* quæ dicit *per cap. de multa cit.* prohibitam fuisse Episcopis indiscretam tantum dispensationem, vel quoad beneficia tantum *in eodem c. de multa* expressa incompatibilia, & non quæ ad alia: iuris enim noui contra antiquum dispositio, non trahitur ad casus in ea non expressos. *l. si vero. §. de viro. ff. sol. matr.* quod etiam notat Nau. *loc. cit. cons. 17. de preb.* an autem per Concil. Trident. sit abrogata

huiusmodi potestas dispensandi Episcopis, est expectanda declaratio Sacr. Congr. interpretum Conc. alioquin si idem Conc. loc. cit. prohibeat pluritatem talium beneficiorum & de dispensationibus dandis nihil statuat noui, non videtur corrigere ius antiquum circa dispensationes, cum correctio iuris non fiat per tacitos intellectus, *vt notat gl. in cap. cupientes. §. quod si. v. petere. de elect. Franch. Gemin. ibid. Nauar. loc. cit. & in man. cap. 25. num. 127.* vbi vult, *gl. cit. in cap dudum. 2. de elect.* tacitè approbatam à Conc. puta vt Episcopus dispensare possit ex causa necessitatis vel vtilitatis Ecclesiæ, *ad notata per Abb. loc. cit. in cap. extirpandæ. à num. 38. Ad quod facit id. Conc. sess. 25. cap. 18. de ref. §. quod si vigens.*

Tertio demum modo incompatibilia dicuntur beneficia simplicia non requirentia ex statuto vel consuetudine residentiam, seu vnum requirens residentiam cum altero residentiam non requirente: ex statuto inquam vel consuetudine, nam licet omne beneficium etiam minimum de iure requirit residentiam, *vt notat Abb. loc. cit. in cap. extirpandæ.*
82. *num 46. Staph. loc. cit. de qual. benef. num. 7.* tamen his temporibus, vt omnia beneficia simplicia non requirant residentiam, consuetudine inoleuit, & approbatum est, *vt testatur, cit Abb. in c. cum omnes. num. 3. de Constit.* vnde non nisi ex statutis particularium locorum vel consuetudine, de debito residentiæ in talibus beneficijs iudicandum.

Plura itaque qualitatis beneficia simul possessa non vacant ipso iure, neque eorum aliquo priuatur beneficiatus. *cit. cap. gratia. iun. gl. v. de iure. de rescrip. in 6. Nau. loc. cit.* & seruatur consuetudine generali vt in pluralitate talium beneficiorum non petatur dispensatio, de qua consuetudine testatur Rebuff. *lo. cit. sup. de dispens. ad plura. num. 29. Hoted. cit. de incomp. benef. p. 1. cap. 19. num. 1.* Si tamen vnum esset sufficiens ad sustentationem, plura detinens 83.
licet consuetudine excusari posset à pœnis temporalibus, non tamen excusaretur à pœnis diuinis & à peccato mortali, cum regulariter omnis beneficiorum pluralitas, si vnum est sufficiens ad sustentationem sit prohibita. *cap. cum teneamur. de preb. cap. conquerente. iun. gl de Cler. non resid. Abb. loc. cit. in c. extirpanda. nu. 36.* vbi consuetudinem in contrarium deducit multis argumentis esse irrationabilem, & potius corruptelam; si nimirum vnum esset sufficiens ad sustentationem. Vnde summa difficultas remanet in facienda æstimatione quod nam beneficium dici debeat sufficiens. Et aliqui volunt relinqui 84.
conscientiæ cuiuslibet, vt quisq; in conscientia iudicet, an ipsi vnum beneficiū sufficiat. *Zecch. de benef. cap. 5. & alij per eum allegati.* sed tutior & communior est sententia vt hoc remaneat Iudicis arbitrio. *Menoch. de arbitr. iud. cas. 216. Tyraq. in l. si vnquam. v. omnia. nu. 31. C. de reuoc. donat.* Iudicis enim arbitrio relinquuntur ea quæ non sunt de- 85.
finita à iure, vel quæ sub certa regula comprehendi non possunt. *arg. l. 1. ff. de iur. delib. Dec. in c. Sedes. nu. 7. de rescrip. Couar. lib. 2. var. res. cap. 6.* Iudex itaque æstimabit sufficientiam beneficij considerata qualitate personæ puta nobilitatis, nobiles enim potioribus beneficijs sunt cohonestandi. *cap. de multa. cit. in fine. de preb. Cassan. in Cathal. gl. mun. p. 8. consid. 39.* vbi inuenies plures distinctiones & prærogatiuas nobilitatis. Item debet haberi ratio lite- 86.
raturæ, literati enim æquiparantur nobilibus.

bilibus. *gl. in c. conquerente. de Cler. non resid. Abb. in cit. c. de multa. n. 5.* Debet haberi ratio consuetudinis patriæ, loci, in vna enim Regione potest videri beneficium sufficiens, quod in altera censetur tenue secundum varietatem pretij rerum ad victum necessariarũ. *Menoch. loc. cit. num. 14. Nauar. in comm. ad 2. p. Decret. cap. 22. num. 73. & 74. sub miscel 15.* In iudicanda etiam huiusmodi sufficientia non sunt connumeranda bona patrimonialia beneficiati, cum illa & eorum fructus possit reseruare beneficiatus, & ex fructibus solius beneficij viuere, secundum communem Doctorum sententiam. *Innoc. Abb. in cap. Episcopus. de preb. num. 2. Felin. in cap. postulasti num. 6. rescrip. Couar. in cap. 1. num. 2. de testam. Nau. in Apol. lib. de redit. Eccl. q. 1. mon. 30.* idem & Theologi tenent. *Sot. de iust. & iur. lib. 4. q. 10. art. 2. Caiet. in 2. 2. q. 185. art. 7. ad resp. 3. arg.*

87. Conferre autem potest Episcopus beneficia etiam dum moratur in aliena Diœcesi, & eorum resignationes recipere, cum hoc sit iurisdictionis voluntariæ *cap. nouit. iun. gl. v. terminos. de off. leg. Castren. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Io. Selua. de benef. p. 3. q. 4. Boer. decis. 30.* Hocq; idem potest facere Vicarius generalis Episcopi nisi facultas sit restricta vt non possit conferre nisi intra ciuitatem seu Diœcesim sui Vicariatus. *Rebuff. in prax. de form. Vic. à num. 227. Zbroz. de potest. Vic. lib. 2. quæst. 102.*

88. Et circa collationem beneficij, potest recipere ab instituendo iuramentum de residendo si fuerit beneficium curatum, & de reddenda sibi & suis Successoribus loci Ordinarijs debita obedientia, tum & de non alienandis bonis Ecclesiæ suæ. *cap. nullus. iun. gl. de iureiuran.*

Fidei quoq; professio recipienda est ab instituendo, hanc enim prouisus de quocunque beneficio curam animarum habente ad minus intra duos menses à die adeptæ possessionis coram suo Episcopo vel eius Vicario emittere tenetur. 89. Prouisus autem de Canonicatu vel dignitate in Cathedrali, non tantum coram Episcopo seu eius Vicario, sed etiam coram Capitulo eandem professionem facere tenetur, alioquin non faceret fructus suos, nec ei suffragaretur possessio. *Conc. Trid. cap. 12. de ref. sess. 24. cuius verba inserere volumus, vt sequitur.*

Prouisi etiam de beneficijs quibuscunq; curam animarum habentibus, teneantur à die adepta possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario seu Officiali, Orthodoxæ suæ fidei publicam facere professionem, & in Rom. Eccl. obedientia se permansuros spondeant ac iurent. Prouisi autem de Canonicatibus & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solum coram Episcopo seu eius Officiali, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur, alioquin prædicti omnes prouisi vt supra fructus non faciant suos, nec illis professio suffragetur.

Imo si aliquis bis recipiatur, bis etiam fidem profiteri tenetur, vt si renunciauerit Canonicatum, postmodum alium in eodem loco assecutus, circa installationem tenetur de nouo professionem facere, licet eam fecerit in receptione; per dimissionem enim prioris Canonicatus, solutus fuit à iuramento priori. *Philip. prob. in tract. de iur. reg. q. 5. num. 4. Fed. de Sen. consil. 264. Sarnen. de ann. quæst. 66. Paris. de resig. lib. 1. quæst. 4. num. 73.*

Nec sufficeret talem professionem facere per Procuratorem, *vt fuisse declaratum, à Sac. Congreg. Conc. testatur Nau. cons. 11. de iureiuran. in fine. in no.* nec excusaret in hoc ignorantia, esset enim ignorantia iuris clari quæ nõ excusat. *cap. ignorantia de reg. iur. in 6.* maximè in foro fori, alioquin enim in foro conscientiæ si esset probabilis ignorantia, posset excusare quoad peccatum & quoad restitutionem fructuum. *Nau. cons. 7. & 12. lo. cit.* ignorantia enim & inaduertentia seu incogitantia facit peccatum inuoluntarium, *iuxta doctrinam S. Th. 1. quæst. 88. art. 5. & 6.* Lapsis item duobus mensibus assignatis emittendæ professioni à Conc. cit. non excusatur obligatus ad eam faciendam, sed nihilominus eam præstare tenetur, debitor enim lapso termino solutioni præfixo, non liberatur sed nihilominus soluere tenetur. *cap. cum dilecti. §. sed contra. de dol. & contum. Abb. ib. num. 11.*

Nec suffragatur nõ emittenti professionẽ diuturna professio, *vt patet ex tex. Concil. cit.* ne quidem triennalis, & nec
91. longissima. *Nau. lo. cit. cons. 11. num. 1.* quoad fructuum nimirum perceptionem, non faceret enim fructus suos, & teneretur ad illorum restitutione non obstante longissimi temporis possessione quousque emiserit professionem, *vt declaratum fuisse à Sac. Cong. Concil. sub die. 5. Maij. 1575. testatur Paris. de resig. lib. 10. cap. fin. num. 7.* Quoad alios autem effectus possessionis, vt quoad Canonizandum titulum, quoad obtinendum priuilegium. *Reg. de triennali.* quoad vocem in Capitulo, quoad ius procedendi à die adeptæ possessionis, non obest dictum decretum Concil. Triden. cit. vnde non emittens professionem fidei, hoc solo non priuatur illis possessionis effectibus, cum de illis nihil loquatur Concil. sed de sola fructuum priuatione. Nec potest extendi ad alia cũ odia sint restringenda. *reg. odia. de reg. iur. in 6.* & quia est pœnalis, in pœnalibus autem non arguimus ad similia, cum pœnæ non excedant propriam causam. *cap. pœna de pœnit. dist. 1. & notat gl. in Reg. in pœnis. lo. cit. in 6. idem tenet Nau. cons. 7. de iureiuran. num. 1. Paris. lo. cit. num. 4. hocq; idem responsum vidi à S. Cong. Conc.*

Ad hoc facit quod non emittens fidei professionem non tenetur ad restituendas distributiones quotidianas, cum hæ quærantur labore & ministerio personali, *vt respondisse Sac. Congreg. Concil. refert Gonz. super 8. Canc. in §. 7. proœm. nu. 170.*

Professionem fidei facere tenentur Doctores, seu quicunque professores electi vel eligendi in quibuscunque Academijs, Collegijs, Ecclesijs etiam Reg. ex ord. Pij IV. Const. ipsius *incip. In Sacrosancta.* Eadem obligatio de facienda fidei professione extensa fuit ad eos qui 92.
prouidentur de locis quibuscunque Regulariũ, etiam militarium, *vt patebit ex Constitut. Pij IV. paulo post referenda. & testatur Nau. cons. 2. de Sum. Trinit. in antiq.* An autem extendatur ad alia beneficia quam ad expressa, vt an etiam obtinẽtes Canonicatus seu dignitates in Ecclesijs Collegiatis, aliaq; minora, simplicia beneficia, nisi fecerint fidei professionẽ incurrant pœnas in Conc. cit. expressas, cuperẽ declarari à Sac. Cong. Conc. cum hucusque non reperiatur declaratum, neque ab aliquo resolutum, alioquin cum posteriores Canones recipiant passiuam interpretationem à iure communi. *cap. cum dilectus. de consuet. Abb. ibi. num. 21. Bart. in l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad leg. Falcid. & in l. omnes*

omnes populi. ff. de iust. & iur. DD. ibid. Paris. de resig. lib. 3. quæst. 11. num. 24. si nos quoque recurramus ad ius antiquum, iuxta sensum illius videtur dicendum dictum decretum Conc. præsertim quo ad pœnam non extendi ad non expressa, & consequenter neque ad Canonicatus in Collegiatis: nouæ enim leges & quæ vltra ius commune aliquid inducunt, non sunt contrahendæ in consequentiam *cap. quæ à iure. de reg. iur. in 6.* præsertim quo ad pœnas noua lege sancitas, cum pœnæ non sint extendendæ ad similia ex identitate rationis, *per notata apud Abb. in cap. fin. de iurep. nu. 8. & per DD. in cap. 1. de temp. ord. in 6. Nau. conf. 16. & 17. de preb. in nouis.*

95 Modus autem emittendæ dictæ professionis fidei præscriptus à Pio IV. continetur sequenti Constitutione eiusdem Pont.

Iniunctum nobis Apostolicæ seruitutis officium requirit, vt ea quæ Dominus omnipotens ad prouidam Ecclesiæ suæ directionem Sanctis Patribus in nomine suo congregatis Diuinitus inspirare dignatus est, ad eius laudem & gloriam inconstanter exequi properemus. Cum itaque iuxta Concilij Tridentini dispositionem omnes quos deinceps Cathedralibus & superioribus Ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, Canonicatibus, & alijs quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis curam animarum habentibus prouideri continget, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seq; in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere & iurare teneantur. Nos volentes etiã per quoscunque quibus de Monasterijs, Conuentibus, domibus & alijs quibuscunque locis Regularium quorumcunque Ordinum, etiam militiarũ, quocunque nomine vel titulo prouidebitur, idem seruari & ad hoc vt vno eiusdem fidei professio vniformiter ab omnibus exhibeatur, vnicaq; & certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes in hoc alicui minimè desiderari, formam ipsam præsentibus annotatam publicari & vbique gentium per eos ad quos ex decretis ipsius Concilij & alios prædictos spectat recipi & obseruari, ac sub pœnis per Concilium ipsum in cõtrauenientes latis iuxta hanc & non aliam formam professionem prædictam solemniter fieri auctoritate Apostolica tenore præsentium districtè præcipiendo mandamus huiusmodi sub tenore.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in Symbolo fidei quo sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet: Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine. Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iu-

ria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificantem, qui à Patre Filioq; procedit; Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor vnum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi, Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones reliquasq; eiusdem Ecclesiæ obseruationes & Constitutiones firmißimè admitto & amplector. Item Sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam vnquam nisi iuxta vnanimem consensum Patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoq; septem esse verè & propriè Sacramenta nouæ legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, sic licet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaq; gratiam conferre, ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine Sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorũ omnium Sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato Orginali, & de iustificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum proprium & propitiatorium Sacrificium pro viuis & defunctis: atque in Sanctißimo Eucharistiæ Sacramento esse vere realiter & substantialiter corpus & sanguinem, vna cum anima & Diuinitate Domini nostri Iesu Christi; fieriq; conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conuersionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumq; Sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragijs iuuari.

Similiter & Sanctos vna cum Christo regnantes venerandos atq; inuocandos esse, eosq; orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmiter assero imagines Christi ac Deiparæ semper virginis, nec non aliorũ Sanctorum habendas & retinendas esse, atq; eis debitum honorem ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumq; vsum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco, Romanoq; Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

Cætera item omnia à Sacris Canonibus & Oecomenicis Concilijs, ac præcipuè à Sacrosancta Tridentina Synodo tradita

tradita definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulq; contraria omnia, atque hæreses quascunq; ab Ecclesia damnatas, & reiectas, anathematizatas, ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam vsq; ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo adiuuante retinere & confiteri, atque à meis subditis, seu illis quorum cura ad me in munere meo spectabit teneri, doceri, & prædicari quantũ in me erit curaturum. Ego idem N. Spondeo, voueo, ac iuro: Sic me Deus adiuuet & hæc sancta Dei Euangelia. Volumus autem quod præsentes literæ in Cancellaria nostra Apostolica de more legantur, & vt omnibus facilius pateant, in eius Quinterno describantur, ac etiam imprimantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, 1564. Idibus Nouembris, Pontificatus nostri anno quinto.

Et quoniam aliqua supra de Græcis cum Sancta Romana Ecclesia reconciliatis retulimus, meritò formam quoque professionis fidei per ipsos emittendæ iussu Greg. XIII. editam referemus, & est vt sequitur.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in Symbolo fidei quo Sancta Ecclesia Romana vtitur, videlicet.

Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cæli & terræ visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia Sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine & homo factus est. Et resurrexit tertia die secundũ scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificantem, qui ex Patre Filioq; procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et vnam Sanctam Catholicã & Apostolicam Ecclesiã. Confiteor vnum Baptisma in remissionẽ peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, Amen.

Credo etiam, suscipio atque profiteor ea omnia quæ Sacra Oecumenica Synodus Florentina super vnione Occidentalis & Orientalis Ecclesiæ definiuit & declarauit. Videlicet quod Spiritus Sanctus à Patre & Filio æternaliter est, & essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul & Filio, & ex vtroque æternaliter tanquam

quam ab vno principio, & vnica spiratione procedit. Cum id quod sancti Doctores & Patres dicunt, ex patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendat, vt per hoc significetur. Filium quoque esse secundũ Graecos quidem causam, secundum Latinos vero principium subsistentiae Spiritus Sancti, sicut & Patrem cumq; omnia quae Patris sunt, ipse Pater vnigenito Filio suo gignendo dederit, praeter esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre aeternaliter habet, à quo aeternaliter etiam genitus est: Illamq; verborum illorum Filioq;, explicationem, veritatis declarandae gratia & imminente, tunc necessitate licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Item in Azimo siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesq; in altero ipsum Domini corpus cõficere debere, vnumquemque scilicet iuxta suae Ecclesiae, siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinẽ.

Item si verè poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint & omissis, eorum animas poenis purgatorij post mortem purgari, & vt à poenis huiusmodi releuentur prodesse eis fidelium viuorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, Orationes, & Eleemosynas, & alia pietatis officia, quae à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secundum Ecclesiae instituta; Illorumque animas qui post Baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quae post contractam peccati maculã, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est sunt purgatae, in coelum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum trinum & vnum sicuti est, meritorum tamen diuersitate alium alio perfectius. Illorum autem animas qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

Item Sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontif. Rom. Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusq; Ecclesiae caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in actis Oecumenicorum Conciliorũ, & in Sacris Canonibus continetur.

Insuper profiteor ac recipio alia omnia quae ex decretis Sacrae Oecumenicae generalis Synodi Tridentinae Sacrosanctae Romana & Apostolica Ecclesia etiam vltra contenta in supra dicto fidei Symbolo profitenda ac recipienda proposuit, atque praescripsit, vt sequitur.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasq; eiusdẽ Ecclesiae obseruationes & constitutiones firmissimè admitto & amplector, &c.

Deinde subiungantur omnia de verbo ad verbum quae sequuntur ab istis verbis, in praemissa professione fidei Pij IV. vsque ad finẽ quae nos iterare noluimus.

Bullae

Bullæ item siue literæ prouisionis debent dari prouiso, quibus probet collatum sibi beneficium, nam alias ipsi non crederetur, nec Ecclesia teneretur ipsū recipere sine literis huiusmodi. *Extrauag. iniunctæ de elect. comm. Abb. in c. nosti. & in c. qualiter. eo. tit. Fel. in c. eam te. num. 3. de rescrip.* literæ enim licet nō sint de substantia prouisionis, sunt tamen de substantia probationis. *Dect. in proæm. 6. Rebuff. in prax. de Sim. in resig. num. 39.* Posset tamen probari prouisio
96. etiam per testes, si literæ deperdantur. *Abb. in c. ex diligenti. nu. 3. de Sim. Feltn. in c. sicut nobis. de sent. & re. iud. num 3. Gem. in proæm. 6. § vniuersitati. num. 4. Franch. ib. circa fin. Mascar. de prob. conclus. 173. num. 10. Selu. de benef. p. 3. q. 11. num. 57. Mandos. in rub. de constit. à nu. 59. Gig. de pens. quæst. 45. num. 4. Rebuff. lo. cit. de miss. in poss. num. 41.* Et hoc de collationibus inferiorum tenendum. *Franch. in cit. proœm. 6. Mascard. lo. cit. concl. 843. à num. 11.* secus de collationibus Papæ, illas enim non probari per testes etiam in casu amissionis literarum & amissione probata, communiter tenetur. *Bellamer. decis. 746. Sarn. in reg. de non iud. iux. for. supp. quæst. 1. & seq. Mandos. in Rubr. de constit. à num. 49. & ita obseruari in Rota testatur Paris. de resig. lib. 8. quæst. 2. num. 23. ad quod allegat. Bellenc. de charit. subsid. q. 110. nu. 9.*

Pro Bullis autem seu literis huiusmo-
97. di seu pro institutione, nihil potest accipere Episcopus. *c. cum Ecclesia. de Sim.* nec ipsius Cancellarius aut Notarius, præter iustam mercedem si non habeat certum salarium pro exercendo officio suo. *Conc. Trid. sess. 21. cap. 1. de ref. Nau. cons. 7. & 13. de Sim. in antiq.* super quo
98. emanauit quoque declaratio Sac. Congreg. Concil. relata apud Quarant. *ver. Simonia. in addit. his verbis.*

Congr. Conc. censuit non posse Cancellarios pro expeditione litterarum collationis vel institutionis quorumcunq; beneficiorum, vel pro deputatione Vicariorum in illis, accipere nisi mercedem suo labori conuenientem, quæ tamen scriptura, sigillo, & certis computatis, vnum aureum non excedat; dummodo ipsis Cancellarijs salarium vllum pro officio exercendo constitutum non sit, & ex pecunia quam acceperint, nihil prorsus emolumenti collatores aliquomodo directè vel indirectè percipiant.

Mitti quoque debet in possessionem prouisus de beneficio, & non ipsemet propria authoritate eā ingredi. *c. pastoralis. de priuil. l. si ex stipulatione. ff. de acquiren. poss. Abb. in c. cum venisset. nu. 15. de restit. spol.* Datur autem possessio per Archidiaconum. *c. vt nostram. de off. Archid.* vel per Decanum. *c. post electionē. de conces. præb.* vel etiam per quemlibet Sacerdotem, Clericum, Notarium publicum, siquidem communiter in literis collationū Episcopalium, mandari solet quibusuis Ecclesiasticis personis, Notarijs, vel ijs ad quos pertinet traditio possessionis, vt immittant in possessionem. *Rebuff. in prax. de miss. poss. nu. 13.* In prouisionibus autem Apostolicis semper vidi nominari executores, qui exequantur gratiam concessam.

Capitur autem possessio per ingressum Ecclesiæ, per aspersionem aquæ benedictæ, per osculū altaris maioris, tactū fontis Baptismalis, præsertim si sit apprehendēda possessio parochialis Ecclesiæ. In apprehensione autē Canonicatus vel dignitatis, assignatur stallum in choro, & locus in Capitulo, adhibito sonitu cāpanarū vt populus notificetur. Consignatur & domus beneficialis cui' traditione intelligūtur tradita bona tē- 99.

poralia illius beneficij; & traduntur alicubi claues Ecclesiæ, cũ contactu portæ Ecclesiæ, & aliæ ceremoniæ adhibentur diuersæ pro diuersitate locorum, *vt notat Rebuff. lo. cit. à n. 26* Potest autem apprehendi possessio etiã per procuratorẽ. *c. accedens de præb.* quod communiter teneri à Doct. & practicari quotidie videmus. *& de communi testatur Cou. lib. 3. var. res. c. 16. n. 8.* Et potest constitui procurator ad effectum acceptandæ possessionis non solũ Clericus sed & Laicus. *Rossinus c. de benef. c. 12. nu. 14. Alleg. per Paris. de resig. lib. 10. q. 6. n. 14.* Quinimò & ad acceptandũ beneficiũ laicus procurator constitui potest. *Abb. in c. accedẽs. n. 6. de præb. Io. And. ib.* Communẽq; testatur Dec. *in c. decernimus. n. 5. de iud.* vnde ad resignãdũ beneficiũ laicus procurator constitui potest. *gl. in Clem. vn. v. procuratorem. de renunc.* & ad permutationẽ beneficiorũ; cum enim nullibi prohibeatur, idoneus debet reputari. *c. 1. de procur. in 6. Doct. ib.* licet tutius sit cõstituere Clericũ ad casus oẽs præexpressos. *vt notat gl. cit. in Clem. vn. de renũc. Abb. lo. cit. Paris. de resig. lib. 9. q. 3. n. 20.*

100.

101.

102. Habere autẽ debet procurator speciale mandatũ ad acceptandã possessionẽ, nam vigore mandati generalis illã capere non posset. *vt innuit gl. in c. si tibi absenti. v. habueris. de præb. in 6. Franc. Gem. ib.* & ita iudicatum fuisse in Rot. *in vna Austuricen. Paroch.* coram Card. S. Crucis. 25. Maij. 1551. *testatur Caputaq. decis. 344. p. 2.* præsertim ad effectũ vt prouisus censeatur ratã habuisse prouisionem, seu vt ei præiudicet, nã alioquin literas prouisionis de benficio potest quis impetrare & beneficium acceptare pro alio, etiam sine mandato. *vt notat gl. penult. in fin. in cap. nonnulli. de rescrip. Abb. in cap. ad aures. num. fin. eod. tit. & in c. fin. nu. 3 vt lit. pend.* tanto magis personæ propinquæ & quibus sine mandato agere licet. *de quibus in l. sed & hæ ff. de procurat. Abb. in cit. c. nonnulli. §. sunt & alij. nu. 10.* sed talis acceptatio beneficij non valebit adhoc, vt prouisus præsumatur ratã habuisse prouisionem, nisi eam de facto ratificet: nã adhoc requirit mandatũ speciale, nec sufficit generale mandatum, *vt notat gl. in c. si tibi absenti. v. habueris. Io. And. Archid. ib. & alia gl. in c. accedens extr. de præb. Host. Abb. ib. Rot. decis. 290. in no.* & quando dicatur quæsita possessio, cõsuli possunt DD. *præsertim Imol. Vt alin. in Clem. 1. vt lit. pend. Mohed. decis. 149. alias 12. de restit. spol. Achil. de Grass. decis. 389. Rot. decis. 1570. p. 3. lib. 3. diuers. & decis. 93. 288. in antiq.* 103.

ARTICVLVS IV.

De Bonis Mensæ Episcopalis.

1 *Bonorum Ecclesiæ Prælatus est procurator non Dominus.*
2 *Prælatus facere debet inuentarium bonorum Ecclesiæ suæ.*
3 *Archiuium pro conseruandis iuris Ecclesiarũ in qualibet Diœcesi construi debet.*
4 *Bona Ecclesiæ alienari non possunt.*
5 *Episcopus specialiter iurat de non alienandis bonis Ecclesiæ.*
6 *Bona Ecclesiæ infeudari, hypothecari vel pignorari non possunt.*
7 *Locatio non venit appellatione alienationis nisi exprimatur.*

8 Iura

8 *Iura Ecclesiæ continentur prohibitione de alienando.*
9 *Res mobiles quæ seruando seruari possunt, alienari non debent.*
10 *Reliquiæ SS. alienari non debent.*
11 *Prohibitus alienare, intelligitur prohibitus transigere.*
12 *Permutatio rerum Ecclesiæ intrat sub nomine alienationis.*
13 *Consuetudo alienandi res Ecclesiæ censetur irrationabilis.*
14 *Alienationis causæ iustæ quæ sint.*
15 *Alienationis solemnitates requisitæ.*
16 *Patroni consensus in alienatione rerum Ecclesiæ patronatæ an acquiratur.*
17 *In dubio an præsumuntur solemnitates seruatæ in alienatione rerum Ecclesiæ.*
18 *Præscribi quanto tempore possint res Ecclesiæ.*
19 *Res quæ seruando seruari non possunt licitè alienantur*
20 *Feudum reuersum ad Ecclesiam an de nouo concedi possit.*
21 *Mensæ bona quæ dicantur.*
22 *Locatio ad breue tempus in Canonibus non est prohibita.*
23 *Locationi factæ per antecessorem an teneatur stare successor.*
24 *Res exigui valoris licitè alienari potest.*
25 *Res modica quæ dicatur manet iudicis arbitrio.*
26 *Episcopus de bonis mensæ suæ potest dare Ecclesiæ pauperi quinquagesimam vel centesimam.*
27 *Episcopus non censetur alienare cum dat Capitulo suo partem aliquam bonorum.*
28 *Bona communia Capituli possunt annecti præbendis singularium.*
29 *Alienatio ex causa vrgentis necessitatis post factum ratificanda.*
30 *Debita contracta in rem Ecclesiæ an teneatur soluere successor.*
31 *Res quærendæ Ecclesiæ & nondum quæsitæ quomodo alienari possit.*
32 *Regulares possunt alienare res eorum sine solemnitatibus.*
33 *Hospitalium bona quando alienari possint.*
34 *Fraternitates an possint alienare eorum bona communia.*
35 *Prælatus ad vitam suam licitè alienat fructus Ecclesiæ suæ.*
36 *Ecclesiæ inter se licitè possunt facere bonorum permutationes.*
37 *Beneficiatus est vsufructuarius, in vita bonorum sui beneficij.*
38 *Mensæ Episcopalis bona quæ dicantur.*
39 *Episcopus habet fundatam intentionem in iure super quarta funeralium.*
40 *Quarta Episcopalis ex quibus peti possit.*
41 *Episcopus an possit capere aliquid ex bonis Clericis derelictis.*
42 *Episcopus quando possit deducere quartam ex bonis Laicorum conuertendam ad pios vsus.*
43 *Oblationes factæ in Ecclesia cui debentur.*
44 *Parochus habet fundatam intentionem super oblationibus factis in sua parochia.*
45 *Episcopus potest saluare bona patrimonialia & viuere de bonis Ecclesiæ.*
46 *Episcopus frugaliter viuere debet.*
47 *Episcopus quid possit donare propinquis de bonis Ecclesiæ.*
48 *Bona Clericorum superflua distribuenda pauperibus.*
49 *Clerici testari non possunt de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis.*

50 *Clericus quid possit dare propinquis de bonis Ecclesiæ.*
51 *Clericus potest testari de illis quæ proprio labore quæsiuit.*
52 *Labore personali quæsita quæ dicantur.*
53 *Testandi facultas de bonis Ecclesiæ debet obtineri à Papa.*

AD portum quem iam è propinquo conspicimus fessam ratem appellere festinantes, varias bonorum distinctiones hoc loco afferri solitas omittamus, illa sola contenti quæ vtitur Nau. *de redit. Eccl. q. 1. nu. 4.* videlicet bona Ecclesiastica mobilia vel immobilia posse considerari, vel vt sunt fundata pro dote & patrimonio Ecclesiæ seu beneficij, vel vt sunt vlui, seu fructus aut reditus annui ipsi Ecclesiæ seu beneficio debiti.

1. Primo modo si sumantur, bonorum huiusmodi Episcopus in sua Ecclesia est administrator & procurator, non Dominus. *cap. si priuatum. 2 q. 1. cap. fraternitatem. de donat. Abb. ib. num. 2. Paris. de resig. lib. 5. q. 3. num. 151.* vnde curam ipsorum diligentem habere debet, & vel vitæ periculo illa defendere. *cap. conuenior. iun. gl. v. pro alteribus. 23. q. 8. Innoc. Host. in cap. nisi. de renunc. Episc. Abb. ib. nu. 11. & alij communiter.*

2. Tenetur facere inuentarium omniũ bonorum & iurium Ecclesiæ suæ, & cõstruere archiuium vbi huiusmodi iura & aliorum omnium inferiorum beneficiorum Ecclesiasticorum Diœcesis deponantur. *Couar. in c. de testam. nu. 9. Pauin. de visit. p. 2. q. 3. Fuscus de visit. c. 15. nu. 33. adhoc. Abb. in sua q. 3. nu. 16. vbi latè disputat de hac materia:* sed nunc cessat quoad hoc omnis difficultas post Const. Six. V. *incip. Prouida.* publica-
3. ta Romæ *die 8. Iun. 1587.* qua ordinatum fuit, vt omnes Prælati Ecclesiastici in eorum Diœcesibus debeant facere archiuium prædictum, videri potest illa Constitutio in Bullario dicti Pontif.

4. Hinc est quod Episcopus non potest bona Ecclesiæ sibi vsurpare, aut ea alienare. *cap. monemus. cap. quisquis. 12. q. 2. cap. possessiones. 16. q. 1. cap. nulli. de reb. Eccl. non alien.* seuerius autem alienationes bonorum Ecclesiasticorum inhibuit Paul. II. *extrauag. Ambitiosæ. tit. cit. comm.* cuius verba sequuntur.

Ambitiosæ cupiditati illorum præcipuè qui diuinis & humanis affectati dãnatione postposita, immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca reguntur illustranturq́, & eorũ miuistri sibi alimoniã vendicant, prophanis vsibus applicare, aut cũ maximo illorum ac Diuini cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt, occurrere cupientes. Omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem omneq́ pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus & bonis in emphyteosim ab antiquo concedi solitis, & tunc Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia, hac perpetua valitura Constitutione præsenti fieri prohibemus, Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, & decretis alijs super hoc editis, quæ tenore præsentium innouamus,

uamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra huius nostra prohibitionis seriem, de bonis & rebus quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi nullius omnino sint roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quam is qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat; alienanti verò bona Ecclesiarum, monasteriorum locorumq; piorum quorumlibet inconsulto Rom. Pontifice aut contra præsentis Constitutionis tenorem, si Pontificali vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes sub introdicto huiusmodi animo (quod absit) perseuerauerit indurato, lapsis mensibus eisdē, a regimine & administratione suæ Ecclesiæ, vel Monasterij cui præsidet in spiritualibus sit eo ipso suspensus. Inferiores verò prælati, commendatarij, & aliarum Ecclesiarum Rectores, benefi. ia vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpositu ris, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, offi. ijs, canonicatibus, præbendis, alijsq; Ecclesiasticis cum cura & sine cura sæcularibus & regularibus beneficijs, quorum res bona alienarunt duntaxat, ipso facto priuati existant, illaq; absq; declaratione aliqua vacare censeantur, possintq; per locorum Ordinarios vel alios ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis quæ propterea priuatæ fuerint) liberè de iure conferri; nisi alias dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter, reseruata. Nihilominus alienatæ res & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria & loca pia ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant, liberè reuertantur. Nulli ergo, &c. Datum Romæ Ann. Incarnat. Domini. 1468. Kalend. Mart.

Tanto magis autem Episcopus obligatur non alienare bona Ecclesiæ suæ, quia iurat in sua promotione non alienaturum se bona illius Ecclesiæ, *vt videri potest. in cap. vt super de reb. Eccl. non alien. & in cap. fin. de Eccl. ædif. & notat Mohed. decis. 250. alias. 9. de loc. & cond.* Iurat autem verbis quæ habentur in Pontificali Rom. *fol. 81. & 180. in formula iuramenti Episcoporum*, relata etiam apud Q. aran. *in ipsius sum. Bull. v. alienatio. num. 6. tenore sequenti.*

Possessiones verò ad mensam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neq; impignorabo, neque de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ meæ inconsulto Rom. Pont. & si ad aliquam alienationem deuenero, pœnas in quadam super hoc edita Constitutione contentas, eo ipso incurrere volo, &c.

Non solum autem directum dominium alienari prohibetur, sed & vtile. Vnde in nouū feudū vel ad vitam alicui cōcedere, hypothecare, pignorare bona Ecclesiæ non licet. *tex. extrauag. præmissæ. & Clem. 1. de reb Eccl. non alien. Rebuff. in comp. alien. rer. Eccl. num. 6. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæst. 2. cap. 22.* vbi multis deducit Emphiteusim esse speciem alienationis. extrauag. alleg. Paul. II. prohibitæ.

Similiter & locatio vltra triennium est prohibita in bonis Ecclesiæ, vt est expressum in cit. Paulina, post quam ces-

sans

sunt omnes de locatione diversi diversorum discursus, nam omnino est illicita vltra triennium. *vt Redoan. loc. cit. q. 78. à num. 21. & quæst. 2. cap. 12. & 13.* Episcopus tamen locans vltra triennium, licet non euitet pœnas Paulinæ cit. periurij tamen pœnas non incurrit, cum in forma iuramenti ipsius non sit locatio expressa. *Ad hoc Mohed. decis. 25. alias. 8. de locat. sup. cit. & Rot. decis. 26. p. 2. diuers.* nec includitur in eius iuramento loquente de alienatione, cũ in pœnalibus appellatione alienationis non veniat locatio, etiam ad longissimum tempus, nisi exprimatur. *Beroius in cap. nulli. tit. hoc. de reb. Eccl. non alien. Card. Abb post gl. in Clem. 1. eo. tit.* & iuramentum est stricti iuris, nec extenditur vltra materiam subiectam, nec intelligitur ad de nouo euenientia, sed tantum ad actus & statuta præsentia. *c. Clericus. de iureiuran. Abb. ib. & in cap. vt super. num. 15. de reb. Eccl. non alien. Paris. de resig. lib. 3. quæst. fin. num 123. Rot. decis. 294. in no. & decis. 366. nu. 35. p. 1. diuers.*

7. (margin number beside the line "mum tempus, nisi exprimatur")

8. Nomine bonorum Ecclesiæ quæ alienari non possunt, continentur etiam iura, actiones, & nomina debitorum, & alienari non possunt. *Abb. in cap. nulli. num. 9. de reb. Eccl. non alien. Rebuff. lo. sup. cit. num. 54.* Item & seruitus aliqua inducenda de nouo, nam induci non potest. *Card in cit. Clem. 1. de reb Eccles. non alien. Boër decis. 199. Rebuff. lo. cit. num. 4. & 5. Redoan. loc. sup. cit. q. 2. cap. 16.*

9. Res quoque mobiles quæ seruando seruari possunt alienari non debent, vt vasa aurea, argentea, gemmæ pretiosæ, hæc enim æquiparantur quoad alienationem immobilibus. *gl. in cap. is cui. v. immobilium. de elect. in 6. Abb. in cap. tua. nuper. num. 7. de his quæst. à præl. & in cap. nulli. num. 8. sup. cit. Host. ib.* Item & greges, armenta pecudum si in toto alienentur. *Quaran. lo. sup. cit. nu. 24.* Et incisio arborum, vel Syluarum, si fiat cum deteri oratione bonorum. *Auth. qui rem. C. de Sacros. Eccl. Bald. Ias. ib. Bart. in l. in fraudem. §. conductor. ff. de iure. fisci. alias.* vide *Na. cons. 6. de reb. Eccl. non alien. in antiq.*

Reliquiarum quoque Sanctorum alienationem esse illicitam deducit Genuen. *in prax. cap. 71. à num. 4. adhoc. cap. corpora dyt. 1. de consecr.* vbi corpora Sanctorum de loco ad locum transferri prohibentur, *& latius Archid. Turrecrem. ib.* 10.

Prohibita aũt est alienatio bonorũ Ecclesiæ etiamsi facienda sit in aliã Ecclesiam, vel in personam Ecclesiasticam. *c. 1. de reb. Eccl. non alienan.* nec licitè fieri potest etiam per transactionẽ vel compromissum, prohibitus enim alienare, prohibetur & transigere. *Abb. in cap. contigit. num. 3. de transact. Bart in l. nulli. C. eo. tit. Bertach. in tract. de Epis. p. 4. vers. 16. quæro si. Fed. de Sen. cons. 94. Rot. decis. 160. p. 2. diuers.* intelligendo tamen de rebus Ecclesiæ incorporatis. *Franch. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Quarant. loc. cit. nu. 20.* 11.

Neque permutari potest res Ecclesiæ, est enim species quoque alienationis permutatio. *cap. nulli. de reb. Eccl. non alien. Bald. in Auth. res quæ. C. comm. leg. Redoan. loc. sup. cit. quæst. 2. cap. 4.* 12.

Neque consuetudo contraria alienandi iuuaret alienantem, censeretur enim consuetudo huiusmodi irrationabilis, *ad notat a gl. in cap. cum causa. v. præiudicat. de reb. iudic.* Quod autem plerique volunt dictam Paulinam non ligare in locis in quibus non est vsu recepta, *vt Sylu. in sum. v. alienatio. §. 15.* 13.

Couarr.

Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 16. num. 6. Nauar. in man. cap. 27. num. 149. Non esse receptam alicubi hanc legem probari non potest, cum quotidie in Rom. Curia practicetur, & pro ea iudicetur, *vt notat Redoan. loc. sup. cit. quaest. 58. num. 25.* tanto magis cessabit haec exceptio in Episcopis, qui toties quoties iurant, reuocant vigorem legis istius, nec possunt defendi aliqua consuetudine. Quando autem dicenda sit lex non vsu recepta, vel consuetudine praescripta, videri possunt. *Abb. Imol. Felin. in cap. 1. de treug. & pac. DD. in l. de quibus. ff. de legib. & in l. rem non nouan. §. patroni. C. de iudic. ad hoc. Mohed. decis. 6. aliàs 1. de constit. & decis. 249. aliàs 8. de locat.*

Posset tamen licitè fieri alienatio si adsint causae iustae, & obseruentur solennitates requisitae.

14. Causae iustae sunt, vtilitatis, necessitatis, incommodi, pietatis. *Abb. in cap. cit. cap. nulli. num. 4. Rebuff. loc. sup. cit. num. 9. Couar. loc. sup. cit. à num. 8.*

15. Solemnitates requisitae sunt, vt si alienanda sit res Ecclesiae Cathedralis, accedat ad hoc consensus Episcopi & capituli. *cap. quanto. de his quae fi. à prael.* si autem minoris Ecclesiae res alienatur, requiritur consensus Collegij vel Capituli, vel Rectoris illius si vnum habet Rectorem. *cap placuit. 12. quaest. 2.* maximè autem requisita solemnitas est, vt habeatur consensus Sedis Apostol. super alienatione facienda, *vt patet ex verbis Paulinae sup. relata.* & debent praecedere isti consensus alienationem. *Abb. in cit. cap. nulli. num. 7. Felin. in cap. sicut tuis. num. 8. de sim. Rebuff. loc. sup. cit. num. 15.*

16. Consensus etiā Patroni in alienatione bonorum Ecclesiae vel beneficij patronati requiritur. *Abb. in cap. vn. vt Eccl. benef. sine dim. cons. Imol. ibid. Anchar. cons. 121. Roch. de iurep. v. honorificum. num. 112.* si tamen sine causa denegaret consensum patronus cum faciendum esset aliquid in vtilitatem Ecclesiae, & nullum inde sequeretur praeiudicium iuripatronatus, teneret alienatio sine ipsius consensu. *Abb. in cap. suggestum. num. 3. de iurep. & in cap. cum accessissent. num. 5. de Constit. Dec. ibid. num. 49. Redoan. loc. sup. cit. quaest. 13.*

In dubio autem praesumuntur fuisse seruatae solemnitates propter temporis diuturnitatem. *Felin. in cap. sicut. nu. 29. de re. iud. Canalc. decis. 29. p. 2. Capiuc. decis. 16. Nau. cons. 3. num. 7. de censib. in antiq. Redoan. loc. sup. cit. quaest. 48.* Nec mirum cum temporis diuturnitate etiam praescribi possent res Ecclesiae. *cap. illud autem. de praescrip. Abb. in cap. 1. num. 1. tit. cit. & in cit. cap. illud autem. & DD. ib. Rebuff. lo. sup. cit. num. 36. Nau. cons. 1. de praescrip. DD. communiter. in cap. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.* 17.

Neque obstat Constitutio Pauli IV. *incipit Iniunctum.* de ann. 1555. Idib. Iul. qua omnes alienationes bonorum quorumuis Ecclesiasticorum sine requisitis solemnitatibus & in damnum ipsarum Ecclesiarum factae reuocātur, nullaque temporis praescriptione validari posse decernuntur, illam enim Constitutionem Pius IV. reuocauit, & reduxit ad terminos iuris communis Constitutione sua, *incipit, Prouida.* de ann. 1560. 3. Idib. Sept. *est in Bullario fol. 501.*

Nisi tamen ex instrumento alienationis appareret iniustus titulus, & qui causaret malam fidem. *cap. fin. de praescrip. Felin. in cap. causam. eod. tit.*

Tanto autem magis praescripta censeretur res Ecclesiae vbi intercessisset à tem- 18.

tempore alienationis tempus immemorabile, vel centum annorum, nam talis præscriptio excludit etiam allegationem malæ fidei. *Felin. in cap. si diligenti. num. 7. de præscript. Veral. decis. 66. p. 2.* & procedit etiam contra Ecclesiam Romanam. *cap. ad audientiam. de præscrip.* & operatur suum effectum etiam in casu quo lex prohiberet præscriptionem; huiusmodi enim legis prohibitione non excluderetur immemorabilis nisi expressè nominaretur. *Felin. in rub. de præscrip. num. 18. Mascard. de probat. conclus. 12. & 15. num. 55.* nam immemorabilis habet vim priuilegij. *gl. in c. super quibusdam. v. non extat memoria. de verb. signif.*

Absque causis & solemnitatibus prædictis, licita quoque est alienatio in tribus casibus quos prædicta Paulina concedit.

39. Primus est circa res quæ seruando seruari nō possunt, huiusmodi enim res licitè alienatur. *Host. in sum. hoc tit. de reb. Eccles. non alien. num. 3. Abb. in cap. sup. cit. nulli. eo. tit.* seruari autem non posse dicuntur, quæ verisimiliter ad triennium, sine notabili deterrioratione non durarent, vt sunt vestes, arborum fructus, iumenta, & pecora singularia. *Abb. lo. cit. Berous ib. Rebuff. lo. sup. cit. num. 24.* inter huiusmodi res pecuniam quoque numerat. *Abb. lo. cit. num. 11. Imol. ib.* Verum si ea sit in proprietate Ecclesiæ, vel si sit destinata ad emptionem immobilium, vel ad emendum censum annuū, seu sit redacta ex venditione rei immobilis seu mobilis pretiosæ computatæ in proprietate Ecclesiæ, vel sit eius quantitatis, vt sufficiat ad comparationem stabilium, non potest connumerari inter illa mobilia quæ seruando seruari non possunt, sed est omnino inalienabilis, nisi seruatis solemnitatibus. *arg. tex. cap. sine exceptione. 12. q. 2. & cap. relatum. 2. de testam. Berous in cit. cap. nulli. num. 30.* & eruditè deducit *Redoan. lo. sup. cit. quæst. 16. præsertim versus finem. & quæst. 51. cap. 25. Boer. decis. 209.* & fuisse decisum in Rot. *in vna Venet. nullitatis contractus* coram Pamphilio, *13. Nouemb. 1602. testatur Genuen. in prax. cit. cap. 75. num. 14.*

Secundus casus liberæ alienationis in Paulina cōcessus est, vt res in feudum vel Emphiteusim dari solita feudo vel Emphiteusi cessante, iterū concedi possit in feudum vel Emphiteusim similem. 40. *ad hoc facit l. pater filium. ff. de leg. 3. & cap. 2. de feud. Abb. ib. Alex. cons. 175. vol. 2.* vt autem res dicatur in feudum concedi solita, requiruntur frequentati actus concessionis ad minus duo, & annorum quadraginta præscriptio; præsertim si non constat de initio concessionis, nam si constaret de initio concessionis valido, etiam vnus actus sufficeret, & si constaret de initio inualido, vt 41 quod ille infeudauit qui infeudare non potuit, vel quod infeudatio fuit facta per vim, seu non seruata solemnitate, nō sufficerēt etiam plures actus. *Alexan. cons. 9. vol. 5. Berous in cap. quæ in Ecclesiarum. num. 40. de constit.* vel si non adsint ea quæ requiruntur in præscriptione, vel in consuetudine inducta, ad quā communiter DD. præsentem materiam applicant; Quomodo autem inducatur consuetudo, tradunt DD. *communiter in cap. fin. de consuet. & in l. de quibus. ff. de legib. & in l. præses. & seq. C. quæ sit longa consuet. ad hoc Felin. in ca. ex nostra. à num. 42 de rescrip. Berous in cit. cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. Imol. in cap. ex parte. de feud. Mohed. decis. 249. alias 8. de locat. & latè Redoan. lo. sup. cit. quæst. 63. vbi plures cumulat authores.*

Vbi autem cessaret causa primæ concessionis

cessionis, feudum concedi solitum, si cessaret, non posset de nouo concedi. *Abb. in cap. vt super. num. 11. de reb. Eccl. non alien.* & si res peruenit ad maiorem vtilitatem, non debet concedi pro antiquo Canone, sed pro maiori, si maior haberi possit. *Abb. in cap. ad aures. num. 4. lo. cit. Rebuff. lo. sup. cit. n. 35. Rot. decis. 360. p. 1. diuers.* Et si Ecclesia deuenerit ad paupertatem, debet pro se retinere. *Curt. iun. de feud p. 2. quæst. 1. & 3. Capicuc. in inuest. feud. vers. Feudũ dant. conclus. 7. Redoan. lo. cit. quæst. 61. num. 3.* Nec debet concedi cum conditione grauiori Ecclesiæ quam ante fuit, vt ad longius tempus, ad plures aduitalitates quam solitum fuit, vel diminuendo Canonem; nam si non cum meliori, ad minus cum antiqua forma dari debet. *Bald. in auth. qui rem. C. de Sacros. Eccl. Bart. ib. Couar. var. res. lib. 2. cap. 17. Caualc. decis. 29. nu. 13. p. 2.* Hic ratione etiam non potest concedi pro fœminis, si pro masculis tantum fuerit solitum concedi. *Calder. cons. 11. de feud. Redoan. lo. cit. num. 5.* Vel si res efficiatur de mensa, seu applicetur semel mensæ, non debet de nouo infeudari. *Bart. in l. si vacantia. C. de bonis vacant.*

21\. Quando autem dicantur bona effecta de mensa, *tradit Innoc. Abb. Imol. in cap. vt super cit.* nimirum quando declarata sunt pro applicatis ad mensam, vel descripta inter res mensales, vel retenta per annum pro mensa. *ad hoc Redoan. lo. cit. q. 2. c. 22. nu. 29.*

22\. Tertius casus licitæ alienationis ex Paulina prædicta est locatio ad breue tempus, ad summum ad triennium. *ad hoc cap. 1. ne pral. vic. suas. Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* Successor tamen non tenetur stare huiusmodi locationi, nam

23\. non obligatur transactione prædecessoris. *Abb. & communiter DD. in cap. fin. ne pral. vic. suas.* præsertim si sit facta anticipata solutione. *Conc. Trid. sess. 25. cap. 11. de ref.* nisi interuenerit in illa consensus Sedis Apost. *Redoan. lo. cit. q. 58. nu. 54.*

Tanto magis non tenetur Successor stare locationi vel transactioni antecessoris, si facta sit in vtilitatem statuentis. *Dec. cons. 34. volum. 3. Bellam. decis. 748. Put. decis. 181. lib. 1. Calder. cons. 7. de locat. Paris. de resig. lib. 1. quæst. 16. nu. 47.* alioquin si facta esset nomine Ecclesiæ & in rem Ecclesiæ ad tempus de iure licitũ, teneretur illi stare successor. *Mohed. decis. 270. num. 1. Rot. decis. 232. in no. Couar. var. res. lib. 2. cap. 15. Redoan. lo. cit. quæst. 57. à num. 79.* & quomodo dicatur locatio vel transactio facta in vtilitatem Ecclesiæ, *vide eundem ib. post. nu. 81.*

Obligaret præterea successorem locatio bonorum Ecclesiæ pro tempore quo ex consuetudine loci deberentur fructus aliqui beneficij Clerico de anno proximo post mortem sequenti, valet enim talis consuetudo. *Abb. in cap. cum in officijs. num. 5. de testamen.* vel etiam habétur pro talibus priuilegia specialia. *cap. si propter. de rescript. in 6.* & vidi concessum priuilegium Regno Poloniæ à Leon. X. *de an. 1515. 5. Id. Aug.* quod in illis partibus morientes Clerici in primis tribus mensibus anni quartã partẽ, in secundis tribus mensibus medietatem, in tertijs tribus mensibus tres partes, in reliquis quatuor mensibus, totos prouentus eius anni habere debent. Huic simile est quod tradit Couar. *lib. 1. var. res. cap. 15. nu. 12.* vt nimirum beneficij fructus qui veniunt semel in anno, diuidantur pro mortuo Clerico pro rata temporis deseruiti; sed in talibus tutius est inhærere consuetudini, dempta enim consuetudine regulariter fructus à solo separati deben-

tur defunctis, fructus autem pendentes Ecclesiæ seu successori in beneficio. *Gem. Franc. in cit. cap. si propter. & in cap. fin. de off. ord. ib. in 6. Paris. de resig. lib. 1. quæst. 7. circa fin. cit. Couarr. in cit. cap. cum in officijs. num. 5. de testam. Redoan. in tract. de spol. q. 5. Rot. decis. 761. p. 1. diuers.*

Etsi res iam non esset integra, vt quia iam essent sati agri, obligaretur successor stare contractui antecessoris donec fructus colligerentur. *Caualc. decis. 44. num. 32. p. 2.* & ita fuisse decisum in Rot. *in vna Auximana locationis. 24. Ianuar. 1590. testatur Genuen. in prax. sup. cit. cap. 118.*

24. Vltra prædictos autem casus licita est alienatio virtute *cap. Terrulas. 12. q. 2.* si nimirum alienanda sit res siue mobilis siue immobilis exigui valoris, & cõcurrat necessitas & vtilitas Ecclesiæ: nam iuramento de non alienando non includitur alienatio rei modicæ. *Abb. in cap. vt super. num. 15. de reb. Eccl. non alien. & in cap. tua nos. num. 9. de Eccl. ædif.* neq; per Paulinam prædictam aut per Conc. Trid. derogatum fuit. *cit. cap. Terrulas*, vt sæpius declarasse S. Congr. Conc. *testatur Quaran. lo. cit. num. 14.*

25. Quæ autem dicenda sit res modica & exigui valoris, relinquitur arbitrio boni viri, qui Ecclesiæ alienantis facultatibus, valore rei alienandæ, tum & loci consuetudine consideratis, an modica res alienetur iudicabit. *& est communis doctrina ex notatis per Innoc. Abb. & DD. in cap. eisi quæstiones. de sim. & in Clem. 1. de reb. Eccl. non alien. post. gl. fin. ib. tum & Host. in sum. de his quæ fi. à præl. §. fin. Archid. Gemin. in cap. 2. cit. tit. in 6. Rot. decis. 232. in no. Redoan. loc. sup. cit. quæst. 10. Genuen. loc. sup. cit. cap. 75. num. 3.*

26. Licitè item alienat Prælatus, si det aliquid de prouentibus mensæ suæ Ecclesiæ pauperi, vel monasterio ædificando. *cap. fin. de Eccl. ædif. Abb. ib. num. 14.* tenetur enim subuenire indigentibus Eccl sijs. *cap. concessio. c. quatuor. 12. q. 2. cap. consultationibus. cap. pastoralis. de donat. Abb. in cap. exposuisti. num. 5. de præb. & in cap. tua nos. de Eccl. ædif.* præsertim ex quinquagesima vel centesima bonorum suorum parte. *cap. pastoralis. inn. gl. v. salua Constitutione. de his quæ fi. à præl.* & si velit magnificare suum sepulchrum. *Abb. in sua. quæst. 3. nu. 5.* vel pro beneficijs præstitis Ecclesiæ suæ, concedendo pensionem vsum fructum alicuius rei precariè. *Card. in Clem. 1. q. 10. de reb. Eccl. non alien. Redoan. loc. sup. cit. q. 51. cap. 21. num. 26. Gig. de pens. q. 68.* dummodo tamen ipsius Ecclesia inde non damnificetur, & abundet fructibus. *Host. in cap. Apostolica de donat.*

Potest item licitè de bonis mensæ suæ applicare partem aliquam bonorum seu prouentuum Capitulo suo, vel alicui ex prælatis seu Canonicis Ecclesiæ suæ. *c. fin. 16. q. 6.* quinimo tenetur hoc facere si habeant tenues prouisiones Canonici; tum enim non dicitur propriè alienare cum res alienata remaneat nihilominus in dominio Ecclesiæ, *vt notat gl. in Clem. fin. v. Ecclesiam. de reb. Eccl. non alien. Abb. ib. nu. 15. & in cap. possessiones. num. 3. eod. tit. Dec. in c. cum omnes. lect. 1. num. 11. de Constit. Bald. in l. dudum. C. de contrah. empt. Host. in cap. nouit. de his quæ fi. à præl. Redoan. de reb. Eccl. non alien. q. 51. cap. 10. Rot. decis. 756. num. 3. p. 1. diuers.* Quomodo & bona communia Capituli annecti possunt præbendis singularium, & tamen nulla inde sequetur alienatio. *Dec. in cap. cum omnes cit. num. 10.* quomodo & Abbas cum conuentu suo possent diuidere 27. 28.

uidere bona Monasterij inter se. *cap. edoceri. de rescrip. in fin. Abb. ib. num. 3. Nau. cons. 9. de reb. Eccl. non alien. in antiq.* hoc eodem modo prohibitus alienare, potest alienare in consortes. *l. voluntas. C. de fideicomis. l. pater filium. ff. de leg. 3.* item & prohibitus vendere extra familiam, potest donare alicui ex familia. *Bald. in cit. l. voluntas.*

Esset item licita alienatio casu quo Papa de facili consuli non posset, & esset periculum in mora, vt pro alimonia pauperum vrgente fame, seu alia praesenti necessitate, vel pro redemptione captiuorum. *cap. gloria Episcopi. 12. q. 2. Archid. Turrecrem. ib. Host. in cap. 1. de his quae fi. à prael. Abb. in cap. fin. num. 8. de Eccl. aedif. Rebuff. lo. sup. cit. num. 35.* alienatio tamen huiusmodi deberet ratificari postmodum seruatis solemnitati-
29. bus. *Redoan. lo. sup. cit. quaest. 51. cap. 22. num. 19. ad quod allegat Bald. in tit. qui feud. dare poss. c. 1.*

Simili necessitate vrgente si praefatus contrahat debita in rem Ecclesiae,
30. successor tenetur illa soluere. *c. 1. de solut.* constare tamen debet debitum fuisse factum in rē Ecclesiae. *Abb. in cit. c. 1. de solut. Archid. in c. placuit. 12. q. 2.* hoc eodem modo Capitulum vacante cum vrget necessitas si contrahit debitum in rem Ecclesiae, successor obligatur. *gl. in cap. cupientes. §. adhaec. v. aliunde de elect. in 6. Ioan. Andr. Dom ib. Paum. de potest. cap. p. 2. q. 8. num. 20.*

31. Posset praeterea alienari licitè res quae nondum peruenit ad Ecclesiae possessionem, vt posset remitti legatum & haereditas assignata Ecclesiae. *Abb. in cap. tua nuper. num. 9. de his quae fi. à prael. & in cap. contingit. de sent excomm. Io. And. in cap. cum Apostolica. eo. tit. Dec. in c. Ecclesia. S. M. num. 141. de constit. Lap. alleg. 26. Put. decis. 233. p. 3. lib. 3. diuers.* praesertim si timeantur odia, vt si quis ex haeredato filio, legat Ecclesiae, vel si non habens filios, nec sperans se habiturum, donat Ecclesiae & postmodū acquirit filios. *cap. fin. 17. q. 4. Felin. in cap. praesentia. nu. 57. de probat Arm. v. alienatio. num. 17. Rebuff. lo. sup. cit. num. 13.* vel si restituenda sit proprio Domino res quam Ecclesia iniustè detinet, non enim tenetur Praelatus contra propriam conscientiam defendere iura Ecclesiae: dummodo tamen iniustitia sit notoria, alioquin standum conscientiae Capituli, *vt latè Abb. in cap. fin. à num. 41. de praescrip. Felin. ib. nu. 10. Redoan. loc. sup. cit. q. 51. cap. 5.* et si legatum seruiset communiter Episcopo & Capitulo, non posset renunciare Episcopus in praeiudicio Capituli. *Rebuff. loc. sup. cit. num. 31.*

Relicta quoque Ecclesiae incapaci, vt mendicantibus qui non possunt propria 32.
retinere, alienari possunt. *Abb. cons. 27. num. 4. p. 1. Dec. in cap. in praesentia. num. 69. de probat.* Imò Regulares habent diuersa priuilegia pro facienda alienatione bonorum ad eorum monasteria pertinentium, quae priuilegia collecta reperiuntur apud Confect. *in sua recollectione priuil. Mendicant.* & specialiter Greg. XIII. Constit. sua. *incip. Apostolica Sedis. de ann. 1576. die 8. Decemb.* indulsit Patribus Societ. Iesu, vt bona locorum eiusdem Societ. alienare possint arbitrio ipsorum Praepositi Generalis nulla super hoc alia licentia petita à Sede Apostolica, vel à loci Ordinario. *habetur haec Constit. in collect. priuil. Eman. Roderiq. Tom. 2. fol. 459. & adhoc Redoan. loc. sup. cit. q. 51. cap. 3. à num. 24. ad fin.*

Hospitalia quae sunt fundata sine licentia Episcopi seu in quibus Episcopus 33.
non habet institutionem & destitutionem,

nem, censentur prophana, *Innoc. in c. inter dilectos de donat. Abb. in cap. ad hac. num. 4. de rel. dom. & in cap. officij. num. 7. de testam. Ioan. Andr. in c. 2. de in integ. rest. in 6. Bald. in Auth. hoc ius. C. de sacros. Eccl.* & bona eorum possunt alienari non seruata forma Paulinæ. *Feliu. in cap. de quarta. de praescript.* licet Episcopus possit se opponere si sine causa alienentur. Imò & quilibet de populo tali alienationi contradicere posset si loca huiusmodi essent publica non priuata. *Auth. si quis autem. de Eccl. tit. Vitalin. in Clem. quia contingit. num. 59. de rel. dom. Redoan. lo. sup. cit. quaest. 51. c. 12.*

Hospitalia autem fundata authoritate Episcopi, cēsentur omnino loca Religiosa. *Abb. in cap. ad hac. cit. num. 2. & in c. accedentibus. num. 3. de priuil.* & æquiparātur in omnibus Ecclesijs. *idem Abb. in cap. nulli. num. 14. de reb. Eccl. non alien. Berous ib. num. 85. Imol. ib.* gaudentque immunitate Ecclesiastica. *Dec. in c. Ecclesia S. M. num. 27. de constit.* & includuntur sub Paulina, ita quod eorum bona alienari non possint, nisi cum solemnitatibus & requisitis Paulinæ. *tex. Clarius in princip. eiusdem Paulinæ ibi.* Ecclesiæ, Monasteria & pia loca. *Card. in cit. Clem. quia contingit. Anchar. ib. Rebuff. lo. supra cit. Redoan. lo. sup. cit. q. 49.*

34. Eadem prohibitio de non alienandis rebus Ecclesiæ non videtur procedere in rebus fraternitatum vel Oratorij priuati, nam Collegia fraternitatum non veniunt nomine Ecclesiæ, vnde nec tenentur ad iura Episcopalia. *Abb. in c. officij. in fin. de testam. ad hoc Rebuff. lo. sup. cit. Redoan. lo. sup. cit. quaest. 51. c. 15.*

35. Ad vitam quoque suam Prælatus licitè concedit vsumfructum bonorum Ecclesiæ suæ, quando habet bona distincta à bonis Capituli, quia tunc nullū ipsi fit præiudicium. *Host. in sum. tit. de his quae fi. à prael. §. fin. Abb. in cap. continebatur. num. 7. eo. tit. & in cap. querelam. num. 4. ne prael. vic. suas. Ang. v. alienatio. num. 21. Arm. eo. num. 24. Redoan. lo. sup. cit. cap. 14. Rot. decis. 232. in no.*

Ad extremum licitè possunt permutari ex causa rationabili res vnius Ecclesiæ cum alia Ecclesia, vel cum Principe; dummodo permutatio fit pro re æquiualenti. *c. 1. de permut. Innoc. Abb. & DD. ib.* tamen & in hoc casu tutius est adhibere solemnitates, *vt notat Quaran. lo. sup. cit. num. 15.* 36.

In secunda autem consideratione sumpta bona Ecclesiæ in quantum nimirum sunt fructus annui, acquiruntur beneficiato, & per ipsum in vsus proprios dispensari possunt: beneficiatus enim est vsu fructuarius in vita sua bonorum Ecclesiæ suæ. *gl. in c. si quis. v. obitus. de pec. Cler. & alia gl. in cap. vlt. ver. reseruari. de offi. ord. in 6. Archid. in c. alienationes. 12. q. 2. Innoc. in c. fin. de pecul. Cler.* 37.

Percipit autem Episcopus fructus huiusmodi ex bonis mensæ suæ. Et bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad ipsius sustentationem sunt deputata, & nullum alium habent Rectorem præterquam ipsum Episcopum. *gl. in Clem. 1. de excess. prael. ver. ad mensam. Abb. ib. num. 16. Innoc. in cap. vt super. de reb. Eccl. non alien. Abb. ib. num. 9. Redoan. lo. sup. cit. quaest. 62.* vbi latè deducit quando bona debeant dici de mensa. *& Gig. de pens. quaest. 1. num. 6.* vbi dicit ad ista tantum bona extendi iuramentum Prælati de non alienandis rebus Ecclesiæ. 38.

Debea-

Debentur etiam aliqui fructus Episcopo ex bonis omniũ Ecclesiarum Diœcesis suæ, ille enim est Prælatus vniuersalis & prçordinator in cũctis in Diœcesi sua. *cap. perlectis. 23. dist.* illi incumbit defendere bona omnium Ecclesiarum Diœcesis. *c cũ dilectus de success. ab intest.* & ille potest agere & conueniri pro Ecclesijs sibi subiectis. *c. ex transmissa. iun. gl. v. Ecclesia. de præscript. c. fin. de success. ab intest. Abb. ib. num. 10. Innoc. in c. olim. 1. de rest. spol.* Et propterea debẽtur illi iura Episcopalia ex omnibus Ecclesijs, vt procuratio, quarta pars decimarum, quarta funeralium, charitatiuum subsidium. *cap. conquerente. de off. ord. cap. requisiti. de testam.*

39. & habet intentionem fundatam de iure in istis. *Rot. decis. 732. p. 1. diuers.* ex quibus autem non possit peti quarta, videri potest *Abb. in c. officij. n. fin. & in*

40. *c. fin. de testã. & in c. 2. de sepul. Innoc. ib.* & ad hoc propositum refert Quaran. *loc. sup. cit. v. quarta Episcopalis.* decisionẽ Rotæ *in vna Syracusana Quartæ.* quam nos quoque commoditati Lectoris hic ponere voluimus, *vt sequitur.*

Fuit dubitatum per Illustriss. & Reuerendiss. Dom. Seraphynum Oliuarium Razalium Rotæ Auditorem in causa Syracusan. quartæ. An opera pia in quibus consumenda sunt bona hæreditaria, sint priuilegiata à iure, ita vt non debeatur quarta Episcopo Syracusan. & die Mercurij quinta Martij 1586. fuit facta resolutio infrascripta videlicet.

Circa propositum dubium plures considerata fuerunt difficultates. Prima fuit an Reuerendißimo Domino Episcopo Syracusan. debeatur quarta ex relictis pro maritandis seu monachandis puellis pauperibus, & pro pane præstando qualibet hebdomada pauperibus. Et circa hunc articulum Domini dixerunt regulam esse quod de relictis pauperibus in genere, nulla debetur quarta. gl. in cap. 2. in ver. decreuit. & ibi Innoc. num. 1. Abbas numero 8. de sepult. Bald. in l. id quod pauperibus. num. 30. ver. addo tertiam rationem. Cod. de Episcop. & Cler. Rom. consil. 233. nu. 2. vers. 3. fallit. Petr. de Vbald. de Canonica Episcopali. cap. 5. num. 10. & 11. & cap. 7. num. 15. & 50. & ratio est quia quando relinquitur pauperibus in genere, relinquitur personis, non autem pijs locis, de relictis autem personis non detrahitur quarta Episcopalis, iuxta tex. in cap. ex parte. 3. de verb. signif. Innoc. Abb. Petr. de Vbald. vbi supra. Fallit autem hæc regula in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & sic factum pio loco, vt post Ioan. Andr. limitat Abb. in dict. c. 2. num. 3. & Pet. de Vbald. vbi supra.

Secunda difficultas est, An de relictis pro restauratione Ecclesiæ matricis, ædificatione & reparatione Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum locorum piorum debeatur quarta. Et Domini censuerunt non deberi, iuxta tex. in cap. vltim. ibi. seu fabrica de testam. & in dicto capitul. ex parte ibi. vel ad fabricam. Rom. dict. consil. 233. in princip. Capyc. decis. 23. num. 4.

Sed circa hunc articulum insurgit alia difficultas, an hoc casu debeatur quarta, quando de præsenti non indigent restauratione, nam affirmatiuam tenuerunt. Hoss. Ioan. And. Anch. in dict.

dict. cap. vltimo de testam. vbi Couarr. existimat esse magis communem opinionem: contrarium verò tenuerunt Goffred. Card. Barb. & ipse Couar. per tex. in cap. nobis. 2. quest. 2. quia Legatum Ecclesiæ non indigente seruandum est in futuram Ecclesiæ refectionem & restaurationem. Ideo in hoc conflictu attendenda est forma legati: si enim testator vult statim, vel in singulos annos solui aliquid pro restauratione Ecclesiæ quæ reparatione non indigeat, tunc seruari poterit communis sententia; si vero legat pro restauratione Ecclesiæ quoties ea indigebit, tunc contraria sententia erit sequenda. Et sub hoc articulo cadunt etiam relicta pro subuentione Ecclesiæ respectu luminarium, ornamentorum & aliorum ad cultum Diuinum pertinentium, ex his namq; non debetur quarta. dict. cap. fin. sin vero vsus est indeterminatus, & non destinatus perpetuo cultui Diuino, tunc debetur quarta. dict. c. ex parte. & cap. requisiti. de testam.

Tertia difficultas est. An de relictis pro alijs operibus pijs in genere detrahatur quarta; & hac pendet à futuro euentu, si enim executores distribuerint Legatum in fabricam, luminaria & ornamenta Ecclesiæ, vel in concernentia Diuinum cultum, tunc quarta non deducitur. dict. cap. fin & cap. ex parte. & Couar. in dict. cap. fin. num. 7. quia distributio quam facit executor, censetur facta ab ipso testatore. l. vnum ex familia. § 1. vbi Dinus, Bart. & Doct. de leg. 1. secus si executores distribuerent Legatum in vsum non priuilegiatum locorum piorum.

Quarta difficultas versatur circa Legatum factū pro maritādis duabus puellis singulis annis, & pro vna puella consanguinea, & conclusum fuit neque etiam hoc casu deberi quartam, quia aut sunt pauperes, & non debetur quarta vt supra dictum est, cum Legatum sit factum personis, & non locis, aut non sunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale Legatum non dicitur pium, & ideo ex eo quarta non debetur. Tyraq. de priuil. pia causa. in princip. Quare conclusum, secundum Legatorum differentias & distinctiones supra deductas esse in hac causa pronunciandum.

Seraphinus Oliuarius Auditor

Quarta autem pars quartæ nomine veniat, locorum consuetudo attendenda est. *gl. in cap. requisisti. sup. cit. ver. quartam.* consuetudine eadem siue præscriptione legitima induci quoque potest, vt quarta Episcopo non debeatur. *cap. de quarta. de præscrip.* consuetudinem tamen vt nihil accipiat Ecclesia Parochialis quartæ nomine, dicit esse irrationabilem. *Host. in sum. de sepult. num. 8.* & ad hoc facit Concil. Trident. *sess. 25. cap. 13. de ref.* vbi priuilegia de non soluenda quarta Ecclesiæ Cathedrali vel Parochiali Regularibus concessæ tollit.

Potest etiam Episcopus habere partem aliquam ex bonis derelictis Clerici, vbi talis esset consuetudo legitimè præscripta, vel speciale priuilegium. *cap. fin. §. nisi. de offi. ord. in 6.* Habet & Fiscum Episcopus, & in casu quo bona censentur deuoluta ad Fiscum, intelliguntur deuoluta ad Fiscum Episcopi. *Abb. in cap. Sancto. num. 2. de success. ab in-* 41.

ab intest. & Clerico moriente intestatio sine legitimo successore vel Ecclesia, bona ipsius deuoluantur ad dispositionem Episcopi, non vt sibi appropriet, sed vt dispenset diligenter ad vsum Ecclesiæ. *cap. Sancto. cit. Abb. ib. & in cap. excommunicamus. 1. num. 1. de haret.* Et si quidem constaret bona Clerici derelicta fuisse quæsita ex reditibus Ecclesiæ, omnia deberent conuerti pro Ecclesia; si vero appareret demortuum ex industria sua, vel ex patrimonio aliqua habuisse, ea cedere deberent consanguineis, si qui superfuerint, alioquin cedent Ecclesiæ demortui, & si hanc non habuerit, cedent dispositioni Episcopi, qui diuidet in portiones pro Ecclesia, pro pauperibus, pro se ipso, vel pro consanguineis, vel secundum loci cuiusque consuetudinem. *c. Sancto. cit. Host. Abb. ib.*

42. De bonis quoque Laicorum decedentium sine testamento, posset deducere quartam Episcopus distribuendam in vsus pios vbi talis vigeret consuetudo, vt eam vigere in Regno Neapol. testatur Genuen. *in prax. cap. 96.* vbi etiam refert rescriptum Sac. Cong. Conc. super dubio circa talia exorto *tenore sequenti.*

Sacra Congregatio Illustriss. & Reuerendiss. DD. S. R. E. Cardinalium super negotijs & consultationibus Episcoporum, & aliorum Prælatorum, ac visitationibus Apostolicis à S. D. N. specialiter deputatorum ad tollendas dubitationes & controuersias quæ pluribus in Diœcesibus Regni Neapol. sæpe accidunt super consuetudine illa qua solent Episcopi disponere de quarta bonorum mobilium decedentium ab intestato, facto prius verbo cum Sanctitate sua ita censuit & declarauit, consuetudinem ante dictam vti laudabilem vbi viget, omnino retinendam fore, sic vero seruandam vt ab ipsis Laicorum Ordinarijs non ad rigorem quarta debeat æstimari, sed vocatis hæredibus certum quid taxari arbitrio boni viri, personarum conditione ac hæreditatis valore perpensis: idq; totum absque vlla diminutione pro suffragio animæ defuncti de ipsorum hæredum consilio erogandum; quod si hæres vel alij contradixerint, iuris remedijs etiam per censuras in subsidium ab Ordinarijs compescantur, & quod erit dispositum super bonis hæreditarijs appellatione remota exequantur.

Deducenda autem est quarta d. deductis prius oneribus expeditionis familiæ, solutionis debitorum, & impensarum pro pompa funerali. *cit. cap. fin. §. porro. de offi. ord. in C. Lap. Gemin. ib.* præsertim vero impensa funeris est maximè priuilegiata, & debet fieri ex rebus Ecclesiasticis Clerici, licet habeat alia bona propria. *Abb. in sua quæst. 3. n. 1. & 4. & 7.*

De obligationibus quoque factis Ecclesijs participare potest Episcopus. 43. *cap. concesso. 12. quæst. 2.* vbi nimirum talis esset consuetudo: & quidem illa quæ 44. offeruntur, dum ipse Episcopus celebrat in quacunque Ecclesia, illi soli debentur. *Host. in sum. de Paroch. num. 2. Marian Socin. de oblat. lib. 18. q. fi.* Regulariter autem Parochus habet intentionem fundatam de iure super oblationibus quæ fiunt intra fines ipsius Parochiæ, vt quæ fiunt circa benedictiones nuptiarum, purificationes post partum, circa benedictiones in Paschate, in ad-

Kkk mini-

ministratione Sacramentorum, celebratione Missarum. *c. statuimus. 16. quaest. 1.* idque etiamsi per alium haec exerceantur non per ipsum Parochum, per se enim facere videtur dum facit per alium. *cap. qui facit. de reg. iur. in 6.* hac ratione oblationes quoque vel legata facta alicui imagini vel Capellae intra Parochiam, vel in ipsa Ecclesia Parochiali consistenti, non Capellano vel imagini seu Capellae, sed Rectori Parochialis debentur, *in cap. pastoralis. num. 2. de his quae fi. à pral.* nisi tamen Capella habeat bona distincta à Parochiali, & appareat relictum esse intuitu ipsius Capellae non Parochialis Ecclesiae. *Felin. in cap. dilectus. numero 2. & 3. de off. ord. Socin. vbi sup. Genuen. in prax. sup. cit. cap. 72. vbi sub num. 14.* refert fuisse decisum in Rot. Rom. *ann. 1585. 2. Decemb. in vna Beneuentan. Spolij.* Coram Orano quod obligationes tempore Iubilaei factae spectabant ad Archipresbyterum, curae animarum & Sacramentorum in ea Ecclesia administrationem habentem, & non ad Archiepiscopum.

Reditus itaque & obuentiones praedictae acquiruntur Episcopo, & ipse est eorum vsufructuarius in vita, illosque
45 potest in suos suorumque vsus necessarios insumere. *capitulo ex his 12. quaest. 1.* Idque etiamsi esset diues ex Patrimonio, vel ex alijs honestè quaesitis bonis propria enim bona cum fructibus eorum potest reseruare pro consanguineis, nec tenetur ex illis viuere, sed ex bonis Ecclesiae sustentari debet, cum nemo teneatur proprijs stipendijs militare. *capitulo cum secundum. de preb. In. noc. in cap. Episcopus. ib. Dec. in cap. postulasti. numero 8. de rescript. Abb. ib. numero 2. Nauar. de redit. Eccles. q. 1. n. 78. & q. 3. num. 7. Rot. decis. 154. p. 1. diuers.*

Irregulariter tamen viuere debet ex bonis Ecclesiae, & vti suppellectili modesta. *Concil. Trident. sessione 25. capitulo 1. de ref.* viuere enim de Altari non luxuriari concessum est Clericis. *44. distinct. in princip.* & restituere debet Ecclesiae si quid expendit voluptuosè. *Abbas in capitulo si quis. num. 5. de testam.* Frugalitas autem aestimari debet attenta qualitate personae, gradu nobilitate, gradu & consuetudine loci, nam potest quandoque sufficere honeste vni quod non sufficeret alteri. *cap. Clericum. iun. gl. v. necessitatem. 21. q. 1. Nau. cit. q. 1. num. 92.* 46

Potest & donare ex Ecclesiae suae fructibus amicis, vel familiaribus suis intuitu obsequij vel beneficij, sibi seu Ecclesiae suae praestiti, dummodo donet rem modicam. *capitulo caeterum, de donat. cap. ad haec. cap. relatum. de testamen.* 47

Potest & intuitu sanguinis donare consanguineis si egeant ad decentem eorum sustentationem. *capitulo non satis. cap. est probanda 86. distinct.* considerata nimirum qualitate ipsorum, quam etiam acquirunt ex promotione ipsius Praelati sui consanguinei, crescit enim ipsius promotione illorum quoque dignitas, & tali gradu non sufficeret eis ad decentē sustentationem quod antea sufficere potuisset. *Nauarr. lo. sup. cit. num. 66.* Non tamen debet dari tantum quo ditescant. *Abbas in cap. inquirendum. num. 5. de pecul. Cler. Conc. Trident. lo. sup. cit.*

Quod autem Clerico superest vltra decentem sustentationem & necessitates suorum, debet reddere Ecclesiae, 48

vel

INDEX RERVM MAGIS NOTABILIVM.

A

B

Bona

vel etiam potest erogare in pauperes. *cap. quod autem. 23. quæst. 7.* & pauperum nomine intelliguntur omnia opera pia. *Nau. lo. cit. nu. 9.*

Testari autem de bonis ex redditibus Ecclesiæ quæsitis, de iure prohi-
49. bitum est Clericis. *c. Episcopi. 12. quæst. 1. cap. cum in officijs. c. ad hæc. de testam.* Et quoad hoc æquiparantur omnes beneficiati Ecclesiastici, tam maiores quã minores, vt testari non possint de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, ita quod neque Papa testari consueuerit de reditibus sui Pontificatus. *Nauarr lo. cit. q. 1. num. 27. & 73.*

Relinquere tamen posset Clericus de bonis huiusmodi ad pias causas mo-
50. deratum aliquid. *capitulo ad hæc. de testam. Abbas ib. num. 1. & in quæst. 3. cit. num. 6.* Posset etiam tantum legare in suos, quantum de bonis patrimonialibus contulit Ecclesiæ. *cap. si quis qualibet. 12. quæst. 2. & cap. si Episcopus. ib. quæst. 5. Abbas in cap. cum in officijs. num. 4. de testam. & in capitulo cum esset. nu. 31. ib.* Quomodo & rem Ecclesiæ melioratam retinere sibi potest in vita, licet dimiserit beneficium etiam per priuationem. *cap. fin. de pecul. Cler. Abbas ib. nu. 1. & 2.*

Potest testari & de illis quæ proprio labore, seu industria vel personali ope-
51. ra sua lucratur, etiamsi ea quæsita sint per actus Ordini suo proprios: vt si vltra prouentus beneficij sui lucretur ali-
52. quid ex recitatione Missarum, exercitio Capellaniæ, Vicariatus, ex administratione Sacramentorum, vel concionando, vel ex legatis piorum; huiusmodi enim quæsita æquiparantur bonis patrimonialibus, & disponere possunt de illis Clerici æquè ac Laici de suis. *capitulo Episcopi. 12. quæst. 1. cap. fixum. ib. quæst. 5. cap. quia nos. de testam. Innoc. Abbas ib. & in capitulo cum esset. numero 26. lect. 2. & in cap. relatum. 2. num. 9.* hoc idem dicendum de quæsitis ex distributionibus quotidianis, hæ enim non computantur in fructibus beneficij, sed quæruntur pro labore personali impenso. *capitulo vn. de Cler. non resid. in 6. Ioan. Andr. Dom. ib. Redoan. lo. supra cit. quæst. 53. à numero 16.* vbi *à num. 24.* deducit pensiones de fructibus Ecclesiasticis eodem iure censeri vt possit testari de illis.

Similiter & de illis disponere posset Clericus, quæ parcius viuendo superesse facit de eo, quod in honestam sustentationem sui licitè impédere poterat. *Nauarr. lo. supra cit. numero 59.* quantum autem requiratur ad honestam sustentationem alicuius, relinquitur arbitrio boni viri, vt diximus alias, vel conscientiæ timoratæ. *Nauarr. lo. cit. quæst. 2. num. 20.* Regulariter autem in beneficio modici valoris, vt ducatorum triginta, præsumitur nihil superesse Clerico vltra necessarium victum, & bona huiusmodi beneficiati si quæ superfuerint, præsumũtur quæsita labore personali, ita vt de illis disponere etiam testamento libere possit. Vnde & Camera Apostolica in locis, in quibus spolia morientium exigit, non exigit quicquam spoliorum nomine ex bonis Clericorum, qui dum viuerent non habuerũt beneficium Ecclesiasticum, quod excederet in suis fructibus ducatos triginta annui valoris, ex ordinatione Pij V. Constitut. sua, *incip. Romani de ann. 1567. Kal. Septemb.* qua etiam Constitutione declaratur, quæ non veniant nomine spoliorum. *verba eius Constit. sequuntur.*

Romani Pontificis, &c. Motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quod de cætero omnia & singula ornamenta & paramenta ac vasa, nec non Missalia & gradualia, ac cantus firmi, & musica aliiq; quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res sacræ etiam auri & argenti, ac quæcunque alia bona per quoscunque Patriarchas, Archiep. Episcopos, Abbates, seu Commendatarios & alios quoscunque, quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura Sæcularia, & quorũuis Ordinum Regularia, in titulum vel commendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quocunque nomine vel titulo cẽseantur, etiam si de illis & eorum qualitatibus specialis & expressa mentio habenda foret, ad vsum & cultum Diuinum etiam in eorum priuatis ædibus & Capellis vel Oratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus testandi & alias disponendi de bonis per eos ex altari, vel alias quomodolibet acquisitis per quosc unq; Rom. Pont. prædecessores & successores nostros, ac nos sub quibusuis tenoribus & formis, ac cũ quibusuis clausulis & decretis etiã motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, & concedendis, minime comprehendantur, nec sub appellatione spoliorum veniant, sed ad singulas Ecclesias, Monast. etiam Conuentu carentia & beneficia huiusmodi, in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seu quæ alias obtinuerint, omnino spectent & pertineant, ac spectare & pertinere, illaque post eorum obitum eisdem Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis, etiamsi in Romana Curia & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiamsi antea Ecclesiarum & Monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renunciauerint, eo ipso applicata & incorporata sint, & esse censeantur. Ita quod liceat illis defunctis in eisdem Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis successoribus ac Ecclesiarum & Monasteriorum huiusmodi Capitulis & Conuentibus respectiuè, illa propria authoritate liberè apprehendere, ac eorum Ecclesiis & Sacristiis applicare & incorporare, ac quæcunque donationes ac relicta & legata testamenta, & codicilli & alia vltima voluntates seu spolia, desuper contra præsentis constitutionis nostræ tenorem quomodolibet pro tempore facta, quoad præmissa nulla & inualida, nulliusque roboris & momenti existant, & personis etiam Ecclesiasticis seu locis etiam piis, aut Ecclesiasticis aliis quibusc unque, in quarum seu quorum fauorem pro tempore facta fuerint, minimè suffragentur, nec per ea eisdem personis seu locis, vel aliis Ecclesiis huiusmodi aliquod ius in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimo res sacras ac alia bona prædicta quocunque nomine vel titulo pro tempore detinentes ad illa Ecclesiis & Monasteriis, ac beneficiis per defunctos quomodolibet acquisita, vt præfertur, iuxta præsentium tenorem realiter, & cum effectu restituendum & consignandum quibusuis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minime attentis, omnino teneantur,

& ad

& ad id per censuras & pœnas etiam furti & sacrilegij, ac alia iuris & facti remedia oportuna cogi & compelli possint & debeant. Insuper ne deinceps contingat insolentia spoliorum Cameræ Apostolicæ Collectorum vel subcollectorum aliquas Ecclesias, nec hominum quẽquam damno & iniuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium quæ res habendæ sint nomine spolij, simili modo statuimus, decernimus, & declaramus, quod quæcunque scamna, cathedra, area, & etiam lignea vel lapidea, etiam marmorea mensæ & tabulæ, ac quæcunque dolia seu vasa vinaria, & alia similia suppellectilia domestica per quosuis Presbyteros seu Clericos ab humanis pro tempore decedentes tempore eorum obitus in Ecclesiis, seu eorum domibus Ecclesiarum earũdem vel alibi vbiuis locorum relicta, etiamsi ex fructibus & prouentibus beneficiorum quæ dũ viuerent obtinebant acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione minimè veniant, nec pro spoliis vllo modo reputari possint. Præterea quod nullum spolium Cameræ huiusmodi Collectoribus vel subcollectoribus exigi possit per obitum illius, qui dum viueret, vnum, vel plura beneficia Ecclesiastica obtinuerit, cuius vel quorum insimul fructus redditus & prouentus triginta ducatorum auri de Camera secundum communem æstimationem valorem annuum non excesserint, aut qui pensiones annuas super quibusuis fructibus Ecclesiasticis vsque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negotiatione, & à sacris Canonibus prohibita abstinuerit. Ita quod si quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumuis defunctorum qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum eiusdem Cameræ percipere, aut alias contra præsentes nostras literas attentare præsumpserit ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ac ad id via iuris, etiam per similes censuras & pœnas cogi & compelli possit & debeat. Districtius inhibentes quibusuis Cameræ præfatæ spoliorum Collectoribus nunc & pro tempore existentibus, ne sub indignationis nostræ & priuationis eorum officiorum pœna in ornamentis & paramentis ac vasis & libris præfato cultui Diuino dicatis, ac aliis rebus sacris, nec non suppellectilibus præfatis, quomodolibet se intromittant, nec in eorum Inuentariis tanquam spolia redigant seu describant, sed ornamenta & paramenta, nec non vasa & libros aliaq; Diuino cultui dicata huiusmodi, Ecclesiis, Monasteriis, Capellis, & aliis beneficiis huiusmodi eorumque Rectoribus & aliis præfatis liberè dimittant, & consignent ac consignari faciant cum effectu. Ac suppellectilia prædicta in locis vbi constiterint relinquant. Ac decernentes sic in promissis omnibus & singulis per quoscunque Iudices & Cõmissarios quauis authoritate fungentes sublata eis & eorũ cuilibet quauis aliter iudicãdi & interpretãdi facultate & auctoritate, iudicari & definiri debere, ac irritũ & inane, &c.

Kkk 3 Potest

15. Potest etiam testari Clericus de bonis ex Ecclesiæ redditibus quæsitis, si facultatem testandi obtinuerit à Sede Apostolica, eam enim Papa concedere potest, & de facto concedere solet. *Nau. lo. cit. quest. 3. num. 17. Staphil. de lit. in form. breuis. num. 14.* videri potest Abb. *in cap. cum esses. lect. 2. num. 30. de testam.* An autem consuetudine induci possit, vt licitum sit testari Clericis de bonis huiusmodi ex Ecclesia quæsitis, consuli possunt *Abb. cit. in cap. cum in officijs. num. 5. de testam. Lap. Io. Monach. in cap. fin. de off. ord. in 6. Couar. in cap. cum in officijs cit. Franc. Sarmien. de redit. Eccl. p. 2. cap. 6.* qui hanc quæstionem latissimè disputat. & *Nauar. locis cit.* sed præcipuè videri debet *in propug. Apologia de red. Eccles. num. 5.*

FINIS.

INDEX

L

Libro.

443

P

 tio.

Statu-

FINIS.

PRAXIS
COMPENDIOSA
DE VISITATIONE,

AVCTORE

Paulo Salodio Ariminensi, I. V. D. Ecclesiæ Maioris Mediolani Canon. Ordinario, & Protonotario Apostolico.

Opus nunc primùm in Germania editum.

Cum Duplici Indice.

COLONIÆ AGRIPPINÆ
Apud Antonium Boëtzerum.
ANNO M. DC. XX.
Permissu superiorum.

Imprimatur.

Frater Aloysius Bariola Augustinianus Consultor S. Officij pro Reuerendissimo Inquisitore.

Al. Bossius Canon. Ord. Theolog. pro Illustriss. Card. Archiep.

Vidit Saccus pro Exccellentissimo Senatu.

IN NOMINE SANCTÆ ET INdiuiduæ Trinitatis; Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

OPusculum hoc de Visitatione, quod præcipuè ad vsum delegatorũ ab Ordinarijs Prouinciæ Mediolanen. elaboratum, atque confectum est, in quatuor partes principales diuiditur.

In prima præcipuè agitur de præparatorijs ad visitationem.

In secunda de Visitatione Materiali.

In tertia de Visitatione Personali, & de Decretis conficiendis

In quarta de Visitatione Monialium.

AVctores autem, ex quibus maximè collectum est, sunt

Doct. in cap. 1. de cens. lib. 6.

S Ant. in sum. par. 3. tit. 21. c. 5. & 6. vbi & ipse cõmentatus est d. c. 1.

Panin. de Visitatione qui & baculus Pastoralis inscribitur.

Petr. Suberti Episcopus S. Pauli, de cult. Vineæ.

Socin. de Visitatione.

Fusch. qui alijs vberius scripsit, de Visitat.

Et plura ex Sac. Conc. Trid. & ex Conc. Prouinc Mediolan. Et ex Instructio. Visitat.

INDEX

Titulorum, siue Capitulorum

PRIMAE PARTIS.

II.

III.

IIII.

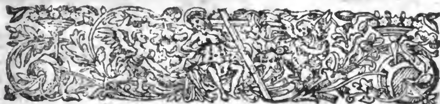

INDEX MATERIARVM.

A

B

C

Vbi

Crutia-

F

†† Festa

INDEX

INDEX

san-

F

P

INDEX.

Quid

Finis Indicis.

PRA-

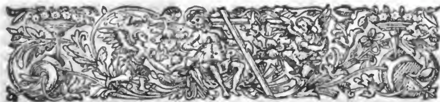

PRAXIS COMPENDIOSA DE VISITATIONE.

CAPVT I.

De necessitate & vtilitate Visitatoris.

VISITATIO totius suæ Diœcesis ab Episcopis necessario ac omnino facienda est: quod adeò verum est, vt neq; personalis impotentia excuset: nam eo casu Episcopus per aliũ hoc munus adimplere debet: Et non tantum necessaria, verùm etiam maximè necessaria, ac plenè debita Visitatio dicitur: Et ratio est, nõ solùm, quia ita sacris Canonibus, & Concilijs iussum, & consuetudine introductum est; sed & quia aliàs Episcopus eorum, quæ ad officium suum spectant, cognitionem habere, & per consequens illi satisfacere minime potest: & etiam, quia contra charitatem facit, subditos saluberrimis visitationis fructibus defraudans. Hinc est, quòd mortaliter, atque grauissimè peccat Episcopus, qui in hoc munere negligens est; & non solùm mortaliter peccat, quando totius Diœcesis visitationẽ; verùm etiam, quando eius, saltem notabilem partem negligit, vt visitationem Monialium: non enim tantùm visitare, sed totam Diœcesim plenè visitare tenetur: & plenè intelligo, non solùm ratione loci, *vt in Constitutione Innoc. 4.* habetur; sed etiam ratione actionis per ea, quæ infrà in capitulo proxime sequẽti dicemus.

c. Episcopum 10. q. 1. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. cum simil. Soc. de Visit. nu. 1. & num. 7. d. c. Episcopum, & d. c. 3. & c. si Episc. de off. ord. lib. 6. Conc. Prou. 1. & 4. eod. c. decernimus. 10. q. 1. c. cauendũ 10. q. 3

Pauin. de Visit. p. 1. q. 10.

Soc. n. 7 Fusch. Visit. lib. 1. c. num. 11. gl & ali. in Cle. 2. de stat. Mon. Soc. nu. 7. c. 1. de cons. lib. 6.

Hinc etiam est, quod ius visitandi, neque remitti, neque præscribi potest, & ne visitatio prætermittatur, neque procuratio.

c. cũ ex officij de præscrip. Socin. nu. 17. cum seq.

Vtilis autem admodum, imò vtilissima est visitatio: nam in ijs, quę ad familiæ gubernationem, ac regimen spectãt, vtilitatem maximam domini præsentia, ac visitatio præstat: Vnde interrogatus Pindarus, quæ fruges maximè pinguefacerent equum, oculus inquit domini: quod autem sterquilinium agrum plurimum

Philos. 1. œconom. Soc. n. 5.

rimum pinguefaceret, vestigia, respondit, domini.

Ad conseruationem autem, atque ad augmentum Ecclesiasticæ disciplinæ visitationem inæstimabilem vtilitatem afferre, ipsa experientia docet.

Idem etiam maximè apparet in disciplina Monastica, & regulari: vnde non immerito dici solet, tria in suo rigore cōgregationem Carthusianam diù conseruasse, nempè silentium, solitudinem, & visitationem: contra verò inter alias causas, quæ recensentur, excidij, atque exterminij religionum Germaniæ, hæc vna est, quia non visitabantur. Et (vt paucis expediam) visitatio adeò vtilis, & necessaria est; quia, nisi visitarentur, *vt inquit Host.* animæ periclitarentur. Et hinc est, *vt idem ait*, quòd de iure, seu de cōsuetudine tot sunt Visitatores ordinarij, videlicet, Archipresbyter, Archidiaconus, Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, & Papa, vt nempè cautius curentur animæ. Vtilitas etiam Visitationis ex nunc de eius scopo dicendis plenius patebit.

Clemen. 1. de stat. Mon. Abb. Sycan.

de cau. exter. relig. Germ.

Host. in sum de of. Arch.

CAPVT II.

De scopo Visitationis.

CVM Visitator, medici, amici, & pastoris personas præcipuè sustinere videatur, præcipuus erit visitationis scopus infirmitates curare, miserorum necessitates subleuare, subditorumque actiones vaire, ac regulare, *vt S. Ant.* latè, ac pulchrè demonstrat.

S. Ant. in sum. par. 3. tit. 11 c. 5. Pauin. par. 1. q. 1.

Vel breuius, *vt ex Pauin.* colligitur, Visitationis scopus est, reformatio status Ecclesiarum, personarum, ac rerum Ecclesiasticarum, nec non morum Laicorum, ad Dei optimi maximi honorem, animarumque salutem.

Sess. 21. c. 1.

Vel *vt in sacro Conc. Trid.* habetur, vt quæ ad Dei cultum, ad animarum salutem, & ad pauperes sustentandos instituta sunt, visitatores cognoscant, & exequantur.

Sess. 24. c. 3.

Vel, vt in eodem specialius dicitur, præcipuus visitationis scopus est sanam, orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionē, pacem, innocentiamque accendere; cæteraque prout locus, tempus, & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere.

Conc. Trid. sess. 7. c. 8. Sess. 21. c. 8.

Debet etiam Visitator maximè prospicere, vt Ecclesiæ, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, alijsque debitis obsequijs non fraudentur: & quæcunque ad Dei cultum spectant, diligenter curentur, atque ijs, vbi oportet, prouideatur, sed licet Visitator hæc omnia maximo studio curare debeat, hoc tamen præcipuè, vt Ecclesiasticorum mores, & actus reformentur; qui aliorum in omnibus forma, & exemplū esse debent; & à quibus tanquàm ex fonte ferè omnia bona, & mala scaturire experientia demonstrat.

Pauin. par 1. q. 1.

Et ex his omnibus simul iunctis non solum præcipuus, sed totus visitationis scopus habetur.

Ex prædictis autem duo præcipuè inferuntur, quæ maximè Visitatores obseruare, ac semper meminisse debent: Primū est, Visitatorem non se ipsum, id est, non vtilitatē, non cōmodum, non hono-

honorem proprium quærere debere; cù hic nullum de hoc verbum habeatur; sed ad Dei cultum, ad animarumque salutē pertinent, hoc est, non quæ sua sunt, sed quæ sunt Christi. Alterum est, Visitationem, cum res tanti ponderis sit, non negligenter, & remissè, vel, quod peius est, iniustè tractandam esse; sed omni diligentia, & iustitia: nam ex eo, quòd visitationes remissè, seu negligenter, atq; iniustè fiunt, rigor disciplinæ, vigor iustitiæ, conuersatio bona lamentabiliter, ac maximè pereunt: ita ex eo, quod diligenter, ac iustè fiunt, disciplina, iustitia, conuersatio in subditis virtuosa præcipuè conseruantur, ac florent. ideò non immeritò redarguūtur illi, qui tanquam cursores, & rhedarij sic celeriter se expediunt, vt eis tres, & quatuor Ecclesias in die vidisse sufficiat.

c. cum Aposto. c. procurationes de censibus.

Carth. in opusc. de regim. Archid. c. 27.

Et damnum, quod huiusmodi visitationes, (si eas visitationes, & non potius visitationis cortices, appellare volumus) afferre solent in vnius collegiatæ visitatione expertus sum: nam statim, vt fatebantur ibi omnes, post quandam visitationem omnis disciplina corruit, & etiā residentia in choro fuit intermissa.

Fusch. lib. 1. c. 1. sub a. 16.

CAPVT III.

Visitator qualis esse debet.

VISITATOR, qui alios reformare intendit, ipse prius talis esse debet, quales alios esse cupit; præcipuè autem in actu visitationis, non solum omni vitio, ac vitij suspicione carere; verùm etiam se omnibus virtutibus ornatum, cumulatumque præbere debet.

De qualitatibus Visitantium latè Paul. p. 1. quæst. 1. Pet. p. 1. q. 4. Fusch. li. 1. c. 3. Episcop. Com. de visit. lib. 1. c. 4. c. disciplina. dist. 45. cum simil.

Charitatem præcipuè erga omnes habeat, ita tamen, vt illam cum iustitia exerceat; & vbi seueritate opus sit, ita illa vtatur, vt cum charitate semper coniuncta esse cognoscatur. grauitatem in omnibus, maximè verò in verbis, gestibus, & vestitu conseruet, ita tamen ne humanitatis obliuiscatur suæ, &c.

Sit iustus, non respiciendo qualescunque personas: neque amicorum commoda, neque inimicorum dispendia quærat; sed tantùm honorem Dei præ oculis gerat, sit sapiens, & prudens, ne modica moueatur suspicione, quæ sapientis animum immutare non debet; neque hæsitet, vbi non est hæsitandum. In omnibus, maximè in arduis, tria præcipuè semper attendat, videlicet, quod liceat secundum æquitatem, quod deceat secundum honestatem, & quod expediat secundum vtilitatem. Sit fortis, vt viriliter agat; neque desperet, si maximis difficultatibus, & persecutionibus sit circumseptus: sed pro viribus faciat quicquid potest, meliora semper sperando. Sit diligens, vt citò (sicut tamen res exigit) se expediat. Maximè verò in principio seueritate, in progressu diligentia, in fine iustitia vtatur: sed cum seueritate sit lenitas, cum diligentia prudentia, cū iustitia denique pietas, & misericordia secundum diuersitatem casuum. Sit secretus ipse, curetq; Notarium, & alios esse secretos, ne occulta; præcipuè Clericorum, laicis præsertim sine necessitate prodantur. Rectè sciat, & memoria iugiter teneat, quales facultates habeat, ne concedat, quod nō potest; neq; neget, quod honestè concedere debet: omnia autem gratis concedat, nec non à Notario concedi faciat, ea videlicet, quæ

tunc in actu visitationis expediuntur.

Eligatur ergo in Visitatorem Sacerdos secundum Concil. Prouin. aliàs vbi Sacerdos aptus haberi non potest, saltè Diaconus (& licèt hoc non sit omnino de iure communi necessarium, est tamen admodum conueniens) vir probus, grauis, & prudens, Iurisperitus, & in Concilijs necnon in functionibus, ac rebus Ecclesiasticis benè versatus; & ad exhortandum aptus, ita vt docere, inquirere, ac corrigere valeat: & vbi vnus non sufficit, plures eligi possint. Si verò Visitator nequam sit, officioque suo perperam ac peruersè fungatur, Notarius, & alij officiales id superioribus propalare tenentur. Episcopus autem tenetur de excessibus Visitatoris.

Conc. Iro. u. 2. tit. 1. decret. 6. c. Episcopum. 10 q. 1. Tur. Crem. in d. c. episcopum.

S. Ant. d. c. 5. d. c. episcopum. Pauin. p. 2 q. 1. Archi. in c. si episcopus, de off. ord. lib. 6.

CAPVT IV.
Quando, & quoties visitandum sit.

VISITATIO totius Diœcesis singulis annis fieri debet; vel si propter eius latitudinem, tota quotannis visitari non poterit; maior saltem pars visitari debet, ita tamen, vt biennio tota compleatur, etiam si non esset necessitas visitandi: iterari autem eodem anno sine causa visitatio non debet; si quis tamen sæpius visitare voluerit; semel tantum procurandus est, in alijs verò visitationibus recipietur, vt hospes: nisi id sibi ex priuilegio, vel ex consuetudine competat: quod de eodem Visitatore eadem ratione visitante intelligitur: nam si alius vel idem ipse à summo Pontifice delegatus, vel Visitator inferior pro sua iurisdictione visitasset, Ordinarius etiam eodem anno, vt Ordinarius visitare potest; ab illis tamen punitos iterum punire nequit; sicut etiam ab illis absoluti innocentiam suam iterum demonstrare minimè tenentur. Et licet tota Diœcesis, vt supra tamen dictum est, possit, & debeat quotannis visitari; non tamen debet Visitator illa loca, quæ in fine vnius anni visitauit, in principio alterius anni visitare; quia in visitatione nihil corrigendum esset: neque etiam, nisi absoluta, atque perfecta visitatione totius diœcesis debet Visitator reiterare vnius loci visitationem, nisi ex causa, eodem videlicet anno; alio enim anno poterit visitare, cum visitationi illius anni per exitum renunciauerit: nisi fortè, vbi propter diœcesis latitudinem biennium requiritur: sed quamuis posset; conducibilius tamen erit, inprimis illa loca visitare quæ diutius visitata non fuerunt, & quæ visitatione magis indigent. Et si commodè, vel absque difficultate ad vnamquamque Ecclesiam accedere non poterit, de pluribus locis ad vnum congruũ Clericos & laicos studeat conuocare; ne in illis visitatio postponatur. Impedimentum autẽ legitimũ non est paupertas loci; sed quando propter niues, vel glacies, aliauè legitima arbitrio boni viri impedimenta Visitator ad illa minimè accedere potest. Quo autem tempore facienda sit Visitatio, communiter concludunt Doctores posse semper fieri, licet commodius fiat tempore æstatis, maximè collectis fructibus: verùm in hoc consideranda est inprimis latitudo Diœcesis: nã vbi satis lata est, non est distinguendum tempus, nisi quãdo Parochi adeò in functionibus Parochialibus detinentur, vt nullo

Concil. Trid. sess. 24. c. 3. cum simil. Soci. la. ... n. 27. cum seq. Doc. in d. c. 1. & in Clem. ... de stat. Mon. ... p. 1. q. 4. ... ocin. in ... excit. ... oco.

Abb. in cap. nuper de censib. Concil. Trid. sess. 24. c. 3. cap. de his de secul.

Doct. in d. c. 1. & in d. Cle. 2. & in c. in singulis, de stat. Mõ. d. c. 1. Pauin. p. 1. q. 7.

d. c. 1.

gl. in d. cap. 1.

Soc. sub num. 22. S. Ant. c. 5. Fusch. lib. 1. c. 1. n. 3.

nullo pacto visitationi incumbere queant, nisi cum Parochianorum, atq; cultus diuini detrimento: vbi verò Diœcesis lata nô est: tûc aliquâdo expediens erit visitare tempore messis; quando videlicet impensæ faciendæ sunt circa Ecclesiam: eo enim tempore omnes ad Ecclesias restaurandas, amplificandasque, & ad eelemosynas faciendas promptiores sunt: aliquando verò vtilius erit alio tempore, quando videlicet laici minus occupati sunt; quia eo casu illorum, quæ in Parochia prouisione indigent, maior cognitio haberi potest. Habenda est etiam ratio locorum visitandorû, præcipuè propter aëris intemperiem. Et quia dictum est Visitationem nequaquâ faciendam esse, quando in actionibus, functionibusue Parochialibus maximè Parochi occupantur, etiã si lata sit Diœcesis: ideò hac de causa scriptum est, intermittêdas esse visitationes per octo dies ante, & post Pascha Resurrectionis, & rursus à festo Ascensionis vsque ad octauam Corporis Christi, nisi aliqua vrgentissima causa sit. Est etiam intermittenda, seu complenda Visitatio à Natiuitate Domini vsque ad congregationem Vicariorum foraneorum ante septuagesimam habendam: eo enim tempore præparationi visitationis anni ineuntis maximè incumbendum est. Intermittenda quoque est visitatio per quindecim dies ante Synodum, quo tempore Congregationes Visitatorum frequenter haberi debent.

Instru. Visi. fol. 50.

Instru. Visi. fol. 50.

CAPVT V.

Quando autem quis visitare dicatur.

QVANDO autem quis visitare dicatur videndum est: hoc enim vltra causam procurationis scire expedit: quia aliquando Canonici Visitatores deputantur, qui pro interessentibus in choro haberi solent quando visitant, vel visitationis occasione eo tempore impediuntur, occupanturne. Est ergo communis Doctorum conclusio, quod quis dicitur visitare, quando pro negotio communi, pro cultu diuino, & pro animarum salute vadit; Ideo si Prælatus vidit ad loca visitanda gratia consignandi, vel confirmandi pueros tantum, vel consecrandi Ecclesiam, vel pro Clericis ordinandis, vel similibus, vel pro quocunque alio communi negotio, vel quia multos tangit, intelligitur visitare. Item vbi fit aliquid pro animarum salute, aut pro cultu Diuino, ampliando, vel pro statu Ecclesiæ melius reformando, secus autem quando vadit pro expeditione causarum; ita dicunt simpliciter Doct. Ego vero arbitror visitationem, accipi bifariam, in proposito, strictè videlicet, & secundum communem vsum loquendi, & largè; & distinguendum esse inter casus latè aut strictè interpretandos; & vbi facienda esset lata interpretatio Episcopus vadens causa confirmandi pueros, Ecclesiã côsecrandi, ordines conferendi, posset dici visitare, secus vbi facienda esset stricta interpretatio, vt vbi esset præiudiciû tertij; Ideo *in S. Cong. Conc. Trid* declaratum fuisse dicitur *in vna Tudert*. Episcopû exeuntem per oppida, vt tantû Sacramentum Confirmationis côferat non esse procurandû, licet multi

Arch. & alij in d. c. 1.

graues Doctores contrarium afferant, quorũ opinio potest verificari, quando non potuit huiusmodi functionem in visitatione expedire, & sic prout est residuum propriè visitationis; nam cõmuniter Docto. concludunt, Visitatorem posse reuerti ad perficiendam visitationem, & esse, eo casu procurandum; & sic in casu fictæ interessentiæ in choro, qui strictè interpretari debet, intelligẽdum est de propria visitatione; quando videlicet quis habens auctoritatem visitandi, functiones quæ ad extrinsecam correctionem, morumque emendationem, ac Ecclesiarum restaurationem, & huiusmodi principaliter exercet: alioquin missus ad confessiones alicuius populi audiendas, etiam ipse visitare diceretur, quod in hac materia praxis non admittit; nisi fortè in actu visitationis, quando videlicet esset cum Visitatore, & dixi principaliter; quia si ex alia causa abesset, non haberetur pro interessenti; sicut etiam vbi non esset canonica visitatio. Ita etiam stricta interpretatio facienda esset, quo ad obligationem visitandi: quia nõ diceretur satisfacere huic muneri Episcopus, qui per totam Diœcesim iret gratia confirmandi pueros tãtum, vel etiam ordines conferendi, & alias huiusmodi functiones exercendi, quæ correctionem principaliter nõ intendunt: minusque satisfacere arbitror, qui vt hominibus forsan visitare videatur, superficialiter visitant per ea *quæ supra diximus*.

Arch. & plerique alii in d. c. 1.

in d. c. 1.

Arch. in c. 1. de Cleric. non resid. lib. 6.

Feder. de Sen. cõs. 148. num. 1.

Et notandum est, actus visitationis illos dici, qui in loco visitato fiunt.

CAPVT VI.
Quæ ante Visitationem generalem agenda sunt.

EDICTVM de Visitatione per mensem ante proponendum, & à Parochis publicandum.

Literæ pastorales de Visitatione ad populum, quas duobus ante Episcopi aduentum proximis diebus festis Rector, vel alius Ecclesiæ Præfectus infra missarum solemnia, dum populi frequẽtia adest, de scripto recitet.

Literæ excitatoriæ ad Vicarios foraneos.

Assiduæ Congregationes Visitatorum pro vtili progressu Visitationis.

Diligens inquisitio Visitatorum, & Vicariorum foraneorum præcipuè circa abusus populi, necessitates Ecclesiarum, & vsurpationes bonorum iuriumuè Ecclesiæ.

Oratio quadraginta horarum ad præscriptum institutionum.

Delegatio, vnius, vel plurium sacerdotum ad oppida præcipuè insigniora ad audiendas confessiones cum facultate absoluendi à censuris & à casibus reseruatis, & ad disponendum populũ pro profectu visitationis, ad aliaq; facienda iuxta iussum ipsius Episcopi.

Distributio negotiorum inter Coadiutores, seu Ministros in Visitatione.

Recognitio Ordinationum saltem duorum præcedentium annorum.

Recognitio scripturarũ in Archiuio ad singulas plebes visitandas pertinentium.

Collectio memorialium opportunà ex ipsis scripturis.

Præ-

Præterea vbi fit Visitatio Pontificalis, & solemnis, paramenta Episcopi, & alia vt in Pontificali.

Synodus verò, quã vnum ex præparatorijs dicit esse *Pauin.* non præparatoriũ sed actio principalis per se existit: habet tamen symbolum cum Visitatione.

Pauin. par. 1. c. 45.

Hæc præparanda sunt à Visitatore, quæ autem sequuntur à visitandis.

Diligens cura Parochorum, Vicarij præsertim foranei, vt omnes qui sacramentum Confirmationis suscepturi sũt, & reliqui omnes fideles obuiam ordine prodeant Episcopo aduentanti; ac statis hymnorum psalmorumque precibus illum tanquam Christi vicem gerentem excipiant, & vt semper tempore visitationis frequentissimi adsint.

Petr. p. 1. c. 1. Eusch. lib. 1. c. 4. Conc. Prou. 4. co.

Ornatus Ecclesiæ, suggestus, & sacristiæ, signum solemni campanarum sono pridie diei visitationis, & quando Episcopum aduentari explorauerit.

Ex his tamen quædam ad solemnem, & Episcopalem visitationem tantũ spectant, quæ facile dignoscuntur.

CAPVT VII.

Delegatio, & facultates Visitatoris.

CAROLVS

DEI, & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopus Mediolanen. Ecclesiæ, &c. Dilecto nobis in Christo R. D. N. I. V. D. Sacerdoti Ariminen. salutem, & benedictionem à Domino. *Quoniam animaduertimus non posse per nos ipsos solum Diœcesis nostræ, quæ lõgè latèq; patet visitationem ad constitutum biennij tempus ex sacri Conc. præscripto plene absoluere: idcirco in eam deliberationẽ venimus, & quo diligentius, & visitationem vniuersam absoluamus; & in executionis vsum perpetuo salutaria decreta inducamus, Ecclesiasticos aliquos homines, spectata morum probitate, prudentia, doctrina, disciplinaq; vsu peritos delegerimus: quamobrem nos tua, &c.*

Lata n. diœcesis est iusta causa, vt Prælatus per aliũ visitare possit. gl. in c. procurationis. de censibus. Pauin. par. 1. q. 1.

Vbi plures Visitatores eliguntur.

Hoc proœmium accomodatur, quãdo Diœcesis lata est, vbi autem ex alia causa fiat delegatio, exprimenda est illa causa, vel saltem in genere dicendum est, se varijs impedimentis detineri, & deinde prosequendum est.

Qamobrem nos tua in primis pietate, charitate, & prudentia, integritate, & peritia confisi, sperantesq; inde fore, vt quæ tibi tuæq; visitationi, & promotioni commiserimus, mandauerimusuè; ea per te bene agãtur; te etiam vnum ex his quos delegimus, nostræ Archiepiscopali auctoritate, omniq; meliori ratione, his literis promotorem, præfectum, Visitatoremq; nostrum declaramus, decernimus, atque constituimus, facultatibus tibi vt infra attributis.

Vbi plures sunt Visitatores.

Primò igitur hoc tuæ charitati, prudentiæ, & sollicitudini delegamus, atque committimus, vt nostro nomine, nostraq; tum ordinaria, tum Apostolica nobis in hoc visitandi munere, vel canonum iure, vel Põtificijs sanctionibus, vel sacri Concilij Tridentini decretis delegata auctoritate Vrbis, & Diœcesis nostræ Mediolanen. visitationem diligẽter, & accuratè obeas; nempè Ecclesias omnes, & singulas, maiores, & minores, Collegiatas, Parochiales, & quæ sine cura sunt, capellas, etiã Monasterijs exemptis iure vnionis adiunctas, & earum item Sacerdotes, & Clericos, quo ad Parochialem curam Sacramentorũq; admi-

administrationem attinet, ac decretorum executionẽ, siue Regul. siue Saculares in illis ipsis Monasterÿs, Ecclesÿsuè curã gerẽtes; Itẽ oratoria, quæuis hospitalia, collegia, sodalitia, confraternitatesuè laicales, seu scholas, aliouè quouis nomine nuncupatas, etiam in Ecclesÿs Regularium, etiam exemptis, quoad executionem vltimarum voluntatum; Eleemosynas etiam montis pietatis, aliorumq; piorum locorum, tam virorum quam mulierum fabricas, scholas, etiam librarias, & publicas bibliothecas, & artes impressoriæ officinas, ac præterea non solum Ecclesiasticos homines; sed etiam populos curæ nostræ commissos sedulo, pleneq; visites, ac visitare studiosè cures: & quicquid quauis ratione corruptum, seu deformatum animaduerteris, corrigas, & reformes, & ad iuris, decretorumq; sacri Tridentini Concilÿ, aliorumuè Prouincialium, & diœces. Mediolanensium conciliorum, edictorum, instructionum, ac ordinationũ quarũcunque per nos, & de mandato nostro promulgatorum, & publicatorum, præscriptam normam, & regulam dirigas, reducas, & reformes: & in omnibus, quæ ad sanctam sacramentorũ administrationem, ad cultum diuinum augendum, & ad Ecclesias reparandas, & ampliandas, aut ad cleri, ecclesiasticorumq; hominum vitã, & studia, aut ad mores populi, aut ad piarum voluntatum executionem, aut ad rectam gregis Christiani institutionem, ad omnem denique Christianæ vitæ conformationem, animarumq; salutem pertinent, consulas, geras, agas, quæ necessaria atque opportuna sunt. De criminibus, delictis, excessibus contra reos inquiras, aut si expedire censueris eorum nomina ad nos, Vicariumuè nostrum deferas, crimina perspicua, manifesta, notariauè, de quibus quæri inquirinè opus non est, liberè corrigas, pœnamq; condignam pro personarum ratione, proq; delicti grauitate, ex canonum iure, ac decretorum, edictorumuè nostrorum præscripto irroges, atq; summas: ac perinde ex authoritate Apostolica nobis concessa potestatem, ac facultatem tibi damus citandi, inhibendi, agendi, prosequendi, procedendi ac de plano sine strepitu, formaq; iudicÿ, manu regia, sola facti veritate inspecta, etiam nullis seruatis ordinibus, ac terminis, quos in Archiepiscopali foro seruari, vel instituti, vel moris, stiliuè est.

Concil. Trid. sess. 22. c. 8.

In diœces. Mediol.

Si Episcopus habet huiusmodi auctoritatem,

De omni præterea, & quacunq; causa extraiudicialiter etiam agere, audire, cognoscere, & decidere, licere tibi volumus, & concedimus.

Causas item coram Vicarÿs, qui in vrbe vel in Diœcesi sunt, præterquam generali pendentes, in quocunque statu illæ sint, auocandi, reassumendi, ac eisdem inhibendi potestatem damus; Vt quoque contra omnes & singulos, qui quouis vllo modo deliquerint; prout tibi videbitur, agendi, eosdemq; vt iudicio personaliter sistãt pœnis, mulctis, etiam censuris Ecclesiasticis præpositis, monendi, siq; non paruerint, pœnas mulctas, censurasq; huiusmodi subÿsse declarandi: Rursus etiam illos contumaces, & alios quoscunque & in his, & in alÿs omnibus, quæ vel vniuersè, vel speciatim mandauimus, parere recusantes, & eorum quemlibet, tum pro manifesta offensa, tum etiam pro libertatis & immunitatis iurisdictionisq; Ecclesiasticæ defensione, & conseruatione fulminandi, & promulgandi easdem pœnas iterum atque iterum sanciendi, grauiores, etiam irrogandi, interdictum Ecclesiasticum imponendi, brachium sæculare si opus fuerit, implorandi, & vt iuris erit, detinendi, carcere coërcendi, mulctandi, absoluendi, & omnia denique, & singula agendi, gerendi, statuendi, decernendi, mandandi, exequendi, quæ ad Dei gloriã, & animarum salutem expedire censueris, liberam, integram,

Vbi sunt plures Vicarij.

gram, amplam, atq; omnem facultatem, tum nostra ordinaria, tum auctoritate Apostolica nobis delegata his literis tibi elargimur, concedimus, ac impartimur: & eos, ac omnes alios delinquentes nobis subditos, auctoritate etiam nobis à sacro Concilio Tridentino tradita, ab omnibus casibus nobis reseruatis, ac quibuscunque censuris, suspensione, interdicto etiam generali à iure, vel ab homine, ex quacunq; causa quas & quos nobis reseruauimus, exceptis ijs, quæ à nobis aut à Vicarijs nostris

Vbi plures sunt Vicarij.

Vrbanis fulminata & inflicta fuerint per te ipsum, seu per alios imposita pœnitentia salutari, gratis in vtroq; foro absoluendi, liberandi, ac relaxandi auctoritatem concedimus, ita tamen, vt facultatibus prædictis absoluendi vti non possis, nisi in actu ipso visitationis extra Ciuitatem, & cum personis, & hominibus incolis illius plebis, cuius visitationi tunc incumbis.

Iuramentum verò ab omnibus medicis, ac fidei professionē à quibuscunq; confessarijs, Concionatoribus, ludimagistris, ac ab alijs tam publicè, quam priuatim artium liberalium exercentibus, ac bibliopolis, & impressoribus iuxta formā tabellarum, & decretorum nostrorū prouincialiū, & diœcesanorum recipias, renitentesq; omnes ab officio, donec præfatum iuramentū, fideique professionem respectiuè præstiterint, suspendas; eos verò, qui paruerint absolutè à pœnis, & à censuris absoluere, & liberare possis. necnon profitendi, ac docendi facultatem dare per bimestre, quo spatio elapso à nobis impetrent. Ecclesias verò quæ ob vetustatem, vel aliter collapsæ sunt, & ob eorū inopiam nequeunt instaurari, demoliendi ad præscriptum ordinationum

Vbi id decretū est etiam Visitatione Apostolica.

nostrarum ac Visitationis Apostolicæ, decretorūque diœcesanorum, illasque ac illarum materiam in profanos vsus non sordidos, erecta tamen ibi cruce, ad præscriptū sacri Concil. Trid. conuertendi, tibi facultatem tribuimus.

Necnon beneficiorum quorūcunq; vacantiū fructus, qui supersunt, solutis omnibus oneribus, ne in diuinis defraudentur, ac fabricarum redditus, in vsus eiusdem Ecclesiæ altarisuè necessarios & vtiles, etiam suppellectilem Ecclesiæ, prout tibi expedire magis visum fuerit, ex præscripto sacri Concilij Tridentini, & decretorum diœcesanorum expendi cures, ac in illis beneficijs Ecclesiasticis Parochialibus per obitum, vel per resignationem, etiam in curia, seu aliter quomodocunque vacantibus, etiam reseruatis, vel affectis, statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, idoneum in ea Vicarium cum congrua tuo arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius Ecclesiæ vacantis sustineat, constituas: Viceeuratosq; Capellanos, Confessores, ac Prædicatores, vbi opus esse cognoueris ad bimestre duntaxat, deputes. Necnon informationes assumendi in causis ad sanctum officium Inquisitionis spectantibus contra quorumcunque Regulares procedendi vsque ad sententiam exclusiuè, iuxta formam breuis, ac in ipsa Visitatione extra Ciuitatem de causis sponsaliorum inter personas illius plebis, quam tunc visitabis, cognoscendi, denuntiationesq; etiam iuxta eiusdem sacri Concilij dispositionem remittendi, quæcunq; Ecclesiæ Sacramenta ministrandi, Verbum Dei prædicandi, Ecclesias quoque & cœmiteria polluta, adhibita aqua per nos benedicta, reconciliandi, corporalia, & paramenta Ecclesiastica quæcunque benedicendi, cæteraq; omnia in præmissis, & circa ea necessaria; seu quomodolibet opportuna, gerendi, & exequendi plenam, amplam, omnimodam facultatem, quæ possumus, tam ordinaria quam Apostolica à nobis delegata auctoritate tenore præsentium tibi damus, concedimus, & impartimur.

Vbi Episcopus auctoritatem habet.

B Man-

Mandantes omnibus, & singulis Vicarijs nostris, Archipresbyteris, Archidiaconis, Praepositis, Primicerijs, Decanis, Canonicis, Capitulis, Parochis, Rectoribus Ecclesiarum, Altariumuè Capellanis, Clericis, quibuscunq; caeteris, cuiusuis generis beneficia Ecclesiastica obtinentibus, & locorum item piorum curatoribus, praefectis, atq; administratoribus, vniuersitatibus, alijsq; omnibus & singulis, ad quos spectare vllo modo potest, vt te Visitatorem per nos vt supra, delectum, & constitutum recipiant, tuisq; monitionibus, praeceptis, decretis, ac iussis pareant, poenis propositis etiam pecuniarijs, interdicti, suspensionis, & excommunicationis in subsidium pro contumacia, culpaue grauitate; arbitrio nostro, vel tuo, declarandis, irrogandisq;, ac locis pijs applicandis. Magistratibus verò & Iudicibus, alijsq; Officialibus Curiae saecularis, tam in ciuitate, quàm in Dioecesi, nec non vniuersitatibus, communitatibus, & alijs ad quos spectat, in virtute sanctae obedientiae praecipimus, & mandamus, vt quoties fuerint requisiti, tibi pro praemissorum executione assistant; omnemq; fauorem, opem, & auxilium etiam brachij saecularis prompte, ac efficaciter praestent, atque exhibeant. Hanc verò visitationis delegationem caeteras omnes facultates his nostris Archiepiscopalibus literis, vel vniuersè vel speciatim concessas ad biennium tibi suffragari volumus. In quorum fidem praesentes literae nostrae, & Cancellarij nostri infra scripti subscriptione, ac sigilli Sancti Ambrosij impressione munitas fieri iussimus.

Dat. Mediol. Cal. 3.

N. Archiepiscopus.

Locus sigill. **N. Cancell.**

Hæ sunt facultates, quas mihi concessit sanctæ mem. Carolus Card. S. Praxedis Pastorũ exemplar, ac Ecclesiæ disciplinæ restitutor, cuius memoria in sempiternum erit, quæ secundum qualitates Visitatorum ampliari vel moderari possunt.

CAPVT VIII.

Edictum de Visitatione.

N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, &c. Episcopus.

CVM ad nostri Pastoralis officij rationem Visitationis cura ita pertineat, vt ex sacrorum Canonum iure, & Conciliorum decretis praetermitti neq; possit, neque debeat: nos illud à nobis debitum munus omni, qua maxima possumus diligentia, Deo iuuante aggredi, atque perficere cupientes, perutile fore existimamus omnibus, & singulis iurisdictionis nostrae fidelibus, caeterisq;, quorum interest hoc significare; In eam verò curam ita incumbemus, & ordinaria nostra auctoritate accuratè visitemus oẽs, & singulas has Modiolanẽsis & Ciuitatis, & Dioecesis Ecclesias, Metropolitanam nostrã, Collegiatas, earum item capitula tùm personas, curatas praeter eas Ecclesias, etiam eas, quae ipsi Metropolitanae, Collegiatis, alijs Ecclesijs, Monasterijs, Collegijs, aut pijs quibusuis locis annexa sunt. Monasteria item, quae cõmendata sunt, Abbatiae, Prioratus, siue praepositura,

*ctura, alioue nomine nuncupata, in quibus non viget regularis obseruātia, catera quoque beneficia curata, ac non curata, secularia, regularia, quouismodo cōmendata, etiam si exempta sint, Ecclesias item quascunq; quauis ratione exēptas, queuè in nullius Diœcesi sunt, quibus Metropolitana nostra propior sit, quā alia Cathedralis Ecclesia, omnes denique Ecclesias non Curatas, Capellas, Oratoria, Hospitalia, Collegia quacunq; Cōfraternitates Laicorum, Montes Pietatis, pia loca omnia quamuis exempta sint, etiā ad Laicorum administrationem pertinentia. Moniales etiam qua Sancta Sedi Apostolica immediata, & Regularib. subiecta sunt, quo ad clausuram, Monasteria insuper, in quib. cura exercetur animarū in ijs, qua ad Sacram administrationē pertinent, omnes deniq; & quascunq; saculares personas Eccl. etiam exemptas, & Regulares extra Monasterium vitam agentes. Hoc igitur nostro publico promulgato Edicto omnes, & singulos certiores facere volumus: nos die octauo huius mensis visitandi initum facere velle eo animo, eoq; consilio, vt quantum in nobis est Diuina benignitate adiuti, omni & diligentia, & pietatis, & Pastoralis officij studio in ea incumbamus; qua ad animarum salutem, ad cultus Diuini rationem, ad Ecclesiarum statum, ad Christianā morum institutionem, ad Cleri, & fidelis populi vita, atq; officij disciplinā spectare iudicabimus. Quare monemus omnes, & singulos, ad quos earū Ecclesiarum, Monasteriorū, & piorum locorū, qua diximus, cura, vel gubernatio, vel administratio, vel Missarū, ac Diuinorū officiorum, qua in ijs prastanda sunt celebratio, aliorūuè munerum functio pertinet, vt quo die singulas illas Ecclesias, locaq; visitabimus, proferāt, ac ostendāt nobis, vel ei cui tale munus delegauimus suorum omniū beneficiorum, & sacrorū ordinum titulos, & Ecclesiarum, Capitulorumuè Statuta, Constitutiones, ac obligationū onera, qua eis imposita sunt. Inuetarium praterea bonorum mobilium, & immobilium, atque eas res omnes ostendant, qua ad Ecclesia, aut pij loci cultum, apparatum, & ornatum pertinent. Et qua singuli pro vniuscuiusq; muneris, officijq; ratione ex prescripto Conc. Prouinc. prasto habere tenentur.

Si quis autem cuiusuis ordinis, aut dignitatis sit, aliqua in medium afferre voluerit, qua ad Dei laudem, Ecclesiarū cōmodum, & animarum salutem interesse putauerit; eum hortamur in domino, vt omnia ea nobis, vel sermone, vel scripto patefaciat.

Et quoniam ab ijs, qua alijs prastant, initium sumi decet, primùm Metropolitanam nostram Ecclesiam visitabimus, ad alias deinde Ecclesias, & loca, qua diximus, progrediemur, ea seruata ordinis ratione, qua ad eam rem bene gerendam magis expedire nobis videbitur. Itaque monemus, pracipimus atq; citamus Capitulum Ecclesia nostra Metropolitana, eiusq; Archipresbyterum, Archidiaconum, Primicerium, Prapositum, Decanū, Canonicos qui ordinarij appellātur, Magistrum Carimoniarū, Notarios, Lectores, Macedonicos, Capellanos, Hostiarios, Clericos, Veglones, & Veglonissas, Parochos, item tres eiusdē Metropolitana Ecclesia, Scolares, Confratres, Ministros, caterosq; singulos, qui nostra Metropolitana Eccl. ministrant, vel ministrare debent, vt eo, quem diximus, die octauo sum-

mo mane omnes ad visitationem conueniant, ac sui quisq; beneficij, quod in ea Eccl. obtinet, titulos, dispensationem, Statuta, Constitutiones, Ordines, obligationumq; onera, & alia omnia nobis, vt supra ediximus, exhibeat, in eaq; visitatione, quam statuto tam die aggrediemur, etiamsi non eo ipso die absoluere poterimus, tamdiu adesse pergat, quoad omnibus ijs, quæ ad eã pertinẽt, quæq; nos necessaria, & opportuna censuerimus, perfectis illam omnino absoluerimus.

Et vt hæ nostræ literæ Cancellarij nostri, aut Coadiutoris eius manu subscriptæ, sigilloq; nostro signatæ, quas Edicti publici vim, ac testimonium habere decernimus, omnibus ijs, quibus ediximus, ac aliis, quorũ id interest, & in posterum quauis ratione interesse poterit, notæ, ac manifestæ, planæ esse possint, volumus eiusdem nostræ Metropol. Ecclesiæ, & aliarũ huius Ciuitatis Ecclesiarum, quæ Collegiatæ sunt, ac Monasteriorũ valuis affigi, ac relinqui, eosq; omnes quos diximus, eisdẽ ita teneri, vt si illis ipsi personaliter moniti, requisiti, ac citati essent. In quorum testimonium has confici, signo nostro muniri iussimus. De earum verò affixione, quod quiuis noster in hac parte Nuntius ad nos referet, in eo fidem illi omnino habebimus. Dat. &c.

Hoc Edictum per mensem, vel etiam breuiori tempore secundum loci qualitatem ante visitationem tam in Ecclesia Cathedrali, quam in singulis ciuitatis, Dioecesisque Ecclesijs, locisq; visitandis, publicandum, ac affigendum est; reprehensibile enim est visitationem ex improuiso obire, quod intelligendum est de visitatione generali, vel nisi aliqua legitima causa subsit.

CAPVT IX.

De literis Pastoralibus ad populum.

LITERAE Pastorales de Visitatione, quæ quidem secundũ populi qualitatem ædẽdæ sunt, ex illis colligi possunt, quæ *in Actis Ecclesiæ Mediolan.* habentur, & ex *Conc. Prouin. 4. eod. tit de Visit.* Multa etiam ex ijs quæ de fine, seu scopo visitationis supra dicta sunt. Plura verò ex literis Pastoralibus de *Visitatione Beatissimi, & sanctissimi D. Nostri D. Clem. VIII.* de quo habemus: *Cur indies magis lætemur, maioresq; gratias Deo agamus, cum eum, nõ quæ sua sunt: sed quæ sunt Dei, quærere, nõ humanas affectiones, consanguineorumq; commoda sectari; sed in Dei gloria, & cleri, populique disciplina procuranda positũ, & defixum esse intelligamus, vt veram, & rectam Põtificatus administrandi rationem, præclaraque exempla sanctissimorum veterum Pontificũ, qui tantam Ecclesiæ dignitatẽ sua virtute stabilitam, & amplificatam reliquerunt, longo interuallo reuocare videatur: sic Deus Sanctitati suæ longã vitam, atq; perseuerantiæ donum impartiri dignetur.*

Iis autẽ literis præcipuè populus inuitandus est, vt eo tẽpore frequẽs sit, & instruẽdus, vt intelligat, quid sibi in illa actione agẽdũ sit: & tandẽ hortãdus ad vberrimos visitationis fruct⁹ cõsequẽdos.

Hæ verò literæ duobus festis proximis ante Episcopi aduentum intra missarum solemnia promulgandæ sunt. Concil. Prou. 4. eod.

CAPVT X.

Literæ excitatoriæ ad Vicarios foraneos.

LITERAE excitatoriæ ad Vicarios foraneos, etiam ipsæ secundum qualitatem Vicariorum maximè scribendæ sunt; exempli tamen gratia infrascriptæ pro-

proponuntur: priores autem, si ab Episcopo, aliæ si ab inferiori scribantur.

Reuer. Vicari, *die 15. huius mensis, nisi quid fortè secus acciderit, istic diuina ope, atq; auxilio erimus, vt visitationē istius plebis aggrediamur. Et quoniā de tua diligētia multum confidimus, tibi nihil opus est in memoriam redigere, vt hanc ob causam Deo preces facias, ab alijsq; fieri cures: populoq; tibi concredito huius rei grauitatē, vtilitatemq; exponas, atque vt huic actioni frequēs intersit, præcipias; itemq; vt ea, quæ necessaria sunt prapares. Tantum attingemus cupere nos, vt Parochis omnibus, alijsq; Ecclesiasticis significes, pergratum nobis futurum, si quantum in illis erit, operam diligenter dabunt, vt hæc Visitatio fructuosa sit; quemadmodum si contra caderet, permolestum futurum nobis esset. Norint omnes, quæ de victus frugalitate sancita sunt, velle nos vt omnino obseruentur: quod si qui superfluos sumptus in hoc facient, sciant id nobis molestum futurum; nosq; in eos animaduersuros esse. Erimus omnino decem, equos autem septē habebimus. Deus tibi gratiæ suæ munera impertiat.* Arimini die, &c.

Et literis eiusdem tenoris, vt vidi etiam anno præterito, aliquando vtebatur præsul ille, doctrina, sanctitate, vigilantia, alijsq; virtutibus, atque officijs Pastoralibus insignis. *Ioan. Baptista Castellius Episcopus Ariminen.* qui Ecclesiam suam, quam Ecclesiastica disciplina, atq; pietate mirifice exornauerat, obedientia coactus, relinquens, in Galliam apud Regem Christianissimum Apostolicus internuncius profectus, ibi celeberrimus maxima dilectissimi populi sui iactura feliciter obijt.

Admodum Reuer. vti frater. *Die Sabbati proxime futuro istic Deo adiuuante adero, vt visitationem istius plebis aggrediar; Non dubito, quin abs te, atque ab alijs Ecclesiasticis hominibus ea praparentur, quæ ad hoc munus rectè ac fructuosè exequendum necessaria sunt, quod mihi sane pergratum accedet. Omnis à vobis diligentia adhibeatur, vt huic actioni populus frequens intersit. Quæ de ratione mensæ frugaliter paranda sancita sunt, vos obseruaturos esse credo; quod contra si fieret mihi admodum molestum esset. Deū Opt. Max. precor, vt tibi gratiæ suæ munera augeat.*

Vbi verò Visitator expedire censuerit, poterit etiam iubere atque præcipere populo, vt sub pœna excommunicationis visitationi intersit; quod tamen raro faciendum arbitror. Fusch. post alios lib. 1. c. 4. n. 7.

CAPVT XI.

Præparanda ac secum deferenda à Visitatore in Diœcesi.

Plura ex his in Instr. Visit. fol. 22. 1. cum seq.

VISITATOR secum ad vsum visitationis afferat Concil. Trident.
Decreta generalia Visitationis Apos.
Acta Eccle siæ Mediolan.
Concil. 6. Prouinc.
Synod. xj. diœcesanam.
Instructionem Visitationum.
Fuschum, & alios auctores de Visitat.
Sacramentale.
Institutionem de modo procedendi in delictis, & mulctis & pœnis, ac pœnitentijs irrogandis Clericis vel laicis, in causis quæ expediri possunt in Visitatione:
Literas patentes sui officij.
Alias literas aliquarum facultatum sibi specialiter datarum.
Indicem Vicariorum foraneorum, & eorum facultates.
Indicem plebium, regionumuè, & pa-

rochiarū nominatim suæ Visitationis.

Designationes item,& delineationes singularum regionum visitandarum distinctas.

Visitationes earundem regionū vltimò tempore plene factas.

Memorialia opportuna.

Tabellæ erratorum plures copias.

Varias formulas videlicet.

Reconciliationis Ecclesiæ,& cœmeterij etiam separatim.

Denunciationis excommunicati, & interdicti.

Absolutionis ab excommunicatione solemni. Relaxationis interdicti.

Præceptorum, seu ordinationum contra Concubinarios, incōfessos, & alios delinquentes.

Sequestrorum varijs formis.

Cautionum præstandarum iuxta qualitatem casuum.

Libellos distribuendos, imagines sanctorum, coronas calculos Aue Maria cū indulgentijs. Afferat etiam Visitator quatuor quinternettos distinctos: primum continentem sub breui compendio,quæ dietim occurrūt, aut deferūtur distinctis folijs pro quali bet Parochiali. Secundum vitam, & mores cleri cuiuscunque Parochiæ summatim.

Tertium breue compendium Visitationis, scilicet titulum Ecclesiæ, nomen titularis, redditus ordinarios, & extraordinarios, familiarum, & animarum numerum, & alia huiusmodi. quartum continentē memoralia vrgentium prouisionum faciendarum,vt puta, erectionum, dimembrationem, vnionium, sequestrorum, relaxationum, processuū pendentium, fideiussionum, & similiū.

Vlterius, quando Episcopus visitat, afferenda sunt etiā, quæ ad Pontificaliū vsum,& pro Sacramenti Confirmationis administratione necessaria sunt.

CAPVT XII.

Præparanda pro Visitatione à Præfecto Collegiatæ siue cura animarum.

Plura ex his eliciuntur ex Conc. Prouin. 4. eo. Et ex instru Visit. fol. 117. cum seq.

Instrumēta. Fundationis, Dedicationnis, Consecrationisue } Ecclesiæ.

Statuta Erectionis Collegiatæ, Capituli, cum indice separato illorum decretorum, quæ non seruantur, causis, & impedimentis explicatis.

Priuilegia Ecclesiæ, & capituli, quæ sint in vsu,& in viridi obseruātia.

Tabella { Consuetudinū, & Rituū peculiarium. } præsertim in diuinis officijs Ecclesiasticisq́; funct.

Index festorum, solemnitatumuè propriarum ipsius Ecclesiæ.

Inuentaria { Reliquiarum, Indulgentiarū, sacrarum Suppellectiliū, Librorum Ecclesiæ } & scribatur, quo tēpore, & quibus præsentibus facta sunt.

Index omnium, singularumq́; rerum, quæ vel consecrandæ, vel benedicendæ sunt: qui dandus est ante diem Visitationis, Episcopo ita opportunè, vt de certa hora, de alijsque necessarijs deliberare possit.

Liber in quo descriptæ sunt ordinationes in Visitatione Apostolica, atque in alijs

alijs Visitationibus factæ: causis & impedimentis separatim in folio explicatis earum, quæ executioni nondum mãdatæ fuerunt.

Vbi Visitatio Apostolica facta fuit.

Indices
- RR. D. Præpositi, Canonicorum, aliorumq; de Capitulo cum officijs singulorum.
- Dignitatum, canonicatuum, & præbendarum, cum titulis, & priuilegijs singularum.
- Prædiorum, bonorumuè cũ situ, mensura, finibus, & alijs circumstantijs.
- Vnionum à 40. annis citra ante Concil. Trident.

Indices
- Iurium,
- Reddituum, ordin. & extraor.
- Onerum.
- Legatorum.
- Annualium.
- Alienationum.
- Locationum ad longum tempus,
- Contractuumq; aliorum omniũ, & — cũ massę capituli, tum prębendarũ separatim.
- Distractuum.
- Vsurpationum.
- Litium.
- Instrumentorum Scripturarumque — ad Ecclesiam spectantiũ.
- Librorum singulorum ecclesiasticorum illius Ecclesiæ impressorum, manuuè exaratorum.

Libri
- Punctatorum.
- Ordinationum capitularium.
- Capellarum / Altariũ — cum redditibus, oneribus, ac suppellectili propria.

Indices
- Beneficiariorũ, officialiumuè — & vbi, & cum quibus habitẽt.
- Capellanorum — Chorialiũ, Titulariũ, Mercen.
- Custodum,
- Clericorum Ecclesiæ ascriptorum.
- Cantorum, & Organo sonantium.

Indices
- Laicorum omnium in ecclesiasticis muneribus aliquam operam præstantium.
- Scholarum, Sodalitatumuè — quouis nomine in illa Ecclesia institutarũ,
- Sepulturarum, & quales, & quorum sint.

Index Decretorum Prouinc & diœcesan. ad Canonicos, & ad Capitulum spectantium, quæ executioni mandata non fuerunt; vel aliàs non obseruantur: causis quoque & impedimentis explicatis.

In promptu etiam singuli Ecclesiastici habeant pro statu personali in Visitatione conficiendo.

Instrumenta
- Ordinum
- Prouisionis
- Collationis
- Pręsentationis — si iuris pat. sit.
- Institutionis
- Possessionis
- Graduum personalium. — beneficij.

Dispensationes
Facultates quascunque.

Libros & tabellas, quæ in sacristijs affigi debent ad præscriptum libri Instr. & Concil. Prouinc.

Vbi autem cura animarum imminet, vlteri-

vlterius à Parocho præparanda.

Instrumenta { Fundationis, seu Erectionis } Parochiæ.

Indices { Intra fines Parochiæ existentium:
- Ecclesiasticorum omnium, siue in sacris, siue in minoribus constituti sint, cum habitationibus, vt supra.
- Beneficiorum, & titulorum omnium.
- Ecclesiarum etiam si commendatæ sint.
- Monasteriorũ cum numero ibi residentiũ, præcipuè Sacerdotum, & præsertim Confessariorum.
- Oratoriũ etiam campestrium.
- Capellarum, seu Cellarum.
- Sodalitatum, confratriarumuè.
- Hospitalium.
- Locorũ operũuè piorũ.

Finium Parochiæ.

Vnionum à 40. annis citra ante Concil. Trid. in Parochia factarum.

Libri {
- Status animarum.
- Baptizatorum.
- Confirmatorum.
- Matrimoniorum.
- Infirmorum.
- Defunctorum.
- Parochialis.
- Celebrantium.

Regestum, aut exemplum constitutionum Pontificiarum, literarum Pastoralium publicatarum, & aliarum huiusmodi ad præscriptum.

Index Decretorum, Prouincialium, & Diœcesanorum, quæ communiter in Parochia non obseruantur, causis, & impedimentis narratis.

Index separatus eorum, quæ ad vsum, & ad administrationem sanctissimæ Eucharistiæ habet.

Indices {
- Musicorum, cantorumuè.
- Organo in quauis Ecclesia sonantium.
- Puerorum, adolescentiumuè vitæ Ecclesiasticæ disciplinam ingredientium.
- Laicorum in funeralibus, alijsque officijs, ecclesiasticisuè muneribus operam aliquam præstantium.
- Hominum operibus pijs exercendis, aptorũ, aut iam deditorum.
- Medicorum.
- Chirurgorum.
- Tonsorum, aliorumque artem medicam exercentium.
- Ludimagistrorum, aliasuè liberales artes profitentium.
- Mulierum item docentium.
- Notariorum.
- Pictorum.
- Sculptorum.
- Bibliopolarum.
- Impressorum.
- Cauponariam, aut cœnaculariam exercentium.
- Saltandi, tripudiandi, ac sonandi in choreis artem profitentium, docentiumuè.
- Opificum, artificumuè in sua Parochia frequentiorum.
- Eorum, qui primũ ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtum admittendi sunt.
- Pupillorum, viduarum, aliorumque verè miserabilium.
- Puellarũ in periculo existentium.

Con-

Indices
- Coniugum inter se disiunctorum.
- Aut illegitimè coniunctorum.
- Hæresis quouis modo suspectorum.
- Excommunicatorum.
- Interdictorum.
- Inconfessorum; &
- Eorum, qui in Paschate sanctissimam Eucharistiã non sumpserunt.
- Immunitatem Ecclesiasticam impedientium.
- Laicorum iure proprio decimam exigentium.
- Eorum, qui decimam non soluunt; vbi vniuersaliter soluitur.
- Abusuum Parochiæ frequentiorum.
- Superstitionum.
- Publicè, & scandalosè peccantium.
- Blasphemorum. Adulterorum. Concubinariorum, concubinatusuè suspectorum. Talis, aleauè ludentium. Aut istis domicilium exponentium. — qui, vbi peccata publica, nõ sunt, separatim, ac sub sigillo dãdi sunt. Synod. xi. quæ ad Visit.

In Diœcesi à Vicario foraneo præparanda. Liber mulctarum.

Indices
- Votorum publicorum.
- Processionum.
- Parochialium, in quibus concio formalis habetur tempore Quadragesimæ, & Aduentus.
- Parochorum, qui ad concionandum apti non sunt, sed de libro tantum concionantur.

Fines, & distantia parochialium plebis.

In Ecclesia præpositurali capite plebis.

Liber distributionis oleorum sacrorum, & aquæ baptismalis.

Omnes autem pridie illius diei, quo Episcopus visitaturus est; chirographa, schedulaue in promptu esse curent eorum, qui sanctissimum Confirmationis Sacramentum suscepturi sunt, & compatrum, commatrumque. Vbi Episcopus visitat.

Quod autem de sacris reliquijs, indulgentijs, facultatibus, & decretis Visitationum, indumentis, ornamentis, supellectili ecclesiastica, libris, scriptis, inuentarijs, indicibus, fundationibus, redditibus, emolumentis, oneribus, vsurpationibus, alienationibusque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, cæteris denique Rectori, Præfectouè Ecclesiæ præscriptum est, id omne aliorum beneficiorum obtinentes, aut quouis modo, seu nomine administrationẽ, curamuè habentes; & rursus fabricarum Præfecti, & confratriarum, hospitalium, eleemosynarum, locorum, ac operum piorum quiuis curatores, cum visitandi erunt, præstent; quatenus eo de ner constitutum vllo modo ad ipsos neat. Patroni quoque iura pa exhibeant.

Hæc de præparatorijs, nunc de V tatione ipsa dicendum est: & ad secundã huius opusculi partem transeamus.

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

De modo Visitandi.

EXPLICITIS præparatorijs, nunc videndum est, quo ordine Visitator procedere debeat: nam si Visitatio ordine expediatur, facilis erit labor, & magnus fructus, sicut ex inordinabiliter actis optatus fructus minimè sequitur.

c. qualiter de accusat.

Episcopus igitur, nisi legitimè impeditus fuerit, ipsemet propriam diœcesim visitare debet: sed antequam cleri, populiq; visitationem ineat, diuino prius auxilio implorato, à se, suaque familia visitandi initium vtiliter faciat: quia aliàs nunquam purè maculam in membro considerat oculus, quem puluis grauat; & superiectas sordes tergere non valent manus, quæ lutum tenent: & ne in visitatione vice salutis animarum, de quibus tractatur, scandalum præbeatur; sed, vt potius reliqui omnes domesticæ illius visitationis actione, executioneq; excitati pastoralia iussa facilius & fœlicius exequantur.

Soc nu. 25. c. ea. quæ § si vero de statu Mona. S. Greg. 7. Moral. Panin. ...

Deinde, nisi aliud censuerit, (cum in hoc ordo *cap. .. de censib. lib. 6.* in Episco... non f... stantialis) à cathedrali, cu... ...se præcipuum caput est, incipiat; ... r visitet Ecclesias Collegiatas, in ... is, ii sibi placuerit, confirmandos ... ...cinioribus Parochijs confirmabit; ... ...hiales, & alias quoque Ecclesias etiam commendatas, etiam equitum ordinis Hierosolymitani, ac oratoria, & Capellas intra Parochiæ limites, etiam Monasterijs vnitas, & illas, quæ his conditionibus institutæ sunt, vt Ordinarius, aliusuè superior Ecclesiasticus, ne visitationis, co rectionisuè causa id sibi vendicare possit; alioquin nulla sit erectio, ac testatoris voluntas; n. si institutio sed s Apostol. auctoritate comprobata erit; quia tunc non visitabit, nisi negligentes fuerint illi, quibus à testatore id commissum fuerit; Hospitalia, confraternitates in Ecclesijs quoque Regularium erectas, Montes pietatis, & alia loca pia, quæ immediatè sub Regum protectione non sunt, etiam laicalia merè priuata, in ijs videlicet, quæ ad obseruandam, exequendamque piam testatorum voluntatem spectant; scholas quascunque, ac bibliothecas, & tabernas librarias, ædes, habitationesuè Ecclesiasticorum, etiam si in priuatorum, laicorumque domibus degant; Ecclesiasticos denique quoscunque suæ iurisdictioni subiectos, & populum tandem separatim, nisi qualitas negotij aliud exposcat, in ijs, quæ ad forum Ecclesiasticum spectant, vbi intēdit imponere pœnam pro crimine: extraiudicialiter autem ad finem imponendæ pœnitentiæ de omni crimine inquirere poterit. Monasteria verò Monialium etiam Regularibus subiecta quoad clausuram, in vrbe, vel post perfectam clericorum populique visitationem, vel opportuniori tempore visitare poterit. Seminarium etiam cōmodiori tempore, & tertio quoque mense visitabit; perfectius quidem bis quotannis vid... ...ebdomada post Pascha, & ante va... ...eu, vt dicitur, ... quæ Idibus Septembris vel circa fieri solet.

Par ... Conilit. ... Concil. Prou 6. eod.

Concil. Prou. 4. eod. Conc. Prouinc. 4. eod. Soc. sub nu. 14. Conc. Prou. 2. tit. 2. decre. 15.

Expe-

Expedita visitatione Ciuitatis, in qua Episcopus procurationem, etiam si Ecclesia Episcopatui contigua sit, & etiam si domum suam ad prandiũ reuertatur, recipere potest; cum procuratio in sig ũ subiectionis detur; progredietur ad Ecclesias, & loca dioecesis: & siue in ciuitate, siue extra ciuitatem, caueat, ne in aliqua Ecclesia vltra quàm opus sit, moretur, ne illa nimis grauetur, & aliarum visitatio negligatur. Obseruet autem in Visitatione, quæ in Pôtificali præscripta sunt: & confirmandos confirmet, & cõsecranda, consecret: Ex causa tamen aliquid præponere, aut postponere potest.

Et vt facilius omnia succedant, visitationis negotia inter ministros, quos secum secundum qualitatem Ecclesię visitandæ in vrbe assumere debet, distribuat: Extra autem ciuitatem, saltem Canonicum Ecclesiæ Cathedralis, si idoneus sit, cum duobus alijs Sacerdotibus, si haberi possunt, huius rei vsu peritis, præter Capellanum, & Notarium habeat. Reliqua verò familia moderata, & vtilis sit, quæ bonum exemplum præbeat, & cuius opera necessariò indigeat; nec ad summum cõputata Episcopi persona plures quã decem homines sint; & iumẽta septem: potest verò alios etiam, suis tamẽ sumptibus, secum ducere: Vbi autem ipse totam Ciuitatem, & dioecesim visitare minimè potest, Cathedralem saltem, aliasque Ecclesias insigniores visitet; cæteras verò Vicario generali (illi enim hoc iure proprio haud competit) vel Visitatoribus assignet; quibus victualium expensas visitati: cætera verò Ordinarius prouidere debent.

Nec videtur omnino damnanda opinio illorum, quia ad subleuanda expensarum grauamina Visitatores ad Ecclesias pauperes delegandos esse dicunt; licet indistinctè non sit amplectenda, sed forsan, quando Episcopus illas alias visitauerit, illarumq; status cognitionem habet, & operam suam minimè necessariam esse arbitratur, & quando illæ Ecclesiæ non omnino sunt pauperes; eo enim casu cessat illa ratio, cum Episcopus illas suis sumptibus visitare teneatur, quando videlicet paupertas est euidens: Vbi ergo est penuria, & Ecclesia non ea est, quam suis sumptibus Episcopus visitare teneatur, neque requiratur ipsius Episcopi opera, tũc forsan expediens aliquando erit, Visitatores mittere, licèt Episcopus nullo detineatur impedimento, & ex illis locis ad loca insigniora, vel magis commoda confirmanda confirmandos conuocare poterit. In reiteratione autem Visitationis, tum ipse, tum etiam Visitatores inferiores, illas Ecclesias, illosque Clericos, & populos visitet, qui in priori visitatione ab eo visitati non fuerunt, nisi alijs visitationis officium magis opportunum esse cognoscat. Et hæc de Episcopo, quamuis multa ex his, & inferiori competant, & plura etiam ex illis, quæ dicentur, Episcopo quoque conueniant.

Visitator verò ab Episcopo delegatus, nisi alia forma sibi præscripta sit, quam omnino seruare debet, priusquàm visitationis causa Ecclesiam adeat, Parochũ in Ciuitate, & Vicarium foraneum in Dioecesi, de eius aduentu certiorem faciat: reprehensibile enim videtur, vt supra dictum est, visitationem formalem ex improuiso obire. Cùm verò ad visitationem se confert, secum Notarium Clericum, & alium ad summum habeat, & vbi non sunt Notarij Clerici, adhibendi sunt duo alij Clerici scribentes in consonantia; vel Notarius Apostolicus Laicus; Visitanti enim soli non creditur; potest etiam, & expedit aliquando vocare sibi Coadiutorem, Vicarium foraneum,

Host. in sum. de censib. §. fin. S. Anto. d. c. 6. q. 6. d. c. 1. c. cum Apostolus de censib. Doct. in d. c. 1. Cald. cons. 8 de cens. Pauin. p. 1. q. 5. Fusch. lib. 1. c. 4. nu. 9 S. Anto. lib. 3. tit. 20. c. 6. §. de societat. Conc. Prou. 4 eod. c. vt iuxta, & ibi But. de off. ord. Pauin. 1. q. 5. arg. c. in singulis, de statu Monac. Conc. Prou. 4. eo. Conc. Prou. 4. eo. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. Rebuff. rela. à Fusch. lib. 1. ca. 2. n. 18. e. si Episcopus.

de offic. ord. li. 6. Petr. 1. c. 17. Pauin. 1. q. 6 Doct. in d. c. procurationes Archid. in c. placuit 10. q. 1. d. c. 1. §. postquã de cens. 6. c. cum dilecta. de rescript. Soc. sub n. 8 & n. 31. Pauin. 1. q. 5. c. qualiter, & quando, de probat. Pauin. 2. q. 3. Imol. Clemsina. de statu Mon.

neum, vel alium Sacerdotē illius, vel etiā alterius plebis; quando videlicet quamplura sunt negotia in illa Ecclesia expedienda: & primum ad caput plebis accedat, & ad se Vicarium foraneū pro informatione assumenda accedere iubeat: in progressu autem visitationis etiam, cum alterius plebis visitationem aggreditur, ad loca proxima, atque magis cōmoda pro ipsius plebis visitatione se conferat.

Visitāti soli non creditur Petr. 1. cap. 1.

Parochus verò vesperè antequàm visitetur, & manè solemni campanarum sono illius aduentus signum det; quo tēpore visitationis populus frequentior sit, cum dies visitationis sit solemnis, & feriata, & ad Ecclesiā omnes conuenire debeant, ita vt censuris etiā cogi possint.

Aduentanti autem ad Ecclesiam, Parochus, aliusuè Ecclesiæ Rector, & reliqui omnes Ecclesiastici illius Parochię, Ecclesiæuè superpelliceo induti, qua debent reuerentia ad fores obuiā assistant. Honorificè enim Visitator recipiendus est secundum varias regionum consuetudines.

Petr. 1. cap 3. Fusch. lib. 1. cap. 4.

c. Episcopi 7. q. 1.

Visitator autem Ecclesiam magna cum grauitate, religione, & deuotione intret; & factis ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum humiliter precibus, si manè accesserit, atque Missam non celebrauerit, horaq; congrua sit, cum sine Missa visitationem fieri minimè deceat, quæ tardius celebrari debet, recta in sacristiam proficiscatur, & inde ad celebrandam Missam secundum occurrentē diei solemnitatem ad præscriptum Kalendarij, cum oratione de Spiritu Sancto, cum Gloria in excelsis, & Credo: & dum ipse in Sacristia se ad celebrandum præparat, Notarius eius iussu literas patentes alta voce populo legat, atque publicet: si autem tempestiuum erit, Clerusq; ibi frequens sit, defunctorum animas interim absoluere poterit: hoc enim vt supra dictum est, quandocunque opportuniori sc. tempore fieri poterit, si verò ad illam actionem Clericorum numerus minor erit, domum Parochialem ingrdietur, tractaturus cū Parocho de ijs, quæ ad totam illā visitationem spectant, præcipuè de frequentioribus populi abusibus, vt de illis ipsum etiā cōcionando arguere possit. Hora igitur opportuna celebrandi, cū videlicet populus frequens erit, celebret, aut si ipse non potest, alium, vt supra, celebrare faciat: & si ipse celebrauerit, lecto Euangelio ab ipsius latere, aperto capite, nisi & ipse Episcopali dignitate fulgeat, stans ad populum sermonē habeat, vel si suggestum ascendere maluerit, depositis capsula, seu planeta, & manipulo, capite operto sedens alloquatur, vel etiā si opportunius censuerit, post Missam differat. Post autem communionem, vel si ita iudicauerit, post Missam, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum populo ministret. Peracto autem sacro, ac sacris vestibus depositis, licèt etiam ante Missam fieri possit, superpelliceo, siue, si Prælatus sit, Rocchetto & Mantelletto, vt aiunt, indutus, cum stola coloris iuxta ritum Ecclesiæ, albi, vel rubri, ad altare maius reuertens pluribus luminibus, ac intortitijs accensis, ostiolum sanctuarij aperiat, & sacrosanctam Eucharistiam ter genuflexus incenset, cantante interim Clero, *O Salutaris hostia, &c.* vel *ô sacrum cōuiuiū:* deinde extracta pixide è tabernaculo, & super corporali mundo extenso super altari posita, sanctissimum Sacramentum diligenter visitet, vt infrà dicetur; & postea in tabernaculo pixidem reponat, cantante Clero, *Tantum ergo Sacramentum, &c.* Pixide autem collocata ad gradus altaris dicat, *Dominus vobiscum*, & orationē sanctissimi

Soc. nu. 32. Soc. sub nu. 26.

Petr. 2. cap. 3.

S. Ant. lib 3 tit. 20 cap. 6. §. de societatibus Fusch. lib. 1. Soc. nu. 21.

Petr. p. 2. c. 3.

Petr. id. c. 3.

ſimi Sacramenti, qua abſoluta, priuſq; à oſtiolum claudatur, iterum genuflexus ſanctiſsimum Sacramentum ter incenſet. Extinctis poſtea luminibus, quatuor exceptis, ſacras Reliquias viſitet, easq; ſtãs ter incenſet, canente interim Clero pſallẽdam, antiphonam i.è, deinde orationẽ dicat, ſacris illis Reliquijs accõmodatã. Baptiſterium etiam & olea ſacra cũ luminibus duobus viſitet. Reliquum verò viſitationis ſuperpelliceo exutus abſq; luminib. proſequetur, vt infrà. Vbi autẽ à prandio illuc peruenerit, & illius loci viſitatio illo eodẽ die expediri non poſſit, viſitationi perſonali incũbat, vel inuentaria, indices, & alia, quæ à Parocho præparata eſſe debent, vt ſupra dictũ eſt, videat, & difficultates, ſi quæ in illis ſũt, euacuare conetur: præcipuè decreta viſitationum præteritarum reuiſat, & quę executa non ſunt, ſi cẽſuerit, etiã ab alijs quã à Rectore, cognoſcat: inuentaria bonorum, ac ſupellectilium Eccleſiæ cõferat, & ſi fortè aliquid deerit, defectus cauſã cognoſcat, vt infra latius dicemus. poterit etiam, ſi Clerus frequens erit, animas abſoluere, vel pios aliquos homines audire. Vnum non prętermittam admodum Viſitatoribus expediens, vt etiã à prãdio quotidie ante, vel poſt officium Veſperarum per dimidium horæ meditationi, vel ſaltem ſacrorum, piorumque librorũ lectioni incumbat. Et ſi vna die Viſitationem expedire non poterit, pluribus diebus, vt oportuerit, immoretur. Non enim verum eſt, quòd vna die tantũ procurãdus ſit Viſitator; quia, vt cõmuniter concludunt Doctores, ſi ſtatim poteſt redire pro perfectione Viſitationis, nonne melius eſt permanere, quandiu opus eſt, & ipſam Viſitationem perficere? Si verò aliquis recuſauerit viſitari, vel procurationẽ dare, excipiẽs ſe exemptum, licèt offerret ſe id incontinenti coram ipſo Viſitatore probare, aut corã alio cõpetenti iudice, etiam ſi appellaret ad S. D. N. poterit tamen excõmunicari; quia Viſitator in præiudicium ſui iuris, nec exceptionem, nec probationes oblatas recipere, neq; appellationem admittere tenetur. Et hoc poteſt facere delegatus, ſi poteſtatẽ habet: & quando cõſtat Ordinariũ eſſe in quaſi poſſeſsione; ſecus ſi contrarium conſtaret: in dubio autem penderet ex futuro euentu. Et Viſitator eo caſu debet procedere, vt pars, non autem, vt Iudex: non tamen poteſt excommunicare, aut interdicere ex ſola allegatione exẽptionis; quia ille per huiuſmodi exceptionem non diceretur ſpoliare Epiſcopũ; ſed requiritur, quod viſitationi reſiſtat. Tunc enim Epiſ. poteſt vti gladio ſpirituali, & tẽporali: quia etiam per violentiã intrare poteſt, & reſiſtentes expellere. Et cõducibilius eſſet, (quãdo non timeretur ſcandalũ) non vti cenſuris, ſed vi ingredi. ſi tamen quis ſe excuſaret, quoad procurationem, ob inopiam; eo caſu, quando paupertas eſt euidens, non debet, nec poteſt cogi. Si verò nõ eſt euidẽs, etiã per cenſuras cogi poteſt. Sed Viſitator non debet cogere, quãdo id eſſe verũ, probabiliter putat; ſecus verò, quãdo ſuſpicatur ipſum falsò paupertatẽ allegare. Neq; excuſatur Abbas, vbi Monaſterio imminet cura animarũ ob paupertatem Eccleſ. Parochialis, quia ratione populi ad procurationem tenetur: & hoc notandum eſt; quia facilè occurrere poteſt, & mihi occurrit in facto.

Eccleſia autem dicitur pauper, quando non poteſt aliquem honeſtè, & ſufficienter alere, hoſpiteſque ſuperuenientes recipere; & quando ſibi & ſuis non ſufficit. Hoc tamẽ arbitrio iudicis relinqui ſolet. Si quis verò viſitationem impedire præſumpſerit, eſt excommunicatus in Bulla cœna Domini.

Conc. Prou. 1. eo.

Archi. Ioan. Andr. & alij in d. cap. 1.

c. cum pauper de cenſib.

Innoc. in c. venerabilẽ de ſent. excom.

Soc. nu. 16 & nu. 24.

S. Ant. d.c.4.

Hunc articulũ latè diſcutit Borg. deciſ. 12. nu. 40. lib. 1.

Soc. nu. 20.

Faſcib. lib. 2. c. 15.

Soc. nu. 18.

Butr. in c. fi. de offic. Arch. gl. in c. clericum, 21. q. 2.

Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 2. caſ. 16. num. 8.

CAPVT II.

Quæ præcipuè Visitator concionando populum docere debeat.

d. c. 1. §. sane, & ibi not. de cens. o. Visitator tenetur concionari saltem per aliū.

CVM Visitator ipsemet, vel saltem per aliū concionari teneatur; ideò, quæ potissimum populum docere debeat, dicendum est.

In *Concilio Bracaren. secundo*, fuit statutum, quę Episcopi visitantes docere debeant: id quod à *Grat. in lib. decret.* registratum est. Sed quædam illorum in his regionibus nunc superflua videntur.

d. c. 5. S. Anton. verò ait prædicationem communem, & aptam ad populum esse, vel de duodecim articulis fidei, vel de septem vitijs capitalibus, vel decem Præceptis; vel de septem Sacramentis, vel de virtutibus, vel de beatitudinibus, vel de alijs materijs moralibus, prout expediens erit secundum qualitatem, & capacitatem audientium.

in opusc. de regim. Archi. S. Dionys. Carthus. inquit Visitatorem populum docere debere.

1. Vt in primis decem Dei præcepta, necnon præcepta Ecclesiæ omnes scire, atque idem adimplere curent.

2. Vt odium præcipuè vitent, ac se inuicem diligant, exemplariter, atque pacificè mutuò conuersando: qui hominem odit, neque Deum, neque seipsum, neque aliquem verè, ac spiritualiter diligit; sed in damnationis est statu: cùm etiam inimicos quilibet diligere teneatur.

3. Vt mortalia semper deuitent peccata; & in cibo, potu, ac in vestimentis temperatè se habeant.

4. Vt circa suum Pastorem, ac superiores se habeant reuerenter, ac obedienter: oblationes, & decimas promptè, deuotè, fideliterque persoluant.

5. Informandi sunt coniugati qualiter inuicem se habere debeant.

6. Parentibus quid agendum circa sobolem suam, illam educando, instruendo, corripiendo, & castigando, nuptuique tradendo, vel ad spiritualia hortando.

7. Item monendi sunt Domini, quomodo cum familia, ac operarijs se gerere debeant.

8. Vt dies festiuos deuotè expendant; & crapulam vitent.

9. Vt in verbis modesti sint; cùm de omni etiam otioso verbo ratio reddenda sit.

In Concilio Prouinc. dicitur, vt Visitatores concionando studeant vehementi cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari. Conc. Prou 1. eod.

In hoc ego, sicut & semper Auditorum capacitatem, & qualitatem præ oculis præcipuè habendam, & simpliciter ad Dei gloriam, animarumque salutem, non autem ad pompam, vt dicitur, prædicandum censeo. c. oportet 1. q. 1. Soc. sub num. 21.

Deinde frequentiores illius loci abusus considerandi sunt; & de ijs euitandis, ac de virtutibus illis aduersantibus seminandis, vehementer agendum est.

Aduertendæ sunt etiam Ecclesiæ necessitates; & eo casu populus ad illas subleuandas adhortandus est. Aliæ etiā circumstantiæ perpendendæ sunt; vt puta si

ta si

ta si frugum abundantia, vel penuria sit, & huiusmodi, vt inde, vel de benignitate, vel de iustitia Dei agendum sit; Qua occasione populus ad purè Deo seruiendum, vel saltem ad ipsum timendum excitari poterit. Non alienum etiam puto, cùm vox concionatoris præcipuè vehementis, & qui auctoritate polleat, afficere multum videatur; in concionis initio aliquid de Visitatione dicere, vt laici illam etiam ad ipsos spectare cognoscant, vtq; ad sui ipsius visitationem quilibet excitetur; atque ad cooperandum in illa actione ad Dei honorem, & ad suam, proximique vtilitatem pro viribus incumbat. Et licèt qui in quolibet loco frequentiores abusus sint, ex Vicario foraneo, Parocho, & ab alijs viris pijs, & fide dignis cognoscendum sit, tamen tanquam magis communes infrascripti, vel saltem plures ex illis ex *Pauino* colliguntur, de quibus monendus est populus.

pauin. p. 2. q. 1.

Primum. Vt omnes dies festos colant, & Vt in Ecclesia deuotè versentur.

Vt attentè, ac piè, sacrificio Missæ, diuinisque officijs intersint.

Vt mulieres sint velato capite.

Vt superstitiones omnino fugiant.

Vt caueant, ne faciant abortum propter culpam inexcusabilem.

Ne parentes infantes anno ætatis non expleto secum in lecto teneant.

Vt pueros suos moneant, & corrigãt, vt à furtis, mendacijs, periurijs, à cæterisque malis moribus, & conuersationibus caueant.

Ne eos magistris committant qui illos potius perdant, quam virtutibus, ac litteris instruant.

Ne iuuenes, & puellæ saltationibus, aut cantilenis lasciuis, præcipuè diebus festis inuigilent.

Ne puellæ se figmentis fucent, vt rubicundiores, vel candidiores appareant.

Ne pompa vestium, & superfluis ligaturis ac ornamentis vtantur.

Ne solæ cum viris domesticè versentur, neque cum omni genere mulierum.

Ne tempore interdicto solemnitates nuptiarum faciant.

Ne sponsi ante benedictionem à Parocho recipiendam coniungantur.

Vt autem facilius huic muneri Visitator satisfacere possit, locos aliquos cõmunes visitationis tempore magis opportunos colligat, habeatque, vt, exempli gratia.

Ad excitandum populum ad cultum dierum festorum.

In hac die expiatio erit vestri, atque mundatio ab omnibus peccatis; coram Domino mundabimini, sabbatum enim requietionis est. Leuit. 16.

Ad constructionem, reparationem, & ornatum Ecclesiæ.

Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus mundare sancta, & renouare. Machab. lib. 1. c. 4.

Et rursus, *& cogitauit de altari holocaustorum,* & reliqua.

Et ornauerunt faciem templi coronis aureis, & scutulis, &c. *Et facta est lætitia in populo magna valdè: & auersum est opprobrium gentium.*

Ad soluendas decimas integras.

Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea; & probate me super hoc dicit Dominus, si non apperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vsque ad abundantiam, &c. Malach. cap. 3.

Hæc autem omnia, videlicet accessum Visitatoris, receptionem, Missæ celebrationem, concionem, &c. breuiter Notarius describat hoc pacto.

1593. die 3. Martij.

Multum. R. D. N. Visitator delegatus à Reuerendissimo Domino, &c. *vt literis*

teris patentibus datis Mediolani die, &c. patet, accessit ad Ecclesiam Præposituralem, Collegiatam, ac Parochialem S. N. caput plebis, quæ alias visitata fuit per præfatum Reuerendissimum D. Archiepiscopum die &c. & per R. D. N. die &c. vt ex ipsis visitationibus in Archiuio Archiepiscopali existentibus patet: in qua quidem Ecclesia præfatus R. D. Visitator fuit ab infrascriptis RR. D. Præposito, & Canonicis reuerenter receptus, & facta oratione D. O. M. genibus flexis ante altare maius, in Sacristiam pro Missæ præparatione accessit, interim, vt ipsius facultas, & auctoritas ad omnium notitiam facilius deueniret, & ne quis huius rei ignorantiam prætendere posset, eius literæ patentes per me Notarium infrascriptum, mandato & iussu ipsius D. Visitatoris alta voce ibidem lectæ, & publicatæ fuerunt, præsentibus RR. D. Præposito, Canonicis, & alijs pluribus de Clero, & Populo: & Missa de Spiritu Sancto celebrata, & concione habita, accessit ad visitandum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, circa quod inquisiuit, mihiq; scribendum mandauit, vt infra.

CAPVT III.

Quæ præcipuè videnda, ac perquirenda in Visitatione materiali, & à Notario scribenda.

Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentú.

- An assiduè asseruetur, & vbi.
- An in hostia magna, vel in particulis.
- Quot reperiantur particulæ.
- Quando renouetur Sacramentum.
- Quando hostię, & particulæ.
- Pixidis purgatio, quando & quomodo fiat.
- A quo conficiantur hostiæ, & particulæ, & cuius expensis comparentur.
- Vbi, & qualiter asseruentur.

Hæc & alia inferius scripta separatim à Rectore perquirenda.

An processio fiat tertia qualibet dominica, & quomodo eundo, & redeũdo.

Expositio quando, & quare fiat.

Et quomodo reponatur.

An custodia in hebdomada Sancta ad præscriptum *Conc. 6.* vbi, quomodo, & cuius expensis.

An honorificè, & deuotè ad ægrotos deferatur.

An etiam tempore Paschatis ad alios domi detentos.

Tabernaculú.

- Quale videlicet, quæ materia, & quæ forma, & quis ornatus, & an serico introuestitum.
- An in summitate imago Christi resurgentis, vel pectus vulneratum exhibentis, vel Crux parua quæ amoueri non possit.
- Ostiolum eius quale, in qua parte

Tabernaculũ
- parte, quomodo munitum, & an facile aperiatur
- Clauis qualis: An ab alijs seiuncta, & quomodo custodiatur, & an plures, vbi plures sunt Parochi.
- Vbi, & quomodo collocatum, & an firmiter hæreat.
- An, & quomodo tectum: an sit integumentum, quod baldachinum appellatur, an conopeum, & quale.
- An in ipso, vel sub ipso aliquid aliud retineatur.

Lãpas
- An sit benedictum, à quo, & quando.
- An iugiter è regione ardeat lampas, vel cereus, & cuius expensis.
- An lumen oleo oliuarum nutriatur.
- Quot lampades ardeãt diebus festis, & solemnioribus, & quot cerei.
- An lampas ex aurichalco sit.
- An ex alia materia, & an nitida sit.
- An singulis hebdomadis expurgetur, & à quo.
- An in lampade aliquid curiosum immisceatur.
- An lampadariũ sit, & quale.

Tabernaculum gestatorium, pixides, & alia sint, prout in indice eorum, quæ ad vsum, & ad administrationem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti pertinent.

- Vbi, & quomodo asseruentur.
- Vascula, Armaria, Vela: qualia.
- Expositio, & ostẽsio, quando, & quomodo fiat.
- Claues quot, & quales, & penes quos.

Sacræ Reliquiæ
- An sit aliqua historia Sanctorum, quorum reliquiæ insignes ibi sunt, & an publicè legatur.
- An festus dies Sancti, cuius reliquiæ insignes sunt, solemnis agatur. Recognitio earum, & vnde translatæ sint, & quomodo ibi collocatæ; & an aliquæ absq; Episcopi facultate, vel consensu additæ.

An ad ægrotos exportentur.

Baptisteriũ.
- Quale, videlicet, quæ materia, quæ forma, & quis ornatus Baptisterij, & ciborij, & an tabella ad os eius.
- Vbi est situm, an in capella, & in loco ad præscriptum.
- An conopæo tectum.
- An clathris septum.
- Olea sacra, an noua; & sufficientia, & à sordibus expurgata.
- An vetera comburantur.
- An decenter asseruata.
- An in vasculis ad præscriptum, quæ sint duplicata.
- An cotyla è corio, intus serico vestita.
- An sacculus albus ex serico.
- An aqua baptismalis pura, & munda, & quando, & quomodo deferatur, & an in vase reponatur.
- An vasculum sit ad deferendam aquam baptismalem.
- An sacrarium sera, & claue munitum.
- An baptizandi ante nonum diem deferantur.

Oleum sacrum pro infirmis.

An nouum, & sufficiens, & à sordibus expurgatum.
An seruetur in vase ad præscriptum in fenestra à parte Euangelij in capella maiori, vel si ibi sint sacræ reliquiæ à parte Epistolæ.
An fenestra sit tabulis, & serico intus circumsepta, & ornata, & an sera, & claue munita.
An clauis à Parocho custodiatur, & vbi.
An sit aliud vas simile ad afferendum.
An olea ita accommodata sint, vt translatione minimè effundi possint.
Vnde assumatur, & an cũ Clero Parochiæ, & quomodo.
An verus comburatur, & in sacrarium proijciatur.
An etiam bombyx.
An vas in cotyla à corio intus serico vestita asseruetur.
An sit sacculus sericus violaceus cum cordulis longis.

Et visitatio hæc semper hoc in loco describatur, licet differatur, vt quando ex aliqua causa oleum seruatur in domo Parochi.

Sacrarium. Quale, vbi, & an sit sera, & claue munitum.

Quę sit eius forma, an videlicet ad instar crucis, vel rotũda.
Quo in loco sita.
Cuius longitudinis, latitudinis, & altitudinis.
An populi capax.
Tectum an laqueatum, & bene structum.

Ecclesiæ

Parietes an sine rimis, an incrustati, & an picti.
An parietibus Ecclesiæ sit annexa domus alicuius particularis.
An locus, etiam ipsius Ecclesiæ, ad vsum sordidum.
Pauimentũ an integrum, an lateritium, an marmoreum, vel cæmentario opere factum.
An solo æquatum, an ad illius ingressum ascendatur, vel descendatur, & qua altitudine.
An de fundatione constet.
An sit consecrata, & an ipsius consecrationis dies festus agatur.
An in ea celebretur.
An sit libera, vel iurispatronatus.
Quot Capellas, & altaria habeat.
An munda, & nitida sit.
An in ea aliquid prophanũ retineatur.
An imagines, & sculpturæ veritati scripturarum, traditionumuè Ecclesiasticarum aduersentur.

An in eis effingendis sit aliquid irreligiosum, inhonestum, falsum, aut non rectè factũ, & absque recognitione, & facultate Præfecti.

An portentur aues, & ducantur caniculi ad Ecclesiam, quod non licet.

De Capella maiori.

Vbi, an videlicet in eminentiori loco, in capite Ecclesiæ.
Et ad Orientem versus sita sit.
Longitudo, altitudo, & latitudo.
An sit fornicata.
An ornata, vel sculptura, vel pictura.

Paui-

Pauimentum eius an altius solo, & quantum.

Gradus ad eius ascensum quot & quales.

Clathra an ferrea, & qualia.

An imago Crucifixi sub arcu decenti, vel vbi.

Chorus si sit, vbi, & qualis.

Fenestræ quot, quales, vbi, & quomodo munitæ.

An fenestra, seu locus pro vrceolis, & vbi.

An clauus pro appendendo bireto celebrantis, & vbi.

De Altari maiori.

An lateritium, vel ligneum,

Latitudo, longitudo, & altitudo eius.

Gradus quot, & quales.

Bradella qualis.

Spatium { à pariete / à clathris } quantum.

Mensa qualis, & an consecrata tota; si consecrata an tela cerata cooperta, & vbi non consecrata, an sit mensa lignea, & in ea petra sacrata inserta ita, vt vix digito dignoscatur, & ne ab altaris fronte vltra sex vncias distet.

An petra sacra longa, & lata ad præscriptum.

Telare an sit, & quale.

Gradus pro candelabris, vbi opus est.

Vmbella, seu baldachinum.

Mappæ quot, & quales,

Tela, Crucifixus, candelabra, tabella secretorum cum coronicibus, ac reliqua suppellectilia, vt in indice proprio.

Redditus distincti, & vnde.

Onera distincta.

Quis oneribus satisfaciat.

A quo tempore.

Cum qua facultate.

Et an plenè satisfaciat.

Schola Sacramenti an sit, de qua in loco suo.

De Capellis, & Altaribus minoribus.

Titulus, forma, redditus, & onera eorum, &c. vt supra.

An sine permissu Episcopi ædificata sint.

Ostia { Quot. / Qualia. / Vbi. / Ad quos vsus. / Quomodo munita, & tuta. / Quorum valuæ quales. }

Fenestræ { Quot. / Quales. / Vbi. / Quomodo munitæ. }

Campanile { Quale. / Situs eius, & vbi eius ostium. / Campanæ quot, quales, & à quo pulsentur; cuius expensis campanæ, & funes comparentur, restaurenturuè. / An ita accomodatum sit, vt ascendi possit. / An sit Horologium. / An crux in eius summitate. / An fiant pulsationes congruentes secundum decentiam horarum, & distantiam populorum, maximè in diebus solemnibus. / An inseruiat ad vsũ profanũ. }

Labrum aquæ benedictæ { Quot, quale, & vbi. / An aspergillum decens catenula appensum. }

Suggestus { Qualis. / Vbi. / An firmus. / Cuius expensis. }

Organum { Quale. / Vbi. / Cuius expensis manuteneatur. / A quo pulsetur, & cuius expẽsis. / Quando vsus sit. / Quis sit subleuans folles, & cuius expensis conducatur. }

Confessionalia.
- Quot.
- Qualia.
- Vbi.
- An sit fenestella cum lamina, & tela, vel saltem burato ad præscriptum.
- An imagines sacræ, quot, & quæ.
- An tabellæ etiam affixæ ad præscriptum.

Sedilia muliebria.
- Quot.
- Qualia.
- Cuius expensis confecta.

Sepulturæ.
- Quot.
- Quales, & an duplici integumento opertæ.
- Vbi.
- Quorum sint.

Capsæ, abaciuè eleemosynarũ & incertorum.
- Quot
- Quo loco.
- A quibus & quomodo curentur.
- Eleemosynæ quomodo distribuantur.
- Res incertæ, quãdo & Quomodo distrahãtur.

Vas oleorum pro lampade.
- Quale.
- Vbi.

Sacristia.
- Vbi.
- Forma eius.
- Fenestræ quot, & quomodo tutæ.
- Antiporta.
- Altare, siue armarium ad altaris instar, cum mappa, cruce, & candelabris duobus: apud quod celebraturi induantur.
- Oratorium cum scabello, imagine sacra, & tabella orationum pro Missa cum coronicibus.
- Vas aquarium, quale, & vbi.
- Linteum candidum.
- Vas pro lauandis purificatorijs, & corporalibus.
- Armarium pro paramentis quot, & quale.
- Redditus ordinarij & extraordinarij.
- Suppellex, vt in indice.
- Custos quis sit.

Atriũ, Porticus vel vestibulum.
- An sit.
- An decens,
- An immunitate gaudeat.
- An in eo profana exerceantur.
- An candelæ vendantur.
- An sit aliqua ex parte vsurpatũ.
- An sit mundum.

Circa Ecclesiam an immunditiæ sint.

Cœmeterium.
- Quale, videlicet an oblongum, vel quadratum, & an amplum, Vbi.
- An muro circumseptum, & qua altitudine.
- An in eo crux constituta, & integumento operta.
- An Capella, & Vas aquæ benedictæ cum aspersorio non appenso.
- An ostia tria.
- An Carnerium.
- An sine arboribus, & alijs huius generis.
- An transitus, & per quos.
- An sordes in illud proijciantur, & à quibus.

Fabrica Ecclesiæ.
- An sint, ad quos cura spectet ex aliqua dispositione, vel consuetudine.
- An fabrica negligatur.
- An expẽsæ fiãt ad propriũ, & ad vtiliorem vsum.
- Et describantur onera ipsius fabricæ.

An

Aedes parochiales & Canonicales:
- An sint propriæ Ecclesiæ,
- Quot locis constent, & quales sint.
- An sint proximæ Ecclesiæ, & tunc,
- An immunitate gaudeant,
- An habitentur à Parocho,
- An etiam ab alijs, & an à laicis, & à quibus.
- An in illis iudicia secularia exerceantur.
- Ostium, an vnicũ, vel plura,
- An prospectus in eas, & vnde.
- An restaurandæ.
- An impensę fiant pro modo redditũum, & præbẽ darũ.
- Claues canonicæ penes quẽ noctu custodiantur.

Archiuiũ:
- Vbi.
- Quale.
- Quomodo clausum, & penes quos sint claues.
- An, & quot Archiuistæ constituti.
- An, & quomodo mutẽtur.
- An ab omnibus illius plebis, vel Collegiatæ, vel Parochiæ delatæ sint scripturæ ad Ecclesiam suam spectantes.
- An deferantur intra sex menses.
- An custodiantur periculo Archiuistarum.

Bibliotheca:
- Qualis, & vbi.
- An libri ordine, vel aceruatim dispositi sint.
- An benè, & fideliter custodiantur.
- An reconcinnentur, & instaurentur.
- An iudex certo loco in perpetuum asseruetur.
- Quis sit bibliothecarius, & à quo deputatus.
- Quæ ratio inita sit pro librorum Ecclesiasticorum copia augenda.

Præbẽdæ:
- Quot.
- Sub quibus titulis
- Et earum redditus, & onera.

vt in indice.

Parochia:
- Quomodo distincta, an videlicet familijs, vel certis terminis.
- An extendatur extra Ciuitatem, vel oppidum.
- Eius fines, vt in indice.
- An Parochus sufficiat pro Sacramentorum administratione.
- Quot animæ in Parochia sint, videlicet à communione in Ciuitate. n.
- Extra Ciuitatem. n.
- In totum in Ciuitate. n.
- Extra Ciuitatem. n.
- An aliquod flumen, vel aliud impedimentum sit, cuius causa impediatur Parochus, ne Sacramenta aliquando ministrare possit.

Monasteria, Ecclesiæ, oratoria, hospitalia, loca pia, &c. vt in proprijs indicibus.

Vlterius in Ecclesiæ Præpositurális, vel aliàs capitis plebis visitatione, vel in fine totius plebis visitationis describendæ sunt Ecclesiæ, personæ Ecclesiasticæ, circuitus totius plebis.

Distantia locorum plebis, atque plebes finitimæ, exempli causa.

In Plebe Corbettæ sunt:

Præposituralis collegiata vnica.		
Præbendæ nouem.		
Canonicatus verò duodecim.		
Ecclesiæ Parochiales.	n.	17.
Portiones verò.	n.	19.
Ecclesia commendata.	n.	1.
Monasteria Regularium.	n.	3.
Ecclesiæ simplices.	n.	18.
Oratoria.	n.	27.
Sacerdotes.	n.	37.
Clerici tonsurati.	n.	8.
In habitu inseruientes.	n.	15.
Dignitates.	n.	2.
Sacræ Theologiæ Doctores.	n.	2.

Circuitus plebis milliaria. 20.

Distantia Parochialium etiam ab vrbe, & à capite plebis.

Corbetta à Mediolano mil. 13.

Mazenta à Corbetta mil. vno cum dimidio, à Mediolano 14.

Mercallum à Mazenta mil. vno, à Corbetta 2. à Mediolano 15.

Mesarum à Mercallo mil. vno, à Corbetta 3. à Mediolano 16.

Bernatum à Mesano mil. 2. à Corbetta 4. à Mediolano 18. Et sic de alijs.

Plebes finitimæ:
- Ab Oriente, Cessani, & Neruiani.
- A Ponente, Ticini Buffaloræ.
- A Meridie, Rosati, & Abbiati grassi.
- A Septentrione, Legnani, & Dayraghi.

CAPVT IV.

Quæ potissimum à Visitatore in visitatione materiali præstanda sunt.

IN primis iuxta ordinem eorum, quæ ab Ecclesiæ Præfecto præparanda diximus circa Ecclesiæ, Oratorij, Capellæuè fundationem diligenter videndum est, quando Ecclesia fundata sit, à quo, & an cum consensu Episcopi, qui in antiquis præsumitur intercessisse, quando Ecclesia est decens, & ad præscriptũ fabricata: nam si aliter esset, contrarium esset præsumendum, nisi ab Episcopo visitata fuisset, ab eoque in illa visitatione ordinationes factæ essent, in quibus nihil de Ecclesiæ demolitione diceretur, quia tunc videretur consensum præstitisse: vbi verò semel, & iterum etiam visitasset, & nullum confecisset decretum, vel saltem non appareret, & Ecclesia alijs quoque indigeret, ex hoc non arbitror ipsam fuisse approbatam, quia ex decretis ostenditur voluntas Visitatoris: quæ si aliqua ex causa facta non fuerint, vel omissa sint, voluntas, & consensus Visitatoris apparere non potest. In dubio autem, si ibi publicè celebratur, præsumitur apporobata.

Faciunt. not per Archid. in c. nemo, de consec. dist. 1. & per A. lex. cõs. 301 sub nu. 5. lib. 7.

Videantur etiam, an aliqua sit conditio in fundatione, quæ adimplenda sit & legitima fuerit, eam omnino adimpleri studeant: sic etiam de erectione collegiatæ, vel curæ, & de dote Ecclesiæ, licèt

licèt ob antiquorum in Curiam, vel ob temporum iniuriam raræ sint scripturæ antiquæ Ecclesiarum.

Circa Ecclesiæ consecrationē, dedicationemuè, cognoscat Visitator, per quē facta sit, & quo tempore, & vbi constat, si in Ecclesia monumentum publicū non sit, apponi curet, & si dies incertus sit, diem præscriptum statuat, & vt dies ille festus, & solemnis agatur, decernat; Parochoque aliju è Ecclesiæ Præfecto mādet, vt id in librum Parochialem, siue actorum Eccl referat. De consecratione verò Ecclesię, vel altaris, si dubitatur debet cōsecrari, & si motum fuerit altare, Ecclesia iterum consecranda est, si verò moti sunt parietes tantùm, solùm est reconcilianda.

c Eccle-
siæ cap.
si motū
de con-
sec. dist.
1.

Quoad statuta verò in Ecclesijs collegiatis, videat à quo condita fuerint, & an sint cōfirmata, & à quo, & an iura a ipsa statuta, vel in ipsis contenta, & an Canonibus, & concilijs consona, & præcipuè an sint, quę Simoniam sapiant, vel in præiudicium tertij confecta. Num etiā aliqua sint, quæ non obseruentur, & si non obseruantur, an prius illa sublata fuerint, & an periuri sint Canonici. Et vbi aliqua statuta minus legitima sint, Visitator deputet duos de capitulo, si idonei sint, vel alios, qui ea reforment, & ad ipsum deinde afferant recognoscenda, & postremo ad Ordinarium, vel ad S.D N confirmanda, si confirmatione opus sit. In primis autem curet, vt periurij occasio tollatur.

Circa priuilegia Visitator videat, à quo, & quando concessa sint: & an illis per Sac. Conc. Trid. per quod plura sublata sunt, per Pontificiasuè sanctiones, vel aliter derogatum sit, an ad tēpus cōcessa sint, an vltra concessionis causam extendantur. Nam priuilegium strictè intelligendum, & ad eius causam limitatam restringendum est, & an causa expressa, vel tacita cesset: an per abusum, vel per non vsum, quando respicit fauorem personarum illius Ecclesiæ, priuilegium amissum sit: Nam quando Ecclesię fauorem respicit, tunc priuilegium minimè amittitur.

Abb & alij in c. cum ordine de resc.

c. cum accesissent, de constit.

Quoad consuetudines, & ritus potissimum videat, & cognoscat, an sint rationabiles. Consuetudo enim irrationabilis corruptela, non autem cōsuetudo dicitur: an sint præscriptæ, & quæ contra canones sunt, an supra hominum memoriam, vel saltem vltra quadraginta annos introductæ; an à Sac. Conc. Trid. vel alio iure reprobatæ sint: an sint onerosæ Ecclesiæ, quia tunc remouēdæ sunt, quando sunt multum onerosæ, nisi vltra hominū memoriam introductæ sint. An consuetudo sit certa, vel dubia: nam quæ dubia est, non est quasi consuetudo obseruanda, donec declaratum fuerit esse certam consuetudinem: & rationabilis consuetudinis transgressores tanquam legis præuaricatores puniendi sunt.

c. 1. & c. fin de consuet.

c. fin. de cōsuet. & ibi Dec.

Turrecrema. in c. in his dist. 11. d. c. in his.

Sacras verò reliquias recognoscere Visitator debet, & si de recognitione aliàs diligenter facta constet, videat ex collatione inuentariorum, an aliquæ sublatę, vel additæ sint, & qua facultate. Et vbi hoc in genere delictum inuenerit, delinquentes grauiter mulctet, puniatuè: Et si eos nesciuerit, clauium custodes, quos etiam mulctare debet, nisi ipsas decenter, ac tutò iuxta facultates Ecclesiæ asseruauerint.

Cætera de sacris reliquijs supra dictæ sunt.

De indulgentijs autem; In primis eas Visitator recognoscat, & an expirauerint, vel reuocatæ fuerint, accuratè videat, & an à deputatis vigore Sac. Conc. Trid. recognitæ fuerint, & an in proprio eiusdē generis codice, vel in tabella ex-

scriptæ

scriptæ sint, & eius exemplar in archiuio, vel in sacristia asseruetur. An de Ordinarij facultate promulgentur. Literæ indulgentiarum vbi affigantur: capsa, in quam eleemosyna fidelium conijcitur, vbi ponatur. Eleemosyna, quę eo nomine offertur, per quos colligatur, & cui attribuatur.

Circa suppellectilem Ecclesiasticam videat, an sit ad præscriptum instructionum, quoad numerum, formam, & nitorem; præsertim verò in Ecclesijs Parochialibus, vt omnino sit qualis in Synodo vndecima præscripta est, alioquin mulctetur Rector, vt ibi dicitur. An decenter asseruetur, & ne permittat, vt in ædibus etiam Rectorum Ecclesiarum asseruetur, nisi necessitas aliter fieri coëgerit, & tunc facultate scripta ab ipso impetrata ad tempus, ita tamen, vt in armario decenti, & in loco saltem cancellis distincto, & à domestico vsu separato teneatur. Nec etiam permittat eam per manus Laicorum contrectari etiam sub velamine custodię. Cognoscat etiam an vestes, & alia, quæ benedicenda sunt, fuerint benedicta, & à quo: quod in libro Parochiali describendum foret. De corporalibus, purificatorijs, calicibus, & alijs huiusmodi, si minus dicenda sint, mox dicetur.

Syn. 11. 15.

Petr. p. 2. c. 5.

De forma autem, & de numero suppellectilis habetur plenè *in instruct. suppell. Eccles.*

In Actis.

Circa libros Eccl. videlicet Missalia, & alios, quicunq; sint, videat, quomodo decētes sint, & quomodo asseruētur. Et si ex auaritia, vel neglīgētia Rectoris, alteriusuè titularis ipsos neglectos viderit, in eũ animadertat, & vt dilīgēter custodiātur, prouideat. Cōferat indices veteres, & cognoscat, an aliquis desit, & cuius culpa id factum sit, intelligat: & vt inueniatur, restituaturque, decernat.

Curet etiam, quando amplius vsui in Ecclesia esse non possint, ne in aliquem sordidum vsum, si sacri sint, vertantur; sed vt comburantur, eorumque cineres in sacrarium proijciantur. Libri verò in quibuscunque Ecclesijs requisiti, describuntur *in instr suppel. Eccl.*

In Actis.

Quod attinet ad dies festos, & solemnitates proprias, præsertim quando etiā concursus exterorum est, & abusus plurimi esse solent illis diebus ratione illarum solemnitatum, videat Visitator librum Parochialem, in quo descripti sint dies illi festi, & abusus, qui eo tempore committi solent, eosque omnino euitari curet, præsertim commessationes, & tripudia, & si opus sit, agat cũ Syndicis, & alijs maioribus de populo. Et quando abusus essent graues, potius ab illis solemnitatibus cessandum esset, si aliter remoueri non possent, quàm illas profanè, & cum animarum detrimēto, celebrare. Et non solùm incumbat in hoc, vt abusus tollantur: sed vt etiam religiosè, & piè colantur festa; cùm pro nominis Dei sanctificatione sint introducta.

Reginal. de reform. Ang. decret. 2 §. Vt in solemnitatibus.

Fusch. lib. 1. c. 3. n. 29.

CAPVT V.

De libris à Parochis conficiendis, & comparandis.

CIRCA libros à Parochis conficiendos, qui præcipuè sunt, status animarum, Baptizatorum, Cōfirmatorum, Matrimonio coniunctorum, infirmorũ,

& de-

& defunctorũ; Item alius (& hic requiritur etiam ab alijs Ecclesiæ præfectis) in quo tũ ipse Parochus, tũ etiam alij, in ea Ecclesia celebrantes dietim, ac ordine scribere debent se celebrasse, & ab Ecclesiæ præfecto subscribendũ est, & vbi in hoc erratũ est, mulctandus est præfectus, & sacerdos nõ subscribens ad præscriptũ Conc. Item expediens admodũ est, vt in Collegiatis, & Parochijs præcipuè sit liber bene compactus, in quo describatur Eccl. fundationis, & cõsecrationis monumenta testificationesuè, bona, iura, & cætera omnia, quæ ratione ipsius Ecclesiæ, vel Parochiæ in visitatione requirũtur, vt supra in præparatorijs dictũ est, Itẽ alia notabilia, vt quando Epis. dictã Eccles. visitauit; quando in ea confirmationis Sacramentũ ministrauit quando aliquid Eccl. si e legatũ, donatumuè fuit; quando ipse Rector vel Eccclesiæ præfectus beneficiũ officiumuè habuit, & plura alia huiusmodi: Et hæc omnia distinctè. Circa (inquam) hos libros Visitator inprimis videat, an liber status animarum sit ad præscriptũ instructionis, ita vt ex eo Parochus singullarum animarum curæ suæ commissarum cognitionem facilè habere posit; Et vbi in hoc eum defecisse cognouerit, ipsum arbitrio suo mulctet; sicut etiam, vbi in alijs libris à præscripta formula recesserit. Deinde alios suprascriptos libros inspiciat: & si codices benè compacti, & decentes non fuerint, infra breue tempus alios bene compactos, & decentes comparari iubeat, etiam pœna apppos ita. Et aduertat ne Parochus quicquam aliud in ipsis describat; sed ea tantum, quæ ad rem faciunt. Et illa ordine, præcipuè in libris baptizatorum, & matrimonio iunctorum; qui quando ordinatè scripti sunt publici sunt, & probant: quia à Sacro Concilio Tridentino sunt præscripti; & alij etiam quia à Concilio Prouinciali sunt ordinati in hac prouincia publici sunt. Ad maiorem tamen authoritatem omnibus huiusmodi libris præstandam describendi essent testes: & vbi sũt horologia, in libro baptizatorũ, addenda esset hora natiuitatis, *secundum Rebuff.* Sed & nõ vbi sint horologia posset scribi circa horam tertiam vel sextam; & in testes possunt adduci aliqui notabiles; & postea addi cum alijs pluribus, si fuerint præsentes. Et in libro defunctorum poterit scribi, quando mortuus est, quando sepultus, & in qua parte Ecclesiæ, & qua pompa funeris, & qua hora. Sic etiam eadem ratione, in libris confirmatorum, & matrimonio iunctorum describenda esset hora: non tamen est mulctandus, neque redarguendus Parochus, si horam non apposuerit, neque testes scripserit, præterquam in libro matrimonio iunctorum. Qui verò id præstiterit in hoc laudandus erit. Intelligat præterea Visitator, an Parochus vllum testificationum genus libris suis Parochialibus descriptũ, cuiquam tradat sine Episcopi concessu, nisi aliquod, quo petenti testificatio fiat de eius ætate, vel natalibus: Et si illũ in hoc peccasse cognouerit, ipsum vel moneat, vel mulctet arbitrio suo. Et, vt Visitator facilius perspiciat, an libri ad præscriptum sint, formulas describendas esse duxi.

Concil. Prou. 4. de sacr. miss. §. in vnaquaque.

Synod. 21.

Borgn. decis. 11. sub n. 13. tom. 2.

Rebuff. in tract. de Regist. seu lib. baptis. & sepult. Fusch. lib. 2. cap. 5. Rebuff. vbi s[...] pra.

Forma status animarum.

Nella contrada del Maino.

Nella casa di M. Francesco delli Amici habita Co. Ch. Gio. Antonio di Piatti d' anni 50. barbiero.

Co. Ch Margarita sua moglie d' anni 45.

X. Co. Francesco suo figliuolo d' anni 22. sartore.

X. Co. Antonia sua figliuola d' anni 18.

E Dieni-

Dionisio figliuolo di Francesco d' anni 4.

Co. Ch. *Gregorio fratello di Gio. Antonio soditto d' anni 43. legnamaro.*

X. Ch. *Anna sua figliuola d'anni 10.*

X. Co. *Pietro de Porri d' anni 16. seruo.*

Formula Baptismi ita describitur.

Adì primo di Febraro 1592. à hore 15. è stato battezzato da me P. Nicolò Beni Curato di S. Paolo, vel si aliàs scripserit, Curato soprascritto vn puttino, il quale nacque alli 28. di Genaro prossimo alle 20. hore in circa, figliuolo d' Andrea Longo, è di Caterina Bibiana consorti habitanti nella mia Parochia nella contrada dè Specchy, è gli è stato posto nome Luc' Antonio Longo. Compare è stato Alessandro figliuolo già di Giacomo Soleri della Parochia di S. Gioãni sopra il muro; è Commare è stata Maria Seuerina moglie già di Tomaso Serafino della mia Parochia, presenti Gioanni Bellone mio Chierico, Gio. Battista Lazerini, è mol' taltri.

Non tamen, vt supra dixi, necessariò scribenda est hora baptismi, & natiuitatis, neque addenda sunt nomina testiũ.

Et si ab alio quàm à Parocho baptizatus fuerit, scribatur etiam de cuius mandato, vel facultate. Et vbi dubium erit, an infans baptizatus fuerit, scribat Parochus fuisse baptizatum cum conditione, si es baptizatus, &c. & sic de exposito, scribat infantẽ expositum fuisse baptizatum.

Sic etiam potest scribi liber confirmatorum omissis omittendis: addendus tamen est locus, in quo quis confirmatus fuit.

Formula Matrimonio iunctorum.

Adì 5. Luglio 1592. hora 13.

Fatte le tre publicationi nelli tre giorni di festa, cioè 23. 25. & vltimo di Giugno nell: Messa Parochiale, alla presenza sempre d' vna gran parte del populo della mia Parochia, è non essendosi scoperto alcuno impedimento frà Gioanni figliuolo d' Agostino de Scuoli della Parochia di S. Martino in Compito, & Lodouica figliuola d' Alessandro Vanni della mia Parochia, è stato celebrato questa mattina nella mia Chiesa frà essi il Matrimonio per parole de presenti all' interrogatione di me P. Aluigi Bonelio Curato di S. Pietro alla Vigna (vel, Curato soprascritto) presenti il Sig. Pietro Bãdi, il Sig. Giulio figliuolo del Sig. Gio. Maria Castiglione, il Sig. Carlo figliuolo del Signor Gioanni Basso, è molt' altri buomini, è donne. Gioãni. Scuoli. Lodouica. Vanna.

Vbi verò denunciationes prætermittuntur, scribendum est, hoc pacto.

Vsatasi la debita diligenza per intendere, se vi fosse alcuno legitimo impedimẽto per il Matrimonio, che voleuano contrahere il Sig. Giulio Rauerti figliuolo del già Sig. Marc' Antonio, è la Signora Anna Visconti figliuola del Sig. Nicolò tutti duoi della mia Parochia, ne essendosi scoperto alcuno legitimo impedimento, è stato celebrato questa mattina nella mia Chiesa il Matrimonio frà essi, pretermesse le denũciationi sotte d'ordine di Monsig. Reuerẽdissimo Vescouo, per parole de presenti all' interrogatione di me, &c. vt sup.

Facultas autem concessa prætermittendi denunciationes est registrata infra. ipsa verò habetur in filo cum alijs.

Vbi verò vnica tãtùm fit publicatio, ita describendum est.

Adì 9. di Maggio 1592. hora 12.

Fatta vna sola publicatione in giorno di festa, che fù alli 3. del presente, nella mia Messa Parochiale, alla quale erano presenti molti della mia Parochia, & altri, è pretermesse l' altre di ordine di Monsig.

Vica.

Vicario generale in absenza di Monsig. Reuerendiss. Vescouo, & non essendosi inteso esserui impedimento, &c. vt supra.

L' altre publicationi furono poi fatte alli 24. & alli 29. di Giugno nella Messa, come di sop.

Facultas autẽ permittendi denunciationes est registrata *infra*. Ipsa verò habetur in filo cum alijs huiusmodi facultatibus.

Concil. Prou. 1. quæ ad Sacra. Matr. Et si alius Sacerdos ex facultate Episcopi, vel Parochi Matrimonio contrahendo intererit: exemplum illius facultatis in libro describatur: ita etiam de Coadiutore Parochi in libro de Matrimonijs scribat Parochus illius nomen, & cognomen, diemque, mensem, & annum notet, quo ille Parochialis curæ Coadiutor adiunctus est, facultatemque Matrimonia celebrandi, ab Episcopo, vel ab ipso consecutus est. Concil. Prou. 1. de iis, quæ ad Matr.

Formula libri defunctorum.

Adi 22 di Febraro 1593.

Il R. S. Gieronimo Castiglione della mia Parochia è morto questa notte passata à hore sette, è meza; Fù cõfessato da me P. Gio. Antõio Curato soprascritto alli 17. & alli 20. del presẽte mese, communicato alli 18. hebbe l'estrema vntione, alli 20. fu sepolto nella Chiesa Collegiata di S. Ambrosio nella sepoltura de suoi maggiori, appresso alla Capella di S. Alessandro; v' interuennero il capitolo di S. Ambrosio, 24. altri Sacerdoti seculari, & li Frati di S. Angelo, presenti il Sig. Paolo Clerici, il Sig. Camillo Guida, è molt' altri huomini, è donne. Hieronimo. Castiglione.

Vlterius alij libri conficiendi sunt à Parochis, videlicet, de distributione eleemosynarum, de votis, & consuetudinibus pijs, & liber formularum de denuntiationibus dierum festorum, &c. de quibus habetur. *in instr. sup. Eccles.* In Act.

Alios verò libros Parochus habere debet, præter illos, qui Ecclesiæ sunt, atque successoribus debentur; vt sunt Breuiaria, Psalteria, Sacramentalia, Pontificale, & alij, de quibus, vt supra diximus, *in libro Instru. sup. Eccles.* Et hi sunt testamentum vetus, & nouum, Conc. Trider. & Conc. Prouin. & Diœc. Catechismus Romanus ad Parochos, conciones R. F. Ludouici Granaten. vel aliud homiliarium ab Episcopo delectum, vel deligendum, Summa Antonina, vel alia ab Episcopo præscripta, vel præscribenda: & in hoc genere præcipuè probari videtur summæ Mart. Nauar. & Francisci Victoriæ. In Act. Concil. Prou. 1. eo. Synod. 11. Fusch. lib. 1. c. 23. sub nu. 3. & lib. 2. c. 11. n. 18.

Piarum institutionum Thesaurus.

Regula doctrinæ Christianæ. Syno. 11.

Alij etiam arbitrio Episcopi præsertim ad Euangeliorum, & Epistolarum explicationem.

Hortandi etiam sunt Parochi, vt in lectione Pastoralis S. Gregorij, & S. Io. Chrys. de Sacerdotio assiduè versentur. Concil. Prou. 1. eo.

Vtilis admodũ est etiam lectio speculi Io. Langhæ Crucij de vir. & hon. Eccl.

Expedit etiã habere aliquem Psalmorum commentatorem, & aliquem, qui Missæ sacrificium, aliaq; Diuina officia, & cæremonias explicet. Diligẽter ergo Visitator inspiciat, an huiusmodi libros habeant; sicut etiã maximè inquirat, an libros, aut scripta prohibita habeãt, etiã, quę res lasciuas, seu obscœnas, & pietati, ac morũ honestati inutiles ex professo præcipuè tractant, narrant, aut docent; vel in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, vel alia his similia. Fusch. lib. 2. c. 1. nu. 18.

Verùm, quia parũ libros habere prodest, nisi illis necessarium quoq; studiũ adhibeatur, cum hac de causa præscripti sint: ideo Visitator non solùm Parochis sed vnicuique Ecclesiastico homini pro ingenij illius industria, intelligentia, &

Synod. ingenij illius industria, intelligentia, & munere studiorum rationes, & exercitationes singularib. decretis præstituat, ac præscribat, & vbi opus esse viderit, aliquibus etiam præter illas studiorū exercitationes præscriptas, iubeat, etiam pœna suspensionis, aliauè arbitrio suo proposita, eos certo constituto tempore ad examinatores in vrbe eo potissimum nomine constitutos se conferre; vt doctrinarum, librorumuè, quibus ex visitationis decreto studuerint, accuratam diligentemque rationem ijs reddent.

CAPVT VI.

De Legatis pijs.

Concil. Prou. 6. de bon. & iur. Eccl. VISITATOR in visitationis munere, de pijs legatis accuratè, diligēterq; inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, alijsuè, qui ea exequi præstareuè debēt, de illis ipsis decernat, certumq; præterea tēpus, quo ea illi præstent, omnino constituat; & si tempore constituto non soluerint, arbitrio Episcopi puniātur. Interim eorum nomina in tabellā in Sacristia loco conspicuo affixam referri iubeat. Cognoscat etiā an illa Rectores, & Notarij ad præscriptum denunciauerint, videlicet, Rector infrà quindecim dies, & Notarius infrà tres menses, & si in hoc deliquerint, eos moneat, vel etiam puniat. (Concil. Prou. 2. tit. 3. decret. 17.) Aduertat quoq; ne piæ testatorū voluntates vllo pacto prætermittantur, mutenturuè; vbi sustineri, ac adimpleri possunt.

In interpretatione verborum diligenter consideret, an restrictiua, vel exemplificatiua sint, adhoc, vt dignosci possit, an legatum augeri debeat, vel non: quando ad onus persoluendum id, quod soluitur, non sufficit, neq; testatoris voluntas ex alijs coiecturis discerni potest. Consideret etiam an à principio erat sufficiens legatum pro onere, vel non. Item an multum excedat onus à tempore, quo impositum est. (Borgni. lib. 2. decis. in indice verb. Verba. Borgni. decis. 17. lib. 1. sub. nu. 72. cap. quanto de cens. Tyraq. post alios de priuileg.)

In hac verò frequentissima materia, pro vtiliori, ac faciliori Visitationis expeditione, infrascripta, quæ frequentiora sunt, hic apponere constitui.

In causis ergo pijs memoria teneat Visitator iuris diuini, & iuris naturalis tantum considerationem habendā esse. (pie caus. priuileg. 164.)

Et in legatis generaliter factis ad pias causas melius deberi. Ideò vbi testator reliquit Ecclesiæ calicem, intelligitur de argento, vbi vestem, intelligitur de serico, licèt hoc Tyraq. non placeat, sed fortè procedet in dubio; & vbi alia efficacior præsumptio non esset. (Bart. in l. Titia. § Seia. ff. de aur. & argen. leg. Tyraq. priuil. Aretin. cons. 94. num. 4.)

Meminerit etiam conditionem mixtā casu deficientem pro impleta haberi in legatis pijs; sicut etiam in dubio de mera potestatiua dicitur. (Tyraq. priuil. 37. & 18.)

Item voluntatē testatoris infrà annum executioni mādandā esse: Et vbi opus sit, rem à testatore relictam hæredi ipsius iussa non implenti sequestri nomine deponere iubeat; ipsumque ad omne emolumentum, & interesse soluēdum cogat. (Authen. Amplius. C. de sacros. ecc. cap. nos quidem. vbi doct. de testa. Concil. Prou. 2. tit. 3. decret. 16.)

Ampl. hæc conclusio, vt procedat etiā si hæres esset impeditus, alijsuè occupationibus detentus.

Secundò ampl. vt procedat etiam in declaratione, & in electione. (c. si hæredes. vbi Abb. de testa.)

Primò limitatur non procedere, quādo qualitas operis longius tempus requirit; quia eo casu sufficit ita inchoasse, vt de eius negligentia minimè appareat. (Tyraq. priuileg. 97. Aret. cons. 94. num. 3.)

Secundò limit. non procedere, quādo testator prouidit de tempore: quia eius voluntas seruāda est: & intelligitur currere tempus à die scientiæ, & à die aditæ hæreditatis. (Tyraq. priuil. 97.)

De-

Abb. in d c. nos. quidem. Declaratur etiam hæc conclusio, vt nõ procedat in legatis pijs, quantum ad hoc videlicet, vt expectetur annus: legata enim pia infra sex menses soluenda sunt: & currit tempus à die insinuationis testamenti. Quantum verò ad deuolutionem executionis ad Episc. nec expectatur annus; sed requiritur tãtum duplex monitio post negligentiam exequi debentis: Vbi verò vnica tantum monitio præcedit, expectatur annus. Abb. in præcit. loco.

Aduertat etiã Visitator, ne commutatio vltimæ voluntatis in aliũ vsum, quã expressũ, fiat; quia nequaquã fieri potest. Clem. 2. de relig. dom.

Primò, ampl. hęc cõlusio, vt procedat, etiã si Episcopi authoritas intercesserit.

Secundò, ampl. vt procedat etiam, si fieret authoritate legati de latere. d. Clem. 2.

Primò, lim. non procedere, vbi authoritas Sum. Pont. interuenerit; quia Sum. Põt. id de plenitudine potestatis potest. d. Clem. 2. Socin. de mat. oblat. lib. 19. num. 3.

Secundò, limit. quando nõ potest seruari ad illum vsum propter aliquod impedimentum: tunc enim fieri potest authoritate Episcopi, & cõsensu partium, & si pars non consenserit, Episcopus solus exequi poterit. d. Clem. 2. Socin. d. nu. 3.

Sublimitatur non procedere, quando testator vlterius processit; scut et si quãdo dixit, quòd possit cõmutari: sed hæc nõ est sublimitatio, quia tunc est implementũ, non autem cõmutatio volũtatis. Abb. in in d cap. nos. Soc. in præcit. loco n. 4. d. cap. nos.

Tertiò, limit. non procedere in commutatione tẽporali ex iusta causa, quia eo casu Episcopus potest. Tyraq. priuileg. 43.

Declaratur hæc cõclusio, vt procedat in vltimis volũtatibus, secùs fortè in cõtractibus, quia eo casu potest fieri commutatio cum voluntate hæredis, vt *Soc.* ait, licet non audeat omnino affirmare, Contrarium autem videtur velle Abb. Soc. d. num. 4. Abb in d. c. nos quidẽ in princ.

Aduertat et ã Visitator, quando executio legati nemini mandata est: nã, si testator Eccl. construi mãdet, & non dicat, per quem, hæres exequi tenetur: secus est in relictis pauperibus, vel pro redẽptione captiuorum: quia tunc Episc. est executor. Et curet, vt fructus medij temporis etiam soluantur. Quod locum habet, quando dies appositus est gratia legatarij; vel vbi legatũ relinquitur Monasterio, vel capellæ construendæ: tunc enim fructus medij tẽporis illi debẽtur. Abb. in d. c. nos quidem nu. 4. Abb. in d. c. nos, num. 7.

Inspiciat etiã diligenter, vbi legatum relictũ est pro aliqua puella nuptui tradenda etiam nominatim, an illud factũ fuerit intuitu personę, vel ad piã causam Hoc enim casu deberetur alij puellæ, si illa decesserit, antequam consequeretur legatum. Si verò aliquos legata pia, vel obligationes Eccles. factas de fraudantes, & inuadentes inuenerit: nisi moniti emendentur, illos tanquã sacrilegos puniat, etiam excõmunicationis sentẽtia: qui si scienter pro defunctis legata defraudent, diuinæ pietatis exacerbationẽ prouocãt; & de fide futuræ resurrectionis titubare dicuntur. Et quia sæpè executoris incuria vltimæ voluntates differuntur, videat Visitator, vbi executor exequi inchoauit, vel legatum pro executione sibi factum agnouit; & ipsum ad exequendum compellat, vel alium illius expensis deputet. Abb. in d. c. nos. in fin. c. non nulli. 12. q. 2. c. qui oblationes. 12. q. 2. Collect. in d. c. nos quidem. Petr. p. 4. de legat. sol.

CAPVT VII.

De Decimis, & Primitijs.

CVM decimæ de iure Diuino in dominij recognitionẽ Deo debeantur, ab omnibus soluendæ essent: sed vbi cõmuniter non soluũtur, non sunt petẽdæ, vel c. Parochianos, de deci. cũ sim.

Tas. c. 5. hom. q. 37. Couar. vel à peculiaribus, vt cōmuniter asserunt Doctores, vel à Papa, seu à Concilio, vt dicit *Couar.* quia aliter, secundum ipsum, non deberentur. Vbi autem communiter soluuntur, & aliqui ab earum solutione se immunes prætendunt; nisi illius immunitatis rationem ostenderint, ad solutionem cogendi sunt. Et ita fuit iudicatum hic *anno 1590. in causa Parochi Figini, contra D. Ioannem Antonium Cattaneum.* Et sententia *Papiæ à R. Borgnino* confirmata fuit. Quod multò magis procedere debet in hac Diœcesi ob tempus duorum mensium constitutum prætendentibus huiusmodi immunitates. Et quod de decimis dictum est, intelligitur etiam de primitijs: nam quibus in locis soluuntur, ab omnibus tam nobilibus, quàm ignobilibus, & rusticis soluendæ sunt: Idque ad summæ ex communi illius loci consuetudine, diuturnoque vsu comprobatæ rationem: & ad eas in agro soluendas cogi possunt: & qui eas subtrahunt, earumuè solutionē impediunt, excommunicandi sunt: nec ab hoc crimine, nisi restitutione secuta, absoluendi sunt.

Synod. 4. decr. 38.

Concil. Prou. 3. de ijs, quæ ad bon. Synod. 4. d. decr. 38. Concil. Trid. sess. 25. cap. 12.

Inuestituræ autem decimarum Ecclesiasticarum, laicis hominibus in perpetuum factæ diligenter, accurateque videndæ, ac recognoscendæ sunt: & nisi legitimè exigantur, ad restitutionem etiam fructuum compellendi sunt. Noualia verò, licet decimæ alij soluantur, Visitator, nisi rationabilis causa in cōtrariū sit, Parocho adiudicet quando videlicet nihil ex agro illo percipiebatur. Vbi igitur decimas soluendas esse Visitator prospexerit, debitores conuocet, illisque ad soluendum breue tempus statuat; eorumque nomina in tabellam in Sacristia conspicuo loco affixam referri iubeat: qui si debito tempore non soluerint, Episcopi arbitrio puniantur.

Concil. Prou. 1. quæ ad bon. c. cum contingit, de decim. Couar. vari. res. lib. 1 c. 17. n. 13. Concil. Prou. 6. de bon. & iur.

Vlterius intelligat Visitator in hac materia an primo die Dominico Quadragesimæ, necnon primo die Dominico Aduentus Parochus doceat populum quod sacrum Concil. Trident. de decimarum solutione decreuerit.

Concil. Prou. 1. quæ ad bon.

Maximè autem describi sigillatim faciat, qui soluit, vel non; & quantum soluatur à singulis.

Sec. sub nu. 28.

CAPVT VIII.

De alienationibus, & locationibus bonorum Ecclesiasticorum.

Visitator videat in primis inuentarium bonorum, iuriumuè per publicum notarium confectum; & diligenter aduertat; an bona Ecclesiæ alienata, vel ad longum tempus, vel alio modo minus legitimè locata sint; Præcipuè videat, an locationes ad longum tempus à triginta annis ante sacrū Conc. Trid. factæ legitimę sint, & in vtilitatē Ecclesiæ.

Concil. Prou. 1. eo. tit. Concil. Trid. sess. 25. cap. 11.

An fructus venditi, vel locati sint antequam à solo sint separati, non dilata in id tempus solutione; Tunc enim contractus est irritus.

An bona Ecclesiæ locata sint consanguineis in primo vel in secundo gradu, vel etiam in tertio non obtenta facultate in scriptis.

An patronis, vel ijs, quorum cessione ea be-

Concil. Prou. 1. quæ per. ad bona. d. Conc. Prou. 1. eod. tit. §. nolumus. Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 5.

Concil. Prou. 1. quæ ad bon. d. Conc. 2. decr.

ea beneficia obtinentur. Etiam si locatio sit ad modicũ tẽpus, etiam si per suppositas personas. Et si aliquem in ijs peccasse Visitator cognouit, ipsum fructuũ vnius anni amissione mulctet.

Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 6.

Videat etiam accuratè, an bona permutata, vel alio modo alienata sint à personis Ecclesiasticis absque legitima facultate: tunc enim detinens compellendus est, etiam per censuras ad restituenda bona cum fructibus non iure perceptis.

Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 11.

In locationibus autem ad meliorandum factis omnino seruari curet, quod *Conc. Prou. 2.* præscriptum est.

At quantum ad hanc materiam pertinet, maximè meminerit Visitator duo in bonorum Ecclesiasticorum alienatione semper requiri, causam videlicet & solemnitatem. Quæ autem solemnitates requirantur, post alios docet *Borg. latè in suis decisionibus.*

Borgn. decis. 45. & 46. to. 1.

Si verò, per procuratorem, alienationem, locationemuè factam fuisse repererit; nisi de speciali mandato, nempe de huiusmodi bonis constet, mandatúq; omnino seruatum sit, Visitator instrumentum rescindat, seu potius nullum declaret. Ad fructuum autem restitutionem detentorem condemnet, à tempore inuestituræ, vel ex æquitate à tempore, quo præsens rector beneficium obtinuerit.

Borg. in præcit. loco.

Quando verò contractus fuit validus, sed rescindendus est, si lis fuerit mota, condemnandus est reus à tempore motæ litis.

CAPVT IX.

De Iurepatronatus.

CIRCA iuspatronatus in primis diligenter perquirere debet Visitator, an verè beneficium sit iurispatronatus, & ex quo capite. Nam solum ex fundatione, & ex dotatione, quando Ecclesia erecta non habet dotem sufficientem, & quis eam de suo dotauerit, vel ex priuilegio summi Pontificis constituitur. Probatur autem titulus ex documento authentico, & per multiplicatas præsentationes, quæ effectum sortitæ sint, per antiquissimum temporis cursum, memoriam hominum excedentis; quod propriè dicitur centum annorum: non enim sufficeret minus temporis spatiũ. In communitatibus verò, vniuersitatibus, & potentioribus plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur: Nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragatur, quàm si præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes etiam continuatæ non minori saltem quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur.

Concil. Trident. sess. 25. cap. 9.

d. Sess. 25. c. 9.

Borg. de magis communi decis. 17. to. 1.

d. cap. 9.

Cognoscat etiam an præsentatio infra tempus legitimum realiter facta sit; licet admissio post tempus præscriptum fieri possit.

Item an patroni se in bonis Ecclesiæ intromiserint, vel aliquid aliud fecerint, quare iurepatronatus declarandi sint priuati: præcipuè an pro præsentatione, nominationeuè aliquid acceperint; vel bona, iuraué vsurpauerint: an etiã per longum temporis spatium illud amiserint. Quia videlicet Patroni per

Concil. Trid. sess. 25. cap 9.

Concil. Trident. sess. 22. cap. 11. Bald. de præsc. p.

decem

1. q. 5. princ. q. 9. de co. muni. decem annos non præsentauerunt: & si res, cui ius patronatus annexum exstitit, pluris vendita sit occasione iurispatronatus: esset enim eo casu Simonia.

Concil. Prou. 1. quæ pert. ad col. benef. Concil. Trident. sess. 25. cap. 9. Videat etiam si huiusmodi beneficijs alia beneficia libera vnita sint; & quo tempore: nam si a quadraginta annis citra, ante Conc. Trident. facta fuerit vnio, perpendat, an nulla sit, vel reuocanda; quando non sit in euidentem vtilitatem Ecclesiæ: Ita etiam si nondum plenum effectum sortita sit, ipsam nullam declaret.

Sylu. de benef q. 6. sub num. 9. Intelligat etiam si translatum sit iuspatronatus, & quomodo: & si in laicũ, an cum consensu Episcopi, qui requiritur, cùm ipse cognoscere ac iudicare debeat, an patronum mutare, Ecclesiæ expediat. Et aduertat, quando transfertur Ecclesia, vbi est iuspatronatus; quia si iuspatronatus est solùm ratione fundi, vel constructione ex simplici translatione patronatus cessat: si verò ex ratione dotis, tunc noua Ecclesia erit iurispatronatus. Turrec. Crema. in cap. monasterium. 16. q. 6.

Cognoscat etiam an præsentatus ad præscriptũ iurauerit. Et quando institutio ad inferiorẽ spectat, videat, an institutus ab Ordinario fuerit examinatus: & vbi inter patronos est lis, si institutio ad Ordinarium spectat, Oeconomum interim deputet: Huiusmodi enim deputatio ad institutorem pertinet. Concil. Prou. 1. quæ pert. ad collat. benef.

CAPVT X.

De Vnionibus.

Concil. Trid. sess. 7. c. 6. & sess. 25. c. 9. Concil. Prou. 1. quæ ad bon. d. sess. 25. c. 9. VNIONES etiam iurispatronatus quadraginta annis citra, ante sacrũ Concil. Trident. factas Visitator diligenter examinet; & vbi nullæ, vel annullandæ sunt, ipsas nullas declaret, vel annullet ad præscriptum sacri Concil. Trid. præcipuè vniones ad beneficium iurispatronatus, quæ effectum sortitæ non sunt. Et qui Vnionem supra quadraginta annos factam esse prætendit, eam Episcopo, Visitatoriuè ostendere debet.

Rebuff. in Prax. de vni. Ad validitatem autem Vnionis plura requiruntur; præcipuè autem, vt ex causa fiat, vt videlicet sit euidens necessitas, vel vtilitas; vt secundum canones fiat, nempe cum consensu Capituli, nisi consuetudo aliter se habeat; vt Ecclesiæ temporalibus minimè vniantur; vt dignius minus digno non vniatur; vt lite pendẽte non fiat; & vt verus annuus valor vtriusque exprimatur, etiam quod beneficium sit manuale. Et aduertatur, quia etiam à Vicario Generali Vnio fieri non potest, nisi id ei specialiter mandatũ sit. Rebuff. in præcit. loc.

Vlterius etiam, cum causæ cognitio requiratur, vocandi sunt etiam illi quorum interest coram Ordinario loci, qui Vnionem fecit.

Et notandũ est, quòd quando fit Vnio à Papa, vel à legato de latere de Ecclesia Episcopo subiecta Monasterio alicui, vel alio modo, non eximitur illa Ecclesia à iurisdictione, & à subiectione Episcopi; & ideò poterit visitari, nisi, quantum ad Papam, aliter in Vnione expressum esset. Et aduertendum est Vnionem tribus modis fieri; Primò, vt ex duobus vnum fiat. Secundò, vt Ecclesia vna alij subijciatur, & hoc casu in impetratione principalis Ecclesiæ, non est opus exprimere accessoriè vnitum. Tertiò vt vtraque Ecclesia remaneat principalis. Concil. Trid. sess. 7. c. 7. Borg. decis. 4. n. 9. to. 2. & in induc. verb. Vnio. Rebuff. in loco præcit.

Et

Ernotandum etiam eſt, beneficium per Vnionem dici, & eſſe ſuppreſſum; ideò amplius vacare non dicitur, cum non ſit beneficium, ſed prædium; nequ poteſt permutari; & ſi quis permutauerit, licet permutatio effectum non habuerit, non poteſt ad illud redire, quando ſciuerit fuiſſe vnitum; & Vnionis instrumento ſcriptum ſit, quòd per ceſſum, & deceſſum Vnio effectũ ſortiretur. Et quando Vnio facta eſt ſine cauſæ cognitione, & ſolemnitatibus, beneficium poteſt impetrari abſque declaratione; ſecus autem ſi facta eſſet cum ſolemnitatibus, ex falſa cauſa.

Oldra. conſ. 257. cum alijs adductis per Gomeſ. in regul. de trien. poſſ. q. 2. Rebuff. in præal. loc.

Vniones autem cùm odioſæ ſint facilè reuocantur, ideò ceſſante cauſa Vnionis, Vnio reuocari poteſt. Reuocatio autem cum ijs requiſitis fieri debet, quæ in Vnione requiruntur: & à quolibet intereſſe prætendente reuocatio peti poteſt: & cauſa ſubſiſtente Epiſcopus poteſt reuocare etiam Vnionem à Papa factam. Vnione verò reuocata, Eccleſia in illo eodem ſtatu remanebit, in quo ante Vnionem erat, abſque tamen præiudicio poſsidentis. Et alienationes interim legitimè factæ validæ erunt.

Rebuff. in præd. loc.

CAPVT XI.

De Fabrica Eccleſiæ generatim.

VISITATOR diligenter inſpiciat, an Eccleſiæ reſtaurandæ, vel reparandæ ſint; & vt id quamprimum præſtetur, curet: etſi opus ſit, earum omnem cenſum, partemuè huic ſumptui neceſſariam; etiamſi equitibus Ordinis Hieroſolymitani obueniret, ſequeſtri ratione apud bonum virum depodi iubeat, qui in illarum inſtaurationem eiuſdem iuſſu erogetur. Et ſi aliter fieri non poſsit, onera per aliquod tempus ſubleuet.

Concil. Prou. 5. de Eccleſ. & earum ſuppel.

Si verò aliquis ſit, ad quem id ſpectet, ipſum cogat. Vbi autem nemo tenetur? omnes & ſingulos, diuites præſertim pro opere illo ad aliquid offerendum hortetur; eorumque oblationes à cancellario fabricæ in libro ſcribi faciat: & vbi cancecellarius non extat, ipſum cum alijs fabricæ præfectis deputet. Vbi denique minimè reſtaurari poſſunt, & planè labuntur, eas profanari, & erecta ibi Cruce ad matricem, lapides, &c. necnon cœmeterium, oſſibus inde ad illam aſportatis, transferri mandet.

Syno. 4. decr. 35.

Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. Concil. Prou. 5. de Eccl. & earũ ſup.

Curet etiam, vt altaria omnia ſint ad præſcriptam formã, & neceſſarijs indumentis, & ornamẽtis inſtructa: Alioquin ea amoueri faciat, ſicut etiam altaria nimiũ altari maiori, vel inter ſe vicina, & quæ in loco Baptiſterij conſtituẽdi ſunt.

Syno. 4. decre. 35. Inſtru. Viſit. pag. 55.

Item vt ſpatium inter altare maius, & cancellos accommodetur: & capellæ minores menſura conſtituta, aut aptentur, aut tollantur.

Vt demum loca Eccleſijs ſuperiora, vbi profana ſeruantur, vel habitetur, vel dormiatur, omnino amoueantur.

Plura in hac materia à Viſitatore præſtanda ſunt, quæ infra de Eccleſiæ conſtructione colligi poſſunt. Quæ verò quantum ad fabricam, & ad ſupellectilem etiam Eccleſiaſticam ſtatim exequenda ſunt; hæc quæ ſequuntur, potiſsima eſſe videntur.

CAPVT XII.
Sigillatim subitò exequenda.

Pauin. p.1.c.3. in fine. ECCELESIARVM, quæ in locis periculosis, & quæ latronũ speluncę sunt, destructio, & translatio.

Ex instr. Visit. Altarium demolitio, vbi facienda est.

Altarium portatilium confractio, si non ad mensuram.

Sepulchrorum, quæ extant, amotio.

Sepulchrorũ obstructio, si loco prohibito.

Amotio bradellarum, & sedilium, & huiusmodi impedimentorum ab Ecclesia.

Item profanorum supellectilium, aut rerum.

Item locorum superiorum, vbi dormitur, aut habitatur, aut profana seruantur.

Dilaniatio corporalium, & purificatoriorum indecentium ratione mensuræ, vel sordium, quæ purgari non possunt.

Item superpelliceorum, tobalearum, sacrorumque indumentorum, quæ in Ecclesia toleranda non videntur.

Item Missalium, & Breuiariorum indecentium.

Profanatio calicum, & patenarum indecentium.

Clausio, & obstructio portarum lateralium.

Amotio arborum, vitium, stipitum, & huiusmodi à cœmeterijs, & ab alijs locis sacris.

Item ramorum incisio, quæ obsunt parietibus, vel tectis Ecclesiæ.

Vbi autem fiat dilaniatio supellectilis Ecclesiæ, sicut etiam quando supellex nullo pacto vsui amplius esse potest, ipsam supellectilem comburi, ac eius cineres in Sacrarium proijci iubeat. Si tamen ex veste sacra stola, vel manipulum elici potest, licet vestis illa benedicta fuerit, nihilominus, stola, manipulumuè benedicetur, quia est mutata forma, & particularis benedictio datur. Soc. sub nu. 26. Arch. in c. vestimenta, de consecr. dist. 1.

Quod de sedium amotione dictum est, quarum causa plura scandala oriuntur, & non habet locum in sedibus patronorum; quod intelligendum est, vbi est in vsu. Eusch. lib. 1. c. 27. Petr. p. 2. c. 6.

CAPVT XIII.
De Ecclesiæ constructione.

Ex instr. fab. QVONIAM aliquando in Visitatione de Ecclesiarum constructione agitur, licèt delineatio à Præfecto fabricæ prius approbanda sit, & ab Ordinario confirmanda, quàm fabrica Ecclesiæ inchoetur.

Hæc summatim colligenda duxi, quę etiam ad ipsam Visitationem præcipuè ad decreta conficienda proderunt.

Ecclesia fit instar Crucis arbitrio Archiepiscopi. Est enim forma magis cõueniens; licèt etiam rotunda construi possit.

Ampla pro capacitate populi, & aliorum ad diem festum confluentium; Mensura autẽ hominis est cub. 1. vnc. 8.

Parie-

Synod. II.

Parietes à latere, & à tergo extrinsecus minimè picti, nisi rubro colore: In frontispicio autem pingi possunt, & debent, præcipuè in Parochialibus imago B. Virginis cum Domino nostro, & imago patroni, vel mynisterium, quo Ecclesia illa nuncupatur.

Atrium, vel porticus sit; omnino autem vestibulum in Parochialibus.

Tecta, vel laqueata, vel fornicata, vel alio modo pro regionum vsu; ita tamen vt tecti proiectura eiusmodi fiat, qua stillicidia ab imis parietibus procul sint.

Pauimentum non spicatum, non è lateribus coctilibus, vel alio lateritio opere, nisi vitriato, fit: In insigni autem Eccl. saltè ex marmore, alioue solido lapide sit: In alijs verò, vbi hoc fieri nō potest, silicib. expolitis vel opere testaceo.

Ostia non arcuata, sed quadrangula, & duplo altiora, quàm latitudo pateat: imparia sint, quot sunt naues, è quibus Ecclesia constat. Omnino autem tria sint: ostium medium cæteris ornatius. In Cathedralibus autem sculptura leonum exornari decet.

Ostiorum valuæ ornatæ, & firmæ è cypresso, aut cedro, vel saltem nuce opere fabrili ornatæ: munitæ à parte interiori pessulis, feris, & clau b. grādiusculis. Vbi verò extrinsecus muniri oportet, ostiolum sit in valuis ianuæ dexteræ.

Ostium à tergo ne fit, nisi qu à ingressum fieri necesse est ad Sacristiam, campanile, cæmeterium, vel ad domicilia ministrorum: Propè altare, vel è regione eius laterali, alioue eiusmodi modo, qui illud rectà spectet, nullo pacto construatur.

Fenestræ sint à parte superiori paululum rotundæ ex lateribus aliquantulo latiores intrinsecus, quàm extrinsecus.

Fenestra orbicularis, vnde lum è præcipuè Ecclesia; vel capella maior excipiat, ampla sit, pro modo Ecclesiæ super ostium maius extrinsecus exornata. In alijs etiam nauibus in frontispicio forma oblonga iudicio Architecti.

Potest etiam excipi lumen ad vsum Ecclesię, & Capellæ è tholo in vmbilico, videlicet fastigiatæ fornicis, laternis vndique factis.

In media Ecclesiæ naui, vbi per tecti altitudinem potest, tum in nauibus etiam inferioribus laterales fenestræ fiant; eæque impares ab vtroque latere, atque in vniuscuiusque inter columnij medio, ita ordine extructæ, vt sibi respondeant, neque in zophiro, epictilioue recti valdè distent.

In capellis pro earum magnitudine ab vtroque latere fiant. Vbi autem non potest, & necessarium sit lumen, à tergo capellæ recipiatur; dummodo fenestræ, nec nimiam altaris partem occupent, neque altare, quod propè parietem sit, rectà spectent, aut nullo sanè modo super altare sint. Vbi autem super altare fenestra necessariò extruenda est, prouideatur, vt aqua foris deflua, intrò verò ne gutta quidem penetret.

Fenestræ omnino altæ extruantur, vt foris existentes introspicere non possint. Et si necesse aliquādo erit, fenestram minus altam præscripto extruere; ea vitreis valuis ita muniatur, vt nullo modo aperiatur. Vitreæ verò sint mundę, & integræ, non autem fractæ.

Omnes autem quales quales sint ferreis clatris, opere vitreo, vel tela saltem, & filo ęneo muniantur, instruanturuè, ita tamē vt aperiri, aut amoueri aliquādo posint ad vaporis exhalationes.

Vbi scala gradibus pluribus constat, gradus sint impares è marmore, vel è solido lapide, & quinto, tertioùe gradu planum fiat; quod pro ascensus ratione cubitos circiter tres cōgruenter pateat.

Gradus singuli altitudine sint vnciarum octo, latitudine ferè cubitali.

Capella maior fit eminentiori loco in capite Ecclesiæ; è cuius regione ianua prima fit. Eius pars posterior Orientem versus rectà spectet:etiam si à tergo eius domicilia populi sint. Ad Occidentem verò, vbi pro ritu Ecclesiæ à Sacerdote versa ad populum facie, Missæ sacrum ad altare maius fieri solet. Fornicata, & ornata sit pro dignitate Ecclesiæ.

Pauimentũ eius exstruatur solo Ecclesiæ altius pro situ loci, proque ratione Ecclesiæ.

Altare maius ita construatur, vt ab eius infimo gradu ad cancellos spatium intersit cubitorum octo, & plurium Ecclesiæ ratione; ad minimum, verò quatuor:Et si opus est, altare parieti propius amoueatur; ita tamen vt ab ipso etiã pariete procul sit cubito vno, & dimidio. Sit autem à scabelli solo altitudine cubitorum duorum, & vnciarum octo, ad summum decem: longitudine cubitorum quinque & plurium pro Ecclesię magnitudine; latitudine verò cubitorũ duorum, & vnciarum duodecim, & plurium pro longitudinis & situs modo. Gradus sint tres computata bradella, vbi satis spatij datur. At verò vbi id magnitudo Ecclesię requirit, sint quinque. Altitudo singulorum graduum sit vnciarum octo. Bradella à fronte altaris cubitos duos, & à lateribus etiam producta, vncias sexdecim pateat, ita vt à tribus partibus illud complectatur.

Crucifixus in omni Ecclesia Parochiali, præcipuè sub ipso capellæ maioris arcu fornicato collocetur, aut parieti affigatur; qui super arcu est sub tecto laqueato, atque super ianua clatrati cancelli capellæ.

Chorus sit à statione populi seclusus, & ab anteriori, vel posteriori parte altaris maioris pro ratione Ecclesiæ iudicio Architecti.

Tabernaculũ marmoreum, aut æneũ tabulis populeis, circũuestitum intrinsecus sit, aut ligneum, sed non è tabulis nuceis, ex alijsuè, quæ humiditatem gignunt, sed populeis, vel similibus polite elaboratis.

Forma octangula, vel sexangula, vel quadrata, vel rotunda; prout decentius accõmodata vide ut ad Eccles. formam.

Amplum pro dignitate, & magnitudine, rationeuè Ecclesiæ.

Sit pijs mysteriorũ passionibus Christi imaginibus exsculptum, & inaurato artificio certis locis decoratum. In summo tabernaculi sit imago Christi resurgentis, vel sacra vulnera exhibentis: vel crucifixus, vbi pro exiguitate Ecclesiæ super altare propter occupationem tabernaculi non sit congruus locus Cruci. Ostiolũ ab anteriori parte sit ita patens, vt pixis, & tabernaculum gestatoriũ commodè introducatur, & expromatur, & ita ad aperiendum accommodatũ, vt in frontispicio planè hærens Sacerdotis sacrã Eucharistiam depromẽtis brachium, manumuè non impediat, sit ornatum sacra Christi crucifixi, vel resurgentis, vel vulneratum pectus exhibentis imagine, vel alia pia effigie.

Panno serico rubei coloris, si Eccle. sit Ambrosiani ritus, aut albi, si Romani, intus ab omni parte vestitum, atq; ornatum sit. In Altari maiore collocatũ firmiter fixum hæreat, benè claue munitũ. Vbi autem in altare totum collocari nõ potest, à tergo suppositis sufſuleris bene firmis illud totum, aut pars hitatur; ita tamen, vt nõ impediatur, quominus altare circuiri possit. A fronte altaris distet non minus cubito, & vncijs sexdecim; non tamen ita distet, vt ad sacrã Eucharistiam depromẽdam sacerdoti gradu,

du, etiam ligneo opus sit, nisi situs, & illius structuræ ratio aliud postulet. In insignioribus Eccl. à parte posteriori sacra Eucharistia è tabernaculo sumi potest: in qua parte alterum ostiolum præscripta forma fiat. Sub tabernaculo nullum armariolum sit, neque suppellex sacra, neque libri ibi asseruentur.

Capellæ minores omnes vna, eademq; longitudine, latitudine, & altitudine constent, exceptis ijs, quæ in capite brachiorum Eccl. sunt; quæ sicut præcipuè extruendæ sunt, ita cæteris aliquãdo ampliores, & forma illustriori esse poterunt, inter se tamen conuenientes.

Ne subter suggestum, vel vnde organo sonatur, vel Euangeliũ, Epistolaue legitur, aut canitur, capella, altareuè extruatur, neq; permittatur. Nec inter pilam structilem, columnamuè, aut arcum, tignumuè, quò tectũ suffulcitur in ingressu Eccl. primo loco situ, & parietem, qui ab anteriori parte est, capella extruatur, nisi pro Baptisterio: neque in loco, vbi Sacerdos capellæ maiori terga vertat.

Capellæ minoris latitudo sit cubitorum nouẽ, aut vndecim, & amplior pro ratione Ecclesiæ, non autem minor cubitis septem. Longitudo ab ingressu vsque ad parietem, cui altare adhæret, nõ maior cubitis septem, minor autem ad minus cubitis quinque, & vncijs octo; quæ tamen in capite Ecclesiæ à latere capellæ maioris sunt, longitudine aliquanto maiores permitti possunt.

Pauimentum altius, quàm Ecclesiæ solum vncijs octo; interdum etiam amplius permitti potest.

Limen vnciarum sexdecim, & ad summũ viginti è marmore, lapideuè solido.

Vnaquæque capella fornicato opere extruatur.

Altaria in fronte media vniuscuiusque capellæ construantur, non à lateribus.

Altarium minorum altitudo à bradellæ solo cub. 2. vnc. 8. longitudo 4. cũ dimidio, ad minus quatuor: latitudo 2. scabellum, seu bradella sit latitudine cubitorum duorum, altitudine vnciarum octo, lõgitudine ita, vt ab vtroque latere cingat altare. Vbi autem non potest, saltem illud adæquet.

Altaria omnia non ex opere ligneo, sed ex lapidibus, lateribusuè extruantur, atque ita vndique obstruantur, vt fenestella, foramenuè nulla ex parte in ipsis relinquatur, vbi quidquam asseruari possit. Quæ autem quatuor, pluribusuè columellis, aut pilastratis angularibus suffulciuntur, non prohibentur. Sub ijs tamen nihil reponatur reliquijs sacris exceptis.

Altaria quæ opere fornicato extructa non sunt, vel ita, vt fornix cõmodè purgari nequeat, vel Sacerdotem celebrantem contegat integumento (quod capoccielo dicunt) operiantur: quod integumentum, si è ligno, aut tela erit catenis ferreis è tecto, vel è pariete pendẽtibus, aut alia firma structura sustineatur. Sit autem hoc integumentũ aliquantisper ab altari elatum, ita tamen vt facilè purgari queat.

Fenestella in pariete, qui à tergo altaris est à latere vbi Epistola legitur, ex marmore, solidouè lapide, vbi potest, fiat, alta à solo duobus cubitis; cuius latitudo sit vnciarum sexdecim, altitudo viginti quatuor, distincta marmoreo, lapideouè opere transuerso. Pars superior ad peluim cum vrceolis, dum sacrũ fit, reponendam, vsui sit; inferior verò ad proijciendam aquam ablutionis manuum Sacerdotis sacrum facientis: Ideò in medio foramen habeat, vnde illa fluat in cisternulam suffosam.

Clauus ferreus, quo birretũ Sacerdotis celebrantis appendatur cum orna-

mento præsertim èx aurichalcho à latere Epistolæ propè fenestellam non altius à pauimento cubitis duobus affigatur.

Tintinnabulum paruum gestatorium, vel parieti laterali, vnde Euangelium legitur, affixum vnicuique altari hæreat ad signum eleuationis Corporis Domini.

Clathra ferrea in sũmo capellę tribus cubitis alta affigantur; licet aliquando etiam altiora permittantur, exornata, vbi fieri potest, paruulis pilis, aut vasculis in ima, media, & summa parte. Vbi autem capella octanguli, sexanguliuè formam exhibet, clathra illi formæ respondeant. Ianuæ clathrorum valuis vtrinque & pessulo, & sera claudantur. Vbi verò ferri copia non habetur, fiant columellæ è marmore, alioue solido lapide, aut saltem ex ligno polito, ac tornatili, in quorum summa parte coronix apponatur.

Coronix lignea vnicuique scabello altaris etiam maioris, non amplius alta tribus digitis circum altare adiungatur; etiam vbi scabellũ à fronte altaris tantum extat.

Telare altaris ex quercus, nucisuè asseribus perpolitè confectum, vnciarum quatuor; & huiusmodi, vt mensa altaris ab anteriori parte, & ab vtroque latere circundetur.

Mensa saltem ad minus latè pateat cubitum, & dimidium: longitudine verò æquet altare, si fieri potest.

Lapis altaris portatilis sit longus vncias viginti, latus verò sexdecim, præter capsæ, cui insertus est, dimensionem.

Capsa verò è tabula nucea omnino sit, crassitudine vnciarum circiter duarum.

Insertus autem sit mensæ in medio non longius à fronte altaris vncijs octo.

Si Parochialis sit, habeat baptisterium, vel extra Ecclesiam, si insignis sit, vel in capella à parte Aquilonari. Sit etiã Sacristia cum armario, Oratorio, Lauatorio, & alijs ad præscriptum instructionum.

Campanile etiam cum duabus saltem campanis, si sit parochialis.

Cæmeterium muro clausum, vt supra dictum est; & vbi non claudatur, infra breue tempus suspendatur. Concil. Prou. 4. eod. Syno. II.

Et hæc, quantum ad ipsam Ecclesiam pertinet, tetigisse sufficiat.

Circa autem ipsam Ecclesiam Visitator videat, ne sint cubicula porcorum, neque stabula redolentia fœtorem Ecclesijs, cultuique diuino impedimenta præstantia: Nam hæc omnia prohiberi possunt per Ecclesiasticas censuras. c. decet. de immun eccl. lib 6.

De supellectili Ecclesiastica, quæ in Ecclesijs cathedralibus, quæ in collegiatis, & in alijs Ecclesijs, & in vnoquoque altari requiritur, plenè, & summatim habetur in instructionibus suppellectilis Ecclesiæ. Petr. p. 2 cap. II. In Act.

CAPVT XIIII.

Quæ vlterius à Visitatore præstanda in beneficio vacanti.

In instruct.

VLTERIVS in hac visitatione materiali aduertendũ est, quando beneficium est vacans. Eo enim casu describatur titulus beneficij, & modus vacationis: Et si Ecclesia Parochialis sit, an viciniori Parocho commendata sit; vel ab ali-

ab aliquo alio ſacerdote ad id approbato regatur: Et videatur facultas, & an adhuc vigeat; & num tempore vacationis oneribus in toto, vel in parte ſatisfactum ſit, & à quibus: & quis fructus perceperit; & quis bonorum adminiſtrationem habeat, & qua facultate. Præterea rationes fructuum videat; & vbi nemo ſit, deputetur depoſitarius, vel plures idonei, & curatores eorumdem fructuum, & beneficij vacantis. Prouideaturque debito ſeruitio durante vacatione, nec non fabricæ ornamentis, & ſupellectili ſacræ, vbi opus eſt. Vbi autem non conſtat tempore vacationis oneribus ſatisfactum eſſe, Viſitator hæredes, alioſuè, ad quos ſpectat ad probandam ſatisfactionem compellat dato illis congruo termino; Alioquin eos ad ſatisfaciendum condemnet; etiam pro præterita omiſsione; factis præterea ſequeſtris, & relaxis deinde conceſsis, prout iuris fuerit.

Et hæc de Viſitatione materiali; nunc ad perſonalem tranſeamus.

PARS TERTIA.

CAPVT I.

De modo viſitandi perſonas.

CIRCA perſonarum, ſiue Eccleſiæ myſticæ viſitationem, ſicut etiam de materiali dictum eſt, debet Viſitator, niſi aliud cenſuerit, à digniori incipere. Et vbi viſitat cathedralem, vel aliā collegiatam, in loco vbi actus capitulares expediuntur, prius breuiter loqui poterit, omnes charitatiuè admonendo; vt diligenter conſiderent, vtrum ſciant, vel probabiliter credant aliquid eſſe in Eccleſia reformandum, corrigendumuè; & quòd ſolum Deū præ oculis habẽtes audacter loqui debeant: illiſque etiam in virtute ſanctæ obedientiæ præcipere poteſt, vt ſibi tanquam capiti omnia ſignificent, quod tamen de occultis non intelligitur: & hoc etiam magna circumſpectione, ac rarò faciendum arbitror: Deinde ſecretò cum ſingulis de Capitulo, & cū alijs Eccleſiaſticis loquatur. Vtilius enim procedit inquiſitio, quando ſigillatim fit. Et hoc veſperi, quo venit, ſi commodè fieri poteſt. Quod fortè aliquando in Epiſcopo ſuccedet, qui plures miniſtros, coadiutoreſuè habet. Difficile autem in delegato, cum quo vnicus notarius eſt, & aliquando Vicarius foraneus tantum. Manè autem circà populū inquirit; vel vna die debet eſſe cum Clericis, & alia cum laicis; Et licèt nulla infamia præcedant, poteſt gradatim, & ſummariè, abſque iudicij ſtrepitu inquirere, de vita, & moribus Clericorum, & Laicorum: etiam vt eos in ijs, quæ ad forū Eccleſiaſticum pertinent, muletet, ac puniat. Ab inuito tamen iuramentum exigere nequaquam poteſt, per quod occultum prodere cogatur. Sed cùm aliqua abſque iuramento corrigenda referuntur; tunc ſuper ijs iuramentum exigere

Pauin. p. 1. q. 7. Petr. p. 1. cap. 3. Soc. nu. 26.

Petr. d. cap. 3.

c. qualiter de accuſat.

c. inquiſitionis. §. tertiæ, de accuſat. c. cū Apoſtolus, de cenſ. 6.

Arch. in c. cauendum. 10. q. 3. Soc. nu. 27.

d. c. 1. §. ſanè & ibi docto. de cenſ. 6.

Sere poterit. Nec debet quenquam quouis alio modo cogere, vt dicat quæ corrigenda sunt in ijs, quæ ad ipsius officium spectant: sed simpliciter quærat; volenteſque respondere audiat. Bene potest etiam per censuras eos cogere veritatem dicere de his, super quibus inquirit; & quæ ad visitationem conueniunt.

Paiun. p. 1. q. 5. Soci. sub num. 21.

Caueat autem visitator, ne populo publicè dicat; Si quis aliquid sciat de Canonicis, Rectore, de alijsuè Ecclesiasticis, mihi dicat; quia debitam illis pœnam imponam; vel sic, & sic faciam. sed secretò cum aliquibus de Parochia fide dignis inquirere debet. Nec chartulas, quas Rustici contra suos Rectores clanculum offerunt, passim recipere debet, nisi contra publicè infamatū; nec nimis credulus sit: & maximè effugiat, ne incognita pro cognitis habeat.

Pauin. d. q. 5.

Bart. in l. 1. §. fecisse. ff. de eo, per quē fact. Putch. lib. 1. c. 8. n. 14.

Caueat etiam ne animi perturbationes signis demonstret; ne præsentes habeant quid mirari: & hoc etiam ad visitationem materialem spectat. Constantis enim viri est; cuius animi motus vultus non detegit. In monitionibus verò procedat leniter, & asperè secundum naturam materiæ, & personæ; Omnia autem paterna charitate, Christianoque zelo agat; vt facilius, feliciusque visitationis fructus consequi valeat.

d. §. fin. & ibi Gemin.

Videat autem imprimis indicem Cleri illius Collegiatæ, vel Parochiæ iam præparatum, & exhibitum: & intelligat, an aliquis eorum absens sit; & cognoscat, an legitimè: etsi fuerit causa studij, an percipiat fructus, ac prouentus præbendæ, quos percipere non deberet, vbi aliàs deficeret seruitium Ecclesiæ; vel vbi ipse esset diues. Sed nunc omnes indifferenter eos percipiunt; quia eorū absentia videtur redundare in vtilitatem Ecclesiæ. Intelligat etiam an ibi sit cura animarum, & an competat capitulo; quia eo casu, certæ personæ attribuenda esset.

Turre-Cre. in cap. de quibusuis, sub n. 1. dist. 37. Doc. in cap. 1. de cler. non resid. 6.

Inquisitio autem generalis hoc pacto fieri poterit, secundum tamen prudentiam Visitatoris; qui habita ratione personarum, & locorum, quædam addere, & plura omittere poterit: nam de omnibus, & de singulis inquirere, non semper erit necessarium; neque omnia vna, aut altera die expediri poterunt.

CAPVT II.

Quæ potissimum inquirenda de Canonicis in Visitatione.

Plura ex his ex S. Anton. Socin. & ex Cōc. Prouin. Concil. Prouin. 1. eo.

VISITATOR singulos Canonicos secretò interrogare poterit, deinde etiam aliquos præcipuè viros ætate, vsu, & probitate commendatos de infrascriptis.

c. cum

Cultus diuinus { Vtrum ipse sciat, credat, aut famā sit aliquem de Capitulo nunquàm, vel rarò residere, aut diuinis officijs interesse; etiam quod sit suspensus à perceptione fructuum, quia & ipse tenetur residere.

in cunctis, &c. eū Vincent. de elect.

Verū sciat, &c. quòd Missæ, & officia diuina, die, ac nocte horis competentibus solemniter, celebranda omittantur.

Anch. in Clem. 2. de vit. & hon. cle. c. quidā, & c. cū

An

creatione, de celebr. miss. Petr.p.2. cap. 18.

...n propter anniversaria de... ...orum, vel alias peculiares Missas, Missa ferialis, vel ordinaria prætermittatur; quod non licet.

Cultus diuinus

Vtrum celebrentur horis & locis præscriptis; & an adhibita pausa in fine, & in medio; quando non fit officium de feria.

Concil. Prou. 5. quæ ad diu. off.

Vtrum aliquo pacto dignoscatur, Canonicos antequã ad chorum perueniant, præparationem in Concil. præscriptam adhibere, vel non.

An sint, qui ex industria vsque ad extremum præfiniti temporis punctum distulerint aduentum.

Concil. Prou. 2. & 5. eo.

Vtrum in choro disciplina ad præscriptum Concil. etiam quo ad ingressum, & regressum, seruetur. Præcipuè an fiant collocutiones, & risus in choro, an sedium mutationes; an officium submissa voce recitetur; an epistolæ, aliæuè scripturæ legantur, & an cum habitu decenti incedant,

c. dolentes, de celebr. miss. c. sedulo, dist. 18.

An officia ad præscriptum Kalendarij dicantur; & an præcipuè duæ Missæ canantur.

Vtrum aliquis sit, qui minus competenter legat, vel canat.

An lectio in Missa solenni ante Epistolam canatur

Petr. d. cap. 13.

An cantus lasciuus; & an ita canatur, vt propter modulationis suauitatẽ maior pecuniæ quantitas à laicis extrahatur.

An horæ diebus festis in cãtu recitentur.

Cultus diuinus

An organa quid seculare resonent, seu aliud, quàm cantum Ecclesiasticum.

Vtrum Martyrologium post Primam legatur.

An post Completorium generalis Confessio.

Vtrum Libri apochryphi in Ecclesia legantur.

Vtrum Antiphona, Salue Regina, vel alia pro tempore Sabbato canatur.

Vtrum pro summo Pontifice, & pro Episcopo ægrotantibus, & defunctis oretur, & Missa celebretur; & pro Canonico defuncto.

Concil. Prou. 6. quæ ad diu. off. Concil. Prou. 2. tit. 2. decr. 14.

Vtrum aliquid circa diuina, & cæremonias inscio Episcopo innouetur, mutetur uè.

An mos Metropolitanæ in diuinis officijs, in ijs videlicet, quę propria non sunt, seruetur.

An in processionibus, stationibus, & supplicationibus publicis oẽs deuotè orent, & cũ grauitate religiosè & suppliciter cantando incedant, & finita supplicatione eo, vnde processerunt, reuertantur, non curiosè interim circumspectãtes, nec vacantes profanis colloquijs.

Capitulũ

Vtrum Capitulares Conuentus, tam de rebus spiritualibus, quam de temporalibus singulis hebdomadis fiant; & an aliqua distributio hac de causa asignata sit interessentibus.

An habeantur extra tempora diuini officij diebus ferialibus præscriptis.

Capitulum

An fructuosè, & vtiliter, & quomodo fiant.

An, quando de rebus grauioribus agitur, res in vno capitulo præpositæ in alio deliberentur suffragijs occultis ad præscriptum. *Concil. Prou. 4. quæ ad capi.*

An fauore, aut odio, aut alio deprauato affectu priuatorum res magis, quàm publicæ gerantur.

An præfectus omnium suffragia non grauatè audiat.

An expectetur ante conclusionem omnium sententia.

Vtrum sit, qui extra locum, & tempus suum loqui soleat, præueniendo, vel interrumpendo votum alterius.

Vtrum in receptione Canonici in fratrem, vel ad distributiones aliquid intercedat, quod Simoniam sapiat: etiam si quis spontè solueret, vbi esset statutum de soluendo.

Vtrum quando Canonicus recipitur in fratrem, vel alio tempore iuret obseruare statuta Capitularia, & consuetudines. *Concil. Triden. sess. 24. c. 14. Fel in c. cum M. nu. 2. de constit.*

Vtrum Canonicus Cathedralis etiam in capitulo fidei professionem præstiterit, & quo tempore.

Quando electio Syndici, Thesaurarij, & aliorum Officialium fiat; & quamdiu in officio persistant, & an in electione digni, & idonei eligantur, qui functioni suæ grauiter incumbant.

Capitulum

Vtrum Syndicus, Thesaurarius, & Prouinciales in singulis capitulis temporalibus ea referant, quæ euenerunt, vel facta sunt post aliud capitulum circa negotia ad ipsos spectantia;

Vtrum in capitulis spiritualibus de rebus temporalibus agatur.

Vtrum à Cancellario ordinationes capitulares in libro describantur ad præscriptum. *Concil. Prou. 4. quæ pert. ad capit.*

Vtrum aliquam Ecclesiam, Præbendam, capellã, vel aliud beneficium habeãt, cuius præsentatio, vel prouiso ad capitulum spectet: & quo modo in hoc se gerant.

Discordia

Vtrum sciat esse discordiã, rixam, odiumuè inter aliquos de capitulo.

An sit, qui alios iniuria afficere soleat.

An, qui cæteris præesse, & dominari curet, ambiatque.

An sit, qui alijs detrahere, vel de illis murmurare soleat.

An sit qui discordiam inter fratres seminet, foueatuè.

Distributiones

Vtrum, & quando absens habeatur pro præsente, & interessente.

Vtrum abusus hebdomadæ, & sex mensium sublatus sit.

Vtrum sciat collusionem aliquam fieri in distributionibus quotidianis.

Vtrum earum supputatio fiat ad præscriptam instructionem.

Canonica

Vtrum sciat, credat, aut fama sit aliquem in Canonica secum retinere bannitum, vel malè viuentem, aut etiam cuiuslibet qualitatis Laicũ, præter famulos.

An sciat, &c. aliquem, qui Canonicales ædes habeat, ipsas non habitare, in ijsque cibum & potum non capere.

An sciat Ianuam Canonicę nocte clausam teneri; & penes quem eius claues custodiantur.

Bona

Vtrum sciat, &c. bona mensæ alienari, vsurpariuè vel saltem malè, ac negligenter gubernari.

Idem de bonis cuiuslibet præbendæ.

Et an cũ cõsensu Canonici.

Vtrum sciat reditus, ac prouentus Eccl. malè dispensari.

Archiuium

Vtrum omnia instrumenta, & scripturæ ad capitulum pertinentia in Archiuio tutò custodiantur.

Vtrum etiam iura præbendarum singulorum.

Vtrum Archiuium ab vno tantum, vel à pluribus custodiatur.

Sacristia

Vtrum sciat, &c. Sacristam, custodẽ, aliumuè vasa, vel vestimenta, & alias huiusmodi res, & ornamenta, vel libros, aut alia diuino cultui dicata benè custodire.

An sciat, &c. aliqua de mobilibus, vel immobilibus diminuta esse; & per quẽ, & quale, & quomodo & qualiter.

An rectè, & ad præscriptũ Concilij custodiantur.

Bibliotheca

Bibliotheca etiam in collegiatis esse debet, vt Canonici, & pauperes nõ beneficiati, qui nõ habent libros proprios, literis vacare possint. Quamobrẽ Carolus Cardinalis S. Praxedis Vir sanctissimus, Ecclesięq; nostri temporis splendor clarissimus, & nunquam satis laudatus, libros suos innumerabiles Capitulo nostro legauit; amplamq; Bibliothecã in ædibus Canonicalibus cum alijs etiam locis capitularibus construi curauit. Concil. Prou. 4. cod. Petr. p. 2. c. 12.

Mores

Vtrum sciat, &c. aliquẽ Ecclesiasticum cuiuscũq; status, & ordinis, præcipuè aliquem Canonicum habere cõcubinã, vel suis expensis in domo, vel extra domum retinere, aut cũ aliqua suspecta muliere cõsortium, aut colloquium habere.

Vtrum sciat, &c. aliquẽ esse blasphemum, Simoniacum, vsurarium, aleatorem, conspiratorem, calumniatorẽ, detractorem, murmuratorẽ, rixosum litigiosum, auarum, gulę, ac ebrietati inseruientẽ, otiosum, negotijs secularib. deditum, venatorem, artẽ medicã exercentem, rerũ Ecclesiasticarũ alienatorem, cõsumptoremuè; & præcipuè an sint, qui circa comestiones, & illicitas fabulationes ferè dimidietatem noctis expendant. c. dolentes, de celeb. Miss. 21 q. per totam.

Vtrum sciat, &c. aliquem arma offensiua vel defensiua ferre, vel domi retinere. Concil. Prou. 1 cod.

Vtrum sciat, &c. aliquẽ habitũ talarem, & ad præscriptũ Cõciliorum, ac sacrorũ cano- Spec. de vit. & honest. Eccles. lib. 1. c. 2.

num, ac tonsuram nō deferre. Cum autē Visitator Canonicos, aliosuè Ecclesiasticos alloquitur, singulorum etiam statum personalem ad infrascriptam formam describere poterit. Et secum secundum illorum qualitates agere; ab illisq; quos magis pios, ac zelātes cognouerit, diligentius inquirere poterit, etiam de aliqua persona particulari, vbi diffamatio aliqua, vel legitima suspicio adest. Non tamen fit facilis ad credendum, multoque minus ad aliquem condēnandum, sicut nec etiam ad veniam: Quia facilitas veniæ est occasio ad peccādum: & præcipitatio ad condemnandum est maxima iniustitia.

Mores

Status personalis forma.

Die 27. Februarij 1592.

R. P. Thomas Seraphinus Mediolan. Canonicus S. Ambrosij, fil. q. Petri, & Luciæ Abaduæ iugalium, annorum 35. Cōpletorium die 27. Ianuarij educatus in Seminario decem annis.

Habet tres fratres minores, & sorores quinque: quarū tres sunt nubiles, & duæ nuptæ, & auxilio eius non indigēt.

Patrimonium mediocre, & commune cum fratribus; ascendit enim ad redituum annuum scutorum 800.

Incubuit literis humanioribus, & Rhetoricæ per biennium, deinde Philosophiæ, ac Theologiæ.

Est corporis constitutione valida.

Clericus à sanctæ memoriæ Cardinali Sanctæ Praxidis die 10. Iunij 1569.

Ostiarius ab eodem die 10. Martij 1575.

Lector ab eodem die 28. Septemb. 1576.

Exorcista ab eodem 24. Martij 1578.

Acolitus ab eodem die 20. Decembris 1578.

Subdiaconus ab eodem ad titulum præbendæ, & Canonicatus Sancti Satyri in Collegiata Sancti Ambrosij die 23. Iunij 1581.

Diaconus ab eodem die 25. Iunij 1582.

Sacerdos ab eodem die 30. Iunij 1584.

Canonicus S. Ambrosij, & fuit facta collatio Præbendæ & Canonicatus sub titulo Sancti Satyri vacantis per obitum P. Andreæ Oldradi ab eodem Sanctæ memoriæ Cardinali die 25. Aprilis 1581. quæ præbenda est reditus, Scut 70. vel circa.

Receptus in Canonicum à fratribus die 29. Aprilis 1581.

Ad participationem distribntionum admissus die 29. Iunij 1581. quæ distributiones ascendunt ad summam scutorum centum viginti pro quolibet Canonico.

Professionem fidei in Synodo celebrata anno 1582. fecit, & fidem exhibuit.

Nullum aliud beneficium, neque pensionem habet.

Est Syndicus capituli hoc anno constitutus die 3. Ianuarij.

Doctor sacræ Theologiæ Mediolani die 25. Octobris 1580.

Habet facultatem audiendi confessiones in genere, etiam Ecclesiasticorū, sub die 21. Ianuarij 1592.

Celebrat ferè quotidie, vt dixit, ex deuotione, excepto onere hebdomadæ ratione collegiatæ; &, vt plurimū in eadem Ecclesia celebrat: aliquando verò in Ecclesia Monialium S. Catharinæ P. N. cum facultate Reuerendiss. Ordinarij sub die 3. Martij 1592.

Diuinis officijs ferè semper interest.

Nullus

Nullis alijs occupationibus detinetur:& quod superest temporis in Theologiæ studium,vt dixit, impendit.

Confessarius eius est Ven. P. Paulus Parochus Sancti Victoris in Theatro, cui singulis saltem hebdomadis (vt ex testimonialibus literis ipsius confessarij apparet) peccata confitetur.

Habitum decentem, & tonsuram ordini congruentem, præter mantellum, quod est nimis breue, defert.

Libros habet, vt in indice.

Videtur satis versatus in concionibus Granatæ, & in libro institutionum piarum.

Habitat in ædibus Canonicalibus cum Ludouico eius fratre Clerico, & Ioanne Alberto eius famulo.

Habet talentum concionandi mediocriter. In cæremonijs Ecclesiasticis satis est versatus. Scribit comptè etiam in lingua latina.

Canit cantu,vt aiunt,firmo,& figurato sufficienter.

Aptus ad regimen alicuius Collegij.

Circa dignitatem habentes, Theologum, Pœnitentiarium, Doctorem, & alios huiusmodi, describat etiam functiones,quas exercent; & alia peculiaria. Inquirat de insignijs dignitatum, à quo introducta, & quo tempore, etsi ea loco, & tempore requisitis deferant, vt à cæteris de Clero distinguantur: eosque admoneat, vt sicut signis cæteris præstantiores dignoscuntur, sic etiam moribus, & honestate alijs præcellant. Agat autem præcipuè cum præfecto Chori, & Punctatoribus: & vbi opus est, alios deputet, præstito illis iuramento ad præscriptum: ijsdemque supputationum, & solutionum formã, & erratorum tabellam, quæ ab ipsis punctatoribus notanda sunt, si non habent, tribuat. Præfecto autem instanter iubeat,vt Chori, nec non processionum, ac funeralium disciplinam ad Conciliorum,ac instructionum præscriptum seruari omnino curet, sicut etiam vt diuina officia horis præscriptis recitentur. Et vt hæc facilius Visitator præstare possit, supputationum formam, erratorum tabellam, ac rationem pulsandi ad diuina officia, scribendam putaui.

Synod dioec.1. decr.28.

Supputationum igitur forma, ex ratione distributionis facilè colligitur. Distributio autem ita fieri consueuit, vt Matutino denarij sex attribuantur, Primæ 3. Tertiæ 3. Sextæ 3. Nonæ. 3. Vesperis 6. Completorio 3. Missæ conuentuali 9. Processioni in Ecclesia 3. extra Ecclesiam 6. Quę distributiones diebus festis de præcepto duplicantur. Solemnioribus verò vtpotè diebus Natiuitatis Domini, Circumcisionis, &c. Omnium sanctorum, Natiuitatis, Annunciationis, & Assumptionis Beatissimæ Virginis, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, SS. Apost. Petri & Pauli. die festo Patroni, & vbi Pontificialia exercentur, triplicantur.

Supputatio itaque facienda est ad rationem denariorum iuxta vniuscuiusq; laborem, & secundum censum, & prouentum massæ: detrahendo tamen vnicuique quod detrahi par est, non solum ratione absentię, sed etiam ratione erratorum, si qua commissa sunt.

Concil. Prou. 4. de distr. quo.

In tertijs autem partibus Prębendarũ in distributiones collatis, vnusquisque, prout opulentior, tenuiorue sit suę pręβendę tertia pars, quã ad distributiones confert, cõsequitur ex præscripta ratione seruitij. Si verò defecerit, ęquis portionibus cæteris in Choro præsentibus ac deseruientibus accrescit,& pro præsentibus, etiam habentur, qui sacris Canonibus, vel Trid. Synodo: excusantur; vel

d. c. 1. de cle. non resid. & ibi doct. Concil. Prou. 1. de com.

minif. Fusch. lib 1 c. 10. sub num 6: Concil. Flou. 5.

pro manifesta Ecclesiæ vtilitate absunt; vel ex necessitate, vt est infirmus etiam sua culpa, si, quando in morbum incidit, erat residens, vel pro residente habebatur: ita tamen vt id tantum percipiat eo tempore, quod verisimiliter, si sanus fuisset percepisset. Quod de distributionibus quotidianis dictum est, procedit etiam in datis interessentibus officio funeris

que ad distr. Lap. alle 42.

CAPVT III.

Tabella erratorum, quæ in diuinis officijs obeundis coërcentur.

QVICVNQVE hebdomadarius, aliusuè, qui munus aliquod in diuinis officijs obire debet, stato tempore officij sui subeundi non conuenerit, & munus ipsum per se, vel legitimè impeditus per alium non præstiterit, vel de illo impedimento præfectum Chori opportunè certioré non reddiderit, triũ dierũ distributionem eo ipso amittat; quod pariter incurrat is, qui huic in ordine succedens, si à Præfecto admonitus, vt absentis vices suppleat, non paruerit.

Idemq; de eo statuitur, qui curã præparandi libros habet.

Nemo in Choro, siue in Ecclesia Sacrarionè quicquam, quod ad diuinorum officiorum rationem seu cultum pertinet, fieri iubeat, ijs exceptis, quibus id ex proprio officio incumbit.

Qui secus fecerit, vnius diei distributione plectatur.

Quisquis in Choro, aut in processionibus in aliquo infrascriptorum errauerit, mulctetur illius horæ distributione, quæ cæteris accrescat.

Qui pileum in Choro detulerit.

Qui subirretum in Missarum celebratione ad altare detulerit

Qui Chirothecas in Choro, aut processionibus adhibuerit.

Qui in Choro vagatur.

Qui priuatim ibidem officium recitat.

Qui in Choro dormitat, si ab alio Canonico, qui propè assidet, seu ab alio præfecti iussu expergefactus dormitare non destiterit.

Qui literas, libros, scripturasuè alias præter eas, quibus tunc pro ratione diuini officij, quod agitur, necessariò vtendum est, perlegerit.

Qui à Chori parte, in qua sedet, aliqua non impeditus valetudine vnà cum cæteris non psallit.

Quique Antiphonas, Responsoria, aliàque id genus ad lectorile non cecinerit.

Qui Antiphonas alias, aut cantus, quam quæ officio conueniunt, cecinerit; quiuè prædictorum partem omiserit.

Qui habitu cuique pro ratione ordinis, loci, temporis, ac officiorum præscriptum non induerit.

Qui Clericalem coronam perspicuam, & ordini conuenientem non gesserit.

Qui caligas, seu alias vestes alterius coloris, quàm nigri gestauerit.

Qui

Qui subuculas ad manus, collumuè rugosas aut acu artificiosè elaboratas detulerit.

Qui interiori veste vsq; ad talos non demissa vsus fuerit.

Qui in Choro cachinnatur, confabulatur, seu cum alio quopiam extra Chorum existente colloquitur; nisi id fiat aut causa officij sui in Choro obeundi, aut necessarij responsi vnico verbo, si fieri potest, reddendi.

Qui è loco, vel ab ordine suo in Choro aut processionibus, discedit, nisi officij, quod obire debet, aut superiori locum cedendi ratio id postulet.

Qui è Choro abit, antè quam absolutis diuinis officijs, bini omnes decenti ordine simul recedant; nisi corporis necessitas cogat: tumq; id Præfecti concessu, moxque reuersurus faciat.

Qui Epistolas, Capitula, Orationes, Lectiones, & id genus alia, memoriter in Choro recitauerit, aut cantauerit.

Qui item sæpè admonitus cæremonias ex instituta earum ratione in Choro, alibiuè præstare neglexerit.

Qui, dum in Choro diuina officia celebrātur, Missam, quam priuatam vocant, mercede aliqua celebrauerit, præter tabellæ præscriptum ordinem, illius horæ distributionem amittat.

Quicunque singulis diebus dum per Octauas Corporis Domini nostri, Vesperis, aut Matutino, aut processionibus, in propria Ecclesia, vt alijs interuiat non interfuerit, præter amissionem Ordinarij census, vnius diei amissione plectatur.

Qui in funeralibus, aut processionibus aut alijs officijs, quæ extra propriam Ecclesiam capitulariter celebrantur, ad suam Ecclesiam non fuerint reuersi, tanquam absentes à toto illo officio censeantur.

Qui Concioni intra Missam haberi solitæ, aut lectioni post Vesperas consuetæ integrè non adfuerit; ille tanquam absens à Missa, notetur: Hic verò dimidia Vesperarum distributione careat.

Thesaurarius, caneparusuè, qui alicui plus soluerit, cesseritué, quàm supputationis ratio ad præscriptum Conciliorum tulerit, aut aliquid quouis modo, pactoué erogauerit, antequam memoratæ supputationis syngrapham ad formam eorundem Conciliorum subscriptam acceperit, vnius mensis distributione, ac etiam maiori pœna Reuerendissimi Archiepiscopi arbitratu plectatur.

Qui verò, vel ante solutionis, cessionisuè, & syngraphæ prædictæ tempus aliquid, vel etiam post, plusquam sibi debeatur; vllo quouis modo, pactoué acceperit, is à Reuerendissimo Archiepiscopo, & quod acceperit restituere cogatur, & triplo mulctetur: quod locis pijs applicetur.

* * *

CAPVT

CAPVT IV.

Ratio pulsandi pro officijs.

Ratio pulsandi ad Matutinum, & ad Tertiam.

	Ad Matutinum.			singulis mensibus. Ad Tertiam.	
Ianuarij	à primo die vsque ad 10. pulsetur hora	hora	12. q. 2.	hora	16. q. 2.
	à 10. ad 20.		12. q. 1.		26. q. 1.
	à die 20. ad finem.		12.		16. q. 1.
Februarij	à die 4. ad xv.	hora	11. q. 2.	hora	16.
	à 15. ad 20.		11. q. 1.		15. q. 3.
	à die 20. ad finem.		11.		15. q. 2.
Martij	à die primo ad 10.	hora	10. q. 2.	hora	15.
	à die 10. ad 20.		10.		14. q. 2.
	à die 20. ad finem.		9. q. 2.		14.
Aprilis	à primo ad 10.	hora	9. q. 1.	hora	13. q. 2.
	à 10. ad 20.		9.		13. q. 1.
	à 20. ad finem.		8. q. 2.		13.
Maij	à primo ad 10.	hora	8.	hora	12. q. 2.
	à 10. ad 20.		7. q. 2.		12.
	à 20. ad finem.		7. q. 1.		11. q. 3.
Iunij	à primo ad 10.	hora	7.	hora	11. q. 2.
	à 10. ad 20.		7.		11. q. 2.
	à 20. ad finem.		7.		11. q. 1.
Iulij	à die primo ad 10.	hora	7. q. 1.	hora	11. q. 2.
	à 10. ad 20.		7. q. 1.		11. q. 2.
	à 20 ad finem.		7. q. 2.		11. q. 3.
Augusti	à primo ad 10.	hora	7. q. 2.	hora	12.
	à 10. ad 20.		8.		12. q. 2.
	à 20. ad finem.		8. q. 2.		12. q. 3.

Septem.

Septembris	à primo ad 10.	hora	9.	hora	13.
	à 10. ad 20.		9.q.2.		13.q.2.
	à 20. ad finem.		10.		14
Octobris	à primo ad 10.	hora	10.q.1.	hora	14.q.2.
	à 10. ad 20.		10.q.2.		14.q 3.
	à 20. ad finem.		11.		15.
Nouembris	à die primo ad 15.	hora	11.q.2.	hora	15.q.2.
	à 15. ad 20.		12.		16.
	à 20 ad finem.		12.		16.
Decembris	à primo ad 10.	hora	12.q.2.	hora	16.q.1.
	à 10. ad 20.		12.q.2.		16.q.2.
	à 20. ad finem.		12.q.2.		16.q.2.

Ratio pulsandi ad Vesperas.

A Kal. Nouembris vsq; ad Kal. Martij tam in festis quam in ferialibus. hora 20.
A Kal. Martij vsque ad Kal. Maij, tam in festis quam in ferialibus. hora 19.
A Kal. Maij vsque ad Kal. Septembris. hora 18.
In ferialibus. hora 19.
A Kal. Septembris vsq; Kal. Octobris, tam in festis quã in ferialibus. hora 19.
A Kal. Octobris ad Kal. Nouembris in festis. hora 19.
In ferialibus. hora 20.
In Quadragesima dieb. ferialibus ad Vesperas vnico signo post Sanctissimi Sacramenti eleuationem pulsetur.
Salutatio verò Angelica, quæ ante Vesperas pulsari solet, in Quadragesima pulsetur, vel in meridie, vel hora 19.
Completorium in Quadragesima diebus ferialibus pulsetur per dimidiam horam. hora 21.

CAPVT V.

Inquirenda quoad Parochos.

INQVIRAT autẽ quo ad Parochos Visitator à Vicario Foraneo, & ab alijs Ecclesiasticis, pręcipuè aũt à teste Synodali (si aliquis sit in illa Plebe à Pũctatoribus & ab alijs Officialibus & etiam à laicis fide dignis.

Vtrũ sciat, credat, aut fama sit aliquẽ Parochũ illius plebis à Parochia sua facilè abesse, præsertim diebus festis, etiã si abesset, vt alijs Ecclesijs inseruiret.

Secundò. Vtrũ sciat, &c. negligentẽ esse in; cognoscendo populũ suũ. Et hoc etiam ab ipso Parocho experiri potest.

Tertiò. Negligentem in docendo populum ea quæ ad salutem necessaria sũt; tum in generali, concionando diebus festis, & tempore ieiuniorum, ter in hebdomada Quadragesimæ & Aduentus, &

in Schola doctrinæ Christianæ; tum etiam in particulari.

Et hoc an sit, experiatur Visitator.

4 In Sacramentorũ administratione.

5 In exponendo vim Sacramentorum in eorum administratione. Et hoc idem experimento Visitator cognoscat.

6 Negligentem in celebratione Missę: Et hoc ex libro, in quo celebrantes scribunt, inspiciat.

7 In oratione Matutina, Vespertina, & pro defunctis.

Conc. Prou. 4 de Paroch. Petr. p. 2. c. 12.

8 In diuinis officijs etiam cantandis; quando ea cantare tenetur, & in processionibus.

9 In Visitatione, & cura infirmorum, vt etiam non vocatus eos inuisat.

10 In funeralibus, & anniuersarijs pauperum.

11 In remouẽdis scandalis, superstitiõnibus, abusibus, litibus, discordijs, rixis, & quibuscunq; peccatis, præcipuè publicis.

12 In seminandis, inducendisque virtutibus, præcipuè quoad cultum dierũ festorum, & quoad rectam, & religiosam in Ecclesijs conuersationem.

13 In subleuando, & subleuari curando pauperes miserabiles Parochæ.

14 In præcipua cura Clericorum, aliorumque Ecclesiasticorum Parochiæ.

15 In conseruandis bonis, & iuribus Parochialis Ecclesiæ.

Item an sciat, &c. aliquem Parochum aliquos particulares ad Missam audiendãm expectare, cũ populi præcipuè incommoditate.

Item an sciat, &c. aliquem non obseruare in administratione Sacramẽtorũ ea, quæ in sacramentali præscripta sunt.

An sit, qui in Sacramentorum administratione aliquid petat, suscipiatuè, vel in aspersione aquæ benedictæ, quando in ædibus fit.

An sit, qui nimis propè [illegible] cadauera sepeliat. Item an sciat, &c. aliquem, &c. esse simoniacum, auarum, sordidum, aleatorem, gulę, & ebrietati deditũ, luxuriosum, iracũdum, venatorem, negotijs secularibus implicatum, aliouè modo scandalosum.

An sciat, &c. aliquem, &c. bona Ecclesiæ dilapidare, vel malè administrare, vel ad longum tempus, vel propinquis locare.

An sciat, &c. aliquam esse difficultatem, quo minus Parochus in Sacramentis administrandis, & quæ ad diuinum cultum pertinent celebrandis, omnibus sufficienter satisfacere possit.

An Parochus audiat in confessione non suos Parochianos.

Statũ autem singulorum Parochorũ, vt de Canonico dictum est, Visitator cõficiet, vel in vniuscuiusque Parochiæ Visitatione, vel die congregationis post absolutam visitationem: si propter literarum, ac diuinarum cæremoniarum examen, tunc oportunius erit, ad quod Theologi, & cæremoniarum Præfecti illius plebis opera vti poterit.

In conficiendo autem statum Parochi, illis, quæ de Canonico dicta sunt, addat, an Clericum domi retineat: An libros parochiales confecerit ad præscriptum: An doctrinam Christianam singulis diebus festis doceat. Et an eius sodalitatem instituerit: An sermonem ad populum intra Missarum solemnia diebus præscriptis habeat, & qua hora Missam celebret: Et an ad Kalendarij præscriptum, quæ populo denuncianda sunt, denunciet.

An officia diuina temporibus statutis canat.

An diebus Dominicis ante quatuor stata ieiunij tempora supplicationes, Litaniæq; habeantur pro ordinandis.

An

An educationem, disciplinam, & progressum Clericorum sibi subiectorum procurauerit, ac Reueredis. Archiepiscopo tertio quoq; mense significauerit: An personarum Ecclesiasticarum domicilij mutationem eidem denunciauerit: An quæ de conuentu menstruo præscripta sunt, seruet: An absque legitima facultate ludimagistri officium præstet, & demum quem fructum anno illo, tum ratione progressus spiritualis populi, præsertim quoad Sacramentorum frequentiam, tum etiam ratione ipsius Ecclesiæ fecerit.

CAPVT VI.

Quæ in literarum examine potissimum inquirenda in Visitatione.

QVOD autem ad literarum examen spectat, præcipuè cognoscendus est progressus, & fructus exercitationum in alia Visitatione præscriptarum: & an in Catechismo ad Parochos, in alijsque libris præscriptis versatus sit. Maximè verò insistendum est circa Sacramentorum cognitionem, & administrationem: exempli causa.

Circa sacramentũ in genere:
- Quid sit Sacramentum.
- A quo Sacramẽta instituta sint.
- Quare instituta sint.
- Quomodo differant Sacramẽta nouæ legis à Sacramenta veteris legis.
- Quot sint Sacramenta nouæ legis, & quare tot.
- Quæ Sacramenta ministret Parochus.
- Quid Parochus intendere debeat in Sacramentorum administratione.
- An ministrãs in peccato mortali peccet mortaliter.
- An excommunicatus possit ministrare Sacramẽta, & quomodo.

De Baptismo:
- An hoc Sacramentum sit omnino necessarium.
- Quotuplex sit Baptismus.
- Quę sit eius materia & forma.
- An Parochus peccet vtendo alia aqua, quam Baptismali, & quando.
- Quot modis ministretur, & Parochus possit vti ritu, quẽ maluerit.
- Quando quis baptizandus sit.
- Quæ facienda à Parocho ante administrationem, in administratione, & post administrationem Baptismi.
- Expositos quãdo, & quomodo baptizet, & quomodo illum, qui dum in vtero est, in aliqua parte baptizaret.
- Quomodo monstrum.
- Quos à susceptione excludat.
- Quæ cognatio, & inter quos oriatur.
- Quid faciat quando deficit, vel corrumpitur, vel congelatur aqua.

De pœnitẽtia:
- Sal quo vtitur, vnde sumat, & an benedicat, & quid agat de benedicto, quod supererit.
- An hoc Sacramentum sit necessarium.
- Quomodo differat à pœnitẽtia, vt est virtus.
- Quæ materia, & quæ forma.
- Quæ præparatio, seu disposi-

De pœnitētia

tio in Confessario, & in pœnitente requiratur.
Quos ad Confessiones admittat, & an non suos Parochiales.
Quem ordinem teneat, quando audit Confessiones.
Quomodo audiat mulieres.
An extra Confessionale.
Quomodo audiat ægrotas.
Qui sint casus reseruati Summo Pontifici.
Qui Episcopo, & quomodo se gerit cum habente casum reseruatum.
Quid sit peccatum.
Quomodo cognoscatur mortale à veniali.
Quæ circumstantię necessario confitendæ.
Quæ pœnitentia iniungenda pœnitenti.

De sanctiss. Euchaṙist. Sa-

An sit necessarium, & quando.
An domi manens non ægrotus in Paschate communicandus sit.
Quæ sit eius materia, & forma.
Quomodo differant Sacramētum, & sacrificium.
Quomodo sit ibi Christus, & quare fiat consecratio in vtraque specie.
Qui expellendi ab hoc Sacramento.
Quando communicandum.
Quo ordine.
Quibus auxilijs.
Quomodo instruendi, & admittendi, qui nondum susceperunt.
Sanctissimum hoc Sacramentum.

In administratione ad ægrotos quid faciendum, scilicet.
Ante administrationem.
In ipsa administratione.
Post administrationem.
Quoties eidem ęgroto ministret.
Quid pro purificatione detur.
Processio sanctissimi Sacramenti an, quomodo, & quando fiat.
Expositio quare, & quomodo fiat.

Hæc autem inquirat, nisi in Visitatione Sanctissimi Sacramēti id ipsum cognouerit.

De Sacramēto Extremæ Vnctionis

An sit necessarium, ita vt cadauer illius qui illud recusauerit, non sit in sacro sepeliēdum.
Quæ sit eius materia & forma.
Effectus proprius quis.
Quando, & quibus ministrādum, & quoties eidem.
An ipse semper sacrum oleum deferat, & quomodo.
Quid agat, quomodo oleum deficit.
Quomodo se gerat.
Ante administrationem.
In administratione.
Post administrationem.

De Sacramēto Matrimonij.

Quæ sit materia, & forma.
Quando accipiat consensum ante denunciationes.
Denunciationes quando & quomodo faciendæ.
Quæ sint impedimenta dirimentia Matrimonium.
Quot testes necessariò requirantur.
Quando, & vbi Matrimoniū cele-

celebrandum, quando sponsi benedicantur.
Quomodo, & inter quos affinitas oriatur.

Alia præterea inquiret secundum Parochi, & loci qualitatem; præcipuè autem de Contractibus, & Vsura, de Restitutione, de Censuris, de Cæremonijs Missæ, & de diuinis officijs. Et fiat etiam circa Rubricas, & ordinationes officij, vt dignosci posit, an recitare sciat. Et hæc de cæremonijs, de diuinis officijs, & etiam de exercitationibus studiorum in Visitatione præscriptis inquirat quoque à Canonicis, & ab alijs Sacerdotibus.

CAPVT VII.
Quæ inquirenda de Capellanis.

De Capellanis autẽ siue Titulares, siue Mercenarij sint, inquirat Visitator.

An cum facultate legitima celebrent.

An præscripta in facultate obseruent.

An præcipuè hora, & loco præscriptis.

An semel saltem singulis mensibus pro defunctis.

An illis celebrant bus Clericis superpelliceo indutus inseruiat.

An Processionibus intersint, & quomodo.

An diebus festis diuinis officijs, Concioni, & Lectioni adsint.

An doctrinam Christianam doceãt, & vbi.

An libros ad præscriptum habeant.

An literarum studijs, exercitationibus præcipuè decretis incumbant, Doctoresque præscriptos audiant.

An Missam celebrent ante Matutinum.

An officium recitent aliquid manuale faciendo.

An ad statutas congregationes singulis mensibus conueniant.

Alia præterea de moribus, habitatiõne, & habitu, vt supra, perquirat, statumque peculiarem conficiat: & si quis alterius Diœcesis sit, eius dimissoriam diligenter videat, præsertim an tempus in ea præscriptum transactum sit.

CAPVT VIII.
Inquirenda de Custodibus.

AN diligentẽ curã adhibeãt, ne ad sacra admittãtur excõmunicati, interdicti, publicè criminosi, alijq; indigni.

An mercimonium, prophanasq; deambulationes, & quicquid in Ecclesijs cõmittere turpe, & sceleratum est, & quod diuini officij celebrationem dehonestat fieri pro virili prohibeant. An curent, vt viri, & fœminæ in locis ipsis separatim assignatis permaneant.

An canes qualescunq; illi sint ab Ecclesia arceant, vel ingressos expellant.

CAPVT IX.

Inquirenda de Clericis.

DE Clericis verò inuestiget potissimum.

An ad præscriptum peccata confiteantur, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumant.

An Missam singulis diebus audiant; & an celebranti inseruiant, & an tunc aliquid de officio recitent.

An Ecclesijs, quibus ascripti sunt, iugiter inseruiant.

An functiones peculiares de uotè exerceant.

An concionibus, & lectionibus sacris diebus festis intersint.

An doctrinam Christianam doceant.

An Congregationem Clericorum frequentent.

An rectè legant, pronuncientuè, &

An competenter, & perfectè scribant.

An litterarum studijs incumbant.

An præseferant ingenium, memoriam, capacitatem, & spem profectus pro ratione ætatis.

An, qui decimum quintum annum attingunt, libros præscriptos habeant. Concil. Prouin. 1. eod.

An reuerentes, & obedientes sint parentibus, Sacerdotibus, & magistris.

Alia præterea de moribus, &c. vt supra.

Et videat literas testimoniales Vicarij, Foranei, Parochi, Confessarij, Magistri, & Prioris Doctrinæ Christianæ.

Quantum verò ad literarum examen, fiet secundùm qualitatem personæ. Præcipuè verò videndum est, an intelligant linguam latinam, & fidei rudimenta teneant; & an Missæ inseruire ad præscriptum sciant.

CAPVT X.

Inquirenda de Clero in generali.

Plura ex S. Dionys. Carthus. in opusc. de regim. ad Timoth. 1. cap. 3.

DE Clero autē in genere hæc inquirēda videntur. In primis verò iuxta regulam Apostoli.

An irreprehensibiliter conuersentur, id est absque graui, & notabili culpa.

An sobrij. Quo circa inquirendum est.

An sint potatores, seu ebriosi; an tabernas visitent; an commessationibus vacent: an bibendo, & comedendo sint dissoluti: an demum frugalitatem in Concilijs præscriptam seruent.

An ornati, id est, morigerati, & prudentes. Quocirca solerter est pensandum, an pro ordinis, & officij sui ratione sint sufficientis literaturæ, & an etiam sint benè compositi.

An pudici in verbis, & in factis; vel an lasciui, & inhonesti.

An hospitales, & cæteris misericordiæ actibus dediti.

An creditum sibi gregem informent de credendis, atque agendis publicè, ac priuatim, & vnumquemque secundum exigentiam sui status.

An

An aliquē corporaliter, aut spiritualiter cædant, lædant, siue inordinatè affligant.

An sint contentiosi.

An cupidi.

An domesticis suis efficaciter præsint, taliter illos regendo quòd alijs exemplares existant.

An etiam sint superbi, & iracundi: & non potius humiles, mites, iusti, benigni ac continentes.

Insuper inquirendum est, an ea, ad quæ ex Decretalibus obligantur, adimpleant; videlicet: *Plura in tit. de vit. & hon. cler.*

An arma deferant, an barbarinos cultellos, siue similia: nisi fortè per loca periculosa ad incutiendum terrorem latronibus; & tunc cum facultate legitima.

An comam relaxent; & an barbam nutriant.

An ad bibendum se inuicem, vel alios incitent.

An officia, siue cōmercia sęcularia potissimum inhonesta exerceant.

An Monasteria Monialium, absque manifesta, ac rationabili causa frequentare præsumant.

An cum mulieribus secundum iura prohibitis morentur.

An nimis ioculatoribus, seu histrionibus sint intenti.

An aleis, taxillisuè ludant; siue huiusmodi ludis intersint.

An vestimentorum, & ornamentorum superfluitates, preciositates, curiositates, ac pompas deuitent.

An Tabellionatus officium exerceant.

Amplius, quæ in Decreto habentur, videlicet.

An à vulgari sæcularique vita seclusi sint, atq; à vanitatibus, ac voluptatibus mundi se abstineant, ita, vt neque pompis intersint, neque spectaculis. *c. his igitur, dist. 23. cum alijs simil.*

An publica conuiuia fugiant; & priuata, non solum pudica, sed etiam sobria colant.

An dolos, coniurationes, detractiones, odium, indignationem, turpium lucrorum occupationes indignè deuitent.

An pro beneficijs medicinæ Dei, id est, pro Sacramentis, & spiritualibus beneficijs, siue suffragijs pecuniam exigant, aut suscipiant.

An negotiationi incumbant.

Et in summa, an abstineant non solùm ab ijs, quæ in se mala sunt: sed etiā ab his, quæ speciem mali habent.

Plura etiam ex Sacro Concilio Tridentino, ex Concilijs Prouincialibus, & Diœcesanis addi possent; quæ ex inquisitionibus de Canonico, Parocho, & Capellano elici possunt.

Præsertim verò Visitator videat, an functiones etiā ordinū minorum in vsum reductæ sint & an exerceantur per constitutos in illis ordinibus. Et consideret, an minores ordines exercentibus stipendia assignari possint. Videat etiā an sit aliquis diuino ministerio ascriptus, qui quæstum sordidum exerceat, vel mendicet. *Concil. Trid. sess. 23. c. 17. Concil. Prou. 1. eod. Concil. Prou. 4. quæ ad fac. ord. §. vsus. d. c. 17.*

Inquirat etiam diligenter de funeribus, qua videlicet pietate, quo ordine, quo tempore, quibus cæremonijs fiant; & quam mercedē, eleemosynamuè sacerdotes exigāt, aut suscipiant; & an in eis auiditatem præseferant; & an miserabiles, quibus videlicet nihil superest, sumptibus Ecclesiæ sepeliant. *Concil. Triden. sess. 21. cap. 2. Concil. Prou. 1. de funer.*

Videat an Clerici beneficiati in loco suorū beneficiorū actu residentes, saltē in quatuor maioribus festiuitatib. anni, Paschæ videlicet, Pentecostes, Natiuitatis Christi, & Assumptionis Beatæ Virginis, vel omnium Sanctorum in Ecclesijs, in quibus resident, publicè in Missæ solennioris officio sub summo sacro de

manu

manu celebrantis, reuerenter, & deuotè sumant sacrosanctum corpus Domini.

Et an pro summo Pontifice ægrotante, & pro eodem defuncto orent.

Concil. Prou. 6. quæ ad

An etiam pro Episcopo ad præscriptum Concilij.

Inquirat etiam de fructibus, & prouentibus Ecclesiæ, quomodo dispensentur.

diu. off. Concil. Prou. 1. quæ ad bon.

Et accurratè videat instrumenta ordinum, & bullas beneficiorum: præcipuè autem infra scripta perpendat.

CAPVT XI.

Aduertenda circa instrumenta Ordinum.

DILIGENTER, & studiosè circa ordinum instrumenta Visitator consideret.

Concil. Triden. sess. 23. cap. 12.

An in ætate non legitima promotus fuerit; id est ad Subdiaconatũ ante 22. annum ad Diaconatum ante 32. Sacerdotiũ ante 25. inchoatum.

An plures ordines sacros, vel minorem, & Sub diaconatum eodem die susceperit, & etiam, an plures minores nõ dispensatus ab Ordinario suo.

An sine dispensatione propter interstitia, vbi opus sit.

An, si à non suo Episcopo absque dimissorijs sui Ordinarij.

An in temporibus à iure non statutis sine canonica dispensatione; & an in ordine malè suscepto ministrauerit.

An per saltum; & an sic promotus ministrauerit.

An obstiterit natalium defectus, etiam occultus; & si fuerit dispensatus in minoribus saltem ab Episcopo, & in maioribus à summo Pontifice, an in dispensationis petitione falsum narratũ, aut suggestum sit.

An cum dimissorijs Capituli, vel alterius loco Capituli infra annum à die vacationis concessis promotus fuerit, & hoc casu, an occasione beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit.

An maiores ordines ad titulũ beneficij, pensionis vel patrimonij nõ sufficientis, & actu non possessi susceperit.

Consideret etiam, & inquirat an furtim, vel cum aliquo corporis vitio; quod deformitatem notabilem induceret, fuerit promotus.

An excommunicatus, aut per simoniã.

An irregularis ex delicto, vel bigamia non dispensatus.

Et circa hæc magna diligentia adhibenda est, quia vbi ordines sacri extra tempora statuta, aut ante ætatem legitimam, vel sine proprij Episcopi dimissorijs sint accepti ex Constitutione Pij Secundi ad literam relata à *Fusch.* suspensio ipso iure incurritur, & administrando irregularitas; vt demum ad beneficiorum priuationem procedi possit: Item de eo, qui per saltum promotus est; cum quo tamen ex legitima causa, si non ministrasset, Episcopus dispensare poterat. Et qui suscipit aliquem ordinem etiam minorem per Simoniam propriã, realem ante ordinationem commissam, licet occultam, quæ sit causa ordinationis, est excommunicatus; etiamsi committatur dando alicui tertio, nõ autem Ordinatori. Et illegitimus absque dispen-

Fusch. lib. 2. c. 18. n. 36. Conc. Trid. sess. 23. cap. 14.

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sit publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtim contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, posteriore est suspensus:& in eo Papa solus dispensat.

Nau. d. cap. 25. sub n. 68. cap. 1. de fil. presbyt. Nauar. num. 69. Nauar. num. 70.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; sin autem in minoribus est constitutus, priuilegio non gaudet.

Concil. Trident. sess. 7. c. 10 & sess. 23. c. 10.

Si est excommunicatus, licèt minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possessi susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat.

Sixt. V. constit. 29.

Itaq; hæc pœna communis est contra quoscunq; malè promotos; vt sint suspensi ab executione, ministerio, & exercitio ordinũ susceptorũ; & sine spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumpserint, sic irregulares effecti, priuati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliaue similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam priuati voce Actiua, & Passiua. Et absolutio à reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reseruata est; ita, vt nec per Iubilæa neq; per indulgentias extraordinarias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolui, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis *ex dicta Constitutione Sixti V.* Ideò Visitator aduertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit *Nonis Ianuarij Incarnationis Domini anno* 1588.

d. const. 29.

CAPVT XII.

Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorumq; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimẽto præpediti sint:& si adest dispẽsatio an sit ad beneficia, & ad quot, & ad qualia.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita vt sit beneficiũ.

An beneficiũ sit simplex, an residẽtiale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, vt beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tẽpore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, vt beneficiatus infra certũ tempus debeat ordinari, vt est Ecclesia Parochialis: vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. Rot. dec. 1. tit. de iure pat. in antiq. Felin. in cap. ex parte, de rescript. c licet, de elect. 6.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

An sit Iurispatronatus, & tunc inspiciatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instituentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

Borga. decis. 17. sub nu. 21 lib. 1. Patil. conf. 11 num. 7 lib. 4. Staph. de lit. grat. de mod & form. im. etc.

manu celebrantis, reuerenter, & deuotè sumant sacrosanctum corpus Domini.

Et an pro summo Pontifice ægrotante, & pro eodem defuncto orent.

Concil. Prou. 6. quæ ad An etiam pro Episcopo ad præscriptum Concilij.

Inquirat etiam de fructibus, & prouentibus Ecclesiæ, quomodo dispensentur. diu. of Concil. Prou. 1. quæ ad bon.

Et accurratè videat instrumenta ordinum, & bullas beneficiorum: præcipuè autem infra scripta perpendat.

CAPVT XI.

Aduertenda circa instrumenta Ordinum.

DILIGENTER, & studiosè circa ordinum instrumenta Visitator consideret.

Concil. Triden. sess. 23. cap. 12. An in ætate non legitima promotus fuerit; id est ad Subdiaconatū ante 22. annum ad Diaconatum ante 23. Sacerdotiū ante 25. inchoatum.

An plures ordines sacros, vel minorem, & Sub diaconatum eodem die susceperit, & etiam, an plures minores nō dispensatus ab Ordinario suo.

An sine dispensatione propter interstitia, vbi opus sit.

An, si à non suo Episcopo absque dimissorijs sui Ordinarij.

An in temporibus à iure non statutis sine canonica dispensatione; & an in ordine malè suscepto ministrauerit.

An per saltum; & an sic promotus ministrauerit.

An obstiterit natalium defectus, etiam occultus; & si fuerit dispensatus in minoribus saltem ab Episcopo, & in maioribus à summo Pontifice, an in dispensationis petitione falsum narratū, aut suggestum sit.

An cum dimissorijs Capituli, vel alterius loco Capituli infra annum à die vacationis concessis promotus fuerit, & hoc casu, au occasione beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit.

An maiores ordines ad titulū beneficij, pensionis vel patrimonij nō sufficientis, & actu non possessi susceperit.

Consideret etiam, & inquirat an furtim, vel cum aliquo corporis vitio; quod deformitatem notabilem induceret, fuerit promotus.

An excommunicatus, aut per simoniā.

An irregularis ex delicto, vel bigamia non dispensatus.

Et circa hæc magna diligentia adhibenda est, quia vbi ordines sacri extra tempora statuta, aut ante ætatem legitimam, vel sine proprij Episcopi dimissorijs sint accepti ex Constitutione Pij Secundi ad literam relata à *Fusch.* suspensio ipso iure incurritur, & administrando irregularitas; vt demum ad beneficiorum priuationem procedi possit: Item de eo, qui per saltum promotus est; cum quo tamen ex legitima causa, si non ministrasset, Episcopus dispensare poterat. Et qui suscipit aliquem ordinem etiam minorem per Simoniam propriā, realem ante ordinationem commissam, licet occultam, quæ sit causa ordinationis, est excommunicatus; etiamsi committatur dando alicui tertio, nō autem Ordinatori. Et illegitimus absque dispen- Fusch. lib. 2. c. 28. n. 16. Conc. Trid. sess. 23. cap. 14.

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sit publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtim contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub poena excommunicationis latæ sententiæ, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, posteriore est suspensus: & in eo Papa solus dispensat.

Nau. d. cap. 25. sub n. 68. cap. 1. de fil. presbyt. Nauar. num. 69. Nauar. num. 70.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; sin autem in minoribus est constitutus, priuilegio non gaudet.

Concil. Trident. sess. 7. c. 10 & sess. 23. c. 10.

Si est excommunicatus, licèt minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possessi susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat. Sixt. V. constit. 29.

Itaq; hæc poena communis est contra quoscunq; malè promotos; vt sint suspensi ab executione, ministerio, & exercitio ordinũ susceptorũ; & sine spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumpserint, sic irregulares effecti, priuati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliauè similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam priuati voce Actiua, & Passiua. Et absolutio à reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reseruata est; ita, vt nec per Iubilæa neq; per indulgentias extraordinarias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolui, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis *ex dicta Constitutione Sixti V.* d. const. 29. Ideò Visitator aduertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit *Nonis Ianuarij Incarnationis Domini anno 1588.*

CAPVT XII.

Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorumq; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimẽto præpediti sint: & si adest dispẽsatio an sit ad beneficia, & ad quot, & ad qualia.

Concil. Trident. sess. 24. cap. 12.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

Rot. decis. 31. de iure pat. in antiq. Felin. in cap. ex parte, de rescript. c. licet, de elect. 6.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita vt sit beneficium.

An beneficiũ sit simplex, an residẽtiale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, vt beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tẽpore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, vt beneficiatus infra certũ tempus debeat ordinari, vt est Ecclesia Parochialis: vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

Borga. decis. 17. sub nu. 21 lib. 2. Paris. cons. 8. num. 7 lib. 4. Staph. de lit. grat. de mod & form. im, etc.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

An sit Iurispatronatus, & tunc inspiciatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instrumentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

manu celebrantis,reuerenter, & deuotè sumant sacrosanctum corpus Domini.

Et an pro summo Pontifice ægrotante, & pro eodem defuncto orent.

Concil. Prou. 6. quæ ad An etiam pro Episcopo ad præscriptum Concilij.

Inquirat etiam de fructibus, & prouentibus Ecclesiæ, quomodo dispensentur. diu. os. Concil. Prou. 1. quæ ad bon.

Et accurratè videat instrumenta ordinum, & bullas beneficiorum: præcipuè autem infra scripta perpendat.

CAPVT XI.

Aduertenda circa instrumenta Ordinum.

DILIGENTER, & studiosè circa ordinum instrumenta Visitator consideret.

Concil. Triden. sess. 23. cap. 12. An in ætate non legitima promotus fuerit; id est ad Subdiaconatũ ante 22. annum ad Diaconatum ante 32. Sacerdotiũ ante 25. inchoatum.

An plures ordines sacros, vel minorem, & Sub diaconatum eodem die susceperit, & etiam, an plures minores nõ dispensatus ab Ordinario suo.

An sine dispensatione propter interstitia, vbi opus sit.

An, si à non suo Episcopo absque dimissorijs sui Ordinarij.

An in temporibus à iure non statutis sine canonica dispensatione; & an in ordine malè suscepto ministrauerit.

An per saltum; & an sic promotus ministrauerit.

An obstiterit natalium defectus, etiam occultus; & si fuerit dispensatus in minoribus saltem ab Episcopo, & in maioribus à summo Pontifice, an in dispensationis petitione falsum narratũ, aut suggestum sit.

An cum dimissorijs Capituli, vel alterius loco Capituli infra annum à die vacationis concessis promotus fuerit, & hoc casu, au occasione beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit.

An maiores ordines ad titulũ beneficij, pensionis vel patrimonij nõ sufficientis, & actu non possessi susceperit.

Consideret etiam, & inquirat an furtim, vel cum aliquo corporis vitio; quod deformitatem notabilem induceret, fuerit promotus.

An excommunicatus, aut per simoniã.

An irregularis ex delicto, vel bigamia non dispensatus.

Et circa hæc magna diligentia adhibenda est, quia vbi ordines sacri extra tempora statuta, aut ante ætatem legitimam, vel sine proprij Episcopi dimissorijs sint accepti ex Constitutione Pij Secundi ad literam relata à *Fusch.* suspensio ipso iure incurritur, & administrando irregularitas; vt demum ad beneficiorum priuationem procedi posit: Item de eo, qui per saltum promotus est; cum quo tamen ex legitima causa, si non ministrasset, Episcopus dispensare poterat. Et qui suscipit aliquem ordinem etiam minorem per Simoniam propriã, realem ante ordinationem commissam, licet occultam, quæ sit causa ordinationis, est excommunicatus; etiamsi committatur dando alicui tertio, nõ autem Ordinatori. Et illegitimus absque dispen-

Fusch. lib. 2. c. 28. n. 36. Conc. Trid. sess. 23. cap. 14.

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sit publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtim contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, posteriore est suspensus: & in eo Papa solus dispensat.

Nau. d. cap. 25. sub n. 61. cap. 1. de fil. presbyt. Nauar. num. 69. Nauar. num. 70.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; si autem in minoribus est constitutus, priuilegio non gaudet.

Concil. Trident. sess. 7. c. 10 & sess. 23. c. 10.

Si est excommunicatus, licèt minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possessi susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat.

Sixt V. constit. 29.

Itaq; hæc pœna communis est contra quoscunq; malè promotos; vt sint suspensi ab executione, ministerio, & exercitio ordinũ susceptorũ; & siue spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumpserint, sic irregulares effecti, priuati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliaue similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam priuati voce Actiua, & Passiua. Et absolutio a reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reseruata est; ita, vt nec per Iubilæa neq; per indulgentias extraordinarias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolui, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis *ex dicta Constitutione Sixti V.* Ideò Visitator aduertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit *Nonis Ianuarij Incarnationis Domini anno 1588.*

d. const. 29.

CAPVT XII.

Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorumq; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimẽto præpediti sint: & si adest dispẽsatio an sit ad beneficia, & ad quot, & ad qualia.

Concil. Trident. sess. 24. cap. 6.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita vt sit beneficiũ.

Rot. dec. 11. de iure pat. in antiq. Felin. in cap. ex parte, de rescript. c licet, de elect. 6.

An beneficiũ sit simplex, an residẽtiale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, vt beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tẽpore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, vt beneficiatus infra certũ tempus debeat ordinari, vt est Ecclesia Parochialis: vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

Borgn. decis. 17. sub nu. 21 lib. 1. Paris. cons. 1. num. 7 lib. 4. Staph. de lit. grat. de mod & form. impetr.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

An sit Iurispatronatus, & tunc inspiciatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instituentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

manu celebrantis, reuerenter, & deuotè sumant sacrosanctum corpus Domini.

Et an pro summo Pontifice ægrotante, & pro eodem defuncto orent.

Concil. Prou. 6. quæ ad An etiam pro Episcopo ad præscriptum Concilij.

Inquirat etiam de fructibus, & prouentibus Ecclesiæ, quomodo dispensentur. diu. of. Concil. Prou. 1. quæ ad bon.

Et accurratè videat instrumenta ordinum, & bullas beneficiorum: præcipuè autem infra scripta perpendat.

CAPVT XI.

Aduertenda circa instrumenta Ordinum.

DILIGENTER, & studiosè circa ordinum instrumenta Visitator consideret.

Concil. Triden. sess. 23. cap. 12. An in ætate non legitima promotus fuerit; id est ad Subdiaconatũ ante 22. annum ad Diaconatum ante 23. Sacerdotiũ ante 25. inchoatum.

An plures ordines sacros, vel minorem, & Sub diaconatum eodem die susceperit, & etiam, an plures minores nõ dispensatus ab Ordinario suo.

An sine dispensatione propter interstitia, vbi opus sit.

An, si à non suo Episcopo absque dimissorijs sui Ordinarij.

An in temporibus à iure non statutis sine canonica dispensatione; & an in ordine malè suscepto ministrauerit.

An per saltum; & an sic promotus ministrauerit.

An obstiterit natalium defectus, etiam occultus; & si fuerit dispensatus in minoribus saltem ab Episcopo, & in maioribus à summo Pontifice, an in dispensationis petitione falsum narratũ, aut suggestum sit.

An cum dimissorijs Capituli, vel alterius loco Capituli infra annum à die vacationis concessis promotus fuerit, & hoc casu, an occasione beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit.

An maiores ordines ad titulũ beneficij, pensionis vel patrimonij nõ sufficientis, & actu non posse si susceperit.

Consideret etiam, & inquirat an furtim, vel cum aliquo corporis vitio; quod deformitatem notabilem induceret, fuerit promotus.

An excommunicatus, aut per simoniã.

An irregularis ex delicto, vel bigamia non dispensatus.

Et circa hæc magna diligentia adhibenda est, quia vbi ordines sacri extra tempora statuta, aut ante ætatem legitimam, vel sine proprij Episcopi dimissorijs sint accepti ex Constitutione Pij Secundi ad literam relata à *Fusch.* suspensio ipso iure incurritur, & administrando irregularitas; vt demum ad beneficiorum priuationem procedi possit: Item de eo, qui per saltum promotus est; cum quo tamen ex legitima causa, si non ministrasset, Episcopus dispensare poterat. Et qui suscipit aliquem ordinem etiam minorem per Simoniam propriã, realem ante ordinationem commissam, licet occultam, quæ sit causa ordinationis, est excommunicatus; etiamsi committatur dando alicui tertio, nõ autem Ordinatori. Et illegitimus absque dispen-

Fusch. lib. 2. c. 28 n. 16. Conc. Trid. sess. 23. cap. 14.

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sit publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtiuè contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, posteriore est suspensus: & in eo Papa solus dispensat.

Nau. d. cap. 25. sub n.61. cap. 1. de fil. presbyt. Nauar. num.69. Nauar. num.70.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; sin autem in minoribus est constitutus, priuilegio non gaudet.

Concil. Trident. sess. 7. c. 10 & sess. 23. c. 10.

Si est excommunicatus, licèt minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possessi susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat.

Sixt V. constit. 29.

Itaq; hæc pœna communis est contra quoscunq; malè promotos; vt sint suspensi ab executione, ministerio, & exercitio ordinũ susceptorũ; & sine spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumpserint, fic irregulares effecti, priuati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliaue similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam priuati voce Actiua, & Passiua. Et absolutio à reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reseruata est; ita, vt nec per Iubilæa neq; per indulgentias extraordirias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolui, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis *ex dicta Constitutione Sixti V.* Ideò Visitator aduertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit *Nonis Ianuarij Incarnationis Domini anno 1588.*

d. const. 29.

CAPVT XII.

Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorumq; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimẽto præpediti sint: & si adest dispẽsatio an sit ad beneficia, & ad quot, & ad qualia.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita vt sit benefitiũ.

An beneficiũ sit simplex, an residẽtiale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, vt beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tẽpore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, vt beneficiatus infra certũ tempus debeat ordinari, vt est Ecclesia Parochialis: vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

Concil. Trident. sess 24. cap. 6. Rot. dec. c.f. 11. de iure pat. in antiq. Felin. in cap. ex parte, de rescript. c licet, de elect. 6.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

An sit Iurispatronatus, & tunc inspiciatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instituentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

Borgn. decis. 17. sub nu. 21 lib. 1. Passi. conf. 1. num. 7 lib. 4. Staph. de lit. grat. de mod & form. impetr.

CAPVT IX.

Inquirenda de Clericis.

DE Clericis verò inuestiget potissimum.

An ad præscriptum peccata confiteantur, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumant.

An Missam singulis diebus audiant; & an celebranti inseruiant, & an tunc aliquid de officio recitent.

An Ecclesijs, quibus ascripti sunt, iugiter inseruiant.

An functiones peculiares de uotè exerceant.

An concionibus,& lectionibus sacris diebus festis intersint.

An doctrinam Christianam doceant.

An Congregationem Clericorum frequentent.

An rectè legant, pronuncientuè, &

An competenter, & perfectè scribant.

An litterarum studijs incumbant.

An præseferant ingenium, memoriam, capacitatem, & spem profectus pro ratione ætatis.

An, qui decimum quintum annum attingunt, libros præscriptos habeant. Concil. Prouin. 1. eod.

An reuerentes, & obedientes sint parentibus, Sacerdotibus, & magistris.

Alia præterea de moribus, &c. vt supra.

Et videat literas testimoniales Vicarij, Foranei, Parochi, Confessarij, Magistri, & Prioris Doctrinæ Christianæ.

Quantum verò ad literarum examen, fiet secundùm qualitatem personæ. Præcipuè verò videndum est, an intelligant linguam latinam, & fidei rudimenta teneant; & an Missæ inseruire ad præscriptum sciant.

CAPVT X.

Inquirenda de Clero in generali.

Plura ex S. Dionys. Carthus. in opusc. de regim. ad Timoth. 1. cap. 1.

DE Clero autē in genere hæc inquirēda videntur. In primis verò iuxta regulam Apostoli.

An irreprehensibiliter conuersentur, id est absque graui, & notabili culpa.

An sobrij. Quo circa inquirendum est.

An sint potatores, seu ebriosi; an tabernas visitent; an commessationibus vacent: an bibendo, & comedendo sint dissoluti: an demum frugalitatem in Concilijs præscriptam seruent.

An ornati, id est, morigerati, & prudentes. Quocirca solerter est pensandum, an pro ordinis, & officij sui ratione sint sufficientis literaturæ, & an etiam sint benè compositi.

An pudici in verbis, & in factis; vel an lasciui, & inhonesti.

An hospitales, & cæteris misericordiæ actibus dediti.

An creditum sibi gregem informent de credendis, atque agendis publicè, ac priuatim, & vnumquemque secundum exigentiam sui status.

An

An aliquē corporaliter, aut spiritualiter cædant, lædant, siue inordinatè affligant.

An sint contentiosi.

An cupidi.

An domesticis suis efficaciter præsint, taliter illos regendo quòd alijs exemplares existant.

An etiam sint superbi, & iracundi: & non potius humiles, mites, iusti, benigni ac continentes.

Plura in tit. de vit. & hon. cler. Insuper inquirendum est, an ea, ad quæ ex Decretalibus obligantur, adimpleant; videlicet:

An arma deferant, an barbarinos cultellos, siue similia: nisi fortè per loca periculosa ad incutiendum terrorem latronibus; & tunc cum facultate legitima.

An comam relaxent; & an barbam nutriant.

An ad bibendum se inuicem, vel alios incitent.

An officia, siue cōmercia sęcularia potissimum inhonesta exerceant.

An Monasteria Monialium, absque manifesta, ac rationabili causa frequentare præsumant.

An cum mulieribus secundum iura prohibitis morentur.

An nimis ioculatoribus, seu histrionibus sint intenti.

An aleis, taxillisuè ludant; siue huiusmodi ludis intersint.

An vestimentorum, & ornamentorum superfluitates, preciositates, curiositates, ac pompas deuitent.

An Tabellionatus officium exerceant.

Amplius, quæ in Decreto habentur, videlicet.

c. his igitur, dist. 21. cum alijs simil. An à vulgari sæculariq; vita seclusi sint, atq; à vanitatibus, ac voluptatibus mundi se abstineant, ita, vt neque pompis intersint, neque spectaculis.

An publica conuiuia fugiant; & priuata, non solum pudica, sed etiam sobria colant.

An dolos, coniurationes, detractiones, odium, indignationem, turpium lucrorum occupationes indignè deuitent.

An pro beneficijs medicinæ Dei, id est, pro Sacramentis, & spiritualibus beneficijs, siue suffragijs pecuniam exigant, aut suscipiant.

An negotiationi incumbant.

Et in summa, an abstineant non solùm ab ijs, quæ in se mala sunt: sed etiā ab his, quæ speciem mali habent.

Plura etiam ex Sacro Concilio Tridentino, ex Cōcilijs Prouincialibus, & Diœcesanis addi possent; quæ ex inquisitionibus de Canonico, Parocho, & Capellano elici possunt.

Præsertim verò Visitator videat, an functiones etiā ordinū minorum in vsum reductæ sint & an exerceantur per constitutos in illis ordinibus. Et consideret, an minores ordines exercentibus stipendia assignari possint. Videat etiā an sit aliquis diuino ministerio ascriptus, qui quæstum sordidum exerceat, vel mendicet. Concil. Trid. sess. 23. c. 17. Concil. Prou. 1. eod. Concil. Prou. 4. quæ ad fac. ord. §. vsus.

Inquirat etiam diligenter de funeribus, qua videlicet pietate, quo ordine, quo tempore, quibus cæremonijs fiant; & quam mercedē, eleemosynamuè sacerdotes exigāt, aut suscipiant; & an in eis auiditatem præseferant; & an miserabiles, quibus videlicet nihil superest, sumptibus Ecclesiæ sepeliant. d. c. 17. Concil. Triden. sess. 21. cap. 2. Concil. Prou. 1. de funer.

Videat an Clerici beneficiati in loco suorū beneficiorū actu residentes, saltē in quatuor maioribus festiuitatib. anni, Paschæ videlicet, Pentecostes, Natiuitatis Christi, & Assumptionis Beatæ Virginis, vel omnium Sanctorum in Ecclesijs, in quibus resident, publicè in Missæ solennioris officio sub summo sacro de

manu

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sit publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtim contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, posteriore est suspensus: & in eo Papa solus dispensat.

Nau. d. cap. 25. sub n. 61. cap. 1. de fil. presbyt. Nauar. num. 69. Nauar. num. 70.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; si autem in minoribus est constitutus, priuilegio non gaudet.

Concil. Trident. sess. 7. c. 10 & sess. 23. c. 10.

Si est excommunicatus, licèt minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possessi susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat.

Sixt. V. constit. 29.

Itaq; hæc pœna communis est contra quoscunq; malè promotos; vt sint suspensi ab executione, ministerio, & exercitio ordinũ susceptorũ; & sine spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumpserint, sic irregulares effecti, priuati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliauè similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam priuati voce Actiua, & Passiua. Et absolutio a reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reseruata est; ita, vt nec per Iubilæa neq; per indulgentias extraordirias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolui, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis *ex dicta Constitutione Sixti V.* Ideò Visitator aduertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit *Nonis Ianuarij Incarnationis Domini anno 1588.*

d. const. 29.

CAPVT XII.

Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorumq; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimẽto præpediti sint: & si adest dispẽsatio an sit ad beneficia, & ad quot, & ad qualia.

Concil. Trident. sess. 24. cap. 6.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita vt sit beneficiũ.

Rot. dec. 6. s. 11. de iure pat. in antiq. Felin. in cap. ex parte, de rescript. c licet, de elect. 6.

An beneficiũ sit simplex, an re fiduciale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, vt beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tẽpore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, vt beneficiatus infra certũ tempus debeat ordinari, vt est Ecclesia Parochialis: vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

Borgn. decis. 17. sub nu. 21 lib. 1. Paul. cons. 1. num. 7 lib. 4. Staph. de lit. grat. de mod & form. im. etc.

An sit Iurispatronatus, & tunc inspiciatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instituentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

An sit ei aliquod beneficium vnitum, & diligenter videndum est, an valeat Vnio, vel an reuocanda sit ex ijs, quæ supra dicta sunt de Vnionibus, & an conditiones in Vnione appositæ seruentur.

An facta sit collatio cum conditione, si aliud, quod obtinet, resignet, & cui.

An cum alia conditione, vel pacto.

An cum diminutione.

Sess. 25. cap. 5. An sit derogatum oneribus contra Sacrum Concil. Trid.

Rebuff. in pra. de form. sig. nu. 12. An permutatio facta cum aliquo in dignitate Ecclesiastica existēti, hoc summo Pontifici non narrato, quia non valet.

Ante omnia autem inuestigādum est, an aliqua Simonia intercesserit: quocirca plura consideranda sunt.

Si ex permutatione beneficium obtinuerit, considerandus est vtriusque beneficij valor. Notabilis enim inæqualitas in permutatione Simoniæ præsumptionem arguit: multò magis, quando beneficiū est nullius momēti, vel est Capellania ficta; præcipuè vbi adest consanguinitas, & quando probabiliter beneficium erat de proximo vacaturum, vel per obitum, vel per ingressum Religionis: Et saltem coniectura inæqualitatis beneficiorum, si aliæ concurrāt, sufficit ad irritandam permutationem. Paris. consi. 40. lib. 4. Considerādum est etiam an sit tractatum, vel etiam simpliciter conclusum inter partes de permutatione.

Cōsti. 51. Const. Pij V. 181. Greg. 13. Constit. 87. Si ex cessione obtinuerit, videat quænam fuit causa impulsiua, & si facta sit iuxta *Bullam Pij V*: & an sit facta publicatio, & petita possessio tempore præscripto.

An aliqua pars fructuum reseruata sit absque superioris auctoritate.

An is, qui beneficiū obtinebat, vt illud cederet, aliquod emolumentum temporale sit consecutus.

An facta sit mentio, quod renuntians fuerit promotus ad titulum illius benefi[c]ij. Constit. 87.

An aliqua intercesserit confidentia, quæ coniecturis probatur, *vt in Bulla Pij V. de qua latè Nauar. in suo Manuali, & Episcopus Vulter. in tractatu de irregularitate & Can. impedimentis*. Nauar. cap. 25. nu. 110. Vulter. cap. 14. num. 5.

Vt quando quis, cesso, dimissouè beneficio, & publicata resignatione, possessioneq; capta, in illo, eiusuè rebus, vel fructibus aliquomodo, per se, vel per alium se ingesserit.

Et alijs modis *in dicta Bulla* specificatis, & à dictis Doctoribus diffusè declaratis. Et singulæ coniecturæ per singulares testes probantur, vt ibi dicitur.

Onera quoque, quibus beneficium affectum est, diligenter inuestigāda sunt, & an ipsis satisfiat: Præcipuè autem:

An plura obtineat beneficia, & si ea ex sui natura incomparabilia sint, vel propter pluralitatem ex Concilio Tridentino: Et quātum ad hoc attinet, perpendatur vniuscuiusq; beneficij valor, & personæ qualitas, & Concil. Trid. sess. 24. cap. 17.

An de omnibus in impetratione mētionem fecerit.

An officium diuinum recitauerit, & si non recitauerit, an fructus malè perceptos restituerit.

An alijs etiam oneribus satisfecerit, vel ratione Missarum, vel interessentiæ diuinis officijs in Choro, & huiusmodi, vel ratione fundationis, vel de iure, vel de consuetudine: Et vbi defecerit, an restituerit fructus malè perceptos.

Si quis verò beneficiatus sit alterius Diœcesis, inuestigetur, an per longam habitationem, domicilium contraxerit. Concil. Prou. 1. quæ ad. bon. 5. sacrorū.

An literas dimissorias, vel testimoniales habeat, & si ad tempus vel indefinitè concessæ sint ita, vt vel expirauerint, vel adhuc durent: Et si sub aliquibus.

bus conditionibus concessæ sint, an illas adimpleuerit: & si ob aliquam causam, puta inimicitiæ, an illa cessauerit. Et hæc videnda sunt etiam cum extero non beneficiato, vt supra dictum est.

CAPVT XIII.

Circa pensionem obtinentes.

QVOD verò ad obtinentes pensionẽ aliquam Ecclesiasticam pertinet, in primis videndum est:

An Canonicè sit imposita.

Gig. de pension. c. 4. & 5. Spec. de vit. & hon. Eccles. lib. 4. c. 11. An licita sit, vel illicita: quando autem licita sit, vel ... , tradit *Gig. in tract. de pensionibus* præcipuè cognoscat, qua causa occasioneuè imposita sit: & an aliquid Simoniacum intercesserit, & an fuerit impetratum beneficium, vt renunciaretur cum pensione contra *Constitutionem Pauli IV.* Hoc enim casu est excommunicatio ipso facto. Constit. 34.

An qui eas obtinent post *Bullam Pij V.* Officiũ Beatissimæ Virginis recitauerint, & qui à recitatione defecerint, an fructus malè perceptos restituerint.

An Ordinatus sit ad titulum illius pẽsionis.

Potest etiam inquiri de illo, qui extinxit pensionem, an cum facultate Summi Pontificis id factum sit.

CAPVT XIIII.

Inquirenda de Regularibus.

...oncil. ...id. ...5. c. ...t. DE Regularibus à Vicario Voraneo, à Parocho, & ab alijs pijs Viris inquiret potissimum.

...onc. ...rou. 6. ...od. ...sess. 5. ...vlt. An prædicent, sine facultatis, benedictionesuè testimonio, etiam in locis, vbi spiritualem, temporalemque iurisdictionem habent.

...onc. ...rou. ...eod. An hæreses, scandala, aut errores prędicauerint.

Conc. Prou. 1. de prædic. verbi Dei. An collectam inter concionandum proponant, faciantuè.

An concionator se ipsum commendet eleemosynæ causa.

Conc. Prou. 5. ...ræ ad Con... 14. An publicent indulgentias sine Episcopi consensu.

An professionem fidei præstiterint omnes, qui eam præstare tenentur, videlicet Professores, Concionatores, & Confessarij ad prescriptum *Bullæ Pij IV.* Conc. Prou. ...

An audiant confessiones sine facultate scripta: Est enim pœna excommunicationis.

An se ingerant in casibus reseruatis sine Episcopi facultate contra *Constitutionem Pij V.* ... Apr. 157. ...

An relaxent publicam pœnitentiam sine Episcopi concessu. Con. Prou. ... quæ ad ... fie, pr...

An conueniant ad processiones generales in Parochia, vel in plebe, vbi habetur Monasterium. Conc. Trid. sess. 25. cap. ...

An in eorum Ecclesia imagines sacræ insolitæ pictæ sint, vel veritati non conuenientes, vel aliàs contra Sacrum *Concil. Tridentinum.* Dec... poi... in ... inst... fe...

An facultates aliquas habeant, & illas exhibeant, sicut etiam de Indulgentijs, priuilegijs, & alijs, vt supra in præparatorijs.

Deinde si pauci sint scholares, potest fieri status singulorum, & videantur calculi: videatur & liber Ordinationum suarum, an aliqua extet, quæ minimè permittenda sit: Et tunc præcipuè Præfectus spiritualis, & prior arguatur.

CAPVT XVI
Inquirenda quoad Administratores locorum piorum.

VISITATOR, quantum ad Administratores piorum locorum attinet, in primis inquirat de fundatione, Confirmatione, ac de Institutis; à quo, quando, & quibus conditionibus facta sint.

An sint sub cura, & iurisdictione Ordinarij; vel sint exempta, vel priuata ita, vt ipse tanquam vltimarum voluntatũ executor solùm visitare, administrationisq; rationes videre possit.

A quo deputentur, & quando, & vbi congregentur.

An sint Officiales, qui, & quot, & an sint perpetui, vel ad tempus: & quomodo eligantur, confirmentur...

Clemēt. 1. de relig dom. An antequā ad administrationem accedant, iurent, inuentariumq; cōficiant.

Conc. Prou. 1. de prior. lo. adm. An cōgregationes pro loci, & bonorũ cōseruatione fiant, quādo, & quomodo.

An debitores sint illius pij loci.

Concil. Prou. 1. de prior. lo. adm. An aliquas constitutiones, regulamuè habeant, & an illas obseruent.

An Ordinationes proprias habeant.

Concil. Prou. 1. eod. An bona alienentur non seruatis seruandis.

An locanda publicè proponantur.

Conc. Prou. 2. tit. 3. decr. 18. An detur fideiussor à conductore.

Quot redditus, & quomodo eos distribuant.

An ad vsus præscriptos, præcipuè pro fabrica Ecclesiæ, vbi ad id tenentur.

Conc. An expendātur omnia per mandatũ secundum voluntatem testatorum, au institutum loci.

An pecuniam inter se ipsos præcipuè mutuo dent. Prou. 2. tit. 3. decret. 10.

An Eleemosyna solùm verè pauperib. distribuatur, & ad præscriptũ Conc. & an ad illũ vsũ, cuius nomine fuit petita. Synod. 4. decr. 4.

An omnia Ordine in librũ deferātur. Conc. Prou. ... eod.

An instrumenta, & priuilegia benè custodiantur.

An vbi plures aluntur, curanturuè, doctrina Christiana diebus festis exerceatur. Conc. Prou. 3. de doct. Christ.

An, qui in dictis locis gratis aluntur, horarias preces B. Virginis, vel, si rudes sint, coronam singulis diebus recitent.

An Missam quotidie audiant.

An, qui Eleemosynam quærunt, sint bonæ famæ, & eiusdem Diœcesis; & an seruent præscripta. Conc. Prou. 1. eod.

An omnibus oneribus satisfiat, & quomodo.

Deinde illorum statum conficiat; calculos videat, & debitorum nomina describi curet.

Vlterius, si Hospitalia sint, interroget diligenter etiam pauperes, an illis aliquid in spiritualibus, vel in temporalibus deficiat: & curet prouideri iuxta institutum, & facultates Hospitalis.

An viri à fœminis separati sint, nisi certissimè constet eos esse coniuges. Petr. p. 1. cap. ...

An cameræ sint separatæ pro mulieribus, præcipuè pro prægnantibus.

Concil. Prou. 1. eod.

An in illis sint circulatores, aleatores, nebulonesuè, & huiusmodi

Si sit Mons pietatis, videat accuratè eius institutionem; consideret diligenter an in libris omnia fideliter describantur: & an describatur cuius qualitatis, & quantitatis sit pignus.

An custos pignus diligenter custodiat cum chirographo eidem annexo exprimente diem, quo pignoratum fuit; & cuius sit.

An ex custodis negligentia pignora deteriora fiant.

An in venditione interueniat fraus; vt puta si supponatur vnum pro alio pignore.

An exprimatur etiam in libro qualitas pignoris venditi.

An restitutum sit domino, quod superfuit.

An aliquid vltra sortem omnino accipiatur, nisi pro ministris, alijsq; necessarijs sumptibus.

Concil. Prou. 1. de pior. lo. adm.

An plus pro scuto acceptum sit dimidio realis.

Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 22.

An apud Montem pietatis pecunia deponatur; aut mutuò detur cum aliquo augmento.

CAPVT XVII.

Inuestiganda de Notarijs, quoad effectus per Concil. Trid. considerat. sess. 22. cap. 10.

Concil. Trid. sess. 22. c. 10.

AN sint periti in arte sua.

An sint, qui obscurè dicent, præsertim in Legatis pijs.

An benè renunciantes informent de clausulis.

Concil. Prou. 1. eod.

An taxam præscriptam seruent.

An in principio sui officij iuramentũ ad præscriptum præstiterint. Videlicet:

Host. & Abb. in c sicut, ne Cler. vel Monach.

Primò, Quòd de his, quæ videbunt, & audient, & requisiti fuerint, sine diminutione veritatis, & comistione falsitatis conficient instrumentum.

Secundò, Quòd secreta ipsis ex iusta causa iniuncta coelabunt.

Tertiò, Quòd super Vsurario contractu, vel sub fraudem inito, vel alio quocunque illicito nullum conficient Instrumentum.

Quartò, Quòd de omnibus instrumentis, quæ conficiunt, tenebunt penes se protocollum.

Quintò, Quod erunt fideles illi, à quo fuerint constituti: & si sciuerint damnum illius tractari, illi reuelabunt, vel per se, vel per alium certum nuntium.

Sextò, Quod officium istud ipsis iniunctũ cupiditate, amore, odio, & timore remotis, in omnibus, & per omnia secundum bonam conscientiam fideliter exequentur.

An aliud iuramentũ quando cooptãtur in Collegio, præstent ad præscriptũ.

Concil. Prouin. 1. eod.

An iuramentum seruent.

Conc. Prou. 2. tit. 3. decr. 17.

An sit, qui legata pia ad præscriptum minimè denunciet.

Concil. Prou. 1. eod.

An sit qui in actis superflua, & superuacanea interserat.

CAPVT

CAPVT XVIII.

De Ludimagistris Scholarum, quæ in numero sunt locorum piorum.

INQVIRAT etiam Visitator de Ludimagistris:

An Scholæ literarum sint, & quot; & à quibus fundatæ.

Magistri quales, videlicet an probi, & docti, & ab Episcopo approbati.

Et quomodo doceant.

An professionem fidei fecerint; & vbi, & coram quo.

An authores honestos, & vtiles interpretentur, & quos præcipuè.

An ipsi, vel scholares habeant aliquem librum prohibitum, vel suspectum: Et videantur libri, & habeatur index illorum.

An scholares in literis, & in moribus diligenter instruant.

An præcipuè curent, vt in scholis, & extra omnis honestas seruetur.

An permittant colloquia lasciua, & obscœna, aut cantilenas scandalosas.

An scholares in ingressu scholæ, & antequam studia incipiant, ac lectiones audiant, deuotam aliquam orationem faciant.

An, & quoties in hebdomada scholares doctrinam Christianam doceant.

An diebus festis cum scholaribus ad scholam doctrinæ Christianæ conueniant. Concil. Prou. 1. quæ ad. fid.

An exemplis, & monitis scholares ad pietatem & præcipuè ad Ecclesiarum frequentationem ad Missas, Concionem, & diuina officia audienda, & ad Sacramrenta frequentanda hortentur.

CAPVT XIX.

Inquirenda quoad Bibliopolas, & Impressores.

Concil. Prou. 6. tit. 1.

AN professionem fidei præstiterint; & quando & coram quo.

An proponant libros venales, nisi prius illorum indice confecto, & approbato.

Concil. Prou. 5. Concil. Prou. 6. quæ ad. fid.

An etiam in cæteris seruent, quæ illis præscripta sunt; præsertim in regula indicis, & in edicto, & in Concil. Prouinc.

An præcipuè imprimant, aut libros introducant, qui prius approbati non sint ab Inquisitore, & à delegato ab Ordinario, etiamsi alias concessu superiorū impressi fuerint. Concil. Prouin. 6. tit. 1.

CAPVT

CAPVT XX.

Inquirenda præcipuè quoad populum in genere.

QVAMVIS omnia infrascripta Parochi ipsi referre deberent: quia tamen aliquando, vel timore, vel amore, vel etiam, quia nesciunt, aliauè ex causa, cuncta non omnes fideliter referunt; ideò etiam ab alijs fide dignis, ætate quidem, vsu, & probitate commendatis secretò inuestigandū est.

Soc. sub num. 21.

An sciant, credant, aut fama sit aliquē esse hæreticum, vel hæresis suspectum, vel libros prohibitos habere.

An sciant, &c. aliquem esse excommunicatum vel interdictum; & quare, & quamdiu.

Aliquem inconfessum; & qui tempore Paschatis sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non susceperit.

An sciant &c. aliquem adultum fidei rudimenta ignorare.

Aliquē in Eccl. indeuotè, minusq; p è ac contra edictū de reuerenti in Ecclesia conuersatione versari; Aut candelas in Ecclesijs, vel etiam in cœmeterijs vendere: quod non licet.

gloss. in pang fane de spec in Eccl. nō

Aliquem dies festos violare.

Missam integram diebus festis deuotè, & attentè non audire.

Quadragesimam, aliauè ieiunia, præsertim quando in diem festum incidunt, non obseruare.

Aliquem erga parentes impiè se gerere.

Aliquem filias, vel sorores prostituere.

Aliquem filiorum curam, ac disciplinam negligere.

Aliquem blasphemum, maleficum, vsurarium, concubinarium, aleatorem, vel quouis alio modo peccatorem publicum & scandalosum.

Aliquem discordiam, inimicitiamuè grauem, rixam, vel odium habere, aut inter alios seminare, aut fouere.

An sciant, &c. aliquos illegitimè matrimonio coniunctos.

Aut thoro separatos.

Aliquem teneri ad persoluenda legata pia, vel decimas, seu primitias, qui non soluat.

Aut bona Ecclesiæ vsurpare.

Aliquem pupillos, viduas, aliasque miserabiles personas opprimere, eorumque bona indebitè occupare.

Aliquem iudicem, vel magistratum secularem, causas, & querelas Ecclesiasticas, spiritualesuè cognoscere; aut Ecclesiasticā libertatem, & immunitatem aliquo alio pacto violare.

Aliquem filios, famulosuè, qui in pascendis bestijs occupantur diebus festis ad audiendam Missam non mittere.

Plura alia etiam colligi possunt ex interrogationibus, quæ ab Episcopo, seu ab eius delegato testibus synodalibus faciendæ sunt, quas Burcard, recenset. Et alia *ex Synodo Coloniensi sub Adolph. 3.*

Burcard. lib. 1. cap. 94.

Hæc, quoad inquisitionem, & cognitionem.

Quæ autem in his Visitator præstare debeat, videnda sunt.

CAPVT

CAPVT XXI.

Quæ à Visitatore post Inquisitionem maximè præstanda sunt.

CVM cognitio status Ecclesiæ, ac personarum non sit finis Visitationis; ideo vltra Inquisitionem alia præstanda sunt à Visitatore. Euacuáda enim sunt omnia supradicta, quæ Visitatoris opera indigẽt. Videamus ergo in primis generaliter de correctione facienda: deinde ad casus aliquos particulares deueniemus. Facta igitur diligenti Inquisitione, si Visitator omnia benè, honestè, ac legitimè acta intelliget, Deo gratias aget; & Visitatos, vt de virtute in virtutem procedant, hortabitur. Vbi autẽ correctione opus est plures Conclusiones, seu Regulæ cõstituendæ sunt.

Prima Regula generalis; Visitator in correctione facienda, extrema, sicut etiam in cæteris, cauere debet: nam facilitas veniæ incentiuũ præbet delinquẽdi; & nimia iustitia, siue summus rigor, nõ correctioné, & emendationé, sed desperatioué, & odiũ inducit: Et qui nimis emungit, sanguiné elicit: & immoderata facit correctio deterioré, sed moderata satis correctio gignit amoré. Et in dubio misericordia sẽper præualere debet.

Secunda Regula quam cum ix. sequẽtibus tradit S. Ant. Recognoscentibus defectum suum sine accusatione, & se humiliantibus ignoscendum est.

Quam regulam declarandam arbitror, quando delictum non esset notorium: quia notorietas est loco accusatoris; vel quando facilè id scire potuisset Visitator: Et fortè se ipsum quispiã malitiosè accusauit, sciens delictum ad Visitatoris aures peruenturum: licet aliqualiter forsan parcendum sit.

2. Nõ simpliciter est parcendũ; quandò ex illa remissione, & gratia daretur occasio peccandi; maximè vbi esset scandalũ. Hoc tamẽ casu leuius puniendus esset.

Declaratur etiam alijs modis hæc regula à doctoribus: sed suprascriptæ duæ declarationes sunt frequentiores.

3. Regula. In his, quæ ex fragilitate cõmittuntur, & nõ ex habituata malitia, quę nec sunt scãdalosa, possũt etiã; & debent delinquẽtes misericorditer puniri.

4. Regula. Ratione multitudinis, vbi timetur scandalum, prudenter procedendum, ac etiam parcendum est.

5. Regula contumacibus, & ex superbia peccantibus non est parcendum.

6. Neque est parcendum illis, qui post plures admonitiones iniquitatem operantur; quia incorrigibiles dicuntur.

7. Non est ignoscendum illis, qui suis iniquitatibus corrumpunt alios.

8. Quãdo aliquod scel9 reperitur diffusũ in multos, præcipuè in Clericos, seuerè puniendũ est; nisi timeatur scandalũ.

9. Vbi defectus est circa formam Sacramentorum, grauissimè puniendũ est.

10. Vbi est immũditia in corporalibus, & alijs huiusmodi ad diuinũ cultũ spectantibus, seueritas adhibẽda est. Nimis enim absurdum est in sacris sordes negligere; quæ etiã in profanis dedecerent. Etsi Ethnici tanti faciebant nitorem, & mundítiã in suis tẽplis, vt *Valer. Max.* refert; quanto magis nos facere debemus, qui Deo vero inseruimus.

11. Generaliter, vbi scandalũ, ac Dei iniuria manifestè apparet, non est parcendum: quia quãuis pium sit propriam

K iniuri-

cap. placuit. 10. q. 1.

c. beatus dist. 45.

c. nisi cũ pridem, de renũc. Prou. c. 30. c. denique; distinct. 4. gl. in extrauag. Ioan. 5. quia igitur ne sed. vac. cap. alligant, 26. quæst. 6. d. c. 5. & 6. c. importuna de pœn. dist. 1. gl. & doct. præsertim, Abb. in c. de hoc de sin. in d. cap. de hoc. Dec. in cap. atsi clerici, sub n. 5. de iud.

Doct. in d. c atsi clerici. c. quia dist. 50. c. vt cõstitueretur, dist. 5. Dec. in c. 1. sub n. 12. de off. de leg. cap. quanto, 2. q. 4. c. 2. dist. 82. quãdo autẽ quis dicatur incorrigibilis in d. c. atsi clerici. & in c. cum ab homine de iud. c. Resecandæ. 74. q. 1. c. Nihil iniquitas, 12. q. 6. Anch in clem. 1. de vit. & hon. cler. S. Ant. in præcit. loco. S. Ant. vbi sup. c. 2. de cust. euch. Valer. Max. lib. 1. cap. 1.

iniuriam tolerare; impium tamen est Deo iniuriam dissimulare.

Soc. sub num. 20. S. Ioan. [illegible] 4. M. [illegible] h. m. [illegible] fac. tex. in c. si is [illegible] 4. [illegible] 1. quæst. 6. & 7.

12. Vb. Ecclesiastici poena plectendi sint, nisi delictum notorium sit, secretò quoad eius fieri potest, puniendi sunt; nec passim more latronum in carcerem detrudendi sunt. Secretò etiam moneri, examinari, & corrigi eos oportet; ne populo odibiles fiant.

13. Cum ignorantibus ex negligentia rigorosè agendum est. Cum Sacerdotib. verò tardioris ingenij, & conuersationis deuotæ diligentiam suam adhibentibus specialiter piè agendum, ac patiendum est: quia in pluribus supernaturaliter adiuuantur.

S. Dyon. Carthu. d. c. 15.

Conc. Trid. sess. 24. cap. 3.

14. Episcopus, seu alius ab eo delegatus, licet iterum visitare possit: non potest tamen punitos ab inferioribus Visitatoribus punire.

Neque ab ipsis absoluti innocentiam suam iterum demonstrare tenentur.

Soc. sub num. 28.

His generaliter præcognitis, redeamus, vnde digressi sumus. Si igitur Visitator inuenerit delicta, aut delicta illa sunt notoria, aut non: primo casu corrigere debet poenam illis debitam infligendo, non obstante appellatione, inhibitione, exemptione, aut etiam querela ad sedem Apostolicam; quæ nullo pacto in Visitatione suspendunt Visitatoris decretum quando ad correctionem procedit, non cōpilato processu. Et notorium crimen dicitur in hoc casu, vbi populus est testis, & dicitur populus testis, vbi maiori parti notum est. Secundò verò casu, aut orta est infamia, sed non tanta, per quam ad solemnem Inquisitionem perueniri possit, & tunc si ratione scientiæ Visitator cognoscet, & si omnino ignarus erit, ipsum priuabit: quia eo casu esset ille irregularis. Et supra omnimodam ignorantiam dispensatio non cadit, quia de iure diuino est, quod Sacerdos habeat scientiam: Aut non est penitus ignarus, & tunc si honestæ vitæ sit, Coadiutorem, aut Vicarium cū parte fructuum pro sufficienti victu deputet; aut eum instruat, vel potius iubeat, vt ad aliquem erudiendus accedat: & infra aliquod temporis spatium examini coram Ordinario, vel coram eodem Visitatore se subijciat. Si verò ratione delicti, ipsum secretò moneat, excessus suos illi narrando, ac benignè secum agat, demonstrando, & admonendo, ne in illos amplius incurrat. Maximè autem curet, vt occasiones præcipuè proximas peccandi in posterum omnino remoueat. Si verò tanta sit infamia, vt ad solemnem Inquisitionem peruenire oporteat; tunc ipsum, vt absq; alio processu veritatem dicere, delictumque suum fateri velit, moneat: Quod si renuerit Inquisitionem solemnem faciat, deferēdo iuramentum, &c. Et vbi constabit de delicto in ista secunda Inquisitione procedet. Perpendat tamen semper Visitator, an ille alias sit bonæ famæ: & an multū possit ædificare, vel destruere, & an sit corrigibilis, vel nō, præcipuè verò qualis fuerit vita præterita in illo genere criminis. Vitiorum etiam circunstantias diligenter consideret, & secundum prudētiam à Deo sibi datam agat, ita vt disciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur: Et qui correcti fuerint, emendentur, aut si resipiscere noluerint, cæteri salubri in eos animaduersionis exemplo à vitijs deterreantur. Hæc generatim. Nunc ad casus peculiares deueniendum est.

Conc. Trid. sess. 24. cap. 10.

Arch. in d. c. 1. sub num. 5.

Soc. sub num. 28. Diaz in in pract. in verb. illiterati. Franc. in cap. fin. de temp. ordin. lib. 6. Turre.

Cremen. in c. si Laicis dist. 48. Conc. Trid. sess. 21. cap. 6.

Soc. sub num. 28.

Conc. Trid. sess. 13. cap. 3.

Primùm videamus, quomodo cum Clerico non residente, habitumque non deferente Visitator agere debeat. Confecto processu, & plenè probato delicto, mandet illum citari etiam ad valuas Ecclesiæ, in qua beneficium habet. Forma autem

autem præcepti habetur infrà cum alijs Formulis frequentiùs in visitatione necessarijs. Et si infra terminum præscriptum non comparuerit, illum beneficio priuatum declaret.

Quod locum habet etiam in non deferēte habitum talarem, licet resederit, ex *Constitutione Sixti V.* quæ Constitutio nō solùm beneficiatos, sed etiam pēsionem habentes comprehendit, licèt quantum ad hoc, ab eodem alia Constitutione moderata fuerit: & contra eum ad fructuum restitutionem coram Vicario etiam vigore Visitationis agi decernat. Si verò in cæteris habitum congruentem non detulerit, permissis Canonicis monitionibus, cōmunione priuetur, donec ad præscriptum habitum sumpserit. Si autem propter non residētiam tantū, videtur etiam quod possit agi ad priuationem.

Ampl. etiam si beneficium esset modici valoris.

Secundò Ampl. etiam, quando abesset Clericus ex iusta causa, si monitus pro Ecclesiæ suæ necessitate, vel vtilitate venire recusaret.

Tertio Ampliatur etiam, quādo quis non tenetur ad residentiam, si est vagabundus, & post monitiones factas non resipiscit. Vagabundus autem dicitur cum per absentiam ignoratur, an viuat, vel non, aut si sponte consideratur diu abesse. Si verò non sit beneficiatus, sed tamen alicui Ecclesię ascriptus, ei sacrorum vsus interdici potest. Sed si nulli Ecclesiæ ascriptus est, ad Ecclesiā reuocari, & in Diœcesi inuitus retineri minimè potest. Ex decreto tamen sacri Cōcil. Trident. obtinens dignitatem, Canonicatum, Præbendam, aut portionē, absens vltra trimestre, saluis tamen illarū Ecclesiarum Constitutionibus, quę longius seruitij tempus requirunt, primo anno dimida parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos, priuandus est. Quod si iterum eadem vsus fuerit negligentia, omnibus fructib. illius anni priuari debet. Crescente verò contumacia secundum Canones puniendus est. Ideò qui primo anno in cathedrali, vel in collegiata non residentem priuat, redarguitur. Absens autē dicitur is, qui licèt in ciuitate maneat, Ecclesiam tamen absque legitima causa non frequentat. In tribus autem mensibus minimè imputantur horæ, quibus Canonicus desierit inseruire, & pro quibus in distributionibus punitus est. Contra Parochum tamen ex *Proœmio Constit. Pij V.* durius agendum est; licèt dicta Constitutio de Parochis aliud beneficium residentiale habentibus loquatur. Contra Parochum etiam prę cipuè agendum est, quando abest ijs tēporibus, quibus fidelium confessiones frequentiores esse solent. Nummo enim aureo singulis diebus, quibus sine legitima causa absfuerit, mulctandus est. Vbi verò Parochus cum legitima facultate abest, Vicarium idoneum, & ab Ordinario approbandum debitam illi mercedem assignando constituat. Contra illum etiam, qui absque facultate discesserit, procedatur ad præscriptum, videlicet puniatur numero aureo.

Marginal notes (left): r Const. 30. Const. 31. — c. Episcopi, 21. q. 4. c. conquerent & ibi Docto. de cler. nō resid. Doct. in d. c. conquerēte. Innoc. in c. ex tut. de cleric. nō resid. Innoc. in d. c. ex tuæ. Conc. in verbo Vagabūdus. Fusch. lib. 2. c. 22. nu. 17. Conc. Trid. sess. 23. c. 16. Fusch. sub. d. nu. 17. Decl. Cong. sac. Cōcil. Trid. Concil. Trid. sess. 24. c. 12.

Marginal notes (right): Trid. sac. Cōs. Congr. — Dec. eg. gr sacr. Concil. Trid. Constit. 64. Syno. 11. — Concil. Trid. sess. 23 c. 1. Syno. 11.

Contra malè promotos.

Agendum est, vt supra dictum est de aduertendis circa Instrumenta Ordinum.

Contra Parochum non promotum ad Sacerdotium intra annum.

Procedet declarādo ipsum beneficio priuatum: neque anno elapso potest purgari mora. Annus autem incipit à die adeptæ possessionis pacificæ, vel quan-

Marginal notes (right): c. licet, de elect. 6 Glo & alij in d. c. licet.

c. com-missis, de elect. 6. Staph. de lit. grat. de var. mod nat. fol. 228. doct. in d.c. licet.

quando per eum stetit, quominus ipsam adeptus sit. Et donec annus omnino lapsus non sit, priuatus declarari nequaquam debet, quia verè nondum priuatus est; Licèt illum intra annum amplius promoueri non posse perspicuũ, ac certum sit. Limitatur non procedere, vbi fuisset iustum impedimentum, & quando per ipsum nõ stetit, & protestatus est. Quando verò incurrit irregularitatem, si sine culpa, nõ priuatur, secus si sua culpa. Et quando certò constat, illum infra annum non esse promotum; vt si de promotione postea facta ad Presbyteratum appareat, non poterit se tueri ex reg. de triennali possessore, secus autem in dubio. Non promotus autem ad Sacerdotium habens Capellaniam requirentem Ordinem Sacerdotalem, vel aliud beneficium non curatum infra annũ, non est priuatus: quia Parocho solùm priuationis pœna ipso iure imponitur. Si tamen monitus fuerit, vt promoueretur, secùs esset.

Monach in d.c. licet. Gomes. de trien. poss. q. 10. circ. fin.

Rot. dec. 320 in antiq. Diaz. in praxi. crim. c. 41. Staph. de lit. grat. de var. mod vac. fol. 228.

Quod arbitror verum, quando legitimè, & pœna priuationis ipso facto monitus fuerit.

Item etiam, quãdo in fundatione apposita esset pœna priuationis, quamuis ipse Capellanus ignoraret.

Contra non recitantes Horas Canonicas.

PRocedendum est ex *Constitut. Pij V.* quam declarat *Nauar.* & ipsam etiam refert *Fusch.* ad priuationẽ fructuũ pro rata. Et ibi declaratur, quomodo fiat diuisio. Quæ Constitutio habet etiã locum contra non recitantes officium Beatissimæ Virginis Mariæ, si pensionẽ, aliquodue emolumentum Ecclesiasticum percipiunt. Et qui Canonicè admoniti fuerint, si culpabiles iterum reperiantur, beneficio priuari possunt. Officium autem omittere, vt beneficio priuari possit, is iure dicitur, qui quindecim dierum spacio bis illud omiserit. Et in hac prouincia Mediolanen. non solùm potest procedi vigore dictæ *Cõstitutionis Pij V.* sed etiam virtute *Concil. Prouin. I.* à summo Pontifice confirmati, in quo innouatur pœna *in Concil. Lateranen.* imposita, videlicet priuatio omniũ fructuum. Quando autem infirmitas excuset à recitatione officij tradunt *Nauar. & Fusch.* quando videlicet infirmitas est talis, quod dicendo officium, causaret damnum, aggrauaretq; morbum.

Nauar. in man. c. 25 num. 122. Fusch. lib. 1. c. 20. sub num. 22.

Conc. Prouinc.

hor. non inter. Fusch. lib. 1. c. 20. n. 21.

Nauar. d.c. 25. nu. 110. Fusch. d.c. 20. num. 22.

Contra Simoniacum.

VIsitator illum beneficijs priuatum declarare, ad Vicariumq; criminalem puniendum remittere, vel pœnis secundum *Canones, & Pij V. Constitut.* mulctare debet. Licèt ad hoc, vt beneficium Simoniaci vacet, declaratio nõ sit necessaria. Et sciat Simoniam variè cõmitti; quãdoque enim in ordine, quandoque in beneficio etiam simplici, & quandoq; in Prælatura, quandoq; ignorante ordinato, vel electo, vel aliàs prouiso; quandoq; eo sciente, quandoque etiam pecuniam dante. Et contrahitur nõ solùm quando pecunia ipsa in numerato pro re sacra datur, aut recipitur, vel de danda, & recipienda tacitè, vel expressè conuentum fuerit: Verum etiam cùm dans, humanum obsequium, seruitium, fauorem, atque gratiam aliquam requirit, vel exigit. Et meminerit Simoniam coniecturis probari, & quamlibet personam Catholicam in testem admitti, nullamq; exceptionem, nisi capitalis inimicitiæ, & conspirationis reijci.

Const. 5.

c. cum secundũ leges, de hær. 6. Caldar. in c. post translationem, de renũ. Abb. in c. de simonia, co. de simon. Spec. de vit. & hon. cler. lib. 4. cap. 4. Rod. latè. declarat de Simon. Par. 4. c. 4. cum sequent.

Probatur autem Simonia per modos his versibus comprehensos.

Aspectus, sculptum, testis, notoria, scriptum.

Iurans, confessus, præsumptio, fama probabunt.

Con-

Contra blasphemantem Deum, aut Virginem Mariam.

Pius V. Const. 5.

SI sit Clericus, primùm fructib. vnius anni quorumcunque beneficiorum mulctatur. Si iterum beneficijs omnibus priuatur: si tertiò omnibus etiam dignitatibus exutus deponendus, & in exiliũ mittendus est. Quòd si Clericus nullum obtinuerit beneficium pęna pecuniaria, vel corporali pro prima vice punitur, pro secunda carceribus mancipatur; pro tertia verbaliter degradatur, & ad triremes mittitur. Si Laicus pro prima vice pœnam vigintiquinque Ducatorum incurrit, pro secunda pœna duplicanda est; pro tertia centum Ducatos soluere debet, & ignominia notatus exilio damnatur. Qui verò plebeius fuerit, nec sit soluendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ cõstituitur per diẽ integrum; pro secunda fustigatur per vrbẽ; pro tertia lingua eius perforatur, & mittitur ad triremes.

Contra sanctos blasphemantes.

Pius V. Const. 5. c. querelam, de iureiur. & c. peruenit, de fideiuss. Staph. de lit. grat. de var. mod vac. fol. 140. Plura tradit Lighetruc. in Spec. de vir. & hon. eccle. lib. 2. c. 9. cũ seq. Concil. Trident. sess. 25. c. 14. Conc.

Pœna est pro blasphemiæ, & personæ qualitate arbitrio Iudicis.

Contra Clericum periurum in iudicio.

Agitur ad priuationem beneficiorum.

Contra Concubinarios, adulteros, &c.

Præsuppositis ijs, quæ supra in genere dicta sunt, an videlicet peccatum sit publicum, vel secretum, an delinquens sit solitus, vel non, &c. distinguendum est inter Clericum, & Laicum: rursus, vel Clericus est in sacris, vel non; si non est in sacris, vel est beneficiatus, aut pensionem habet, vel non, & hi omnes puniendi sunt secundum Sac. *Concil. Trid.*

An autem ibi cõprehendantur distributiones quotidianæ tradit *Nanar. in suis responsis.* Notorius tamen, si monitus concubinam non dimiserit, à beneficijs suspenditur, & si adhuc incorrigibilis erit, illis priuandus est. Et diligenter cõsideret, atque cognoscat Visitator, an ille irregularitatem hoc casu contraxerit. Laici autem viri, & mulieres puniendi sunt, & ipsi secundum eandem sac. *Conc. Trid.* dispositionem, quam in virtute sanctæ obedientiæ ordinarijs *Pius V.* obseruari iubet, & etiam alijs poenis. Parochus verò, qui cum filia spirituali rem habuit, beneficio priuandus est, atque acriter puniendus, præsertim quando esset etiam contracta cognatio per Baptismum.

Prou. 6. quæ ad cler. discipl. Nau. consi. 6. de verbi sig. c. sicut, & c. si autem de co. hab. cle. & mil. Staph. de lit. grat. de var. mod. vac. fol. 140. Conc. Prou. 6. quæ ad cler. discipl. Const. V. Conc. Prou. 6. quæ ad mat. §. graue c. omnes 30. q. 1. Rot. de filij. Presb. deci. 4. c. 2. de coha. cle. & mul. c. tua co. d c. 3. & gl. in c. tuæ. c. clericos vbi gl. de cohabi. cler. & mul. Pauin p. 2. q. n. 90. Fusch. lib. 1. c. 4. sub. nu. 15. c. 2. dist. 82.

Et circa hanc materiam Visitator meminerit, tam Clericos, quàm concubinas esse puniendos etiam ex sola suspicione, vel illis Canonicam purgationem indicendam, vbi oritur scandalum.

Et si constat aliquem secum in domo mulierem suspectam habere, eo ipso videtur probata fornicatio: & si publicè eam detineat eo ipso conuictus est.

Aduertat etiam Visitator, ob periurij timorem, concubinarium minimè esse compellendum iurare relinquere concubinam, præcipuè, quando de eius incontinentia dubitatur.

Curet etiam Visitator, maximè cum Ecclesiasticis, præsertim in his peccatis carnalibus, velare quantum potest, quã do correctio speratur. Licèt potissimũ curare debeat, vt honestas, quæ Ecclesiasticis summopere necessaria est, omnino seruetur. Ideo, quando correctio minimè speratur, & peccatum notorium est, maximum rigorem exhibere debet.

Quicunque autem aliquam absq; facultate domi habet,

Vel recipit,

Licet nulla sit suspicio,

Etiamsi illa arctissimo ei vinculo coniuncta sit.

Etiam si tantùm parandi cibi.

Aut alia simili causa adesset.

Etiam si non pernoctaret.

Mulctetur pœna vnius aurei nummi, quoties culpam hanc admiserit.

Contra Vsurarios.

Lup. post alios in c. quàqua in præf. num. 8. de vsur. Lup. ibidem sub num. 18. SI est clericus, primò suspenditur; secundo, videlicet si post illam pœnam in eodẽ errore vsurariæ prauitatis perseueret, ab officio, & beneficio deponitur.

Et hoc vltra pœnas iure inflictas, & alias etiam arbitrarias; vt magis communiter asserunt Doctores. Et contractus etiam est iuratus nullus. Et agendum est etiam contra Notarium, qui sciens rogatus cõscripsit. Concil. Prou 1. eod. Generaliter autem omnis vsurarius manifestus, nisi omnino pauper sit, ad restitutionem etiam censuris cogendus erit.

Contra Ecclesiasticos Negotiatores.

Agendum est varijs modis ratione culpæ, & personæ.

Card. in cle 1. de vit., & hon. cle. Pœna inprimis est amissio quæsitorũ, non tamen omnium; quando videlicet Clericus esset pauper. Deinde est pœna arbitraria, vel pecuniaria, vel carceris, vel suspensionis, aut alterius grauioris arbitrio ipsius Visitatoris. Diaz. cap. 50.

Contra Calumniatorem.

Abb in rub de calumn. Calumniator punitur eadem pœna, qua puniendus erat reus, si esset in culpa.

Contra Detractorem.

c. detractores, 3. q. 4. c. qui in alterius, 5. q. 1. Pœna excommunicationis:

Et etiam flagellis plectitur, præcipuè si in scriptis deliquerit.

Contra Murmuratorem.

Pœna excommunicationis.

Triduana pœnitentia expiandus est. c. alienus dist. 90. Inno. 3. part. dec. cap. 57.

Contra Maledicum.

Clericus maledicus, maximè contra Sacerdotes, cogitur ad postulandam veniam; & si noluerit, degradatur. c. clericus. dist. 46.

Contra Contentiosos pertinaces.

Pœna excommunicationis post Canonicam monitionem. c. placuit, dist. 90.

Contra illum, qui alterius sedem, locumuè occupauerit.

Postponendus est cæteris. c. fin. dist. 93.

Contra Clericos Venatores.

Presbyter in voluptate venandi sæpius detentus duobus mẽsibus; Diaconus verò ab omni officio suspenditur. Vbi autem non ita frequenter, pœna erit arbitraria, quia simpliciter clericis prohibita est venatio saltem clamosa. c. 1. de cle. ven.

Contra Præpositum Sacramento Eucharistia ipsam Eucharistiam incautè dimittentem.

Est pœna suspensionis trium mensium ab officio; & maior, vel minor secundum causam facti. c. 1. de custod. Euch. & c. sane de celeb. miss.

Contra sanctissimum Eucharistia Sacramentum non bene custodientem.

Si mus illud comederit, pœnitere debet quadraginta diebus; si verò illud perdiderit triginta diebus. Fusch. l. 1. cap. c. qui bene, de conse. dist. 2.

Contra illum, qui oneribus sui beneficij integrè satisfacere neglexerit.

Visitator ipsum ad fructuum malè perceptorum restitutionem compellat; eumque per sex menses bonorum Ecclesiasticorum administratione prohibeat. Et vbi ipsum peccasse iterum inuenerit, grauioribus eum pœnis afficiat. Conc. Prou. 1. quæ ad ben.

Hoc procedit etiam in ijs, qui benefi- Concil. Prou. 3.

cia

cia commendata habent; qui grauius plectendi sunt. quæ per- ti. ad bō.

Contra illum, qui post possessionem apprehensam ante mensem titulum beneficij Episcopo non ostenderit.

Concil. Prou. 2. titul. 3. decr. 1. Mulctatur ille dimidia parte fructuũ, & prouentuum vnius anni.

Quod procedit etiam, quando Canonicus vigore optionis illud obtinuerit.

Conc. Prou. 6. quæ ad bon. cap. *Contra Occupantes bona, iura, iurisdictiones, &c. Ecclesiæ, vel loci pij.*

Concil. Trid. sess. 22. c. 11. Pœna est excommunicationis ipso facto.

Ampl. etiam si per alium, & quocunque quæsito colore quis huiusmodi bona, iura, iurisdictiones, obuētiones, fructus emolumētauè in proprios vsus cõuertere, illosq; vsurpare præsumpserit.

Ampl. etiam in impediente, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur.

Ampl. etiam in Clerico consentiente; qui quibuscunque beneficijs quoque priuatus, ad quæcunque alia beneficia inhabilis à suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem, & absolutionem sui Ordinarij arbitrio suspenditur.

Ampl. in patrono; vt etiam iurepatronatus eo ipso priuatus existat.

Ampl. quoad pœnã ne possit absolui, nisi facta integra restitutione: Et tunc à summo Pontifice tantum.

Contra Clericum non se opponentem vsurpantibus bona Ecclesiæ suæ.

c. in generali de elect. lib. 6. Pœna est, vt nihil de Ecclesiæ prouentibus percipiat tempore, quo id sine debita contradictione permiserit.

Contra alienantes bona Ecclesiasticæ absque legitima facultate.

Pœna est excommunicationis ipso facto. c. 1. de reb. eccl. nõ aliena.

Vbi Paulina est in vsu recepta.

Ampl. vt procedat in hypotheca.

Ampl. vt procedat in locatione vltra triennium.

Et beneficiatus est priuatus illo beneficio.

Vbi autem non est in vsu, agitur censuris, & alijs pœnis ad restitutionem bonorum cum fructibus. Conc. Prou. 2. tit. 3. decr. 6.

Ampl. vt procedat etiam in permutatione.

2. Ampl. etiam, si dictum fuerit, cum consensu superioris, si alienatio facta sit antequam consensus accederet. Concil. Prou. 2. tit. 3. decis. 7.

Contra Remittentes caducitatem, nisi seruatis seruandis.

Agitur pœna arbitraria. Conc. Prou. 1. quæ ad bon.

Contra beneficiatum, qui negligit bona Ecclesiæ.

Si negligentia est notabilis, potest agi vsq; ad priuationem beneficij. *glos.* quã notabilem *Gomes.* dicit. gl. in c. sæpè, 12. q. 1. Gomes. in epilog. cas. neglig. sub reg. de trienn. poss.

Contra Negligentes conficere inuentarium bonorum Ecclesiæ tempore præscripto.

Pœna est arbitraria.

Contra locantem bona Ecclesiæ consanguineo, in primo, vel in secundo gradu, vel patronis, vel ijs, quorum cessione beneficium habet. Concil. Prou. 2. titul. 3. decr. 5.

Agitur pœna priuationis fructuum vnius anni. Infra autem tertium gradũ, locatio est nulla; & pœna est arbitraria. Concil. Prou. 1. quæ ad bon. c. pen. dis. 89.

Contra locatorem bonorum Ecclesiasticorum absque publico instrumento.

Pœna est arbitraria. Synod. 5. dec. 45.

Et hoc procedit etiam si ad breuissimum tempus facta esset locatio.

Contra

Contra Clericum Canonem, censumuè recipientem absque instrumento publico cum bonorum descriptione.

Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 10. Pœna est dimidia pars fructuum illius anni.

Contra administratores bonorum piorum alienantes bona immobilia, non seruatis seruandis.

Conc. Prou. 1. quæ ad bon. Pœna est arbitraria: & contractus declarandus est nullus.

Hoc procedit & in permutatione. Itē in nobilibus pretiosis.

Contra mutuantes pecuniam loci pij, præter eius institutum: præcipuè quando administratores eam suscipiunt.

Concil. Prou. 2. decr. 20. quæ ad bon. Pœna amotionis ex illo, alijsque locis pijs abundat per sex annos; & Præfecto excommunicationis.

Contra exigentem aliquid in Sacramentorum administratione.

Concil. Prou. 1. de ijs quæ ad sac. adm. Pœna est arbitraria.

Ampl. vt procedat siue directè, vel indirectè petat.

Contra committentem abusum in Missa (vt aiunt) noua.

Conc. Prou. 1. quę pert. ad celeb. Miss. Pœna est arbitraria, grauis tamen.

Contra celebrantem, aut permittentem celebrari in aliqua Ecclesia absq; facultate singulis sex mensibus renouanda.

Concil. Prou. 1. quę pert. ad celeb. Miss. Pœna est arbitraria, sed grauis.

Contra Commodantem suppellectilē sacram, hominibus profanis vel ad vsum profanum.

Concil. Prou. 1. de eccl. & earum cult. Pœna est arbitraria, sed grauis.

Contra translatum ad aliam Ecclesiam, qui eius successori libros Parochiales non dederit.

Pœna est grauissima, arbitraria tamē. Concil. Prou. 1. de ijs, quæ ad sac. adm.

Contra peccantes in materia funeralium ad præscriptum Concil. Prouin. 1.

Pœna est arbitraria, sed grauis. Conc. Prou. 1. de funct.

Contra recipientes condemnatos, & facinorosos ex libero loco in domibus Ecclesiæ absque facultate.

Pœna excommunicationis, & alia arbitraria. Conc. Prou. 1. de eccl. & earum cult.

Contra procrastinantem denunciationes in matrimonio, vel benedictionem absque iusta causa.

Pœna est arbitraria. Concil. Prou. 1. quæ ad sacr. Matr.

Contra negligentem professionem fidei emittere.

Pœna est nummi aurei. Synod. 11. pag. 4.

Contra violantes dies festos.

Pœna amissionis rerum, & alia arbitraria; Ex edicto autem Mediolani annis præteritis edito est pœna interdicti ipso facto. Concil. Prou. 2. Synod. 11. pag. 10.

Contra Canonicos, & alios Clericos non interessentes concionibus.

Pœna est arbitraria.

Contra illos, qui tempore concionis ab Ecclesia discedere solent. Concil. Prou. 2. tit. decr. 72.

Pœna est arbitraria vsque ad excommunicationem exclusiuè. Concil. Prou. 3. quæ ad conc. pert.

Contra sacerdotem, aliumuè beneficiatum non adiuuantem Parochum in doctrina Christianæ munere.

Pœna est duorū nummorū regalium. Synod. 11. pag. 6.

Contra

Contra Parochum non deferentem ad Episcopum loca pia sua Parochiæ, in quibus administratores non exercent munera sua.

Concil. Prou. 1. de pior. lo. adm. Pœna est arbitraria.

Contra audientem confessiones absq; facultate.

Concil. Prou. 1. quæ ad sac. pæn. & Conc. 4. eod. Pœna est excōmunicationis ipso facto.

Contra Notarium non reuelantem legata pia infra tres menses, postquam mortem testatoris sciuerit.

Concil. Prou. 2. titul. 3 decr. 17. Pœna excommunicationis ipso facto.

Contra surripientem bona clerici defuncti ad Ecclesiam, vel ad ministros pertinentia.

Concil. Prou. 2. titul. 3. decr. 15. Pœna excommunicationis latæ sententiæ.

Contra Rectores piorum locorum, eorum curam & administrationem negligentes.

Clem. 2. de relig. domib. Pœna excommunicationis ipso iure.

Contra Præfectum loci pij consentientem mutuari pecuniam præter institutum loci administrati.

Concil. Prou. 2. tit. 3. decr. 20. Pœna excommunicationis.

Contra non deferentem infra nonum diem ad Ecclesiam infantem baptizandum.

Conc. Prou. 1. de baptism. Pœna excommunicationis.

Contra incendiarios.

cap. tua nos, de sent. ex. com. gl. ibid. Fusch. lib. 2. c. 21. n. 38. Pœna excommunicationis ipso facto: & quando sunt Ecclesiarum publicandi sunt ipso facto; aliter excommunicandi sunt.

Contra renitens succurrere Ecclesiæ Parochiali ac Rectoris necessitati; quando ex Episcopi decreto tenentur.

Concil. Prou. 6. de Paroch. Pœna arbitraria, & etiam censuris, & interdicto generali.

Contra Confratres contumaces.

Conc. Prou. 2. titul. 3. decr. vlt. Seuerius agendum est: & si nulla alia ratione emendari possunt, sodalitas extinguitur.

Contra violantem libertatem Ecclesiasticam.

Bulla in Cœna Domini. Excommunicatio ipso facto.

Libertas autem Ecclesiastica consistit in priuilegijs concessis super spiritualibus, vel tēporalibus generaliter, vel singulariter, siue à Deo, vel à Papa, siue ab alijs principibus: & consistit in personis, rebus, & iuribus Ecclesiasticis. Lap. alleg. 92. & ibi Mand. Fusch. lib. 2. c. 21.

Plures autē alios casus, in quibus est pœna excommunicationis latæ sententiæ refert, ac plenè declarat post alios *Nau. in suo Manu.* Nau. in Manu. c. 27.

Et hæc quoad correctionem satis sint. Cætera verò Visitator agat secundum opportunitatē loci, & temporis. Professionem fidei à quocunque, qui eam præstare tenetur, & non præstitit, recipiat, & renitentes suspēdat: & si absolutè paruerint, absoluat. Idem de iuramento à Medicis prestando. Omnē præterea curā adhibeat, vt abusus frequentiores præsertim, quę immediatè Dei honorē respiciūt, tollātur: Vt discordiæ, & inimicitiæ penitus extinguātur; & vt immoderati sumptus coërceātur. Curet etiā, vt Confraternitates sanctiss. Sacramenti, Nominis Iesu & Beatiss. Virg instituantur, augeanturuè, sicut etiam Schola doctrinæ Christianæ; & demū, vt populus Christianis operibus intentus, D. O. M. puro corde inseruiat. Maximè autem studeat, vt Ecclesiastici omnes otium fugiant, peccatiq; occasionem vitent; atq; se Laicis exemplum vitæ Christianæ præbeant iuxta illud Malach. *& purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum, &c.* Malach. 3.

L CAPVT

CAPVT XXII.

De causis expediendis, vel remittendis.

MAXIME autem studeat Visitator, vt quæ in actu visitationis expediri possunt, ne omnino differat. Quæ verò ob grauitatem causæ, difficultatemuè personæ negantis delictum, maturius iudicium requirunt, & longiorem processum, de ijs informationem diligentissimè conficiat, cuius copiam ad Vicarium criminalem remittat, retento originali in actis; facto præcepto illi, vt se coram ipso Vicario criminali certo tēpore præsentet, vel se in carcere constituat, vel præstet fideiussionem, vt causæ, vel delicti ratio postulabit: reliquas verò causas ad mores, ad Clerique disciplinam pertinentes, præsertim pro decretorum executione, omni breuitate expediat extra iudicialiter, & summariè in loco Visitationis: & vbique pœnas, mulctas, pœnitentias priuatas, & publicas arbitrio suo irroget, & exequatur. Instr. Visit.

Negotia quoq; ciuilia, quæ post sumptas informationes terminari non possunt, ex quo vlteriori processu egēt, Vicario Ciuili, vel Generali, prout res postulabit, remittat. In dubijs merè legalibus consulat Vicarium Generalem, vel Ciuilem, vel Criminalem pro ratione materiæ; in reliquis verò rd Reuerendissimum Archiepiscopum, vel Vicarium Generalem scribat. Si autē aliquid reperiri, vel deferri contingat contra Clericum de regione alij Visitatori assignata, copiam talis delationis cum informationibus sumptis, retento sibi originali, ad illius regionis Visitatorem quā primum transmittat. Memorialia verò secreta criminalitatem continentia absque indicijs seruentur extra acta Visitationis penes Visitatorem cum indice, tradanturque Archiepiscopo. Et curet Visitator, vt scripturæ à Notario dietim extendantur, ne remaneant imperfectæ. Et in fine actorum cuiuscunque Plebis fiant duo iudices.

Hæc à Visitatore, vt muneri suo satisfaciat præstanda sunt. Cauere autem vlterius maximè debet, ne munera cuiusuis generis accipiat, neque à familiaribus suis accipi permittat. Concil. Trid. sess. 24. c. 3. cap. cum Apostolus, de vti.

Mensam verò frugalem, ac moderatā, videlicet cum duobus ferculis habeat, & in ea lectionem, etiam si ad Laicos diuertere necesse esset, quorum hospitia, in primis autem conuiuia, quam maximè potest, effugiat. Concil. Prou. 1. co.

CAPVT XXIII.

Formulæ nonnullæ eorum, quæ in Visitatione frequentius accidunt.

Contra non residentem, & nō deferentem habitum Clericalē.

MANDATO *admodum R. D. N. &c. Visitatoris, &c. citetur ad valuas ecclesiæ Parochialis, & Collegiatæ S. Victoris Burgi Corbettæ per quemlibet nuntiū N. filius*

N. filius q. N. D. N. eiusdem Burgi, ac eiusdem Ecclesiæ Canonicus Curatus ab ea absens vltra annum, & in habitu Laicali incedens, quatenus die 10. proximè futura post harum affixionē, si iuridica fuerit in tertijs, vt compareat Mediol. coram R. D. Vicario Criminali in loco solitæ audientiæ ad videndum se priuatum declarari dicto Canonicatu, quem in prædicta Ecclesia obtinet, & in restitutione fructuum perceptorum, & condemnari ob id, quia in habitu Clericali nunquam vel rarò incessit, neque modo incedit, vt ex processu super hoc confecto constat, & circa hæc omnia opportuna, & c. fieri, aliter, &c. Dat. Corbettæ, die &c.

N. Visitator.

Die, &c. Detulit mihi Notario, & Visitationis Cancell. infrascripto N. nuntius publicus medio eius iuramento præsentia liter, &c. se affixisse, & affixam reliquisse in valuis dictæ Ecclesiæ S. Victoris copiam suprascriptam citationis.

N. Not. ac Visit. Canc.

Forma Denunciationis factæ à Parocho de inconfessis, & de concubinarijs.

V*EN. Presbyter N. Rector huius Ecclesiæ denunciauit R. D. V. in eius Parochia nonnullos esse, qui in Paschate proximè præterito sacram Eucharistiam non sumpserunt, alios verò, qui in publico concubinatu in grande vicinorum, aliorumq; Christifidelium scandalum exstitērūt.*

Inconfessorum nomina sunt hæc.
N &c.

Concubinariorum autem.
N. &c.

Forma Notorij aliunde prouenientis.

D*Euenit ad notitiam R. D. V. qualit. N. ab anno citra, vltrà stetit, & stat de præsenti in concubinatu publico cum N. &c. eam secum in vna, & eadem domo retinendo in animarum suarum detrimentum, & in grande vicinorum, aliorumq; Christifidelium scandalum propterea ex ordine Præf. R. D. V. vocati dicit N. & M. & summarie examinati dixerunt, &c. vt infra, &c.*

Citatio contra inconfessos.

M*Andato, &c. citantur omnes infrascripti coram ipso R. D. V. in ædibus Parochialibus, &c. vbi elegit, &c. pro die crastina hora decimatertia ad docendum se confessos fuisse peccata sua, atq; in Paschate Resurrectionis proximè præterita sacram sumpsisse communionem iuxta formam, & dispositionem sacrorum Can. Alioquin citantur ijdem coram Vicario criminali Mediolani pro die tertia iuridica immediatè sequenti ad videndum se interdici ab ingressu Ecclesiæ, & Ecclesiastica sepultura, & interdictos in propria cuiuslibet Ecclesia Parochiali, ac in alijs viciniorib. Ecclesijs denuntiari, & eorum singulorum nomina descripta ad Cathedralis, & propriarum Ecclesiarum valuas affigi, & ab Ecclesia eijci, & expelli, & alia necessaria fieri, &c. alioquin, &c. & hoc ex officio, &c. Dat. &c.*

Quorum citandorū nomina sunt hæc N. &c.

Quando Inconfessi allegant se satisfecisse præcepto Ecclesiæ.

Q*VI R. D. V. terminum octo dierum proximè futurorum statuit eidem N. ad docend. se confessum fuisse peccata sua, & in Paschate Resurrect. proximè præterita sacram sumpsisse Eucharist. iuxta formam, & dispositionum sacrorum Can. alioquin, &c.*

Contra concubinarios delatos, qui præsentes confitentur.

VOcatus N. Parochia, &c. & summariè examinatus fassus est verum esse, quòd ab anno, & vltrà stetit in concubinatu cum M. dicens, è vero che son stato insieme con M. più d' vn' anno, è che l'hò conosciuta carnalmente in casa mia, & in altri luoghi.

Ex tunc præf. R. D. V. eidem N. præsenti, &, vt apparuit, audienti, & intelligenti mandauit sub pœna scutorũ 100. auri, locis pijs arbitrio Reuerendiss. Ordinarij applicandorum eo ipso incurrenda, & excommunicationis in subsidium, ne debeat dictam M. in domo sua retinere, neque cum ea etiam extra domum suam conuersari, seu cohabitare, aut colloquiũ vel aliqu od aliud commercij genus, vel directè, vel indirectè habere.

Si dictus concubinarius mandatum acceptauit, seque ad obseruantiam obligauit dicat.

Prout dictus N. præsens vt supra facere, & obseruare promisit; & pro prædictis omnibus, & singulis se, ac bona sua in forma obligauit, & iurauit, quoad pœnam.

Si verò ei etiam iniungat, vt præstet fideiussorem, dicat. *Et pro prædictis exequendis fideiussorem præstet, qui se in solidum cum eo ad prædicta omnia obliget in forma*, &c.

Etsi fideiussorem præstiterit, dicat.

Prout dictus N. præsens vt sup. promisit, &c. & pro eo, & eius precibus, &c. dictus N. &c. Parochia S. N. P. N. N. &c. sponte, &c. sciens se nõ teneri, &c. volẽs, &c. omni meliori modo, &c. superscriptæ obligationi, & promissioni, vt principalis, & in solidũ dictus N. accessit, seq., ac sua bona, &c. in ampliori forma Cameræ obligauit, videlicet renuncians, &c. cum iuramento, ac alijs debitis clausulis.

Contra Concubinarios non comparentes, ac etiam absentes à Diœcesi.

MAndato R. D. N. &c. in scriptis moneantur infrascripti inferius nominati. Et si opus erit, ad valuas Ecclesiæ, qui publicè in concubinatu, & in grandi vicinorum, aliorumq; Christifidelium scandalum, prout de eo relatio fide digna ipsi D. R. V. facta est, viuunt quatenus sub excommunicationis pœna quo ad viros, quo ad mulieres vero exilij à Ciuitate, & Diœcesi Ariminẽsi, ac alijs pœnis arbitrio, &c. termino trium dierum proximè futurorum post præsentium præsentationem, quos eisdem assignauit, & assignat præfatus R. D. V. pro prima, secunda, & tertia monitione Canonica, debeant se separare ab omni inhonesto commercio, nec simul vlterius in domo, seu extra domum cohabitare, vel aliquo modo conuersari præsumant; Et hoc ex officio, &c. & omni meliori modo, &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Contra occupantes bona, iurauè Ecclesiæ, siue locorum piorum.

MAndata R. D. N. V. &c. moneantur, & requirantur semel, iterum, tertio, ac peremptoriè omnes, & singuli infrascripti possessores, seu potius occupatores, & quouis quæsito colore, & titulo detentores infrascriptorum bonorum, iurium, decimarum, annuorumq; reddituũ, vel præstationum; quatenus pœna scutorũ ducentorum locis pijs Arimini applicandorum, & excommunicationis in subsidiũ infra terminum quindecim dierũ ab executione præterita immediatè sequendorum debeant, ac vnusquisque illorum debeat bona, & iura sic indebitè possessa, ac detenta liberè relaxasse, ac publica documenta restituisse, ac consignasse R. Presbytero N. Parocho Ecclesiæ S. N. P. N. tanquam ad dictam Ecclesiam spectantia, illiq; damna, & interesse infra tres men-

ses

ses soluisse; ab omnibus molestationibus, seu iactationibus desuper hoc abstinuisse, seu infra prafatum terminum corã Reuerendissimo Episcopo, vel eius Vicario Generali comparuisse, & docuisse se illa legitimè possidere, ac de pratensis iuribus, & de titulis obtentis fidem fecisse, aliter in eorum contumaciam, ac declarationem incursus dictarum pœnarum coniunctim, vel successiuè; nec non reale executionem pro dictis bonis, & iuribus procedetur. Non obstantibus, &c. & si de pramissis, &c. citato procuratore fiscali, ac dicto V. P. N. compareat, &c. de cuius intimatione, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Bona vero, & iura occupata sunt hæc, videlicet.

Contra occupantes, seu ingerentes se in bonis Ecclesiæ vacantis.

M*Andato R. D. &c. Pracipit infrascriptis, quatenus pœna aureorum centum; & excommunicationis in iuris subsidium non audeant se inposterum quouis quæsito colore & pratextu ingerere in bonis Ecclesia Parochialis Sancti N. loci N. Plebis N. vacantis per obitum Ven. P. N. & si quis senserit se grauatũ, compareat coram d. R. D. V. infra biduum ad dicendum, & probandum quicquid dicere, aut probare voluerit. In quorum, &c. Dat. &c.*

Quorum nomina sunt hæc, videlicet.

Contra negligentes executiones ordinationum.

M*Andato R. D. N. V. &c. Moneatur Ven. Presbyter N. &c. Rector Parochialis Eccl. S. N. loci N. Plebis. N. quatenus termino trium dierum, quorum primus pro prima, secundus pro secunda, & tertius pro tertia monitione Canonica post harum prasentationem pœna suspensionis ipso iure incurrenda soluisse debeat in manibus N. thesaurarij Schola Sanctissimi Sacramenti scuta decem auri pro executione Ordintaionum in Visitatione dicta Ecclesia factarum; quas adhuc minimè adimpleuit, imò adimplere neglexit. Et de harum prasentatione, &c. Dat. &c.*

Contra Contumaces, & non obedientes præceptis.

M*Andato, &c. Citetur N. pro die tertia post huius prasentationem coram Praef. R. D. V. in adibus prapositurualibus burgi Legnani, &c. vbi, &c. ad videndum se condemnari in pœnas, & censuras in pracepto sibi transmisso contentas, & comminatas, &c. eo quia ipsi pracepto non paruit, imò potius parere contempsit, &c. & ad videndum in pramissis, & circa pramissa fieri omnia alia expedientia, &c. de cuius, &c. Dat. &c.*

Forma consensus demembrationis, & vnionis animarum.

R*Eu. D. N. Prapositus Ecclesia Prapositurualis, & Parochialis S. N. asserit, & consentit, & assensum & consensum prastat mihi Notario prasenti ac stipulanti, vt Reuerendiss. N. Episcopus possit à dicta eius Ecclesia Prapositurali, & Parochiali separare Ecclesiam S. N. loci N. eamq; cum animalibus ac iuribus omnibus, &c. dicta Ecclesia in perpetuum vnire, ac incorporare Eccle-*

sia Paroch. S. N. loci N. præsentibus N.N. testibus, &c.

Forma deputationis Administratorum Scholæ, siue loci pij.

N. *I.V.D. &c. Visitator, &c. Inter alia muneris nostri officia illud postremò loco non habemus, vt pijs Confratrijs, præsertim augustiss. Sacramēti Corporis D.N.I.Christi tales præficiamus pro earū regimine, qui ea pietate, & sancta charitatis, ac sollicitudinis zelo praditi sint, vt huic præstāti muneri satisfacere possint: Vestra igitur pietate, charitate, ac diligētia freti, vos omnes, & singulos inferius nominandos in Deputatos & Officiales vt infra, regimini, & gubernationi Scholæ Sanctissimi Sacramenti, ac B.V. in Ecclesia Parochiali S.N. &c. cū opportunis facultatibus ipsius Scholæ bona, redditus, & prouentus quoscunque administrandi, regendi, malè alienata, aut quouis modo occupata recuperandi, lites in Tribunali Ecclesiastico mouendi, & motas prosequendi, caducitatē protestandi contra debitorem opportunis iuris remedijs agendi, soluētibus debitas quietantias, & cōfessiones seruatis seruādis faciendi, ac alia gerendi, & exequendi, quæ ad Præf. Scholæ vtilitatem pertinent, seu pertinere possunt, cum interuentu R. N. ad biennium, ad Dei, & B. V. M. eius genitricis laudem, & honorem facimus, constituimus, & deputamus: quo tempore elapso nullius momenti, ac roboris sit quicquid à vobis actum erit: & quolibet anno Reuerendiss. Ordinario, vel alij eius nomine administrationis rationem reddere debeatis. In quorum fidem, &c. Dat. &c.*

Nomina Deputatorum sunt hæc, videlicet N. &c.

N. Visitator.

Forma sequestri pro executione ordinationum.

M*andato R. D. N. &c. Visitatoris Reuerendiss. &c. præcipitur infrascriptis debitoribus quibuscunq;, nec non colonis partiarijs, fictabilibus & emphyteotis bonorum spectantium ad R. N. Titularem Ecclesiæ, & Clericatus S. N. loci N. plebis N. quatenus penes se in sequestrum teneant, saluent, & custodiant omne & totum id, quod penes se habent, aut in posterū habebunt de fictis libellarijs simplicibus ac fructib. & redditibus quibuscunq; spectantibus ad Præf. R. N. nec illos, seu partem aliquā eorum alicui respondeant, vel relaxent, absq; expressa licentia eiusdem Reuerendissimi N. &c. Et hæc pro executione ordinationum factarum, & faciendarum ab eodem Reuerendiss. seu ab eius Delegatis in Visitatione de eadem Ecclesia S. N. contra prædictum. Et hæc omnia sub pœna iterū de proprio soluēdi, & scutorum quinquaginta auri locis pijs Mediolani applicandorum arbitrio, &c. & excommunicationis in subsidium, &c. Et de eius præsentatione, &c. Dat. &c.*

Quorum sequestrandorum nomina sunt hæc, N. &c.

Aduertet Visitator, ne passim ad alicuius instantiam concedat sequestrum: Nam regulariter non conceditur de iure, nisi debitum ostendatur per publicū instrumentum, vt pro singulari notat *Corset.* Corset. Verb. sequestrū

Neque concedi solet absque causæ cogni-

Franc. in c. locupletari, n. 7. de regul. iur. 6.

cognitione; cum non solum possessor, sed neque etiam detentor so'eat amoueri à possessione sine causæ cognitione

Et vbi permissa est sequestratio, si à principio præstetur idonea cautio cum fideiussore, vel pignore; non autem iuratoria, tunc sequestratio impedietur: & si facta esset, reuocabitur.

Franc. in d. c. locupletari in fin.

Forma Relaxationis bonorum sequestratorum.

Mandato &c. præcipitur infrascriptis, inferius descriptis, & nominatis colonis, fictabil. bus, emphyteotis, & debitoribus quibuscunq; R.N &c penes quos omnes, & singuli fructus ficta, & pecunia spectantia ad dictum R.N. ratione beneficij, seu Capellæ S. N. &c. sequestrata fuerũt de mandato R. N. Visitatoris sub die 5. Aug. 1592. quat. statim habito præsenti precepto, & sine aliqua exceptione relaxẽt omnia penes eos sequestrata spectãtia vt sup. ad R.N. attẽta cautione, & promissione per eum præstita de stando, & parendo iuri, &c. & de exequendis omnibus ordinationibus à R.R. Visitatoribus factis, & faciendis circa dictos fructus, &c. de qua in actis, &c. Et hæc sub pœna cuilibet contrafacienti scutorũ centum auri locis piis Mediolan. arbitrio Reuerendissimi applicandorum, nec non excommunicationis in subsidium, &c. De cuius, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

CAPVT XXIIII.
De Decretis conficiendis.

Concil. Prou. 5. eod.

ANTEQVAM Visitator è loco, vel saltem è plebe visitata discedat, decreta ad localem, atque ad personalem visitationem spectantia etiam vt subdelegatus sed. Apost. authoritate sacri Cõcil. Trid. conficiat: ipsaq; legitimè, vt infrà, intimari curet, reseruando Ordinario etiam tanquam Apost. sed. delegato authoritate sacri *Concil. Trid.* & etiam sibi hac ratione subdelegato ius etiam alia decreta ratione præsentis visitationis conficiendi, vel edendi.

Concil. Prou. 5. eod. Instr. Visit.

In decretis autem conficiendis non generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit distinctè, diligenter statuendum erit, & à quo, & cuius sumptu, & quo temporis spatio quicquã fieri, præstariuè oportebit: & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Quod vt plurimum verũ est, vt mox dicemus, quando constat, ad quem impensa spectet: Quando autem non constat, an ad rectorem, vel ad populum spectet, dicatur absolutè fiat (vt puta) pixis pro ratione Ecclesiæ. Quando etiam perspicuum est ad Rectorem spectare; ad idque efficiendum speratur auxilium à populo, caueat Visitator, ne in ordinatione verba apponat, quib. populus ab auxilio præstando retrahatur. Moneat tamen Rectorem, vt tempore constituto, vel cum populi adiumento, vel sine eo id præstet: de qua monitione in actis constet. Quando autem à populo impensa facienda est, præfiniatur idem tempus Syndicis, Consulibusuè prius auditis, si fieri potest. Et quicunq; tenetur, potest compelli etiam per censuras,

Petr. p. 2. c. 101.

suras, & omnia opportuna remedia, quacunque appellatione, exemptione, & cōtradictione remota. Qui autem ad impensas in Ecclesijs Parochialibus præcipuè faciendas teneantur, videndum est.

Prima Conclusio indubitabilis, quando sunt reditus separati sufficiētes pro fabrica, & reparatione Ecclesiæ, quod nullus alius tenetur: Vt est hic in Ecclesia Metropolitana.

Vel si Episcopus, vel alius haberet quartam pro fabrica; nec posset excusari consuetudine, vel præscriptione.

Secunda Conclusio etiam ab omnibus recepta: Vbi est pia, & laudabilis consuetudo, vt ad id populus teneatur, illa seruanda est. Quæ consuetudo est in hac diœcesis in diuersis locis, præsertim in ditione Heluetiorum, in territorio Bergomen. ac in alijs locis montanis, atq; ab vrbe remotioribus. *Instr. Visit.*

Tertia sit Conclusio. Vbi nihil pro fabrica assignatum est; neque est consuetudo, vt ad id populus, vel alij teneātur; tunc si Parochus diues est, si commodè potest, ipse ad Eccl. reparationem, ad aliaque onera subeunda tenetur; Ad hoc enim bona relicta sunt. Non tamen ad cæmeterij impensam tenetur; sicut neq; tenetur ad impensam sepulturarum; cum hæc ad populum semper spectet. *d. c. 1. de eccles. ædif. Concil. Trid. sess. 21. cap. 7. Instr. Visit.*

Quarta Conclusio. Vbi Parochus est pauper, ita vt sibi solùm census, redituśue pro honesta victus sustentatione suppetant; populus ad fabricæ, aliorumque impensam tenetur. Quia Parochus se ipsum magis, quàm fabricam sustentare debet. *Petr. p. 2. cap. 10.*

Quinta Conclusio. Quando reditus separati, vel quarta non sufficiunt; & Parochus est mediocriter diues; hoc casu Parochus cū populo vel patronis, cū alijsuè, qui fructus aliquos ex illa Ecclesia prouenientes percipiunt, ad supplementum, vel ad totum, si nulli sint reditus separati, arbitrio Episcopi cum consilio capituli, vbi hoc est in vso concurrere debet. *d. c. 1. Concil. Trid. sess. 21. cap. 7.*

Et hoc casu assignentur potius Parocho, quæ ad paramēta, mappas, corporalia, & huiusmodi pertinent, & reparatio altaris maioris: Populo verò, quæ pertinent ad Baptisteriū, Campanile, cāpanas, muros, tectum, pauimentum, & ianuas Ecclesiæ. Quoniā ad hæc populus propensior est; & ad hæc magis teneri videtur. Quæ autem ad Sacramentū Eucharistiæ spectant communiter assignantur præstanda sumptibus Scholæ sanctissimi Sacramenti: nisi illius magna inopia adiumentum, vel à Parocho, vel etiā à populo exigat. Quia tunc ab omnibus simul præstanda sunt, consideratis considerandis. Potest etiam decerni, vt ex eleemosynis publicis eo nomine faciendis præstentur. *Instr. Visit.* *Instr. Visit.*

Et quod de Ecclesijs dictum est, idem est de ædibus parochialibus, & de alijs necessarijs.

Sexta Conclusio. In Collegiatis beneficiati omnes conferre tenentur, vbi reditus fabricæ nō sufficiunt: quia qui comodum sentit, etiam onus sentire debet. Eadem ratione conferre debet vsufructuarius, & etiam pensionarius, qui vsufructuario comparatur; non tamen quādo pensio est exempta, & ab omni onere libera constituta; licèt pensionarius nō teneatur ad procurationem. Eadem ratione tenetur qui decimas parochiales exigit. *d. c. 1. Petr. d. cap. 10. Doc. in d. c. 1. Gig. de pens. q. 38. n. 2. & q. 52. num. 4. Gig. d. q. 38.*

Septima Conclusio. Ad impensas faciendas in altaribus minoribus tenētur titulares, si diuites sunt, vt vel patroni. In taxandis verò titularis fructibus pro capellæ, altarisue reparatione, ornatuuè, habenda est ratio eleemosynæ, quæ assigna- *Instr Visit.*

assignatur mercenario implenti onera, & munera illius capellę ad rationẽ pręscriptam videlicet lib. 180. singulis annis. Si verò titularis valdè inops esset, ipsi aliquid amplius arbitrio Visitatoris relinqui poterit.

Synod. 3. decr. 14.

Instr. Visit.

De fructibus etiam beneficiorum vacantium, vel ob missas non celebratas debitis fabricę, ornamentis, alijsque Ecclesiæ, altariumuè necessitatibus attribui potest; vbi alij non sint, qui de iure teneantur, vel spontè præstent.

Instr.

Vltimum remedium pro huiusmodi impensa sit supersedere à toto, vel à parte seruitij illius capellæ; & illud, quod mercenario tribueretur, in hãc impensam conferre; titulari verò inopi facultatem impartiri alibi celebrandi; donec illud, quod à Visitatore decretum est, præstetur.

In ijs autem, quæ minutiora sunt, vt claues rerũ sacrũ, & Ecclesiarũ, corporalia, purificatoria, vasa pro sacris oleis, cotyla hostiarum, & corporalium, vas pro illis abstergendis, mantilia pro manuum ablutione, & huiusmodi non excusetur Rector vllo quouis inopiæ prætextu, quominus, etiam negligente populo, ab ipso ordinationis tempore hęc constituto omnia pręstentur.

Syno. 11.

Studeat autem maximè Visitator decreta ad executionem Conciliorũ Prouincialium, ac diœcesanorum conficere: & in illis, quę magis vrgere videntur, verbis efficacioribus, grauioribusq; pœnis decernat.

Decreta pro studiorum exercitatione ad pręscriptum pro singulorum Ecclesiasticorum capacitate conficiat Parocho, alijue Ecclesiastico in officio, & munere suo in experto sacerdotem assignet, cũ quo conferat.

Syno. 11.

Vltimo loco ponatur ordinatio genelis, vt videlicet seruentur decreta etiã in alijs visitationibus facta ad pręscriptum Instr. etiam cum impositione pœnę.

Explicitis decretis, illa, quę etiam populo Visitator publicãda censuerit, post Euangelium ante concionem, vel statim post Missam publicabit: alia verò in Congregatione cleri, quam absoluta Visitatione plebis habebit; vel si secreta sint, coram duobus testibus in faciem eius, contra quem decretum intimari faciet. Notarius verò testimonium publicationis, intimationisuè scribat, hoc pacto; lectæ & publicatæ fuerũt supradictæ omnes ordinationes in Ecclesia post Missam coram Parocho, & magna parte populi, pręsertim N.N. consulibus, die 15. Iunij 1591.

Quę verò separatim pro clero. Hæ autẽ lectæ & publicatæ fuerunt ad præsentiã totius cleri ob id etiam corãm præfato R. D. Visitatore conuocati, & congregati in Sacristia S. N. &c. die &c.

Quę secretò alicui. Hę fuerunt intimatę; in faciem pręsentibus N. &c.

Curet postea Visitator, vt cùm primũ decreta eduntur, in libro benè confecto accurratè, rectèque exscribantur, & subscribantur, vel à Ordinario, siue ab eodẽ Visitatore vel à Notario Cancellario Visitationis; & deinde vt in Archiuio, siue in Sacristia, vel in alio loco tuto, & decenti asseruentur.

Concil. Prou. 5. quæ ad syn. 5. Visitationis.

Verum, quia Visitatio non ideò instituta est, vt bonę & sanctę constitutiones fiant; sed vt vitia à medio tollantur, scãdalosi puniantur, boni conseruẽtur, imbecilliores cõfirmentur, cultus diuinus conseruetur, augeaturq; & vt Ecclesiæ, quæ reparatione, vel renouatione indigent, reparentur, ac renouẽtur, vt Ecclesiæ bona vsurpata restituãtur, & alia huiusmodi, vt sup. latè de Visitationis scopo, diximus; idcircò Visitator diligenter studeat, quemadmodum supra dictũ est;

vt decreta executioni statim mandentur, præsertim verò, quæ de strictura, suppellectili uè Ecclesiastica constituta erunt. Et quæ in illis exequendis difficultas, vel controuersia oriri posse videbitur, curet, vt planè tollatur: sibiq; persuadeat, post suum discessum reformationem suam debitam executionem minimè habituram: nisi ipse, quæcunque potest, antequam discedat, executioni demandarit.

Conc. Prou. 5. eod.

Omnino autem pro executione illorum, quæ tunc minimè exequi poterit, literis postea sæpissimè instet, donec executioni mandentur. Et vt illud facilius præstare possit, summatim sibi scribat, quæ exequẽda restant. Et hæc ad laudẽ summæ Trinitatis, ac Deiparæ Virg.

PARS QVARTA.

CAPVT I.

De Visitatione Monialium.

Delegatio, & facultas Visitatoris.

N.

DEI, & Apostolicæ sedis gratia Episcopus, &c. Dilecto nobis in Christo R. D. N. S. I. V. D. & Canonico Ecclesiæ nostræ Cardinalis *salutem in Domino. Cùm per nos ipsos per necessarium Visitationis munus adimpleri non posse perspiciamus, confisi de tua pietate, integritate, & prudentia; sperantesq; fore, vt quæ tibi commiserimus, & mandauerimus, ea per te benè gerantur, nostra auctoritate, nec nõ sacri Trid. Conc. & alijs omni meliori modo tenore præsentium tibi facultatem damus, & mandatum visitandi omnia, & singula Monialium Cœnobia, & Monasteria Ciuitatis, & Diœcesis nostræ: teq; Visitatorem nostrum constituimus; vt nostra, & alia quacunque nobis competenti auctoritate Canonicas sanctiones, & sacri Conc. Trid. Prouinc. & Diœces. aliaq; nostra Decreta, Statuta, Regulas, Cõstitutiones, ac Ordinationes de obseruantia regulari, pietate, moribus, religione; regimine, bonorum administratione, alijsq; rebus omnibus in capite, & membris omnium, & singulorum Monasteriorum, pœnis quibuscunque, & censuris arbitrio tuo infligendis, ac alijs iuris remedijs executioni mandari cures, & facias: Ecclesias, tam exteriores, quàm interiores, Monasteria, domos, & alia huiusmodi quæ renouatione, seu reparatione indigent, renouari, ac reparari facias; & quæcunque alia, quæ ad Dei honorem, & ad ipsam Monialium vtilitatem esse censueris; præsertim circa Sacramentorum administrationem, ac verbi Dei prædicationem agas, agiuè cures. Item puellas ad habitum admittendi, nec non nouitias ad professionem recipiendi; Item coërcendi, mulctandi, ac etiã censuris plectendi, atque excommunicatas declarandi omnes, & singulas personas vtriusque sexus in præfatis omnibus, & ad ea quomodocunq; pertinentibus tibi*

pote-

potestatem facimus. Postremò, vt quoties opus fuerit Visitationis causa, septa, & clausuram eorundem Monasteriorũ, vnà cum alio, vel duobus Sacerdotibus spectatæ vitæ tibi benè visis, ingredi possis, licentiam ad beneplacitum impartimur. Tibiq; ad huiusmodi Visitationis acta nomine, & Vice Cancellarij Episcopalis recipienda, & conscribenda quemcunque Notarium Ecclesiasticum eligere, atque assumere licere volumus. In quorum fidem,&c. Dat.

CAPVT II.
Præparando, à Præfecta, Monialium pro Visitatione.

INDEX Decretorum, seu capitum Regulæ. Constitutionum, Ordinationum in alijs Visitationibus Statu ratum. } quæ cõiter non obseruãtur causis & impedimentis descriptis.

Liber status Monialiũ à qualibet Præfecta initio sui officij conficiendus, vel recognoscendus; vel saltem nomina singularum cum officijs, quæ habent.

Priuilegia quæcunque,

Indulgentiæ,

Iudices {
Supellectilis Sacristiæ.
Distributionis temporis, diebus festiuis, & ferialibus separatim in hyeme, & æstate.
Horarum Canonicarũ, quo videlicet tempore recitentur.
Victus quotidiani.
Librorum omnium, etiam manu exaratorum, supellectilis, aliarumque rerum; quæ singulis Monialibus, in cellis, locisue suis retinendæ à Præfecta conceduntur, permittũturuè.
Supellectilis, aliarumuque rerũ, quæ in ingressu, vel professionis tempore a puellis, nouitijsque Monasterio dari solent.
Officialium Ministrorumuè Monasterij, & aliorum quibus vel Monasterium ingredi, vel Præfectam, aliasuè Officiales, vel Moniales alloqui licet ex facultate, quæ initio cuiuslibet anni concedi solet.
}

Conc. Prou 2. tit. ead. diui. 2.

Iudices {
Deputatorum, protectorumuè.
Famulorum.
Reditus, & exitus ordinarij & extraordinarij.
Reparationum, & melioramentorum factorum post aliã visitationem.
Vsurpationum,
Litium,
Alienationum,
Locationum,
Creditorum, & debitorum.
}

Inuentaria bonorum, iuriumuè Monasterij. Quæ omnia perficere potest Præfecta auxilio Confessarij, & etiam deputatorum, in ijs scilicet, quæ ad temporalia spectant.

CAPVT III.
De modo Visitandi.

VISITATOR, si est Episcopus, duobus, vel tribus (licet plures adducere posit) iuxta qualitatem Monasterij, vel si non est Episcopus vno, vel duobus secũ assumptis; quibus singulis aliquid præcipuum, ad cooperandum mandet, Monasterium visitet; Prius tamen Missã celebret, in ipsaq; illis sanctiss. Eucharistiæ Sacramẽtum ministret: & post Missam ante cratem, vel fenestellam, vt cõmodius erit, sermonem habeat, in quo inter cætera agat de scopo, & vtilitate Visitationis, & quomodo in ipsa Moniales se gerere debeant: maximè autem vt omni charitate veritatem dicant, non eorum solùm, de quibus requirentur, sed etiam omniũ, quorum pro disciplina restauranda, vel conseruanda, vel etiam augenda, & pro illarum profectu necessaria, vel vtilia esse iudicabunt, docens etiam illas grauiter peccare, quæ mendaciũ dicunt, præsertim in hac materia, quæ veritatem tacẽt, & quæ ex indignatione, rancoreuè, & odio aliquid de alijs detegunt, manifestantq;. Sermone autẽ absoluto, accensis luminibus sacosanctũ Eucharistiæ Sacramentum quod in Ecclesia exteriore in tabernaculo decente super altare maius seruandum est, sacras reliquias, & oleum sacrum pro infirmis, quæ eitam in Ecclesia exteriore in fenestellis ad præscriptũ seruari debent, visitet, vt supradictum est. Et hoc modo regulariter visitandum est. Quandoque tamen ex improuiso à visitatione locali inchoandum est; & tunc sermo habendus est immediatè ante visitationẽ personalem. Et si fortè aliquis ipsum impedire præsumpserit; nisi monitus resipiscat, excommunicatus est ipso facto. Et monitio vnica sufficit; sed debet fieri per Visitatorem, & non per alium post impedimentum, & sufficit vna talis monitio.

Cle. fin. de stat. Monac. & ibi Card.

CAPVT IIII.
De Visitatione personali.

ANTEQVAM Visitator personalem Visitationem aggrediatur, præteritarum visitationum, decreta, indices, & alia, quæ à præfecta præparata erunt, vt supra, diligenter videat, atq; consideret. Visitationem autem incipiat interrogãdo Præfectam separatim quoad Moniales, in præsentia tamen aliquorum, qui sint maturi, & modesti, & qui defectus occultos, quos audiunt, alijs non reuelent, vel in presentia Notarij; quia visitãtisoli non creditur, sed vel Notarius, vel alijsi fieri potest, ita intersint, vt eos Moniales adesse non cognoscant. Interroget autem Præfectã, & aliquas ex Monialibus, & etiam alias probatioris vitæ, vt infrà, in statu generali; A Præfecta præcipuè (si fidelis, & pia sit) aliquarum Moniali ũ cognitionem, notitiamq; habere curet, illarum præsertim quæ magis piç, & illarum, quæ teteriores cõmuniter existimantur, vt veritatem cognoscere, ac quomodo cum illis se gerere debeat, melius scire posit. Postremò ante cratem

S. Ant. d. c. 6.

c. quoniam, de pro ba. Imol. in

Clem. de stat. Monac.

cratem collocutorij Visitationem incipiat, conficiendo statum generalem, vt infrà, & regulariter à maiorib. Officialibus, & ab antiquioribus incipiat: aliquando tamen expediens erit, vnam ex maioribus, & vnam ex inferioribus alternatim audire. Maximè autem cauendum est, ne percipi aut cognosci possit, à qua aliqu id intellexerit; ne inter ipsas simultates, quæ ab eis difficilè euelluntur, oriantur. Et Visitator cum illis non sit vt Iudex, neque vt mater, sed vt pater agat: Et in ipsa visitatione Discretas cõgregare: atque ijs, quæ contra earum institutum perspicua, notoriaué sunt, in congregatione, prouideri curet. Status autem hoc pacto confici potest.

CAPVT V.

Status generalis Monialium. S. N.

Die prima Octobris 1592.

NONIALES S.N.P.O. Mediolani sub Regula S. benedicti, sub regimine Ordinarij, vt semper fuerunt. Sunt num. 50. & ita est numerus præscriptus; Vt constat instrumento rogato per N. Notarium Cancellariæ Archiepiscopalis, sub die 12. Aprilis 1583.

Professę velatę sunt	36.	Et nomina singularũ, & officia, quæ habẽt, sunt vt in indice.
Habentes suffragiũ	31.	
Nouitiæ Chorales	5.	
Professæ conuersæ	7.	
Nouitiæ	2.	

e. super eo, de seq. Habitus est niger. In hocq; nulla est differentia inter professas chorales, & nouitas, & etiam conuersas; nisi quod illæ vtuntur cuculla, hæ autem non: Et illę velo nigro velatę sunt; hę verò albo: Cõuersę etiam grossiori, ac viliori panno vestiuntur.

Constitutiones habent iussu Cardinalis S. Praxedis beatæ memoriæ pro Monialibus editas; quarum aliqua pars sicut etiam regulæ capitulum in communi quotidie legitur.

Habent etiam nonnullas Ordinationes à plurib. Visitatoribus factas, ac in libro descriptas; quæ ferè omnes executioni mandatæ sunt.

De officialium. Officiales maiores, videlicet, Abbatissa, Priorissa, & Discretæ, quæ sũt sex, suffragijs tacitis corã superiore, vel alio delegato ante cratem collocutionis extra Monasterium existente eliguntur, & cõfirmantur. Et pro electione Abbatissę duę partes suffragiorũ requiruntur: pro aliarum verò electione maior pars sufficit: Minores autem Officiales à maiorib. coram prę fato superiore, vel delegato, & confessario creantur, vel coràm hoc tantũ nominãtur, & à superiore confirmantur, vel etiam nonnullę arbitrio suo constituuntur: & quęlibet officium sibi assignatum libenter suscipit. Suffragium autem non habẽt, nisi quę triennio post emissam professionem in Monasterio commoratę sunt. Antequam verò dies electionis veniat, quotidie pro fœlici electioni per mẽsem officium de Spiritu Sancto in Choro dicitur; & singulis festis, & ferijs sextis fit oratio publica. electione, & quo tẽpore in officio persistãt.

Maiores in officio biennio, aliquãdo etiã triennio arbitrio superioris durant: minores verò singulis annis mutãtur, & renouantur, vt supra. Et quod de duabus sororib. germanis prę scriptũ est, omninò seruatur, ne videlicet quando vna est Abbatissa, altera sit Priorissa, Discreta, vel Ianitrix, vel Scriba, vel Celeraria.

Nulla, quod sciatur, aliquid proprij habet, vel etiam quid superfluum, alie- De paupertate.

numuè à paupertate, quam professa est præterquàm quod nonnullæ sunt, quæ libros pretiosiores, ornatioresque, imagines, & huiusmodi retinent.

& vita in communi.

Quod à parentibus, ab aliuisuè alicui donatur, Abbatissæ statim assignatur, quæ ex eo illius Monialis necessitatibus, ac etiam commodis honestis prouidet; nisi pro Monasterij necessitate, vel vtilitate alia causa vrgeat. Idem seruatur in acquisitis à Monialibus, industria, ac labore. A Præfecta enim earum laboribus quicquid cuiuscunque Monialis opera Monasterio acquiritur, in libro describitur, & diligentioribus necessitatibus, commodisuè prius prouidetur.

Omnes aluntur, & vestiuntur sumptib. Monasterij. Et vestes laneæ, & pelliceæ, in locis communibus asseruātur; quorū singulis duæ Moniales præfectæ sunt.

Victus quotidianus est, vt in indice. Vestiuntur verò Moniales iudicio, & arbitrio Abbatissæ; cui Priorissa, & discretæ necessitates singularum Monialium iudicare tenentur. Et nulla apud se vestes habet, præter eas, quæ ad quotidianū vsum sunt necessariæ.

Nulla, quod sciatur, quidpiam etiam alij Moniali donat. Abbatissa tamen benefactoribus Monasterij, Monialiumque parentibus, ac consaguineis proximis semel, vel bis in anno aliquid parui momenti cum consensu Capituli largitur.

Pecuniæ in capsa quæ duabus clauibus diuersi operis clauditur, collocantur; quarum clauium ab Abbatissa vna, & altera à maiori Discreta asseruatur; Neque capsa aperitur, nisi vtraq; sit præsens cum scriba maiori.

De Obedientia.

Obedientes sunt ferè omnes semper: & quādo aliqua ex fragilitate repugnare, vel non statim obedire videtur, pęna graui iuxta qualitatem delicti plectitur. Nulla .n. est à trib. annis, & vltra, quę pertinax, & ita contumax, extiterit, vt illud crimen ad superiorē referre opus fuerit, Discretis ad præscriptū Concil.

Conc. Prou. 1. eod.

Nulla est familiaritas, neque familiaritatis suspicio extra Monasterium: Inter ipsas quoque Moniales non videtur esse aliqua vitiosa, nimiauè dilectio.

De castitate.

Dormiunt singulæ in suis lectis, & in cellis siuè locis, stationibusuè peculiaribus; duabus tamen exceptis quæ ex causa, atque cum superioris facultate in scriptis in eadem cella, licet in diuersis cubilibus dormiunt.

Nemo aliam tangit, nisi necessitatis causa; alioquin graui pœna plectitur.

Epistolæ, neque aliæ scripturæ extra Monasterium absq; Præfectæ facultate minimè mittuntur; neq; etiā vlla attrementariū priuatim habet: neq; literę recipiuntur, nisi prius visæ sint à Præfecta.

Vanitas nulla in vestibus, velis, aliouè modo in ipsis Monialibus apparet.

Neque etiam calceamentis ferro minutè, perforatis vtuntur.

Concil. Prou. 5. eod. S. Ant. d. cap 6. Vital. in cle. 2. §. i. n. 15. de stat. mō. Petr. p. 4. de refor. mon. c. Fucar. de confect. dist. 5.

Neque longos crines, neque trenatos habent.

Specula non habent, neque figmento vtuntur, Verba indecentia nullo pacto proferuntur.

Conc. Prou. 4. eod. Conc. Prou. 1. eod.

Vbi videri alias possent, vel à Concionatore, vel à Medico vel à quocunq; alio, velo conteguntur vsque ad os.

Petr. p. 4. de refor. monial. Fusch. lib. 2. c. 18. sub num. 42. De clausura.

Canes, aues, iumenta, & similia non aluntur in Monasterio.

Clausura inuiolabiliter à singulis seruatur; & nulla ianuæ cùm aperta est, appropinquat.

Nullus locus est, per quem in Monasterium quis facilè ingredi possit præter ianuas.

Neque vllus locus est, ex quo in Monasterium prospiciatur; cui prouideri possit, vel cuius occasione aliquod scandalum oriri queat.

Nemo

Nemo absque facultate Superioris in scriptis, & absq; necessitate Monasteriũ ingreditur; & illos nulla alloquitur, nisi illæ, quibus ab Abbatissa permissum est.

Ad custodiam ianuæ ordinariæ duæ saltem semper assistunt.

De Officio diu. Doc. in d. cap 2. Officiũ recitatur suis horis, vt in indice.

Psalterium est secundùm ritum Ambrosianum: reliquum verò Monasticum congregationis Sanctæ Iustinæ.

Sunt ferè omnes frequentes.

Dicitur satis distinctè, & attentè.

De alijs exercitationibus spiritualibus. Oratio mentalis singulis diebus bis habetur; Videlicet in hyeme post Primam, & post Vesperas immediatè per horam.

In æstate verò post Matutinum, & post primum signum Vesperarum per dimidiam horam.

Examen conscientiæ fit per quartam partem horæ, antequam dormitionis signum detur immediatè.

Missam singulis diebus audiunt: Duæ verò Missæ quotidie celebrantur.

Confitentur peccata, & sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum singulis diebus festis omnes regulariter sumunt; nonnullæ verò etiam ferijs sextis.

Sermones spirituales, concionesuè audiunt à Confessario, vel à R. N. ad id deputato ferè singulis festis.

Lectio librispiritualis, vltra illã, quæ in refectorio habetur, in loco, in quo Moniales laboribus nauant, quod laborerium dicitur, per horam singulis diebus ferialibus adhibetur: aliquando etiam inter ipsas fit collatio eorum, quæ audierunt iubente Præfecta.

Leguntur autem libri, quos Confessarius singulis mensibus præscibit vltra caput regulæ, & partem aliquam constitutionũ, quæ ordine quotidiè leguntur.

Diebus verò festis nonnullæ ad hoc deputatæ doctrinam Christianam conuersas per horam docent: aliæ separatim in aliqua lectione spirituali, vel in cantu tempus consumunt; Etsi fortè concio non habetur; tunc coniunctim legunt librum spiritualem.

Conuentus, siue Capitulum, vt dicitur culparum singulis ferijs sextis habetur; & omnes conueniunt: & dicitur culpa erratorum; & iniungitur pœna ad præscriptum.

Disciplina vt dicitur, in communi fit ferijs sextis; tempore autem Quadragesimæ, & Aduentus, etiam ferijs quartis.

De concordia. Concordia, & pax inter ipsas Moniales esse videtur, & maximè seruatur, vt nulla temporis superioris delicta iniquo animo obijciat: & vt grauiter puniantur, quæ charitatem violant, & quæ zizania seminant.

De silētio. Silentium in Ecclesia, in refectorio, & post dormitionis signum regulariter seruatur; alijs verò temporibus, & locis non seruatur omninò.

De Ianuis. Ianuæ duæ sunt; Vna enim ad vsum Monasterij non sufficit; quarum vna iumentis, curribus, & vehiculisque agendis; altera verò alijs vsibus, & commodis necessarijs inseruit.

Ianitrices quatuor ad ianuam primariam constitutę sunt; quarum duæ saltem semper assistunt: Ad ianuam verò curuum duæ deputatæ sunt, quæ ambæ, quãdo opus est, pręsentes sunt, quãdo ianuę aperitur, & quando assistendũ est; Quando autem aliqua illarum iusto impedimento detinetur. Ab Abbatissa alia pro illa vice subrogatur.

De Ianuis. Claues duæ singulis ianuis, & etiam ianuæ ad instar cancelli, quæ in Monasterio est, ante illam curruum, sunt; quarum vna semper penes Abbatissam, alia verò apud ianitricem antiquiorem professione asseruatur.

Ianuæ ante ortum solis minimè aperiuntur.

Concil. Prou. 1. eod. Clauduntur verò vesperi ante signũ Salutationis Angelicæ.

Nunquam aperiuntur nisi duabus ianitricibus præsentibus.

Nulla Monialis ianuæ appropinquat, quando aperta est: neque ipsa aperta, quemquam etiam parentem alloquitur.

De Rotis. Concil. Prou. 4. eod. Rotæ sunt quatuor; Vna ianuæ communi adiuncta, altera in parlatorio; tertia in cellula confessionum: quarta in Ecclesia pro illis, quæ ad Missam necessaria sunt; vt latius in Visitatione locali, seu materiali dicetur.

Omnes clauibus claudi possunt; & semper post salutationis Angelicæ signum, & tempore mensæ clauduntur; & Abbatissæ claues assignantur.

Præfectæ Rotæ primariæ, siue communi sunt quatuor; quarum duæ saltem ibi semper assistunt.

Cibus solùm è rota communi exponitur. Clauis valuarum interiorum rotæ Ecclesiæ ab Abbatissa seruatur sicut etiã clauis rotæ cellulæ confessionem: licet aliquãdo illa Sacristæ maiori, & hæc vltimæ Discretæ, ad quã spectat cura Monialiũ in ijs, quæ ad confessionem pertinent, assignetur, & relinquatur.

De Ecclesia. Ad Ecclesiam ferè omnes semper initio diuinorum officiorum conueniunt.

Habitum decentem deferunt.

Accessus ad Chorum; & recessus ab eo, ordine fit.

In proprijs sedibus persistunt vsq; ad finem nisi ratione officij discedendũ sit.

Silentium seruatur etiam propè Ecclesiam.

Cantus profanus, lasciuusuè neque in Ecclesia, neque alibi adhibetur.

Musicis instrumentis, excepto organo, non vtuntur.

In Ecclesia exteriori officia minimè canuntur; sed tantum Missa, & quidem die festo ipsius Ecclesiæ.

De Refectorio. Ad sonitum campanæ refectorij omnes, præter illas quæ legitimè impediuntur, ad benedictionem mensæ conueniunt: Deinde locis suis singulæ iuxta professionem ordine discumbunt. Mensa autem sublata, & gratijs Deo peractis, ordine etiam discedunt.

Carnibus vescuntur diebus Dominicis, ferijs tertijs, & 5. ex dispensatione *Greg. 13.*

Ieiunant ferijs quarta, & sexta.

Ad primam, & ad secundam mensam, manè, & Vesperi libri spiritualis à confessario delectus à iunioribus per orbẽ hebdomadarijs legitur.

Silentium regulariter seruatur.

Nulla alij quidquàm elargitur.

Duæ Ianitrices, & duæ Rotæ Præfectæ ad primam mensam accedunt, aliæ verò ad secundam.

In Dormitorio dormiunt viginti tres.

Silentium seruatur; & vbi violatur, præfecta Dormitorio ad Abbatissam refert.

Lampas nocte iugiter ardet, sicut etiam in claustro, & in infirmaria, quando sunt ibi ægrotæ.

Dato signo Dormitionis omnes, etiã quæ in cellis degunt, statim ad dormitorium, cellasuè se conferunt, & dormitum eunt, & an hoc fiat, inspiciunt Abbatissa, & aliæ officiales maiores.

De Dormitorio. Dormitorium nocte claue clauditur, & clauis ab Abbatissa custoditur.

Petr. p. 4. de refor. Monial. Informat. Cellæ verò diù, noctuq; apertæ sunt, ita vt eas Abbatissa semper inspicere valeat; præter illas claustri superioris, in quibus iuniores degunt, & illas nouitiarum, quæ extra vecte clauduntur noctu; & tempore Matutini à Præfecta claustri, & à Præfecta nouitiarum, vel ab earum substitutis aperiuntur.

Aegro-

Infirmaria. Aegrotæ omnes cubant in infirmaria; & valetudine recuperata statim ab ea recedunt.

Eas Abbatissa quotidie visitat.

Illarum curæ quatuor deputatæ sunt, quæ quanta maxima possunt patientia, & diligentia officio suo non desunt.

Vbi aliqua grauiter ægrotat, absoluta oratione mentali, pro ea aliquo breui temporis spatio superioris arbitrio semper oratur: nec alia suffragia spiritualia desunt.

Cibus quoque & medicamenta opportuna illi adhibentur.

Nulla medicamentum, etiam leue absque medici consilio sumit.

De Vestiaria. Vestes omnes in vno cõmuni loco asseruantur, præter illas ægrotarum contagionis nomine suspectas.

Vestibus quatuor præfectæ sunt, ad illas excutiendas, purgandas, ac sarciendas; quæ etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, &, vt opus fuerit, illas distribuunt.

Subuculis, & linteaminibus lineis absque dispensatione vtuntur vltra quindecim annos.

De Laboribus. Duæ Moniales maturæ, ac prudentes laboribus Monialiũ præficiuntur, quę ad Rotam accipiunt, quæ eleboranda sunt; eaque Monialibus distribuunt, & ex rota accepta mercede restituunt, præsente semper Rotæ Præposita. In hisq; nulla alia Monialis se ingerit; etiam si eius occasione à cognatis, parentibusuè aliquid elaborandum mittatur.

Conc. Prou. I. eod. Frequentes sunt; & vbi aliqua non iuste impedita ab huiusmodi laboribus abstinuerit, punitur ad præscriptum Concilij.

Nulla, Ianitricibus exceptis, alibi, quã loco operibus elaborãdis cõstituto acu pingit, aliudue quicquã manib' elaborat.

Lectio libri spiritualis quotidie adhibetur; manè spatio dimidiæ horæ; à prãdio verò per horam: & legunt iuniores arbitrio Præfectæ. Aliquando rarò tamen, post lectionem, quæ audierunt inter se conferunt.

Sermones cantusuè profani nequaquam proferuntur.

Præfecta laborum librum certum habet, in quo quicquid ex ijs laboribus lucri capitur, enucleat è scribit.

De Horreo, & pistrino. Ostia horrei, & eius loci, vbi farina asseruatur duabus diuersis clauib' clauduntur, quæ singulę à singulis præpositis ei officio custodiuntur: & illæ cùm triticum & farina importatur vel exportatur, semper adsunt.

Triticum in Monasterio solum ad Monasterij vsum, & necessitatem asseruatur; sic de frugibus, & annona.

Offulæ & alia huius generis aliquando donandi causa tantum conficiuntur.

Quando panis cõficitur, accedunt ad ipsum conficiendum tres deputatæ, & conuersæ omnes, & aliæ, si opus est, iussu Præfectæ, vel Priorissæ.

De Collocutorio. Ostia collocutorij; & intus, & foris claue clauduntur. Claues autem ostiorũ exteriorum tempore Quadragesimæ, & Aduentus, & diebus festis semper à Confessario custodiuntur; alijs verò diebus, nocte tantum, die verò apud Abbatissam asseruãtur; apud quam etiã asseruari solet diû, ac noctù clauis ostij interioris.

Nunquam autem aperiuntur, nisi longiori collocutione opus sit: & cum ibi aliqua colloquendi causa adest, semper patent.

Auscultatrices ita loquentibus assistunt, vt quid intus, & foris dictum, factumuè fuerit, ipsæ quoque audire, & cognoscere queant.

De Administratione. Abbatissa diligenter, ac prudenter regit, & maximè curat pacem & concordiam inter Moniales.

Visitat ter in singulos annos vnà cum Discretis cellas, supellectilem, & libros singularum Monialium.

Negotia grauia cum Discretis in congregatione, quæ singulis mẽsibus bis fieri solet, & sæpius, quando opus est, confert; grauiora verò in Capitulo.

Bona non alienantur, neque permutantur sine consensu, & interuentu superioris, seruatis seruandis, sicut neque ędificatur, neque æs alienum contrahitur vltra quingentos aureos. Locantur verò cum consilio deputatorum propositis Cedulis.

Reparationes hoc anno factæ ex cõsilio deputatorum sunt, vt in indice.

Instrumenta, & iura Monasterij seruantur in Archiuio sub duabus clauibus; quarum vna est penes Abbatissam, altera penes Discretam maiorem.

Abbatissa rationem bonorum Monasterij præscriptam fideliter, & accuratè habet.

Singulis tribus mensibus ad Capitulum summatim refert rationẽ accepti, & expẽsi: & quotannis superiori, & Monasterij Curatoribus deputatis.

Conuentio nulla fit de Eleemosyna spirituali, cum nouitia recipitur, sed superioris arbitrio remittitur.

Nouitiæ loco separato à cæteris Monialibus cum Præfecta, & eius coadiutrice habitant: Earum curam sola magistra electa, & eius socia habent, alia prętere a nulla: quæ ipsas præcipuè in volũtate abijcienda exercent.

In principio autem ingressus exercitationibus spiritualibus maximè incũbunt, curante hoc Confessario.

Monasterio Nouitiæ causa nihil datur præter id, quod necessarium est ad victum, & vestitum illius temporis, quo in nouitiatu fuerit; quod soluitur anteq̃uã puella in Monasteriũ ingrediatur.

Quod verò Eleemosynæ gratia datur, deponitur tempore, quo puella habitũ suscipit apud virum à superioe approbatum.

Ante professionem per mensem Abbatissa Archiepiscopo significat, quo tẽpore nouitia professura sit.

Nulla cogitur vllo modo ad professionem emittendam.

Professionis diei, & anni, quo facta est, memoria in libro conseruatur, cùm subscriptione illius professæ, & saltem quando ipsa scribere nescit, eius quæ illam ad professionem admisit.

Die professionis, habitusuè in forasterijs, ædibusuè Monialium conuiuia minimè fiunt, neque bellaria dantur.

Anno die habitus, & professionis quęlibet sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, maximè pro gratiarum actione suscipere solent.

De Conuersis.

Conuersę recitant loco diuinarum horarum orationem Dominicalem, & Salutationem Angelicam centies singulis dibus: aliquæ verum officium Beatissimæ Virginis, & hoc à decẽ annis citrà.

Ipsæ quoque inuiolabiliter clausurã seruant.

Nulla particulariter alicui seruit, sed in communi omnibus.

Monialibus velatis debitam reuerentiam regulariter non reddunt.

Doctrinam Christianam diebus festis audiunt.

De Puellis ad religionem admittendis.

Nulla ad Capitulum admittitur, neq; illi quicquam promittitur, nisi prius habita facultate ab Ordinario, postquam examinata fuit: Et cum Capitulum habent, suffragia tacita feruntur.

Et nulla ad religionem, neq; ad professionem censetur admissa, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

De suffragiorum autem exitu statim superior admonetur.

Non

Non recipiuntur vltra tres germanas, & quatuor eiusdem familiæ.

Puella manè ad Monasterium nulla pompa ab intimis propinquis mulieribus, & nullo aliorũ inuitatu deducitur.

Eleemosyna, & impensæ faciendę in ingressu, vel professionis tempore pręscribuntur à superiore: & nulla cogitur conuiuium, seu pastum facere.

Nulla induit habitum ante Sacramẽtum Confirmationis.

De puellis in educatione. Puellę vltra hominum memoriam in hoc Monasterio educari solent.

Nulla in educatione recipitur, nisi cũ facultate scriptis exarata.

Puellę in educatione à Monialibus separatæ viuunt in omnibus, præterquã in Ecclesia, cùm Missa, & diuina officia celebrantur.

Vestiunt vestibus modestis præscriptum.

Cincinnatæ non sunt: neque inaures, aut huiusmodi deferunt.

Nulla in educatione est, quæ vigesimumquintum annum egerit.

Pro cuiuslibet educatione soluũtur triginta aurei singulis annis: Cuius pecunię dimidium in singulos sex menses repræsentatur: nisi aliquando vberior taxa ratione penuriæ à superiore præscribatur.

Officiale & Minist. Confessarius est R. P. N. ex facultate concessa à Reuerendiss. Archiepiscopo die 20. Aprilis 1591. cuius etiam consensu singulis annis illi soluuntur nummi aurei vigintiquinque.

Capellani sunt duo, videlicet P. N. cum facultate Vicarij Generalis, die 17. Octob. 1592. & P. N. cũ eiusdẽ facultate, die 4. Ianuarij 1593. Et vnicuiq; eorũ soluuntur libræ ducentum singulis annis.

Clericus est N. N. Acolytus, cui persoluuntur libræ trigintaquatuor quolibet anno cum facultate Vicarij, die 5. Ianuarij 1593.

Deputati sunt R. D. &c.

Magnifici D D. &c. arbitrio Reuerendiss. Archiepiscopi. Et de deputatione facta die 1. Ianuarij 1590. constat in Cancellaria Archiepiscopali.

Negotiorũ gestor est N. cui soluuntur nummi aurei quinquaginta quolibet an.

Famuli sunt N. N. & Ancilla vna, quorum singulis scuta duodecim in anno persoluuntur, & omnes à superiore probati sunt.

Reditus, & exitus, vt in Indice.

Creditores, & debitores, vt in Indice.

Cætera omnia vt in Indicibus, & Inuentarijs. Huiusmodi verò status generalis ex ijs quæ ipsemet Visitator viderit, & ex pluribus fide dignis cognouerit, elici potest.

Dum autem Visitator singulas alloquitur, statum cuiuscunque peculiarem, vt infra conficiat, atque describat.

CAPVT VI.

Status peculiaris Monialium

Si Priorissa, vel Discreta, vel alias Abbatissa scribatur R. REVER. M. D. Catharina N. Mediolanensis fil. q. N. de N. & N. de N. iugalium annorum 45. Completorum die prima Iunij Choralis.

Ingressa, vt ait, spontè, & examinata fuit ad Capitulum à R. N. Ad habitum verò à R. N. &c.

Habitũ suscepit die 20. Augusti 1564. à R. D. N. Vicario; Abbatissa verò R. D. N. D. N. Alijs verò D. N.

Examinata ad professionem à R. D. N.

Professa coràm R. D. N. Abbatissa verò R. D. N. die 26. Aug. 1565. vt de receptione, & professione cõstat in libro ad hoc cõfecto, qui apud scribã asseruatur.

Eleemosyna libr. 3000. vt in eodem libro scriptum est.

Liuellum lib. 40. singulis annis.

Cessionem omnium iuriū suorū patri, & fratribus fecit paulò ante susceptionem habitus.

Bonæ valetudinis.

Frequentat Chorum die, ac nocte.

conuenit cum alijs in Refectorio, in alijsque locis, quando non retardatur ratione officij.

Confitetur peccata, & sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumit regulariter singulis festis, & ferijs sextis: tēpore verò Aduentus, & Septuagesimæ vsque ad Pascha etiam ferijs quartis.

Scit comptè scribere, canere etiam, & organo pulsare, item computationes sumere.

Est Abbatissa electa, & confirmata die 6. Iunij proximè præteriti.

Prius erat Præfecta Nouitiarum.

Quæ autem à Monialib. inquirenda sint, ex statu generali suprapositο, & ex ijs, quæ de pœnis dicentur, elici possunt.

Et hæc de Visitatione personali.

CAPVT VII.

De Visitatione locali, seu Materiali.

VISITATIO localis vtilius regulariter fit paulò antequā auricularis, siue personalis absoluatur. Sumptis ergo secum Visitator, si Epis. sit, duobus, vel tribus ex senioribus, licet etiam plures sumere possit, dummodo tamē pauci sint, & seniores: vel si Episcopus non sit vno, vel duobus secundum qualitatē Monasterij visitandi, qui sacerdotes sint, si haberi possint, ætate, & grauitate maturi, Monasterium ingrediatur: Et in primis ad Ecclesiā interiorem duabus saltē Monialibus senioribus, sicut in reliquo Visitationis, præcedentibus se conferat: & precibus ante SS. Sacramentū factis, tabellam, in qua Monialium nomina descripta sunt, legi faciat, singulis ad vocationem respōdentibus: Deinde ipsis benedicat, iubeatq; omnes in Choro, vel in Eccl. persistere, & orare: neminemq; inde, donec Visitatio absoluta nō erit, exire; nisi cum facultate illius, quæ ibi maior, & tunc Præfecta erit, in casu necessitatis. Deinde descripta Eccl. diligenter omnino, & singula loca visitet, incipiēdo ab ipsa ianua primaria, & à locis inferiorib. quæ omnia describet, vt infrà: Videatque, ne vlla sit, quæ aliquid propriū, vel superfluum, vel statui suo minimè conueniens retineat. Et vbi tūc prouidere potest, sicut etiā de alijs trāsgressionib. prouideat: alioquin illud scribat: scribiue faciat: præcipuè autē quod ad clausurā attinet: & hoc etiā in Monast. Regulariū iuri, curæq; subiectis, diligēter, accurateq; visitet; loca ipsa introspectet, atq; ex superiori etiā parte circulustret, & cautè, solerterque inspiciat prospectus omnes, aditus, & cætera deniq; omnia, quæ ad clausuram tuendam vllo quouis modo pertinent, maximè an talē habeat altitudinē, vt difficilè conscēdi possit: an muri sint firmi, securi, ac benè muniti; & an in illis vllū sit foramē, per quod Moniales aspicere, vel inspici queant; sicut etiam de fenestris. An ianuæ, rotæ, & fenestræ superfluæ sint, & an ad præscriptum: Videat etiā an tecta sint separata, & omnino distincta: & singula describat, vt infrà. Et quātū ad hoc, singulas etiam Moniales Regularibus subiectas interroget, si opus esse viderit.

S. Ant. d.c. 6.

Clem. 2. de stat. Monac. Greg. XIII. Cōst. 15.

De-

Deinde in Eccl. interiori breuem sermonē habeat, secūdum statum in Visitatione repertū: quo absoluto, si aliqua sit publicè corripienda, ipsam corripiat, ac puniat, & benedictione impartita recedat.

CAPVT VIII.

Status Materialis descriptio.

MONASTERIVM S. N. constructū, & dotatum à Comitissa N. anno 1485. cum consensu Ordinarij, vt publico Instrumento rogato per N. Notariū, & Cancellarium Archiepiscopalem sub die 3. Ianuarij 1485. & in libro antiquo Monasterij.

Dos, qua dotatum fuit, est scutorum 15000. in bonis stabilibus sitis in territorijs Rosati, & Meltij, vt cōstat ex Instrumento, & libro.

Loca requisita sunt, vt infra.

Ecclesia exterior vnica naue constās, fornicata, & satis dacenter constructa, & ornata.

Consecrata à Reuerendissimo N. Archiepiscopo die 6. Iunij 1555. vt constat lapide marmoreo in ipsius Eccl. pariete.

Sanctissimum Eucharistiæ Sacramētum assiduè ibi in Tabernaculo decenti asseruatur; ante quod lampas iugiter ardet, scilicet in Ecclesia interiori, in exteriori autē, quādo fores apertę sūt.

Sacrum oleum pro ægrotis in fenestella ad præscriptum decenter quoque asseruatur.

Vnicum adest altare ad formam prę-scriptam, quod etiam cōsecratum est, vt suprà, sine aliquo peculiari onere.

Imagines sacræ sunt comptæ, & veritati consonæ.

Alia autem ad Ecclesiam exteriorem spectantia ponantur, vt suprà in Visitatione Materiali de Ecclesia.

Ecclesia etiam interior satis pulchra, & ampla cum Choro, & sedilibus perpolitis pro sexaginta Monialibus.

Fenestræ omnes, & clathra sunt ad præscriptum.

Item Rota cum valuis, sera, & claue.

Sacristia decens à parte Aquilonarij, cum suppellectili, vt in Indice.

Cœmeterium propè Sacristiam cum duabus sepulturis, vna pro Velatis, altera pro Conuersis.

Ianua communis è duplici assere satis firmo constat; in illaq; nulla rimula patet. Limen è solido lapide est, & ipsi portæ strictim cohęrescit. Fenestellula clathrata est ad præscriptum: & claues duę sunt diuersi operis.

In ingressu est atrium, in cuius medio est fons aquæ satis abundās pro vsu Monialium. Et claustrum cum columnis decem, & octo è solido lapide.

Locus collocutionis vnus est in Monast. licèt duo exteriores sint cum clathris, lamina, fenestellula cum claue, & vecte, & pāno lineo, atq; valuis ad præscriptum: Eius ostiū, etiā vecte, & claue clauditur.

Refectorium amplum, longum videlicet cub.... latū verò cub.... satis pulchrum, cum mensis, sedilibus, suggestu, seu lectorili ex nuce: Et in capite ipsius repræsentatur Cœna Domini nostri pictura satis eleganti.

Vrceoli, paterę, patinæ, & alia huiusmodi vniformia sunt.

Propè ipsum Refectoriū est coquina satis commoda, & benè instructa longa cub.... lata verò..... cum camino, & cum furnulo, cumq; duob. abacis. Patinę autem,

autẽ,& alia sunt sigillo Monast.signata.

Coquinæ cella penaria adhæret, quæ longa est cub . . . . lata verò. . . . & in ea pariter sunt abaci duo, cum clauibus & vectibus & plura vasa. Penus est magna copia, non tamen vltra vsum Monialium.

In eodem claustro sequitur officina Aromataria, quæ ampla est, & etiam satis instructa; Et quę illi præfecta est, omnia, quæ necessaria, opportunauè sunt, in varijs libris describit. *

Deinde est locus, siue potius loca pro ægrotis. Est enim locus vnus amplus, longus cub. . . & latus . . . qui illis, quæ non admodum grauiter laborant, inseruit. Et in loco hoc dicitur officium diuinum; & nocte lampas ardet. Alius etiam est longus cub. . . . latus verò. . . . pro illis, quæ grauiter laborant.

Alius sequitur in eodem claustro locus, qui etiã ægrotis inseruit: ibi enim calefiunt, dapesque earum coquuntur.

Postremò est scala, per quam descenditur ad cellam vinariam, quæ ampla est; & in ea sunt dolia sexdecim magna, quæ singula continent triginta cados; & viginti parua, quorum quædam quatuor, & alia sex cados continent.

Hortus nimis amplè patet: est enim circiter perticas . . . . . & quotidiana hominum opera eget.

Et hoc in pacto reliqua etiã loca describantur. Et aduertatur an caminus extructus sit in priuatis cellis; An horreum, & locus in quo farina conseruatur, duabus clauibus diuersis obserentur: An in loco, in quo cõfessiones audiuntur, rota sit parua. Et hæc sufficit indicasse quoad descriptionem Monasterij.

Et notandum est, quòd vbi obelisco siue asterisco * signatum est, ibi conficiendum est decretum.

CAPVT IX.

Quæ à Visitatore potissimum præstanda post Visitationem, maximè in correctione facienda.

CONFERAT Visitator deinde indices, & inuentaria: atque diligenter videat, an prouentus percepti pro Monialium vsu, anno illo sufficiant, an supersint. Et præscribat quãtum tritici, vini obsonij, & aliarum rerum ad vniuersarij victus sustentationem satis esse existimarit.

Videat etiã, an quæ à parentibus, alijsuè nomine liuelli debentur, persoluantur, & cui: & omnia describi curet. Postremò decreta conficiat, præcipuè circa substantialia religionis, communem victũ, & vestitum, clausurã, cultum diuinũ, charitatem, pacem, & concordiam, & circa vitandũ otiũ, frequentes accessus, & superfluas expensas, & aspectus vicinorum remouendos; pœnas etiã legitimas iniungẽdo. Et postea diligenter curet vt ipsa decreta executioni mandẽtur. Gl. in c. ad reatũ, dist. 81. Fusch. l. 2. c. 18. num. 50.

Pœnæ autem præscriptę sunt, vt infra.

Pręfecta, & aliç Moniales, quę Ecclesiasticos, aut laicos homines quauis causa, pretextuuè intra Monasterij septa absque Episcopi concessu literis consignato, ingredi permiserint, ipso facto excõmunica- Greg. XIII.

municationis pœnam subeunt, à qua absolui non possunt, nisi à summo Pontifice, præterquàm in articulo mortis: & etiam aliis pœnis plectendæ sunt.

Præfecta, si fuerit negligens in dispēsatione, administrationeuè præscripta, ab officij sui munere suspendenda est.

Præfecta permittens pernoctare marem, fœminamuè cuiusuis generis, etiā si ipsis Monialibus inseruiret, vltra excommunicationem latæ sententiæ, punienda est arbitrio superioris.

Præfecta permittens puellas foris degentes artem aliquam à Moniali etiam ad fenestellam doceri, semestri administrandi officio priuanda est.

Præfecta habens pecuniam, gemmas, vestes, & huiusmodi, aut vasa florum, aut fructuum, depositi, seu custodiæ nomine, officio, cæteræ autem velo priuandæ sunt.

Præfecta, si culpa, aut negligētia eius aliqua ad religionē, vel ad professionē minus legitimè admissa fuerit, ab officij administratione submota, velo etiā ad sex menses eo ipso priuata esse intelligitur.

Et si non præuio examine, seuerè punienda est.

Præfecta, si neglexerit significare Episcopo, quo tempore Nouitia professura sit, ab eius officio tamdiu amouenda est, quoad Episcopo videbitur.

Præfecta permittens ali boues, equos, & iumēta cuiusuis generis in septis Monasterij, tres menses ab officij sui munere amouenda est.

Si aliqua Monialis fornicationem, stuprumuè commiserit, in arctius Monasterium detrudenda est; vt orationibus, & ieiunijs intēta, sic pœnitēdo proficiat; & metuēdū cæteris arctioris disciplinæ præstet exemplū. Quod intelligitur, quādo Monasteriū negligētiæ arguitur: aliàs in suo Monasterio arctius detrudi debet.

proprietaria voce actiua, & passiua biennio priuanda est.

Item alijs pœnis secundum regulam, & constitutiones Monasterij punienda est, præcipuè, quæ nummos etiam modicos, nisi ratione officij, habuerit; licet de consensu Præfectæ, quæ eo casu eadem pœna punienda est; sicut etiā Monialis, quæ id sciuerit, nec bidui spatio Præfectæ, vel, si ipsa in culpa fuerit, & superiori non denunciauerit. Maximè aūt puniēda est illa quæ furtim aliquid vendicauerit.

Vendēti, vel in Eleemosynā largienti esculēnta, vestes, & alia etiā ad propriū vsum attributa, vel etiā leganti velū per mensem adimendum est; & ter verberibus ad disciplinam se affligere cogatur.

Nisi ex superioris facultate aliquid religionis causa, vel aliud exiguum parentibus alijsque merentibus donetur.

Recusans pœnitentiam pertinaciter, terrā ante pedes Monialium osculari, & sibi flagella nomine disciplinæ adhibere debet.

Superbè autem, vel iniuriosè superiori respondens à Discretis ad superiorem deferēda est: aliàs ipsæ disciplinā sibi adhibere, & humi cibū capere cogēdæ sunt.

Recusans officium sibi à superiore delatum, voce actiua, & passiua superioris arbitrio priuanda est.

Incorrigibilis in arctius Monasteriū detrudenda est: quando videlicet Monasterium negligentiæ arguitur.

Introducens absque facultate legitima aliquā personā in Monasteriū cuiuscunque ætatis, & conditionis, etiā matrē, vel sororem, vltra excommunicationē, in quam ipso facto incurrit tribus mensibus in carcerem concludi, atque sextis ferijs pane, & aqua tantum ieiunare cogitur; & per annum illi velum adimitur.

Eadem pœna puniendæ sunt Præpositæ Ianuæ, Rotæ, & præfecta, & etiam quæcun-

Marginal notes: excomm. 36. — Concil. Prou. 1. — Conc. Prou. 4. eod. — Conc. Prou. 1. eod. — Concil. Prou. 1. eod. — Concil. Prou. 1. eod. — Concil. Prou. 1. eod. de præl. ad relig. — Concil. Prou. 5. eod. — Concil. Trid. sess. 5. de regul. cap. 17. — Concil. Prou. 1. eod. de clausi. — c. si qua Monachorum, 17. q. 1. gl. in d. c. si qua. — Concil. Trid. sess. 25. de regul. cap. 2. — Concil. Prou. 4. eod. — Concil. Prou. 1. eod. — Concil. Prou. 1. eod. — Pet. pau. 4. c. 23. gl. in c. si qua. Concil. Prou 1. eod.

quæcunque alia consenserit.

Concil. Prou. 1. eod. de clauf. Loquens cum externo absq; facultate legitima priuatur triũ mensiũ facultate loquẽdi cùm cæteris externis omnibus, etiã propinquis: & eo tempore singulis sextis ferijs flagella nomine disciplinæ publicæ sibi adhibere debet dicendo psalmum, Miserere mei Deus.

Concil. Prou. 6. eod. Alia pœna est, vt prima vice priuetur biennio voce actiua, & passiua; secunda arbitrio Episcopi; tertia est excommunicata ipso facto.

Scribens, aut literas sibi missas legens inscia superiore, per duos menses è cella sua pedem efferre non debet;& singulis sextis ferijs pane, & aqua tantum vesci cogenda est; nisi ad superiorẽ scripserit. Et si aliqua criminis suspicio fuerit, etiam sex menses facultate loquendi ad fenestellam collocutorij, & velo priuanda est.

Concil. Prou. 1. eod. Accedens ad Ianuã quando aperitur, vel ad aspiciendum, vel ad loquendum, præcluditur in cellã arbitrio superioris.

Eadem pœna plectenda est Præfecta ianuæ, quæ id permiserit, vel ad superiorem non detulerit.

Concil. Prou. 1. eod. Auscultatrices officio suo minimè fungentes grauissima pœna puniantur arbitrio superioris.

Concil. Prou. 1. eod. de diui. off. Versans in Ecclesia minus religiosè, vel aliquid faciens contra ea, quæ illis de diuinis officijs præscripta sunt, acriter pro modo culpæ arbitrio Præfectæ punienda est.

Ambiens honorẽ, vel officiũ, priuatur officio, si ipsum consecuta erit, & trib. sextis ferijs ante pedes Monialium deosculari, ambitionemq; suam accusante cogenda est.

Concil. Prou. 1. eod. Etiamsi indirectè, vel per aliam requisiuisset honorem, vel officium.

Et eadem pœna etiam fautrices afficiendæ sunt.

Concil. Prou. 1. eod. Violans Charitatem acerrimè à Præfecta vel à superiore punienda est, siue id re, siue verbo fiat.

Concil. Prou. 1. eod. Obijciens delicta superioris tempo ris malo animo terram ante pedes Monialium osculari, & sibi flagella nomine disciplinæ adhibere compellenda est.

Concil. Prou. 1. eod. Tradens calculum in manum alterius in capitulo, voce actiua, & passiua arbitrio superioris priuatur.

Concil. Prou. 1. eod. Erudiens Nouitias, cùm ad ipsam non pertineat, pœna priuationis suffragij actiui, & passiui punitur.

Concil. Prou. 1. eod. Quæ bona Monasterij perperam perdiderit, acerrimè arbitrio superioris punitur.

Concil. Prou. 1. eod. Ad refectorium non accedens tempore debito, vel suo loco non sedens, vel recedens ante gratiarum actiones obsonio vnius diei priuatur; atque in mensa in postremo loco discumbere debet.

Concil. Prou. 1. eod. Accipiens aliquid elaborandum priuatim punitur disciplina in loco, in quo Moniales in operibus elaborandis exercentur.

Concil. Prou. 1. eod. Non conueniens cum alijs ad laborandũ obsonio illius temporis priuatur.

Concil. Prou. 1. eod. Habens speculũ, catellũ, vnguẽta, suffimẽta, & alia huiusmodi acriter punitur.

Concil. Prou. 1. eod. Offulas, & alia huius generis conficiens causa donandi, vel vendendi arbitrio superioris punitur.

Decretis autem confectis, atque publicatis ipsa in librum à scriba referri mandet. Abbatissæ verò, & Discretis iubeat, vt singulis mensibus, donec executioni mandata fuerint, Reuerendiss. Archiepiscopo, vel sibi, quid executum fuerit, & si qua in executione difficultas fuerit, scribãt, pœna arbitraria imposita.

Et hæc ad Dei Omnipotentis, atque Beatissimæ Virginis laudem, &c.

FINIS.